Nan kalen apo Dios
(Nan fiarú ay turag)

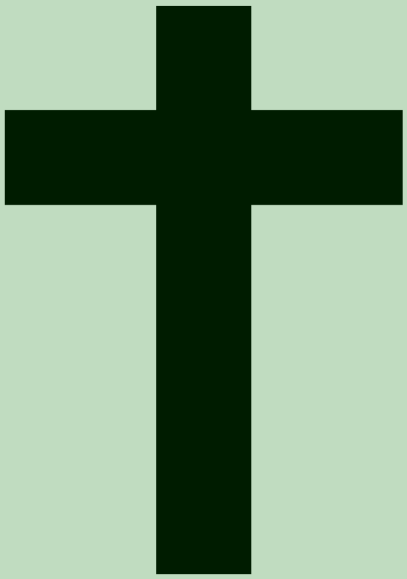

New Testament in Bontok, Eastern

Nan kalen apo Dios (Nan fiarú ay turag)
New Testament in Bontok, Eastern

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Eastern Bontok (Bontok, Eastern)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bontok, Eastern

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
1f1c8958-216d-51a9-a716-070579cb1c49

Contents

Mateo 1
Marcos 69
Lucas 111
Juan 179
Aramid 229
Roma 294
1 Corinto 327
2 Corinto 357
Galacia 377
Efeso 389
Filipos 401
Colosas 409
1 Tesalonica 417
2 Tesalonica 424
1 Timoteo 428
2 Timoteo 437
Tito 444
Filemon 448
Hebreo 450
Santiago 473
1 Pedro. 481
2 Pedro 490
1 Juan 496
2 Juan 504
3 Juan 506
JUDAS 508
Paltiing 511

Nan Ammay Ay Chamag Ay Insurat
Mateo
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy Ammay ay Chamag at hi Mateo ay makali us un Levi ay ifian Santiago ay potot Alfeo (Mar. 2:14; 3:18). Uray mu naifilang hi Mateo as fumafiasor kiapú ta usa hiya ay Judio ay chinutokan nan chiyuycha i-Roma as usa ay mangam-among as fiaror, enayakian challu Jesus hiya as usa as nan disipulusna (Mt. 9:9; Mar. 2:14; Luc. 15:27), ya nakekan pay hi Jesus kan hiya (Mt. 9:10).

Insurat Mateo nan nauy Ammay ay Chamag, tay laychuna ay epakaammu fiakun yangkiay as nan chiyuycha Judio ngem uray us as nan am-in ay tataku ay hi Jesus nan Cristo winnu Mesias ay nan Omesarakan ay finaor Apo Dios asna's luta ta matongpar nan enkarina as nan Turag ad Pus-uy.

Laychuna ay epakaammu ay hi Jesus nan tit-iwa ay Aren chi Judio, isunga nafukig nan kali ay “Aren chi Judio” as 2:2; 27:11, 29, 37. Enpakaammuna ay hi Jesus at nurpu as nan kianak Ari David, isunga namen ongorna insurat nan kali ay “Kianak Ari David” as pang-awag kan Jesus (1:1; 9:27; 12:23; 15:22; 20:30,31; 21:9,15; 22:42).

Laychuna ay epakaammu ay hi Jesus nan kangatuwan ay misturu ay finaor Apo Dios. Isunga wachay kalibfengan Jesus ay mangelawlawag as nan lintig Apo Dios ya mangisuru as nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios.

Nan ongor ay isursuron Jesus at napasigcha as lema: 1) Nan enkasabana henan chuntug ay maepangkep as nan libfengun, ukiali ya gun-gunan nan tataku ay maetapi henan muntorayan Apo Dios (5:1-7:27). 2) Nan nangisursuruwan Jesus as nan disipulusna as nan uycha nun-ekaskasabaan (10:5-42). 3) Nan chiyuycha maepadpachongan nan muntorayan Apo Dios (13:3-52). 4) Nan ukiali ya libfengun nan chiyuycha disipulusna (18:3-35). 5) Nan ommatan nan munpatingkiaan nan luta ya nan munfiangchan Cristo ay muntoray (24:4-25:46). Ngem sakbay ommat na, kenalen Jesus un masapor maekasaba nan Ammay ay Chamag as nan am-in ay tataku asna's luta (Mt. 24:14).

Ongor chi naisurat as nan nauy ay liblu, ya as na yangkiay nan kawad-ancha ay kaman as nan chiyuycha mangili ay nurpu as nan fomofoknakian nan urkiw (2:1-2), nan nanaranan Pedro henan fiayfiay (14:24-27), nan naoran nan fiaror as nan tapak nan nafunwetan (17:27), nan enmammayan nan chuwa ay nafurag (20:29-34), nan maepadpachongan nan mun-um-uma (20:1-16), nan chuwa ay an-ak (21:28-30), ya nan hinpuru ay fiafiarasang (25:1-13).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Liblu

Nan Kaap-uwan Jesu Cristo Ya Nan Naiyankana 1:1-2:23
Nan Nun-is-isuruwan Juan Ay Fumufunyag 3:1-12
Nan Nafunyakianan Ya Nachistingan Jesus 3:13-4:11
Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Galilea 4:12-18:35
Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Jerusalem 19:1-20:34
Nan Anongos Ay Chumingkon Jesus Ya Nan Natuyana 21:1-27:66
Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy Ya Nan Nunpail-ana 28:1-20

Nan Kaap-uwan Jesu Cristo
(Luc. 3:23-38)

1 Hiyana nan lestaan nan kaap-uwan Jesu Cristo ay kianak David, ya hi
David at kianak Abraham.
2 Hi Abraham at aman Isaac. Hi Isaac at aman Jacob. Hi Jacob at aman cha
Juda ay hen-anag-i.
3 Hi Juda at aman cha Fares kan Zara, ya nan enacha at hi Tamar. Hi Fares
at aman Esrom. Hi Esrom at aman Aram.*
4 Hi Aram at aman Aminadab. Hi Aminadab at aman Naason. Hi Naason
at aman Salmon.
5 Hi Salmon at aman Boaz, ya nan enan Boaz at hi Rahab. Hi Boaz at aman
Obed, ya nan enan Obed at hi Ruth. Hi Obed at aman Jesse.
6 Hi Jesse at aman Ari David.
Hi David at aman Solomon, ya nan enan Solomon at sikud ay asawan
Urias.†
7 Hi Solomon at aman Roboam. Hi Roboam at aman Abias. Hi Abias at
aman Asa.
8 Hi Asa at aman Josafat. Hi Josafat at aman Joram. Hi Joram at aman
Ozias.‡
9 Hi Ozias at aman Joatam. Hi Joatam at aman Acaz. Hi Acaz at aman
Ezekias.
10 Hi Ezekias at aman Manases. Hi Manases at aman Amon. Hi Amon at
aman Josias.
11 Hi Josias at aman cha Jeconias ay hen-anag-i. Enpototna chicha as nan
timpu ay naiyuyan nan chiyuycha kianak Israel ad Babilonia.§
12 Kuncha pay wacha ad Babilonia, enpotot Jeconias hi Salatiel. Hi Salatiel
at aman Zorobabel.*
13 Hi Zorobabel at aman Abiud. Hi Abiud at aman Eliakim. Hi Eliakim at
aman Azor.
14 Hi Azor at aman Sadoc. Hi Sadoc at aman Akim. Hi Akim at aman Eliud.
15 Hi Eliud at aman Eleazar. Hi Eleazar at aman Matan. Hi Matan at aman
Jacob.
16 Hi Jacob at aman Jose. Hi Jose at asawan Maria ay enan Jesus, ya hi Jesus
nan makali un Cristo.
17 Isunga, hinpuru ya opat am-in nan kaap-uwan Jesus manipud kan Abra-
ham inkiana kan David. Hinpuru ya opat us ay kaap-uwan manipud kan
David inkiana as nan naiyuyan nan chiyuycha kianak Israel ad Babilonia.
Wacha us chi hinpuru ya opat ay kaap-uwan manipud as nan naiyuyan nan
chiyuycha kianak Israel ad Babilonia inkiana as nan naiyankan Cristo.

Nan Naiyankan Jesu Cristo
(Luc. 2:1-7)

18 Hiyana nan kaap-apatan nan naiyankan Jesu Cristo. Hi Maria ay enana
at naetfor kan Jose. Ngem sakbay nunteponcha, naammuwan at ay masikug
hi Maria babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo.†
19 Kiapú ta nalintig ay taku hi Jose ay asawana, ya achina laychun ay
ifiafiain hi Maria as nan sangwanan nan tataku, ninumnumna ay iyichangna
hiya ay achi maam-ammuwan nan tataku.
20 As nan chana mangnumnumnuman as na, nunpaila babaen as nan
iitawna nan anghel nan Apo. Kenalen nan anghel, “Jose ay kianak David,
achika umugyat ay mangetepon kan Maria, tay nan nasikukianana at
babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo.

---

* **1:3** Gen. 38:29-30 † **1:6** 2 Sam. 11 ‡ **1:8** 1 Cro. 3:11-12 § **1:11** 2 Ar. 24:8-16; 1 Cro. 10-16 * **1:12** Ezr. 3:2 † **1:18** Nan iniili ay ukialen chi Judio at mu wachay naetfor, naifilangcha at as hen-asawa uray chaancha pay nuntepon. Mu achi laychun nan laraki ay ituruy, masapor mun-amma hiya as kasuratan nan mun-ichangancha ay wachay chuwa ay tistigu.

21 Iyanaknantu nan laraki, ya ngadnam as Jesus, tay hiya nan mangesarakantu as nan tatakuna as nan fiasfiasorcha."
22 Enommat am-in chaná ta matongpar nan enpaifiakian Apo Dios as nan usa ay pomapadtu ay kanana,
23 "Munsikugtu nan usa ay fiarasang ay maid laraki as nakiskissuy kan hiya. Iyanaknantu nan usa ay laraki ay mangadnantu as Immanuel."‡ (Nan laychun nan Immanuel ay kanan at "Wacha hi Apo Dios kan chitaku.")
24 Kun pay finmangun hi Jose, enatna nan infiakian nan anghel nan Apo, at entepona hi Maria.
25 Ngem chaan nakiskissuy kan Maria inkiana inyanakna nan mutun ay laraki. As nan hiyachi, ngenadnan Jose nan mutun as Jesus.

2

Nan Chiyuycha Mangili Ay Uy Nangila Kan Jesus

1 Naiyanak hi Jesus henan ili ay Betlehem henan probinsiya ay Judea as nan timpon Ari Herodes. Kun pay chaan nafiayag, wachacha nan inmuy ad Jerusalem ay nurpu henan tukutukún ay luglukiar as apét fomokfoknakian nan urkiw. Chicha nan mamasilib ay lanaraki ay mangad-achar as maepangkep as taraw.
2 Kuncha pay inumchan hid-i, senarudsudcha, "Ay chaud nan kaiyan-anak ay aren chi Judio? Tay inilami met nan fenmoknakian nan taraw ay sinyar nan naiyankana, at enmali kami ay munchayaw kan hiya."
3 Kun pay nachamag Ari Herodes nan infiakiacha, nalilifokan hiya as makasolet,* ya kaman us as nan am-in ay tataku ad Jerusalem.
4 Isunga enpaayagna nan am-in ay ap-apon chi papachi ya mun-isursuru as Lintig, at ensarochakchakna kan chicha mu ay chaud nan maiyankantu nan Cristo.
5 Tinumforcha kan hiya, "Ad Judea henan ili ay Betlehem, tay hiyana nan insurat nan pomapadtu ay kanana un,
6 'Chakayu ay tataku ad Betlehem henan lutan Juda, figfikun chakayu henan
am-in ay ili ad Juda, tay chakayu nan murpuwan nan usa ay muntoray
ay mangaywan as nan tatakok ay kianak Israel.' "†
7 Angkiay ya enpaayag Herodes nan chiyuycha mamasilib ay lanaraki ay chidchicha yangkiay, at naammuwana kan chicha nan ustu ay uras ay nunpail-an nan taraw.
8 Kuna pay infiaor chicha ad Betlehem, infilina, "Umuy kayu's chi, ya emamadyu man ay manganap as nan onga. As nan manguchananyu, epakaammuyu kan ha-un ta uyaktu us munchayaw kan hiya."
9-10 Kuncha pay chinngor nan kenalen nan ari, nunligwatcha. As nan chacha manarcharanan, inilacha kasin nan chiyuy taraw ay inilacha as nan kawad-ancha pay laing henan fomokfoknakian nan urkiw. Naragsakancha as solet as nan nangil-ancha as nan taraw. Nan chiyuy taraw at enpanguna chicha inkiana naitungor as nan kawad-an nan onga.
11 Kuncha pay sinungkop as nan afong ya inilacha nan onga ya hi Maria ay enana, nunpalintumangcha ay nunchaychayaw as nan onga. Tenkafiancha nan nangiittuwancha as nan nunkangina ay ichatcha ay fialetok, insenso ya mirra.‡

---

‡ **1:23** Isa. 7:14 * **2:3** Hi Herodes at fiakun Judio. Ngem uray hiya nan mangetortoray as nan chiyuycha Judio, achina laychun ay wachay manubrat kan hiya. † **2:6** Mik. 5:2 ‡ **2:11** Nan insenso ay maara as nan kaiw at munfiangu mu mapuoran. Nan mirra at usa us ay nafiangru ay lana ay maara as nan kaiw. Nangina chaná ya maifiakiay ay maichat as nan ari.

12 Angkiay ya as nan kenmatamancha henan lukiarcha, tukún nan inuycha
kiapú ta enpaiitaw Apo Dios kan chicha ay achicha munfiangad kan Herodes.

Nan Lenmayawan Cha Jose Ay Hinfiaruy Ad Egipto

13 Kun pay nak-ak nan chiyuycha mamasilib ay lanaraki, nunpaila nan
anghel nan Apo kan Jose babaen as nan iitawna. Kenalen nan anghel, "Fu-
mangunka. Etakinmu nan hen-ena ya lomayaw kayu ay umuy ad Egipto.§
Mayaschi kayu inkiana ifiakiak ay mak-ak kayu, tay epaanap Herodes nan
onga ta patayuna."
14 Hiya at chi ya finmangun hi Jose. Entakina nan hen-ena, ya nunlig-
watcha ay inmuy ad Egipto as nan hiyachi ay lafi.
15 Nakiilicha hid-i inkiana natuy hi Herodes. Enommat am-in chaná
ta matongpar nan enpaifiakian nan Apo as nan pomapadtu ay kanana,
"Enayakiak nan anakku ta mak-ak ad Egipto."*

Nan Nangepapatuyan Herodes As Nan Ongong-a

16 Kun pay naammuwan Herodes ay insikapan nan chiyuycha mamasilib
ay lanaraki hiya, ongor chi fungatna. Isunga infilina ay maepapatuy nan
am-in ay lallaraki ay mutun inkiana as nan anongong-a ay muntawwun as
chuwa ad Betlehem ya henan am-in ay sakopuna. Enatna na ay maiyunud
as nan timpu ay nangammuwana as nan naiyankan nan mutun as nan
chiyuycha mamasilib ay lanaraki.
17 Hiyana nan natongparan nan kenalen Jeremias ay pomapadtu ad pus-
uy ay kanana,
18 "Nadngor nan pararu ay tangugngug ya akorcha ad Rama. Cha ag-akiaran
Raquel nan an-akna. Achina laychun ay maliwliwa, tay natuycha am-
in."†

Nan Nak-akan Cha Jose Ad Egipto

19 Kun pay natuy hi Ari Herodes, nunpaila nan anghel nan Apo kan Jose ad
Egipto babaen as nan iitawna.
20 Kenalen nan anghel, "Fumangunka, etakinmu nan hen-ena, ya ko-
matam kayu ad Israel, tay natuycha nan chiyuycha nanglarayad ay mang-
patuy as nan onga."
21 As nan hiyachi, finmangun hi Jose, entakina nan hen-ena, ya kenmatam-
cha ad Israel.
22 Ngem kun pay nachamag Jose ay hi Arkelao nan naisubrat kan Herodes
ay amana ay muntoray ad Judea, inmugyat hiya ay umuy hid-i. Kiapú ta
finag-an Apo Dios hiya babaen as nan iitawna, nunligwatcha ay umuy henan
probinsiya ay Galilea.
23 Hid-i ad Galilea, inmilicha henan ili ay makali un Nazaret. Enommat na
ta matongpar nan kenalen nan chiyuycha pomapadtu un, "Makalintu hiya
ay Nazareno."

3

Nan Nun-ekaskasabaan Juan Ay Fumufunyag
(Mar. 1:1-8; Luc. 3:1-18; Jn. 1:19-28)

1 As nan timpu ay nanagyanan cha Jesus ad Nazaret, uy nun-ekaskasaba hi
Juan ay Fumufunyag as nan chiyuycha tataku ay uy nunchungchungor kan
hiya henan disyerto ad Judea.

---

§ **2:13** Egipto at achawwi ad Judea, ya fiakun sakop nan mun-aariyan Herodes. * **2:15** Ose. 11:1 † **2:18** Jer. 31:15. Hi Raquel (Gen. 35:16-19) at maepachong as nan en-a ad Betlehem. Nan tatangugngug ya ag-akor at as-op henan nailubkan Raquel.

2 Kenalina kan chicha, “Munfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu, tay kiayud
umchan nan muntorayan Apo Dios.”*
3 Hi Juan ay anna nan infiakian Isaias ay pomapadtu ad pus-uy ay kanana,
“Wacha nan taku henan disyerto ay cha mangifugfukiaw un, ‘Esakianayu
nan ayun nan Apo. Munlutkunyu nan ayuna.’ ”†
4 Nan fiachon Juan at naamma as chotchot chi kamilyu. Nan sinturuna at
larat, ya nan kanuna at chuchun ya chilu.
5 Uray mu assena hiya, in-inmuy kan hiya nan ongoongor ay tataku ay
nurpu ad Jerusalem, henan intiru ay probinsiya ay Judea, ya as nan am-in
ay naesasag-un henan wawwang ay Jordan.
6 Nunfiafiawicha as nan fiasfiasorcha, at finunyakian Juan chicha henan
wawwang ay Jordan.
7 Kun pay inilan Juan nan ongor ay Fariseo ya Saduseo‡ ay cha omali ay
munpafunyag, kenalina kan chicha, “Hoy! Chakayu ay kaman an-ak chi
kubra! Anan mangali kan chakayu ay malisiyanyu nan omali ay ichusan Apo
Dios mu mafunyakian kayu?
8 Masapor atunyu nan mangepaila ay tit-iwa ay nunfiafiawi kayu as nan
fiasfiasoryu.
9 Achiyu kankanan as achoryu un, ‘Achi chakami challu chusaun kan
Apo Dios, tay hi Abraham nan kaap-uwanmi.’ Tay ifiakiak kan chakayu ay
uray nan nauycha fiatu at mafialin ay munfialinun Apo Dios as kiankianak
Abraham!
10 Nan ichusan Apo Dios at kaman as nan wasay ay naesasakiana ay mani-
por as kaiw. Am-in ay kaiw ay achi fumkias as ammay at maesalepooncha
ay masipor, ya maichus-orcha as nan apuy.”
11 Inturuy Juan, “Funyakiak chakayu as chanum ay mangepaila ay nunfi-
afiawi kayu at. Ngem nan cha umunud kan ha-un at am-amud mu ha-un.
Achiyak paat maekari ay mangchun as sapatosna.§ Hiya nan mangfunyag
kan chakayu as Espiritu Santo ya apuy.
12 Maepadpachong hiya as nan taku ay nanangchun as ligkia ay osaruna
ay manapa as nan finayu. Nan natap-an at ittunantu as nan mangit-ittuwan.
Ngem nan chuki at ipuornantu as nan apuy ay achi mapappauy.”

Nan Nunpafunyakian Jesus
(Mar. 1:9-11; Luc. 3:21-22)

13 As nan timpu ay nunfunfunyakian Juan, inumchan hi Jesus ay nurpu ad
Galilea ta uy munpafunyag kan Juan henan wawwang ay Jordan.
14 Ngem penachas Juan ay mamas-iw kan hiya as nan nangaliyana, “Apo,
ha-un met koma nan munpafunyag kan he-a. Sungang t'uy he-a nan omali
ay munpafunyag kan ha-un?”
15 Ngem tinumfor hi Jesus, “*Ayu at! Atum na ad wani, tay masapor
tongparunta nan am-in ay laychun Apo Dios.*” Isunga inyafud Juan.
16 Kun pay nafunyakian hi Jesus, hiya at chi ya tenmakchang hiya as nan
chanum. As nan hiyachi, natkafian ad chaya, ya inilana nan Espiriton Apo
Dios ay kaman karopati ay cha komsop inkiana penmatang kan hiya.*
17 Wacha us nan kali ay nurpu ad chaya ay kanana, “Hi tona nan anakku
ay laylaychok. Hiya nan mangepalaylayad kan ha-un.”

---

* **3:2** As nan kali ay Griego at kanana, “nan muntorayan nan chaya”. † **3:3** Isa. 40:3 ‡ **3:7** Ara. 23:8. Nan maepangkep as nan chiyuycha Fariseo ya nan Saduseo at maila as nan glosario. § **3:11** As nan iniili ay ukialen nan chiyuycha Judio, nan chiyuycha fiabfiaaruncha nan mangakkaan as nan sapatos nan fiaknang. * **3:16** Jn. 1:31-34

4

Nan Nanistingan Satanas Kan Jesus (Mar. 1:12-13; Luc. 4:1-13)

1 Kun pay narpas ay nafunyakian hi Jesus, enpangon nan Espiritu Santo
hiya henan disyerto ta chistingun Satanas.
2 Kun pay inmuy chi opat puru ay urkiw ya lafi ay nun-ay-ayunaran Jesus,
nunchukiaang hiya.
3 Angkiay ya inmuy hi Satanas kan hiya, ya kanana, "Mu tit-iwa ay anak
chaká kan Apo Dios, filinum nan nauycha fiatu ta munfialincha as tenapay."
4 Ngem tinumfor hi Jesus, "*Nan naisurat as nan Kalen Apo Dios at kanana
un, 'Fiakun yangkiay makan nan pagfiyag nan taku, ngem masaporcha challu
nan am-in ay ifiagfiakian Apo Dios.'* "*
5 Angkiay ya inyuy Satanas hi Jesus henan nasantowan ay siyudad, ya
enpatakchugna hiya as nan kangatuwan ay parten nan Templo.
6 Kenalina kan hiya, "Mu tit-iwa ay Anak chaká kan Apo Dios, ud-a pay
omagkiangka inkiana as kuwabna, tay kanan met nan naisurat as nan Kalen
Apo Dios un, 'Filinun Apo Dios nan anghelesna ay mangaywan kan he-a.
Tatag-uyun chakantu kan chicha as nan limacha ta achi maepakpak nan
sukem as nan fiatu.' "†
7 Tinumfor hi Jesus, "*Wacha met us nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
kanana un, 'Achim chischistingun nan Apo ay Diosmu.'* "‡
8 Kun pay narpas chi, inyuy Satanas hi Jesus henan usa ay nangatungatu ay
chuntug. Enpailana kan Jesus nan am-in ay muntorayan asna's luta ya nan
kaichayawancha.
9 Kenalen Satanas, "Ichatkuntu am-in chaná kan he-a mu munpalintu-
mangka ay munchayaw kan ha-un."
10 Ngem tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Mak-akka Satanas! Nan naisurat met
as nan Kalen Apo Dios at kanana un, 'Chayawum nan Apo ay Diosmu, ya kan
hiya yangkiay nan munserfiyam.'* "§
11 Haat taynan Satanas hiya. As nan hiyachi, enmalicha nan angheles ay
uy nangfiachang kan hiya.

Nan Nangelapuwan Jesus Ay Nun-ekasaba (Mar. 1:14-15; Luc. 4:14-15)

12 Kun pay nachamag Jesus ay naifiarud hi Juan ay Fumufunyag, nunfian-
gad hiya henan probinsiya ay Galilea.*
13 As nan kawad-ana henan probinsiya ay Galilea, chaan nakiili ad
Nazaret, ngem kun at uy nakiili ad Capernaum. Nan ili ay Capernaum at
wacha henan olet nan fiayfiay ay Galilea ya henan lutan us nan chiyuycha
kianak Zabulon ya Neftali.†
14 Nakiili hiya ad Capernaum ta matongpar nan kenalen Isaias ay poma-
padtu ad pus-uy,
15 "Ad Galilea, henan lutan Zabulon ya henan lutan Neftali as nan charan
ay umuy henan fiayfiay, ya chuchumangun nan wawwang ay Jordan,
hid-i nan nakiiliyan nan ongoongor ay Gentil.‡
16 Nan tataku hid-i at kamancha natataku as nan kawad-an nan ngongot
ya as nan kawad-an nan nunkatuy. Ngem ad wani at ilauncha nan

---

* **4:4** Deut. 8:3 † **4:6** Sal. 91:11-12 ‡ **4:7** Deut. 6:16 § **4:10** Deut. 6:13; 10:20 * **4:12** Mat. 14:3-5; Mar. 6:14-29 † **4:13** Cha Zabulon kan Neftali nan chuwa as nan potot Jacob ad pus-uy. Luc. 5:1; Jn. 6:1; 21:1 ‡ **4:15** winnu 'fiakun Judio'.

narawag ay silaw, tay enmali as nan kawad-ancha nan manilaw as numnumcha."§

17 Nunlapu as nan hana ay timpu, enlapon Jesus ay nun-ekaskasaba. Kenarkalina, "*Munfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu, tay kiayud umchan nan muntorayan Apo Dios.*"

Nan Nangayakian Jesus As Nan Enmon-ona Ay Disipulusna (Mar. 1:16-20; Luc. 5:1-11)

18 As nan usa ay urkiw ay cha manarcharanan Jesus henan olet nan fiayfiay ay Galilea, inilana nan hen-aki ay cha manafukor, tay hiyasa nan chunucha. Chicha cha Simon ay makali us un Pedro, ya hi Andres ay ifiana.

19 Kenalina kan chicha, "*Unuchunak, at isurok chakayu ay munfialin as kaman tomatafukor as tataku.*"

20 Hiya at chi ya tenaynancha nan chiyuycha tafukorcha, ya inmunudcha kan hiya.

21 Kuncha pay inturturuy ay manaran, inilan Jesus nan tukún ay hen-aki ay cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo. Nakilurukiancha kan amacha ay hi Zebedeo as nan fiangka, ya chacha esakiana nan tafukorcha. As nan hiyachi, enayakian Jesus chicha.

22 Hiya at chi ya tenaynancha nan fiangkacha ya hi amacha, ya inmunudcha kan Jesus.

Nan Nun-is-isuruwan, Nun-ekaskasabaan Ya Nan Nunkakkaanan Jesus As Saket (Luc. 6:17-19)

23 Nunliklikud hi Jesus henan intiru ay probinsiya ay Galilea. Nun-is-isuru hiya as nan chiyuycha senagogacha, ya enkaskasabana nan Ammay ay Chamag maepangkep henan muntorayan Apo Dios. Kenaana us nan am-in ay karasen chi saketcha ya iliwas chi achorcha.

24 Isunga naepachamag nan maepangkep kan hiya henan intiru ay Siria. Nan tataku at inyuycha kan hiya nan am-in ay nunsaket as tukutukún ay saket, nan naparpalikiatan, nan nunkaanennetan, nan nunkorchas ya nan nunkapilay, ya enpaammay Jesus chicha am-in.

25 Kiapú ta assena, inmunud kan hiya nan ongoongor ay tataku ay nurpu ad Galilea, nan Hinpuru ay Siyudad, Judea, Jerusalem ya henan usa ay chumang nan wawwang ay Jordan.

5

Nan Kanan Jesus Ay Nakiasat Ya Kasusug-ang (Luc. 6:20-26)

1 As nan nangil-an Jesus as nan ongoongor ay tataku, tinmikid henan usa ay chuntug. Kuna pay entokor, enmali nan disipulusna kan hiya,

2 ya enlapuna ay nun-isuru kan chicha,

3 "*Nakiasat nan chiyuycha mamigfig as nan kenakurang chi kafiaelancha ay mangekaman as nan laychun Apo Dios, tay maetapichantu as nan muntorayana.*

4 "*Nakiasat nan chiyuycha ngumunguyus kiapú as fiasor, tay liwliwauntu Apo Dios chicha.*

5 "*Nakiasat nan chiyuycha napakumbaba, tay tawichunchantu nan luta ay enkaren Apo Dios kan chicha.**

6 "*Nakiasat nan chiyuycha kaman cha munchukiaang ya masketan ay chicha nan munlarayad ay mangekaman as nan laychun Apo Dios, tay mapnekchantu.*

---

§ **4:16** Isa. 9:1-2; Luc. 1:79 * **5:5** Sal. 37:11

7 *“Nakiasat nan chiyuycha manug-ang as pachongcha ay taku, tay sug-*
angantu Apo Dios chicha.
8 *“Nakiasat nan chiyuycha nacharos chi numnumcha, tay ilaunchantu hi Apo*
Dios.†
9 *“Nakiasat nan chiyuycha mangepakappia as nan pachongcha ay taku, tay*
ifilangtu Apo Dios chicha as an-akna.
10 *“Nakiasat nan chiyuycha cha maparpalikiat kiapú as nan chacha*
mangekamkamanan as nan laychun Apo Dios, tay maetapichantu henan
muntorayana.
11 *“Nakiasat kayu as nan mangsotan ya mamalikiatan nan tataku kan*
chakayu, ya ekaliyan chakayu as kumpurmi ay mangotettet kiapú kan ha-un.
12 *Kun kayu at munlagragsak ya munlaylayad, tay ongoongor nan gun-*
gunayu ad chaya. Tay assesa us nan en-enatcha ay namarpalikiat as nan
chiyuycha pomapadtu ay enmon-ona mu chakayu.”

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Asin Ya Pingki (Mar. 4:21-25; 9:49-50; Luc. 8:16-18; 14:34-35)

13 Inturuy Jesus, *“Chakayu nan maepachong as nan asin ay para as nan am-*
in ay tataku asna's luta. Ngem mu chakus at nakaan nan tamtam nan asin, achi
poros kasin omasin. Maid at kotokna, kun at maiwagkia ya maikiatkiatin.‡
14 *“Maepachong kayu as nan silaw ay manilaw as numnum nan tataku*
asna's luta. Nan siyudad ay wacha henan toktok nan chuntug at achi poros
malinglingfian.
15 *Maid mamaskud as pingki ya op-opana as fianga, ngem kuna at epatang as*
nan maepatpatngana, at silawan nan pingki nan am-in ay wacha as nan afong.
16 *Assesa us ay masapor sumilaw kayu as nan mangiilan nan tataku ta*
mailacha nan ammay ay chayu at-atun, ya ichaychayawcha hi Amayu ad
chaya.”

Nan Maepangkep As Nan Lintig Moises

17 Kenalen pay Jesus, *“Achiyu kanan un enmaliyak ay manachael as nan*
Lintig Moises ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu. Chaanak enmali ay
manachael as nan hanacha, ngem kunak at enmali ay mangtongpar as nan
laychuncha ay kanan.
18 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Uray inkiana mamaid nan chaya ya nan*
luta, achi poros mamaid chi uray tektek winnu kaaptekan ay kali as nan lintig
Apo Dios inkiana matongpar nan am-in ay pangkepna.
19 *Isunga uray ngachana nan achi mangafurot as nan filfilin Apo Dios uray*
nan chiyuycha kararakaan ay tongparun, ya mangisuru as nan tapina ta uki-
ayuncha nan hanacha at maifilang hiya as kun lawá apud henan muntorayan
Apo Dios. Ngem nan mangafurot as nan lintig ya mangisuru kan chicha ta
ekamancha us at maifilang hiya as amud henan muntorayan Apo Dios.
20 *Ifiakiak kan chakayu ay mafialin kayu ay maetapi henan muntorayan Apo*
Dios mu nalinlintig kayu mu nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya nan
chiyuycha Fariseo.”

Nan Maepangkep As Fungat

21 Inturuy Jesus, *“Chinngoryu ay naifiakia as nan kaap-uwan takú un, ‘Achi*
kayu pomatuy,’ ya ‘nan pomatuy at maokóm ta machusa.’§
22 *Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay nan taku ay fumungat as nan*
pachongna ay taku at maokóm hiya ay machusa. Nan taku ay manginsurtu ay

---

† **5:8** Sal. 24:1-6 ‡ **5:13** Ad kasin at nan asin at naraka ay makaan chi tamtamna. § **5:21** Exo. 20:13; Deut 5:17

mangali as nan pachongna ay taku un, 'Maid kotkotokmu!' at maicharum as nan Sanhedrin. Kaman us as nan taku ay mangali as nan pachongna ay taku un, 'Natotongokka!' at maiyuy as nan apuy ad inferno.*
23 *Isunga mu kiayudka mun-ichaton kan Apo Dios as nan altar ya nanum-nummu iwa ay wachay finmungtan nan pachongmu ay taku kan he-a,*
24 *esaadmu nan chatonmu as nan sangwanan nan altar. Uyka on-ona makekappia as nan hana pachongmu ay taku, angkiay munfiangadka ay mun-ichaton kan Apo Dios.*
25 *"Kamuwum ay makealiglu as nan nangicharum kan he-a sakbay iyuyna chaká as nan lupon. Tay mu achi, ipurang chaká as nan huwis. Angkiay ya nan huwis at ipurang chaká as nan pulis ay mangifiarud kan he-a as pagfiaruchan.*
26 *Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa ay achikantu makapitiw as pagfiaruchan inkiana fiayacham nan am-in ay mortam."*

Nan Maepangkep As Umiwet

27 *"Chinngoryu at ay naifilin ad pus-uy un, 'Achi kayu umiwet.'*†
28 *Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay nan uray ngachana ay mangeto-toong as fiafiai ya ninumnumna ay makissuy kan hiya at inmiwet at hiya as numnumna.*
29 *Isunga mu nan kannawan ay matam nan kiapón chi fumasoram, oketam ya iwagkiam. Un-unuyna ay makurangan nan achormu as usa ay parti mu nan wacha nan intiru ay achormu ay kun challu maichus-or ad inferno.*‡
30 *Mu nan kannawan ay limam nan kiapón chi fumasoram, putnam ya iwagkiam. Un-unuyna ay makurangan nan achormu as usa ay parti mu nan wacha nan intiru ay achormu ay kun challu umuy ad inferno."*

Nan Maepangkep As Ichang
(Mat. 19:9; Mar. 10:11-12; Luc. 16:18)

31 *"Naifiakia us ad pus-uy un, 'Nan ngachana ay laraki ay mangiyichang as asawana at masapor umichat hiya kan asawana as kasuratan ay mangepaila ay nun-ichangcha ay hen-asawa.'*§
32 *Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay nan uray ngachana ay laraki ay mangiyichang as asawana omangkiay mu nakelaraki nan chiyuy asawana at munfialinuna hiya as umiwet mu omasawa hiya as tukún. Kaman us as nan laraki ay mangasawa as nan naiyichang ay fiafiai at umiwet."*

Nan Maepangkep As Sapata
(San. 5:12)

33 *"Chinngoryu ay naifilin as nan kaap-uwan takú un, 'Achim chukchukkian nan ensapatam as nan Apo, kunmu at masapor tongparun.'**
34 *Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay achi kayu poros munsapsapata. Achiyu kankanan un, 'Ilaum ay chaya,' tay hiyasa nan tomotokoran Apo Dios ay muntotoray.*
35 *Achiyu us kankanan un, 'Ilaum ay luta,' tay hiyana nan kumakiatinana, winnu 'Ilaum ay Jerusalem,' tay hiyasa nan siyudad nan nangatu ay Ari.*
36 *Nan usa pay at achiyu os-osarun nan uruyu ay munsapata, tay achiyu kafiaelan ay mangepapukaw winnu mangepangutug as uray usa yangkiay ay fook.*

---

* **5:22** Nan Sanhedrin at Kangatuwan ay Kurten chi Judio. † **5:27** Exo. 20:14; Deut. 5:18 ‡ **5:29** Mat. 18:8; Mar. 9:43 § **5:31** Deut. 24:1-4 * **5:33** Lev. 19:12; Num. 30:2

37 *Nan kananyu yangkiay at, 'O,' winnu 'Achi.' Tay nan ngachana nan etapiyu*
at kan Satanas ay makali un Mangotettet nan nurpuwana."†

Nan Maepangkep As Asang
(Luc. 6:29-30)

38 *"Chinngoryu nan naifilin ad pus-uy ay kanana, 'Nan mamusling as matan*
chi usa ay taku at masapor us mafusling hiya. Nan mameng-aw as fiab-an chi
usa ay taku at masapor us mapeng-awan hiya.'‡
39 *Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay achiyu es-es-ang nan mangotettet*
ay enkaman nan pachongyu ay taku kan chakayu. Nan ngachana ngarud
ay manepak as nan kannawan ay tamelmu at pay-am ay tepakuna us nan
fisakna.§
40 *Nan mangicharum kan he-a ta arauna nan kamisitam at pay-am ay*
arauna us nan chaketmu.
41 *Nan ngachana ay mamelet kan he-a ay manakfiat as uchuna as usa ay*
kilometro at sakfiatam as uray chuwa ay kilometro.
42 *Nan kumchaw kan he-a at ichatmu nan kuchawuna. Nan manglayad ay*
fumurud kan he-a at achim achiyun."

Nan Layad As Nan Kafusor
(Luc. 6:27-28, 32-36)

43 *"Chinngoryu nan naifilin ad pus-uy ay kanana, 'Laylaychum nan ki-*
*ayyummu, ya inglum nan kafusormu.'**
44 *Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay laylaychunyu nan chiyuycha*
kafusoryu ya ekarkararakianyu nan chiyuycha mamarpalikiat kan chakayu
45 *ta maifilang kayu as an-ak Amayu ay wacha ad chaya. Tay hiya at*
pasilawuna nan urkiw para as nan mangotettet ya ammay ay tataku. Kaman
us as nan uchan at epaalina para as nan chiyuycha mangekamkaman as
nalintig ya nan chiyuycha achi nalintig.
46 *Mu nan manglaylayad kan chakayu yangkiay nan laylaychunyu, ay*
wachay ichat Apo Dios as gun-gunayu? Uray nan chiyuycha mangam-among
as fiaror at assesa us nan atuncha.
47 *Mu nan kiakiayyumyu yangkiay nan tagtakiatforunyu, ay wachay natku-*
nanyu as nan tapina? Uray nan chiyuycha Gentil ay achi nangammu kan Apo
Dios at assesa us nan atuncha.
48 *Isunga masapor maid munkuranganyu ta maepachong kayu kan Amayu*
ad chaya ay maid nunkurangana."

6

Nan Atun Ay Mangfiachang As Nan Makasapor

1 Inturuy Jesus, *"Il-ilaunyu ta achiyu kurkuratun ay mangepappaila as nan*
tataku nan ammay ay atunyu ay kaichayawan Apo Dios. Tay mu hiyasa at
maidtu gun-gunayu as ichat Amayu ad chaya.
2 *"Isunga as nan umichatanyu as nan chiyuycha makasapor, achiyu iwar-*
warakiawag as nan chiyuycha senagoga ya as nan chiyuycha charan ay kaman
as nan cha at-atun nan pakamankaman ta ichayaw nan tataku chicha. Ifiakiak
kan chakayu nan tit-iwa ay enawatcha at nan gun-gunacha.
3 *Ngem as nan umichatanyu as nan makasapor, achiyu epakaammu as nan*
uray kaas-opan ay kiayyumyu

---

† **5:37** Nan chiyuycha Judio at achicha laychun ay fukfukikun nan ngachan Apo Dios. Isunga fukikuncha nan tukún ay ngachan as nan munsapataancha. ‡ **5:38** Exo. 21:24; Lev. 24:20; Deut. 19:21 § **5:39** Rom. 12:19 * **5:43** Lev. 19:18

4 *ta maid mangammu. Hi Amayu ay mangil-ila as nan chaan naammuwan*
ay enatyu at gun-gunaana chakayuntu."

Nan Insuron Jesus Ay Atun Ay Munkararag (Luc. 11:1-13)

5 Kenalen pay Jesus, *"As nan munkararakianyu, achiyu koma tadtad-*
nun nan chiyuycha pakamankaman, tay laylaychuncha ay tomakchug ay uy
munkararag as nan chiyuycha senagoga ya as nan chiyuycha charan ta fuy-
fuyaun nan tataku chicha. Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay enawatcha at
nan gun-gunacha.
6 *Ngem as nan munkararakianyu at sungkop kayu as kuwartuyu, at in-ubyu*
nan pantiw, ya munkararag kayu kan Amayu ay achi maila. Hi Amayu ay
mangiila as nan achi maam-ammuwan ay atunyu at gun-gunaana chakayuntu.
7 *"As nan munkararakianyu, achiyu ong-ongorun nan maid kotkotokna*
ay chayu kankanan ay kaman as nan cha at-atun nan chiyuycha Gentil ay
achi nangammu kan Apo Dios. Tay ka-anancha un chungrun Apo Dios nan
kararagcha mu anchuanchuwuncha.
8 *Achi kayu koma kaman kan chicha, tay hi Amayu at aammuna challu nan*
kasaporanyu sakbay ay chumawat kayu kan hiya.
9 *Assena ngarud nan atunyu ay munkararag:*
'Amami ay wacha ad chaya, maichaychayaw koma nan nasantowan ay
ngachanmu.
10 *Omali koma nan muntorayam. Maekaman koma nan laychum asna's luta ay*
kaman ad chaya.
11 *Ichatmu koma kan chakami nan kanunmi ad wani ay urkiw.*
12 *Pakawanum koma chakami as nan fiasfiasormi ay kaman as nan ma-*
makawananmi as nan finmasor kan chakami.
13 *Achim koma eparufus ay etorokmi ay masulisukian, ngem esarakam*
chakami as nan Mangotettet.' "
14 Inturuy Jesus, *"Mu pakawanunyu nan finmasor kan chakayu, pakawanun*
chakayu us kan Amayu ad chaya.
15 *Ngem mu achiyu pakawanun chicha, achi chakayu pakawanun kan*
Amayu as nan fiasfiasoryu."

Nan Maepangkep As Nan Mun-ayunaran

16 Kenalen pay Jesus, *"As nan mun-ayunaranyu, achiyu epappaila ay ngu-*
munguyus kayu ay kaman as nan chiyuycha pakamankaman, tay ennganuy-
cha ay manarcharos as achorcha ta ilaun nan tataku ay kamancha kasusug-
ang as nan chacha mun-ay-ayunaran. Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay
enawatcha at nan gun-gunacha.
17 *Ngem as nan mun-ayunaranyu, munchor-op ya munsukud kayu*
18 *ta achi madlaw nan tataku ay cha kayu mun-ayunar, ngem kun yangkiay*
hi Amayu ay achi maila. Hi Amayu ay mangil-ila as nan achi maam-ammuwan
ay chayu at-atun at gun-gunaanantu chakayu."

Nan Kawad-an Nan Kenafiaknang (Luc. 12:33-34)

19 *"Achi kayu mun-ornong as kenafiaknangyu asna's luta. Tay hena at kun*
challu chachaelun chi ngomengetnget ya lati, ya sungkop pay chi mangaakiw
ta akiwuna.
20 *Ngem kun kayu at mun-ornong as kenafiaknangyu ad chaya. Tay hid-*
i at achi chachaelun chi ngomengetnget ya lati, ya achi pay sungkop chi
mangaakiw ta akiwuna.

21 *Tay mu ay chaud nan kawad-an nan kenafiaknangyu at hid-i us nan kawad-an nan numnumyu.*"

Nan Silaw Nan Achor
(Luc. 11:34-36)

22 "*Nan mata at kaman silaw nan achor. Mu narawag nan umil-an nan matam, nasilawan nan intiru ay achormu.*
23 *Ngem mu achi narawag nan umil-an nan matam, ngongottu as solet nan intiru ay achormu. Isunga mu ngongot nan wacha kan he-a, ngongot as solet nan fiyagmu.*"

Hi Apo Dios Yangkiay Nan Matalek
(Luc. 16:13; 12:22-31)

24 "*Maid munserfi as chuwa ay amo, tay iinglunantu nan usa ya laylaychuna nan usa, winnu oononguna nan usa ya elalayusana nan usa. Achiyu mafialin ay munkisanun ay serfiyan hi Apo Dios ya nan siping.*
25 "*Isunga ifiakiak kan chakayu ay achi kayu machanakian as maepangkep as pagfiyagyu mu anan kanunyu winnu anan ikopunyu. Achi kayu machanakian as nan maepangkep as nan achoryu mu anan ifiachuyu. Ay achi am-amud nan fiyag mu nan makan, ya nan achor mu nan fiachu?*
26 *Ilaunyu nan chiyuycha kossel ay cha muntat-ayaw ad chaya. Achicha muntanum winnu mun-ani winnu mun-itupug as arangcha. Uray mu hiyasa, pakanun challu Amayu ad chaya chicha. Ay achi kayu am-amud mu chicha?*
27 *Ngachana kan chakayu nan makafiael ay mangepaan-anchu as fiyagna as uray kun usa ay uras kiapú as nan chana munchanchanakian?*
28 "*Anuy kayu lawá munchanag as maepangkep as fiachu? Ilaunyu nan sabsafong as uma. Achicha munchunu winnu mun-afor as fiachucha.*
29 *Uray mu hiyasa, ifiakiak kan chakayu ay uray hi Ari Solomon as nan am-in ay kenafiaknangna at chaan poros nunfiachu as maepachong as nan kenaam-ammay nan usa as nan nauycha sabsafong.*
30 *Mu fiachuwan Apo Dios nan nauycha lukiam ay wacha as uma ad wani, ya as wiet at mapuoran challu, ay achina chamman kaskasin fiachuwan chakayu? Anuy paat anak-akettuy chi pammatiyu!*
31 *Isunga achi kayu munchanag ay manarudsud un, 'Anan omor-anmi as kanunmi winnu ikopunmi winnu ifiachumi?'*
32 *Tay chatona am-in nan cha anaanapun nan chiyuycha Gentil ay achi nangammu kan Apo Dios. Hi Amayu ad chaya at ammuna ay masaporyu am-in chaná.*
33 *Ngem nan omon-ona ay anapunyu at nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios ya nan mangunuchanyu as nan kenalintigna. Mu hiyasa nan atunyu, ichatnantu am-in chaná ay kasaporan kan chakayu.*
34 *Isunga achi kayu machanakian as nan likiat ay omali as wiet. Awni ta as wiet. Tay nan likiat ay omali as nan usa ay urkiw at nawan as nan hana ay urkiw. Achiyu tapiyan.*"

7

Nan Achi Mang-okomán As Nan Pachong Ay Taku
(Luc. 6:37-38, 41-42)

1 Kenalen pay Jesus, "*Achiyu okomún nan pachongyu ay taku ta achi chakayuntu okomún kan Apo Dios.*
2 *Tay nan atunyu ay mangokóm as nan pachongyu ay taku at assesantu us nan atunyu ay maokóm. Nan panglukudyu as nan pachongyu ay taku at assesantu us nan panglukud Apo Dios kan chakayu.*

3 *Adchi t'uymu chillawun nan ek-ektel ay futa as nan matan nan ifiam, ya*
kunmu at achi madlaw nan ad-acha-an ay futa as nan mismu ay matam?
4 *Winnu anan mangaliyam as nan ifiam un, 'Ud-a ta kaanok nan futa as*
matam,' mu wachay ad-acha-an ay futa as nan mismu ay matam?
5 *He-a ay pakamankaman! Kaanum on-ona nan hana ad-acha-an ay futa as*
nan mismu ay matam ta makailaka ay ustu. Angkiay ya mafialinmu ay kaanun
nan ek-ektel ay futa as nan matan nan ifiam."
6 Kenalen Jesus, "*Achiyu isuru nan kalen Apo Dios as nan chiyuycha nangos-*
sot ay tataku. Tay maepachongcha as nan asu ya fiafuy. Uray mu ichatmu as
nan asu nan ammay, omapor challu ay mamangat kan he-a. Kaman us as nan
fiafuy ay uray mu ichatmuy perlas kan hiya, kuna challu kiatkiatinan."

Nan Mangepapatiyan Ay Chumawat (Luc. 11:9-13)

7 Kenalen pay Jesus, "*Achiyu ikinkinak ay chumawat kan Apo Dios as*
kasaporanyu, at maichattu kan chakayu nan chayu chawchawatun. Achiyu
ikinkinak ay mun-anap, at maanapanyuntu nan chayu an-anapun. Achiyu
ikinkinak ay munkokkokkok, at tokafiantu Apo Dios nan pantiw para kan
chakayu.
8 *Tay am-in ay chumawat kan Apo Dios at maettan, nan mun-anap at*
makaanap, ya nan munkokkok at matkafian nan pantiw para kan hiya.
9 *Ay wacha kan chakayu ay am-a nan mangichat as fiatu mu chumawat nan*
pototyu as makan?
10 *Winnu mangichat as urug mu chumawat as kiachiw?*
11 *Mu chakayu ay manangotettet at ammuyu ay mangichat as ammay as nan*
an-akyu, ay achi kaskasin ay ichat Amayu ay wacha ad chaya nan ammay as
nan chiyuycha chumawat kan hiya?
12 "*Isunga nan ngachana ay laychum ay atun nan tapina kan he-a, hiyasa nan*
atum kan chicha. Tay hiyana nan laychun ay kanan nan isursuron nan Lintig
Moises ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu."

Nan Nalepet Ay Pantiw (Luc. 13:24)

13 "*Sungkop kayu as nan nalepet ay pantiw, tay narawa nan pantiw ya naraka*
*nan charan ay muntorón*g *ad inferno. Isunga ongorcha nan sungkop hid-i.*
14 *Ngem nalepet nan pantiw ya nalikiat nan charan ay muntorón*g *as nan*
*fiyag ay maid patingkiana. Isunga aké*tcha *nan makad-an hid-i."*

Nan Kaiw Ya Nan Fukiasna (Luc. 6:43-44)

15 "*Il-ilaunyu nan chiyuycha achi tit-iwa ay pomapadtu ay omali kan*
chakayu. Maepachongcha as nan karnero ay naamu, ngem nan kenatit-iwana
at maepachongcha as nan atap ay asu.
16 *Nan mangematonanyu kan chicha at as nan chacha at-atun. Ay wachay*
ubas ay mapuras as nan senagsakiakia, winnu igos ay mapuras as nan loos?
17 *Nan narangtu ay kaiw at ammay chi fukiasna. Ngem nan naiing ay kaiw*
at mangisiw chi fukiasna,
18 *tay achi mafialin ay fumkias nan narangtu ay kaiw as mangisiw, ya achi us*
mafialin ay fumkias nan naiing ay kaiw as ammay.
19 *Tunggal kaiw ay achi fumkias as ammay at maesalepoon ay masipor ya*
maichus-or as nan apuy.
20 *Isunga mafialin ay maematonanyu nan chiyuycha achi tit-iwa ay poma-*
padtu babaen as nan chacha at-atun."

Nan Achi Maetapi As Nan Muntorayan Apo Dios (Luc. 13:25-27)

21 Inturuy Jesus, "*Achi am-in ay tataku ay mangali kan ha-un un, 'Apo, Apo,' at sungkoptu henan muntorayan Apo Dios, ngem nan chiyuycha yangkiay mangekaman as nan laychun Amak ay wacha ad chaya.*
22 *As nan umchanantu nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan kataku-taku, ongorchantu nan tataku ay mangali kan ha-un un, 'Apo, Apo! Ay kun kami chaan nun-epadpadtu as nan ngachanmu? Ay kun kami chaan nun-epakpak-ak as anennet as nan ngachanmu? Ay kun achi ongor nan en-enatmi ay nakaskaschaaw as nan ngachanmu?'*
23 *Ngem kanaktu kan chicha un, 'Achek poros am-ammu chakayu. Omachawwi kayu kan ha-un, chakayu ay mangekamkaman as mangotettet.'* "

Nan Chuwa Ay Nunkiaub As Afong (Luc. 6:47-49)

24 "*Nan am-in ay tataku ay manngor as nan nauycha kalek ya atuncha chaná at maepachongcha as nan masilib ay taku ay nunkiaub as afongna as nan chupras.*
25 *Nunmomok, at enmali nan chamuna ay chanum. Pinmuwak as napigsa ya enatifudfuchana nan hana afong, ngem chaan natu-ug, tay as nan chupras nan nasaachana.*
26 *Ngem am-in ay tataku ay manngor as nan nauycha kalek ya achicha challu atun chaná at maepachongcha as nan achi masilib ay taku ay nunkiaub as afongna as nan lakian.*
27 *Nunmomok ya enmali nan chamuna ay chanum. Pinmuwak as napigsa ya enatifudfuchana nan hana afong, at natu-ug ya nunsidlay enatna ay nachachael.*"
28 Kun pay narpas ay infiakian Jesus chaná, naschaaw nan tataku as nan enatna ay nun-isuru.
29 Tay as nan nun-is-isuruwana kan chicha, wachay kalibfengana ya achi kaman as nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig.

8

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Nakonet (Mar. 1:40-45; Luc. 5:12-16)

1 Kun pay chinmayyu hi Jesus ay nurpu henan chuntug, ongoongor chi tataku ay inmunud kan hiya.
2 Angkiay ya naesnop kan hiya nan usa ay laraki ay nakonet ya nunpalintu-mang as nan sangwanan Jesus, ya kanana, "Apo, mu laychum, epaammayak koma."
3 Inchawchaw Jesus nan limana, ya kenpana hiya. Kenalina, "*Laychok. Omammayka!*" Hiya at chi ya nakaan nan konet nan hana laraki.
4 Angkiay ya kenalen Jesus kan hiya, "*Maid poros mangifiagfiag-am as kumpurmi as nan enommat kan he-a, ngem kunka at uy munpaila as nan pachi ta ilauna ay nakaan nan saketmu. Kun pay marpas, umichatka as chatonmu kan Apo Dios ay kaman as nan infilin Moises ta mangammuwan nan tataku ay nakaan tit-iwa nan saketmu.*"*

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Usa Ay Mafiabfiaor (Luc. 7:1-10)

---

* **8:4** Nan nakonet at achi maparufusan ay makiiili winnu makeam-among as nan Templo. (Lev. 14:1-32)

5 As nan enmaliyan Jesus ad Capernaum, wacha hid-i nan kapetan chi
sosorchachu ay Romano† ay uy nanib-at kan hiya. Nunpakpakaasi ay
chumawat as fiachang kan Jesus.
6 Kenalina, “Apo, cha munsaket nan fiabfiaarok as afong. Cha u-uumfug
hiya, tay naparalitiko ya malikiatan as solet.”
7 Kenalen Jesus kan hiya, “*O, uyku epaammay hiya.*”
8 Ngem tinumfor nan kapetan, “Apo, achiyak maekari ay mangepaskop
kan he-a as afongku. Uray kunmu ifilin yangkiay at ommat chi ay
mangepaammay as nan fiabfiaarok.
9 Tay uray ha-un at wacha nan nangatngatu ay mangetoray kan ha-un, ya
wachacha us nan sosorchachok ay etorayak. Mu kanak as nan usa un, ‘Uyka’
at umuy hiya. Mu kanak us as nan usa un, ‘Aka’ at omali hiya. Mu kanak us
as nan fiabfiaarok un, ‘Atum na’ at atuna.”
10 Kun pay chinngor Jesus na, naschaaw, ya kanana as nan tataku ay
cha umun-unud kan hiya, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay maid poros
naanapak as assena ay pammati uray ad Israel.*
11 *Ifiakiak kan chakayu ay ongorchantu nan tataku ay Gentil ay murpu henan
intiru ay luta ay makekan kan cha chin naaAbraham, naiIsaac, ya najaJacob.*
12 *Ngem nan chiyuycha Judio ay maetapi koma henan muntorayan Apo Dios
at maichus-orcha as chará henan ngongot. Hid-intu nan mun-ag-akoran nan
tataku ya munngesngesatan chi fiab-acha kiapú as fungatcha.*”
13 Haat kanan Jesus as nan kapetan, “*Komatamka, tay nan enafurotmu
ay ommat at matongpar.*” Hiyachi challu ay uras nan enmammayan nan
fiabfiaaruna.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Ongor Ay Munsaket (Mar. 1:29-34; Luc. 4:38-41)

14 Kun pay sinungkop hi Jesus as afong Pedro, inilana nan katukiangan
Pedro ay fiafiai ay inuumfug ay cha munpuchot.
15 Kenpan Jesus nan limana ya nakaan nan puchotna. As nan hiyachi,
finmangun, ya nunsakiana as kanun Jesus.
16 As nan hiyachi ay naschum, inyalen nan tataku kan Jesus nan ongor
ay nunkaanennetan ya nan cha munsaket. Kiapú as nan kalina yangkiay,
enpafoknag Jesus nan chiyuycha anennet ya enpaammayna us nan am-in
ay cha munsaket.
17 Enatna na ta matongpar nan kenalen Isaias ay pomapadtu, “Hiya ay
mismu nan nangaan as iliwas chi achor ya saket takú.”‡

Nan Likiat Nan Munfialin As Disipulus Jesus (Luc. 9:57-62)

18 Kun pay inilan Jesus nan ongor ay tataku ay nangarufong kan hiya,
infilina as nan disipulusna ay kumchangcha henan fiayfiay ta umuycha ad
chumang.
19 Angkiay ya naesnop kan Jesus nan usa ay mun-isursuru as Lintig, ya
kanana, “Misturu, umunuchak kan he-a uray kumpurmi as ay-ayam.”
20 Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Wachay omafongan nan chiyuycha fuwus,
ya wachay somollongan nan chiyuycha kossel, ngem maid ustu as massuyan
nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*”
21 Kenalen nan usa ay disipulusna kan hiya, “Apo, awni pay ta uyku ilufok
on-ona hi amak.”

---

† **8:5** Nan makali un Romano at taku ay naettan as sichoran chi i-Roma. ‡ **8:17** Isa. 53:4

22 Ngem tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Umunudka kan ha-un. Pay-am. Kikiad nan chiyuycha maid pammaticha ay maepachong as nan nunkatuy nan uy mangilufok as nan pachongcha ay nunkatuy.*"

Nan Nangepakinkan Jesus As nan Napigsa Ay Puwak Ya Challuyon (Mar. 4:35-41; Luc. 8:22-25)

23 Angkiay ya nunlukian hi Jesus as nan fiangka ya nakilukian nan disipulusna.
24 Kuncha pay wacha as nan fiayfiay, kalina at ya mun-atifudfud chi puwak. Nunsidlay manopsopyatan nan challuyon as nan fiangka, at kiayud lumnud. Kun pay hi Jesus at nanassuy.
25 Uycha finangun hiya, ya kanancha, "Apo, esarakam chakami! Lumnud takú pay!"
26 Kenalen Jesus kan chicha, "*Adchi t'uy kayu umugyat? Ak-akettuy tit-iway pammatiyu!*" Angkiay ya finmangun hiya ya infilina as nan puwak ya nan challuyon ay kuminakcha. Hiya at chi ya ammay kasin as solet.
27 Naschaaw am-in nan disipulusna, ya kanancha, "Ngachan ngun tona t'uy uray angin ya challuyon at tongparunchay filina?"

Nan Chuwa Ay Lanaraki Ay Nunkaanennetan (Mar. 5:1-20; Luc. 8:26-39)

28 Inturuy cha Jesus ay kinumchang inkiana inumchancha henan sasakopun nan i-Gadara. Wachacha nan nanib-at kan hiya ay chuwa ay lanaraki ay nunkaanennetan ay nurpu as nan lurubfok. Kauugyat chaná ay nunkaanennetan. Isunga maid makaiturud ay manguy as nan hana ay charan.
29 Hiya at chi ya, infukiawcha, "He-a ay Anak Apo Dios, anan ngachana nan laychum ay atun kan chakami? Ay enmalika ay mamalikiat kan chakami uray chaan pay inumchan nan ustu ay timpu?"§
30 As nan naesasag-un, wachachay ongoongor ay fiafuy ay cha munsuksukor.
31 Enpakaasen nan chiyuycha anennet kan Jesus, "Mu epak-akmu chakami, ifiaormu ngarud chakami as nan chiyuycha fiafuy."
32 "*Uy kayu,*" kenalen Jesus kan chicha. Isunga nak-akcha as nan lanaraki ya inmuycha as nan chiyuycha fiafuy. Angkiay ya kenamon am-in nan fiafuy ay chinmayyu inkiana nag-ascha henan teng-el, at nurningcha.
33 Nan chiyuycha mangay-aywan as nan chiyuycha fiafuy at tenmagtagcha henan ili, at enpachamagcha nan am-in as nan tataku hid-i patí nan enommat as nan lanaraki ay nunkaanennetan.
34 As nan hiyachi, uy sinib-at am-in nan umili hi Jesus. Kuncha pay inila hiya, nunpakaasicha kan hiya ta mak-ak hiya henan lukiar ay sasakopuncha.

9

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Laraki Ay Paralitiko (Mar. 2:1-12; Luc. 5:17-26)

1 Kun pay narpas chi, nunlukian cha Jesus as nan fiangka, ya kasincha kinumchang henan fiayfiay inkiana nunfiangadcha henan mismu ay ilen Jesus.
2 As nan hiyachi, wachacha nan nangiyuy kan Jesus as laraki ay paralitiko ay finmafianak as nan ubfukiana. Kun pay inilan Jesus nan pammaticha, kenalina as nan paralitiko, "*Anakku, papigsaum nan numnummu. Napakawanka as nan fiasfiasormu.*"

§ **8:29** Mar. 1:24

3 Angkiay ya wachacha nan tapen nan mun-isursuru as Lintig ay cha
mangali as numnumcha, “Nakkuran man na ay taku t'uyna epapachong chi
achorna kan Apo Dios!”
4 Ngem ammon Jesus nan chacha numnumnumun, ya kanana, “*Adchi t'uy*
mangotettet chi chayu numnumnumun?
5 *Ngachana nan narakraka as kanan, ‘Napakawanka as nan fiasfiasormu,’*
winnu kanan un, ‘Maligwatka ya manaranka’?
6 *Ngem mu hiyasa, atok na ta maammuwanyu ay nan Naepadtu ay Anak chi*
Taku at wachay kalibfengana asna's luta ay mangpakawan as tataku as nan
fiasfiasorcha.” Angkiay ya kenalina as nan paralitiko, “*Tomakchugka, araum*
nan apragmu, ya komatamka.”
7 As nan hiyachi, tenmakchug nan laraki, at kenmatam.
8 As nan nangil-an nan ongor ay tataku as nan enommat, inmugyatcha, ya
chinaychayawcha hi Apo Dios ay nangichat as assena ay kalibfengan as nan
tataku.

Nan Nangayakian Jesus Kan Mateo
(Mar. 2:13-17; Luc. 5:27-32)

9 Kun pay nak-ak hi Jesus hid-i, as nan chana manarcharanan, inilana nan
usa ay laraki ay nan ngachana at Mateo ay nangatokor as nan opisinana
ay munfiayfiayachan as fiaror. Kenalen Jesus kan hiya, “*Unuchunak.*”
Nunkaliligwat hi Mateo ya inmunud kan Jesus.
10 As nan nangatokoran cha Jesus ay makekan as afong Mateo, ongor chi
enmali ay mangam-among as fiaror ya tapina ay fumafiasor, ya nakekancha
kan Jesus ya as nan disipulusna.
11 Kun pay inilan nan chiyuycha Fariseo nan enat cha Jesus, senarud-
sudcha as nan disipulusna, “Adchi t'uy makiuufong nan misturuyu as nan
chiyuycha mangam-among as fiaror ya as nan tapina ay fumafiasor?”
12 Ngem kun pay chinngor Jesus chi, kenalina, “*Nan tataku ay achi mun-*
saket at achicha masapor chi choktor, ngem kun yangkiay nan chiyuycha
munsaket.
13 *Uyyu acharun ay ustu nan laychun ay kanan nan nauy naisurat as nan*
Kalen Apo Dios ay kanana, ‘Nan manug-anganyu as nan pachongyu ay tataku
nan laychok, fiakun nan mun-ichatchatonanyu as animar kan ha-un,’[*]*tay*
chaanak enmali ay mangayag as nan chiyuycha nunkalintig, ngem kun at
mangayag as nan chiyuycha fumafiasor.”

Nan Maepangkep As Nan Mun-ayunaran
(Mar. 2:18-22; Luc. 5:33-39)

14 Angkiay ya enmali kan Jesus nan disipulus Juan ay Fumufunyag, ya
senarudsudcha kan hiya, “Adchi t'uy chakami ya nan chiyuycha Fariseo at
mun-ayunar, ngem nan disipulusmu at achicha?”
15 Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Ay ngumunguyus nan chiyuycha*
naayakian ay makichuyas uray mu kukutug nan chumuyas ay laraki kan
chicha? Achi met! Ngem mu umchantu nan timpu ay maek-akan nan chin-
muyas ay laraki kan chicha, hiyachintu nan mun-ayunarancha.”
16 Kenalen us Jesus ay nangepachong, “*Maid mangelakub as fiarú ay lopot*
as nan lukiak ay fiachu, tay komsun nan naelakub. Angkiay ya makuyud nan
lukiak ay fiachu ya kaskasin marakset.
17 *Maid us mangittu as kasubsufor ay fiayas as nan lukiak ay mangit-ittuwan*
ay larat. Tay mu atuna chi at fumtak nan larat. Maiwagkia nan fiayas, ya

---

[*] **9:13** Ose. 6:6

machachael pay nan larat. Ngem kun at maittu nan kasubsufor ay fiayas as nan fiarú ay mangit-ittuwan ay larat ta maid maiwagkia winnu machachael."

Nan Anak Nan Ap-apu Ya Nan Fiafiai Ay Nangpa As Nan Fiachon Jesus (Mar. 5:21-43; Luc. 8:40-56)

18 As nan cha munkarkaliyan Jesus kan chicha, enmali nan usa ay ap-apon
chi Judio kan hiya. Nunpalintumang as nan sangwanana, ya kanana, "Apo,
katkatuy nan pototku ay fiafiai. Ngem omalika pay ta epataymu nan limam
kan hiya ta kasin mataku."
19 Isunga naligwat hi Jesus, ya inmunud kan hiya. Nakiuycha us nan
disipulusna.
20 Wacha hid-i nan usa ay fiafiai ay cha mun-ichaichara as hinpuru ya
chuwa ay tawwun. Naesnop as uchug Jesus ya kenpana nan kiayachan nan
fiachuna,
21 tay kanana as numnumna, "Mu kunku paat kap-un nan fiachuna at
omammayak."
22 Kun pay nunsakong hi Jesus, inilana hiya, ya kanana kan hiya, "*Anak,
papigsaum nan numnummu. Nan pammatem nan nangepaammay kan he-a.*"
Hiya at chi ya enmammay nan chiyuy fiafiai.
23 Kun pay inumchan hi Jesus as nan afong nan ap-apu, inilana nan
munkorkoraling para as nan punpun ya nan naaamong ay tataku ay cha
mun-at-atengorngor,
24 ya kanana, "*Mak-ak kayu hena, tay nan fumarasang at chaan natuy, ngem
kun nanassuy.*" Kuncha at enam-amrang hiya.
25 Ngem as nan naepapitiwan nan tataku, sinungkop hi Jesus as nan
kawad-an nan fumarasang. Angkiay ya inunnana nan limana, ya nafiannan-
gun nan fumarasang.
26 As nan hiyachi, naepachamag nan nauy ay enat Jesus henan am-in ay
sakop nan hana ay lukiar.

Nan Nangaanan Jesus As Nan Finurag Nan Chuwa Ay Lanaraki

27 Nak-ak hi Jesus hid-i, ya as nan chana manarcharanan, inunud nan
chuwa ay lanaraki ay nafurag hiya. Chacha ifugfukiaw kan hiya, "Sug-
angam man paat chakami, he-a ay Kianak David!"†
28 Kun pay sinungkop hi Jesus as nan afong, nakiskop us nan chiyuycha
chuwa ay nafurag. Senarudsud Jesus kan chicha, "*Ay afurotunyu ay kafiaelak
ay mangaan as nan finuragyu?*"
"O, Apo," kenalicha.
29 Angkiay kenpan Jesus nan matacha, ya kanana, "*Maekaman kan
chakayu ay maiyunud as nan pammatiyu.*"
30 As nan hiyachi, nakaan nan finuragcha. Angkiay ya infilin Jesus ay ustu
kan chicha, "*Ilaunyu ta maid mangifiagfiag-anyu's na.*"
31 Ngem as nan nak-akancha's chi, uycha enpachamag nan maepangkep
kan Jesus henan am-in ay sakop nan hana ay lukiar.

Nan Nangaanan Jesus As Nan Inumor Nan Usa Ay Laraki

32 As nan cha mak-akan nan chiyuycha nakaan chi finuragcha, inyuy nan
tapen nan tataku kan Jesus nan usa ay laraki ay inumor nan anennet.
33 Kun pay enpafoknag Jesus nan anennet ay wacha as nan umor, nunkali
nan laraki. Naschaaw nan naamong ay tataku, ya chacha kanan, "Maid
poros inil-ilami as assena hena ad Israel!"

† **9:27** Nan "Kianak David" at usa us ay ngachan Cristo.

34 Ngem kenalen nan chiyuycha Fariseo, “Mun-epak-ak hiya as anennet
kiapú as nan inchat nan ap-apon chi anennet ay pannakafialina.”

Nan Nanug-angan Jesus As Nan Tataku

35 Angkiay ya nunfiabfiaat hi Jesus henan am-in ay ili ya fiabruy. Nun-is-
isuru hiya as nan chiyuycha senagogacha, ya enkaskasabana nan Ammay ay
Chamag maepangkep henan muntorayan Apo Dios. Kenaana us nan am-in
ay tukutukún ay saketcha ya am-in ay tukutukún ay iliwas chi achorcha.
36 As nan nangil-ana as nan ongoongor ay tataku, nasug-ang hiya kan
chicha, tay malilifokancha ya maliglikiatancha ay maepachong as nan
chiyuycha karnero ay maid mangay-aywan kan chicha.
37 Kenalina as nan disipulusna, “*Ongor chi maani, ngem akét yangkiay chi
mun-ani.*
38 *Isunga munkararag kayu as nan nunkuwa as nan maani ta umifiaor as
tapina ay mun-ani.*”

10

Nan Nangpiliyan Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa (Mar. 3:13-19; Luc. 6:12-16)

1 As nan usa ay urkiw, enayakian Jesus nan hinpuru ya chuwa ay disip-
ulusna. Angkiay ya enettana chicha as kalibfengancha ay mun-epak-ak as
anennet ya mangaan as am-in ay tukutukún ay saket ya am-in ay tukutukún
ay iliwas chi achor.
2 Nauycha nan ngadngachan nan hinpuru ya chuwa ay apostoles: nan
omona at hi Simon ay makali us un Pedro, hi Andres ay sunúdna, nan hen-
aki ay cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo,
3 hi Felipe, hi Bartolome, hi Tomas, hi Mateo ay mangam-among as fiaror,
hi Santiago ay potot Alfeo, hi Tadeo,
4 hi Simon ay makali un mangesasaket as nasyona, ya hi Judas Iscariote ay
mangesepseptu kan Jesus.

Nan Nangifiaoran Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa (Mar. 6:7-13; Luc. 9:1-6)

5 Infiaor Jesus nan nauycha hinpuru ya chuwa, ya infilina kan chicha,
“*Achi kayu poros um-umuy henan sasakopun nan chiyuycha Gentil ya achi
kayu poros um-umuy henan il-ilen chi i-Samaria.*
6 *Ngem kun at nan umuyanyu at henan sasakopun nan iib-a takú ay kianak
Israel ay maepachong as nan nalitaw ay karnero.*
7 *As nan am-in ay ay-ayanyu, ekasabayu ay kiayud umchan nan muntorayan
Apo Dios.*
8 *Epaammayyu nan munsaket, takuwunyu nan natuy, epaammayyu nan
nakonet ya epafoknagyu nan chiyuycha anennet as nan naanennetan. Achiyu
aw-awatun chi fiayad, tay maid poros infiayadyu as nan nauy kalibfengan ay
inchatku kan chakayu.*
9 *Achi kayu ometakin as siping ay fialetok, silver winnu kianfiang.*
10 *Achi kayu us ometakin as samfiag winnu fiachu ay munsokatanyu, sapatos
winnu surkud. Tay nan munchunu at libfengna ay maettan as pagfiyagna.*
11 “*As nan umchananyu henan uray ngachana ay ili winnu fiabruy, anapunyu
nan manglayad ay mangmangili kan chakayu. Hid-i nan magyananyu inkiana
mak-ak kayu.*
12 *As nan sungkopanyu as nan hana ay afong, kananyu un, ‘Bendisyonan
chakayu koma kan Apo Dios.’*

13 *Mu laychuncha ay awatun nan infiakiayu kan chicha, mabendisyonancha.*
Ngem mu achicha awatun, achicha mabendisyonan.
14 *Mu maid poros mangmangili kan chakayu winnu chumngor kan chakayu,*
pokpokanyu nan tapok as nan chapanyu as nan mak-akanyu hid-i ay afong
winnu ili.[*]
15 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay as nan urkiw ay mang-okomán*
Apo Dios as nan katakutaku, narakrakantu nan chusan nan i-Sodoma ya i-
Gomorra[†]*mu nan umiili hesa.*"

Nan Liglikiat Ay Ommattu
(Mar. 13:9-13; Luc. 21:12-17)

16 Kenalen pay Jesus, "*Chumngor kayu! Ifiaorku chakayu ay maepachong*
as nan naamu ay karnero as nan kawad-an nan chiyuycha kauugyat ay atap
ay asu. Isunga masapor masilib kayu ay kaman as nan urug ya naamu kayu ay
kaman as nan karopati.
17 *Il-ilaunyu, tay wachachantu nan mangtiliw ya mangiyuy kan chakayu as*
nan chiyuycha lupon. Masaplesaplet kayuntu as nan chiyuycha senagogacha.
18 *Maicharum kayuntu as nan gogobernador ya ar-ari kiapú kan ha-un.*
Hiyasa nan chansayu ay mangepaneknektu as nan maepangkep as nan Ammay
ay Chamag kan chicha ya as nan chiyuycha Gentil.
19 *Kun chakayu pay icharum, achi kayu machanakian mu anan atunyu ay*
mangifiakia winnu ngachana nan kananyu. Tay nan kananyu at maepakaam-
muntu kan chakayu as nan hana ay uras,
20 *tay fiakun chakayu nan munkali, ngem kun at nan Espiriton Apo Dios ay*
Amayu babaen kan chakayu.
21 "*As nan hiyasa ay timpu, wacha nan mangepapatuytu as mismu ay*
sunúdna ay laraki. Assesantu us nan atun nan ama as nan pototna. Nan an-ak
us at kontraunchantu nan chanakchakorcha ya epapatuycha chicha.
22 *Inglun chakayuntu as nan am-in ay tataku kiapú as nan pammatiyu kan*
ha-un. Ngem nan taku ay mangan-anos ay omafurot kan ha-un inkiana as nan
anongos at maesarakantu.
23 *Kun chakayu pay palikiatun henan usa ay ili, lomayaw kayu ay umuy*
henan tukún. Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay achiyuntu lopasun nan
enpadnok kan chakayu henan kailiili ad Israel sakbay ay munfiangad nan
Naepadtu ay Anak chi Taku.[‡]
24 "*Maid uswila as nangatngatu mu nan misturuna, winnu mafiabfiaor as*
nangatngatu mu nan amona.
25 *Mapnek nan uswila as nan komamanana as nan misturuna, ya kaman us*
as nan mafiabfiaor as nan komamanana as nan amona. Mu penangadnan nan
tataku nan ap-apu as nan pamilya as Beelzebub ay ap-apon chi anennet, ay achi
at kaskasin mangotettet nan epangachancha kan chakayu ay kun membro as
nan pamilyana?"[§]

Nan Ustu Ay Umugyatan Nan Tataku
(Luc. 12:2-7)

26 "*Isunga achi kayu umug-ugyat as nan tataku, tay maid naililingub ay*
achintu maepaila, winnu naetatafun ay achintu maammuwan.
27 *Nan chak ifiagfiakia kan chakayu as nan lafi at ifiakiayu as nan kaorkia.*
Nan naitubtufu kan chakayu at ifukiawyu as nan kaongoran chi tataku.[*]

---

[*] **10:14** Ara. 13:51 [†] **10:15** Gen. 19:24-29 [‡] **10:23** Mat. 16:27-28; 24:27-44; 25:31 [§] **10:25** Mat. 9:34, 12:24; Mar. 3:22; Luc. 11:15 [*] **10:27** As nan kali ay Griego at kanana, 'tabfongan.' Nan tabfongan nan afong nan Judio at nuntatapor.

28 *Achi kayu umugyat as nan chiyuycha mangpatuy as achor ngem achi*
makafiael ay mangpatuy as lenawa. Kun at nan umugyatanyu at kan Apo Dios
ay makafiael ay manachael as achor ya lenawa ad inferno.
29 *Ilaunyu nan chiyuycha tulin. Ay achi nan chuwa at maelaku as kun lawá*
peso? Maelaku met! Uray aké nan fiarorcha at maid challu matuy uray usa
kan chicha mu achi eparufus Amayu.
30 *Kaskasin kan chakayu! Uray nan fook as uruyu at nafifilangcha am-in.*
31 *Isunga achi kayu umug-ugyat, tay nafiarfiaror kayu mu nan ongor ay*
tulin."

Nan Mangipudnu Ya Nan Mangesaot As Nan Maepangkep Kan Cristo (Luc. 12:8-9)

32 "*Isunga nan ngachana ay mangipudnu as nan sangwanan nan tataku ay*
hiya at omafurot kan ha-un, assesantu us ay ipudnoktu nan maepangkep kan
hiya as nan sangwanan Amak ay wacha ad chaya.
33 *Ngem nan mangesaot kan ha-un as nan sangwanan nan tataku at esaotku*
us hiya as nan sangwanan Amak ay wacha ad chaya."

Hi Jesus Nan Mangsisiyan As Nan Tataku (Luc. 12:51-53; 14:26-27)

34 Kenalen pay Jesus, "*Achiyu kanan un enmaliyak ay mangiyali as talna*
asna's luta. Enmaliyak ay maepachong as nan espada ay mangsisiyan as nan
tataku.
35 *O, enmaliyak ay munlumu as mangontraan nan anak ay laraki kan amana,*
nan anak ay fiafiai kan enana ya nan enapu ay fiafiai kan katukiangana ay
fiafiai.
36 *Nan kafusor nan usa ay taku at nan mismu ay pamilyana.*†
37 "*Nan taku ay ong-ongor nan layadna kan amana winnu kan enana mu*
nan layadna kan ha-un at achi maekari as ok disipulu. Uray nan taku ay ong-
ongor nan layadna as anakna mu nan layadna kan ha-un at achi maekari as ok
disipulu.
38 *Nan taku ay achi mangitiin as korosna ya umunud kan ha-un at achi*
maekari as ok disipulu.
39 *Nan taku ay mangaayyiw as fiyagna asna's luta at malitawnantu challu.*
Nan taku ay manglitaw as fiyagna asna's luta kiapú as pammatina kan ha-un
at mawad-an as fiyag ay maid patingkiana."

Nan Gun-guna (Mar. 9:41)

40 "*Nan taku ay mang-awat kan chakayu at ha-un nan awatuna, ya nan*
mang-awat kan ha-un at awatuna nan nangifiaor kan ha-un.
41 *Nan taku ay mang-awat as pomapadtu kiapú ta pomapadtu hiya at*
magun-gunaan hiya as pachong nan gun-gunan chi pomapadtu. Nan taku us
ay mang-awat as nan nalintig ay taku kiapú ta nalintig hiya at magun-gunaan
hiya as pachong nan gun-gunan chi nalintig ay taku.
42 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay mu ngachana nan taku ay mange-*
paikop as uray hentasa ay tungnin ay chanum as nan nauycha apud ay tataku
kiapú ta usa hiya ay disipulok at maawatna nan gun-gunana."

11

Nan Chiyuycha Infiaor Juan Ay Fumufunyag (Luc. 7:18-35)

† **10:36** Mik. 7:6; Mat. 10:21

1 Kun pay narpas ay infilin Jesus chaná as nan hinpuru ya chuwa ay
disipulusna, nak-ak hid-i, ya uy nun-is-isuru ya nun-ekaskasaba henan
naesasag-un ay il-ili hid-i.
2 As nan hiyachi ay timpu, naifiafiarud hi Juan. Kuna pay nachamag nan
cha atuatun Cristo, inmifiaor as nan tapen nan disipulusna,
3 at senarudsudcha kan hiya, "Ay he-a nan enkaren Apo Dios ay omalintu,
winnu munsuud kami as tukún?"
4 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Munfiangad kayu kan Juan, ya ifiakiayu
kan hiya nan chayu il-ilaun ya chungchungrun.*
5 *Nan chiyuycha nafurag at makailacha, nan chiyuycha nunkapilud at
makacharancha, nan chiyuycha nakonet at enmammaycha, nan chiyuycha
nalurak at makadngorcha, nan chiyuycha natuy at natakucha manipud as nan
utúy, ya nan chiyuycha pugli at naekasaba kan chicha nan Ammay ay Chamag.*
6 *Nakiasat nan taku ay achi munchuwachuwa as nan maepangkep kan ha-
un.*"
7 Kun pay nak-ak nan disipulus Juan, enlapon Jesus ay mangifiakia as nan
maepangkep kan Juan as nan ongoongor ay tataku, "*As nan enayanyu kan
Juan henan disyerto, ngachana nan nenamnamayu ay ilaun koma? Ay usa'y
taku ay maepachong as nan tufú ay cha ikiwkiwen chi angin?*
8 *Ngachana ngarud nan uyyu inila hid-i? Ay usa ay taku ay nunfiafiachu as
am-ammay? Nan chiyuycha met munfiafiachu as am-ammay at mamagyancha
as nan chiyuycha palasyu.*
9 *Ngachana ngay ngarud nan enay-ayanyu's chi? Ay uyyu inila nan usa ay
pomapadtu? O, ifiakiak kan chakayu, inilayu nan am-amud mu nan poma-
padtu.*
10 *Tay hi Juan nan naifiakia as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, 'Wacha nan
ifiaorku ay mangon-ona mu he-a ay mangesakiana as nan ayum.'**
11 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay as nan am-in ay naiyanak at maid am-
amud mu hi Juan ay Fumufunyag. Ngem nan kaapuchan henan muntorayan
Apo Dios at am-amud mu hi Juan.*
12 *Nunlapu as nan nun-ekaskasabaan Juan inkiana ad wani, wachacha nan
mangepapati ay mangekasaba as nan maepangkep henan muntorayan Apo
Dios, ya wachacha us nan mangepelet ay maetapi henan muntorayana.*
13 *Tay nan insursurat nan chiyuycha pomapadtu ya nan Lintig Moises at
enpadtucha am-in nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios inkiana
enmali hi Juan.*
14 *Mu laraychunyu ay afurotun chachi at maawatanyu ay hi Juan at hiya nan
Elias ay naepadtu ay omali kasin.*†
15 *Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.*"
16 Kenalen pay Jesus, "*Anan mangepachongak ngun kan chatona ay tataku
ad wani? Maepachongcha as nan ongong-a ay nangatokor as nan lenawwag
ay cha munfifinnukiaw as nan kaay-ayamcha ay cha mangarkali un,*
17 *'Nun-epeep kami, ya chaan kayu nunsasara. Nunkanta kami as omepan-
guyus, ya chaan kayu nginmuyus.'*
18 *Chakayu nan maepachongancha, tay enmali hi Juan, ya cha mun-ay-
ayunar ya achi cha umig-ikop as fiayas, ya kanancha at un, 'Naanennetan hiya!'*
19 *Kun pay enmali nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay cha makekkekan ya
cha makiig-ikop, ya kanancha un, 'Ilaunyu kay na ay taku at kun naranok ya
futtang. Hiya us at kiayyum nan chiyuycha mangam-among as fiaror ya nan*

* **11:10** Mal. 3:1; Mar. 1:2 † **11:14** Mal. 4:5-6

tapina ay fumafiasor.' Uray mu assesa, maepaila challu ay ustu nan kenasilib Apo Dios as nan cha atuatun nan chiyuycha omaafurot."

Nan Chiyuycha Achi Omafurot Ay Tataku (Luc. 10:13-15)

20 Angkiay ya senengaran Jesus nan umili henan il-ili ay nangekamanana as nan kaongoran ay nakaskaschaaw, tay chaancha nunfiafiawi as nan fiasfiasorcha.
21 Kenalina, "*Kasusug-ang kayu ay i-Corazin ya i-Betsaida! Tay mu ad Tiro ya ad Sidon nan nangekamanak as nan hanacha amud ay nakaskaschaaw ay enkamkamanku kan chakayu, nunfiafiawicha at koma ay nangafiachu as saku ya nachachapor.*‡
22 *Ngem ifiakiak kan chakayu ay as nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku, narakrakantu nan chusan nan chiyuycha i-Tiro ya i-Sidon mu nan chusayu.*
23 *Chakayu ngay ay i-Capernaum, ay kananyu un maichayaw kayu ad chaya? Achi! Awni at kun kayu maichus-or ad inferno. Tay mu enkamkamanku nan hanacha amud ay nakaskaschaaw ad Sodoma ay enkamkamanku henan iliyu at nunfiafiawicha as nan fiasfiasorcha ya kukutug nan ilicha.*§
24 *Ngem ifiakiak kan chakayu ay as nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku at narakrakantu nan chusan nan chiyuycha i-Sodoma mu nan chusayu."**

Nan Mun-iblayan Nan Tataku At Kan Jesus (Luc. 10:21-22)

25 As nan hiyachi ay timpu, enkararag Jesus, "*Ama ay Apo ad chaya ya asna's luta, munyamanak kan he-a, tay enpakaammom as nan chiyuycha chaan nakaachar nan nauycha entatafunmu as nan chiyuycha mamasilib ya nakaachar.*
26 *O, Ama, enatmu na, tay hiyana nan mangepalaylayad kan he-a.*
27 "*Nan am-in at entalek Ama kan ha-un. Maid nangammu as nan Anak omangkiay nan Ama. Assesa us ay maid nangammu as nan Ama omangkiay nan Anak ya nan piliyun nan Anak ay mangepakaammuwana.*
28 "*Akayu kan ha-un, chakayu am-in ay kaman nabray ay manasakfiat as chagsun ta mun-iblayok chakayu.*
29 *Unuchunyu nan sursurok ya munsuru kayu kan ha-un, tay naanosak ya napakumbabaak. Mu hiyasa nan atunyu, natalnantu nan numnumyu.*†
30 *Tay nan sursurok ay ichatku kan chakayu at naraka ay masuru, ya nan epasakfiatku kan chakayu at achi chagsun.*"

12

Nan Maepangkep As Nan Urkiw Ay Mun-iblayan (Mar. 2:23-28; Luc. 6:1-5)

1 As nan usa ay Urkiw ay Mun-iblayan, nanarcharan cha Jesus as nan chiyuycha uma ay natanman as trigo.* Nunchukiaang nan disipulusna, isunga enlapucha ay nunsaw-i ya chacha munkutkutim as kanuncha.
2 Ngem kun pay inilan nan chiyuycha Fariseo nan enatcha, kenalicha kan Jesus, "Ilaum kay ya at cha atun nan disipulusmu nan epawan nan Lintig takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan."†

---

‡ **11:21** Eze. 28:2; Zac. 9:1-4 § **11:23** Gen. 10:19, Rom. 9:29. * **11:24** Mat. 10:15 † **11:29** Jer. 6:16
* **12:1** Nan trigo nan maammaan as arina. † **12:2** Exo. 20:8; 34:21. Ngem nan chiyuycha Fariseo at entapicha nan ongor pay ay maepawa ay kaman as nan munkutim.

3 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Ay chaanyu finasfiasa nan enat Ari David*
ya nan kakadwana as nan nunchukiaangancha?
4 *Sinungkop hi David as nan munchaychayawan kan Apo Dios, at kenana nan*
tenapay ay naichaton kan Apo Dios. Maiyunud as nan Lintig, achi mafialin
hiya ya nan kakadwana ay mangan. Kun yangkiay nan papachi nan mafialin
ay mangan.‡
5 *Winnu, ay chaanyu us finasfiasa as nan Lintig Moises ay nan papachi ay cha*
mun-ichatchaton as nan Templo at chacha lablabsingun nan lintig nan Urkiw
ay Mun-iblayan? Uray mu assena, fiakuncha met fiasor sa.§
6 *Ifiakiak ay wacha kan chakayu ad wani nan am-amud mu nan Templo.*
7 *Mu kunyu ammu nan laychun ay kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios*
ay kanana un, 'Nan manug-anganyu as nan pachongyu ay taku nan laychok,
fiakun nan mun-ichatchatonanyu as animar kan ha-un.' Mu tit-iwa ay ammuyu
nan laychun nan nauy ay kanan, chaanyu koma penafiasor nan maid fiasorna."*
8 *Tay nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan muntoray as nan Urkiw ay Mun-*
iblayan."

Nan Laraki Ay Nakukuy Nan Usa Ay Limana
(Mar. 3:1-6; Luc. 6:6-11)

9 As nan nak-akan Jesus hid-i, uy sinungkop as nan senagogacha.
10 Wacha hid-i nan laraki ay nakukuy chi usa ay limana. Wacha us nan
tapen nan tataku hid-i ay nunsarudsud kan hiya, "Ay eparufus nan Lintig
takú nan munkaanan as saket as nan Urkiw ay Mun-iblayan?" Enatcha chi
ta wachay epafiasorcha kan hiya.
11 Kenalina kan chicha, "*Mu nan usa kan chakayu at wachay karnerona ay*
mag-as as nan fitu as nan Urkiw ay Mun-iblayan, ay achina ngun uy kuyuchun?
12 *Am-amud as solet nan taku mu nan karnero! Isunga eparufus nan Lintig*
takú ay fiadngan takú nan pachong takú ay taku as nan Urkiw ay Mun-
iblayan."
13 Angkiay ya kenalina as nan nakukuy chi limana, "*Uyachum nan limam.*"
Kuna pay inuyad, enmammay at tit-iwa, ya maepachong as nan usa ay
ammay ay limana.
14 Ngem nak-ak nan chiyuycha Fariseo ta uycha anapun mu anan atuncha
ay mangpatuy kan Jesus.

Hi Jesus Nan Napili Ay Fiabfiaarun Apo Dios

15 Ammon Jesus na ay pangkepcha, isunga nak-ak hid-i. Ongor nan tataku
ay inmunud kan hiya, at enpaammayna nan am-in ay munsaket kan chicha.
16 Infilina kan chicha ay achicha ifiagfiakia nan maepangkep kan hiya.
17 Enatna na ta matongpar nan kalen Apo Dios ay insurat Isaias ay poma-
padtu ay kanana,
18 "Hi tona nan fiabfiaarok ay pinilek. Hiya nan laylaychok ya mangepalay-
layad as solet kan ha-un. Ichatkuntu nan Espiritok kan hiya ta
epakaammunantu as nan am-in ay tataku nan atuncha ay mapalintig
as nan mangiilan Apo Dios.
19 Achintu makisumsuma winnu fumudfudtak, ya achina us ipipigsa nan
kalina as nan chiyuycha korsa.
20 Nan nanay-ub ay nunu ay maepachong as nan pammaten nan tataku at
achina putnun. Nan munkudkuchimet ay apuy ay maepachong as nan
namnamacha at achina patayun. Iturturuyna nan chununa inkiana
matongpar nan nalintig ay pangkep Apo Dios.

‡ **12:4** 1 Sam. 21:1-6 § **12:5** Lev. 24:8-9 * **12:7** Ose. 6:6; 1 Sam. 15:22; Mat. 9:13

21 Hiya nan namnamaun nan katakutaku ay mangesarakan kan chicha."†

Hi Jesus Ya Hi Beelzebub
(Mar. 3:20-30; Luc. 11:14-23)

22 Angkiay ya wachacha nan nangiyuy kan Jesus as laraki ay finurag ya inumor nan anennet. Enpaammay Jesus nan hana laraki at makakali ya makaila at.
23 Naschaaw nan am-in ay tataku, ya kanancha, "Ay hi tona ngun nan Kianak David ay cha takú sassasad-un?"‡
24 Kun pay chinngor nan chiyuycha Fariseo na, tinumforcha, "Fiakun! Hi Beelzebub yangkiay ay ap-apon nan chiyuycha anennet nan nangichat as pannakafialin tona ay taku ay mangepak-ak as nan chiyuycha anennet."§
25 Ngem aammon Jesus nan chacha numnumnumun, isunga kenalina kan chicha, "*Mu munkikinnufiat nan tataku henan usa ay muntorayan, machachael sa ay muntorayan. Kaman us as nan munkakailiyan winnu hinfiaruy, mu masusumacha at masisiyancha.*
26 *Mu epak-ak Satanas nan mismu ay iib-ana ay aanennet, anan atuna ay muntotoray in-inkiana?*
27 *Mu as nan pannakafialin Beelzebub nan nangor-ak as pannakafialinku ay mangepafoknag as aanennet, ngachana ngay nan nangichat as pannakafialin nan chiyuycha umun-unud kan chakayu ay mangepak-ak as nan anennet? Mu hiyasa, chicha nan mangepaneknek ay achi tit-iwa nan kenaliyu.*
28 *Nan kenatit-iwana at fiakun hi Beelzebub, ngem babaen as nan Espiriton Apo Dios nan mangepafoknakiak as nan aanennet. Hiyana nan mangepaila ay enmali nan muntorayan Apo Dios kan chakayu.*
29 "*Maepachong hi Beelzebub as nan kursi ay taku. Maid makaskop as nan afong nan usa ay kursi ay taku ta akiwuna nan kuk-uwan tosa sukúdna on-ona etakud hiya.*
30 "*Nan achi makius-usa kan ha-un at komokontra kan ha-un. Assesa us ay nan achi fumachang kan ha-un ay mangamong as nan tataku at kuna munsisiyanun chicha.*
31 *Isunga ifiakiak kan chakayu ay mapakawan nan tataku as nan am-in ay fiasfiasorcha ya uray nan munkaliyancha as maifusor kan Apo Dios, ngem achi mapakawan nan munkali as maifusor as nan Espiritu Santo.*
32 *Uray nan taku ay munkali as maifusor as nan Naepadtu ay Anak chi Taku at mafialin ay mapakawan. Ngem nan taku ay munkali as maifusor as nan Espiritu Santo at achi mapakawan as nan nauy ay fiyag winnu as nan omali ay fiyag.*"

Nan Kaiw Ya Nan Fukiasna
(Luc. 6:43-45)

33 Kenalen Jesus ay nun-epadpachong, "*Mu narangtu nan usa ay kaiw, ammay us nan fukiasna, winnu mu naiing nan kaiw, mangisiw us nan fukiasna, tay maammuwan nan kaiw as nan fukiasna.*
34 *Chakayu ay maepachong as nan kianak chi kubra, anan atunyu ay munkali as ammay mu mangotettet chi ukialiyu? Tay nan sumubsubra ay naichuchulin as nan numnum at hiya challu nan maepafoknag as nan tapak.*
35 *Nan ammay ay taku at epafoknagna nan ammay ay naichuchulin as nan numnumna. Assesa us ay nan mangotettet ay taku at epafoknagna nan mangotettet ay naichuchulin as nan numnumna.*

---

† **12:21** Isa. 42:1-4 ‡ **12:23** Mat. 9:27. § **12:24** Beelzebub nan usa ay enpangachan nan chiyuycha Judio kan Satanas.

36 *Ifiakiak kan chakayu ay as nan umchanantu nan urkiw ay mang-okomán*
Apo Dios as nan katakutaku, waschi un songfiatanantu kan Apo Dios nan am-
in ay kenarkalina ay maid kotkotokna.
37 *Tay nan chiyuychantu mismu ay kaliyu nan osarun Apo Dios ay mangeked-*
deng kan chakayu mu nakafiasor kayu winnu chaan."

Nan Chawat Ay Omepaila Hi Jesus As Nakaskaschaaw
(Mar. 8:11-12; Luc. 11:29-32)

38 Angkiay ya kenalen nan tapen nan mun-isursuru as Lintig ya tapen nan
Fariseo kan Jesus, "Misturu, laychunmi ay omepailaka as nakaskaschaaw ay
sinyar as mangammuwanmi ay nurpuka kan Apo Dios."
39 Ngem tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Anuy paat mangotettet chi ukialen*
chi tataku ad wani ya maid us pammaticha kan Apo Dios! Chacha chumawat
as nakaskaschaaw ay sinyar, ngem maid maepaila kan chicha omangkiay nan
nakaskaschaaw ay enommat kan Jonas ay pomapadtu.
40 *Tay hi Jonas at nanagyan as nan puton nan ad-acha-an ay finayang ay*
*mamagyan henan fiayfiay as turu ay urkiw ya turu ay lafi.** *Assesantu us as*
nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay mailufok as turu ay urkiw ya turu ay lafi.
41 *As nan omaliyantu nan urkiw ay mun-okomán Apo Dios as nan katakutaku,*
tomakchugtu nan inmiili ad Nineve ay mangepafiasor kan chakayu ay
tataku ad wani, tay nunfiafiawicha as nan fiasfiasorcha as nan nanngorancha
as nan enkaskasaban Jonas. Ifiakiak kan chakayu ay wacha's na ad wani nan
am-amud mu hi Jonas!†
42 *Kaman us as nan urkiw ay mun-okomán Apo Dios, tomakchugtu nan*
Reyna ad Seba ad pus-uy ay mangepafiasor kan chakayu, tay nurpu hiya henan
achaachawwi ay lukiar ay uy paat nanngor as nan nainsilifian ay sursuron
Solomon. Ifiakiak kan chakayu ay wacha hena ad wani nan am-amud mu hi
Solomon."‡

Nan Munfiangchan Nan Anennet
(Luc. 11:24-26)

43 Nun-epadpachong pay hi Jesus, "*As nan fomoknakian nan anennet ay*
sinungkop as nan taku, uy munlikud hiya henan luglukiar ay kamaid chi
chanum ay mun-anaanap as tukún ay mun-iblayana, ngem maid uchanana.
44 *Angkiay ya kanana as numnumna, 'Munfiangachak challu as nan afongku*
ay nurpuwak.' As nan munfiangchana, uchanana ay nafiafiaíw, nacharos ya
naornos nan afong.
45 *Angkiay mak-ak ya ometakin as tapina ay pitu ay aanennet ay kaskasin*
manangotettet mu hiya. Sungkopcha as nan afong ya magyancha hid-i. As
nan hiyachi, kaskasin mangisiw nan kasasaad nan chiyuy taku mu as nan
enmon-ona. Hiyana nan ommattu as nan chiyuycha manangotettet ay tataku
ad wani."

Nan Enan Jesus Ya Nan Susnúdna Ay Lanaraki
(Mar. 3:31-35; Luc. 8:19-21)

46 As nan cha pay laing munkarkaliyan Jesus as nan tataku, inumchan at
hi enana ya nan susnúdna ay lanaraki. Tenmatakchugcha as nan fiattaw ya
chacha chawatun ay maketakiatforcha kan Jesus.
47 Wacha nan nangifiakia kan Jesus, "Wacha hi enam ya nan susnúdmu ay
lanaraki ay nangatakchug as nan fiattaw ay cha manawat ay maketakiatfor-
cha kan he-a."

---

* **12:40** Jon. 1:17 † **12:41** Jon. 3:5 ‡ **12:42** 1 Ar. 10:1-10.

48 Tinumfor hi Jesus as nan nangifiakia kan hiya, "*Ngachana nan kanam ay*
enak ya susnúdku?"
49 Angkiay ya tinugkiawna nan disipulusna, ya kanana, "*Nauycha nan tit-*
iwa ay enak ya susnúdku!
50 *Tay nan uray ngachana ay mangekaman as nan laychun Amak ay wacha*
ad chaya at hiya nan tit-iwa ay sunúdku ay laraki winnu fiafiai ya enak."

13

Nan Taku Ay Uy Nun-iwagwag As Fokel
(Mar. 4:1-9; Luc. 8:4-8)

1 As nan hiyachi challu ay urkiw, nak-ak hi Jesus as nan afong, at inmuy
henan olet nan fiayfiay. Hid-i nan tenmokorana ay mun-isuru.
2 Kiapú ta ongoongor chi tataku ay naamong kan hiya, uy tenmokor hiya
as nan fiangka. Nan ongoongor ay tataku at nangatakchugcha henan oletna.
3 Ongor chi infiagfiakian Jesus kan chicha ay maepadpachongan. Ke-
nalina, "*Wacha nan usa ay taku ay uy nun-iwagwag.*
4 *As nan chana mun-iwagwagwakian, nag-as nan tapen nan fokel as nan*
charan. Angkiay ya enmali nan chiyuycha kossel, ya kenancha chachi.
5 *Nan tapina at nag-ascha as nan machupras ay lukiar ay ak-akettuy chi*
lutana. Henkemadcha ay linmisim, tay nun-ooson nan luta.
6 *Ngem kun pay penomtang, nakling nan chiyuycha cha tomemel. Kiapú ta*
chaancha lenmamot ad chur-um, narangucha.
7 *Nan tapina at nag-ascha as nan kaongoran chi sufet. Naikisancha ay*
tinmufu as nan ongor ay sufet, at nasulincha.
8 *Nan tapina ay fokel at nag-ascha as nan ammay ay luta. Tinmufucha,*
at nasikuncha. Hacha at fumkias as mahinkiagsot, maunum pupuru, ya
matutlon pupuru."
9 Inyanongos Jesus, "*Nan wachay ingana at masapor chumngor.*"

Nan Pangkep Nan Maepadpachongan
(Mar. 4:10-12; Luc. 8:9-10)

10 Angkiay ya enmali nan disipulus kan Jesus, ya senarudsudcha kan hiya,
"Adchi t'uy maepadpachongan chi osarum ay mun-isuru as nan tataku?"
11 Tinumfor hiya kan chicha, "*Kan chakayu nan naepakaammuwan nan*
chaan naam-ammuwan ay maepangkep henan muntorayan Apo Dios, ngem
fiakun kan chicha.
12 *Tay nan taku ay wachay kafiaelana at maettan as ong-ongor. Ngem*
nan taku ay maid kafiaelana at uray nan ak-akettuy ay wacha kan hiya at
maarantu.
13 *Isunga maepadpachongan nan osarok ay mun-isuru kan chicha ta uray*
mu iilauncha, achicha ematonan. Uray mu chungruchungruncha, henpak-
pakidngoruncha winnu achicha challu maawatan.
14 *Kan chicha nan natongparan nan enpadton Isaias ay kanana un,*
'Uray mu chungruchungrunyu at achiyu challu maawatan, ya uray mu
ilailaunyu at achiyu challu ematonan.
15 *Tay tenmangken chi numnum chatona ay tataku! Penoponetancha nan in-*
gacha, ya kenekemetcha nan matacha. Tay mu atuncha chaná at makae-
matoncha, makadngorcha, makaawatcha ya munsakongcha kan ha-
*un, at epaammayku chicha.' "**
16 Inturuy Jesus, "*Ngem nakiasat kayu, tay makaila kayu ya makadngor kayu.*

---

* **13:15** Isa. 6:9-10

17 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan ongor ay pomapadtu ya nalintig ay*
tataku at lenarayadcha ay mangila as nan chayu il-ilaun, ngem chaancha inila.
Lenarayadcha us ay manngor as nan chayu chungchungrun, ngem chaancha
chinngor."

Nan Laychun Ay Kanan Nan Maepadpachongan
(Mar. 4:13-20; Luc. 8:11-15)

18 Kenalen Jesus, "*Chungrunyu ngarud nan laychun ay kanan nan maepad-*
pachongan maepangkep as nan uy nun-iwagwag as fokel.
19 *Nan chiyuycha fokel ay nag-as as nan charan at maepachong chachi as nan*
tataku ay manngor as nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios, ngem
achicha maawatan. Angkiay ya maannuuy nan Mangotettet ya kaanuna nan
hana kali ay chinngorcha.
20 *Nan chiyuycha naiwagwag as nan machupras ay lukiar at maepa-*
chongcha as nan tataku ay naragsak ay mang-awat ay dagus as nan kalen Apo
Dios as nan manngorancha.
21 *Uray mu assesa, achi lomamot ay ustu nan kalen Apo Dios as nan num-*
numcha, ya kun hen-omaketan chi omafurotancha. As nan omaliyan nan
liglikiat kan chicha winnu mapalikiatcha kiapú as nan enmafurotancha as nan
kalen Apo Dios, hiya at chi ya achicha ituruy ay omafurot.
22 *Kun pay nan chiyuycha naiwagwag as nan tinmufuwan chi ongor ay sufet*
at maepachongcha as nan tataku ay manngor as nan kalen Apo Dios. Ngem
nan chanchanagcha ya nan layadcha ay fumaknang at sulinuncha nan kalen
Apo Dios. Mu hiyasa, achicha fumkias.
23 *Kun pay nan chiyuycha naiwagwag as nan ammay ay luta, maepa-*
chongcha as nan tataku ay manngor ya makaawat as nan kalen Apo Dios.
Tit-iwa, chatud-i nan fumkias as mahinkiagsot, maunum pupuru, ya matutlon
pupuru."

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Lukiam

24 Wacha pay nan tukún ay maepadpachongan ay infiakian Jesus kan
chicha. Kenalina, "*Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan usa ay*
taku ay uy nun-iwagwag as ammay ay fing-i ay trigo as umana.
25 *As nan usa ay lafi, as nan nanassuyan nan am-in ay tataku, inmuy nan*
kafusorna as nan uman nan nunkuwa, ya wenagwakiana as fokel chi lukiam.
Kun pay narpas, nak-ak hiya.
26 *Kun pay nasikun nan chiyuycha trigo ya elapucha ay mamusfus, cha us*
masikun nan chiyuycha lukiam.
27 *Enmali nan chiyuycha fiabfiaarun nan nunkuwa as nan uma, ya kanancha*
as nan amocha, 'Apo, ay kun fiakun ammay ay fing-i nan inwagwag takú as
umam? Anan nurpuwan ngay chi lukiam?'
28 " *'Usa ay kafusor nan nangekaman as na,' ensongfiatna.*
"*Kenalen nan chiyuycha mafiabfiaor kan hiya, 'Ay laychum ngarud t'uymi*
kafiaotun?'
29 " *'Achiyu ud-ay,' kenalen nan amo, 'tay atun at mu as nan munkafiaotanyu,*
maetapi nan chiyuycha trigo ay mafiagnot.
30 *Pay-anyu ta masikuncha am-in inkiana as panag-aani. Ifiakiaktu as*
nan chiyuycha mun-ani un, "Amongunyu on-ona nan chiyuycha lukiam, ya
fiatkunyu ta mapuorancha. Kun pay marpas, aniyunyu nan chiyuycha trigo,
ya ipuuyyu as nan arangku." ' "

Nan Maepadpachongan Nan Fokel Chi Mostasa Ya Nan Lebadura
(Mar. 4:30-32; Luc. 13:18-21)

31 Wacha pay kasin nan tukún ay maepadpachongan ay infiakian Jesus kan
chicha. Kenalina, "*Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan fokel chi*
mostasa ay enaran nan usa ay taku, ya uyna entanum as nan umana.
32 *Nan fokel ay anna nan kaek-ektelan as nan am-in ay fokel. Ngem kun*
pay nasikun, hiya nan kaad-acha-anan as nan am-in ay naetanum as uma ay
kaman kaiw chi kaad-achana, ya mafialin ay somollongchay kossel as nan
chiyuycha pangana."
33 Nun-epadpachong kasin hi Jesus. Kenalina, "*Nan muntorayan Apo Dios*
at maepachong as nan akét ay lebadura ay ekar-ot nan fiafiai as nan turon
sarop ay alina, inkiana fumrad am-in."

Nan Kotok Nan Nangosaran Jesus As Nan Maepadpachongan (Mar. 4:33-34)

34 Maepadpachongan nan enos-osar Jesus as nan am-in ay insursuruna as
nan tataku. Maid paat insursuruna kan chicha as chaana enpadpachong.
35 Enatna na ta matongpar nan infiakian nan pomapadtu,
"Maepadpachongan nan osaroktu ay munkali kan chicha. Ifiakiaktu kan
chicha nan naetatafun nunlapu as nan nafiayangan nan luta."†

Nan Laychun Ay Kanan Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Lukiam

36 Angkiay ya tenaynan Jesus nan ongoongor ay tataku, ya sinungkop as
nan afong. Enmali nan disipulusna kan hiya, ya kanancha, "Ifiakiam pay
kan chakami nan laychun ay kanan nan maepadpachongan ay maepangkep
as nan lukiam as nan uma."
37 Tinumfor hi Jesus, "*Nan taku ay nangiwagwag as nan ammay ay fokel at*
hiya nan Naepadtu ay Anak chi Taku.
38 *Nan chiyuy uma at hiya nan luta ay anna. Nan ammay ay fokel at chicha*
nan tataku ay naetapi henan muntorayan Apo Dios. Nan chiyuycha lukiam at
chicha nan tataku ay naetapi as nan Mangotettet.
39 *Nan chiyuy kafusor ay uy nunwagwag as nan chiyuycha fokel chi lukiam*
at hi Satanas. Nan panag-aani at hiya nan munpatingkiaan nan luta, ya nan
chiyuycha mun-ani at chicha nan angheles.
40 *Kaman as nan nangamongan nan chiyuycha mafiabfiaor as nan lukiam ta*
mapuoran at assesantu us nan ommat as nan anongos ay urkiw.
41 *Ifiaortu nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan anghelesna ay uy mangaan*
henan muntorayana nan tataku ay munlumu as fumasoran nan pachongcha
ay tataku ya nan am-in ay mangekamkaman as manangotettet.
42 *Ichus-or nan angheles chicha as nan munkilkil-ab ay apuy. Hid-intu nan*
mun-ag-akorancha ya munngesngesatan chi fiab-acha kiapú as fungatcha.
43 *Ngem nan nalintig ay tatakon Apo Dios at sumilichantu ay kaman urkiw*
henan muntorayan Amacha. Nan wachay ingana at masapor chumngor.

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Naekaub Ay Fialetok Ya Perlas

44 "*Maepachong nan muntorayan Apo Dios as nan fialetok ay naekakaub as*
nan uma. Kun pay ininchanan nan usa ay taku, kinab-unana kasin. Kiapú as
ongor ay lagsakna, uyna enlaku nan am-in ay wacha kan hiya, ya lenakwana
nan chiyuy luta.
45 "*Maepachong pay nan muntorayan Apo Dios as nan usa ay taku ay*
nigusyante ay mun-an-anap as am-ammay ay perlas.

† **13:35** Sal. 78:2

46 *As nan nanguchanana as nan usa ay perlas ay nangina as solet, ya kenmatam. Enlakuna nan am-in ay wacha kan hiya, ya uyna lenakwan nan chiyuy perlas.*"

Nan Maepadpachongan Nan Tafukor

47 "*Maepachong nan muntorayan Apo Dios as nan tafukor ay naetap-or henan fiayfiay ya kennanay tukutukún.*
48 *Kun pay napnu, ininat nan chiyuycha tomatafukor ay nangiyuy henan oletna. Tenmokorcha ta pasikuncha nan chiyuycha kennacha. Nan chiyuycha anam-ammay at inittucha as nan mangit-ittuwan. Ngem nan chiyuycha man-angisiw at inwagkiacha.*
49 *Assesantu us nan ommattu as nan anongos ay urkiw. Omalichantu nan angheles, ya epatkuncha nan manangotettet ay tataku as nan nalintig ay tataku,*
50 *ya ichus-orcha nan manangotettet ay tataku as nan cha munkilkil-ab ay apuy. Hid-intu nan mun-ag-akorancha ya munngesngesatan chi fiab-acha kiapú as fungatcha.*"
51 Senarudsud Jesus as nan disipulusna, "*Ay naawatanyu am-in chaná?*"
"O," ensongfiatcha.
52 Kenalina kan chicha, "*Isunga maawatanyu ay nan tunggal usa ay mun-isursuru as Lintig ay nunfialin as disipulus henan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan taku ay wachay afongna ay ammuna ay mangepafoknag as fiarú ya lukiak ay naichuchulin as arangna.*"

Nan Nangachiyancha Kan Jesus Ad Nazaret
(Mar. 6:1-6; Luc. 4:16-30)

53 Kun pay lenpas Jesus ay nangifiakia as nan nauycha maepadpachongan, nak-ak hid-i.
54 Hiyachi ya nunfiangad henan mismu ay ilina, ya uy nun-isuru hiya as nan tataku as nan senagogacha. Naschaaw nan chiyuycha nanngor, ya kanancha, "Ay chaud ngun nan nangor-an tona ay taku as kenasilibna ya pannakafialina ay mangekaman as nakaskaschaaw?
55 Ay fiakun hiya nan potot nan mun-am-amma as afong? Ay fiakun hi Maria nan enana, ya nan susnúdna at cha Santiago, Jose, Simon ya Judas?
56 Ay achi nan am-in ay susnúdna ay fianafiai at nakiilicha's na kan chitaku? Anuyna ngun nangor-an kan chatona am-in?"
57 Angkiay ya enachicha at hiya.
Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Maichayaw nan pomapadtu henan kumpurmi ay lukiar omangkiay henan mismu ay ilina ya as nan pamilyana.*"
58 Maid enkaman Jesus as ongor ay nakaskaschaaw hid-i kiapú ta maid pammaticha kan hiya.

14

Nan Natuyan Juan Ay Fumufunyag
(Mar. 6:14-29; Luc. 9:7-9)

1 As nan hiyasa ay timpu, nachamag Herodes ay gobernador ad Galilea nan maepangkep kan Jesus.
2 Kenalina as nan chiyuycha opisyarna, "Hi tona hi Juan ay Fumufunyag ay kun nataku manipud as nan utúy. Isunga wacha kan hiya nan pannakafialin ay mangekamkaman as nan nauycha ay nakaskaschaaw."
3 Kenalen Herodes chi, tay hiya nan nangepatiliw ya nangepafiarud kan Juan ay nakokor-ongan. Enatna na ta palaylaychuna hi asawana ay Herodias ay asawan Felipe ay sunúdna,

4 tay kenarkalen ngamin Juan kan Herodes, “Epawan nan lintig ay asawum nan ingudmu.”*
5 Laraychun Herodes ay epapatuy hi Juan, ngem umugyat hiya as nan tataku, tay infilangcha hi Juan as usa ay pomapadtu.
6 Ngem kun pay inumchan nan urkiw ay mangnumnumnumancha as nan naiyankan Ari Herodes, nunsasara nan anak Herodias ay fiarasang as nan sangwanan nan am-in ay naayakian ay makelagragsak. Nalaylaychan hi Herodes.
7 Isunga enkarina as nan fiarasang ay ichatna kan hiya nan kumpurmi ay chawatuna.
8 Kiapú ta insuron Herodias ay enana, kenalen nan fiarasang, “Epaiyalem as na kan ha-un nan uron Juan ay Fumufunyag ay maiittu as nan paratu.”
9 Nalilifokan nan ari, ngem kiapú ta nun-ekari as nan sangwanan nan am-in ay mangilina, infilina ay maekaman nan chinawat nan fiarasang.
10 Hiyachi ya enpasiwatna nan uron Juan as pagfiaruchan.
11 Inyuycha nan uron Juan ay naiittu as nan paratu, ya inchatcha as nan fiarasang ay nangiyuy kan enana.
12 Angkiay ya enmalicha nan disipulus Juan ay nangara as nan achorna, ya uycha inlufok. Hacha at uy ifiakia kan Jesus.

Nan Namakanan Jesus As Nan Leman Lifu Ay Tataku (Mar. 6:30-44; Luc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

13 As nan nangchamakian Jesus as nan enommat kan Juan, nak-ak cha Jesus hid-i. Nunfiangkacha ay inmuy henan kamaid chi tataku ay kun chidchicha yangkiay. Ngem kun pay naammuwan nan ongoongor ay tataku ay nurpu henan il-ili, nanarcharancha ay nangunud kan hiya.
14 Kun pay nunchissaag hi Jesus, inilana nan ongoongor ay tataku. Nasugang hiya kan chicha, ya enpaammayna nan wachay saketna kan chicha.
15 Kun pay cha maschum, inmuy nan disipulusna kan hiya, ya kanancha, “Nauy takú henan kamaid chi umili ya cha us maschum. Epakatammu nan ongoongor ay tataku ta umuycha henan fiabfiabruy ay uy lomaku as kanuncha.”
16 Tinumfor hi Jesus, “*Achicha kis-an mak-ak. Chakayu mismu nan mangichat as kanuncha.*”
17 Kenalicha kan hiya, “Lema met yangkiay ay tenapay ya chuwa ay filis nan wacha's na kan chakami.”
18 “*Iyaliyu chasa's na kan ha-un,*” kenalen Jesus.
19 Angkiay infilina as nan ongoongor ay tataku ay tomokorcha as nan lukiam. As nan hiyachi, enarana nan lema ay tenapay ya nan chuwa ay filis, ya nuntangad ad chaya ay munyaman kan Apo Dios. Kun pay narpas, pinutput-ingna nan chiyuycha tenapay, ya inchatna as nan disipulusna, ya nan disipulusna at inwarascha as nan ongoongor ay tataku.
20 Nangancha am-in, at nasufucha. Haat amongun nan disipulus nan chinaancha ay namnu as nan hinpuru ya chuwa ay uppig.
21 Nan filang nan lanaraki ay nangan at kiayud umuy as leman lifu. Chaan naetapi nan fiabfiafiai ya ongong-a ay naifilang.

Nan Nanaranan Jesus As Nan Oson Nan Chanum (Mar. 6:45-52; Jn. 6:15-21)

22 As nan cha mangepakataman Jesus as nan ongoongor ay tataku, enpalukiana nan disipulus as nan fiangka, ya enpaon-onana chicha ay kinumchang ad chumang.

---

* **14:4** Lev. 18:16

23 Kuna pay enpakatam nan ongoongor ay tataku, tinmikid hiya henan
chuntug ay us-usana ta uy munkararag. As nan naschum, nauusa pay laing
hi Jesus hid-i.
24 Kun pay nan fiangka ay nunlurukianan nan disipulusna at achawwi
henan olet nan fiayfiay. Kaman cha iyin-inchayon nan challuyon nan
fiangka, tay kuncha sisib-atun chi angin.
25 Kun pay nakapis, inmuy kan chicha hi Jesus ay cha manarcharan as nan
oson nan chanum.
26 As nan nangil-an nan disipulus kan hiya ay cha manarcharan as nan
oson nan chanum, inmugyatcha as solet. "Anennet!" infukiawcha, ya nun-
uwekcha kiapú as ugyatcha.
27 Ngem nunkanan at Jesus kan chicha, "*Papigsaunyu nan numnumyu! Ha-
un na ya! Achi kayu umugyat!*"
28 Tinumfor hi Pedro, "Apo, mu tit-iwa ay he-a sa, ifikiam pay ay omaliyak
kan he-a as nan oson nan chanum."
29 "*Aka pay,*" kenalen Jesus.
Isunga kenmaan hi Pedro as nan fiangka, ya enlapuna ay nanaran as nan
oson nan chanum ay umuy kan Jesus.
30 Ngem kuna pay kenekna nan napigsa ay angin, inmugyat, ya enlapuna
ay lumnud. Infukiawna, "Apo, esarakanak!"
31 Hiya at chi ya inchawchaw Jesus nan limana, ya inkuyudna hiya. "*Anuy
paat ak-akettuy chi pammatem! Adchi t'uyka nunchuwachuwa?*" kenalina.
32 Kuncha pay nunlukian as nan fiangka, kinminak nan angin.
33 Angkiay nan chiyuycha wacha as nan fiangka at chinaychayawcha hi
Jesus. Kenalicha, "Tit-iwa ay he-a nan Anak Apo Dios!"

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Chiyuycha Munsaket Ad Genesaret (Mar. 6:53-56)

34 As nan kinumchangancha henan fiayfiay, inumchancha ad chumang
henan lukiar ay Genesaret.
35 Kun pay enmatonan nan tataku hid-i hi Jesus, enpakaammucha henan
intiru ay lukiar hid-i, at inyuy nan tataku nan am-in ay munsaket kan hiya.
36 Nunpakaasicha kan hiya ta paat kap-un nan chiyuycha munsaket nan
kiayachan nan fiachuna, ya nan am-in ay nangpa at enmammaycha.

15

Nan Sursuru Ay Enpatawid Nan Kaap-uwan (Mar. 7:1-13)

1 As nan namingsan, inmuy kan Jesus nan chiyuycha Fariseo ya nan
chiyuycha mun-isursuru as Lintig ay nurpu ad Jerusalem. Senarudsudcha,
2 "Adchi t'uy labsingun nan disipulusmu nan iniili ay ukialen nan kaap-
uwan takú? Chacha met mangan ay achi munfuru."
3 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Chakayu ngay, chayu met lablabsingun nan
lintig Apo Dios ta nan naepatawid ay iniili ay ukialiyu nan chayu tongtong-
parun.*
4 *Tay nan infilin Apo Dios at kanana, 'Rispituwum cha amam kan enam,'***ya
'Nan ngachana ay mangituchor as amana ya enana at masapor maepapatuy.'*†
5 *Ngem chayu met isuru ay mu wachay ifiachang koma nan usa ay taku
kan cha amana ya enana at mafialin ay munpanfor mu kanana un, 'Nan
ifiachangku koma kan chakayu at naiichat at kan Apo Dios.'*

---

* **15:4** Exo. 20:12; Deut. 5:16 † **15:4** Exo. 21:17; Lev. 20:9

6 *Mu hiyasa, chayu isuruwan hiya ay uray achina rispituwun hi amana.*
Isunga kiapú as nan iniili ay ukialiyu, menaidyu nan kotok nan kalen Apo Dios.
7 *Chakayu ay pakamankaman! Tit-iwa as solet nan enpadton Isaias*
maepangkep kan chakayu ay kanana un,
8 *'Nan nauycha tataku at chaychayawunak as nan kalicha, ngem achawwi*
challu nan numnumcha kan ha-un.
9 *Maid kotok nan chacha manaychayawan kan ha-un, tay nan chacha isursuru*
at linlintig ay enammaan chi taku ay kanancha un filfilinku kanu.' "‡

Nan Tit-iwa Ay Mangepaassi As Nan Taku (Mar. 7:14-23)

10 Enayakian Jesus nan tataku kan hiya, ya kanana kan chicha, "*Chumngor*
kayu ya numnumunyu ay ustu ta maawatanyu nan ifiakiak.
11 *Fiakun nan okmonun nan usa ay taku nan mangepaassi kan hiya as*
nan sangwanan Apo Dios, ngem kun at nan epafoknagna as tapakna nan
mangepaassi kan hiya."
12 Angkiay ya inmuy nan disipulus kan hiya, ya kanancha, "Ay ammom ay
menmangisiw chi numnum nan chiyuycha Fariseo as nan nanngorancha's
nan infiakiam?"
13 Tinumfor hi Jesus, "*Tunggal tenanum ay fiakun hi Amak ad chaya nan*
nangetanum at mafiagnotcha.§
14 *Pay-anyu, tay maepachong chasa ay Fariseo as nan nafurag ay*
mangepangu as ayun. Mu epangon nan nafurag nan pachongna ay nafurag at
mag-aschantu ay chuwa as nan ngilig."
15 Kenalen Pedro, "Epakaawatmu pay kan chakami nan laychun ay kanan
nan nauy maepadpadchongan."
16 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ay uray chakayu at achiyu pay maawatan?*
17 *Ay achiyu ammu ay nan okmonun nan taku at umuy as putuna, at etaina*
challu?
18 *Ngem nan chiyuycha epafoknag nan taku as tapakna at murpu as nan*
numnum, ya hiyachi nan mangepaassi kan hiya.
19 *Tay as nan numnum nan kurpuwan chi am-in ay manangotettet ay*
*pangkep ay mangetorón*g *as nan taku ay pomatuy, umiwet, mangepapas as assi*
ay lachokna, mangakiw, munkutum ay muntistigu ya omekak-ali.
20 *Chatona nan mangepaassi as nan usa ay taku as nan sangwanan Apo Dios.*
Ngem nan mangan ay achi munfuru at achina epaassi nan usa ay taku."

Nan Pammaten Nan Usa Ay Fiafiai (Mar. 7:24-30)

21 Angkiay ya nak-ak cha Jesus hid-i ay inmuy henan sakop nan Tiro ya
Sidon.
22 Wacha nan usa ay fiafiai ay i-Canaan ay nakiiili hid-i. Naesnop kan Jesus,
ya infukiawna, "Apo ay Kianak David, sug-anganak man paat! Naanennetan
nan anakku ay fiafiai ya malikiatan as solet."
23 Ngem chaan tinumtumfor hi Jesus kan hiya. Isunga naesnop nan
disipulus kan hiya, ya enpakaasicha, "Uray atum nan chana chawatun ya
pakatamum, tay kuna itukiay fukiaw ay cha umunuunud kan chitaku."
24 Tinumfor hi Jesus, "*Naifiaorak as nan chiyuycha kianak Israel yangkiay*
ay maepachong as nan chiyuycha nalitaw ay karnero."
25 Ngem enmali nan fiafiai ya nunpalintumang as sangwanan Jesus, ya
kanana, "Apo, fiadnganak at man."

---

‡ **15:9** Isa. 29:13 § **15:13** Isa. 5:1-7; Jer. 2:21

26 Tinumfor hi Jesus ay mangepadpachong, "*Achi met ustu mu araun nan cha kanun nan ongong-a, ya ichat as nan chiyuycha asu.*"
27 Kenalen nan fiafiai, "O, tit-iwa sa Apo. Ngem uray met nan asu at kanuncha nan mag-as as nan lamesaan nan amocha."
28 Angkiay kenalen Jesus kan hiya, "*Ammi, napigsa nan pammatem! Maekaman ngarud nan laychum.*" As nan hiyachi, enmammay nan anakna.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Munsaket Ay Tataku

29 Nak-ak hi Jesus hid-i ay nanguy henan olet nan fiayfiay ay Galilea. Angkiay ya tinmikid henan chuntug, ya tenmokor hid-i.
30 Ongoongor nan inmuy kan hiya ay tataku ay nangiyali as nunkapilay, nunkafurag, nunkapilud, umor ya ongor pay ay tapina ay munsaket. Inyuycha chaná as nan sangwanan Jesus, ya enpaammayna chicha.
31 Naschaawcha nan tataku, ya nunchaychayawcha as nan Dios nan chiyuycha kianak Israel as nan nangil-ancha ay makakali nan umor, enmammay nan chiyuycha napilud, makacharan nan nunkapilay, ya makaila nan nunkafurag.

Nan Namakanan Jesus As Nan Opat Lifu Ay Tataku (Mar. 8:1-10)

32 Angkiay ya enayakian Jesus kan hiya nan disipulusna, ya kanana, "*Masug-angak as nan nauycha tataku, tay turu ay urkiw ay naketaktakincha kan ha-un, ya nam-in nan sangatcha. Achek laychun ay pakatamun chicha ay cha munchukiaang, tay anaka ya maurawcha as nan charan.*"
33 Kenalen nan disipulus kan hiya, "Ay chaud ngay nan uy takú omor-an as ommat ay makan ta epakan as nan ongoongor ay tataku hena ay kamaid chi umili?"
34 Senarudsud Jesus kan chicha, "*Kaatnay tenapay nan wacha kan chakayu?*"
"Kun pitu, ya akét ay aneket ay filis," ensongfiatcha.
35 As nan hiyachi, infilin Jesus as nan tataku ay tomokorcha as nan luta.
36 As nan nangor-ana as nan pitu ay tenapay ya nan filis, nunyaman kan Apo Dios. Kun pay narpas, pinutput-ingna chachi, ya inchatna as nan disipulusna, ya nan disipulusna at inwarascha as nan ongoongor ay tataku.
37 Nangancha am-in, at nasufucha. Haat amongun nan disipulus nan chinaancha ay namnu as nan pitu ay uppig.
38 Nan filang nan lanaraki ay nangan at opat ay lifu. Chaan naetapi nan fiabfiafiai ya anongong-a ay naifilang.
39 Kun pay enpakatam Jesus nan ongoongor ay tataku, nunlukian hiya as nan fiangka ay inmuy henan sakop nan Magadan.*

16

Nan Chawat Ay Omepaila Hi Jesus As Nakaskaschaaw (Mar. 8:11-13; Luc. 12:54-56)

1 Wachacha nan Fariseo ya Saduseo ay inmuy kan Jesus. Lenayadcha ay chistingun hiya. Isunga chinawatcha kan hiya ay omepaila as nakaskaschaaw ay sinyar ay mangepaneknek ay hiya at nurpu kan Apo Dios.
2 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*As nan cha mauynuwan nan urkiw ya munlalatikia ad chaya, kananyu un, 'Maukiwtu as wiet.'*
3 *Mu ilaunyu ad chaya as nan wi-ewi-et, kananyu un, 'Umuchan sa met, tay munlalatikia ad chaya ya munlilifuu.' Naraing kayu ay mangematon as nan*

* **15:39** Mar. 8:10

maila ad chaya. Ngem achiyu met maematonan nan chiyuycha sinyar Apo Dios ay maepangkep kan ha-un ay cha om-ommat ad wani.
4 *Anuy paat mangotettet chi ukialen chi tataku ad wani, t'uycha chinukkian nan tit-iwa ay Apo Dios! Chacha chumawat as nakaskaschaaw ay sinyar, ngem maid maepaila kan chicha omangkiay nan nakaskaschaaw ay enommat kan Jonas ay pomapadtu.*" Kun pay lenpas Jesus ay nangifiakia's chi, nak-ak hiya ay nanaynan kan chicha.

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Chiyuycha Fariseo Ya Saduseo
(Mar. 8:14-21)

5 As nan inumchanan cha Jesus ad chumang, ninumnum nan disipulusna ay liniw-anchay ometakin as sangatcha ay tenapay.
6 "*Il-ilaunyu nan lebaduran nan chiyuycha Fariseo ya Saduseo,*" kenalen Jesus kan chicha.
7 As nan nangaliyana's chi, natatakiatforcha nan disipulusna. Kenalicha, "Infiakiana chi, tay maid entakin takú as sangát takú ay tenapay."
8 Ngem ammon Jesus nan nauy chacha matatakiatforan, isunga kenalina kan chicha, "*Chakayu ay anak-akettuy chi pammatina! Adchi t'uyyu cha matatakiatforan chi kamaid nan sangatyu ay tenapay?*
9 *Ay achiyu pay laing maawatan? Ay achiyu manumnum nan namutput-ingak as nan lema ay tenapay ay kenan nan leman lifu ay tataku? Kaatnay enamongyu ay uppig ay napnu as chinaancha?*
10 *Winnu as nan pitu ay tenapay ay kenan nan opat lifu ay tataku, kaatnay enamongyu ay uppig ay napnu as chinaancha?*
11 *Anuyyu paat achi maawatan ay fiakun maepangkep as tenapay nan chak ifiakia kan chakayu? Nan infiakiak kan chakayu at il-ilaunyu nan lebaduran nan chiyuycha Fariseo ya Saduseo.*"
12 Angkiay ya naawatancha ay nan infiagfiakian Jesus ay il-ilauncha at fiakun payat nan lebaduran chi tenapay, ngem nan cha isursuron nan chiyuycha Fariseo ya Saduseo.

Nan Infiakian Pedro Maepangkep Kan Jesus
(Mar. 8:27-30; Luc. 9:18-21)

13 Kun pay inumchan cha Jesus henan sakop nan Cesarea Filipos, senarud-sudna as nan disipulusna, "*Ngachana nan kanan nan tataku maepangkep as nan Naepadtu ay Anak chi Taku?*"
14 Kenalicha, "Kanan met nan tapina un he-a hi Juan ay Fumufunyag, ya kanan nan tapina un he-a hi Elias. Wacha pay nan mangali un he-a hi Jeremias winnu usa as nan chiyuycha pomapadtu."
15 Senarudsud Jesus kan chicha, "*Ngem chakayu ngay? Ngachana nan kananyu maepangkep kan ha-un?*"
16 Tinumfor hi Simon ay makali us un Pedro, "He-a nan Cristo ay Anak nan matataku ay Apo Dios."
17 "*Nakiasatka Simon ay potot Jonas,*" ensongfiat Jesus. "*Tay fiakun taku nan nangepakaammu's na kan he-a, ngem hi Amak ay wacha ad chaya.*
18 *Ifiakiak kan he-a, he-a hi Pedro ay nan laychuna ay kanan at chupras. Nan nauy ay chupras nan mangkiaufiak as nan iglesiak ay chicha nan omaafurot kan ha-un, ya achi poros amisun nan pannakafialin chi utúy chicha.*
19 *Ichatkuntu kan he-a nan chiyuycha torfek nan muntorayan Apo Dios ad chaya. Nan ngachana ay epawam asna's luta at maepawantu us ad chaya, ya nan uray ngachana ay eparufusmu asna's luta at maeparufustu us ad chaya.*"

20 Angkiay infilin Jesus ay ustu as nan disipulusna ay maid poros
mangifiagfiag-ancha ay hiya nan Cristo.

Nan Nangifiag-an Jesus As Nan Likiatna Ya Katuyana (Mar. 8:31-33; Luc. 9:22)

21 Nunlapu as nan hiyasa ay timpu, enlapon Jesus ay mangelawlawag as
nan disipulusna nan ommattu kan hiya. Kenalina, "*Masapor umuyak ad
Jerusalem, ya mun-iliwasak as ongor ay likiat ay epailiwas nan anam-amá,
anap-apon chi papachi, ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig. Maepap-
atuyaktu, ngem as nan maekatlu ay urkiw at matakuwak as nan utúy.*"
22 Kun pay chinngor Pedro na, enek-akna hi Jesus, at senengarana hiya
kiapú as nan kenalina. Kenalina, "Apo, achi koma eparufus Apo Dios sa!
Achintu poros om-ommat chasa kan he-a."
23 Ngem nunsakong hi Jesus, ya kanana kan Pedro, "*Mak-akka Satanas!
Somasalika kan ha-un! Tay nan cham numnumnumun at fiakun nan laychun
Apo Dios, ngem kun at nan laychun nan taku.*"

Nan Taku Ay Manglayad Ay Umunud Kan Jesus (Mar. 8:34–9:1; Luc. 9:23-27)

24 Angkiay ya kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Tay nan ngachana ay
manglayad ay umunud kan ha-un at masapor ikinakna ay mangekaman as nan
laylaychuna, ya itiina nan korosna, haat umunud kan ha-un.*
25 *Tay nan uray ngachana ay mangaayyiw as fiyagna asna's luta at malitaw-
nantu challu. Ngem nan uray ngachana ay manglitaw as nan fiyagna asna's
luta kiapú as pammatina kan ha-un at mawad-an as fiyag ay maid patingkiana
ay ichat Apo Dios.*
26 *Tay anan maarantu nan taku ay mangkuwa as nan am-in ay wacha asna's
luta, ngem malitawna challu nan fiyagna ay maid patingkiana ad inferno?
Winnu anan ngachanantu challu nan esokat nan taku para as nan fiyagna?*
27 *Tay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at munfiangadtu ay kadwana nan
anghelesna ay mangepaila as nan kaichayawan Amana. Angkiay ya gun-
gunaanantu nan tunggal usa ay maiyunud as nan enkamkamana.*
28 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay wachacha nan tapina kan chakayu
ay nangatakchug hena ay achi matuy inkiana ilauncha nan omaliyan nan
Naepadtu ay Anak chi Taku ay muntoray."*

17

Nan Tinmukunan Nan Kail-an Jesus (Mar. 9:2-13; Luc. 9:28-36)

1 Kun pay inmuy chi unum ay urkiw, entakin Jesus hi Pedro ya cha Santiago
kan Juan ay hen-aki. Enpanguna chicha henan nangatu ay chuntug ay kun
chidchicha yangkiay.
2 As nan chacha mangi-iil-an kan Jesus, tinmukun chi kail-ana. Nan lupana
at sumili ay kaman as nan urkiw ya nan fiachuna at pinmukpukkawan ay
kaman silaw.
3 Kalina at ya nunpaila kan chicha cha Moises kan Elias ay cha maketag-
takiatfor kan Jesus.
4 Angkiay kenalen Pedro kan Jesus, "Apo, ammay paat ta wacha takú hena.
Mu laychum, mun-ammaak as turu ay fiawi asna, usa kan he-a, usa kan
Moises ya usa kan Elias."
5 Kun pay cha munkarkali hi Pedro, kalina at ya wacha nan sumili ay lifuu
ay nangalenong kan chicha. Wacha us nan kali ay nurpu as nan lifuu ay

kanana, “Hi tona nan Anakku ay laylaychok. Malaylaychanak paat kan hiya. Chumngor kayu kan hiya.”
6 As nan nanngoran nan disipulus as nan nauy ay kali, nunlukfubcha kiapú as ongor ay ugyatcha.
7 Ngem naesnop hi Jesus, at kenaprosna chicha, ya kanana, “*Fumangun kayu. Achi kayu umugyat.*”
8 Kuncha pay nuntangad, maid tapina as inilacha omangkiay hi Jesus.
9 As nan chacha chumayyuwan ay nurpu henan chuntug, infilin Jesus kan chicha, “*Maid mangifiagfiag-anyu as nan naepaila kan chakayu inkiana mataku nan Naepadtu ay Anak chi Taku manipud as nan utúy.*”
10 Ensarochakchak nan disipulus kan hiya, “Adchi man t'uy kanan nan mun-isursuru as Lintig un masapor omon-ona hi Elias ay omali mu hi Cristo?”
11 Tinumfor hi Jesus, “*Tit-iwa ay omali on-ona hi Elias ay mangesakiana as nan am-in.*
12 *Ngem ifiakiak kan chakayu ay enmali at hi Elias, ya chaan enmatonan nan tataku hiya, ngem kuncha at enat kan hiya nan am-in ay lenaylayadcha. Hiyasa us ay palikiatunchantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*”
13 Haat maawatan nan disipulus ay nan cha kankanan Jesus kan chicha at maepangkep kan Juan ay Fumufunyag.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Anennet As Nan Onga (Mar. 9:14-29; Luc. 9:37-43)

14 Kun pay nunfiangad cha Jesus as nan kawad-an nan ongoongor ay tataku, inmuy nan usa ay laraki kan Jesus. Nunpalintumang as nan sang-wanana, ya kanana,
15 “Apo, sug-angam man paat nan pototku ay laraki, tay munkorchas ya malikiatan as solet. Namen ongor ay cha maichuschus-or hiya as nan apuy winnu as nan chanum.
16 Inyuyku hiya as nan disipulusmu, ngem chaancha kenafiaelan ay nangepaammay kan hiya.”
17 Tinumfor hi Jesus, “*Nakkuran kayu ay tataku ad wani! Maid tit-iwa pammatiyu ya nunkasokel kayu! Anan kafiayag chi mawawad-ak kan chakayu? Anan kafiayag chi tata-unku kan chakayu? Iyaliyu man hena nan onga.*”
18 As nan hiyachi, finilin Jesus nan anennet ay mak-ak, at tenaynan nan anennet nan onga. Hiya at chi ya enmammay nan onga.
19 Angkiay ya as nan naaw-awni, inmuy nan disipulus kan Jesus ay chidchicha yangkiay, ya senarudsudcha, “Adchi t'uy kami chaan nakaepak-ak as nan anennet?”
20 Tinumfor hi Jesus, “*Kiapú ta akét nan pammatiyu. Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay mu wachay pammatiyu ay maepachong as nan kaad-achan nan fokel chi mostasa, mafialinyu ay kanan henan nauy chuntug un, ‘Masligka munlapu hena ta uyka hid-i,’ at maslig tit-iwa. Maidtu poros achi mafialin kan chakayu.*”
21 [*Ngem nan assena ay karasen chi anennet at achi poros maepak-ak mu achi babaen as panagkararag ya panag-ayunar.*]*

Nan Nangifiag-an Kasin Jesus As Nan Matuyana (Mar. 9:30-32; Luc. 9:43-45)

22 As nan naamongan nan disipulus ay kadwacha hi Jesus ad Galilea, kenalen Jesus kan chicha, “*Nan Naepadtu ay Anak chi Taku at maipurangtu as nan tataku*

* **17:21** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid na ay versikulu.

23 *ya patayunchantu, ngem matakuntu hiya manipud as nan utúy as nan maekatlu ay urkiw.*" As nan nanngoran nan disipulusna's chi, ngin-munguyuscha as solet.

Nan Nunfiayachan Cha Jesus As Fiaror Nan Templo

24 Kun pay inumchan hi Jesus ya nan disipulusna ad Capernaum, inmuy kan Pedro nan mangam-among as chuwa ay drachma† ay fiaror nan Templo, ya senarudsudna, "Ay munfiayfiayad nan misturuyu as fiaror nan Templo?"

25 "O, met," ensongfiat Pedro.

Kun pay kenmatam hi Pedro, hi Jesus at enmon-ona ay nunkali kan hiya, ya kanana, "*Simon, ngachana nan munnunumnummu? Ngachana nan munsengelan nan ar-ari asna's luta as fiaror, ay as nan kakailiyancha winnu as nan chiyuycha mangilicha?*"

26 "Ya kakun as nan chiyuycha mangilicha," ensongfiat Pedro.

"*Mu hiyasa, achicha kis-an munfiayad nan kakailiyancha,*" kenalen Jesus kan hiya.

27 "*Ngem uray mu hiyasa, achi takú koma pamangisiwun chi numnumcha. Isunga uyka mamunwet henan fiayfiay. Araum nan omon-ona ay funwetam, ya takangum nan tapakna. Mailamtu nan siping ay munfiaror as opat ay drachma ay ommat as ifiayadta ay chuwa. Araum chi, ya uymu ichat kan chicha ta mafiayachan nan fiarorta.*"

18

Nan Kaamuchan As Nan Muntorayan Apo Dios
(Mar. 9:33-37; Luc. 9:46-48)

1 As nan hiyachi ay timpu, enmali nan disipulus kan Jesus, ya kanancha, "Ngachana nan kaamuchan henan muntorayan Apo Dios?"

2 Enayakian Jesus nan usa ay onga, at enpatakchugna as nan kiawacha.

3 Angkiay ya kenalina, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay achi kayu poros makaskop henan muntorayan Apo Dios sukúd kayu munfiarfialiw as nan ukialiyu ta munfialin kayu as kaman as nan ongong-a.*

4 *Isunga nan mangepapakumbaba as achorna ay kaman kan tona ay onga at hiya nan kaamuchan henan muntorayan Apo Dios.*

5 *Nan ngachana ay mang-awat as nan ap-apud ay taku ay kaman kan tona ay onga kiapú as nan pammatina kan ha-un at ha-un nan awatuna.*"

Nan Taku Ay Munlumu As Fumasoran
(Mar. 9:42-48; Luc. 17:1-2)

6 "*Nan ngachana ay munlumu as fumasoran chi usa as nan nauycha ap-apud ay tataku ay omaafurot kan ha-un at un-unuyna ay maetekor chi losóng ay fiatu as fiakiangna, ya maichus-or ad chur-um henan fiayfiay ta murning.*

7 *Kasusug-ang nan tataku asna's luta, tay wachachay sulisug ay munlumu as fumasoran! Tit-iwa ay umchan challu nan sulisug, ngem kasusug-ang nan taku ay kurpuwan nan hana ay sulisug!*

8 *Mu nan usa ay limam winnu sukem nan kiapón chi fumasoram, putnam, ya iwagkiam. Un-unuyna ay pungudka winnu napiludka ay maetapi as nan fiyag ay maid patingkiana, mu nan wacha nan chuwa ay limam winnu chuwa ay sukem, ya kunka challu maichus-or as nan apuy ay achi mapappauy.*

9 *Mu nan matam nan kiapón chi fumasoram, oketam, ya iwagkiam. Un-unuyna ay fuslingka ay maetapi as nan fiyag ay maid patingkiana mu nan*

† **17:24** Nan fiaror nan chuwa ay drachma at lagfu as chuwa ay urkiw.

wacha nan chuwa ay matam, ya kunka challu maichus-or as nan apuy ad inferno."

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Natingiw Ay Karnero (Luc. 15:3-7)

10 "*Il-ilaunyu ta maid elalayusanyu as nan uray usa as nan nauycha ap-apud ay tataku. Tay ifiakiak kan chakayu ay kanayon ay wacha nan anghelescha as nan kawad-an Amak ad chaya.*"
11 [*Tay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at enmali ay mangesarakan as nan nalitaw.*]
12 "*Ngachana nan munnunumnumyu's na? Mu nan usa ay taku at wachay hinkiasot ay karnerona ya natingiw nan usa, ay achina taynan nan chiyuycha siyam puru ya siyam ay karnerona as punchag henan chuntug ta uyna anapun nan chiyuy natingiw?*
13 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay mu uchanana nan natingiw, ong-ongor chi lagsakna mu nan lagsakna as nan siyam puru ya siyam ay chaan natingtingiw.*
14 *Hiya us sa kan Amak ay wacha ad chaya ay achina laychun ay malitaw chi uray usa as nan nauycha ap-apud ay tataku.*"

Nan Atun As Nan Nakafiasor Kan Chitaku (Luc. 17:3)

15 "*Mu fumasor nan ifiam kan he-a, uymu ifiakia kan hiya nan finmasorana as nan machuchuwaanyu yangkiay. Mu chumngor hiya kan he-a, munkiayyum kayu kasin.*
16 *Ngem mu achi chumngor hiya kan he-a, omayagka as usa winnu chuwa as kadwam ay kasin umuy ta wachay chuwa winnu turu ay muntistigu as nan am-in ay maifiakia.*[*]
17 *Mu achi challu chumngor kan chicha, ifiakiam sa as nan iglesia. Mu achi pay laing chumngor as nan iglesia, ifilangmu hiya as achi omaafurot winnu mangam-among as fiaror.*
18 "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan uray ngachana nan epawayu asna's luta at maepawantu us ad chaya, ya nan uray ngachana nan eparufusyu asna's luta at maeparufustu us ad chaya.*[†]
19 "*Ifiakiak kasin kan chakayu ay mu nan chuwa kan chakayu asna's luta at muntimpuyugcha ay chumawat as kumpurmi kan Amak ay wacha ad chaya at ekamana para kan chakayu.*
20 *Tay mu ay chaud nan maamongan nan uray chuwa winnu turu kiapú as nan pammaticha kan ha-un, wachaak hid-i kan chicha.*"

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Achi Pomakawan Ay Mafiab-fiaor

21 Angkiay ya inmuy hi Pedro kan Jesus, ya kanana kan hiya, "Apo, mamen kaatku pakawanun nan ifiak ay cha fumasofiasor kan ha-un? Ay inkiana mamen pitu?"
22 "*Achek kanan un mamen pitu yangkiay, ngem mamen pitu ay piton puru,*" ensongfiat Jesus.
23 "*Tay nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan usa'y ari ay manglayad ay manotar as nan utang nan chiyuycha opisyarna.*
24 *Kuna pay cha elapu, naiyali kan hiya nan usa ay opisyalna ay liniblifuy utangna.*

---

[*] **18:16** Deut. 19:15; Jn. 8:17; 2 Co. 13:1; 1 Tim. 5:19; Heb. 10:28 [†] **18:18** Mat. 16:19

25 *Kiapú ta achi makafiayad, infilin nan ari ay maelaku hiya ay kadwana nan*
pamilyana ay munfialin as mafiabfiaor ya nan am-in ay kuk-uwana.
26 *Nunpalintumang nan chiyuy opisyar ya enpakaasina un, 'Sug-anganak*
man paat ta fiayachak nan am-in ay utangku kan he-a.'
27 *Nasug-ang tit-iwa nan ari kan hiya. Menaidna nan utangna, ya pe-*
nakatamna hiya.
28 "*Kun pay nak-ak nan chiyuy opisyar, sinib-atna nan usa ay pachongna*
ay opisyar ay nakautang kan hiya as hinkiasot ay dinario.‡Lenabkisna, ya
enlapuna ay nankor, ya chana kanan un, 'Fiayacham man nan inutangmu kan
ha-un!'
29 "*Nunpalintumang nan chiyuy kadwana kan hiya, ya enpakaasina, 'Sug-*
anganak man paat ta fiayachak nan utangku kan he-a.'
30 *Chaana enat nan chawatna, ngem kuna at enpafiarud hiya inkiana mafi-*
ayachana nan utangna.
31 *As nan nangil-an nan kakadwana ay chiyuycha opisyar as nan enommat,*
nalilifokan chi numnumcha, ya uycha infiakia as nan ari nan am-in ay enom-
mat.
32 "*Angkiay ya enpaayag nan ari hiya, ya kanana, 'Mangotettet tit-iway*
ukialem ay opisyalku! Menaidku ngarud nan am-in ay utangmu, tay nunpasug-
angka kan ha-un.
33 *Anuymu chaan sinug-angan nan kadwam ay opisyar ay kaman as nan*
enatku ay nanug-ang kan he-a?'
34 *As nan hiyachi, finmungat as solet nan ari, ya enpafiarudna hiya inkiana*
mafiayachana nan am-in ay utangna."
35 Inyanongos Jesus, "*Assid-i us nan atun Amak ay wacha ad chaya kan*
chakayu am-in mu achiyu tit-iwa pakawanun nan ifiayu."

19

Nan Insursuron Jesus Maepangkep As Ichang
(Mar. 10:1-12; Luc. 16:18)

1 Kun pay narpas ay infiakian Jesus chaná, nak-ak cha Jesus ad Galilea, ya
inmuycha henan sakop nan Judea henan usa ay chumang nan wawwang ay
Jordan.
2 Inmunud kan Jesus nan ongoongor ay tataku, at enpaammayna chicha
hid-i.
3 Wachacha nan tapen nan Fariseo ay inmuy kan Jesus ta chistinguncha
hiya babaen as nan nanarudsuchancha, "Ay eparufus nan Lintig takú ay
iyichang nan laraki nan asawana uray kumpurmi nan panforna?"
4 Tinumfor hi Jesus, "*Ay chaanyu finasfiasa nan naisurat as nan Kalen*
Apo Dios maepangkep as nan namayangana as nan taku? As nan laplapuna,
*finayang Apo Dios nan laraki ya fiafiai.**
5 *Kenalina us un, 'Hiyana nan kiapúna ay taynan nan laraki cha amana kan*
enana ta etepona hi asawana, at munfialincha as us-usa.'†
6 *Isunga fiakuncha chuwa, ngem kuncha us-usa. Nan nunteponun ngarud*
Apo Dios at achi koma mun-ichangun chi taku."
7 Kenalen nan chiyuycha Fariseo kan hiya, "Mu hiyasa, adchi ngay ngarud
t'uy infilin nan Lintig Moises ay mafialin ay umichat nan laraki kan asawana
as kasuratan chi nun-ichangancha, hana at epak-ak hi asawana?"‡

---

‡ **18:28** Nan usa ay dinario at lagfu as nan hin-urkiw. * **19:4** Gen. 1:27 † **19:5** Gen. 2:24 ‡ **19:7** Deut. 24:1-4

8 Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*O, enparufus Moises ay iyichangyu nan*
asawayu kiapú as nan kenatangken chi numnumyu. Ngem fiakun met assesa
nan pangkep Apo Dios as nan laplapuna.
9 *Ifiakiak ngarud kan chakayu ay nan uray ngachana ay laraki ay*
mangiyichang as asawana omangkiay mu nakelaraki at umiwet mu omasawa
hiya as tukún.”
10 Kenalen nan disipulus kan hiya, “Mu hiyasa payat nan ommat as nan
hen-asawa, un-unuyna at ay achita omas-asawa.”
11 Tinumfor hi Jesus, “*Tit-iwa, ngem achi kafiaelan nan am-in ay tataku*
nan nauy ay sursuru ay achi omasaw-an, ngem kun yangkiay nan chiyuycha
nangichatan Apo Dios.
12 *Tay tukutukún nan kiapón chi achi omasaw-an nan taku. Wachacha nan*
naiyanak ay kamancha naiblaan, ya nan tapina at iniblaan chi pachongcha ay
taku. Nan tapina us at achicha omasawa ta paus-usauncha nan numnumcha
as nan munserfiyancha kan Apo Dios henan muntorayana. Nan makafiael ay
mangekaman as nan nauy ay sursuru at atuna koma.”

Nan Namendisyonan Jesus As Nan Ongong-a
(Mar. 10:13-16; Luc. 18:15-17)

13 As nan namingsan, wacha nan nangiyuy kan Jesus as ongong-a ta
epatayna nan limana ya ekararakiana chicha. Senengaran nan disipulusna
nan tataku.
14 Ngem kenalen Jesus kan chicha, “*Yasa! Pay-anyu ay omali nan ongong-*
a kan ha-un. Achiyu epawa, tay nan tataku ay maepachong kan chatona ay
ongong-a nan maetapi henan muntorayan Apo Dios.”
15 Kuna pay enpatay nan limana kan chicha, nak-ak hid-i.

Nan Fiaknang Ay Fiarfiaru
(Mar. 10:17-31; Luc. 18:18-30)

16 As nan namingsan, wacha nan usa ay laraki ay inmuy kan Jesus, ya
senarudsudna, “Misturu, ngachana man nan ammay ay masapor ay atok ta
mawad-anak as fiyag ay maid patingkiana?”
17 Kenalen Jesus kan hiya, “*Adchi t'uymu sarudsuchun kan ha-un mu*
ngachana nan ammay? Wacha nan usa yangkiay ay ammay ay hi Apo Dios. Mu
laychum ay maetapi as nan fiyag ay maid patingkiana, tongparum nan filfilin
Apo Dios.”
18 “Ngachan chatud-i ay filfilin?” senarudsudna.
“*Achika pomatuy, achika umiwet, achika mangakiw, achika munkutum ay*
muntistigu,
19 *rispituwum cha amam kan enam, ya laylaychum nan pachongmu ay taku*
ay kaman as nan atum ay manglaylayad as achormu,” ensongfiat Jesus.§
20 Kenalen nan fumarfiaru kan hiya, “Tenongparku met am-in chaná ay
filfilin. Ngachana pay nan masapor ay atok?”
21 Tinumfor us hi Jesus, “*Mu laychum ay maid munkurangam, uymu elaku*
nan kuk-uwam, ya ichatmu nan lakuna as nan chiyuycha pugli, at wachantu
nan kenafiaknangmu ad chaya. Kun pay marpas, unuchunak.”
22 Kun pay chinngor nan fiarfiaru na, nak-ak ay cha munnunnunungu, tay
nafiaknang as solet.
23 Kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay*
nalikiattu as nan nafiaknang ay taku ay sungkop henan muntorayan Apo Dios.

§ **19:19** Exo. 20:12-16; Lev. 19:18; Deut. 5:16-20

24 *Kasinku kanan un narakraka pay ay lumfot nan kamelio as nan los-ok nan*
chakum mu nan fiaknang ay sungkop henan muntorayan Apo Dios."
25 As nan nanngoran nan disipulus as na, naschaawcha as solet, ya
kanancha, "Ngachancha ngay ngarud nan mafialin ay maesarakan?"
26 Entoongan Jesus chicha, ya kanana, "*Nan tataku at achicha kafiaelan ay*
mangekaman as na. Ngem hi Apo Dios at kafiaelana nan am-in."
27 Angkiay tinumfor hi Pedro, "Enham! Tenaynanmi nan am-in, ya
inmunud kami kan he-a! Ngachana ngay nan gun-gunami?"
28 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay as nan*
mangepafiaruwantu Apo Dios henan lufong, tomokortu nan Naepadtu ay Anak
chi Taku as nan machaychayaw ay tronona. Kun pay chakayu ay hinpuru ya
chuwa ay disipulusku at tomokor kayuntu as nan hinpuru ya chuwa ay trono
ay mangokóm as nan hinpuru ya chuwa ay tribu ay chicha nan kianak nan an-
ak Israel.
29 *Nan ngachana ay nanaynan as afongna, susnúdna, amana, enana, an-akna*
winnu payyiwna kiapú as nan pammatina kan ha-un at mamen hinkiasottu
nan awatuna mu nan fiaror nan tenaynana, ya matawidnantu nan fiyag ay
maid patingkiana.
30 *Ngem nan ongor ay omon-ona ad wani at omanongoschantu, ya nan ongor*
ay omanongos ad wani at omon-onachantu."

20

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Mun-um-uma

1 Kenalen pay Jesus, "*Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan usa*
ay taku ay nunkuwa as nan uma ay natanman as ubas. Finmikiat ya uy nun-
anap hiya as munlagfu as nan umana.
2 *Kun pay nakad-an as munlagfuwuna, nakiturag kan chicha ay nan lagfucha*
as hin-urkiw at usa ay dinario. Angkiay infiaorna chicha ay uy munchunu as
umana.
3 "*As nan mangaurkiw, kasin nun-anap, at inilana nan tapen nan lanaraki ay*
nangatakchug ay cha munforforakfor as nan mun-el-elakwan.
4 *Infiakiana kan chicha un, 'Uy kayu us munchunu as umak, at ichatku nan*
ustu ay lagfuyu.'
5 *Isunga inmuycha.*
"*As nan nunkiawa ya as nan alas tres nan makiayud, kasin pinmitiw hiya, ya*
assid-i us challu ay uy nun-anap.
6 *Kun pay kiayud alas singko, inmuy kasin as nan mun-el-elakwan, ya inin-*
chanana nan tapina ay nangatakchug ay cha munforforakfor. Senarudsudna
kan chicha un, 'Anuyyu iyur-urkiw ay munforforakfor?'
7 " *'Anaka, maid ngamin mangayag kan chakami as munlagfuwanmi,' en-*
songfiatcha.
" *'Ayu ngarud. Uy kayu us munchunu as umak,' kenalina kan chicha.*
8 "*Kun pay cha maschum, kenalen nan nunkuwa as nan uma as nan ap-*
apon nan fiabfiaaruna, 'Uymu ayakian nan chiyuycha nunlagfu ta ichatmu nan
lagfucha. Elapom as nan chiyuycha enmanongos inkiana as nan chiyuycha
enmon-ona ay nunlagfu.'
9 "*Enmali nan chiyuycha nunlagfu as nan kiayud alas singko, at nalagfuwan-*
cha as hin-us-a ay dinario.
10 *Isunga as nan enmaliyan nan chiyuycha enmon-ona ay nunlagfu, namna-*
mauncha ay ong-ongor nan lagfucha. Ngem hin-us-a us challu ay dinario nan
enawatcha.

11 *As nan nanawatancha as nan lagfucha, nunlilicha as nan nunkuwa as nan*
uma. Kenalicha,
12 *'Kun usa ay uras yangkiay chi nunchunuwan nan nauycha enmanongos, ya*
enpachongmu pay laing chi lagfucha kan chakami ay nunchunu as hin-urkiw
ya nangiliwas as nunsidla ay atong!'
13 "*Ngem kanana as nan usa kan chicha, 'Kiayyum, chaanku met senator*
chakayu. Ay chaanyu inyafud ay usa'y dinario nan lagfuyu as nan hin-urkiw?
14 *Ayu at! Araum nan lagfom, ya komatamka. Laychok challu ay ichat as nan*
nauycha enmanongos nan kaman as nan inchatku kan he-a.
15 *Ay kun fiakun libfengku ay mangekaman as laychok as nan mismu ay*
sipingku? Winnu chaka payat omapos kiapú ta achiyak nangekot?' "
16 Haat iyanongos Jesus, "*Isunga nan omanongos ad wani at omon-onantu,*
ya nan omon-ona ad wani at omanongostu."

Nan Kapitlu Ay Nangifiag-an Jesus As Nan Matuyana (Mar. 10:32-34; Luc. 18:31-34)

17 As nan cha tumikichan cha Jesus ay umuy ad Jerusalem, ensakikina nan
hinpuru ya chuwa ay disipulusna, ya kanana kan chicha,
18 "*Chumngor kayu! Cha takú tumikid ad Jerusalem. Hid-intu ay maipurang*
nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan anap-apon chi papachi ya as nan
chiyuycha mun-isursuru as Lintig. Keddenganchantu hiya ay matuy,
19 *ya ipurangchantu hiya as nan chiyuycha Gentil ay mangot-otyoktu,*
mangsapsaplettu ya mangelansantu kan hiya as nan koros. Ngem as nan
maekatlu ay urkiw at matakuntu hiya manipud as nan utúy."

Nan Chinawat Nan Enan Cha Santiago Kan Juan (Mar. 10:35-45)

20 Angkiay ya inmuy kan Jesus nan asawan Zebedeo ay kadwana nan
chuwa ay an-akna ay lanaraki. Nunpalintumang as nan sangwanan Jesus
ya chinawatna kan hiya, "Apo, wacha pay nan chawatok."
21 Senarudsud Jesus kan hiya, "*Ngachana ngay nan laychum?*"
Tinumfor nan fiafiai kan hiya, "As nan tomokram as nan tronom as nan
muntorayam, eparufusmu koma ay maketokor nan nauycha chuwa ay an-
akku kan he-a: Nan usa at as apét kannawanmu ya nan usa at as apét
kannikidmu."
22 Ngem tinumfor hi Jesus, "*Achiyu ammuy chayu chawchawatun. Ay*
kafiaelanyu ay mangiliwas as nan likiat ay iliwasku?"*
"Kafiaelanmi ya," ensongfiatcha kan hiya.
23 Kenalina kan chicha, "*Manuwat, tay iliwasyuntu nan likiat ay kaman*
as nan iliwasku. Ngem fiakunku kalibfengan ay munpili as tomokor as apét
kannawanku ya as apét kannikidku, tay chatosa at para as nan chiyuycha
nangesasakianaan Amak."
24 Kun pay chinngor nan hinpuru ay disipulus nan nauy, finmungatcha as
nan hen-aki.
25 Ngem enayakian Jesus am-in chicha as nan kawad-ana, ya kanana,
"*Ammuyu met ay nan chiyuycha mangetortoray as nan chiyuycha Gentil at*
epapeletcha nan laychuncha as nan chacha etortorayan. Nan anap-apucha us
at etorayancha chicha.
26 *Fiakun koma assesa kan chakayu, ngem kun at nan uray ngachana ay*
manglayad ay munfialin as amud kan chakayu at masapor hiya nan fiabfi-
aarunyu.

---

* **20:22** As nan kali ay Griego at kanana, "Ay kafiaelanyu ay umikop as nan tasa ay umikopaktu?"

27 *Nan ngachana ay manglayad us ay munfialin as kaamuchan kan chakayu*
at masapor munfialin as fiabfiaarunyu.
28 *Uray nan Naepadtu ay Anak chi Taku at chaan enmali ay maserfiyan, ngem*
kun at munserfi ya ichatna nan fiyagna ta esarakana nan ongor ay tataku."

Nan Nangaanan Jesus As Nan Finurag Nan Chuwa Ay Tataku
(Mar. 10:46-52; Luc. 18:35-43)

29 As nan cha mak-akan cha Jesus ad Jerico, nan ongoongor ay tataku at
inmunudcha kan hiya.
30 Wacha nan chuwa ay nafurag ay nangatokor as nan olet nan korsa.
Kuncha pay chinngor ay cha mar-os hi Jesus, infukiawcha, "Sug-angam man
paat chakami, he-a ay Kianak David!"
31 Senengaran nan ongor ay tataku chicha, ya chacha ifiakia kan chicha ay
kuminakcha koma. Ngem kenaskasincha infukiaw, "Apo, sug-angam man
paat chakami, he-a ay Kianak David."
32 Inyawnen kayman Jesus, ya enayakiana chicha, ya kanana, "*Ngachana*
nan laychunyu ay atok kan chakayu?"
33 "Apo, makaila kami koma," ensongfiatcha.
34 Nasug-ang hi Jesus kan chicha, at kenpana nan matacha. Hiya at chi ya
makailacha, ya inmunudcha kan Jesus.

21

Nan Nanaychayawan Nan Tataku Kan Jesus As Nan Inmuyana Ad Jerusalem
(Mar. 11:1-11; Luc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Kun pay cha maesnop cha Jesus ad Jerusalem, inumchancha ad Betfage
henan chuntug ay Olivo. Enpaon-onan Jesus nan chuwa as nan disipulusna,
2 ya kanana kan chicha, "*Uy kayu henan fiabruy ay sasakiangunyu.*
Uchananyuntu ay dagus nan hen-ena ay dongki ay naetatakud. Fokatanyu
chicha, ya iyaliyu kan ha-un.
3 *Mu wachay munsarudsud kan chakayu, kananyuntu un, 'Masapor nan Apo*
chicha,' ya paifiangadnantu challu ay dagus."
4 Enommat na ta matongpar nan infiakian nan pomapadtu ay kanana,
5 "Ifiakiayu as nan tataku ad Jerusalem un,* 'Ilaunyu, cha omali kan chakayu
nan ariyu ay napakumbaba ay nunsasakay as nan urfun ay dongki.' "†
6 Inmuycha nan disipulusna, at enatcha nan infilin Jesus kan chicha.
7 Inyalicha nan chiyuy hen-ena ay dongki. Inyap-apcha nan chiyuycha
kakiaycha as nan uchug nan nauycha animar, ya nunsakay hi Jesus as nan
urfun.
8 Kaongoran as nan tataku hid-i at inyapragcha nan chiyuycha kakiaycha
as nan korsa. Nan tapina at senmongpatcha as nan chiyuycha pangan chi
kaiw, ya inchapratcha as nan korsa ta epailacha ay chayawuncha hi Jesus.
9 Nan ongoongor ay tataku ay enmon-ona ya nan chiyuycha inmun-
unud kan hiya at infugfukiawcha, "Machaychayaw nan Kianak David!
Mabendisyonan koma nan omali as nan ngachan nan Apo!‡ Maichaychayaw
hi Apo Dios ad chaya!"
10 As nan inumchanan cha Jesus ad Jerusalem, nakuru nan am-in ay umili
as chi, ya kanancha, "Ngachan man paat tona?"

---

* **21:5** As nan kali ay Griego at kanana, "Nan fiafiai ay anak Zion." Hiyana nan enpangachancha as nan umiili ad Jerusalem. Nan Zion at usa henan chuntug ad Jerusalem. † **21:5** Isa. 62:11; Zac. 9:9 ‡ **21:9** Sal. 118:26

11 “Hi tona hi Jesus ay pomapadtu ay i-Nazaret henan probinsiya ay
Galilea,” ensongfiat nan ongor ay tataku ay nakiuy kan Jesus.

Nan Inmuyan Jesus As Templo
(Mar. 11:15-19; Luc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

12 Kun pay sinungkop hi Jesus as nan fiattaw nan Templo, enpak-akna
nan am-in ay cha mun-el-elaku ya nan cha lomaklaku hid-i. Enlokabfuna
nan chiyuycha lamesaan nan chiyuycha cha munsoksokat as siping§ ya nan
totokoran nan chiyuycha cha mun-el-elaku as karopati.
13 Kenalina kan chicha, “*Kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios un,*
‘Nan afongku at makali un munkarkararakian.’ Ngem kunyu at nunfialinun as
muntabtafunan chi mangaakiw!”*
14 Angkiay ya enmalicha nan nafurag ya nan napilud kan Jesus as Templo,
at enpaammayna chicha.
15 Ngem nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha mun-isursuru as
Lintig at nunsidlay fungatcha as nan nangil-ancha as nan nakaskaschaaw
ay enatna ya as nan ongong-a ay cha mangifugfukiaw as Templo, “Machay-
chayaw nan Kianak David!”
16 Kenalicha kan Jesus, “Ay chuchungrum nan cha kankanan chatona?”†
“*O met,*” ensongfiat Jesus. “*Ay chaanyu finasfiasa nan naisurat as nan Kalen*
Apo Dios ay kanana un, ‘He-a Apo, isuruwam nan anongong-a ya nan manutun
ay mangifiakia as ustuustu ay panagchayaw kan hiya’?”
17 Angkiay tenaynan Jesus chicha henan siyudad, at uy inmiyan ad Beta-
nia.

Nan Kaiw Ay Igos Ay Intuchor Jesus
(Mar. 11:12-14, 20-24)

18 As nan wiet ay cha munfiangchan cha Jesus ad Jerusalem, nunchukiaang
hiya.
19 Inilana nan kaiw ay igos as nan olet nan korsa. Inmuy hiya as nan
hana kaiw, ya ininchanana ay kun tubtufu yangkiay chi wacha. Angkiay
ya kenalina as nan kaiw, “*Maidtu poros kasin fugfukiasmu.*” Hiya at chi ya
narangu nan kaiw ay igos.
20 As nan nangil-an nan disipulusna as chi, naschaawcha as solet, ya
kanancha kan Jesus, “Anan enat nan kaiw ay igos ay narangu'y dagus?”
21 “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa,*” ensongfiat Jesus. “*Mu wachay pam-*
matiyu ya achi kayu munchuwachuwa, fiakun yangkiay nan enkamanku as
nan igos nan maekamanyu, ngem mafialinyu us ay kanan henan nauy chuntug
un, ‘Maokwatka ya maichus-orka henan fiayfiay,’ at maekaman tit-iwa.
22 *Nan uray ngachana ay chawatunyu as nan kararagyu at maawatyuntu mu*
afurotunyu.”

Nan Nurpuwan Nan Kalibfengan Jesus
(Mar. 11:27-33; Luc. 20:1-8)

23 Angkiay ya nunfiangad hi Jesus as Templo. As nan chana mun-is-
isuruwan, enmali kan hiya nan anap-apon chi papachi ya nan anam-amá.
Senarudsudcha, “Anan nurpuwan man nan kalibfengam ay mangekaman
kan chatona? Ngachana nan nangichat kan he-a as nan nauy ay kalibfen-
gan?”

---

§ **21:12** As nan mangichatonan nan Judio as nan tenawwun ay chatona, umuy as nan fiattaw nan Templo ay mangepasokat as nan siping chi i-Roma as siping chi Judio as nan chiyuycha munsoksokat as siping. Mu wachay murpu as achawwi, lomaku as ichatona ay karnero winnu karopati hid-i.

* **21:13** Isa. 56:7; Jer. 7:11 † **21:16** Sal. 8:2

24 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Wacha us nan usa'y sarudsuchok kan*
chakayu. Mu masongfiatanyu, ifiakiaktu kan chakayu nan nurpuwan nan
kalibfengak ay mangekamkaman kan chatona.
25 *Ay chaud pay nan nurpuwan nan kalibfengan Juan ay munfunyag? Ay*
nurpu kan Apo Dios winnu as nan tataku?"
Angkiay kenalicha ay maaapat, "Mu kanan takú un, 'Nurpu kan Apo Dios,'
kananantu kan chitaku un, 'Anuyyu ngarud chaan enafurot hiya?'
26 Ngem mu kanan takú un, 'Nurpu as nan tataku,' umugyat takú met as
nan atun nan ongoongor ay tataku, tay afurotuncha am-in ay hi Juan at usa
ay pomapadtu."
27 Isunga tinumforcha kan Jesus, "Tuan! Achimi ammu."
Kenalen us Jesus, "*Mu hiyasa, achek us ngarud ifiakia kan chakayu mu*
ngachana nan nunkalibfengan as nan chak mangekamkamanan kan chatona."

Nan Maepadpachongan Nan Chuwa Ay An-ak

28 Infiakian Jesus nan nauy ay maepadpachongan kan chicha: "*Ngachana*
nan munnunumnumyu's na? Wacha nan usa ay ama ay chuwa nan pototna.
Inmuy hiya as nan panguru, ya kanana, 'Anak, somepotka ad wani as uma ay
naetanman chi ubas o?'
29 " *'Annaw,' ensongfiatna. Ngem kun pay naaw-awni, nunfialiw nan num-*
numna, at senmepot challu.
30 "*Angkiay ya inmuy nan chiyuy ama as nan enauchi, ya assid-i us challu nan*
infiakiana. Kenalen nan enauchi un, 'O pay, Ama.' Ngem chaan inmuy.
31 *Ngachana kan chatud-i ay chuwa nan nangtongpar as nan laychun*
amacha?"
"Nan panguru," ensongfiatcha.
Kenalen Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan chiyuycha*
mangam-among as fiaror ya nan fianafiai ay mangepabpafiayad as achorcha
at chicha nan mangon-ona ay uy maetapi henan muntorayan Apo Dios mu
chakayu.
32 *Tay enmali hi Juan ay Fumufunyag ay mangisuru kan chakayu as nan*
nalintig ay panagfiyag, ya kunyu chaan enafurot hiya. Ngem nan chiyuycha
mangam-among as fiaror ya fianafiai ay mangepabpafiayad as achorcha nan
enmafurot kan hiya. Uray as nan narpasan nan nangil-anyu as nan enma-
furotancha, chaan kayu pay laing nunfiafiawi ya enmafurot kan hiya."

Nan Maepadpachongan Nan Mangaamma As Nan Uma
(Mar. 12:1-12; Luc. 20:9-19; 1 Ped. 2:6-8)

33 "*Chungrunyu nan usa pay ay maepadpachongan. Wacha nan usa ay*
taku ay nuntanum as ongor ay ubas‡as umana. Enaradna nan naliwus, ya
nunkaub as munkopkopran as ubas. Nun-amma us as nangatungatu ay fiawen
nan munfianfiantay as nan umana. Kun pay narpas sa, enpaammana as nan
chiyuycha mun-uumauna. Angkiay ya nunfiaat henan achawwi ay lukiar.
34 *Kun pay inumchan nan timpon chi munpurasan, infiaorna nan chiyuycha*
fiabfiaaruna as nan chiyuycha nun-uumauna ta uycha araun nan ubas ay
kudwan nan amocha.
35 *Ngem lenabkis nan chiyuycha nun-uumauna chicha. Senaplesapletcha*
nan usa, penatuycha nan usa, ya lenomtalomtakcha nan usa.
36 *Kasin inmifiaor hiya as tapina ay ong-ongor ay fiabfiaaruna mu nan*
enmona, ngem assid-i us challu nan enatcha kan chicha.

‡ **21:33** As nan mor-oman nan chiyuycha ubas, ipuuy nan chiyuycha Judio as nan nakaufian. Kiatikiatinancha ta maaracha nan chanumna. Angkiay ammaancha as fiayas.

37 *As nan anongosna, infiaorna nan mismu ay anakna kan chicha, tay*
kanana as numnumna un, 'Siguradu ay mafiainchantu as nan mismu ay
anakku.'
38 *"Ngem kun pay inilan nan chiyuycha nun-uumauna nan mismu ay anakna,*
kenalicha un, 'Nauy nan mangetawid as nan uumaun takú ay natanman as
ubas. Akayu! Patayun takú hiya ta kuwaun takú nan tawidna.'
39 *As nan hiyachi, lenabkischa hiya. Inchus-orcha as nan fiakun sakop nan*
uma ay natanman as ubas ya penatuycha."
40 Senarudsud Jesus, "*Mu hiyasa, as nan munfiangchan nan nakin kuwa*
as nan uma ay natatanman as ubas, ngachanantu ngun nan atuna as nan
chiyuycha nun-uumauna?"
41 Tinumforcha, "Ya kakun kauugyat nan atunantu ay mangpatuy as nan
chiyuycha manangotettet ay tataku. Angkiay ya enpaaywana nan umana ay
natatanman as ubas as nan tukún ay mangichat as nan ustu ay kudwana as
nan timpon nan munpurasancha."
42 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ay chaanyu poros finasfiasa nan naisurat as*
nan Kalen Apo Dios? Kanana un,
'Nan chiyuy fiatu ay enachen nan chiyuycha muntuptuping at hiya nan nunfi-
alin as kaamuchan ay maipugnad. Hiyana nan enat nan Apo, ya anuy
paat nakaskaschaaw sa as nan mangiila takú!'§
43 *Isunga kiapú ta enachiyak, ifiakiak kan chakayu ay achi kayuntu maetapi*
henan muntorayan Apo Dios, ngem kun at nan chiyuycha mangekamkaman
as nan laychok nan maetapi.
44 *Nan mag-as as nan nauy ay fiatu at mapet-apet-ang. Ngem kun pay mag-as*
nan hana ay fiatu as nan kumpurmi at kimokunantu nan hana mag-asana."
45 Kun pay chinngor nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha
Fariseo nan nauy maepadpachongan ay infiakian Jesus, naawatancha ay
maepangkep kan chicha nan chana kankanan.
46 As nan hiyachi, penachascha ay mangtiliw hiya, inmugyatcha as nan
ongoongor ay tataku, tay infilangcha hiya as usa ay pomapadtu.

22

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Chuyas (Luc. 14:15-24)

1 Kasin nun-epadpachong hi Jesus as nan tataku,
2 "*Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan usa ay ari ay nunsakiana*
as nan chuyas nan pototna ay laraki.
3 *Kun pay naesakiana am-in, inmifiaor hiya as nan chiyuycha fiabfiaaruna*
ay uy mangayag as nan chiyuycha naayakian ay makichuyas. Ngem nan
chiyuycha naayakian at chaancha lenayad ay omali.
4 *Kasin inmifiaor as nan tapina ay fiabfiaaruna ta uycha ifiakia as nan*
chiyuycha naayakian un, 'Akayu! Naesakiana at nan am-in. Naparti at
nan fiakami ya nan nunkarukmog ay urfun ay fiakami. O, omali kayu ay
makichuyas!'
5 *Ngem chaan penakian-anon nan chiyuycha naayakian, at inturuycha nan*
sikud ay chacha at-atun. Nan usa at senmepot, ya nan usa us at uy nun-elaku.
6 *Kun pay nan tapina at lenabkischa nan chiyuycha fiabfiaarun nan ari.*
Penalikiatcha pay as solet chicha, ya penatuycha.

---

§ **21:42** Sal. 118:22-23; Ara. 4:11

7 *Nunsidlay fungat nan ari as nan nangchamakiana as nan enommat. As*
nan hiyachi, infiaorna nan sosorchachuna, at penatuycha nan chiyuycha
pomapatuy ya pinuorancha nan siyudadcha.
8 *Angkiay ya kenalen nan ari as nan tapina'y fiabfiaaruna, 'Naesasakiana*
nan am-in as nan nauy ay chuyas, ngem nan tataku ay enayakiak at achicha
maekari ay omali.
9 *Uy kayu as nan chiyuycha wuliwor ay korsa ya ayakianyu nan am-in ay*
tataku ay uchananyu hid-i ta makichuyascha.'
10 *Isunga inmuycha tit-iwa as nan chiyuycha korsa, ya enamongcha nan am-*
in ay tataku ay inuchanancha ay ammay ya uray mangotettet. As nan hiyachi,
napnu as tataku nan afong nan chumuyas.
11 "*Ngem kun pay sinungkop nan ari ay uy mangila as nan chiyuycha*
naayakian, inilana hid-i nan usa ay taku ay chaan nunfiafiachu as fiachon chi
makichuyas.[*]
12 *'Kiayyum,' kenalen nan ari kan hiya, 'anan enatmu ay sinungkop as na*
ay chaan nunfiafiachu as fiachon chi makichuyas?' Kun kinkinak nan taku ay
anchi.
13 *Angkiay kenalen nan ari as nan chiyuycha fiabfiaaruna un, 'Fiaruchunyu*
nan limana ya sukina, ya ichus-oryu hiya as chará ay kawad-an nan ngongot.
Hid-i nan mun-ag-akoranantu ya munngengesatantu nan fiab-ana kiapú as
fungatna.' "
14 Inyanongos Jesus, "*Ongor nan naayakian ay maetapi henan muntorayan*
Apo Dios, ngem akét nan napili."

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Munfiaroran
(Mar. 12:13-17; Luc. 20:20-26)

15 Angkiay ya nak-ak nan chiyuycha Fariseo, ya uycha nuntuturag mu
anan atuncha ay manikap kan hiya babaen as nan sarudsudcha ta wachay
mangicharumancha kan hiya.
16 Infiaorcha nan tapina ay disipuluscha ay Fariseo ay kadwacha nan pa-
pasorot Ari Herodes ta umuycha kan Jesus. Kuncha pay inumchan kan hiya,
kenalicha, "Misturu, ammumi ay tit-iwa nan am-in ay kanam. Ammumi us
ay isurom nan tit-iwa ay laychun Apo Dios ay atun nan tataku. Mapapchong
nan atum as nan am-in ay tataku, tay achim ifilang nan kasasaadcha.
17 Isunga ifiakiam pay ngarud kan chakami nan munnunumnummu's na:
Ay eparufus nan Lintig takú ay munfiayad kami as fiaror kan Emperador
winnu achi?"
18 Ngem aammon Jesus nan mangotettet ay pangkepcha, isunga kenalina,
"*Chakayu ay pakamankaman, adchi t'uyak chischistingun?*
19 *Ud-a, omepaila kayu kan ha-un as siping ay ifiarfiaroryu.*" Inyalicha kan
hiya nan usa ay silsilyu.
20 Senarudsudna kan chicha, "*Ngachana nan nakin lupa ya nakin ngachan*
as na?"
21 "Hi Emperador," ensongfiatcha.
Angkiay kenalen Jesus kan chicha, "*Mu hiyasa ngarud, ichatyu kan Emper-*
ador nan kuk-uwan Emperador, ya ichatyu us kan Apo Dios nan kuk-uwan Apo
Dios."
22 As nan nanngorancha's na, naschaawcha as solet. Angkiay ya tenaynan-
cha hiya, at kenmatamcha.

---

[*] **22:11** As nan iniili ay ukialen nan Judio, nan chumuyas nan mangichat as fiachu ay para as nan chiyuycha makichuyas.

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Matakuwan Nan Natuy Manipud As Nan Utúy
(Mar. 12:18-27; Luc. 20:27-40)

23 As nan hiyasa challu ay urkiw, inmuycha kan Jesus nan tapen nan
Saduseo. Chicha nan bunggoy chi Judio ay mangali un achi mataku nan
natuy manipud as nan utúy. Senarudsudcha kan hiya,
24 "Misturu, kenalen met Moises un, 'Mu wachay hen-asawa ay maid
anakcha ya matuy nan laraki, masapor asaw-un nan sunúd nan laraki nan
naellakas ta mu wachay anakcha at maifilangtu nan onga as potot nan
chiyuy natuy ay sunúdna.'†
25 Wachacha met nan pitu ay hen-anag-i ay lanaraki as nan kawad-anmi.
Enmasawa nan panguru, at natuy. Kiapú ta maid enpototna, enasawan nan
utub nan naellakas.
26 Natuy us hiya ay maid enpototna. Assid-i us challu as nan maekatlu
inkiana as nan maekapitu.
27 Kuncha pay natuy am-in, natuy nan fiafiai.
28 As nan urkiw ay matakuwan nan nunkatuy manipud as nan utúy,
ngachana ngay as nan pitu nan nakin asawa as nan chiyuy fiafiai, tay
enasawacha met am-in hiya?"
29 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Kenomsaw kayu tit-iwa, tay achiyu
maawatan nan maepangkep as nan Kalen Apo Dios, ya achiyu us maawatan
nan pannakafialina.*
30 *Tay as nan matakuwan manipud as nan utúy nan nunkatuy, achicha mun-
eennasawa, ngem kuncha at maepachong as nan angheles Apo Dios ad chaya.*
31 *Mu maepangkep as nan matakuwan nan nunkatuy manipud as nan utúy,
ay chaanyu finasfiasa nan infiakian Apo Dios kan chakayu? Kanana un,*
32 *'Ha-un nan Dios Abraham, nan Dios Isaac ya nan Dios Jacob.'‡Nan laychun
tona ay kanan at hiya nan Dios nan natataku, fiakun nan nunkatuy.*"
33 As nan nanngoran nan ongoongor ay tataku as na, naschaawcha as solet
as nan insursuruna.

Nan Kaamuchan Ay Filin Apo Dios
(Mar. 12:28-34; Luc. 10:25-28)

34 Kun pay chinngor nan chiyuycha Fariseo ay senom-or Jesus nan chiyuy-
cha Saduseo, naamongcha.
35 Nan usa kan chicha ay naraing as nan maepangkep as nan chiyuycha
lintig ay insurat Moises at nunsarudsud ay manisting kan Jesus,
36 "Misturu, ngachana man nan kaamuchan ay filin as nan Lintig takú?"
37 Tinumfor hi Jesus, "'*Masapor laylaychum nan Apo ay Diosmu as nan am-
in ay pusom, as nan am-in ay lenawam ya as nan am-in ay numnummu.*'§
38 *Hiyana nan kaamuchan ya omona ay lintig Apo Dios.*
39 *Nan maekadwa ay kaamuchan ay maepachong as nan omona at hiyana:
'Masapor laylaychum nan pachongmu ay taku ay kaman as nan atum ay
manglaylayad as achormu.'**
40 *Nan nauycha chuwa ay filin at chicha nan maifisaran nan am-in ay Lintig
Moises ya nan insursuron nan chiyuycha pomapadtu.*"

Nan Sarudsud Maepangkep Kan Cristo
(Mar. 12:35-37; Luc. 20:41-44)

41 Kun pay naamong nan chiyuycha Fariseo, senarudsud Jesus kan chicha,

† **22:24** Deut. 25:5-6 ‡ **22:32** Exo. 3:6, 15 § **22:37** Deut. 6:5 * **22:39** Lev. 19:18

42 “*Ngachana nan munnunumnumyu as nan maepangkep as nan Cristo? Ngachanay nakin kianak kan hiya?*”

“Kianak David hiya,” ensongfiatcha.

43 Senarudsud Jesus kan chicha, “*Mu hiyasa, adchi pay ngarud t'uy enpaifiaag nan Espiriton Apo Dios kan David ay awakiana hi Cristo as ‘Apo’? Infiakian David un,*

44 *‘Kenalen nan Apo as nan Apok un,*
“Tomokorka as apét kannawanku inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu.” ’ ”†

45 Kenalen pay Jesus, “*Mu hiyasa ngarud ay ‘Apo’ nan pang-awag David kan Cristo, anuyna ngay atun ay kianak David hi Cristo?*”

46 Maid poros makasongfiat kan Jesus, ya nunlapu as nan hana ay urkiw, maid nakaiturud ay nunsarudsud kasin kan hiya.

23

Nan Nanengaran Jesus As Nan Chiyuycha Mun-isursuru As Lintig Ya Fariseo

(Mar. 12:38-39; Luc. 11:43, 46; 20:45-46)

1 Angkiay ya kenalen Jesus as nan ongoongor ay tataku ya as nan disipulusna,

2 “*Nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya nan chiyuycha Fariseo at wachay kalibfengancha ay mangepakaawat as nan Lintig Moises.*

3 *Isunga masapor tongparunyu ya atunyu nan am-in ay ifiakiacha. Ngem achiyu turturachun nan chacha at-atun, tay achicha cha atun nan chacha ekaskasaba.*

4 *Chacha epadpad-un as nan tataku nan linlintig ay achicha kafiaelan. Ngem uray mu hiyasa, achicha met uyachun chi uray us-usa paat ay kiayyamotcha ay fumachang kan chicha.*

5 *Am-in nan chacha at-atun at atuncha yangkiay ta ilaun nan tataku chicha. Paaad-achauncha nan kaman mait-ittuwan chi kispuru ay mangittuwancha as nan tapen nan naisurat ay lintig Apo Dios ay ifiafiarudcha as ketongcha ya as takraycha.***Chacha us paanchuanchuwun chi ipay nan kiayachan nan kakiaycha ta epailacha nan kenaamudcha.*†

6 *Laylaychuncha nan chiyuycha tokoran chi mafigfigfig, ya nan chiyuycha kaammayan ay tokoran as tomoktokrancha as nan chiyuycha senagoga.*

7 *Laylaychuncha ay cha risrispituwun nan tataku chicha as nan chiyuycha mun-el-elakwan, ya laylaychuncha us ay aw-awakian nan tataku chicha as ‘Misturu’.*

8 “*Ngem chakayu at achiyu iyafud ay maawakian kayu as ‘Misturu,’ tay usa yangkiay nan misturuyu, ya kaman kayu hen-anag-i am-in.*

9 *Maid aw-awakianyu asna's luta as ‘Ama,’ tay kun usa nan Amayu ay hiya nan wacha ad chaya.*

10 *Achiyu us iyafud ay maawakian kayu as ‘Apo,’ tay hi Cristo yangkiay nan Apo.*

11 *Nan kaamuchan kan chakayu at masapor hiya nan fiabfiaarunyu.*

12 *Nan ngachana ay mangepangatu as achorna at maepababantu. Ngem nan mangepababa as achorna at maepangatuntu.*”

---

† **22:44** Sal. 110:1; Ara. 2:34-35; 1 Co. 15:25 * **23:5** Deut. 6:8; 11:18. Hiyana nan enkamkamancha ta achi maliw-an nan filfilin Apo Dios. † **23:5** Num. 15:37-41

Nan Nang-okomán Jesus As Nan Chiyuycha Fariseo Ya Nan Chiyuycha Mun-isursuru As Lintig

(Mar. 12:40; Luc. 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 Kenalen pay Jesus, "*Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay iniin-ubyu nan sungkopan koma nan tataku henan muntorayan Apo Dios. Chakayu ay mismu at achi kayu sungkop, ya achiyu pay eparufus ay sungkop nan chiyuycha manglayad ay sungkop hid-i.*"

14 [*"Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay isikapanyu ay manguwa as nan ab-afong nan eellakas, ya paanchuanchuwunyu nan kararagyu ta ilaun nan tataku ay ammay kayu. Isunga naliglikiattu nan chusayu!*]

15 "*Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay kudngunyu nan fiayfiay, ya umuy kayu henan achawwi ay nasnasyon ta uy kayu omawis as uray usa ay munfialin as pasorotyu. Kun pay wachay usa ay umunud, munfialinunyu as kaskasin maifilang ay umuy ad inferno mu chakayu!*

16 "*Kasusug-ang kayu, chakayu ay maepachong as nan nunkafurag ay mangepangpangu as nan tataku! Chayu isuru un, 'Achi kis-an tongparun nan esapata mu osarun nan Templo as nan munsapataan. Ngem mu osarun nan fialetok as nan Templo as nan munsapataan, masapor ay tongparun.'*

17 *Chakayu ay nunkangokngok ay nafurag! Ngachana nan am-amud kan Apo Dios, ay nan fialetok winnu nan Templo ay hiya nan mangepasanto as nan fialetok?*

18 *Isursuruyu pay un, 'Nan mangosar as nan altar as nan munsapataana at uray ud-ay achina tongparun nan ensapatana. Ngem mu osaruna nan chaton as nan altar as nan munsapataana, masapor tongparuna.'*

19 *Nunkafurag kayu tit-iwa as solet! Ngachana nan am-amud kan Apo Dios, ay nan maichaton winnu nan altar ay mangepasanto as nan maichaton?*

20 *Isunga nan mangosar as nan altar as nan munsapataana at osaruna sa ya nan am-in ay naepatang hesa as nan munsapataana.*

21 *Kaman us as nan mangosar as nan Templo as nan munsapataana at osaruna sa ya hi Apo Dios ay mamagyan hesa as nan munsapataana.*

22 *Nan mangosar ad chaya as nan munsapataana at osaruna us challu nan tronon Apo Dios ya nan tenmotokor hid-i.*

23 "*Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay ichatonyu tit-iwa nan pagkapuron nan apetyu ay kaman as nan chiyuycha mangepaammay as machangchang,‡ngem enganuyyu met nan chiyuycha tit-iwa ay amud ay sursuron nan Lintig ay kaman as nan munfialinanyu as nalintig, manangsug-ang ya matalek. Chatona nan masapor ay atunyu, ya achiyu challu enganuy ay mangekaman as nan tapina.*

24 *Chakayu ay maepachong as nan nunkafurag ay mangepangpangu as nan tataku, paatyu makailaun ay ustu nan achi amud! Kenomsaw kayu, tay maepachong kayu as nan taku ay paat mangsakiat as emok as nan ikopuna, ngem maokmona met chi kamelio!*

25 "*Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay maepachong kayu as nan taku ay manguras as nan luwar yangkiay nan tasa ya paratu. Ngem nan numnumyu met at napnu as kenaakum ya kenangekot.*

---

‡ **23:23** Nan tapina'y etaptapen nan Judio as nan machangchang at "mint, dill" ya "cumin".

26 *Chakayu ay Fariseo ay kaman nunkafurag! Urasanyu on-ona nan lukaw*
nan tasa ya paratu at maurasantu us nan luwarcha.
27 *“Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamanka-*
man kayu, tay maepachong kayu as nan chiyuycha lufok ay napentoran as
munpupukaw ay am-ammay chi ilacha. Ngem ad chur-umcha at napnucha as
tong-or ya nunkabrok ay achor chi nunkatuy.
28 *Hiya us sa kan chakayu ay kaman nalintig as nan mangiilan nan tataku.*
Ngem nan numnumyu at napnu as kenapakamankaman ya kenamananglabs-
ing.”

Nan Chusan Nan Chiyuycha Mun-isursuru As Lintig Ya Nan Chiyuycha Fariseo
(Luc. 21:5-19; 11:49-51)

29 Kenalen pay Jesus, *“Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya*
Fariseo! Pakamankaman kayu, tay iyammaanyu as anam-ammay ay lufok nan
chiyuycha pomapadtu ad pus-uy ay penatuy nan kaap-uwanyu, ya arkosanyu
nan chiyuycha lufok nan nunkalintig ay tataku.
30 *Kananyu pay un, ‘Mu kun kami natataku as nan timpon nan chiyuycha*
kaap-uwanmi at chaan kami koma naetapi as nan namatuyancha as nan
chiyuycha pomapadtu.’
31 *Ngem kiapú ta assesa nan kenaliyu, inyafudyu ay kianak chakayu as nan*
chiyuycha namatuy kan chatud-i ay pomapadtu.
32 *Ayu ngarud, lopasunyu ay mangekaman as nan fiasor ay enlalapon nan*
kaap-uwanyu!
33 *Chakayu ay maepachong as nan urug ya an-ak chi kubra ay nunkasikap!*
Anan atunyu ay makalisi as nan chusayu ad inferno?
34 *Isunga ifiaorku kan chakayu nan chiyuycha pomapadtu ya mamasilib ay*
tataku ya nan chiyuycha mun-isursuru as nan Kalen Apo Dios. Patayunyuntu
nan tapina kan chicha, ya elansayuntu as nan koros nan tapina. Sapsapletunyu
nan tapina as nan chiyuycha senagogayu, ya chugchukunyuntu chicha henan
il-ili.
35 *Isunga machusa kayu kiapú as nan namatuyanyu as nan am-in ay nalintig*
ay tataku asna's luta nunlapu as nan natuyan Abel ay nalintig inkiana as nan
natuyan Zacarias ay potot Barakias ay penatuyyu as nan nunkiakiaw-an nan
kuwartu as Templo ya nan altar.§
36 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay machusantu nan tataku ad wani kiapú*
as nan napatuyan chatona am-in.”

Nan Layad Jesus As Nan I-Jerusalem
(Luc. 13:34-35)

37 Kenalen Jesus, *“Chakayu ay i-Jerusalem, penatuyyu nan chiyuycha poma-*
padtu, ya lenomtakyu nan chiyuycha infiaor Apo Dios kan chakayu. Namen
kaat ay lenarayadku ay mang-among kan chakayu am-in ay kaman as nan atun
nan mangngak ay mangesakub as enpasna, ya kunyu paat achi laychun.
38 *Il-ilaunyu! Nataynan ya naenganuy nan siyudadyu.*
39 *Ifiakiak kan chakayu, achiyaktu kasin il-ilaun inkiana as nan timpu ay*
*mangaliyanyu un, ‘Maichaychayaw koma nan omali ay infiaor Apo Dios.’ ”**

24

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Machachaelan Nan Templo
(Mar. 13:1-2; Luc. 21:5-6)

§ **23:35** Gen. 4:8; 2 Cro. 24:20-21 * **23:39** Sal. 118:26

1 Pinmitiw hi Jesus as nan Templo. As nan chana mak-akan, naesnop
nan disipulusna kan hiya, ya tinugkiawcha kan hiya nan chiyuycha anam-
ammay ay nakiaub as fiatu as nan kawad-an nan Templo.
2 Kenalen Jesus kan chicha, "*O, iilaunyu met am-in chaná! Ifiakiak kan*
chakayu nan tit-iwa ay maidtu mayagyag as uray usa ay fiatu as nan naesasad-
ana, tay kuncha am-in maikur-ub."

Nan Liglikiat Ay Ommattu
(Mar. 13:3-13; Luc. 21:7-19)

3 As nan nangatokoran Jesus henan chuntug ay Olivo, enmali nan disipulus
kan hiya ay chidchicha yangkiay. Kenalicha, "Ifiakiam pay kan chakami mu
kaatna nan ommatantu tona, ya ngachanantu nan sinyar nan omaliyam ya
nan anongos ay urkiw."
4 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Il-ilaunyu ta maid mangar-allilaw kan*
chakayu.
5 *Tay ongortu nan tataku ay omali ay mangosar as nan ngachanku ay*
mangarkali un, 'Ha-un nan Cristo,' ya ongortu nan allilawuncha ay tataku.
6 *Chungrunyuntu nan kanikong chi kukufiat ya chamag maepangkep as*
kukufiat henan achawwi ay luglukiar. Ilaunyu ta achi kayu machanakian.
Masapor challu ommat chaná, ngem fiakun pay hiyasa nan anongos ay urkiw.
7 *Tay munkikinnufiattu nan chiyuycha nasyon, ya kaman us nan chiyuycha*
muntorayan. Wachachantu chi fitel ya kichu henan tukutukún ay lukiar.
8 *Ngem chatona am-in nan laplapon chi likiat ay kaman as nan*
munpasikaran chi omanak.
9 "*As nan hiyachi, wachachantu nan mangicharum kan chakayu ta pa-*
likiatun ya patayun chakayu. Inglun chakayuntu as nan am-in ay tataku kiapú
as nan pammatiyu kan ha-un.
10 *As nan timpu ay anchi at ongorchantu nan mankug as pammaticha.*
Munsesennepsepcha ya mun-iinningorcha.
11 *Ongorchantu us nan munpaila ay achi tit-iwa ay pomapadtu, ya ongortu*
nan allilawuncha.
12 *Kiapú as nan enmongoran chi kenamangotettet, omak-aké chi layad nan*
ongor ay tataku.
13 *Ngem nan taku ay mangan-anos ay omafurot inkiana as nan anongos at*
maesarakantu.
14 *Nan nauy Ammay ay Chamag maepangkep henan muntorayan Apo Dios*
at maekasaba as nan am-in ay tataku asna's luta ay munserfi as pammaneknek
kan chicha. Angkiay ya omalintu nan munpatingkiaan chi lufong."

Nan Kauugyat Ay Ommat
(Mar. 13:14-23; Luc. 21:20-24)

15 Kenalen pay Jesus, "*Isunga as nan mangil-anyuntu as nan 'Kauugyat*
ay Chumachael' ay tenmatakchug as nan nasantowan ay lukiar ay hiya nan
infiakian Daniel ay pomapadtu, (Nan mamasa as na at masapor maawatana
nan laychun tona ay kanan.)[*]
16 *nan umiili ad Judea at masapor lomayawcha ay umuy henan chiyuycha*
chuntug.
17 *Nan taku ay wacha as tabfongan nan afongna at achi masapor chumayyu*
ay mangara as kinakuna as fiaruy.
18 *Nan senmepot at achi masapor somaor ay mangara as kakiayna.*
19 *Kasusug-angtu kayman nan chiyuycha masisikug ya nan cha munpasusu*
as nan hanacha ay urkiw!

---

[*] **24:15** Dan. 9:27; 11:31; 12:11

20 *Ekararagyu kan Apo Dios ta achi paat maiyaspor nan lomayawanyu as*
nan chinamuy winnu as nan Urkiw ay Mun-iblayan.
21 *Tay as nan hana ay timpu, omalintu nan nunsidla ay likiat ay maid*
maepachongana nunlapu as nan nafiayangan nan lufong inkiana ad wani, ya
achintu kasin om-ommat. Maidtu om-ommat as assena as tapen chi urkiw.
22 *Mu achi henkemachun Apo Dios nan hanacha ay urkiw ay munlikiatan,*
maidtu maesarakan ay matataku. Ngem kiapú as nan pinilina ay tatakuna,
henkemachuna nan hanacha ay urkiw.
23 *"Angkiay ya mu wachay mangarkali kan chakayu un, 'Ilaunyu! Nauy nan*
Cristo!' winnu 'Chiyuy hiya!' at achiyu ab-afurotun.
24 *Tay munpailachantu nan chiyuycha achi tit-iwa ay Cristo ya achi tit-iwa*
ay pomapadtu. Omepappailachantu as ongor ay nakaskaschaaw ay sinyar ya
milagro ta mu mafialin at allilawuncha uray nan tataku ay pinilen Apo Dios.
25 *Il-ilaunyu, tay infiafiakiak met at kan chakayu.*
26 *"Isunga mu kanancha un, 'Ilaunyu at chiyuy hi Cristo henan disyerto,' achi*
kayu um-umuy hid-i. Mu kanancha un, 'Ilaunyu at nauy hiya asna's fiaruy,'
achiyu ab-afurotun.
27 *Tay kaman as nan machiyatan nan fiakilat as nan fomokfoknakian nan*
urkiw ya silawana inkiana as nan mauy-uynuwan nan urkiw at assid-i us nan
omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku.
28 *O, matongpartu chaná ay kaman as nan kanancha un, 'Mu ay chaud nan*
kawad-an nan natuy at hid-i us nan maamongan nan chiyuycha kossel ay
mangkakan as achor ay natuy.' "

Nan Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku (Mar. 13:24-27; Luc. 21:25-28)

29 *"Kun pay marpas nan chiyuycha likiat as nan hanacha ay timpu, ngomon-*
gottu ay dagus nan urkiw, ya achintu somorag nan furan. Nan chiyuycha
taraw ad chaya at mag-aschantu, ya achintu manongnong chi aatun nan am-in
ay wacha ad chaya.†
30 *Angkiay ya mailantu ad chaya nan sinyar nan omaliyan nan Naepadtu ay*
Anak chi Taku, ya mun-akorchantu nan am-in ay tataku asna's luta. Ilaun-
chantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay cha omali ay wachay ongor ay
pannakafialina ya kaichayawana ay maetatapi as nan chiyuycha lifuu ay
murpu ad chaya.‡
31 *Kun pay kumangos nan tarampet as napigsa, ifiaornantu nan anghelesna*
ay uy mang-among as nan tataku ay pinilen Apo Dios henan uray ay chaud ay
lukiar ay kawad-ancha."§

Nan Masuru As Nan Kaiw Ay Igos (Mar. 13:28-31; Luc. 21:29-33)

32 Kenalen pay Jesus, *"Suruwunyu koma nan maepadpachongan*
maepangkep as nan kaiw ay igos. As nan somalipingan nan kaiw ay igos
ya maforongan, ammuyu at ay kiayud chakun.
33 *Hiyasa us ay as nan mangil-anyu ay cha om-ommat chaná at ammuyuntu*
ay kiayud at nan omaliyana ay kaman wacha hiya as nan pantiw.
34 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Wachacha pay nan tapen nan tataku ad*
wani ay timpu ay matataku pay as nan ommatantu chatona am-in ay infiakiak.
35 *Mamaidtu nan chaya ya luta, ngem achintu poros mamaid nan kalek."**

---

† **24:29** Isa. 13:10; 34:4; Joel 2:10; 3:15; Pal. 6:12-17 ‡ **24:30** Dan. 7:13; Mar. 9:7; 14:62; Pal. 1:7
§ **24:31** Dan. 7:2 As nan kali ay Griego at kanana "opat ay kurpuwan chi angin." * **24:35** Sal. 102:25-27; Isa. 40:6-8; Mat. 5:18

Maid Mangammu As Nan Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku (Mar. 13:32-37; Luc. 17:26-30, 34-36)

36 Kenalen us Jesus, "*Maid mangammu as nan urkiw ya uras ay ommatantu*
chatona ay infiakiak. Uray nan angheles ad chaya winnu nan Anak Apo Dios at
achicha ammu, ngem kun yangkiay nan Ama.
37 *Kaman as nan ukialen nan tataku as nan timpon Noe at assid-intu us nan*
ukialen nan tataku as nan omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku.
38 *Tay as nan hana ay timpu ay chaan pay napsongan nan intiru ay luta, cha*
mangmangan, cha umig-ikop, ya cha maas-asawa nan tataku inkiana as nan
urkiw ay nunlukianan cha Noe as nan papor.
39 *Chaancha naammuwan nan ommattu kan chicha inkiana napsong nan*
luta ya nurningcha am-in. Assid-i us nan ommattu as nan omaliyan nan
Naepadtu ay Anak chi Taku.
40 *As nan hiyachi, wachachantu nan chuwa ay lanaraki as payyiw. Maarantu*
nan usa ya mayagyag nan usa.
41 *Wachachantu nan chuwa ay fianafiai ay cha munfiayu. Maarantu nan usa*
ya mayagyag nan usa.
42 *Isunga munsasakiana kayu, tay achiyu ammu nan urkiw ay omaliyan nan*
Apoyu.
43 "*Ngem numnumunyu na: Mu aammon nan nakin afong nan uras as nan*
lafi ay omaliyan nan mangaakiw, siguradu ay fiantayana nan afongna ya
achina eparufus ay sugpun nan mangaakiw.
44 *Isunga assesa us koma kan chakayu ay masapor nakasakiana kayu, tay*
omali nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan uras ay achiyu namnamaun."

Nan Matalek Ya Nan Masilib Ay Mafiabfiaor (Luc. 12:41-48)

45 Nun-epadpachong pay hi Jesus. Kenalina, "*Ngachana ngarud nan*
matalek ya masilib ay mafiabfiaor? Hiya nan nangichatan nan amona as
kalibfengan ay mun-aywan as nan kakadwana ay mafiabfiaor, ya hiya nan
mangiwaras as kanuncha as nan ustu ay timpon chi manganancha?
46 *Nakiasat paat sa ay mafiabfiaor as nan komataman nan amona ya aspo-*
rana hiya ay cha mangekaman as nan infilina.
47 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay kan tosa ay mafiabfiaor nan*
mangichatantu nan amona as nan kalibfengan ay mun-aywan as nan am-in ay
kuk-uwana.
48 *Ngem mu nan hana mafiabfiaor ay mangotettet chi ukialina at kanana as*
numnumna un, 'Uy at man mafiayag ay munfiangad nan amok.'
49 *Angkiay ya elapuna ay manoprat as nan kakadwana ay mafiabfiaor, ya cha*
uy makekkekan ya makiig-ikop as nan fianuttang.
50 *As nan komataman nan amona as nan urkiw ay achina namnamaun ya*
uras ay achina ammu,
51 *chusauntu nan amona hiya. Hana at etapi hiya as nan chiyuycha paka-*
mankaman. Hid-i nan mun-ag-akorantu nan tataku ya munngesngesatantu
chi fiab-acha kiapú as fungatcha."

25

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Hinpuru Ay Fiafiarasang

1 Nun-epadpachong kasin hi Jesus. Kenalina, "*Nan muntorayan Apo Dios*
at maepachongtu as nan hinpuru ay fiafiarasang ay nangara as pingkicha, ya
uycha sinib-at nan chumuyas ay laraki.
2 *Nan lema kan chicha at achicha masilib, ngem nan lema at masilibcha.*

3 *Nan chiyuycha achi masilib at enmetakincha as pingkicha, ngem chaancha*
enmetakin as lana * *as reserbacha.*
4 *Ngem kun pay nan chiyuycha lema ay masilib, enmetakincha as pingki ya*
lana as reserbacha.
5 *Kiapú ta nafiayag nan omaliyan nan chiyuy chumuyas ay laraki, nasuya-*
mancha, at nassuycha.
6 *"Ngem kun pay tongan chi lafi, wacha nan nangifukiaw un, 'Nauy, cha omali*
nan chumuyas! Uyyu sib-atun hiya!'
7 *As nan hiyachi, nafiannangun nan hinpuru ay fiafiarasang ya ensakianacha*
nan silawcha.
8 *Kenalen nan chiyuycha achi masilib as nan mamasilib, 'Ettan chakami pay*
as tapen chi uyyu lana, tay munkudkuchimet nan silawmi.'
9 *"Ngem kenalen nan chiyuycha masilib un, 'Achi sa met ommat nan reser-*
bami as para kan chitaku am-in. Kun kayu at uy lomaku as nan chiyuycha mun-
el-elaku as para kan chakayu.'
10 *"Isunga naligwatcha ay uy lomaku. Ngem as nan chacha umuyan, inum-*
chan nan chiyuy chumuyas ay laraki. Nan chiyuycha lema ay nakasakiana at
nakiskopcha kan hiya as nan afong ay uycha makichuyasan, angkiay nain-ub
nan pantiw.
11 *"Kun pay naawni, enmali us nan chiyuycha fiafiarasang ay uy lenmaku.*
'Apo, Apo! Paskopum pay chakami!' infukiawcha.
12 *"Ngem tinumfor nan chiyuy chumuyas un, 'Ifiakiak kan chakayu nan tit-*
iwa. Achek am-ammu chakayu.'
13 *"Isunga munsasakiana kayu, tay achiyu ammu nan urkiw winnu uras ay*
omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku," inyanongos Jesus.

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Turu Ay Mafiabfiaor (Luc. 19:11-27)

14 Nun-epadpachong pay hi Jesus. Kenalina, *"Nan muntorayan Apo Dios*
at maepachongtu as nan usa ay taku ay cha munsakiana ay munfiaat as
achaachawwi. Sakbay ay mak-ak, enayakiana nan chiyuycha fiabfiaaruna, ya
entalekna kan chicha nan kuk-uwana.
15 *Hinin-us-ana ay nangettan kan chicha as talento*† *ay maiyunud as nan*
kafiaelancha. As nan usa at lema ay talento. As nan usa us at chuwa ay talento,
ya as nan kasin usa at usa ay talento. Haat mak-ak hiya ay munfiaat.
16 *"Nan chiyuy naichatan nan lema at uyna innigusyu ay dagus, at*
nunkiaransiya as lema pay ay talento.
17 *Hiyasa us nan enat nan chiyuy naichatan nan chuwa. Nunkiaransiya as*
chuwa pay ay talento.
18 *Ngem nan chiyuy naichatan nan usa at uyna enkaub nan siping nan*
amona.
19 *"Kun pay nafiayag, nunfiangad nan amocha ya senarudsudna nan*
maepangkep as nan sipingna ay entalekna kan chicha.
20 *Inmuy nan naichatan nan lema ay talento, ya kanana un, 'Apo, lema ay*
talento nan entalekmu kan ha-un. Nauycha us nan lema kasin ay talento ay
kiaransiyana.'
21 *'Ammay nan enatmu,' ensongfiat nan amona. 'Ammayka ya matalekka*
kayman ay mafiabfiaor! Kiapú ta matalekka as nan ak-akettuy, etalekkuntu
kan he-a nan ong-ongor pay. Aka ngarud ta makelagragsakka kan ha-un.'

---

* **25:3** Lanan chi olivo nan osaruncha. † **25:15** Nan usa'y talento at 6,000 dinario. Nan usa'y dinario at lagfu as nan hin-urkiw.

22 “*Inmuy us nan naichatan nan chuwa ay talento, ya kanana un, ‘Apo, chuwa*
ay talento nan entalekmu kan ha-un. Nauycha nan chuwa kasin ay talento ay
kiaransiyana.’
23 *‘Ammay nan enatmu,’ ensongfiat nan amona. ‘Ammayka ya matalekka*
kayman ay mafiabfiaor! Kiapú ta matalekka as nan ak-akettuy, etalekkuntu
kan he-a nan ong-ongor pay. Aka ngarud ta makelagragsakka kan ha-un.’
24 “*Inmuy us nan naichatan nan usa ay talento, ya kanana un, ‘Apo, ammok*
met ay istriktuka ay taku, tay apetum chi fiakunmu tenanum, ya aniyum chi
fiakunmu tinunud.
25 *Inmugyatak ngamin kan he-a, isunga uyku enkaub nan chiyuy inchatmu*
kan ha-un. Nauy challu nan kuwam.’
26 *Tinumfor nan amona kan hiya, ‘Mangotettet chi ukialem ya napadsokka*
ay mafiabfiaor! Ammom met payat ay apetok chi fiakunku tenanum ya aniyok
chi fiakunku tinunud.
27 *Kakunmu ngarud indiposito nan sipingku as bangko ta as nan munfi-*
angchak at araok ay wachay interesna.’
28 *As nan hiyachi, kenalen nan amo as nan tapina ay mafiabfiaor un,*
‘Araunyu nan chiyuy talento kan hiya, ya ichatyu as nan naichatan nan hin-
puru ay talento.
29 *Tay nan taku ay wachay kafiaelana at maettan as ong-ongor, at ongortu*
as solet nan wacha kan hiya. Ngem nan taku ay maid kafiaelana at uray nan
ak-akettuy ay wacha kan hiya at maarantu.
30 *Nan nauy mafiabfiaor ay maid kotokna at ichus-oryu as chará henan*
ngongot. Hid-i nan mun-ag-akorantu nan tataku ya munngesngesatantu nan
fiab-acha kiapú as fungatcha.’ ”

Nan Anongos Ay Maokomán Nan Tataku

31 Kenalen pay Jesus, “*As nan kasin omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi*
Taku ay maila nan kaichayawana ay kadwana nan am-in ay anghelesna,
tomokortu hiya as nan tronona ta muntoray.
32 *Maepaamongchantu as nan sangwanana nan am-in ay tataku ay murpu*
henan am-in ay nasyon. As nan hiyachi, pasikunantu chicha as chuwa ay grupo
ay kaman as nan mamasikian nan munpaspastor as nan chiyuycha karnero as
nan chiyuycha kianching.‡
33 *Nan chiyuycha nalintig ay tataku ay maepachong as nan karnero at*
ipuuyna as apét kannawana. Nan chiyuycha maepachong as nan kianching at
ipuuyna as apét kannikidna.
34 “*Angkiay ya kanantu nan ari as nan chiyuycha wacha as apét kan-*
nawana un, ‘Akayu, chakayu ay benendisyonan Amak ta maetapi kayu henan
muntorayana ay naesasakiana para kan chakayu nunlapu as nan nafiayangan
nan luta.
35 *Tay as nan nunchukiaangak at penakanak kan chakayu. As nan naske-*
tanak at penaikopak, ya usaak ay kaili ay achiyu am-ammu at menangiliyak
kan chakayu.
36 *Kun pay maid fiachok at enettanak kan chakayu. As nan nunsaketak at*
enaywananak, ya as nan naifiaruchak at finisitaak.’
37 “*Angkiay ya tumforchantu nan chiyuycha nalintig ay tataku kan hiya*
un, ‘Apo, kaatnay nangil-anmi kan he-a ay nunchukiaang, at penakanmi he-a,
winnu nasketan, at penaikopmi he-a?
38 *Kaatnay nangil-anmi kan he-a as kaili ay achi am-ammu, at menangilimi*
he-a, winnu maid fiachom, at enettanmi he-a?

‡ **25:32** Mat. 13:49-50; 25:41

39 *Kaatna us chi nangil-anmi kan he-a ay nunsaket, at enaywananmi he-a,*
winnu naifiarud, at finisitami he-a?'
40 "*Kanantu nan ari kan chicha un, 'Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay*
as nan nangfiadnganyu as nan uray usa as nan chiyuycha apud ay iib-ak ay
omaafurot at kan ha-un nan nangekamananyu kan chatud-i.'
41 "*Angkiay ya kananantu as nan chiyuycha wacha as apét kannikidna un,*
'Mak-ak kayu, chakayu ay chusaun Apo Dios. Uy kayu as nan achi mapappauy
ay apuy ay naesasakiana para kan Satanas ya as nan anghelesna.
42 *Tay as nan nunchukiaangak at chaanak penakan kan chakayu. As nan*
nasketanak at chaanak penaikop.
43 *Usaak ay kaili ay achi am-ammu at chaanak menangili kan chakayu. Kun*
pay maid fiachok at chaanak enettan kan chakayu. Nunsaketak at chaanak
enaywanan, ya naifiaruchak at chaanak finisita.'
44 "*Angkiay ya tumforchantu us ay mangali kan hiya un, 'Apo, kaatna nan*
nangil-anmi kan he-a ay nunchukiaang winnu nasketan winnu kaili ay achi
am-ammu winnu maid fiachom winnu nunsaket winnu naifiarud, at chaanmi
finadngan he-a?'
45 *Kanantu nan ari kan chicha un, 'Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay as nan*
chaanyu nangfiadngan as nan uray usa as nan chiyuycha apud ay tataku ay
omaafurot kan ha-un at kan ha-un nan chaanyu nangekamanan kan chatud-i.'
46 *Umuychantu chachi as nan chusa ay maid patingkiana. Ngem nan chiyuy-*
cha nalintig ay tataku at umuycha as nan fiyag ay maid patingkiana."

26

Nan Nuntuturakiancha As Atuncha Ay Mangpatuy Kan Jesus
(Mar. 14:1-2; Luc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Kun pay narpas ay insuron Jesus chaná am-in, kenalina as nan disipu-
lusna,
2 "*Ammuyu met ay as sang-achum at Fiastan chi Munlausan.***Maipurangtu*
nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay maelansa as nan koros."
3 As nan hiyachi, naamong nan anap-apon chi papachi ya nan anam-amá
ay Judio as nan palasyon nan kangatuwan ay pachen chi Judio ay hi Caifas.
4 Nuntuturagcha as atuncha ay mangtiliw ya mangepapatuy kan Jesus ay
achi maam-ammuwan nan tataku.
5 Ngem kenalicha, "Aw, achi takú iyaspor as nan fiasta, tay anaka ya
munkukuru nan ongoongor ay tataku."

Nan Nangikuyakian Nan Fiafiai As Fiangfiangru As Nan Uron Jesus
(Mar. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

6 As nan kawad-an cha Jesus ad Betania, uycha nakekan as afong Simon ay
nakonet ay enpaammay Jesus.
7 As nan chacha manganan, naesnop kan hiya nan usa ay fiafiai. Entatak-
ina nan mangit-ittuwan ay naamma as fiatu ay nan ngachana at alabastro ay
nanapnu as munfiangu ay nanginngina-an ay lana. Angkiay ya inkuyagna as
nan uron Jesus.
8 As nan nangil-an nan disipulusna, pararuy fungatcha, ya kanancha,
"Ayyiwka sa paat!
9 Mu koma naelaku na ay fiangfiangru as nangina at maichat nan lakuna
as nan chiyuycha pugli."

---

* **26:2** Exo. 12:1-4, 23-27. Nan nauy Fiastan chi Munlausan at hiyana nan mangnumnumnuman as nan lenmayawan nan chiyuycha kianak Israel ay nurpu ad Egipto ad pus-uy.

10 Ngem ammon Jesus nan chacha kankanan, isunga kenalina kan chicha,
"*Adchi t'uyyu lilifokun nan nauy fiafiai? Ammay met nan enatna kan ha-un.*
11 *Tay kanayon ay wachacha kan chakayu nan chiyuycha pugli. Ngem mu*
ha-un, achiyaktu kanayon ay wacha kan chakayu.
12 *Inkuyagna sa ay fiangfiangru kan ha-un ta esakianana nan achorku as nan*
mailubkak.
13 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Uray ay chaud henan intiru ay luta*
nan maekasabaan nan Ammay ay Chamag at maifiabfiaagtu us nan enatna as
mangnumnumnuman kan hiya."

Nan Mangesepsepan Judas Kan Jesus
(Mar. 14:10-11; Luc. 22:3-6)

14 Angkiay ya usa as nan hinpuru ya chuwa ay disipulus Jesus ay hi Judas
Iscariote at inmuy as nan anap-apon chi papachi,
15 ya kanana, "Kaatna nan etangchanyu kan ha-un mu ipurangku hi Jesus
kan chakayu?" Angkiay tenangchanancha hiya as turon puru ay silver ay
siping.
16 Nunlapu as nan hiyachi, nun-anap hi Judas as ustu ay chansa ay
mangesepsepana kan Jesus.

Nan Nangesakianaan Nan Disipulus As Nan Anongos ay Makiufongancha Kan Jesus
(Mar. 14:12-21; Luc. 22:7-13)

17 As nan omona ay urkiw nan Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana,†
inmuy nan disipulus kan Jesus. Senarudsudcha, "Ay chaud nan laychum ay
mangesakianaanmi as nan manganan takú as nan Fiastan chi Munlausan?"
18 Kenalen Jesus, "*Uy kayu henan siyudad as nan chiyuy laraki, ya kananyu*
kan hiya un, 'Infiakian nan Misturu un kiayud at umchan nan timpu ay enked-
deng Apo Dios para kan hiya. As nan afongmu nan mangiyufongana as nan
disipulusna as nan Fiastan chi Munlausan.' "
19 Enkaman tit-iwa nan disipulus nan infilin Jesus ay atuncha, ya en-
sakianacha nan manganan as nan Fiastan chi Munlausan.
20 Kun pay naschum, nakiufong hi Jesus as nan hinpuru ya chuwa ay
disipulusna.
21 As nan chacha manganan, kenalen Jesus, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-*
iwa ay wacha nan usa kan chakayu ay mangesepseptu kan ha-un."
22 Nginmuyuscha as solet nan disipulusna, ya enlapucha ay nunsesen-
narunu ay nunsarudsud kan Jesus, "Apo, ay ha-un ta?"
23 "*Nan chiyuy nakisiwsiw kan ha-un as tenapay as nan mallokong nan*
mangesepseptu kan ha-un," ensongfiat Jesus.
24 "*Matuytu challu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay kaman as nan kanan*
nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan hiya, ngem kasusug-ang
kayman nan hana taku ay mangesepsep as nan Naepadtu ay Anak chi Taku!
Un-unuyna at mu kun chaan naiyan-anak hiya!"
25 Hi Judas ay mangesepseptu kan Jesus at senarudsudna, "Misturu, ay ha-
un ta?"
"*Kenalem at,*" ensongfiat Jesus.

Nan Anongos Ay Nakiufongan Jesus As Nan Disipulusna As Nan Lafi
(Mar. 14:22-25; Luc. 22:14-20; 1 Co. 11:23-25)

† **26:17** Exo. 12:14-20, Lev. 23:4-8. Nan Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana at pitu ay urkiw ya maiyaspor as nan Fiastan chi Munlausan.

26 As nan chacha manganan, enaran Jesus nan tenapay, ya nunyaman kan
Apo Dios. Pinutput-ingna, angkiay inchatna as nan disipulusna, ya kanana,
"*Araunyu ta kanunyu. Hiyana nan achorku.*"
27 Angkiay ya enarana nan tasa ay natotorwan as maikop. Kun pay narpas
ay nunyaman kan Apo Dios, inchatna kan chicha, ya kanana, "*Umikop kayu
am-in as na.*
28 *Hiyana nan charak ay mangepasiguradu as nan fiarú ay nakiturakian Apo
Dios as nan tataku. Omayastu as nan matuyak para as nan ongor ay tataku ta
mapakawancha as nan fiasfiasorcha.*‡
29 *Ifiakiak kan chakayu ay achiyaktu kasin umig-ikop as nan nauy ay unus
chi ubas inkiana umchan nan hana ay urkiw ay makiikopaktu kan chakayu as
nan fiarú ay unus chi ubas henan muntorayan Amak.*"
30 As nan narpasancha ay nunkanta as pangchaychayaw kan Apo Dios,
pinmitiwcha ay inmuy henan chuntug ay Olivo.

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Mangesaotan Pedro Kan Hiya (Mar. 14:27-31; Luc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

31 As nan chacha umuyan, kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Ad wani ay
lafi, lomayaw kayuntu am-in kiapú kan ha-un, tay wacha nan naisurat as nan
Kalen Apo Dios ay kanana, 'Patayoktu nan mangay-aywan as nan karnero, at
masisiyanchantu nan chiyuycha karnero.'*§
32 *Ngem as nan matakuwak manipud as nan utúy, omon-onaaktu ay umuy ad
Galilea mu chakayu.*"
33 Infiakian Pedro kan Jesus, "Uray mu lomayaw nan am-in ay kakadwak
kiapú kan he-a at achiyak challu lomaylayaw."
34 Kenalen Jesus kan hiya, "*Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Ad wani ay lafi,
sakbay ay munkokakok nan ka-or at mamitluwaktu esaot kan he-a.*"
35 Kenalen Pedro, "Uray mu maetapiyak kan he-a ay matuy, achek challu
poros esassaot he-a!" Assesa us nan kenalen nan am-in ay kakadwana ay
disipulus.

Nan Nunkararakian Jesus Ad Getsemani (Mar. 14:32-42; Luc. 22:39-46)

36 Angkiay ya inmuy hi Jesus ay kadwana nan disipulusna henan lukiar
ay makali un Getsemani, ya kanana kan chicha, "*Etokoryu hena ta uyak
munkararag hid-i.*"
37 Entakina hi Pedro ya nan chuwa ay potot Zebedeo ay lanaraki. As nan
hiyachi, enlapuna ay nginmuyus ya nalilifok.
38 Kenalina kan chicha, "*Kamanku ekatuy nan nunsidla ay ngunguyusku.
Mayasna kayu ya makipuyat kayu kan ha-un.*"
39 Angkiay ya inmuy as nan ad-achaawi as akét. Nunlukfub as nan luta,
ya enkararagna, "*Ama, mu mafialin at parufusum koma ay marpas nan nauy
omali ay likiatku. Uray mu assena, fiakun challu nan laychok nan maekaman,
ngem nan laychum.*"*
40 As nan nunfiangchana as nan kawad-an nan disipulusna, ininchanana
chicha ay nanassuy. Kenalina kan cha Pedro, "*Ay kunyu achi kafiaelan ay
makipuyat kan ha-un as uray us-usa ay uras?*
41 *Munpuyat ya munkararag kayu ta achi kayu maamis as nan sulisug.
Nakasakiana kayman nan numnumyu, ngem nakapuy nan achoryu.*"

---

‡ **26:28** Exo. 24:1-8. § **26:31** Zac. 13:7 * **26:39** As nan kali ay Griego at kanana, "araum nan nauy tasa kan ha-un."

42 As nan kapidwa, tenmaak hi Jesus ya uy nunkararag. Kenalina, "*Amak,*
mu achek mafialin ay malisiyan nan nauy likiatku†*sukúdku iliwas, maekaman*
koma nan laychum."
43 Kun pay nunfiangad as nan maekapidwa as nan kawad-an nan disipu-
lusna, ininchanana chicha ay nanassuy kasin, tay makaskassuycha.
44 Isunga kasina tenaynan chicha, ya uy nunkararag as nan maekapitlu ay
maepachong as nan kenarkalina.
45 Kun pay nunfiangad as nan kawad-an nan disipulusna, kenalina
kan chicha, "*Ay kukutug kayu ay cha mammamassuy ya cha mun-ib-iblay?*
Ilaunyu! Inumchan at nan uras ay maesepsepan nan Naepadtu ay Anak chi
Taku as nan fumafiasor.
46 *Ayu, fumangun kayu ta uy takú maisib-at. Ilaunyu, nauy at nan mange-*
sepsep kan ha-un."

Nan Naniliwancha Kan Jesus
(Mar. 14:43-50; Luc. 22:47-53; Jn. 18:3-12)

47 Kun pay kukutug ay cha munkarkali hi Jesus, enmali hi Judas ay usa
as nan hinpuru ya chuwa ay disipulus. Intutun-udna nan ongoongor ay
tataku ay nangachoros ya nangapak-or. Chicha nan infiaor nan anap-apon
chi papachi ya anam-amán nan Judio.
48 Nan sinyar ay inturag Judas as nan intutun-udna at assena: "Nan taku
ay fisituwok at hiya nan chayu an-anapun. Tiliwunyu hiya."
49 Nunchakpos hi Judas kan Jesus, ya kanana, "Komosta, Misturu?"
Angkiay finisituna hiya.
50 Kenalen Jesus kan hiya, "*Kiayyum, atum at nan pangkepmu ay enmali*
hena."
Hiyachi ya naesnop nan tataku ay nangtiliw kan hiya ya enpapakudcha ay
ustu.
51 Nan usa ay kadwan Jesus at enoknosna nan chorosna. Finakagna nan
fiabfiaarun nan kangatuwan ay pachi, at nakingasan nan ingana.
52 Kenalen Jesus kan hiya, "*Esekatmu nan chorosmu. Tay nan am-in ay*
mangosar as choros as nan taku at matuy us babaen as choros.
53 *Ay achim ammu ay mafialin ay chumawatak as fiachang kan Amak, at*
ifiaorna ay dagus nan nasorok as piton puru ya chuwa ay lifu ay angheles?
54 *Ngem mu atok sa, anan atun ngay nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay*
matongpar ay kanana un masapor assena nan atuna ay ommat?"
55 As nan hiyachi ay uras, kenalen Jesus as nan ongoongor ay tataku, "*Ay*
kunak kumukuru? Adchi t'uy kayu enmali ay nangachoros ya nangapak-or ay
mangtiliw kan ha-un? Inurkiw met ay tomotokorak hid-i's Templo ay cha mun-
is-isuru, ya chaanak met tiniltiliw kan chakayu.
56 *Ngem enommat challu am-in chaná ta matongpar nan naisurat as nan*
Kalen Apo Dios ay infiakian nan chiyuycha pomapadtu." Angkiay ya len-
mayawcha nan am-in ay disipulus, ya tenaynancha hiya.

Nan Namistikiaran Caifas Kan Jesus
(Mar. 14:53-65; Luc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:13-14, 19-24)

57 Angkiay ya nan chiyuycha naniliw kan Jesus at inyuycha hiya as nan
afong Caifas ay kangatuwan ay pachi. Hid-i nan naaamongan nan chiyuycha
mun-isursuru as Lintig ya nan anam-amá.
58 Ngem kun pay hi Pedro, inmun-unud ay tenmataak inkiana as nan
fiattaw nan kangatuwan ay pachi. Angkiay ya sinungkop hiya as nan fiattaw,

† **26:42** As nan kali ay Griego at kanana, "mu hi tona'y tasa at masapor kunku ikopun."

ya naketokor hid-i as nan chiyuycha kuwarcha ay mangila mu ngachana nan ommat kan Jesus.

59 Nan anap-apon chi papachi ya nan am-in ay membron nan Sanhedrin at
nun-anaanapcha as achi tit-iwa ay pammaneknek as mangepafiasorancha
kan Jesus ta wachay kiapúna as mangepapatuyancha kan hiya.
60 Ngem maid naanapancha, uray mu enmalicha nan ongor ay muntistigu
as achi tit-iwa. As nan anongosna, wachacha nan chuwa ay inmuy as
sangwanan, ya kanancha,
61 "Kenalen tona ay taku un kafiaelana ay manachael as nan Templon Apo
Dios, ya kiaufunantu as nan unig chi turu ay urkiw."
62 Angkiay ya tenmakchug nan kangatuwan ay pachi, ya senarudsudna
kan Jesus, "Ay maid esongfiatmu as nan cha epabpafiasor chatona ay tataku
kan he-a?"
63 Ngem kun kinkinak hi Jesus. Kenalen nan kangatuwan ay pachi kan
hiya, "Esapatam as nan ngachan Apo Dios ay natataku ay ifiakiam mu he-a
nan Cristo ay Anak Apo Dios."
64 "*Kenalem at,*" ensongfiat Jesus kan hiya. "*Ngem ifiakiak kan chakayu ay
munlapu ad wani at ilaunyuntu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay tomotokor
as nan apét kannawan Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in. Ilaunyuntu us
ay omali hiya ay murpu ad chaya ay maetatapi as nan lifuu.*"‡
65 Kun pay chinngor nan kangatuwan ay pachi chi, lenaksetna nan fi-
achuna kiapú as fungatna, ya kanana, "Enpachongna nan achorna kan Apo
Dios! Ay masapor takú pay chi muntistigu? Chinngoryu at met nan kenalina.
66 Ngachana ngarud nan kananyu's na?"
"Libfengna ay matuy!" ensongfiatcha.
67 Angkiay ya tinubfiatubfiaancha nan lupana, ya sinudpasudpakcha hiya.
Nan tapina kan chicha at tenampatampakcha hiya, at kenalicha kan hiya,
68 "Ud-a pay! He-a ay Cristo kanu, pugtuwam mu ngachana kan chakami
nan nanudpak kan he-a."

Nan Nangesaotan Pedro Kan Jesus
(Mar. 14:66-72; Luc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

69 Kun pay hi Pedro, kukutug as chará ay naketotokor as nan fiattaw.
Inmuy kan hiya nan usa ay mafiabfiaor ay fiafiai, at kenalina, "He-a us at
nakekadkadwaka met kan Jesus ay i-Galilea?"
70 Ngem ensaot Pedro ay mangali as nan sangwanancha am-in un, "Achek
poros ammu nan cham kankanan!"
71 Kun pay inmuy hiya as nan sugpan nan fiattaw, nan tukún ay mafi-
abfiaor ay fiafiai at enmatonana hiya. Kenalina as nan chiyuycha nan-
gatakchug, "Hi tona met ay laraki at usa us ay nakekadkadwa kan Jesus ay
i-Nazaret."
72 Kasina ensaot ay nangesapata, "Esapatak ay achek poros am-ammu sa
ay taku!"
73 Kun pay naaw-awni as akét, nan chiyuycha nangatakchug hid-i at
enmalicha kan Pedro. Kenalicha kan hiya, "O kayong, usaka us kan chicha,
tay maematonanmi met nan ayug nan kalem."
74 Angkiay ya ensapatan Pedro as nan achorna, "Chusaunak ud-ay kan Apo
Dios mu achi tit-iwa nan chak ifiagfiakia! Achek poros ammu sa ay taku!"
Hiya at chi ya nunkokakok nan ka-or,

‡ **26:64** Sal. 110:1; Dan. 7:13; Mat. 24:30

75 ya nanumnum Pedro nan infiakian Jesus un, “Sakbay ay munkokakok
nan ka-or at mamitluwaktu ay esaot kan he-a.” Angkiay ya pinmitiw hi
Pedro, ya nunsidlay akorna.

27

Nan Naiyuyan Jesus Kan Pilato
(Mar. 15:1; Luc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

1 As nan wi-ewi-et, nuntuturagcha nan am-in ay anap-apon chi papachi ya
nan anam-amán chi Judio ay mangepapatuy kan Jesus.
2 Kun pay narpas chi, finarudcha hiya, ya enek-akcha ay nangipurang kan
Gobernador Pilato.

Nan Natuyan Judas
(Ara. 1:18-19)

3 As nan nangil-an Judas ay nangesepsep kan Jesus ay nakeddengan hi
Jesus ay matuy, nunfiafiawi as nan enatna. Infiangadna nan chiyuy turon
puru ay silver ay siping as nan anap-apon chi papachi ya as nan anam-amá.
4 Kenalina, “Finmasorak as solet as nan ok nangesepsepan as nan taku ay
maid fiasorna.”
“Anan fiyangmi's sa? Kikiadka as sa,” ensongfiatcha.
5 As nan hiyachi, inchus-or Judas nan chiyuy siping as fiaruy nan Templo,
ya nak-ak ay uy nunfitkor.
6 Pinichet nan anap-apon chi papachi nan chiyuycha siping, at kenalicha,
“Epawan nan lintig takú ay elamong takú na as nan siping as Templo, tay hi
tona at fiayad chi fiyag chi usa ay taku.”
7 Isunga nuntuturagcha ay osaruncha nan siping ay manglakucha as nan
lutan nan usa ay mun-am-amma as fianga ta mangilublubkancha as matuy
ay kaili ay achi am-ammu.
8 Isunga nan hana ay luta at makali un “Luta ay Nacharaan” inkiana ad
wani.
9 Hiyana nan natongparan nan kenalen Jeremias ay pomapadtu ad pus-uy
ay kanana,
“Enaran nan tapen chi kianak Israel nan turon puru ay silver ay siping ay
hiya nan nuntuturakiancha ay lakon nan fiyagna.
10 Nan siping at infiayadcha as nan lutan nan mun-am-amma as fianga ay
hiya challu nan infilin Apo Dios kan ha-un.”*

Nan Sarudsud Pilato Kan Jesus
(Mar. 15:2-5; Luc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

11 Kun pay hi Jesus, tenmatakchug as nan sangwanan Pilato ay gobernador.
Senarudsud Pilato kan hiya, “Ay he-a nan aren chi Judio?”
“*He-a nan nangali un ha-un,*” ensongfiat Jesus.
12 Ngem as nan nangepabpafiasoran nan anap-apon chi papachi ya nan
anam-amá kan hiya, chaan poros tinumtumfor.
13 As nan hiyachi, kenalen Pilato kan hiya, “Ay achim chungrun nan ongor
ay chacha epabpafiasor kan he-a?”
14 Ngem chaan poros senongsongfiatan Jesus nan uray usa as nan chacha
epabpafiasor kan hiya. Isunga naschaaw as solet nan gobernador.

Nan Naekeddengan Jesus Ay Matuy
(Mar. 15:6-15; Luc. 23:13-25; Jn. 18:39–19:16)

* **27:10** Zac. 11:12-13; Jer. 18:1-3; 32:6-10

15 Kun kay Fiastan chi Munlausan at ukialen nan gobernador ay umilufus
as usa ay fiarud ay laychun nan tataku ay chawatun.
16 As nan hana ay timpu, wacha nan usa ay nunchinngor ay fiarud ay nan
ngachana at Barrabas.†
17 Isunga as nan naamongan nan ongoongor ay tataku, senarudsud Pilato
kan chicha, “Ngachana nan laychunyu ay ilufusku para kan chakayu? Ay hi
Barrabas winnu hi Jesus ay makali un Cristo?”
18 Infiakiana chi, tay naammuwana ay inpurang nan anap-apon chi Judio
hi Jesus kan hiya kiapú as aposcha.
19 As nan nangatokoran Pilato as nan mun-ok-okomána, enpachamag
asawana kan hiya, “Achika makifiyang as nan laraki ay ansa ay nalintig,
tay wacha nan iniitawku ad kia-u maepangkep kan hiya, at pararu ay
napalikiatanak kiapú as nan iniitawku.”
20 As nan hiyachi, nan anap-apon chi papachi ya nan anam-amá at chi-
norchorcha nan tataku ta nan chawatuncha ay ilufusna at hi Barrabas ya
hi Jesus nan epapatuyna.
21 Kasin senarudsud Gobernador Pilato as nan tataku, “Ngachana kan
chatona ay chuwa ay tataku nan laychunyu ay ilufusku?”
“Hi Barrabas!” ensongfiatcha.
22 Kenalen Pilato kan chicha, “Mu hiyasa, anan atok ngay ngarud kan Jesus
ay makali un Cristo?”
“Epaelansam as nan koros!” infukiawcha am-in.
23 “Adchi ngay? Ngachana man nan mangotettet ay enatna?” senarudsud
Pilato.
Ngem kenaskasincha infukiaw, “Epaelansam as nan koros!”
24 As nan nangil-an Pilato ay maid kotok nan chana munsarsarudsuchan,
ngem kun at cha maelapu chi kuru, nunpaara as chanum ya nunfuru as
nan sangwanan nan ongoongor ay tataku. Kenalina, “Maid fiasorku as nan
mangpatuyanyu kan tona ay taku! Kikiad kayu!”
25 Tinumfor nan am-in ay tataku, “O ud-ay, kikiad kami challu ya nan an-
akmi!”
26 As nan hiyachi, inlufusna hi Barrabas. Angkiay enpasaplesapletna hi
Jesus as nan sosorchachu, at inpurangna hiya ta maelansa as nan koros.

Nan Nangot-otyokan Nan Sosorchachu Kan Jesus (Mar. 15:16-20; Jn. 19:2-3)

27 Angkiay ya inyuy nan sosorchachon Pilato hi Jesus as nan fiattaw
nan afong nan gobernador, ya enamongcha nan am-in ay kakadwacha ay
sosorchachu ya nan chiyuycha nangarufong kan hiya.
28 Lenafusancha hiya, at kenakiayancha hiya as munchachara ay maepa-
chong as nan fiachon chi ari.
29 Penolekawcha nan komawet ay sufet, ya insukrubcha as uruna. Enpad-
uncha nan nunu as nan kannawan ay limana. Angkiay nunpalpalintu-
mangcha ay mangot-otyok as nan mangarkaliyancha, “Matakutakuka ay
Aren chi Judio!”
30 Tinubfiatubfiaancha hiya. Enaracha us nan nunu ya enpak-opak-orcha
as nan uruna.
31 Kuncha pay lenpas ay nangotyootyok kan hiya, kenaancha nan mun-
chachara ay kakiay, ya enpafiachucha kasin nan fiachuna. Hacha at ek-ak
ay uy mangelansa kan hiya as nan koros.

† **27:16** Jesus Barrabas ay wacha as nan tapina ay manuskritu.

Nan Naelansaan Jesus As Nan Koros
(Mar. 15:21-32; Luc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 As nan chacha mak-akan, sinib-atcha nan laraki ay i-Cirene ay nan
ngachana at Simon. Peneletcha hiya ay manakfiat as nan koros Jesus.
33 Kuncha pay inumchan henan lukiar ay makali un Golgota ay nan
laychuna ay kanan at "Lukiar nan Tong-or chi Uru,"
34 penachascha ay mangepaikop kan Jesus as fiayas ay nakaslangan
as apku ay mangepakyat kanu as putug. Ngem kuna pay tenamtaman,
enachina.‡
35 Kuncha pay lenpas ay nangelansa kan hiya as nan koros, finingfingay-
cha nan chiyuycha fiachuna babaen as nan nunfifinnonotancha.
36 Angkiay ya tenmokorcha, ya finantayancha hiya hid-i.
37 As nan laramakun nan uruna, inpuuycha nan tabra ay naisusuratan nan
naepafiasor kan hiya ay assena nan kafiasaana: "Hi Tona Hi Jesus Ay Aren
Chi Judio."
38 Angkiay ya wachacha us nan chuwa ay homohold-ap ay enlansacha as
nan koros, usa as apét kannawan Jesus, ya nan usa at as apét kannikidna.
39 Nan chiyuycha cha marmar-os at en-ensotcha hiya§ ya nunwugwug-
wugcha,
40 ay cha mangarkali, "He-a ay nangali un kafiaelam ay manachael as nan
Templo ya kiaufum as nan unig chi turu ay urkiw at ud-a, esarakam nan
achormu! Mu tit-iwa ay he-a nan Anak Apo Dios, komsopka as nan koros."
41 Uray nan anap-apon chi papachi ay kadwacha, nan mun-isursuru as
Lintig ya nan anam-amá at enot-otyokcha hi Jesus as nan chacha man-
garkaliyan,
42 "Ensarakana nan tapina ay tataku, ngem achina met poros maesarakan
nan achorna. Mu hiya nan aren nan chiyuycha kianak Israel, kakun ud-a
komsop ad wani as nan koros, at afurotun takú hiya.
43 Talekuna kanu hi Apo Dios. Ud-a pay, ilaun takú mu laychun Apo Dios
ay mangesarakan kan hiya ad wani, tay kanana us un Anak Apo Dios hiya."*
44 Kaman us as nan chiyuycha chuwa ay homohold-ap ay naelansa as nan
koroscha at ininsurtucha us hiya.

Nan Natuyan Jesus
(Mar. 15:33-41; Luc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Nunlapu as nan nunkiawa, ngenmongot nan intiru ay luta inkiana alas
tres as nan makiayud.
46 As nan kiayud alas tres, inpigsan Jesus ay nangifukiaw, "*Eli, Eli, lama
sabaktani?*" Nan laychuna ay kanan at, "Diosku, Diosku, adchi t'uyak
ennganuy?"†
47 As nan nanngoran nan tapen nan tataku ay nangatakchug hid-i, ke-
nalicha, "Ku-una cha ayakian hi Elias."
48 Natannagtag nan usa kan chicha ay uy enmara as espongha. Enpa-
sosopna as nan senmoka ay fiayas. Kun pay narpas, enpakatna as nan nunu
ya inchawchawna ta epasosopna kan Jesus.
49 Ngem kanan nan tapina, "Awni pay ud-a ta ilaun takú mu omali hi Elias
ay mangesarakan kan hiya."
50 Nunfukiaw kasin hi Jesus as napigsa, ya entalekna nan long-agna kan
Apo Dios.

---

‡ **27:34** Sal. 69:21 § **27:39** Sal. 22:7-8 * **27:43** Sal. 22:8 † **27:46** Sal. 22:1

51 As nan hiyachi, narakset ay nunkudwa nan kurtinan‡ nan Templo nunlapu as lamagna inkiana as kuwabna. Kinmichu as napigsa ya nabtakcha nan chiyuycha anad-acha ay chupras.
52 Natkafian us nan chiyuycha lufok, ya nan ongor ay natuy ay tatakon Apo Dios at natakucha manipud as nan utúy.
53 Tenaynancha nan chiyuycha lufokcha. As nan natakuwan Jesus manipud as nan utúy, inmuycha ad Jerusalem ay nasantowan ay siyudad, at ongor chi nangila kan chicha.
54 Kun pay keneknan nan kapetan chi sosorchachu ya nan sosorchachuna ay nunfiafiantay nan kichu ya inilacha nan enommat, inmugyatcha as solet, ya kanancha, "Tit-iwa payat ay hi tona at Anak Apo Dios!"
55 As nan ad-achawwi as akét, ongorcha nan fianafiai hid-i ay nangila as nan cha om-ommat. Chicha nan inmun-unud kan Jesus nunlapu ad Galilea ya namadfiachang kan hiya.
56 Nan tapina kan chicha at cha Maria Magdalena, hi Maria ay enan cha Santiago kan Jose, ya nan asawan Zebedeo.

Nan Lufun Jesus
(Mar. 15:42-47; Luc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

57 Kun pay cha maschum, enmali nan usa'y fiaknang ay i-Arimatea ay nan ngachana at Jose. Usa us hiya ay disipulon Jesus.
58 Inmuy hiya kan Pilato, at chinmawat as pammarufus ay arauna nan achor Jesus. Angkiay ya infilin Pilato ay maichat kan hiya.
59 Enaran Jose nan achor Jesus, ya penotepotana as nan fiarú ay amammay ya nacharos ay lopot.
60 Angkiay ya enpaipuuyna as nan mismu ay fiarú ay lufokna ay enpatuktukna ay chupras. Kun pay narpas, enpaulina nan ad-acha ay fiatu ay nanangubna as nan lufok, angkiay nak-ak.
61 Hi Maria Magdalena ya nan usa ay Maria at wachacha us hid-i ay nangatokor as nan sangwanan nan lufok.

Nan Nangkuwarchaancha As Nan Lufok Jesus

62 As nan kafikiatana as nan narpasan nan Urkiw nan Munsakianaan para as nan Urkiw ay Mun-iblayancha, inmuy nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha Fariseo as afong Pilato.
63 Kenalicha, "Apo Gobernador, manumnummi nan kenalen nan enmallilaw ay anchi as nan natatakuwana pay laing ay kanana un, 'As nan maekatlu ay urkiw at matakuwak manipud as nan utúy.'
64 Isunga ammay man mu ifilinmu ay mafiantayan ay ustu nan lufokna inkiana as nan maekatlu ay urkiw, tay atun at mu umuy nan disipulusna ay mangakiw as nan achorna, ya epachamagchantu as nan tataku ay nataku hiya manipud as nan utúy. Mu atuncha chi, kaskasin mangisiw nan anongos ay allilawcha mu nan enmon-ona ay kenalen Jesus un hiya nan Cristo."
65 Kenalen Pilato kan chicha, "O, omayag kayu ngarud as sosorchachuyu ay murpu as Templo. Angkiay ya umuy kayu hid-i ya epakuwarchayu ay ustu nan lufok."
66 Isunga inmuycha, ya inpuuycha nan maton as nan unub nan lufok ta mailatu mu wachay mangulin. Hacha at epakuwarcha as nan sosorchachu.

‡ **27:51** Exo. 26:31-33; Heb. 9:6-8, 12-14.

28

Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy
(Mar. 16:1-8; Luc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Kun pay inmuy nan Urkiw ay Mun-iblayan as nan wi-ewi-et as nan
Chumingku, inmuy cha Maria Magdalena ya nan usa ay Maria as nan lufok
Jesus.
2 Kalina at ya nunkichu as napigsa, tay kinmuwab nan usa ay anghel
Apo Dios ay nurpu ad chaya. Inulina nan fiatu ay tangub nan lufok, at
tenokorana.
3 Nan ilana at munselselap ay kaman fiakilat, ya nan fiachuna at
pukpukkawan.
4 As nan nangil-an nan chiyuycha sosorchachu as nan anghel, penmayag-
pagcha ya nunlukfubcha ay kamancha nanatuy kiapú as nan nunsidla ay
ugyatcha.
5 Kenalen nan anghel as nan fianafiai, "Achi kayu umugyat, tay ammok
challu ay chayu anapun hi Jesus ay naelansa as nan koros.
6 Maid hiya hena, tay nataku manipud as nan utúy ay kaman as nan
infiakiana. Akayu, ilaunyu nan naesasad-ana.
7 Kamuwunyu pay ay uy mangifiakia as nan disipulusna ay nataku hiya
manipud as nan utúy, ya omon-ona hiya ay umuy mu chakayu ad Galilea.
Ilaunyuntu hiya hid-i. Nunumnumunyu nan infiakiak kan chakayu."
8 Isunga kenamon nan fianafiai ay nak-ak as nan chiyuy lufok. Uray
mu inmuugyatcha, naragsakcha challu. Angkiay ya tenmagtagcha ay uy
mangifiakia as nan disipulusna.
9 As nan chacha tomagtakian, kalina at ya sinib-at Jesus chicha, ya
kanana, "*Komosta kayu?*" Naesnopcha kan hiya, ya nunpalintumangcha ay
nangchun as nan sukina, ya nunchayawcha kan hiya.
10 Haat kanan Jesus kan chicha, "*Achi kayu umugyat. Uyyu ifiakia as nan
iib-ak ay umuycha ad Galilea. Hid-i nan mangil-anchantu kan ha-un.*"

Nan Enpachamag Nan Nunfiafiantay As Nan Lufok

11 As nan cha umuyan nan fianafiai, nan tapen nan sosorchachu ay
nangukuwarcha as nan lufok Jesus at inmuycha ad Jerusalem. Infiakiacha
as nan anap-apon chi papachi nan am-in ay enom-ommat.*
12 Nakiturag nan anap-apon chi papachi as nan anam-amá mu anan atun-
cha. Nan nunturakiancha at pasoksokancha nan chiyuycha sosorchachu as
chamuna ay siping.
13 Infilincha kan chicha, "Ifiakiayu as nan tataku ay enmali nan disipulus
Jesus as nan lafi, ya enlayawcha nan achorna as nan nanassuyanmi.
14 Mu machamagtu nan gobernador na, kikiad kamintu ay mangawis kan
hiya ta maid chusayu."
15 Isunga enaran nan sosorchachu nan siping, ya enatcha tit-iwa nan
naifilin kan chicha. Inkiana ad wani, hiyana nan kukutug ay cha munch-
inchinamag as nan chiyuycha Judio.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Disipulusna
(Mar. 16:14-18; Luc. 24:36-49; Jn. 20:19-23; Ara. 1:6-8)

16 Inmuy nan hinpuru ya usa ay disipulus Jesus henan chuntug ad Galilea
ay hiya nan infilin Jesus ay manib-atana kan chicha.

---

* **28:11** Nan chusan nan sorchachu mu lenmayaw nan fiarud at mafialin ay utúy. Ara. 12:19.

17 As nan nangil-ancha kan hiya, chinaychayawcha hiya, ngem
nunchuwachuwa nan tapina kan chicha.
18 Naesnop hi Jesus kan chicha, ya kanana, “*Naichat kan ha-un nan am-in*
ay kalibfengan ad chaya ya asna's luta.
19 *Isunga uy kayu as nan am-in ay tataku henan am-in ay nasyon, ya munfial-*
inunyu chicha as disipulusku. Funyakianyu chicha as nan ngachan nan Ama,
nan Anak, ya nan Espiritu Santo.
20 *Isuruwanyu chicha ay mangafurot as nan am-in ay infilinku kan chakayu.*
Nunumnumunyu us ay mawawachaak kan chakayu inkiana as nan munpat-
ingkiaan nan lufong.”

Nan Ammay Ay Chamag Ay Insurat Marcos

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy Ammay ay Chamag at hi Marcos ay anak Maria ay usa ay nafiaknang ay i-Jerusalem (Ara. 12:12). Kaongoran as nan chiyuycha nangad-achar as nan Biblia at kanancha un hi Marcos ay anna nan chiyuy makali un Juan Marcos (Ara. 12:25; 13:5) ay kasinsin Bernabe (Col. 4:10). Hiya nan kadwan cha Pablo kan Bernabe as nan laplapon nan uycha nun-ekaskasabaan. Hiya us at kadwan Pedro (1 Ped. 5:13), ya kanan nan kaongoran ay nangad-achar as nan Biblia un hi Pedro nan nunsuruwan Marcos as nan enkamkaman ya insursuron Apo Jesus as nan kawad-ana pay laing asna's luta.

As nan Aramid 12:12 at insurat Lucas ay wachay afong Marcos ad Jerusalem. Kanan nan chiyuycha nangad-achar as nan Biblia un nan afong ay anna at hiya nan maam-amongan nan chiyuycha disipulus as nan kawad-ancha ad Jerusalem, ya hena nan anongos ay nanganan Jesus ya nan disipulusna. Asna us nan enmaliyan nan Espiriton Apo Dios as nan disipulusna as nan Urkiw ay Pentecostes (Ara. 2:1-4).

Insurat Marcos nan nauy Ammay ay Chamag as nan chiyuycha Gentil, kaskasin as nan chiyuycha i-Roma. Isunga enlawlawagna nan tapina ay iniili ay ukialen ya kalen chi Judio ta maawatan nan chiyuycha Gentil ay ustu (Mar. 3:17; 5:41; 7:1-4, 11, 34).

Nan nauy Ammay ay Chamag ay insurat Marcos at epakaammuna ay hi Jesus nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay enmali ay munserfi. Maila na as nan Mar. 10:45 as nan mangaliyan Jesus un, “Tay uray nan Naepadtu ay Anak chi Taku at chaan enmali ay maserfiyan, ngem kun at munserfi, ya ichatna nan fiyagna ta esarakana nan ongor ay tataku.”

Nan usa pay ay pangkep Marcos ay nangisurat as na at ta paneknekana nan kalibfengan ya pannakafialin Jesus ay Anak Apo Dios (Mar. 1:1). Penaneknekan Marcos na babaen as nan nangukuchana as nan ongor ay nakaskaschaaw ay en-enat Jesus ay kaman as nan nangepaammayan Jesus as nan chiyuycha munsaket ya nunkaanennetan.

As nan kapitulu 16, nan chiyuycha anongos ay versikulu 9-20 at maidcha as nan tapen nan manuskriton chi Griego. Isunga nan chiyuycha nangad-achar as nan Biblia at kanancha un chaan insurat Marcos chaná ay versikulu.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Liblu

Nan Nun-ekaskasabaan Juan Ay Fumufunyag 1:1-13
Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Galilea 1:14-9:50
Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Jerusalem 10:1-52
Nan Anongos Ay Chumingkon Jesus Ya Nan Natuyana 11:1-15:47
Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy 16:1-8
Nan Nunpail-an Jesus Ya Nan Naetag-uyana Ad Chaya 16:9-20

Nan Nun-ekaskasabaan Juan Ay Fumufunyag
(Mat. 3:1-12; Luc. 3:1-18; Jn. 1:19-28)

1 Hiyana nan nunlapuwan nan Ammay ay Chamag ay maepangkep kan
Jesu Cristo ay Anak Apo Dios.

2 Wacha nan infiakian Apo Dios as nan Anakna ad pus-uy ay enpaisuratna
kan Isaias ay usa ay pomapadtu ay kanana,
"Wacha nan ifiaorku ay mangon-ona mu he-a ay mangesakiana as nan
ayum.*
3 Ifugfukiawnantu henan lukiar ay disyerto un, 'Esakianayu nan ayun nan
Apo. Munlutkunyu nan ayuna.' "†
4 Natongpar chaná ay kali as nan nunpail-an Juan ay Fumufunyag henan
disyerto. Nunfunfunyag ya nun-ekaskasaba as nan tataku, ya kanana,
"Munfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu ya munpafunyag kayu, at pakawanun
chakayu kan Apo Dios."
5 In-inmuy kan hiya nan ongoongor ay tataku ay nurpu henan intiru ay
probinsiya ay Judea ya henan siyudad ay Jerusalem. Nunfiafiawicha ay
cha mangifiagfiakia as nan fiasfiasorcha, at finunyakian Juan chicha henan
wawwang ay Jordan.
6 Nan fiachon Juan at naamma as chotchot chi kamelio. Nan sinturuna at
larat, ya nan kanuna at chuchun ya chilu.
7 Infiagfiakiana as nan tataku, "Wacha nan usa ay cha umunud kan ha-
un ay am-amud mu ha-un. Achiyak paat maekari ay munyongyong ay
mangfokat as kiarot chi sapatosna.
8 Funyakiak chakayu as chanum, ngem hiya at funyakiana chakayuntu as
Espiritu Santo."

Nan Nunpafunyakian Jesus
(Mat. 3:13-17; Luc. 3:21-22)

9 As nan hiyachi ay timpu, enmali hi Jesus ay nurpu ad Nazaret henan
probinsiya ay Galilea, at nunpafunyag kan Juan henan wawwang ay Jordan.
10 Kun pay tenmakchang hi Jesus as nan chanum, inilana ay natkafian ad
chaya, ya nan Espiritu Santo ay kaman karopati at cha komsop kan hiya.
11 Wacha us nan kali ay nurpu ad chaya ay kanana, "He-a nan anakku ay
laylaychok. Malaylaychanak paat kan he-a."

Nan Nanistingan Satanas Kan Jesus
(Mat. 4:1-11; Luc. 4:1-13)

12 Hiya at chi ya entorón̈g nan Espiritu Santo hi Jesus henan disyerto.
13 Nagyan hi Jesus hid-i as opat puru ay urkiw ay chinischisting Satanas.
Wachacha us nan nunkaatap ay animar as nan kawad-ana, ngem wachacha
nan angheles ay uy nangfiachang kan hiya.

Nan Nangelapuwan Jesus Ay Mun-ekasaba
(Mat. 4:12-17; Luc. 4:14-15)

14 Kun pay naifiarud hi Juan, inmuy hi Jesus ad Galilea, ya enkaskasabana
nan Ammay ay Chamag ay nurpu kan Apo Dios.
15 Kenalina, "*Inumchan nan ustu ay timpu, ya kiayud nan muntorayan Apo
Dios. Munfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu ya afurotunyu nan Ammay ay
Chamag!*"

Nan Nangayakian Jesus As Nan Enmon-ona Ay Disipulusna
(Mat. 4:18-22; Luc. 5:1-11)

16 As nan cha manarcharanan Jesus henan olet nan Fiayfiay ay Galilea,
inilana cha Simon kan Andres ay sunúd̈na ay cha manafukor‡ henan fiayfiay,
tay hiyachi nan chunucha.

---

* **1:2** Mal. 3:1 † **1:3** Isa. 40:3 ‡ **1:16** Nan tafukor at kaman sichok, ngem ad-acha-an.

17 Angkiay kenalen Jesus kan chicha, "*Unuchunak, at isurok chakayu ay*
munfialin as kaman tomatafukor as tataku."
18 Hiya at chi ya tenaynancha nan chiyuycha tafukorcha, ya inmunudcha
kan hiya.
19 Kuncha pay tenmaak as akét, inilan Jesus cha Santiago kan Juan ay
potot Zebedeo. Nan nauycha hen-aki at wachacha as nan fiangkacha ay cha
mangesakiana as nan chiyuycha tafukorcha.
20 Hiya at chi ya enayakian us Jesus chicha. Tenaynancha hi amacha ay
Zebedeo as nan fiangka ay kadwana nan chiyuycha munlagfuwuncha ay
lanaraki, ya inmunudcha kan Jesus.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Chiyuycha Anennet (Luc. 4:31-37)

21 Inmuy cha Jesus ad Capernaum. As nan Urkiw ay Mun-iblayan, sin-
ungkop hiya as nan senagoga ya nun-isuru.
22 Naschaawcha nan chiyuycha chinumngor kan hiya as nan enatna ay
nun-isuru, tay as nan nun-isuruwana kan chicha at wachay kalibfengana ay
achi kaman as nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig.
23 As nan hiyachi, sinungkop hid-i nan usa ay laraki ay naanennetan, ya
infukiawna,
24 "Anan atum kan chakami, Jesus ay i-Nazaret? Ay enmalika ay man-
achael kan chakami? Am-ammok he-a. He-a nan nasantowan ay finaor Apo
Dios!"§
25 Ngem senengaran Jesus nan anennet. Kenalina, "*Kuminakka! Fomok-*
nagka kan tosa ay laraki!"
26 Angkiay ya nunkorchasun nan anennet nan laraki ya nun-uwekuna as
napigsa, angkiay fenmoknag kan hiya.
27 Naschaaw as solet nan am-in ay tataku, ya nunsesennarudsudcha,
"Anan ngantona ngun ay fiarú ay sursuru? Wachay kalibfengana ay mun-
filin uray as nan anennet, at tomongparcha!"
28 Naiwaras ay dagus nan chamag maepangkep kan Jesus henan am-in ay
sikib nan Galilea.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Ongor Ay Munsaket (Mat. 8:14-17; Luc. 4:38-41)

29 As nan nak-akan cha Jesus as nan senagoga, inmuycha as afong cha
Simon kan Andres. Nakiuy cha Santiago kan Juan.
30 Kuncha pay inumchan, nan katukiangan Simon ay fiafiai at inuumfug
ay cha munpuchot. Hiya at chi ya infiaagcha kan Jesus.
31 Kun pay naesnop hi Jesus kan hiya, inunnana nan limana ya finanguna.
Nakaan nan puchotna, ya nunsakiana as kanuncha.
32 As nan nauynuwan nan urkiw as nan naschum, inyalen nan tataku kan
Jesus nan am-in ay cha munsaket ya nan nunkaanennetan.
33 Naamong nan am-in ay umili as nan pantiw nan afong ay kawad-ana.
34 Ongor nan enpaammayna ay cha munsaket as tukutukún ay saksaket,
ya enpafoknagna us nan ongor ay anennet as nan nunkaanennetan. Chaana
penarufusan ay munkali nan chiyuycha anennet, tay aammucha hiya.

Nan Nun-ekaskasabaan Jesus Ad Galilea (Luc. 4:42-44)

35 As nan kafikiatana, finmangun hi Jesus as nan chaana napat-oran ya
nak-ak as nan afong. Inmuy henan kamaid chi umili ay uy nunkararag.

§ **1:24** Mat. 8:29; Mar. 5:7; Luc. 4:34; 8:28

36 Finmangun cha Simon ya nan kakadwana, ya uycha enanap hiya.
37 Kuncha pay naanapan, kenalicha, “Am-in ay tataku at cha chaká anapun.”
38 Ngem tinumfor hi Jesus, “*Uy takú henan naesasag-un ay il-ili ta uyak us munkasaba as nan tataku hid-i, tay hiyana nan kiapúna ay enmaliyak.*”
39 Isunga nunliklikud hiya henan intiru ay probinsiya ay Galilea ay cha mun-ekaskasaba as nan chiyuycha senagogacha ya cha mun-epafoknag as anennet as nan nunkaanennetan.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Nakonet (Mat. 8:1-4; Luc. 5:12-16)

40 Wacha nan usa ay laraki ay nakonet ay naesnop kan Jesus. Nunpalintumang ay cha munpakpakaasi kan hiya, “Mu laychum, epaammayak koma.”
41 Nasug-ang kayman hi Jesus, ya inchawchawna nan limana ay nangpa kan hiya. Kenalen Jesus, “*Laychok. Omammayka!*”
42 Hiya at chi ya nakaan nan konetna ya enmammay hiya.
43 Angkiay ya enpakatamna hiya ay dagus, ya pararuy enatna ay nangifilin,
44 “*Achim ifiagfiakia as kumpurmi nan enommat kan he-a, ngem kunka at uy munpaila as nan pachi ta ilauna ay nakaan nan saketmu. Kun pay marpas, umichatka as chatonmu kan Apo Dios ay kaman as nan infilin Moises ta mangammuwan nan tataku ay nakaan tit-iwa nan saketmu.*”*
45 Ngem as nan nak-akan nan chiyuy laraki, uyna enpachapachamag nan enommat kan hiya. Isunga achi mafialin ay makauy hi Jesus henan il-ili ay iilaun chi ongoongor ay tataku, ngem kun at nagyan henan kamaid chi tataku. Uray mu hiyasa, enmali challu kan hiya nan ongor ay tataku ay nurpu henan am-in ay lukiar.

2

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Paralitiko (Mat. 9:1-8; Luc. 5:17-26)

1 Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, nunfiangad hi Jesus ad Capernaum, ya nunchinamag ay kenmatam hiya.
2 Isunga ongor ay tataku nan cha maamoamong as afongna at maid lukiar chi tapina uray as nan fiattaw. Angkiay as nan cha mangekaskasabaan Jesus as kalen Apo Dios kan chicha,
3 enmali nan opat ay lanaraki ay nangeaattang as laraki ay paralitiko ta iyuycha kan hiya.
4 Maid atuncha ay mangesag-un as nan paralitiko kan Jesus kiapú ta ongor chi tataku. Isunga kinusfotancha nan tabfongan ay tungor Jesus, at inuyuycha nan paralitiko ay kukutug as nan inuumfukiana.
5 Kun pay inilan Jesus nan pammaticha, kenalina as nan paralitiko, “*Anakku, napakawanka as nan fiasfiasormu.*”
6 Wachacha nan tapina ay mun-isursuru as Lintig ay naketotokor hid-i ay nangali as numnumcha,
7 “Adchi ngun na as taku t'uyna kanan sa? Nakkuran man na ay taku t'uyna epapachong chi achorna kan Apo Dios! Ngachana nan makafiael ay mamakawan as nan tataku as nan fiasfiasorcha mu achi hi Apo Dios yangkiay?”
8 Hiya at chi ya naammuwan Jesus nan wacha as numnumcha, ya kanana kan chicha, “*Adchi sa as chayu numnumnumun?*

* **1:44** Lev. 14:1-32

9 *Ngachana nan narakraka as kanan as nan paralitiko, 'Napakawanka as*
nan fiasfiasormu,' winnu kanan un, 'Maligwatka, araum nan apragmu ya
manaranka'?
10 *Ngem mu hiyasa, atok na ta maammuwanyu ay nan Naepadtu ay Anak*
chi Taku at wachay kalibfengana asna's luta ay mamakawan as tataku as nan
fiasfiasorcha." Kenalina as nan paralitiko,
11 "*Kanak kan he-a, tomakchugka, araum nan apragmu ya komatamka.*"
12 Hiya at chi ya tenmakchug hiya. Angkiay nun-arana nan apragna,
ya nak-ak as nan mangiil-an nan am-in ay tataku. Naschaawcha am-in,
ya chinaychayawcha hi Apo Dios, ya kanancha, "Anuy maid inil-ilami as
assena!"

Nan Nangayakian Jesus Kan Levi
(Mat. 9:9-13; Luc. 5:27-32)

13 Inmuy kasin hi Jesus henan olet nan Fiayfiay ay Galilea. Naamong chi
ongor ay tataku kan hiya, at enlapuna ay nangisurusuru kan chicha.
14 Kun pay naaw-awni as nan chana manarcharanan, inilana nan potot
Alfeo ay hi Levi ay nangatokor as opisinana ay munfiayfiayachan as fiaror.
Kenalen Jesus kan hiya, "*Unuchunak.*" Nunkaliligwat hi Levi ya inmunud
kan hiya.
15 As nan nangatokoran cha Jesus ay makekan as afong Levi, ongor chi
mangam-among as fiaror ya tapina ay fumafiasor ay makekan kan chicha,
tay ongorcha ay inmunud kan hiya.
16 Kun pay inilan nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ay wacha as nan
bunggoy nan chiyuycha Fariseo ay cha makekan hi Jesus as nan chiyuycha
fumafiasor ya mangam-among as fiaror, senarudsudcha as nan disipulusna,
"Adchi t'uy makekan hiya as nan chiyuycha mangam-among as fiaror ya as
nan tapina ay fumafiasor?"
17 Kun pay chinngor Jesus chi, kenalina kan chicha, "*Nan tataku ay achi*
munsaket at achicha masapor chi choktor, ngem kun at nan chiyuycha mun-
saket yangkiay. Chaanak enmali ay mangayag as nan nunkalintig, ngem kun
at nan fumafiasor."

Nan Maepangkep As Nan Mun-ayunaran
(Mat. 9:14-15; Luc. 5:33-35)

18 As nan namingsan, chacha mun-ayunar nan disipulus Juan ay Fumufun-
yag ya nan disipulus nan chiyuycha Fariseo. Inmuy nan tapina ay tataku kan
Jesus, ya senarudsudcha, "Adchi t'uy nan disipulus Juan ya nan disipulus nan
chiyuycha Fariseo at mun-ayunarcha, ngem nan disipulusmu at achicha?"
19 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Ay mun-ayunar nan chiyuycha naayakian*
ay makichuyas uray mu kukutug nan chumuyas ay laraki kan chicha? Achicha
met! Mu kukutug nan chumuyas ay laraki kan chicha, achicha mafialin ay
mun-ayunar.
20 *Ngem mu umchantu nan timpu ay maek-akan nan chinmuyas ay laraki*
kan chicha, hiyachintu nan mun-ayunarancha."

Nan Maepangkep As Nan Fiarú Ay Insursuron Jesus
(Mat. 9:16-17; Luc. 5:36-39)

21 Kenalen us Jesus ay nangepachong, "*Maid mangelakub as fiarú ay lopot*
as nan lukiak ay fiachu. Mu atuna chi, komsun nan naelakub, at makuyud nan
lukiak ay fiachu ya kaskasin marakset.
22 *Maid us mangittu as kasubsufor ay fiayas as nan lukiak ay mangit-ittuwan*
ay larat. Mu ipuuyna, epabtaktu nan fiayas nan larat, at maiwagkia nan fiayas

*ya machachael us nan larat. Ngem kun at maittu nan kasubsufor ay fiayas as nan fiarú ay mait-ittuwan ay larat."**

Nan Maepangkep As Nan Urkiw Ay Mun-iblayan (Mat. 12:1-8; Luc. 6:1-5)

23 As nan usa ay Urkiw ay Mun-iblayan, cha mar-os cha Jesus as nan
chiyuycha uma ay natanman as trigo. As nan chacha manarcharanan,
enlapon nan disipulusna ay munsaw-i.
24 Angkiay ya kanan nan chiyuycha Fariseo kan Jesus, "Ilaum, adchi
t'uycha cha atun nan epawan nan Lintig takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan?"
25 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Ay kunyu chaan poros finasfiasa nan enat
Ari David ya nan kakadwana as nan nunsaporancha ya nunchukiaangancha?*
26 *As nan hiyachi ay hi Abiatar nan kangatuwan ay pachen nan chiyuycha Ju-
dio, sinungkop hi David as nan munchaychayawan kan Apo Dios ya kenana nan
tenapay ay naichaton kan Apo Dios. Ngem epawan nan lintig nan ngachana ay
mangan mu achi yangkiay nan papachi.†Inchatna us nan tapen nan tenapay as
nan kakadwana.*"
27 Kenalen pay Jesus, "*Nan Urkiw ay Mun-iblayan at naammaan para as nan
omammayan nan tataku. Chaan nafiayang nan tataku ay para as nan Urkiw ay
Mun-iblayan.*
28 *Isunga nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan muntoray uray as nan Urkiw
ay Mun-iblayan.*"

3

Nan Laraki Ay Nakukuy Nan Usa Ay Limana (Mat. 12:9-14; Luc. 6:6-11)

1 Sinungkop kasin hi Jesus as nan senagoga. Wacha hid-i nan usa ay laraki
ay nakukuy nan usa ay limana.
2 Wachacha us nan manisiim kan Jesus mu epaammayna nan hana laraki
as nan Urkiw ay Mun-iblayan ta wachay epafiasorcha kan hiya.
3 Kenalen Jesus as nan nakukuy chi limana, "*Omalika hena.*"
4 Angkiay ya senarudsudna as nan tataku, "*Ngachana nan eparufus nan
Lintig ay atun takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan? Ay atun takú nan ammay
winnu mangotettet? Ay esarakan takú nan fiyag chi taku winnu chachaelun?*"
Ngem maid nunkali kan chicha.
5 Finmufungat hi Jesus ay nuntat-allang kan chicha, ya nasaket us challu
nan numnumna kiapú as nan kenatangken chi numnumcha. Angkiay ya
kenalina as nan nakukuy chi limana, "*Uyachum nan limam.*" Inuyadna ya
enmammay tit-iwa nan limana.
6 Nak-ak nan chiyuycha Fariseo, ya hiya at chi ya uycha enapat as nan
chiyuycha pasorot Ari Herodes mu anan atuncha ay mangpatuy kan Jesus.

Nan Inmuyan Nan Ongor Ay Tataku Henan Olet Nan Fiayfiay

7 Nak-ak hid-i hi Jesus ya nan disipulusna, at inmuycha henan olet nan
Fiayfiay ay Galilea. Inmunud kan chicha nan ongoongor ay tataku ay nurpu
ad Galilea, Judea,
8 Jerusalem, sakopun nan Idumea, as apét fomokfoknakian nan urkiw ay
usa ay chumang nan wawwang ay Jordan ya nan chiyuycha naesasag-un ay
siyudad ay Tiro ya Sidon. Nan nauycha ongoongor ay tataku at enmalicha
kan Jesus, tay chinngorcha nan en-enatna.

---

* **2:22** Gen. 21:14, 19; Jos. 9:4, 13 † **2:26** 1 Sam. 21:1-6

9 Kiapú ta ongor chi tataku, kenalen Jesus as nan disipulusna ay mun-
esakianacha as fiangka as munlukianana ta achicha epetun hiya.
10 Kiapú ta ongor chi enpaammayna, nunsosonnor nan am-in ay munsaket
ay umuy kan Jesus ta paatcha kaprosun hiya.
11 Mu kay ilaun nan nunkaanennetan hi Jesus, nunlukfubcha as nan
sangwanana, ya infukiawcha, "He-a nan Anak Apo Dios!"
12 Ngem infilin Jesus ay ustu kan chicha ay achicha ifiagfiakia nan
maepangkep kan hiya.

Nan Nangpiliyan Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa Ay Apostolesna (Mat. 10:1-4; Luc. 6:12-16)

13 Kun pay tinmikid cha Jesus henan chuntug, enayakian Jesus nan chiyuy-
cha laychuna, at enmalicha kan hiya.
14 Kuncha pay inumchan, chinutokana nan hinpuru ya chuwa ay apos-
tolesna ta chicha nan kadkadwana, ya ifiaorna ay uy mun-ekaskasaba.
15 Inchatna us chi kalibfengan kan chicha ay mun-epafoknag as nan
chiyuycha anennet.
16 Chatona nan hinpuru ya chuwa ay pinilen Jesus: hi Simon (ay ngenad-
nana as Pedro),
17 nan hen-aki ay cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo (ay chicha nan
ngenadnana as Boanerges ay nan laychuna ay kanan at "An-ak chi Kud-or");
18 hi Andres, hi Felipe, hi Bartolome, hi Mateo, hi Tomas, hi Santiago ay
potot Alfeo, hi Tadeo, hi Simon ay mangesasaket as nasyona,
19 ya hi Judas Iscariote ay mangesepseptu kan Jesus.

Hi Jesus Ya Hi Beelzebub (Mat. 12:22-32; Luc. 11:14-23)

20 Kun pay narpas chi, kenmatam cha Jesus. Ongor kasin chi tataku ay
naamong, at kun achi mawayaan hiya ya nan disipulusna ay mangan.
21 As nan nanngoran nan iib-ana as na, inmuycha as nan kawad-an Jesus
ta ekatamcha hiya, tay wachacha nan tataku ay cha mangarkali un uy at
natongtongok hiya.
22 Nan tapen nan mun-isursuru as Lintig ay kinmuwab ay nurpu ad
Jerusalem at chacha kankanan, "Nan sinungkop man kan hiya at hi Beelze-
bub! Hiya nan ap-apon nan chiyuycha anennet ay nangichat as pannakafi-
alina ay mangepak-ak as nan chiyuycha anennet."
23 Kun pay enommat na, enayakian Jesus chicha, ya kanana kan chicha ay
mangepadpachong, "*Anan atun Satanas ay mangepak-ak as achorna?*
24 *Mu munkikinnufiat nan tataku henan usa ay muntorayan, machachael*
nan hana ay muntorayan.
25 *Kaman us as nan hinfiaruy ay mu masusumacha at masisiyanchantu.*
26 *Mu makepatuy hi Satanas as nan chiyuycha anennet ay etorayana ya*
masisiyancha, munpatingkia nan pannakafialina.
27 *Maid makaskop as nan afong nan usa ay kursi ay taku ta akiwuna nan kuk-*
uwan tosa sukúdna on-ona etakud hiya, at mafialina ay akiwun nan wacha as
nan afongna.
28 "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay mafialin ay mapakawan nan tataku*
as nan am-in ay fiasfiasorcha ya uray nan am-in ay karkalicha ay maifusor kan
Apo Dios.
29 *Ngem nan taku ay munkali as maifusor as nan Espiritu Santo at achi poros*
mapakpakawan, tay nan enatna at fiasor ay maid patingkiana."
30 Kenalen Jesus na, tay kenalicha ay naanennetan hiya.

Nan Enan Jesus Ya Nan Susnúdna Ay Lanaraki
(Mat. 12:46-50; Luc. 8:19-21)

31 Angkiay ya enmali hi enana ya nan susnúdna ay lanaraki as nan afong
ay kawad-ana. Nangatakchugcha as nan fiattaw, ya enpaayagcha hiya.
32 Ongor chi tataku ay nangatokor ay nangaarufong kan Jesus, ya kanan-
cha kan hiya, "Wacha hi enam ya nan susnúdmu ay lanaraki as nan fiattaw
ay cha mangepaayag kan he-a."
33 Tinumfor hi Jesus, "*Ngachancha nan kanam ay enak ya susnúdku?*"
34 Nuntat-allang as nan nangaarufong kan hiya, ya kanana, "*Nauycha nan
tit-iwa ay enak ya susnúdku!*
35 *Nan uray ngachana ay mangekaman as nan enkeddeng Apo Dios ay atuna
at hiya nan tit-iwa ay sunúdku ay laraki winnu fiafiai ya enak.*"

4

Nan Taku Ay Uy Nun-iwagwag As Fokel
(Mat. 13:1-9; Luc. 8:4-8)

1 Kasin nun-isuru hi Jesus henan olet nan Fiayfiay ay Galilea. Kiapú ta
ongoongor chi tataku ay naamong kan hiya, uy tenmokor hiya as nan fiangka
ay wacha henan fiayfiay. Nan ongoongor ay tataku at wachacha henan
oletna.
2 Ongor chi insursuron Jesus kan chicha ay maepadpachongan, ya as nan
nun-is-isuruwana, kenalina kan chicha,
3 "*Chungrunyu! Wacha nan usa ay taku ay uy nun-iwagwag.*
4 *As nan chana munwagwagwakian, nag-as nan tapen nan fokel as nan
charan. Angkiay ya enmalicha nan kossel ya kenancha.*
5 *Nan tapina at nag-ascha as nan machupras ay lukiar ay ak-akettuy chi
lutana. Kiapú ta ak-akettuy chi lutana, henkemad ay linmisimcha.*
6 *Kun pay penomtang nan urkiw, nakling nan chiyuycha cha tomemel. Kiapú
ta chaancha lenmamot ad chur-um, narangucha.*
7 *Nan tapina at nag-ascha as nan kaongoran chi sufet. Naikisancha ay
tinmufu as nan ongor ay sufet. Naskorcha ya chaancha finumkias.*
8 *Nan tapina ay fokel at nag-ascha as nan ammay ay luta. Tinmufucha ya
nasikuncha, at finumkiascha ya enmongorcha as maturon pupuru, maunum
pupuru ya mahinkiagsot.*"
9 Inyanongos Jesus, "*Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumn-
gor.*"*

Nan Pangkep Nan Maepadpachongan
(Mat. 13:10-17; Luc. 8:9-10)

10 Kun pay nauusa hi Jesus, nakiuy kan hiya nan tapen nan tataku ay
kadwacha nan hinpuru ya chuwa ay disipulus, ya senarudsudcha nan
maepangkep as nan maepadpachongan.
11 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Kan chakayu nan naepakaammuwan nan
chiyuycha chaan naam-ammuwan ay maepangkep henan muntorayan Apo
Dios. Ngem as nan tapina ay achi omafurot kan ha-un at kun maepadpachong
nan am-in ay maisursuru*
12 *ta 'uray mu ilailauncha, achicha challu ematonan, ya uray mu chun-
gruchungruncha, achicha challu maawatan. Tay mu atuncha chaná at mun-
fiangadcha kan Apo Dios, at pakawanuna chicha.*"'†

---

* **4:9** Mar. 7:16; Pal. 2:7, 11, 17, 29 † **4:12** Isa. 6:9-10; Jn. 12:40

Nan Laychun Ay Kanan Nan Maepadpachongan (Mat. 13:18-23; Luc. 8:11-15)

13 Angkiay ya nunsarudsud hi Jesus kan chicha, "*Ay kunyu chamman achi maawatan na ay maepadpachongan? Anan atunyu ngay ngarud ay mangammu as nan laychun ay kanan nan tapina ay maepadpachongan?*
14 *Nan chiyuycha fokel ay inwagwag nan mun-iwagwagwag at hiyana nan kalen Apo Dios.*
15 *Nan tapen nan tataku at maepachongcha as nan fokel ay nag-as as nan charan. As nan manngorancha as nan nauy ay kali, maannali hi Satanas ya kaanuna nan hana kali ay chinngorcha.*
16 *Assesa us as nan chiyuycha fokel ay naiwagwag as nan machupras ay lukiar. Maepachongcha as nan tataku ay naragsak ay mang-awat ay dagus as nan kalen Apo Dios as nan manngorancha.*
17 *Achi lomamot ay ustu as nan numnumcha, ya kun hen-omaketan chi omafurotancha. Angkiay ya as nan omaliyan nan likiat winnu mapalikiatancha kiapú as nan enmafurotancha as nan kalen Apo Dios, hiya at chi ya achicha ituruy ay omafurot.*
18 *Kun pay nan chiyuycha naiwagwag as nan tinmufuwan chi ongor ay sufet at maepachongcha as nan tataku ay manngor as nan kalen Apo Dios.*
19 *Ngem nan chanchanagcha, nan layadcha ay fumaknang, ya nan tapina ay laylaychuncha ay araun at sulinuncha nan kalen Apo Dios. Mu hiyasa, achicha fumkias.*
20 *Ngem nan chiyuycha naiwagwag as nan ammay ay luta at chicha chi nan maepachong as nan tataku ay manngor ya mang-awat as nan kalen Apo Dios. Fumkiascha as maturon pupuru, maunum pupuru, ya mahinkiagsot.*"

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Pingki (Luc. 8:16-18)

21 Inturuy Jesus ay nun-epadpachong, "*Ay napaskuchan nan pingki ta maop-opan as fianga winnu maipuuy as nan selok nan kama? Ay kun at achi epatang as nan maepatpatngana?*
22 *Tay maid naetatafun ay achintu maepaila, winnu maid chaan naepakaammu as achintu munmallag.*
23 *Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.*"‡
24 Kenalen pay Jesus kan chicha, "*Numnumunyu ay ustu nan chungrunyu! Nan panglukudyu as nan pachongyu ay tataku, assesantu us nan panglukud Apo Dios kan chakayu, ngem kaskasin pay.*
25 *Tay nan taku ay wachay kafiaelana at maettan as ong-ongor. Nan taku ay maid kafiaelana at uray nan ak-akettuy ay wacha kan hiya at maarantu.*"

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Cha Masikun Ay Naetanum

26 Kasin nun-epachong hi Jesus, "*Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan taku ay uy mun-iwagwag as fokel chi trigo as umana.*
27 *As nan massuyana as nan lenafi ya fumangunana as nan winiet, at chacha tumufu ya masikun nan fokel, ngem achina ammu mu anan enatcha ay tinmufu ya nasikun.*
28 *Tay nan luta mismu nan manikun ya mangepafukias as nan chiyuy naetanum. Omon-ona at pom-on, angkiay mamusfus. Angkiay ya manorchang.*
29 *Kun pay nabkiasan chi, uyna aniyun ay dagus, tay panag-aani.*"

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Fokel Chi Mostasa (Mat. 13:31-32, 34; Luc. 13:18-19)

‡ **4:23** Mat. 11:15; Pal. 3:6, 13, 22; 13:9

30 Inturuy Jesus, "*Ngachana nan mangepachongan takú henan muntorayan
Apo Dios, winnu ngachana ay maepadpachongan nan osarok?*
31 *Maepachong as nan fokel chi mostasa ay kaek-ektelan as nan am-in ay
fokel asna's luta.*
32 *Ngem kun pay maetanum, masikun ya munfialin as kaad-acha-anan as
nan am-in ay naetanum as uma. Somapang as anad-acha, isunga mafialin ay
somollongan chi kossel nan omalenong ay pangana.*"
33 Ongor chi assesena ay maepadpachongan ay enos-osar Jesus as nan
nangekaskasabaana as nan kalen Apo Dios kan chicha. Insursuruwana
chicha as nan kafiaelancha ay mangawat.
34 Kun maepadpachongan am-in nan enosarna ay naketagtakiatfor kan
chicha. Ngem as nan maaangkiayancha, epakaawatna as nan disipulusna
nan am-in.

Nan Nangepakinkan Jesus As Nan Napigsa Ay Angin
(Mat. 8:23-27; Luc. 8:22-25)

35 As nan hana ay urkiw as nan naschum, kenalen Jesus as nan disipulusna,
"*Kumchang takú henan fiayfiay ta umuy takú ad chumang.*"
36 Nunlukian nan disipulusna as nan fiangka ay nangatokoran Jesus ya
tenaynancha nan ongoongor ay tataku. Wachacha pay nan tapina ay fiangka
ay nakiuy kan chicha.
37 Kalina at ya enmali nan mun-atifudfud ay angin. Pararu ay cha sopsopy-
atan nan challuyon nan fiangka, isunga kiayud lumnud.
38 Ngem nanassuy hi Jesus ay nangapongan as nan uchichen nan fiangka.
Finangun nan disipulus hiya, ya kanancha, "Misturu, ay achim pakian-anu
uray mu lumnud takú?"
39 Finmangun hi Jesus, ya infilina as nan angin ya nan challuyon, "*Kuminak
kayu!*" Kinminak nan angin, ya ammay kasin as solet.
40 Kenalen Jesus kan chicha, "*Adchi t'uy kayu umugyat? Ay maid poros
pammatiyu?*"
41 Naschaawcha as solet ya nunsesennarudsudcha, "Anan ngachan ngun
tona t'uy uray angin ya challuyon at tongparunchay filina?"

5

Nan Laraki Ay Naanennetan
(Mat. 8:28-34; Luc. 8:26-39)

1 Inturuy cha Jesus ay kinumchang henan fiayfiay inkiana inumchancha
henan sasakopun nan i-Gerasa.
2 Kun pay nunchissaag hi Jesus as nan fiangka, wacha nan nanib-at kan
hiya ay usa ay laraki ay naanennetan ay nurpu henan lurubfok
3 ay mamagyanana. Maid at makaetakud kan hiya, uray mu kor-ong nan
maosar.
4 Tay namen ongor ay nakor-ongan nan limana ya sukina, ngem kuna
challu senokposokpot ya chenachaelna nan kor-ong nan sukina. Maid
makaepakud kan hiya, tay kurkursiyan.
5 Inurkiw ya lenafi at cha munlikulikud hiya henan lurubfok ya
chunchuntug ay cha mun-uweuwek ya chana ug-ugchun nan achorna
as fiatu.
6 Kuna pay inila hi Jesus henan ad-achawwi pay laing, tenmagtag ay inmuy
kan hiya ya nunpalintumang as nan sangwanana.

7 Inpigsana ay nangifukiaw, “Jesus ay Anak nan Kangatuwan ay Dios, anan
ngachana nan laychum ay atun kan ha-un? Munsapataka kan Apo Dios ay
achiyak palikiatun.”*
8 Kenalina na, tay kenalen at Jesus kan hiya, “*He-a ay anennet, mak-akka
kan tona ay laraki!*”
9 Angkiay senarudsud Jesus kan hiya, “*Anan ngachanmu man?*”
“Liniblifu nan ngachanku, tay ongoongor kami,” ensongfiatna.
10 Angkiay ya kuncha cha munpakapakaasi kan Jesus ay achina paat pak-
akun chicha henan hana ay lukiar.
11 As nan naesasag-un, wachachay ongoongor ay fiafuy ay cha munsuk-
sukor henan filig.
12 Enpakaasen nan chiyuycha anennet kan Jesus, “Ifiaormu ngarud
chakami as nan chiyuycha fiafuy ta sugpunmi chicha.”
13 Isunga penarufusan Jesus chicha. As nan hiyachi, fenmoknag nan
chiyuycha anennet as nan laraki ya sinungkopcha as nan chiyuycha fiafuy.
Angkiay ya kenamon nan chiyuycha fiafuy ay chinmayyu inkiana nag-ascha
henan teng-el, ya nurningcha henan fiayfiay. Nan filang nan chiyuycha
fiafuy at umuy as chuwan lifu.
14 Kun pay inilan nan chiyuycha mun-ay-aywan as fiafuy nan enommat,
tenmagtagcha ya uycha enpachamag as nan tataku henan ili ya sigsikib.
Inmuy nan tataku ay uy nangila as nan enommat.
15 Kuncha pay inumchan as nan kawad-an cha Jesus, inilacha nan laraki
ay nak-akan nan liniblifu ay anennet. Nangatokor hid-i ya nangafiachu, ya
ammay at chi numnumna. As nan hiyachi, inmugyatcha am-in as solet.
16 Angkiay ya nan chiyuycha nangila as na at infiakiacha as nan tataku nan
enommat as nan naanennetan ay laraki ya nan enommat as nan chiyuycha
fiafuy.
17 Angkiay enlapucha ay nunpakaasi kan Jesus ta mak-ak hiya henan
lukiar ay sasakopuncha.
18 Kun pay cha uy munlukian hi Jesus as nan fiangka, nunpakaasi nan
laraki ay fenmoknakian nan chiyuycha anennet ta makiuy koma kan hiya.
19 Ngem chaan penarufusan Jesus hiya. Kuna at kenali kan hiya, “*Ko-
matamka as nan iib-am, ya ifiakiam nan am-in ay enat Apo Dios kan he-a ya
nan ongor ay sug-angna kan he-a.*”
20 Angkiay ya nak-ak ay inmuy henan makali un Hinpuru ay Siyudad ay
cha mangifiagfiakia as nan enat Jesus kan hiya. Naschaaw nan am-in ay
tataku ay nanngor.

Nan Anak Jairo Ya Nan Fiafiai Ay Nangpa As Nan Fiachon Jesus (Mat. 9:18-26; Luc. 8:40-56)

21 Nunfiangka kasin cha Jesus ay kinumchang ad chumang. Kun pay
nunchissaag hiya henan olet nan fiayfiay, enarufong nan ongoongor ay
tataku hiya.
22 Angkiay ya enmali nan usa ay ap-apu as nan senagoga ay nan ngachana
at Jairo. Kuna pay inila hi Jesus, nunlukfub as nan sangwanana, ya kanana,
23 “Cha maongos nan fumarasang ay pototku. Omalika pay ta epataymu
nan limam kan hiya ta omammay ya mataku hiya.”
24 Nakiuy hi Jesus kan hiya. Kuncha pay cha manad-aran, inmunud nan
ongoongor ay tataku ya senmaliyubyubcha kan Jesus.
25 Wacha hid-i nan usa ay fiafiai kan chicha ay kun cha mun-ichaichara as
hinpuru ya chuwa ay tawwun.

* **5:7** Mar. 1:24

26 Ongor chi likiatna as nan uyna nunpaakiaakiasan as nan ongor ay
choktor, ya kinastosna pay nan am-in ay sipingna. Omammay koma hiya,
ngem kun at kenmaskasin.
27 Nachamagna nan maepangkep kan Jesus. As nan hiyachi, nakitun-ud as
nan ongoongor ay tataku inkiana naesnop as uchug Jesus, ya kenpana nan
fiachuna,
28 tay kanana as numnumna, “Mu kunku paat kap-un uray nan fiachuna
at omammayak.”
29 Hiya at chi ya nakyat tit-iwa nan cha fomokfoknag ay charana, ya
keneknana ay nakaan nan saketna.
30 As nan hiyachi, nakeknan Jesus ay nak-ak chi pannakafialin kan hiya.
Isunga nunsakong hiya as nan ongoongor ay tataku, ya kanana, “*Ngachana
nan nangpa as nan fiachok?*”
31 Tinumfor nan disipulusna, “Ilaum at ongoongor chi tataku ay nangaaru-
fong kan he-a, angkiay sarudsuchum pay laing mu anan nangpa kan he-a?”
32 Ngem nuntat-allang hiya ay nangila mu ngachana nan nangekaman hid-
i.
33 Kiapú ta ammon nan fiafiai nan enommat kan hiya, enmali ay cha
munpappapayagpag kiapú as ugyatna ya nunlukfub as nan sangwanan
Jesus. As nan hiyachi, infiakiana kan Jesus nan am-in ay tit-iwa.
34 Angkiay ya kenalen Jesus kan hiya, “*Anakku, nan pammatem nan
nangepaammay kan he-a. Uyka ay kun natalna nan numnummu, tay enmam-
mayka at.*”
35 Kun pay kukutug ay cha munkarkali hi Jesus, wachacha at nan enmali ay
nurpu as afong Jairo ay ap-apu as nan senagoga. Kenalicha kan Jairo, “Natuy
at nan pototmu ay fumarasang. Anum pay laing lilifokun nan misturu?”
36 Chaan penakian-anon Jesus nan kenalicha. Ngem kuna at kenali kan
Jairo, “*Achika umugyat. Kunka omafurot yangkiay.*”
37 Maid tukún as penarufusan Jesus ay umunud kan hiya kun yangkiay cha
Pedro kan Santiago ya hi Juan ay sunúd Santiago.
38 Kuncha pay inumchan as nan afong Jairo, inilan Jesus nan ongor ay
tataku ay cha mun-at-atengorngor. Chacha managchaku ya mun-ag-akor as
napigsa.
39 Sinungkop hiya, ya kanana kan chicha, “*Adchi tu'y kayu cha mun-at-
atengorngor ya mun-ag-akor? Nan onga at chaan natuy, ngem kun yangkiay
nanassuy.*”
40 Kuncha at enam-amrang hiya. Ngem enpapitiwna am-in chicha, ya
enayakiana nan ama ya enan nan onga, ya nan chiyuycha turu ay disipu-
lusna. Angkiay enpanguna chicha as nan kawad-an nan onga.
41 Inunnana nan liman nan onga, ya kanana kan hiya, “*Talita, kum!*” Nan
laychuna ay kanan at, “Fumarasang, fumangunka!”
42 Hiya at chi ya finmangun tit-iwa nan fumarasang ya nanaran. (Hinpuru
ya chuwa nan tawwuna.)
Naschaawcha as solet nan nakiuy kan Jesus.
43 Ngem infilin Jesus kan chicha ay maid poros mangifiagfiag-ancha as nan
enommat. Angkiay ya infiakiana kan chicha ay umichatcha as kanun nan
fumarasang.

6

Nan Nangachiyancha Kan Jesus Ad Nazaret Ay Ilina (Mat. 13:53-58; Luc. 4:16-30)

1 Nak-ak hi Jesus hid-i, ya inmuy henan mismu ay ilina. Nakiuycha nan
disipulusna kan hiya.
2 As nan Urkiw ay Mun-iblayan, enlapuna ay nun-isuru as nan senagoga,
at naschaaw nan ongor ay nanngor kan hiya. Kenalicha, “Ay chaud ngun
nan nangor-an tona ay taku as nan nauycha isursuruna? Ngantona ngun
ay kenasilib nan naichat kan hiya? Anan atuna ngun ay mangekaman as
milagro?
3 Ay fiakun hiya nan mun-am-amma as afong ay anak Maria, ya pan-
guruwan cha Santiago, Jose, Judas ya hi Simon? Ay fiakun nan nauycha
susnúdna us ay fianafiai at nakiiilicha kan chitaku?” Angkiay ya enachicha
at hiya.
4 Kenalen Jesus kan chicha, “*Maichayaw nan pomapadtu henan kumpurmi
ay lukiar, omangkiay henan mismu ay ilina ya as nan iib-ana ya pamilyana.*”
5 Maid enkaman Jesus as nakaskaschaaw hid-i, kun yangkiay nan
nangepatayana as limana as nan chiyuycha akét ay cha munsaket, ya
enpaammayna chicha.
6 Naschaaw hiya kiapú ta maid pammaticha kan hiya.

Nan Nangifiaoran Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa (Mat. 10:5-15; Luc. 9:1-6)

Angkiay ya nunfiabfiaat hi Jesus ay cha mun-is-isuru henan chiyuycha
fiabruy hid-i.
7 Enayakiana nan hinpuru ya chuwa ay disipulus, ya infiaorna chicha
ay hinchudwa. Inchatnay kalibfengan kan chicha ay mangepak-ak as nan
chiyuycha anennet.
8 Infilina us kan chicha, “*Maid etakinyu as nan munfiaatanyu, kun yangkiay
surkudyu. Achi kayu ometakin as sangát, passek ya siping as forsayu.*
9 *Munsandal kayu, ngem achi kayu ometakin as fiachu ay munsokatanyu.*
10 *As nan ngachana ay ili ay ay-ayanyu ay wachay mangmangili kan chakayu
as afongna, hid-i nan magyananyu inkiana mak-ak kayu henan hana ay ili.*
11 *Mu maid poros mangmangili kan chakayu henan ngachana ay lukiar ya
achicha chumngor kan chakayu, mak-ak kayu hid-i. As nan mak-akanyu,
pokpokanyu nan tapok as nan chapanyu ta epailayu ay maid fiyangyu kan
chicha mu chusaun Apo Dios chicha.*”
12 Isunga uycha enkasaba as nan tataku ay masapor munfiafiawicha as
nan fiasfiasorcha.
13 Enpafoknagcha nan ongor ay anennet as nan nunkaanennetan. Angkiay
kenapuwancha as lana nan ongor ay munsaket, at nakaan nan saketcha.

Nan Natuyan Juan Ay Fumufunyag (Mat. 14:1-12; Luc. 9:7-9)

14 Nachamag Ari Herodes ad Galilea nan en-enat Jesus, tay nunchinngor
nan ngachan Jesus henan am-in ay lukiar. Kenalen nan tapen nan tataku,
“Hiya hi Juan ay Fumufunyag ay kun kasin nataku. Isunga wacha kan hiya
nan pannakafialin ay mangekamkaman as nan nauycha nakaskaschaaw.”
15 Ngem kenalen nan tapina, “Hiya hi Elias.” Kenalen pay nan tapina, “Usa
hiya ay pomapadtu ay kaman usa as nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy.”
16 Kun pay chinngor Herodes chaná, kenalina, “A, hiya hi Juan ay Fumu-
funyag ay enpasiwatku nan uruna! Kun payat kasin nataku!”
17 Kenalen Herodes chi, tay hiya nan nangepatiliw ya nangepafiarud kan
Juan ay nakokor-ongan. Enat Herodes na ta palaylaychuna hi asawana ay
Herodias kiapú ta kenontrakontran Juan hi Herodes, tay enasawana nan
ingudna ay asawan Felipe ay sunúdna.

18 Tay kenarkalen ngamin Juan kan Herodes, “Epawan nan lintig ay asawum nan ingudmu.”
19 Isunga wachay ingor Herodias kan Juan, at laychuna ay epapatuy hiya, ngem achina maekaman.
20 Kiapú ta umugyat hi Herodes kan Juan, ensarakana hiya, tay ammuna ay nalintig ya nasantowan hiya. Uray mu nalilifokan as solet hi Herodes as nan chana manmanngoran as nan isursuron Juan, laylaychuna challu ay chumchumngor kan hiya.
21 Ngem kun pay inumchan nan chansan Herodias as nan urkiw ay mangnumnumnumancha as nan naiyanakan Ari Herodes, nunsicha hi Herodes. Enpaayagna nan am-in ay nunkangatu ay opisyar as nan goberno, chiyuycha komander chi sosorchachu ya nan mafigfigfig ay tataku henan probinsiya ay Galilea.
22 As nan sinungkopan nan anak Herodias ay fiafiai ya nunsasara, nalaylaychan hi Herodes ya nan chiyuycha mangilina. Isunga kenalen Ari Herodes as nan fiarasang, “Chawatum kan ha-un nan kumpurmi ay laychum, at ichatku kan he-a.”
23 Ensapatana as nan fiarasang, “Uray mu ngachanay chawatum kan ha-un at ichatku kan he-a, uray ud-ay kakudwan nan chak etortorayan.”
24 Pinmitiw nan fiarasang, ya uyna senarudsud kan enana, “Ngachana nan chawatok?”
“Nan uron Juan ay Fumufunyag,” ensongfiat enana.
25 Angkiay ya naannuuy nan fiarasang as nan ari, ya kanana kan hiya, “Nan laychok at ichatmu ay dagus nan uron Juan ay Fumufunyag ay maiittu as nan paratu.”
26 Pararu ay nalilifokan nan ari, ngem kiapú ta nun-ekari as nan sangwanan nan am-in ay mangilina, mafiain ay achi mangekaman as nan enkarina kan hiya.
27 Hiya at chi ya infiaorna nan usa ay sorchachu ay mangiyali as nan uron Juan. Inmuy tit-iwa nan sorchachu, ya siniwatna nan uron Juan as pagfiaruchan.
28 Inyuyna nan uru ay naiittu as nan paratu, ya inchatna as nan fiarasang. Angkiay nan fiarasang at inchatna kan enana.
29 Kun pay nachamag nan disipulus Juan na, enmalicha ay nangara as nan achorna, at uycha inlufok.

Nan Namakanan Jesus As Nan Leman Lifu Ay Tataku (Mat. 14:13-21; Luc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

30 Nunfiangad nan apostoles kan Jesus, ya infiakiacha nan am-in ay enenatcha ya nan insursurucha.
31 Kiapú ta ongor chi tataku ay cha omaliali kan chicha ya ongorcha us chi cha mak-amak-ak, maid wayacha ay mangan. Isunga kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Ayu! Uy takú henan kamaid chi tataku ay kun chitchitaku yangkiay ta munpangaiblay kayu as hen-omaketan.*”
32 Isunga nunfiangkacha ay inmuy henan kamaid chi tataku ay kun chidchicha yangkiay.
33 Ngem ongor ay tataku nan nangematon kan cha Jesus as nan nunligwatancha. Tenmagtagcha ay nurpu henan am-in ay ili, at enmon-onacha ay inumchan henan uy ay-ayan cha Jesus.
34 Kun pay nunchissaag hi Jesus, inilana nan ongoongor ay tataku. Nasugang hiya kan chicha, tay kamancha karnero ay maid mangay-aywan kan chicha. Isunga enlapuna ay nangisuru kan chicha as ongor ay sursuru.

35 Kun pay cha maschum, inmuy nan disipulus kan hiya, ya kanancha,
“Nauy takú henan kamaid chi umili ya cha us maschum.
36 Epakatammu nan nauycha tataku ta umuycha henan naesasag-un ay
fiabfiabruy ya uycha lomaku as kanuncha.”
37 Ngem tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Chakayu mismu nan mangichat as
kanuncha.*”
Angkiay senarudsudcha, “Ay uy kami lomaku as tenapay ay munfiaror as
chuwan kiasot ay dinario ta ichatmi as kanuncha?”
38 Senarudsud us Jesus, “*Kaatnay tenapay nan wacha kan chakayu? Uyyu
ilaun.*”
Kuncha pay naammuwan, nunfiangadcha, ya kanancha kan hiya, “Lema
ay tenapay ya chuwa ay filis.”
39 Angkiay infilina kan chicha ay epaar-arubfongcha nan tataku ay
tomokor as nan lukiam.
40 Isunga tenmokorcha ay naar-arubfong as hinkiagsot ya henlelman
pupuru.
41 As nan hiyachi, enaran Jesus nan lema ay tenapay ya nan chuwa ay
filis ya nuntangad ad chaya ay munyaman kan Apo Dios. Kun pay narpas,
pinutput-ingna nan chiyuycha tenapay, ya inchatna as nan disipulusna, ya
nan disipulusna at inwarascha as nan ongoongor ay tataku. Kinudkudwana
us nan chuwa ay filis, ya enpaiwarasna kan chicha am-in.
42 Nangancha am-in, at nasufucha.
43 Haat amongun nan disipulus nan chinaancha ay tenapay ya filis ay
namnu as nan hinpuru ya chuwa ay uppig.
44 Nan filang nan lanaraki yangkiay ay nangan at leman lifu.

Nan Nanaranan Jesus As Nan Oson Nan Chanum
(Mat. 14:22-33; Jn. 6:16-21)

45 As nan cha mangepakataman Jesus as nan ongoongor ay tataku, hiya at
chi ya enpalukiana nan disipulusna as nan fiangka, ya enpaon-onana chicha
ay kinumchang ad chumang ad Betsaida. Kuna pay enpakatam chicha,
46 tinmikid hiya henan chuntug ta uy munkararag.
47 As nan naschum, wacha nan fiangka ay nunlurukianan nan disipulusna
henan kiawan nan fiayfiay. Kun pay hi Jesus, nauusa pay laing henan
chuntug.
48 Inilan Jesus nan chiyuycha disipulusna ay cha maliglikiatan ay
mangepacharan as nan fiangka, tay kuncha sisib-atun chi angin.
Kun pay nakapis, inmuy kan chicha hi Jesus ay cha manarcharan as nan
oson nan chanum. Elas-iyana koma chicha,
49 ngem as nan nangil-an nan disipulus kan hiya ay cha manarcharan
as nan oson nan chanum, ninumnumcha ay uy at usa ay anennet. Nun-
uwekcha,
50 tay inmugyatcha as solet as nan nangil-ancha am-in kan hiya. Ngem
nunkanan at Jesus kan chicha, “*Papigsaunyu nan numnumyu! Ha-un na ya!
Achi kayu umugyat!*”
51 Angkiay ya nakilukian hiya kan chicha as nan fiangka, at kinminak nan
angin. Naschaawcha as solet,
52 tay chaancha pay naawatan nan tit-iwa ay laychun ay kanan nan
nangepaongoran Jesus as nan tenapay, tay tenmangken chi numnumcha.

*Nan Nangepappaammayan Jesus As Nan Chiyuycha Munsaket Ad Gene-
saret*
(Mat. 14:34-36)

53 As nan kinumchangancha henan fiayfiay, inumchancha ad chumang
henan lukiar ay Genesaret, ya entakudcha nan fiangka.
54 Kuncha pay nunchissaag as nan fiangka, enmatonan at nan tataku hi
Jesus.
55 Isunga tenmagtagcha henan intiru ay lukiar, ya inyaattangcha nan
chiyuycha munsaket ta iyuycha henan uray ay chaud ay nanngorancha ay
kawad-an Jesus.
56 Uray mu ay chaud nan ay-ayan Jesus ay kaman henan fiabfiabruy, il-ili
winnu sigsikib, inyuy nan tataku nan chiyuycha munsaket as nan mun-el-
elakwan. Angkiay nunpakaasicha kan hiya ta paat kap-un nan chiyuycha
munsaket nan uray kiayachan nan fiachuna, at enmammaycha nan am-in
ay nangpa kan hiya.

7

Nan Sursuru Ay Enpatawid Nan Kaap-uwan (Mat. 15:1-9)

1 As nan namingsan, naamong kan Jesus nan chiyuycha Fariseo ya nan
tapen nan mun-isursuru as Lintig ay nurpu ad Jerusalem.
2 Inilacha ay cha mangan nan tapen nan disipulus Jesus ay chaancha
nunfuru. Chaancha inunud nan ustu ay iniili ay ukialen nan Judio.
3 (Tay nan chiyuycha Fariseo ya am-in ay Judio at chacha un-unuchun nan
iniili ay ukialen nan uycha kaap-uwan ay enpatawidcha kan chicha ay hiya
nan achicha manganan mu achicha munfuru.
4 Mu murpucha as nan mun-el-elakwan, achicha mangan sukúdcha mun-
umus.* Ongor pay chi tapina ay naepatawid ay iniili ay ukialicha ay kis-
ancha atun ay kaman as nan mangurasancha as nan tasa, fianga ya tapina
ay naammaan as kianfiang.)
5 Isunga nunsarudsudcha kan Jesus nan chiyuycha Fariseo ya nan chiyuy-
cha mun-isursuru as Lintig. Kenalicha, "Adchi t'uy achi tongparun nan
disipulusmu nan iniili ay ukialen nan kaap-uwan takú, ngem kuncha at
mangan ay achi munfuru?"
6 Angkiay kenalen Jesus kan chicha, "*Tit-iwa as solet nan enpadton Isaias
maepangkep kan chakayu ay pakamankaman ay hiyana nan nauy naisurat as
nan Kalen Apo Dios,*
*'Nan nauycha tataku at chaychayawunak as nan kalicha, ngem achawwi
challu nan numnumcha kan ha-un.*
7 *Maid kotok nan chacha manaychayawan kan ha-un, tay nan chacha isursuru
at linlintig ay enammaan chi taku ay kanancha un filfilinku.'*†
8 *Inyangkiayanyu nan lintig Apo Dios, ya inun-unudyu nan iniili ay ukiali ay
enpatawid nan tataku.*"
9 Kenalen pay Jesus kan chicha, "*Ammay met kayman chi chayu at-atun ay
mangachi as nan lintig Apo Dios ta tongparunyu nan naepatawid ay iniili ay
ukialiyu!*
10 *Tay nan enpaisurat Apo Dios kan Moises at kanana, 'Rispituwum cha
amam kan enam,' ya 'Nan ngachana ay mangituchor as amana ya enana at
masapor maepapatuy.'*‡
11 *Ngem chayu met isuru ay mu wachay ifiachang koma nan usa ay taku kan
cha amana kan enana at mafialin ay munpanfor mu kanana un, 'Korfian na'
(Nan laychuna ay kanan at naiichat na kan Apo Dios).*

---

* **7:4** As nan tapina ay manuskritu at kanana, "Achicha kanun nan nurpu as nan mun-el-elakwan sukúdcha maurasan. † **7:7** Isa. 29:13 ‡ **7:10** Exo. 20:12; 21:17; Lev. 20:9; Deut. 5:16

12 *Mu isuruyu sa, chayu epawa ay fiadngana cha amana kan enana.*
13 *Mu hiyasa, menaidyu nan kotok nan kalen Apo Dios kiapú as nan iniili ay ukialiyu ay chayu epatawid as nan tapina. Ongor pay chi tapina ay anassesesa ay chayu at-atun.*"

Nan Tit-iwa Ay Mangepaassi As Nan Taku (Mat. 15:10-20)

14 Enayakian kasin Jesus nan tataku kan hiya, ya kanana kan chicha, "*Chumngor kayu am-in kan ha-un, ya numnumunyu ay ustu ta maawatanyu nan ifiakiak.*
15 *Fiakun nan okmonun nan usa ay taku nan mangepaassi kan hiya, ngem kun at nan chiyuycha epafoknagna as tapakna ay murpu as numnumna.*
16 [*Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.*]"§
17 Kun pay tenaynan Jesus nan ongor ay tataku ya sinungkop as nan afong, senarudsud nan disipulusna mu ngachana nan laychun ay kanan nan maepadpachongan.
18 Kenalina kan chicha, "*Ay uray us chakayu at achiyu maawatan? Ay achiyu ammu ay nan okmonun nan taku at fiakun hiyana nan mangepaassi kan hiya as nan mangiilan Apo Dios?*
19 *Tay nan umuyana at fiakun as numnumna, ngem kun at as putuna, at etaina challu.*" (Kenalen Jesus chi ta epakaammuna ay mafialin ay kanun nan am-in ay makan.)
20 Angkiay ya kenalina pay, "*Nan epafoknag nan taku ay murpu as nan numnumna nan mangepaassi kan hiya as nan sangwanan Apo Dios.*
21 *Tay as nan numnum nan taku nan kurpuwan chi am-in ay manangotettet ay pangkep ay mangetoróng kan hiya ay mangepapas as assi ay lachokna, mangakiw, pomatuy, umiwet.*
22 *Nan tapina pay ay manangotettet ay pangkep at kenaakum, kenasongel, kenamanang-allilaw, kenaruket chi ukiali, kenaapos, kenamanagkak-ali, kenapangas ya kenaruku.*
23 *Am-in chaná ay kenamangotettet at nurpucha as nan numnum nan taku ay chicha nan munlumu as fiasor nan usa ay taku.*"

Nan Pammaten Nan Fiafiai Ay I-Fenicia (Mat. 15:21-28)

24 Angkiay ya nak-ak cha Jesus hid-i ya inmuycha henan sakop nan Tiro ya Sidon. Chinmawus as nan usa ay afong ya achina laychun ay maammuwan chi uray usa ay wacha hiya hid-i, ngem chaana naetafun.
25 Wacha nan usa ay fiafiai ay nan anakna ay fiafiai at naanennetan. As nan nanngoran nan hana fiafiai as nan maepangkep kan Jesus, naannuuy hiya ya nunlukfub as nan sangwanana.
26 Nan nauy ay fiafiai at naiyanak ad Fenicia ay sakop nan Siria. Nan kalina at Griego. Nunpakaasi hiya kan Jesus ta epafoknagna nan anennet as nan anakna.
27 Kenalen Jesus kan hiya ay mangepadpachong, "*Masapor pakanun onona nan ongong-a, tay achi met ustu mu araun nan chacha kanun ya ichat as nan chiyuycha asu.*"
28 Tinumfor nan fiafiai kan hiya, "O, tit-iwa sa Apo. Ngem uray nan chiyuycha asu as nan selok nan lamesaan at kanuncha nan mag-as as nan cha manganan nan ongong-a."

---

§ **7:16** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid na ay versikulu.

29 Angkiay kenalen Jesus kan hiya, "*Kiapú as nan nauy songfiatmu, komatamka ud-ay, tay nak-ak at nan anennet as nan anakmu.*"
30 Kenmatam nan fiafiai as afongcha, at inilana nan anakna ay finmafianak as nan masmassuyana. Nak-ak at tit-iwa nan anennet kan hiya.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Taku Ay Nalurak Ya Naumor

31 Angkiay ya nak-ak hi Jesus henan sakop nan Tiro ya inuyna ad Sidon, at inmuy henan sakop nan makali un Hinpuru ay Siyudad. Haat munfiangad henan Fiayfiay ay Galilea.
32 As nan hiyachi, wachacha nan nangiyuy kan Jesus as laraki ay nalurak ya naumor. Nunpakaasicha kan hiya ta epatayna nan limana kan hiya ta omammay.
33 Isunga enek-ak Jesus hiya as nan kaongoran chi tataku ta chidchicha yangkiay. Angkiay enlorokna nan kiayyamotna as nan ingan nan laraki. Kun pay narpas, tinmubfia, ya enkapuna nan tubfiana as nan chilan nan laraki.
34 Nuntangad hiya ad chaya, ya nunlong-ag as napigsa, ya kanana as nan laraki, "*Efata!*" (Nan laychuna ay kanan at "Matkafianka!")
35 Hiya at chi ya makadngor nan laraki. Nakaan chi inumorna, ya enmammay chi munkaliyana.
36 Angkiay ya infilin Jesus kan chicha ay maid poros mangifiagfiag-ancha. Ngem as nan kaskasina nangifilinan as sa, kaskasincha at infiagfiakia nan enatna.
37 Naschaaw as solet nan am-in ay nanngor, ya kanancha, "Anuy paat ammay am-in chi chana at-atun! Uray nan nalurak at pakadnguruna, ya nan naumor at pakaliyuna."

8

Nan Namakanan Jesus As Nan Opat Lifu Ay Tataku (Mat. 15:32-39)

1 As nan namingsan, ongoongor kasin chi naamong ay tataku kan Jesus. Kun pay nam-in chi kanuncha, enayakian Jesus nan disipulusna kan hiya, ya kanana kan chicha,
2 "*Masug-angak as nan nauycha tataku, tay turu ay urkiw ay naketaktakincha kan ha-un, ya nam-in nan sangatcha.*
3 *Mu pakatamok chicha ay cha munchukiaang, maurawchantu as nan charan, tay achawwi nan nurpuwan chi tapina kan chicha.*"
4 Tinumfor nan disipulusna kan hiya, "O, ngem anan omor-an as ommat ay makan ta epakan kan chatona ay tataku henan kamaid chi umili?"
5 Senarudsud Jesus, "*Kaatna ay tenapay nan wacha kan chakayu?*"
"Kun pitu," ensongfiatcha.
6 Infilin Jesus as nan tataku ay tomokorcha as nan luta. As nan nangor-ana as nan pitu ay tenapay, nunyaman kan Apo Dios. Kun pay narpas, pinutputingna cha chi, at inchatna as nan disipulusna ta iwarascha as nan tataku. Enat tit-iwa nan disipulus.
7 Wacha us nan akét ay aneket ay filis. Nunyaman kasin hi Jesus, at enpaiwarasna us.
8 Nangancha am-in, at nasufucha. Haat amongun nan disipulus nan chinaancha ay namnu as nan pitu ay uppig.
9 Nan filang nan tataku ay nangan at mafialin ay opat lifu.

10 Kun pay narpas, enpakatam Jesus nan tataku. Hiya at chi ya nunlukian
hiya ya nan disipulusna as nan fiangka, ya inmuycha henan sakop nan
Dalmanuta.

Nan Chawat Ay Omepaila Hi Jesus As Nakaskaschaaw (Mat. 16:1-4; Luc. 12:54-56)

11 Wachacha nan Fariseo ay inmuy kan Jesus, ya enlapucha ay makesosek
kan hiya. Chinawatcha ay omepaila hiya as nakaskaschaaw ay sinyar ay
mangepaneknek ay hiya at nurpu kan Apo Dios. Enatcha na ta chistinguncha
hiya.
12 Nunlong-ag hiya as napigsa kiapú as saket chi numnumna kan chicha, at
kenalina, "*Adchi ngun t'uy chumawat nan tataku ad wani as nakaskaschaaw
ay sinyar? Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay maid maepaila kan chicha.*"
13 Tenaynana chicha, ya nunlukian kasin as nan fiangka ay kumchang ad
chumang.

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Chiyuycha Fariseo (Mat. 16:5-12)

14 Naliw-an nan disipulusna ay ometakin as sangatcha ay tenapay kun
yangkiay nan usa ay tenapay ay wacha kan chicha as nan fiangka.
15 Finag-an Jesus chicha as nan nangaliyana, "*Il-ilaunyu nan lebaduran nan
chiyuycha Fariseo ya nan lebaduran Herodes.*"
16 As nan nangaliyana as chi, natatakiatforcha nan disipulusna. Kenalicha,
"Infiakiana chi, tay maid sangát takú ay tenapay."
17 Ammon Jesus nan chacha matatakiatforan. Isunga senarudsudna kan
chicha, "*Adchi t'uyyu cha matatakiatforan chi kamaid nan sangatyu ay tena-
pay? Ay achiyu pay laing ammu winnu maawatan? Ay kun natangken chi
numnumyu?*
18 *Ay maid matayu ay mangila, ya maid ingayu ay manngor? Ay achiyu
manumnum*
19 *nan namutput-ingak as nan lema ay tenapay ay kenan nan leman lifu ay
tataku? Kaatnay uppig nan napnu as chinaancha ay enamongyu?*"
"Hinpuru ya chuwa," ensongfiatcha.
20 "*As nan pitu ay tenapay ay kenan nan opat lifu ay tataku, kaatna'y uppig
nan napnu as chinaancha ay enamongyu?*"
"Pitu," ensongfiatcha.
21 "*Ay achiyu pay laing maawatan?*" senarudsud Jesus.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Nafurag Ay Laraki Ad Betsaida

22 Kun pay inumchan cha Jesus ad Betsaida, inyuy nan tapen nan tataku
nan usa ay nafurag ay laraki kan Jesus. Nunpakaasicha kan hiya ta kap-una
koma nan nafurag ta omammay.
23 Penachang Jesus nan nafurag ya enek-akna henan fiabruy. Tinubfiaana
nan matan nan nafurag, ya enpatayna nan limana kan hiya. Angkiay ya
senarudsudna, "*Ay wachay mailam?*"
24 Nuntat-allang nan nafurag, at kenalina, "O, mailak chi tataku, ngem
kamancha kaiw ay cha manarcharan."
25 Enpatay kasin Jesus nan limana as nan matan nan nafurag. Enmetoong
nan nafurag, ya enmammay nan matana, at narawag nan mangiilana as nan
am-in.
26 Angkiay ya enpakatam Jesus hiya, ya infilina, "*Komatamka at! Achika
munfiangad henan fiabruy.*"

Nan Infiakian Pedro Maepangkep Kan Jesus
(Mat. 16:13-20; Luc. 9:18-21)

27 Angkiay ya inturuy cha Jesus ay inmuy henan chiyuycha fiabruy nan Cesarea Filipos. As nan chacha manaranan, senarudsudna as nan disipulusna, "*Ngachana nan kanan nan tataku maepangkep kan ha-un?*"
28 Infiakiacha kan hiya, "Kanan met nan tapina un he-a hi Juan ay Fumufunyag, ya kanan nan tapina un he-a hi Elias. Wacha pay nan mangali un usaka as nan chiyuycha pomapadtu."
29 Senarudsud Jesus kan chicha, "*Ngem chakayu ngay? Ngachana nan kananyu maepangkep kan ha-un?*"
Tinumfor hi Pedro, "He-a nan Cristo."
30 Angkiay ya infilin Jesus kan chicha ay maid poros mangifiagfiag-ancha as nan maepangkep kan hiya.

Nan Nangifiag-an Jesus As Nan Munlikiatana Ya Matuyana
(Mat. 16:21-23; Luc. 9:22)

31 Angkiay ya enlapon Jesus ay mangisuru as nan disipulusna ay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at masapor mun-iliwas as ongor ay likiat. Achiyuntu nan anam-amá, nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig hiya. Maepapatuytu hiya, ngem as nan marpasan chi turu ay urkiw at mataku hiya manipud as nan utúy.
32 Narawag nan enat Jesus ay nangifiakia kan chicha. Kun pay chinngor Pedro na, enek-akna hi Jesus, at senengarana hiya kiapú as nan kenalina.
33 Ngem as nan nunsakongan Jesus, entoongana nan tapina ay disipulusna, ya sengarana hi Pedro as nan nangaliyana, "*Mak-akka Satanas! Tay nan cham numnumnumun at fiakun nan laychun Apo Dios, ngem kun at nan laychun chi taku.*"

Nan Taku Ay Manglayad Ay Umunud Kan Jesus
(Mat. 16:24-28; Luc. 9:23-27)

34 Angkiay ya enayakian Jesus nan ongor ay tataku ya nan disipulusna. Kenalina kan chicha, "*Nan taku ay manglayad ay umunud kan ha-un at masapor ikinakna ay mangekaman as nan laylaychuna, ya itiina nan korosna, haat umunud kan ha-un.*
35 *Tay nan uray ngachana ay mangepapati ay mangesarakan as fiyagna asna's luta at malitawnantu challu. Ngem nan uray ngachana ay manglitaw as fiyagna asna's luta kiapú as pammatina kan ha-un ya as nan Ammay ay Chamag at maesarakantu.*
36 *Tay anan maaran nan taku ay mangkuwa as nan am-in ay wacha asna's luta, ngem malitawna challu nan fiyagna ay maid patingkiana ad inferno?*
37 *Anan ngachana challu nan mafialin ay esokat nan taku ay para as nan fiyagna?*
38 *Tay nan taku ay mangifiain kan ha-un ya nan karkalek as nan nauycha tataku ad wani ay achi omafurot kan Apo Dios ya fumafiasor at ifiaintu us nan Naepadtu ay Anak chi Taku hiya as nan kasina omaliyan ay mangepaila as nan kaichayawan Amana ay kadwana nan nasantowan ay angheles.*"

9

1 Kenalen pay Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay wachacha nan tapina kan chakayu ay nangatakchug hena ay achintu matuy inkiana ilauncha nan muntorayan Apo Dios ay wacha nan pannakafialina.*"

Nan Tinmukunan Nan Ilan Jesus
(Mat. 17:1-13; Luc. 9:28-36)

2 Kun pay inmuy chi unum ay urkiw, entakin Jesus cha Pedro, Santiago
ya Juan. Enpanguna chicha henan nangatu ay chuntug ay kun chidchicha
yangkiay. As nan chacha mangi-iil-an kan Jesus, tinmukun chi kail-ana.
3 Nan fiachuna at nunfialin as mun-am-amoselap ya pinmukpukkawan.
Maid maepachongana as nan naepapukaw ay fiachu ay wacha asna's luta.
4 As nan hiyachi, nunpaila kan chicha cha Elias kan Moises ay cha make-
tagtakiatfor kan Jesus.
5 Angkiay ya kenalen Pedro kan Jesus, "Misturu, ammay paat ta wacha
takú hena. Kun kami at mun-amma as turu ay fiawi, usa kan he-a, usa kan
Moises ya usa kan Elias."
6 Kenalina chi, tay achina ammu nan ustu ay ifiakiana kiapú ta inmugy-
atcha as solet.
7 Angkiay ya wacha nan lifuu ay nangalenong kan chicha, ya wacha nan
kali ay nurpu as nan lifuu ay kanana, "Hi tona nan anakku ay laylaychok.
Chumngor kayu kan hiya."
8 Nuntat-allangcha ay dagus, ngem maid tapina as inilacha mu achi hi Jesus
yangkiay.
9 As nan chacha chumayyuwan ay nurpu henan chuntug, infilin Jesus kan
chicha, "*Maid mangifiagfiag-anyu as nan inilayu inkiana mataku kasin nan
Naepadtu ay Anak chi Taku.*"
10 Tenongparcha nan filina kan chicha, ngem nunsesennarudsudcha ay
chidchicha yangkiay mu anan laychun ay kanan nan mataku manipud as
nan utúy.
11 Ensarochakchakcha kan Jesus, "Adchi man t'uy kanan nan mun-
isursuru as Lintig ay masapor omon-ona hi Elias ay omali mu hi Cristo?"
12 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Tit-iwa ay omali on-ona hi Elias ay
mangesakiana as nan am-in. Ngem adchi t'uy kanan nan naisurat as nan Kalen
Apo Dios ay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at masapor ay mun-iliwas as
ongor ay likiat ya achiyun chi tataku?*
13 *Ngem ifiakiak kan chakayu ay enmali at hi Elias, ya enatcha kan hiya nan
am-in ay lenaylayadcha ay kaman as nan kanan nan naisurat as nan Kalen Apo
Dios maepangkep kan hiya.*"

Nan Nangepafoknakian Jesus As Nan Anennet As Nan Onga (Mat. 17:14-21; Luc. 9:37-43)

14 Kun pay nunfiangad hi Jesus ya nan turu as nan kawad-an nan tapina ay
disipulusna, inilacha nan ongoongor ay tataku ay nangaarufong kan chicha.
Cha makesosek nan tapen nan mun-isursuru as Lintig as nan disipulus.
15 As nan nangil-an nan am-in ay tataku kan Jesus, naschaawcha as solet,
ya tenmagtagcha ay uy nangpakomosta kan hiya.
16 Senarudsud Jesus as nan disipulusna, "*Ngachana nan chayu make-
sosekan kan chicha?*"
17 Usa as nan tataku nan tinumfor, "Apo, inyalek kan he-a nan anakku ay
laraki ay achi makakali, tay inumor nan anennet hiya.
18 Kun kay sumru nan anennet kan hiya at tu-ukuna as nan luta. Mun-usab
nan tapakna, munngesat chi fiab-ana ya kumursi nan achorna. Chinawatku
as nan nauycha disipulusmu ay epafoknagcha nan anennet, ngem chaancha
kenafiaelan."
19 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Nakkuran kayu ay tataku ad wani! Maid
tit-iwa pammatiyu! Anan kafiayag chi mawawad-ak kan chakayu? Anan
kafiayag chi tata-unku kan chakayu? Iyaliyu man hiya kan ha-un.*"

20 Angkiay inyuycha hiya kan Jesus. Kun pay inilan nan anennet hi Jesus,
nunkorchasuna ay dagus nan fumarfiaru. Natu-ug nan fumarfiaru ay cha
munlidlidchan as nan luta ya cha umus-usab nan tapakna.
21 Senarudsud Jesus as nan aman nan fumarfiaru, "*Kaatna nan nangela-*
puwana as nan nauy cha om-ommat kan hiya?"
"Nunlapu as nan kaongana," ensongfiatna.
22 "Kun anaka un cha ichus-or nan anennet hiya as nan apuy, mu achi
kay at as nan chanum ta patayuna hiya. Masug-angka pay kan chakami ya
fiadngam chakami mu kafiaelam."
23 Kenalen Jesus, "*Adchi t'uymu kanan, 'Mu kafiaelak'? Am-in at mafialin ay*
maekaman as nan taku ay wachay pammatina kan Apo Dios."
24 Hiya at chi ya inpigsan nan aman nan fumarfiaru ay nunkali, "Omafuro-
tak, ngem kurang nan pammatek. Fiadnganak man paat ta mataptapiyan
nan pammatek!"
25 Kun pay inilan Jesus nan ongor ay tataku ay nagrub ay tenmagtag
ay naesnop kan cha Jesus, infilina as nan anennet, "*He-a ay anennet ay*
nanglurak ya nang-umor as nan nauy fumarfiaru, mak-akka at man kan hiya,
ya achika at munfiangfiangad kan hiya!"
26 Nun-uwek nan anennet, ya nunkorchasuna as solet nan fumarfiaru,
angkiay nak-ak. Kaman at kun nanatuy nan fumarfiaru. Isunga ongor nan
nangali, "Natuy at hiya."
27 Ngem inunnan Jesus nan liman nan fumarfiaru, ya finanguna, at
tenmakchug.
28 Kun pay sinungkop cha Jesus as nan omaafongancha ay chidchicha
yangkiay, senarudsud nan disipulusna kan hiya, "Adchi t'uy kami chaan
nakaepak-ak as nan anennet?"
29 Tinumfor hi Jesus, "*Nan assena ay karasen chi anennet at achi maepak-ak*
mu achi babaen as panagkararag yangkiay."

Nan Nangifiag-an Kasin Jesus As Nan Matuyana
(Mat. 17:22-23; Luc. 9:44-45)

30 Nak-ak cha Jesus henan hana ay lukiar, at nar-oscha ad Galilea. Achi
laychun Jesus ay maammuwan nan tataku nan kawad-ancha,
31 tay chana isuruwan nan disipulusna. Kenalina, "*Nan Naepadtu ay Anak*
chi Taku at maipurangtu as nan tataku ya patayunchantu. Kun pay matuy ya
marpas chi turu ay urkiw, matakuntu hiya manipud as nan utúy."
32 Ngem chaancha naawatan nan kenalina, ya umugyatcha ay mangepoot
kan hiya.

Nan Kaamuchan As Nan Muntorayan Apo Dios
(Mat. 18:1-5; Luc. 9:46-48)

33 Inumchancha ad Capernaum. As nan sinungkopancha as nan afong,
senarudsud Jesus as nan disipulusna, "*Ngachana nan enapatyu as nan cha-*
ran?"
34 Ngem kuncha am-in kinkinak, tay enapatcha mu ngachana nan kaa-
muchan kan chicha.
35 Kun pay tenmokor hi Jesus, enayakiana nan hinpuru ya chuwa ay
disipulus, ya kanana kan chicha, "*Mu ngachana nan munlayad ay omon-ona*
at masapor hiya nan omanongos as nan am-in ya fiabfiaarun nan am-in ay
tataku."
36 Angkiay enarana nan usa ay onga, ya enpatakchugna as nan kiawacha.
Enakworna, ya kanana kan chicha,

37 *“Nan uray ngachana ay mang-awat as nan ap-apud ay taku ay kaman*
kan tona ay onga kiapú as nan pammatina kan ha-un at ha-un nan awatuna.
Nan uray ngachana ay mang-awat kan ha-un at fiakun yangkiay ha-un nan
awatuna, ngem nan nangifiaor us kan ha-un.”

Nan Achi Fumusor Kan Chitaku At Kadwa Takú
(Luc. 9:49-50)

38 Kenalen Juan kan Jesus, “Misturu, inilami nan usa ay taku ay cha
mangepafoknag as nan chiyuycha anennet ay cha mangosar as ngachanmu.
Enpawami, tay fiakun takú met kadwa hiya.”
39 Ngem kenalen Jesus, *“Achiyu epawa, tay nan mangekaman as*
nakaskaschaaw ay mangosar as ngachanku at achiyak ekaliyan as maifusor
kan ha-un as maaw-awni.
40 *Tay nan taku ay achi fumusor kan chitaku at kadwa takú.*
41 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan mangepaikop as uray hentasa*
ay chanum kan chakayu kiapú ta tataku chakayu kan Cristo at siguradu ay
maawatna nan gun-gunana.”

Nan Taku Ay Munlumu As Fumasoran
(Mat. 18:6-9; Luc. 17:1-2)

42 *“Nan uray ngachana ay munlumu as fumasoran chi usa as nan nauycha*
ap-apud ay tataku ay omaafurot kan ha-un at un-unuyna ay maetekor chi
losóng ay fiatu as fiakiangna, ya maichus-or hiya henan fiayfiay.
43 *Mu nan usa as nan limam nan kiapón chi fumasoram, putnam. Un-unuyna*
ay pungudka ay maetapi as nan fiyag ay maid patingkiana mu nan wacha nan
chuwa ay limam, ya kunka challu umuy ad inferno as nan kawad-an chi apuy
ay achi mapappauy.
44 [*Hid-i at achi matmatuy nan chiyuycha fikis, ya achi mapappauy nan*
apuy.]
45 *Mu nan usa ay sukem nan kiapón chi fumasoram, putnam. Un-unuyna ay*
pungudka ay maetapi as nan fiyag ay maid patingkiana mu nan wacha nan
chuwa ay sukem, ya kunka challu maichus-or ad inferno.
46 [*Hid-i at achi matmatuy nan chiyuycha fikis, ya achi mapappauy nan*
apuy.]*
47 *Mu nan matam nan kiapón chi fumasoram, oketam. Un-unuyna ay*
fuslingka ay maetapi henan muntorayan Apo Dios mu nan wacha nan chuwa
ay matam, ya kunka challu maichus-or ad inferno.
48 *Hid-i at achi matmatuy nan chiyuycha fikis, ya achi mapappauy nan apuy.*
49 *“Tay am-in ay tataku at masapor mapachasanchay likiat ta omammay*
nan ukialicha ay maepachong as nan asin ay mangepaammay as tamtam nan
chinangchang.†
50 *Ammay nan asin, ngem mu chakus at nakaan nan tamtamna, achi poros*
kasin omasin. Isunga komaman kayu as nan asin ta munfifinnachang kayu ya
makekappia kayu as nan pachongyu ay taku.”

10

Nan Isursuron Jesus Maepangkep As Ichang
(Mat. 19:1-12; Luc. 16:18)

1 Kun pay nak-ak cha Jesus hid-i, inmuycha henan sakop nan Judea henan
usa ay chumang nan wawwang ay Jordan. Angkiay ya kun pay naamong

* **9:46** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid chaná. Maepachongcha as nan versikulu 48. † **9:49** As nan kali ay Griego at kanana, “Am-in ay tataku at masapor ay naasinancha as apuy.”

kasin kan hiya nan ongoongor ay tataku, insuruwana kasin chicha ay kaman
challu as nan ukialina.
2 Wachacha nan tapen nan Fariseo ay inmuy kan Jesus ta chistinguncha
hiya as nan nanarudsuchancha, “Ay eparufus nan Lintig takú ay iyichang
nan laraki hi asawana?”
3 “*Anan ngachana nan infilin Moises kan chakayu?*” ensongfiat Jesus kan
chicha.
4 “Enparufus met Moises ay mun-amma nan laraki as kasuratan nan mun-
ichangancha, at epak-akna hi asawana,” ensongfiatcha.*
5 Ngem kenalen Jesus kan chicha, “*Insurat Moises nan nauy lintig para kan
chakayu kiapú as nan kenatangken chi numnumyu.*
6 *Ngem as nan laplapon nan nafiayangan nan luta, ‘finayang Apo Dios nan
taku ay laraki ya fiafiai’*†*ay kaman as nan naifiakia as nan Kalen Apo Dios ay
kanana,*
7 *‘Hiyana nan kiapún*a *ay taynan nan laraki cha amana kan enana ta etepona
hi asawana,*
8 *at munfialincha as us-usa.’ Isunga fiakuncha chuwa, ngem kuncha us-usa.*‡
9 *Nan nunteponun ngarud Apo Dios at achi koma mun-ichangun chi taku.*”
10 Kuncha pay nunfiangad as nan afong, ensarochakchak nan disipulus
kan Jesus nan maepangkep as nan chiyuy kenalina.
11 Kenalen Jesus kan chicha, “*Nan ngachana ay laraki ay mangiyichang as
asawana ya kasin omasawa hiya as tukún at umiwet. Nan hana ay enatna at
fiasorna as nan enmon-ona ay asawana.*
12 *Kaman us as nan fiafiai ay mangiyichang as asawana ya kasin omasawa
as tukún at umiwet.*”

Nan Namendisyonan Jesus As Nan Ongong-a (Mat. 19:13-15; Luc. 18:15-17)

13 As nan namingsan, wachacha nan cha mangiyuy as ongong-a kan
Jesus ta kaprosuna ay mangbendisyon kan chicha, ngem senengaran nan
disipulus chicha.
14 As nan nangil-an Jesus as chi, finmungat, ya kanana kan chicha, “*Yasa!
Pay-anyu ay omali nan ongong-a kan ha-un. Achiyu epawa, tay nan tataku ay
maepachong kan chatona ay ongong-a nan maetapi henan muntorayan Apo
Dios.*
15 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan achi mang-awat henan
muntorayan Apo Dios ay kaman as nan atun nan usa ay onga at achi poros
sungkop henan muntorayana.*”
16 Angkiay ya inus-ussana ay nangakwor as nan ongong-a, ya benendisy-
onana chicha as nan nangepatayana as limana kan chicha am-in.

Nan Nafiaknang Ay Taku (Mat. 19:16-30; Luc. 18:18-30)

17 Kun pay cha munligwat cha Jesus ay munfiaat, tenmagtag kan hiya nan
usa ay laraki. Nunpalintumang as nan sangwanana, ya senarudsudna kan
hiya, “Ammay ay Misturu, ngachana man nan masapor ay atok ay manawid
as nan fiyag ay maid patingkiana?”
18 Kenalen Jesus kan hiya, “*Adchi t'uymu kanan un ammayak? Maid poros
tukún as ammay mu achi yangkiay hi Apo Dios.*
19 *Ammom met nan filfilin Apo Dios, ‘Achika pomatuy, achika umiwet, achika
mangakiw, achika munkutum ay muntistigu, achika somator, ya rispituwum
cha amam kan enam.’*”§

---

* **10:4** Deut. 24:1-3 † **10:6** Gen. 1:27; 5:2 ‡ **10:8** Gen. 2:24 § **10:19** Exo. 20:12-16; Deut. 5:16-20

20 Kenalen nan laraki kan hiya, “Misturu, nunlapu as nan kaongak at
enafurotku met am-in chaná.”
21 Kun pay entoongan Jesus nan laraki, nalaylaychan kan hiya, ya kanana,
“*Wacha nan usa ay nunkurangam. Uymu elaku nan kuk-uwam, ya ichatmu
nan lakuna as nan chiyuycha pugli, at wachantu nan kenafiaknangmu ad
chaya. Mu marpas sa, unuchunak.*”
22 Kuna pay chinngor sa, naila as lupana ay nginmuyus, ya nunnun-
nunungu ay nak-ak, tay nafiaknang as solet.
23 As nan hiyachi, nuntat-allang hi Jesus, ya kanana as nan disipulusna,
“*Anuy paat nalikiattu as nan chiyuycha wachay kenafiaknangcha ay sungkop
henan muntorayan Apo Dios!*”
24 Naschaawcha nan disipulus as nan nangaliyana as chi, ngem kenalen
kasin Jesus, “*An-akku, anuy paat nalikiat ay sungkop henan muntorayan Apo
Dios!*
25 *Narakraka pay ay lumfot nan kamelio as nan los-ok nan chakum mu nan
fiaknang ay sungkop henan muntorayan Apo Dios!*”
26 Naschaawcha as solet, ya nunsesennarudsudcha, “Ngachancha ngay
ngarud nan mafialin ay maesarakan?”
27 Entoongan Jesus chicha, ya kanana, “*As nan tataku at achicha kafiaelan
ay mangekaman as na. Ngem achi kan Apo Dios, tay kafiaelana nan am-in.*”
28 Angkiay kenalen Pedro kan hiya, “Enham! Tenaynanmi nan am-in, ya
inmunud kami kan he-a!”
29 Kenalen Jesus, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan nanaynan as
afongna, susnúdna, enana, amana, an-akna winnu payyiwna kiapú as nan
pammatina kan ha-un ya kiapú as nan mangekasabaana as nan Ammay ay
Chamag*
30 *at mamen hinkiasottu nan awatuna ad wani ay timpu. O, ongor pay
nan awatuna ay ab-afong, susnúd, en-a, an-akna, ya payyiw. Uray mu assesa,
mapalikiat challu hiya, at as tapen chi urkiw at maettantu hiya as fiyag ay maid
patingkiana.*
31 *Ngem nan ongor ay omon-ona ad wani at omanongoschantu, ya nan ongor
us ay omanongos ad wani at omon-onachantu.*”

Nan Kapitlu Ay Nangifiag-an Jesus As Nan Matuyana (Mat. 20:17-19; Luc. 18:31-34)

32 As nan cha tumikichan cha Jesus as nan charan ay umuy ad Jerusalem,
enmon-ona hiya. Naschaaw nan disipulusna, ya inmugyat nan tataku ay cha
umun-unud. Ensakiken kasin Jesus nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna,
ya infiakiana nan nauy ommattu kan hiya,
33 “*Chumngor kayu! Cha takú tumikid ad Jerusalem! Hid-intu ay maipu-
rang nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan anap-apon chi papachi ya as
nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig. Keddenganchantu hiya ay matuy, ya
ipurangchantu hiya as nan chiyuycha Gentil.*
34 *Ot-otyokunchantu, tubtubfiaanchantu, sapsapletunchantu ya patayun-
chantu hiya. Ngem as nan maekatlu ay urkiw at matakuntu hiya manipud as
nan utúy.*”

Nan Chinawat Cha Santiago Kan Juan (Mat. 20:20-28)

35 Naesnop kan Jesus nan hen-aki ay cha Santiago kan Juan ay potot
Zebedeo, ya kanancha kan hiya, “Misturu, wacha nan chawatunmi ay atum
koma kan chakami.”

36 Senarudsud Jesus kan chicha, "*Ngachan tud-i ngay nan laychunyu ay atok para kan chakayu?*"
37 Tinumforcha kan hiya, "As nan tomokram as nan tronom as nan machaychayaw ay muntorayam at eparufusmu koma ay maketokor kami kan he-a: Nan usa at as apét kannawanmu ya nan usa at as apét kannikidmu."
38 Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Achiyu ammuy chayu chawchawatun. Ay kafiaelanyu ay mangiliwas as nan likiat ay iliwasku? Ay kafiaelanyu ay matuy ay kaman as nan atok ay matuy?*"*
39 "Kafiaelanmi ya," ensongfiatcha kan hiya.
Kenalen Jesus kan chicha, "*O, iliwasyuntu nan likiat ay iliwasku, ya matuy kayuntu kaman as nan atok ay matuy.*
40 *Ngem fiakunku kalibfengan ay munpili as tomokor as apét kannawanku winnu as apét kannikidku, tay chatosa at para as nan chiyuycha nangesasakianaan Apo Dios.*"
41 Kun pay chinngor nan hinpuru ay disipulus nan nauy, finmungatcha kan cha Santiago kan Juan.
42 Enayakian Jesus am-in chicha as nan kawad-ana, ya kanana kan chicha, "*Ammuyu met ay nan chiyuycha maifilang ay mangetortoray as nan chiyuycha Gentil at epapeletcha nan laychuncha as nan chacha etortorayan. Nan anapapucha us at etorayancha chicha.*
43 *Fiakun koma assesa kan chakayu. Ngem kun at nan uray ngachana ay manglayad ay munfialin as amud kan chakayu at masapor hiya nan fiabfiaarunyu.*
44 *Nan ngachana ay manglayad us ay munfialin as kaamuchan kan chakayu at masapor munfialin as fiabfiaarun nan am-in ay tataku.*
45 *Tay uray nan Naepadtu ay Anak chi Taku at chaan enmali ay maserfiyan, ngem kun at munserfi ya ichatna nan fiyagna ta esarakana nan ongor ay tataku.*"

Nan Nangaanan Jesus As Nan Finurag Bartimeo (Mat. 20:29-34; Luc. 18:35-43)

46 Inumchan hi Jesus ya nan disipulusna henan ili ay Jerico. As nan chacha mak-akan hid-i, nakiuy nan ongoongor ay tataku. Wacha nan usa ay nafurag ay munlemlemos ay nan ngachana at Bartimeo ay potot Timeo ay nangatokor as nan olet nan korsa.
47 Kuna pay chinngor ay cha mar-os hi Jesus ay i-Nazaret, enlapuna ay nangifukiaw, "Jesus ay Kianak David, sug-anganak man paat!"
48 Senengaran nan ongor ay tataku hiya, ya chacha ifiakia kan hiya ay kuminak koma hiya. Ngem kenaskasina infukiaw, "Kianak David, sug-anganak man paat!"
49 Enyawnen Jesus, ya kanana, "*Ayakianyu hiya.*"
Isunga enayakiancha nan nafurag ay laraki, ya kanancha, "Papigsaum nan numnummu! Maligwatka, tay chachaka ayakian."
50 Kuna pay chinngor sa, nun-iwalina nan kakiayna, natannakchug, ya inmuy kan Jesus.
51 Senarudsud Jesus kan hiya, "*Ngachana nan laychum ay atok kan he-a?*"
"Misturu, makailaak koma," ensongfiat nan nafurag kan Jesus.

* **10:38** As nan kalen chi Griego at kanana, "Ay kafiaelanyu ay umikoptu as nan tasa ay umikopaktu? Ay kafiaelanyu ay mafunyakiantu ay kaman as nan atoktu ay mafunyakian?"

52 Kenalen Jesus kan hiya, "*Uyka. Nan pammatem nan nangepaammay kan he-a.*" Hiya at chi ya makaila nan nafurag, ya inmunud kan Jesus as nan charan.

11

Nan Nanaychayawan Nan Tataku Kan Jesus As Nan Inumchanana Ad Jerusalem
(Mat. 21:1-11; Luc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Kun pay cha maesnop cha Jesus ad Jerusalem, inumchancha ad Betfage
ya Betania henan chuntug ay Olivo. Enpaon-onana nan chuwa as nan
disipulusna,
2 ya kanana kan chicha, "*Uy kayu henan fiabruy ay sasakiangunyu. As nan
paatyu umchanan hid-i, uchananyu nan usa ay dongki ay urfun ay naetatakud
ay chaan pay nasaksakayan. Fokatanyu, ya iyaliyu hena.*
3 *Mu wachay mangali kan chakayu un, 'Adchi t'uyyu cha atun sa?' kananyu
kan hiya un, 'Masapor nan Apo. Paifiangadnantu challu ay dagus hena.'*"
4 Inmuycha, at ininchanancha tit-iwa nan dongki ay urfun as nan korsa ay
naetatakud as nan pantiw nan afong. Kuncha pay cha fokatan,
5 senarudsud nan tataku ay kataktakchug hid-i, "Adchi t'uyyu cha fokatan
nan urfun?"
6 Infiakiacha nan kenalen Jesus kan chicha, at penarufusan nan tataku
chicha.
7 Angkiay ya inyalicha nan urfun kan Jesus. Inyap-apcha nan chiyuycha
kakiaycha as nan uchug nan urfun, angkiay nunsakay hi Jesus.
8 Nan ongor ay tataku at inyapragcha nan chiyuycha kakiaycha as nan
korsa. Nan tapina at inchapratcha as nan korsa nan chiyuycha sapang ay
ongor chi forongcha ay senongpatcha as nan chiyuycha uma ta epailacha ay
chayawuncha hi Jesus.
9 Nan chiyuycha enmon-ona mu hiya ya nan chiyuycha inmun-unud at
infugfukiawcha, "Maichaychayaw hi Apo Dios! Mabendisyonan koma nan
omali as nan ngachan nan Apo!*
10 Mabendisyonan koma nan cha omali ay muntoray kan chitaku ay
mangesokat kan Ari David ay kaap-uwan takú! Machaychayaw hi Apo Dios
ad chaya!"
11 As nan inumchanan cha Jesus ad Jerusalem, sinungkop hiya as nan
templo, ya nuntat-allang as nan am-in ay wacha's chi. Ngem kiapú ta cha
maschum, inmuy hiya ad Betania ay kadwana nan hinpuru ya chuwa ay
disipulus.

Nan Kaiw Ay Igos Ay Intuchor Jesus
(Mat. 21:18-19)

12 As nan kafikiatana as nan nak-akancha ad Betania, nunchukiaang hi
Jesus.
13 Henan ad-achawwi as akét, inilana nan kaiw ay igos ay ongor chi tufuna.
Inmuy hiya ay mangila mu wachay fukiasna. Kun pay inumchan as nan
kawad-an nan kaiw, ininchanana ay kun tubtufu yangkiay chi wacha, tay
fiakun pay hiyachi nan timpu ay fumfumkiasan chi igos.
14 Angkiay ya kenalina as nan kaiw, "*Maidtu poros mangmangan kasin as
nan fukiasmu.*" Chinngor nan disipulusna nan kenalina.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Mun-el-elaku As Nan Templo
(Mat. 21:12-17; Luc. 19:45-48; Jn. 2:13-17)

* **11:9** Sal. 118:26

15 Kuncha pay inumchan ad Jerusalem, sinungkop hi Jesus as nan fiattaw
nan Templo. Enlapuna ay mangepak-ak as nan chiyuycha am-in ay cha mun-
el-elaku ya nan chiyuycha cha lomaklaku hid-i. Enlokabfuna nan chiyuycha
lamesaan nan chiyuycha cha munsoksokat as siping ya nan totokoran nan
chiyuycha cha mun-el-elaku as karopati.
16 Enpawana us ay mar-os nan ngachana ay taku ay wachay karkiacha as
nan chiyuycha fiattaw nan Templo.
17 Angkiay ya insuruwana nan tataku, ya kanana kan chicha, "*Ay kun
chaan naisurat as nan Kalen Apo Dios un, 'Nan afongku at makali un
munkarkararakian ay para henan am-in ay nasyon'? Ngem kunyu at nunfiali-
nun as muntabtafunan chi mangaakiw!*"†
18 Kun pay nachamag nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha mun-
isursuru as Lintig nan kenalen Jesus, inyanapchay atuncha ay mangpatuy
kan hiya, tay umugyatcha kiapú ta naschaaw nan ongor ay tataku as nan
isursuruna.
19 As nan naschum, nak-ak hi Jesus henan siyudad ay kadwana nan
disipulusna.

Nan Maachar As Nan Intuchor Jesus Ay Kaiw Ay Igos (Mat. 21:20-22)

20 As nan wiet as nan chacha mar-osan, inilacha ay narangu nan kaiw ay
igos inkiana as nan lamotna.
21 As nan hiyachi, nanumnum Pedro nan tuchor Jesus, ya kanana kan hiya,
"Misturu, ilaum! Narangu nan chiyuy kaiw ay igos ay intuchormu."
22 "*Omafurot kayu koma kan Apo Dios,*" ensongfiat Jesus.
23 "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Mu wachay pammatiyu kan Apo Dios
ya achi kayu munchuwachuwa, mafialin ay kananyu henan nauy chuntug un,
'Maokwatka ya maichus-orka henan fiayfiay,' ya maekaman tit-iwa.*
24 *Isunga ifiakiak kan chakayu ay nan uray ngachana ay chawatunyu kan
Apo Dios as nan kararagyu ya afurotunyu ay naawatyu at maichattu kan
chakayu.*
25 *Kun kayu kay munkararag,‡mu wachay ingoryu as nan pachongyu ay
taku, pakawanunyu ta pakawanun chakayu us kan Amayu ad chaya as nan
fiasfiasoryu.*
26 [*Ngem mu achiyu pakawanun hiya, achi chakayu us pakawanun kan
Amayu ad chaya as nan fiasfiasoryu.*"]

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Kalibfengan Jesus (Mat. 21:23-27; Luc. 20:1-8)

27 Nunfiangad kasin cha Jesus ad Jerusalem. As nan cha manad-aranan
Jesus as nan fiattaw as Templo, inmuy kan hiya nan anap-apon chi papachi,
mun-isursuru as Lintig ya nan anam-amá.
28 Senarudsudcha kan hiya, "Anan nurpuwan man nan kalibfengam ay
mangekamkaman kan chatona? Ngachana nan nangichat kan he-a as nan
nauy ay kalibfengan ay mangekaman kan chicha?"
29 Tinumfor hi Jesus, "*Wacha nan usa'y sarudsuchok kan chakayu. Mu
masongfiatanyu, ifiakiaktu kan chakayu nan nurpuwan nan kalibfengak ay
mangekamkaman kan chatona.*
30 *Anan nurpuwan nan kalibfengan Juan ay munfunyag? Ay nurpu kan Apo
Dios winnu as nan tataku?*"

---

† **11:17** Isa. 56:7; Jer. 7:11 ‡ **11:25** As nan kali ay Griego at kanana, "Mu tomakchug kayu ay munkararag." Tay nan chiyuycha Judio at achicha laychun ay tomokor ay maketakiatfor kan Apo Dios.

31 Angkiay kenalicha ay maaapat, "Mu kanan takú un, 'Nurpu kan Apo
Dios,' kananantu un, 'Anuyyu ngarud chaan enafurot hiya?'
32 Ngem mu kanan takú un, 'Ay nurpu as nan tataku?' Achi mafialin!"
(Umugyatcha, tay afurotun nan am-in ay tataku ay hi Juan at tit-iwa ay usa
ay pomapadtu.)
33 Isunga nan ensongfiatcha kan Jesus at "Tuan! Achimi ammu."

Kenalen Jesus kan chicha, "*Mu hiyasa, achek us ngarud ifiakia kan chakayu mu ngachana nan nunkalibfengan as nan chak mangekamkamanan kan chatona.*"

12

Nan Maepadpachongan Nan Mangaamma As Nan Uma (Mat. 21:33-46; Luc. 20:9-19)

1 Angkiay ya nun-epadpachong hi Jesus, "*Wacha nan usa ay taku ay nuntanum as ongor ay ubas as umana. Enaradna nan naliwus, ya nunkaub as munkopkopran as ubas. Nun-amma us as nangatungatu ay fiawen nan munfianfiantay as nan umana. Kun pay narpas sa, enpaammana as nan chiyuycha mun-umauna. Angkiay ya nunfiaat henan achawwi ay lukiar.*[*]
2 *Kun pay inumchan nan timpon chi munpurasan, infiaorna nan fiabfiaaruna as nan chiyuycha nun-uumauna ta uyna araun nan kudwan nan amona ay ubas ay naapet as nan umana.*
3 *Ngem lenabkis ya senaplesaplet nan chiyuycha nun-uumauna hiya, ya enpafiangadcha hiya ay maid in-inchatcha.*
4 *Kun pay enommat sa, infiaorna us nan usa. Ngem linungakancha, ya penabpafiainancha hiya.*
5 *Infiaorna nan tukún, ngem penatuycha hiya. Wachacha us chi naesokat ay infiaorna. Ngem penak-orcha nan tapen nan nauycha infiaorna, ya penatuycha nan tapina.*
6 *Kun pay hiyachi, nan nayagyag at nan us-usa ay laylaychuna ay anak ay laraki. As nan anongosna, infiaorna hiya kan chicha, tay kanana as numnumna un, 'Siguradu ay mafiainchantu as nan mismu ay anakku.'*
7 *"Ngem kenalen nan chiyuycha nun-uumauna as nan tunggal usa un, 'Nauy nan mangetawid as nan uma ay uumaun takú. Akayu! Patayun takú hiya ta kuwaun takú nan tawidna.'*
8 *As nan hiyachi, lenabkischa hiya. Penatuycha, ya ichus-orcha as nan fiakun sakop nan uma ay natatanman as ubas.*"
9 Senarudsud Jesus, "*Ngachanantu nan atun nan nunkuwa as nan uma ay natatanman as ubas? Omalintu hiya ay mangpatuy as nan chiyuycha nun-uumauna. Angkiay ichatna as nan tukún nan umana ay natatanman as ubas.*
10 *Ay chaanyu finasfiasa nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios? Kanana un:*
'Nan chiyuy fiatu ay enachen nan chiyuycha muntuptuping at hiya nan nunfialin as kaamuchan ay maipugnad.
11 *Hiyana nan enat nan Apo, ya anuy paat nakaskaschaaw sa as nan mangiila takú.'"*[†]
12 As nan hiyachi, penachas nan anap-apon nan chiyuycha Judio ay mangepatiliw kan Jesus, tay naawatancha ay nan maepadpachongan ay infiakian Jesus at maepangkep kan chicha. Ngem inmugyatcha as nan ongoongor ay tataku, isunga tenaynancha hiya.

---

[*] **12:1** Isa. 5:1-2 [†] **12:11** Sal. 118:22-23; Ara. 4:11

Nan Sarudsud Maepangkep As Munfiaroran
(Mat. 22:15-22; Luc. 20:20-26)

13 Kun pay narpas chi, infiaorcha kan Jesus nan tapen nan chiyuycha
Fariseo ya nan tapen nan chiyuycha pasorot Ari Herodes ay uy manikap kan
hiya babaen as nan sarudsudcha ta wachay mangicharumancha kan hiya.
14 Enmalicha kan Jesus, ya kanancha, "Misturu, ammumi ay tit-iwa nan
am-in ay kanam. Mapapchong nan atum as nan am-in ay tataku, tay achim
ifilang nan kasasaadcha, ngem isurom nan tit-iwa ay laychun Apo Dios ay
atun nan tataku. Ifiakiam pay ngarud kan chakami nan songfiatmu's na:
Ay eparufus nan Lintig takú ay munfiayad kami as fiaror kan Emperador ad
Roma winnu achi?"
15 Ngem aammon Jesus ay pakamankamancha, ya kanana kan chicha,
"*Adchi t'uyak chischistingun? Ud-a, umiyali kayu as usa ay silsilyu ta ilaok.*"
16 Kuncha pay inyali kan hiya, senarudsudna kan chicha, "*Ngachana nan
nakin lupa ya nakin ngachan as na?*"
"Hi Emperador," ensongfiatcha kan hiya.
17 Kenalen Jesus kan chicha, "*Mu hiyasa ngarud, ichatyu kan Emperador
nan kuk-uwan Emperador, ya ichatyu us kan Apo Dios nan kuk-uwan Apo
Dios.*"
As nan nangaliyana's chi, naschaaw nan chiyuycha naifiaor kan hiya.

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Matakuwan Nan Natuy Manipud As Nan Utúy
(Mat. 22:23-33; Luc. 20:27-40)

18 Wachacha nan Saduceo ay enmali kan Jesus. Chicha nan bunggoy
chi Judio ay mangali un achi mataku nan natuy manipud as nan utúy.
Senarudsudcha kan hiya,
19 "Misturu, nauy met nan insurat Moises para kan chitaku ay kanana
un, 'Mu wachay hen-asawa ay maid anakcha ya matuy nan laraki, masapor
ay asawaun nan sunúd nan laraki nan naellakas ta mu wachay anakcha at
maifilangtu nan onga as potot nan chiyuy natuy ay sunúdna.'‡
20 Wachacha kanu nan pitu ay hen-anag-i ay lanaraki. Enmasawa nan
panguru, at natuy ay maid enpototna.
21 Enasawan nan utub nan chiyuy naellakas, at natuy us ay maid enpo-
totna. Assid-i us challu as nan maekatlu
22 inkiana as nan maekapitu. Natuycha am-in ay maid enpototcha. Kuncha
pay natuy am-in, natuy us nan fiafiai.
23 As nan urkiw ay matakuwan manipud as nan utúy, ngachana ngay nan
nakin asawa as nan chiyuy fiafiai, tay enasawan met nan pitu hiya?"
24 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Kenomsaw kayu tit-iwa! Achiyu
maawatan nan maepangkep as nan Kalen Apo Dios, ya achiyu us maawatan
nan pannakafialina.*
25 *Tay as nan matakuwan nan nunkatuy manipud as nan utúy at maid mun-
eennasawa, ngem kuncha at am-in maepachong as nan angheles ad chaya.*
26 *Mu maepangkep as nan matakuwan nan nunkatuy manipud as nan utúy,
ay chaanyu finasfiasa nan enpaisurat Apo Dios kan Moises maepangkep as nan
cha munkiarkiarud ay kaiw? Hiyachi nan naisuratan nan kenalen Apo Dios un,
'Ha-un nan Dios Abraham, nan Dios Isaac ya nan Dios Jacob.'*§
27 *Nan laychuna ay kanan at hiya nan Dios nan natataku, fiakun nan
nunkatuy. Nunsidlay kenomsawanyu!*"

---

‡ **12:19** Deut. 25:5-6 § **12:26** Exo. 3:6

Nan Kaamuchan Ay Filin Apo Dios (Mat. 22:34-40; Luc. 10:27)

28 Chinngor nan usa as nan mun-isursuru as Lintig nan sososek cha Jesus ya nan chiyuycha Saduceo. Ammuna ay ustu nan ensongfiat Jesus kan chicha, isunga senarudsudna kan hiya, "Apo, ngachana man nan kaamuchan ay filin?"

29 Tinumfor hi Jesus, "*Nan kaamuchan ay filin Apo Dios at hiyana: 'Chungrunyu, chakayu ay kianak Israel! Us-usa nan Apo takú ay hi Apo Dios. Maid tukún.*

30 *Masapor laylaychum nan Apo ay Diosmu as nan am-in ay pusom, as nan am-in ay lenawam, as nan am-in ay numnummu ya as nan am-in ay fikasmu."*[*]

31 *Nan maekadwa ay kaamuchan at hiyana: 'Masapor laylaychum nan pachongmu ay taku ay kaman as nan atum ay manglaylayad as achormu.'*[†]*Maid kasin tukún as am-amud ay filin mu nan nauycha.*"

32 Angkiay ya kenalen nan mun-isursuru as Lintig, "Ustu, Misturu. Tit-iwa nan kenalem ay us-usa nan Apo Dios. Maid tukún mu achi hiya yangkiay.

33 Tit-iwa met ay masapor laychun nan taku hi Apo Dios as nan am-in ay pusuna, as nan am-in ay numnumna ya as nan am-in ay fikasna. Masapor laylaychuna us nan pachongna ay taku kaman as nan atuna ay manglaylayad as nan achorna. Tit-iwa ay am-amud chaná as atun mu nan mangichatchatonan as animar ya tapina ay chaton kan Apo Dios."[‡]

34 As nan nanngoran Jesus ay nainsilifian nan songfiat nan mun-isursuru as Lintig, kenalina kan hiya, "*Kiayudka maetapi henan muntorayan Apo Dios.*" Kun pay narpas na, maid poros makaiturud ay nunsarsarudsud kasin kan hiya.

Nan Sarudsud Maepangkep Kan Cristo (Mat. 22:41-46; Luc. 20:41-44)

35 Kun pay cha mun-isuru hi Jesus aschi's Templo, senarudsudna, "*Adchi pay ngarud t'uy kanan nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig un hi Cristo at kianak David?*

36 *Hiyana nan enpaifiaag nan Espiritu Santo kan David mismu un,*
'Kenalen nan Apo as nan ok Apo un,
"Tomokorka as apét kannawanku inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu." '[§]

37 "*Mu hiyasa ngarud ay 'Apo' nan pangaw-awag David ay mismu kan Cristo, anuyna ngay atun ay hi Cristo at kianak David?*"

Nan Infiagfiakian Jesus Maepangkep As Nan Mun-isursuru As Lintig (Mat. 23:1-12; Luc. 20:45-47)

Ongor chi lagsak nan ongoongor ay tataku ay nanngor as nan kenalina.

38 As nan cha mun-isuruwan Jesus, kenalina, "*Il-ilaunyu nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ay manglaylayad ay munliklikud ay nakafiachu as somakiayad ta mafigfigcha, ya manglaylayad ay marisrispitu as nan chiyuycha mun-el-elakwan.*

39 *Laylaychuncha nan chiyuycha kaammayan ay tokoran as nan chiyuycha senagoga ya nan tokoran nan chiyuycha mafigfigfig as tomoktokorancha as nan uycha makifiastaan.*

40 *Isikapancha ay mangkuwa as nan ab-afong nan eellakas. Angkiay paanchuanchuwuncha nan kararagcha ta ilaun nan tataku ay ammaycha. Naliglikiattu nan chusacha!*"

---

[*] **12:30** Deut. 6:5 [†] **12:31** Lev. 19:18 [‡] **12:33** Deut. 4:35 [§] **12:36** Sal. 110:1; Ara. 2:35; Heb. 1:13; 10:12-13

Nan Chaton Nan Ellakas
(Luc. 21:1-4)

41 As nan nangatokoran Jesus ay nanasakiang as nan mangit-ittuwan as
siping aschi's Templo, inilana nan tataku ay cha mangipuuy as sipingcha.
Inmipuuy nan ongor ay nunkafiaknang as chamuna ay siping.
42 Angkiay enmali nan usa ay pugli ay ellakas ay nangipuuy as kun chuwa
ay pesos.
43 Enayakian Jesus nan disipulusna, at kenalina kan chicha, "*Ifiakiak kan
chakayu nan tit-iwa. Hi tona ay pugli ay ellakas nan nangittu as kachamunaan
kan chicha am-in.*
44 *Tay nan nunkafiaknang at kuncha yangkiay inchat nan subra as nan
kenafiaknangcha. Ngem hi tona ay ellakas uray pugli at inittuna challu nan
am-in ay wacha kan hiya ay kurpuwan chi pagfiyagna.*"

13

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Machachaelan Nan Templo
(Mat. 24:1-2; Luc. 21:5-6)

1 Kun pay cha pumitiw hi Jesus as nan Templo, kenalen nan usa ay disip-
uluna kan hiya, "Misturu, ilaum kay! Anad-acha-an as solet nan chiyuycha
fiatu ay enosarcha, ya anuy paat anam-ammay nan chiyuycha nakiaub as
fiatu as nan kawad-an nan Templo!"
2 "*O!*" ensongfiat Jesus kan hiya. "*Iilaum nan nauycha anad-acha ay
nakiaub. Maidtu mayagyag as uray usa ay fiatu as nan naesasad-ana, tay
kuncha am-in maikur-ub.*"

Nan Liglikiat Ay Ommattu
(Mat. 24:3-14; Luc. 21:7-19)

3 As nan nangatokoran Jesus henan chuntug ay Olivo ay chuchumangun
nan Templo, enmali cha Pedro, Santiago, Juan ya hi Andres kan hiya ay
chidchicha yangkiay.
4 Senarudsudcha, "Ifiakiam pay kan chakami mu kaatnantu nan ommatan
chatona, ya ngachanantu nan sinyar ay mangematonan as nan ommatan
chatona am-in?"
5 Kenalen Jesus kan chicha, "*Il-ilaunyu ta maid mangar-allilaw kan
chakayu.*
6 *Ongortu nan tataku ay omali ay mangosar as nan ngachanku ay man-
garkali un, 'Ha-un hi Cristo!' ya ongortu nan allilawuncha ay tataku.*
7 *As nan manngoranyu as kanikong chi kukufiat ya chamag maepangkep as
kufiat henan achawwi ay luglukiar, achi kayu machanakian. Masapor challu
ommat chaná, ngem fiakun pay hiyasa nan munpatingkiaan nan lufong.*
8 *Munkikinnufiattu nan chiyuycha nasyon, ya kaman us nan chiyuycha
muntorayan. Wachachantuy kichu henan tukutukún ay lukiar. Wachachantu
us chi fitel. Ngem chatona nan laplapon chi likiat ay kaman as nan
munpasikaran chi omanak.*
9 "*Il-ilaunyu, tay wachachantu nan mangicharum kan chakayu as nan
chiyuycha lupon. Masaplesaplet kayuntu as nan chiyuycha senagogacha.
Tomakchug kayuntu as nan sangwanan nan gogobernador ya ar-ari kiapú
kan ha-un. Hiyasa nan chansayu ay mangepaneknektu kan chicha as nan
maepangkep as nan Ammay ay Chamag.*
10 *Nan Ammay ay Chamag at masapor maekasaba on-ona henan am-in ay
nasyon sakbay munpatingkia nan lufong.*[*]

[*] **13:10** 2 Ped. 3:10-14

11 *Kun chakayu pay tiliwun ya icharum, achi kayu machanakian mu*
ngachanantu nan kananyu, ngem ifiakiayu mu ngachana nan maepakaammu
kan chakayu as nan hana ay uras. Tay fiakun chakayu nan munkali, ngem kun
at nan Espiritu Santo.
12 *"As nan hiyasa ay timpu, wacha nan mangepapatuytu as mismu ay*
sunúdna ay laraki. Assesantu us nan atun nan ama as nan pototna. Nan an-ak
us at kontraunchantu nan chanakchakorcha ya epapatuycha chicha.
13 *Inglun chakayuntu as nan am-in ay tataku kiapú as pammatiyu kan ha-*
un. Ngem nan taku ay mangan-anos ay omafurot kan ha-un inkiana as nan
anongos at maesarakantu."

Nan Kauugyat Ay Ommat
(Mat. 24:15-28; Luc. 21:20-24)

14 Inturuy Jesus, *"Ilaunyuntu nan 'Kauugyat ay Chumachael' ay ten-*
matakchug as nan achina kalibfengan ay tomakchukian. (Nan mamasa as
na at masapor maawatana nan laychun tona ay kanan.) As nan hiyachi, nan
umiili ad Judea at masapor lomayawcha ay umuy henan chiyuycha chuntug.
15 *Nan taku ay wacha as tabfongan nan afongna at achi masapor chumayyu*
ay sungkop ay mangara as kinakuna.
16 *Nan senmepot at achi masapor somaor ay mangara as kakiayna.*
17 *Kasusug-angtu kayman nan chiyuycha masisikug ya nan cha munpasusu*
as nan hanacha ay urkiw!
18 *Ekararagyu kan Apo Dios ta fiakun koma as nan chinamuy nan om-*
matana.
19 *Tay as nan hanacha ay urkiw, omalintu nan nunsidla ay likiat ay maid*
maepachongana nunlapu as nan namayangan Apo Dios henan lufong inkiana
ad wani, ya achintu kasin om-ommat.†
20 *Mu achi henkemachun Apo Dios nan chiyuycha urkiw ay munlikiatan,*
maidtu taku ay kutug ay matataku. Ngem kiapú as nan pinilina ay tatakuna,
henkemachuna nan chiyuycha urkiw.
21 *"As nan hiyachi ay timpu, mu wachay mangarkali kan chakayu un,*
'Ilaunyu! Nauy nan Cristo!' winnu 'Ilaunyu! Chiyuy hiya!' at achiyu ab-
afurotun.
22 *Tay munpailachantu nan chiyuycha achi tit-iwa ay Cristo ya achi tit-iwa*
ay pomapadtu. Omepappailachantu as ongor ay nakaskaschaaw ay sinyar ya
milagro ta mu mafialin at allilawuncha nan tataku ay pinilen Apo Dios.
23 *Ngem il-ilaunyu, tay infiafiakiak met at chaná am-in kan chakayu."*

Nan Kasin Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku
(Mat. 24:29-31; Luc. 21:25-28)

24 *"As nan hanacha ay urkiw as nan karpasan nan timpon chi likiat, ngomon-*
gottu nan urkiw, ya achintu somorag nan furan.
25 *Nan chiyuycha taraw at mag-aschantu ay murpu ad chaya, ya achintu*
manongnong chi aatun nan am-in ay wacha ad chaya.‡
26 *Angkiay ilaunchantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay wachay ongor ay*
pannakafialina ya kaichayawana ay cha omali ay maetatapi as nan chiyuycha
lifuu.§
27 *Angkiay ya ifiaornantu nan angheles*ay uy mangamong as nan tataku ay*
pinilen Apo Dios henan uray ay chaud ay lukiar ay kawad-ancha."

---

† **13:19** Dan. 12:1 ‡ **13:25** Isa. 13:9-11; 34:4; Joel 2:10; Pal. 6:12-17 § **13:26** Dan. (13:26) 7:13; Mar. 9:7; 14:62; Pal. 1:7 * **13:27** As nan kali ay Griego at kanana, "opat ay kurpuwan chi angin."

Nan Masuru As Nan Kaiw Ay Igos
(Mat. 24:32-35; Luc. 21:29-33)

28 Kenalen pay Jesus, "*Suruwunyu koma nan maepadpachongan*
maepangkep as nan kaiw ay igos. As nan somalipingan nan kaiw ay igos
ya maforongan, ammuyu at ay kiayud chakun.
29 *Hiyasa us ay as nan mangil-anyu ay cha om-ommat chaná at ammuyuntu*
ay kiayud at nan omaliyana ay kaman wacha hiya as nan pantiw.
30 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Wachacha pay nan tapen nan tataku ad*
wani ay timpu ay matataku pay as nan ommatantu chatona am-in ay infiakiak.
31 *Mamaidtu nan chaya ya luta, ngem achintu poros mamaid nan kalek.*

Maid Mangammu As Nan Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku
(Mat. 24:36-44)

32 "*Maid mangammu as nan urkiw winnu uras ay ommatantu chatona ay*
infiakiak. Uray nan angheles ad chaya winnu nan Anak Apo Dios at achicha
ammu, ngem kun yangkiay nan Ama.
33 *Il-ilaunyu ya munsasakiana kayu, tay achiyu ammu nan timpu ay om-*
matana.
34 *Maepachong na as nan taku ay cha munsakiana ay munfiaat as nan*
achaachawwi. Sakbay mak-ak, ipiyarna nan afongna as nan chiyuycha fiab-
fiaaruna, ya ifiakiana nan chunuwun nan tunggal usa kan chicha. Ifilina us as
nan munfianfiantay as nan sungkopan ay munfiantay hiya ay ustu.
35 *Isunga munsasakiana kayu, tay achiyu ammu nan omaliyan nan nun-*
afong. Achiyu ammu mu uy at as nan maschum, tongan chi lafi, makapis winnu
mangaurkiw.
36 *Munsasakiana kayu, tay anaka ya loktat ay omali hiya, ya uchanana*
chakayu ay nanassuy.
37 *Nan nauy ay infiakiak kan chakayu at hiya us nan ifiakiak as nan am-in ay*
tataku: Munsasakiana kayu!"

14

Nan Nangiyanapancha As Atuncha Ay Mamatuy Kan Jesus
(Mat. 26:1-5; Luc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Chuwa pay ay urkiw at umchan nan Fiastan chi Munlausan ya Fiastan
chi Tenapay ay Maid Lebadurana. Nan anap-apon chi papachi ya nan
mun-isursuru as Lintig at chacha an-anapun nan atuncha ay mangtiliw ya
mangepapatuy kan Jesus ay achi maam-ammuwan nan tataku.
2 Kenalicha, "Aw, achi takú iyaspor as nan fiasta, tay anaka ya munkukuru
nan ongoongor ay tataku."

Nan Nangikuyakian Nan Fiafiai As Fiangfiangru As Nan Uron Jesus
(Mat. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

3 As nan kawad-an cha Jesus ad Betania, uycha nakekan as afong Simon
ay nakonet ay enpaammay Jesus. As nan chacha manganan, naesnop nan
usa ay fiafiai. Entatakina nan mangit-ittuwan ay naamma as fiatu ay nan
ngachana at alabastro ay nanapnu as munfiangu ay nanginngina-an ay
makali un nardu. Pintuna nan fiakiang nan mangit-ittuwan, ya inkuyagna
nan fiangfiangru as nan uron Jesus.
4 As nan hiyachi, wachacha hid-i nan tapen nan tataku ay finmungat, ya
chacha kanan ay matatakiatfor, "Ayyiwka sa paat!
5 Mu koma naelaku na ay fiangfiangru at nasorok as turon kiasot ay dinario
nan fiarorna. Angkiay maichat nan lakuna as nan chiyuycha pugli." Angkiay
ya en-ensotcha as solet nan fiafiai.

6 Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Pay-anyu! Adchi t'uyyu lilifokun hiya?*
Ammay met nan enatna kan ha-un.
7 *Tay kanayon ay wachacha kan chakayu nan chiyuycha pugli, ya mu lay-*
chunyu, mafialinyu ay fiadngan chicha as nan kumpurmi ay uras. Ngem mu
ha-un, achiyaktu kanayon ay wacha kan chakayu.
8 *Enat nan fiafiai nan kafiaelana ay atun kan ha-un. Enon-onana ay nange-*
fokfok as nan fiangfiangru as nan achorku ta esakianana nan pannakailu-
fokku.
9 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Uray ay chaud henan intiru ay luta*
nan maekasabaan nan Ammay ay Chamag at maifiabfiaagtu nan enatna as
mangnumnumnuman kan hiya."

Nan Nakiturakian Judas Ay Esepsepna Hi Jesus (Mat. 26:14-16; Luc. 22:3-6)

10 Angkiay ya hi Judas Iscariote ay usa as nan hinpuru ya chuwa ay
disipulus at inmuy as nan anap-apon chi papachi ta esepsepna hi Jesus kan
chicha.
11 Naragsakancha as nan nanngorancha as nan kenalina, ya enkaricha ay
ichatcha nan siping kan hiya. Isunga nun-anap hi Judas as ustu ay chansa ay
mangesepsepana kan Jesus.

Nan Nangesakianaan Nan Disipulus As Nan Anongos Ay Makiufongancha Kan Jesus (Mat. 26:17-25; Luc. 22:7-13, 21-23; Jn. 13:21-30)

12 As nan omona ay urkiw ay Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana
at hiyasa us nan urkiw ay mangichatonan nan chiyuycha Judio as nan
chiyuycha urfun ay karnero para as nan Fiastan chi Munlausan. Senarudsud
nan disipulus kan Jesus, "Ay chaud nan laychum ay mangesakianaanmi as
nan manganan takú as nan Fiastan chi Munlausan?"*
13 Angkiay ya kenalen Jesus as nan chuwa ay disipulusna, "*Uy kayu*
henan siyudad,†*at wachantu nan manib-at kan chakayu ay usa ay laraki ay*
manasakfiat as fusi ay natorwan as chanum. Unuchunyu hiya.
14 *Uray ngachana ay afong nan sungkopana, kananyu as nan nun-afong,*
'Infiakian nan Misturu un ay chaud nan kuwartu ay mangiyufonganantu as
nan disipulusna as nan Fiastan chi Munlausan?'
15 *Epailanantu kan chakayu nan nunngangatu ay kuwartu ay ad-acha ay*
kawad-an nan am-in ay kasaporan takú. Hid-i nan munsakianaanyu."
16 Inmuy nan chiyuycha chuwa ay disipulus henan siyudad, ya inin-
chanancha nan am-in ay kaman as nan infiakian Jesus kan chicha. As nan
hiyachi, ensakianacha nan manganan as nan Fiastan chi Munlausan.
17 Kun pay naschum, inumchan hi Jesus ya nan hinpuru ya chuwa ay
disipulus.
18 As nan chacha manganan, kenalina, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa*
ay wacha nan usa kan chakayu ay mangesepseptu kan ha-un ay hiya nan
nakiuufong kan ha-un ad wani."
19 Enlapon nan disipulusna ay nginmuyus, ya nunsesennarunucha ay
nunsarudsud kan Jesus, "Ay ha-un ta?"
20 "*Usa kan chakayu ay hinpuru ya chuwa ay cha makisiwsiw kan ha-un as*
tenapay as nan mallokong," ensongfiat Jesus kan chicha.
21 "*Tay matuytu challu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay kaman as nan*
kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan hiya, ngem

* **14:12** Exo. 12:1-27; Lev. 23:5-8; Deut. 16:5-8 † **14:13** Nan siyudad at Jerusalem.

kasusug-ang kayman nan hana taku ay mangesepsep as nan Naepadtu ay Anak chi Taku! Un-unuyna at mu kun chaan naiyan-anak hiya!"

Nan Anongos Ay Nakiufongan Jesus As Nan Disipulusna As Nan Lafi (Mat. 26:26-30; Luc. 22:14-20; 1 Co. 11:23-25)

22 As nan chacha manganan, enaran Jesus nan tenapay, ya nunyaman
kan Apo Dios. Pinutput-ingna, angkiay inchatna kan chicha, ya kanana,
"*Araunyu na. Hiyana nan achorku.*"
23 Angkiay ya enarana nan tasa ay natotorwan as maikop. Kun pay narpas
ay nunyaman kan Apo Dios, inchatna kan chicha, at inmikopcha am-in.
24 Kenalina kan chicha, "*Hiyana nan charak ay mangepasiguradu as nan
fiarú ay nakiturakian Apo Dios as nan tataku. Omayastu as nan matuyak para
as nan ongor ay tataku.*
25 *Ifiakiak kan chakayu nan kenatit-iwa. Achiyaktu umig-ikop as nan unus
chi ubas inkiana umchan nan hana urkiw ay umikopak as nan fiarú ay unus
chi ubas henan muntorayan Apo Dios.*"
26 As nan narpasancha ay nunkanta as pangchaychayaw kan Apo Dios,
pinmitiwcha ay inmuy henan chuntug ay Olivo.

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Mangesaotan Pedro Kan Hiya (Mat. 26:31-35; Luc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

27 As nan chacha umuyan, kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Lomayaw
kayuntu am-in, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
'Patayoktu nan mangay-aywan as nan karnero, at masisiyanchantu nan
chiyuycha karnero.'*‡
28 *Ngem as nan matakuwak kasin manipud as nan utúy, omon-onaaktu ay
umuy ad Galilea mu chakayu.*"
29 Infiakian Pedro kan Jesus, "Uray mu lomayaw nan am-in ay kakadwak,
achiyak challu lomaylayaw."
30 Kenalen Jesus kan hiya, "*Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Ad wani ay lafi,
sakbay munkokakok nan ka-or as nan kapidwa at mamitluwaktu esaot kan he-
a.*"
31 Ngem enpapelet Pedro, "Aw! Uray mu maetapiyak kan he-a ay matuy,
achek challu poros esassaot he-a!" Assesa us nan kenalen nan am-in ay
kakadwana ay disipulus.

Nan Nunkararakian Jesus Ad Getsemani (Mat. 26:36-46; Luc. 22:39-46)

32 Inmuy cha Jesus henan lukiar ay makali un Getsemani, ya kanan Jesus
as nan disipulusna, "*Etokoryu hena ta uyak munkararag.*"
33 Entakina hi Pedro, hi Santiago ya hi Juan. As nan hiyachi, enlapuna ay
nginmuyus ya nalilifok.
34 Kenalina kan chicha, "*Kamanku ekatuy nan nunsidla ay ngunguyusku.
Mayasna kayu ya munpuyat kayu.*"
35 Angkiay ya inmuy as nan ad-achawwi as akét. Nunlukfub ya
enkararagna ay mu mafialin koma at achi maturuy nan ommat kan hiya.
36 Enkararagna, "*Ama, nan am-in at kafiaelam. Kaanum koma kan ha-un
nan nauy omali ay likiatku. Uray mu assena, fiakun challu nan laychok nan
maekaman, ngem nan laychum.*"
37 As nan nunfiangchana as nan kawad-an nan disipulusna, ininchanana
chicha ay nanassuy. Kenalina kan Pedro, "*Simon, ay nanassuyka at? Ay
kunmu achi kafiaelan ay munpuyat as uray us-usa ay uras?*

---

‡ **14:27** Zac. 13:7

38 *Munpuyat ya munkararag kayu ta achi kayu maamis as nan sulisug.*
Nakasakiana kayman nan numnumyu, ngem nakapuy nan achoryu."
39 Kasin tenmaak hi Jesus, ya enkararagna nan pachong nan kenarkalina.
40 Kun pay nunfiangad as nan maekapidwa as nan kawad-an nan disipulusna, ininchanana chicha ay nanassuy kasin, tay makaskassuycha as solet. Achicha ammu nan esongfiatcha kan hiya.
41 Inmuy kasin ay nunkararag. Kun pay nunfiangad as nan maekapitlu, kenalina kan chicha, "*Ay kukutug kayu ay cha mammamassuy ya cha mun-ib-iblay? Ustu sa! Inumchan at nan uras ay maesepsepan nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan fumafiasor.*
42 *Ayu, fumangun kayu ta uy takú maisib-at. Ilaunyu, nauy at nan mangesepsep kan ha-un.*"

Nan Naniliwancha Kan Jesus
(Mat. 26:47-56; Luc. 22:47-53; Jn. 18:3-12)

43 Kun pay kukutug ay cha munkarkali hi Jesus, enmali hi Judas ay usa as nan hinpuru ya chuwa ay disipulus. Intutun-udna nan ongor ay tataku ay kachorchorosan ya kapakpak-oran. Chicha nan infiaor nan anap-apon chi papachi, mun-isursuru as Lintig ya nan anam-amá.
44 Nan sinyar ay inturag Judas as nan intutun-udna at assena: "Nan taku ay fisituwok at hiya nan chayu an-anapun. Tiliwunyu hiya, ya etaakyu ay mangukuwarcha ay ustu."
45 As nan inumchanan Judas, nunchakpos hiya kan Jesus, ya kanana, "Misturu!" ya finisituna hiya.
46 Angkiay ya tiniliwcha hi Jesus, ya enpapakudcha ay ustu.
47 Ngem as nan nangil-an nan usa ay disipulu ay nangatakchug hid-i, enoknosna nan chorosna. Finakagna nan fiabfiaarun nan kangatuwan ay pachi, at nakingasan nan ingana.
48 Angkiay ya kenalen Jesus kan chicha, "*Ay kunak kumukuru? Adchi t'uy kayu enmali ay nangachoros ya nangapak-or ay mangtiliw kan ha-un?*
49 *Inurkiw met ay wachaak kan chakayu aschi's Templo ay cha mun-isisuru, ya chaanak met tiniltiliw kan chakayu. Ngem masapor atunyu na ta matongpar nan naisurat as nan Kalen Apo Dios.*"
50 Angkiay ya lenmayawcha am-in, ya tenaynancha hi Jesus.
51 Wacha nan usa ay fumarfiaru ay nangepopotepot yangkiay as urus as achorna ay cha umun-unud kan Jesus. Penachas nan tataku ay mangtiliw kan hiya,
52 ngem lenmayaw ay lablabfusan ay nanaynan as nan urusna.

Nan Namistikiaran Nan Ap-apon Chi Judio Kan Jesus
(Mat. 26:57-68; Luc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:13-14, 19-24)

53 Angkiay ya inyuycha hi Jesus as nan afong nan kangatuwan ay pachi. Hid-i nan naaamongan nan am-in ay anap-apon chi papachi, anam-amá ya nan mun-isursuru as Lintig.
54 Inmun-unud hi Pedro ay tenmataak inkiana as nan fiattaw nan afong nan kangatuwan ay pachi. Angkiay ya naketokor hid-i as nan chiyuycha kuwarcha ay makeanichu.
55 Nan anap-apon chi papachi ya nan am-in ay membron nan Sanhedrin at nun-anaanapcha as pammaneknek as mangepafiasorancha kan Jesus ta wachay kiapúna as mangepapatuyancha kan hiya, ngem maid naanapancha.
56 Nan ongor at nuntistigucha as achi tit-iwa ay maekontra kan Jesus, ngem achi mapapchong nan pammaneknekcha.

57 Wachacha us nan tapen nan tataku ay tenmakchug ay nuntistigu as achi
tit-iwa. Kenalicha,
58 “Chinngormi hiya ay kenalina, ‘Chachaeloktu nan nauy Templo ay
enammaan chi tataku, ya as nan unig chi turu ay urkiw kumaufiaktu as
tukún ay fiakun taku nan mangamma.’ ”
59 Uray challu chatona at chaan napapchong nan intistigucha.

60 Angkiay ya tenmakchug nan kangatuwan ay pachi as nan sangwanan
nan am-in, ya senarudsudna kan Jesus, “Ay maid esongfiatmu as nan cha
epabpafiasor chatona ay tataku kan he-a?”
61 Ngem kun kinkinak hiya ya chaan tinumtumfor. Senarudsud kasin
nan kangatuwan ay pachi kan hiya, “Ay he-a nan Cristo ay Anak nan
Machaychayaw ay Dios?”
62 “*O ha-un*,” ensongfiat Jesus. “*Ilaunyuntu nan Naepadtu ay Anak chi
Taku ay tomokor as apét kannawan Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in.
Ilaunyuntu us ay omali hiya ay murpu ad chaya ay maetatapi as nan lifuu,*”§
ensongfiat Jesus.
63 Kun pay chinngor nan kangatuwan ay pachi chi, lenaksetna nan fi-
achuna kiapú as fungatna, ya kanana, “Ay masapor takú pay chi muntistigu?
64 Chinngoryu at met ay enpachongna nan achorna kan Apo Dios.
Ngachana nan munnunumnumyu?” Am-incha at enkeddengcha ay
libfengna ay mapatuy.

65 Angkiay ya enlapon nan tapen nan tataku ay manubtubfia kan hiya.
Enokopancha nan matana, ya sinudpasudpakcha hiya, at kenalicha kan
hiya, “Ud-a pay! Pugtuwam mu ngachana nan nanudpak kan he-a.” Haat
araun nan chiyuycha kuwarcha hiya ya tenamtampakcha.

Nan Nangesaotan Pedro Kan Jesus
(Mat. 26:69-75; Luc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

66 Kun pay hi Pedro, kukutug as nan fiattaw. Nar-os nan usa as nan
chiyuycha fiabfiafiai ay fiabfiaarun nan kangatuwan ay pachi as nan kawad-
ana.
67 Kuna pay inila hi Pedro ay cha makean-anichu, entoongana hiya, at
kenalina, “He-a us at nakekadkadwaka met kan Jesus ay i-Nazaret.”
68 Ngem ensaot Pedro, “Achek poros ammu nan cham kankanan, ya achek
us maawatan!” Inmuy hiya as nan sugpan nan fiattaw. Hiya at chi ya
nunkokakok nan ka-or.
69 Nan tukún ay mafiabfiaor ay fiafiai at enmatonana hi Pedro, at kenalina
as nan chiyuycha nangatakchug, “Hi tona met ay laraki at usa us kan chicha.”
70 Ngem kasina ensaot.

Kun pay naaw-awni as akét, nan chiyuycha nangatakchug hid-i at ke-
nalicha kan Pedro, “O kayong, usaka kan chicha, tay i-Galileaka met.”

71 Ngem ensapatan Pedro as nan achorna, “Chusaunak ud-ay kan Apo Dios
mu achi tit-iwa nan chak ifiagfiakia! Achek poros ammu nan taku ay chayu
kankanan!”
72 Hiya at chi ya nunkokakok nan ka-or as nan maekapidwa, ya nanum-
num Pedro nan infiakian Jesus kan hiya, “*Sakbay ay munkokakok nan ka-or
as nan maekapidwa at mamitluwaktu esaot kan he-a.*” Kun pay nanumnum
Pedro, chaana naetporan chi saket chi numnumna, ya nunsidlay akorna.

---

§ **14:62** Mar. 13:26

15

Nan Naiyuyan Jesus Kan Pilato
(Mat. 27:1-2, 11-14; Luc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

1 As nan wi-ewi-et, nuntuturagcha nan anap-apon chi papachi, anam-amá, mun-isursuru as Lintig ya am-in ay membron nan Sanhedrin mu anan atuncha kan Jesus. Kun pay narpas chi, finarudcha hiya, ya enek-akcha ay nangipurang kan Gobernador Pilato.
2 Senarudsud Pilato kan hiya, “Ay he-a nan aren chi Judio?”
“*He-a nan nangali ay ha-un,*” ensongfiat Jesus.
3 Ongor chi enpafiasor nan anap-apon chi papachi kan Jesus.
4 Angkiay kasin senarudsud Pilato kan hiya, “Chungrum at ongor chi chacha epabpafiasor kan he-a. Ay kun maid esongfiatmu?”
5 Ngem chaan challu tinumtumfor hi Jesus, isunga naschaaw hi Pilato.

Nan Naekeddengan Jesus Ay Matuy
(Mat. 27:15-26; Luc. 23:13-25; Jn. 18:39-19:16)

6 Kun kay Fiastan chi Munlausan at ukialen Pilato ay umilufus as usa ay fiarud ay chawatun nan tataku.
7 As nan hana ay timpu, wacha nan usa as nan chiyuycha fiarud ay nan ngachana at Barrabas. Hiya ya nan chiyuycha kakadwana at penmatuycha as nan nangkukuruwancha as nan goberno.
8 Kun pay naamong nan tataku as nan sangwanan Pilato, chinawatcha kan hiya ay atuna koma nan ukialina kun kay fiasta.
9 Senarudsud Pilato kan chicha, “Ay laychunyu ay ilufusku nan aren chi Judio?”
10 Infiakiana chi, tay naammuwana ay inpurang nan anap-apon chi papachi hi Jesus kan hiya kiapú as aposcha.
11 Ngem nan anap-apon chi papachi at chinorchorcha nan tataku ay munkuru ta nan chawatuncha ay ilufusna para kan chicha at hi Barrabas fiakun hi Jesus.
12 Kenalen kasin Pilato as nan tataku, “Mu hiyasa, anan atok ngay ngarud as nan laraki ay kananyu un aren chi Judio?”
13 Infukiawcha, “Epaelansam as nan koros!”
14 “Adchi ngay? Ngachana man nan fiasorna?” senarudsud Pilato kan chicha.
Ngem kenaskasincha infukiaw, “Epaelansam as nan koros!”
15 Kiapú ta laychun Pilato ay paragsakuna nan tataku, inlufusna hi Barrabas para kan chicha. Angkiay enpasaplesapletna hi Jesus as nan sosorchachu, ya inpurangna hiya ta maelansa as nan koros.

Nan Nangot-otyokan Nan Sosorchachu Kan Jesus
(Mat. 27:27-31; Jn. 19:2-3)

16 Iniskop nan sosorchachu hi Jesus as nan fiattaw nan palasyon nan gobernador, ya enamongcha nan am-in ay kakadwacha.
17 Finachuwancha hi Jesus as kakiay ay munchachara ay maepachong as nan fiachon chi ari. Penolekawcha nan komawet ay sufet ya insukrubcha kan hiya.
18 Angkiay ya enlapucha ay aginpapakomosta kan hiya, “Matakutakuka ay Aren chi Judio!”
19 Enpak-opak-orcha nan nunu as nan uruna, ya tinubfiatubfiaancha hiya. Nunpalpalintumangcha ay aginchachayaw kan hiya.

20 Kuncha pay lenpas ay nangotyootyok kan hiya, kenaancha nan mun-
chachara ay kakiay, ya enpafiachucha kasin nan sikud ay infiafiachuna.
Hacha at ek-ak ay uy mangelansa kan hiya as nan koros.

Nan Naelansaan Jesus As Nan Koros
(Mat. 27:32-44; Luc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

21 As nan chacha manad-aranan, wacha nan nurpu henan sikib ay cha
omali henan siyudad ay nan ngachana at Simon ay i-Cirene ay aman cha
Alejandro kan Rufo. Kuncha pay sinib-at hiya, penelet nan sosorchachu hiya
ay manakfiat as nan koros Jesus.
22 Angkiay ya inyuycha hi Jesus henan lukiar ay makali un Golgota ay nan
laychuna ay kanan at "Lukiar nan Tong-or chi Uru".
23 Hid-i, penachascha ay paikopun hi Jesus as fiayas ay nakaslangan as
akias ay makali un mirra ay mangepakyat kanu as putug, ngem enachina.
24 Enlansan nan sosorchachu hiya as nan koros. Angkiay finingfingaycha
nan chiyuycha fiachuna babaen as nan nunfifinnonotancha ta ilauncha mu
ngachana nan araun nan tunggal usa kan chicha.
25 Alas nuebe as nan wiet nan nangelansaancha kan Jesus as nan koros.
26 Nan tabra ay naisusuratan nan naepafiasor kan hiya at assena nan
kafiasaana: "Nan Aren chi Judio."
27 Enlansacha us nan chuwa ay homohold-ap, usa as apét kannawan Jesus,
ya nan usa at as apét kannikidna.
28 [Hiyana nan natongparan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
kanana, "Naetapi hiya as nan chiyuycha lomalabsing as lintig."]*
29 Nan chiyuycha cha marmar-os at en-ensotcha hiya ya nunwugwug-
wugcha, ya chacha kankanan, "Kakun ayu ad wani! He-a ay nangali un
kafiaelam ay manachael as nan Templo ya kiaufum as nan unig chi turu ay
urkiw
30 at ud-a, esarakam nan achormu, ya komsopka as nan koros!"
31 Uray nan anap-apon chi papachi ya nan mun-isursuru as Lintig at
enot-otyokcha hi Jesus as nan chacha mangarkaliyan as nan tunggal usa,
"Ensarakana nan tapina ay tataku, ngem achina met poros maesarakan nan
achorna.
32 Kakun ud-a komsop ad wani nan nauy Cristo ay aren nan chiyuycha
kianak Israel as nan korosna ta ilaun takú, at afurotun takú hiya." Nan
chiyuycha naetapi kan Jesus ay naelansa as nan koroscha at ininsurtucha
us hiya.

Nan Natuyan Jesus
(Mat. 27:45-56; Luc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 As nan nunkiawa, ngenmongot nan intiru ay luta inkiana alas tres as
nan makiayud.
34 As nan alas tres, inpigsan Jesus ay nangifukiaw, "*Eli, Eli, lama saba-
ktani?*" Nan laychuna ay kanan at "Diosku, Diosku, adchi t'uyak ennganuy?"†
35 As nan nanngoran nan tapen nan tataku ay nangatakchug hid-i, ke-
nalicha, "Chungrunyu sa! Chana ayakian hi Elias."
36 Tenmagtag nan usa ay nangepasosop as nan espongha as nan senmoka
ay fiayas. Kun pay narpas, enpakatna as nan nunu, ya inchawchawna kan
Jesus ta sosopuna, ya kanana, "Awni pay ud-a ta ilaun takú mu omali hi Elias
ay uy mangeksop kan hiya as nan koros."
37 Nunfukiaw hi Jesus as napigsa ya natuy.

---

* **15:28** Isa. 53:12 † **15:34** Sal. 22:1

38 As nan hiyachi, narakset ay nunkudwa nan kurtinan nan Templo
nunlapu as lamagna inkiana as kuwabna.‡
39 Kun pay inilan nan kapetan chi sosorchachu ay nangatakchug hid-i ay
nanasakiang kan Jesus nan enatna ay natuy, kenalina, “Tit-iwa payat ay hi
tona ay taku at Anak Apo Dios!”
40 As nan ad-achawwi as akét, wachacha nan fianafiai ay nangiila as nan
cha om-ommat. Nan tapina kan chicha at cha Maria Magdalena, hi Maria ay
enan cha Jose kan Santiago ay makali un ong-onga, ya hi Salome.§
41 Chatona nan nakikkiuy ya namadfiachang kan Jesus as nan kawad-ana
pay laing ad Galilea. Ongor us nan tapina ay fianafiai ay inmunud kan Jesus
as nan enmaliyana ad Jerusalem.

Nan Lufun Jesus
(Mat. 27:57-61; Luc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

42 Kun pay cha maschum, chacha munsakiana nan Judio para as nan
kafikiatana ay Urkiw ay Mun-iblayan.
43 Hi Jose ay i-Arimatea at naturud ay inmuy kan Pilato, at chinmawat as
pammarufus ay arauna nan achor Jesus. Hi Jose ay anna at usa ay machayaw
ay ap-apon chi Judio ay manman-ud as nan omaliyan nan muntorayan Apo
Dios.
44 Naschaaw hi Pilato as nan nanngorana ay natuy at hi Jesus. Isunga
enayakiana nan kapetan nan sosorchachu ya senarudsudna mu tit-iwa ay
natuy hi Jesus.
45 Kuna pay naammuwan as nan kapetan ay natuy tit-iwa hi Jesus, enparu-
fusna ay araun Jose nan achor Jesus.
46 Lenmaku hi Jose as am-ammay ay lopot. Enpaksopna nan achor Jesus,
at penotepotana as nan hana ay lopot. Angkiay ya enpaipuuyna as nan lufok
ay natuktukan ay chupras. Kun pay narpas, enpaulina nan ad-acha ay fiatu
ay nanangubna as nan lufok.
47 Hi Maria Magdalena ya hi Maria ay enan Jose at inilacha nan nailubkan
Jesus.

16

Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy
(Mat. 28:1-10; Luc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Kun pay inmuy nan Urkiw ay Mun-iblayan, lenmaku cha Maria Mag-
dalena, Maria ay enan Santiago, ya hi Salome as fiangfiangru ta uycha ekapu
as nan achor Jesus.
2 As nan wi-ewi-et nan Chumingku as nan cha fomoknakian nan urkiw,
inmuy nan chiyuycha fianafiai as nan lufok Jesus.
3 As nan chacha ay-ayan, chacha kanan ay matatakiatfor, “Ngachana ngay
nan mangulin as nan tangub nan lufok?”
4 As nan inumchanancha as nan lufok, inilacha ay nakakaan nan ad-acha
ay tangub nan lufok.
5 Kuncha pay sinungkop ya inilacha nan fumarfiaru ay nangatokor as apét
kannawan ay nangakakiay as munpupukaw, inmugyatcha.
6 Kenalina kan chicha, “Achi kayu umugyat. Ammok challu ay chayu
anapun hi Jesus ay i-Nazaret ay naelansa as nan koros. Maid hiya hena.
Nataku hiya manipud as nan utúy! Ilaunyu nan nangesad-ancha kan hiya.

‡ **15:38** Exo. 26:31-33; Heb. 9:3 § **15:40** Luc. 8:2; Mar. 16:1

7 Uyyu pay ifiakia as nan disipulusna ya kan Pedro ay omon-ona ay umuy
hi Jesus mu chakayu ad Galilea. Ilaunyuntu hiya hid-i ay kaman as nan
kenakalina kan chakayu."
8 As nan hiyachi, pinmitiwcha as nan lufok ya lenmayawcha, tay nakud-
norcha ya penmayagpagcha. Maid nangifiagfiag-ancha as uray usa kiapú as
nan nunsidla ay ugyatcha.

Nan Nunpail-an Jesus Kan Maria Magdalena (Mat. 28:9-10; Jn. 20:11-18)

9 [Kun pay nataku manipud as nan utúy hi Jesus as nan wi-ewi-et nan
Chumingku, nunpaila hiya omona kan Maria Magdalena ay nangepafok-
nakiana as pitu ay anennet.
10 Inmuy hi Maria Magdalena as nan kawad-an nan disipulus Jesus ay cha
munnunnunungu ya cha mun-ag-akor, ya infiakiana kan chicha ay inilana
hi Jesus.
11 Ngem as nan nanngorancha as nan infiakiana ay nataku hi Jesus
manipud as nan utúy ya inilana hiya, chaancha enafurot.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Chuwa Ay Disipulus (Luc. 24:13-35)

12 As nan narpasan tona, nunpaila hi Jesus as nan chuwa ay disipulusna as
nan chacha manarcharanan ay umuy henan sikib, ngem tinmukun chi kail-
ana.
13 Nunfiangad nan chiyuycha chuwa, ya enpachamagcha as nan chiyuy-
cha kakadwacha ay nunpaila hi Jesus kan chicha, ngem chaancha us ena-
furot chicha.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Hinpuru Ya Usa (Mat. 28:16-20; Luc. 24:36-49; Jn. 20:19-23; Ara. 1:6-8)

14 Angkiay ya, nunpaila hi Jesus as nan hinpuru ya usa ay disipulus as
nan chacha manganan. Senengarana chicha kiapú ta maid pammaticha
ya natangken chi numnumcha, tay chaancha enafurot nan infiakian nan
chiyuycha nangila kan hiya as nan natakuwana manipud as nan utúy.
15 Kenalina kan chicha, *"Uy kayu henan intiru ay luta, ya ekasabayu nan
Ammay ay Chamag as nan am-in ay tataku.*
16 *Nan omafurot ya mafunyakian at maesarakantu. Ngem nan achi omafurot
at machusantu.*
17 *Nauycha nan nakaskaschaaw ay sinyar ay epailantu nan chiyuycha omaa-
furot: Mafialinchantu ay epafoknag nan chiyuycha anennet babaen as nan
mangosarancha as nan ngachanku, ya makakalichantu as tukutukún ay kali
ay epakalen nan Espiritu Santo.*
18 *Uray mu unnanchantu nan chiyuycha urug, winnu umikopcha as puwison
at maid mangisiw ay ommat kan chicha. As nan mangepatayanchantu as
limacha as nan chiyuycha munsaket at omammaychantu.*"

Nan Naetag-uyan Jesus Ad Chaya (Luc. 24:50-53; Ara. 1:9-11)

19 Kun pay narpas ay naketakiatfor hi Apo Jesus kan chicha, naetag-uy hiya
ad chaya, at tenmokor as apét kannawan Apo Dios.
20 Angkiay ya naligwat nan disipulusna ya uycha nun-ekaskasaba henan
am-in ay lukiar. Finadfiadngan Apo Jesus chicha, ya enpailana ay tit-iwa nan
chacha ekaskasaba babaen as nan chiyuycha nakaskaschaaw ay sinyar ay
enpaekamkamana kan chicha.]

Nan Ammay ay Chamag Ay Insurat
Lucas
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy Ammay ay Chamag at hi Lucas ay ngenadnan Pablo as “laylaychun takú ay choktor”. Usa hiya ay Gentil (Col. 4:11-14), ya ammu takú na, tay chaan entapen Pablo hiya as nan lestaan nan chiyuycha omaafurot ay Judio ay kakadwana ay nunserserfi. Insurat us Lucas nan “Enenat nan Apostoles” ay hiyana nan turuy nan nauy ay liblu.

Insurat Lucas nan nauy Ammay ay Chamag kan Teofilo ay usa ay nangatuy saadna (1:1). Laychun Lucas ay epakaammu ay tit-iwa nan am-in ay naisursuru kan Teofilo, tay enmamadna ay nangachar (1:3-4). Laychun Lucas us ay epakaammu ay hi Jesus nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay enachen nan chiyuycha kianak Israel (17:25). Kiapú as nan nangachiyancha kan hiya, naekaskasaba nan maepangkep kan Jesus as nan chiyuycha Gentil ta maammuwancha nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios ya maesarakancha.

Nauycha nan tukutukún ay kaamuchan ay laychun Lucas ay epakaammu: Nan omona at maepangkep as panagfiafiawi. Insurat Lucas ay nan pangkep Juan ay Fumufunyag as nan enmaliyana ay nun-isuru at ta munfiafiawi nan tataku as nan fiasfiasorcha (3:3). Enpailan Lucas ay wacha nan kalibfengan Jesus asna's luta ay mamakawan as nan chiyuycha finmasor (5:24). Intukiatukian Lucas ay nangisurat as nan maepangkep as nan mapakawanan as nan fiasfiasor (6:37; 7:47; 11:4; 12:10; 17:3-4; 23:34; 24:47).

Nan maekadwa at maepangkep as kararag. Maepaila as nan nauycha versikulu ay hi Jesus at kanayon ay nunkararag 3:21; 5:16; 6:12; 9:18, 28; 22:32, 40-41. Insurat us Lucas nan filin Jesus as nan disipulusna ay achicha machischismaya ay munkararag (18:1-8).

Nan maekatlu at maepangkep as lagsak nan am-in ay nangafurot ay hi Jesus at Anak Apo Dios ay kaman as nan nanib-atan Zakeo kan Jesus. Ongor chi lagsakna ay nangmangili kan Jesus as afongna. (19:6, 37).

Ongor chi naisurat as nan nauy ay liblu, ya as na yangkiay nan kawadana ay kaman as nan kantan nan angheles (2:13-14), nan nangil-an nan chiyuycha munpaspastor kan cha Jesus as nan naiyankana (2:15-20), nan nataynanan Jesus as Templo as nan kaongana (2:41-52), nan fiaknang ya hi Lazaro (16:19-31), nan maepadpachongan maepangkep as nan i-Samaria (10:30-37) ya nan nalitaw ay anak (15:11-32).

Nan Nakudkudwaan nan Nauy Liblu:

Nan Pangkep Nan Nauy Liblu 1:1-4
Nan Naiyankan Juan Ay Fumufunyag Ya Hi Jesus 1:5-2:52
Nan Nafunyakianan Ya Nachistingan Jesus 3:1-4:13
Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Galilea 4:14-9:50
Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Jerusalem 9:51–19:27
Nan Anongos Ay Chumingkon Jesus Ya Nan Natuyana 19:28-23:56
Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy Inkiana Nan Naetag-uyana Ad Chaya 24:1-53

Nan Laplapon Nan Surat

1 Kan he-a machayaw ay Teofilo,

Ongorcha nan namachas ay nangisurat as nan chiyuycha natongpar as
nan kawad-an takú.
2 Nan insuratcha at kaman as nan nachamag takú as nan chiyuycha
nangila as nan en-enat Jesus nunlapu as nan laplapuna ya nan chiyuycha
nangekaskasaba as nan kalen Apo Dios.
3 Kiapú ta enmamadku ay nangachar as nan nauycha am-in ay enom-
ommat nunlapu as nan nunlapuwancha, ninumnumku us ay ammay mu
ornosok ay mangisurat as nan nauycha kan he-a
4 ta maammuwam ay tit-iwa nan naisursuru kan he-a.

Nan Naepakaammuwan Nan Maiyankan Juan Ay Fumufunyag

5 As nan timpu ay hi Herodes nan ari ad Judea, wacha nan usa ay pachi
ay nan ngachana at Zacarias ay naetatapi as nan bunggoy chi papachi ay
epapanguruwan Abias. Nan ngachan asawana at Elisabet ay kianak Aaron.*
6 Nalintigcha ay hen-asawa as nan mangiil-an Apo Dios, ya tenongparcha
ay ustu nan am-in ay filin ya lintig Apo Dios.
7 Maid anakcha, tay fiasig hi Elisabet, ya nunkarakaycha us challu.
8 Kun pay inumchan nan urkiw ay munserfiyan nan bunggoy ay naetat-
apiyan Zacarias, hiya nan cha mangekaman as nan chununa ay kenapachi.
9 Maiyunud as nan iniili ay ukialen nan papachi, hi Zacarias nan nafuno-
tan ay sungkop as nan Templo ay mamuor as nan insenso.
10 Kuna pay cha puoran nan insenso, chacha us munkararag nan am-in ay
tataku as chará.
11 Angkiay ya nunpaila kan Zacarias nan usa ay anghel Apo Dios ay nan-
gatakchug as apét kannawan nan altar ay mangipuorancha as nan insenso.
12 Nakudnor hi Zacarias as nan nangil-ana as nan anghel, ya inmugyat hiya
as solet.
13 Ngem kenalen nan chiyuy anghel kan hiya, “Achika umugyat, Zacarias,
tay chinngor Apo Dios nan kararagmu, at omanaktu hi asawam ay Elisabet
as laraki, ya ngadnam hiya as Juan.
14 Ongortu nan lagsakmu, ya ongortu us nan maragsakan as nan
maiyankana,
15 tay amudtu hiya as nan mangiilan Apo Dios. Masapor achi umikop as
fiayas winnu tapina ay fumutang, ya mapnuntu hiya as Espiritu Santo uray
as nan naisisikukiana.
16 Ongortu nan munfiangchuna ay kianak Israel kan Apo ay Dioscha.
17 Mangon-onantu hiya mu hi Cristo, ya nan pannakafialina at kamantu
as nan inchat nan Espiritu Santo kan Elias ay pomapadtu ad pus-uy.
Munlelennayachunantu nan am-a ya nan an-ak, ya nan nunkasokel at
pafiangchunantu as nan kenasilib chi nalintig ay taku. Hiyachi nan atuna
ay mangesakiana as nan tataku as nan omaliyan Cristo.”
18 Angkiay kenalen Zacarias as nan anghel, “Anan mangammuwak mu tit-
iwa nan kenalem, tay narakayak met ya kaman us kan asawak?”
19 Tinumfor nan anghel kan hiya, “Ha-un hi Gabriel ay fiabfiaarun Apo
Dios ay nangatakchug as nan sangwanana. Infiaorak kan hiya ay mangifi-
akia kan he-a as nan nauy ammay ay chamag.
20 Kiapú ta chaanmu enafurot nan kenalek, maumorkantu inkiana um-
chan nan urkiw ay matongparan nan infiakiak kan he-a, tay tit-iwa ay
matongpar chaná as nan timpuna.”
21 As nan hiyachi, sisin-ud nan tataku as chará nan pumitiwan Zacarias, ya
chacha masmaschaaw mu adchi t'uy mafiayag hiya as Templo.

* **1:5** 1 Cro. 24:10 Hi Aaron at pachi us ad pus-uy.

22 Kun pay pinmitiw hi Zacarias, achi at makakali kan chicha. Angkiay
ya naawatancha ay wachay enpailan Apo Dios kan hiya as fiaruy, tay kun
nunpadpacha hiya kan chicha ya achi makakali.
23 Kun pay narpas ay nunserfi as templo, kenmatam.
24 Kun pay chaan nafiayag, nunsikug hi Elisabet ay asawana, ya kun
nuntutungaw as lema ay furan.
25 Kenalina as achorna, “Hi Apo Dios nan nangekaman as na kan ha-un, tay
sinug-anganak as nan achek makaankan. Ad wani, maid ekafiainku as nan
tataku.”

Nan Naepakaammuwan Nan Maiyankan Jesus

26 Kun pay as nan maekan-um ay furanun nan sikug Elisabet, infiaor Apo
Dios hi anghel Gabriel ad Nazaret ay ili ad Galilea
27 as nan usa ay fiarasang ay nan ngachana at Maria ay chaan nakiskissuy
as laraki. Hi Maria at naetfor kan Jose ay nurpu as nan kianak Ari David ad
pus-uy.
28 Kun pay inmuy nan anghel kan Maria, kenalina, “Munlagragsakka! He-a
ay nabendisyonan as solet, tay wacha hi Apo Dios kan he-a.”
29 Nalilifokan as solet hi Maria as nan infiakian nan anghel, at ninum-
nunumnumna mu anan laychun nan nauy ay kanan.
30 Ngem kenalen nan anghel kan hiya, “Achika umug-ugyat Maria, tay
benendisyonan chaká kan Apo Dios.
31 Munsikugkantu, at iyanakmu nan laraki, ya ngadnamtu hiya as Jesus.
32 Hiyantu nan tit-iwa ay amud ya makali un Anak nan Kangatuwan ay
Apo Dios. Mun-ariyuntu Apo Dios hiya ay kaman as nan kaap-uwana ay hi
Ari David,
33 ya hiyantu nan muntoray in-inkiana as nan chiyuycha kianak Jacob, ya
maid munpatingkiaan nan muntorayana.”
34 Senarudsud Maria as nan anghel, “Anuy man atun tona ay ommat, tay
maid met laraki as nakiskissuy kan ha-un?”
35 Tinumfor nan anghel, “Omalintu nan Espiritu Santo kan he-a, ya as nan
pannakafialin Apo Dios, ommat na kan he-a. Hiyana nan kiapúna ay nan
nasantowan ay onga ay maiyanak at makali un Anak Apo Dios.
36 Uray nan ifiam ay Elisabet ay kanancha un fiasig ya narakay at unum chi
furanun nan laraki ay insisikugna,
37 tay maid achi mafialin kan Apo Dios.”
38 Kenalen Maria, “Ha-un nan fiabfiaarun Apo Dios, ya kun ommat kan ha-
un nan hana kenalem.” Angkiay ya tenaynan nan anghel hiya.

Nan Nangfisitaan Maria Kan Elisabet

39 Kun pay chaan nafiayag as nan nanaynanan nan anghel kan Maria,
kenamkamon Maria ay tinmikid henan chunchuntug inkiana inumchan
henan usa ay ili ad Judea.
40 Sinungkop as afong cha Zacarias, ya kenomostana hi Elisabet.
41 Kun pay chinngor Elisabet nan kalen Maria, nunkiwi nan onga as
putuna. Napnu hi Elisabet as Espiritu Santo,
42 ya nunkali as napigsa, “Nabendisyonanka challu as nan am-in ay fi-
anafiai, ya nabendisyonan nan onga as putom!
43 Anuyak paat nabendisyonan t'uyak finisita as nan enan nan Apok?
44 As nan nanngorak as nan kalem, nunkiwi nan nauy onga as putok as
lagsakna.
45 Nabendisyonanka, tay enafurotmu ay matongpar nan infiakian Apo
Dios kan he-a.”

Nan Nangichayawan Maria Kan Apo Dios

46 Angkiay kenalen Maria,
“As nan am-in ay numnumku, ichaychayawku nan Apo.
47 Munlagragsakak as solet kiapú kan Apo Dios ay Mangesarakan kan ha-un,
48 tay ninunumnumak ay kun lawá ap-apud ay mafiabfiaor! Munlapu ad
wani, kanantu nan am-in ay tataku un nabendisyonanak,
49 tay hi Apo Dios ay Mannakafialin ya nasantowan at enatna nan
nakaskaschaaw kan ha-un.
50 Masug-ang hiya as nan am-in ay mangichaychayaw kan hiya manipud as
nan kaap-uwan takú inkiana as nan chiyuycha cha somarsarunu ay
kianakcha.
51 Enpailana nan pannakafialina as nan nangwarawaraana as nan tataku ay
nunkapangas.
52 Kenaana nan chiyuycha mannakafialin ay ar-ari as nan tronocha, ya
enpangatuna nan ap-apud ay tataku.
53 Sinufuna nan chiyuycha cha munchukiaang as ammay, ya enpak-akna
nan chiyuycha nafiaknang ay maid in-inchatna kan chicha.
54 Ninunumnumna nan enkarina as nan kaap-uwan takú, isunga finadngana
nan chiyuycha kianak Israel† ay fiabfiaaruna.
55 Kaman as nan enkarina kan Abraham ad pus-uy ya as nan chiyuycha
kianakna ay sug-angana chicha in-inkiana.”
56 Kiayud umuy as turu ay furan nan nafofoonan Maria as afong cha
Elisabet, angkiay ya kenmatam.

Nan Naiyankan Juan Ay Fumufunyag

57 Kun pay inumchan nan urkiw ay omankan Elisabet, inyanakna nan
laraki.
58 Chinngor nan sasag-una ya iib-ana nan sug-ang Apo Dios kan hiya, at
nakelagragsakcha.
59 As nan maekawaru ay urkiw nan onga, enmalicha ay manugyat, ya
mangepangachan koma kan hiya as Zacarias ay ngachan amana.
60 Ngem kenalen enana, “Fiakun sa. Nan ngachana at Juan.”
61 Kenalicha kan hiya, “Maid met ib-am as nakin ngachan as assesa.”
62 Angkiay ya penachacha kan amana ay Zacarias mu ngachana nan
laychuna ay epangachan as nan onga.
63 Nunpaara hi Zacarias as tabra as munsuratana, at insuratna na: “Nan
ngachana at Juan.” Kuncha pay inila chi, naschaawcha am-in.
64 Kalina at ya makakali hi Zacarias ya nunchaychayaw kan Apo Dios.
65 Am-in nan sasag-uncha at naschaawcha as nan enommat, ya nan nauy
ay chamag at naiwaras as nan umiili henan am-in ay chuntug ad Judea.
66 Nan am-in ay nanngor as na at ninumnunumnumcha ya waschi un
senarudsudna, “Anan munfialinan ngun tona ay onga?” Kenalicha chi, tay
inilacha ay wacha nan pannakafialin Apo Dios as nan onga.

Nan Enpadton Zacarias

67 Napnu as Espiritu Santo hi Zacarias ay aman nan onga, ya enpadtuna
na:
68 “Machaychayaw hi Apo Dios ay Apon nan chiyuycha kianak Israel, tay
enmali ay nangfiachang as nan tatakuna, ya nangwayawaya kan
chicha.
69 Infiaorna kan chitaku nan mannakafialin ay Omesarakan ay nurpu as nan
kianak Ari David ay fiabfiaaruna.

† **1:54** Gen. 32:25-28; 49:7, 16

70 Hiyana challu nan enpaepadtuna as nan chiyuycha nasantowan ay poma-
padtuna ad pus-uy ay nangali
71 un esarakana chitaku as nan chiyuycha kafusor takú ya as nan am-in ay
mangiingor kan chitaku.
72 Enkarina ay sug-angana nan kaap-uwan takú, ya achina liwliw-an nan
nasantowan ay inturagna kan chicha.
73 O, enkarina kan Abraham ay kaap-uwan takú
74 ay esarakana chitaku as nan chiyuycha kafusor takú, ya parufusana
chitaku ay tumurud ay munserfi kan hiya
75 ta nasantowan ya nalintig takú as nan mangiilan Apo Dios as nan am-in ay
urkiw ay panagfiyag takú.

76 “He-a ay anakku, he-a nan makali un pomapadton nan Kangatuwan ay
Dios, tay omon-onaka mu nan Apo ta cham esakiana nan ayuna.‡
77 Uymu cha epakaammu as nan tatakuna ay maesarakancha as nan ma-
pakawanancha as nan fiasfiasorcha.
78 Kiapú as nan sug-ang Apo Dios kan chitaku, ifiaornantu nan murpu
ad chaya ay mangesarakan kan chitaku ay maepachong as nan cha
fomoknakian nan urkiw.
79 Tay as nan omaliyana ay murpu ad chaya, silawana nan tataku ay maepa-
chong as nan matataku as nan ngongot ya umuycha as nan utúy ay
maid patingkiana. Epangunantu chitaku as nan charan ay muntorón̈g
as natalna ay numnum.”§
Hiyana nan kenalen Zacarias.
80 Inmurú̈g nan onga, ya finmikas nan achorna, ya pinmigsa nan pam-
matina. Nayaschi henan disyerto inkiana inumchan nan urkiw ay nunpail-
ana ay mun-isuru as nan tataku ay kianak Israel.

2

Nan Naiyankan Jesus
(Mat. 1:18-25)

1 As nan hiyachi ay timpu, infilin Emperador Augustu ad Roma ay
munpalesta nan am-in ay tataku henan am-in ay il-ili ay muntotorayana.
2 Hiyana nan omona ay naelestaan chi tataku at enommat as nan timpon
Gobernador Kirenio ad Siria.
3 Waschi un uy nunpalesta henan mismu ay ilina.
4 Kun pay hi Jose ay nurpu ad Nazaret ay usa ay ili ad Galilea, enmabrat ad
Betlehem ay ili ad Judea, tay hid-i nan naiyankan Ari David ay kaap-uwana
ad pus-uy.
5 Nuntun-udcha kan Maria ay naetfor ay asaw-una ta uycha us
munpalesta. As nan hiyachi ay timpu, masisikug hi Maria.
6 Kuncha pay wacha ad Betlehem, inumchan at nan timpu ay omankan
Maria,
7 at inyanakna nan laraki ay panguru ay anakna. Penotepotana as lopot
ya enpab-ugna as nan mangmanganan chi animar. Hid-i ad Bethlehem nan
inmiyanancha, tay maid magyanancha as nan chumawchawsan.

Nan Nunpail-an Nan Anghel As Nan Chiyuycha Munpaspastor

8 As nan hiyachi ay lafi, wachacha nan munpaspastor ay inmiiyan henan
pastu ay naesasag-un henan hiyachi challu ay lukiar ay mamanfiantay as
nan karnerocha.

---

‡ **1:76** Mal. 3:1; Mat. 11:10; Mar. 1:2; 7:27 § **1:79** Isa. 9:2; 59:8; Mat. 4:16

9 Kalina at ya nunpaila nan usa ay anghel Apo Dios kan chicha, ya
nasilawancha as nan sumili ay kaichayawan Apo Dios, ya inmugyatcha as
solet.
10 Ngem kenalen nan anghel kan chicha, “Achi kayu umugyat, tay iyalek
nan ammay ay chamag kan chakayu ay mangepalagsak as nan am-in ay
tataku.
11 Ad wani ay urkiw, henan ilen Ari David, naiyanak nan Omesarakan ay
hi Cristo ay hiya nan Apo.
12 Hiyana nan sinyar ay mangammuwanyu ay tit-iwa sa: Ilaunyuntu nan
mutun ay napopotepotan as lopot ay naepapab-ug as nan mangmanganan
chi animar.”
13 Kalina at ya nunpaila nan ongoongor ay angheles ay nurpu ad chaya
ay kakadwan nan nauy anghel, ya chacha munchaychayaw kan Apo Dios ay
chacha kankanan,
14 “Machaychayaw hi Apo Dios ad chaya, ya wachay kappia asna's luta as nan
tataku ay mangepalaylayad kan hiya!”
15 Kuncha pay nunfiangad nan angheles ad chaya, natatakiatfor nan
chiyuycha munpaspastor, “Uy takú ad Betlehem, ya uy takú ilaun nan nauy
ay enommat ay enpakaammon Apo Dios kan chitaku.”
16 Angkiay ya kenakamucha ay inmuy, ya ininchanancha cha Maria kan
Jose ya nan mutun ay naepapab-ug as nan mangmanganan chi animar.
17 As nan nangil-ancha as nan mutun, infiakiacha kan chicha nan kenalen
nan anghel maepangkep as nan nauy mutun.
18 Naschaawcha nan am-in ay nanngor as nan infiagfiakian nan chiyuycha
munpaspastor kan chicha.
19 Ngem kun ninunumnum am-in Maria chaná ya chana numnumnumun
ay ustu.
20 Nan chiyuycha munpaspastor at nunfiangadcha ay cha munkankanta
ya munchaychayaw kan Apo Dios kiapú as nan am-in ay chinngorcha ya
inilacha ay infiakian nan anghel kan chicha.

Nangadnan Hi Jesus

21 As nan maekawaru ay urkiw nan mutun, sinugyatancha ya ngenadnan-
cha as Jesus, tay hiyachi nan ngachan ay infiakian nan anghel kan chicha as
nan chaana nurmuwan.

Nan Nangiyawatancha Kan Jesus As Templo

22 Kun pay enmali nan timpu ay mangekamanan cha Jose kan Maria as nan
Lintig Moises ay pannakacharos, entakincha nan mutun ad Jerusalem ay uy
mangiyawat kan hiya kan Apo Dios
23 ay kaman as nan naisurat as nan Lintig Apo Dios ay kanana, “Am-in ay
laraki ay panguru ay anak at kuwan Apo Dios chicha.”*
24 Uycha us inchaton kan Apo Dios nan infiakian nan Lintig ay chuwa ay
fiarug winnu chuwa ay kinapad ay karopati.†
25 Ad Jerusalem, wacha nan usa ay am-ama ay nan ngachana at Simeon
ay maman-ud as nan kaesarakanan nan chiyuycha kianak Israel. Hi tona ay
taku at nalintig ya tit-iwa ay manangchaychayaw kan Apo Dios, ya wacha
nan Espiritu Santo kan hiya.

---

* **2:23** Exo. 13:2, 12, 15 † **2:24** Nan maepangkep as nan Lintig Apo Dios ay infiakian Moises at hiyana:
Mu omanak nan fiafiai as laraki, maifilang hiya as naruket as opat puru ay urkiw. Kun pay marpas sa,
masapor iyuyna as Templo nan usa ay kordero winnu kossel ay maichat as nan pachi ta puoran nan
pachi ay maichaton kan Apo Dios. As nan hiyachi ay atuna, nan fiafiai at maifilang kasin as nacharos.
Lev. 12:8

26 Enpakaammon nan Espiritu Santo kan hiya ay achi matuy hiya inkiana
ilauna hi Cristo ay enkaren nan Apo.
27 Kun pay entoróng nan Espiritu Santo hi Simeon as Templo, hiyachi us
nan nangiskopan Jose ya hi asawana kan Jesus ta uycha atun nan naisurat
as nan Lintig.
28 Senakruy Simeon nan mutun ya chinaychayawna hi Apo Dios. Kenalina,
29 “Apo Dios, ad wani ay tenongparmu nan enkarem, eparufusmu koma ay
matuyak ay fiabfiaarum ay wachay talna as numnumku,
30 tay inilak at ay mismu nan infiaormu ay Omesarakan
31 ay ensasakianam as nan mangiilan nan am-in ay tataku.
32 Hiya at maepachong as nan silaw ay manilaw as numnum nan chiyuycha
Gentil, ya kiapú kan hiya, maichayaw nan tatakom ay kianak Israel.”
33 Naschaaw nan chanakchakor Jesus as nan kenalen Simeon maepangkep
kan Jesus.
34 Angkiay ya benendisyonan Simeon chicha, ya kanana kan Maria ay
enan Jesus, “Nan nauy ay anakmu at pinilen Apo Dios ay manachael ya
mangesarakan as nan ongor ay kianak Israel. Hiya nan sinyar ay nurpu kan
Apo Dios ay achi laychun nan ongor ay tataku.
35 Kiapú kan hiya, maammuwan nan tit-iwa ay wacha as numnumcha.
Kun pay he-a ay enana, ngumunguyuska as solet ay kaman chaká chinuyok
as tachum ay espada.”
36 Wacha us hid-i nan usa ay en-enagkiaw ay pomapadtu ay nan ngachana
at Ana ay potot Fanuel ay kianak Aser. Pitu yangkiay ay tawwun nan
enmaasaw-ana,
37 at ellakas hiya inkiana waron puru ya opat nan tawwuna. Inurkiw ya
lenafi ay wacha hiya as Templo ay cha munchayachayaw kan Apo Dios, cha
mun-ayuayunar ya cha munkarakararag.
38 As nan hiyachi ay uras, naesnop ay mangila kan Jesus. Nunyaman kan
Apo Dios, ya infiakiana nan maepangkep as nan mutun as nan am-in ay
maman-ud as nan mangwayawayaan Apo Dios as nan tataku ad Jerusalem.
39 Kun pay narpas ay enat cha Jose kan Maria nan am-in ay filin as nan
Lintig Apo Dios, nunfiangadcha ad Galilea henan mismu ay ilicha ay Nazaret.
40 Inmurúg ya finmikas nan onga. Napnu us as silib, ya wacha kan hiya
nan bendisyon Apo Dios.

Nan Nunfiatiyan Jesus As Templo

41 Tenawwun ay in-inmuy nan chanakchakor Jesus ad Jerusalem as nan
Fiastan chi Munlausan.
42 Kun pay hinpuru ya chuwa nan tawwun Jesus, uycha nakifiasta ay
maiyunud as nan iniili ay ukialicha.
43 As nan narpasan nan fiasta, inligwatcha ay munfiangad as ilicha. Ngem
nunfiati hi Jesus ad Jerusalem ay achi ammon nan chanakchakorna.
44 Ka-anancha mu nakitutun-ud hiya as nan kakadwacha ay munfiangad
as ilicha. Isunga nanad-arancha as usa ay urkiw, at enlapucha ay manganap
kan hiya as nan iib-acha ya as nan am-ammucha.
45 Kuncha pay achi maanapan hiya, nunfiangadcha ad Jerusalem ay uy
manganap kan hiya.
46 Kun pay inmuy chi turu ay urkiw, ininchanancha hi Jesus as nan Templo
ay naketotokor ay chuchumngor as nan mun-isursuru as Lintig ya cha
munsarsarudsud kan chicha.
47 Am-in ay nanngor kan hiya at naschaawcha as nan pannakaawatna ya
chiyuycha songfiatna.

48 Kun pay inilan nan chanakchakorna hiya, naschaawcha, ya kanan
enana kan hiya, “Anakku, adchi t'uymu enat na kan chakami? Nachanakian
kami as solet kan amam ay uy nangan-anap kan he-a.”
49 Tinumfor hi Jesus, “*Adchi t'uyak kis-an anapun? Ay achiyu ammu ay*
masapor wachaak as afong Amak?”
50 Ngem chaan naawatan nan chanakchakorna nan laychuna ay kanan
kan chicha.
51 Angkiay ya nakitun-ud hi Jesus kan chicha ay nunfiangad as ilicha ay
Nazaret, at tenongtongparna cha amana kan enana. Kun ninunumnum am-
in enana chaná ay enom-ommat.
52 Inmurúg ya sinmilib hi Jesus, at nalaylaychan hi Apo Dios ya nan tataku
kan hiya.

3

Nan Nun-ekaskasabaan Juan Ay Fumufunyag
(Mat. 3:1-12; Mar. 1:1-8; Jn. 1:19-27)

1 As nan maekapuru ya lema ay tawwun ay nuntorayan Emperador
Tiberio, hi Poncio Pilato nan gobernador ad Judea, hi Herodes nan nuntoray
ad Galilea, hi Felipe ay sunúdna nan nuntoray ad Iturea ya Traconite, ya hi
Lisanias nan nuntoray ad Abilene.*
2 Nan kangatuwan ay papachen chi Judio at cha Anas kan Caifas.
As nan hana ay timpu, wacha nan kenalen Apo Dios kan Juan ay potot
Zacarias as nan kawad-ana henan disyerto.
3 Uy nun-ekaskasaba hi Juan henan am-in ay lukiar ay nangliliwus henan
wawwang ay Jordan. Kenarkalina, “Munfiafiawi kayu ya munpafunyag
kayu, at pakawanun Apo Dios chakayu as nan fiasfiasoryu.”
4 Nan nauy ay en-enat Juan at hiyana nan natongparan nan enpaisurat Apo
Dios kan Isaias ay pomapadtu ay kanana:
“Wacha nan taku henan disyerto ay cha mangifugfukiaw un, ‘Esakianayu
nan ayun nan Apo. Munlutkunyu nan ayuna.’
5 Masapor maafiab nan chiyuycha nakaongan. Mapanad nan chiyuy-
cha filig. Munfialin as lutug nan chiyuycha charan ay nunkatiku.
Machuschusan nan chiyuycha tinmutunu.
6 Ilauntu nan am-in ay tataku nan atun Apo Dios ay omesarakan.”†
7 Kenalen Juan as nan ongoongor ay tataku ay uy munpafunyag kan hiya,
“Hoy! Chakayu ay kaman an-ak chi kubra! Anan nangali kan chakayu un
malisiyanyu nan omali ay ichusan Apo Dios mu mafunyakian kayu?
8 Masapor atunyu nan mangepaila ay tit-iwa ay nunfiafiawi kayu as
nan fiasfiasoryu. Achiyu kankanan as achoryu un, ‘Achi chakami challu
chusaun kan Apo Dios, tay hi Abraham nan kaap-uwanmi.’ Tay ifiakiak kan
chakayu ay uray nan nauycha fiatu at mafialin ay munfialinun Apo Dios as
kiankianak Abraham!
9 Nan ichusan Apo Dios at kaman as nan wasay ay naesasakiana ay mani-
por as kaiw. Am-in ay kaiw ay achi fumkias as ammay at maesalepooncha
ay masipor, ya maichus-orcha as nan apuy.”
10 Senarudsud nan ongor ay tataku kan hiya, “Ngachana nan atunmi
ngarud?”
11 Tinumfor hi Juan kan chicha, “Nan taku ay wachay fiachuna as chuwa
at masapor ichatna nan usa as nan maid fiachuna, ya nan wachay kanuna at
umichat as nan maid kanuna.”

---

* **3:1** Mat. 14:1; Ara. 13:1 † **3:6** Isa. 40:3-5

12 Wachacha us nan mangam-among as fiaror ay inmuy ay munpafunyag,
ya kanancha kan Juan, “Misturu, ngachana nan atunmi?”
13 “Achi kayu munsengsengel as subra mu nan naifilin kan chakayu,”
ensongfiatna.
14 Wachacha us nan sosorchachu ay nanarudsud kan hiya, “Chakami ngay,
ngachana nan atunmi?”
Tinumfor hi Juan kan chicha, “Achiyu epelpelet ay mangara as siping chi
uray ngachana ay taku winnu achi kayu munkutkutum ay mangepafiasor as
nan uray ngachana ay taku. Mapnek kayu as nan silchuyu.”
15 Kiapú as nan infiakian Juan, pinmigsa nan namnaman nan tataku, ya
chacha numnumun nan maepangkep kan Juan ay uy at hiya nan Cristo.
16 Kenalen Juan kan chicha am-in, “Funyakiak chakayu as chanum, ngem
wacha nan cha umunud kan ha-un ay am-amud mu ha-un. Achiyak paat
maekari ay mangfokat as kiarot chi sapatosna. Funyakianantu chakayu as
Espiritu Santo ya apuy.
17 Maepadpachong hiya as nan taku ay nanangchun as ligkia ay osaruna
ay manapa as nan finayu. Nan natap-an at ittunantu as nan mangit-ittuwan.
Ngem nan chuki at ipuornantu as nan apuy ay achi mapappauy.”
18 Ongor pay nan tapina ay enosarna as nan chana mangekasabaan as nan
Ammay ay Chamag as nan tataku.
19 Ngem senengaran Juan hi Gobernador Herodes, tay penlosna hi Hero-
dias ay asawan nan sunúdna, ya kiapú as nan am-in ay tapina pay ay
manangotettet ay en-enatna.
20 Nan usa pay ay mangotettet ay enatna at nan nangepafiaruchana kan
Juan.‡

Nan Nunpafunyakian Jesus
(Mat. 3:13-17; Mar. 1:9-11)

21 As nan chaan pay naifiaruchan Juan as nan chana mamunfunyakian
as nan ongor ay tataku, uy nunpafunyag us hi Jesus. As nan cha
munkarkararakian Jesus kan Apo Dios, natkafian ad chaya.
22 Angkiay ya kenomsop kan hiya nan Espiritu Santo ay kaman as nan ilan
chi karopati, ya wacha nan kali ay nurpu ad chaya ay kanana, “He-a nan
anakku ay laylaychok. Malaylaychanak paat kan he-a.”

Nan Kaap-uwan Jesus
(Mat. 1:1-17)

23 Kiayud turon puru ay tawwun Jesus as nan nangelapuwana ay nun-
isuru as nan tataku. Infilang nan tataku hiya as potot Jose. Hi Jose at potot
Eli.
24 Hi Eli at potot Matat. Hi Matat at potot Levi. Hi Levi at potot Melki. Hi
Melki at potot Jane. Hi Jane at potot Jose;
25 Hi Jose at potot Matatias. Hi Matatias at potot Amos. Hi Amos at potot
Nahum. Hi Nahum at potot Esli. Hi Esli at potot Nage.
26 Hi Nage at potot Maat. Hi Maat at potot Matatias. Hi Matatias at potot
Semei. Hi Semei at potot Jose. Hi Jose at potot Juda.
27 Hi Juda at potot Joana. Hi Joana at potot Resa. Hi Resa at potot Zorobabel.
Hi Zorobabel at potot Salatiel. Hi Salatiel at potot Neri.§
28 Hi Neri at potot Melki. Hi Melki at potot Adi. Hi Adi at potot Cosam. Hi
Cosam at potot Elmodam. Hi Elmodam at potot Er.

---

‡ **3:20** Mar. 6:16-29 § **3:27** 1 Cro. 3:17-19; Ezra 3:2; Hag. 1:1

29 Hi Er at potot Josue. Hi Josue at potot Eliezer. Hi Eliezer at potot Jorim.
Hi Jorim at potot Matat. Hi Matat at potot Levi.
30 Hi Levi at potot Simeon. Hi Simeon at potot Juda. Hi Juda at potot Jose.
Hi Jose at potot Jonan. Hi Jonan at potot Eliakim.
31 Hi Eliakim at potot Melea. Hi Melea at potot Mena. Hi Mena at potot
Matata. Hi Matata at potot Natan. Hi Natan at potot David.
32 Hi David at potot Jesse. Hi Jesse at potot Obed. Hi Obed at potot Booz. Hi
Booz at potot Salmon. Hi Salmon at potot Naason.*
33 Hi Naason at potot Aminadab. Hi Aminadab at potot Aram. Hi Aram at
potot Arni. Hi Arni at potot Esron. Hi Esron at potot Fares. Hi Fares at potot
Juda.†
34 Hi Juda at potot Jacob. Hi Jacob at potot Isaac. Hi Isaac at potot Abraham.
Hi Abraham at potot Tare. Hi Tare at potot Nacor.‡
35 Hi Nacor at potot Serug. Hi Serug at potot Ragau. Hi Ragau at potot Peleg.
Hi Peleg at potot Heber. Hi Heber at potot Selah.§
36 Hi Selah at potot Cainan. Hi Cainan at potot Arfaxad. Hi Arfaxad at potot
Sem. Hi Sem at potot Noe. Hi Noe at potot Lamec.*
37 Hi Lamec at potot Matusalem. Hi Matusalem at potot Enoc. Hi Enoc at
potot Jared. Hi Jared at potot Mahalaleel. Hi Mahalaleel at potot Cainan.†
38 Hi Cainan at potot Enos. Hi Enos at potot Set. Hi Set at potot Adan, ya hi
Adan at anak Apo Dios.‡

4

Nan Nanistingan Satanas Kan Jesus
(Mat. 4:1-11; Mar. 1:12-13)

1 Hi Jesus ay napnu as pannakafialin nan Espiritu Santo at nak-ak henan
wawwang ay Jordan. Enpangon nan Espiritu Santo hiya henan disyerto.
2 Hid-i nan nanistingan Satanas kan hiya as opat puru ay urkiw. As nan
chiyuycha ay urkiw, chaan nangnangan hi Jesus. Kun pay narpas chachi,
nunchukiaang hiya.
3 Kenalen Satanas kan hiya, "Mu tit-iwa ay anak chaká kan Apo Dios,
filinum nan nauy fiatu ta munfialin as tenapay."
4 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Nan naisurat as nan Kalen Apo Dios at*
kanana un, 'Fiakun yangkiay makan nan pagfiyag nan taku.' "*
5 Angkiay ya enpangon Satanas hi Jesus as nan nangatu ay lukiar, ya as nan
apag-ila yangkiay, enpailana kan Jesus nan am-in ay muntorayan asna's luta.
6 Kenalen Satanas, "Ichatkuntu kan he-a nan nauycha am-in ay kalibfen-
gan ay mangetoray hena ya am-in nan nauycha kenafiaknangcha, tay
naichat at chaná kan ha-un, at ichatkuntu as nan laychok ay mangichatan.
7 Isunga mu chayawunak kan he-a, kuwam am-in chaná."
8 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Nan naisurat as nan Kalen Apo Dios at*
kanana un, 'Chayawum nan Apo ay Diosmu, ya kan hiya yangkiay nan mun-
serfiyam.' "†
9 Angkiay ya enpangon Satanas hiya ad Jerusalem, ya enpatakchugna hiya
as nan kangatuwan ay parten nan Templo. Kenalina kan hiya, "Mu tit-iwa
ay Anak chaká kan Apo Dios, ud-a pay omagkiangka munlapu hena inkiana
as kuwabna,

---

* **3:32** Ruth 2-4 † **3:33** Gen. 38:29; 46:12; Num. 26:20 ‡ **3:34** Gen. 11:24-32 § **3:35** Gen. 10:25; 11:16-19 * **3:36** Gen. 4:18-24 † **3:37** Gen. 5:18-22 ‡ **3:38** Gen. 2; 5:1-5 * **4:4** Deut. 8:3 † **4:8** Deut. 6:13; 10:20

10 tay nan naisurat met as nan Kalen Apo Dios at kanana un, ‘Filinun Apo
Dios nan anghelesna ay mangaywan kan he-a.
11 Tatag-uyun chakantu kan chicha as nan limacha ta achi maepakpak nan
sukem as nan fiatu.’ ”
12 Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Wacha met us nan naisurat as nan Kalen Apo
Dios ay kanana un, ‘Achim chischistingun nan Apo ay Diosmu.’* ”‡
13 Kun pay enat Satanas nan am-in ay kafiaelana ay nanisting kan Jesus,
tenaynan Satanas hiya inkiana kasin mawad-an as chansana.

Nan Nangelapuwan Jesus Ay Nun-isuru Ad Galilea (Mat. 4:12-17; Mar. 1:14-15)

14 Nunfiangad hi Jesus ad Galilea ay wacha kan hiya nan pannakafialin nan
Espiritu Santo, at nunchinamag nan maepangkep kan hiya henan am-in ay
lukiar ad Galilea.
15 Nun-is-isuru hiya as nan chiyuycha senagogacha, ya chinaychayaw nan
am-in ay tataku hiya.

Nan Nangachiyancha Kan Jesus Ad Nazaret (Mat. 13:53-58; Mar. 6:1-6)

16 Angkiay ya inmuy hi Jesus ad Nazaret ay nasiknana. Kun pay inumchan
nan Urkiw ay Mun-iblayan, inmuy hiya as nan senagoga, tay hiyasa challu
nan chana atuatun. Tenmakchug ay mamasa as nan Kalen Apo Dios.
17 Naichat kan hiya nan nalolopelop ay insurat Isaias ay pomapadtu.
Finitlagna ya ininchanana nan naisurat ay kanana,
18 “*Wacha nan Espiriton Apo Dios kan ha-un, tay piniliyak ay mangekasaba
as nan Ammay ay Chamag as nan pugli. Infiaorak ay uy mangifiaag as
nan pannakailufus nan chiyuycha fiarud, makail-an nan nunkafurag, ya
pannakawayawayan nan munliglikiat.*
19 *Infiaorak us ay mangepakaammu as nan timpu ay mangesarakanan Apo
Dios as nan tatakuna.*”§
20 Lenopelopna kasin nan nangfiasaana ya infiangadna as nan fumadfi-
achang, at tenmokor hiya. Am-in nan tataku ay wacha as nan senagoga at
entotoongancha hiya.
21 Kenalina kan chicha, “*Nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
chinngoryu ay naifiasa at natongpar ad wani.*”
22 Ammay nan kaap-apatana as nan am-in ay tataku, ya naschaawcha as
nan kenaammay nan kenalina. Kenalicha, “Ay fiakun hi tona nan potot
Jose?”
23 Kenalina kan chicha, “*Ammok ay ifiakiayuntu kan ha-un nan nauy ay
karkali: ‘Choktor, akiasam nan achormu.’ Kananyuntu us un, ‘Atum as nan
mismu ay ilem nan chinngormi ay en-enatmu ad Capernaum.’* ”
24 Kenalen pay Jesus, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay maid challu
pomapadtu ay maichayaw henan mismu ay ilina.*
25 *Ifiakiak kan chakayu ay tit-iwa ay ongor chi ellakas ad Israel as nan timpon
Elias. As nan hiyasa ay timpu, chaan inmud-uchan as turu ya kakudwa ay
tawwun, ya nunsidlay fitel henan intiru ay luta.*
26 *Hi Elias at chaan naifiaor ay fumachang as nan uray usa kan chicha ad
Israel, ngem kun yangkiay as nan usa ay ellakas ad Serepta ay sakop nan
Sidon.*”*
27 *Ongor us chi nakonet ad Israel as nan timpon nan pomapadtu ay hi Eliseo,
ya maid enpaammayna kan chicha, ngem kun yangkiay hi Naaman ay i-Siria.*”†

‡ **4:12** Deut. 6:16 § **4:19** Isa. 61:1-2 * **4:26** 1 Ar. 17:9-24 † **4:27** 2 Ar. 5:1-15

28 Kun pay chinngor nan am-in ay tataku ay wacha as nan senagoga nan
kenalen Jesus, finmungatcha as solet.
29 Natannakchugcha ya peneletcha hiya ay mangek-ak henan ili. Inyuycha
hiya henan teng-el nan chuntug ay nasasad-an nan ilicha ta uycha koma
tokchakun.
30 Ngem kun at kinmawa kan chicha ya nak-ak.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Anennet (Mar. 1:21-28)

31 Angkiay ya inmuy hi Jesus ad Capernaum ay ili ad Galilea, ya enlapuna
ay nun-isuru as nan tataku as nan Urkiw ay Mun-iblayan.
32 Naschaawcha am-in as nan enatna ay nun-isuru, tay wachay kalibfen-
gan as nan kalina.
33 As nan senagoga, wacha nan usa ay laraki ay naanennetan. Infukiawna,
34 "Ha! Anan atum kan chakami, Jesus ay i-Nazaret? Ay enmalika ay
manachael kan chakami? Am-ammok he-a. He-a nan nasantowan ay infiaor
Apo Dios!"
35 Ngem senengaran Jesus nan anennet. Kenalina, "*Kuminakka! Fomok-
nagka kan tosa ay laraki!*" Entap-or nan anennet nan laraki as nan sang-
wanan nan tataku, at fenmoknag hiya ay maid enkamkamana as putug as
nan laraki.
36 Naschaaw as solet nan am-in ay tataku, ya chacha matatakiatfor,
"Ngachan tona man ay kali? Wachay kalibfengana ya pannakafialina ay
mamilin as nan chiyuycha anennet, at fomoknagcha tit-iwa."
37 Nunchinamag nan maepangkep kan Jesus henan am-in ay sasakopun
nan hana ay lukiar.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Ongor Ay Munsaket (Mat. 8:14-17; Mar. 1:29-34)

38 Angkiay ya nak-ak hi Jesus as nan senagoga, ya inmuy as afong cha
Simon. Nan katukiangan Simon ay fiafiai at pararuy puchotna. Naketaki-
atforcha kan Jesus ta fiadngana hiya.
39 Uy tenmakchug hi Jesus as nan sag-un nan fiafiai, ya kuna pay finilin nan
puchotna ay makaan, at nakaan. Nafiannangun nan fiafiai ya nunsakiana as
kanuncha.
40 Kun pay cha maschum, inyalen nan tataku kan Jesus nan am-in ay
kiakiayyumcha ay munsaket as tukutukún ay saket. Enpatay Jesus nan
limana as nan tunggal usa kan chicha, at enpaammayna chicha am-in.
41 Fenmoknag us nan chiyuycha anennet as nan ongor ay tataku ay
nunkaanennetan. As nan chacha fomoknakian, chacha ifugfukiaw, "He-a
nan Anak Apo Dios!" Ngem senengaran Jesus chicha ya achina parufusan
chicha ay munkali, tay ammucha ay hiya nan Cristo.

Nan Nun-ekasabaan Jesus As Nan Chiyuycha Senagoga (Mar. 1:35-39)

42 Kun pay cha mafikiat, nak-ak hi Jesus henan hana ay ili ya inmuy henan
kamaid chi umili. Cha an-anapun nan tataku hiya, ya kuncha pay naanapan,
enpakudcha hiya ta achi mak-ak.
43 Ngem kenalina kan chicha, "*Masapor ekasabak nan Ammay ay Chamag
maepangkep as nan muntorayan Apo Dios as nan tapina ay il-ili, tay hiyana
nan nangifiaoranak kan Apo Dios.*"
44 Uy ngarud nun-ekaskasaba as nan chiyuycha senagoga henan intiru ay
probinsiya ay Judea.

5

Nan Nangayakian Jesus As Nan Enmon-ona Ay Disipulusna (Mat. 4:18-22; Mar. 1:16-20)

1 As nan hin-urkiw as nan nangatakchukian Jesus henan olet nan Fiayfiay
ay Genesaret, nunsosonnor nan tataku ay maesnop kan hiya ay manngor as
nan isuruna ay kalen Apo Dios.
2 Inilana nan chuwa ay fiangka as nan oletna ay tenaynan nan chiyuycha
nakin kuwa ay cha manguras as nan tafukorcha.
3 Nunlukian hi Jesus as nan fiangkan Simon, ya chinawatna kan Simon
ay iyad-achawwina as akét nan fiangka henan olet nan fiayfiay. Angkiay ya
tenmokor hi Jesus ya nun-isuru as nan tataku ay wacha henan oletna.
4 Kun pay narpas ay nun-isuru as nan tataku, kenalina kan Simon, "*Iyuymu
nan nauy fiangka as nan posong, ya uy-uyunyu na hanacha tafukoryu ta
wachay tafukoranyu.*"
5 Tinumfor hi Simon, "Apo, enlabrafimi ay nanafutafukor ya maid poros
enarami. Ngem mu hiyasay kanam, uy-uyok nan nauycha tafukor."
6 Kuncha pay tit-iwa enat na, ongoongor nan natafukoran, ya kiayud
marakset nan chiyuycha tafukor.
7 Isunga wenatkiyancha nan kakadwacha ay wacha as nan usa ay fi-
angkacha ta omalicha ay fumachang. Kuncha pay enmali, pinnucha nan
chuwa ay fiangka as nan tenafukorancha, at kiayudcha lumnud.
8 Kun pay inilan Simon Pedro nan enommat, nunlukfub hiya as nan
sangwanan Jesus, ya kanana, "Tomaakka kan ha-un Apo, tay fumafiasorak
ay taku."
9 Naschaaw hi Pedro ya nan am-in ay kakadwana as nan ongoongor ay
tenafukorancha
10 ay kaman us kan cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo ay kakadwan
Simon.
Angkiay ya kenalen Jesus kan Simon, "*Achika umug-ugyat. Munlapu ad
wani, tataku nan tafukoramtu.*"
11 Kuncha pay enpaolet nan fiangkacha, tenaynancha nan am-in, ya
inmunudcha kan Jesus.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Nakonet (Mat. 8:1-4; Mar. 1:40-45)

12 As nan hin-urkiw ay kawad-an Jesus henan usa ay ili, wacha nan
usa ay laraki ay nakonet nan intiru ay achorna. Kuna pay inila hi Jesus,
uy nunlukfub as nan sangwanana, ya enpakaasina, "Apo, mu laychum,
epaammayak koma."
13 Inchawchaw Jesus nan limana, ya kenpana hiya. Kenalina, "*Laychok.
Omammayka!*" Hiya at chi ya nakaan nan konet nan hana laraki.
14 Angkiay ya kenalen Jesus kan hiya, "*Achim ifiagfiakia as kumpurmi nan
enommat kan he-a. Ngem kunka at uy munpaila as nan pachi ta ilauna ay
nakaan nan saketmu. Kun pay marpas, umichatka as chatonmu kan Apo Dios
ay kaman as nan infilin Moises ta mangammuwan nan tataku ay nakaan tit-
iwa nan saketmu.*"*
15 Ngem kaskasin nunchinamag nan maepangkep kan Jesus. Ongoongor-
chay tataku ay enmali ay manngor as nan kanana ya uy munpakaan as nan
saksaketcha.
16 Ngem kun pay hi Jesus, inmuy hiya henan kamaid chi umili ay
nunkararag.

---

* **5:14** Lev. 14:1-32

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Paralitiko (Mat. 9:1-8; Mar. 2:1-12)

17 As nan hin-urkiw ay cha mun-isursuruwan Jesus, wachacha nan Fariseo
ya nan mun-isursuru as Lintig ay nangatokor ay cha manmanngor as nan
chana kankanan. Nurpucha henan am-in ay ili ad Galilea, ad Judea ya ad
Jerusalem. Wacha nan pannakafialin Apo Dios kan Jesus ay mangepaammay
as tataku ay cha munsaket.
18 As nan hiyachi, wachacha nan nangiyaattang ay nangiyali as usa ay
laraki ay paralitiko. Penachascha ay mangiskop as nan afong ay kawad-an
Jesus ta epab-ugcha as nan sangwanana.
19 Ngem maid atuncha ay mangiskop, tay ongoongor chi tataku. Isunga
inyuycha as tabfongan. Kinusfotancha nan atop, at inuy-uycha hiya ay
kukutug as nan inuumfukiana as nan paat sangwanan Jesus as nan kiawan
nan ongor ay tataku.
20 Kun pay inilan Jesus nan pammaticha, kenalina as nan paralitiko, "*Ifia,
napakawanka as nan fiasfiasormu.*"
21 Angkiay ya enlapon nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya nan
chiyuycha Fariseo ay nunsesennarudsud, "Ngachan man tona ay taku ay
paat mangepachong as achorna kan Apo Dios? Ngachana nan makafiael
ay mamakawan as nan tataku as nan fiasfiasorcha mu achi hi Apo Dios
yangkiay?"
22 Kun pay naammuwan Jesus nan chacha numnumnumun, kenalina kan
chicha, "*Adchi sa as chayu numnumnumun?*
23 *Ngachana nan narakraka as kanan, 'Napakawanka as nan fiasfiasormu,'
winnu kanan un, 'Maligwatka ya manaranka'?*
24 *Ngem mu hiyasa, atok na ta maammuwanyu ay nan Naepadtu ay Anak chi
Taku at wachay kalibfengana asna's luta ay mamakawan as nan tataku as nan
fiasfiasorcha.*" Kenalina as nan paralitiko, "*Kanak kan he-a, tomakchugka,
araum nan apragmu ya komatamka.*"
25 Hiya at chi ya tenmakchug nan laraki ay iilauncha am-in. Angkiay nun-
arana nan apragna, ya kenmatam ay cha munchaychayaw kan Apo Dios.
26 Naschaawcha as solet nan am-in ay tataku. Chinaychayawcha hi Apo
Dios ya pararuy ugyatcha. Kenalicha, "Anuy paat nakaskaschaaw nan inila
takú ad wani."

Nan Nangayakian Jesus Kan Levi (Mat. 9:9-13; Mar. 2:13-17)

27 Kun pay narpas na, nak-ak hi Jesus ya inilana nan usa ay mangam-
among as fiaror ay nan ngachana at Levi ay nangatokor as opisinana ay
munfiayfiayachan as fiaror. Kenalen Jesus kan hiya, "*Unuchunak.*"
28 Nunkaliligwat hi Levi ay nanaynan as nan am-in ya inmunud kan Jesus.
29 Angkiay ya nunparti hi Levi as fiaka as afongna ta pachayawana hi
Jesus. Ongorcha us nan mangam-among as fiaror ya tapina ay tataku ay uy
nakekan.
30 Kun pay inilan nan chiyuycha Fariseo ya nan kakadwacha ay mun-
isursuru as Lintig ay cha makekan hi Jesus as nan chiyuycha mangam-
among as fiaror, nunmotmotcha as nan disipulus Jesus. Kenalicha, "Adchi
t'uy kayu makiub-ufong ya makiig-ikop as nan chiyuycha mangam-among
as fiaror ya as nan tapina ay fumafiasor?"†
31 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Nan tataku ay achi munsaket at achicha
masapor chi choktor, ngem kun yangkiay nan chiyuycha munsaket.*

† **5:30** Luc. 7:34; 15:2; Jn. 9:25

32 *Chaanak enmali ay mangayag as nan nunkalintig, ngem kun at nan fumafiasor ta munfiafiawicha.*"

Nan Maepangkep As Nan Mun-ayunaran (Mat. 9:14-17; Mar. 2:18-22)

33 Kenalen nan tapina kan Jesus, "Nan disipulus Juan ay Fumufunyag ya nan disipulus nan chiyuycha Fariseo at kun anaka un nun-ay-ayunarcha ya nunkarkararagcha. Ngem nan disipulusmu at chacha mangmangan ya umig-ikop."

34 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Ay mafialin ay mun-ayunarunyu nan chiyuycha naayakian ay makichuyas uray mu kukutug nan chumuyas ay laraki kan chicha? Achi met!*

35 *Ngem mu umchantu nan timpu ay maek-akan nan chinmuyas ay laraki kan chicha, hiyachintu nan mun-ayunarancha.*"

Nan Maepangkep As Nan Fiarú Ay Insursuron Jesus

36 Angkiay ya infiakian us Jesus na ay maepadpachongan: "*Maid lomakset as akét as nan fiarú ay fiachu ya elakubna as nan lukiak ay fiachu. Mu atuna chi, kuna lawá chachaelun nan chiyuy fiarú ay fiachu, ya achi maifiakiay as nan naelakfiana ay lukiak ay fiachu.*

37 *Maid us mangittu as kasubsufor ay fiayas as nan lukiak ay mangit-ittuwan ay larat. Mu ipuuyna, epabtaktu nan kasubsufor ay fiayas nan larat. Maiwagkiantu nan fiayas ya machachaeltu nan mangit-ittuwan ay larat.*

38 *Ngem kun at nan kasubsufor ay fiayas at masapor maittu as nan fiarú ay mangit-ittuwan ay larat.*

39 *Maid us manglayad ay umikop as kasubsufor ay fiayas mu narpas at ay inmikop as norkiat, tay kanancha un am-am-ammay nan norkiat.*"

6

Nan Maepangkep As Nan Urkiw Ay Mun-iblayan (Mat. 12:1-8; Mar. 2:23-28)

1 As nan Urkiw ay Mun-iblayan, cha mar-os cha Jesus as nan chiyuycha uma ay natanman as trigo. As nan hiyachi, nunsaw-i nan disipulusna ya kinutimancha, at kenancha.

2 Ngem kenalen nan tapen nan chiyuycha Fariseo, "Adchi t'uyyu cha atun nan epawan nan Lintig takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan?"*

3 Tinumfor hi Jesus, "*Ay chaanyu finasfiasa nan enat Ari David ya nan kakadwana as nan nunchukiaangancha?*

4 *Sinungkop hi David as nan munchaychayawan kan Apo Dios, ya enarana nan tenapay ay naichaton kan Apo Dios ya kenana. Ngem epawan nan Lintig nan ngachana ay mangan mu achi yangkiay nan papachi. Inchatna us nan tapen nan tenapay as nan kakadwana.*"†

5 Inyanongos Jesus, "*Nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan muntoray as nan Urkiw ay Mun-iblayan.*"

Nan Laraki Ay Nakukuy Nan Usa Ay Limana (Mat. 12:9-14; Mar. 3:1-6)

6 As nan kasin usa ay Urkiw ay Mun-iblayan, sinungkop hi Jesus as nan senagoga, ya nun-isuru. Wacha hid-i nan usa ay laraki ay nakukuy nan kannawan ay limana.

7 Wachacha us nan tapen nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya tapen nan chiyuycha Fariseo ay manisiim kan Jesus mu mun-epaammay as tataku

* **6:2** Exo. 34:21 † **6:4** 1 Sam. 21:1-6

ay wachay saketcha as nan Urkiw ay Mun-iblayan ta wachay maanapan as epafiasorcha kan hiya.
8 Ngem aammon Jesus nan wacha as numnumcha, at kenalina as nan nakukuy chi limana, "*Maligwatka ya omalika hena.*" Naligwat tit-iwa ya uy tenmakchug hid-i.
9 Angkiay kenalen Jesus kan chicha, "*Sarudsuchok man kan chakayu mu ngachana nan eparufus nan Lintig ay atun takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan: Ay atun takú nan ammay winnu mangotettet? Ay esarakan takú nan fiyag chi taku winnu chachaelun takú?*"
10 Entoongan Jesus chicha am-in, ya kanana as nan nakukuy chi limana, "*Uyachum nan limam.*" Inuyadna ya enmammay tit-iwa nan limana.
11 Ngem pararuy fungat nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya nan chiyuycha Fariseo, at naaapatcha mu anan atuncha kan Jesus.

Nan Nangpiliyan Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa Ay Apostolesna (Mat. 10:1-4; Mar. 3:13-19)

12 As nan hana ay timpu, tinmikid hi Jesus henan chuntug ay uy munkararag. Enlabrafina hid-i ay nunkarkararag kan Apo Dios.
13 Kun pay nafikiat, enayakiana nan disipulusna ya pinilina nan hinpuru ya chuwa kan chicha ay ngenadnana as apostoles.
14 Nauycha nan ngadngachan nan pinilina: Hi Simon ay ngenadnana as Pedro, hi Andres ay sunúd Pedro, hi Santiago, hi Juan, hi Felipe, hi Bartolome,
15 hi Mateo, hi Tomas, hi Santiago ay potot Alfeo, hi Simon ay kanancha un mangesasaket as nasyona,
16 hi Judas ay potot Santiago, ya hi Judas Iscariote ay mangesepseptu kan Jesus.

Nan Nun-ekaskasabaan Jesus Ya Nan Nunkakkaanana As Saket (Mat. 4:23-25)

17 Chinmayyu cha Jesus ya inyawnina as nan nuntatapor ay lukiar ay kawad-an nan ongor ay tapina ay disipulusna. Wachacha hid-i nan ongoongor ay tataku ay nurpu henan am-in ay lukiar ad Judea ya Jerusalem. Wachacha us nan nurpu henan chiyuycha siyudad ay Tiro ya Sidon ay wacha henan olet nan fiayfiay.
18 Enmalicha ay manngor as nan isursuron Jesus ya mangepakaan as am-in ay saksaketcha. Enpaammay Jesus nan chiyuycha enmali ay penarpalikiat chi anennet.
19 Am-in nan tataku hid-i at penachascha ay mangpa kan Jesus, tay wacha nan pannakafialin ay murpu kan hiya, at enpaammayna chicha am-in ay wachay saketcha.

Nan Kenalen Jesus Ay Nakiasat Ya Kasusug-ang

20 Inilan Jesus nan disipulusna, ya kanana, "*Nakiasat kayu ay pugli, tay maetapi kayuntu as nan muntorayan Apo Dios.*
21 *Nakiasat kayu ay cha munchukiaang ad wani, tay mapnek kayuntu.*
Nakiasat kayu ay cha mun-akor ad wani, tay maamrang kayuntu.
22 *Nakiasat kayu as nan mang-ingoran nan tataku kan chakayu, as nan achicha mangetapiyan kan chakayu kan chicha, as nan mangsotancha kan chakayu, ya as nan mangaliyancha un mangotettet kayu kiapú as nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*
23 *Munlagragsak ya muntat-allok kayu kiapú as lagsakyu as nan ommatan nan hanacha kan chakayu, tay ongoongor nan gun-gunayu ad chaya. Tay assesa us nan en-enat nan kaap-uwancha as nan chiyuycha pomapadtu.*"

24 *“Ngem kasusug-ang kayu ay nunkafiaknang ad wani, tay enawatyu at nan*
kenanam-ay chi fiyagyu.
25 *Kasusug-ang kayu ay masusufu ad wani, tay munchukiaang kayuntu.*
Kasusug-ang kayu ay cha maam-amrang ad wani, tay ngumuyus ya
mun-akor kayuntu.
26 *Kasusug-ang kayu as nan mangaliyan nan am-in ay tataku un ammay kayu,*
tay assesa us nan kenarkalen nan kaap-uwancha as nan chiyuycha achi
tit-iwa ay pomapadtu.”

Nan Layad As Nan Kafusor
(Mat. 5:38-48; 7:12)

27 *“Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay chuchumngor kan ha-un: Lay-*
chunyu nan chiyuycha kafusoryu ya ammay nan atunyu as nan mangiingor
kan chakayu.
28 *Bendisyonanyu nan chiyuycha mangituchor kan chakayu, ya*
ekararakianyu nan chiyuycha mamarpalikiat kan chakayu.
29 *Mu wachay manepak as tamelmu, ichutngom us nan fisakna. Mu wachay*
mamelet ay mangara as chaketmu, ichatmu us nan kamisitam.
30 *Ettam nan ngachana ay kumchaw kan he-a. Nan ngachana ay mangara as*
kuk-uwam, achim fiangchun.
31 *Nan ngachana ay laychum ay atun nan tapina kan he-a, hiyasa us nan*
atum kan chicha.
32 *“Mu laylaychunyu nan chiyuycha yangkiay manglaylayad kan chakayu, ay*
magun-gunaan kayu? Achi! Tay uray nan fumafiasor at laylaychuncha nan
chiyuycha manglaylayad kan chicha.
33 *Mu ekamanyu nan ammay as nan chiyuycha yangkiay mangekaman as*
ammay kan chakayu, ay magun-gunaan kayu? Achi! Tay assesa us nan atun
nan fumafiasor.
34 *Mu nan pafuruchanyu yangkiay at nan chiyuycha ammuyu ay mangifi-*
angadtu as nan finurudcha, ay magun-gunaan kayu? Achi! Tay assesa us
nan atun nan chiyuycha fumafiasor ay pafuruchuncha nan kakadwacha ay
fumafiasor, tay ammucha ay maifiangadtu challu nan finurudcha.
35 *Ngem fiakun assesa nan atunyu! Kunyu at laylaychun nan kaiingoryu, ya*
atunyu nan ammay kan chicha. Pafuruchunyu chicha, ya achiyu namnamaun
ay ifiangadcha. Mu hiyasa nan atunyu, magun-gunaan kayuntu as ongor,
ya chakayuntu nan an-ak nan Kangatuwan ay Dios. Tay hi Apo Dios at
manangsug-ang uray as nan chiyuycha achi munyaman ya chiyuycha manan-
gotettet chi ukialicha.
36 *“Masapor manangsug-ang kayu kaman kan Apo Dios ay Amayu ay*
manangsug-ang.”

Nan Achi Mang-okomán As Nan Pachong Ay Taku
(Mat. 7:1-5)

37 Kenalen pay Jesus, *“Achiyu okomún nan pachongyu ay taku ta achi*
chakayuntu okomún kan Apo Dios. Achiyu keddengan ay chusaun nan pa-
chongyu ay taku ta achi chakayuntu keddengan ay chusaun kan Apo Dios.
Pomakawan kayu ta pakawanun chakayuntu kan Apo Dios.
38 *Ichatyu nan kasaporan chi iib-ayu, at ichattu Apo Dios nan kasaporanyu.*
Nan atun Apo Dios ay umichat at iyongoongorna ya ipudpudna inkiana so-
mafi. Tay nan panglukudyu as nan pachongyu ay taku at assesantu us nan
panglukud Apo Dios kan chakayu.”

39 Infiakian us Jesus kan chicha nan nauy usa ay maepadpachongan: "*Ay*
mafialin ay epangon nan nafurag nan pachongna ay nafurag? Mu hiyasa, ay
kuncha ngun achi mag-astu ay chuwa as nan ngilig?
40 *Maid uswila as nangatngatu mu nan misturuna. Ngem am-in ay uswila ay*
manglopas as nan chana uswilaun at komaman as nan misturuna."‡
41 "*Adchi t'uymu chillawun nan ek-ektel ay futa as nan matan nan ifiam, ya*
kunmu at achi madlaw nan ad-acha-an ay futa as nan mismu ay matam?
42 *Winnu anan mangaliyam as nan ifiam un, 'Ud-a ta kaanok nan futa as*
matam,' mu he-a mismu at achim maila nan ad-acha-an ay futa as nan mismu
ay matam? He-a ay pakamankaman! Kaanum on-ona nan hana ad-acha-an ay
futa as nan mismu ay matam. Angkiay ya makailakantu ay ustu ay mangaan
as nan ek-ektel ay futa as nan matan nan ifiam."

Nan Kaiw Ya Nan Fukiasna
(Mat. 7:16-20; 12:33-35)

43 Nun-epadpachong kasin hi Jesus, "*Nan narangtu ay kaiw at achi fumkias*
as mangisiw, winnu nan naiing ay kaiw at achi fumkias as ammay.
44 *Tay nan kaiw at maammuwan babaen as nan fukiasna. Tay nan chugway*
at achi mapuras as nan uyok, winnu nan ubas as nan lubfian.
45 *Nan ammay ay taku at epafoknagna nan ammay ay naichuchulin as*
nan numnumna. Assesa us ay nan mangotettet ay taku at epafoknagna nan
mangotettet ay naichuchulin as nan numnumna. Tay nan sumubsubra as
numnumna at hiyasa challu nan epafoknagna as tapakna."

Nan Chuwa Ay Nunkiaub As Afong
(Mat. 7:24-27)

46 Kenalen pay Jesus, "*Adchi t'uyyu kanan kan ha-un un, 'Apo, Apo,' ya achiyu*
challu atun nan ifiakiak?
47 *Nan ngachana ay taku ay omali kan ha-un ya manngor as nan nauycha*
kalek ya atuna chaná
48 *at ifiakiak nan nauy maepachongana: Maepachong hiya as nan taku ay*
cha munkiaub as afong. Kenaufiana nan luta inkiana ininchanancha nan
chupras ad chur-um, ya tinuudna nan pusten nan afong. Kun pay enmali
nan ongor ay chanum, chinaraposna nan hana ay afong, ngem chaan poros
nunwawud, tay naekanag ay nakiaub.
49 *Ngem nan chiyuy taku ay manngor as nan nauycha kalek ya achina challu*
atun chaná at maepachong as nan taku ay nunkiaub as afong as nan luta
ay chaan nangekaub as pusten nan afongna. Kun pay enmali nan ongor ay
chanum, chinaraposna nan hana afong, at nunkatutu-ug ya nunsidlay enatna
ay nachachael."

7

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Usa Ay Mafiabfiaor
(Mat. 8:5-13)

1 Kun pay narpas ay infiakian Jesus chaná am-in as nan tataku, inmuy ad
Capernaum.
2 Wacha hid-i nan usa ay kapetan chi sosorchachu ay Romano ay wachay
fiabfiaaruna ay laylaychuna as solet. Nan fiabfiaaruna ay anna at cha
munsaket, ya kiayud matuy.
3 Kun pay chinngor nan kapetan nan maepangkep kan Jesus, infiaorna nan
tapen nan anam-amán chi Judio ay uy mangayag kan Jesus ta epaammayna
nan fiabfiaarun nan kapetan ay anna.

‡ **6:40** Mat. 10:24; Jn. 13:16; 15:20

4 Kuncha pay inmuy kan Jesus, nunpakpakaasicha kan hiya. Kenalicha,
“Nan nauy ay kapetan at maekari ay fiadgam,
5 tay laylaychuna chitaku ay Judio, ya hiya nan nangepaamma as nan
senagoga takú.”
6 Angkiay ya nakiuy hi Jesus kan chicha.
Kuncha pay kiayud umchan as nan afong, infiaor nan kapetan nan ki-
akiayyumna ay uy mangifiakia kan Jesus, “Apo, achika cha munforforay ay
omali as afongku, tay achiyak maekari ay mangepaskop kan he-a.
7 Isunga achiyak maekari ay omali kan he-a. Ommat nan kalem yangkiay
as mangepaammay as nan fiabfiaarok.
8 Tay uray ha-un at wacha nan mangetoray kan ha-un, ya wachacha us nan
sosorchachok ay etorayak. Mu kanak as nan usa un, ‘Uyka’ at umuy hiya. Mu
kanak us as nan usa un, ‘Aka’ at omali hiya. Mu kanak us as nan fiabfiaarok
un, ‘Atum na’ at atuna.”
9 Kun pay chinngor Jesus na, naschaaw hiya, ya nunsakong as nan ongor
ay tataku ay cha umun-unud kan hiya, ya kanana, “*Ifiakiak kan chakayu ay
maid poros naanapak as assena ay pammati uray ad Israel.*”
10 Nunfiangad nan chiyuycha infiaor nan kapetan, at ininchanancha ay
enmammay at nan fiabfiaaruna.

Nan Nangtakuwan Jesus As Nan Anak Nan Ellakas

11 Naaw-awni as akét, inmuy hi Jesus henan usa ay ili ay makali un Nain.
Nakiuy kan hiya nan disipulusna ya nan ongoongor ay tataku.
12 Kun pay cha maesnop cha Jesus as nan sungkopan henan ili, sinib-atcha
nan ongor ay uy mangilfun as nan laraki ay us-usa ay anak nan ellakas.
Nakitutun-ud as nan ellakas nan ongoongor ay tataku ay nurpu henan hana
ay ili.
13 Kun pay inilan Jesus nan ellakas, ongor chi sug-angna. Kenalina, “*Achika
mun-akor.*”
14 Angkiay ya naesnop hi Jesus ya kenpana nan longon.* Angkiay inkinak
nan chiyuycha nangiyaattang. Kenalen Jesus, “*Anakku, kanak kan he-a un
fumangunka.*”
15 Tenmokor tit-iwa nan natuy ay laraki, ya enlapuna ay nunkali. Haat
ichat Jesus hiya kan enana.
16 Inmugyat nan am-in ay tataku, at chinaychayawcha hi Apo Dios ay
chacha kankanan, “Nunpaila kan chitaku nan usa ay mannakafialin ay
pomapadtu,” ya “Enmali hi Apo Dios ay mangesarakan as nan tatakuna.”
17 Nunchinamag nan nauy maepangkep kan Jesus henan intiru ay Judea
ya henan am-in ay lukiar ay nangliliwus henan ili ay anna.

Nan Chiyuycha Infiaor Juan Ay Fumufunyag (Mat. 11:2-8)

18 Nan disipulus Juan at uycha infiakia kan Juan ay naifiafiarud as nan
hiyachi nan nauycha am-in ay enom-ommat.
19 Kun pay chinngor Juan chasa, enayakiana nan chuwa as nan disipu-
lusna, ya infiaorna chicha ay uy manarudsud as nan Apo, “Ay he-a nan
enkaren Apo Dios ay omalintu, winnu munsuud kami as tukún?”
20 Kuncha pay inmuy kan Jesus, kenalicha, “Hi Juan ay Fumufunyag at
infiaor chakami ay manarudsud un, ‘Ay he-a nan enkaren Apo Dios ay omali,
winnu munsuud kami as tukún?’ ”

* **7:14** Nan longon as nan timpon Jesus at chakurug ay osaruncha ay mangiyuy as nan natuy as lufokna.

21 As nan hiyachi ay uras, ongor nan enpaammay Jesus ay munsaket as
tukutukún ay saksaket. Enpafoknagna nan anennet, ya nan nunkafurag at
makailacha.
22 Tinumfor hi Jesus as nan chiyuycha infiaor Juan, "*Munfiangad kayu kan
Juan, ya ifiakiayu kan hiya nan nauycha inilayu ya chinngoryu: Nan chiyuycha
nafurag at makailacha, nan chiyuycha napilud at makacharancha, nan chiyuy-
cha nakonet at enmammaycha, nan chiyuycha nalurak at makadngorcha,
nan chiyuycha natuy at natakucha, ya nan chiyuycha pugli at naekasaba kan
chicha nan Ammay ay Chamag.*
23 *Nakiasat nan taku ay achi munchuwachuwa as nan maepangkep kan ha-
un.*"

Nan Infiakian Jesus Maepangkep Kan Juan Ay Fumufunyag (Mat. 11:9-19)

24 Kun pay nak-ak nan chiyuycha infiaor Juan, infiakian Jesus nan
maepangkep kan Juan as nan ongoongor ay tataku, "*As nan enayanyu kan
Juan henan disyerto, ngachana nan nenamnamayu ay ilaun koma? Ay usa ay
taku ay maepachong as nan tufú ay cha ikiwkiwen chi angin?*
25 *Ngachana ngarud nan enay-ayanyu hid-i ay ilaun? Ay usa ay taku ay
nunfiafiachu as am-ammay? Nan chiyuycha met munfiafiachu as nangina ya
nanam-ay chi fiyagcha at mamagyancha as nan chiyuycha palasyu.*
26 *Ngachana ngay ngarud nan enay-ayanyu hid-i? Ay uyyu inila nan usa ay
pomapadtu? O, ifiakiak kan chakayu, inilayu nan am-amud mu nan poma-
padtu.*
27 *Tay hi Juan nan naifiakia as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, 'Wacha nan
ifiaorku ay mangon-ona mu he-a ay mangesakiana as nan ayum.'*†
28 *Ifiakiak kan chakayu ay as nan am-in ay naiyanak at maid am-amud mu
hi Juan. Ngem nan kaapuchan as nan muntorayan Apo Dios at am-amud mu hi
Juan.*"
29 Kun pay chinngor nan am-in ay tataku patí nan chiyuycha mangam-
among as fiaror nan nauy kenalen Jesus, enafurotcha nan nalintig ay
pangkep Apo Dios kan chicha, ya nunpafunyagcha kan Juan.
30 Ngem nan chiyuycha Fariseo ya nan mun-isursuru as Lintig at
enachicha nan pangkep Apo Dios kan chicha, tay chaancha nunpafunyag
kan Juan.
31 Kenalen pay Jesus, "*Anan mangepachongak ngun kan chatona ay tataku
ad wani, ya anan kaassenacha?*
32 *Maepachongcha as nan ongong-a ay nangatokor as nan lenawwag ay
cha munfifinnukiaw ay cha mangarkali un, 'Nun-epeep kami, ya chaan kayu
nunsasara. Nunkanta kami as omepanguyus, ya chaan kayu nun-akor.'*
33 *Tay enmali hi Juan ay Fumufunyag ay cha mun-ay-ayunar ya achi umig-
ikop as fiayas, ya kananyu un, 'Naanennetan hiya!'*
34 *Kun pay enmali nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay cha makekkekan ya cha
makiig-ikop, kananyu un, 'Ilaunyu kay na ay taku at kun naranok ya futtang.
Hiya us at kiayyum nan chiyuycha mangam-among as fiaror ya nan tapina ay
fumafiasor.'*
35 *Uray mu hiyasa, maepaila challu ay ustu nan kenasilib Apo Dios as nan
am-in ay tatakuna.*"

Nan Namakawanan Jesus As Nan Fiafiai Ay Fumafiasor

† **7:27** Mal. 3:1; Mar. 1:2

36 Wacha nan usa ay Fariseo ay nangayag kan Jesus ta uy makekan kan
hiya. Isunga inmuy hi Jesus as afongna, ya nakiufong hiya as nan Fariseo ay
ansa.
37 Henan hana ay ili, wacha nan usa ay fiafiai ay fumafiasor. Kuna
pay nachamag ay cha makekan hi Jesus as afong nan Fariseo, inyuyna
nan mangit-ittuwan ay naamma as fiatu ay nan ngachana at alabastro ay
nanapnu as munfiangu ay lana.
38 Tenmakchug nan hana ay fiafiai ay cha mun-ag-akor as likud Jesus as
nan sag-un nan sukina. Nan chiyuycha luwana at tinmidtidcha as nan suken
Jesus. Angkiay ya pinunasana as nan fookna. Finisituna nan suken Jesus, ya
fenokfokana as fiangfiangru.
39 Kun pay inilan nan Fariseo ay nangayag kan Jesus nan hana naekaman,
kenalina as numnumna, "Mu tit-iwa ay pomapadtuna ay taku, aammuna
koma nan katatakon tona ay fiafiai ay cha mangmangpa kan hiya. Aammuna
us koma ay hi tona at fumafiasor."
40 Angkiay kenalen Jesus as nan Fariseo, "*Simon, wacha nan ifiakiak kan
he-a.*"
"O, Misturu, ngachan tud-i?" ensongfiatna.
41 Kenalen Jesus, "*Wachacha nan chuwa ay inmutang as nan usa ay munpap-
pautang as siping. Inmutang nan usa as leman kiasot ay dinario,*‡*kun pay nan
usa at leman puru.*
42 *Kiapú ta achicha makafiayad, penakawan nan nunpautang chicha ay
chuwa. Ad wani, ngachana pay kan chicha nan ong-ongor nan layadna as nan
nunpautang?*"
43 Tinumfor hi Simon, "Uy at nan chiyuy ong-ongor nan utangna ay."
Kenalen Jesus kan hiya, "*Ustu nan hana kenalem.*"
44 Angkiay ya nunsakong as nan fiafiai, ya kanana kan Simon, "*Ilaum
nan nauy fiafiai. Sinungkopak asna's afongmu, ya maid inchatmu as chanum
ay mangurasku as sukek. Ngem hiya at enlasana nan sukek as luwana ya
pinunasana as fookna.*
45 *As nan sinungkopak, chaanak met finisitu kan he-a ay kaman as nan iniili
ay ukiali takú. Ngem hiya at chaana inkinkinak ay namisfisitu as nan sukek
nunlapu as nan sinungkopak.*
46 *Chaanmu lenanaan nan urok, ngem hiya at fenokfokana nan sukek as
fiangfiangru.*
47 *Isunga ifiakiak kan he-a ay kiapú as nan ongor ay layadna kan ha-un,
hiyana nan mangepaila ay napakawan hiya as nan ongor ay fiasfiasorna.
Ngem nan taku ay akét chi napakawan ay fiasfiasorna at akét nan layadna ay
epailana.*"
48 Kenalen Jesus as nan fiafiai, "*Napakawanka as nan fiasfiasormu.*"
49 Angkiay ya nan kakadwana ay nakekan at enlapucha ay mangali as
numnumcha, "Ngachan man tona ay mamakawan as tataku as nan fiasfia-
sorcha?"
50 Ngem kenalen Jesus as nan fiafiai, "*Nan pammatem nan nangesarakan
kan he-a. Uyka ay kun natalna nan numnummu.*"

8

Nan Fiabfiafiai Ay Nakikkiuy Kan Jesus

1 Kun pay chaan nafiayag, inmuy hi Jesus henan il-ili ya fiabfiabruy
ay cha mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan

‡ **7:41** Nan usa ay dinario at munfiaror as lagfu as usa ay urkiw kan chicha ad pus-uy.

muntorayan Apo Dios. Nakiuy kan hiya nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna
2 ya nan tapen us nan fianafiai ay nakaanan nan chiyuycha anennet ya saksaket. Chicha cha Maria ay makali un Magdalena ay naepafoknakian chi pitu ay anennet,
3 hi Juana ay asawan Cusa ay opisyar Ari Herodes, hi Susana, ya ongor pay ay tapina ay fianafiai ay inmid-ichat as kasaporan cha Jesus babaen as nan kafiaelancha ay ichat.

Nan Taku Ay Uy Nun-iwagwag As Fokel (Mat. 13:1-9; Mar. 4:1-9)

4 Cha omali-ali nan ongoongor ay tataku ay nurpu henan tukutukún ay il-ili. Kuncha pay naamong as nan kawad-an Jesus, infiakian Jesus na ay maepadpachongan:
5 "*Wacha nan usa ay taku ay uy nun-iwagwag as fokel as nan umana. As nan chana mun-iwagwagwakian, nag-as nan tapen nan fokel as nan charan. Naikiatincha, ya kenan chi kossel.*
6 *Nan tapina at nag-ascha as nan machupras ay lukiar. Kuncha pay cha tomemel, naklingcha at, tay maid chanum nan naetanmancha.*
7 *Nan tapina at nag-ascha as nan kaongoran chi sufet. Naikisancha ay tinmufu as nan ongor ay sufet, at nasulincha.*
8 *Nan tapina at nag-ascha as nan ammay ay luta. Tinmufucha ya finumkiascha as mahinkiagsot.*" Inyanongos Jesus, "*Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.*"

Nan Pangkep Ya Nan Laychun Ay Kanan Nan Maepadpachongan (Mat. 13:10-23; Mar. 4:10-20)

9 Senarudsud nan disipulus Jesus kan hiya mu ngachana nan laychun ay kanan nan chiyuy maepadpachongan.
10 Tinumfor hi Jesus, "*Kan chakayu nan naepakaammuwan nan chaan naam-ammuwan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios. Ngem as nan tapina, maifiakia kan chicha babaen yangkiay as nan mangosaran as maepadpachongan ta uray mu iilauncha, achicha ematonan. Uray mu chungruchungruncha at achicha challu maawatan.*"*
11 "*Nauy nan laychun ay kanan nan maepadpachongan: Nan fokel at hiyana nan Kalen Apo Dios.*
12 *Nan chiyuycha nag-as as nan charan at maepachongcha as nan tataku ay nanngor as nan Kalen Apo Dios, ngem umuy hi Satanas, ya kaanuna nan hana kali as numnumcha ta achicha omafurot ya maesarakan.*
13 *Nan chiyuycha naiwagwag as nan chiyuycha machupras ay lukiar at maepachongcha as nan tataku ay naragsak ay mang-awat as nan kalen Apo Dios as nan manngorancha. Ngem kiapú ta achicha lomamot ay ustu as numnumcha, hen-omaketan yangkiay nan omafurotancha. As nan timpu ay umchanan chi sulisug kan chicha, achicha at ituruy ay omafurot.*
14 *Kun pay nan chiyuycha nag-as as nan tinmufuwan chi ongor ay sufet at maepachongcha as nan tataku ay manngor as nan kalen Apo Dios. Ngem kun pay naaw-awni, nan chanchanagcha, kenafiaknangcha ya lagragsakcha as nan nauy ay fiyag at sulinuncha nan chinngorcha, at achicha maonngan as nan pammaticha.*
15 *Kun pay nan chiyuycha naiwagwag as nan ammay ay luta at maepachongcha as nan tataku ay manngor as nan kalen Apo Dios, ya ittucha as nan ammay ya napudnu ay numnumcha. Mun-an-anoscha inkiana fumkiascha.*"

---

* **8:10** Isa. 6:9-10; Jer. 5:21; Jn. 12:40

Nan Maepadpachongan Nan Pingki (Mar. 4:21-25)

16 Kenalen pay Jesus, "*Maid taku ay mamaskud as pingki ya op-opana as fianga winnu ipuuyna as nan selok chi kama. Kuna at epatang as nan maepatpatngana ta mailan nan chiyuycha sungkop nan silawna.*
17 *Tay maid naetatafun as achintu maepaila, winnu uray ngachana ay chaan naam-ammuwan as achintu maammuwan ya maepaila.*
18 *Il-ilaunyu ngarud nan atunyu ay chumngor, tay nan taku ay wachay kafiaelana at maettan as ong-ongor. Nan taku ay maid kafiaelana at uray nan ak-akettuy ay wacha kan hiya at maarantu.*"

Nan Enan Jesus Ya Nan Susnúdna Ay Lanaraki (Mat. 12:46-50; Mar. 3:31-35)

19 Inmuy kan Jesus hi enana ya nan susnúdna ay lanaraki, ngem maid atuncha ay maesnop kan hiya kiapú as nan kenaongor chi tataku.
20 Wacha nan nangifiakia kan Jesus, "Wacha hi enam ya nan susnúdmu ay lanaraki ay nangatakchug as nan fiattaw, ya laychun chaká ay ilaun."
21 Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Nan enak ya nan susnúdku at nan chiyuycha chumngor ya mangekaman as nan kalen Apo Dios.*"

Nan Nangepakinkan Jesus As Nan Puwak Ya Challuyon (Mat. 8:23-27; Mar. 4:35-41)

22 As nan hin-urkiw, nunlukian hi Jesus as nan fiangka ay kadwana nan disipulusna. Kenalen Jesus kan chicha, "*Kumchang takú henan fiayfiay ta uy takú ad chumang.*" Isunga nunligwatcha ay nunlukian as nan fiangka.
23 As nan chacha kumchangan, nassuy hi Jesus. Kalina at ya mun-atifudfud chi puwak henan fiayfiay. Cha matorwan as chanum nan fiangka ay nunlurukianancha, at kiayudcha lumnud.
24 Uycha finangun hi Jesus, ya kanancha, "Apo, Apo, lumnud takú pay!"
Finmangun hi Jesus, ya finilina nan puwak ya nan napigsa ay challuyon. Nakianninakcha, at ammay kasin.
25 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ay chaud payat nan pammatiyu?*"
Ngem inmugyatcha ya naschaawcha ay nunsesennarudsud, "Ngachan ngun tona ay mamilin as uray angin ya chanum, at tomongparcha?"

Nan Laraki Ay Naanennetan (Mat. 8:28-34; Mar. 5:1-20)

26 Inturuycha Jesus ay kinumchang inkiana inumchan henan sasakopun nan chiyuycha i-Gerasa ay chuchumangun nan Galilea.†
27 Kuncha pay inumchan ya pinmitiw hi Jesus as nan papor, sinib-atna nan laraki ay naanennetan ay nurpu henan hana ay ili. Nafiayag ay chaan nunfiadfiachu hiya ya chaan us nanagyan as afongna, ngem kun at as nan lurubfok.
28 Kuna pay inila hi Jesus, nun-uwek ya nunlukfub as nan sangwanan Jesus, ya inpigsana ay nangifukiaw, "Jesus ay Anak nan Kangatuwan ay Dios, ngachana nan laychum ay atun kan ha-un? Esapatam ay achiyak palikiatun."
29 Kenalina na, tay finilin Jesus nan anennet ay fomoknag as nan laraki. Namen ongor ay penalikiat nan anennet nan laraki, ya uray naepokok ya nakor-ongan nan lima ya sukina, ngem senokpotna challu nan kor-ong ya enpatagtag nan anennet hiya ay umuy henan disyerto.
30 Senarudsud Jesus kan hiya, "*Anan ngachanmu man?*"

† **8:26** Mat. 8:28; Mar. 5:1

"Liniblifu," ensongfiatna, tay ongoongorcha nan anennet ay sinungkop kan hiya.
31 Nunpakpakaasi nan chiyuycha anennet kan Jesus ta achina filinun chicha ay umuy henan lukiar ay kaman fitu ay maid papugna.‡
32 As nan naesasag-un, wachachay ongoongor ay fiafuy ay cha munsuk-sukor henan filig. Nunpakpakaasi nan chiyuycha anennet kan Jesus ta sungkopcha as nan chiyuycha fiafuy. Isunga penarufusan Jesus chicha.
33 Fenmoknagcha tit-iwa nan chiyuycha anennet as nan laraki, ya sin-ungkopcha as nan chiyuycha fiafuy. Angkiay ya kenamon nan chiyuycha fiafuy ay chinmayyu inkiana nag-ascha henan teng-el, at nurningcha henan fiayfiay.
34 Kun pay inilan nan chiyuycha mun-ay-aywan as nan chiyuycha fiafuy nan enommat, tenmagtagcha ay uy nangepachamag as nan tataku henan ili ya sigsikib.
35 Angkiay ya inmuycha nan tataku ay uy mangila as nan enommat. Kuncha pay inumchan as nan kawad-an cha Jesus, inilacha nan laraki ay fenmoknakian nan chiyuycha anennet. Nangatokor hiya as nan sag-un nan suken Jesus. Nangafiachu ya ammay at chi numnumna. As nan hiyachi, inmugyatcha am-in as solet.
36 Nan chiyuycha nangila at infiakiacha as nan tataku nan enat nan laraki ay enmammay.
37 Kiapú as nan nunsidla ay ugyat nan am-in ay i-Gerasa, chinawatcha kan Jesus ay mak-ak hiya hid-i. Isunga nunlukian hi Jesus as nan fiangka ya nak-ak.
38 As nan hiyachi, nunpakpakaasi kan Jesus nan laraki ay fenmoknakian nan anennet ta makiuy koma kan hiya. Ngem enpakatam Jesus hiya. Kenalina,
39 "*Komatamka at man, ya uymu ifiagfiakia nan enat Apo Dios kan he-a.*" Kenmatam tit-iwa ya uyna ifiakia as nan am-in ay kakailiyana nan enat Jesus kan hiya.

Nan Anak Jairo Ya Nan Fiafiai Ay Nangpa As Nan Fiachon Jesus (Mat. 9:18-26; Mar. 5:21-43)

40 Kun pay nunfiangad hi Jesus ad chumang, naragsak nan tataku ay nangayag kan hiya, tay hiya nan sasad-uncha.
41 Angkiay ya enmali nan usa ay laraki ay nan ngachana at Jairo ay usa ay ap-apu as nan senagoga. Nunlukfub hiya as nan sangwanan Jesus, ya nunpakpakaasi kan hiya ta makiuy as afongna,
42 tay kiayud matuy nan us-usa ay anakna ay fiafiai ay hinpuru ya chuwa nan tawwuna.
Kun pay cha umuy hi Jesus, somaliyubyub chi tataku ay makitun-ud kan hiya.
43 Wacha hid-i nan usa ay fiafiai kan chicha ay cha mun-ichaichara as hin-puru ya chuwa ay tawwun. Kinastosna am-in nan sipingna ay namayadna as mangakias kan hiya, ngem maid nakaakias kan hiya.
44 Naesnop as uchug Jesus ya kenpana nan kiayachan nan fiachona. Hiya at chi ya nakyat nan cha fomokfoknag kan hiya.
45 Senarudsud Jesus, "*Ngachana nan nangpa kan ha-un?*"
Kuncha pay am-in ensaot, kenalen Pedro, "Apo, kuncha ongor chi tataku ay somaliyubyub kan he-a ya."
46 Ngem kenalen Jesus, "*Ammok ay wacha nan nangpa kan ha-un, tay keneknak ay wachay pannakafialin ay nak-ak kan ha-un.*"

‡ **8:31** Pal. 9:1; 11:7; 20:1

47 Kun pay achi maesaot nan fiafiai, cha munpapayagpag ay enmali kan
Jesus ya nunlukfub as nan sangwanana. As nan sangwanan nan am-in
ay tataku, infiakiana mu adchi t'uyna kenpa hi Jesus ya anan enatna ay
enmammay.
48 Kenalen Jesus kan hiya, "*Ammi, nan pammatem nan nangepaammay kan
he-a. Uyka ay kun natalna nan numnummu.*"
49 As nan cha munkarkaliyan Jesus, enmali nan usa ay laraki ay naifiaor ay
nurpu as afong Jairo, ya kanana kan Jairo, "Natuy at nan pototmu ay fiafiai.
Achim lilifokun nan misturu."
50 Ngem as nan nanngoran Jesus as sa, kenalina kan Jairo, "*Achika umu-
gyat. Omafurotka yangkiay, at omammay nan pototmu.*"
51 Kun pay inumchan hi Jesus as afong Jairo, maid tukún as enpaskopna
mu achi yangkiay cha Pedro, Juan, Santiago, ya nan ama ya enan nan onga.
52 Am-in nan tataku hid-i at chacha mun-ag-akor ya munngunguyus. Ngem
kenalen Jesus kan chicha, "*Achi kayu cha mun-ag-akor, tay chaan natuy hiya,
ngem kun nanassuy.*"
53 Kuncha at enam-amrang hiya, tay nan ammucha at natuy nan onga.
54 Ngem inunnan Jesus nan liman nan onga, ya kanana kan hiya, "*Anakku,
fumangunka.*"
55 Nataku kasin nan onga ya nafiannangun hiya. Angkiay ya infilin Jesus
ay umichatcha kan hiya as kanuna.
56 Naschaawcha nan chanakchakor nan onga, ngem infilin Jesus kan
chicha ay maid poros mangifiagfiag-ancha as nan enommat.

9

Nan Nangifiaoran Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa
(Mat. 10:5-15; Mar. 6:7-13)

1 Enamong Jesus nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna kan hiya, ya
inchatnay pannakafialin ya kalibfengan kan chicha ay mangepak-ak as am-
in ay anennet ya mangaan as saksaket.
2 Angkiay ya infiaorna chicha ay mangekasaba as nan maepangkep as nan
muntorayan Apo Dios ya mangepaammay as nan tataku ay munsaket.
3 Kenalina kan chicha, "*Maid etakinyu as nan munfiaatanyu. Achi kayu
ometakin as uray surkud, samfiag, makan winnu siping ya uray mun-
sokatanyu.*
4 *As nan uray ngachana ay afong ay sungkopanyu, hid-i nan magyananyu
inkiana mak-ak kayu hid-i ay ili.*
5 *Henan ngachana ay ili ay umuyanyu ay maid poros mangmangili kan
chakayu, mak-ak kayu hid-i ay ili. As nan mak-akanyu, pokpokanyu*nan tapok
as nan chapanyu ay mangepaila ay maid fiyangyu kan chicha as nan manusaan
Apo Dios kan chicha.*"
6 Angkiay ya inligwatcha ya inmuycha henan fiabfiabruy.
Enkaskasabacha nan Ammay ay Chamag ya enpappaammaycha nan
chiyuycha munsaket henan am-in ay lukiar.

Nalilifokan Hi Ari Herodes
(Mat. 14:1-12; Mar. 6:14-29)

7 Kun pay nachamag Herodes ay gobernador ad Galilea nan am-in ay
enkamkaman Jesus, nalilifokan hiya, tay kenalen nan tapina ay tataku un
nataku manipud as nan utúy hi Juan ay Fumufunyag.†

* **9:5** Nan mamokpokan as tapok as nan chapan at iniili ay ukialen chi Judio. † **9:7** Luc. 3:19

8 Nan tapina at kenalicha un nunpaila hi Elias, ya nan tapina us at
kenalicha un hiya nan usa as nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy ay nataku
manipud as nan utúy.
9 Kenalen Herodes, “Kunku cha enpasiwat nan uron Juan ya, ngem
ngachan ngun tona ay taku nan chacha kankanan?” Nunlapu as nan hiyachi,
lenayadna as solet ay mangila kan Jesus.

Nan Namakanan Jesus As Nan Leman Lifu Ay Tataku (Mat. 14:13-21; Mar. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

10 As nan nunfiangchan nan hinpuru ya chuwa ay apostoles, infiakiacha
kan Jesus nan am-in ay en-enatcha. Angkiay ya entakin Jesus chicha, ya
inmuycha ay chidchicha yangkiay henan ili ay makali un Betsaida.
11 Kun pay naammuwan nan ongoongor ay tataku, inunudcha hiya.
Enayakian Jesus nan nauycha tataku, ya infiakiana kan chicha nan
maepangkep as nan muntorayan Apo Dios. Angkiay enpaammayna nan
chiyuycha munsaket.
12 Kun pay cha maschum, enmali nan hinpuru ya chuwa ay disipulus
kan Jesus, ya kanancha, “Nauy takú henan kamaid chi umili, epakatammu
nan ongoongor ay tataku ta umuycha henan naesasag-un ay fiabfiabruy ya
sigsikib ay mun-anap as kanuncha ya massuyancha.”
13 Ngem kenalen Jesus kan chicha, “*Chakayu mismu nan mangichat as
kanuncha.*”
“Lema met yangkiay ay tenapay ya chuwa ay filis nan wacha kan chakami
sukúd kami a uy lomaku as kanun nan nauycha am-in ay tataku,” ensongfi-
atcha.
14 Kenalicha chi, tay nan filang nan lanaraki yangkiay at kiayud umuy as
leman lifu.
Kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Patokorunyu chicha ay maam-among as
henlelman pupuru.*”
15 Enatcha tit-iwa, at enpatokorcha nan am-in ay tataku.
16 As nan hiyachi enaran Jesus nan lema ay tenapay ya nan chuwa ay filis,
ya nuntangad hiya ad chaya ay munyaman kan Apo Dios. Kun pay narpas,
pinutput-ingna chachi, ya inchatna as nan disipulusna, ya nan disipulusna
at inwarascha as nan tataku.
17 Nangan am-in nan tataku, at nasufucha. Haat amongun nan disipulus
nan chinaancha ay namnu as nan hinpuru ya chuwa ay uppig.

Nan Infiakian Pedro Maepangkep Kan Jesus (Mat. 16:13-20; Mar. 8:27-29)

18 As nan namingsan ay naaangkiayan Jesus ay cha munkararag, naesnop
nan disipulus kan hiya. Angkiay senarudsudna kan chicha, “*Ngachana nan
kanan nan tataku maepangkep kan ha-un?*”
19 Tinumforcha, “Kanan met nan tapina un he-a hi Juan ay Fumufunyag,
ya kanan nan tapina un he-a hi Elias. Wacha pay nan mangali un usaka as
nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy ay nataku manipud as nan utúy.”
20 Senarudsud Jesus kan chicha, “*Ngem chakayu ngay? Ngachana nan
kananyu maepangkep kan ha-un?*”
Tinumfor hi Pedro, “He-a nan Cristo ay pinilen Apo Dios.”
21 Angkiay infilin Jesus ay ustu kan chicha ay maid poros mangifiagfiag-
ancha as na.
22 Kenalina, “*Nan Naepadtu ay Anak chi Taku at masapor mun-iliwas as
ongor ay likiat. Achintu laychun nan anam-amá, anap-apon chi papachi, ya*

nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig. Maepapatuytu hiya, ngem as nan maekatlu ay urkiw at mataku manipud as nan utúy."

Nan Taku Ay Manglayad Ay Umunud Kan Jesus (Mat. 16:24-28; Mar. 8:34-9:1)

23 Angkiay kenalen Jesus as nan am-in, "*Mu ngachana nan manglayad ay umunud kan ha-un at masapor ikinakna ay mangekaman as nan laylaychuna, ya itiina nan korosna as inurkiw, haat umunud kan ha-un.*
24 *Tay nan uray ngachana ay mangepapati ay mangesarakan as fiyagna asna's luta at malitawnantu challu. Ngem nan uray ngachana ay manglitaw as fiyagna asna's luta kiapú as pammatina kan ha-un at maesarakantu.*
25 *Tay anan maaran nan taku ay mangkuwa as nan am-in ay wacha asna's luta, ngem malitaw winnu machachael challu hiya?*
26 *Tay nan ngachana ay mangifiain kan ha-un ya nan karkalek at ifiaintu us nan Naepadtu ay Anak chi Taku hiya as nan omaliyana kasin ay mangepaila as nan kaichayawana ya nan kaichayawan nan Ama ya nan nasantowan ay anghelesna.*‡
27 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay wachacha nan tapina kan chakayu ay nangatakchug hena ay achintu matuy inkiana ilauncha nan muntorayan Apo Dios.*"

Nan Tinmukunan Nan Kail-an Jesus (Mat. 17:1-8; Mar. 9:2-8)

28 Kun pay kiayud waru ay urkiw as nan nangifiag-an Jesus as nan nauycha, entakin Jesus cha Pedro, Juan ya Santiago henan chuntug ta uycha munkararag.
29 As nan cha munkararakian Jesus, tinmukun chi kail-an chi lupana, ya nan fiachuna at pinmukpukkawan ya kun sumili.
30-31 Kalina at ya nunpaila nan sumili ay chuwa ay lanaraki ay cha maketagtakiatfor kan hiya ay cha Moises kan Elias. Chacha apatun nan kiayud mangtongparan Jesus as nan pangkep Apo Dios kan hiya ay hiyachi nan uyna matuyan ad Jerusalem.
32 As nan hiyachi, naimugmug hi Pedro ya nan iib-ana, ngem kuncha pay finmangun, inilacha nan kaichayawan Jesus ya nan chuwa ay lanaraki ay naketatakchug kan hiya.
33 Kun pay cha mak-ak nan chuwa ay lanaraki as nan kawad-an Jesus, kenalen Pedro kan Jesus, "Apo, ammay paat ta wacha takú hena. Kun kami at mun-amma as turu ay fiawi, usa kan he-a, usa kan Moises ya usa kan Elias." Kenalina chi, tay achina ammu nan chana kankanan.
34 Kun pay cha munkarkali hi Pedro, wacha nan lifuu ay nangalenong kan chicha, at inmugyatcha as solet ay cha maabfongan as lifuu.§
35 Wacha us nan kali ay nurpu as nan lifuu ay kanana, "Hi tona nan Anakku ay pinilek. Chumngor kayu kan hiya!"
36 Kun pay kinminak nan cha munkali, inilacha ay nauusa hi Jesus. Kuncha kinkinak nan disipulusna, ya as nan hiyachi ay timpu, maid nangifiagfiagancha as nan inilacha.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Anennet As Nan Onga (Mat. 17:14-18; Mar. 9:14-27)

37 As nan kafikiatana, chinmayyu cha Jesus ay nurpu henan chuntug, ya ongor nan tataku ay nanib-at kan hiya.

---

‡ **9:26** Mat. 10:33 § **9:34** Exo. 13:21; Isa. 19:1

38 Kalina at ya infukiaw nan usa ay laraki ay naetatapi as nan tataku,
"Misturu, ilaum man paat nan pototku ay laraki, tay kun us-usa ay pototku.
39 Tay as nan umchaan nan anennet kan hiya, kalina at ya cha lawá
munfugfukiaw ya cha munkorchas hiya inkiana umusab nan tapakna.
Paliwasana hiya as solet ya achina laychun ay taynan.
40 Nunpakpakaasiyak as nan nauycha disipulusmu ay epafoknagcha nan
anennet, ngem achicha kafiaelan."
41 Tinumfor hi Jesus, "*Nakkuran kayu ay tataku ad wani! Maid tit-iwa
pammatiyu ya nunkasokel kayu! Anan kafiayag chi mawawad-ak ya tata-unku
kan chakayu? Iyalem man hena nan pototmu.*"
42 Kun pay cha maesnop nan onga kan Jesus, inturchun nan anennet hiya
as nan luta ya nunkorchasuna. Ngem finilin Jesus nan anennet ay fomoknag,
at enmammay nan onga. Angkiay ya inpurangna nan onga as nan amana.
43 Am-in nan tataku at naschaawcha as nan inilacha ay pannakafialin Apo
Dios.

Nan Nangifiag-an Kasin Jesus As Nan Katayana (Mat. 17:22-23; Mar. 9:30-32)

Kun pay cha masmaschaaw nan tataku as nan am-in ay enat Jesus, ke-
nalina as nan disipulusna,
44 "*Achiyu liwliw-an nan nauy ifiakiak kan chakayu: Nan Naepadtu ay Anak
chi Taku at maipurangtu as nan tataku.*"
45 Ngem chaancha naawatan nan nauy infiakiana, tay naililingub kan
chicha ta achicha maawatan, ya umugyatcha ay manarudsud kan hiya as
nan maepangkep as nan nauy infiakiana.

Nan Kaamuchan As Nan Muntorayan Apo Dios (Mat. 18:1-5; Mar. 9:33-37)

46 Wacha nan nunlapu ay susuma as nan disipulus Jesus mu ngachana kan
chicha nan kaamuchan.
47 Ngem kiapú ta aammon Jesus nan chacha numnumnumun, enayakiana
nan usa ay onga ya enpatakchugna as nan sag-una.
48 Kenalina kan chicha, "*Nan uray ngachana ay mang-awat kan tona ay
onga kiapú as pammatina kan ha-un at ha-un nan awatuna. Nan uray
ngachana ay mang-awat kan ha-un at awatuna nan nangifiaor kan ha-un. Tay
nan taku ay kaapuchan kan chakayu am-in at hiya nan kaamuchan.*"

Nan Achi Komontra Kan Chakayu At Kadwayu (Mar. 9:38-40)

49 Tinumfor hi Juan, "Apo, inilami nan usa ay taku ay cha mangosar as
ngachanmu ay mangepafoknag as nan chiyuycha anennet. Enpawami, tay
fiakun takú met kadwa hiya."
50 Ngem kenalen Jesus kan Juan ya as nan tapen nan disipulusna, "*Achiyu
epawa, tay nan taku ay achi komontra kan chakayu at kadwayu.*"

Nan Chaan Nangepachawusan Nan I-Samaria Kan Jesus

51 Kun pay kiayud umchan nan timpu ay maetag-uyan Jesus ad chaya,
epapatina ay umuy ad Jerusalem.
52 Isunga enpaon-onana nan tapen nan tataku henan usa ay fiabruy nan
i-Samaria* ta chacha esakiana nan munchawsana.
53 Ngem chaan lenayad nan umiili hid-i ay chumawus hi Jesus as kawad-
ancha, tay aammucha ay ad Jerusalem nan ay-ayana.

* **9:52** Munfifinnusor nan chiyuycha i-Samaria ya nan chiyuycha Judio. Jn 4:9; 8:48

54 Kun pay inilan cha Santiago kan Juan ay disipulusna nan enat nan i-
Samaria, kenalicha kan Jesus, “Apo, ay laychum ay ayakianmi nan apuy ay
murpu ad chaya ay komsop ay mamuor kan chicha?”
55 Ngem nunsakong hi Jesus ya senengarana chicha.
56 Angkiay ya inmuycha henan tukún ay fiabruy.

Nan Masapor Ay Atun Nan Umunud Kan Jesus (Mat. 8:19-22)

57 As nan chacha umuyan, kenalen nan usa ay laraki kan Jesus,
“Umunuchak kan he-a uray kumpurmi as ay-ayam.”
58 Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Wachay lungug ay omafongan nan chiyuy-
cha fuwus, ya wachay somollongan nan chiyuycha kossel, ngem maid ustu as
massuyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*”
59 Kenalen Jesus as nan usa pay ay taku, “*Umunudka kan ha-un.*” Ngem
kenalen nan taku, “Apo, awni pay ta uyku ilufok on-ona hi amak.”
60 Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Pay-am. Kikiad nan chiyuycha maid
pammaticha ay maepachong as nan nunkatuy nan uy mangilufok as nan pa-
chongcha ay nunkatuy. Ngem kun pay he-a, uymu at ekasaba nan maepangkep
as nan muntorayan Apo Dios.*”
61 Kenalen nan tukún ay taku, “Apo, umunuchak kan he-a, ngem awni pay
a ta uyak munpakacha on-ona as nan pamilyak.”
62 Ngem kenalen Jesus, “*Nan taku ay mangelapu ay mun-arachu ya kun cha
munsakosakong at achi maekari ay maetapi as nan muntorayan Apo Dios.*”

10

Nan Nangifiaoran Jesus As Nan Piton Puru Ya Chuwa Ay Disipulusna

1 Kun pay narpas chi, nunpili hi Jesus as piton puru ya chuwa pay ay
disipulusna, ya infiaorna chicha ay mahinchudwa ay mangon-ona ay umuy
henan am-in ay ili ya lukiar ay ay-ayanantu.
2 Kenalina kan chicha, “*Ongor chi maani, ngem akét chi mun-ani. Isunga
ekararagyu as nan nunkuwa as nan maani ta umifiaor hiya as tapina pay ay
mun-ani.*
3 *Uy kayu! Ifiaorku chakayu ay maepachong as nan naamu ay kordero as nan
kawad-an nan chiyuycha kauugyat ay atap ay asu.*
4 *Achi kayu ometakin as petaka, samfiag winnu sapatos ay munsokatanyu.
Achiyu iyaw-awni as nan charan ay maketagtakiatfor as kumpurmi.*
5 *As nan uray ngachana ay afong ay sungkopanyu, kananyu on-ona un, ‘Nan
natalna ay numnum nan mawawacha koma kan chakayu ay hinfiaruy.’*
6 *Mu awatun nan nakin afong nan hana bendisyon ay infiakiayu, mabendisy-
onantu hiya. Ngem mu achina awatun, achintu mabendisyonan.*
7 *Mayassa kayu as nan hana ay afong. Kanunyu ya ikopunyu nan ichatcha
kan chakayu, tay nan munchunu at maekari ay malagfuwan. Achi kayu mun-
attoatton as afong ay chumawusanyu.*
8 *As nan umuyanyu henan usa ay ili ya mangiliyun chakayu, kanunyu nan
makan ay esakianacha para kan chakayu.*
9 *Paammayunyu nan munsaket ay wacha hid-i ay ili, ya kananyu kan chicha,
‘Kiayud umchan nan muntorayan Apo Dios kan chakayu.’*
10 *Ngem as nan umuyanyu henan usa ay ili ya achi chakayu mangiliyun,
umuy kayu as nan chiyuycha korsa, ya kananyu un,*
11 *‘Uray nan tapok nan iliyu ay naepkat as nan chapanmi at pokpokanmi ay
mangepaila ay maid fiyangmi as nan manusaan Apo Dios kan chakayu.’ Ngem*

uray mu hiyasa, achiyu liwliw-an ay kiayud umchan nan muntorayan Apo Dios kan chakayu.
12 *Ifiakiak kan chakayu ay as nan hana ay urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku, narakrakantu nan chusan nan chiyuycha i-Sodoma mu nan umiili hesa."**

Nan Chiyuycha Achi Omafurot Ay Tataku (Mat. 11:20-24)

13 Inturuy Jesus, "*Kasusug-ang kayu ay i-Corazin ya i-Betsaida! Tay mu ad Tiro ya ad Sidon nan nangekamanak as nan hanacha amud ay nakaskaschaaw ay enkamkamanku kan chakayu, nunfiafiawicha at koma ay nangatokor ay nangafiachu as saku ya nachachapor.*
14 *Ngem as nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku, narakrakantu nan chusan nan chiyuycha i-Tiro ya i-Sidon mu chakayu.*
15 *Chakayu ngay ay i-Capernaum, ay kananyu un maichayaw kayu ad chaya? Achi! Awni at kun kayu maichus-or ad inferno.*"
16 Kenalen pay Jesus as nan disipulusna, "*Nan taku ay chumngor kan chakayu at kan ha-un nan chumngorana, ya nan mangachi kan chakayu at ha-un nan achiyuna. Kun pay nan mangachi kan ha-un at hi Apo Dios ay nangifiaor kan ha-un nan achiyuna.*"

Nan Nunfiangchan Nan Piton Puru Ya Chuwa

17 As nan nunfiangchan nan piton puru ya chuwa ay infiaor Jesus, ongor chi lagsakcha, ya kanancha kan Jesus, "Apo, uray nan chiyuycha anennet at enmafurotcha kan chakami as nan nangifilinanmi kan chicha ay fomoknagcha as nan nangosaranmi as nan ngachanmu."
18 Kenalen Jesus kan chicha, "*Inilak nan enat Satanas ay nag-as, at kaman as nan fiakilat ay nurpu ad chaya.*
19 *Chumngor kayu! Enettak chakayu as kalibfengan ay mangikiatin as nan chiyuycha urug ya chiyuycha scorpion, ya mangamis as nan am-in ay pannakafialin nan kafusoryu ay hi Satanas. Maid mangisiw ay ommat kan chakayu.*
20 *Ngem achi kayu koma munlagsak kiapú ta nunpaetoray nan chiyuycha anennet kan chakayu, kun at nan munlagsakanyu at kiapú ta naisurat nan ngachanyu ad chaya.*"

Nunlagragsak Hi Jesus (Mat. 11:25-27; 13:16-17)

21 As nan hiyasa ay uras, enpalagragsak nan Espiritu Santo hi Jesus, ya kanana, "*Ama ay Apo ad chaya ya asna's luta, munyamanak kan he-a, tay enpakaammom as nan chiyuycha chaan nakaachar nan nauycha entatafunmu as nan chiyuycha mamasilib ya nakaachar. O, Ama, enatmu na, tay hiyana nan mangepalaylayad kan he-a.*
22 "*Nan am-in at entalek Ama kan ha-un. Maid nangammu as nan Anak omangkiay nan Ama. Assesa us ay maid nangammu as nan Ama omangkiay nan Anak ya nan piliyun nan Anak ay mangepakaammuwana.*"
23 Kun pay narpas sa, nunsakong hi Jesus as nan disipulusna as nan naaangkiayancha, ya kanana "*Nakiasat nan tataku ay mangila as nan chayu il-ilaun.*
24 *Ifiakiak kan chakayu ay ongor kayman chi pomapadtu ya ar-ari ay nunlarayad ay mangila as nan chayu il-ilaun, ngem chaancha inila. Lenayadcha us ay manngor as nan chayu chungchungrun, ngem chaancha chinngor.*"

---

* **10:12** Gen. 19:1-29; Isa. 1:9-10; 3:9; Jer. 23:14; Mat. 10:15; Pal. 11:8

Nan Maepadpachongan Nan Ammay Ay I-Samaria

25 Wacha nan usa ay mun-isursuru as Lintig ay inmuy kan Jesus ta chistin-
guna hiya. Kenalina, "Misturu, ngachana nan atok ta tawichok nan fiyag ay
maid patingkiana?"
26 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Ngachana nan naisurat as nan Kalen Apo
Dios? Ngachana nan mangawatmu?*"
27 Tinumfor hiya, "Masapor laylaychum nan Apo ay Diosmu as nan am-in
ay pusom, as nan am-in ay katatakom, as nan am-in ay fikasmu, ya as nan
am-in ay numnummu. Masapor us laylaychum nan pachongmu ay taku ay
kaman as nan atum ay manglaylayad as achormu."†
28 "*Ustu nan ensongfiatmu,*" kenalen Jesus, "*Hiyasa nan atum, at matakuka
in-inkiana.*"
29 Ngem lenayadna ay mangekalintikian as achorna, isunga kenalina kan
Jesus, "Ngachana man nan sasag-unku?"
30 Tinumfor hi Jesus babaen as nan maepadpachongan: "*Wacha nan usa ay
taku ay cha chumayyu ad Jerico ay nurpu ad Jerusalem. As nan korsa, kalina
at ya finchang chi homohold-ap hiya. Enaracha nan am-in ay wacha kan hiya,
uray nan fiachuna, ya penak-opak-orcha inkiana kiayud matuy. Angkiay ya
tenaynancha hiya.*
31 *Wacha nan pachi ay naiyaspor ay cha chumayyu as nan hana ay korsa.
Kuna pay inila nan chiyuy taku, nunliglig hiya.*
32 *Assesa us as nan Levita‡ay kun pay inumchan as nan kawad-an nan chiyuy
taku ya inilana hiya, nunliglig hiya.*
33 *Ngem as nan nar-osan us nan usa ay i-Samaria ay cha munfiaat as nan
kawad-an nan chiyuy taku ya inilana hiya, nasug-ang as solet hiya.*§
34 *Naesag-un, ya kenapuwana hiya as lana ya fiayas, angkiay finudfuchana
nan sukiatna. Kun pay narpas, ensakayna hiya as nan dongki, ya inyuyna as
nan chumawchawsan chi munfiaat, angkiay enaywanana hiya.*
35 *As nan kafikiatana, inchatna nan chuwa ay dinario as nan nakin kuwa
as nan chumawchawsan, ya kanana kan hiya, 'Aywanam hiya. As nan mun-
fiangchak hena, fiayachaktu mu kaatna pay nan kinastosmu.'* "
36 Inyanongos Jesus, "*As nan munnunumnummu, ngachana kan chatud-i ay
turu nan tit-iwa ay sag-un nan chiyuy taku ay penak-opak-or nan chiyuycha
homohold-ap?*"
37 Tinumfor nan mun-isursuru as Lintig, "Ya kakun nan chiyuy taku ay
nanug-ang kan hiya."
Kenalen Jesus, "*Uyka ngarud, ya assid-i us nan atum.*"

Nan Uy Nangfisitaan Jesus Kan Cha Marta Kan Maria

38 As nan cha munfiaatan Jesus ya nan disipulusna, inumchancha henan
usa ay fiabruy. Wacha hid-i nan fiafiai ay nan ngachana at Marta ay
nangmangili kan chicha.*
39 Wacha nan enauchina ay nan ngachana at Maria ay tenmokor as nan
sag-un nan suken Jesus ya cha chumchumngor as nan cha isursuron Jesus.
40 Ngem kun pay hi Marta, cha maseksekoran, tay hiya yangkiay nan
cha mun-esakiana as kanuncha. Isunga inmuy hiya kan Jesus, ya kanana,
"Apo, ay achim pakian-anu uray mu tenaynanak as nan ifiak, at kunku
iyuusa ay mannu as nan nauycha am-in ay chunu? Ifiakiam pay kan hiya
ta fiadnganak."

---

† **10:27** Deut. 6:5; Lev. 19:18; Prov. 3:29 ‡ **10:32** Nan chiyuycha Levita at chicha nan mamadfiachang as nan pachi as nan Templo. § **10:33** Luc. 9:52-53; Jn. 8:48 * **10:38** Jn. 11:18-19

41 Ngem tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Marta, Marta! Chaka machan-*
chanakian ya malilifokan as maepangkep as ongor ay fianag,
42 *ngem kun met usa yangkiay nan kasaporan. Pinilen Maria nan kaam-*
mayan, at achintu makakkaan kan hiya."

11

Nan Insuron Jesus Ay Atun Ay Munkararag
(Mat. 6:9-13; 7:7-11)

1 As nan hin-urkiw, cha munkarkararag hi Jesus henan usa ay lukiar. Kun pay narpas, kenalen nan usa ay disipuluna, "Apo, isurom pay chakami ay munkararag, kaman as nan enat Juan ay Fumufunyag ay nangisuru as nan disipulusna."

2 Kenalen Jesus kan chicha, "*As nan munkararakianyu, assena nan kananyu:*

'Ama, maichaychayaw koma nan nasantowan ay ngachanmu. Omali koma
nan muntorayam.
3 *Ichatmu koma kan chakami nan kanunmi as inurkiw.*
4 *Pakawanum koma chakami as nan fiasfiasormi, tay pakawanunmi us nan*
am-in ay finmasor kan chakami. Achim koma eparufus ay etorokmi ay
masulisukian.' "

5 Kenalen pay Jesus, "*Mu ngay wacha nan usa kan chakayu ay umuy as afong*
nan usa ay kiayyumna as nan tongan chi lafi, ya kanana kan hiya, 'Kiayyum,
umutangak pay as turu ay tenapay,
6 *tay wacha nan cha munfiaat ay kiayyumku ay chinmawus ya naiyaspor ay*
maid epakanku kan hiya.'
7 *Mu ngay kanan nan kiayyummu ay wacha as fiaruy un: 'Achika at man*
chumisturfu, tay naichachakig at nan unub ya inuumfug kami as nan an-akku.
Achiyak challu fumangun ay umichat as makan kan he-a.'
8 *Ifiakiak kan chakayu ay uray mu achi fumangun ay umichat as makan*
kiapú ta kiayyummu hiya, ngem kiapú ta cham itukiatukia ay chumawat,
fumangun challu ya ichatna nan am-in ay kasaporam.
9 "*Isunga ifiakiak kan chakayu ay achiyu ikinkinak ay chumawchawat*
kan Apo Dios as kasaporanyu, at maichattu kan chakayu nan chayu
chawchawatun. Achiyu ikinkinak ay mun-an-anap, at maanapanyuntu nan
chayu an-anapun. Achiyu ikinkinak ay munkokkokkok, at tokafiantu Apo Dios
nan pantiw para kan chakayu.
10 *Tay am-in ay chumawat kan Apo Dios at maawatna nan chawatuna, ya*
nan mun-anap at makaanap, ya nan munkokkok at matkafian nan pantiw para
kan hiya.
11 *Ngachana kan chakayu ay am-a nan mangichat as urug mu chumawat nan*
pototyu as kiachiw,
12 *winnu mangichat as scorpion mu chumawat as itlug?*
13 *Mu chakayu ay manangotettet at ammuyu ay umichat as ammay as nan*
an-akyu, ay achi kaskasin ay ichat Ama ay wacha ad chaya nan Espiritu Santo
as nan chiyuycha chumawat kan hiya?"

Hi Jesus Ya Hi Beelzebub
(Mat. 12:22-30; Mar. 3:20-27)

14 As nan hin-urkiw, cha mun-epafoknag hi Jesus as anennet ay nang-umor as nan usa ay taku. Kun pay fenmoknag nan anennet, makakali at nan hana ay taku, at naschaawcha nan tataku.

15 Ngem nan tapina kan chicha at kenalicha, “Hi Beelzebub ay ap-apon
chi anennet nan nangichat kan hiya as pannakafialin ay mangepak-ak as
anennet.”
16 Kun pay nan tapina at lenayadcha ay manisting kan Jesus. Isunga
chinmawatcha as nakaskaschaaw ay sinyar ay mangepaneknek ay hiya at
nurpu kan Apo Dios.
17 Ngem aammon Jesus nan chacha numnumnumun, isunga kenalina kan
chicha, “*Uray ngachana ay muntorayan ay munkikinnufiat chi tatakuna at
machachael. Kaman us as nan hinfiaruy ay mu masusumacha at masisiyan-
cha.*
18 *Mu makepatuy hi Satanas as nan chiyuycha anennet ay etorayana, anan
atuna ay munturturuy ay muntoray in-inkiana? Kenalek sa, tay kananyu un
hi Beelzebub nan nangichat as pannakafialinku ay mangepafoknag as nan
chiyuycha anennet.*
19 *Mu as nan pannakafialin Beelzebub nan nangor-ak as pannakafialinku ay
mangepafoknag as nan chiyuycha anennet, ngachana ngay nan nangichat as
pannakafialin nan chiyuycha umun-unud kan chakayu ay mun-epafoknag as
nan chiyuycha anennet? Mu hiyasa, chicha nan mangepaneknek ay achi tit-
iwa nan kenaliyu.*
20 *Nan kenatit-iwana at fiakun hi Beelzebub, ngem hi Apo Dios nan nangichat
as pannakafialinku ay mun-epafoknag as nan chiyuycha anennet. Hiyana nan
mangepaila ay enmali nan muntorayan Apo Dios kan chakayu.*”
21 “*Mu naarmasan ay ustu nan usa ay kursi ay taku ya fiantayana nan
afongna, maid maak-akiw as nan kuk-uwana.*
22 *Ngem mu omali nan kurkursi ay taku ay makepatuy ya amisuna hiya,
arauna nan am-in ay armas ay muntaltalekan nan kursi ay anchi. Angkiay ya
enpakakchang nan hana kurkursi nan enakiwna.*
23 “*Nan ngachana ay achi makius-usa kan ha-un at komokontra kan ha-un.
Assesa us ay nan ngachana ay achi fumachang kan ha-un ay mangamong as
nan tataku at kuna munsisiyanun chicha.*”

Nan Munfiangchan Nan Anennet (Mat. 12:43-45)

24 Nun-epadpachong pay hi Jesus, “*As nan fenmoknakian nan anennet
ay sinungkop as nan taku, uy munlikud hiya henan luglukiar ay kamaid chi
chanum ay mun-anaanap as tukún ay mun-iblayana, ngem maid uchanana.
Angkiay ya kanana as numnumna, ‘Munfiangachak challu as nan afongku ay
nurpuwak.’*
25 *As nan munfiangchana, uchanana ay nacharos ya naornos nan afong.*
26 *Angkiay ya mak-ak ya ometakin as tapina ay pitu ay anennet ay kaskasin
manangotettet mu hiya. Sungkopcha as nan afong ya magyancha hid-i. As nan
hiyachi, kaskasin mangisiw nan kasasaad nan chiyuy taku mu nan enmon-ona
ay kasasaadna.*”

Nan Tit-iwa Ay Nakiasat

27 Kun pay kenalen Jesus chaná, nunfukiaw nan usa ay fiafiai ay wacha
as nan kaongoran chi tataku, ya kanana kan hiya, “Nakiasat paat nan
nangiyanak ya nangepasusu kan he-a!”
28 Ngem kenalen Jesus, “*Kun at nan nakiasat at nan chiyuycha manngor as
nan kalen Apo Dios ya mangtongpar as sa.*”

Nan Chawat Ay Omepaila Hi Jesus As Nakaskaschaaw (Mat. 12:38-42)

29 Kun pay cha omongor chi tataku, inturuy Jesus, "*Nakkuran! Anuy*
paat mangotettet chi ukialen chi tataku ad wani! Chacha chumawat as
nakaskaschaaw ay sinyar, ngem maid maepaila kan chicha omangkiay nan
nakaskaschaaw ay enommat kan Jonas ay pomapadtu.
30 *Kaman as nan nunfialinan Jonas as sinyar ay naepaila as nan tataku ad*
Nineve at assesa us ay munfialintu nan Naepadtu ay Anak chi Taku as sinyar
ay maepaila as nan tataku ad wani.
31 *As nan urkiw ay mun-okomán Apo Dios, tomakchugtu nan Reyna ad Seba*
ad pus-uy ay mangepafiasor as nan tataku ad wani, tay nurpu hiya henan
achaachawwi ay lukiar ay uy paat nanngor as nan nainsilifian ay sursuron
Solomon. Ifiakiak kan chakayu ay wacha hena ad wani nan am-amud mu hi
Solomon.
32 *As nan omaliyantu nan urkiw ay mun-okomántu Apo Dios as nan am-in ay*
tataku, tomakchugtu nan inmiili ad Nineve ay mangepafiasor kan chakayu ay
tataku ad wani, tay nunfiafiawicha as nan fiasfiasorcha as nan nanngorancha
as nan enkaskasaban Jonas. Ifiakiak kan chakayu ay wacha hena ad wani nan
am-amud mu hi Jonas!"*

Nan Maepadpachongan Nan Pingki
(Mat. 5:15; 6:22-23)

33 Inturuy Jesus, "*Maid mamaskud as pingki ya ilingub winnu uyna op-opan*
as fianga. Ngem kuna at epatang as nan maepatpatngan ta nan chiyuycha
sungkop at ilauncha nan silaw.
34 *Nan matam at hiyasa nan maepachong as nan silaw nan achormu. Mu*
narawag nan umil-an nan matam, nasilawan nan intiru ay achormu. Ngem
mu achi narawag nan umil-an nan matam, ngongot as solet nan achormu.
35 *Isunga il-ilaum ngarud ta nan silaw nan wacha kan he-a, fiakun nan*
ngongot.
36 *Mu nan intiru ay achormu at narawag ay maid poros ngongot, narawagtu*
nan intiru ay achormu ay kaman chaká sinisilawan as nan lawag nan silaw."

Nan Nanengaran Jesus As Nan Chiyuycha Fariseo Ya Mun-isursuru As Lintig
(Mat. 23:1-36; Mar. 12:38-40)

37 Kun pay cha munkarkali hi Jesus, enayakian nan usa ay Fariseo hiya
ta makekan kan hiya. Isunga inmuy hi Jesus as nan afong nan Fariseo, ya
naketokor ay makekan.
38 Nakudnor nan chiyuy Fariseo as nan nangil-ana ay chaan nunfuru on-
ona hi Jesus sakbay mangan ay maiyunud as nan iniili ay ukialicha.
39 Ngem kenalen Apo Jesus kan hiya, "*Chakayu ay Fariseo at kaman kayu*
as nan tataku ay manguras as nan luwar yangkiay nan tasa ya paratu, ngem
achiyu met charosan nan numnumyu ay napnu as kenaakum ya kenaman-
gotettet!
40 *Chakayu ay nunkangokngok! Ay fiakun hi Apo Dios ay nangamma as nan*
achor takú nan nangamma us as nan numnum takú?
41 *Kunyu at ichat as nan makasapor nan wacha as nan tasa ya paratuyu. Tay*
mu atunyu sa, tit-iwa ay nacharos kayu.
42 "*Kasusug-ang kayu ay Fariseo, tay ichatonyu met tit-iwa nan pagkapuron*
nan apetyu ay kaman as nan chiyuycha mangepaammay as machangchang,
ngem enganuyyu met nan kenalintig ya nan layadyu kan Apo Dios. Chatona
nan masapor ay atunyu, ya achiyu challu enganuy ay mangekaman as nan
tapina.†

---

* **11:32** Jon. 3:5 † **11:42** Lev. 27:30; Deut. 14:22

43 “*Kasusug-ang kayu ay Fariseo, tay nan laylaychunyu ay tomoktokoran at*
as nan kaammayan ay tokoran as nan senagoga, ya laylaychunyu us ay cha
chakayu risrispituwun as nan tataku as nan chiyuycha mun-el-elakwan.
44 “*Kasusug-ang kayu ay Fariseo, tay maepachong kayu as nan chiyuycha*
lufok ay maid matoncha ay cha ikiatkiatin chi tataku, tay achicha ammu ay
lufok.”
45 Usa as nan mun-isursuru as Lintig nan nanfor kan Jesus, “Misturu, as
nan nangaliyam as sa, cham us pabpafiainan chakami.”
46 Kenalen Jesus, “*Kasusug-ang kayu us ay mun-isursuru as Lintig, tay ongor*
chi lintigyu ay chayu epadpad-un as nan tataku ay achicha kafiaelan, ya achiyu
met uyachun chi uray us-usa paat ay kiayyamotyu ay fumachang kan chicha.
47 “*Kasusug-ang kayu, tay iyammaanyu as anam-ammay ay lufok nan*
chiyuycha pomapadtu ay penatuy nan kaap-uwanyu.
48 *Ngem as nan mangekamkamananyu as sa, epailayu ay iyafudyu nan*
enkamkaman nan kaap-uwanyu, tay penatuycha chicha, ya iyam-ammaanyu
chicha as lufokcha.
49 *Hiyana nan mangepaila ay masilib hi Apo Dios, tay kenalina ad pus-uy*
un, ‘Ifiaorkuntu kan chicha nan chiyuycha pomapadtu ya apostoles, ngem
patayunchantu nan tapina kan chicha ya palikiatunchantu nan tapina.’
50 *Isunga chakayu ay tataku ad wani nan machusantu kiapú as nan nap-*
atuyan nan am-in ay pomapadtu nunlapu as nan nafiayangan nan luta,
51 *nunlapu as nan natuyan Abel inkiana as nan natuyan Zacarias ay napatuy*
as nan nunkiakiaw-an nan altar ya nan nasantowan ay kuwartu as nan
Templo. Ifiakiak kan chakayu, tit-iwa ay machusantu nan tataku ad wani
kiapú as nan penmatpatuyan nan kaap-uwancha.‡
52 “*Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig, tay kenaanyu nan torfek ay*
mankab as nan pantiw nan mangammuwan as nan kalen Apo Dios. Chakayu
ay mismu at chaan kayu sinungkop ya enpawayu pay ay sungkop koma nan
tataku.”
53 Kun pay cha mak-ak hi Jesus as nan chiyuy ay lukiar, enlapon nan mun-
isursuru as Lintig ya nan chiyuycha Fariseo ay kaskasin mangsot kan hiya.
Ongor us chi senarudsudcha kan hiya,
54 tay laychuncha ay wachay kanana as mangepafiasorancha kan hiya.

12

Nan Tukun As Nan Kenapakamankaman
(Mat. 10:26-27)

1 As nan cha ommatan nan nauycha, cha somaliyubyub nan liniblifu
ay tataku ay uray kuncha cha munkikinnatin. Kenalen Jesus on-ona nan
disipulusna, “*Il-ilaunyu nan lebaduran nan chiyuycha Fariseo ay hiya nan*
ukialicha ay kenapakamankaman.
2 *Maid naililingub ay achintu maepaila, winnu naetatafun ay achintu maam-*
muwan.
3 *Isunga mu ngachana nan infiagfiakiayu as nan lafi, madngortu as nan*
kaorkia. Nan intubtufuyu as nan kawad-anyu as nan naiin-ub ay kuwartuyu
at maifukiawtu as nan chiyuycha charan ta chungrun nan ongor ay tataku.”

Nan Ustu Ay Umugyatan Nan Taku
(Mat. 10:28-31)

‡ **11:51** Gen. 4:8; 2 Cro. 24:20-22

4 Kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Ifiakiak kan chakayu ay kiakiayyumku,*
achi kayu umugyat as nan chiyuycha mangpatuy as achor, tay as nan
marpasan tosa at maid kasincha atun.
5 *Ngem ifiafiakiak nan umugyatanyu: Nan umugyatanyu at kan Apo Dios*
ay wachay pannakafialina ay mangichus-or as nan achor ad inferno as nan
manglopasana ay mangpatuy. O, tit-iwa, ifiakiak kan chakayu ay hiya nan
masapor umugyatanyu.
6 *Ilaunyu nan chiyuycha tulin. Ay achi nan lema at maelaku as kun lawá*
chuwa ay pesos? Maelaku met! Uray akét chi fiarorcha at maid challu liwliw-
an Apo Dios as uray usa kan chicha.
7 *Uray nan fook as uruyu at nafifilangcha am-in. Isunga achi kayu umugyat,*
tay nafiarfiaror kayu mu nan ongor ay tulin."

Nan Mangipudnu Ya Nan Mangesaot As Nan Maepangkep Kan Cristo (Mat. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 Kenalen pay Jesus, "*Ifiakiak kan chakayu ay nan uray ngachana ay*
mangipudnu as nan sangwanan nan tataku ay hiya at omafurot kan ha-un,
assesantu us ay ipudnuntu nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan maepangkep
kan hiya as nan sangwanan nan angheles Apo Dios.
9 *Ngem nan mangesaot kan ha-un as nan sangwanan nan tataku at mae-*
saottu us as nan sangwanan nan angheles Apo Dios.
10 "*Nan ngachana ay munkali as maifusor as nan Naepadtu ay Anak chi Taku*
at mafialin ay mapakawan. Ngem nan munkali as maifusor as nan Espiritu
Santo at achi mapakawan.
11 "*As nan mangicharuman nan tataku kan chakayu as nan sangwanan nan*
anap-apu as nan chiyuycha senagoga winnu as nan gogobernador winnu as
nan wacha as nan toray, achi kayu machanchanakian mu anan atunyu ay
somongfiat winnu ngachana nan kananyu.
12 *Tay as nan hiyasa ay timpu at isuruntu nan Espiritu Santo nan ustu ay*
kananyu."

Nan Maepadpachongan Nan Narokrok Ay Fiaknang

13 As nan kaongoran chi tataku, wacha nan usa ay laraki hid-i ay nangali
kan Jesus, "Misturu, ifiakiam as nan sunúdku ay kudwaunmi nan enpatawid
chin amami kan chakami."
14 Ngem kenalen Jesus kan hiya, "*Ay kun kayong ha-un nan wachay kalibfen-*
gana ay mangenongnong winnu mangudwa as tawidyu? Fiakun."
15 Angkiay ya inturuy Jesus ay mangali as nan am-in ay tataku, "*Il-ilaunyu*
ta achi kayu masursulisukian as nan am-in ay kenaakum, tay fiakun nan
kenaongor nan kuk-uwan nan taku nan mail-an nan tit-iwa ay fiyagna."
16 As nan hiyachi, infiakian Jesus kan chicha nan nauy ay maepadpachon-
gan: "*Wacha nan usa ay fiaknang ay ongor nan enanina as payyiwna.*
17 *Kenalina as numnumna, 'Anan atok ngun, t'enha maid mangepay-ak as*
nan ongor ay enanek?
18 *O, iwa, assena nan atok: Soktafok nan chiyuycha arangku ya munkiaufiak*
as an-anad-acha. Hid-i nan mangepay-ak as nan am-in ay enanek ya tapina pay
ay kinakok.'
19 *Angkiay ya kanaktu as achorku, 'Ongor nan intupugku ay kasaporak ay*
ommat as kaat ay tawwun. Kunak mun-ib-iblay, mangmangan, umig-ikop, ya
munlagragsak.'
20 *Ngem kenalen Apo Dios kan hiya, 'Narokrok! Ad wani ay lafi, matuy ka.*
Anan manguwa pay as nan intutupugmu?' "

21 Inyanongos Jesus, "*Assesa nan ommat as nan taku ay cha mun-ituputupug as kenafiaknang as para kan hiya, ngem pugli hiya as nan mangiilan Apo Dios.*"

Hi Apo Dios Yangkiay Nan Matalek (Mat. 6:25-34)

22 Kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Isunga ifiakiak kan chakayu ay achi kayu machanakian as maepangkep as pagfiyagyu mu anan kanunyu, winnu machanakian as nan maepangkep as nan achoryu mu anan ifiachuyu.*
23 *Tay nan fiyag at am-amud mu nan makan, ya nan achor at am-amud mu nan fiachu.*
24 *Numnumunyu nan chiyuycha kossel. Achicha muntanum winnu mun-ani ya maid fiarugcha winnu arangcha. Uray mu hiyasa, pakanun challu Apo Dios chicha. Am-amud kayu met mu nan nauycha kossel!*
25 *Ngachana kan chakayu nan makafiael ay mangepaan-anchu as fiyagna as uray kun usa ay uras kiapú as nan chana munchanchanakian.*
26 *Mu achiyu kafiaelan ay mangekaman as ak-akettuy ay kaman as nan hana, anuy kayu lawá machanakian as maepangkep as tapina?*
27 "*Ilaunyu nan atun nan sabsafong ay masikun. Achicha munchunu winnu mun-afor as fiachucha. Uray mu hiyasa, ifiakiak kan chakayu ay uray hi Ari Solomon as nan am-in ay kenafiaknangna at chaan poros nunfiachu as maepachong as nan kenaam-ammay nan usa as nan nauycha sabsafong.*
28 *Mu fiachuwan Apo Dios nan nauycha lukiam ay wacha as uma ad wani ya as wiet at mapuoran challu, ay achina chamman kaskasin fiachuwan chakayu mu nan nauycha? Anuy paat anak-akettuy chi pammatiyu!*
29 *Kiapú ta assesa, achi kayu cha munnumnunumnum as kanunyu ya ikop-unyu, ya achi kayu munchanag.*
30 *Tay nan nauycha nan cha anaanapun nan chiyuycha Gentil ay achi nangammu kan Apo Dios. Ngem hi Amayu ad chaya at ammuna ay masaporyu chaná.*
31 *Kunyu at anapun nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios, at ichatnantu us chaná ay kasaporanyu.*"

Nan Kawad-an Nan Kenafiaknang (Mat. 6:19-21)

32 Kenalen pay Jesus, "*Achi kayu umugyat, chakayu ay chak ay-aywanan, uray akét kayu, tay laychun Ama ad chaya ay maketoray kayu kan hiya.*
33 *Elakuyu nan kuk-uwayu, ya ichatyu nan lakuna as nan chiyuycha pugli. As nan mangekamananyu as na, maarayu nan kenafiaknangyu ad chaya ay achi poros maak-akiw ya machadchachael. Kamanyu cha esakiana nan chiyuycha petakayu ay achi machunchunot, ya nan kenafiaknangyu ay ichulinyu at achi mamammaid.*
34 *Tay mu ay chaud nan kawad-an nan kenafiaknangyu at hid-i us nan kawad-an nan numnumyu.*"

Nan Chiyuycha Nakasakiana Ay Mafiabfiaor (Mat. 24:42-44)

35 Inturuy Jesus, "*Munsasakiana kayu as nan kumpurmi ay om-ommat, ya papaskuchanyu nan pingkiyu*
36 *ay maepachong as nan chiyuycha mafiabfiaor ay maman-ud as nan amocha ay uy nakichuyas ta muntokafiancha nan unub as nan munkokkokana ay sungkop.*
37 *Nakiasat nan chiyuycha mafiabfiaor ay chaan nanassuy ya nakasakiana as nan omaliyan nan amocha. Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay munsokattu nan chiyuy amo, patokorunantu chicha ya ikiauwana chicha.*

38 *Nakiasatcha nan chiyuycha mafiabfiaor mu asporan nan amocha chicha*
ay nakasakiana, uray mu komatam hiya as nan tongan chi lafi winnu mara-
dlachaw."
39 "*Numnumunyu na: Mu aammon nan nakin afong nan uras ay omaliyan*
nan mangaakiw, achina eparufus ay sugpun nan mangaakiw nan afongna.
40 "*Assesa us koma kan chakayu ay masapor nakasakiana kayu, tay omali*
nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan uras ay achiyu namnamaun."

Nan Matalek Ya Nan Masilib Ay Mafiabfiaor
(Mat. 24:45-51)

41 Kenalen Pedro, "Apo, ay kan chakami nan cham mangifiag-an as nan
nauy maepadpachongan winnu as nan am-in ay tataku?"
42 Tinumfor hi Apo Jesus, "*Ngachana ngarud nan matalek ya masilib ay*
mafiabfiaor? Hiya nan mangichatantu nan amona as nan kalibfengan ay
mun-aywan as nan kakadwana ay mafiabfiaor, ya hiya nan mangiwarastu as
kanuncha as nan ustu ay timpon chi manganancha.
43 *Nakiasat paat sa ay mafiabfiaor as nan komataman nan amona ya aspo-*
rana hiya ay cha mangekaman as nan infilina.
44 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay kan tosa ay mafiabfiaor nan*
mangichatantu nan amona as nan kalibfengan ay mun-aywan as nan am-in ay
kuk-uwana.
45 *Ngem mu nan hana ay mafiabfiaor at kanana as numnumna un, 'Uy at man*
mafiayag ay munfiangad nan amok.' Angkiay ya enlapuna ay manoprat as nan
kakadwana ay mafiabfiaor ay fianafiai ya lanaraki, ya cha uy mangmangan,
umig-ikop, ya munfutfutang.
46 *As nan komatamantu nan amona as nan urkiw ay achina namnamaun ya*
uras ay achina ammu, chusauntu nan amona hiya. Hana at etapi hiya as nan
chiyuycha achi omaafurot."
47 "*Nan mafiabfiaor ay nangammu as nan laychun nan amona ay atuna ngem*
chaan nunsakiana winnu chaana enat nan laychun nan amona at ong-ongortu
nan masaplitana.
48 *Kun pay nan mafiabfiaor ay chaan nangammu as nan laychun nan amona*
ay atuna, uray mu enatna nan kiapón chi masaplitana, ak-akéttu nan masaplitana. Tay nan taku ay naichatan chi ongor at ongor nan manamnamantu ay
murpu kan hiya, ya nan taku ay naetalekan chi ongor at ongor nan manamna-
mantu ay murpu kan hiya."

Hi Jesus Nan Kiapón Nan Masisiyanan Chi Tataku
(Mat. 10:34-36)

49 Kenalen pay Jesus, "*Enmaliyak ay mamuor as nan nauy luta ya laychok ay*
kumil-aw at koma!
50 *Ngem masapor munlikiataktu, ya kunak masesekoran as solet inkiana*
ommat!
51 *Ay kananyu un enmaliyak ay umichat as talna asna's luta? Achi! Ifiakiak*
kan chakayu, enmaliyak ay mangsisiyan as nan tataku.
52 *Munlapu ad wani, masisiyan nan lema as nan usa ay pamilya. Nan turu at*
kontrauncha nan chuwa, ya nan chuwa at kontrauncha nan turu.
53 *O, kuncha makudkudwa. Munkennontra nan hen-ama ya kaman us as nan*
hen-ena. Nan katukiangan ay fiafiai at kontrauna nan enapuna ay fiafiai, ya
nan enapu ay fiafiai at kontrauna nan katukiangana ay fiafiai."

Nan Mangematonan As Nan Timpu
(Mat. 16:2-3)

54 Kenalen Jesus as nan ongor ay tataku, "*Mu ilaunyu nan lifuu ay cha*
fomoknag henan mauy-uynuwan nan urkiw, hiya at chi ya kananyu un,
'Umuchantu,' ya ommat tit-iwa.
55 *Kaman us as nan mangkeknaanyu as nan angin ay murpu as filáng,*
kananyu un, 'At-atongngantu,' ya ommat tit-iwa.
56 *Chakayu ay pakamankaman! Naraing kayu ay mangematon as nan maila*
henan luta ya ad chaya. Ngem anuyyu achi maematonan nan chiyuycha sinyar
Apo Dios maepangkep kan ha-un ay cha om-ommat ad wani ay timpu?"

Nan Makealigluwan Omona Nan Taku Ta Achi Maicharum (Mat. 5:25-26)

57 Inturuy Jesus, "*Adchi t'uyyu achi numnumun mu ngachana nan ustu ay*
atunyu?
58 *Mu kaspangarigan iyuy chaká as nan nangicharum kan he-a as kurti,*
atum nan kafiaelam ay makealiglu kan hiya as nan charan. Tay mu achi,
ipurang chaká as nan huwis. Angkiay ya nan huwis at ipurang chaká as nan
pulis ay mangifiarud kan he-a as pagfiaruchan.
59 *Ifiakiak kan he-a ay achikantu makapitiw as pagfiaruchan inkiana fiay-*
acham nan am-in ay mortam."

13

Masapor Ay Munfiafiawi

1 As nan hiyachi ay timpu, wachacha hid-i nan tapina ay tataku ay
nangifiakia kan Jesus maepangkep as nan tapina ay i-Galilea ay enpapatuy
Gobernador Pilato as nan chacha mun-ichatonan kan Apo Dios.
2 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Ay kananyu un kaskasin fumafiasor chaná*
ay i-Galilea mu nan tapina ay i-Galilea kiapú ta assesa nan enkatuycha?
3 *Achi! Ifiakiak kan chakayu ay mu achi kayu munfiafiawi as nan fiasfiaso-*
ryu, matuy kayuntu us ay kaman kan chicha.
4 *Ay kananyu un kaskasin nunsidlay fiasfiasor nan chiyuycha hinpuru ya*
waru ay tataku ay natuy ay naappelan as nan natu-ukian nan nangatungatu
ay afong ad Siloe mu nan fiasfiasor nan chiyuycha tapina ay kakailiyancha ay*
i-Jerusalem?
5 *Achi! Ifiakiak kan chakayu ay mu achi kayu munfiafiawi as nan fiasfiaso-*
ryu, matuy kayuntu us ay kaman kan chicha."

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Igos Ay Achi Fumkias

6 Angkiay ya infiakian Jesus kan chicha nan nauy maepadpachongan:
"*Wacha nan usa ay taku ay nuntanum as kaiw ay igos as nan umana. As nan*
timpon chi fumkiasana, uy mun-ila as fukiasna ngem kun maid.
7 *Isunga kenalina as nan munkiarkiarchinuna, 'Nauy turu ay tawwun ay*
enmalialiyak ay mangila as fukias nan nauy ay kaiw, ya kun maid poros
ininchanak. Separum at, tay kuna lawá cha saysayangun nan luta.'
8 "*Ngem kenalen nan munkiarkiarchinuna, 'Apo, hihiya sa hesa as usa ay*
tawwun ta kaufiak nan kawad-an nan puuna ya lumangak.
9 *Mu fumkias sa as tawwun, ammay paat. Ngem mu achi challu fumkias,*
epasipormuntu.' "

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Napekot Ay Fiafiai

10 As nan Urkiw ay Mun-iblayan, cha mun-is-isuru hi Jesus as nan usa ay
senagoga.

---

* **13:4** Neh. 3:15; Isa. 8:6; Jn. 9:7, 11

11 Wacha hid-i nan usa ay fiafiai ay naanennetan ay nangepasaket kan hiya
as hinpuru ya waru ay tawwun. Penekot nan anennet hiya, at achi poros
makauyad.
12 Kun pay inilan Jesus hiya, enayakiana, ya kanana, "*Ammi, naway-*
awayaanka as nan saketmu."
13 As nan nangepatayan Jesus as nan limana kan hiya, naannuyad ya
nunchayaw hiya kan Apo Dios.
14 Ngem finmungat nan ap-apu as nan senagoga, tay nunkaan hi Jesus as
saket as nan Urkiw ay Mun-iblayan. Kenalina as nan tataku, "Unum ay urkiw
nan munchunuwan takú. Isunga as nan hanacha ay urkiw nan omaliyanyu
ay munpakaan as saketyu, fiakun as nan Urkiw ay Mun-iblayan."
15 Tinumfor hi Apo Jesus kan hiya, "*Chakayu ay pakamankaman! Ay*
wachay usa kan chakayu ay achi mangfokat ay uy mangepaikop as fiakana
winnu dongkina as nan Urkiw ay Mun-iblayan?
16 *Ay achi mafialin ay mawayawayaan as nan Urkiw ay Mun-iblayan nan*
nauy fiafiai ay kianak Abraham ay finafiarud Satanas as hinpuru ya waru ay
tawwun?"
17 As nan nangaliyana as na, nafiainan nan am-in ay kafusorna, ngem
nunlagragsakcha nan tataku kiapú as nan am-in ay nakaskaschaaw ay en-
enatna.

Nan Maepachongan Nan Fokel Chi Mostasa Ya Nan Lebadura
(Mat. 13:31-33; Mar. 4:30-32)

18 Angkiay ya kenalen Jesus, "*Ngachana nan kaassenan nan muntorayan*
Apo Dios? Anan mangepachongak pay?
19 *Maepachong as nan ek-ektel ay fokel chi mostasa ay enaran nan usa ay*
taku, ya uyna entanum as nan umana. Nasikun inkiana kaman kaiw chi
kaad-achana, at nun-ammacha nan chiyuycha kossel as sollongcha as nan
chiyuycha pangana."
20 Kenalen pay Jesus, "*Ngachana nan mangepachongak as nan muntorayan*
Apo Dios?
21 *Maepachong as nan akét ay lebadura ay ekar-ot nan fiafiai as nan turon*
sarop ay alina inkiana fumrad am-in."

Nan Nalepet Ay Pantiw
(Mat. 7:13-14, 21-23)

22 Inturuy Jesus ay umuy ad Jerusalem, ya as nan chana manglausan
henan il-ili ya fiabfiabruy, nun-is-isuru as nan tataku.
23 Wacha nan nunsarudsud kan hiya, "Apo, ay kun akét chi tataku ay
maesarakan?"
Tinumfor hi Jesus kan hiya,
24 "*Epapatiyu ay sungkop as nan nalepet ay pantiw, tay ifiakiak kan chakayu*
ay ongortu nan manglayad ay sungkop, ngem achicha makaskop.
25 *Tay maepachong as nan nauy: Mu chakus tenmakchug nan nakin afong*
ya inin-ubna nan pantiw, mayagyag kayuntu as chará. Uray mu cha kayu
munkokkokokkok ay mangali un, 'Apo, ayu pay tokafiam na ta sungkop kami.'
Kananantu ay manfor kan chakayu un, 'Achek poros am-ammu chakayu winnu
nan nurpuwanyu.'
26 *Angkiay ya kananyuntu us un, 'Kun kami cha nakekkekan ya nakiig-ikop*
kan he-a ya. Nun-isursuruka pay henan ilimi.'
27 *Ngem kananantu kasin, 'Achek challu am-ammu chakayu winnu nan nur-*
puwanyu. Omachawwi kayu kan ha-un, chakayu am-in ay mangekamkaman
as mangotettet!'

28 *Hesa as chará nan mun-ag-akoranyuntu ya munngesngesatantu nan fiab-ayu kiapú as fungatyu as nan mangil-anyuntu kan Abraham, Isaac, Jacob ya nan am-in ay pomapadtu ay naetatapi as nan muntorayan Apo Dios.*
29 *Omalichantu nan tataku ay achi omaafurot ay murpu as apét fomok-foknakian ya mauy-uynuwan nan urkiw, ya as apét senakiangan ya filáng ay maketokor ay makifiasta as nan muntorayan Apo Dios.*
30 *Wachacha nan tapina ay anongos ad wani at chichantu nan omon-ona, ya nan tapina ay omon-ona ad wani at chichantu nan omanongos.*"

Nan Layad Jesus As Nan Chiyuycha I-Jerusalem (Mat. 23:37-39)

31 As nan hiyachi challu ay uras, wachacha nan tapina ay Fariseo ay inmuy kan Jesus, ya kanancha kan hiya, "Ammay mu mak-akka hena, tay laychun chaká kanu ay patayun kan Ari Herodes."
32 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Uyyu ifiakia kan Ari Herodes ay nasikap ay maepachong as nan fuwus un, 'Mun-epafoknakiak as anennet ya munkaanak as saket ad wani ya as wiet, ya as sang-achum, lopasok nan chunok.'*
33 *Uray mu hiyasa, masapor ituruyku ay munfiaat ad Jerusalem ad wani, as wiet ya sang-achum, tay maid challu pomapadtu ay matuy as tukún ay lukiar omangkiay ad Jerusalem.*
34 "*Chakayu ay i-Jerusalem, penatuyyu nan chiyuycha pomapadtu, ya lenomtakyu nan chiyuycha infiaor Apo Dios kan chakayu. Namen kaat ay lenarayadku ay mang-among kan chakayu am-in ay kaman as nan atun nan mangngak ay mangesakub as enpasna, ngem kunyu paat achi laychun.*
35 *Il-ilaunyu! Nataynan nan siyudadyu! Ifiakiak kan chakayu, achiyaktu kasin il-ilaun inkiana as nan timpu ay mangaliyanyu un, 'Machaychayaw koma nan omali ay infiaor Apo Dios!' "*

14

Nan Kasin Nunkaanan Jesus As Saket As Nan Urkiw Ay Mun-iblayan

1 As nan usa ay Urkiw ay Mun-iblayan, uy nakekan hi Jesus as afong nan usa ay ap-apu ay Fariseo. Nan tataku hid-i at sinisiimancha hiya mu ngachana nan atuna.
2 Wacha as nan sangwanana nan usa ay laraki ay finufumror nan chiyuy-cha sukina ya takrayna.
3 Kenalen Jesus as nan chiyuycha Fariseo ya mun-isursuru as Lintig, "*Ay eparufus nan Lintig takú ay munkaan as saket as nan Urkiw ay Mun-iblayan winnu achi?*"
4 Ngem kuncha kinkinak. Enayakian Jesus nan chiyuy laraki ya enpaam-mayna, angkiay enpakatamna.
5 Angkiay ya kenalina kan chicha, "*Ngachana kan chakayu nan wachay anakna winnu fiakana ay nag-as as nan fufun as nan Urkiw ay Mun-iblayan, ay achiyu uy mun-ara?*"
6 Maid poros ensongfiatcha kan hiya maepangkep as sa.

Nan Filin As Nan Mangili Ya Nan Munmangili

7 Kun pay inilan Jesus ay cha munpili nan tapina ay mangili as kaammayan ay tomokorancha, infiakiana nan nauy usa ay maepachongan kan chicha:
8 "*Mu wachay mangayag kan he-a as nan chuyas, achika tomokor as nan kaammayan ay tokoran, tay atun at mu wacha nan am-amud mu he-a ay enayakiana.*

9 *Mu omali nan chiyuy nangayag kan chakayu ay chuwa, ya kanana kan he-a,*
'Hiya pay nan tomokor hena.' Angkiay nafiainanka at a, ya kapeletan ay uyka
tomokor as nan apud ay tokoran.
10 *Kun at nan atum as nan maayakianam at uyka tomokor as nan apud ay*
tokoran ta as nan omaliyan nan nangayag kan he-a at kananantu un, 'Kiayyum,
uyka tomokor as nan kaammayan ay tokoran.' Angkiay maichayawkantu as
nan sangwanan nan am-in ay tapen chi mangili.
11 *Tay nan mangepangatu as achorna at maepababantu, ya nan*
mangepababa as achorna at maepangatuntu."
12 Angkiay kenalen Jesus as nan nangayag kan hiya, "*As nan*
mangiyayakiam as makan as afongmu as nan kaorkia winnu maschum,
achim ayakian nan kiakiayyummu winnu susnúdmu winnu iib-am winnu nan
nunkafiaknang ay sasag-unmu. Tay mu hiyasa nan atum, ayakian chakantu
us kan chicha, at maafus nan enatmu kan chicha.
13 *Ngem as nan mangiyayakiam as makan as afongmu, nan ayakiam at nan*
chiyuycha pugli, nakukuy, napilud ya nafurag,
14 *at nakiasatkantu. Tay uray mu achicha makaafus as nan enatmu, gun-*
gunaan chakantu kan Apo Dios as nan matakuwan nan chiyuycha nalintig ay
tataku manipud as nan utúy."

Nan Maepadpachongan Nan Chuyas
(Mat. 22:1-10)

15 Kun pay chinngor nan usa ay laraki as nan chiyuycha nakiuufong kan
Jesus nan hana maepadpachongan, kenalina kan Jesus, "Nakiasat as solet
nan taku ay makiufongtu as nan muntorayan Apo Dios."
16 Ngem kenalen Jesus kan hiya, "*Wacha nan usa ay taku ay nunparti as*
fiaka, ya ongor nan tataku ay enayakiana.
17 *Kun pay timpon chi manganan, inmifiaor hiya as usa as nan chiyuycha*
fiabfiaaruna ay uy mangifiakia as nan chiyuycha naayakian un, 'Akayu at, tay
naesakiana nan am-in ay makan.'
18 *Ngem kuncha am-in nunpanfor nan naayakian. Nan enmona ay*
naayakian at kenalina kan hiya, 'Pasensiya a, achiyak omali, tay wacha nan
kalaklakok ay payyiw, at masapor uyku ilaun.'
19 *Kenalen us nan usa, 'Achiyak omali, tay wacha nan hinpuru ay fiaka ay*
kalaklakok, at masapor uyku pachasun chicha ay mangidnu. Isunga kunak
pasensiyaun.'
20 *Nan usa us at kenalina, 'Kachuychuyasku met, isunga achiyak makaali.'*
21 "*Angkiay ya nunfiangad nan chiyuy mafiabfiaor, ya infiakiana am-in*
chaná as nan amona. Finmungat nan amona, ya kanana as nan fiabfiaaruna,
'Kamuwum ay umuy as nan chiyuycha korsa ya charan henan ili, ya ayakiam
nan chiyuycha pugli, nakukuy, nafurag ya napilud.'
22 *Uy tit-iwa enayakian nan chiyuy mafiabfiaor chachi, ya kanana as nan*
amona as nan nunfiangchana, 'Apo, enatku am-in nan infilinmu, ngem nawaya
pay met as fiaruy.'
23 *Angkiay kenalen nan amona kan hiya, 'Umuyka as nan ad-achawwi ay*
korkorsa ya luglukiar, ya peletum nan tataku ay omali hena ta mapnu nan
afongku.
24 *Ifiakiak kan he-a ay am-in nan chiyuycha naayakian ay chaan enmali at*
maid tamtamancha as nan ensasakianak ay makan.' "

Nan Masapor Ay Atun Nan Munfialin As Disipulus Jesus
(Mat. 10:37-38)

25 As nan namingsan, ongoongor ay tataku nan nakiuy kan Jesus. Nun-
sakong hi Jesus kan chicha, ya kanana,
26 *"Mu ngachana nan taku ay manglayad ay omali kan ha-un ay munfialin*
as disipulok, masapor ong-ongor nan layadna kan ha-un mu as nan amana,
enana, asawana, an-akna, ib-ana ay lanaraki ya fianafiai ya uray as nan
achorna.
27 *Nan taku ay achi mangitiin as korosna ya achi umunud kan ha-un at achi*
mafialin ay munfialin as disipulok.
28 *"Mu wacha kan chakayu nan manglayad ay mangkiaub as ad-acha ay*
afong, ay achina on-ona etokor ay mangnumnum mu wachay sipingna as
ommat ay kiastosuna inkiana marpas?
29 *Tay mu enpatakchugna yangkiay nan chiyuycha tukud ya chaana lenpas,*
nan am-in ay tataku ay mangil-ila as nan hana at ot-otyokunchantu hiya.
30 *Kankananchantu un, 'Kun lawá enlapon tona ay taku ay munkiaub as ad-*
acha ay afong ya achina lopasun.'
31 *"Kaman us as nan usa ay ari ay wachay hinpuru ay lifu ay sorchachuna*
ay uy makikufiat as nan ari ay wachay chuwan puru ay lifu ay sorchachuna at
etokorna on-ona ta numnumuna mu kafiaelana ay kufiatun chicha.
32 *Mu achina kafiaelan, umifiaor as manib-at kan tosa ay ari mu achawwicha*
pay laing ta chumawat as munkennappiaancha.
33 *Assesa us kan chakayu ay achi kayu mafialin ay munfialin as disipulusku*
mu achiyu taynan nan am-in ay wacha kan chakayu."

Nan Maepadpachongan Nan Asin
(Mat. 5:13; Mar. 9:50)

34 *"Nan asin at ammay, ngem mu chakus nakaan nan tamtamna, achi poros*
kasin omasin.
35 *Maid challu kotokna as nan luta winnu as nan mangam-amongan as*
lumang, kun yangkiay maiwagkia. Nan wachay ingana ay chumngor at
masapor chumngor."

15

Nan Maepadpachongan Nan Nalitaw Ay Karnero
(Mat. 18:12-14)

1 As nan namingsan, ongor ay mangam-among as fiaror ya fumafiasor nan
enmali as nan kawad-an Jesus ay manngor as nan isursuruna.
2 Nunmotmot nan chiyuycha Fariseo ya nan chiyuycha mun-isursuru as
Lintig ay mangarkali, "Hi tona ay taku at ayakianay fumafiasor ya makekan
pay kan chicha."
3 Isunga infiakian Jesus kan chicha nan nauy maepadpachongan:
4 *"Kaspangarigan, mu nan usa kan chakayu at wachay hinkiasot ay*
karnerona, ya nalitaw nan usa, ay achina taynan nan chiyuycha siyam puru
ya siyam ay karnerona as punchag ta uyna anapun nan chiyuy nalitaw inkiana
uchanana?
5 *As nan manguchanana, ongor chi lagsakna, ya sakfiatana ay mangesaor.*
6 *As nan mangesaorana, ayakiana nan sasag-una ya nan kiakiayyumna,*
ya kanana kan chicha, 'Makelagragsak kayu kan ha-un, tay ininchanak nan
nalitaw ay karnerok.'
7 *Ifiakiak kan chakayu, assesa us ay ong-ongor chi lagsak ad chaya kiapú as*
nan munfiafiawiyan nan usa ay fumafiasor mu nan chiyuycha siyam puru ya
siyam ay nalintig ay tataku ay achi kis-an munfiafiawi."

Nan Maepadpachongan Nan Nalitaw Ay Siping

8 Inturuy Jesus, “*Kaspangarigan, nan usa ay fiafiai at wachay nafiaror ay*
hinpuru ay silsilyu ay sipingna, ngem nalitaw nan usa. Ngachana nan atuna?
Paskuchana nan pingki, ya sakiachana nan chat-orna ay manganaanap
inkiana mad-anana.
9 *Angkiay ya as nan manguchanana, ayakianantu nan sasag-una ya nan*
kiakiayyumna, ya kanana, ‘Makelagragsak kayu kan ha-un, tay ininchanak
nan sipingku ay nalitaw.’
10 *Ifiakiak kan chakayu, assesa us ay munlagragsak nan angheles Apo Dios*
as nan munfiafiawiyan nan usa ay fumafiasor.”

Nan Maepadpachongan Nan Nalitaw Ay Anak

11 Kenalen pay Jesus, “*Wacha nan usa ay ama ay chuwa nan pototna ay*
lanaraki.
12 *Kenalen nan enauchi kan amana, ‘Ama, iyalem pay nan tawidku.’ Kinud-*
wan tit-iwa amacha nan epatawidna kan chicha.
13 “*Kun pay chaan inmuy chi ongor ay urkiw, enlakon nan enauchi nan am-in*
ay tawidna. Enarana nan am-in ay sipingna ya inmuy henan achaachawwi ay
ili. Hid-i nan nangkiastosana as sipingna as nan lenalaschak ay panagfiyag.
14 *Kuna pay kinastos nan am-in ay wacha kan hiya, inumchan nan pararu ay*
fitel henan lukiar ay anchi, at maid poros nayagyag kan hiya.
15 *Isunga uy nunchunu as nan usa ay umiili hid-i. Infiaor nan hana umiili as*
nan kawad-an nan fiafuyna ta hiya nan munpakpakan.
16 *Laraychuna koma ay masufu as nan uray kanun nan chiyuycha fiafuy,*
ngem maid poros inmichat kan hiya.
17 “*Kun pay nunnumnum ay ustu, kenalina, ‘Ongorcha nan fiabfiaarun amak*
ay cha sumubsubray kanuncha, ya nauyak hena ay kun lawá kiayud matuy as
chukiaang.
18 *Maligwatak at ay munfiangad kan amak, ya kanaktu kan hiya un, “Ama,*
nakafiasorak kan Apo Dios ya kaman us kan he-a.
19 *Achiyak at maekari ay makali un pototmu. Isunga kunak ud-ay ifilang as*
usa ay fiabfiaarum.” ’
20 “*Naligwat tit-iwa hiya ya nunfiangad kan amana. Ngem kun pay kutug ay*
achawwi as afongcha, inilan amana hiya, ya ongor chi sug-angna. Tenmagtag
hi amana ay nanib-at kan hiya. Enakworna, ya finisituna hiya.
21 *Angkiay ya kenalen nan pototna, ‘Ama, finmasorak kan Apo Dios ya*
kaman us kan he-a. Achiyak at maekari ay makali un pototmu.’
22 “*Ngem kenalen amana as nan chiyuycha fiabfiaaruna, ‘Kamuwunyu ay*
mangiyali as nan kaammayan ay fiachu ya iyammayu kan hiya. Singsinganyu
nan limana, ya sapatosanyu hiya.
23 *Angkiay ya iyaliyu nan tenmafia ay urfun ay fiaka ya partiyunyu as ischa*
takú ta munlagragsak takú.
24 *Tay nan nauy pototku at kaman natuy, ngem nataku. Kaman us nalitaw*
hiya, ngem nad-anan.’ Angkiay ya enlapucha ay munlagragsak.
25 “*As nan hiyachi, nan panguru ay anak at wacha as payyiw. Kun pay cha*
somaor ya cha maesnop as afongcha, chinngorna nan tokar ya tataku ay cha
munsasara.
26 *Angkiay ya enayakiana nan usa as nan chiyuycha mafiabfiaor, ya senarud-*
sudna kan hiya, ‘Anan cha om-ommat?’
27 *‘Nunfiangad nan enauchem,’ ensongfiat nan mafiabfiaor, ‘at enpaparten*
amam nan tenmafia ay urfun ay fiaka, tay nunfiangad hiya ay maid mangisiw
as enom-ommat.’
28 “*Ngem finmungat nan panguru ay anak ya chaana lenayad ay sungkop.*
Isunga pinmitiw hi amana ay uy nangay-ayu kan hiya ta sungkop.

29 *Ngem kenalen nan anak kan amana un, 'Kaat ay tawwun nan*
nunchunchunuwak kan he-a ay kaman usa ay mafiabfiaor, ya maid chaanku
tenongpar ay filinmu. Ngem maid poros inchatmu kan ha-un as uray usa ay
kianching ta wachay munlagragsakanmi as nan kiakiayyumku.
30 *Ngem kun pay kenmatam nan nauy pototmu ay nangamin as kuk-uwam*
kiapú as fianafiai ay mangepabpafiayad as achorcha, enpartiyam hiya as
tenmafia ay fiaka ay urfun!'
31 *"Angkiay kenalen amana un, 'Anakku, kanayon met ay wachaka kan ha-*
un, ya nan am-in ay wacha kan ha-un at kuk-uwam us.
32 *Ngem masapor challu munselebrar ya munlagragsak takú, tay nan ifiam*
at kaman natuy, ngem nataku. Kaman us nalitaw hiya, ngem nad-anan.' "

16

Nan Nasikap Ay Mun-ay-aywan

1 Nun-epadpachong kasin hi Jesus as nan disipulusna, "*Wacha nan usa ay*
nafiaknang ay nangetalek as kuk-uwana as nan mun-ay-aywanuna. Naifiakia
as nan nafiaknang ay nan sipingna at cha kiaskiastosun nan nauy mun-ay-
aywan.
2 *Enpaayag nan nafiaknang hiya, ya kanana un, 'Ngachana nan nauy*
machamchamagku maepangkep kan he-a? Iyalem nan lestaan nan am-in ay
entalekku kan he-a, tay fiakun at he-a nan mun-aywanok.'
3 *"Kenalen nan mun-ay-aywan as numnumna un, 'Anan atok ngun, tay fi-*
akuntu ha-un nan mun-aywanun nan amok? Achek met kafiaelan ay munpara
ya mafiainak met us ay munlemos.
4 *A, ammok nan atok ta wachay mangayag kan ha-un as nan kiakiayyumku*
as afongcha as nan makaanak as nan chunok.'
5 *Isunga hinin-us-ana ay nangayag as nan tataku ay inmutang as nan amona*
ay nafiaknang, ya kanana as nan omona un, 'Kaatna nan utangmu as nan
amok?'
6 *'Hinkiasot ay lata ay mantika,' ensongfiatna. Kenalen nan mun-ay-aywan*
un, 'Nauy nan lestaan nan utangmu. Kamuwum ay tomokor, ya nan isuratmu
ud-ay at leman puru.'
7 *Angkiay ya kenalina as nan usa un, 'He-a ngay, kaatna nan utangmu?'*
'Hinkiasot ay kafian ay fukias,' ensongfiatna. Kenalen nan mun-ay-aywan un,
'Nauy nan lestaan nan utangmu. Ayu, nan isuratmu ud-ay at waron puru.'
8 *"Chinayaw nan amona nan kenasikap nan mun-ay-aywanuna ay achi mapi-*
yar. Tay tit-iwa ay nan tataku ay achi omafurot kan Apo Dios at nasiksikapcha
as nan chacha at-atun mu nan omafurot kan Apo Dios.
9 *Ifiakiak ngarud kan chakayu ay osarunyu nan kenafiaknangyu asna's luta*
ay makikiayyum as nan pachongyu ay tataku. Mu hiyasa ay mam-in, maawat
kayuntu ad chaya ay magyananyu in-inkiana.
10 *"Nan taku ay matalek as nan ak-akettuy at matalek us as nan cham-*
chamuna. Kun pay nan taku ay achi mapiyar as nan ak-akettuy at achi us
mapiyar as nan chamchamuna.
11 *Isunga mu achika mapiyar ay mangosar as nan kenafiaknang ay wacha*
asna's luta, anan mangetalektu kan he-a as nan tit-iwa ay kenafiaknang?
12 *Kaman us mu achika mapiyar ay mangaywan as nan kuk-uwan chi tapina,*
anan mangichattu kan he-a as nan kuk-uwam?
13 *"Maid mafiabfiaor ay munserfi as chuwa ay amo. Tay mu atuna sa,*
iinglunantu nan usa ya laylaychuna nan usa, winnu oononguna nan usa ya

elalayusana nan usa. Achiyu mafialin ay munkisanun ay serfiyan hi Apo Dios ya nan siping."

Nan Tukun Jesus As Nan Chiyuycha Fariseo (Mat. 5:31-32; Mar. 10:11-12)

14 Kun pay chinngor nan chiyuycha Fariseo nan nauycha am-in ay infiakian Jesus, enot-otyokcha hiya, tay nan laylaychuncha at siping.
15 Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Chakayu nan cha mangepappaila ay kaman kayu nalintig as nan mangiilan nan tataku, ngem aammon challu Apo Dios nan wacha as numnumyu. Tay nan amud as nan mangiilan nan tataku at maid kotokna as nan mangiilan Apo Dios.*[*]
16 "*Nan Lintig Moises ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu at naunund inkiana as nan timpon Juan ay Fumufunyag. Nunlapu as nan hiyachi, naekasaba nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan muntorayan Apo Dios, at waschi un epapeletna ay maetapi.*
17 *Ngem narakraka ay mamaid nan chaya ya nan luta mu nan kaek-ektelan ay surat as nan Lintig."*
18 Kenalen us Jesus, "*Nan ngachana ay laraki ay mangiyichang as asawana ya kasin omasawa as tukún at umiwet. Kaman us as nan laraki ay mangasawa as nan fiafiai ay naiyichang at umiwet."*

Nan Fiaknang Ya Hi Lazaro

19 Inturuy pay Jesus, "*Wacha nan usa ay nafiaknang ay kanayon ay nangafiachu as nunkangina, ya inurkiw ay lenalaschak chi panagfiyagna.*
20 *Wacha us nan usa ay pugli ay nan ngachana at Lazaro ay nakulid nan intiru ay achorna. Inurkiw ay naiyuy hiya as nan pantiw nan fiaknang.*
21 *Laraychuna ay mangkakan as nan uray nunkag-as ay makan ay nurpu as nan lamesaan nan fiaknang. Uray nan chiyuycha asu at uycha chinilchilchilan nan ongoongor ay kulidna.*
22 "*Natuy nan pugli, ya inyuy nan angheles hiya as nan kawad-an Abraham. Natuy us nan fiaknang, ya nailufok.*
23 *Angkiay ya naiyuy hiya ad Hades ay hid-i nan chana munliglikiatan. As nan kawad-ana's chi, nuntangad, ya inilana hi Abraham ay wacha as nan achawwi ya hi Lazaro ay naichachapat kan hiya.*
24 *Isunga infukiawna un, 'Ama Abraham, sug-anganak man paat! Ifiaormu pay hi Lazaro ay mangisiwsiw as limana as nan chanum, ya epatidtidna as nan chilak ta tumungnin, tay ad-achiyan chi chak iliwas kiapú as nan atong nan nauy apuy.'*
25 "*Ngem kenalen Abraham kan hiya, 'Anakku, numnumum ay as nan natatakuwam at naichat nan am-in ay anam-ammay kan he-a. Kun pay hi Lazaro at manangisiw nan naichat kan hiya. Ad wani, hiya nan cha maliwliwa hena, ya he-a nan cha munliglikiat hesa.*
26 *Fiakun yangkiay sa, tay nauy challu nan narawarawa ay kaman teng-el ay maid papugna as nan nunkiakiaw-an takú ta achi mafialin ay nan murpu hena at makaali hesa kan chakayu, winnu nan murpu hesa at achi makaali hena kan chakami.'*
27 "*Tinumfor nan fiaknang, 'Ama Abraham, chawatok ngarud ay ifiaormu hi Lazaro ay umuy as afong cha amak*
28 *ta uyna fiagfiag-an nan lema ay susnúdku hid-i ta achicha us omali hena ay kawad-an chi likiat.'*

---

[*] **16:15** 1 Sam. 16:7

29 “*Ngem kenalen Abraham, ‘Wacha met kan chicha nan liblu ay insurat*
Moises ya nan chiyuycha pomapadtu ay manukun kan chicha. Kikiadcha nan
susnúdmu ay chumngor kan chicha.’
30 “*Tinumfor nan fiaknang, ‘Aw, achi ommat sa Ama Abraham! Ngem mu*
wachay mataku as nan nunkatuy ay umuy kan chicha, munfiafiawichantu as
nan fiasfiasorcha.’
31 “*Ngem kenalen Abraham, ‘Mu achicha challu afurotun nan insurat Moises*
ya nan chiyuycha pomapadtu, achicha challu maawis ay omafurot uray mu
wachay mataku ay natuy ay umuy kan chicha.’ ”

17

Nan Taku Ay Munlumu As Fumasoran
(Mat. 18:6-7, 21-22; Mar. 9:42)

1 Kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Tit-iwa ay umchan challu nan chiyuy-*
cha sulisug ay fumasoran chi tataku, ngem kasusug-ang nan taku ay kur-
puwana.
2 *Un-unuyna at mu kun maetekor chi losóng ay fiatu as fiakiangna, ya*
maichus-or hiya henan fiayfiay mu nan munlumuwana as fumasoran chi uray
usa as nan nauycha ap-apud ay tataku.
3 *Isunga il-ilaunyu at!*
“Mu fumasor nan ifiam at sengaram. Mu munfiafiawi at pakawanum.
4 *Mu mamen pitu ay fumasor hiya kan he-a as nan hin-urkiw, ya mamen pitu*
ay omali kan he-a ay mangali un, ‘Munfiafiawiyak’ at masapor pakawanum
hiya.”

Nan Pammati

5 Kenalen nan apostoles as nan Apo, “Papigsaum pay nan pammatimi.”
6 Tinumfor nan Apo, “*Mu wachay pammatiyu ay maepachong as nan kaad-*
achan nan fokel chi mostasa, mafialinyu ay kanan as nan nauy kaiw ay
sikomoro un, ‘Mafiagnotka ya maetanumka henan fiayfiay,’ at tongparunantu
nan ifiakiayu.”

Nan Chunon Nan Mafiabfiaor

7 Kenalen pay Jesus, “*Kaspangarigan, mu wachay usa kan chakayu ay*
wachay fiabfiaaruna ay cha mun-ar-arachu winnu cha mun-ay-aywan as nan
chiyuycha karnero. As nan somaorana, ay kanam kan hiya un, ‘Aka ta
manganka’? Achim met.
8 *Kunmu at kanantu kan hiya un, ‘Kamuwum ay uy munlutu. Munsokatka ya*
esakianam nan kanok, angkiay sad-unak inkiana maafusak. As nan marpasak,
mafialinka ay mangan.’
9 *Ay kis-anka munyaman as nan fiabfiaarum kiapú ta tenongparna nan*
infilinmu? Achi!
10 *Kaman us kan chakayu as nan nangekamananyu as nan am-in ay naifilin*
ay atunyu, kananyu un, ‘Kun kami lawá mafiabfiaor, at kunmi yangkiay enat
nan chunumi.’ ”

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Hinpuru Ay Tataku Ay Nakonet

11 As nan cha umuyan cha Jesus ad Jerusalem, inuycha nan nunkiakiaw-an
nan Samaria ya Galilea.
12 Kuncha pay cha umuy henan usa ay fiabruy, wachacha at nan hinpuru
ay nunkakonet ay nanib-at kan hiya. Tenmakchugcha as nan ad-achawwi as
akét,
13 ya infukiawcha, “Apo Jesus! Sug-angam man paat chakami!”

14 Kun pay inilan Jesus chicha, kenalina, "*Uy kayu munpaila as nan pa-*
pachi." As nan chacha umuyan, enmammaycha at.*
15 Kun pay inilan nan usa kan chicha ay enmammay hiya, nunfiangad ay
mangipipigsa ay mangichaychayaw kan Apo Dios.
16 Nunlukfub as nan sangwanan Jesus, ya nunyaman. Hi tud-i ay taku at
i-Samaria.
17 Angkiay kenalen Jesus, "*Kun ngun hinpuru nan nakaan chi konetcha. Ay*
chaud ngay nan siyam?
18 *Adchi t'uy kun yangkiay nan nauy kaili nan nunfiangad ay munyaman kan*
Apo Dios?"
19 Angkiay kenalen Jesus kan hiya, "*Tomakchugka ya komatamka. Nan*
pammatem nan nangepaammay kan he-a."

Nan Omaliyan Nan Muntorayan Apo Dios (Mat. 24:23-28, 37-41)

20 Wachacha nan tapina ay Fariseo ay nangesarochakchak kan Jesus mu
kaatnay omaliyan nan muntorayan Apo Dios asna's luta. Tinumfor hiya kan
chicha, "*Nan muntorayan Apo Dios at omalintu ay maid sinyar ay maepaila*
21 *winnu maid mangali un, 'Nauy hena,' winnu 'Chiyuy hid-i!' tay wacha at*
kan chakayu nan muntorayan Apo Dios."
22 Angkiay kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Wachantu nan timpu ay*
laraychunyu ay mangila as nan Naepadtu ay Anak chi Taku as uray henkemad,
ngem achiyu maila.
23 *Wachachantu nan mangali kan chakayu, 'Enha, chiyuy hid-i!' winnu 'Enha,*
nauy hena!' Ngem achiyu uy an-anapun hiya.
24 *Tay kaman as nan machiyatan nan fiakilat ay manilaw am-in ad chaya at*
assid-i us nan kasin omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku.
25 *Ngem masapor mun-iliwas hiya on-ona as ongor ay likiat ya achiyun nan*
nauy ay kianak.
26 "*As nan kasin omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku, nan ukialen nan*
tataku at kaman as nan ukialen nan tataku as nan timpon Noe.
27 *Cha mangmangan, umig-ikop, ya maas-asawa nan tataku inkiana as nan*
urkiw ay nunlukianan cha Noe as nan papor. Angkiay napsong nan intiru ay
luta, ya nurningcha am-in.
28 *Kaman us as nan timpon Lot ad Sodoma. Waschi un cha mangmangan ya*
cha umig-ikop, cha lomaklaku ya cha mun-el-elaku, cha muntantanum, ya cha
munkiagkiaub as afong.
29 *Kun pay as nan urkiw ay nak-akan Lot ad Sodoma, kalina at ya nag-aschay*
apuy ya asofre ay nurpu ad chaya ay namatuy kan chicha am-in.
30 *Assesantu us nan ommat as nan urkiw ay maepail-an kasin nan Naepadtu*
ay Anak chi Taku.
31 "*As nan hana ay urkiw, nan taku ay wacha as tabfongan nan afongna at*
achi kis-an sungkop ay mangara as kinakuna. Kaman us as nan senmepot at
achi kis-an somaor.
32 *Numnumunyu nan enommat as nan asawan Lot!*†
33 *Nan uray ngachana ay mangepapati ay mangesarakan as fiyagna at*
litawuna challu. Ngem mu ngachana nan manglitaw as fiyagna kiapú kan ha-
un at maesarakantu.
34 *Ifiakiak kan chakayu, as nan hana ay lafi ay omaliyak, wachachantu nan*
chuwa ay tataku ay munchachapat ay mamassuy. Maarantu nan usa, ya
mayagyagtu nan usa.

---

* **17:14** Lev. 13; Luc. 5:14 † **17:32** Gen. 19:26

35 *Wachachantu nan chuwa ay fianafiai ay cha mun-assud ay munfiayu.*
Maarantu nan usa ya mayagyagtu nan usa.
36 [*Wachachantu nan chuwa ay lanaraki as payyiw. Maarantu nan usa ya*
mayagyagtu nan usa.]"‡
37 Angkiay ya senarudsud nan disipulus kan Jesus, "Ay chaud man nan
ommatan nan nauycha, Apo?"
Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*O, matongpartu chaná ay kaman as nan*
kanana un, 'Mu ay chaud nan kawad-an nan natuy, hid-i nan maamongan nan
anad-acha ay kossel ay mangkakan as achor ay natuy.' "

18

Nan Maepadpachongan Nan Huwis Ya Nan Ellakas

1 Infiakian Jesus nan usa ay maepadpachongan as nan disipulusna ta
isuruna chicha ay masapor kanayon ay munkarkararagcha ya achicha
maichun nan namnamacha.
2 Kenalina, "*Henan usa ay ili, wacha nan usa ay huwis ay chaan inmug-ugyat*
kan Apo Dios ya chaana rinisrispitu nan pachongna ay taku.
3 *Wacha nan usa ay ellakas henan hana ay ili ay cha umuumuy as nan huwis.*
Chana kanakanan un, 'Fiadnganak man paat ay mangamis as nan kafusorku.'
4 *Nafiayag ay chaan en-enat nan huwis nan cha chawachawatun nan ellakas.*
Ngem as nan anongosna, kenalina as achorna, 'Uray mu achiyak umugyat kan
Apo Dios ya achek rispituwun nan pachongku ay taku,
5 *kunku at fiadngan nan nauy ellakas ay mangamis as nan kafusorna, tay*
kunak lilifokun. Mu achek ichat nan kalintikiana, kun cha omalialintu ay
omepaayu.' "
6 Kenalen pay Apo Jesus, "*Chinngoryu nan kenalen nan hana achi nalintig*
ay huwis.
7 *Ay hi Apo Dios at paat nan achi mangichat as kalintikian nan tataku*
ay pinilina ay cha chumawachawat as fiachangna as inurkiw ya lenafi? Ay
iyaawnina ay mangfiachang kan chicha? Achi!
8 *Ifiakiak kan chakayu, mun-ichatnantu kan chicha nan kalintikiancha.*
Ngem as nan munfiangchantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku, ay wachantu
ngun chi uchanana ay omaafurot asna's luta?"

Nan Fariseo Ya Nan Mangam-among As Fiaror

9 Infiakian us Jesus nan nauy maepadpachongan as nan tataku ay
nangepangpangas as kenalintigcha ya nangelalayus as pachongcha ay
tataku.
10 "*Wacha nan chuwa ay lanaraki ay inmuy as nan Templo ay uy nunkararag.*
Nan usa at Fariseo, ya nan usa at mangam-among as fiaror.
11 *Tenmataak ay nangatakchug nan Fariseo ya nunkararag as maepangkep*
as achorna. Kenalina, 'Apo Dios, munyamanak kan he-a, tay achiyak kaman as
nan tapina ay tataku ay naakum, somasator, umiiwet, winnu uray kaman kan
tona ay mangam-among as fiaror.
12 *Mun-ayunarak as chuwa ay urkiw as nan makachumingku, ya ichatku pay*
kan he-a nan pagkapuron nan am-in ay lagfok.'
13 "*Ngem nan mangam-among as fiaror at tenmakchug as nan ad-achawwi.*
Achi poros muntangad ad chaya, ngem kuna at cha tibtib-ukun nan tagrangna,
ya kanana un, 'Apo Dios, masug-angka man paat kan ha-un ay usa ay fumafia-
sor.'

‡ **17:36** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid na ay versikulu.

14 "*Ifiakiak kan chakayu ay nan nauy mangam-among as fiaror at kenmatam ay naifilang as nalintig as nan sangwanan Apo Dios, ngem nan Fariseo at chaan. Tay nan mangepangatu as achorna at maepababantu, ya nan mangepababa as achorna at maepangatuntu.*"

Nan Nangbendisyonan Jesus As Nan Ongong-a (Mat. 19:13-15; Mar. 10:13-16)

15 As nan namingsan, wachacha nan cha mangiyuy as ongong-a kan Jesus uray manutun ta kaprosuna ay mangbendisyon kan chicha. Kun pay inilan nan disipulusna, senengarancha chicha.
16 Ngem enayakian Jesus nan ongong-a, ya kanana as nan disipulusna, "*Yasa! Pay-anyu ay omali nan ongong-a kan ha-un. Achiyu epawa, tay nan tataku ay maepachong kan chatona ay ongong-a nan maetapi as nan muntorayan Apo Dios.*
17 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan achintu mang-awat as nan muntorayan Apo Dios ay kaman as nan atun nan usa ay onga at achintu poros makaskop henan muntorayan Apo Dios.*"

Nan Likiat Nan Fiaknang (Mat. 19:16-30; Mar. 10:17-31)

18 Nunsarudsud nan usa ay ap-apon chi Judio kan Jesus, "Ammay ay Misturu, ngachana man nan masapor ay atok ay manawid as nan fiyag ay maid patingkiana?"
19 Kenalen Jesus kan hiya, "*Adchi t'uymu kanan un ammayak? Maid poros tukún as ammay omangkiay hi Apo Dios.*
20 *Ammom met nan filfilin Apo Dios: 'Achika umiwet, achika pomatuy, achika mangakiw, achika munkutum ay muntistigu, ya rispituwum cha amam kan enam.'* "*
21 Kenalen nan laraki, "Nunlapu as nan kaongak at enafurotku met am-in chaná."
22 Kun pay chinngor Jesus na, kenalina, "*Wacha pay nan usa ay nunkurangam. Elakom am-in nan kuk-uwam, ya ichatmu nan lakuna as nan chiyuycha pugli, at wachantu nan kenafiaknangmu ad chaya. Kun pay marpas, unuchunak.*"
23 Ngem kuna pay chinngor na, nginmuyus, tay nafiaknang hiya as solet.
24 Inilan Jesus ay nginmunguyus hiya, ya kanana, "*Anuy paat nalikiat ay sungkop nan chiyuycha wachay kenafiaknangcha henan muntorayan Apo Dios.*
25 *Narakraka pay ay lumfot nan kamelio as nan los-ok nan chakum mu nan fiaknang ay sungkop henan muntorayan Apo Dios.*"
26 Ensarochakchak nan chiyuycha nanngor as na, "Ngachancha ngay ngarud nan mafialin ay maesarakan?"
27 Tinumfor hi Jesus, "*Nan achi kafiaelan nan tataku ay ekaman at kafiaelan Apo Dios.*"
28 Kenalen Pedro, "Enham! Tenaynanmi nan pamilyami, ya inmunud kami kan he-a!"
29 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan nanaynan as afongna, asawana, susnúdna, chanakchakorna winnu an-akna kiapú as nan muntorayan Apo Dios*
30 *at ong-ongortu nan awatuna ad wani ay timpu, ya awatunantuy fiyag ay maid patingkiana as tapen chi urkiw.*"

---

* **18:20** Exo. 20:12-16; Deut. 5:16-20

Nan Kapitlu Ay Nangifiag-an Jesus As Nan Matuyana Ya Nan Matakuwana Manipud As Nan Utúy
(Mat. 20:17-19; Mar. 10:32-34)

31 Ensakiken Jesus nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna, ya kanana kan
chicha, "*Chumngor kayu! Cha takú tumikid ad Jerusalem, ya nan am-in ay*
insurat nan chiyuycha pomapadtu maepangkep as nan Naepadtu ay Anak chi
Taku at matongpartu.
32 *Maipurangtu hiya as nan chiyuycha Gentil ay mangot-otyoktu, mangpab-*
pafiaintu ya mangtubtubfiantu kan hiya.
33 *Sapletunchantu ya patayunchantu hiya. Ngem as nan maekatlu ay urkiw*
at matakuntu hiya manipud as nan utúy."
34 Ngem maid poros naawatancha as nan kenalina. Nan laychuna ay
kanan at naililingub kan chicha, ya achicha challu ammu nan cha kankanan
Jesus.

Enpaammay Jesus Nan Taku Ay Nafurag Ay Munlemlemos
(Mat. 20:29-34; Mar. 10:46-52)

35 Kun pay kiayud umchan hi Jesus ad Jerico, wacha nan usa ay laraki ay
nafurag ay cha munlemlemos ay nangatokor as nan olet nan korsa.
36 Kuna pay chinngor ay ongor chi cha mar-os ay tataku,
ensarochakchakna, "Ngachana man nan cha om-ommat?"
37 "Cha mar-os hi Jesus ay i-Nazaret," kenalicha kan hiya.
38 Infukiaw nan nafurag, "Jesus ay Kianak David, sug-anganak man paat!"
39 Nan nangepapangu ay tataku at senengarancha hiya, ya chacha ifiakia
kan hiya ay kuminak koma hiya. Ngem kenaskasina infukiaw, "Kianak
David, sug-anganak man paat!"
40 Inyawnen Jesus, ya infilina ay iyalicha kan hiya nan nafurag. Kun pay
naesnop nan nauy nafurag, senarudsud Jesus kan hiya,
41 "*Ngachana nan laychum ay atok kan he-a?*"
"Apo, makailaak koma," ensongfiatna.
42 Kenalen Jesus kan hiya, "*Makaila ka at! Nan pammatem nan nangepaam-*
may kan he-a."
43 Hiya at chi ya makaila nan nafurag, at inmunud kan Jesus ya cha
munchaychayaw kan Apo Dios. Uray us nan am-in ay tataku ay nangila as
nan enommat at chinaychayawcha hi Apo Dios.

19

Cha Jesus Kan Zakeo

1 Inumchan hi Jesus ad Jerico ya cha mar-os henan hana ay ili.
2 Wacha nan nafiaknang hid-i ay ap-apon chi mangam-among as fiaror ay
nan ngachana at Zakeo.
3 Laraychuna ay ilaun mu kaassenan Jesus, ngem achina maila, tay ongor
chi tataku ya ap-aptek hiya.
4 Isunga tenmagtag ay enmon-ona, ya kenmarab as nan kaiw ay sikomoro
ta ilauna hi Jesus, tay mar-ostu hid-i.
5 Kun pay inumchan hi Jesus as nan kawad-an Zakeo, nuntangad, ya
kanana, "*Zakeo, kamuwum ay komsop, tay masapor chumawusak as afongmu*
ad wani ay urkiw."
6 Kenamon tit-iwa Zakeo ay kenomsop, ya ongor chi lagsakna ay nang-
mangili kan Jesus as afongna.
7 Angkiay ya am-in nan tataku ay nangila as na at enlapucha ay munmot-
mot. Kenalicha, "Nakkuran! Uy nunpamangili as nan taku ay fumafiasor."

8 Tenmakchug hi Zakeo, ya kanana as nan Apo, “Apo, chumngorka man
paat. Ichatkuntu nan kakudwan nan kuk-uwak as nan pugli, ya mu wachay
senatorku, ifiangadkuntu kan hiya as mamen opat ay kaongor mu nan
enarak kan hiya.”
9 Kenalen Jesus kan hiya, *“Ad wani ay urkiw, naesarakan nan nauy ay
hinfiaruy, tay hiya at usa us as nan nalitaw ay kianak Abraham.*
10 *Tay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at enmali ay manganap ya mange-
sarakan as nan nalitaw.”*

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Chiyuycha Fialetok Ay Silsi-lyu

(Mat. 25:14-30)

11 Kun pay cha epappapanaakian nan tataku chaná, inturuy Jesus ay
nangosar as maepadpachongan kiapú ta kiayud umchan hiya ad Jerusalem
ya kiapú ta ka-anan nan tataku ay munpaila ay dagus nan muntorayan Apo
Dios.
12 Isunga kenalina, “*Wacha nan usa ay mafigfigfig ay taku ay inmuy as nan
achaachawwi ay lukiar ta uy machutokan as ari. Angkiay ya munfiangad ay
mun-ari henan mismu ay ilina.*
13 *Sakbay mak-ak hiya, enayakiana nan hinpuru ay fiabfiaaruna, ya inchatna
kan chicha nan hin-us-a ay fialetok ay siping.* * *Kenalina kan chicha, ‘Nauy nan
munpoonanyu ay munnigusyu inkiana munfiangachak.’*
14 “*Ngem iningor nan kakailiyana hiya, at inmifiaorcha as mangunud kan
hiya ay mangifikia kan Emperador un, ‘Achimi laychun hiya ay mun-ari kan
chakami.’*
15 *Nachutokan challu ay mun-ari nan chiyuy mafigfigfig ay taku.*
*“As nan nunfiangchana, enpaayagna nan chiyuycha fiabfiaaruna ay
nangichatana as nan siping ta ammuwuna mu kaatna nan kiaransiyacha.*
16 *Inmuy nan omona, ya kanana, ‘Apo, nunkiaransiya as hinpuru nan chiyuy
usa ay fialetok ay inchatmu.’*
17 *‘Ammay nan enatmu,’ ensongfiat nan ari. ‘Ammayka ay mafiabfiaor!
Kiapú ta matalekka as nan ak-akettuy, ichatku kan he-a nan kalibfengan ay
mangetoray henan hinpuru ay siyudad.’*
18 “*Inmuy nan maekadwa, ya kanana, ‘Apo, nunkiaransiya as lema nan usa
ay siping ay fialetok ay inchatmu.’*
19 *Tinumfor hiya, ‘Ichatku kan he-a nan kalibfengan ay mangetoray henan
lema ay siyudad.’*
20 “*Inmuy nan usa ay mafiabfiaor, ya kanana, ‘Apo, nauy challu nan sipingmu
ay intupugku ay lenekfotak as nan panyok.*
21 *Inmugyatak ngamin kan he-a, tay istriktuka ay taku. Kum lawá araun chi
fiakunmu nunforayan, ya aniyum chi fiakunmu tinunud.’*
22 *‘Mangotettet chi ukialem ay mafiabfiaor,’ ensongfiat nan ari, ‘Chusaok
he-a kiapú as nan hanacha kenalem. Ammom met ay istriktuwak ay taku ay
mangara as fiakunku nunforayan ya mangani as fiakunku tinunud.*
23 *Adchi ngarud t'uymu chaan indiposito nan sipingku as bangko ta as nan
mungfiangchak at araok ay wachay interesna?’*
24 “*As nan hiyachi, kenalen nan ari as nan chiyuycha nangatakchug hid-i,
‘Araunyu nan siping kan hiya, ya ichatyu as nan naichatan nan hinpuru.’*
25 “*(Ngem kenalicha kan hiya, ‘Apo, wacha met mampay nan hinpuruna!)’*

---

* **19:13** As nan kali ay Griego at kanana un hinpuru ay “minas”.

26 “*Tinumfor hiya, ‘Nan taku ay wachay kafiaelana at maettan as ong-ongor.*
Ngem nan taku ay maid kafiaelana, uray nan ak-akettuy ay wacha kan hiya at
maarantu.
27 *Ngem mu maepangkep as nan chiyuycha kafusorku ay chaan nanglayad*
ay etorayak chicha, iyaliyu chicha hena, ya patayunyu as nan sangwanak.’ ”

Nan Nangichaychayawan Nan Tataku Kan Jesus As Nan Inumchanana Ad Jerusalem
(Mat. 21:1-11; Mar. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

28 Kun pay narpas ay infiakian Jesus na, enmon-ona hiya ay enmabrat ad
Jerusalem.
29 Kun pay cha maesnop hiya ad Betfage ya Betania henan chuntug ay
Olivo, enpaon-onana nan chuwa as nan disipulusna.
30 Kenalina, “*Uy kayu henan fiabruy ay sasakiangunyu. As nan umchananyu*
hid-i, uchananyu nan usa ay dongki ay urfun ay naetatakud ay chaan pay
nasaksakayan. Fokatanyu, ya iyaliyu hena.
31 *Mu wachay munsarudsud kan chakayu un, ‘Adchi t'uyyu cha fokatan sa?’*
kananyuntu, ‘Masapor nan Apo.’”
32 Inmuycha ngarud nan chiyuycha naifiaor, ya ininchanancha tit-iwa nan
infiakiana kan chicha.
33 Kuncha pay cha fokatan nan dongki ay urfun, kenalen nan chiyuycha
nakin kuwa as nan dongki kan chicha, “Adchi t'uyyu cha fokatan nan dongki
ay urfun?”
34 “Masapor nan Apo,” kenalicha.
35 Angkiay ya inyalicha nan urfun kan Jesus. Inyap-apcha nan chiyuycha
kakiaycha as nan uchug nan nauy urfun, ya enpasakaycha hi Jesus.
36 Kun pay cha mar-os hi Jesus ay nunsasakay as nan urfun, nan tataku at
inyapragcha nan chiyuycha kakiaycha as nan korsa.
37 As nan cha maesnopan Jesus ad Jerusalem, as nan chayyuwan ay
nurpu henan chuntug ay Olivo, enlapon nan ongoongor ay disipulusna ay
munlagragsak ya inpipigsacha ay nangichaychayaw kan Apo Dios kiapú as
nan am-in ay nakaskaschaaw ay inil-ilacha.
38 Infugfukiawcha, “Mabendisyonan koma nan Ari ay omali as nan
ngachan nan Apo! Wachay kappia ad chaya, ya maichaychayaw hi Apo
Dios!”
39 Ngem nan tapina ay Fariseo ay naetatapi as nan ongor ay tataku at
kenalicha kan Jesus, “Misturu, pakinkum man nan nauycha disipulusmu!”
40 Tinumfor hi Jesus, “*Ifiakak kan chakayu ay mu ikinak chatona, nan*
chiyuycha fiatu nan munfukiaw.”

Nan Nun-akiaran Jesus Kiapú As Nan Ommat Ad Jerusalem

41 As nan cha maesnopan Jesus ad Jerusalem, nun-akor hiya as nan nangil-
ana henan siyudad.
42 Kenalina, “*Chakayu ay i-Jerusalem, mu kunyu naammuwan uray ad wani*
nan kasaporan ta makekappia kayu kan Apo Dios. Ngem ad wani, naililingub
at kan chakayu.
43 *Omalintu nan urkiw ay nan chiyuycha kafusoryu at arachuncha nan*
siyudadyu, liktufun chakayu, ya sokokun chakayu as nan am-in ay suli.
44 *Chachaelunchantu as solet nan siyudadyu, ya uray us chakayu ay umiili*
hesa at patayuncha. Maidtu yagyakuncha as uray usa ay fiatu as nan naetotor-
opana, tay chaanyu enmatonan nan timpu ay enmaliyan Apo Dios ay mange-
sarakan koma kan chakayu.”

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Mun-el-elaku As Nan Templo (Mat. 21:12-13; Mar. 11:15-19; Jn. 2:13-17)

45 Kun pay inumchan hi Jesus ad Jerusalem, sinungkop as nan fiattaw nan
Templo. Enlapuna ay mangepak-ak as nan chiyuycha cha mun-el-elaku hid-
i.
46 Kenalina kan chicha, "*Wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
kanana un, 'Nan afongku at munkarkararakian.' Ngem kunyu at nunfialinun
as muntabtafunan chi mangaakiw!*"†
47 Inurkiw ay cha mun-is-isuru hi Jesus as nan Templo. Nan anap-apon chi
papachi, nan mun-isursuru as Lintig ya nan tapina ay anap-apu at chacha
anapun mu anan atuncha ay mangpatuy kan Jesus,
48 ngem maid atuncha. Tay am-in nan tataku at epapanaagcha nan chana
kankanan.

20

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Kalibfengan Jesus (Mat. 21:23-27; Mar. 11:27-33)

1 As nan hin-urkiw ay cha mun-is-isuruwan Jesus as nan tataku as Templo
ya as nan chana mangekaskasabaan as nan Ammay ay Chamag, inmuy kan
hiya nan anap-apon chi papachi, mun-isursuru as Lintig ya nan anam-amá.
2 Kenalicha, "Ayu, ifiakiam kan chakami mu anan nurpuwan nan
kalibfengam ay cha mangekamkaman as na, winnu ngachana nan
nangichat kan he-a as nan nauy ay kalibfengan."
3 Tinumfor hi Jesus, "*Wacha us nan sarudsuchok kan chakayu. Ifiakiayu
man us kan ha-un*
4 *mu anan nurpuwan nan kalibfengan Juan ay munfunyag. Ay nurpu kan Apo
Dios winnu as nan tataku?*"
5 Angkiay kenalicha ay maaapat, "Mu kanan takú un, 'Nurpu kan Apo Dios,'
kananantu un, 'Anuyyu ngarud chaan enafurot hi Juan?'
6 Ngem mu kanan takú un, 'Nurpu as nan tataku,' lomtakun chitakuntu as
nan am-in ay tataku, tay afurotuncha ay hi Juan at usa ay pomapadtu."
7 Isunga nan ensongfiatcha at achicha ammu nan nurpuwan nan kalibfen-
gana.
8 Kenalen Jesus kan chicha, "*Mu hiyasa, achek us ifiakia kan chakayu
mu ngachana nan nakin kalibfengan as nan chak mangekamkamanan kan
chatona.*"

Nan Maepadpachongan Nan Mangaamma As Nan Uma (Mat. 21:33-46; Mar. 12:1-12)

9 Angkiay ya infiakian Jesus nan nauy ay maepadpachongan as nan tataku:
"*Wacha nan usa ay taku ay nuntanum as ongor ay ubas as umana. Kuna pay
enpaamma as nan chiyuycha mun-umauna, nunfiaat henan achawwi ay lukiar
ya nafiayag hid-i.*
10 *Kun pay inumchan nan timpon chi munpurasan, infiaorna nan fiabfi-
aaruna as nan chiyuycha nun-uumauna ta uyna araun nan kudwan nan amona
ay ubas ay naapet as nan umana. Ngem kun at senaplesaplet nan chiyuycha
nun-uumauna hiya, angkiay enpafiangadcha hiya ay maid in-inchatcha.*
11 *Kun pay narpas sa, infiaorna us nan usa, ya kuncha us senaplesaplet,
penafiainan, angkiay enpafiangadcha hiya ay maid in-inchatcha.*
12 *Infiaorna nan maekatlu. Finakagcha hiya, ya inchus-orcha as nan fiakun
sakop nan uma.*

† **19:46** Isa. 56:7; Jer. 7:11

13 *Kenalen nan nakin kuwa as nan uma un, 'Anan atok ngun? A! Ifiaorku nan*
laylaychok ay anakku. Urum ya mafiainchantu kan hiya.'
14 *"Ngem kun pay inilan nan chiyuycha nun-uumauna nan anakna, kenalicha*
un, 'Nauy nan mangetawid as nan uumaun takú ay natatanman as ubas.
Akayu! Patayun takú hiya ta kuwaun takú nan tawidna.'
15 *As nan hiyachi, inchus-orcha hiya as nan fiakun sakop nan uma ay*
natatanman as ubas ya penatuycha.
"Ngachanantu ngay nan atun nan nakin kuwa as nan uma ay natatanman as
ubas as nan chiyuycha nun-uumauna?
16 *Omalintu hiya ay mangpatuy kan chicha, ya ichatna as nan tukún nan*
umana ay natatanman as ubas."
Kun pay chinngor nan tataku na, kenalicha, "Aw! Fiakun koma assesay ommat."
17 Entoongan Jesus chicha, ya kanana, "*Ngachana ngarud nan laychun ay*
kanan nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios? Kanana un,
'Nan chiyuy fiatu ay enachen nan chiyuycha muntuptuping at hiya nan nunfi-
*alin as kaamuchan ay maipugnad.'**
18 *Am-in ay tataku ay mag-as as nan hana ay fiatu at mapet-apet-ang. Ngem*
kun pay mag-as nan hana ay fiatu as nan kumpurmi at kimokunantu nan hana
mag-asana."

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Munfiayachan As Fiaror (Mat. 22:15-22; Mar. 12:13-17)

19 Kiapú ta naawatan nan mun-isursuru as Lintig ya nan anap-apon chi papachi ay nan nauy maepadpachongan ay infiakian Jesus at maepangkep kan chicha, penachascha ay epatiliw hiya as nan hiyachi ay uras, ngem inmugyatcha as nan tataku.
20 Isunga nunsuudcha as chansacha ay mangtiliw kan hiya. Infiaorcha nan napasoksokan ay lanaraki ay pakamankaman ay uy manikap kan Jesus ta wachay ifiakiana as mangicharumancha kan hiya ta ipurangcha hiya as nan gobernador ay wachay kalibfengana ay mun-okóm.
21 Inmuycha kan Jesus nan napasoksokan, ya kanancha kan hiya, "Misturu, ammumi ay ustu nan kanam ya isurom. Ammumi us ay maid paspasikum, ngem isurom nan tit-iwa ay laychun Apo Dios ay atun nan tataku.
22 Ifiakiam pay ngarud kan chakami nan songfiatmu as na: Ay eparufus nan lintig takú ay munfiayad kami as fiaror kan Emperador ad Roma winnu achi?"
23 Ngem aammon Jesus nan kenasikapcha, ya kanana kan chicha,
24 "*Ud-a, omepaila kayu kan ha-un as usa ay silsilyu. Ngachana nan nakin*
lupa ya nakin ngachan as na?"
"Hi Emperador," ensongfiatcha.
25 Kenalen Jesus kan chicha, "*Mu hiyasa ngarud, ichatyu kan Emperador*
nan kuk-uwan Emperador, ya ichatyu us kan Apo Dios nan kuk-uwan Apo
Dios."
26 Achicha poros kafiaelan ay isikapan hi Jesus babaen as nan kenalina as nan mangiilan nan tataku. Kiapú ta naschaawcha as nan ensongfiatna, kinminakcha.

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Matakuwan Nan Natuy Manipud As Nan Utúy (Mat. 22:23-33; Mar. 12:18-27)

* **20:17** Sal. 118:22; Efe. 2:20; 1 Ped. 2:6-8; Ara. 4:11

27 Wachacha nan tapen nan Saduseo ay enmali kan hiya. Chicha nan
bunggoy chi Judio ay mangali un achi mataku nan natuy manipud as nan
utúy. Senarudsudcha kan hiya.
28 "Misturu, nauy met nan insurat Moises para kan chitaku ay kanana
un, 'Mu wachay hen-asawa ay maid anakcha ya matuy nan laraki, masapor
asawaun nan sunúd nan laraki nan naellakas ta mu wachay anakcha at
maifilangtu nan onga as potot nan chiyuy natuy ay sunúdna.'†
29 Wachacha kanu nan pitu ay hen-anag-i ay lanaraki. Enmasawa nan
panguru, at natuy ay maid enpototna.
30 Enasawan nan utub nan chiyuy naellakas, at natuy us ay maid enpo-
totna.
31 Assid-i us challu as nan maekatlu inkiana as nan maekapitu. Natuycha
am-in nan pitu ay maid enpotpototcha.
32 Kuncha pay natuy am-in, natuy us nan fiafiai.
33 As nan urkiw ay matakuwan nan nunkatuy manipud as nan utúy,
ngachana ngay nan nakin asawa as nan chiyuy fiafiai, tay enasawan met nan
pitu hiya?"
34 Tinumfor hi Jesus, "*Nan tataku asna's luta at mun-eennasawacha.*
35 *Ngem nan chiyuycha natuy ay maekari ay mataku manipud as nan utúy ya*
maketaku kan Apo Dios at achichantu mun-eennasawa,
36 *tay kamancha angheles ay achi matmatuy. An-aktu Apo Dios chicha, tay*
matakucha manipud as nan utúy.
37 "*Uray hi Moises at penaneknekana ay mataku nan natuy manipud as*
nan utúy. As nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep as nan cha
munkiarkiarud ay kaiw at enawakian Moises hi Apo Dios ay kanana un, 'Nan
Apo at hiya nan Dios Abraham, nan Dios Isaac ya nan Dios Jacob.'‡
38 *Nan laychun nan nauy ay kanan at hiya nan Dios nan matataku, fiakun*
nan nunkatuy. Tay mu as nan fiyang Apo Dios, nan am-in at matataku."
39 Angkiay kenalen nan tapina ay mun-isursuru as Lintig, "Ammay met
kayman nan ensongfiatmu, Misturu."
40 Kenalicha chi, tay chaancha naiturud ay munsarudsud kasin kan hiya.

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Cristo
(Mat. 22:41-46; Mar. 12:35-37)

41 Angkiay kenalen Jesus kan chicha, "*Anuyna atun ay nan Cristo at makali*
un kianak David?
42 *Tay uray met hi David ay mismu at kanana as nan liblu ay Salmo un,*
'Kenalen nan Apo as nan ok Apo un: Tomokorka as apét kannawanku
43 *inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu ay kaman chicha nan kiakiati-*
nam.' "§
44 Inturuy Jesus, "*Mu hiyasa ngarud ay 'Apo' nan pang-awag David kan Cristo,*
anuyna ngay atun ay nan Cristo at kianak David?"

Nan Infiagfiakian Jesus Maepangkep As Nan Mun-isursuru As Lintig
(Mat. 23:1-36; Mar. 12:38-40)

45 As nan chuchumngoran nan am-in ay tataku, kenalen Jesus as nan
disipulusna,
46 "*Il-ilaunyu nan nauycha mun-isursuru as Lintig. Laylaychuncha ay mun-*
liklikud ay nakafiachu as somakiayad, ya laylaychuncha ay cha risrispituwun
nan tataku chicha as nan chiyuycha mun-el-elakwan. Laylaychuncha nan

† **20:28** Deut. 25:5 ‡ **20:37** Exo. 3:6 § **20:43** Sal. 110:1; Ara. 2:35; Heb. 1:13; 10:12-13

chiyuycha kaammayan ay tokoran as tomoktokorancha ya tokoran nan chiyuycha mafigfigfig as nan chiyuycha senagoga as nan uycha makifiastaan.
47 *Isikapcha ay manguwa as nan ab-afong nan eellakas. Angkiay paanchuanchuwuncha nan kararagcha ta ilaun nan tataku ay ammaycha. Naliglikiattu nan chusacha!*"

21

Nan Chaton Nan Ellakas (Mar. 12:41-44)

1 Kun pay nuntangad hi Jesus, inilana nan nunkafiaknang ay cha mangittu as chatoncha ay siping as nan mangit-ittuwan as Templo.
2 Inilana us nan usa ay pugli ay ellakas ay nangittu as kun chuwa ay pesos.
3 As nan hiyachi, kenalen Jesus, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Hi tona ay pugli ay ellakas nan nangittu as kachamunaan kan chicha am-in.*
4 *Tay nan nunkafiaknang at kuncha yangkiay inchat nan subra as nan kenafiaknangcha. Ngem hi tona ay ellakas uray pugli at inittuna challu nan am-in ay wacha kan hiya ay kurpuwan chi pagfiyagna.*"

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Machachaelan Nan Templo (Mat. 24:1-2; Mar. 13:1-2)

5 Wachacha nan tapina ay cha mangapat as nan kenaam-ammay nan Templo kiapú as nan anam-ammay ay fiatu ay naiyamma ya nan naiyar-arkos ay naichatchaton kan Apo Dios.
6 Kenalen Jesus, "*Am-in chaná ay iilaunyu at umchantu nan timpu ay maidtu mayagyag as uray usa ay fiatu as nan naesasad-ana, tay kuncha am-in maikur-ub.*"

Nan Liglikiat Ay Ommattu (Mat. 24:3-14; Mar. 13:3-13)

7 Senarudsudcha kan Jesus, "Misturu, kaatnantu nan ommatan chatona, ya ngachanantu nan sinyar ay mangematonan as nan kiayud ommatan chatona?"
8 Tinumfor hi Jesus, "*Il-ilaunyu ta achi kayu maar-allilaw. Ongortu nan tataku ay omali ay mangosar as nan ngachanku ay mangarkali un, 'Ha-un hi Cristo!' ya 'Kiayud umchan nan timpu!' Achiyu poros un-unuchun chicha.*
9 *As nan manngoranyu ay wachachay kukufiat ya kukuru, achi kayu umug-ugyat as solet. Masapor challu ommat chaná on-ona, ngem fiakun pay hiyasa nan munpatingkiaan nan ka-ichin.*"
10 Kenalen pay Jesus, "*Munkikinnufiattu nan chiyuycha nasyon ya kaman us nan chiyuycha muntorayan.*
11 *Henan tukutukún ay luglukiar, wachachantuy nunkapigsa ay kichu, ya wachachay fitel ya kauugyat ay saksaket ay ekatuytu nan tataku. Wachachantu us nan maila ad chaya ay kauugyat ya nakaskaschaaw ay sinyar.*
12 "*Ngem sakbay ommat chaná, wachachantu nan mangtiliw ya mamalikiat kan chakayu. Icharum chakayuntu as nan totoray as nan chiyuycha senagoga, ya ifiarud chakayu. Iyuy chakayuntu as nan ar-ari ya as nan gogobernador kiapú as nan pammatiyu kan ha-un.*
13 *Hiyanantu nan chansayu ay mangepaneknek as nan Ammay ay Chamag kan chicha.*
14 *Nunumnumunyu ay achi kayu machanakian mu ngachanantu nan esong-fiatyu,*

15 *tay ha-untu nan mangichat kan chakayu as kananyu ya kenasilibyu ay*
achintu makontra winnu masongfiatan nan kafusoryu.
16 *Uray chanakchakoryu, susnúdyu, ib-ayu, ya kiakiayyumyu at epatiliw*
chakayuntu, ya nan tapina kan chakayu at patayunchantu.
17 *Inglun chakayuntu as nan am-in ay tataku kiapú as nan pammatiyu kan*
ha-un.
18 *Ngem uray mu hiyasa, aaywanan chakayu challu kan Apo Dios ta uray usa*
as nan fookyu at achi malitaw.
19 *Mun-eta-un kayu, tay hiyana nan atunyu ay mangara as nan fiyagyu ay*
maid patingkiana."

Nan Machachaelan Nan Siyudad Ay Jerusalem
(Mat. 24:15-21; Mar. 13:14-19)

20 Inturuy Jesus, "*As nan mangil-anyuntu ay nan ili ay Jerusalem at li-*
wusun chi ongor ay sosorchachu, maammuwanyuntu ay kiayud umchan nan
machachaelana.
21 *As nan hiyasa, nan umiili ad Judea at masapor lomayawcha ay umuy*
henan chiyuycha chuntug. Masapor mak-ak nan chiyuycha wacha henan
siyudad, ya nan chiyuycha wacha henan sigsikib at masapor achicha sungkop
henan siyudad,
22 *tay chatonantu nan 'Urkiw ay Machusaan' ta matongpar nan am-in ay*
kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios.
23 *Kasusug-angtu nan chiyuycha masisikug ya nan cha munpasusu as nan*
hanacha ay urkiw! Omalintu nan nunsidla ay likiat asna's luta, ya leknaun nan
nauycha tataku nan fungat Apo Dios.
24 *Matuytu nan tapina as choros, ya nan tapina at maifiarudchantu*
ay maiyuy henan tukutukún ay nasyon. Nan siyudad ay Jerusalem at
chachaeluntu nan chiyuycha Gentil. Chichantu nan muntoray inkiana marpas
nan naekeddeng ay timpucha."*

Nan Kasin Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku
(Mat. 24:29-31; Mar. 13:24-27)

25 Kenalen pay Jesus, "*Wachachantu nan sinyar ay maila as nan urkiw, furan*
ya taraw. Malilifokantu as solet nan am-in ay tataku henan am-in ay nasyon
kiapú as nan nunsidla ay ugyatcha as nan napigsa ay atifungug henan fiayfiay
ya anad-acha ay challuyon.
26 *Maurawchantu nan tataku kiapú as ugyatcha ay munsusuud as nan*
ommattu asna's luta, tay achintu manongnong chi aatun nan am-in ay wacha
ad chaya.†
27 *Angkiay ya ilaunchantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay wachay*
kaichayawana ya pannakafialina ay cha omali ay maetatapi as nan lifuu.‡
28 *As nan maelapuwan nan nauycha ay ommat, tomakchug ya muntangad*
kayu, tay kiayud umchan nan maesarakananyu."

Nan Maepadpachongan Nan Kaiw
(Mat. 24:32-35; Mar. 13:28-31)

29 Angkiay ya infiakian Jesus kan chicha nan nauy maepadpachongan:
"*Ilaunyu nan kaiw ay igos ya nan am-in ay tapen chi kaiw.*
30 *As nan mangil-anyu ay chacha somaliping, ammuyu at ay kiayud nan*
chakun.
31 *Assesa us ay as nan mangil-anyu ay cha om-ommat chaná at ammuyuntu*
ay kiayud at umchan nan muntorayan Apo Dios.

---

* **21:24** Rom. 11:25 † **21:26** Isa. 13:9-11; 34:4; Joel 2:10; Pal. 6:12-17 ‡ **21:27** Dan. 7:13; Mar. 9:7; 14:62; Pal. 1:7

32 “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Wachacha nan tapen nan tataku*
ad wani ay timpu ay matataku pay laing as nan ommatantu nan am-in ay
infiakiak.
33 *Mamaidtu nan chaya ya luta, ngem achi poros mamaid nan kalek.*

Nan Nakasakianaanyu As Nan Pammatiyu

34 “*Il-ilaunyu ta fiakun nan narafus ay lagragsak ya futfutang ya chanchanag*
as maepangkep as pagfiyag nan nunumnumunyu. Mu atunyu chaná, makud-
nor kayuntu ay kaman kayu makna as nan loktat ay omaliyan nan hana ay
urkiw.
35 *Tay nan hana ay urkiw at umchan as nan am-in ay tataku asna's luta.*
36 *Isunga kanayon kayu ay nakasakiana, ya masapor kanayon kayu ay*
munkarkararag ta mawad-an kayu as pigsa ay mangeta-un as nan nauy-
cha am-in ay ommattu ya ta makatakchug kayuntu as nan sangwanan nan
Naepadtu ay Anak chi Taku.”
37 Inurkiw ay nun-is-isuru hi Jesus as Templo, ya lenafi ay uy inmiiyan
henan chuntug ay Olivo.
38 Am-in nan tataku at inurkiw ay fumikiatcha ay umuy as Templo ay uy
munchungor kan hiya.

22

Nan Nangiyanapancha As Atuncha Ay Mamatuy Kan Jesus (Mat. 26:1-5; Mar. 14:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Kiayud umchan nan Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana ay kanan-
cha un Fiastan chi Munlausan.
2 Inyan-anap nan anap-apon chi papachi ya nan mun-isursuru as Lintig
nan atuncha ay mangepapatuy kan Jesus, tay umugyatcha as nan tataku.

Nan Nakiturakian Judas Ay Mangesepsep Kan Jesus (Mat. 26:14-16; Mar. 14:10-11)

3 Sinungkop hi Satanas kan Judas ay makali un Iscariote ay usa as nan
hinpuru ya chuwa ay disipulus Jesus.
4 Inmuy hi Judas as nan anap-apon chi papachi ya chiyuycha opisyar chi
kukuwarcha as nan Templo ta makiturag mu anan atuna ay mangesepsep
kan Jesus kan chicha.
5 Naragsakancha ya enkaricha ay ichatcha nan siping kan hiya.
6 Inyafud Judas, at nun-anap as ustu ay chansa ay mangesepsepana kan
Jesus ay achi maam-ammuwan nan tataku.

Nan Nangepasakianaan Jesus As Nan Anongos Ay Makiufongana As Nan Disipulusna (Mat. 26:17-25; Mar. 14:12-21)

7 Angkiay ya enmali nan urkiw ay Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadu-
rana ay hiyasa us nan naichatonan nan chiyuycha urfun ay karnero para as
nan Fiastan chi Munlausan.
8 Infiaor Jesus cha Pedro kan Juan. Kenalina kan chicha, “*Uyyu esakiana*
nan manganan takú as nan Fiastan chi Munlausan.”
9 Senarudsudcha, “Ay chaud nan laychum ay mangesakianaanmi?”
10 Tinumfor hi Jesus, “*Chumngor kayu. As nan sungkopanyu henan siyudad,*
wachantu nan manib-at kan chakayu ay usa ay laraki ay manasakfiat as fusi ay
natotorwan as chanum. Unuchunyu hiya inkiana as nan afong ay sungkopana.
11 *Angkiay ya kananyu as nan nakin afong, ‘Sarudsuchun nan Misturu kan*
he-a: Ay chaud nan kuwartu ay mangiyufonganantu as nan disipulusna as nan
Fiastan chi Munlausan?’

12 *Epailanantu kan chakayu nan nunngangatu ay kuwartu ay ad-acha ay*
kawad-an nan am-in ay kasaporan takú. Hid-i nan munsakianaanyu."
13 Inmuycha, ya ininchanancha nan am-in ay infiakian Jesus kan chicha.
As nan hiyachi, ensakianacha nan manganan as nan Fiastan chi Munlausan.

Nan Anongos Ay Nakiufongan Jesus As Nan Apostolesna As Nan Lafi (Mat. 26:26-30; Mar. 14:22-26; 1 Co. 11:23-25)

14 As nan inumchanan nan uras ay manganancha, nakiufong hi Jesus as
nan apostolesna.
15 Angkiay ya kenalina kan chicha, "*Lenarayadku paat ay makiufong kan*
chakayu as nan nauy Fiastan chi Munlausan sakbay munlikiatak,
16 *tay ifiakiak kan chakayu, achiyaktu kasin mangmangan as nan nauy*
inkiana matongpar as nan muntorayan Apo Dios."
17 Angkiay ya enarana nan tasa ay natotorwan as maikop. Kun pay narpas
ay nunyaman kan Apo Dios, kenalina, "*Araunyu na, ya hen-anak-etunyu am-*
in ay mangikop.
18 *Ifiakiak kan chakayu, munlapu ad wani, achiyaktu umig-ikop as nan unus*
chi ubas inkiana omali nan muntorayan Apo Dios."
19 Enarana us nan tenapay. Kun pay narpas ay nunyaman kan Apo Dios,
pinutput-ingna, ya inchatna kan chicha, ya kanana, "*Hiyana nan achorku ay*
maichat kan chakayu. Atunyu na as mangnumnumnumanyu kan ha-un."
20 Kaman us as nan narpasancha ay nangan, inchatna nan tasa, ya kanana,
"*Nan nauy naetatasa at hiyana nan fiarú ay nakiturakian Apo Dios as nan*
tatakuna, epailanantu nan charak ay omayas para kan chakayu.
21 "*Ngem ilaunyu at cha makiuufong hena nan mangesepsep kan ha-un.*
22 *Tay matuytu challu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay kaman as nan*
enkeddeng Apo Dios. Ngem kasusug-ang kayman nan hana taku ay mange-
sepsep kan hiya!"
23 Angkiay ya enlapucha ay munsesennarudsud mu ngachana kan chicha
nan mangekaman as na.

Nan Susuma Mu Ngachana Nan Kaamuchan

24 Kun pay naaw-awni as akét, nasusuma nan disipulus mu ngachana kan
chicha nan kaamuchan.
25 Kenalen Jesus kan chicha, "*Nan ar-ari asna's luta at kuncha cha*
etortorayan nan tatakucha, ya nan chiyuycha wachay kalibfengancha ay
muntoray at ngadnancha nan mismu ay achorcha as 'Fumadfiachang'.
26 *Ngem fiakun koma assesa kan chakayu. Ngem kun at nan kaamuchan*
kan chakayu at ifilangna koma nan achorna as kaongaan, ya nan ap-apu at
ifilangna nan achorna as mafiabfiaor.
27 *Ngachana pay nan am-amud, nan tomokor ay mangan winnu nan umichat*
as makan? Ay fiakun nan chiyuy tomokor ay mangan? Ngem ha-un, nauyak
kan chakayu ay maepachong as nan mafiabfiaor.
28 "*Chakayu nan chaan nanaytaynan kan ha-un as nan liglikiatku.*
29 *Isunga epatorayku chakayu ay kaman as nan nangepatorayan amak kan*
ha-un
30 *ta makiufong kayuntu kan ha-un as nan muntorayak, ya tomokor kayuntu*
as nan chiyuycha trono ay mangokóm as nan hinpuru ya chuwa ay tribu ay
chicha nan kianak Israel."

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Mangesaotan Pedro Kan Hiya (Mat. 26:31-35; Mar. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Angkiay kenalen Jesus kan Simon Pedro, "*Simon, Simon, chumngorka.*
Naparufusan hi Satanas ay manisting kan chakayu am-in ta masisiyan kayu
ay kaman as nan maisiyanan nan fukias as nan chuki.
32 *Ngem enkararakiak he-a, Simon ta achi mamaid nan pammatem. As nan*
munfiangcham kan ha-un, masapor papigsaum nan pammaten nan iib-am."
33 Tinumfor hi Pedro, "Apo, nakasakianaak ay maetapi kan he-a ay maifi-
arud ya matuy."
34 "*Ifiakiak kan he-a, Pedro,*" kenalen Jesus, "*Achintu munkokakok nan ka-or*
ad wani inkiana mamitluwak esaot kan he-a."

Nan Petaka, Samfiag Ya Choros

35 Angkiay kenalen Jesus kan chicha, "*As nan nangifiaorak kan chakayu ay*
maid entaktakinyu as petaka, samfiag winnu sapatos, ay wachay nunkuran-
ganyu?"
"Maid ya," ensongfiatcha.*
36 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ngem ad wani, nan wachay petakana at*
masapor etakina, ya kaman us nan samfiagna. Nan maid chorosna at masapor
elakuna nan kakiayna ta paat lomaku as usa.
37 *Tay ifiakiak kan chakayu ay masapor ommat kan ha-un nan naisurat as*
nan Kalen Apo Dios ay kanana,
'Maifilang hiya as lomalabsing as lintig.'
Tay nan hana naisurat maepangkep kan ha-un at kiayud matongpar."†
38 Kenalen nan disipulusna, "Apo, nauy met nan chuwa ay chorosmi hena."
"*Nawan sa,*" ensongfiat Jesus.

Nan Nunkararakian Jesus Henan Chuntug Ay Olivo
(Mat. 26:36-46; Mar. 14:32-42)

39 Angkiay ya nak-ak hi Jesus henan siyudad, ya inmuy henan chuntug ay
Olivo ay hiyachi challu nan chana atuatun. Nakiuycha us nan disipulusna.
40 Kuncha pay inumchan hid-i, kenalina kan chicha, "*Munkararag kayu ta*
achi kayu maamis as nan sulisug."
41 Angkiay ya tenaynana chicha ya inmuy as nan kaachawen chi maiki-
ayangan chi fiatu. Hid-i nan nunpalintumangana ya nunkararakiana ay
kanana,
42 "*Ama, mu laychum, kaanum koma kan ha-un nan nauy omali ay likiatku.*
Ngem fiakun nan laychok nan matongpar, kun at nan laychum."
43 Wacha nan usa ay anghel ay nurpu ad chaya ay nunpaila ya nangepa-
pigsa kan hiya.
44 Kiapú ta nalilifokan as solet, kaskasina enpapasnek ay nunkararag. Nan
lengatna at maepachong as nan chara ay tinmidtid as nan luta.
45 Kun pay narpas ay nunkararag, tenmakchug ya nunfiangad as nan
kawad-an nan disipulusna. Ininchanana chicha ay nanassuy kiapú as
foraycha as nan nginmuyusancha.
46 Kenalina kan chicha, "*Adchi t'uy kayu mamassuy? Fumangun kayu, ya*
munkararag kayu ta achi kayu maamis as nan sulisug."

Nan Natiliwan Jesus
(Mat. 26:47-56; Mar. 14:43-50; Jn. 18:3-11)

47 Kun pay kukutug ay cha munkarkali hi Jesus, enmali nan ongor ay tataku
ay enpapanguruwan Judas ay usa as nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna.
Naesnop hiya ay mamisitu kan Jesus,

---

* **22:35** Luc. 10:4 † **22:37** Isa. 53:12

48 ngem kenalen Jesus kan hiya, "*Judas, ay as nan mamisituwam as nan*
Naepadtu ay Anak chi Taku nan atum ay mangesepsep kan hiya?"
49 Kun pay inilan nan disipulus ay naketakin kan Jesus nan ommat,
senarudsudcha, "Apo, ay fumakag kami?"
50 As nan hiyachi, finakag nan usa as nan disipulus nan fiabfiaarun nan
kangatuwan ay pachi, at nakingasan nan kannawan ay ingana.
51 Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Ustu sa!*" Angkiay ya kenpana nan
ingan nan mafiabfiaor, at enpaammayna hiya.
52 Angkiay kenalen Jesus as nan anap-apon chi papachi, oopisyar nan
chiyuycha kuwarcha as nan templo, ya as nan anam-amá ay enmali ay
uy mangtiliw kan hiya, "*Ay kunak kumukuru? Adchi t'uy kayu enmali ay*
nangachoros ya nangapak-or?
53 *Inurkiw met ay wachaak as Templo, ya chaanak met tiniltiliw kan*
chakayu. Ngem urasyu ad wani, ya uras Satanas ay mangetoray as kena-
mangisiw."

Nan Nangesaotan Pedro Kan Jesus
(Mat. 26:57-58, 69-75; Mar. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

54 Angkiay ya tiniliwcha hi Jesus, ya inyuycha as nan afong nan kan-
gatuwan ay pachi. Kun pay hi Pedro, inmun-unud ay tenmataak.
55 Kun pay naiyapuy as nan kiawan nan fiattaw, uy naketokor hi Pedro as
nan chiyuycha cha mun-an-anichu.
56 Ngem wacha hid-i nan usa ay mafiabfiaor ay fiafiai ay nangila kan Pedro
ay tenmotokor ay cha makean-anichu. Entoongana, ya kanana, "Hi tona met
ay laraki at usa us ay nakekadkadwa kan Jesus."
57 Ngem ensaot Pedro, "Ammi, achek poros am-ammu hiya!"
58 Kun pay naaw-awni, nan tukún ay laraki at enmatonana us hi Pedro, ya
kanana, "He-a us at usaka met as nan kakadwana."
Ngem tinumfor hi Pedro, "Aw, fiakunak met usa kan chicha!"
59 Uy at kiayud usa ay uras chi inmuy, wacha nan usa pay ay laraki ay
nangepapelet, "Tit-iwa met ay nakekadkadwa us na ay laraki kan Jesus, tay
i-Galilea met hiya."
60 Ngem tinumfor hi Pedro, "Lakay, achek poros ammu nan cham
kankanan!" Kun pay kukutug ay cha munkarkali hi Pedro, hiya at chi ya
nunkokakok nan ka-or.
61 Nunsakong hi Apo Jesus, ya entoongana hi Pedro. Hiya at chi ya
nanumnum Pedro nan infiakian nan Apo kan hiya un, "*Sakbay munkokakok*
nan ka-or ad wani at mamitluwaktu esaot kan he-a."
62 Angkiay ya pinmitiw hi Pedro, ya nunsidlay akorna.

Nan Nangot-otyokan Ya Nanapsaplitancha Kan Jesus
(Mat. 26:67-68; Mar. 14:65)

63 Ad wani, nan tataku ay nangukuwarcha kan Jesus at enot-otyok ya
senaplesapletcha hiya.
64 Enokopancha nan matana, ya senarudsudcha kan hiya, "Ud-a pay!
Pugtuwam mu ngachana nan nanudpak kan he-a."
65 Ongor pay chi kafiafiain ay infiagfiakiacha kan hiya.

Nan Namistikiaran Nan Anap-apon Chi Papachi Kan Jesus
(Mat. 26:59-66; Mar. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

66 As nan wi-ewi-et, naamongcha nan membron nan Sanhedrin ay chicha
nan anam-amán chi Judio, anap-apon chi papachi, ya nan chiyuycha mun-
isursuru as Lintig. Kun pay narpas chi, inyuycha hi Jesus as nan sangwanan
nan Sanhedrin.
67 Kenalicha kan hiya, “Ifiakiam man kan chakami mu he-a nan Cristo?”
Tinumfor hi Jesus, “*Uray mu ifiakiak kan chakayu, achiyuntu challu afuro-
tun.*
68 *Mu munsarudsuchak kan chakayu, achi kayuntu challu tumfor.*
69 *Ngem munlapu ad wani, tomokortu nan Naepadtu ay Anak chi Taku as
apét kannawan Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in.*”
70 Senarudsudcha am-in, “Mu hiyasa, ay he-a ngarud nan anak Apo Dios?”
“*Chakayu nan nangali un ha-un,*” ensongfiat Jesus.
71 Hacha at kanan, “Ay masapor takú pay chi tapina ay muntistigu?
Chinngor takú met ay mismu nan kenalina.”

23

Nan Naiyuyan Jesus Kan Pilato
(Mat. 27:1-2, 11-14; Mar. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Angkiay ya naligwat nan am-in ay membron nan Sanhedrin, ya inyuycha
hi Jesus kan Gobernador Pilato.
2 Enlapucha ay mangicharum kan hiya. Kenalicha, “Tiniliwmi na ay taku
ay cha mangurkuru as nan kakailiyanmi. Epawanay munfiayachan as fiaror
kan Emperador, ya kanana us un hiya nan Cristo ay usa ay ari.”
3 Senarudsud Pilato kan Jesus, “Ay he-a nan aren chi Judio?”
“*He-a nan nangali un ha-un,*” ensongfiat Jesus.
4 Kenalen Pilato as nan anap-apon chi papachi ya as nan ongor ay tataku,
“Maid naanapak as fiasor tona ay taku.”
5 Ngem enpapeletcha, “Kiapú as nan sursuruna, nakuru nan tataku henan
am-in ay ili ad Judea, manipud ad Galilea inkiana hena ad Jerusalem.”

Nan Naiyuyan Jesus Kan Herodes

6 Kun pay chinngor Pilato na, senarudsudna mu i-Galilea hi Jesus.
7 Kuna pay naammuwan ay nan ilen Jesus at sakop nan muntotorayan
Herodes, enpaiyuyna hi Jesus kan Herodes ay wacha ad Jerusalem as nan
hiyachi ay timpu.
8 Naragsakan as solet hi Herodes as nan nangil-ana kan Jesus, tay nafi-
ayag ay laraychuna ay mangila kan hiya kiapú ta chinchinngorna nan
maepangkep kan hiya ya nenamnamana ay mangila as nakaskaschaaw ay
epailan Jesus.
9 Isunga ongor chi senarudsud Herodes kan Jesus, ngem chaan tinumtum-
for hiya.
10 Tenmatakchug nan anap-apon chi papachi ya nan mun-isursuru as
Lintig ay kaskasin nangepafiasor kan Jesus.
11 As nan hiyachi, enlaylayusan ya enot-otyok Herodes ya nan sor-
chachuna hi Jesus. Angkiay ya enpafiachucha kan hiya nan fiachon chi ari,
ya enpafiangad Herodes hiya kan Pilato.
12 Nunlapu as nan hiyasa ay urkiw, nunkiayyum cha Herodes kan Pilato
uray mu nunfinnusorcha ad kasin.

Nan Naekeddengan Jesus Ay Matuy
(Mat. 27:15-26; Mar. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

13 Enamong Pilato nan anap-apon chi papachi, nan mangepangpanguru as
nan Judio ya nan tataku,

14 ya kanana kan chicha, “Inyaliyu kan ha-un nan nauy ay taku ay kananyu
un mangurkuru as tataku. Finistikiarku at hiya as nan sangwananyu, at
maid naanapak as nan chayu epabpafiasor kan hiya.
15 Kaman us kan Herodes ay maid naanapana, tay hiyasa nan kiapúna as
nan nangepafiangchana kan hiya kan chitaku. Maid challu enat tona ay taku
as libfengna ay matuyan.
16 Isunga kunku yangkiay epasaplet hiya, angkiay ilufusku hiya.”
17 [Napeletan hi Pilato ay umilufus as usa ay fiarud mu Fiastan chi Munlau-
san, tay hiyasa nan iniili ay ukialen chi Judio.]
18 Ngem nagrubcha am-in nan tataku ay nangifukiaw, “Epapatuymu! Hi
Barrabas nan laychunmi ay ilufusmu!”
19 (Hi Barrabas ay anna at naifiarud kiapú ta enpanguna nan tataku ay
munkukuru ad Jerusalem ya kiapú ta penmatuy.)
20 Naketakiatfor kasin hiya as nan tataku, tay laraychun Pilato ay mangilu-
fus kan Jesus.
21 Ngem infugfukiawcha, “Epaelansam as nan koros! Epaelansam as nan
koros!”
22 Kenalen Pilato kan chicha as nan maekapitlu, “Adchi ngay? Ngachana
man nan mangotettet ay enatna? Maid met naanapak as enatna as libfengna
ay matuyan. Isunga kunku yangkiay epasaplet hiya, ya ilufus hiya.”
23 Ngem kaskasincha enpapati ay nangifukiaw un maelansa hi Jesus as nan
koros inkiana nangafiakcha.
24 Isunga inyafud Pilato nan enpapaticha.
25 Inlufusna nan laraki ay naifiarud kiapú as nan nunkuruwana ya pen-
matuyana ay chinawatcha. Ngem inpurangna hi Jesus kan chicha ta atuncha
nan laychuncha kan hiya.

Nan Naelansaan Jesus As Nan Koros
(Mat. 27:32-44; Mar. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 As nan cha mangek-akan nan sosorchachu kan Jesus, inkuyudcha nan
usa ay taku ay nan ngachana at Simon ay i-Cirene ay cha omali henan
siyudad ay nurpu henan sikib. Enpasakfiatcha kan hiya nan koros, angkiay
enpaunudcha kan Jesus.
27 Inmunud kan Jesus nan ongoongor ay tataku, ya nan tapina ay fianafiai
ay cha mun-ag-akor ya muntangtangugngug kiapú kan hiya.
28 Senakong Jesus chicha, ya kanana, *“Aammi ay i-Jerusalem, achiyak
akiaran. Achoryu at ya nan an-akyu nan akiaranyu!*
29 *Tay umchantu nan timpu ay mangaliyantu nan tataku un, ‘Nakiasat nan
fianafiai ay fiasig, chaan enman-anak, ya chaan nunpaspasusu!’*
30 *Hiyasa nan timpu ay mangaliyantu nan tataku as nan chunchuntug un,
‘Kiab-onanyu chakami,’**ya as nan filfilig un, *‘Lingfianyu chakami.’*
31 *Tay mu hiyana nan maekaman kan ha-un ay maepachong as nan naata ay
kaiw, ay kun at achi kaskasin nan maekaman kan chakayu ay maepachong as
nan narangu ay kaiw?*”
32 Wachacha us nan chuwa ay lomalabsing as lintig ay naek-ak ay maetapi
kan Jesus ay maepapatuy.
33 Kuncha pay inumchan henan lukiar ay makali un Tong-or Chi Uru,
enlansacha hi Jesus as nan koros. Enlansacha us nan chuwa ay lomalabsing
as lintig, usa as apét kannawan Jesus ya nan usa at as apét kannikidna.
34 Kenalen Jesus, “*Ama, pakawanum chicha, tay achicha ammu nan chacha
at-atun.*”

* **23:30** Ose. 10:8

As nan hiyachi, finingfingay nan sosorchachu nan chiyuycha fiachuna babaen as nan nunfifinnunotancha.†
35 Nan tataku hid-i at nangatakchugcha ay cha munfuyfuya. Kun pay nan
anap-apon chi Judio at enot-otyokcha hiya. Chacha kankanan, "Ensarakana
met nan tapina ay tataku. Kakuna esarakan nan achorna mu hiya nan Cristo
ay pinilen Apo Dios!"
36 Uray nan sosorchachu at enot-otyokcha hiya. Naesnopcha ya inchut-
ngucha nan senmoka ay fiayas,
37 ya kanancha, "Mu tit-iwa ay he-a nan aren chi Judio, kakunmu esarakan
nan achormu!"
38 Wacha nan naisurat as nan tabra ay naipuuy as nan laramakun nan
uron Jesus: "Hi Tona Nan Aren Chi Judio."
39 Nan usa as nan chiyuycha lomalabsing as lintig ay naelansa at inin-
surtuna hi Jesus. Kenalina, "Ay fiakun he-a nan Cristo? Kakunmu ngarud
esarakan nan achormu ya chakami!"
40 Ngem nan chiyuy usa ay naelansa at senengarana nan nauy nanginsurtu
kan Jesus. Kenalina, "Ay achika umugyat kan Apo Dios? Mapapchong met
nan chusa takú am-in.
41 Libfengta met ay machusa kiapú as nan enatta. Ngem hiya at maid
enatna as mangisiw."
42 Angkiay kenalina kan Jesus, "Apo Jesus, nunumnumunak man paat as
nan omaliyam ay mun-ari."
43 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Ad wani ay
urkiw at maetapikantu kan ha-un ad Paraiso.*"

Nan Natuyan Jesus
(Mat. 27:45-56; Mar. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

44 As nan kiayud munkiawa, ngenmongot nan intiru ay luta inkiana alas
tres as nan makiayud.
45 As nan hiyachi, namaid nan lawag nan urkiw, ya narakset ay nakudwa
nan kurtinan nan Templo nunlapu as lamagna inkiana as kuwabna.‡
46 Angkiay inpigsan Jesus ay nangifukiaw, "*Ama, ichatku kan he-a nan
lenawak.*" Kuna pay narpas ay kenali na, natuy hiya.
47 Kun pay inilan nan kapetan chi sosorchachu nan enommat, nunchay-
chayaw hiya kan Apo Dios, ya kanana, "Tit-iwa payat ay nalintig na ay taku!"
48 Kun pay inilan nan naaamong ay tataku ay cha munfuyfuya nan enom-
mat, kenmatamcha ay cha manibtib-ug as tagrangcha kiapú as nan ongor ay
ngunguyuscha.
49 Nan am-in ay am-ammon Jesus patí nan fianafiai ay inmun-unud kan
hiya nunlapu ad Galilea at nangatakchugcha as nan ad-achawwi as akét ay
mangiila as nan nauycha cha om-ommat.

Nan Lufun Jesus
(Mat. 27:57-61; Mar. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

50-51 Wacha nan usa ay laraki ay nan ngachana at Jose ay nurpu ad Ari-
matea ay usa ay ili henan probinsiya ay Judea. Nan nauy ay taku at ammay
ya nalintig, ya usa ay cha manman-ud as nan omaliyan nan muntorayan Apo
Dios. Uray mu usa hiya ay membron nan Sanhedrin, chaana inyafud nan
enkeddeng ya enat nan kakadwana kan Jesus.
52 Inmuy hiya kan Pilato, at chinmawat as pammarufus ay arauna nan
achor Jesus.

† **23:34** Sal. 22:18 ‡ **23:45** Exo. 26:31-33

53 As nan naeksopan nan achor Jesus as nan koros, penotepotana as
am-ammay ay lopot, ya uyna inlufok as nan chaan naos-osar ay lufok ay
natuktukan ay chupras.
54 As nan hana ay urkiw at urkiw ay Munsakianaan chi Judio, ya kiayud
nunlapu nan Urkiw ay Mun-iblayan.
55 Nan fianafiai ay inmun-unud kan Jesus ay nurpu ad Galilea at nakiuycha
kan Jose. Inilacha nan lufok ya nan enat nan achor Jesus ay naesaad.
56 Kun pay narpas, kenmatamcha. Angkiay ensakianacha nan lana ya
fiangfiangru ay ipuuycha as nan achor Jesus. As nan Urkiw ay Mun-iblayan,
nun-iblaycha ay maiyunud as nan filfilin nan Lintig.

24

Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy
(Mat. 28:1-10; Mar. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

1 As nan wi-ewi-et nan Chumingku, inmuy nan chiyuycha fianafiai as nan
lufok Jesus. Entatakincha nan ensakianacha ay fiangfiangru.
2 As nan inumchanancha as nan lufok, ininchanancha ay nauulin at nan
fiatu ay naetatangub as nan chiyuy lufok.
3 Ngem kuncha pay sinungkop, maid ininchanancha as achor Jesus.
4 As nan chacha masmaschaawan as nan inilacha, kalina at ya nake-
tatakchug as nan sag-uncha nan chuwa ay lanaraki ay nangafiachu as mun-
aliling.
5 Kiapú as nan nunsidla ay ugyatcha, nunlukfubcha, ngem kenalen nan
chuwa ay lanaraki kan chicha, “Adchi t'uyyu anapun chi matataku as nan
kawad-an chi nunkatuy?
6 Maid hiya hena. Nataku hiya manipud as nan utúy. Numnumunyu nan
kenalina kan chakayu as nan kawad-ana ad Galilea
7 ay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at masapor maipurang as nan
fumafiasor ay tataku ta maelansa as nan koros, ya as nan maekatlu ay urkiw
at mataku challu manipud as nan utúy.”
8 Angkiay ya nanumnum nan fianafiai nan infiakian Jesus.
9 Kuncha pay nunfiangad ay nurpu as nan lufok, uycha enpachamag chaná
am-in as nan hinpuru ya usa ay disipulus ya as nan am-in ay tapina pay ay
kakadwacha.
10 Chatona nan fianafiai ay uy nangifiakia as na as nan apostoles: hi Maria
Magdalena, hi Juana, ya hi Maria ay enan Santiago, ya tapina pay ay fianafiai
ay kakadwacha.
11 Ngem ka-anan nan apostoles un kun lawá ap-apat nan kenalicha, ya
chaancha enafurot chicha.
12 Ngem uray mu hiyasa, naligwat hi Pedro, ya tenmagtag ay inmuy as nan
lufok Jesus. As nan inumchanana, nunyongyong ay nangiting-i ad chur-um,
ya kun yangkiay nan naelekfot kan Jesus nan inilana. Angkiay kenmatam
hiya ay cha masmaschaaw as nan enommat.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Chuwa Ay Disipulus
(Mar. 16:12-13)

13 As nan hiyasa challu ay urkiw, cha manad-aran nan chuwa ay disipulus
Jesus henan usa ay fiabruy ay makali un Emaus ay uy at umuy as hinpuru ya
usa ay kilometro nan kaachawwina ad Jerusalem.
14 Chacha ap-apatun nan am-in ay enom-ommat.
15 Kuncha pay cha mun-ap-apat, naesnop hi Jesus ya nakitun-ud kan
chicha.

16 Inilacha hiya, ngem chaancha naparufusan ay mangematon kan hiya.
17 Senarudsud Jesus kan chicha, "*Ngachana man paat nan chayu ap-apatun as nan chayu manarcharanan?*"

Entakchugcha ay kun ngumunguyus.
18 Angkiay ya tinumfor nan usa ay nan ngachana at Cleofas, "Anuy he-a yangkiay chi mangili ad Jerusalem as achi nangammu as nan enom-ommat as nan nauycha inmuy ay urkiw?"

19 Senarudsud Jesus, "*Anan enom-ommat?*"

Tinumforcha, "Nan maepangkep as nan enommat kan Jesus ay i-Nazaret. Hi tona ay taku at usa ay pomapadtu, ya infilang Apo Dios ya nan am-in ay tataku hiya as wachay pannakafialina ay mun-isuru ya mangekaman as nakaskaschaaw.
20 Nan anap-apon chi papachi takú ya nan muntotoray kan chitaku at inpurangcha hiya ay makeddengan ay matuy, ya enpaelansacha as nan koros.
21 Namnamaunmi ay hiya pay koma nan mangesarakan kan chitaku ay kianak Israel. Fiakun yangkiay sa, nauy maekatlu ay urkiw ad wani nunlapu as nan enommatana.
22 Nan usa pay at nan tapina ay fianafiai ay kakadwami at infiakiachay naschaawanmi. Inmuycha as nan lufokna as nan wi-ewi-et,
23 ngem maid kanu ininchanancha as achorna. Nunfiangadcha ay nangi-fiakia un wacha kanu nan nunpaila ay angheles ay nangali kan chicha un nataku hiya manipud as nan utúy.
24 Angkiay ya wachacha nan tapina ay kakadwami ay inmuy as nan lufok Jesus, at ininchanancha ay tit-iwa nan kenalen nan fianafiai, ngem chaancha challu inila hiya."

25 Kenalen Jesus kan chicha, "*Chakayu ay nunkangokngok! Anuy kayu nalikiat ay omafurot as nan am-in ay infiagfiakian nan chiyuycha pomapadtu!*
26 *Ay kun achi masapor iliwas Cristo chaná sakbay umuy ad chaya?*"
27 As nan hiyachi, manipud as nan chiyuycha liblon Moises inkiana as nan insurat nan am-in ay pomapadtu, enpakaawatna kan chicha nan am-in ay naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan hiya.

28 Kuncha pay cha maesnop henan fiabruy ay ay-ayancha, enpadlaw Jesus ay kaman achawwi pay nan ay-ayana,
29 ngem enpakudcha hiya, ya kanancha, "Kakunka chumawus kan chakami, tay makiayud at met ya kiayud maschum." Isunga chinmawus hiya kan chicha.
30 Kun pay tenmokor hi Jesus ay makekan kan chicha, enarana nan tenapay ya benendisyonana. Angkiay ya pinutput-ingna, ya inchatna kan chicha.
31 Kalina at ya kaman nunmallag chi mangiilacha kan Jesus, at enmato-nancha hiya, ngem namaid at.
32 Kenalicha as nan tunggal usa, "Isunga naragsakta payat as nan naketaki-atforana kan chita as nan korsa ya as nan nangepakaawatana kan chita as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios."

33 Nalannigwatcha ya nunfiangadcha ad Jerusalem. Ininchanancha nan hinpuru ya usa ay disipulus ay naaamong patí nan tapina pay ay kakadwacha
34 ay cha mangarkali un, "Tit-iwa ay nataku nan Apo manipud as nan utúy! Nunpaila kan Simon!"

35 Angkiay ya infiakian nan chuwa nan enom-ommat kan chicha as nan
kawad-ancha as nan korsa, ya nan nangematonancha as nan Apo as nan
namutput-ingana as nan tenapay.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Disipulusna
(Mat. 28:16-20; Mar. 16:14-18; Jn. 20:19-23; Ara. 1:6-8)

36 Kun pay cha ifiagfiakian nan chuwa na kan chicha, kalina at ya nake-
tatakchug hi Jesus kan chicha, ya kanana, "*Natalna ay numnum koma nan
mawawacha kan chakayu.*"
37 Nakudnorcha ya inmugyatcha as solet. Ka-anancha mu uy at lawá
anennet nan inilacha.
38 Ngem kenalina kan chicha, "*Adchi t'uy kayu malilifokan ya
munchuwachuwa ay ha-un na?*
39 *Ilaunyu nan limak ya nan sukek. Ha-un na ay mismu! Ayu, udnanak
ya keknaunyu ta omafurot kayu, tay maid laman ya tong-or nan anennet ay
kaman as nan mailayu kan ha-un.*"
40 As nan nangaliyana as na, enpailana kan chicha nan limana ya nan
sukina.
41 Kuncha pay kutug ay achi omafurot, chacha maragragsakan ya mas-
maschaaw as solet, senarudsudna, "*Ay wachay makan hena?*"
42 Inchatcha nan usa ay fiangos ay chinawis.
43 Enarana ya kenana as nan sangwanancha.
44 Kun pay narpas hi Jesus ay nangan, kenalina kan chicha, "*Nauycha nan
infiakiak as nan kawad-ak pay laing kan chakayu: Masapor matongpar am-in
nan naisurat as nan Lintig Moises, nan insurat nan chiyuycha pomapadtu ya
nan wacha as nan liblu ay Salmo maepangkep kan ha-un.*"
45 Angkiay ya lenawlawakiana nan numnumcha ta maawatancha nan
naisurat as nan Kalen Apo Dios.
46 Kenalina kan chicha, "*Nauy nan naisurat as nan Kalen Apo Dios: Masapor
munlikiat nan Cristo ya matuy. Angkiay as nan maekatlu ay urkiw, mataku
hiya manipud as nan utúy.*
47 *Masapor us maekasaba nan munfiafiawiyan nan tataku as nan fiasfiasor-
cha ya nan mamakawanan Apo Dios kan chicha babaen kan hiya henan am-in
ay nasyon munlapu hena ad Jerusalem.*
48 *Chakayu nan mangepaneknek as nan nauycha.*
49 *Ifiaorkuntu kan chakayu nan enkaren Amak, ngem masapor sasad-unyu
ad Jerusalem inkiana maawatyu nan pannakafialin ay murpu ad chaya.*"*

Nan Naetag-uyan Jesus Ad Chaya
(Mar. 16:19-20; Ara. 1:9-11)

50 Angkiay ya enpangon Jesus nan disipulusna ay umuy as nan fiakun
sakop nan siyudad. Kuncha pay inumchan ad Betania, tenag-uyna nan
limana, ya benendisyonana chicha.
51 As nan chana mangbendisyonan kan chicha, tenaynana chicha, ya
naetag-uy hiya ad chaya.
52 Nunchaychayawcha kan hiya, angkiay nunfiangadcha ad Jerusalem ay
cha munlagragsak.
53 Nunlapu as nan hiyachi ay timpu, kanayon ay wachacha as nan Templo
ay munchaychayaw kan Apo Dios.

---

* **24:49** Joel 2:28-32; Jn. 16:5-15; Ara. 2:1-21

Nan Ammay Ay Chamag Ay Insurat
Juan
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy Ammay ay Chamag at hi Juan ay anak cha Zebedeo kan Salome ay i-Galilea. Usa hiya as nan hinpuru ya chuwa ay disipulus Jesus ya nan enmon-ona ay inmunud kan Jesus (1:37-40). Wacha us hiya as nan natuyan Jesus as nan koros (19:26-27). Ngem uray mu hiyasa, chaan lenayad Juan ay nangifiaka as nan mismu ay ngachana. Isunga ngenadnana nan achorna as "nan chiyuy disipulu ay laylaychun Jesus" (13:23, 19:26, 21:7, 20) winnu "nan chiyuy usa pay ay disipulon Jesus" (1:37-40; 20:2).

Insurat Juan nan nauy ay liblu, tay laychuna ay afurotun nan mamasa ay hi Jesus nan Cristo ay Anak Apo Dios, ya kiapú as nan omafurotana kan hiya, mawad-an hiya as fiyag ay maid patingkiana (20:31).

Enlapuna ay nangisurat as nan nauy liblu babaen as nan nangepaneknekana ay hi Jesus nan Kalen Apo Dios ay nunfialin as taku. Kiapú ta assesa, nan munfiasa at makaammu as nan maepangkep as nan kenadios ya numnum Apo Dios ay Ama takú. As nan turuyna, enpailan Juan nan nauycha pitu ay nakaskaschaaw ay sinyar ay enammaan Jesu Cristo ta epaneknek Jesus nan kenadiosna: nan nangepafialinana as nan chanum as fiayas (2:1-11), nan nangepaammayana as nan potot nan ap-apu (4:46-54), nan nangepaammayana as nan usa ay laraki ad Betsata (5:1-18), nan namakanana as nan leman lifu ay tataku (6:6-13), nan nanaranana as nan oson nan chanum (6:16-21), nan nangepaammayana as nan nafurag (9:1-7), ya nan nangtakuwana kan Lazaro manipud as nan utúy (11:1-45).

Insurat us Juan nan maepangkep as nan kenarkalen Jesus ay maepangkep as nan kenadiosna ya nan chunon Jesus ay entalek Apo Dios ay Amana. Nan usa ay kenaukialiyan Jesus as nan mun-is-isuruwana at nan mangos-osarana as maepadpachongan, ay kaman as nan nauycha: Hiya nan tit-iwa ay makan (6:35), silaw (8:12; 9:5), sungkopan (10:7), charan (14:6), ya puon chi ubas (15:1).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Liblu

Nan Kali Ay Nunfialin As Taku 1:1-18
Hi Juan Ay Fumufunyag Ya Nan Omona Ay Disipulus Jesus 1:19-51
Nan Nun-is-isuruwan Jesus As Nan Tataku 2:1-12:50
Nan Nun-is-isuruwan Jesus As Nan Disipulusna As Nan Anongos Ay Urkiwna 13:1-17:26
Nan Natuyan Jesus 18:1-19:42
Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy Ya Nan Nunpail-ana 20:1-21:25

Nan Kali Ay Nunfialin As Taku

1 As nan laplapuna, sakbay mafiayang nan luta, nawawacha at nan Kali.*
Nan nauy Kali ay hi Cristo at kadwan Apo Dios, ya hiya at Apo Dios ay mismu.
2 Hi tona ay Kali at kadwan Apo Dios nunlapu ad maliyam.

---

* **1:1** Nan kali at hiya nan mangammuwan as nan wacha as numnum. Isunga nan laychun ay kanan nan Kali ay hi Cristo at hiya nan mangammuwan nan tataku as nan numnum Apo Dios.

3 Nan am-in ay wacha at finayang Apo Dios babaen kan hiya, ya mu achi
babaen kan hiya at maid usa as nafiayang.†
4 Hiya nan kurpuwan chi fiyag, ya nan nauy ay fiyag at hiyana nan silaw
ay manilaw as nan numnum nan tataku.
5 Nan silaw at silawana nan ngongot, ya achi poros amisun nan ngongot
nan silaw.
6 Wacha nan usa ay taku ay finaor Apo Dios ay nan ngachana at Juan.‡
7 Enmali ay uy mangepaneknek as nan maepangkep as nan nauy silaw ta
am-in ay tataku at omafurotcha koma babaen kan hiya.
8 Hi Juan ay mismu at fiakun hiya nan chiyuy silaw. Enmali yangkiay ay
uy mangepaneknek as nan maepangkep as nan chiyuy silaw.
9 Nan tit-iwa ay silaw ay manilaw as nan numnum nan am-in ay tataku at
cha omali asna's luta.
10 Asna's luta nan nawawad-anana, ya am-in ay wacha hena at finayang
Apo Dios babaen kan hiya. Uray mu hiyasa, nan tataku at kuncha challu
chaan enmatonan hiya.
11 Enmali henan mismu ay ilina, ngem chaan enawat nan kakailiyana hiya.
12 Ngem am-in ay nang-awat ya enmafurot kan hiya at chicha nan
nangichatana as kalibfengan ay munfialin as an-ak Apo Dios.
13 Nan kiapón nan nunfialinancha as an-ak Apo Dios at fiakun nan
naiyankancha as nan chanakchakorcha winnu fiakun kiapú as nan pangkep
nan hen-asawa ay mawad-an as anak, ngem kun at babaen as nan pannakafi-
alin Apo Dios.
14 Nan Kali at nunfialin as taku ya nakiili kan chakami. Naila nan grasyana
as nan am-in ay en-enatna, ya am-in nan infiagfiakiana at tit-iwa. Inilami
nan kaichayawana ay inchat Amana kan hiya ay us-usa ay Anakna.
15 Hi Juan at penaneknekana nan maepangkep as nan hana Kali. Infuki-
awna, “Hi tona nan infiakiak kan chakayu un, ‘Nan cha umunud kan ha-un
at am-amud mu ha-un, tay nawawacha hiya sakbay maiyanakak.’ ”
16 Kiapú as nan ongoongor ay sug-angna, kanayon ay somabsafi nan
bendisyona kan chitaku am-in.
17 Tay nan Lintig at enpakaammon Apo Dios babaen kan Moises, ngem
nan grasyana ya nan kenatit-iwa maepangkep kan hiya at enpakaammuna
babaen kan Jesu Cristo.
18 Maid poros nakaila kan Apo Dios mu achi yangkiay nan us-usa ay
Anakna ay Dios mismu ay kadwan Amana. Hiya nan nangepakaammu as
nan maepangkep kan Amana as nan tataku.

Nan Nun-ekaskasabaan Juan Ay Fumufunyag
(Mat. 3:1-12; Mar. 1:1-8; Luc. 3:1-18)

19 Hiyana nan penaneknekan Juan as nan papachi ya as nan chiyuycha
Levita ay finaor nan anap-apon chi Judio ad Jerusalem ay uy manarudsud
kan Juan mu anan ngachana.
20 Chaan ensaot Juan, ngem kuna at inpudnu kan chicha un, “Fiakun ha-un
nan Cristo.”§
21 Senarudsudcha, “Ngachanmu ngay ngarud? Ay he-a hi Elias?”*
“Fiakun,” ensongfiat Juan.
“Ay he-a nan Pomapadtu ay sasad-unmi?”† senarudsudcha kasin.
“Fiakun,” ensongfiatna.

---

† **1:3** Gen. 1:1; 1 Co. 8:6; Col. 1:16-20 ‡ **1:6** Luc. 1:5-25 § **1:20** Jn. 1:41. “Cristo” as nan kalen chi Griego winnu “Mesias” as nan kalen chi Hebreo. Nan laychuna ay kanan at nan chinutokan Apo Dios ay muntoray. * **1:21** Mat. 11:14 † **1:21** Deut. 18:18-20

22 Kenalicha kan Juan, “Ayu man paat ifiakiam mu anan ngachanmu.
Masapor wachay esongfiatmi as nan chiyuycha nangifiaor kan chakami.
Anan ngachanmu tit-iwa?”
23 Tinumfor hi Juan babaen as nan nangifiag-ana as nan enpadton
Isaias, “Ha-un nan kalen nan cha mangifugfukiaw henan disyerto un,
‘Munlutkunyu nan ayun nan Apo.’ ”‡
24 Angkiay ya nan chiyuycha finaor nan chiyuycha Fariseo at senarudsud-
cha kan Juan,
25 “Adchi ngay t'uyka munfunyag mu fiakun he-a nan Cristo winnu hi Elias
winnu nan chiyuy pomapadtu?”
26 Tinumfor hi Juan, “Funyakiak chakayu as chanum, ngem wacha kan
chakayu nan achiyu am-ammu.
27 Hiya nan cha umunud kan ha-un, ya achiyak poros maekari ay mang-
fokat as kiarot nan sapatosna.”
28 Enommat chaná am-in ad Betania as apét fomokfoknakian nan urkiw
as nan usa ay chumang nan wawwang ay Jordan ay cha munfunfunyakian
Juan.

Nan Korderon Apo Dios

29 As nan kafikiatana, inilan Juan hi Jesus ay cha omali kan hiya, ya kanana,
“Nauy nan Korderon Apo Dios ay mangaan as fiasfiasor nan katakutaku!
30 Hi tona nan infiakiak ay cha umunud kan ha-un ay am-amud mu ha-un,
tay nawawacha hiya sakbay maiyanakak.
31 Uray ha-un at achek us am-ammu hiya ad kasin, ngem enmaliyak ay
mangfunyag as nan tataku as chanum ta hiyasa nan maepakaammuwana
kan chakayu ay kianak Israel.”
32 Nauy nan pammaneknek Juan, “Inilak nan Espiritu Santo ay kenomsop
ay kaman karopati ay nurpu ad chaya ya nayaschi kan hiya.
33 Ha-un mismu at achek am-ammu hiya. Ngem hi Apo Dios ay nangifiaor
kan ha-un ay mangfunyag as nan tataku as chanum at kenalina kan ha-un,
‘Nan ilaumtu ay komsopan ya mayayaschiyan nan Espiritu Santo at hiya nan
mangfunyagtu as nan tataku as Espiritu Santo.’
34 Inilak sa tit-iwa, at paneknekak kan chakayu ay hiya nan Anak Apo
Dios.”

Nan Omona Ay Disipulus Jesus

35 As nan kafikiatana, nangatakchug hid-i kasin cha Juan ya nan chuwa ay
disipulusna.
36 Kun pay inilan Juan hi Jesus ay cha mar-os, kenalina, “Chiyuy nan
Korderon Apo Dios!”
37 Chinngor nan chiyuycha chuwa ay disipulus Juan nan kenalina, at
inmunudcha kan Jesus.
38 Nunsakong hi Jesus, ya inilana chicha ay cha umunud kan hiya. Angkiay
senarudsudna kan chicha, “*Ay wachay chayu anapun?*”
“Rabbi, ay chaud man paat nan mamagyanam?” Ensongfiatcha. (Nan
laychun ay kanan nan Rabbi at “Misturu”).
39 Kenalen us Jesus, “*Akayu ta ilaunyu.*” Isunga nakiuycha kan hiya, at
inilacha nan mamagyanana, nakepagyancha kan hiya as nan hana ay urkiw,
tay alas kuwatro as nan makiayud.
40 Hi Andres ay sunúd Simon Pedro at hiya nan usa as nan chiyuycha
chuwa ay nanngor as nan infiakian Juan ya nakiuy kan Jesus.§

‡ **1:23** Isa. 40:3; Mar. 1:2-3; Luc. 3:4-6 § **1:40** Mat. 4: 18-22

41 Uy enanap Andres omona hi Simon ay sunúdna. Kuna pay inila, kenalina
kan hiya, “Nad-ananmi nan Mesias.” (Nan laychun ay kanan nan Mesias at
Cristo.)
42 Angkiay ya intun-udna hi Simon kan Jesus.
Entoongan Jesus hi Simon, ya kanana, “*He-a hi Simon ay potot Juan.
Mangadnankantu as Cefas.*” (Nan laychuna ay kanan at Pedro.)*

Nan Nangayakian Jesus Kan Cha Felipe Kan Natanael

43 As nan kafikiatana, ninumnum Jesus ay umuy ad Galilea. Ininchanana
hi Felipe, ya kanana kan hiya, “*Aka, unuchunak.*”
44 Hi Felipe at i-Betsaida ay kailiyan cha Andres kan Pedro.
45 Naanapan Felipe hi Natanael, ya infiakiana kan hiya, “Ininchananmi
nan chiyuy taku ay insurat Moises as nan liblon chi Lintig ya nan insurat us
nan chiyuycha pomapadtu. Hiya hi Jesus ay i-Nazaret ay potot Jose.”
46 Angkiay ya kenalen Natanael kan hiya, “Ay wacha ngun paat chi ammay
ay murpu ad Nazaret?”
“Aka at kayya ta ilaum!” kenalen Felipe.
47 Kun pay inilan Jesus hi Natanael ay cha omali kan hiya, infiakiana
nan maepangkep kan hiya, “*Nauy nan tit-iwa ay kianak Israel ay maid poros
kenasikap kan hiya.*”
48 As nan hiyachi, kenalen Natanael kan Jesus, “Anan nangammuwam kan
ha-un?”
Tinumfor hi Jesus, “*Inilak he-a as nan puon nan kaiw ay igos sakbay ayakian
chaká kan Felipe.*”
49 Tinumfor hi Natanael, “Misturu, he-a payat nan Anak Apo Dios! He-a
nan Aren nan Israel!”
50 Tinumfor hi Jesus, “*Enmafurotka o-ngun kiapú ta kenalek un inilak he-a
as nan puon nan kaiw ay igos. Ilaumtu nan ongoongor ay nakaskaschaaw ay
ommat mu nan nauycha.*”
51 Angkiay ya kenalen Jesus kan chicha, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa
ay ilaunyuntu ad chaya ay kaman nanatkafian ya nan angheles Apo Dios ay cha
um-umuy ya cha komkomsop as nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*”†

2

Nan Chuyas Ad Cana

1 Kun pay inmuy chi chuwa ay urkiw, wacha nan chuyas henan ili ad Cana
henan probinsiya ay Galilea. Wacha hid-i hi enan Jesus.
2 Naayakian us cha Jesus ya nan disipulusna ay makichuyas.
3 Kun pay nam-in nan fiayas, kenalen enan Jesus kan hiya, “Nam-in at nan
fiayascha.”
4 Kenalen Jesus kan Maria, “*Ammi, achiyak ud-ay fifiyangan, tay nan timpok
ay mangtongpar as nan planon Apo Dios at chaan pay omali.*”
5 Kenalen enana as nan chiyuycha mafiabfiaor, “Atunyu nan uray
ngachana ay ifiakiana kan chakayu.”
6 Wacha hid-i nan nunkaesaad ay unum ay anad-acha-an ay panannu ay
naamma as fiatu ay natotorwan as ifuru, tay wacha nan iniili ay ukialen chi
Judio maepangkep as nan ustu ay atun ay munfuru.* Nan usa ay panannu at
ittuna nan kiayud hinfialilis ay chanum.
7 Kenalen Jesus as nan chiyuycha mafiabfiaor, “*Punuwunyu nan hanacha
panannu as chanum.*” Pinnucha tit-iwa am-in.

---

* **1:42** Nan Cefas ya Pedro ay ngachan at munpachong ay fiatu nan laychuna ay kanan. † **1:51** Gen. 28:12 * **2:6** Mar. 7:3

8 Angkiay ya kenalina kan chicha, "*Pomaok kayu as nan hana chanum, ya iyuyyu as nan mangenongnongnong as nan nauy chuyas.*" Inyuycha tit-iwa.
9 Angkiay ya tenamtaman nan mangenongnongnong as nan chuyas nan chanum ay nunfialin as fiayas. Achina ammu nan nurpuwana, ngem nan chiyuycha mafiabfiaor ay penmaok as nan chanum at chicha nan nangammu. Isunga enayakiana nan chiyuy chinmuyas ay laraki,
10 ya kanana kan hiya, "Nan iniili ay ukialen nan tataku at epaikopcha omon-ona nan am-ammay ay fiayas, ya kun pay chakus enpapas nan mangili ay inmikop, ichatcha nan achi am-ammay ay fiayas. Ngem he-a at in-tupugmu nan am-ammay ay fiayas inkiana ad wani."
11 Nan enat Jesus ad Cana ad Galilea at hiyana nan enmon-ona ay nakaskaschaaw ay sinyar ay nangepail-ana as nan kaichayawana, at kaskasin enmafurot nan disipulusna kan hiya.
12 As nan narpasan nan chuyas, inmuy hi Jesus ad Capernaum ay kadwana cha enana, nan susnúdna, ya nan disipulusna. Hid-i nan nagyanancha as kaat ay urkiw.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Mun-el-elaku As Templo (Mat. 21:12-13; Mar. 11:15-17; Luc. 19:45-46)

13 As nan kiayud umchanan nan Fiastan chi Judio ay makali un Munlausan, enmabrat cha Jesus ad Jerusalem.
14 Sinungkop hiya as Templo, ya ininchanana nan tataku ay cha mun-el-elaku as fiaka, karnero ya karopati,† ya nan chiyuycha munsoksokat as siping ay nangatokor.
15 Isunga nun-amma hi Jesus as saplet ay tali, ya enpak-akna manipud as nan Templo nan am-in ay mun-el-elaku, ya enafugna nan karnerocha ya fiakacha. Inwakletna us nan siping nan chiyuycha munsoksokat as siping, ya enlokabfuna nan lamesaancha.
16 Kenalina as nan chiyuycha mun-el-elaku as karopati, "*Ipitiwyu at am-in chaná! Achiyu man munfialinun nan afong Amak as mun-el-elakwan!*"
17 Nanumnum nan disipulusna nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, "Nan mangesasaketak as nan afongmu at hiya nan ekatuyku."‡
18 Kiapú as nan enat Jesus, kenalen nan anap-apon chi Judio kan hiya, "Ngachana nan nakaskaschaaw ay sinyar ay atum as mangepail-am kan chakami ay wachay kalibfengam ay mangekaman as nan nauycha?"
19 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Okrangunyu nan nauy Templo, at kiau-foktu as kun turu ay urkiw.*"
20 Angkiay ya kenalen nan chiyuycha Judio kan hiya, "Opat puru ya unum ay tawwun nan nakiaufian nan nauy ay Templo, ya kanam un kun turu ay urkiw chi mangkiaufiam kasin?"
21 Ngem nan templo ay kenalen Jesus at hiya nan achorna.
22 Isunga as nan natakuwan Jesus manipud as nan utúy, ninumnum nan disipulusna nan nauy kenalina. Angkiay ya enafurotcha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ya nan infiakian Jesus.

Ammon Jesus Nan Numnum Nan Tataku

23 As nan nakifiastaan Jesus ad Jerusalem, ongorcha nan enmafurot kan hiya as nan nangil-ancha as nan chiyuycha nakaskaschaaw ay sinyar ay enatna.
24 Ngem chaana entalek nan achorna kan chicha, tay aammuna nan numnum nan tataku.

† **2:14** Nan nauycha animar at maichaton kan Apo Dios. ‡ **2:17** Sal. 69:9

25 Achi kis-an wacha nan mangepaneknek kan hiya as nan maepangkep
kan chicha, tay hiya mismu at aammuna nan wacha as numnumcha.

3

Cha Jesus Kan Nicodemo

1 Wacha nan usa ay membron nan bunggoy chi Fariseo ay nan ngachana
at Nicodemo ay ap-apon chi Judio.
2 As nan henlafi, inmuy hiya kan Jesus, ya kanana, "Misturu, ammumi ay
usaka ay mun-isursuru ay infiaor Apo Dios, tay maid makaekaman as nan
nauycha nakaskaschaaw ay sinyar ay cham at-atun sukúd wacha hi Apo Dios
kan hiya."
3 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Maid maetapi*
henan muntorayan Apo Dios sukúd maiyanak kasin."
4 Senarudsud Nicodemo kan hiya, "Anuy man atun nan taku ay kasin
maiyanak mu chakus at narakay? Ay kun mafialin ay kasin sungkop as nan
puton enana ta maipidwa ay maiyanak? Achi met!"
5 Tinumfor hi Jesus, "*Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Maid maetapi henan*
muntorayan Apo Dios sukúd maiyanak as chanum ya as Espiritu Santo.[*]
6 *Nan maiyanak as taku at taku challu, ya nan maiyanak as Espiritu Santo at*
naespirituwan.
7 *Achika koma maschaaw as nan nangaliyak kan he-a un masapor maiyanak*
kayu kasin.
8 *Nan angin at umuy as kumpurmi ay ay-ayana. Chungrum nan atifungugna,*
ngem achim ammu nan nurpuwana winnu ay-ayana. Assesa us nan chunon
nan Espiritu Santo as nan am-in ay tataku ay maiyanak kasin."
9 Senarudsud kasin Nicodemo kan hiya, "Anan atun man tona ay ommat?"
10 "*Ayokayong!*" kenalen Jesus. "*Usaka met ay misturon nan chiyuycha*
kianak Israel, ya achim pay laing maawatan na?
11 *Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Ifiakiami nan ammumi ya paneknekanmi*
nan inilami, ngem kunyu achi awatun nan pammaneknekmi.
12 *Mu hiyasa ay nan infiakiak maepangkep as nan wacha asna's luta at*
achiyu afurotun, anan atunyu ay mangafurot mu ifiakiak nan maepangkep as
nan wacha ad chaya?
13 *Maid pay inmuy ad chaya omangkiay nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay*
kenomsop ay nurpu ad chaya.
14 *Kaman as nan nangetag-uyan Moises as nan inur-urug ay kianfiang as nan*
tukud henan disyerto,[†] *masapor us assesa nan maekaman as nan Naepadtu ay*
Anak chi Taku
15 *ta nan uray ngachana ay omafurot kan hiya at mawad-an as fiyag ay maid*
patingkiana."
16 "*Kiapú ta laylaychun Apo Dios as solet nan tataku asna's luta, inchatna*
nan us-usa ay Anakna[‡]*ta nan uray ngachana ay omafurot kan hiya at achi*
machusa ay maisiyan kan Apo Dios, ngem mawad-an as fiyag ay maid pat-
ingkiana.
17 *Tay chaan finaor Apo Dios nan Anakna asna's luta ta keddengana ay*
manusa as nan tataku, ngem kuna at finaor ta maesarakancha babaen kan
hiya.

---

[*] **3:5** Mat. 3:11; Mar. 1:8; Luc. 3:16 [†] **3:14** Num. 21:4-9 [‡] **3:16** Jn. 1:14; 1 Jn. 4:9

18 *Nan taku ay omafurot kan hiya at achi makeddengan ay machusa. Ngem*
nan taku ay achi omafurot at chakus naokóm ay machusa, tay chaana enafurot
nan us-usa ay Anak Apo Dios.§
19 *“Hiyana nan kiapón nan maokománcha: Enmali nan silaw ay manilaw as*
numnum nan tataku asna's luta, ngem lenaylayadcha nan ngongot mu nan
silaw, tay mangotettet nan chacha atuatun.
20 *Tay nan ngachana ay cha mangekamkaman as mangotettet at kaiingorna*
nan silaw. Achina laychun ay maesnop as nan silaw, tay achina laychun ay
maepaila nan mangotettet ay chana atuatun.
21 *Ngem nan taku ay cha mangekamkaman as tit-iwa at maesnop as nan*
silaw ta maepaila ay ustu ay nan chana at-atun at nurpu kan Apo Dios.”

Nan Nangifiag-an Juan As Nan Maepangkep Kan Jesus

22 As nan narpasan tona, inmuy hi Jesus ya nan disipulusna henan probin-
siya ay Judea. Hid-i nan nayaschiyancha ay nunfunfunyag.*
23 Hi Juan us at cha munfunfunyag ad Enon ay sag-un nan Salim, tay
ongor chi chanum hid-i. Chacha um-umuy nan tataku kan hiya, ya chana
funfunyakian chicha.
24 As nan hiyachi, chaan pay naifiarud hi Juan.
25 Nunlapuy sososek nan disipulus Juan ya nan usa ay Judio maepangkep
as nan panagcharos.†
26 Isunga inmuycha kan Juan, at kenalicha, “Misturu, ay manumnummu
nan chiyuy taku ay kadwam as nan usa ay chumang nan wawwang ay
Jordan, nan chiyuy pay challu penaneknekam kan chakami? Cha munfun-
funyag hiya, ya chacha um-umuy am-in chi tataku kan hiya.”
27 Tinumfor hi Juan, “Maid saad as nan fiyag ay maawat chi taku sukúd
ichat Apo Dios kan hiya.
28 Chakayu ay mismu nan mangepaneknek as nan kenalek un, ‘Fiakun ha-
un nan Cristo, ngem infiaorak ay mangon-ona mu hiya.’
29 Nan nauy at maepachong as nan chuyas nan chumuyas ay laraki ya
nan chumuyas ay fiafiai. Nan kiayyum nan chumuyas ay laraki at hiya nan
mangenongnong as nan sakiana as nan chuyas. Munsusuud ya chumngor
hiya as nan munfiangchan nan chumuyas ay laraki. Kuna pay chungrun
nan kalina, ongor nan lagsakna. Assesantu nan lagsakku, tay ha-un nan
maepachong as nan hana kiayyum.
30 Masapor omam-amud hiya, ya ha-un at masapor omap-apuchak.”

Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku

31 Nan omali ay murpu as ngatu at nangatngatu as nan am-in. Nan chiyuy
murpu asna's luta at kun challu asna's luta nan kawad-ana, ya nan chana
apaapatun at maepangkep yangkiay as nan wacha asna's luta. Ngem nan
omali ay murpu ad chaya at hiya nan nangatngatu as nan am-in.
32 Paneknekana nan inilana ya chinngorna, ngem kun maid omafurot as
nan pammaneknekna.
33 Nan taku ay omafurot as nan pammaneknekna at penaneknekana ay
tit-iwa nan kenalen Apo Dios.
34 Tay nan infiaor Apo Dios at ifiakiana nan kalen Apo Dios, tay inchat Apo
Dios kan hiya nan am-in ay pannakafialin nan Espirituna.

---

§ **3:18** Mar. 16:16; Jn. 5:24 * **3:22** Jn. 4:2 † **3:25** Mu maepangkep as panagcharos, nan chiyuycha Judio at ongor chi lintigcha maepangkep as nan mangorasancha as achorcha ya nan osaruncha ay mangan ta maekaricha ay mangchaychayaw kan Apo Dios.

35 Nan Dios Ama at laylaychuna nan Anakna, ya am-in ay ka-ichin at
inpurangna kan hiya.
36 Nan uray ngachana ay omafurot as nan Anakna at mawad-an as fiyag
ay maid patingkiana. Ngem nan achi mangtongpar as nan Anakna at achi
mawad-an as fiyag, ngem kun at mawad-an as nan ichusan Apo Dios in-
inkiana.

4

Hi Jesus Ya Nan Fiafiai Ay I-Samaria

1 Chinngor nan chiyuycha Fariseo ay ong-ongor chi cha aw-awisun ya
funfunyakian Jesus as papasorotna mu hi Juan.
2 Ngem nan kenatit-iwana at chaan nunfunfunyag hi Jesus mismu, ngem
kun at nan disipulusna yangkiay.
3 Kun pay naammuwan Jesus ay chinngor nan chiyuycha Fariseo na, nak-
ak hiya ad Judea ya nunfiangad ad Galilea.
4 As nan hiyachi, masapor mar-os hiya henan probinsiya ay Samaria.
5 Inumchan cha Jesus ad Sicar ay usa ay ili ad Samaria ay achi achawwi
henan luta ay enpatawid Jacob kan Jose ay pototna.*
6 Wacha hid-i nan fufun chin Jacob. Kun pay nabray hi Jesus ay nanar-
charan, tenmokor hiya as nan fianang nan fufun. Kiayud munkiawa as nan
hiyachi.
7 As nan hiyachi, enmali ay somakchu nan usa ay fiafiai ay i-Samaria.
Kenalen Jesus kan hiya, "*Ettanak pay as ikopok?*"
8 Kun pay nan disipulus Jesus at inmuycha henan ili ta uycha lomaku as
kanuncha.
9 "Ha? Kunka cha Judio ya, anuyka kumchaw as ikopum kan ha-un ay
fiafiai ay i-Samaria?" ensongfiat nan fiafiai. (Tay nan chiyuycha Judio at
achicha makekadkadwa as nan chiyuycha i-Samaria.)†
10 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Mu naammuwam koma nan ichat Apo Dios
ya mu ngachana nan cha kumchaw as ikopuna kan he-a, kumchawka koma
kan hiya, at ettan chaká as chanum ay umichat as fiyag.*"
11 Kenalen nan fiafiai, "Sir, maid met kayong esakchom, ya nan fufun at
narosong. Ay chaud ngay nan omor-am as nan hana chanum ay umichat as
fiyag?
12 Ay am-amudka mu nan kaap-uwan takú ay chin Jacob? Hiya met
nan nangepatawid as nan nauy fufun kan chakami, ya hena us nan inmig-
ikopana patí nan an-akna ya nan chiyuycha tarakoncha."
13 Kenalen Jesus, "*Nan am-in ay umikop as nan nauy ay chanum at masketan
kasin.*
14 *Ngem nan uray ngachana ay umikop as nan chanum ay ichatku kan hiya
at achintu poros masmasketan. O, nan chanum ay ichatkuntu kan hiya at
munfialin as ugwor as achorna ay achi makmak-et ay umichat as fiyag ay maid
patingkiana.*"
15 Chinawat nan fiafiai kan hiya, "Sir, ichatmu pay na ngarud ay chanum
kan ha-un ta achiyak kasin masmasketan, winnu omar-ali hena ay so-
makchu."
16 Kenalen Jesus kan hiya, "*Uymu ayakian hi asawam, at munfiangadka
hena.*"
17 "Maid met kang asawak," ensongfiat nan fiafiai.

---

* **4:5** Gen. 33:19; 48:21-22; Jos. 24:32 † **4:9** As nan tapina ay manuskritu at kanana, "Tay nan chiyuycha Judio at achicha os-osarun nan umig-ikopan nan chiyuycha i-Samaria."

"*Tit-iwa met nan kenalem ay maid asawam,*" kenalen Jesus.
18 "*Namen lemaka ay enmasawa, ya fiakunmu asawa nan laraki ay en-*
teteponmu ad wani. Tit-iwa nan infiakiam kan ha-un."
19 "Sir," kenalen nan fiafiai, "madlawku ay usaka payat ay pomapadtu!
20 Nan kaap-uwanmi met ay i-Samaria at henan nauy ay chuntug nan
nunchaychayawancha kan Apo Dios, ngem chakayu ay Judio at kananyu un
masapor ad Jerusalem nan munchaychayawan takú."
21 "*Ammi,*" ensongfiat Jesus, "*afurotum nan kanak ay omalintu nan timpu*
ay fiakun hena ay chuntug winnu ad Jerusalem nan munchayawanyu kan Dios
Ama.
22 *Chakayu ay i-Samaria at achiyu am-ammu nan chayu chaychayawun.*
Chakami ay Judio at am-ammumi nan chami chaychayawun, tay kan chakami
nan nurpuwan nan omesarakan.‡
23 *Uray mu hiyasa, cha omali nan timpu, ya nauy at ad wani ay nan chiyuycha*
tit-iwa ay manangchaychayaw kan Dios Ama at munchaychayawchantu kan
hiya babaen as nan Espirituna ya maiyunud as nan kenatit-iwa, tay chatona
nan laychun Apo Dios ay munchayaw kan hiya.
24 *Hi Apo Dios at Espiritu ngamin, ya nan chiyuycha manangchaychayaw*
kan hiya at masapor munchaychayawcha babaen as nan Espirituna ya
maiyunud as nan kenatit-iwa." Hiyana nan kenalen Jesus.
25 Kenalen nan fiafiai kan hiya, "Ammok ay omalintu nan Mesias ay makali
un Cristo. As nan omaliyana, epakaammunantu kan chitaku nan am-in."
26 Tinumfor hi Jesus, "*Ha-un ay cha maketagtakiatfor kan he-a nan cham*
kankanan."
27 As nan hiyachi challu, nunfiangad nan disipulusna, at naschaawcha ay
nangchan kan hiya ay cha maketagtakiatfor as nan fiafiai. Ngem maid kan
chicha nan nangsarudsud as nan fiafiai, "Ngachana nan laychum?" winnu
nangsarudsud kan Jesus, "Adchi t'uyka cha maketagtakiatfor kan hiya?"
28 Angkiay ya tenaynan nan fiafiai nan sakchuwana, ya nunfiangad henan
ili. Kenalina as nan tataku hid-i,
29 "Akayu kay t'uyyu ilaun nan laraki ay nangifiakia kan ha-un as nan am-
in ay en-enatku. Ay fiakun ngun hiya nan Cristo?"
30 Nak-akcha henan ili, ya inmuycha kan Jesus.
31 As nan hiyachi us, cha iyannoannong nan disipulus ay mangali kan
Jesus, "Misturu, ayu manganka."
32 Ngem kenalen Jesus kan chicha, "*Wacha nan kanok ay achiyu ammu.*"
33 Isunga enlapon nan disipulusna ay matatakiatfor, "Ay wacha ngun chi
nangiyali kan hiya as makan?"
34 Kenalen Jesus kan chicha, "*Nan kanok at nan mangekamanak as nan*
laychun nan nangifiaor kan ha-un ya nan manglopasak as nan epadnuna kan
ha-un.
35 *Ay kun achi wacha nan kankananyu un, 'Opat ay furan pay sakbay*
kaseani'? Ilaunyu nan chiyuycha tataku. Nan nauycha tataku ay cha omali at
maepachongcha as nan chiyuycha pakuy ay mafialin ay maani.
36 *Nan mun-ani at malagfuwan, ya nan tataku ay chicha nan maepachong*
as nan aniyuna at ettan Apo Dios as fiyag ay maid patingkiana. Isunga nan
muntanum as kalen Apo Dios ya nan mun-ani at munlagragsakcha ay chuwa.
37 *Tit-iwa chaná ay karkali, 'Nan usa nan muntanum ya tukún nan mun-ani.'*
38 *Finaorku chakayu ay mun-ani as nan chaanyu inidnuwan. Tukúncha nan*
nunchunu, ya ad wani maarayu nan inidnuwancha."

‡ **4:22** Sal. 147:19-20; Isa. 2:3; Rom. 3:1; 9:3-5

39 Ongor chi i-Samaria henan hana ay ili nan enmafurot kan Jesus kiapú
as nan pammaneknek nan fiafiai un, “Infiakiana kan ha-un nan am-in ay en-
enatku.”
40 Isunga as nan enmaliyan nan chiyuycha i-Samaria kan Jesus, chi-
nawatcha kan hiya ay makepagyan hiya kan chicha, at nagyan hiya's chi as
chuwa ay urkiw.
41 Enmong-ongorcha nan enmafurot kan Jesus kiapú as nan insursuruna.
42 Kenalicha as nan fiafiai, “Nan omafurotanmi ad wani at fiakun at
kiapú as nan infiakiam, ngem kiapú as nan nanngoranmi ay mismu as nan
kenalina. Ammumi ay hi tona nan tit-iwa ay Mangesarakan as nan tataku
asna's luta.”

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Anak Chi Opisyar

43 Kun pay inmuy chi chuwa ay urkiw, nak-ak cha Jesus ad Samaria ya
inmuycha henan probinsiya ay Galilea.
44 Tay hi Jesus challu mismu nan nangali un achi maichayaw nan poma-
padtu henan mismu ay ilina.
45 As nan enmaliyan cha Jesus ad Galilea, menangilen nan umili hid-i hiya,
tay inilacha nan am-in ay en-enatna as nan fiastan chi Judio ad Jerusalem as
nan nakifiastaancha hid-i.
46 As nan hiyachi, kasin nunfiangad hi Jesus ad Cana ay ili ad Galilea ay hid-
i nan nangepafialinana as nan chanum as fiayas. Wacha nan usa ay opisyar
chi goberno ay nan pototna ay laraki at cha munsaket ad Capernaum.
47 Kuna pay chinngor ay enmali hi Jesus ad Galilea ay nurpu ad Judea, in-
muy hiya kan Jesus ya nunpasug-ang kan hiya ay chumayyu ad Capernaum
ya epaammayna nan pototna ay kiayud matuy.
48 Kenalen Jesus kan hiya, “*Maid challu omafurot kan chakayu sukúdyu
ilaun nan nakaskaschaaw ay sinyar ay maekaman.*”
49 “Sir,” kenalen nan opisyar, “makichayyuka man paat kan ha-un ta achi
matuy nan pototku.”
50 Kenalen Jesus, “*Komatamka. Omammay nan pototmu.*” Enafurot tit-iwa
nan opisyar nan kenalen Jesus, at nunligwat ay kenmatam.
51 As nan chana chumayyuwan ay komatam ad Capernaum, sinib-at
nan chiyuycha fiabfiaaruna hiya, ya enpachamagcha ay enmammay nan
pototna ay laraki.§
52 Senarudsud nan opisyar kan chicha mu ngachana ay uras nan enmam-
mayan nan pototna.
Tinumforcha kan hiya, “Ad kugkia as nan ala ona as nan makiayud nan
nakaanan nan puchotna.”
53 Haat manumnum nan aman nan onga ay hiyachi nan uras ay nan-
galiyan Jesus kan hiya, “*Omammay nan pototmu.*” Isunga hiya ay mismu ya
am-in nan membron nan pamilyana at enmafurotcha.
54 Hiyana nan maekadwa ay nakaskaschaaw ay sinyar ay enat Jesus ad
Galilea as nan nurpuwana ad Judea.

5

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Laraki Ad Betsata

1 As nan narpasan tona, wacha nan fiastan chi Judio ad Jerusalem, ya
enmabrat cha Jesus ay nakifiasta.

---

§ **4:51** Nan kaachawwen nan Cana inkiana ad Capernaum at kiayud 32 kilometro.

2 As nan sag-un chi Sungkopan chi Karnero ad Jerusalem, wacha nan
nanapsong ay mun-om-omsan ay nan ngachana as nan kalen chi Hebreo at
Betsata.* Naliwus as lema ay fiangsar nan hana mun-om-omsan.
3 As nan nauycha ay fiangsar nan finmafiankan chi ongoongor ay mun-
saket ay tataku ay kaman as nan chiyuycha nafurag, napilud ya paralitiko.
[Sasad-un chatona nan munkiwiyan nan chanum,
4 tay komsop kanu nan anghel nan Apo mu mamingsan ya ikiwina nan
chanum. Mu ngachana kanu nan omon-ona ay pomachak as nan chanum
mu marpas ay maikiwi at makaan nan kumpurmi ay saket ay wacha kan
hiya.]†
5 Wacha hid-i nan usa ay laraki ay turon puru ya waru ay tawwun chi
nunsasaketana.
6 Kun pay inilan Jesus hiya ay finmafianak hid-i ya ammuna ay nafiayag
chi saketna, kenalina kan hiya, "*Ay laychum ay omammay?*"
7 Tinumfor nan laraki ay cha munsaket, "Sir, maid met mangipuuy kan ha-
un as nan nanapsong ay mun-om-omsan mu maikiwi nan chanum. As nan
chak umuyan as nan maikiwiyan nan chanum, wacha at chi enmon-ona mu
ha-un."
8 Kenalen Jesus kan hiya, "*Tomakchugka, araum nan apragmu ya man-
aranka.*"
9 Hiya at chi ya enmammay nan laraki. Enarana nan apragna ya nanaran.
Enommat na as nan Urkiw ay Mun-iblayan,
10 isunga kenalen nan anap-apon chi Judio as nan laraki ay enmammay,
"Urkiw met ay Mun-iblayan, ya achi eparufus nan Lintig takú ay cham a-
aagpetun nan apragmu."
11 Ngem tinumfor nan laraki, "Infiakian met nan nangepaammay kan ha-
un un araok nan apragku ya manaranak."
12 Senarudsudcha kan hiya, "Ngachana nan laraki ay nangali kan he-a un
araum nan apragmu, ya manaranka?"
13 Ngem nan laraki ay enmammay at achina ammu mu ngachan tud-i, tay
nak-ak hi Jesus ay maid nakadkadlaw kan hiya as nan ongor ay tataku hid-i.
14 Kun pay naaw-awni as akét, ininchanan Jesus nan laraki as Templo,
ya kanana kan hiya, "*Ilaum at enmammayka! Ikinakmu ngarud ay cha
fumasofiasor ta maid kaskasin likiat as ommat kan he-a.*"
15 Nak-ak nan laraki, ya uyna infiakia as nan anap-apon chi Judio ay hi
Jesus nan nangepaammay kan hiya.
16 Hiyana nan kiapúna ay enlapon nan chiyuycha Judio ay namarpalikiat
kan Jesus, tay enatna na as nan Urkiw ay Mun-iblayan.
17 Ngem tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Hi Amak at achina ikinkinak ay cha
munchunchunu ay mangepaila as sug-angna. Assesa us nan chak at-atun.*"
18 Kiapú as nan nauy ay infiakian Jesus, kaskasin enpapaten nan anap-
apon chi Judio ay mangpatuy kan hiya, tay chaana yangkiay lenabsing nan
Urkiw ay Mun-iblayan, ngem enpachongna pay nan achorna kan Apo Dios
as nan nangaliyana un hi Apo Dios nan Amana.

Nan Kalibfengan Jesus Ay Anak Apo Dios

19 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan Anak at
maid mafialina ay atun as nan mismu ay kalibfengana, ngem atuna nan iilauna
ay cha at-atun Amana, tay mu ngachana nan atun nan Ama, atun us nan Anak.*

---

* **5:2** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at makali un Betsaida winnu Betesda. † **5:4** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid chaná ay versikulu.

20 *Tay nan Ama at laylaychuna nan Anak, ya am-in nan chana at-atun*
at enpailana kan hiya. Wacha pay nan epailana kan hiya ay kaskasin
nakaskaschaaw mu nan nauycha ta maschaaw kayu.
21 *Tay kaman as nan Ama ay takuwuna nan nunkatuy, assesa us as nan Anak*
ay takuwuna nan laychuna.
22 *Nan Ama at maid okomuna ay tataku, ngem am-in nan kalibfengan ay*
mun-okóm at inchatna as nan Anakna
23 *ta am-in ay tataku at chayawuncha koma nan Anakna ay kaman as nan*
mangchayawancha as nan Amana. Nan taku ay achi munchayaw as nan Anak
at achina us chayawun nan Ama ay nangifiaor kan hiya.
24 *"Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan taku ay manngor as nan*
kalek ya omafurot as nan nangifiaor kan ha-un at mawad-an as fiyag ay
maid patingkiana. Achintu makeddengan hiya ay machusa, tay narpas nan
naisiyanana kan Apo Dios, ya nawad-an at hiya as fiyag ay maid patingkiana.
25 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Cha omali nan timpu, ya nauy at*
ad wani ay nan tataku ay naifilang as natuy as nan mangiilan Apo Dios at
chungrunchantu nan kalen nan Anak Apo Dios. Nan chiyuycha mangafurot as
nan chinngorcha at matakucha.
26 *Tay kaman as nan Ama ay kurpuwan nan mismu ay fiyag, assesa us ay*
inchatna as nan Anakna nan kalibfengan ay mangichat as nan fiyag.
27 *Inchatna us as nan Anakna nan kalibfengan ay mun-okóm, tay hiya nan*
Naepadtu ay Anak chi Taku.‡
28 *Achi kayu maschaaw as sa, tay cha omali nan timpu ay am-in nan*
nunkatuy at chungruncha nan kalina,
29 *ya fomoknagcha as nan nailurubkancha. Nan chiyuycha nangekamka-*
man as ammay at matakuchantu manipud as nan utúy ta maichat kan chicha
nan fiyag ay maid patingkiana. Ngem nan chiyuycha nangekamkaman as
mangotettet at matakuchantu manipud as nan utúy ta makeddengancha ay
machusa in-inkiana."

Nan Mangepaneknek As Nan Kenatit-iwa Maepangkep Kan Jesus

30 Inturuy Jesus, *"Maid maekamanku as nan mismu ay kalibfengak. Mun-*
okomák yangkiay ay maiyunud as nan ifiakian Amak kan ha-un. Isunga ustu
nan atok ay mun-okóm, tay fiakun nan laychok nan atok mu achi yangkiay nan
laychun nan nangifiaor kan ha-un.
31 *"Mu ha-un ay mismu nan mangepaneknek as nan maepangkep kan ha-un,*
achi maafurot nan ifiakiak.
32 *Wacha us hi Amak ay mangepaneknek as nan maepangkep kan ha-un, ya*
ammok ay tit-iwa nan ifiakiana.
33 *"Nan usa pay at wachacha nan finaoryu ay inmuy kan Juan, ya*
penaneknekan Juan kan chicha nan tit-iwa maepangkep kan ha-un.
34 *Achek masapor chi taku ay mangepaneknek as nan maepangkep kan*
ha-un. Ngem epanumnumku yangkiay nan infiakian Juan ta omafurot ya
maesarakan kayu.
35 *Hi Juan at maepachong as nan pingki ay cha kumarkiarud ya sumilsilaw,*
ya lenarayadyu as hen-omaketan ay nangkiankianas as nan lawagna.
36 *Ngem nan pammaneknek ay wacha kan ha-un at narawrawag pay mu*
nan hana pammaneknek Juan. Tay nan nauycha chunu ay chak lopasun ay
enpatongpar Amak kan ha-un at chatona challu nan mangepaneknek as nan
maepangkep kan ha-un ay hi Amak nan nangifiaor kan ha-un.

‡ **5:27** Dan. 7:13-14; Mat. 25:31-33; Mar. 8:38; Luc. 12:8-9

37 *Hi Ama ay nangifiaor kan ha-un at hiya mismu nan mangepaneknek as nan*
maepangkep kan ha-un. Chaanyu poros chinchinngor nan kalina winnu inil-ila
nan lupana.
38 *Achiyu ittu nan kalina as numnumyu, tay achi kayu omafurot as nan*
infiaorna.
39 *Komakud kayu ay cha mangachaachar as nan naisurat as nan Kalen Apo*
Dios, tay ka-ananyu un assid-i nan atunyu ay manganap as fiyag ay maid
patingkiana. Chatosa ay naisurat nan mangepaneknek as nan maepangkep
kan ha-un.
40 *Uray mu hiyasa, kunyu challu achi laychun ay omali kan ha-un ta mawad-*
an kayu as fiyag ay maid patingkiana.
41 *"Achek awatun nan pammachayaw nan tataku kan ha-un.*
42 *Ngem ammok chakayu, at ammok ay maid layadyu kan Apo Dios.*
43 *Enmaliyak babaen as nan kalibfengan Ama ya kunak achi awatun kan*
chakayu. Ngem mu wacha nan omali babaen as nan mismu ay kalibfengana,
kun at hiya nan awatunyu.
44 *Anan atunyu man ngarud ay omafurot? Tay enha nan laychunyu at*
awatunyu nan pammachayaw nan tunggal usa kan chakayu, ngem achiyu met
pachasun ay manganap as nan chayaw ay murpu as nan us-usa yangkiay ay
Dios.
45 *Achiyu kanan un ha-un nan mangicharumtu kan chakayu as nan Amak.*
Tay nan mangicharum kan chakayu at chin Moises ay namnamaunyu ay
mangesarakan kan chakayu.
46 *Mu enafurotyu chin Moises at afurotunak us koma, tay insuratna nan*
maepangkep kan ha-un.
47 *Ngem mu achiyu afurotun nan insuratna, anan atunyu ay mangafurot as*
nan kanak?"

6

Nan Namakanan Jesus As Nan Leman Lifu Ay Tataku
(Mat. 14:13-21; Mar. 6:30-44; Luc. 9:10-17)

1 As nan narpasan tona,* kinumchang hi Jesus henan fiayfiay ay Galilea ay
ngenadnancha us as Fiayfiay ay Tiberias.
2 Inmunud kan hiya nan ongoongor ay tataku, tay inilacha nan chiyuycha
nakaskaschaaw ay sinyar ay en-enatna as nan nangepaammayana as nan
chiyuycha munsaket.
3 As nan inumchanancha ad chumang, tinmikid hi Jesus ya nan disipu-
lusna henan usa ay chuntug, ya tenmokorcha hid-i.
4 As nan hiyachi ay timpu, kiayud umchan nan Fiastan chi Munlausan ay
fiastan chi Judio.
5 Kun pay inilan Jesus nan ongoongor ay tataku ay cha omali kan hiya,
kenalina kan Felipe, "*Ay chaud ngun nan lomakwan takú as kanun chatona*
ay tataku?"
6 Senarudsudna chi ay manisting yangkiay kan Felipe, tay aammon Jesus
mismu nan atuna.
7 Tinumfor hi Felipe, "Tuan! Uray chuwan kiasot ay dinario nan elaku takú
as makan at achi challu ommat as hen-anak-etuncha."
8 Kenalen nan usa as nan disipulusna ay hi Andres ay sunúd Simon Pedro
kan Jesus,

* **6:1** Omona, nunfiaat cha Jesus ay nurpu ad Jerusalem ya inmuycha ad Galilea. Angkiay ya nunlukiancha as nan fiangka, ya kinumchangcha henan fiayfiay.

9 “Wacha nan usa ay fumarfiaru hena ay nananngát as lema ay tenapay ay
naamma as kaman safug ya chuwa ay filis, ngem ay kun challu ommat na
kan chatona am-in ay tataku?”
10 Kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Patokoronyu nan tataku.*” Ongor chi
lukiam hid-i, isunga hiyachi nan tenmokoran nan tataku. Nan filang nan
lanaraki at umuy as leman lifu.
11 Angkiay ya enaran Jesus nan chiyuycha tenapay ya nunyaman kan Apo
Dios. Kun pay narpas sa, enpaiwarasna as nan disipulusna ay nangiwaras
as nan chiyuycha nangatokor ay tataku. Assesa us nan enatna as nan chuwa
ay filis ay enpaiwarasna inkiana nasufucha am-in.
12 Kuncha pay am-in nasufu, kenalen Jesus as nan disipulusna,
“*Amongunyu am-in nan chinaancha ta maid masayang.*”
13 Isunga enamongcha nan chinaancha ay namnu as nan hinpuru ya
chuwa ay uppig as nachaan as nan lema ay tenapay.
14 Kun pay inilan nan tataku nan nakaskaschaaw ay enat Jesus, kenalicha,
“Tit-iwa ay hi tona nan Pomapadtu ay naepadtu ay omali asna's luta.”†
15 Hi Jesus at ammuna ay kiayudcha omali nan tataku ya peletuncha hiya
ta munfialin as ari.‡ Kiapú as na, nauusa ay inmuy kasin henan chuntug.

Nan Nanaranan Jesus Henan Chanum (Mat. 14:22-33; Mar. 6:45-52)

16 Kun pay cha maschum, chinmayyucha nan disipulus Jesus henan olet
nan fiayfiay.
17 Nunlukiancha as nan fiangka, ya inligwatcha ay kumchang ad Caper-
naum. Kun pay naschum, maid pay laing hi Jesus kan chicha.
18 As nan hiyachi, nawacha at chi challuyon, tay mun-atifudfud chi angin.
19 Kun pay inmuy as lema winnu unum ay kilometro nan kinchangcha,
inilacha hi Jesus ay cha manarcharan henan oson nan chanum, ya cha
maesnop as nan fiangka. Inmugyatcha as solet.
20 Ngem kenalen Jesus kan chicha, “*Ha-un na! Achi kayu umugyat.*”
21 Angkiay ya laraychuncha ay mangilukian kan hiya. Hiya at chi ya
inumchancha as nan olet nan lukiar ay ay-ayancha.

Hi Jesus Nan Makan Ay Umichat As Fiyag

22 As nan kafikiatana, nan ongoongor ay tataku ay nataynan ad chumang
at sisin-udcha hi Jesus. Nanumnumcha ay kun usa nan fiangka ay wacha
hid-i as nan lafi, ya ammucha us ay chaan nakilukian hi Jesus, ngem kun
yangkiay nan disipulusna.
23 As nan hiyachi, nan tapina ay fiangka ay nurpu henan ili ay Tiberias
at enmalicha as nan sag-un nan lukiar ay nanganancha as tenapay as nan
narpasan nan nunyamanan Apo Jesus.
24 Kun pay inilan nan tataku ay maid hi Jesus hid-i winnu nan disipulusna,
nunlukiancha as nan chiyuycha fiangka, ya inmuycha ad Capernaum ay uy
manganap kan Jesus.
25 Kuncha pay ininchanan hi Jesus ad chumang nan fiayfiay, kenalicha kan
hiya, “Misturu, kaatna payat chi enmaliyam hena?”
26 “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa,*” ensongfiat Jesus. “*Chaak anaanapun
kan chakayu, fiakun kiapú ta naawatanyu nan nakaskaschaaw ay sinyar ay
inil-ilayu, ngem kiapú ta nangan kayu as nan tenapay ya nasufu kayu.*
27 *Achi kayu munforay para as nan makan ay machachael, ngem kun kayu
munforay para as nan makan ay umichat as fiyag ay maid patingkiana. Nan*

† **6:14** Deut. 18:15-18; Jn. 1:21 ‡ **6:15** Jn. 1:49; 18:36-37

mangichat as nan nauy ay makan kan chakayu at hiya nan Naepadtu ay Anak chi Taku, tay enpailan Dios Ama kan hiya nan panang-aprobarna."
28 Angkiay ya senarudsudcha kan hiya, "Ngachana man nan masapor ay atunmi ta ekamanmi nan laychun Apo Dios?"
29 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Nan laychun Apo Dios ay atunyu at omafurot kayu as nan infiaorna.*"
30 Senarudsudcha kan hiya, "Ngachana ngarud nan nakaskaschaaw ay sinyar ay epailam ta ilaunmi ya omafurot kami kan he-a? Ngachana nan atum?
31 Nan kaap-uwan takú at nangancha as 'mana' henan disyerto. Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, 'Enettana chicha as makan ay nurpu ad chaya.' "§
32 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Fiakun chin Moises nan nangichat kan chakayu as makan ay nurpu ad chaya, ngem hi Amak. O, hi Amak nan mangichat kan chakayu ad wani as tit-iwa ay makan ay murpu ad chaya.*
33 *Tay nan tit-iwa ay makan ay ichat Apo Dios at nan taku ay komsop ay nurpu ad chaya ya umichat as fiyag ay maid patingkiana as nan tataku.*"
34 Kenalicha kan hiya, "Sir, kanayon pay ngarud ay ichatmu kan chakami na ay makan."
35 Infiakian Jesus na ay maepadpachongan kan chicha, "*Ha-un nan makan ay umichat as fiyag ay maid patingkiana. Nan taku ay omali kan ha-un at achintu munchugchukiaang, ya nan taku ay omafurot kan ha-un at achintu masmasketan.**
36 *Ngem kenalek at kan chakayu ay uray inilaak, kun kayu challu achi omafurot.*
37 *Nan am-in ay tataku ay etalek Amak kan ha-un at omalichantu kan ha-un, ya nan omali kan ha-un at achektu poros pafiangchun.*
38 *Tay kenomsopak ay nurpu ad chaya ay achek ekaman nan laychok, ngem nan laychun nan nangifiaor kan ha-un.*
39 *Nan laychun nan nangifiaor kan ha-un at maid poros litawok as uray usa as nan am-in ay entalekna kan ha-un, ngem takuwoktu chicha manipud as nan utúy as nan anongos ay urkiw.*
40 *Tay nan laychun Amak at am-in nan mamigfig kan ha-un ay Anak ya omafurot kan ha-un at mawad-ancha as fiyag ay maid patingkiana. Takuwoktu chicha manipud as nan utúy as nan anongos ay urkiw.*"
41 As nan hiyachi, nan chiyuycha Judio at nunmotmotcha maepangkep kan hiya kiapú as nan kenalina un hiya nan makan ay kenomsop ay nurpu ad chaya.
42 Kenalicha, "Ay kun fiakun hi tona hi Jesus ay potot Jose? Am-ammu takú met nan amana ya enana. Anuyna kanan ad wani un hiya at kenomsop ay nurpu ad chaya?"
43 Tinumfor hi Jesus, "*Ikinakyu ay cha munmotmotmot.*
44 *Maid taku ay makaali kan ha-un sukúd hi Amak ay nangifiaor kan ha-un nan mangepaali kan hiya, ya takuwoktu hiya manipud as nan utúy as nan anongos ay urkiw.*
45 *Tay wacha nan insurat nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy ay kanana, 'Am-in ay tataku at isuruwantu Apo Dios.'† Nan am-in ay chumngor ya munsuru kan Ama at omalicha kan ha-un.*

§ **6:31** Exo. 16:4 * **6:35** Jn. 6:51 † **6:45** Isa. 54:13

46 *Achek kanan un wacha nan nangila kan Ama, tay maid nakaila kan hiya*
omangkiay nan usa ay nurpu kan hiya.
47 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan taku ay omafurot kan ha-un at*
mawad-an as fiyag ay maid patingkiana.
48 *Ha-un nan makan ay umichat as fiyag ay maid patingkiana.*
49 *Nan kaap-uwanyu ad pus-uy at uray nangancha as 'mana' henan disyerto,*
ngem natuycha challu.
50 *Ngem nan makan ay chak ifiagfiakia kan chakayu at hiya nan kenomsop ay*
nurpu ad chaya, ya mu ngachana nan mangan as nan nauy ay makan at achintu
poros matmatuy.
51 *Ha-un nan makan ay matataku ay kenomsop ay nurpu ad chaya. Mu*
ngachana nan mangan as nan nauy ay makan, matakuntu hiya in-inkiana. Nan
makan ay anna at hiya nan achorku ay ichatku ta am-in ay tataku asna's luta
at mafialincha ay mataku."
52 Angkiay ya nunlapuy nunsidla ay susuma as nan chiyuycha Judio, "Anuy
man atun tona ay taku ay mangepakan as achorna kan chitaku?"
53 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Mu achiyu*
kanun nan achor nan Naepadtu ay Anak chi Taku ya ikopun nan charana at
maid kan chakayu nan fiyag ay maid patingkiana.
54 *Nan taku ay mangan as nan achorku ya mangikop as nan charak at*
mawad-an as fiyag ay maid patingkiana, ya takuwok hiya manipud as nan utúy
as nan anongos ay urkiw.
55 *Tay nan achorku at hiya nan tit-iwa ay makan, ya nan charak at hiya nan*
tit-iwa ay maikop.
56 *Nan taku ay mangan as nan achorku ya mangikop as nan charak at*
mawawacha hiya kan ha-un, ya mawawachaak us kan hiya.
57 *Kaman as nan nangifiaoranak as nan matataku ay Amak ay kurpuwan chi*
fiyag, ya matakuwak kiapú kan hiya, assesa us ay nan taku ay mangan kan ha-
un at mataku kiapú kan ha-un.
58 *Ha-un nan makan ay kenomsop ay nurpu ad chaya. Achi kaman as nan*
makan ay kenan nan kaap-uwanyu ad pus-uy, at natuycha challu. Nan taku ay
mangan as nan nauy ay makan at mataku in-inkiana."
59 Kenalen Jesus na as nan nun-isuruwana as nan senagoga ad Capernaum.

Hi Jesus Nan Kali Ay Umichat As Fiyag

60 Kun pay chinngor nan chiyuycha disipulus Jesus nan kenalina, ongor
kan chicha nan nangali, "Nalikiat na ay sursuru. Anan chumngor ya
omafurot as na?"
61 Uray maid nangifiakia kan Jesus, ammuna ay cha munmotmotmot
nan disipulusna maepangkep as na, isunga kenalina kan chicha, "*Ay kun*
yangkiay na ya chinukkianyu at nan pammatiyu?
62 *Mu hiyasa, ngachana ngun chi numnumyuntu mu ilaunyu nan Naepadtu*
ay Anak chi Taku ay ngomatu ay munfiangad as nan sikud ay kawad-ana?
63 *Nan Espiriton Apo Dios at hiya nan umichat as fiyag, tay nan taku at maid*
poros pannakafialina ay umichat as fiyag. Nan chiyuycha kenalek kan chakayu
at nurpu as nan Espiriton Apo Dios ay umichat as fiyag ay maid patingkiana.
64 *Ngem wachacha nan tapina kan chakayu ay achi omafurot.*" Hiyana nan
kenalen Jesus, tay ammuna nunlapu as nan laplapuna nan chiyuycha achi
omafurot ya nan mangesepsep kan hiya.
65 Kenalen pay Jesus, "*Hiyana nan mangaliyak kan chakayu un maid usa as*
makaali kan ha-un sukúd paaliyun Amak hiya."

66 Nunlapu as nan hiyachi, ongorcha as nan disipulus Jesus nan nankug
kan hiya, ya chaancha inturuy ay nangunud kan hiya.
67 Isunga senarudsud Jesus as nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna,
"*Chakayu ngay, ay laychunyu us ay tomaynan?*"
68 Tinumfor hi Simon Pedro, "Apo, anan umunuchanmi challu. He-a met
nan kawad-an nan kali ay umichat as fiyag ay maid patingkiana.
69 Afurotunmi ya ammumi met ay he-a nan Nasantowan ay nurpu kan Apo
Dios."
70 Tinumfor hi Jesus, "*Ay kunku challu chaan pinili chakayu ay hinpuru ya
chuwa? Ngem nan usa kan chakayu at kaman as nan numnum Satanas nan
numnumna.*"
71 Nan laychun ay kanan Jesus at hi Judas ay potot Simon Iscariote.
Uray usa hiya as nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna, hiya challu nan
mangesepseptu kan Jesus.

7

Nan Nun-isuruwan Jesus As Nan Fiastan Chi Fiawi

1 As nan narpasan tona, nunfiabfiaat hi Jesus henan probinsiya ay Galilea.
Achina laychun ay umuy henan probinsiya ay Judea, tay nan anap-apon chi
Judio hid-i at chacha anapun chi atuncha ay mangpatuy kan hiya.
2 As nan kiayud umchanan nan fiastan chi Judio ay makali un Fiastan chi
Fiawi,*
3 kenalen nan lanaraki ay susnúd Jesus kan hiya, "Mak-akka hena ya
umuyka ad Judea ta ilaun nan chiyuycha pasorotmu nan nakaskaschaaw ay
cham at-atun.
4 Maid mangililingub as chana at-atun mu laychuna ay munchinamag hiya
as nan tataku. Kiapú ta cham ekamkaman chaná ay nakaskaschaaw, uymu
ngarud epaila as nan tataku asna's luta."
5 Kenalen nan mismu ay susnúdna chi, tay uray chicha at achicha afurotun
hiya.
6 Kenalen Jesus kan chicha, "*Chaan pay omali nan ustu ay timpok ay
mangtongpar as nan planon Apo Dios. Ngem kun pay chakayu, mafialin kayu
ay umuy hid-i, uray ngachana ay timpu.*
7 *Nan tataku asna's luta at achi chakayu mafialin ay inglun. Ngem ha-un at
inglunak, tay chak paneknekan ay mangotettet nan chacha atuatun.*
8 *O, uy kayu ngarud makifiasta. Kun pay ha-un, achiyak makiuy ad wani, tay
chaan pay omali nan ustu ay timpok.*"
9 As nan nangifiag-ana as na kan chicha, nunfiati hiya ad Galilea.

Hi Jesus As Nan Fiastan Chi Fiawi

10 Kun pay nak-ak nan susnúd Jesus ay nakifiasta ad Jerusalem, inligwat us
Jesus ay inmuy. Ngem as nan chana umuyan, chaan nunpadpadlaw ta achi
maammuwan chi tataku.
11 As nan hiyachi ay fiasta, cha anapun nan anap-apon chi Judio hiya, ya
chacha sarudsuchun, "Ay chaud ngun hiya?"
12 Ongor chi intubtufon nan ongor ay tataku ay nakifiasta maepangkep kan
Jesus. Wachacha nan nangali, "Kun man ammay hiya ay taku." Kenalen nan
tapina, "Aw! Achi ya, tay chana ar-allilawun chi tataku."
13 Uray mu hiyasa, maid nakaiturud ay mangap-apat as nan maepangkep
kan hiya as nan sangwanan nan tataku, tay umugyatcha as nan anap-apon
chi Judio.

---

* **7:2** Lev. 23:33-36; Deut. 16:13-15

14 Kun pay kiayud komakinawa nan fiasta, inmuy hi Jesus as Templo, ya
nun-isursuru as nan tataku.
15 Naschaawcha nan anap-apon chi Judio, ya senarudsudcha, “Anuy man
nangor-an tona as kenaraingna, tay chaan met nun-us-uswila?”†
16 Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Nan chak isursuru at achi murpu kan ha-*
un, ngem nurpu kan Apo Dios ay nangifiaor kan ha-un.
17 *Nan taku ay manglarayad ay mangekaman as nan laychun Apo Dios at*
maammuwanantu mu nan chak isursuru at nurpu kan Apo Dios winnu nurpu
as nan mismu ay kalibfengak.
18 *Nan cha mangifiagfiakia as nan nurpu as numnumna at chana anapun*
nan mismu ay kaichayawana. Ngem nan cha manganap as kaichayawan nan
nangifiaor kan hiya at matalek ya maid kenangutum kan hiya.
19 *Ay kun chaan inchat Moises nan Lintig kan chakayu? Ngem kun challu*
maid usa kan chakayu as nangtongpar. Mu omafurot kayu as nan hana ay
Lintig, adchi t'uyyu cha pachasun ay mangpatuy kan ha-un?”
20 “Naanennetanka! Anan ngachana man nan cha mamachas ay mang-
patuy kan he-a?” ensongfiat nan tataku.
21 Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*As nan usa ay enatku as nan Urkiw ay*
Mun-iblayan, naschaaw kayu am-in as nan chiyuy.
22 *Kiapú ta infilin Moises ay sugyatanyu nan an-akyu ay lallaraki, sugy-*
atanyu met as nan maekawaru ay urkiwna uray mu Urkiw ay Mun-iblayan.
(Fiakun hi Moises nan nangifilin as na, ngem chicha nan kaap-uwanyu.)
23 *Mu sugyatanyu nan onga ay laraki as nan Urkiw ay Mun-iblayan ta*
maafurot nan Lintig Moises, adchi ngay t'uy kayu fumungat kan ha-un kiapú ta
enpaammayku nan intiru ay achor nan laraki as nan Urkiw ay Mun-iblayan?
24 *Achi kayu mun-okóm kiapú as nan maila yangkiay, ngem mun-okóm kayu*
ay maiyunud as nan ustu.”

Nan Sarudsud Mu Hi Jesus Nan Cristo

25 As nan hiyachi, senarudsud nan tapen nan tataku ay wacha ad
Jerusalem, “Ay fiakun hi tona ay laraki nan chacha pachasun ay patayun?
26 Ilaunyu! Nauy met hiya ay cha munkarkali as nan kaongoran chi tataku,
ya maid met kankanan nan anap-apu as maekontra kan hiya. Ayokayong! Ay
mafigfigcha ngun tit-iwa ay hi tona nan Cristo?
27 Ngem kun pay hi tona ay laraki, ammu takú met am-in nan nurpuwana.
As nan omaliyan nan Cristo, maid kanu mangammu as murpuwana.”
28 As nan cha mun-isuruwan Jesus as Templo, inpigsana ay nangali, “*Ay*
am-ammuwak tit-iwa ya ammuyu nan nurpuwak? Chaanak enmali asna's luta
as nan mismu ay kalibfengak. Ngem nan nangifiaor kan ha-un at matalek.
Achiyu poros am-ammu hiya,
29 *ngem am-ammok challu hiya, tay hiya nan nurpuwak, ya hiya nan nangi-*
fiaor kan ha-un.”
30 Kuna pay infiakia na, penachas nan anap-apu ay mangtiliw kan hiya,
ngem maid nakafiael as sa, tay chaan pay omali nan timpuna.
31 Uray mu hiyasa, ongor as nan tataku nan enmafurot kan hiya. Ke-
nalicha, “As nan omaliyan nan Cristo, ay ong-ongor ngun chi atuna ay
nakaskaschaaw ay sinyar mu nan en-enat tona ay taku?”

Nan Naifiaoran Nan Chiyuycha Kuwarcha Ay Mangtiliw Kan Jesus

† **7:15** Jn. 5:30; 7:16; 8:28; 12:49; 14:10, 24

32 As nan hiyachi, chinngor nan chiyuycha Fariseo nan intubtufon nan
tataku maepangkep kan Jesus. Isunga chicha ya nan anap-apon chi papachi
at inmifiaorcha as kukuwarchan nan Templo ay mangtiliw kan hiya.
33 Kenalen Jesus kan chicha, "*Achi mafiayag nan makepagyanak kan
chakayu, at munfiangachak as nan nangifiaor kan ha-un.*
34 *Anapunaktu, ngem achiyaktu maanapan, tay achi kayu mafialin ay umuy
as nan kawad-aktu.*"
35 Nunsesennarudsud nan anap-apon chi Judio, "Ay chaud ngun nan ay-
ayana, t'uy takú kanu achi maanapan hiya? Ay umuy ngun as nan kakailiyan
takú ay Judio ay naiwaras henan nasnasyon chi Gentil ta uyna isuruwan nan
chiyuycha Gentil?
36 Anan laychuna ngun ay kanan as nan nangaliyana un, 'Anapunaktu,
ngem achiyaktu maanapan,' ya 'Achi kayu mafialin ay umuy as nan kawad-
aktu'?"

Nan Ugwor Ay Umichat As Fiyag Ay Maid Patingkiana

37 As nan anongos ya nan kaamuchan ay urkiw as nan Fiastan chi Fiawi,
tenmakchug hi Jesus, ya inpigsana ay nangali, "*Mu ngachana nan nasketan,
omali kan ha-un ay umikop.*
38 *Wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,*
*'Nan taku ay omafurot kan ha-un at wachantu kan hiya nan mangichat as tit-
iwa ay fiyag ay maepachong as nan ugwor ay cha omay-ayas.'*"‡
39 Nan nauy ay infiakian Jesus kan chicha at maepangkep as nan Espiriton
Apo Dios ay awatuntu nan chiyuycha omafurot kan hiya. As nan hiyachi,
chaan pay naichat nan Espiriton Apo Dios, tay chaan pay naepaila nan
kaichayawan Jesus.
40 Nan tapen nan tataku ay nanngor as nan nauy infiakian Jesus at
kenalicha, "Tit-iwa, hi tona ay taku nan Pomapadtu ay sasad-un takú."
41 Kenalen nan tapina, "Hi tona nan Cristo!" Ngem nan tapina at kenalicha,
"Kenomsaw kayu! Ay kun ngun murpu ad Galilea nan Cristo?
42 Ay chaan naisurat as nan Kalen Apo Dios un nan Cristo at murpu as nan
kianak Ari David, ya maiyanak ad Betlehem ay inmiiliyan David?"
43 Isunga kun at tukutukún chi mangnunumnum nan tataku as nan
maepangkep kan Jesus.
44 Nan tapina kan chicha at laychuncha ay tiliwun hiya, ngem maid usa as
nakafiael ay nangekaman as sa kan hiya.

Nan Achi Omafurotan Nan Anap-apon chi Judio Kan Jesus

45 As nan nunfiangchan nan chiyuycha kuwarcha, senarudsud nan anap-
apon chi papachi ya nan chiyuycha Fariseo kan chicha, "Adchi t'uyyu chaan
inyali hiya?"
46 "Maid met kang poros nunkali ay kaman as nan enat tona ay taku,"
ensongfiat nan chiyuycha kuwarcha.
47 Enot-otyok nan chiyuycha Fariseo chicha, "Ayokayong! Uray us payat
chakayu at naallilaw kayu?
48 Ay wachay ammuyu as usa as nan anap-apu winnu chiyuycha Fariseo
ay enmafurot kan hiya?
49 Ngem as nan nauycha man ongor ay tataku ay achi poros nangammu as
nan Lintig Moises at wacha nan tuchor Apo Dios kan chicha."
50 Hi Nicodemo ay usa kan chicha ay Fariseo ya hiya nan inmuy kan Jesus
as nan henlafi at senarudsudna kan chicha,§

‡ **7:38** Exo. 17:1-7; Isa. 12:3-6; 44:3; 55:1; 58:11; Ezek. 47:1-12; Jn. 4:10 § **7:50** Jn. 3:1-21

51 “Ay mafialin ay keddengan nan Lintig takú nan usa ay taku ay machusa
sakbay mafistikiar ya maammuwan mu ngachana nan en-enatna?”
52 “Ay i-Galilea ka us payat?” ensongfiatcha. “Ayu, anapum ay ustu
nan naisurat as nan Kalen Apo Dios, at maammuwamtu ay maid poros
pomapadtu ay murpu ad Galilea.”
53 As nan hiyachi, waschi un kenmatam.

8

Nan Fiafiai Ay Inmiwet

1 Kun pay hi Jesus, inmuy hiya henan chuntug ay Olivo.
2 As nan wi-ewi-et, nunfiangad hi Jesus as Templo, ya am-in nan tataku at
enarufongcha hiya. Tenmokor hiya, ya enlapuna ay mun-isuru kan chicha.
3 As nan chana mun-isuruwan, inyalen nan chiyuycha mun-isursuru as
Lintig ya nan chiyuycha Fariseo nan usa ay fiafiai ay tiniliwcha ay naaspo-
rancha ay cha umiwet. Enpatakchugcha hiya as nan sangwanan nan ongor
ay tataku.
4 Kenalicha kan Jesus, “Misturu, nan nauy ay fiafiai at naasporan ay cha
umiwet.
5 As nan Lintig takú, infilin Moises ay nan assena ay fiafiai at masapor
malomtak ta matuy. Anan maifiakiam maepangkep kan hiya?”
6 Hiyana nan infiakiacha ay manisting kan Jesus ta wachay panforcha
ay mangicharum kan hiya. Ngem nunyongyong hi Jesus, ya enosarna nan
kiayyamotna ay nunsurat as nan luta.
7 As nan nangepapatiyancha ay nunsarudsud, tenmakchug hi Jesus, ya
kanana kan chicha, “*Mu ngachana kan chakayu nan maid fiasorna, ayu, hiya
nan omona ay manglomtak kan hiya.*”
8 Kasin nunyongyong, ya enosarna nan kiayyamotna ay nunsurat as nan
luta.
9 As nan nanngorancha as nan kenalina, nak-akcha am-in ay naussaussa
manipud as nan kaam-amaan inkiana hi Jesus yangkiay ya nan fiafiai ay
nangatakchug hid-i nan nayagyag.
10 Angkiay ya tenmakchug hi Jesus, ya kanana kan hiya, “*Ammi, ay chaud-
cha ngay? Ay maid nang-okóm kan he-a?*”
11 “Maid, sir,” ensongfiatna.
Kenalen Jesus, “*Mu hiyasa ngarud, uray ha-un at achek okomún he-a. Uyka
at, ya achika kasin fumasfiasor.*”

Hi Jesus Nan Silaw

12 Kun pay kasin nunkali hi Jesus as nan tataku, infiakiana na ay maepad-
pachongan: “*Ha-un nan silaw ay manilaw as numnum nan tataku asna's luta.
Mu ngachana nan umunud kan ha-un, achi poros manaran as nan ngongot,
ngem kun at wacha kan hiya nan silaw ay umichat as fiyag.*”*
13 Kenontran nan chiyuycha Fariseo hiya, “He-a challu nan cha
mangepaneknek as nan maepangkep as achormu. Achi kaaafurot nan
cham ifiagfiakia!”
14 Tinumfor hi Jesus, “*Uray mu ha-un nan cha mangepaneknek as nan
maepangkep as achorku, tit-iwa nan pammaneknekku, tay ammok nan nur-
puwak ya nan ay-ayak. Ngem chakayu, achiyu poros ammu nan nurpuwak ya
nan ay-ayak.*
15 *Nan atunyu ay mun-okóm at maiyunud as nan numnum chi taku. Ngem
ha-un at maid okomók.*

* **8:12** Jn. 1:4-5; 9:5; 12:46

16 *Ngem uray mu mun-okomák, ustu nan panang-okómku, tay fiakun yangkiay*
ha-un nan mun-okóm, ngem kun at chuwa kami kan Amak ay nangifiaor kan
ha-un.
17 *Naisurat as nan Lintigyu ay mu munpachong nan pammaneknek chi*
chuwa ay taku, tit-iwa nan ifiakiacha.
18 *Ha-un ay mismu nan usa ay mangepaneknek as maepangkep as nan*
achorku, ya nan maekadwa at hi Ama ay nangifiaor kan ha-un."
19 Senarudsudcha kan Jesus, "Ay chaud nan kawad-an amam?"
Tinumfor hi Jesus, "*Achiyak met am-ammu, ya achiyu us am-ammu hi*
Amak. Mu tit-iwa ay am-ammuwak kan chakayu, am-ammuyu us hi Amak."
20 Chatona nan infiagfiakian Jesus as nan chana mun-is-isuruwan as nan
Templo as nan sag-un nan mangit-ittuwancha as siping ay maichaton. Ngem
maid nangtiliw kan hiya, tay chaan pay omali nan timpuna ay mangtongpar
as nan planon Apo Dios.

Nan Infiakian Jesus As Nan Achi Omafurot Kan Hiya

21 Kenalen kasin Jesus kan chicha, "*Awni at mak-akak, ya anapunaktu,*
ngem matuy kayuntu ay chaan kayu napakawan as nan fiasfiasoryu. O, achi
kayu mafialin ay makaali as nan ay-ayak."
22 Nunsesennarudsud nan anap-apon chi Judio, "Adchi t'uyna kanan un
achi takú mafialin ay makauy as nan ay-ayana? Ay nan laychuna ngun ay
kanan at patayuna nan achorna?"
23 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Chakayu, nurpu kayu asna's luta, ngem*
ha-un, nurpuwak ad chaya. Nan nunumnumunyu at nan maepangkep asna's
luta, ngem ha-un at fiakun.
24 *Hiyasa nan nangaliyak kan chakayu un matuy kayuntu ay chaan kayu*
napakawan as nan fiasfiasoryu. Tay mu achiyu afurotun ay ha-un nan infiakiak
at matuy kayu challu ay chaan kayu napakawan as nan fiasfiasoryu."
25 "Anan ngachanmu man?" senarudsudcha kan hiya.
"*Ayoká*yong*! Ha-un nan infiagfiakiak challu kan chakayu nunlapu as nan*
laplapuna inkiana ad wani," ensongfiat Jesus.
26 "*Kun pay maepangkep kan chakayu, ongor nan mafialin ay kanak ay*
mangepafiasor kan chakayu. Ngem nan infiakian nan nangifiaor kan ha-un at
tit-iwa, ya chak ifiagfiakia as nan tataku asna's luta nan chinngorku yangkiay
kan hiya."
27 Nan chiyuycha nanngor as na at chaancha naawatan ay nan Dios Ama
nan infiagfiakiana.
28 Isunga kenalen Jesus kan chicha, "*As nan mangetag-uyanyuntu as nan*
Naepadtu ay Anak chi Taku as nan koros, maammuwanyuntu ay ha-un nan
chak ifiagfiakia. Maammuwanyuntu us ay maid poros atok as nan mismu ay
kalibfengak, ngem kunku yangkiay cha ifiagfiakia nan insuron Amak kan ha-
un.†
29 *Nan nangifiaor kan ha-un at wacha kan ha-un. Achiyak taytaynan ay kun*
mauusa, tay kunku cha atuatun nan mangepalaylayad kan hiya."
30 As nan nangifiag-an Jesus as sa, ongor nan enmafurot kan hiya.

Nan Maifilang Ay Anak Abraham

31 As nan hiyachi, kenalen Jesus as nan chiyuycha Judio ay enmafurot kan
hiya, "*Mu iturturuyyu ay mangun-unud as nan insursurok, chakayu nan tit-*
iwa ay disipulusku.
32 *Maammuwanyuntu nan kenatit-iwa maepangkep kan ha-un, ya nan*
kenatit-iwa ay anna nan mangwayawayantu kan chakayu."

† **8:28** Exo. 3:14; Jn. 13:19; 18:4-6

33 Tinumforcha kan hiya, “Ohu! Kianak chakami met kan Abraham, ya
maid usa as namabfiaor kan chakami. Anum kanan un mawayawayaan
kamintu?”
34 Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan
ngachana ay fumasor at hiya nan fiabfiaarun nan fiasor.*
35 *Nan mafiabfiaor at achi maifilang in-inkiana as nan pamilya, ngem nan
anak at maifilang in-inkiana.*
36 *Isunga mu nan Anak Apo Dios nan mangwayawaya kan chakayu, tit-iwa
ay mawayawayaan kayu.*
37 *Ammok met ay kianak chakayu kan Abraham, ngem laychunak ay
patayun, tay achiyu awatun nan chak isurusuru.*
38 *Ifiagfiakiak nan maepangkep as nan enpailan Amak kan ha-un. Chakayu
at assesa us, tay atunyu nan chinngoryu kan amayu.*”
39 Tinumfor nan chiyuycha Judio kan hiya, “Enham! Chin Abraham nan
amami.”
Kenalen Jesus kan chicha, “*Mu tit-iwa ay an-ak chakayu kan Abraham,
atunyu koma nan en-enatna.*
40 *Ngem chayu met iyan-anap chi atunyu ay mangpatuy kan ha-un ay nangifi-
akia kan chakayu as nan kenatit-iwa ay chinngorku kan Apo Dios. Maid assesa
as en-enat Abraham!*
41 *Nan chayu at-atun at nan en-enat amayu.*”
Kenalicha kan Jesus, “Fiakun kami met bastardo! Hi Apo Dios yangkiay
nan amami. Maid tukún.”
42 Kenalen Jesus kan chicha, “*Mu tit-iwa ay hi Apo Dios nan Amayu, lay-
laychunak a koma, tay nurpuwak met kan Apo Dios, ya ad wani nauyak hena.
Chaanak enmali as nan mismu ay kalibfengak, ngem hiya nan nangifiaor kan
ha-un.*
43 *Adchi t'uyyu achi maawatan nan chak kankanan? Hiyana challu, tay
hinlurlurkunyu ay chumngor as nan ifiakiak.*
44 *Chakayu nan an-ak amayu ay hi Satanas, ya nan laychunyu ay atun at
nan laylaychuna. Nunlapu as nan laplapuna at pomapatuy hiya, ya maid
poros ifiagfiakiana as kenatit-iwa, tay maid poros kenatit-iwa kan hiya. As nan
munkutumana, maiyunud as nan ukialina ay nangutum. Tay hiya at nangutum
ya aman chi am-in ay kenangutum.*
45 *Ngem kiapú ta chak ifiakia nan kenatit-iwa, achiyak afurotun kan
chakayu.*
46 *Ngachana kan chakayu nan mangepaneknek ay finmasorak? Mu ifiakiak
nan kenatit-iwa, adchi t'uyak achi afurotun?*
47 *Nan anak Apo Dios at chungruna nan karkalen Apo Dios. Ngem fiakuna
an-ak chakayu, isunga achiyu chungrun nan kalina.*”

Cha Jesus Kan Abraham

48 Tinumfor nan chiyuycha Judio kan Jesus, “Ay achi tit-iwa nan kananmi
un i-Samariaka‡ ya naanennetanka?”
49 “*Maid anennet kan ha-un, ngem kunku at cha chayawun hi Amak.
Chakayu at achiyak chayawun,*” ensongfiat Jesus.
50 “*Achek cha anapun nan mismu ay kaichayawak. Ngem wacha nan usa ay
cha manganap as nan kaichayawak, ya hiya nan mun-okóm.*
51 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Mu ngachana nan mangtongpar as nan
kalek at achintu matmatuy.*”

‡ **8:48** Jn. 4:9. Nan i-Samaria at inglun nan chiyuycha Judio.

52 Kenalicha kan hiya, “Ad wani ammumi ay tit-iwa ay naanennetanka. Hi
Abraham at natuy, ya kaman us nan chiyuycha pomapadtu. Ngem kanam
pay laing un nan mangtongpar as nan kalem at achi matmatuy.
53 Ay am-amudka chamman mu chin kaap-uwanmi ay Abraham? Hiya
at natuy, ya kaman us nan chiyuycha pomapadtu. Ngachana kang nan
mangnunumnummu as achormu?”
54 Tinumfor hi Jesus, “*Mu ichayawku nan achorku, maid kotok nan
kaichayawak. Hi Amak nan mangichayaw kan ha-un ay hiya nan kananyu un
Apo Diosyu.*
55 *Achiyu poros am-ammu hiya. Kun pay ha-un at am-ammok challu hiya.
Mu kanak un achek am-ammu hiya, nangutumak ay kaman kan chakayu.
Ngem am-ammok met tit-iwa hiya, ya tongparok nan kalina.*
56 *Naragsak chin kaap-uwanmi ay Abraham as nan nangnumnumana ay
ilaunantu nan urkiw ay omaliyak asna's luta. Inilana tit-iwa, at naragsakan
hiya.*”§
57 “Ayokayong! Kuncha maid pay laing leman puru as tawwunmu ya,” ke-
nalen nan chiyuycha Judio kan hiya. “Anum kanan un inilam hi Abraham?”
58 Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. As nan
chaan pay naiyankan Abraham at nawawachaak.*”*
59 As nan nanngorancha as sa, pinmichetcha as fiatu as elomtakcha kan
hiya, ngem nuntafun hi Jesus, ya nak-ak as Templo.

9

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Nafurag

1 As nan nanarcharanan cha Jesus, inilana nan usa ay laraki ay nafufurag
nunlapu as nan naiyankana.
2 Senarudsud nan disipulusna kan hiya, “Misturu, ngachana nan nakin
fiasor t'uy nafufurag na nunlapu as nan naiyankana? Ay nan nauy laraki
winnu nan chanakchakorna?”
3 “*Fiakun fiasor nan nauy laraki winnu nan chanakchakorna,*” ensongfiat
Jesus. “*Enommat na kan hiya ta maepaila nan pannakafialin Apo Dios kan
hiya.*
4 *Masapor atun takú nan epadnon nan nangifiaor kan ha-un, tay kaorkia pay
laing. Cha omali nan lafi, at maid makachunu.*
5 *As nan mawawad-ak pay laing asna's luta, ha-un nan silaw ay manilaw as
numnum nan tataku.*”
6 Kun pay kenalen Jesus chaná, tinmubfia as nan luta, at penelotna. Hana
at ekapu as nan matan nan laraki.
7 Kenalina as nan laraki, “*Uyka munchor-op as nan Mun-om-omsan ay
Siloe.*” (Nan laychun ay kanan nan Siloe at naifiaor.) Isunga hiya at chi ya
inmuy ya nunchor-op. As nan kenmatamana, makaila at.
8 As nan nangil-an nan sasag-una ya nan chiyuycha sikud ay nangil-ila kan
hiya as nan nunlemlemosana, kenalicha, “Ay fiakun hi tona nan laraki ay
nangepaingsa ay tomokor ay munlemos?”
9 “O, hiya ya,” kenalen nan tapen nan tataku.
Nan tapina at kenalicha, “Fiakun ya. Kaluplupana yangkiay.”
Ngem kenalen nan laraki ay mismu, “Ha-un chi ya.”
10 Senarudsudcha kan hiya, “Adchi t'uyka makaila ad wani?”
11 Tinumfor hiya, “Nan taku ay nan ngachana at Jesus at penelotna nan
luta, at enkapuna as nan matak. Hana at kanan kan ha-un un umuyak as

§ **8:56** Gen. 12:3; 15:17-21 * **8:58** Exo. 3:14

nan Mun-om-omsan ay Siloe ya munchor-opak hid-i. Isunga hiya at chi ya inmuyak, at nunchor-opak. Kunak pay narpas, makailaak."
12 "Ay chaud ngay hiya?" senarudsudcha kan hiya.
"Tuan," ensongfiatna.

Nan Namistikiaran Nan Chiyuycha Fariseo As Nan Nakaanan Nan Finuragna

13 Inyuycha nan laraki ay nakaan chi finuragna as nan chiyuycha Fariseo.
14 Nan urkiw ay namelotan Jesus as nan pitak ya nangaanana as finurag nan laraki at Urkiw ay Mun-iblayan.
15 Isunga ensarochakchak nan chiyuycha Fariseo as nan laraki mu adchi t'uy nakaila. Kenalina kan chicha, "Enkapuna nan pitak as matak, at chinoropak. Ad wani at makailaak."
16 Kenalen nan tapen nan Fariseo, "Nan laraki ay nangekaman as na at chaan nurpu kan Apo Dios, tay achina tongparun nan lintig maepangkep as nan Urkiw ay Mun-iblayan."
Ngem kenalen nan tapina, "Mu hiya at fumafiasor challu, anan atuna ay mangekaman as nakaskaschaaw ay sinyar ay kaman as nan nauycha?" Angkiay ya tukutukún at chi mangnunumnumcha as nan maepangkep kan Jesus.
17 Isunga kasin senarudsud nan chiyuycha Fariseo as nan laraki, "Anan maifiakiam maepangkep kan hiya, tay kenaana nan finuragmu?"
"Pomapadtu hiya," ensongfiatna.
18 Ngem chaan pay enafurot nan anap-apon chi Judio ay nan laraki ay makaila ad wani at naiyanak ay nafufurag. Isunga enayakiancha nan chanakchakorna.
19 Senarudsudcha, "Ay hi tona nan anakyu ay laraki ay kananyu un nafufurag nunlapu as nan naiyankana? Adchi ngay t'uy makaila ad wani?"
20 Tinumfor nan chanakchakorna, "Ammumi ay hi tona nan anakmi ay laraki, ya ammumi ay nafufurag hiya nunlapu as nan naiyankana.
21 Ngem achimi poros ammu mu adchi t'uy makaila hiya ad wani winnu ngachana nan nangaan as finuragna. Kakunyu sarudsuchun kan hiya, tay inmurúg met, ya mafialina ay songfiatan nan sarudsudyu."
22 Kenalen nan chanakchakorna na kiapú ta umugyatcha as nan anap-apon chi Judio, tay nuntuturakian at nan nauycha anap-apu ay mu ngachana nan mamigfig ay hi Jesus nan Cristo at maepak-ak hiya as nan senagogacha.
23 Isunga hiyasa nan kiapúna as nangaliyan nan chanakchakorna un inmurúg hiya, ya kan hiya nan munsarudsuchancha.
24 Kasincha enayakian nan laraki ay nafufurag nunlapu as nan naiyankana. Kenalicha kan hiya, "Chayawum kayong hi Apo Dios ya fiakun hi tona, tay ammumi ay hi tona ay taku ay nangepaammay as matam ta makailaka at fumafiasor."
25 Tinumfor hiya, "Achek ammu mu fumafiasor hiya winnu achi. Nan usa ay ammok at nafurakiak, ngem makailaak ad wani."
26 Senarudsudcha kan hiya, "Anan enatna mampay kan he-a t'uy nakaan nan finuragmu?"
27 "Kunku man infiakia kan chakayu, ya kun kayu achi chumngor," ensongfiatna. "Adchi t'uyyu laychun ay kasin chungrun? Ay laychunyu us ay munfialin as disipulusna?"
28 Angkiay ya ininsurtucha hiya, ya kanancha, "He-a nan disipuluna! Ngem chakami at disipulus Moises!

29 Ammumi ay nunkali hi Apo Dios kan Moises. Ngem hi tona ay taku,
achimi ammu uray nan nurpuwana."
30 Tinumfor nan laraki, "Anuy paat nakaskaschaaw as solet! Achiyu ammu
nan nurpuwana, ngem kenaana met nan finuragku.
31 Ammu takú ay achi chumngor hi Apo Dios as nan chiyuycha fumafiasor,
ngem chumngor hiya as nan tataku ay mangchayaw kan hiya ya mangeka-
man as nan laychuna.
32 Nunlapu as nan nafiayangan nan luta, maid poros nadngor as taku ay
nangepaammay as nafufurag nunlapu as nan naiyankana.
33 Mu nan nauy ay taku at chaan nurpu kan Apo Dios, achi koma makaeka-
man as assena."
34 Tinumforcha kan hiya, "Ohu! Kunka cha fumafiasor nunlapu as nan
naiyankam ya. He-a at paat nan mangisuru kan chakami?" Angkiay enpak-
akcha hiya as nan senagoga.

Nan Achi Omaafurot Ay Maepachong As Nan Nafurag

35 Kun pay chinngor Jesus ay enpak-akcha hiya, uyna enanap. As nan
nanginchanana kan hiya, senarudsudna, "*Ay omafurotka as nan Naepadtu
ay Anak chi Taku?*"
36 "Sir, ifiakiam pay mu anan ngachana ta omafurotak kan hiya," ensong-
fiatna.
37 Kenalen Jesus kan hiya, "*Inilam at hiya, ya hiya nan cha maketagtakiatfor
kan he-a.*"
38 "Apo, omafurotak," ensongfiat nan laraki, at nunchayaw hiya kan Jesus.
39 Kenalen Jesus, "*Enmaliyak asna's luta ay mun-okóm ta nan chiyuycha
kaman nafurag ay achi nangammu kan Apo Dios at makailacha, ya nan
chiyuycha makaila ay mangali un ammucha hi Apo Dios at munfialincha as
kaman nafurag.*"
40 Nan tapen nan chiyuycha Fariseo ay naesasag-un kan Jesus at chinngor-
cha na, ya senarudsudcha, "Ay kanam un nafurag kami us?"
41 Tinumfor hi Jesus, "*Mu nafurag kayu at maid koma fiasoryu. Ngem kiapú
ta kananyu un makaila kayu, kukutug nan fiasoryu.*"

10

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Ammay Ay Mun-ay-aywan As Karnero

1 Infiakian Jesus na ay maepadpachongan kan chicha: "*Ifiakiak kan
chakayu nan tit-iwa. Nan taku ay achi sungkop as nan sugpan nan punchag chi
karnero, ngem kun uy komarab as nan arad at mangaakiw ya homohold-ap.*
2 *Nan taku ay sungkop as nan sugpan at hiya nan mangay-aywan as nan
karnero.*
3 *Hiya nan paskopun nan munkukuwarcha as nan sugpan. As nan man-
guyawan nan mangay-aywan as nan ngachan nan tunggal usa as nan chiyuy-
cha karnerona at ematonancha nan kalina at umuycha kan hiya. Angkiay ya
epanguna chicha ay pumitiw.*
4 *Kuna pay enpapitiw am-in nan kuwana, epanguna chicha, ya nan
karnerona at umunudcha kan hiya, tay ammucha nan kalina.*
5 *Achicha umunud as nan tukún, ngem kuncha at lomayaw ay manaynan kan
hiya, tay achicha ammu nan kalina.*"
6 Hiyana nan maepadpachongan ay infiakian Jesus kan chicha, ngem
chaancha naawatan nan laychuna ay kanan.

Hi Jesus Nan Ammay Ay Mangay-aywan

7 Isunga kasin kenalen Jesus kan chicha, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa.*
Ha-un nan maepachong as nan sugpan ay sungkopan nan chiyuycha karnero.[*]
8 *Nan am-in ay enmon-ona ay enmali mu ha-un at chicha nan mangaakiw ya*
homohold-up, ngem chaan enafurot nan chiyuycha karnero chicha.
9 *Ha-un nan sugpan. Mu ngachana nan sungkop ay manguy kan ha-un at*
maesarakan. Maepachong hiya as nan karnero ay mafialin ay sungkop ya
pumitiw ay mun-anap as munkiarafiana.
10 "*Nan mangaakiw at omali yangkiay ay mangakiw, pomatuy, ya chu-*
machael. Kun pay ha-un, enmaliyak ta nan tataku ay chicha nan maepachong
as nan karnerok at mawad-ancha as fiyag ay maid patingkiana ya maid
kurangna."
11 Inturuy Jesus, "*Ha-un nan ammay ay mangay-aywan as karnero. Nan*
ammay ay mangay-aywan at nakasakiana ay mangichat as fiyagna para as
nan karnerona uray mu matuy hiya.
12 *Nan malagfuwan ay fiakun tit-iwa ay mangay-aywan ya fiakun nakin*
kuwa as nan karnero at lomayaw ay manaynan as nan karnero mu wachay
ilauna as atap ay asu ay cha omali. Nan atap ay asu at chupapuna nan karnero,
ya pasisiyanuna chicha.
13 *Lomayaw hiya kiapú ta hiya at malagfuwan yangkiay, ya achina ayyiwan*
nan chiyuycha karnero.
14 *Ha-un nan ammay ay mangay-aywan as karnero. O, am-ammok nan*
karnerok, ya nan karnerok at am-ammuwak us.
15 *Hiyasa us kan Ama ay am-ammuwak ya am-ammok us hiya, ya ichatku*
nan fiyagku kiapú as nan karnerok.
16 *Wachacha nan tapina ay karnerok ay maid pay as nan nauy punchag. Mas-*
*apor etorón*gku *us chicha hena, at chumngorchantu as nan kalek. Mu hiyasa,*
munfialincha as henpamurukian ya usa nan mangay-aywan kan chicha.
17 "*Laylaychunak kan Amak, tay nakasakianaak ay mangichat as nan*
fiyagku ta kasinak challu mataku.
18 *Maid mangara as nan fiyagku kan ha-un, ngem ha-un challu nan nakin*
numnum ay mangichat. Wacha nan kalibfengak ay mangichat as nan fiyagku,
ya wacha us nan kalibfengak ay mangara kasin. Hiyana nan filin ay enawatku
kan Amak."
19 Kun pay chinngor nan chiyuycha Judio nan nauycha infiakian Jesus,
tukutukún kasin chi mangnunumnumcha as nan maepangkep kan hiya.
20 Ongor kan chicha nan nangali, "Naanennetan hiya! Natongok hiya!
Adchi t'uy kayu chumngor kan hiya?"
21 Ngem kenalen nan tapina, "Fiakun assesa nan kankanan chi naanen-
netan ya. Ay maepaammay nan anennet chi nafurag ta makaila?"

Nan Nangachiyan Nan Chiyuycha Judio Kan Jesus

22 As nan chinamuy, wacha nan Fiasta ay Maichatonan chi Templo ad
Jerusalem.
23 Cha manarcharan hi Jesus as nan makali un Fiangsar Solomon as
Templo.
24 Enarufong nan chiyuycha Judio hi Jesus, ya kanancha, "Anan uyaka man
chi mangpapasugchanam kan chakami? Mu he-a nan Cristo, elawlawagmu
man ay mangifiakia kan chakami."
25 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Infiakiak at kan chakayu, ngem kunyu*
challu achi afurotun. Nan chiyuycha nakaskaschaaw ay chak at-atun as nan

[*] **10:7** Jn. 6:35; 14:6

kalibfengan Ama at chatona nan mangepaneknek as nan maepangkep kan ha-un.
26 *Ngem kun kayu achi omafurot kiapú ta fiakun chakayu nan karnerok.*
27 *Nan chiyuycha karnerok at ematonancha nan kalek. Ammok chicha, ya umunudcha kan ha-un.*
28 *Ettak chicha as fiyag ay maid patingkiana, ya achichantu poros maisiyan kan Apo Dios. Maidtu mammamros kan chicha kan ha-un.*
29 *Hi Amak ay nangichat kan chicha kan ha-un at am-amud mu nan am-in. Maid makafiael ay mamros kan chicha as nan mangay-aywanan Dios Ama.*
30 *Ha-un ya hi Ama at us-usa kami.*"
31 Kun pay chinngor nan chiyuycha Judio, kasincha pinmichet as fiatu as elomtakcha kan hiya.
32 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ongor nan ammay ay nakaskaschaaw ay enpailak kan chakayu babaen as nan pannakafialin Ama. Ay chaud as nan nauycha ay enpailak nan kiapúna as uyyu manglomtakan kan ha-un?*"
33 Tinumfor nan chiyuycha Judio kan hiya, "Fiakun nan ammay ay enatmu nan kiapúna as manglomtakanmi kan he-a, ngem kiapú as nan kenalem ay maifusor kan Apo Dios. Kunka lawá taku ya, ngem munfialinum chi achormu as Dios."
34 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ay kun chaan naisurat as nan Lintigyu ay kenalen Apo Dios un, 'Kenalek un ap-apodios kayu'?*†
35 *Ammu takú met ay nan naisurat as nan Kalen Apo Dios at achi masok-sokatan, ya enawakian Apo Dios as ap-apodios nan chiyuycha naichatan nan kalen Apo Dios.*
36 *Kun pay ha-un, piniliyak kan Ama ya infiaorak asna's luta. Ay kananyu un chaak munkali as maifusor kan Apo Dios kiapú ta kenalek un, 'Ha-un nan Anak Apo Dios'?*‡
37 *Mu achek cha atun nan epadnon Ama at achiyak ud-ay afurotun.*
38 *Ngem mu atok chaná, uray achiyak afurotun, afurotunyu koma nan chiyuycha chak atuatun ta maammuwanyu ya maawatanyu ay wacha hi Ama kan ha-un, ya wachaak us kan hiya.*"
39 Penachascha kasin ay mangtiliw kan Jesus, ngem enlayawana chicha.
40 Angkiay ya kasin nunfiangad hi Jesus ay kinumchang henan wawwang ay Jordan henan lukiar ay nunfunfunyakian Juan ad kasin, ya hid-i nan nagyanana.
41 Ongor ay tataku nan inmuy kan hiya, at kenalicha, "Maid enat Juan as nakaskaschaaw ay sinyar, ngem am-in ay kenarkalen Juan maepangkep kan tona ay taku at tit-iwa."
42 Ongor ay tataku nan enmafurot kan Jesus hid-i.

11

Nan Natuyan Lazaro

1 Wacha nan usa ay laraki ay nan ngachana at Lazaro ay cha munsaket ad Betania. Hid-i nan ilen Maria ya nan sunúdna ay hi Marta.
2 Hi Maria ay anna nan mangikuyagtu as fiangfiangru as nan suken Jesus, ya punasanantu as nan fookna. Hi Lazaro ay sunúdna nan nunsaket.*
3 Isunga inmifiaor nan hen-aki ay fianafiai as uy mangifiakia kan Jesus un, "Apo, nan kiayyummu ay laylaychum at cha munsaket."

† **10:34** Sal. 82:6 ‡ **10:36** Jn. 17:17, 19 * **11:2** Jn. 12:3

4 Kun pay chinngor Jesus sa, kenalina, "*Nan saket ay anna at achi ekatuy*
Lazaro. Ommat na ta maichayaw hi Apo Dios, ya hiyasa nan kiapón nan
maichayawan nan Anak Apo Dios."
5 Laylaychun Jesus nan nauycha hen-anag-i ay cha Marta, Maria ya Lazaro.
6 As nan nangchamakian Jesus ay nunsaket hi Lazaro, nayaschi henan
lukiar ay kawad-ana as chuwa pay ay urkiw.
7 Kun pay narpas na, kenalen Jesus as nan disipulusna, "*Umuy takú kasin*
ad Judea."
8 Kenalen nan disipulus kan hiya, "Misturu, chaan nafiayag nan timpu ay
kiayud chaká nanglomtakan as nan chiyuycha Judio. Ay kasinka pay laing
munfiangad hid-i?"
9 Tinumfor hi Jesus, "*Ay kun maid hinpuru ya chuwa ay uras as nan kaorkia?*
Mu ngachana nan manarcharan as nan kaorkia at achi maesakiaw hiya, tay
mailana nan silaw†*asna's luta.*
10 *Ngem mu ngachana nan manarcharan as nan lafi at maesakiaw, tay maid*
nan silaw kan hiya."
11 Kun pay kenalen Jesus na, kenalina pay, "*Nan kiayyum takú ay hi Lazaro*
at nassuy, ngem uyku fiangunun hiya."
12 Tinumfor nan disipulus kan hiya, "Apo, mu nassuy hiya at omam-
maytu."
13 Nan laychun Jesus ay kanan at natuy hiya, ngem ka-anancha mu
nanassuy tit-iwa hi Lazaro.
14 Isunga narawag nan infiakian Jesus kan chicha, "*Natuy hi Lazaro,*
15 *ngem kiapú kan chakayu, naragsakak as nan kamaidku as nan kawad-ana*
as nan natuyana ta pumigsa nan pammatiyu kan ha-un. Ayu, uy takú ilaun
hiya."
16 Kenalen Tomas ay makali un Apel as nan kakadwana ay disipulus,
"Umuy takú us ta uray maetapi takú as nan Apo ay matuy."

Hi Jesus Nan Kurpuwan Chi Fiyag Ay Maid Patingkiana

17 Kun pay inumchan cha Jesus ad Betania, naammuwana ay opat at ay
urkiw nan nailurubkan Lazaro.
18 Nan nauy Betania at asnop ad Jerusalem. Umuy as turu ay kilometro nan
kaachawwina.
19 Ongor ay Judio nan enmali ay uy mangliwliwa kan cha Marta kan Maria
kiapú as nan natuyan nan sunúdcha.
20 Kun pay chinngor Marta ay cha omali hi Jesus, pinmitiw hiya ay uy
nanib-at kan hiya, ngem nayagyag hi Maria as afongcha.
21 Kenalen Marta kan Jesus, "Apo, mu kunka wacha hena at chaan koma
natuy nan sunúdku.
22 Ngem uray ad wani, ammok ay mu ngachana nan chawatum kan Apo
Dios, ichatna kan he-a."
23 Kenalen Jesus kan hiya, "*Matakuntu manipud as nan utúy nan sunúdmu.*"
24 "Ammok ay mataku kasin hiya as nan matakuwantu nan nunkatuy
manipud as nan utúy as nan anongos ay urkiw," ensongfiat Marta.
25 Kenalen Jesus kan hiya, "*Ha-un nan mangtaku as nan natuy manipud as*
nan utúy ya nan mangichat as nan fiyag ay maid patingkiana. Nan taku ay
omafurot kan ha-un at mataku challu uray mu matuy,
26 *ya mu ngachana nan matataku ay omafurot kan ha-un at achi matmatuy.*
Ay afurotum na?"

† **11:9** 8:12; 9:5

27 “O, Apo,” ensongfiat Marta. “Afurotok ay he-a nan Cristo ay Anak Apo
Dios. He-a nan sisin-udmi ay omali asna's luta.”

Nan Nun-akoran Jesus

28 Kun pay narpas ay infiakian Marta na, nunfiangad hiya ay uy nangayag
kan Maria ay sunúdna. Intubtufuna kan hiya, “Wacha nan Misturu hena, ya
cha chaka epaayag.”
29 As nan nanngoran Maria as sa, nalannigwat hiya, at inmuy kan Jesus.
30 Chaan pay inumchan hi Jesus henan fiabruy, tay kukutug henan lukiar
ay nanib-atan Marta kan hiya.
31 Nan chiyuycha Judio ay cha mangliwliwa kan Maria as fiaruy at in-
munudcha as nan nangil-ancha ay nalannigwat hiya ya pinmitiw. Ka-
anancha mu umuy as nan kawad-an nan lufok ta mun-akor.
32 Kun pay inumchan hi Maria as nan kawad-an Jesus ya inilana hiya,
nunlukfub as nan sangwanana. Kenalina kan hiya, “Apo, mu kunka wacha
hena at chaan koma natuy nan sunúdku ay laraki.”
33 As nan nangil-an Jesus kan Maria ya nan chiyuycha Judio ay inmunud
kan hiya ay cha mun-ag-akor, nginmuyus hiya as solet ya nalilifok chi
numnumna.
34 Senarudsudna kan chicha, “*Ay chaud nan nangilubkanyu kan hiya?*”
“Apo, aka ta uy takú ilaun,” ensongfiatcha.
35 Nun-akor hi Jesus.
36 Kenalen nan chiyuycha Judio, “Ilaunyu, ongor paat chi layadna kan
hiya.”
37 Ngem kenalen nan tapen nan tataku, “Ay fiakun hiya nan nangepaam-
may as matan nan nafurag ta makaila? Adchi ngay t'uyna enparufus ay
natuy hi Lazaro?”

Nan Natakuwan Lazaro Manipud As Nan Utúy

38 Kasin nginmuyus as solet hi Jesus as nan naesnopana as nan nailubkan
Lazaro. Nan lufokna at natuktukan ay chupras ya natatangfian as ad-acha
ay fiatu.
39 “*Kaanunyu nan fiatu,*” infilin Jesus.
Ngem kenalen Marta ay sunúd nan natuy, “Ayokayong! Apo, mun-akub at
a, tay opat at ay urkiw nan nailurubkana!”
40 Kenalen Jesus kan hiya, “*Ay chaanku infiakia kan he-a ay mu omafurotka
at mailam nan kaichayawan Apo Dios?*”
41 Isunga kenaancha nan fiatu. Angkiay ya nuntangad hi Jesus, ya kanana,
“*Ama, munyamanak kan he-a, tay chinngorak kan he-a.*
42 *Ammok ay kanayonak ay chungrun kan he-a, ngem kanak na kiapú as nan
nauycha tataku hena ta afurotuncha ay he-a nan nangifiaor kan ha-un.*”
43 Kuna pay kenali na, inpigsana ay nangifukiaw, “*Lazaro, pumitiwka!*”
44 Pinmitiw nan natuy. Napopotepotan chi limana ya sukina as lopot, ya
naapongotan us nan lupana as panyu. Angkiay kenalen Jesus kan chicha,
“*Kaanunyu nan hanacha naepopotepot kan hiya ta mafialin ay komatam.*”

Nan Nuntuturakian Nan Judio Ay Mangpatuy Kan Jesus
(Mat. 26:1-5; Mar. 14:1-2; Luc. 22:1-2)

45 Nan ongor as nan chiyuycha Judio ay enmali ay nangliwliwa kan Maria
ya nangila as nan enat Jesus at enmafurotcha kan hiya.
46 Ngem nan tapina kan chicha at inmuycha as nan chiyuycha Fariseo, ya
infiakiacha kan chicha nan enat Jesus.

47 Angkiay nan chiyuycha Fariseo ya nan anap-apon chi papachi at nakim-
itincha as nan chiyuycha membron nan Sanhedrin. Kenalicha kan chicha,
“Anan atun takú ngay? Nan taku ay ansa at ongor chi nakaskaschaaw ay
sinyar ay chana at-atun!
48 Mu ukiayun takú hiya ay mangiturturuy as sa, am-in ay tataku at
omafurotchantu kan hiya. Mu hiyasa, omalintu nan chiyuycha toray ay i-
Roma ay manachael as nan Templo takú ya uray nan nasyon takú.”
49 Ngem nan usa kan chicha at hi Caifas ay kangatuwan ay pachi as nan
hiyachi ay tawwun nan nangali, “Kenomsaw kayu! Maid paat ammuyu!
50 Ay achiyu maawatan ay un-unuyna kan chakayu ay nan usa ay taku at
matuy para as nan tataku mu nan intiru ay nasyon nan machachael?”
51 Nan nauy infiakian Caifas at chaan nurpu as nan mismu ay numnumna,
ngem kiapú ta hiya nan kangatuwan ay pachi as nan hiyachi ay tawwun,
enpaepadton Apo Dios kan hiya ay matuy hi Jesus para as nan tataku ay
Judio.
52 Fiakun yangkiay para as nan chiyuycha Judio, ngem am-in ay an-ak Apo
Dios ay wacha henan tukutukún ay luglukiar at amonguna ay mun-us-usaun.
53 Nunlapu as nan hiyachi ay urkiw, nuntuturag nan anap-apon chi Judio
as atuncha ay mangpatuy kan Jesus.
54 Isunga chaan at nunfiabfiaat hi Jesus as nan kawad-an nan tataku ad
Judea, ngem kun at nak-ak hiya ya nan disipulusna ay inmuy henan ili ay
Efraim ay asnop henan disyerto, ya hid-i nan nayaschiyancha.
55 As nan hiyachi, kiayud umchan nan Fiastan chi Judio ay makali un
Munlausan. Ongorcha nan enmabrat ad Jerusalem ay nurpu henan sigsikib
ay uy mangekaman as nan iniili ay ukialicha ay panagcharos sakbay makifi-
astacha.
56 Kuncha pay inumchan nan tataku ad Jerusalem, chacha anapun hi Jesus.
As nan naamongancha as Templo, nunsesennarudsudcha, “Ngachana nan
munnunumnummu? Ay achi ngun omali hi Jesus ay makifiasta?”
57 Nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha Fariseo at infilincha as
nan tataku ay mu wacha nan nangammu as nan kawad-an Jesus, masapor
epakaammuna ta tiliwuncha hiya.

12

Nan Nangikuyakian Maria As Fiangfiangru As Nan Suken Jesus (Mat. 26:6-13; Mar. 14:3-9)

1 As nan hiyachi, unum pay ay urkiw sakbay nan Fiastan chi Munlausan.
Inmuy cha Jesus ad Betania ay ilen Lazaro ay tenakuna manipud as nan utúy.
2 Nunsakianacha hid-i as kanuncha as nan maschum ta pachayawancha
hi Jesus. Finmachang hi Marta ay nun-iwaras as makan, ya hi Lazaro at usa
as nan chiyuycha nakiufong kan Jesus.
3 Angkiay ya hi Maria at enarana nan kakudwan chi litro ay nanginngina-
an ay fiangfiangru ay nardu ay maid naekaskaslang. Inkuyagna as nan
suken Jesus, angkiay inpunasna nan fookna. Nan fiangruna at nunwaras as
nan intiru ay afong.
4 Ngem kun pay hi Judas Iscariote ay usa as nan disipulus Jesus ay
mangesepseptu kan Jesus, kenalina as nan nangil-ana's chi,
5 “Ayyiwka sa paat! Anuy chaan naelaku na ay fiangfiangru as turon kiasot
ay dinario ya maichat nan lakuna as nan chiyuycha pugli?”

6 Kenalina sa, fiakun kiapú ta sug-angana nan pugli, ngem kiapú ta
mangaakiw hiya. Hiya us nan mamangchun as nan sipingcha, ya ukialina
ay mangakét para as nan mismu ay osaruna.
7 Kenalen Jesus kan Judas, "*Pay-anyu! Intutupugna sa ta esakianana nan*
achorku para as nan urkiw ay mailubkak.
8 *Nan chiyuycha pugli at kanayoncha ay wacha kan chakayu. Ngem kun pay*
ha-un, achiyak kanayon ay wacha kan chakayu."

Nan Planon Nan Anap-apon Chi Papachi Ay Mangpatuy Kan Lazaro

9 As nan nangammuwan nan ongor ay Judio ay wacha hi Jesus ad Betania,
inmuycha hid-i. Nan inmuyancha at fiakun yangkiay kiapú kan Jesus, ngem
kiapú ta laychuncha us ay ilaun hi Lazaro ay tenakuna manipud as nan utúy.
10 Isunga plenanon nan anap-apon chi papachi ay patayun us hi Lazaro,
11 tay kiapú kan hiya, ongor as nan chiyuycha Judio nan cha mak-ak kan
chicha ya cha omafurot kan Jesus.

Nan Nangchayawan Nan Tataku Kan Jesus As Nan Inmuyana Ad Jerusalem (Mat. 21:1-11; Mar. 11:1-11; Luc. 19:28-40)

12 As nan kafikiatana, nan ongoongor ay tataku ay enmali ay nakifiasta at
chinngorcha ay cha omali hi Jesus ad Jerusalem.
13 Isunga enmaracha as pangan chi palma ay kaiw, ya uycha sinib-at hiya.
Infugfukiawcha, "Machaychayaw hi Apo Dios! Bendisyonan koma Apo Dios
nan naifiaor as pannakaachorna. Bendisyonan koma Apo Dios nan Aren nan
Israel!"
14 Enpaaran Jesus nan urfun ay dongki, ya nunsakay hiya ay kaman as nan
naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
15 "Chakayu ay tataku ad Jerusalem, achi kayu umugyat. Ilaunyu! Cha omali
nan ariyu ay nunsasakay as nan urfun ay dongki."*
16 Nan nauycha enommat at chaan naawatan nan disipulus Jesus as nan
hiyachi ay timpu. Ngem as nan naichayawan Jesus as nan natakuwana
manipud as nan utúy, hiyachi nan nangnumnumancha ay nan nauycha
maepangkep kan hiya at naisuratcha as nan Kalen Apo Dios ya enkamancha
chaná kan hiya.
17 Nan ongor ay tataku ay nangila as nan nangayakian Jesus kan Lazaro
as nan lufokna ya nangtakuwana kan hiya manipud as nan utúy at chacha
epachapachamag nan inilacha.
18 Hiyachi nan kiapúna ay ongoongorcha nan uy nanib-at kan Jesus, tay
nachamagcha nan nauy nakaskaschaaw ay sinyar ay enatna.
19 Angkiay ya kenalen nan chiyuycha Fariseo as nan tunggal usa, "Ilaunyu
at maid atun takú! Am-in ay tataku at chacha umunud kan hiya."

Nan Nangifiag-an Jesus As Nan Katuyana

20 Wachacha nan tapen nan Griego ay naetatapi as nan chiyuycha uy
nunchaychayaw kan Apo Dios as nan fiasta ad Jerusalem.
21 Inmuycha kan Felipe ay i-Betsaida ad Galilea, at kenalicha kan hiya, "Sir,
laychunmi ngay koma ay ilaun hi Jesus."
22 Uy infiakian Felipe kan Andres, at uycha infiakia ay chuwa kan Jesus.
23 Kenalen Jesus kan chicha, "*Enmali at nan uras ay maichayawan nan*
Naepadtu ay Anak chi Taku.
24 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan nauy ay ommat at maepachong as*
nan usa ay fokel ay makiab-onan as nan luta ya kaman matuy. Mu assena,

---

* **12:15** Zac. 9:9

achi hihiya ay us-usa. Ngem uray kaman matuy, tomemeltu, at fumkias as ongoongor.
25 *Nan taku ay nan mismu ay fiyagna yangkiay nan laylaychuna at mal-*
itawnantu. Ngem nan taku ay fiakun nan mismu ay fiyagna asna's luta nan
laylaychuna at matakuntu in-inkiana.
26 *Mu ngachana nan manglayad ay munserfi kan ha-un, masapor unuchu-*
nak, ya henan kawad-ak, hid-i us nan kawad-an nan fiabfiaarok. Mu ngachana
nan munserfi kan ha-un, ichayaw Amak hiya."

Epakaammon Jesus Nan Matuyana

27 Inturuy Jesus, "*Ad wani, malilifok as solet chi numnumku, ya anan*
ekararagku? Ay ekararagku un, 'Ama, esarakanak as nan nauy omali ay
likiatku'? Achi, tay hiyana ay likiat nan pangkep nan enmaliyak hena.
28 *Kun at nan kanak, 'Ama, epailam nan kaichayawan nan ngachanmu.'* "
Angkiay ya wacha at nan kali ay nurpu ad chaya ay kanana, "Enpailak at nan kaichayawak, ya kasinkuntu epaila."
29 Nan ongor ay tataku ay nangatakchug hid-i at chinngorcha chi ay kali. Kenalen nan tapina kan chicha un kinmud-or. Nan tapina at kenalicha, "Nunkali nan anghel kan hiya."
30 Tinumfor hi Jesus kan chicha, "*Nan nauy kali ay chinngoryu at fiakun*
para kan ha-un, ngem kun at para kan chakayu.
31 *Ad wani nan maokomán nan tataku asna's luta, ya ad wani us nan*
maamisan Satanas ay ap-apon chi achi omaafurot.†
32 *Kunak pay maetag-uy manipud asna's luta, awisoktu nan am-in ay tataku*
ta omafurotcha kan ha-un."
33 Kenalina na ay mangepakaammu as nan atuna ay matuy.
34 Angkiay ya tinumfor nan ongor ay tataku, "Ammumi met ay kanana as nan Lintig takú ay nan Cristo at mataku in-inkiana. Adchi t'uymu kanan un, 'Masapor maetag-uy nan Naepadtu ay Anak chi Taku'? Ngachan tona ay Naepadtu ay Anak chi Taku?"
35 Tinumfor hi Jesus, "*Hen-omaketan yangkiay nan mawawad-an nan silaw*
kan chakayu. Iturturuyyu ay manaran as nan mawawad-an pay laing nan
silaw kan chakayu sakbay maschuman kayu. Tay nan taku ay manaran as nan
ngongot at achina ammu nan ay-ayana.
36 *As nan mawawad-an pay laing nan silaw kan chakayu, omafurot kayu as*
nan silaw ta munfialin kayu as tataku ay nasilawan chi numnumcha." As nan nangaliyan Jesus as na, nak-ak hiya, ya chaan nunpaila kan chicha.

Nan Achi Omafurotan Nan Chiyuycha Judio

37 Uray kun ongor nan nakaskaschaaw ay sinyar ay enpappailan Jesus kan chicha, kuncha challu achi afurotun hiya
38 ta matongpar nan kenalen Isaias ay pomapadtu un, *"Apo, ay kun wachay*
enmafurot as nan enpakaammumi? Ay kun wachay enmafurot as nan en-
pailam ay pannakafialinmu?" ‡
39 Nan kiapúna as achicha omafurotan at wacha ngamin us nan kenalen Isaias un,
40 "Finurag Apo Dios nan matacha ya enpatangkena nan numnumcha ta
achicha maila ya achicha us maawatan ya achicha munsakong kan
hiya ta epaammayna chicha."§
41 Kenalen Isaias na, tay inilana nan kaichayawan Jesus ad pus-uy ya infi-akiana nan maepangkep kan hiya.

---

† **12:31** Jn. 14:30; 16:11 ‡ **12:38** Isa. 53:1 § **12:40** Isa. 6:10

42 Uray mu hiyachi, ongor ay anap-apon chi Judio nan enmafurot kan
Jesus. Ngem kuncha chaan ipudnu nan pammaticha, tay umugyatcha mu
epak-ak nan chiyuycha Fariseo chicha as nan senagoga,
43 tay laylaychuncha nan mangchaychayawan nan tataku kan chicha mu
nan mangchayawan Apo Dios kan chicha.

Nan Maokóm Kiapú As Nan Kalen Jesus

44 Angkiay ya inpigsan Jesus ay nangali, "*Nan taku ay omafurot kan ha-un
at fiakun yangkiay ha-un nan afurotuna ngem patí nan nangifiaor kan ha-un.*
45 *Nan taku ay mangila kan ha-un at ilauna us nan nangifiaor kan ha-un.*
46 *Enmaliyak as kaman silaw asna's luta ta mu ngachana nan omafurot kan
ha-un at achi mayayaschi as nan ngongot.*
47 "*Mu ngachana nan manngor as nan chak isursuru ya achina tongparun at
achek okomún hiya. Tay chaanak enmali ay mang-okóm as nan tataku asna's
luta, ngem kunak at enmali ay mangesarakan kan chicha.*
48 *Wacha nan mang-okóm as nan mangachi kan ha-un ya achi mang-awat as
nan chiyuycha kanak. Nan nauycha kenarkalek at chicha nan mang-okóm kan
hiya as nan anongos ay urkiw.*
49 *O, tit-iwa, tay chaanak nunkarkali as nan mismu ay kalibfengak, ngem kun
at hi Ama ay nangifiaor kan ha-un nan nangifilin kan ha-un as nan masapor ay
kanak.*
50 *Ammok ay nan filina at muntoróng as nan fiyag ay maid patingkiana.
Isunga nan infilin Amak kan ha-un at hiya yangkiay nan kenarkalek.*"

13

Nan Nangisuwan Jesus As Nan Disipulusna

1 As nan kiayud umchanan nan Fiastan chi Munlausan, ammon Jesus
ay inumchan nan uras ay mak-akana asna's luta ya munfiangchana kan
Amana. Kanayona ay lenaylayad nan disipulusna, ya lenaylayadna chicha
inkiana as nan natuyana asna's luta.
2 As nan lafi, as nan cha manganan cha Jesus, enpanumnum at Satanas kan
Judas ay potot Simon Iscariote nan pangkepna ay mangesepsep kan Jesus.
3 Aammon Jesus ay am-in ay pannakafialin at inchat Amana kan hiya. Am-
muna us ay kan Apo Dios nan nurpuwana ya kan hiya nan munfiangchana.
4 Isunga tenmakchug hi Jesus, ya kenaana nan kakiayna, angkiay ensali-
fudna nan tuwarya as kitangna.
5 Kun pay narpas sa, tenorwana nan parangkiana as chanum. Angkiay ya
enlapuna ay mangisu as nan disipulusna, ya punasana as nan tuwarya ay
ensasalifudna as kitangna.
6 Kun pay naekchang kan Simon Pedro, kenalen Pedro kan hiya, "Apo, ay
he-a nan mangisu kan ha-un?"
7 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Nan nauy chak at-atun at achim maawatan
ad wani, ngem maawatamtu as kasin.*"
8 Kenalen Pedro kan Jesus, "Aw, achiyaktu poros is-isuwan kan he-a, Apo."
Ngem tinumfor hi Jesus, "*Mu achek isuwan he-a at achika maifilang as
disipulok.*"
9 Tinumfor hi Pedro, "Mu hiyasa payat, Apo, fiakun yangkiay nan sukek
nan urasam ngem uray us nan limak ya nan urok."
10 Kenalen Jesus, "*Nan taku ay chakus nun-umus at achi kis-an mun-umus
kasin, kun yangkiay mun-isu, tay nacharos hiya. Nacharos kayu, ngem achi
kayu am-in.*"

11 Aammon Jesus nan mangesepsep kan hiya, isunga kenalina, "*Achi kayu*
am-in nacharos."
12 Kuna pay lenpas ay nangisu kan chicha, kasin nunkakiay ya nunfiangad
as nan tokorana. Senarudsudna as nan disipulusna, "*Ay maawatanyu nan*
nauy enatku kan chakayu?
13 *Nan awagyu kan ha-un ay 'Misturu' ya 'Apo' at ustu, tay tit-iwa met ay ha-*
un sa.
14 *Mu ha-un ay Apoyu ya Misturuyu at inisuwak chakayu, masapor us mun-*
iinnisu kayu.
15 *Enpailak met nan turachunyu ta atunyu us koma nan kaman as nan enatku*
kan chakayu.
16 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan mafiabfiaor at achi am-amud mu*
nan amona. Kaman us as nan naifiaor at achi am-amud mu nan nangifiaor kan
hiya.
17 *Mu ammuyu chaná, nakiasat kayu mu atunyu!*
18 "*Fiakun chakayu am-in nan chak ifiagfiakia, tay ammok nan chiyuycha*
pinilek. Ngem masapor matongpar nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
*kanana, 'Nan nakekan kan ha-un at hiya nan nunfialin as kafusorku.'**
19 *Ifiakiak na kan chakayu ad wani sakbay ommat ta as nan ommatana at*
afurotunyu ay ha-un nan Cristo.†
20 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan taku ay mang-awat as nan ifiaorku*
at ha-un nan awatuna, ya nan mang-awat kan ha-un at awatuna nan nangi-
fiaor kan ha-un."

Nan Nangifiag-an Jesus As Nan Maesepsepana (Mat. 26:20-25; Mar. 14:17-21; Luc. 22:21-23)

21 Kun pay narpas ay infiakian Jesus na, nalilifokan as solet nan num-
numna. As nan hiyachi, narawag ay infiakiana, "*Ifiakiak kan chakayu nan*
tit-iwa. Wacha kan chakayu nan usa ay mangesepsep kan ha-un."
22 Nun-iinnila nan disipulusna, tay achicha poros ammu mu ngachana kan
chicha nan chana kanan.
23 Nan usa as nan disipulusna ay laylaychun Jesus at naichachapat kan
Jesus.
24 Sininyasan Simon Pedro hiya, ya kanana, "Sarudsuchum pay kan Apo
mu ngachana kan chitaku nan chana kanan."
25 Isunga nan naichachapat kan Jesus at kaskasin naesnop kan hiya, ya
senarudsudna, "Apo, ngachan ngay tud-i?"
26 "*Nan mangichataktu as nan nauy tenapay ay esawsawku at hiya,*" ensong-
fiat Jesus. Kuna pay ensawsaw nan tenapay, inchatna kan Judas ay potot
Simon Iscariote.
27 As nan hiyachi ay nangor-an Judas as nan tenapay, nasannukop hi
Satanas kan hiya.
Kenalen Jesus kan hiya, "*Kamuwum! Atum at nan hana planom ay atun.*"
28 Maid nakaawat as nan chiyuycha nakekan kan Jesus mu adchi t'uy
kenalen Jesus chi kan Judas.
29 Kiapú ta hi Judas nan mamangchun as nan sipingcha, ka-anan nan
tapina kan chicha un uy at cha ifiakian Jesus kan hiya ay uy lomaku as
kasaporancha as nan hana ay fiasta winnu uy umichat as siping as nan pugli.
30 As nan nang-awatan Judas as nan tenapay, napannitiw hiya. Lafi as nan
hiyachi.

Nan Fiarú Ay Filin

* **13:18** Sal. 41:9 † **13:19** Exo. 3:14; Jn. 8:28,58; 14:29

31 As nan nak-akan Judas, kenalen Jesus, "*Ad wani, maichayaw nan*
Naepadtu ay Anak chi Taku, ya babaen kan hiya at maila nan kaichayawan Apo
Dios.
32 *Mu maichayaw hi Apo Dios babaen kan hiya at hi Apo Dios us ay mismu*
nan mangepaila ay dagus as kaichayawan nan Naepadtu ay Anak chi Taku.
33 "*Chakayu ay an-akku, hen-omaketan yangkiay nan kawad-ak kan*
chakayu. Anapunaktu kan chakayu, ngem ifiakiak ad wani kan chakayu nan
infiakiak as nan anap-apon chi Judio ay achi kayu makauy henan ay-ayak.‡
34 *Nauy nan fiarú ay filinku kan chakayu: Munlelennayad kayu. Kaman as*
nan nanglaylaychanak kan chakayu at assesa us ay masapor munlelennayad
kayu.§
35 *Mu hiyasa ay munlelennayad kayu, maammuwantu nan am-in ay tataku*
ay chakayu nan disipulusku."

Nan Nangifiag-an Jesus As Nan Nangesaotan Pedro Kan Hiya (Mat. 26:31-35; Mar. 14:27-31; Luc. 22:31-34)

36 Senarudsud Simon Pedro kan Jesus, "Apo, ay chaud nan ay-ayam?"
"*Henan ay-ayak at achika makaunud ad wani kan ha-un, ngem umunud-*
kantu as kasin," ensongfiat Jesus.
37 Senarudsud kasin Pedro, "Apo, adchi t'uyak achi makaunud kan he-a ad
wani? Nakasakianaak met ay matuy para kan he-a."
38 Tinumfor hi Jesus, "*Ay tit-iwa ay nakasakianaka ay matuy para kan ha-*
un? Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Achi munkokakok nan ka-or inkiana mamen
turu ay esaotak kan he-a."

14

Hi Jesus Nan Charan Ay Umuy Kan Dios Ama

1 Inturuy Jesus, "*Achi kayu malilifokan, ngem kun kayu at omafurot kan Apo*
Dios, ya omafurot kayu us kan ha-un.
2 *Ongor chi magyanan as nan kawad-an Amak ad chaya, ya umuyak hid-i ay*
mangesakiana as nan magyananyu. Mu kun achi tit-iwa nan chak kankanan
at infiakiak koma kan chakayu.
3 *As nan umuyak ya mangesakianaak as nan magyananyu, omaliyaktu kasin*
ay mangekatam kan chakayu ta wacha kayuntu us as nan kawad-ak.
4 *Ammuyu met nan charan ay umuy as nan ay-ayak.*"
5 Kenalen Tomas kan Jesus, "Apo, achimi met ammu nan ay-ayam.
Ngachana ngay nan atunmi ay mangammu as nan charan?"
6 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Ha-un nan charan ay umuy ad chaya, nan*
kurpuwan chi kenatit-iwa ya nan mangichat as fiyag. Maid makaali kan Amak
mu achi babaen kan ha-un.
7 *Mu tit-iwa ay am-ammuwak at am-ammuyu us hi Amak. Munlapu ad wani,*
am-ammuyu challu hiya, ya kamanyu tit-iwa inila hiya."
8 Kenalen Felipe kan Jesus, "Apo, epailam kan chakami nan Ama. Mu atum
sa, mapnek kami."
9 Tinumfor hi Jesus kan hiya, "*Ayokayong Felipe! Kunak cha nafiayag kan*
chakayu am-in ya, ay achiyak pay laing am-ammu kan he-a? Nan nakaila at
kan ha-un at inilana us nan Ama. Anuymu kanan un, 'Epailam nan Ama kan
chakami?'
10 *Ay achim afurotun ay wachaak kan Amak, ya wacha hi Amak kan ha-un?*
Nan kenarkalek kan chakayu at chaan nurpu as numnumku ngem hi Amak ay
mawawacha kan ha-un nan cha mangekaman as nan atuna.

---

‡ **13:33** Jn. 7:34; 8:21 § **13:34** Jn. 15:12; 1 Jn. 3:23-24; 4:7-11

11 *Afurotunyu nan kanak ay wachaak kan Ama ya wacha hi Ama kan ha-un.*
Mu achiyu afurotun nan kanak, afurotunyu kiapú as nan nakaskaschaaw ay
en-enatku.
12 *"Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan ngachana ay omafurot kan ha-un*
at atunantu us nan chak at-atun. Am-amud pay nan atuna mu nan nauycha,
tay munfiangachak kan Ama.
13 *Nan ngachana ay chawatunyu kiapú as nan nakius-usaanyu kan ha-un at*
atoktu ta maichayaw nan Ama babaen as nan Anakna.
14 *O, mu chumawat kayu as kumpurmi kiapú as nan nakius-usaanyu kan ha-*
un, atoktu."

Nan Nangifiag-an Jesus Ay Epaalina Nan Espiritu Santo

15 Kenalen us Jesus, *"Mu laylaychunak kan chakayu, tongparunyu nan*
filfilinku.
16 *Chawatoktu kan Ama, at ifiaorna nan Fumadfiachang as pannakaa-*
chorku. Hiya at mawawacha kan chakayu in-inkiana.
17 *Hiya nan Espiritu Santo ay mangisursuru as nan kenatit-iwa. Nan tataku*
asna's luta ay achi omafurot at achicha mafialin ay awatun hiya, tay achicha
maematonan ya achicha ammu hiya. Kun pay chakayu, ammuyu hiya, tay
makepagyan kan chakayu, ya awni at mawawacha kan chakayu.
18 *"Achek taytaynan chakayu ay kaman maid chanakchakorcha, tay munfi-*
angachaktu challu kan chakayu.
19 *Achi mafiayag at achiyaktu il-ilaun as nan tataku ay achi omafurot kan*
ha-un. Ngem chakayu at ilaunaktu. Kiapú ta matakuwak at mataku kayu us.
20 *As nan hana ay urkiw, maammuwanyuntu ay wachaak kan Ama, ya wacha*
kayu kan ha-un, ya wachaak kan chakayu.
21 *Nan mang-awat ya mangtongpar as nan filfilinku at hiya nan manglay-*
layad kan ha-un. Nan manglaylayad kan ha-un at laylaychuntu Ama hiya. Uray
ha-un at laylaychoktu us hiya, ya epakaammoktu kan hiya nan maepangkep
kan ha-un."
22 Senarudsud Judas (fiakun hi Judas Iscariote), "Apo, adchi t'uy kan
chakami yangkiay nan mangepakaammuwam as nan maepangkep kan he-a
ya fiakun as nan am-in ay tataku asna's luta?"
23 Tinumfor hi Jesus kan hiya, *"Mu ngachana nan manglaylayad kan ha-un*
at tongparuna nan ifiakiak. Hi Amak at laylaychunantu hiya, ya omali kamintu
*ay chuwa ay makeafong kan hiya.**
24 *Nan taku ay achi manglaylayad kan ha-un at achina tongparun nan*
ifiakiak. Nan nauy kali ay chinngoryu at chaan nurpu as numnumku, ngem
nurpu kan Ama ay nangifiaor kan ha-un.
25 *"Infiakiak chaná kan chakayu ad wani ay wachaak pay laing kan chakayu.*
26 *Ngem ifiaortu Amak nan Fumadfiachang ay hiya nan Espiritu Santo as*
pannakaachorku. Hiyantu nan mangisuru kan chakayu as nan am-in ya
mangepanumnum as nan am-in ay infiagfiakiak kan chakayu.
27 *"Nan natalna ay numnum nan ifiatek kan chakayu. O, nan nauy natalna*
ay numnum ay nurpu mismu kan ha-un at achi poros maepachong as nan ichat
nan tataku asna's luta. Isunga achi kayu malilifokan winnu umug-ugyat.
28 *Chinngoryu met nan kenalek kan chakayu ay mak-akak, ngem munfian-*
gachaktu kan chakayu. Mu lenaylayachak kan chakayu, naragsakan kayu
koma, tay komatamak kan Ama. Tay hi Ama at am-amud mu ha-un.
29 *Infiakiak na kan chakayu ad wani sakbay ay ommat ta as nan ommatana,*
omafurot kayu kan ha-un.

---

* **14:23** 2 Co. 6:16; Efe. 3:17; Pal. 3:20; 21:3

30 *“Achi mafiayag chi maketagtakiatforak kan chakayu, tay cha omali hi*
Satanas ay ap-apon chi achi omaafurot. Maid pannakafialina ay mangetoray
kan ha-un,†
31 *ngem masapor maammuwan nan tataku asna's luta ay laylaychok hi Ama.*
Hiyana nan kiapúna ay am-in ay infilin Ama kan ha-un at tongparok. Maligwat
kayu ta uy takú,” kenalina.

15

Maepachong Hi Jesus As Nan Puon Chi Ubas

1 Infiakian Jesus na ay maepadpachongan, *“Ha-un nan tit-iwa ay puon chi*
*ubas, ya hi Amak nan mangay-aywan.**
2 *Songpatuna nan tunggal panga ay achi fumkias, ya charosana nan chiyuy-*
cha panga ay fumkias ta omong-ongor chi fukiascha.
3 *Chakayu nan maepachong as nan chiyuycha panga ay chakus nacharosan*
kiapú as nan nangafurotanyu as nan kalek ay infiagfiakiak kan chakayu.
4 *Iturturuyyu ay mawawacha kan ha-un, ya mawawachaak us kan chakayu.*
Nan panga at maid atuna ay fumkias mu naisiyan as nan puuna. Kaman us
kan chakayu at maid fukiasyu as nan pammatiyu sukúd kayu mawawacha kan
ha-un.
5 *“Ha-un nan puon chi ubas, ya chakayu nan chiyuycha panga. Nan*
ngachana ay mawawacha kan ha-un ya mawawachaak us kan hiya at hiyantu
nan omongor chi fukiasna as nan pammatina, tay maid maekamanyu mu
maichak kan chakayu.
6 *Nan achi mawawacha kan ha-un at maichus-ortu ay kaman as nan panga*
ay nasongpat. Mu narangu nan assesesa ay panga, maamong ya maichus-
orcha as nan apuy ta mapuorancha.
7 *Mu mawawacha kayu kan ha-un ya mawawacha nan kalek kan chakayu,*
uray ngachana nan chawatunyu ay laychunyu, maichattu kan chakayu.
8 *Hiyana nan maichayawan Amak mu omongor nan fukiasyu as nan pam-*
matiyu. Mu assena, hiyana us nan mangepaila ay chakayu nan disipulusku.
9 *“Kaman as nan manglaylaychanan Amak kan ha-un at assena us nan*
manglaylaychanak kan chakayu. O, masapor mawawacha kayu ngarud as
nan layadku kan chakayu.
10 *Mu tongparunyu nan infilfilinku, mawawacha nan layadku kan chakayu.*
Tay uray ha-un at tenongparku nan infilfilin Amak, ya mawawacha nan
layadna kan ha-un.
11 *Infiakiak chaná kan chakayu ta mawawacha nan lagsakku kan chakayu*
ya maid munkurangana.†
12 *“Nauy nan filinku kan chakayu: Munlelennayad kayu ay kaman as nan*
nanglaylaychanak kan chakayu.‡
13 *Nan kaamuchan ay layad ay epailan nan taku at hiyana nan mangichatana*
as nan fiyagna ta mataku nan kiakiayyumna.
14 *Chakayu nan kiakiayyumku mu tongparunyu nan ifilinku kan chakayu.*
15 *Fiakun at mafiabfiaor nan awagku kan chakayu, tay nan mafiabfiaor at*
achina ammu nan cha at-atun nan amona. Kunku at awakian chakayu as
kiakiayyumku, tay nan am-in ay chinchinngorku kan Amak at enpakaammok
kan chakayu.
16 *Fiakun chakayu nan nangpili kan ha-un, ngem ha-un nan nangpili ya*
nangchutok kan chakayu ta uyyu paafurotun nan ongor ay tataku ay chicha

† **14:30** Jn. 12:31; 16:11 * **15:1** Sal. 80:8-18: Isa. 5:1-2, 7 † **15:11** Jn. 16:24; 17:13 ‡ **15:12** Jn. 13:34; 1 Jn. 3:23-24; 4:7-11

nan maepachong as nan fukiasyu as nan pammatiyu ay mawawacha in-inkiana. Mu atunyu sa, uray ngachana nan chawatunyu kan Ama kiapú as nan nakius-usaanyu kan ha-un at ichatnantu kan chakayu.
17 *Hiyana ngarud nan ifilinku kan chakayu: Munlelennayad kayu.*"

Nan Namalikiatan Nan Achi Omaafurot As Nan Disipulus Jesus

18 Inturuy Jesus, "*Mu inglun chakayu as nan tataku ay achi omaafurot, numnumunyu ay ha-un nan enmon-ona ay iningorcha.*
19 *Mu makius-usa kayu as nan achi omaafurot asna's luta, laylaychun chakayu kan chicha ay pachongcha. Ngem kiapú ta pinilek chakayu ta maisiyan kayu kan chicha ay achi omaafurot. Isunga iinglun chakayu kan chicha.*
20 *Numnumunyu nan karkalek ay infiakiak kan chakayu: 'Nan mafiabfiaor at achi am-amud mu nan amona.'*§*Mu palikiatunak kan chicha at palikiatun-chantu us chakayu. Mu tongparuncha nan insursurok at tongparunchantu us nan isursuruyu.*
21 *Ngem am-in chaná ay likiat at epalak-amchantu kan chakayu kiapú as nan enmafurotanyu kan ha-un, tay achicha ammu nan nangifiaor kan ha-un.*
22 *Mu chaanak enmali ya chaanku infiakia kan chicha, fiakuncha fiasor nan achicha mangafurotan kan ha-un. Ngem ad wani at maid maepanforcha para as nan fiasorcha.*
23 *Nan taku ay mangiingor kan ha-un at iingoruna us hi Amak.*
24 *Mu chaanku enkaman as nan nangiil-ancha nan nakaskaschaaw ay maid poros usa ay taku ay makaekaman at chaancha koma finmasor. Ngem ad wani, uray inilacha at iinglunak ya hi Amak.*
25 *Hiyana nan enommat ta matongpar nan naisurat as nan Lintigcha ay kanana, 'Iningorak kan chicha ay maid kiapkiapúna.'**
26 "*Omalintu nan Fumadfiachang ay murpu kan Ama. Hiya nan Espiritu Santo ay ifiaorkuntu ay mangisuru as nan kenatit-iwa kan chakayu. O, hiyantu nan mangepaneknek as nan maepangkep kan ha-un.*†
27 *Chakayu us at paneknekanyuntu nan maepangkep kan ha-un, tay naituntun-ud kayu kan ha-un nunlapu as nan laplapuna.*

16

1 "*Am-in chaná at kenalek kan chakayu ta achiyu koma chukchukkian nan pammatiyu kan ha-un.*
2 *Epak-ak chakayuntu as nan senagogacha. Fiakun yangkiay sa, tay omal-intu nan timpu ay nan tataku ay mangpatuy kan chakayu at numnumunchantu ay chacha munserserfi kan Apo Dios.**
3 *Hiyanantu nan atuncha kan chakayu, tay achicha am-ammu hi Ama winnu ha-un.*
4 *Ifiagfiakiak chaná kan chakayu ad wani ta as nan omaliyan nan timpu ay mangekamanancha's na, manumnumyuntu ay infiafiakiak kan chakayu.*"

Nan Atun Nan Espiritu Santo

Inturuy Jesus, "*Chaanku infiakia chaná as nan laplapuna ay nun-isuruwak kan chakayu, tay nawawachaak kan chakayu.*
5 *Ad wani, munfiangachak as nan nangifiaor kan ha-un. Ngem uray mu hiyasa, maid manarsarudsud kan chakayu un, 'Ay chaud nan ay-ayam?'*
6 *Ngem kiapú ta infiakiak chaná kan chakayu ad wani, ngumunguyus kayu.*

---

§ **15:20** Jn. 13:16 * **15:25** Sal. 35:19; 69:4 † **15:26** Jn. 14:16-17, 26 * **16:2** Ara. 26:9-11

7 *Uray mu hiyasa, ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa: Para as nan omam-*
mayanyu nan mak-akak. Tay mu achiyak mak-ak, achi omali nan Fumadfi-
achang kan chakayu. Ngem mu mak-akak, ifiaorkuntu hiya kan chakayu.
8 *As nan omaliyana, paneknekanantu as nan tataku asna's luta nan*
kenomsawancha maepangkep as nan fiasorcha. Paneknekanantu us nan
maepangkep as kenalintig ya nan maepangkep as nan mun-okomán Apo Dios.
9 *As nan maepangkep as fiasorcha, paneknekanantu ay kenomsawcha, tay*
achicha omafurot kan ha-un.
10 *As nan maepangkep as kenalintig, paneknekanantu ay nalintikiak, tay*
umuyak kan Ama, ya achiyaktu il-ilaun kan chakayu.
11 *As nan maepangkep as nan mun-okomana, paneknekanantu ay kenom-*
sawcha, tay naokóm at hi Satanas ay mangetortoray as nan chiyuycha achi
omaafurot asna's luta.
12 *"Ongor pay nan laychok ay ifiakia kan chakayu, ngem ad wani, achi kayu*
makafiael ay mangnumnum.
13 *Ngem as nan omaliyan nan Espiritu ay mangisuru as nan kenatit-iwa,*
hiyantu nan mangetorónng kan chakayu ay mangammu as nan am-in ay kenatit-
iwa. Achi munkali hiya as nan mismu ay kalibfengana, ngem ifiakiana nan
chungruna kan Dios Ama, ya epakaammunantu kan chakayu nan ommat as
kasin.
14 *Ha-un nan chayawunantu, tay nan wacha as numnumku at hiyasantu nan*
iwarakiawagna kan chakayu.
15 *Nan am-in ay kuwan Ama at kuwak. Isunga kenalek un nan wacha as*
numnumku at hiyasa nan iwarakiawagtu nan Espiritu Santo kan chakayu."

Nan Nginmunguyusan Ya Nunlagsakan Nan Disipulus Jesus

16 Inturuy us Jesus, *"Achi mafiayag at achiyaktu il-ilaun kan chakayu.*
Angkiay ya achi kasin mafiayag at ilaunaktu."
17 Angkiay nunsesennarudsud nan tapen nan disipulusna, "Ngachana
man nan laychun tona ay kanan, 'Achi mafiayag at achiyak il-ilaun. Angkiay
ya achi kasin mafiayag at ilaunaktu,' ya, 'Tay umuyak kan Ama'?"
18 Kasincha senarudsud, "Ngachana man nan laychun ay kanan nan 'Achi
mafiayag'? Achi takú met maawatan nan laychuna ay kanan."
19 Aammon Jesus nan laychuncha ay sarudsuchun kan hiya, isunga ke-
nalina kan chicha, *"Ay hiyana nan chayu munsesennarudsuchan, 'Achi mafi-*
ayag at achiyak il-ilaun, angkiay achi kasin mafiayag at ilaunak'?
20 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Mun-ag-akor ya ngumunguyus kayuntu,*
ngem munlagragsakchantu nan tataku ay achi omafurot. Ngumunguyus
kayuntu, ngem nan ngunguyusyu at munfialintu as lagsak.
21 *Nan maepachongana at as nan fiafiai ay cha munlikiat, tay timpon at nan*
munpasikarana. Ngem as nan chakusna enmankan, liw-ana nan likiatna ya
ongor nan lagsakna, tay naiyanak nan mutun asna's luta.
22 *Kaman us kan chakayu: Ngumunguyus kayu ad wani, ngem ilaoktu kasin*
chakayu. As nan hiyachi, munlagsak kayuntu as solet, ya maid poros mangaan
as nan hana ay lagsakyu kan chakayu.
23 *"As nan hana ay urkiw at maidtu uyyu kis-an sarudsuchun kan ha-un.*
Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Mu chumawat kayu as kumpurmi kan Ama
at ichatnantu kan chakayu kiapú as nan nakius-usaanyu kan ha-un.
24 *Inkiana ad wani at maid pay chinawatyu kan Ama kiapú as nan nakius-*
usaanyu kan ha-un. Chumawat kayu, at maawatyuntu ta maid munkurangan
nan lagsakyu.

Nan Naamisan Nan Achi Omaafurot

25 *“Kenarkalek chaná kan chakayu babaen as nan maepadpachongan. Omal-*
intu nan timpu ay achek at osarun nan maepadpachongan, ngem kun yangkiay
narawag nan ifiakiaktu ay maepangkep kan Ama.
26 *As nan hana ay urkiw, chumawat kayuntu mismu kan Ama kiapú as nan*
nakius-usaanyu kan ha-un. Achek kanan kan chakayu un chumawataktu kan
Ama as para kan chakayu.
27 *Tay hi Ama ay mismu at laylaychuna chakayu kiapú ta lenaylayachak kan*
chakayu ya enafurotyu ay nurpuwak kan hiya.
28 *Nurpuwak kan Amak, ya enmaliyak asna's luta. Ad wani, mak-akak asna's*
luta, ya munfiangachak kan Ama.”
29 Angkiay kenalen nan disipulusna kan hiya, “Ilaum, narawag ad wani
nan cham kankanan, tay achika mun-epadpachong.
30 Ad wani, ammumi at ay ammom nan am-in ay ka-ichin. Achim kas-
aporan chi munsarudsud kan he-a, tay mafialinmu ay songfiatan sakbay
munsarudsudcha. Hiyana nan mangafurotanmi ay nurpuka kan Apo Dios.”
31 Tinumfor hi Jesus kan chicha, *“Ay omafurot kayu ad wani?*
32 *Cha omali nan timpu, ya nauy at ad wani, masisiyan kayuntu ay waschi*
un kenmatam as afongna. Kun pay ha-un, taynanaktu ay mauusa. Uray mu
hiyasa, achiyak mauusa, tay wacha hi Ama kan ha-un.
33 *Nan nauycha at infiakiak kan chakayu ta natalnay numnumyu kiapú as*
nan nakius-usaanyu kan ha-un. Ongor chi munlikiatanyu asna's luta, ngem
papigsaunyu nan numnumyu, tay enamisku at nan am-in ay mangotettet ay
pannakafialin asna's luta.”

17

Nan Luwaron Jesus

1 Kun pay narpas ay infiakian Jesus chaná, nuntangad ad chaya ya kanana,
“Ama, enmali at nan uras ay enkeddengmu. Epailam nan kaichayawan nan
Anakmu ta epailan nan Anakmu nan kaichayawam.
2 *Tay kun pay he-a at inchatmu kan hiya nan kalibfengan ay mangetoray*
as nan katakutaku ta ichatna nan fiyag ay maid patingkiana as nan am-in ay
tataku ay entalekmu kan hiya.
3 *Nan fiyag ay maid patingkiana at hiya nan mangammuwancha kan he-a ay*
us-usa ay tit-iwa ay Apo Dios ya kan Jesu Cristo ay infiaormu.
4 *Enpailak nan kaichayawam asna's luta as nan nanglopasak as nan enpad-*
nom kan ha-un.
5 *Ad wani, Ama, as nan mawawad-ak kasin as nan kawad-am, epailam nan*
kaichayawak ay pachong challu nan kaichayawak as nan kawad-ak kan he-a
sakbay nafiayang nan luta.

Nan Nangekararakian Jesus As Nan Disipulusna

6 *“Enpakaammok nan kenadiosmu*kan chicha ay pinilem asna's luta. Sikud*
challu ay tatakom chicha, ya entalekmu chicha kan ha-un. Tenongparcha nan
kalem.
7 *Ad wani, naammuwancha ay nan am-in ay inchatmu kan ha-un at nurpu*
kan he-a,
8 *tay infiakiak kan chicha nan infiakiam kan ha-un, at enawatcha. Ammucha*
ay tit-iwa ay nurpuwak kan he-a, ya afurotuncha ay he-a nan nangifiaor kan
ha-un.

---

* **17:6** As nan kali ay Griego at kanana, “ngachanmu.”

9 “*Ekarkararakiak chicha. Achek cha ekararakian nan achi omaafurot ay*
tataku asna's luta, ngem kun yangkiay nan chiyuycha entalekmu kan ha-un,
tay tatakom chicha.
10 *Am-in ay kuwak at kuwam, ya am-in ay kuwam at kuwak, ya maepaila pay*
nan kaichayawak babaen kan chicha.
11 *Ad wani, achiyak at mayayasna asna's luta, tay kiayuchak munfiangad*
kan he-a. Ngem chicha at mayagyagcha asna's luta. Nasantowan ay Ama,
aywanam koma chicha babaen as nan pannakafialinmu ay inchatmu kan ha-
un ta mun-us-usacha koma ay kaman as nan nun-us-usaanta.
12 *As nan nawawad-ak kan chicha at enaywanak chicha babaen as nan*
pannakafialinmu ay inchatmu kan ha-un. Tit-iwa, enaywanak chicha ay ustu.
Maid poros nalitaw kan chicha, ngem kun yangkiay nan usa ay nakeddengan
ay machusa ta matongpar nan naisurat as nan Kalen Apo Dios.
13 “*Ad wani, kiayuchak munfiangad kan he-a. Ifiakiak chaná kan chicha as*
nan mawawad-ak pay laing asna's luta ta nan lagsakku at maichat kan chicha
ay maid munkurangana.†
14 *Infiakiak kan chicha nan infiakiam kan ha-un, ya nan tataku asna's luta*
ay achi omaafurot at iningorcha chicha. O, tay achicha ngamin makius-usa as
nan achi omaafurot asna's luta ay kaman kan ha-un ay achi makius-usa as nan
achi omafurot.
15 *Achek chawatun ay ek-akmu chicha asna's luta, ngem chawatok ay ay-*
wanam chicha ta achicha maamis as nan pannakafialin Satanas ay makali un
Mangotettet.
16 *Kamancha kan ha-un ay achi makius-usa as nan achi omaafurot asna's*
luta.
17 *Elasinmu chicha ay munserfi kan he-a babaen as nan kalem ay hiya nan*
kenatit-iwa.
18 *Nan enatku ay nangifiaor kan chicha asna's luta at kaman as nan enatmu*
ay nangifiaor kan ha-un asna's luta.
19 *Ichatonku nan achorku kan he-a para kan chicha ta uray chicha at*
maelasincha ay munserfi tit-iwa kan he-a.

Nan Nangekararakian Jesus As Nan Am-in Ay Omaafurot

20 “*Fiakun yangkiay chatona ay disipulusku nan ekararakiak ngem uray us*
nan chiyuycha omafurottu kan ha-un kiapú as nan ifiagfiakiacha.
21 *Ama, ekararagku ay mun-us-usacha koma am-in ay kaman as nan*
mawawad-am kan ha-un ya mawawad-ak kan he-a. Mawawachacha koma
kan chita ta afurotuntu nan tataku asna's luta ay finaorak kan he-a.
22 *Inchatku kan chicha nan kaichayawan ay inchatmu kan ha-un ta mun-us-*
usacha ay kaman as nan nun-us-usaanta.
23 *Mawawachaak kan chicha, ya mawawachaka us kan ha-un ta maid koma*
munkurangan nan mun-us-usaan chi numnumcha. Mu hiyasa, maammuwan
koma nan tataku asna's luta ay finaorak kan he-a. Maammuwancha koma us
ay laylaychum chaná ay disipulus ay kaman as nan nanglaylaychanam kan ha-
un.
24 “*Ama, laychok ay nan tataku ay entalekmu kan ha-un at mawawachacha*
us koma kan ha-un as nan kawad-ak. Mu hiyasa, ilauncha nan kaichayawak ay
inchatmu kan ha-un, tay lenaylayachak kan he-a sakbay nafiayang nan luta.
25 “*O, Ama ay nalintig, nan achi omaafurot ay tataku asna's luta at achi chaká*
am-ammu. Ngem ha-un at am-ammok he-a, ya nan nauycha disipulusku at
ammucha ay finaorak kan he-a.
26 *Enpakaammok kan chicha nan maepangkep as nan kenadiosmu,*‡*ya itu-*

† **17:13** Jn. 15:11 ‡ **17:26** 17:6

ruyku pay ay mangepakaammu. Atok na ta nan layadmu kan ha-un at mawawacha kan chicha ya ta mawawachaak us kan chicha."

18

Nan Nangtiliwancha Kan Jesus
(Mat. 26:47-56; Mar. 14:43-50; Luc. 22:47-53)

1 As nan nanglopasan Jesus as nan nauy ay kararag, nak-ak hiya ay
kadwana nan disipulusna, ya kinchangcha nan kinnaw ay Kidron. Angkiay
inmuycha henan lukiar ay naetatanman chi ongor ay kaiw ay olivo.
2 Hi Judas ay mangesepsep kan Jesus at aammuna chi ay lukiar, tay hid-i
nan kanayon ay nakisibsib-atan Jesus as nan disipulusna.
3 Isunga inmuy hi Judas hid-i ay nangepangu as nan usa ay bunggoy nan
sosorchachu ay i-Roma, nan kukuwarcha as Templo ay infiaor nan anap-
apon chi papachi ya nan chiyuycha Fariseo. Nangaparorcha, nangape-
nakadcha, ya nangaarmascha.
4 Kiapú ta aammon Jesus nan am-in ay atunchantu kan hiya, naisib-at kan
chicha, ya kanana, "*Ngachana nan chayu anapun?*"
5 "Hi Jesus ay i-Nazaret," ensongfiatcha.
"*Ha-un ya,*" kenalen Jesus. Hi Judas ay mangesepsep kan Jesus at nake-
tatakchug kan chicha.
6 As nan nangaliyan Jesus, "*Ha-un ya,*" nasannanudcha ya natu-ugcha.
7 Angkiay ya kasin nunsarudsud hi Jesus kan chicha, "*Ngachana ngarud
nan chayu anapun?*"
"Hi Jesus ay i-Nazaret," ensongfiatcha kasin.
8 "*Infiakiak met kan chakayu un ha-un,*" ensongfiat Jesus. "*Mu ha-un nan
chayu anapun, pay-anyu ta mak-ak nan nauycha kakadwak.*"
9 Infiakian Jesus na ta matongpar nan kenalina: "*Ama, maid linitawku as
uray usa as nan chiyuycha entalekmu kan ha-un.*"*
10 Angkiay ya hi Simon Pedro ay nangachoros, enoknosna nan chorosna,
ya finakagna nan fiabfiaarun nan kangatuwan ay pachi, at nakingasan nan
kannawan ay ingana. Nan ngachan nan fiabfiaaruna at Malco.
11 Infilin Jesus kan Pedro, "*Esekatmu nan chorosmu. Ay kanam un achek
eta-un nan likiat ay enkeddeng Ama kan ha-un?*"†

Nan Nangiyuyancha Kan Jesus Kan Anas

12 Angkiay ya nan bunggoy chi sosorchachu patí nan komandercha ya nan
chiyuycha kuwarcha as Templo at tiniliwcha hi Jesus, ya finarudcha nan
limana.
13 Inyuycha hiya omona kan Anas ay katukiangan Caifas. Hi Caifas ay anna
nan kangatuwan ay pachi as nan hiyachi ay tawwun.
14 Hi Caifas us nan nangitukun as nan ap-apon chi Judio ay un-unuyna ay
matuy nan usa ay taku para as nan am-in ay tataku.‡

Nan Omona Ay Nangesaotan Pedro Kan Jesus
(Mat. 26:69-70; Mar. 14:66-68; Luc. 22:55-57)

15 Hi Simon Pedro ya nan usa ay disipulu at inmunudcha kan Jesus. Kiapú
ta nan disipulu ay anna at am-ammon nan kangatuwan ay pachi, naparufu-
san ay nakiskop kan Jesus as nan fiattaw nan palasyon nan kangatuwan ay
pachi.

---

* **18:9** Jn. 6:39; 17:12 † **18:11** As nan kali ay Griego at kanana, "Ay kunku achi ikopun nan matatasa ay ichat Ama kan ha-un?" ‡ **18:14** Jn. 11:50

16 Ngem hi Pedro at nayagyag as chara as nan sag-un nan sugpan. Isunga
nunfiangad nan hana disipulu ay am-ammon nan kangatuwan ay pachi as
nan sugpan, ya naketakiatfor as nan fiafiai ay munfianfiantay as nan sugpan.
As nan hiyachi, enpaskopna hi Pedro.
17 Kenalen nan mafiabfiaor ay fiafiai ay munfianfiantay as nan sugpan kan
Pedro, “Ay fiakunka us usa as nan disipulus nan hana laraki?”
“Fiakun ya!” kenalen Pedro.
18 As nan hiyachi at tungnin. Nan chiyuycha mafiabfiaor ya nan chiyuycha
kuwarcha at enpafiaracha nan uling ya nangatakchugcha ay cha mun-an-
anichu. Uy naketatakchug us hi Pedro, ya cha makean-anichu kan chicha.

Nan Namistikiaran Nan Kangatuwan Ay Pachi Kan Jesus
(Mat. 26:59-66; Mar. 14:55-64; Luc. 22:66-71)

19 Kun pay nan kangatuwan ay pachi at chana fistikiarun hi Jesus
maepangkep as nan disipulusna ya nan sursuruna.
20 Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Kanayonak ay nunkarkali as nan sang-
wanan nan kaongoran chi tataku. Kanayon pay ay nun-is-isuruwak as nan
senagoga ya as nan Templo ay naam-amongan nan am-in ay Judio. Maid met
naetatafun as kenarkalek.*
21 *Adchi t'uy kan ha-un chi munsarudsucham? Kakunmu sarudsuchun as
nan tataku ay nanngor kan ha-un, tay ammucha met nan infiagfiakiak.*”
22 As nan nangaliyan Jesus as na, nuntampak nan usa ay kuwarcha
ay nangatakchug hid-i, ya kanana, “Ay hiyasay atum ay manfor as nan
kangatuwan ay pachi?”
23 Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Mu wachay infiakiak as achi ustu,
paneknekam as nan tataku hena nan achi ustu ay kenalek. Ngem mu ustu nan
kenalek, anuyak lawá tampakun?*”
24 Angkiay ya infiaor Anas hi Jesus ay kukutug ay nafiafiarud nan limana
kan Caifas ay kangatuwan ay pachi.

Nan Nangesaotan Kasin Pedro Kan Jesus
(Mat. 26:71-75; Mar. 14:69-72; Luc. 22:58-62)

25 Kun pay kutug hi Simon Pedro ay nangatakchug as nan fiattaw ay cha
mun-an-anichu, wachacha nan nanarudsud kan hiya, “Ay fiakunka us usa
as nan disipulusna?”
“Aw, fiakunak!” kenalina ay nangesaot.
26 Wacha hid-i nan usa as nan fiabfiaarun nan kangatuwan ay pachi ay ib-
an nan laraki ay kiningasan Pedro nan ingana. Senarudsudna, “Ay fiakun
he-a nan inilak as nan kawad-an nan kakkaiw ay olivo ay nakekakadwa kan
Jesus?”
27 Ngem kasin ensaot Pedro chi. Hiya at chi ya nunkokakok nan ka-or.

Nan Nangfistikiaran Pilato Kan Jesus
(Mat. 27:1-2, 11-14; Mar. 15:1-5; Luc. 23:1-5)

28 Nakapis at as nan nanglopasancha ay namistikiar kan Jesus as afong
Caifas. Inyuy nan chiyuycha anap-apon chi Judio hiya as palasyon nan
gobernador ay Romano, ngem chaancha nakiskop kiapú ta law-un nan
Lintigcha ay sungkopcha as nan lukiar nan Gentil ta achicha maifilang as
naruket ya ta mafialincha ay makekan as nan Fiastan chi Munlausan.
29 Isunga pinmitiw hi Pilato ay gobernador, ya senarudsudna kan chicha,
“Ngachana nan charumyu kan tona ay laraki?”
30 “Ay kunmi lawá cha iyar-ali nan nauy laraki kan he-a mu maid fia-
sorna?” ensongfiatcha.

31 Kenalen Pilato kan chicha, “Mu hiyasa, kikiad kayu ngarud. Ayu,
chakayu mismu nan mangokóm kan hiya ay maiyunud as nan Lintigyu.”
“Ngem chakami ay Judio at maid met kalibfenganmi ay mangepapatuy as
taku,” ensongfiatcha.
32 Hiyana nan enommat ta matongpar nan kenalen Jesus maepangkep as
nan atuna ay matuy.§
33 Sinungkop kasin hi Pilato as nan palasyu, ya enpaayagna hi Jesus.
Senarudsudna kan hiya, “Ay he-a nan aren chi Judio?”
34 Tinumfor hi Jesus, “*Ay nurpu as numnummu sa ay sarudsud, winnu
wachachay nangifiakia kan he-a as nan maepangkep kan ha-un?*”
35 Tinumfor hi Pilato, “Ay kunak Judio? Nan mismu ay kakailiyam ya nan
anap-apon chi papachi nan nangipurang kan he-a hena. Ngachana man chi
fiasormu?”
36 “*Fiakun asna's luta nan mun-ariyak,*” ensongfiat Jesus. “*Mu asna's luta
nan mun-ariyak at nakepapatuy koma nan papasorotku ta chaanak tiniliw
as nan anap-apon chi Judio. O, nan mun-ariyak at fiakun asna's luta nan
murpuwana.*”
37 Isunga senarudsud Pilato kan hiya, “Ay ari ka ngarud?”
“*He-a nan nangali un ariyak,*” ensongfiat Jesus. “*Nan pangkep nan en-
maliyak asna's luta ya naiyanakak at ta paneknekak nan kenatit-iwa. Nan am-
in ay manglayad as nan kenatit-iwa at chungruna nan kanak.*”
38 As nan hiyachi, senarudsud Pilato, “Ngachana man nan kenatit-iwa?”

Nan Nakeddenganan Jesus Ay Matuy
(Mat. 27:15-31; Mar. 15:6-20; Luc. 23:13-25)

As nan nangaliyan Pilato as na, pinmitiw kasin hiya, ya kanana as nan
chiyuycha Judio, “Maid met maanapak as fiasorna as mang-okomák kan
hiya.
39 Ngem wacha nan iniili ay ukialiyu ay umilufusak as usa ay fiarud ay
laychunyu as nan Fiastan chi Munlausan. Ay laychunyu ay ilufusku nan
ariyu ay Judio?”
40 Infukiawcha, “Fiakun hiya! Hi Barrabas nan laychunmi!” (Hi Barrabas
ay anna at kumukuru.)

19

1 Kun pay narpas chi, enpasaplet Pilato hi Jesus.
2 Kun pay nan sosorchachu, nunpolekawcha as sufet, ya inpuuycha as
uruna. Finachuwancha hiya as kummayad ay kakiay ay kaman fiachon chi
ari.
3 Angkiay ya chacha masensennokat ay manamtampak ay mangarkali kan
hiya, “Matakutakuka ay Aren chi Judio!”
4 Pinmitiw kasin hi Pilato, ya kanana as nan tataku, “Ad wani, epaipitiwku
hiya hena ta maammuwanyu ay maid maanapak as fiasorna.”
5 Isunga pinmitiw hi Jesus ay nakokoronaan as sufet ya nangafiachu as
kaman fiachon chi ari. Kenalen Pilato kan chicha, “Ilaunyu, nauy nan taku.”
6 Kun pay inilan nan anap-apon chi papachi ya nan kukuwarcha as nan
Templo hiya, infukiawcha, “Epalansam hiya as nan koros! Epalansam hiya
as nan koros!”
Ngem kenalen Pilato kan chicha, “Chakayu mismu nan mangara kan hiya,
ya elansayu as nan koros, tay maid naanapak as fiasorna.”
7 Tinumfor nan chiyuycha Judio, “Wacha met nan lintigmi ay mangali un
masapor matuy hiya, tay kenalina un anak Apo Dios hiya.”

§ **18:32** Jn. 12:32-34

8 Kun pay chinngor Pilato chaná ay kenalicha, kaskasin inmugyat hiya.
9 Sinungkop kasin as nan palasyu, ya senarudsudna kan Jesus, “Ay chaud
man nan nurpuwam?” Ngem chaan tinumfor hi Jesus.
10 Kenalen Pilato kan hiya, “Anuyka achi tumfor kan ha-un? Ay achim
ammu ay wachay kalibfengak ay mangilufus winnu mangepaelansa kan he-
a as nan koros?”
11 Tinumfor hi Jesus kan Pilato, “*Maid poros kalibfengam kan ha-un sukúd
kun ichat Apo Dios kan he-a. Isunga nan taku ay nangipurang kan ha-un kan
he-a at ong-ongor nan fiasorna.*”
12 As nan nanngoran Pilato as na, chana anapun chi atuna ay mangilufus
kan Jesus. Ngem infukiaw nan chiyuycha Judio, “Mu ilufusmu na ay taku at
fiakun chaká kiayyum kan Emperador. Tay nan ngachana ay mangifilang as
achorna as ari at kafusor nan Emperador.”
13 Kun pay chinngor Pilato chaná ay kenalicha, enpaipitiwna hi Jesus,
angkiay uy tenmokor as nan tokoran chi huwes henan lukiar ay makali un
Naataran as Fiatu. Nan ngachana as nan kalen chi Hebreo at Gabata.
14 As nan hiyachi at kiayud munkiawa as nan Urkiw ay Munsakianaan nan
Judio as nan Fiastan chi Munlausan. Kenalen Pilato as nan chiyuycha Judio,
“Nauy nan ariyu!”
15 Ngem infugfukiawcha, “Epapatuymu! Epapatuymu! Epalansam as nan
koros!”
Kenalen us Pilato kan chicha, “Ay laychunyu ay epalansak nan ariyu as nan
koros?”
“Maid tukún as arimi mu achi yangkiay hi Emperador,” ensongfiat nan
anap-apon chi papachi.
16 Kun pay as nan anongos, inpurang Pilato hi Jesus kan chicha ta maelansa
as nan koros.

Nan Naelansaan Jesus As Nan Koros
(Mat. 27:32-44; Mar. 15:21-32; Luc. 23:26-43)

17 Nan sosorchachu at enpasakfiatcha kan Jesus nan korosna, ya inyuycha
hiya henan lukiar ay makali un Lukiar nan Tong-or chi Uru. Nan ngachana
as nan kalen chi Hebreo at Golgota.
18 Hid-i nan nangelansaancha kan Jesus as nan koros. Wachacha us nan
chuwa ay enlansacha as nan koroscha, usa as apét kannawan Jesus ya nan
usa as apét kannikidna.
19 Wacha us nan enpaisurat Pilato ay enpaipuuyna as nan koros Jesus ay
kanana, “Hi Jesus ay i-Nazaret, nan Aren chi Judio.”
20 Ongor as nan chiyuycha Judio nan nangfiasa as na, tay nan lukiar ay
naekorosan Jesus at naesasag-un henan siyudad. Usa pay at naisurat sa as
kalen chi Hebreo, Latin ya Griego.
21 Nan anap-apon chi papachen chi Judio at inmuycha kan Pilato, ya
nunlilicha, “Fiakun ‘Aren chi Judio’ nan isuratmu, ngem kun at nan ‘Kenalen
tona ay laraki un ha-un nan Aren chi Judio.’ ”
22 Ngem tinumfor hi Pilato, “Nan chakusku insurat at achi masokatan.”
23 Kun pay lenpas nan sosorchachu ay nangelansa kan Jesus as nan koros,
enaracha nan chiyuycha fiachuna, ya nunkap-atuncha ta makmakchangcha
ay opat. Enaracha us nan an-anchu ay kaman sando ay enafor ay maid
nunsoopana.
24 Isunga kenalen nan sosorchachu as nan tunggal usa, “Achi takú lakse-
tun. Un-unuyna mu kun takú at munfifinnunot ta ilaun takú mu ngachana
nan manguwa.”* Hiyana nan enommat ta matongpar nan naisurat as nan

* **19:24** Sal. 22:18

Kalen Apo Dios ay kanana, “Kinudkudwacha nan chiyuycha fiachok, ya
nunfifinnonotancha nan an-anchu ay sandok.”
25 As nan sag-un nan koros Jesus, nangatakchug cha enana, nan sunúd
enana ay fiafiai, hi Maria ay asawan Cleofas, ya hi Maria Magdalena.
26 Kun pay inilan Jesus hi enana ya nan disipuluna ay laylaychuna ay
nangatakchug as nan sag-una, kenalen Jesus kan enana, “*Ammi, hi tosa nan
ifilangmu as anakmu.*”
27 Kenalina us as nan chiyuy disipuluna, “*Enauchi, hi tosa nan ifilangmu
as enam.*” Nunlapu as nan hiyachi ay uras, enkatam nan chiyuy disipulu hi
enan Jesus as afongna.

Nan Natuyan Jesus
(Mat. 27:45-56; Mar. 15:33-41; Luc. 23:44-49)

28 As nan narpasan tona, ammon at Jesus ay lenpasna nan am-in ya ta
matongpar nan naisurat as nan Kalen Apo Dios, kenalina, “*Nasketanak.*”
29 Wacha hid-i nan usa ay fusi ay nanapnu as senmoka ay fiayas. Isunga
ensawsaw nan sosorchachu nan munyam-us ay mangsosop as nan fiayas.
Enpakatcha as nan ungtiw nan naluslusan ay lukiam ay makali un hisupu,
ya inchawchawcha ta sosopun Jesus.
30 Kun pay senosop Jesus chi, kenalina, “*Narpas at.*” Angkiay ya nunyongy-
ong ya entalekna nan long-agna kan Apo Dios.

Nan Nachuyokan Nan Kapiniling Jesus

31 Nan hana ay urkiw ay natuyan Jesus at Urkiw ay Munsakianaan. As
nan kafikiatana at hiyasa nan kapatekian ay Urkiw ay Mun-iblayan, tay
maikisan as nan Fiastan chi Munlausan. Kiapú ta law-uncha mu mayaschi
nan chiyuycha achor as nan koros as nan Urkiw ay Mun-iblayan, inmuy nan
anap-apon chi Judio kan Pilato, ya chinawatcha kan hiya ay epaepongna
nan suken nan chiyuycha naelaransa as nan koros ta munkakatuycha, at
epakaana chicha as nan koroscha.
32 Isunga inmuy nan sosorchachu, ya enepongcha nan suken nan chuwa
ay lanaraki ay naikiakiaw-an Jesus.
33 Ngem kuncha pay enmali kan Jesus ya inilacha ay nanatuy at hiya,
chaancha enepong nan sukina.
34 Uray mu hiyasa, inchuyok nan usa as nan sosorchachu nan fiangkawna
as nan kapiniling Jesus. Hiya at chi ya tinmuy-ok chi chara ya chanum.
35 Nan taku ay nangila as nan nauy ay enommat at paneknekana na
ta omafurot kayu us koma. Tit-iwa nan pammaneknekna ya ammuna ay
kenatit-iwa nan infiakiana.
36 Enommat chaná ta matongpar nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
kanana, “Maidtu maepong as uray usa as nan tong-orna.”†
37 Wacha us nan tapina ay naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un,
“Ilaunchantu hiya ay chinuyokcha.”‡

Nan Nailubkan Jesus
(Mat. 27:57-61; Mar. 15:42-47; Luc. 23:50-56)

38 As nan narpasan tona, inmuy hi Jose ay i-Arimatea kan Pilato, ya
chinawatna nan achor Jesus. Hi Jose ay anna at usa'y disipulon Jesus, ngem
kuna chaan enpakpakaammu nan pammatina as nan ongor ay tataku, tay
umugyat as nan anap-apon chi Judio. As nan nangeparufusan Pilato, uy
enek-ak Jose nan achor Jesus.
39 Nakiuy us hi Nicodemo ay hiya nan inmuy kan Jesus as nan henlafi.§

† **19:36** Exo. 12:46; Num. 9:12; Sal. 34:20 ‡ **19:37** Zac. 12:10; Pal. 1:7 § **19:39** Jn. 3:1-2; 7:50

Enmetakin hiya as nasorok as turon puru ay kilo ay fiangfiangru ay naamma as makali un mirra ya aloe.*
40 Enaran nan nauycha chuwa nan achor Jesus, ya penotepotancha as am-
ammay ay lopot ay natapiyan as fiangfiangru ay maiyunud as nan iniili ay
ukialen nan chiyuycha Judio ay atuncha as nan natuy.
41 As nan sag-un nan naekorosan Jesus, wacha nan lukiar ay natatanman
as ongor ay kaiw ay kawad-an nan fiarú ay lufok ay maid nailublufok.
42 Kiapú ta kiayud umchan nan Urkiw ay Mun-iblayan chi Judio ya kiapú
ta naesasag-un nan lufok, hid-i nan uycha nangilubkan kan Jesus.

20

Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy
(Mat. 28:1-8; Mar. 16:1-8; Luc. 24:1-12)

1 Kun pay as nan Chumingku, hi Maria Magdalena at enmalicha as nan
chaan napat-or as nan lufok Jesus, ya inilana ay nakaan nan fiatu ay
naetatangub as nan pantiw nan lufok.
2 Isunga tenmagtag hiya ay inmuy kan Simon Pedro ya as nan usa ay
disipulu ay laylaychun Jesus,* ya infiakiana kan chicha, “Enaracha nan
achor nan Apo hid-i's lufok, ya achimi ammu nan nangiyuyancha kan hiya.”
3 As nan nanngoran Pedro ya nan usa ay disipulu, naannuuycha as lufok.
4 Tenmagtagcha ay chuwa, ngem kiapú ta fekfekkas nan usa mu hi Pedro,
enmon-ona ay inumchan as lufok.
5 Nunyongyong ay nangila ad chur-um, ya inilana nan an-anchu ay lopot
ay naepotepot kan Jesus, ngem chaan sinungkop hiya.
6 Kun pay inumchan hi Simon Pedro ay cha umun-unud, nunchakpos ay
sinungkop as nan lufok. Inilana nan an-anchu ay lopot ay naepapatang hid-i
7 ya nan panyu ay naepotepot as nan uron Jesus. Nan nauy panyu at chaan
naetatapi as nan an-anchu ay lopot, ngem nalelekop as nan mismu ay kawad-
ana.
8 Angkiay ya sinungkop us nan usa ay disipulu ay enmon-ona ay inum-
chan as lufok. As nan nangil-ana as nan chiyuycha lopot ay wacha hid-i,
enafurotna ay nataku hi Jesus manipud as nan utúy.
9 Ngem chaancha pay naawatan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
kanana un masapor mataku hiya manipud as nan utúy.
10 Kun pay narpas sa, kenmatam nan chuwa ay disipulus.

Nan Nunpail-an Jesus Kan Maria Magdalena
(Mat. 28:9-10; Mar. 16:9-11)

11 Hi Maria at nangatakchug ay cha mun-ag-akor as luwar nan lufok. Kun
pay cha mun-ag-akor, nunyongyong ay nangila ad chur-um.
12 Inilana nan chuwa ay anghel ay nunfiafiachu as munpupukaw ay
nangatokor as nan naepapab-ukian nan achor Jesus as nan chaana pay
natakuwan manipud as nan utúy. Nan usa at nangatokor as nan ulluwana,
ya nan usa at as nan kawad-an nan sukina.
13 Senarudsud nan nauycha chuwa ay angheles kan hiya, “Ammi, anuyka
cha mun-ag-akor?”
“O, tay enlayawcha nan ok Apo, ya achek ammu nan nangiyuyancha kan
hiya,” ensongfiatna.
14 Kuna pay kenali na, nunsakong ya inilana hi Jesus ay nangatakchug,
ngem chaana enmatonan ay hi Jesus chi.

---

* **19:39** Nan aloe at naara as nan usa ay karasen chi mura. Naosar ad kasin as akias ya fiangfiangru.
* **20:2** Jn. 1:40; 13:23; 18:15; 21:24

15 "*Ammi, anuyka cha mun-ag-akor? Ngachana nan cham anapun?*"
senarudsud Jesus kan hiya.
Ka-anan Maria mu hiyachi nan mun-ay-aywan as nan naetatanman chi
ongor ay kaiw, isunga kenalina kan hiya, "Sir, mu he-a nan nangek-ak kan
hiya, ifiakiam mu ay chaud nan nangiyuyam ta uyku epaara."
16 "*Maria,*" kenalen Jesus kan hiya. Hiya at chi, nunsakong hi Maria, ya
kanana, "Rabboni!" Nan laychuna ay kanan as nan kalen chi Hebreo at
"Misturu".
17 Infiakian Jesus kan hiya, "*Achiyak un-unnan, tay chaanak pay ngenmatu
ay munfiangad kan Ama. Ngem kunmu at uy ifiakia as nan ib-ak un munfian-
gachak kan Amak ay hiya nan Amayu, ya as nan Diosku ay hiya nan Diosyu.*"
18 As nan hiyachi, inmuy hi Maria Magdalena as nan disipulus Jesus, ya
kanana, "Inilak nan Apo!" Infiakiana kan chicha nan kenalen Jesus kan hiya.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Disipulusna (Mat. 28:16-20; Mar. 16:14-18; Luc. 24:36-49)

19 As nan lafen nan hiyachi ay Chumingku, naamong nan disipulus Je-
sus as nan usa ay afong. Nan chiyuycha unub at nunkaichakigcha, tay
umugyatcha as nan anap-apon chi Judio. Kalina at ya wacha hi Jesus ay
naketatakchug kan chicha, ya kanana kan chicha, "*Nan natalna ay numnum
nan mawawacha koma kan chakayu.*"
20 Kuna pay kenali na, enpailana kan chicha nan chuwa ay limana ya
nan kapinilingna. As nan hiyachi, naragsakan as solet nan disipulus as nan
nangil-ancha as nan Apo.
21 Angkiay ya kasin kenalen Jesus kan chicha, "*Nan natalna ay numnum nan
mawawacha koma kan chakayu. Kaman as nan nangifiaoran Ama kan ha-un
at assesa us ay ifiaorku chakayu.*"
22 Kuna pay kenali na, senop-okana chicha, ya kanana, "*Awatunyu nan
Espiritu Santo.*
23 *Mu pakawanunyu nan uray ngachana as nan fiasfiasorna, mapakawan
hiya. Mu achiyu pakawanun chicha, achicha mapakawan.*"

Nan Nunpail-an Jesus Kan Tomas

24 As nan lafi ay nunpail-an Jesus as nan disipulusna, maid kan chicha hi
Tomas ay makali un Apel ay usa as nan hinpuru ya chuwa ay disipulus.
25 Isunga infiakian nan tapina ay disipulus kan hiya, "Inilami nan Apo!"
Ngem tinumfor hi Tomas kan chicha, "Achek afurotun sukúdku ilaun ay
mismu nan filat as limana as nan naelansaana. Achek challu afurotun
sukúdku kaprosun nan filat as nan limana ya kapinilingna."
26 Kun pay inmuy chi usa ay chumingku, naamong kasin nan disipulus
Jesus as nan afong, ya wacha hi Tomas kan chicha. Nunkaichakig nan
chiyuycha unub, ngem kalina at ya wacha hi Jesus ay naketatakchug kan
chicha, ya kanana, "*Nan natalna ay numnum nan mawawacha koma kan
chakayu.*"
27 Angkiay ya kenalina kan Tomas, "*Nauycha nan limak. Ayu,
ichawchawmu nan limam ta kaprosum nan filatku as nan kapinilingku.
Ikinakmu man ay munchuwachuwa, ngem kunka at omafurot!*"
28 Tinumfor hi Tomas kan hiya, "Apok ya Diosku!"
29 Kenalen Jesus kan hiya, "*Ad wani, kiapú ta inilaak at enmafurotka?
Nakiasatcha nan chaan nangila kan ha-un, ngem omafurotcha.*"

Nan Pangkep Nan Nauy Ay Liblu

30 Ongor pay nan tapina ay nakaskaschaaw ay sinyar ay enkamkaman
Jesus ay inilan nan disipulusna ay chaan naisurat as nan nauy ay liblu.
31 Ngem naisurat chaná ta afurotunyu ay hi Jesus nan Cristo ay Anak Apo
Dios ya ta babaen as nan pammatiyu kan hiya at mawad-an kayu as fiyag ay
maid patingkiana.

21

Nan Kasin Nunpail-an Jesus As Nan Disipulusna

1 As nan narpasan tona, nunpaila kasin hi Jesus as nan disipulusna henan
olet nan fiayfiay ay makali un Tiberias. Nan enkamana ay nunpaila at
hiyana.
2 Naaamong am-in cha Simon Pedro, Tomas ay makali un Apel, hi Natanael
ay i-Cana ad Galilea, nan chiyuycha potot Zebedeo, ya nan chuwa pay ay
disipulus Jesus.
3 Kenalen Simon Pedro kan chicha, "Uyak manafukor."
"Makeali kami kan he-a," kenalicha kan hiya. Isunga uycha nunlukian as
nan fiangka. Ngem as nan hiyachi ay lafi, maid tenafukorancha.
4 Kun pay cha fomoknag nan urkiw, nangatakchug hi Jesus henan olet nan
fiayfiay, ngem chaan naematonan nan disipulus ay hi Jesus chi.
5 Infukiaw Jesus kan chicha, "*Kiakiayyum, ay wachay enarayu?*"
"Maid mampay!" ensongfiatcha kan hiya.
6 "*Etap-oryu nan tafukor as apét kannawan nan fiangka, at wachay*
konaunyu," kenalina kan chicha. As nan nangetap-orancha tit-iwa, chaancha
at nakainat, tay ongor chi nakna.
7 Angkiay ya kenalen nan chiyuy disipulu ay laylaychun Jesus kan Pedro,
"Nan Apo payat chi!" As nan nanngoran Simon Pedro un nan Apo chi, nun-
iyammana nan kakiayna, (tay kenakaana) ya tinmifok ay umuy kan Jesus.
8 Ngem nan tapina ay disipulus at nunfiafiangkacha ay cha mangikiayad
as nan tafukor ay nanapnu as natafukoran. Achi achawwi henan oletna ay
kun kiayud hinkiasot ay metros nan kaachawwicha.
9 Kuncha pay tenmakchang, inilacha nan uling ay finmafiara ay
naikukumfiaan chi fiangos ya wacha us chi tenapay.
10 Kenalen Jesus kan chicha, "*Ayu! Umiyali kayu as tapen nan katabtafuko-*
ryu."
11 Isunga nunfiangad hi Pedro as nan fiangka, ya finmachang as nan
kakadwana ay nangikuyud as nan tafukor ay nanapnu as anad-acha ay
nakna. Nan filang nan am-in ay nakna at hinkiasot ya leman puru ya turu.
Uray mu hiyachi nan kaongor nan enaracha, chaan challu narakset nan
tafukor.
12 Kenalen Jesus kan chicha, "*Akayu ta mangan takú.*" As nan hiyachi, maid
naturud as nan disipulus ay nangsarudsud, "Ngachanmu," tay ammucha ay
nan Apo.
13 Enaran Jesus nan tenapay, ya inchatna kan chicha. Assesa us nan enatna
as nan fiangos.
14 Hiyana nan maekatlu ay nunpail-an Jesus as nan disipulusna as nan
narpasan nan natakuwana manipud as nan utúy.

Nan Infiakian Jesus Kan Pedro

15 As nan narpasancha ay nangan, senarudsud Jesus kan Simon Pedro,
"*Simon ay potot Juan, ay ong-ongor nan layadmu kan ha-un mu nan nauycha*
tapina ay disipulus?"
"O, Apo, ammom met ay laylaychok he-a," ensongfiat Pedro.

“*Mu hiyasa, aywanam nan chiyuycha enmafurot kan ha-un ay chicha nan maepachong as nan korderok,*” kenalen Jesus.
16 Senarudsud kasin Jesus kan hiya, “*Simon ay potot Juan, ay laylaychunak?*”
“O, Apo, ammom met ay laylaychok he-a,” ensongfiat kasin Pedro kan hiya.
“*Mu hiyasa, aywanam nan chiyuycha enmafurot kan ha-un ay chicha nan maepachong as nan karnerok.*”
17 Senarudsud Jesus as nan maekapitlu, “*Simon ay potot Juan, ay laylaychunak?*”
Nginmuyus hi Pedro, tay namen turu ay senarudsud Jesus kan hiya, “Ay laylaychunak?” Tinumfor hi Pedro, “Apo, ammom met nan am-in. Ammom met ay laylaychok he-a.”
Kenalen Jesus kan hiya, “*Aywanam nan karnerok.*
18 *Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. As nan kafiab-arom, kikiadka ay nunfiadfiachu, ya inmuyka as nan laylaychum. Ngem kunka pay marakay, uyachumtu nan takraymu, ya tukuntu nan mangfiarud as nan limam ay mangiyuytu kan he-a as nan achim laychun ay ay-ayan.*”
19 Kenalen Jesus na ta mangepakaammuwana as nan atun Pedro ay matuy ay mangichayaw kan Apo Dios. Kun pay narpas na, kenalen Jesus kan hiya, “*Unuchunak!*”

Hi Jesus Ya Nan Laylaychuna Ay Disipulu

20 Nunsakong hi Pedro, ya inilana ay cha umunud kan chicha nan disipulu ay laylaychun Jesus. Nan disipulu ay anna nan senmasachag kan Jesus as nan naschum ay nanganancha ya nan nunsarudsud kan hiya, “Apo, ngachana nan mangesepsep kan he-a?”
21 As nan nangil-an Pedro kan hiya, senarudsudna kan Jesus, “Apo, hi tona ngay us, ngachana nan ommat kan hiya?”
22 Tinumfor hi Jesus, “*Mu laychok ay mataku hiya inkiana munfiangachak at maid fiyangmu's chi. Aka at, unuchunak!*”
23 Kiapú as nan nauy ay kenalen Jesus, naepachamag as nan chiyuycha enmafurot ay achi matmatuy nan nauy ay disipulu. Ngem chaana kenali un achi matmatuy nan nauy ay disipulu. Nan kenalina yangkiay at, “*Mu laychok ay mataku hiya inkiana munfiangachak at maid fiyangmu's chi.*”

Nan Anongos Nan Surat

24 Ha-un nan chiyuy disipulu ay infiagfiakian Jesus hena. Ha-un us nan nangepaneknek ya nangisurat as nan nauycha ay maepangkep kan Jesus. O, ammumi ay tit-iwa chaná ay insuratku.
25 Ongoongor pay nan tapina ay enkamkaman Jesus. Mu maisurat am-in nan enkamkaman Jesus, as nan munnunumnumku at achi ommat nan intiru ay luta ay maepay-an nan chiyuycha liblu ay maisuratancha.

Nan En-enat Nan Apostoles
(Aramid)
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay liblu at maekadwa ay surat Lucas kan Teofilo. As nan enmon-ona ay liblu, insurat Lucas nan maepangkep as nan enmaliyan Apo Jesus asna's luta ya maepangkep as nan enkamkaman Jesus as nan kawad-ana hena. Ngem as nan nauy ay liblu, enpakaammon Lucas nan maepangkep as nan naiwarwarawakian nan Ammay ay Chamag nunlapu ad Jerusalem inkiana ad Roma. Insuratna nan maepangkep as nan chiyuycha nakaskaschaaw ay en-enat nan apostoles, kaskasin kan cha Pedro kan Pablo, ya nan enom-ommat as nan chiyuycha omaafurot kiapú as nan pammaticha kan Jesus. Enpakaammuna us nan maepangkep as nan enmaliyan nan Espiritu Santo ay mangepapigsa ya mangfiachang kan chicha as nan mangekaskasabaancha as nan nauy Ammay ay Chamag (Jn. 14:16-17; Ara. 2:1-47).

Hi Lucas mismu at penaneknekana nan tapina ay enom-ommat, tay naketaktakin hiya kan Pablo as nan tapen nan nunfiabfiaatana. Isunga as nan nauy ay liblu, wachacha nan naisurat ay “kami” ya “chakami” (16:10-40; 20:5-28:31).

Sakbay nunfiangad hi Jesus ad chaya, infilina as nan disipulusna ay masapor umuycha henan intiru ay luta ya ekasabacha nan Ammay ay Chamag as nan am-in ay tataku (Mt. 28:19-20). Isunga enlapon nan apostoles ay nangekasaba as nan Ammay ay Chamag nunlapu ad Jerusalem inkiana inumchancha henan probinsiya ay Judea ya Samaria ya uray pay henan anachawwi ay il-ili (1:8). As nan turon puru ay tawwun, nan Ammay ay Chamag at naepachamag ad Roma (28:16-31). Chaan nunkuyat hid-i, tay ad wani at cha munchinamag henan intiru ay luta.

Mafiasa takú as nan nauy liblu ay chaan enafurot nan chiyuycha anapapu ay Judio ay hi Jesus nan Cristo ay Anak Apo Dios. Nan nunumnumuncha yangkiay at nan manongtongparancha as nan chiyuycha lintigcha. Enpapaticha ay mangepakinak kan cha Pedro kan Juan as nan munekaskasabaancha. Isunga penachascha ay mangpatuy kan chicha, ya tit-iwa ay penatuycha hi Santiago. Ngem uray mu hiyasa, kiapú as nan fiachang nan Espiritu Santo kan cha Pedro, nan ongoongor ay Judio ya Gentil at enmafurotcha kan Jesus. Kun pay nan chiyuycha omaafurot, inturturuycha ay naam-among as inurkiw as nan fiattaw nan Templo, ya enpapasnekcha ay nangchaychayaw kan Apo Dios. Nan am-in ay tataku at rinispitucha nan chiyuycha omaafurot, ya inurkiw us ay wachachay enpaetapen Apo Dios as nan chiyuycha omaafurot (2:47).

Isunga insurat Lucas as nan nauy ay liblu nan chiyuycha en-enat nan apostoles ta paneknekana ay hi Jesus at tit-iwa ay Anak Apo Dios ya hiya nan mangesarakan as nan tataku.

Ongor nan Judio ay enmafurot kan Jesus. Ongor us chi Gentil ay enmafurot. Ngem kanan nan chiyuycha Judio un achicha maesarakan nan chiyuycha Gentil mu achicha unuchun nan iniili ay ukialen chi Judio. Isunga enpakaammon Apo Dios as nan apostoles ay uray Judio winnu Gentil at maesarakan, ya nan Espiritu Santo at mawacha kan hiya kiapú as nan pammatina kan Jesu Cristo (10:1-11:18; 15:1-34).

Nan Roma nan kapital nan Italia ay kawad-an nan kangatuwan ay mangetortoray kan chicha ay makali un Emperador. Hiya nan mangetortoray as nan tataku ay enamis nan sosorchachuna, ya hiya us nan mangchutok as nan gogobernador ay mangetoray kan chicha. Nan chiyuycha naiyanak ad Roma at makalicha un i-Roma ya nan chiyuycha enmara as sichoracha as nan gobernon chi Roma at makalicha un Romano. Am-in ay enmara as sichora as nan gobernon chi Roma at wachay makianabcha. Kaspangarigan, epawan nan lintigcha ay machusa nan Romano mu chaan nafistikiar on-ona. Ngem nan fiakun Romano at mafialin ay saplituncha ta peletuncha ay mangifiakia as nan tit-iwa mu wachay fiasorna. Nan usa pay ay atun nan Romano at mafialina ay chawatun ay maiyuy nan kasona as nan emperador. Ngem kun pay nan fiakun Romano at achi mafialin. Isunga hiyana nan nunumnumun takú as nan mamasaan takú as nan maepangkep kan Pablo, tay uray mu Judio hiya, maifilang hiya as Romano, tay enmara as sichoran chi Romano.

Ongorcha pay nan mafiasa takú as nan nauy liblu ay maepangkep as nan ongor ay nakaskaschaaw ay enom-ommat as nan chiyuycha enmafurot.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Liblu

Nan Nunsakianaan Nan Apostoles Ay Mun-epaneknek 1:1-26
Nan Nun-ekaskasabaan Nan Apostoles Ad Jerusalem 2:1-8:3
Nan Nun-ekaskasabaan Nan Apostoles Ad Judea Ya Samaria 8:4-12:25
Nan Nun-ekaskasabaan Pablo 13:1-28:31
Nan Omona Ay Nunfiaatan Pablo 13:1-14:28
Nan Nunmitinancha Ad Jerusalem 15:1-35
Nan Maekadwa Ay Nunfiaatan Pablo 15:36-18:22
Nan Maekatlu Ay Nunfiaatan Pablo 18:23-21:16
Nan Nunfiaatan Cha Pablo Ad Jerusalem, Cesarea ya Roma 21:17-28:31

1 Kan he-a Teofilo,
As nan enmon-ona ay suratku, insuratku am-in nan en-enat ya insursuron
Jesus nunlapu as nan nunlapuwana ay nun-isuru
2 inkiana as nan urkiw ay naetag-uyana ad chaya. Sakbay enommat chi,
babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo, infilina nan atun nan
apostoles* ay pinilina.
3 Kun pay narpas ay nun-iliwas ya natuy, nunpaipaila hiya as nan apostolesna, ya babaen as nan ongor ay en-enatna at naepaneknek ay tit-iwa ay
nataku hiya. As nan opat puru ay urkiw, nunpappaila hiya kan chicha, ya
infiagfiakiana kan chicha nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios.†
4 As nan hin-urkiw ay nakepagyanan Jesus kan chicha, infilina, "*Achi kayu
mak-ak hena ad Jerusalem, ngem kunyu at sad-un nan enkaren nan Ama ay
ichatna kan chakayu ay hiyachi nan infiakiak kan chakayu.*
5 *Finunyakian Juan nan tataku as chanum, ngem karpasan chi kaat ay urkiw
at mafunyakian kayuntu as Espiritu Santo.*"‡

Nan Naetag-uyan Jesus Ad Chaya

6 Kuncha pay kasin naamong ay kadwacha hi Jesus, senarudsud nan
apostoles kan Jesus, "Apo, ay fiakun ad wani nan mangepakaanam as nan i-
Roma ay muntotoray kan chitaku ta chitaku ay kianak Israel nan muntoray
kasin?"
7 Kenalen Jesus kan chicha, "*Achiyu masapor ammuwun nan timpu winnu
urkiw ay ommatana ay enkeddeng Ama babaen as nan mismu ay kalibfengana.*

---

* **1:2** Nan apostol at usa ay nasonag as pannakaachor Jesus. † **1:3** 1 Co. 15:5-8 ‡ **1:5** Luc. 24:49; Ara. 11:16

8 *Ngem maettan kayuntu as pannakafialin as nan omaliyan nan Espiritu*
Santo ay mawawacha kan chakayu. Chakayuntu nan mangepaneknek as nan
maepangkep kan ha-un ad Jerusalem ya henan intiru ay probinsiya ad Judea ya
Samaria inkiana henan am-in ay lukiar asna's luta."
9 Kuna pay lenpas ay kenali na, as nan nangiil-ancha kan hiya, naetag-uy
hiya ad chaya inkiana nalingfian as nan lifuu.
10 Kuncha pay cha etottotoongan ad chaya as nan chana umuyan, kalina
at ya wachacha nan chuwa ay lanaraki ay nunfiafiachu as munpupukaw ay
naketatakchug kan chicha.
11 Kenalicha, "Chakayu ay i-Galilea, adchi t'uy kayu kukutug ay
tomatakchug hena ay muntatangad ad chaya? Hi Jesus ay anna ay naetag-uy
ad chaya at munfiangadtu ay kaman as nan inilayu ay enatna ay inmuy ad
chaya."

Nan Nangesokat Kan Judas Iscariote

12 Angkiay nunfiangad nan apostoles ad Jerusalem ay nurpu henan
chuntug ay Olivo ay uy at usa ay kilometro nan kaachawwina henan siyudad.
13 As nan inumchanancha ad Jerusalem, inmuycha as nan nunngangatu
ay kuwarton nan afong ay mamagyanancha. Chicha chaná: cha Pedro, Juan,
Santiago, Andres, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, Santiago ay potot Alfeo,
Simon ay mangesasaket as ilina ya hi Judas ay potot Santiago.
14 Kun anaka un naam-amongcha am-in ay mun-us-usa ay
munkarkararag. Naetatapi kan chicha nan fianafiai ya hi Maria ay enan
Jesus, ya nan lanaraki ay en-auchen Jesus.
15 Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, naamong nan umuy as hinkiasot ya
chuwan puru ay omaafurot kan Jesus. As nan hiyasa, tenmakchug hi Pedro,
ya kanana,
16 "Chakayu ay iib-ak, masapor matongpar nan naisurat as nan Kalen Apo
Dios ay enpaepadton nan Espiritu Santo kan David maepangkep kan Judas
ay nangepangu as nan tataku ay naniliw kan Jesus.§
17 Hi Judas at kadwami ad kasin, tay usa us hiya ay pinilen Apo Jesus ay
makiserfi kan chakami ay apostoles."
18 (Nan siping ay lagfon Judas as nan mangotettet ay enatna at enlakuna
as luta. Hid-i nan natuyana as nan nag-asana. Finumtak nan achorna ya
naiwakascha nan intiru ay putuna.
19 Nachamag am-in nan tataku ad Jerusalem nan enommat kan hiya.
Isunga ngenadnancha nan chiyuy luta as Akeldama as nan kalicha. Nan
laychun ay kanan nan hana ay ngachan at "Luta ay Nacharaan.")*
20 Kenalen pay Pedro, "Nauy nan naisurat maepangkep kan Judas as nan
liblu ay Salmo ay kanana,
'Maenganuy koma nan afongna,
ya maid koma kasin uy omab-afong hid-i.'
Wacha us nan naisurat ay kanana,
'Wacha komay mangisubrat as nan libfenguna.'†
21 "Mu hiyasa, masapor munpili takú as usa as nan chiyuycha kanayon ay
nakituntun-ud kan chakami as nan kawad-an Apo Jesus kan chitaku
22 nunlapu as nan namunyakian Juan kan hiya inkiana as nan naetag-
uyana ad chaya ay naek-ak kan chitaku. O, masapor wachay usa as maetapi
kan chakami ay munfialin as mangepaneknek as nan maepangkep as nan
inilana ay natakuwan Apo Jesus manipud as nan utúy."

---

§ **1:16** Sal. 41:9 * **1:19** Mat. 27:5-8 † **1:20** Sal. 69:25; 109:8

23 Isunga infiakiacha nan chuwa ay ngachan ay munpiliyancha. Nan usa
at hi Jose winnu Barsabas ay nangadnan us as Justo, ya nan usa at hi Matias.
24 Angkiay ya nunkararagcha. Kenalicha, “Apo, ammom am-in nan num-
num chi tataku. Isunga epakaammom ngarud kan chakami mu ngachana
nan pinilem kan chatona ay chuwa
25 ay mangesokat kan Judas as nan nauy ay chununa ay kenaapostol. Tay
hi Judas at inmuy henan lukiar ay maifiakiay kan hiya as ay-ayana.”
26 Angkiay ya as nan nunfifinnunotancha as nan nauy chuwa, hi Matias
nan napili ay maetapi as nan hinpuru ya usa ay apostoles.

2

Nan Omaliyan Nan Espiritu Santo

1 Kun pay inumchan nan urkiw ay Pentecostes,* naamongcha am-in nan
omaafurot as nan usa ay afong.
2 Kalina at ya wachay ngangak ay nurpu ad chaya ay kaman atifudfud chi
angin, ya pinnuna nan intiru ay afong ay naaamongancha.
3 Angkiay ya inilacha nan maepachong as nan apuy ay nasisiyan, ya
waschi un naepatang as nan uron nan tunggal usa kan chicha.
4 Napnucha am-in as pannakafialin nan Espiritu Santo, ya enlapucha ay
nunkali as tukutukún ay kali ay enpakalen nan Espiritu Santo.
5 As nan hiyachi, wachacha nan Judio ay manangchaychayaw kan Apo
Dios ay nakepapagyan ad Jerusalem ay nurpu henan tukutukún ay nasyon
asna's luta.
6 Kuncha pay chinngor sa ay ngangak, nagrubcha nan ongoongor ay tataku
ay enmali, ya naschaawcha, tay waschi un chinngorna nan mismu ay kalina
ay enkalen nan chiyuycha omaafurot.
7 Naschaawcha as solet, ya senarudsudcha, “Ay kun fiakun i-Galilea chaná
am-in ay cha munkarkali?
8 Anuy atun nan tunggal usa kan chitaku ay manngor as nan mismu ay kali
takú ay chacha ekarkali?
9 Nan tapina met kan chitaku at i-Partia, i-Media, i-Elam, i-Mesopotamia,
i-Judea, i-Capadocia, i-Ponto, i-Asia.
10 Nan tapina pay at i-Frigia, i-Pamfilia, i-Egipto, ya nurpu henan sakop nan
Libya ay sag-un nan Cirene. Wachacha us kan chitaku nan i-Roma
11 ay Judio ya fiakun Judio ay mangun-unud as nan iniili ay ukialen chi
Judio. Wachachay i-Creta ya i-Arabia. Ngem chungrun takú met challu nan
mismu ay kali takú ay chacha ekali ay mangifiabfiaag as nan nakaskaschaaw
ay en-enat Apo Dios!”
12 Naschaawcha am-in as solet, ya nalilifok chi numnumcha ay cha
munsesennarudsud, “Anan laychun ngun tona'y kanan?”
13 Ngem nan chiyuycha tapina ay tataku at enot-otyokcha nan chiyuycha
omaafurot kan Jesus. Kenalicha, “Ku-uncha man nunkafutang.”

Nan Enkasaban Pedro

14 Ngem tenmakchug hi Pedro ya nan hinpuru ya usa ay iib-ana ay
apostoles. Angkiay kenalen Pedro ay nangipigsa as nan ongor ay tataku, “Iib-
ak ay Judio ya am-in kayu ay umiili hena ad Jerusalem, chumngor kayu man
paat as nan epakaawatku maepangkep kan chatona am-in.
15 Chaan nafutang chaná ay tataku ay kaman as nan ka-ananyu, tay maid
mafutang as nan uras chi alas nuebe as nan wiet.

---

* **2:1** Nan Pentecostes at maekaleman puru ay urkiw nunlapu as nan Fiastan chi Munlausan.

16 Ngem nauy nan kenalen Joel ay pomapadtu:
17 ‘Infiakian Apo Dios,
As nan chiyuycha anongos ay urkiw, sonakoktu nan Espiritok as nan am-in ay tataku. Nan an-akyu ay lanaraki ya fianafiai at epadtuchantu nan epakaammok kan chicha. Nan fiafiallu at ilaunchantu nan chiyuycha kaman iitaw. Kun pay nan anam-amá at epaiitawkuntu nan laychok ay epakaammu kan chicha.
18 O, uray as nan chiyuycha lanaraki ya fianafiai ay fiabfiaarok at sonakoktu nan Espiritok as nan hanacha ay urkiw, ya chichantu nan mangepadtu as nan epakaammok kan chicha.
19 Omepailaaktu as nakaskaschaaw ad chaya. Uray asna's luta at omepailaaktu as sinyar ay chara, apuy ya mun-alepotapot ay asok.
20 Nan urkiw at ngomongottu, ya nan furan at komaman as chara. Chatosa nan ommat sakbay omali nan am-amud ya machayaw ay urkiw nan Apo.
21 Angkiay ya am-in ay munpasug-ang as nan Apo at maesarakanchantu.’ ”†
22 Inturuy pay Pedro, “Iib-a ay kianak Israel, chumngor kayu as nan ifiakiak. Hi Jesus ay i-Nazaret nan finaor Apo Dios. Penaneknekan Apo Dios na kan chakayu babaen as nan ongor ay enpakamkamana kan Jesus ay milagro, nakaskaschaaw ya sinyar. Ammuyu sa, tay enommat chaná hena's kawad-anyu.
23 Hi Jesus ay anna at ad pus-uy, plenaplanon ya sikud ay ammon Apo Dios mismu ay maipurang kan chakayu. Chakayu at enpapatuyyu hiya as nan manangotettet chi ukialicha ay tataku as nan nangelansaancha kan hiya as nan koros.
24 Ngem tenakon Apo Dios hi Jesus manipud as nan utúy, ya wenay-awayaana hiya as nan pannakafialin chi utúy, tay achi poros mafialin ay nan utúy nan mangetoray kan hiya.
25 Tay nauy nan infiakian David maepangkep kan Jesus:
‘Kanayon ay iilaok nan Apo ay wacha kan ha-un. Kiapú ta as-op as solet hiya ay mamadfiachang kan ha-un, achiyak umugyat.
26 Isunga naragsakak as solet, ya ifiakiak nan lagsakku. Uray matuy nan achorku, wacha nan namnamaok,
27 tay ammok ay achim enganngnuy nan lenawak ad Hades‡ winnu eparufus ay mabrok nan achor nan Nasantowan as nan lufok.
28 Enpakaammom kan ha-un nan charan ay muntorón̈g as nan fiyag ay maid patingkiana. He-a nan mangeparagsaktu as solet kan ha-un kiapú ta mawawachaka kan ha-un.’§
Hiyasa nan kenalen Ari David.”
29 Inturuy pay Pedro, “Chakayu ay iib-a, laychok ay epakaammu ay ustu nan maepangkep as nan ama takú ad pus-uy ay hi Ari David. Natuy hiya, at nailufok, ya inkiana ad wani at wacha hena nan lufokna.
30 Ngem kiapú ta usa hiya ay pomapadtu, ammuna nan enkaren Apo Dios kan hiya ay mun-ikianak hiya as usa ay ari ay kaman kan hiya.
31 Aammon David nan atun Apo Dios as tapen chi urkiw, ya infiakiana nan maepangkep as nan matakuwan Cristo manipud as nan utúy ay chaan naenganuy nan lenawana ad Hades winnu nabrok nan achorna.
32 “Hi Jesus ay anna at tenakon Apo Dios manipud as nan utúy, ya chakami am-in nan mangepaneknek, tay inilami.

† **2:21** Joel 2:28-32 ‡ **2:27** Ad Hades nan kawad-an nan nunkatuy. § **2:28** Sal. 16:8-11

33 Naetag-uy hi Jesus ad chaya as apét kannawan Apo Dios. Inchat Dios
Ama kan hiya nan toray ay mangsonag as nan Espiritu Santo kan chakami
ay kaman as nan enkarina. Chatona nan chayu il-ilaun ya chungchungrun
ad wani.
34 Tay chaan naetag-uy hi David ad chaya. Uray mu hiyachi, kanana,
'Nan kanan nan Apo as nan Apok at tomokorka as apét kannawanku
35 inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu ay kaman chicha nan kiakiati-
nam.'*
36 Isunga chakayu am-in ay kianak Israel, masapor siguradu ay maam-
muwanyu ay hi Jesus ay anna ay penatuyyu as nan nangepalansaanyu as
nan koros at hiya nan nunfialinun Apo Dios as Apo ya Cristo."
37 Kun pay chinngor nan tataku sa, nalilifokancha as solet, ya kanancha
kan Pedro ya as nan tapina ay apostoles, "Iib-a, anan atunmi ngay ngarud?"
38 Tinumfor hi Pedro kan chicha, "Tunggal usa kan chakayu at munfiafiawi
as nan fiasfiasorna ya munpafunyag ay mangepakaammu ay hi Jesu Cristo
nan Apona† ta mapakawan kayu as nan fiasfiasoryu. Mu atunyu sa at
maawatyuntu nan ichat Apo Dios kan chakayu ay hiya nan Espiritu Santo.
39 Tay nan enkaren Apo Dios at para kan chakayu ya as nan kianakyu ya
as nan am-in ay tataku henan achawwi ay luglukiar. O, nan enkarina at para
as nan am-in ay piliyun nan Apo ay Dios takú."
40 Ongor pay nan tapina ay kenarkalen Pedro ay nanukutukun kan chicha
ya finag-ana chicha, "Esarakanyu koma nan achoryu as nan chusantu nan
tataku ad wani ay manangotettet chi ukialicha ay mangachi kan Jesus."
41 Angkiay ya nan chiyuycha enmafurot as nan kenalen Pedro at nunpa-
funyagcha. Umuycha as turon lifu nan naetapi as nan omaafurot kan Jesus
as nan hiyachi ay urkiw.
42 Enpanaagcha ya inunudcha nan insuron nan apostoles, ya tenatanud-
cha ay makekadkadwa as nan tapina ay omaafurot. Nakekkekancha us
kan chicha as nan tenapay ay hiyasa nan mangnumnumnumancha as nan
natuyan Jesus, ya nun-us-usacha ay nunkarkararag.

Nan Panagfiyag Nan Omaafurot

43 As nan hiyachi, naschaawcha am-in nan tataku, ya kiapú as nan pan-
nakafialin Apo Dios ay inchatna as nan apostoles, ongor nan nakaskaschaaw
ya sinyar ay en-enatcha.
44 Inturturuy am-in nan omaafurot ay cha maam-among, ya nun-
eennettancha as nan am-in ay wacha kan chicha.
45 Enlakucha nan lutacha ya nan tapina ay kuk-uwacha. Angkiay in-
chatcha nan lakuna as nan am-in ay omaafurot ay makasapor.
46 Inurkiw ay inturturuycha ay maam-among as nan fiattaw nan Templo.
As nan mun-ub-ufongancha us as ab-afongcha at naragsakcha ya napakum-
babacha ay mangan as nan tenapay ay hiyasa nan mangnumnumnumancha
as nan natuyan Jesus.
47 Kuncha pay naamong, chinaychayawcha hi Apo Dios, ya rinisrispiton
nan tataku chicha. Inurkiw ay entapen Apo Dios kan chicha nan chiyuycha
fiarú ay naesarakan.

3

Nan Enmammayan Nan Usa'y Pilud

---

* **2:35** Sal. 110:1 † **2:38** As nan kali ay Griego at kanana, "mafunyakian kayu as nan ngachan Jesus," 10:48.

1 As nan hin-urkiw, tinmikid cha Pedro kan Juan as Templo as nan alas tres
as nan makiayud ay hiyasa nan munkarkararakian chi Judio.
2 Wacha nan usa ay laraki ay naiyanak ay pilud ay nangatokor as nan
Templo as nan sag-un nan sugpan ay makali un Am-ammay. Inurkiw ay
maokwat hiya ay maiyuy hid-i ta munlemos as nan chiyuycha sungkop.
3 Kuna pay inila cha Pedro kan Juan ay uy sungkop as Templo, nunlemos
kan chicha.
4 Entoongan cha Pedro kan Juan hiya, ya kanan Pedro, “Ilaum chakami.”
5 Isunga inilana chicha ay maman-ud as ichatcha.
6 Angkiay ya kenalen Pedro, “Maid poros sipingku. Ngem nan wacha
kan ha-un at hiya nan ichatku kan he-a. Babaen as nan pannakafialin nan
ngachan Jesus ay i-Nazaret, manaranka.”
7 Angkiay ya inunnan Pedro nan kannawan ay liman nan laraki ay pilud
ya finadngana hiya ay tomakchug. Hiya at chi ya kinumnugcha nan suken
nan pilud.
8 Natannakchug, ya enlapuna ay manaran. Haat makiskop hiya kan cha
Pedro kan Juan as Templo. As nan chana manarcharanan, cha muntattat-
allok ya munchaychayaw kan Apo Dios.
9 Inilan am-in nan tataku hiya ay cha manarcharan ya cha munchay-
chayaw kan Apo Dios.
10 Kuncha pay enmatonan ay hiya payat nan nangatokor ay munle-
mos as nan Templo as nan sag-un nan sugpan ay makali un Am-ammay,
naschaawcha as solet as nan enommat kan hiya.

Nan Enkasaban Pedro As Templo

11 As nan hiyachi, penmapakud nan enmammay ay laraki kan cha Pedro
kan Juan. Tenmagtag am-in nan tataku as nan kawad-an cha Pedro kan Juan
henan makali un Fiangsar Solomon, tay naschaawcha as nan enommat as
nan chiyuy pilud.
12 Kun pay inilan Pedro nan tataku, kenalina kan chicha, “Chakayu ay iib-
ak ay kianak Israel, adchi t'uy kayu maschaaw as na? Adchi t'uy chakami
etotoongan? Ay kananyu un nan mismu ay kafiaelanmi winnu ustu ay
panagchayawmi nan nangepacharan kan tona ay taku?
13 Hi Apo Dios ay Dios cha Abraham, Isaac ya Jacob ay kaap-uwan takú nan
nangepacharan kan hiya, fiakun chakami ta maila nan kaichayawan Jesus
ay fiabfiaaruna. Hi Jesus ay anna at hiya nan inpurangyu kan Gobernador
Pilato. Enachiyu pay hiya as nan sangwanan Pilato uray mu plenanuna ay
ilufus hiya.
14 Ngem enachiyu hiya ay nasantowan ya nalintig, ya chinawatyu kan
Pilato ay ilufusna nan usa ay pomapatuy.
15 Enpapatuyyu nan mangichat as tit-iwa ay fiyag, ngem tenakon Apo Dios
hiya manipud as nan utúy. Chakami ngarud nan mangepaneknek as nan
maepangkep as na, tay inilami.
16 Kiapú as nan pannakafialin nan ngachan Jesus, finmikas nan nauy
laraki ay iilaunyu ya am-ammuyu. O, kiapú as nan pannakafialin nan
ngachan Jesus ya pammati kan hiya, nakaan nan piniludna ay hiyasa nan
iilaunyu am-in.
17 “Ad wani chakayu ay iib-a, ammok ay achiyu maawatan ay hi Jesus nan
Cristo as nan nangepapatuyanyu kan hiya. Kaman us nan anap-apuyu at
achicha maawatan.

18 Nan enatyu kan Jesus at hiyasa nan natongparan nan enpaepadton Apo
Dios as nan am-in ay pomapadtu ay hi Cristo at masapor mun-iliwas ya
matuy.
19 Isunga munfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu, ya munfiangad kayu kan
Apo Dios ta pakawanuna chakayu as nan fiasfiasoryu.
20 Tay mu atunyu na, wachantuy mangepapigsaantu Apo Dios as nan
numnumyu. Ifiaornantu kasin nan chinutokana ay hi Jesus ay hiya nan
Cristo ay mangesarakan ya mangetoray as nan am-in ay omafurot kan hiya.*
21 Masapor mayaschi hi Jesus ad chaya inkiana umchan nan timpu ay
mangepafiaruwan Apo Dios as nan am-in ay enpaepadtuna as nan chiyuy-
cha nasantowan ay pomapadtu ad pus-uy.
22 Hi Moises at kenalina un,
‘Hi Apo Dios at somnagtu as usa ay pomapadtu ay kaman kan ha-un ya
murpu kan chakayu ay Judio. Masapor epanaagyu ya tongparunyu
nan am-in ay ifiakiana kan chakayu.
23 Mu wachay achi mangtongpar as nan ifiakian nan hana ay pomapadtu,
maisiyantu hiya as nan tatakon Apo Dios, ya machusantu hiya in-
inkiana.’†
24 Am-in nan pomapadtu patí hi Samuel ya nan chiyuycha senmokat kan
hiya at enkasabacha us nan cha om-ommat as nan nauycha urkiw ad wani.
25 Chitaku am-in nan manawid as nan enkaren Apo Dios ay enpaepadtuna as
nan chiyuycha pomapadtu, ya maetapi kayu as nan inturag Apo Dios as nan
kaap-uwanyu. Tay kenalina kan Abraham un, ‘Babaen as nan kianakmu,
bendisyonak am-in nan tataku asna's luta.’‡
26 Isunga, chakayu ay Judio nan enmon-ona ay nangifiaoran Apo Dios
kan Cristo ay fiabfiaaruna ta bendisyonana chakayu babaen as nan
mangchukkiananyu as nan mangotettet ay panagfiyagyu.”

4

Nan Naifiaruchan Cha Pedro Kan Juan

1 Kun pay kutug ay cha munkarkali cha Pedro kan Juan as nan tataku,
enmali kan chicha nan papachi, nan kapetan chi kukuwarcha as nan Templo
ya nan chiyuycha Saduceo.
2 Finmungatcha, tay insuron cha Pedro as nan tataku nan maepangkep kan
Jesus ya enkasabacha ay nataku hiya manipud as nan utúy ay hiyana nan
mangpaneknek ay mataku am-in nan nunkatuy.
3 Angkiay ya tiniliwcha cha Pedro kan Juan, at enpaifiarudcha inkiana as
nan kafikiatana, tay naschum at.
4 Ngem ongor as nan chiyuycha nanngor as nan kenalen cha Pedro kan
Juan nan enmafurot. Nan filang nan lanaraki ay enmafurot kan Jesus at
umuy as leman lifu.*
5 As nan kafikiatana, nan chiyuycha membron nan Sanhedrin ay chicha
nan anap-apu, nan anam-amá ya nan mun-isursuru as Lintig at naamongcha
ad Jerusalem.
6 Nakimitincha kan Anas ay hiya nan kangatuwan ay pachi, ya kan cha
Caifas, Juan ay nurpu as nan pamilyan Anas, Alejandro ya nan tapina'y
lanaraki as nan pamilyan nan kangatuwan ay pachi.
7 Enpatakchugcha cha Pedro kan Juan as nan sangwanancha, ya finis-
tikiarcha chicha. Kenalicha, “Ngachana nan nurpuwan nan pannakafialin

* **3:20** Mat. 24:14; Mar. 13:10; 2 Ped. 3:12 † **3:23** Deut. 18:15, 18-19; Ara. 7:37 ‡ **3:25** Gen. 22:18
* **4:4** Ara. 2:41

ay nangepaammay as nan nauy napilud? Ngachana nan nakin kalibfengan
as nangekamananyu's na?"
8 Hi Pedro at napnu as pannakafialin nan Espiritu Santo, ya tinumfor hiya
kan chicha, "Chakayu ay totoray ya anam-amá,
9 mu fistikiarunyu chakami ad wani maepangkep as nan ammay ay enae-
natmi as nan napilud ya mu anan enatna ay nakacharan, nauy ifiakiami kan
chakayu.
10 Masapor ngarud maammuwanyu am-in ya am-in us ay kianak Israel
ay babaen as nan pannakafialin nan ngachan Jesu Cristo ay i-Nazaret at
enmammay nan nauy laraki ay nangatakchug as nan sangwananyu. Hi Jesu
Cristo at hiya nan enpalansayu as nan koros ay tenakon Apo Dios manipud
as nan utúy.
11 Hi Jesus nan maepachong as nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios
ay kanana un,
'Nan chiyuy fiatu ay enachen nan chiyuycha muntuptuping at hiyasa nan
nunfialin as kaamuchan ay maipugnad.'†
12 Hiya yangkiay nan mafialin ay mangesarakan as nan tataku, tay maid
poros tapina asna's luta ay infiaor Apo Dios ay mangesarakan kan chitaku
mu achi yangkiay hiya."
13 Kun pay inilan nan chiyuycha membron nan Sanhedrin nan kenaturud
cha Pedro kan Juan ay tumfor, ya as nan nangammuwancha ay kun ap-
apud ay tataku cha Pedro kan Juan ay chaan nakaachar, naschaawcha. As
nan hiyachi, enmatonan nan anap-apu cha Pedro kan Juan ay chicha nan
nakituntun-ud kan Jesus.
14 Ngem kiapú ta iilauncha nan laraki ay nakaan nan piniludna ay nake-
tatakchug kan cha Pedro, maid at makanancha ay maekontra kan chicha.
15 Isunga enpak-akcha cha Pedro kan Juan as nan munmitmitinan nan
Sanhedrin, at enapatcha mu anan atuncha kan chicha.
16 Nunsesennarudsudcha, "Anan atun takú ngun kan chatona ay lanaraki?
Chakus met naammuwan nan am-in ay umiili ad Jerusalem nan nauy
nakaskaschaaw ay enatcha, ya achi takú met maesaot.
17 Ngem ad wani ta achi maiturturuy ay maiwaras na ay chamag as nan
tataku at ug-ugyatun takú chicha ta achicha kasin os-osarun nan ngachan
Jesus as nan munkarkaliyancha as nan tataku."
18 Angkiay ya kasincha enayakian cha Pedro kan Juan, ya infilincha kan
chicha, "Ikinakyu at man ay fukfukikun winnu isurusuru nan maepangkep
as nan ngachan Jesus."
19 Ngem tinumfor cha Pedro kan Juan, "Chakayu nan mangifiakia mu ustu
kan Apo Dios ay chakayu nan tongparunmi, fiakun hiya,
20 tay achimi mafialin ay ikinak ay mangifiaag as nan inilami ya chin-
ngormi kan Jesus."
21 Kun pay kasin inug-ugyat nan chiyuycha membron nan Sanhedrin
chicha, enparufuscha chicha ay mak-ak. Achicha ammu nan atuncha ay
manusa kan chicha, tay am-in nan tataku at chacha munchaychayaw kan
Apo Dios kiapú as nan nakaskaschaaw ay enommat.
22 Tay nan laraki ay enommatan nan nauy ay nakaskaschaaw ay pannaka-
paammay at nasorok as opat puru nan tawwuna.

Nan Luwaron Nan Omaafurot

† **4:11** Sal. 118:22; Isa. 28:16

23 Kun pay nailufus cha Pedro kan Juan, nunfiangadcha as nan kawad-
an nan kakadwacha, at enpachamagcha nan kenarkalen nan anap-apon chi
papachi ya nan anam-amá.
24 Kun pay chinngor nan kakadwacha nan nauy, nun-us-usacha ay
nunkararag kan Apo Dios. Kenalicha, “Mannakafialin ay Apo Dios, he-a
nan namayang henan chaya ya luta ya nan chanum ya am-in ay wacha kan
chicha.‡
25 Babaen as nan Espiritu Santo, enpaifiakiam kan David ay kaap-uwanmi
ay fiabfiaarum un,
‘Adchi t'uycha fumufungat nan chiyuycha Gentil ay mangkontra kan Apo
Dios? Adchi t'uy cha planplanuwun nan chiyuycha Judio nan maid
kotkotokna?
26 Nunsakiana ay makikufiat nan ar-ari asna's luta, ya naamong nan anap-
apu ay mangkufiat kan Apo Dios ya kan Cristo ay pinilina.’§
27 Natongpar nan insurat David, tay henan nauy siyudad ay Jerusalem at
nakeamong cha Ari Herodes ya hi Poncio Pilato as nan chiyuycha Gentil ya
nan chiyuycha kianak Israel ta kontrauncha nan nasantowan ay fiabfiaarum
ay hi Jesus ay pinilem.
28 Naamongcha ay mangekaman as nan am-in ay enkeddengmu ay ommat
kiapú as nan laychum ya pannakafialinmu.
29 Ad wani Apo, chungrum man paat nan chacha iyug-ugyat kan chakami.
Fiadngam chakami ay fiabfiaarum ta tumurud kami ay uy mangepakaammu
as nan kalem.
30 Epailam man paat nan pannakafialinmu ta mafialin ay omammay
nan munsaket, ya maekaman nan chiyuycha sinyar ya nan chiyuycha
nakaskaschaaw babaen as nan pannakafialin ay inchat Jesus ay nasantowan
ay fiabfiaarum.”
31 Kuncha pay narpas ay nunkararag, nunwawud nan afong ay naaamon-
gancha. Waschi un napnu as Espiritu Santo, ya tinmurudcha ay nangi-
warakiawag as nan kalen Apo Dios.

Nan Nun-us-usaan Nan Am-in Ay Omaafurot

32 As nan hiyachi, am-in nan omaafurot kan Jesus at nun-us-usacha as nan
numnum ya pusucha. Maid kan chicha nan nangali un fukchana nan uray
ngachana as nan kuk-uwana, ngem kuncha at nun-eennettan as nan am-in.
33 Babaen as nan pannakafialin Apo Dios, inturturuy nan apostoles ay
mangepaneknek as nan maepangkep as nan natakuwan Apo Jesus manipud
as nan utúy. As nan hiyachi, benendisyonan Apo Dios as solet chicha am-in.
34 Maid usa kan chicha as namaichan as kasaporana, tay nan chiyuycha
wachay luta ya ab-afongcha at enlakucha chasa ay kuk-uwacha. Kun pay
narpas, inyalicha nan lakon nan hanacha
35 as nan apostoles ay nangepakakchang as nan chiyuycha makasapor.
36 Assesa us nan enat Jose ay kianak Levi ay i-Chipre. Ngenadnan nan
chiyuycha apostoles hiya as Bernabe. (Nan laychuna ay kanan at “Anak ay
Lumiwliwa.”)
37 Enlakuna nan usa ay payyiwna, at inyuyna nan lakuna as nan apostoles.

5

Nan Enat Cha Ananias Kan Safira

1 Ngem wacha nan hen-asawa ay cha Ananias kan Safira ay nangelaku as
tapen nan lutacha.

‡ **4:24** Exo. 20:11; Neh. 9:6; Sal. 146:6 § **4:26** Sal. 2:1-2

2 Intupug Ananias nan tapen nan lakuna ay aammon asawana, ya inyuyna
nan tapina yangkiay as nan apostoles.
3 Ngem kenalen Pedro kan hiya, “Ananias, adchi t'uymu enparufus hi
Satanas ay mangetoray kan he-a, t'uymu inkutuman nan Espiritu Santo ya
intupugmu nan tapen chi lakon nan lutam?
4 Sakbay elakom nan luta at kuk-uwam met, ya as nan nangelakwam as
sa, kikiadka met challu as atum as nan lakuna. Adchi ngay ngarud t'uymu
ninumnum ay mangekaman as assesa? Fiakun taku nan inkutumam ngem
hi Apo Dios.”
5 Kun pay chinngor Ananias chaná ay kali, nunkakatuy hiya ya natu-ug.
Nunsidlay ugyat nan am-in ay nanngor as nan hana.
6 Angkiay ya inmuy nan fiafiallu kan Ananias, at lenekfotancha hiya.
Hacha at ipitiw ay uy nangilufok.
7 Kun pay inmuy chi turu ay uras, enmali hi asawan Ananias ya sinungkop
ay achina ammu nan enommat.
8 Angkiay kenalen Pedro kan hiya, “Ifiakiam kan ha-un, ay hiyana kayong
nan ustu ay lakon nan lutayu?”
“O-ya hiyasa,” ensongfiat Safira.
9 Ngem kenalen Pedro kan hiya, “Anuyyu payat nunturakian ay hen-asawa
ay manisting as nan Espiriton Apo Dios? Ilaum, nan chiyuycha nangilufok
kan asawam ad kianad at hanacha as pantiw, ya uy chaká us ilufok kan
chicha.”
10 Nunkakatuy hi Safira ya natu-ug as nan suken Pedro. Kun pay sinungkop
nan fiafiallu, ya ininchanancha ay nanatuy hi Safira, inpitiwcha ay uy
nangilufok kan hiya as nan sag-un asawana.
11 Nunsidlay ugyat nan am-in ay omaafurot ya am-in nan tapina ay
nanngor as nan enommat.

Nan Nakaskaschaaw Ay En-enat Nan Apostoles

12 As nan hiyachi, ongor nan en-enat nan apostoles ay sinyar ya
nakaskaschaaw as nan tataku. Tenatanud am-in nan omaafurot ay naam-
among as nan makali un Fiangsar Solomon as Templo.
13 Maid naturud as nan chaan enmafurot kan Jesus ay maetapi kan chicha.
Ngem uray mu hiyasa, rinispitucha challu nan nauycha omaafurot.
14 Enmongoongorcha us nan naetapi ay lanaraki ya fianafiai ay enmafurot
kan Jesus.
15 Kiapú as nan en-enat nan apostoles, nan chiyuycha munsaket at inyuy
nan tataku as nan korsa, ya enpapab-ugcha as nan inyapragcha ta as nan
mar-osan Pedro at paat maaiwan koma nan tapina kan chicha.
16 Nan ongoongor us ay tataku ay nurpu henan am-in ay ili ay nangliliwus
ad Jerusalem at inyalicha nan chiyuycha munsaket ya nunkaanennetan, at
enmammaycha am-in.

Nan Liglikiat Nan Apostoles

17 As nan hiyachi, nan kangatuwan ay pachi ya nan am-in ay kakadwana
ay Saduceo at enmaposcha as solet.
18 Isunga enpatiliwcha nan apostoles, at inpaifiarudcha chicha.
19 Ngem as nan lafi, enmali nan anghel Apo Dios, ya tenkafiana nan pantiw
nan pagfiaruchan, at inpitiwna chicha. Kenalina kan chicha,
20 “Uy kayu as Templo ya ifiakiayu as nan tataku nan maepangkep as nan
nauy fiarú ay fiyag.”
21 Enafurot nan apostoles nan kenalina. As nan nakapis, inmuycha as
Templo, ya enlapucha ay nun-isuru as nan tataku.

Kun pay naaw-awni, as nan enmaliyan nan kangatuwan ay pachi ya nan kakadwana as Templo, enpaayagcha am-in nan am-in ay membron nan Sanhedrin ay chicha nan anap-apon chi Judio ya nan anam-amá ay Judio ta munmimitincha. Hacha at ifiaor nan kukuwarcha ay umuy as pagfiaruchan ay mangiyuy as nan apostoles kan chicha.
22 Ngem as nan inumchanancha as pagfiaruchan, maidcha at nan apostoles. Isunga nunfiangadcha ya enpachamagcha as nan chiyuycha membron nan Sanhedrin nan maepangkep as na.
23 Kenalicha, “As nan inumchananmi, kutug ay naetotorfek nan pagfiaruchan, ya wachacha am-in nan nunkukuwarcha ay nangatakchug as nan pantiw. Ngem kunmi pay tenkafian, maid tagtakuwan as fiaruy.”
24 Kun pay chinngor nan kapetan nan kukuwarcha as Templo ya nan anap-apon chi papachi nan nauycha naifiakia, nalilifokancha as solet mu anan enommat as nan apostoles.
25 Angkiay ya wacha at nan enmali ay nurpu as nan kawad-an nan Templo, ya kanana kan chicha, “Chumngor kayu! Nan lanaraki ay infiarudyu at wachacha as Templo ay cha mun-is-isuru as nan tataku.”
26 Kuncha pay chinngor sa, inmuy nan kapetan ya nan kukuwarcha ay uy nangara kan chicha. Ngem chaancha kinuyud chicha, tay umugyatcha as nan mangkiayangan nan tataku kan chicha.
27 Kuncha pay inyali nan apostoles, enpatakchugcha chicha as nan sangwanan nan Sanhedrin, ya finistikiar nan kangatuwan ay pachi chicha.
28 Kenalina, “Ilurugtokyu! Infilinmi met ay ustu kan chakayu ay achi kayu mun-is-isuru babaen as nan kalibfengan nan nauy ay ngachan. Ilaunyu, nunchinamag at henan intiru ay Jerusalem nan insursuruyu, ya chakami at nan uyyu pafiasorun as nangpatuy kan hiya.”
29 Ngem tinumfor hi Pedro ya nan tapina ay apostoles, “Masapor hi Apo Dios nan tongparunmi, fiakun nan tataku.
30 Nan Apo Dios ay chinaychayaw nan kaap-uwan takú at tenakuna hi Jesus ay penatuyyu as nan nangepalansaanyu as nan koros.
31 Hiya nan entag-uy Apo Dios as apét kannawana. Nunfialinuna hiya as Muntoray ya Omesarakan. Enat Apo Dios chi ta wachay chansan nan chiyuycha kianak Israel ay munfiafiawi ya mapakawan as nan fiasfiasorcha.
32 Chakami nan mangepaneknek ay tit-iwa chaná. Assesa us as nan Espiritu Santo ay inchat Apo Dios as nan chiyuycha mangtongpar kan hiya.”
33 Kun pay chinngor nan chiyuycha membron nan Sanhedrin nan hana kenalen cha Pedro, finmungatcha as solet, ya laychuncha ay patayun nan apostoles.
34 Ngem wacha kan chicha nan usa ay Fariseo ay nan ngachana at Gamaliel ay mun-isursuru as Lintig ya rispituwun am-in nan tataku. Tenmakchug hiya, ya finilina nan kukuwarcha ay epapitiwcha nan apostoles as henomaketan.
35 Angkiay ya kenalina as nan chiyuycha membron nan Sanhedrin, “Chakayu ay iib-ak ay kianak Israel, il-ilaunyu nan atunyu kan chatosa ay tataku.
36 Tay ad kasin, wacha hi Teudas ay nangali un usa hiya ay nangatu ay taku. Umuy as opat kiasot ay tataku nan naetapi ay inmunud kan hiya. Ngem napatuy hiya, ya am-in ay inmun-unud kan hiya at nasisiyancha, ya maid nunfianakian nan insursuruna.
37 Kun pay narpas sa, wacha us hi Judas ay i-Galilea as nan timpon nan munsensosan as tataku. Ongor chi nunfialinuna as pasorotna ay nangkuru

as nan goberno. Uray hiya at napatuy ya nasisiyancha us nan inmun-unud kan hiya.
38 Isunga ad wani, ifiakiak kan chakayu ay kunyu at man ukiayun chicha.
O, yasa ta kikiadcha. Tay mu as nan numnum nan tataku nan nurpuwan nan
chacha at-atun winnu planplanuwun, achi maturuy.
39 Ngem mu kan Apo Dios nan nurpuwana, achi kayu makaamis kan
chicha, tay anaka ya kunyu at lawá kontraun hi Apo Dios."
40 Inyafudcha nan hana kenalen Gamaliel. Kuncha pay enpaayag kasin
nan apostoles, enpasapletcha chicha. Angkiay ya finilincha chicha ay
achicha kasin os-osarun nan ngachan Jesus as nan munkarkaliyancha as
nan tataku, ya inlufuscha chicha.
41 As nan nanaynanan nan apostoles as nan chiyuycha membron nan San-
hedrin, nunlagsakcha, tay infilang Apo Dios chicha as maekari ay maetapi
ay mun-iliwas as pannakaifiafiain kiapú kan Jesus.
42 Inurkiw ay wachacha as nan fiattaw nan Templo ya as nan tukutukún
ay afong. Inturturuycha ay nangisursuru ya nangekaskasaba ay hi Jesus nan
Cristo.

6

Nan Pitu Ay Napili Ay Fumadfiachang As Nan Apostoles

1 As nan nauycha ay timpu, as nan enmongoongoran nan omaafurot,
nurmuy lilen nan chiyuycha Judio ay munkali as Griego as nan chiyuycha
Judio ay munkali as Hebreo. Nunlili nan chiyuycha munkali as Griego, tay
nan uycha eellakas at naenganuycha as nan inurkiw ay maiwarasan chi
rasyon para as nan chiyuycha makasapor.*
2 Isunga enayakian nan apostoles nan am-in ay omaafurot ta munmimit-
incha. Kenalicha, "Achi ustu challu ay enganuymi ay mangekasaba as nan
kalen Apo Dios ta chakami nan mangfiachang as nan eellakas.
3 Isunga chakayu ay iib-a, pumili kayu as pitu ay lanaraki kan chakayu ay
ammay chi kaap-apatancha ay napnu as pannakafialin nan Espiritu Santo
ya kenasilib. Chicha nan chutokanmintu ay mangekaman as nan nauy ay
chunu.
4 Mu hiyasa, kunmi yangkiay osarun nan timpumi ay munkarkararag ya
mangekaskasaba as nan kalen Apo Dios."
5 Nan kenalen nan apostoles at penalaylayadna nan am-in ay naamong
hid-i. Pinilicha hi Esteban ay laraki ay napigsay pammatina ya napnu as
pannakafialin nan Espiritu Santo ya cha Felipe, Procoro, Nicanor, Timon,
Parmenas ya hi Nicolas ay Gentil ay i-Antiokia ay manguunud as nan iniili
ay ukialen chi Judio.
6 Angkiay ya inyuycha chicha as nan sangwanan nan apostoles ay
nangekararag ya nangepatay as limacha as nan uron nan tunggal usa ay
napili ta machutokancha ay mangekaman as nan nauy ay chunu.
7 Isunga kaskasin nunchinamag nan kalen Apo Dios. Enmongoongorcha
nan omaafurot ad Jerusalem, ya ongoongorcha us nan papachi ay enma-
furot.

Nan Natiliwan Esteban

8 Hi Esteban ay napnu as bendisyon Apo Dios ya pannakafialin nan
Espiritu Santo at ongor chi nakaskaschaaw ya sinyar ay en-enatna as nan
tataku.

---

* **6:1** Nan naichat ay rasyon at siping winnu makan.

9 Ngem nan tapina ay Judio ay tatakon nan makali un Senagogan chi
Nawayawayaan Ay Tataku ya nan chiyuycha Judio ay i-Cirene, i-Alejandria,
i-Cilicia ya i-Asia at nakesosekcha kan Esteban.
10 Ngem chaancha nakasongfiat as nan kenasilib Esteban winnu nan
enpakalen nan Espiritu Santo kan hiya.
11 Isunga penasoksokancha nan tapen nan lanaraki ta pafiasoruncha hi
Esteban. Kenalicha, “Chinngormi ay nunkali hiya as maifusor kan Moises
ya kan Apo Dios.”
12 As nan hiyasa ay enatcha, linumuchay kuru as nan tataku, anap-apu ya
mun-isursuru as Lintig. Angkiay tiniliwcha hi Esteban, ya inyuycha hiya as
nan chiyuycha membron nan Sanhedrin.
13 Enmayagcha as nunkangutum ay nangpaneknek un, “Hi tona ay taku at
achina ikinak ay cha munkalikali as maifusor as nan nauy nasantowan ay
Templo ya as nan Lintig Moises,
14 tay chinngormi ay kenalina un, ‘Hi Jesus ay anna ay i-Nazaret at paraw-
unantu nan nauy Templo, ya sokatana am-in nan chiyuycha iniili ay ukiali
ay enpatawid Moises kan chitaku.’ ”
15 Am-in nan chiyuycha nangatokor as nan maam-amongan nan chiyuy-
cha membron nan Sanhedrin at kuncha entotoongan hi Esteban, ya inilacha
ay kaman lupan chi anghel nan lupana.

7

Nan Songfiat Esteban

1 Angkiay ya senarudsud nan kangatuwan ay pachi kan Esteban, “Ay tit-
iwa chaná ay chacha epabpafiasor kan he-a?”
2 Tinumfor hi Esteban, “Chakayu ay ib-a ya am-a, chungrunyu nan ifiakiak
kan chakayu. Hi Apo Dios ay machaychayaw at nunpaila kan apu takú ay
Abraham as nan kawad-ana pay laing ad Mesopotamia sakbay uy makiili ad
Haran.
3 Kenalen Apo Dios kan hiya, ‘Taynam nan ilem ya nan iib-am, ya umuyka
henan luta ay epailak kan he-a.’*
4 Isunga tenaynana tit-iwa nan lutan chi i-Caldeo ay nakiiliyana, ya uy
nagyan ad Haran. Kun pay natuy hi amana ay entatakina, infiaor Apo Dios
hiya as nan nauy luta ay umiiliyanyu ad wani.
5 Maid poros enpatawid Apo Dios kan hiya hid-i as uray ak-akettuy ay luta.
Ngem enkaren Apo Dios kan hiya ay ichatnantu na ay luta ay kuwaunantu
ya nan chiyuycha kianakna, uray mu maid pay anakna as nan hiyachi ay
nun-ekariyan Apo Dios kan hiya.
6 Nauy nan kenalen Apo Dios kan Abraham, ‘Nan chiyuycha kianakmu at
magyanchantu henan lutan chi tukún, ya munfialinchantu as mafiabfiaor ya
maparpalikiatchantu as opat kiasot ay tawwun.
7 Ngem chusaoktu nan chiyuycha umiili hid-i ay mamabfiaortu kan chicha.
As nan marpasan chatosa, mak-akchantu as nan hana ay luta, ya chay-
chayawunak henan nauy ay lukiar.’ ”†
8 Kenalen pay Esteban, “Inchat Apo Dios kan cha Abraham nan filin ay
sugyatancha nan an-akcha ay lallaraki ay hiyasa nan sinyar nan inturag Apo
Dios kan hiya. Isunga sinugyatan Abraham nan pototna ay hi Isaac as nan
maekawaru ay urkiw nunlapu as nan naiyankana. Sinugyatan Isaac hi Jacob
ay pototna. Assesa us nan enat Jacob as nan chiyuycha pototna ay hinpuru
ya chuwa ay machaychayaw ay kaap-uwan takú.

* **7:3** Gen. 12:1 † **7:7** Gen. 15:13-14; Exo. 3:12

9 “Nan chiyuycha kaap-uwan takú ay potot Jacob at enapsancha nan
sunúdcha ay hi Jose. Enlakucha hiya ay nunfialin as mafiabfiaor ad Egipto.
Ngem nawawacha hi Apo Dios kan Jose,
10 ya ensarakana hiya as nan am-in ay nunliglikiatana. Inchat Apo
Dios kan hiyay laing, ya nalaylaychan nan Faraon ay ari ad Egipto kan
hiya. Isunga chinutokana hiya as muntoray as nan intiru ay Egipto ya
mangenongnongnong us as nan am-in ay kuk-uwana.‡
11 “Angkiay ya as nan inumchanan chi fitel as nan intiru ay Egipto ya
Canaan, ongor chi likiat nan tataku hid-i, ya maid omor-an nan kaap-uwan
takú as kanuncha.
12 Kun pay chinngor Jacob ay wachay makan ad Egipto, infiaorna nan
kaap-uwan takú ay lomaku as kanuncha. Hiyachi nan enmon-ona ay
inmuyancha ad Egipto.
13 As nan maekadwa ay inmuyancha, enpakaammon Jose nan
maepangkep as nan achorna as nan susnúdna, ya naam-ammon nan Faraon
nan pamilyan Jose.
14 Angkiay enpaayag Jose hi Jacob ay amana ya am-in ay pamilyan amana
ay omalicha ad Egipto. Piton puru ya lemacha am-in.
15 Inmuy hi Jacob ad Egipto ay hid-i nan natuyana ya nan an-akna ay kaap-
uwan takú.
16 Nan achorcha at naiyaton ay naifiangad ad Sikem, ya inlufokcha as nan
liyang ay lenakwan Abraham ad pus-uy as nan chiyuycha kianak Hamor.
17 “As nan kiayud umchanan nan timpu ay ommatan nan enkaren Apo
Dios kan Abraham ad pus-uy, kaskasin natapiyan nan kaap-uwan takú ad
Egipto.
18 Nasennokat chi ari ad Egipto inkiana naesokat nan usa ay ari ay achi
nangammu kan Jose.§
19 Nan chiyuy ay ari at enallilawna ya penarpalikiatna nan kaap-uwan
takú ya kun songel kan chicha. Peneletna chicha ay mangenganuy as
mutuncha ta kuncha matuy.
20 “Hiyana nan timpu ay naiyankan Moises ay fusfusellan ay onga. Turu
ay furan nan nangay-aywanan enana kan hiya as afongcha.
21 Kuncha pay achi maetafun hiya as afongcha, enpaiyachawwicha ya
tenaynancha hiya. Ngem ininchanan nan fiafiai ay potot nan Faraon ya
enpaurúgna hiya as kaman tit-iwa ay anakna.*
22 Naisursuruwan hi Moises as am-in ay kenasilib nan i-Egipto, ya nunfi-
alin hiya as mafigfigfig as nan am-in ay infiagfiakiana ya en-enatna.
23 “Kun pay nun-opat puru nan tawwuna, ninumnumna ay uy mangam-
ammu as nan kakailiyana ay kianak Israel.
24 As nan inmuyana, enasporana nan usa ay kailiyana ay cha palikiatun
nan i-Egipto. Inyapana kayman hiya, ya enes-angna babaen as nan nang-
patuyana as nan i-Egipto.
25 Ka-anan Moises mu maawatan nan kakailiyana ay hiya nan osarun Apo
Dios ay mangwayawaya kan chicha, ngem chaancha naawatan.
26 As nan kafikiatana, as nan nangil-ana as nan chuwa ay kakailiyana ay
kianak Israel ay cha munpatuy, penachasna ay mangpakappia kan chatona
ay chuwa. Kenalina, ‘Iib-a, munpachong kayu ay kianak Israel ya, anuy kayu
cha munpatpatuy?’

‡ **7:10** Gen. 37; 39-41 § **7:18** Exo. 1:8 * **7:21** Exo. 2:1-10

27 “Ngem nan usa ay namalikiat as nan kailiyana at inturchuna hi Moises,
ya kanana, ‘Anan nangchutok kayong kan he-a ay mangetoray ya mangokóm
kan chakami?
28 Ku-unak man laychun ay patayun kan he-a ay kaman as nan nang-
patuyam ad kugkia as nan usa ay i-Egipto.’†
29 Kun pay chinngor Moises na, lenmayaw hiya, ya nagyan ad Midian ay
achawwi ay lukiar. Hid-i nan enmasaw-ana, ya nawad-an hiya as chuwa ay
potot ay lanaraki.
30 “Kun pay inmuy chi opat puru ay tawwun, nunpaila kan hiya nan usa ay
anghel as nan cha kumarkiarud ay ek-eket ay kaiw ay wacha henan disyerto
as nan sag-un nan Chuntug Sinai.
31 Naschaaw hi Moises as nan chiyuy inilana. Kun pay naesnop hiya ay uy
mangemamad, chinngorna hi Apo Dios ay nangali kan hiya un,
32 ‘Ha-un nan Dios nan kaap-uwam, nan Dios cha Abraham, Isaac, ya
Jacob.’‡ Kun pay chinngor Moises chi, penmayagpag hiya kiapú as ugyatna,
ya achina at maiturud ay mangila's chi.
33 Kenalen Apo Dios kan hiya, ‘Kaanum nan sapatosmu, tay nan luta ay
nangatakchukiam at nasantowan.§
34 Inilak nan maparpalikiat ay tatakok ad Egipto, ya chinngorku nan mun-
an-ananaancha kiapú as nan iliwascha. Isunga kenomsopak ay mangway-
awaya kan chicha. Aka, ta ifiaorku he-a ay munfiangad ad Egipto.’ ”*
35 Inturuy pay Esteban, “Hi Moises ay anna nan enachen nan chiyuycha
kianak Israel as nan nangaliyancha un, ‘Anan mangali un he-a nan mange-
toray ya mangokóm kan chakami?’ Ngem hiya nan infiaor Apo Dios ta
muntoray ya wayawayaana chicha babaen as nan fiachang nan anghel ay
nunpaila kan hiya as nan cha kumarkiarud ay kaiw.
36 Enpangon Moises chicha ay nak-ak ad Egipto. Ongor nan enkamkamana
ay nakaskaschaaw ya sinyar ad Egipto, henan Munchachara ay Fiayfiay,
ya kaman us as nan nanarcharanancha henan disyerto as opat puru ay
tawwun.
37 Hi Moises ay anna nan nangali as nan chiyuycha kianak Israel un, ‘Hi
Apo Dios at umifiaortu kan chakayu as usa ay pomapadtu ay kaman kan ha-
un ay murpu as nan kianak Israel.’†
38 Hi Moises nan naetatapi as nan kaap-uwan takú ay naamong henan
disyerto. O, hiya nan wacha kan chicha ya nan anghel ay nunkali kan
hiya henan chuntug ay Sinai. Hiya us nan nanawat as nan chiyuycha maid
patingkiana ay kalen Apo Dios ay enpatawidna kan chitaku.
39 “Ngem nan kaap-uwan takú at enachicha ay mangtongpar as nan
infiagfiakian Moises kan chicha. Kuncha at chinukkian hiya, ya nan nin-
unumnumcha yangkiay at nan munfiangchana ad Egipto.
40 Kiapú ta nafiayag hi Moises henan chuntug ay Sinai, kenalicha kan
Aaron ay pachicha, ‘Mun-ammaka as tapina ay didiosenmi ay mangepangu
kan chakami. Nan nauy taku ay hi Moises ay nangek-ak kan chitaku ad
Egipto at achi takú ammu nan enommat kan hiya.’‡
41 Hiyachi nan timpu ay nun-ammaancha as didiosencha ay finakfiaka,
nun-ichatchatoncha as nan hana ay didiosen, ya nunlagragsakcha ay nun-
sicha kiapú as nan enammaancha.
42 Ngem chinukkian Apo Dios chicha, ya inukiayna chicha ta uray ud-ay
chayawuncha nan taraw ad chaya ay kaman as nan naisurat as nan liblon
nan chiyuycha pomapadtu ay kanana,

† **7:28** Exo. 2:13 ‡ **7:32** Exo. 3:6 § **7:33** Exo. 3:5 * **7:34** 3:1-10 † **7:37** Deut. 18:15; Ara. 3:22
‡ **7:40** Exo. 32:1

‘Chakayu ay kianak Israel, ay ha-un nan enpartiyanyu as animar ya nun-
ichatonanyu as opat puru ay tawwun ay nanarcharananyu henan
disyerto?
43 Fiakun, tay nan intitiinyu at hiya nan fiawi ay naamma as larat ay naipuy-
an nan didiosenyu ay Moloc ya nan tenartaraw ay makali un Refam.
Chicha nan didiosen ay enammaanyu ay chinaychayawyu. Isunga
hiyana nan kiapón nan nangepak-akak kan chakayu ta umuy kayu as
nan ad-achawwi mu nan Babilonia.’ ”§
44 Inturuy pay Esteban, “Nan kaap-uwan takú at wacha kan chicha nan
fiawi ay naamma as larat henan disyerto ay mangepaila ay wacha hi Apo
Dios kan chicha. Naammaan chi ay maiyunud as nan infilin Apo Dios kan
Moises ya maiyunud as nan kapadpachong nan inilan Moises.
45 Kun pay natuy hi Moises, naesokat hi Josue ay nangepangu as nan
kaap-uwan takú. Nan chiyuy fiawi ay naamma as larat ay tenawidcha at
entatakincha henan luta ay sinubratcha as nan inmili hid-i ay enpak-ak Apo
Dios. Nan hana fiawi ay naamma as larat at wacha inkiana as nan timpon
Ari David.
46 Hi David at penalaylayadna hi Apo Dios. As nan hiyachi, chinawat David
kan Apo Dios mu mafialin ay mun-amma hiya as magyanan nan Dios ay
chinaychayaw Jacob.
47 Ngem fiakun hi David nan nangamma, kun at nan pototna ay hi
Solomon.
48 “Uray mu hiyasa, nan Kangatuwan ay hi Apo Dios at fiakun as nan
chiyuycha afong ay enammaan chi tataku nan omaafongana ay kaman as
nan kenalen nan usa ay pomapadtu un,
49 ‘Ad chaya nan tronok, ya asna's luta nan kiakiatinak. Anan kaassenan nan
afong ay ammaanyu para kan ha-un? Ay chaud nan mun-iblayak?
50 Ay kun fiakun ha-un nan nangamma am-in kan chatona?’*
Hiyana nan kenalen Apo Dios.”
51 Inturuy pay Esteban, “Nunsidlay kenasokelyu, ya nalurak kayu ay
manngor as nan kalen Apo Dios! Kun kayu tit-iwa kaman as nan kaap-
uwanyu ay kanayon ay mangontra as nan Espiritu Santo!
52 Ay wachay uray usa as nan chiyuycha pomapadtu ay chaan penalikiat
nan kaap-uwanyu? Maid met. Penatuycha nan chiyuycha nangepadtu as
nan omaliyan nan Nalintig. Ad wani chakayu mismu nan nangesepsep ya
nangepapatuy kan hiya.
53 Chakayu nan nang-awat as nan lintig ay nurpu kan Apo Dios babaen as
nan anghelesna ad pus-uy, ngem kunyu challu chaan tenongpar.”

Nan Nanglomtakancha Kan Esteban

54 Kun pay chinngor nan chiyuycha membron nan Sanhedrin nan kenalen
Esteban, nunngesat nan fiab-acha as fungatcha as solet kan hiya.
55 Ngem hi Esteban ay napnu as Espiritu Santo at nuntangad ad chaya,
ya inilana nan kaichayawan Apo Dios ya hi Jesus ay nangatakchug as apét
kannawana.
56 Kenalina, “Uy! Ilaunyu kay! Iilaok ay naeelwang ad chaya, ya iilaok nan
Anak chi taku ay hi Jesus ay nangatakchug as nan apét kannawan Apo Dios.”
57 Ngem kuncha at kahifufudtak ay nanangpop as ingacha. Angkiay
kenamucha ay nangarufong kan hiya,

§ **7:43** Deut. 17:3; Amos 5:25-27 * **7:50** Isa. 66:1-2

58 at inkiayadcha ay mangek-ak henan siyudad ya enlapucha ay manglomtak. Nan chiyuycha nuntistigu ay nangepafiasor kan hiya at kenaancha nan kakiaycha ya enpad-uncha as nan laraki ay nan ngachana at Saulo.
59 Kuncha pay cha lomlomtakun hi Esteban, nunkararag hiya. Kenalina, “Apo Jesus, awatum nan lenawak.”
60 Angkiay ya nunpalintumang hiya, ya infukiawna, “Apo, achim ifilang na as fiasor kan chicha.” Kenalina chi, ya natuy.

8

Nan Namalikiatan Saulo As Nan Chiyuycha Omaafurot

1-2 As nan hiyachi, wachacha nan tapen nan manangchaychayaw kan Apo Dios ay uy nangilufok kan Esteban, ya nunsidlay tangugngugcha kiapú as nan natuyana. Hi Saulo at usa ay nangiyafud as nan nangpatuyancha kan Esteban.
As nan hiyasa challu ay urkiw, nunlapu nan maparpalikiatanan as solet nan chiyuycha omaafurot ad Jerusalem. Am-in nan omaafurot hid-i at lenmayawcha ay nasisiyan henan intiru ay Judea ya Samaria omangkiay nan apostoles.
3 Ngem hi Saulo at enlapuna ay mamalikiat as solet as nan am-in ay omaafurot. Sinungsungkop as nan tukutukún ay afong ay nangikuyud as nan lanaraki ya fianafiai ta uyna ifiarud chicha.

Nan Nangekaskasabaan Felipe As Nan Ammay Ay Chamag Ad Samaria

4 Nan chiyuycha omaafurot ay nasisiyan at inmuycha henan uray ngachana ay luglukiar ay uy nangekaskasaba as nan kalen Apo Dios maepangkep kan Jesus.
5 Hi Felipe nan usa ay inmuy henan usa'y siyudad henan probinsiya ay Samaria, ya enkaskasabana nan maepangkep kan Cristo.
6 As nan nanngoran nan ongoongor ay tataku kan hiya ya nangil-ancha as nan chiyuycha nakaskaschaaw ay sinyar ay enatna, nun-us-usacha am-in ay chinumngor ay ustu as nan kenalina.
7 Nak-ak nan chiyuycha anennet as nan ongor ay nunkaanennetan ay cha munfugfukiaw, ya ongorcha us nan paralitiko ya nunkapilud ay enmammay.
8 Isunga naragsakcha as solet nan umiili henan nauy siyudad ad Samaria.
9 Wacha hid-i nan usa ay taku ay nan ngachana at Simon ay somasaromangka ay nun-ekamkaman as naschaawan nan chiyuycha i-Samaria. Enpangasna pay un hiya at usa ay nakaskaschaaw ay taku.
10 Am-in nan tataku hid-i uray ngachanay kasasaadcha at chinumngorcha kan hiya. Kenarkalicha, “Hi tona ay taku at makali un Amud ay Pannakafialin Apo Dios.”
11 O, chinumngorcha ay ustu kan hiya, tay nafiayag ay penaschaawna nan tataku babaen as nan nunsarsaromangkaana.
12 Ngem kuncha pay enafurot nan enkasaban Felipe ay Ammay ay Chamag maepangkep henan muntorayan Apo Dios ya maepangkep kan Jesu Cristo, nunpafunyagcha, lanaraki ya fianafiai.
13 Uray us hi Simon at enmafurot. Kun pay narpas ay nafunyakian hiya, inturturuyna ay inmunud kan Felipe. Naschaaw hiya as nan inilana ay nakaskaschaaw ay sinyar ya milagro ay en-enat Felipe.
14 Kun pay chinngor nan apostoles ad Jerusalem ay enafurot nan chiyuycha i-Samaria nan kalen Apo Dios, infiaorcha cha Pedro kan Juan ay umuy kan chicha.

15 As nan inumchanancha hid-i, enkararakiancha nan chiyuycha omaafurot ta awatuncha koma nan Espiritu Santo,
16 tay chaan pay enmali nan Espiritu Santo as nan uray usa kan chicha. Nafunyakiancha yangkiay as nan ngachan Apo Jesus.
17 Angkiay ya as nan nangepatayan cha Pedro kan Juan as nan limacha as nan chiyuycha omaafurot, enawatcha nan Espiritu Santo.
18 Kun pay inilan Simon ay inchat Apo Dios nan Espiritu Santo babaen as nan nangepatayan nan apostoles as limacha as nan chiyuycha omaafurot, inchawchawnay siping kan cha Pedro kan Juan.
19 Chinawat Simon kan chicha, "Ichatyu man paat na ay pannakafialin kan ha-un ta mu ngachana nan mangepatayak as limak at urum ya maawatna nan Espiritu Santo."
20 Ngem tinumfor hi Pedro kan hiya, "Maetapi koma nan sipingmu kan hea ay mapuoran ad inferno, tay kunmu ka-anan un malakwan chi siping nan ichat Apo Dios.
21 Maid fiyangmu as nan chunumi, tay achi ustu nan numnummu as nan mangiilan Apo Dios.
22 Isunga munfiafiawika as nan mangotettet ay ninumnummu, ya munkararagka kan Apo Dios ta mu mafialin koma at pakawanun chaká as nan hana mangotettet ay pangkepmu.
23 Tay nan mailak at nangapposka as solet ya kamanka nafiafiarud babaen as nan fiasormu."
24 Angkiay ya tinumfor hi Simon, "Ekararakianak man paat as nan Apo ta achi challu maekaman kan ha-un nan kenaliyu."
25 Kun pay lenpas cha Pedro kan Juan ay nangepaneknek as nan maepangkep kan Jesus ya nangekasaba as nan kalen Apo Dios, nunfiangadcha ad Jerusalem. As nan chacha marmar-osan henan ongor ay fiabruy ad Samaria, enkaskasabacha nan Ammay ay Chamag.

Hi Felipe Ya Nan Opisyar Ay I-Etiopia

26 As nan hiyachi, nunpaila kan Felipe nan usa ay anghel Apo Dios, ya kanana kan hiya, "Maligwatka, ya umuyka as apét filáng, as nan korsa ay murpu ad Jerusalem ya muntoróng ad Gaza." Nan nauy ay korsa at muntoróng henan disyerto.
27 Naligwat hiya, ya inmuy as nan korsa ay ansa. As nan chana umuyan, sinib-atna nan i-Etiopia ay yunuku. Hi tona at usa ay mafigfigfig ay opisyar ay mangenongnongnong as nan am-in ay kuk-uwan nan reyna ad Etiopia ay makali un Candace. Nurpu hiya ad Jerusalem ay uy nunchayaw kan Apo Dios.
28 Nunlurukian hiya as nan kalesana ay munfiangad as ilina ya cha munfiasfiasa as nan insurat Isaias ay pomapadtu.
29 As nan hiyachi, kenalen nan Espiritu Santo kan Felipe, "Uyka. Maesnopka as nan hana nunlurukian as nan kalesa."
30 Natannagtag hi Felipe ay naesnop, ya chinngorna ay cha fiasfiasaun nan opisyar nan insurat Isaias ay pomapadtu. Angkiay ya senarudsud Felipe kan hiya, "Ay maawatam nan cham fiasfiasaun?"
31 "Achek mampay maawatan sukúd kun wachay mangelawlawag kan haun," ensongfiat nan opisyar. Angkiay ya enayakiana hi Felipe ay makilukian kan hiya.
32 Nan chana fiasfiasaun ay naisurat as nan Kalen Apo Dios at hiyana:

“Maepachong hiya as nan karnero ay cha maiyuy ay maparti, winnu maepachong as nan kordero ay kun kinkinak uray cha mapukisan nan chotchotna. Maid poros kankanana.
33 As nan naifiafiainana, nakaan nan kalibfengana ay maokóm. Anan makaifiakia as nan maepangkep as nan kianakna, tay napapug at met nan fiyagna asna's luta?”*
34 Kenalen nan yunuku kan Felipe, “Ifiakiam pay kan ha-un mu anan cha mangaliyan nan pomapadtu as na? Ay maepangkep kan hiya mismu winnu maepangkep as nan tukún ay taku?”
35 Angkiay ya enlapon Felipe ay munkali nunlapu as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay finasan nan yunuku, ya enlawlawagna kan hiya nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Jesus.
36 Kuncha pay inturturuy ay nanarcharan as nan korsa, inumchancha as nan kawad-an nan chanum. Kenalen nan yunuku, “Ilaum! Nauy chi chanum, anan mangepawa as ok mafunyakianan?”
37 [Kenalen Felipe kan hiya, “Mafialinka ay mafunyakian mu as nan am-in ay numnummu at omafurotka.”
Tinumfor nan yunuku, “Afurotok ay hi Jesu Cristo nan anak Apo Dios.”]†
38 Enpakinak nan yunuku nan kalesa ay nunlurukianancha, ya kenomsopcha ay chuwa as nan chanum, at finunyakian Felipe hiya.
39 Kuncha pay tenmakchang as nan chanum, enek-ak nan Espiriton Apo Dios hi Felipe. Chaan kasin inil-ilan nan yunuku hiya, ngem naragsak nan yunuku ay nangituruy ay inmuy as ay-ayana.
40 Kun pay hi Felipe at naammuwana ay kalina at ya wacha hiya payat ad Azoto. As nan hiyachi, inmuy ad Cesarea, ya as nan chinmag-osana henan am-in ay ili ay maraosana at enkaskasabana nan Ammay ay Chamag.

9

Nan Omafurotan Saulo Kan Jesus
(Ara. 22:6-16; 26:12-18)

1 As nan hana ay timpu ay enommatan chatona, inturturuy Saulo ay nangug-ugyat ay mangpatuy as nan chiyuycha omaafurot. Isunga inmuy hiya as nan kangatuwan ay pachi
2 ta chumawat as sursurat ay pammarufus ay iyuyna as nan anap-apu as nan chiyuycha senagoga henan siyudad ay Damasco. Hiyasa nan atuna ta mu kay wachay mad-anana as lanaraki winnu fianafiai ay cha omab-afurot as nan makali un Charan Apo Jesus at wachantuy kalibfengana ay mangtiliw kan chicha ay uy mangifiarud ad Jerusalem.
3 As nan kiayud umchanan Saulo ad Damasco, kalina at ya nachiyat chi silaw ay nurpu ad chaya ay nangliwus kan hiya.
4 Natu-ug hi Saulo as nan luta ya chinngorna nan kali ay nangali kan hiya, “*Saulo, Saulo, adchi t'uyak palikiatun?*”
5 “Ngachanmu Apo?” senarudsud Saulo.
Tinumfor nan Apo, “*Ha-un hi Jesus ay cham parpalikiatun.*
6 *Tomakchugka, ya umuyka henan siyudad, at wacha hid-i nan mangifiakia kan he-a as nan masapor ay atum.*”
7 Nan chiyuycha kakadwan Saulo at kuncha nasngang as nan nanngorancha as nan kali ngem maid inilacha as taku.

---

* **8:33** Isa. 53:7-8 † **8:37** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid na ay versikulu.

8 Naligwat hi Saulo as nan luta, ya as nan nanglitakiana as nan matana,
achi poros makaila. Isunga kuncha penapachang ay nangiyuy kan hiya ad
Damasco.
9 As nan turu ay urkiw at achi makaila hiya. Chaan pay nangnangan ya
chaan inmig-ikop.
10 Wacha nan usa ay omaafurot ad Damasco ay nan ngachana at Ananias.
Nunkali hi Apo Jesus kan hiya babaen as nan kaman iitaw ya kanana,
"*Ananias!*"
"Nauyak Apo," ensongfiatna.
11 Kenalen nan Apo kan hiya, "*Maligwatka, ya umuyka as nan korsa ay
makali un Lutug. Sarudsuchum as nan chiyuycha wacha as afong Judas nan
i-Tarso ay nan ngachana at Saulo, tay wacha hid-i ay cha munkarkararag.*
12 *Babaen as nan kaman iitaw, inilana ay cha sungkop nan laraki ay nan
ngachana at Ananias, ya chana epatay nan limana kan hiya ta makaila kasin.*"
13 Ngem tinumfor hi Ananias, "Apo, ongor met chi nachamagku as nan
tataku maepangkep kan tona ay taku ya maepangkep as nan am-in ay en-
enatna ay kauugyat as nan tatakom ad Jerusalem.
14 Ad wani, enmali hiya hena ad Damasco ay wachay pammarufusna ay
nurpu as nan anap-apon chi papachi ad Jerusalem ta mafialina ay tiliwun
nan am-in ay munchaychayaw kan he-a."
15 Ngem kenalen nan Apo kan Ananias, "*Uyka, tay pinilek hiya as fiabfi-
aarok ay uy mangepakaammu as nan ngachanku as nan chiyuycha Gentil, as
nan ar-ari, ya as nan chiyuycha kianak Israel.*
16 *Ha-un mismu nan mangepaila kan hiya as nan ongor ay iliwasna as nan
mangepakaammuwana as nan ngachanku.*"*
17 Isunga inmuy hi Ananias as nan afong ay kawad-an Saulo, at enpatayna
nan limana kan hiya, ya kanana, "Ifiak ay Saulo, hi Apo Jesus ay nunpaila
kan he-a as nan cham omaliyan hena nan nangifiaor kan ha-un ta kasinka
makaila, ya mapnuka as Espiritu Santo."
18 Hiya at chi ya nag-as nan kaman seksek as matan Saulo, ya kasin makaila
hiya. Angkiay naligwat hiya ya nafunyakian.
19 Kun pay narpas chaná, uy nangan, ya finmikas kasin.

Nan Nun-ekaskasabaan Saulo Ad Damasco

As nan kaat ay urkiw, nakepagyan hi Saulo as nan chiyuycha omaafurot
ad Damasco.
20 Hiya at chi ya inmuy as nan chiyuycha senagoga ay nangelapu ay
mangekasaba ay hi Jesus at Anak Apo Dios.
21 Am-in nan chinumngor kan hiya at naschaawcha. Waschi un senarud-
sudna, "Ay fiakun challu hi tona nan laraki ay namarpalikiat as nan chiyuy-
cha munchaychayaw kan Jesus ad Jerusalem? Ay fiakun nan enmaliyana
hena at ta uyna tiliwun nan omaafurot ay mangepafiangad as nan anap-
apon chi papachi hid-i?"
22 Ngem kaskasin napapigsa hi Saulo ay nun-ekasaba ya makaawis as solet
nan enatna ay nangepaneknek ay hi Jesus nan Cristo. Isunga achi poros
makasongfiat nan chiyuycha Judio ay umiili ad Damasco.
23 Kun pay inmuy chi kaat ay timpu, plenanon nan chiyuycha Judio mu
anan atuncha ay mangpatuy kan Saulo.†
24 Inurkiw ya lenafi ay ensasanubcha hiya as nan am-in ay sungkopan
henan siyudad ta patayuncha hiya mu mak-ak. Ngem naammuwan Saulo
nan planucha kan hiya.

---

* **9:16** Ara. 20:23; 2 Co. 11:23-27; 1 Tim. 1:11-16; 2 Tim. 1:11-12 † **9:23** 2 Co. 11:32-33

25 Ngem as nan henlafi, nan iib-ana ay omaafurot at inittucha hiya as nan
tekles ay tenaliyancha, ya inuy-uycha hiya as nan nangatu ay tuping nan
siyudad ta lomayaw.

Hi Saulo Ad Jerusalem

26 Kun pay inumchan hi Saulo ad Jerusalem, penachasna ay maetapi as
nan chiyuycha omaafurot, ngem inmugyatcha am-in kan hiya, tay achicha
afurotun ay usa us hiya ay tit-iwa ay omaafurot.
27 Ngem uy finadngan Bernabe hiya ya kenadwaana hiya ay inmuy as nan
apostoles. Infiakiana kan chicha nan enat Saulo ay nangila as nan Apo as
nan korsa ad Damasco ya nan nunkaliyan nan Apo kan hiya. Infiakiana us
nan kenaturud Saulo ay nangekaskasaba as nan maepangkep kan Jesus ad
Damasco.
28 Kiapú ta assid-i, nakekadkadwa hi Saulo kan chicha ad Jerusalem, ya
naturud hiya ay uy nangekaskasaba as nan maepangkep kan Apo Jesus.
29 Nakekali ya nakesosek hiya as nan chiyuycha Judio ay munkali as
Griego, ngem kuncha at anapun chi atuncha ay mangpatuy kan hiya.
30 Kun pay naammuwan nan iib-a ay omaafurot sa, inturudcha hi Saulo ay
chinmayyu ad Cesarea, at infiaorcha hiya ad Tarso.
31 As nan hiyachi, nakyat nan maparpalikiatanan nan chiyuycha iglesia
henan intiru ay probinsiya ay Judea, Galilea ya Samaria. Pinmigsa nan
pammaticha ya naawischa babaen as nan namadfiadngan nan Espiritu
Santo kan chicha. Enmongoongorcha nan omaafurot ya inturuycha ay
nunchaychayaw as nan Apo as nan panagfiyagcha.

Hi Pedro Ad Lidda Ya Ad Joppe

32 Kun pay hi Pedro at cha munfiabfiaat henan tukutukún ay lukiar ay
kawad-an nan tatakon Apo Dios. As nan namingsan, uyna finisita nan
tatakon Apo Dios ad Lidda.
33 Inilana hid-i nan usa ay laraki ay nan ngachana at Eneas. Hiya at kun
u-uumfug as nan ufugna as waru ay tawwun, tay naparalitiko.
34 Kenalen Pedro kan hiya, “Eneas, paammayun chaká kan Jesu Cristo.
Fumangunka ya lekopum nan apragmu.” Hiya at chi ya finmangun hi Eneas.
35 As nan nangil-an nan am-in ay inmiili ad Lidda ya Sarona as nan
enommat kan Eneas, enmafurotcha kan Apo Jesus.
36 Ad Joppe, wacha nan fiafiai ay nan ngachana at Tabita ay usa ay
omaafurot. Nan ngachana as nan kalen chi Griego at Dorcas ay nan laychuna
ay kanan at ugsa. Kanayona ay atun chi ammay ya fiadngana nan chiyuycha
pugli.
37 As nan hana ay timpu ay kawad-an Pedro ad Lidda, nunsaket hi Tabita,
at natuy. Angkiay ya kuncha pay inmus hiya, enpab-ugcha as nan nunngan-
gatu ay kuwartu.
38 Kiapú ta nan ili ay Lidda at achi achawwi ad Joppe, as nan nanngoran
nan chiyuycha omaafurot ay wacha hi Pedro ad Lidda, inmifiaorcha as
chuwa ay lanaraki ay uy munpakaasi kan hiya. As nan inumchanancha,
kenalicha, “Pangaasem ta kamuwum ay makeali kan chakami ad Joppe.”
39 Isunga nunkaliligwat hi Pedro ya nakiuy kan chicha. Kuncha pay
inumchan, enpangucha hiya as nan nunngangatu ay kuwartu. Am-in nan
eellakas at enarufongcha hi Pedro. Chacha mun-ag-akor ya chacha epaila
kan hiya nan chiyuycha kamisita ya tapen chi kakiay ay enammaan Dorcas
as nan natatakuwana.
40 Ngem enpapitiw Pedro chicha am-in as nan kuwartu, at nunpalintu-
mang hiya ya nunkararag. Angkiay ya nunsakong hiya as nan natuy, ya

kanana, “Tabita, fumangunka.” Hiya at chi ya nunlitag hi Tabita. Kuna pay inila hi Pedro, finmangun ya tenmokor.
41 Inunnan Pedro nan limana, ya finadngana hiya ay tomakchug. Angkiay ya enayakiana nan chiyuycha ellakas ya nan tapina ay kakadwacha ay omaafurot, ya enpailana kan chicha hi Dorcas ay nataku.
42 Nan nauy ay chamag at naammuwan henan intiru ay Joppe, ya ongorcha nan enmafurot kan Apo Jesus.
43 Nagyan hi Pedro ad Joppe as ongor ay urkiw as nan afong Simon ay mun-am-amma as larat.

10

Cha Pedro Kan Cornelio

1 Wacha ad Cesarea nan usa ay laraki ay nan ngachana at Cornelio ay kapetan chi hinkiasot ay sosorchachu. Nan nauy ay bunggoyna at makali un “Italiana ay Sosorchachu”.
2 Uray Gentil hiya at relihiyoso challu, ya munchaychayaw hiya kan Apo Dios patí nan pamilyana. Ongor us chi en-enatna ay finmachang as nan chiyuycha Judio ay pugli, ya kanayon hiya ay munkararag kan Apo Dios.
3 As nan usa ay makiayud as nan kiayud alas tres, babaen as nan kaman iitaw, inilana nan usa ay anghel Apo Dios ay sinungkop as nan kawad-ana, ya kanana kan hiya, “Cornelio.”
4 Entotoongan Cornelio nan anghel as ugyatna as solet, ya kanana, “Apo, ngachanay ifiakiam?”
Tinumfor nan anghel, “Nalaylaychan hi Apo Dios as nan chiyuycha kararagmu ya as nan ongor ay fiachangmu as nan pugli. Enawat at Apo Dios chasa ay kamanmu chaton kan hiya.
5 Ad wani umifiaorka as lanaraki ay umuy ad Joppe ay uy mangayag kan Simon ay nan usa ay ngachana at Pedro.
6 Hiya nan mangili as afong Simon ay mun-am-amma as larat ay wacha henan olet nan fiayfiay.”
7 Kun pay nak-ak nan anghel, enayakian Cornelio nan chuwa as nan chiyuycha mafiabfiaor ya usa ay relihiyoso ay sorchachu ay usa as nan fumadfiachang kan hiya mismu,
8 at infiakiana kan chicha nan am-in ay enommat. Hana at ifiaor chicha ay umuy ad Joppe.
9 As nan kafikiatana as nan kiayud munkiawa, chacha manarcharan ay maesnop ad Joppe. As nan hiyachi challu ay uras, inmuy hi Pedro as nan nuntatapor ay tabfongan nan afong ay uyna munkararakian.
10 Kun pay naaw-awni, nunchukiaang hi Pedro, ya laychuna ay mangan. Ngem as nan cha mangesakianaan nan tapina as makan, wacha nan enpailan Apo Dios kan hiya babaen as nan kaman iitaw.
11 Inilana ad chaya ay naelwang, ya cha mauy-uy asna's luta nan kaman afilug ay urus ay nasisiluwan nan opat ay sulina.
12 Nan naiittu as nan urus ay anchi at am-in ay tukutukún ay animar, chiyuycha munkadkachap asna's luta ya chiyuycha kossel.
13 As nan hiyachi, wacha nan nangali kan hiya, “Pedro, maligwatka. Pomartika as nan hanacha ya kanum.”
14 Ngem kenalen Pedro, “Annaw pay, Apo! Maid met kenkenanku as paniyiwun nan lintigmi ay Judio winnu kenkenanku ay naifilang as achi nacharos.”
15 Kasin kenalen nan kali kan hiya, “Nan infilang Apo Dios as nacharos at achim paniyiwun.”

16 Namitlu ay enommat sa, at narab-et nan chiyuy urus ad chaya.

17 As nan cha mangnumnumnuman Pedro as nan inilana mu anan laychun tud-i ay kanan, naanapan nan laraki ay finaor Cornelio nan afong Simon, ya nangatakchugcha as nan sugpan.
18 Nunfukiawcha ay nanarudsud, “Ay wachay mangiliyu hena ay nan ngachana at Simon, ya nan usa pay ay ngachana at Pedro?”

19 Kun pay kutug ay cha numnumnumun Pedro nan enpailan Apo Dios kan hiya, kenalen nan Espiritu Santo kan hiya, “Wachacha nan turu ay lanaraki ay cha manganap kan he-a.
20 Maligwatka ya chumayyuka. Achika mun-ad-achi ay makiuy kan chicha, tay ha-un nan nangifiaor kan chicha.”

21 Hiya at chi ya chinmayyu hi Pedro, ya kanana as nan lanaraki, “Ha-un nan chayu anapun. Ngachana man paat nan pangkepyu ay enmali hena?”

22 “Finaor chakami kan Kapetan Cornelio,” ensongfiatcha kan Pedro. “Hiya at usa ay nalintig ay taku ya manangchaychayaw kan Apo Dios. Ammay us nan kaap-apatana as nan am-in ay tataku ay Judio. Nan usa ay anghel Apo Dios at infiakiana kan hiya babaen as nan kaman iitaw ay epaayag chaká as afongna ta chungruna nan maifiakiam.”
23 Isunga enpaskop ya menangilen Pedro chicha.

As nan kafikiatana, nunligwat hiya, ya nakiuy kan chicha ay kadwana nan tapina ay omaafurot ay i-Joppe.
24 As nan somarunu ay urkiw, inumchancha ad Cesarea. Cha sassasad-un Cornelio chicha as afongna ay kadwana nan enayakiana ay iib-ana ya kiakiayyumna.
25 Kun pay sinungkop hi Pedro as nan hana ay afong, sinib-at at Cornelio hiya ya nunpalintumang as nan sukina ay mangchayaw kan hiya.
26 Ngem nun-epatakchug Pedro hiya, ya kanana, “Tomakchugka, tay ku-nak us lawá taku.”
27 As nan cha muntagtakiatforan cha Pedro kan Cornelio ay sungkop as fiaruy, inilan Pedro nan ongor ay tataku ay naaamong.
28 Kenalina kan chicha, “Chakayu ay mismu at aammuyu ay paniyiwun nan lintigmi ay Judio nan makekadkadwaanmi as nan Gentil winnu uymi mangfisitaan kan chicha. Ngem enpailan Apo Dios kan ha-un ay achek challu paniyiwun ay makekadkadwa as nan uray ngachana ay taku.
29 Isunga as nan nangepaayakianyu kan ha-un, chaanak nun-ad-achi ay nakeali. Ad wani, sarudsuchok man paat kan chakayu mu adchi t'uyak enpaayag.”

30 Tinumfor hi Cornelio, “Ad ossanchi as nan assena ay alas tres as nan makiayud, as nan chak munkarkararakian as afongku, kalina at ya wacha nan usa ay laraki ay nangatakchug as nan sangwanak ay mun-aliling chi fiachuna.
31 Kenalina kan ha-un un, ‘Cornelio, chinngor Apo Dios nan kararagmu, ya manunumnumna nan infiadfiachangmu as nan chiyuycha pugli.
32 Umifiaorka as umuy ad Joppe ay uy mangayag kan Simon ay nan usa ay ngachana at Pedro. Hiya nan mangili as afong Simon ay mun-am-amma as larat ay wacha henan olet nan fiayfiay.’
33 Hiyana nan kiapúna ay as nan hiyachi challu ay timpu at enpaayagku he-a. Ammay met, tay enanosam ay enmali. Ad wani, nauy kami am-in hena as nan sangwanan Apo Dios ay manngor as nan am-in ay infilina kan he-a ay epakaammom kan chakami.”

34 Angkiay kenalen Pedro, “Tit-iwa ay maawatak ad wani ay hi Apo Dios at
mapapchong nan atuna as nan am-in ay tataku.
35 Tay henan tunggal nasyon, nan ngachana ay manangchaychayaw kan
hiya ya atuna nan nalintig at awatun Apo Dios.
36 Ammuyu met nan chamag ay enpakaammon Apo Dios as nan chiyuycha
kianak Israel. Hiyachi nan Ammay ay Chamag ay maekaskasaba ta mafialin
ay makekappia nan taku kan Apo Dios babaen kan Jesu Cristo ay Apon am-in
chi tataku.
37 Nachamagyu at nan enommat henan intiru ay probinsiya ay Judea
manipud ad Galilea as nan nunlopasan Juan ay nangekaskasaba as nan
maepangkep as funyag.
38 Ammuyu us nan enat Apo Dios ay nangichat kan Jesus ay i-Nazaret as
Espiritu Santo ya pannakafialin. O, ammuyu nan enat Jesus ay as nan uray
ngachana ay enay-ayana at enkamkamanay ammay, enpappaammayna nan
am-in ay tataku ay penarpalikiat Satanas, tay wacha hi Apo Dios kan hiya.
39 Chakami nan mangepaneknek as nan am-in ay en-enatna ad Jerusalem
ya henan intiru ay Judea. Penatuycha hiya as nan nangepalansaancha as
nan koros.
40 Ngem tenakon Apo Dios hiya manipud as nan utúy as nan maekatlu ay
urkiw, ya enpailana hiya kan chakami.
41 Chaana enpaila hiya as nan am-in ay tataku, ngem kan chakami
yangkiay ay pinilen Apo Dios ay mangepaneknek as nan inilami. Tay
chakami at nakekkekan ya nakiig-ikop kami kan hiya as nan natakuwana
manipud as nan utúy.
42 Finilin Apo Jesus chakami ay uy mangekasaba as nan Ammay ay Chamag
as nan tataku ya uy mangepaneknek ay hiya nan pinilen Apo Dios ay
mangokóm as nan am-in ay matataku ya nunkatuy.
43 Nan maepangkep kan Jesus nan paneknekan am-in nan pomapadtu as
nan insuratcha ay nan am-in ay omafurot kan hiya at mapakawancha as nan
fiasfiasorcha kiapú as nan enat Jesus.”

Nan Nang-awatan Nan Gentil As Nan Espiritu Santo

44 Kun pay kutug ay cha munkarkali hi Pedro, kalina at ya kenomsop ay
sinungkop nan Espiritu Santo as nan am-in ay chuchumngor.
45 Naschaaw nan chiyuycha omaafurot ay Judio ay nakiuy kan Pedro, tay
inchat Apo Dios nan Espiritu Santo ta mawawacha uray as nan chiyuycha
Gentil.
46 Tay chinngorcha ay chacha munkarkali as tanuktukún ay kali ay
epakalen nan Espiritu Santo ya chacha munchaychayaw kan Apo Dios.
Angkiay kenalen Pedro,
47 “Enha! Ay wachay mangepawa kan chicha as uycha mafunyakianan as
chanum? Chatona ay tataku at enawatcha nan Espiritu Santo ay kaman kan
chitaku.”
48 As nan hiyachi, finilina cha Cornelio ay mafunyakiancha ay mangepaila
ay hi Jesu Cristo nan Apocha.* Angkiay ya chinawatcha kan Pedro un
mayaschi hiya kan chicha as kaat ay urkiw.

11

Nan Enpachamag Pedro Ad Jerusalem

1 As nan hiyachi, nan apostoles ya nan chiyuycha omaafurot ad Judea at
chinngorcha ay enawat us nan chiyuycha Gentil nan kalen Apo Dios.

---

* **10:48** 2:38

2 As nan enmabratan Pedro ad Jerusalem, nan chiyuycha Judio ay
mangun-unud as nan panagsugyat at ensotcha hiya.
3 Kenalicha, “Nunsidlaka! Inmuyka met as nan chiyuycha chaan nasugy-
atan ay Gentil, ya nakekanka pay kan chicha.”
4 Angkiay ya enlapon Pedro ay nangetot-orpang ay nangifiakia kan chicha
as nan am-in ay enommat.
5 Kenalina, “As nan kawad-ak henan siyudad ay Joppe, as nan chak
munkarkararakian, wacha nan kaman iitaw ay enpailan Apo Dios kan ha-
un. Inilak nan cha mauy-uy ay nurpu ad chaya ay kaman afilug ay urus ay
nasisiluwan nan opat ay sulina ya naesaad as nan kawad-ak.
6 Enmamadku ay nangila mu anan naittu as nan urus ay anchi, ya inilak chi
tukutukún ay tarakon ya atap ay animar, chiyuycha munkadkachap asna's
luta ya chiyuycha kossel.
7 Angkiay chinngorku nan kali ay cha mangali kan ha-un un, ‘Pedro,
maligwatka. Pomartika as nan hanacha ya kanum.’
8 Ngem kenalek un, ‘Annaw pay, Apo! Maid met kenkenanku as paniyiwun
nan lintigmi ay Judio winnu kenkenanku as naifilang as achi nacharos.’
9 “Ngem kasin tinumfor nan kali ay nurpu ad chaya. Kenalina un, ‘Nan
infilang Apo Dios as nacharos at achim paniyiwun.’
10 Namitlu ay enommat sa, at narab-et chachi am-in ad chaya.
11 “As nan hiyachi challu ay timpu, nan turu ay lanaraki ay naifiaor ay
nurpu ad Cesarea ay uy mangayag kan ha-un at inumchancha as nan afong
ay chinmawusak.
12 Infiakian nan Espiritu Santo kan ha-un ay achiyak mun-ad-achi ay
makiuy kan chicha. Nan nauycha unum ay iib-a ay omaafurot ay i-Joppe
at nakealicha kan ha-un ad Cesarea, at sinungkop kami am-in as afong
Cornelio.
13 Infiakian Cornelio kan chakami nan enatna ay nangila as nan anghel ay
nangatakchug as afongna ay nangali kan hiya un, ‘Umifiaorka as umuy ad
Joppe ay uy mangayag kan Simon ay nan usa ay ngachana at Pedro.
14 Hiya nan mangifiakia as nan chamag kan chakayu ay hiyasa nan
maesarakanamtu ya nan pamilyam.’
15 Kunku pay enlapu ay nunkali, kenomsop ay sinungkop nan Espiritu
Santo kan chicha ay kaman as nan sinungkopana kan chitaku as nan
laplapuna.
16 Angkiay ninumnumku nan kenalen Apo Jesus un, ‘*Hi Juan at funyakiana
nan tataku as chanum, ngem mafunyakian kayuntu as Espiritu Santo.*’*
17 Ad wani ngarud, mu munpachong nan inchat Apo Dios kan chicha ay
Gentil as nan inchatna kan chitaku as nan enmafurotan takú kan Apo Jesu
Cristo, anan ngachanku paat ay mangepawa kan Apo Dios as atuna?”
18 Kuncha pay chinngor na, inkinakcha ay nangsot kan hiya, ya chinay-
chayawcha hi Apo Dios. Kenalicha, “Uray as nan chiyuycha Gentil at inchat
Apo Dios nan chansacha ay munfiafiawi ta mawad-ancha as fiyag ay maid
patingkiana.”

Nan Iglesia Ad Antiokia

19 As nan hiyachi, nan chiyuycha omaafurot ay nasisiyan kiapú as nan
naparpalikiatanancha ay linmun nan napatuyan Esteban at nunfiaatcha
inkiana ad Fenicia, Chipre ya Antiokia. Chacha ifiagfiakia nan kalen Apo
Dios as nan chiyuycha Judio yangkiay.

---

* **11:16** Ara. 1:5

20 Ngem wachacha nan tapina kan chicha ay lanaraki ay i-Chipre ya
i-Cirene ay inmuy ad Antiokia. As nan chiyuycha Gentil nan nangela-
puwancha ay nangifiagfiakia ya nangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag
maepangkep kan Jesus.
21 Kiapú ta wacha nan pannakafialin Apo Dios kan chicha, ongoongorcha
nan tataku ay enmafurot ya nuntalek kan Apo Jesus.
22 Kun pay nachamag nan iglesia ad Jerusalem ay enmafurot nan chiyuy-
cha i-Antiokia, finaorcha hi Bernabe ay umuy ad Antiokia.
23 As nan inumchanana ya nangil-ana as nan bendisyon Apo Dios kan
chicha, naragsakan hiya. Tinukutukuna chicha am-in ay mangiturturuy ay
omafurot kan Apo Jesus as nan am-in ay numnumcha.
24 Hi Bernabe at ammay ay taku, napnu as Espiritu Santo, ya napigsa nan
pammatina. Isunga enmongoongor nan tataku ay naetapi kan chicha ay
enmafurot as nan Apo.
25 Angkiay ya inmuy hi Bernabe ad Tarso ay uy manganap kan Saulo.
26 Kuna pay ininchanan hiya, entakina hiya ad Antiokia. Kun pay
makatawwuncha hid-i, nakekadkadwacha as nan chiyuycha omaafurot, ya
insursuruwancha nan ongoongor ay tataku. Ad Antiokia nan enmon-ona ay
nangadnanan nan chiyuycha omaafurot as Cristiano.
27 As nan hiyachi ay timpu, wachacha nan tapen nan pomapadtu ay nurpu
ad Jerusalem ay inmuy ad Antiokia.
28 Nan usa kan chicha at hi Agabo. Tenmakchug hiya as nan naamongan
nan chiyuycha omaafurot, ya enpaepadton nan Espiritu Santo kan hiya ay
omalintuy usa ay nunsidla ay fitel henan intiru ay luta. (Enommat na tit-iwa
as nan nuntotorayan Emperador Claudio.)
29 Isunga nan chiyuycha omaafurot ad Antiokia at nuntuturagcha ay
omepaw-et as ifiachangcha ay maiyunud as nan kafiaelan nan tunggal usa
para as nan iib-acha ay omaafurot ay umiili ad Judea.
30 Enpaw-etcha na tit-iwa kan cha Bernabe kan Saulo ay nangiyuy as nan
chiyuycha mangepangpanguru as nan omaafurot ad Jerusalem.

12

Nan Nailufusan Pedro As Nan Pagfiaruchan

1 As nan hiyasa us ay timpu, enlapon Ari Herodes ay namalikiat as nan
tapen nan omaafurot.
2 Enpasiwatna nan uron Santiago ay sunúd Juan.
3 Kuna pay inila ay nalaylaychan nan chiyuycha Judio as nan nauy enatna,
insubratna ay mangepatiliw us kan Pedro. Enommat na as nan makali un
Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana.
4 Kuna pay enpatiliw hi Pedro, enpaifiarudna ya enpafiantayna as opat
ay hen-op-at ay munsinsinnubrat ay sosorchachu. Tay as nan marpasan
nan fiasta, plenanon Herodes ay mangokóm kan hiya as nan kaongoran chi
tataku.
5 Isunga naifiafiarud hi Pedro. Ngem uray mu hiyasa, chaan inkinkinak
nan iib-ana ay omaafurot ay nangekarkararag kan hiya.
6 As nan hiyachi challu ay lafi, sakbay epapitiw Herodes hi Pedro as nan
kafikiatana, nanassuy hi Pedro ay nunkiakiaw-an nan chuwa ay kuwarcha.
Nakokor-ongan nan chuwa ay limana, ya wachacha pay nan nunkukuwar-
cha as nan pantiw nan pagfiaruchan.
7 Kalina at ya nunpaila nan usa ay anghel nan Apo, ya wachay silaw ay
nangepapaway as nan kawad-ana. Sinikchud nan anghel nan pukor Pedro

ay namangun kan hiya, ya kanana, “Kamuwum! Maligwatka!” Hiya at chi ya nag-as nan chiyuycha kor-ong nan chiyuycha limana.
8 Kenalen nan anghel kan hiya, “Iyam-ammam nan fiachom, ya munsandalka.” Enat Pedro chi. Angkiay ya kenalen kasin nan anghel, “Esalifudmu nan kakiaymu, ya umunudka kan ha-un.”
9 Inunud Pedro nan anghel ay pinmitiw, ngem achina ammu ay nan cha at-atun nan anghel ay mangfiachang kan hiya at tit-iwa. Tay nan chana numnumnumun at cha mun-iitaw hiya.
10 Kuncha pay lenaosan nan omona ya nan maekadwa ay kuwarcha, inumchancha as nan lanchok ay unub nan sugpan ay muntoróng henan siyudad. Kun kalina ya natkafian nan lanchok ay unub ya pinmitiwcha. As nan nanaranancha as akét as nan korsa, kalina at ya namaid nan anghel.
11 Hiyachi nan nangammuwan Pedro ay fiakuna payat iitaw chi, ya kanana, “Ad wani, ammok ay tit-iwa ay infiaor Apo Dios nan anghelna ay mangesarakan kan ha-un as nan panagtoray Herodes ya as nan am-in ay cha namnamaun nan iib-ak ay Judio ay ommat kan ha-un.”
12 Kun pay ninumnum Pedro na, inmuy hiya as afong Maria ay enan Juan ay makali us un Marcos. Hid-i nan naaamongan nan ongor ay omaafurot ay cha munkarkararag.
13 Nunkokkok hi Pedro as nan pantiw. Angkiay ya nan mafiabfiaor ay fiafiai ay nan ngachana at Roda at uyna chinngor mu ngachan tud-i.
14 Kuna pay enmatonan nan kalen Pedro ya kiapú as lagsakna as solet, liniw-ana ay nankab as nan pantiw. Kun at tenmagtag ay nunfiangad ay nangifiakia un wacha hi Pedro ay nangatakchug as nan pantiw as chará.
15 “Ay kunka natongok?” kenalicha kan hiya. Ngem enpapeletna challu ay tit-iwa chi. Isunga kenalicha, “Ku-un anghelna mu.”
16 Ngem cha challu munkokkokokkok hi Pedro. Kuncha pay tenkafian nan pantiw, inilacha hiya, ya naschaawcha as solet.
17 Sininyasana chicha ay kuminak, ya infiakiana kan chicha nan enat Apo Dios ay nangipitiw kan hiya as nan pagfiaruchan. Kenalina kan chicha, “Ifiakiayu pay na kan Santiago ya as nan tapina ay iib-a takú ay omaafurot.” Angkiay nak-ak hi Pedro, ya inmuy henan tukún ay lukiar.
18 As nan kafikiatana, nalilifok ya inmugyat as solet nan sosorchachu mu anan enommat kan Pedro.
19 Enpaanap Herodes hiya, ngem chaancha naanapan. Isunga finistikiarna nan sosorchachu ay nangukuwarcha kan Pedro, at infilina ay maepapatuycha. Kun pay narpas sa, chinmayyu hi Ari Herodes ay nurpu ad Judea, ya nafiayag ay nagyan ad Cesarea.

Nan Natuyan Ari Herodes

20 As nan nanagyanan Ari Herodes hid-i, finmungat hiya as solet as nan chiyuycha umiili ad Tiro ya Sidon. Isunga nun-us-usacha ay mangifiaor as nan usa ay grupo ay hiyasa nan pannakaachorcha ay uy manakiang kan Herodes. Kinayyumcha on-ona hi Blasto ay usa ay tenalek Herodes ay mangenongnongnong as nan palasyu ta hiya nan mangfiachang kan chicha. Angkiay ya inmuycha kan Herodes ta chumawatcha as kappia, tay henan sasakopuna nan omor-ancha as kanuncha.
21 Kun pay inumchan nan urkiw ay pinilen Herodes, nunfiachu as fiachon chi ari ya tenmokor as nan tronona, at nunchiskursu as nan tataku.
22 Kun pay narpas chi, chacha ifugfukiaw, “Uy! Munkali payat hiya ay kaman as nan atun chi dios, fiakun kaman as nan atun chi taku.”

23 Hiya at chi ya enpasaket nan usa ay anghel Apo Dios hiya, tay chaana
inchat kan Apo Dios nan pammachayaw. Angkiay ya nakrangan hiya, at
natuy.
24 Ngem nan kalen Apo Dios at kaskasin nunchinamag, ya enmongorcha
nan enmafurot kan Jesu Cristo.
25 Kun pay cha Bernabe kan Saulo at lenpascha nan naekeddeng ay
atuncha ad Jerusalem, at nunfiangadcha ad Antiokia. Entakincha hi Juan ay
makali us un Marcos as kadwacha.*

13

Nan Naifiaoran Cha Bernabe Kan Saulo

1 As nan iglesia* ad Antiokia, wachacha nan pomapadtu ya mun-isursuru
as kalen Apo Dios. Chicha cha Bernabe, Simeon ay makali un Ngutug, Lucio
ay i-Cirene, hi Manaen ay naepaurúg ay kadwan Herodes ay gobernador ad
Galilea, ya hi Saulo.
2 As nan hin-urkiw, as nan chacha munchaychayawan kan Apo Dios ya
mun-ay-ayunaran, kenalen nan Espiritu Santo kan chicha, “Chutokanyu cha
Bernabe kan Saulo as munserfi kan ha-un as nan chunu ay nangayakiak kan
chicha.”
3 Kuncha pay narpas ay nun-ayunar ya nunkararag, enpataycha nan
limacha† kan cha Bernabe kan Saulo, at penaligwatcha chicha.

Ad Chipre

4 Isunga kiapú as nan nangetorongan nan Espiritu Santo kan cha Bernabe
kan Saulo, chinmayyucha on-ona ad Seleucia. Nunlapu hid-i, nunpaporcha
ay inmuy ad Chipre.
5 Kuncha pay inumchan ad Salamina ad Chipre, enkaskasabacha nan
kalen Apo Dios as nan chiyuycha senagogan chi Judio. Kadwacha hi Juan
Marcos ay mangfiachang kan chicha.
6 Nar-oscha ad Chipre inkiana inumchancha ad Pafo. Hid-i nan nanib-
atancha as nan usa ay somasaromangka ay Judio ay nan ngachana at Bar-
Jesus ay nangali un pomapadtu hiya.
7 Hiya at kiayyum nan gobernador ad Chipre ay hi Sergio Paulo ay naraing
ay taku. Enpaayag nan gobernador cha Bernabe kan Saulo, tay laychuna ay
chungrun nan kalen Apo Dios.
8 Ngem hi Elimas ay sumasaromangka, (hiyasa nan ngachan Bar-Jesus
as nan kali ay Griego) at chana konkontraun chicha, ya penachasna ay
iyachawwi nan gobernador as nan omafurotana kan Jesus.
9 Ngem hi Saulo ay makali us un Pablo ay napnu as pannakafialin nan
Espiritu Santo at entoongana hi Elimas, ya kanana,
10 “He-a ay anak Satanas! He-a nan kafusor chi am-in ay kenalintig.
Napnuka as am-in ay kenasikap ya kenasator. Ay achim ikinak ay cha
mamarfialinsuwek as nan kenatit-iwa ay isursuron Apo Dios?
11 Ad wani, chusaun chaká kan Apo Dios, ya mafuragka ya achim maila
nan lawag nan urkiw as kaat ay urkiw.” Hiya at chi ya naleknana ay kaman
liningfian chi munngungutug ay lifuu nan matana, ya nunkapkapukap ay
nun-anap as mangpachang kan hiya.
12 Kun pay inilan nan gobernador nan enommat, enmafurot hiya kan Apo
Jesus, tay naschaaw as nan insurucha maepangkep as nan Apo.

Ad Antiokia Henan Probinsiya Ay Pisidia

---

* **12:25** Ara. 11:29-30 * **13:1** Nan laychun tona ay kanan at chiyuycha enmafurot kan Cristo.
† **13:3** Ara. 6:6

13 Nunpapor hi Pablo ya nan kakadwana nunlapu ad Pafo, at inumchancha
ad Perge henan probinsiya ay Pamfilia. Hid-i nan nanaynanan Juan Marcos
kan chicha, at nunfiangad hiya ad Jerusalem.
14 Nanarcharan cha Pablo kan Bernabe nunlapu ad Perge inkiana inum-
chancha ad Antiokia henan probinsiya ay Pisidia. As nan Urkiw ay Mun-
iblayan, sinungkopcha as nan senagoga ya naketokorcha.
15 Wacha nan nangifiasa as nan Lintig Moises ya nan insurat nan chiyuy-
cha pomapadtu. Kun pay narpas, enpaifiakian nan totoray as nan senagoga
kan cha Pablo, “Iib-a, mu wachay itukunyu as pumigsaan chi numnum nan
tataku at mafialinyu ay ifiakia.”
16 Isunga tenmakchug hi Pablo ya nunsinyas ay nangepakinak kan chicha.
Kenalina, “Iib-ak ay kianak Israel ya chakayu am-in ay Gentil ay manay-
chayaw kan Apo Dios, chumngor kayu kan ha-un.
17 Nan Dios nan chiyuycha kianak Israel at pinilina nan kaap-uwan takú
as tatakuna, ya enpaongoongorna chicha as nan nagyanancha as kaili ad
Egipto. As nan nafiayag ay timpu, babaen as nan pannakafialina, enpanguna
chicha ay nak-ak hid-i.
18 As nan umuy as opat puru ay tawwun ay kawad-ancha henan disyerto,
enan-anosan ya enay-aywanan Apo Dios chicha.
19 Kuncha pay inumchan nan kaap-uwan takú ad Canaan, enpaamis Apo
Dios nan tataku ay wacha henan pitu ay nasyon, ya enpatawidna as nan
kaap-uwan takú nan lutan nan hanacha ay nasyon.
20 “Am-in chaná ay enommat, nunlapu as nan inmuyancha ad Egipto
inkiana as nan nangamisancha as nan chiyuycha i-Canaan at umuy as opat
kiasot ya leman puru ay tawwun. Kun pay narpas sa, inchat Apo Dios kan
chichay tukutukún ay huwis inkiana as nan timpon Samuel ay pomapadtu.
21 Angkiay ya as nan chinmawatan nan tataku kan Apo Dios as ari,
inchatna hi Saulo ay potot Kis ay kianak Benjamin. Nun-ari hi Saulo kan
chicha as opat puru ay tawwun.
22 Kun pay kenaan Apo Dios hi Saulo, ensokatna hi David as aricha. Nauy
nan kenalen Apo Dios maepangkep kan David: ‘Hi David ay potot Jesse at
hiya nan mangepalaylayad kan ha-un. Hiya nan mangtongpartu as nan am-
in ay laychok.’‡
23 Nan nurpu as nan chiyuycha kianak David ay hi Jesus ay Mangesarakan
as nan chiyuycha kianak Israel at finaor Apo Dios ay kaman as nan enkarina.
24 As nan chaan pay nangelapuwan Jesus as nan chununa, enkaskasaban
Juan as nan am-in ay kianak Israel ay masapor munfiafiawicha as nan
fiasfiasorcha ya munpafunyagcha.
25 Kun pay kiayud lopasun Juan nan chununa, kenalina as nan tataku,
‘Ngachana nan kananyu maepangkep kan ha-un? Fiakun ha-un nan chayu
sassasad-un. Ngem wacha nan usa ay cha umunud kan ha-un ay uray nan
kiarot chi sapatosna at achiyak maekari ay mangfokat.’§
26 “Iib-ak ay kianak Abraham ya am-in ay Gentil ay wacha hena ay
munchaychayaw kan Apo Dios, chumngor kayu. Tit-iwa ay kan chitaku
nan nangifiaoran Apo Dios as nan nauy naifiakia ay maepangkep as kae-
sarakanan.
27 Ngem nan chiyuycha inmiili ad Jerusalem ya nan anap-apucha at
chaancha enmatonan ay hi Jesus nan infiaor Apo Dios winnu naawatan
nan insurat nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy ay naifiasa as nan tunggal

‡ **13:22** 1 Sam. 13:14; Sal. 89:20; 2 Sam. 7:12-14; Ara. 7:46 § **13:25** Mat. 3:11; Mar. 1:7; Luc. 3:16; Jn. 1:20, 27

Urkiw ay Mun-iblayan. Uray mu hiyasa, chicha nan nangtongpar as nan infiakian nan chiyuycha pomapadtu as nan nangekeddengancha kan hiya ay matuy.
28 Uray maid naanapancha as finmasorana as uycha nangepapatuyan kan hiya, chinawatcha challu kan Pilato ay epapatuyna hiya.
29 Kuncha pay enat nan am-in ay naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan hiya, kensopcha hiya as nan koros, ya uycha inlufok.
30 Ngem tenakon Apo Dios hiya manipud as nan utúy.
31 As nan ongor ay urkiw, nunpappaila hiya as nan chiyuycha nakiuy kan hiya nunlapu ad Galilea inkiana ad Jerusalem. Ad wani chicha nan mangepaneknek kan chitaku ay Judio as nan maepangkep kan hiya.
32 Ad wani, chakami nan mangifiakia as nan nauy Ammay ay Chamag kan chakayu: Nan enkaren Apo Dios as nan kaap-uwan takú ad pus-uy
33 at tenongparna kan chitaku ay kianakcha babaen as nan nangtakuwana kan Jesus manipud as nan utúy. Hiyana challu nan naisurat as nan maekadwa ay Salmo ay kanana,

‘He-a nan Anakku. Ad wani epailak ay ha-un nan Amam.’*

34 Nauy nan kenalen Apo Dios maepangkep as nan nangtakuwana kan Jesus manipud as nan utúy ay achi kasin matmatuy, tay achi poros mabrok hiya as nan lufok:

‘Ichatkuntu kan chakayu nan chiyuycha nasantowan ay bendisyon ay siguradu ay matongpar ay enkarek kan David.’†

35 Isunga kenalina us as nan tukún ay naisurat as nan Salmo:

‘Achim eparufus ay mabrok nan Nasantowan as nan lufok.’‡

36 Ngem fiakun maepangkep kan David nan laychuna ay kanan as na. Tay as nan narpasan David ay nangtongpar as nan penangkep Apo Dios kan hiya as nan natatakuwana, natuy hiya. Naetapi hiya ay nailufok as nan kaap-uwana, at nabrok nan achorna.
37 Ngem hi Jesus ay tenakon Apo Dios manipud as nan utúy at chaan nabrok.
38 Isunga chakayu ay iib-ak, masapor maammuwanyu ay kiapú as nan enkaman Jesus, naekasaba kan chakayu nan mapakawanan chi fiasfiasor.
39 Tit-iwa ay babaen kan hiya, tunggal omafurot at naifilang as nalintig as nan sangwanan Apo Dios, tay achi mafialin ay palintikun nan Lintig Moises.
40 Isunga il-ilaunyu ta achi koma maekaman kan chakayu nan nauy kenalen nan chiyuycha pomapadtu:
41 ‘Ilaunyu, chakayu ay mun-ot-otyok! Maschaaw kayuntu, ya matuy kayuntu challu. Tay wachay kauugyat as solet ay atoktu as nan matatakuwanyu ay achiyuntu challu afurotun, uray kun wacha nan mangepakaawat ay ustu kan chakayu.’ ”§
42 As nan cha pumitiwan cha Pablo kan Bernabe as nan senagoga, chinawat nan tataku kan chicha ay mu mafialin koma, isurucha pay chaná as nan somarunu ay Urkiw ay Mun-iblayan.
43 Kun pay nak-ak am-in nan tataku as nan senagoga, ongor ay Judio ya Gentil ay mangun-unud as nan iniili ay ukialen chi Judio nan inmunud kan chicha. Naketakiatfor cha Pablo ya enawischa chicha ay mangiturturuy ay muntalek as nan grasyan Apo Dios.
44 As nan senmarunu ay Urkiw ay Mun-iblayan, kiayud am-in nan umili at naamongcha ay uy manngor as nan kalen Apo Dios.

---

* **13:33** Sal. 2:7; Heb. 1:5 † **13:34** 2 Sam. 7:12-14; 1 Ar. 2:1-4; Sal. 132:11; Isa. 55:3 ‡ **13:35** Sal. 16:10; Ara. 2:27 § **13:41** Hab. 1:5

45 Ngem kun pay inilan nan chiyuycha Judio nan ongoongor ay tataku,
enmaposcha as solet. Kenontracha nan kenalen Pablo ya enkak-aliyancha
hiya.
46 Ngem kaskasin tinmurud cha Pablo kan Bernabe, ya kanancha, “Mas-
apor chakayu ay Judio nan omon-ona ay maifiag-an nan kalen Apo Dios.
Kiapú ta enachiyu, chakayu mismu nan achi mangifilang as achoryu ay
mawad-an as fiyag ay maid patingkiana, taynanmi chakayu, ya umuy kami
as nan chiyuycha Gentil.
47 Tay hiyana nan infilin Apo Dios kan chakami ay kanana un,
‘Pinilek he-a ay manilaw as numnum nan chiyuycha Gentil ta am-in nan
tataku asna's luta at maesarakancha kiapú kan he-a.’ ”*
48 As nan nanngoran nan chiyuycha Gentil as sa, naragsakancha ya chi-
naychayawcha nan kalen Apo Dios. Nan chiyuycha pinipilen Apo Dios ay
mawad-antu as fiyag ay maid patingkiana at enmafurotcha.
49 Angkiay ya naepachamag nan kalen Apo Dios henan hana intiru ay
lukiar.
50 Ngem chinorchor nan chiyuycha Judio nan nunkafiaknang ay fianafiai
ay manangchaychayaw kan Apo Dios ya nan anap-apu henan siyudad. En-
lapucha ay mamalikiat kan cha Pablo kan Bernabe, ya enpak-akcha chicha
henan lukiarcha.
51 Ngem penokpokan cha Pablo nan chapancha ay mangepaila as nan
umili ay kikiadcha as nan mismu ay chusacha. Kun pay narpas sa, inmuycha
ad Iconio.†
52 Ngem uray mu assesa, nan chiyuycha enmafurot kan Jesus ad Antiokia
at ongor chi lagsakcha, ya napnucha as pannakafialin nan Espiritu Santo.

14

Ad Iconio

1 Ad Iconio us, sinungkop cha Pablo kan Bernabe as nan senagogan chi
Judio. Kiapú as nan makaawis as solet ay enatcha ay nangisursuru as nan
kalen Apo Dios hid-i, ongoongorcha nan Judio ya Gentil ay enmafurot.
2 Ngem nan chiyuycha chaan enmafurot ay Judio at chinorchorcha nan
chiyuycha Gentil ta ingluncha nan chiyuycha omaafurot.
3 Uray mu assesa, nafiayag chi nakepagyanan cha Pablo kan Bern-
abe ad Iconio, ya naturudcha ay nangisursuru as nan kalen Apo Dios.
Penaneknekan Apo Dios ay tit-iwa nan insursurucha maepangkep as nan
grasyana babaen as nan nangichatana kan chicha as pannakafialin ay
mangekaman as nan chiyuycha nakaskaschaaw ay sinyar ya milagro.
4 Ngem nakudwacha nan chiyuycha umiili hid-i ay siyudad. Nan tapina
kan chicha at inunudcha nan chiyuycha Judio, ya nan tapina at inunudcha
cha Pablo kan Bernabe ay apostoles.
5 Angkiay ya nakiturag nan chiyuycha Gentil ya nan chiyuycha Judio as
nan anap-apucha ay mamalikiat ya manglomtak as nan apostoles.
6 Kun pay naammuwan nan apostoles nan planucha, lenmayawcha ay
inmuy henan probinsiya ay Licaonia henan chiyuycha siyudad ay Listra ya
Derbe, ya henan tukutukún ay luglukiar henan probinsiya ay ansa.
7 Hid-i nan nangituruyancha ay nangekasaba as nan Ammay ay Chamag.

Ad Listra Ya Ad Derbe

8 Ad Listra, wacha nan usa ay laraki ay nangatokor ay napilud nunlapu as
nan naiyankana ya chaan poros nanarcharan.

---

* **13:47** Isa. 42:6; 49:6 † **13:51** Mat. 10:14; Mar. 6:11

9 Chinumngor hiya as nan cha kankanan Pablo. Entoongan Pablo hiya, ya
inilana ay wacha nan pammatina ay makaan nan saketna.
10 Isunga kenalina ay nangipipigsa, “Tomakchugka!” As nan hiyachi,
natannakchug nan laraki, ya enlapuna ay manaran.
11 Kun pay inilan nan ongoongor ay tataku nan enat Pablo, infukiawcha as
nan kalicha ay Linicaonia, “Nunfialin nan chiyuycha dios as kaman tataku,
ya kinmuwabcha kan chitaku.”
12 Ngenadnancha hi Bernabe as Zeus, ya hi Pablo as Hermes, tay hiya nan
para karkali.
13 Nan templo ay munchaychayawancha as nan dios ay Zeus at wacha
henan fiakun sakop nan siyudad. Nan pachi ay munserserfi as nan hana
ay templo at inyuynay chuwa ay laki ay fiaka ya appong ay sabsafong as
nan sungkopan henan siyudad, tay hiya ya nan ongoongor ay tataku at
laychuncha ay ichatonan cha Pablo kan Bernabe.
14 Ngem kun pay chinngor cha Bernabe kan Pablo sa, lenaksetcha nan
fiachucha,* ya tenmagtagcha ay inmuy as nan kawad-an chi ongoongor ay
tataku. Chacha ifugfukiaw as nan tataku,
15 “Iib-a, adchi t'uyyu cha atun na? Kun kami us kaman kan chakayu
ay tataku ya! Enmali kami hena ay mangepakaammu kan chakayu as
nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Apo Jesus. O, enmali kami ay
mangifiakia kan chakayu ay chukkianyu nan panagchaychayaw as nan
chiyuycha achi tit-iwa ay dios ta omafurot kayu as nan matataku ay Dios ay
namayang as nan chaya, nan luta, nan fiayfiay, ya nan am-in ay wacha kan
chicha.
16 Ad pus-uy, penarufusan Apo Dios nan am-in ay tataku ay munchay-
chayaw as nan laylaychuncha.
17 Uray mu hiyasa, narawag challu ay wachay pammaneknek ay hiya nan
tit-iwa ay Apo Dios babaen as nan ammay ay atuna. Enpar-ina nan uchan ay
nurpu ad chaya, ya inchatna nan apetyu as nan ustu ay timpu. Penennekna
chakayu as ongor ay kanunyu ya lagsakyu.”
18 Uray mu assena nan infiagfiakian nan apostoles kan chicha, naliki-
atancha challu ay nangepawa as nan tataku as nan mun-ichatonancha kan
chicha.
19 As nan hiyachi, inumchan nan tapen nan Judio ay nurpu ad Antiokia
ya Iconio. Chinorchorcha nan tataku ad Listra ay manglomtak kan Pablo.
Kuncha pay lenpas ay nanglomtak kan hiya, inkiayadcha hiya ay nangek-ak
henan siyudad, tay ka-anancha mu natuy.
20 Ngem kun pay enarufong nan chiyuycha omaafurot hiya, naligwat hi
Pablo, ya nunfiangad henan chiyuy siyudad. As nan kafikiatana, inmuy cha
Pablo kan Bernabe ad Derbe.

Nan Nunfiangchancha Ad Antiokia Henan Probinsiya Ay Siria

21 Enkaskasaban cha Pablo kan Bernabe nan Ammay ay Chamag ad Derbe,
ya ongorcha nan enmafurot. Angkiay nunfiangadcha ad Listra, ad Iconio, ya
ad Antiokia ay siyudad ad Pisidia.
22 Penapigsacha nan pammaten nan chiyuycha omaafurot hid-i ay il-ili,
ya enawischa chicha ay munturturuy as nan pammaticha kan Apo Dios.
Kenalicha kan chicha, “Masapor mapachasan takúy ongor ay likiat as nan
maetapiyan takú henan muntorayan Apo Dios.”†

---

* **14:14** Nan laychun ay kanan nan nanglaksetancha as fiachucha at hiyasa nan mangepail-ancha as fungatcha ya saket chi numnumcha winnu maekontra nan cha at-atun nan tataku as nan cha at-atun cha Pablo kan Bernabe. † **14:22** Rom. 5:3-5; San. 1:2-4; 1 Ped. 2:21

23 Chinmutok cha Pablo kan Bernabe as mangepangpanguru as nan tunggal iglesia. As nan narpasancha ay nunkararag ya nun-ayunar, entalekcha chicha as nan Apo ay hiya nan enafurotcha.

24 Kun pay nar-os cha Pablo henan sakop nan Pisidia, enmalicha henan probinsiya ay Pamfilia.
25 Henan siyudad ay Perge, enkasabacha nan kalen Apo Dios. Angkiay ya kinmuwabcha ad Atalia.
26 Nunlapu ad Atalia, nunpaporcha ay nunfiangad ad Antiokia henan probinsiya ay Siria. Hid-i nan nangekarkararakian nan iib-a ay nangetalek kan chicha as nan panang-aywan ya sug-ang Apo Dios para kan chicha as nan chunucha ay hiyasa nan lenpascha ad wani.

27 Kuncha pay inumchan ad Antiokia, enamongcha nan chiyuycha membro as nan iglesia. Enpachamagcha nan am-in ay en-enat Apo Dios babaen kan chicha ya nan en-enatna ta nan chiyuycha Gentil at omafurotcha koma kan Apo Jesus.
28 Nafiayag nan nakepapagyanan cha Pablo kan Bernabe as nan chiyuycha omaafurot ad Antiokia.

15

Nan Mitin Nan Omaafurot Ad Jerusalem

1 As nan hiyachi, wachacha nan tapen nan lanaraki ay nurpu ad Judea ay chinmayyu ad Antiokia. Enlapucha ay mun-isuru as nan chiyuycha enmafurot kan Jesu Cristo, ya kanancha, “Mu achi kayu masugyatan ay maiyunud as nan iniili ay ukiali ay insuron Moises at achi kayu maesarakan.”
2 Pararuy enat cha Pablo kan Bernabe ay nakesongfiat kan chicha maepangkep as sa. Isunga nachutokan cha Pablo kan Bernabe ya nan tapina ay omaafurot ad Antiokia ay omabrat ad Jerusalem ya makeapat as nan apostoles ya as nan chiyuycha anam-amá maepangkep as sa.
3 Angkiay ya penaligwat nan chiyuycha omaafurot cha Pablo. As nan chacha mar-osan ad Fenicia ya Samaria, infiakiacha as nan chiyuycha omaafurot hid-i nan enmafurotan nan chiyuycha Gentil. As nan nanngorancha as nan hana ay chamag, ongor chi lagsak am-in nan chiyuycha omaafurot.
4 Kuncha pay inumchan ad Jerusalem, nan iglesia, nan apostoles, ya nan chiyuycha mangepangpanguru at enawatcha chicha. As nan narpasan tona, enpachamag cha Pablo nan am-in ay enat Apo Dios babaen kan chicha.

5 Ngem nan tapen nan omaafurot ay wacha as nan bunggoy nan chiyuycha Fariseo at tenmakchugcha, ya kanancha, “Masapor masugyatan nan chiyuycha Gentil ya mafiag-ancha ay mangtongpar as nan Lintig Moises.”

6 As nan hiyachi, nunmimitincha nan apostoles ya nan chiyuycha mangepangpanguru ay mangapat as nan maepangkep as sa.
7 Kun pay nafiayag chi nangapatancha as sa, tenmakchug hi Pedro, ya kanana kan chicha, “Iib-a, aammuyu met ay ad kasin at piniliyak kan Apo Dios kan chakayu ay uy mangekasaba as nan Ammay ay Chamag as nan chiyuycha Gentil ta chumngorcha ya omafurotcha.
8 Hi Apo Dios ay nangammu as numnum nan am-in ay tataku at enpailana ay enawatna nan chiyuycha Gentil babaen as nan nangichatana as Espiritu Santo kan chicha ay kaman as nan enatna kan chitaku.
9 Maid enat Apo Dios as natkunan takú kan chicha, tay penakawana chicha as nan fiasfiasorcha as nan enmafurotancha ay kaman kan chitaku.

10 Isunga adchi t'uyyu chischistingun hi Apo Dios as nan nangepad-unanyu
kan chicha as nan uchun ay achicha kafiaelan? Uray met nan kaap-uwan
takú ya chitaku mismu at achi takú challu kafiaelan.
11 Numnumunyu kay! Afurotun takú ay naesarakan takú babaen as nan
grasyan Apo Jesus ay kaman challu kan chicha."
12 As nan hiyachi, kinminakcha am-in nan tataku, ya chinumngorcha
as nan cha kankanan cha Bernabe kan Pablo. Enpachamagcha nan
maepangkep as nan am-in ay nakaskaschaaw ay sinyar ya milagro ay enat
Apo Dios as nan chiyuycha Gentil babaen kan chicha.
13 As nan narpasancha ay nunkali, kenalen Santiago, "Iib-a, chumngor
kayu kan ha-un.
14 Kaifiagfiakian Simon Pedro nan omona ay nangepail-an Apo Dios as sug-
angna as nan chiyuycha Gentil ta munpili hiya kan chicha as tatakuna.
15 Nan nauy ay enat Apo Dios at inyafudna nan insurat nan chiyuycha
pomapadtu. Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
16 'Mu marpas na, munfiangachak ya kasek kiaufun nan mamagyanan Ari
David ay nachachael. Kiaufok kasin nan nachachael ya kasinku
patakchukun
17 ta am-in nan tapina pay ay tataku ya am-in nan Gentil ay pinilek as tatakok
at anapuncha nan Apo.
18 Hiyana nan kenalen nan Apo ay nangepakaammu as na ad pus-uy.'*
19 "Isunga nan wacha as numnumku at achi takú koma lilifokun nan
chiyuycha Gentil ay cha omafurot kan Apo Dios.
20 Kun takú at masapor munsurat kan chicha ay mangifiaag ay achicha
ischa nan naichaton as nan didiosen, nan naparti ay chaan nauykokan, ya
nan chara. Nan usa pay at chukkiancha nan mangepapasan as assi ay lachok.
21 Tay nan Lintig Moises at naekasaba nunlapu ad pus-uy henan tunggal ili
ya naifiasa as nan kasenasenagoga as nan tunggal Urkiw ay Mun-iblayan."

Nan Surat As Nan Chiyuycha Gentil Ay Omaafurot

22 Angkiay nan apostoles ya nan mangepangpanguru patí nan intiru ay
iglesia at ninumnumcha ay munpili as lanaraki kan chicha ay makiuy kan
cha Pablo kan Bernabe ad Antiokia. Pinilicha hi Judas ay makali us un
Barsabas ya hi Silas ay chicha nan chuwa ay mangepangpanguru as nan iib-
a.
23 Cha Judas kan Silas nan nangepaw-etancha as nan nauy ay surat as nan
chiyuycha Gentil:
"Chakami ay apostoles ya nan mangepangpanguru ay iib-ayu ad Jerusalem
at nauy nan suratmi kan chakayu am-in ay Gentil ay omaafurot henan
siyudad ay Antiokia ya henan sakop nan Siria ya Cilicia. Komosta
kayu?
24 Chinngormi ay wachacha nan nurpu hena ay ib-ami ay inmuy hesa ay
nanglilifok ya nangpachanag kan chakayu babaen as nan infiakiacha,
uray mu fiakun chakami nan nangifilin kan chicha.
25 Isunga nunmitin kami ya inyafud nan am-in ay pumili kami as lanaraki
ay maifiaor as umuy hesa kan chakayu. Makitun-udcha as nan
laylaychun takú ay kiakiayyum ay cha Pablo kan Bernabe
26 ay nangeposta as fiyagcha ay munserfi kan Apo takú ay Jesu Cristo.
27 Isunga ifiaormi cha Judas kan Silas ay chicha mismu nan mangpaneknek
kan chakayu as nan pachong nan insuratmi.

---

* **15:18** Amos 9:11-12

28 Enpakaammon nan Espiritu Santo kan chakami ya inyafudmi ay achimi
epapelet ay mangepad-un kan chakayu as nan ukialimi. Nan masapor
ay tongparunyu at nan nauycha filin yangkiay:
29 Achiyu ischa nan naichaton as nan didiosen, nan chara, ya nan naparti
ay chaan nauykukan. Nan usa pay at chukkianyu nan mangepapasan
as assi ay lachok. Omammaytuy aatunyu mu tongparunyu chaná ay
infilinmi. Hiyasa yangkiay nan ifiakiami."
30 Kuncha pay lenpas nan suratcha, naepaligwatcha nan nangiyuy ay
umuy ad Antiokia. As nan inumchanancha hid-i, enamongcha nan chiyuy-
cha omaafurot, at inchatcha nan surat.
31 Kun pay finasan nan chiyuycha omaafurot ay i-Antiokia nan surat,
ongor chi lagsakcha as nan ammay ay naitukun kan chicha.
32 Cha Judas kan Silas ay pomapadtu ay mismu at ongor chi infiagfiakiacha
ay nanukun ya nangepapigsa as pammaten nan iib-a.
33 Kun pay inmuy chi kaat ay chumingkucha hid-i, penaligwat nan iib-a
chicha ay nunfiangad as nan nangifiaor kan chicha, ya kanancha, "Aywanan
chakayu koma kan Apo Dios."
34 [Ngem ninumnum Silas ay mayagyag.]
35 Cha Pablo kan Bernabe at nayagyagcha ad Antiokia ay nangisursuru ya
nangekaskasaba as nan kalen nan Apo ay kadwacha nan ongor ay iib-acha
ay omaafurot.

Nan Nunsiyanan Cha Pablo Kan Bernabe

36 Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, kenalen Pablo kan Bernabe,
"Munfiangadta ay uy mangfisita as nan iib-a takú henan am-in ay ili ay
nangekaskasabaanta as nan kalen nan Apo ta ilaunta mu anan chacha at-
atun."
37 Hi Bernabe at laraychuna ay etakincha hi Juan ay makali us un Marcos,
38 ngem enpapelet Pablo ay un-unuyna mu achicha etakin hiya, tay
tenaynana chicha ad Pamfilia, ya chaana inturuy ay finmachang as nan
chunucha.†
39 Kiapú ta nunsuma as solet cha Pablo kan Bernabe, nunsiyancha. En-
takin Bernabe hi Marcos, ya nunpaporcha ay inmuy ad Chipre.
40 Ngem hi Pablo at pinilina hi Silas as kadwana. Entalek nan iib-a chicha
as nan panang-aywan ya sug-ang Apo Dios henan am-in ay ay-ayancha.
Angkiay nunligwatcha,
41 at nar-oscha ad Siria ya Cilicia ay nangepappapigsa as nan chiyuycha
iglesia hid-i.

16

Nan Naetapiyan Timoteo Kan Cha Pablo Kan Silas

1 Nunfiaat us cha Pablo ad Derbe, angkiay ya ad Listra. Wacha ad Listra
nan usa ay omaafurot ay nan ngachana at Timoteo. Hi enana at usa ay Judio
ay omaafurot, ngem hi amana at Griego.
2 Hi Timoteo ay anna at ammay chi kaap-apatana as nan am-in ay iib-a ay
omaafurot ad Listra ya ad Iconio.
3 Laychun Pablo ay etakin hi Timoteo. Isunga enpasugyatna hiya ta
achintu achiyun nan chiyuycha Judio hiya henan hanacha lukiar ay ay-
ayanchantu. Tay am-in nan Judio at naammuwancha ay Griego hi amana.

† **15:38** Ara. 13:13

4 As nan nunfiaatancha henan il-ili, chacha epakaammu as nan chiyuycha
Gentil ay omaafurot nan filfilin ay unuchuncha ay inyafud nan apostoles ya
nan anam-amá ad Jerusalem.
5 Isunga nan chiyuycha iglesia at pinmigsa nan pammaticha ya inurkiw ay
omongorcha.

Nan Naepaila Kan Pablo Ad Troas

6 Angkiay ya nunfiaat cha Pablo ay nar-os henan sakop nan Frigia ya
Galacia, tay chaan enparufus nan Espiritu Santo ay ekasabacha nan kalen
Apo Dios henan probinsiya ad Asia.
7 Kuncha pay inumchan henan tikiad nan probinsiya ay Misia, pe-
nachascha ay umuy henan probinsiya ay Bitinia, ngem chaan enparufus nan
Espiriton Apo Jesus.
8 Isunga nar-oscha ad Misia inkiana inumchancha ad Troas.
9 As nan hiyachi ay lafi, wacha nan enpailan Apo Dios kan Pablo babaen as
nan kaman iitaw. Inilana nan usa ay laraki ay i-Macedonia ay nangatakchug
ay cha munpakpakaasi. Kenalina kan Pablo, “Omalika man paat ad Macedo-
nia ay mangfiachang kan chakami.”
10 Kun pay narpas ay inilan Pablo nan kaman iitaw, hiya at chi ya nun-
anap kami* as munlukiananmi ay umuy ad Macedonia, tay naawatanmi
ay enayakian chakami kan Apo Dios ay uy mangekasaba as nan Ammay ay
Chamag as nan tataku hid-i.

Nan Enmafurotan Lydia Ad Filipos

11 Nunlapu ad Troas as nan nunlukiananmi as nan papor, nunchakpos
kami ad Samotracia. As nan kafikiatana, inumchan kami ad Neapolis.
12 Nunlapu hid-i, nanarcharan kami ay inmuy ad Filipos ay usa ay mafigfig-
fig ay siyudad henan sakop nan Macedonia. Nan kaongoran ay inmiili henan
hana ay siyudad at Romano. Nagyan kami hid-i as kaat ay urkiw.
13 As nan Urkiw ay Mun-iblayan, nak-ak kami henan hana ay siyudad, ya
inmuy kami henan olet nan wawwang, tay ninumnummi mu wachay lukiar
ay maam-amongan chi Judio ay munkararag. Naketokor ya naketakiatfor
kami as nan fianafiai ay naamong hid-i.
14 Nan usa as nan chiyuycha chinumngor kan chakami at hi Lydia ay nurpu
henan siyudad ay Tiatira ay mun-el-elaku as nangingina ay lopot. Hiya at usa
ay Gentil ay manangchaychayaw kan Apo Dios. Inchat Apo Dios kan hiyay
pannakaawat ta omafurot as nan cha kankanan Pablo.
15 Angkiay nunpafunyagcha ay hinfiaruy. Kun pay narpas sa, kenalina
kan chakami, “Mu afurotunyu ay tit-iwa'y enmafurotak kan Apo Jesus,
chumawus kayu ngarud as afongmi.” Inturuyna ay nangayag kan chakami
inkiana nakiuy kami kan hiya.

Nan Naifiaruchan Cha Pablo Ad Filipos

16 As nan hin-urkiw, as nan chami umuyan henan lukiar ay
munkarkararakian, sinib-at chakami as nan mafiabfiaor ay fiarasang ay
naanennetan. Nakasiping as ongor nan fiarasang para as nan chiyuycha
amona kiapú as nan enpaifiakian nan anennet kan hiya ay ommat as tapen
chi urkiw.
17 Inmunud kan chakami kan Pablo, ya chana ifugfukiaw, “Chatona
ay lanaraki at munserserficha as nan Kangatuwan ay Dios ay cha
mangekaskasaba kan chakayu as nan atunyu ay maesarakan!”

---

* **16:10** Hi Lucas ay nangisurat hena ay liblu at naetapi kan cha Pablo.

18 Enaenatna sa as kaat ay urkiw. Kun pay enmayu as solet hi Pablo,
nunsakong, ya kanana as nan anennet, “As nan ngachan Jesu Cristo, filinok
he-a ay fomoknag kan hiya!” Hiya at chi ya fenmoknag tit-iwa nan anennet.
19 Kun pay inilan nan chiyuycha amona ay maid at chansacha ay makasip-
ing, lenabkischa cha Pablo kan Silas. Inkiayadcha chicha ay nangiyuy as nan
kawad-an nan totoray as nan mun-el-elakwan.
20 Kuncha pay inyuy chicha as nan chiyuycha opisyar ay Romano,† ke-
nalicha, “Chatona ay lanaraki at Judiocha, ya chacha munkurkuru henan
siyudad takú.
21 Chacha mun-is-isuru as iniili ay ug-ukiali ay komontra as nan lintig takú,
ya achi mafialin ay unuchun takú ay Romano.”
22 Angkiay ya naetapi nan ongor ay tataku ay namudtak kan chicha. Nan
chiyuycha opisyar at lenafusancha cha Pablo kan Silas, ya infilincha ay
masapletcha.
23 Kuncha pay lenpas ay nanaplesaplet kan chicha, enpaifiarudcha chicha.
Infilincha as nan munkukuwarcha ay kuwarchaana chicha ay ustu.
24 Kiapú ta assid-i nan infilin nan chiyuycha opisyar as nan munkukuwar-
cha, enpokokna cha Pablo kan Silas as nan paat nunchuchuku ay kuwartu
as pagfiaruchan. Enpatangna nan sukicha as nan nunkaketangan ay nun-
oomam ay tabra, ya nun-akmuna.
25 Ngem as nan kiayud tongan chi lafi, cha munkarkararag ya
munkankanta cha Pablo kan Silas ay manaychayaw kan Apo Dios, ya nan
tapina ay fiarud at chuchumngorcha kan chicha.
26 Kalina at ya kinmichu as napigsa ay nangiwawud as nan nasasad-an nan
pagfiaruchan. Hiya at chi ya natkafian nan kapantipantiw ya nag-as nan
chiyuycha kor-ong nan am-in ay fiarud.
27 Kun pay finmangun nan kuwarcha, ya inilana ay nanatkafian nan
chiyuycha pantiw nan pagfiaruchan, enoknosna nan espadana ya kiayudna
patayun nan achorna, tay ninumnumna ay lenmayawcha nan chiyuycha
fiarud.
28 Ngem infukiaw Pablo, “Achim patayun nan achormu, tay nauy kami am-
in hena.”
29 Kun pay chinngor nan kuwarcha na, nunpaara hiya as silaw. Tenag-
tagna ay inmuy as nan kawad-an cha Pablo kan Silas, ya cha munpapayag-
pag as ugyatna ay nunpalintumang as sangwanancha.
30 Angkiay inpitiwna chicha, ya senarudsudna, “Panguruwan, ngachana
ngay nan masapor ay atok ta maesarakanak?”
31 Tinumforcha, “Omafurotka kan Apo Jesus. Mu hiyasa nan atum, mae-
sarakankantu ya nan pamilyam.”
32 Angkiay ya enkasabacha nan kalen nan Apo kan hiya ya as nan am-in ay
tataku as afongna.
33 As nan hiyachi challu ay uras as nan lafi, inyuy nan kuwarcha cha Pablo
kan Silas as nan kawad-an nan chanum, ya enlasana nan sugsukiatcha. Kun
pay narpas, nunpafunyag hiya ya patí nan pamilyana.
34 Angkiay ya enayakiana cha Pablo kan Silas as afongna, ya ensakianaana
chicha as kanuncha. Ongor chi lagsakna patí nan pamilyana, tay enma-
furotcha kan Apo Dios.
35 As nan kafikiatana, inmifiaor nan chiyuycha opisyar ay Romano as
pupulis ay uy mangifilin as nan kukuwarcha, “Ilufusmu nan hanacha la-
naraki.”

† **16:20** Nan makali un Romano at taku ay enmara as sichorana as nan gobernon chi Roma.

36 Angkiay infiakian nan kuwarcha kan Pablo, “Infilin nan chiyuycha
opisyar ay Romano ay mailufus kayu kan Silas. Ad wani, mafialin at ay mak-
ak kayu, ya wacha komay talna kan chakayu.”
37 Ngem kenalen Pablo as nan pupulis, “Kun chakami cha enpasaplet as
nan kaongoran chi tataku ya. Chaan chakami pay finistikiar on-ona. Uray
mu Romano kami, enpaifiarud chakami pay laing. Angkiay ad wani, laychun
chakami ay ilufus kan chakayu ay maid mangam-ammu? Achi mafialin!
Masapor chicha mismu nan omali ay mangilufus kan chakami.”
38 Enpachamag nan pupulis chaná ay kenalen Pablo as nan chiyuycha
opisyar. Inmugyatcha as nan nanngorancha ay Romano payat cha Pablo kan
Silas.
39 Isunga kenamucha ay inmuy as nan pagfiaruchan, at nunpakawancha
kan cha Pablo kan Silas. Angkiay inpitiwcha chicha as pagfiaruchan, ya
chinawatcha kan chicha ay mak-akcha henan siyudad.
40 As nan nak-akan cha Pablo kan Silas as pagfiaruchan, inmuycha as afong
Lydia. Hid-i nan nanib-atancha as nan iib-a ay omaafurot, ya penapigsan cha
Pablo nan pammaticha babaen as nan kenalicha. Angkiay nak-akcha henan
hana ay siyudad.

17

Ad Tesalonica

1 Nunlapu ad Filipos, nanarcharan cha Pablo ay nanguy henan siyudad ay
Amfipolis ya Apolonia inkiana inumchancha ad Tesalonica ay kawad-an nan
usa as nan chiyuycha senagogan chi Judio.
2 As nan hiyachi, in-inmuy hi Pablo as nan senagoga ay hiyachi challu nan
chana atuatun. As nan turu ay Urkiw ay Mun-iblayan, nakeap-apat hiya as
nan naamong ay tataku maepangkep as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios.
3 Enlawlawag ya penaneknekan Pablo ay nan Cristo at masapor munlikiat
ya mataku manipud as nan utúy. Kenalina kan chicha, “Hi Jesus ay anna ay
chak ifiagfiakia kan chakayu at hiya nan Cristo.”
4 Nan tapina kan chicha at enmafurotcha ya naetapicha kan cha Pablo kan
Silas. Kaman us as nan ongoongor ay Griego ay manangchaychayaw kan Apo
Dios ya nan ongor ay mafigfigfig ay fianafiai.
5 Ngem enmapos nan chiyuycha Judio ay achi omaafurot. Isunga en-
amongcha nan chiyuycha lanaraki ay nunkapadsok ay kun yangkiay cha
munforforakfor as nan mun-el-elakwan, ya entapicha as nan enamongcha
ay ongor ay tataku. Kun pay chaan nafiayag, nunlumucha as kuru henan
siyudad. Peneletcha ay sungkop as nan afong Jason, tay nan ammucha at
maanapancha cha Pablo kan Silas ta papitiwuncha chicha ay mangiyuy as
nan sangwanan nan tataku.
6 Ngem kuncha pay chaan naanapan chicha, hi Jason ya nan tapen nan
iib-a at inkiayadcha ay nangiyuy as nan anap-apu henan siyudad. Chacha
ifugfukiaw, “Nan nauycha tataku ay nunkurukuru henan am-in ay lukiar
asna's luta at enmalicha hena ay munkuru kan chitaku,
7 at menangilen Jason chicha. Am-in chaná at chacha lablabsingun nan
chiyuycha lintig Emperador ay kanancha un wachay tukún ay ari ay nan
ngachana at Jesus.”
8 As nan nanngoran nan ongor ay tataku ya nan anap-apu henan siyudad
as na, nurmuy kuru.
9 Nunfiansaun nan chiyuycha toray cha Jason ya nan iib-a, at inlufuscha
chicha.

Ad Berea

10 As nan hiyachi challu ay lafi, penaligwat nan iib-a cha Pablo kan Silas ay
umuy ad Berea. Kuncha pay inumchan hid-i, inmuycha as nan senagogan
chi Judio.
11 Nan chiyuycha Judio ay wacha ad Berea at mannakaawatcha mu nan
i-Tesalonica, tay ongor chi layadcha ay nanngor as nan kalen Apo Dios.
Inurkiw ay chacha achaacharun nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ta
ammuwuncha mu tit-iwa nan kenarkalen Pablo.
12 Ongor as nan chiyuycha Judio nan enmafurot, ya ongor nan enmafurot
as nan chiyuycha Griego ay fianafiai ay nunkafiaknang ya ongor us nan
lanaraki ay Griego.
13 Ngem kun pay chinngor nan chiyuycha Judio ad Tesalonica ay cha us
ekaskasaban Pablo nan kalen Apo Dios ad Berea, inmuycha us hid-i, at
enlapucha ay nanugsug ya nangkuru as nan tataku.
14 Hiya at chi ya penaligwat nan iib-a ay omaafurot cha Pablo ay chumayyu
henan olet nan fiayfiay, ngem nayagyag cha Silas kan Timoteo ad Berea.
15 Nan chiyuycha nangitun-ud kan Pablo at inturudcha hiya inkiana henan
siyudad ay Atenas. Angkiay nunfiangadcha ay uy nangifiakia as nan infilin
Pablo ay kamuwun koma cha Silas kan Timoteo ay umunud kan hiya.

Hi Pablo Ad Atenas

16 As nan nunsusuuchan Pablo ad Atenas kan cha Silas kan Timoteo,
nalilifok as solet nan numnumna as nan nangil-ana as nan ongoongor ay
didiosen henan hana ay siyudad.
17 Isunga inmuy hiya as nan senagoga ay nakeap-apat as nan chiyuycha
Judio ya as nan chiyuycha Gentil ay manangchaychayaw kan Apo Dios.
Uray as nan mun-el-elakwancha, inurkiw ay uy nakeap-apat hiya as nan
kumpurmi ay tataku ay nad-anana.
18 Wachacha nan tapen chi mimisturu ay makali un Epicureo* ya Estoico
ay uy nakesosek us kan hiya. Senarudsud nan tapina kan chicha, “Anan
cha ngun lawá kankanan tona ay taku ay maid acharna?” Nan tapina us at
kenalicha, “Kamana cha ekaskasaba nan chiyuycha kaili ay dios.” Kenalicha
sa, tay enkasaban Pablo nan maepangkep kan Jesus ya nan matakuwan
manipud as nan utúy.
19 Angkiay enpaiyuycha hiya as nan anap-apon chi umili ay makali un
Areopago, ya kanancha, “Laychunmi man ay ammuwun nan nauy fiarú ay
sursuru ay cham kankanan,
20 tay nan kenarkalem at maid poros chinchinngormi as kaman as nan
nauycha, ya laychunmi ay ammuwun nan laychun nan nauycha ay kanan.”
21 Am-in nan umiili ad Atenas ya uray nan chiyuycha kaili ay nagyan hid-i
at kuncha laychun ay cha mangifiagfiakia ya cha manmanngor as nan fiarú
ay sursuru.
22 Isunga tenmakchug hi Pablo as nan sangwanan nan anap-apon chi umili
ay makali un Areopago, ya kanana, “Chakayu ay umiili hena ad Atenas,
mailak ay as nan am-in at relihiyoso kayu.
23 Tay as nan nunpaspasyorak henan siyudadyu ya as nan nangil-il-ak as
nan chiyuycha munchaychayawanyu, inuchanak nan altar ay naisuratan
nan kali ay kanana, ‘Para as nan Dios ay Achimi Am-ammu.’ Nan chiyuy
chayu chaychayawun ay achiyu am-ammu at hiya nan chak epakaammu
kan chakayu ad wani.

---

* **17:18** Chatona nan mangali un unuchun koma nan taku nan wacha as numnumna, tay nan numnum yangkiay nan mangetoray as nan achor.

24 Nan Dios ay namayang as nan lufong ya as nan am-in ay wacha hena at
hiya nan Apo ad chaya ya asna's luta, ya achi mamagyan as nan chiyuycha
templo ay enammaan chi taku.
25 Maid poros kasaporana as ifiachang chi taku kan hiya, tay hiya mismu
nan mangichat as fiyag, long-ag ya am-in ay kasaporan takú.
26 Manipud as nan usa yangkiay ay taku, finayang Apo Dios nan am-in ay
karasen chi tataku ya epapagyana chicha henan intiru ay luta. Enkeddengna
us nan chiyuycha ustuustu ay timpu ya nan chiyuycha munpatingkiaan nan
tikiad nan nasyoncha.
27 Enat Apo Dios na ta anapun nan tataku hiya ya uchanancha hiya as nan
chacha munkapkapokapan ay manganap kan hiya. Nan kenatit-iwana at
achi achawwi hiya as nan tunggal usa kan chitaku.
28 Tay wacha nan nangali un,
‘Hiya nan mangichat as nan fiyag kan chitaku ya mangaywan kan chitaku as
nan ay-ayan takú ya matatakuwan takú.’
Kaman as nan kenalen nan tapen nan uyyu sumusurat,
‘Chitaku nan an-akna.’
29 Kiapú ta an-ak chitaku kan Apo Dios, achi takú ngarud numnumnumun
ay maepachong nan kenadiosna as nan kumpurmi ay dios ay fialetok, silver,
winnu fiatu ay enammaan chi taku ay nurpu as nan laingna ya mismu ay
numnumna.
30 As nan timpu ay chaan pay nangammuwan nan tataku kan Apo Dios at
inyangkiayana nan fiasfiasorcha. Ngem ad wani, infilina as nan am-in ay
tataku henan uray ngachana ay lukiar ay munfiafiawicha as nan am-in ay
fiasorcha.
31 Tay enkekeddeng at Apo Dios nan urkiw ay mang-okomanantu as nan am-
in ay tataku asna's luta. Nalintigtu nan atuna ay mun-okóm babaen as nan
usa ay taku ay pinilina. Penaneknekan Apo Dios na as nan am-in ay tataku
babaen as nan nangtakuwana kan hiya manipud as nan utúy.”
32 Kuncha pay chinngor nan kenalen Pablo maepangkep as nan
matakuwan manipud as nan utúy, nan tapina at enot-otyokcha hiya. Ngem
wachacha nan tapina ay nangali, “Laychunmi ay chungrun kasin kan he-a
nan maepangkep as nan kenalem.”
33 As nan hiyachi, tenaynan Pablo chicha.
34 Ngem wachacha nan tapina ay inmunud kan Pablo ya enmafurot kan
Jesus. Nan usa kan chicha at hi Dionisio ay usa ay membron nan Areopago.
Nan usa us at fiafiai ay nan ngachana at Damaris, ya wachacha pay nan
tapina.

18

Ad Corinto

1 Kun pay narpas sa, nak-ak hi Pablo ad Atenas, ya inmuy hiya ad Corinto.
2 Hid-i nan nangam-ammuwana as nan usa ay Judio ay nan ngachana at
Akila ay naiyanak ad Ponto. Kaar-ali hiya ay nurpu ad Italia ay kadwana
hi asawana ay Priscila, tay infilin Emperador Claudio ay am-in nan Judio at
mak-akcha ad Roma. Uy finisitan Pablo chicha.
3 Kiapú ta pachongna chicha ay mun-am-amma as fiawi ay naamma as
larat, nakeafong ya nakidnu hiya kan chicha.
4 Kun kay Urkiw ay Mun-iblayan un inmuy hi Pablo as nan senagoga ay uy
makeap-apat ta awisuna nan chiyuycha Judio ya nan chiyuycha Griego.

5 Kun pay inumchan cha Silas kan Timoteo ad Corinto as nan nurpuwan-
cha ad Macedonia, kun yangkiay nun-ekaskasaba hi Pablo ay mangepan-
paneknek as nan chiyuycha Judio ay hi Jesus nan Cristo.
6 Kuncha pay kenontra ya enkak-aliyan hiya, inyagyagna nan tapok as
fiachuna ta epailana ay maid at fiyangna kan chicha, ya kanana, “Chakayu
ay mismu nan kikiad as nan machusaanyu! Maid fiasorku's sa. Munlapu ad
wani, umuyak as nan chiyuycha Gentil.”
7 Nak-ak hiya hid-i, ya uy nakepagyan as nan afong nan usa ay laraki ay nan
ngachana at Ticio Justo ay manangchaychayaw kan Apo Dios. Nan afongna
at naesasag-un as nan senagoga.
8 Hi Crispo ay ap-apu as nan senagoga at enmafurot kan Apo Jesus patí nan
pamilyana. Nan ongor us as nan i-Corinto ay nanngor as nan enkaskasaban
Pablo at enmafurotcha ya nunpafunyagcha.
9 As nan henlafi, kenalen nan Apo kan Pablo babaen as nan kaman
iitaw, “*Achika umug-ugyat. Kunmu at iturturuy ay mun-ekaskasaba, ya achim
ikinkinak nan cham at-atun,*
10 *tay wachaak kan he-a. Maid taku ay mamusfusor ay mangsukiat kan he-a,
tay ongor nan tatakok henan nauy ay siyudad.*”
11 Isunga nakepagyan hi Pablo hid-i as usa ay tawwun ya unum ay furan
ay nangisursuru as kalen Apo Dios as nan tataku.
12 Kun pay nun-gobernador hi Galion ad Acaya, nun-us-usacha nan Judio
ay naniliw kan Pablo, ya inyuycha as nan kurti.
13 Kenalicha, “Hi tona ay taku at chana sugsukian nan tataku ta nan
atuncha ay munchaychayaw kan Apo Dios at maekontra as nan lintig.”
14 Uy koma munkali hi Pablo, ngem nunkanan Galion as nan chiyuycha Ju-
dio, “Mu nan charumyu at maepangkep as nan achi ustu winnu mangotettet
ay naekaman, mafialin ay uray anosak ay chumngor kan chakayu ay Judio.
15 Ngem kiapú ta maepangkep yangkiay as nan chiyuycha kali, ngachan ya
nan lintig ay chayu un-unuchun, kikiad kayu's sa ay mangenongnong. Achek
laychun ay ha-un chi mangokóm as nan hanacha.”
16 Angkiay ya enpak-akna chicha as nan kurti.
17 As nan hiyachi, lenabkischa hi Sostenes ay ap-apu as nan senagoga, ya
penak-opak-orcha hiya as nan sangwanan nan kurti. Ngem kun inyangki-
ayan Galion chicha.

Nan Nunfiangchan Pablo Ad Antiokia

18 Nakepagyan hi Pablo ad Corinto as ongor pay ay urkiw as nan iib-ana ay
omaafurot. Angkiay ya as nan nanaynanana kan chicha ay uy munpapor ay
munfiangad ad Siria ay kadwana cha Priscila kan Akila. Nanarcharancha at
inmuy ad Cencrea ay hid-i nan nunpaapollokan Pablo ta mangepail-ana ay
natongpar nan ensapatana kan Apo Dios.
19 Kun pay inumchan nan papor ad Efeso, tenaynan Pablo cha Priscila kan
Akila. Inmuy hiya as nan senagoga, ya nakesossosek as nan chiyuycha Judio.
20 Chinawatcha kan hiya ay mafiayfiayag pay koma hiya hid-i, ngem
chaana lenayad.
21 Kun at as nan nunpakachaana kan chicha, kenalina kan chicha, “Mun-
fiangachaktu kan chakayu mu eparufus Apo Dios.” Angkiay ya nunlukian
hiya as nan papor ay mak-ak ad Efeso.
22 Kun pay inumchan hiya ad Cesarea, enmabrat ad Jerusalem ay uy
mangepakomosta as nan chiyuycha omaafurot hid-i. Angkiay kinmuwab ad
Antiokia.

23 Kun pay inmuy chi kaat ay timpuna hid-i, nak-ak hiya, ya inmuy henan
sakop nan Galacia ya Frigia ay cha mangepappapigsa as pammaten nan am-
in ay omaafurot.

Nan Nun-isuruwan Apolos Ad Efeso Ya Ad Corinto

24 As nan hiyachi us ay timpu, wacha nan usa ay Judio ay enmali ad Efeso
ay nan ngachana at Apolos ay i-Alejandria. Naraing hiya ay mun-isuru ya
ongor chi ammuna as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios.
25 Naisursuruwan hiya as nan makali un Charan Apo Jesus, ya makakud
hiya ay nangifiagfiakia ya nangisursuru ay ustu as nan maepangkep kan
Jesus. Ngem nan ammuna yangkiay at nan funyag ay insuron Juan.
26 Enlapuna ay mun-isuru ay wachay turudna as nan senagoga. Kun
pay chinngor cha Priscila kan Akila nan chana kankanan, enayakiancha
hiya as afongcha, ya enlawlawagcha kan hiya nan achina pay laing ammu
maepangkep kan Jesus ya nan charan ay muntoróng as nan panangesarakan
Apo Dios as nan tataku.
27 Kun pay plenanon Apolos ay kumchang ad Acaya, penapigsan nan
iib-a ay omaafurot ad Efeso nan numnumna. Nunsuratcha as nan iib-a
ay omaafurot ay wacha ad Acaya ta ayakianchantu hi Apolos mu umchan
hiya hid-i. Kun pay inumchan hiya hid-i, ongor chi infiachangna as nan
chiyuycha omaafurot babaen as nan grasyan Apo Dios.
28 Pararuy enatna ay nakesosek as nan chiyuycha Judio as nan kaongoran
chi tataku, ya enamisna chicha babaen as nan penaneknekana kan chicha
ay nurpu as nan chiyuycha naisurat as nan Kalen Apo Dios ay hi Jesus nan
Cristo.

19

Hi Pablo Ad Efeso

1 As nan kawad-an Apolos ad Corinto, nunfiaat hi Pablo ay nanguy henan
sakop nan Galacia ya Frigia inkiana inumchan ad Efeso. Hid-i nan nan-
guchanana as nan tapen nan omaafurot.
2 Senarudsudna kan chicha, “Ay enawatyu nan Espiritu Santo as nan
enmafurotanyu kan Jesus?”
“Chaan!” ensongfiatcha, “Maid poros chinchinngormi ay wacha payat chi
Espiritu Santo.”
3 Kenalen Pablo, “Mu hiyasa, ngachana ngay ay funyag nan enawatyu?”
“Nan funyag ay insuron Juan,” ensongfiatcha.
4 Angkiay ya kenalen Pablo, “Nan funyag ay insuron Juan at para as nan
tataku ay nunfiafiawi as nan fiasfiasorcha. Infiakiana as nan tataku ay
masapor omafurotcha as nan umunudtu kan hiya ay hi Jesus.”
5 As nan nanngorancha as sa, nunpafunyagcha ay mangepaila ay hi Jesus
nan Apocha.*
6 Kun pay enpatay Pablo nan limana kan chicha, enmali kan chicha nan
Espiritu Santo. As nan hiyachi, nunkakalicha as tanuktukún ay kali ay
enpakalen nan Espiritu Santo, ya enpakaammucha nan enpaifiakian Apo
Dios kan chicha.
7 Nan filang nan chiyuycha lanaraki at umuy as hinpuru ya chuwa am-in.
8 Kun kay Urkiw ay Mun-iblayan, as nan turu ay furan ay kawad-an Pablo
hid-i, sinungsungkop hiya as nan senagoga, ya naturud ay nunkarkali as nan
tataku. Nakesossosek hiya ay mangawis kan chicha ta afurotuncha koma
nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios.

---

* **19:5** 2:38

9 Ngem wachacha nan tapina kan chicha ay nunkasokel ya achi poros
omafurot. Enkak-aliyancha nan makali un Charan Apo Jesus as nan sang-
wanan nan am-in ay naamong. Isunga tenaynan Pablo chicha, ya entakina
nan chiyuycha omaafurot. Inurkiw ay nakesossosek hiya kan chicha as nan
oswelaan Tirano.
10 Nunturturuy na ay en-enat Pablo as chuwa ay tawwun ta am-in nan
chiyuycha umiili henan probinsiya ay Asia ay chicha nan chiyuycha Judio
ya Gentil at chungruncha nan kalen Apo Dios maepangkep kan Apo Jesus.

Nan Lanaraki Ay Potot Sceva

11 En-enat Apo Dios chi nakaskaschaaw as solet ay milagro babaen kan
Pablo.
12 Isunga uray nan chiyuycha panyuna ya pangchunu ay fiachuna at as
nan naiyuyancha as nan chiyuycha munsaket ya naanennetan, nakaan nan
saketcha ya fenmoknagcha nan anennet kan chicha.
13 As nan hiyachi ay timpu, wachacha nan tapina ay Judio ay nunliklikud
ay cha mangepakpak-ak as anennet. Penachascha ay mangos-osar as nan
ngachan Jesus. Kenalicha as nan chiyuycha anennet, “Filinok chakayu,
kiapú as nan pannakafialin nan ngachan Jesus ay ekaskasaban Pablo, mak-
ak kayu.”
14 Nan pitu ay potot Sceva ay usa ay kangatuwan ay pachen chi Judio nan
cha mangekamkaman as na.
15 Ngem as nan hin-urkiw kenalen nan anennet kan chicha, “Hi Jesus
at am-ammok ya hi Pablo at am-ammok us, ngem chakayu ngay, anan
ngachanyu?”
16 Angkiay ya enmagkiang nan laraki ay naanennetan as nan pitu ay potot
Sceva, ya sinukiatana chicha as solet inkiana enamisna am-in chicha. Nan
pitu at lenmayawcha ay nunkalafusan ya nunkasukiatan ay nak-ak as nan
chiyuy ay afong.
17 Kun pay naammuwan am-in nan chiyuycha Judio ya nan chiyuycha
Gentil ay inmiili ad Efeso nan enommat, inmugyatcha am-in as solet, ya
naichaychayaw nan ngachan Apo Jesus.
18 Nan ongor us as nan chiyuycha enmafurot at enmalicha ay nangipudnu
ya nangepakaammu as nan manangotettet ay en-enatcha.
19 Nan tapina kan chicha ay nunsarsaromangka at enamongcha nan libli-
blucha ya pinuorancha am-in ay iilaun chi ongor ay tataku. Finilangcha nan
fiaror nan chiyuycha liblu at umuy as leman puru ay lifu as nan sipingcha.
20 Isunga nunchinamag nan kalen Apo Dios maepangkep kan Apo Jesus, ya
enmongoongor nan enmafurot kan hiya.

Nan Nunkukuruwancha Ad Efeso

21 Kun pay narpas chaná ay enommat, enkeddeng Pablo ay manguy ad
Macedonia ya ad Acaya as nan umuyana ad Jerusalem. Kenalina, “Mu
marpasak ay umuy hid-i, masapor us umuyak ad Roma.”
22 Enpaon-onana nan chuwa ay fumadfiachang kan hiya ay cha Timoteo
kan Erasto ay umuy ad Macedonia. Kun pay hiya at nayagyag as henkemad
henan probinsiya ay Asia.
23 As nan hiyachi ay timpu ay kawad-an Pablo ad Efeso, nunlapuy kauu-
gyat ay kuru kiapú as nan makali un Charan Apo Jesus.
24 Tay hi Demetrio ay munfusfusór as silver ay lanchok at ongor chi
kiaransiyan nan chiyuycha munlaglagfuwuna ay mun-am-amma as ab-
abfong nan dioscha ay fiafiai ay hi Artemis.

25 Isunga enamong Demetrio nan am-in ay munlaglagfuwuna ya nan
chiyuycha pachongna ay munfusfusór. Kenalina kan chicha, “Kakadwa,
ammuyu met ay nan nauy chunu takú at hiyana nan omor-an takú as
kenafiaknang takú.
26 Ilaunyu ya chungrunyu ay hi Pablo ay anna at enawisna ya ensallana
nan ongoongor ay tataku, fiakun yangkiay hena ad Efeso ngem kiayud am-
in henan intiru ay probinsiya ay Asia. Chana kanan un nan didiosen ay
enammaan chi taku at fiakun tit-iwa ay dios.
27 Nan iyugyat takú at mu mangisiw nan kaapatan nan chunu takú, maidtu
lomaku. Fiakun yangkiay sa, tay uray nan templon nan amud ay dios ay
fiafiai ay hi Artemis at mamaid nan kotokna. Uray hi Artemis mismu ay
chaychayawun nan tataku henan intiru ay Asia ya henan intiru ay luta at
machachael nan kenadiosna.”
28 Kuncha pay chinngor nan nauy kenalen Demetrio, finmungatcha as
solet, ya infukiawcha, “Machaychayaw hi Artemis ay dios ay fiafiai ad Efeso!”
29 Kun pay chaan nafiayag, nakuru nan hana intiru ay siyudad. Nan
ongor ay tataku at tiniliwcha nan chuwa ay i-Macedonia ay cha Gayo kan
Aristarco ay nakifiabfiaat kan Pablo. Nakigsan nan tataku ay tenmagtag ay
cha mangikiaykiayad as nan nauycha chuwa ay umuy as nan ad-acha-an ay
maam-amongan nan umili.
30 Laraychun Pablo ay umuy hid-i ay maesakiang as nan ongor ay tataku,
ngem enpawan nan chiyuycha omaafurot.
31 Nan tapen nan totoray henan probinsiya ay kiakiayyum Pablo at in-
mifiaorcha as uy munpasug-ang kan hiya ay achi uy munpaila hiya as nan
maam-amongan.
32 Nan chiyuycha naamong ay tataku at munngangakcha as solet. Chacha
ifugfukiaw chi achi mapapchong, tay kaongoran kan chicha nan achi
nangammu as nan kiapúna as uycha naamongan.
33 Kiapú as sa, enpasakiang nan tapen nan Judio nan usa ay kadwacha ay
hi Alejandro as nan naaamong ay tataku. Angkiay insinyas Alejandro nan
limana ay mangepakinak as nan tataku ta elawlawagna kan chicha ay nan
nauy kuru at chaan nurpu as nan chiyuycha Judio.
34 Ngem kuncha pay enmatonan ay Judio hiya, nagnagrubcha ay nangifug-
fukiaw as nan nauy as nan kiayud chuwa ay uras: “Machaychayaw hi
Artemis ay dios takú ad Efeso!”
35 Kun pay enpakinak nan ap-apu henan siyudad chicha, kenalina,
“Kailiyak ay i-Efeso, ay kun challu wachay uray usa ay taku as achi
nangammu ay chitaku ay i-Efeso nan mangay-aywan as nan templon nan
machaychayaw ay Artemis ya nan nasantowan ay fiatu ay kapadpachongna
ay nag-as ay nurpu ad chaya ad kasin? Maid met!
36 Maid makaesaot as nan nauycha. Isunga masapor kuminak kayu, ya
achi kayu munkiakianat.
37 Uyyu lawá inyali chaná ay lanaraki uray kun maid enak-akiwcha as nan
chiyuycha templo winnu kenarkalicha as maifusor maepangkep as nan dios
takú ay fiafiai.
38 Mu hi Demetrio ya nan munfusfusór ay kakadwana at wachay
charumcha as nan kumpurmi ay taku, wacha nan chiyuycha urkiw ay
munchunuwan as kurti ya wachacha hid-i nan totoray. Hid-i koma nan
munchichinnarumancha.
39 Ngem mu wachacha pay chi tapina ay laychunyu ay ifiakia,
maenongnongtu as nan timpu ay munmitmitinan chi umili.

40 Tay nan maiyugyat at nan maicharuman takú kiapú as nan nauy
enommat ay kuru ad wani. Mu hiyasa, maid poros ustu as maepanfor takú
maepangkep as nan nauy kuru."
41 Kuna pay kenali na, enpak-akna nan ongoongor ay tataku.

20

Nan Nunfiangchan Cha Pablo Ad Macedonia Ya Ad Grecia

1 Kun pay narpas nan kuru, enpaamong Pablo nan chiyuycha omaafurot
ya penapigsana nan pammaticha. Angkiay nunpakacha hiya ay umuy ad
Macedonia.
2 Kun pay inumchan hiya ad Macedonia, nun-ekaskasaba ay nangepapigsa
as nan pammaten nan chiyuycha omaafurot henan am-in ay siyudad ay
inuyna. Angkiay inmuy hiya ad Acaya ay makali us un Grecia
3 ay hid-i nan nagyanana as turu ay furan. As nan kiayudna munpaporan
ay umuy koma ad Siria, naammuwana ay nuntuturag nan chiyuycha Judio
ay mangpatuy kan hiya. Isunga enkeddengna ay kun at munfiangad ay
manarcharan ay mar-os ad Macedonia.
4 Nan chiyuycha nangadwa kan hiya at hi Sopatro ay potot Pirro ay i-Berea,
cha Aristarco kan Segundo ay i-Tesalonica, hi Gayo ay i-Derbe, hi Timoteo,*
cha Tikico kan Trofimo ay nurpu henan probinsiya ay Asia.
5 Nangon-ona chaná am-in ya sisin-ud chakami ad Troas.
6 As nan narpasan nan Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana, nunpa-
por kami nunlapu ad Filipos. Kun pay inmuy chi lema ay urkiw, inumchan
kami ad Troas, at ininchananmi nan iib-ami ay nangon-ona ad Troas ay hid-i
nan nagyananmi as pitu ay urkiw.

Nan Nangtakuwan Pablo As Nan Natuy Ad Troas

7 As nan Chumingku, nakeamong kami as nan chiyuycha omaafurot ay
i-Troas ay makekan as nan tenapay ay mangnumnumnumanmi as nan
natuyan Apo Jesus. Kun pay narpas sa, nun-isuru hi Pablo as nan tataku, ya
kiapú ta plenanuna ay mak-ak as nan kafikiatana, inturuyna inkiana tongan
chi lafi.
8 Ongor chi silaw as nan nunngangatu ay kuwartu ay naamonganmi.
9 Wacha nan fumarfiaru ay nan ngachana at Eutico ay nangatokor as nan
sawang. Kiapú ta nafiayag chi cha mun-isursuruwan Pablo, nunyumyumug
hi Eutico inkiana naimugmug, at nag-as manipud as nan maekatlu ay
kiarachu inkiana as chará. As nan nangokwatancha, nanatuy at hiya.
10 Ngem chinmayyu ay dagus hi Pablo, at nunyongyong ya enakworna nan
fumarfiaru, ya kanana, "Achi kayu machanakian, tay kutug ay matataku
hiya."
11 As nan kasin enmabratan Pablo, nakekan kami as nan tenapay ay
mangnumnumnumanmi as nan natuyan Jesus. As nan narpasanmi ay
nangan, inturuyna ay nun-isuru inkiana cha mawaor. Angkiay nak-ak kami.
12 Enkatamcha nan fumarfiaru ay kutug ay matataku, ya ongor chi
lagsakcha.

Nan Inmuyan Pablo Ad Mileto

13 Enmon-ona kami ay nunpapor, ya inmuy kami ad Asson ay hid-i nan
manag-usanmi kan Pablo. Hiyana nan infiakiana kan chakami, tay kun kanu
manarcharan hiya ay umuy hid-i.

---

* **20:4** Ara. 16:1-3

14 As nan nanib-atana kan chakami ad Asson, nakilukian hiya kan chakami
ay nangituruy ad Mitilene.
15 As nan kafikiatana, inumchan kami henan chuchumangun nan Chio. As
nan maekadwa ay urkiw, enmali kami ad Samos. Kun pay as nan maekatlu
ay urkiw, inumchan kami ad Mileto.
16 Ninumnum Pablo ay achi kami munchag-os ad Efeso ta achi mataktak
hiya henan probinsiya ay Asia. Cha munkakamu hiya ay umchan ad
Jerusalem ta mu mafialin, umchan hiya hid-i sakbay ay Fiastan chi Pente-
costes.

Nan Nunpakachaan Pablo Ad Efeso

17 As nan kawad-anmi ad Mileto, enpaayag Pablo nan chiyuycha
mangepangpanguru as nan iglesia ad Efeso ay maisib-at kan hiya.
18 Kuncha pay inumchan, kenalina kan chicha, “Chakayu ay mismu nan
nangammu as nan panagfiyagku as nan nakepagpagyanak kan chakayu
nunlapu as nan omona ay urkiw ay enmaliyak hena ay probinsiya ay Asia.
19 Nunserfiyak kan Apo Jesus at tit-iwa ay nunpakumbabaak ya lin-
muwaak. Nachistingak pay as solet kiapú as nan planon nan chiyuycha iib-
ak ay Judio ay mangpatuy kan ha-un.
20 Ammuyu ay maid chaanku infiakia ay para as nan omammayanyu as
nan nunkaskasabaak ya nun-is-isuruwak kan chakayu as nan kaongoran chi
tataku ya as nan ab-afongyu.
21 Finag-ak nan chiyuycha Judio ya Gentil ay masapor munfiafiawicha as
nan fiasfiasorcha kan Apo Dios, ya omafurotcha kan Apo takú ay Jesu Cristo.
22 “Ad wani, kiapú as nan nangepanguwan nan Espiritu Santo kan ha-un,
umuyak ad Jerusalem, uray achek ammu mu anan ommattu kan ha-un hid-i.
23 Nan ammok yangkiay at finag-anak as nan Espiritu Santo ay maifi-
aruchaktu ya mapalikiataktu henan am-in ay siyudad ay ay-ayak.
24 Ngem achek ayyiwan nan fiyagku ay kaman achi napateg kan ha-un
ta lopasok nan enpadnon Apo Jesus ay hiyasa nan mangekasabaak as nan
Ammay ay Chamag maepangkep as nan grasyan Apo Dios.
25 “Ad wani, ammok ay chakayu am-in ay nangekaskasabaak as nan
maepangkep henan muntorayan Apo Dios nan achintu kasin mangil-ila kan
ha-un.
26 Isunga epapeletku ay mangifiakia kan chakayu ad wani ay urkiw ay
maid fiasorku mu wachachay tapina kan chakayu ay maisiyan kan Apo Dios
ta machusa.
27 Tay maid met chaanku infiakia kan chakayu as nan am-in ay penangkep
Apo Dios.
28 “Aywananyu nan mismu ay pammatiyu ya am-in nan chiyuycha omaa-
furot ay enpaaywan nan Espiritu Santo kan chakayu. O, chakayu ay
maepachong as nan munpaspastor at aywananyu nan tatakon Apo Dios ay
kinuwana babaen as nan charan nan mismu ay anakna.
29 Ammok ay as nan mak-akak, ongorchantu nan omali kan chakayu ay
uy mun-isuru as achi ustu. Chicha at maepachongcha as nan nunkaatap ay
asu ay mangpatuy as karnero, ya maid poros sug-angcha as nan chiyuycha
karnero ay chicha nan chiyuycha omaafurot.
30 Uray kan chakayu ay omaafurot at wachachantuy tomakchug ay mun-
isursuru as achi tit-iwa ta awisuncha nan chiyuycha omaafurot ay umunud
kan chicha.
31 Nunumnumunyu ay as nan turu ay tawwun ay kawad-ak kan chakayu
at kanayonku ay finag-an chakayu as inurkiw ya lenafi uray kunak lumuwa.

32 “Ad wani, etalekku chakayu as nan panangaywan Apo Dios ya as nan
kalina maepangkep as nan grasyana. Nan hana kalina nan makafiael ay
mangepapigsa as pammatiyu ya mangichat as nan chiyuycha bendisyon ay
intutupug Apo Dios para as nan am-in ay tatakuna.
33 Maid kinkinchawku as kuwan chi kumpurmi ay silver winnu fialetok
winnu fiachu.
34 Ammuyu ay mismu ay enosarku nan nauycha limak ay nunchunu as
kasaporak ya kasaporan nan iib-ak.
35 As nan am-in ay en-enatku, enpailak kan chakayu ay babaen as nan
komakuchan ay munchunu at masapor fumachang takú as nan nakapuy,
ya masapor numnumun takú nan nauy kenalen Apo Jesus un: ‘*Nakiaskiasat
nan umichat mu nan omawat.*’ ”
36 Kun pay narpas hi Pablo ay nunkali, nakepalintumang ya nakekararag
hiya kan chicha am-in.
37 Kahichaaakor ay nangakwor ya namisitu kan Pablo as nan nun-
pakachaancha.
38 Kaskasincha nunnunungu kiapú as nan kenalina ay achichantu kasin
il-ilaun hiya. Angkiay inturudcha hiya inkiana as nan kawad-an nan papor.

21

Nan Inmuyan Pablo Ad Jerusalem

1 Kunmi pay tenaynan chicha, nunpapor kami ya nunchakpos kami ad
Coos. As nan kafikiatana, inumchan kami ad Rodas. Angkiay nak-ak kami
hid-i, ya inmuy kami ad Patara.
2 Hid-i nan nanginchananmi as nan papor ay kiayud kumchang henan
probinsiya ay Fenicia. As nan hiyachi, nunlukian kami, at nak-ak kami.
3 Kun kami pay enmali as nan mangiil-anmi ad Chipre, nar-os kami as
apét filáng ya inturuymi inkiana henan probinsiya ay Siria. Inumchan
kami henan siyudad ay Tiro, tay hid-i nan nangichissaakian nan papor as
karkiana.
4 As nan nanginchananmi as nan tapen nan omaafurot hid-i, nakepagyan
kami kan chicha as pitu ay urkiw. Babaen as nan enpakaammon nan
Espiritu Santo, tinugtukuncha hi Pablo ay achi umuy ad Jerusalem.
5 Kun pay inmuy nan timpu ay nanagyananmi hid-i, nak-ak kami ay man-
gituruy ay munfiaat. Am-incha ay omaafurot patí nan as-awa ay fianafiai
ya nan an-akcha at inturud chakami inkiana henan fiayfiay ay papug nan
siyudad. Hid-i, nunpalintumang kami am-in ya nunkararag kami.
6 Kun kami pay narpas ay nunpepennakacha, nunlukian kami as nan
papor, ya kenmatamcha nan chiyuycha omaafurot.
7 Inturuymi ay nunpapor nunlapu ad Tiro inkiana inumchan kami ad
Tolemaida. Hid-i nan nangpakomostaanmi as nan iib-a ay omaafurot ya
nakepagyan kami kan chicha as hin-urkiw.
8 As nan kafikiatana, nunligwat kami, at inumchan kami ad Cesarea.
Hid-i, chinmawus kami as afong Felipe ay usa ay mangekaskasaba as nan
Ammay ay Chamag. Usa hiya as nan chiyuycha pitu ay lanaraki ay napili ad
Jerusalem ay fumadfiachang as nan apostoles.*
9 Wachacha nan opat ay fiafiarasang ay an-akna ay nun-epadpadtu.
10 As nan kawad-anmi hid-i as kaat ay urkiw, wacha nan usa ay pomapadtu
ay nan ngachana at Agabo ay chinmayyu ay nurpu ad Judea.

---

* **21:8** Ara. 6:5

11 As nan enmaliyana kan chakami, enarana nan sinturun Pablo, ya
infiarudna as nan mismu'y chuwa ay suki ya limana, ya kanana, “Nauy
nan kenalen nan Espiritu Santo: ‘Assena nan atuntu nan chiyuycha Judio
ad Jerusalem ay mangfiarud as nan nunkuwa as nan nauy ay sinturun, ya
ipurangchantu as nan chiyuycha Gentil.’ ”
12 As nan nanngoranmi as na, chakami ya nan tapina ay wacha hid-i at
nunpakaasi kami kan Pablo ay achi koma omabrat hiya ad Jerusalem.
13 Ngem tinumfor hi Pablo, “Adchi t'uyak cha ag-akiaran? Adchi t'uyyu
lawá pangayaun chi numnumku? Nakasakianaak ay achi yangkiay maifi-
arud ngem uray matuy ad Jerusalem kiapú kan Apo Jesus.”
14 Kunmi pay chaan naawis hiya, kinminak kami ya kunmi kenali, “Nan
laychun koma Apo Dios nan ommat.”
15 Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw ay nanagyananmi hid-i, nunsakiana
kami, at enmabrat kami ad Jerusalem.
16 Nan tapen nan omaafurot ay i-Cesarea at nakiuycha kan chakami ya
enpangu chakami as nan chumawchawsan ay afong Manason ay i-Chipre ay
usa as nan chiyuycha enmon-ona ay enmafurot.

Nan Uy Nangfisitaan Pablo Kan Santiago

17 Kun kami pay inumchan ad Jerusalem, nunlaylayadcha nan omaafurot
ay nang-awat kan chakami.
18 As nan kafikiatana, nakiuy hi Pablo kan chakami ay uy mangila kan
Santiago. Am-in nan mangepangpanguru as nan chiyuycha omaafurot at
wachacha hid-i.
19 Penakomostan Pablo chicha, at enpachamagna nan am-in ay en-enat
Apo Dios as nan chiyuycha Gentil as nan nun-ekaskasabaana kan chicha.
20 As nan nanngorancha's na, chinaychayawcha am-in hi Apo Dios.
Angkiay kenalicha kan Pablo, “Ifiami, ammom ay kaat ay lifu ay Judio nan
enmafurot kan Jesu Cristo, ya kuncha am-in epapasnek ay mangunud as nan
lintig takú ay Judio.
21 Nachamagcha ay insursuruwam kanu am-in nan chiyuycha Judio ay
nakiiili as nan chiyuycha Gentil ay mankug as nan Lintig Moises. Infiagfi-
akiam pay kanu kan chicha ay achicha sugyatan nan an-akcha ay lanaraki
winnu unuchun nan iniili ay ukiali takú ay Judio.
22 Anan atun takú ngay ta maammuwancha ay fiakun tit-iwa chasa, tay
chungrunchantu challu ay enmalika?
23 Isunga atum nan ifiakiami kan he-a. Wachacha kan chakami nan opat
ay lanaraki ay nunsapata kan Apo Dios.
24 Etakinmu chicha as Templo ya makikisanka kan chicha ay mangekaman
as nan panagcharos ay maiyunud as nan Lintig. Usa pay at he-a nan ma-
mayad as nan kiastoscha ta mafialincha ay munpaapollok ay mangtongpar
as nan karicha.† As nan nauy ay atum, maammuwantu nan am-in ay maid
kenatit-iwan nan naifiakia kan chicha maepangkep kan he-a. Ngem kunmu
at cha unuchun nan Lintig Moises.
25 Ngem nan chiyuycha Gentil ay omaafurot at masapor unuchuncha
yangkiay nan nauycha filfilin ay enpaw-etmi ay insuratmi kan chicha.
Achicha kanun nan naichaton as nan didiosen winnu ischay chara winnu
kumpurmi ay chaan nauykukan ay animar. Usa pay at masapor chukkian-
cha nan mangepapasan as assi ay lachok.”‡

† **21:24** Masapor atun Pablo nan panagcharos, tay infilang nan chiyuycha Judio ay naruket hiya, tay nunfiabfiaat hiya henan luglukiar ay umiiliyan chi Gentil. ‡ **21:25** Ara. 15:23-29

26 As nan kafikiatana, entakin Pablo nan opat ay lanaraki, ya nakikisan
hiya kan chicha ay nangekaman as nan panagcharos. Angkiay sinungkop
as nan Templo ay mangepakaammu as nan pachi mu kaat ay urkiw nan
marpasan nan panagcharos ya nan mun-ichatonan nan tunggal usa kan
chicha.

Nan Natiliwan Pablo As Nan Templo

27 Kun pay kiayud marpas nan pitu ay urkiw, wachacha nan tapen chi Judio
ay nurpu henan probinsiya ay Asia ay nangila kan cha Pablo as nan Templo.
Kinurucha nan am-in ay tataku hid-i, ya tiniliwcha hi Pablo.
28 Infukiawcha, "Iib-ami ay kianak Israel! Akayu ta fudngun takú na! Hi
tona nan nangisursuru as nan am-in ay tataku henan am-in ay lukiar as
maekontra kan chitaku ay kianak Israel, as nan Lintig Moises ya as nan nauy
Templo. Ad wani, enpaskopna us nan tapen chi Gentil as nan Templo ya
linuketancha§ nan nauy nasantowan ay lukiar."
29 Kenalicha na, tay inilacha ay nakiliklikud hi Trofimo ay i-Efeso kan Pablo
ad Jerusalem, ya ka-anancha un iniskop Pablo hiya as nan Templo.
30 Kun pay chaan nafiayag, nakurucha am-in nan umili ad Jerusalem,
ya nagrubcha ay tenmagtag ay inmuy as nan Templo ay kawad-an Pablo.
Lenabkischa ya inkiayadcha hiya ay nangipitiw as nan Templo. Hiya at chi
ya nain-ub nan chiyuycha pantiw nan Templo.
31 Kuncha pay cha pachasun ay mangpatuy kan hiya, wacha at nan uy
nangifiakia as nan komander chi sosorchachon chi i-Roma ay nunkuku-
rucha am-in nan tataku ad Jerusalem.
32 Hiya at chi ya, enmetakin nan komander as tapen nan kakapetan
patí sosorchachucha, ya tenmagtagcha ay kinmuwab as nan kawad-an nan
tataku. Kun pay inilan nan tataku nan komander ya nan sosorchachu,
kinyatcha ay cha manoprat kan Pablo.
33 Kun pay naesnop nan komander kan Pablo, enpatiliwna hiya, ya infilina
ay fiaruchuncha nan limana as chuwa ay kor-ong. Angkiay ya senarudsudna
as nan tataku, "Anan ngachan tona ay taku? Anan enatna man?"
34 Ngem nagrubcha nan ongor ay tataku ay nangifugfukiaw as achi ma-
papchong. Kiapú ta achi mafialin ay maammuwan nan komander nan tit-
iwa ay enommat, tay nunsidlay ngangak nan ongor ay tataku, infilina as nan
sosorchachu ay iyuycha hi Pablo as kampucha.
35 Kuncha pay inumchan as nan agchan, kapeletan ay enokwat nan sosor-
chachu hi Pablo, tay nunsidlay fungat nan ongor ay tataku kan hiya.
36 Cha umun-unud nan hanacha ongor ay tataku ay cha mangifugfukiaw,
"Patayunyu hiya!"

Nan Nangifiag-an Pablo As Nan Maepangkep Kan Hiya

37 Kuncha pay kiayud id-an hi Pablo as kampucha, kenalina as nan koman-
der, "Wacha man paat nan ifiakiak kan he-a."
Kenalen nan komander, "Ay, makakalika payat as kalen chi Griego!
38 Fiakun ngarud he-a nan chiyuy i-Egipto ay nunkuru ad kasin ya
nangepangu as nan opat lifu ay kumukuru henan disyerto."
39 "Fiakun ya," ensongfiat Pablo. "Ha-un at Judiowak ay naiyanak ad Tarso
ay mafigfigfig ay siyudad henan probinsiya ay Cilicia. Parufusanak pay ay
munkali as nan tataku."

---

§ **21:28** Nan laychun ay kanan nan 'linuketancha nan nauy nasantowan ay lukiar' at chinachaelcha nan kenasanton nan Templo.

40 As nan nangparufusan nan komander, tenmakchug hi Pablo as nan agchan, ya sininyasana nan tataku ta kuminakcha. Kuncha pay kinminak, nunkali hi Pablo kan chicha as Henebreo.

22

1 "Ib-a ya am-a, chumngor kayu as nan esongfiatku kan chakayu."
2 Kuncha pay chinngor hiya ay nunkali as Henebreo, kaskasincha kinminak. Angkiay inturuy Pablo,
3 "Ha-un at Judiowak ay naiyanak ad Tarso henan probinsiya ay Cilicia, ngem hena ad Jerusalem nan nasiknak. Hi Gamaliel nan nangacharak ay ustu as nan am-in ay lintig nan kaap-uwan takú, ya makakuchak ay munserserfi kan Apo Dios ay kaman as nan uray ngachana kan chakayu ad wani.
4 Penarpalikiatku ay nangepapatuy pay as nan tataku ay nangun-unud as nan makali un Charan Apo Jesus. Tiniliwku nan lanaraki ya fianafiai, ya uyku enpaifiarud chicha.
5 Nan kangatuwan ay pachi ya am-in nan membron nan Sanhedrin at chicha nan mangpaneknek ay tit-iwa na, tay kan chicha nan nangor-ak as nan chiyuycha surat ay iyuyku as nan iib-a takú ay Judio ad Damasco. Isunga nunfiaatak hid-i ay maniliw as nan hanacha tataku ya mangifiangad kan chicha ay napoposasan hena ad Jerusalem ta machusacha.
6 "Kunak pay cha maesnop ad Damasco as nan kiayud munkiawa, kalina at ya liniwusak as nan napigsa ay silaw ay nurpu ad chaya.
7 Angkiay ya natu-ukiak as nan luta, ya chinngorku nan kali ay cha mangali kan ha-un, '*Saulo, Saulo, adchi t'uyak palikiatun?*'
8 "Tinumforak, 'Anan ngachanmu Apo?'
" '*Ha-un hi Jesus ay i-Nazaret ay cham parpalikiatun,*' ensongfiatna.
9 Nan chiyuycha tutun-udku at inilacha nan silaw, ngem chaancha chinngor nan kalen nan cha maketagtakiatfor kan ha-un.
10 Angkiay senarudsudku un, 'Ngachana ngay nan atok Apo?'
"Tinumfor nan Apo kan ha-un, '*Maligwatka ya ituruymu ay umuy ad Damasco, at wacha hid-i nan mangifiakia kan he-a as nan am-in ay enkeddeng Apo Dios ay atum.*'
11 As nan hiyachi, nafurakiak kiapú as nan sumili ay silaw. Isunga kunak penapachang as nan chiyuycha tutun-udku inkiana inumchan kami ad Damasco.
12 "Wacha nan laraki hid-i ay nan ngachana at Ananias ay usa ay manangchaychayaw kan Apo Dios ay manangtongpar as nan Lintig Moises. Ammay chi kaap-apatana as nan am-in ay Judio ay umiili hid-i.
13 Enmali hiya ya tenmakchug as nan sag-unku, ya kanana, 'Ifiak ay Saulo, ad wani, makailaka kasin!' Hiya at chi ya nakailaak, ya inilak hiya.
14 Kenalina, 'Nan Dios nan kaap-uwan takú at pinili chaká ay mangammu as nan laychuna ya mangila as nan Nalintig ya manngor as nan kali ay nurpu mismu kan hiya.
15 Tay he-a at tistigu chakantu kan hiya ay mangepakaammu as nan am-in ay tataku as nan inilam ya nan chinngormu.
16 Ad wani, anum pay laing iyaawni? Maligwatka at, ya munpafunyagka. Munkararagka ay chumawat as nan Apo as pannakapakawanmu as nan fiasfiasormu.'
17 "Kunak pay nunfiangad ad Jerusalem ya as nan chak munkarkararakian as nan Templo, wacha nan enpailan Apo Dios kan ha-un babaen as nan kaman iitaw.

18 Inilak nan Apo ay cha mangali kan ha-un un, '*Kamuwum ay mak-ak ad Jerusalem, tay achi afurotun nan tataku hena nan ifiakiam ay maepangkep kan ha-un.*'
19 " 'Apo,' ensongfiatku, 'ammucha met ay mismu ay as nan in-inmuyak as nan chiyuycha senagoga, enpaifiarudku ya senaplesapletku nan chiyuycha enmafurot kan he-a.
20 As nan napatuyan Esteban ay usa ay mangepanpaneknek as nan maepangkep kan he-a, wachaak mismu hid-i ay nangiyafud ya nangfiantay as nan fiadfiachon nan chiyuycha namatuy kan hiya.'
21 "Kenalen nan Apo kan ha-un, '*Uray, umuyka at, tay ifiaorkuntu he-a henan achawwi ay kawad-an nan tataku ay Gentil.*' "
22 Enpapanaakian nan tataku hiya inkiana kenalina sa. Angkiay ya infukiawcha as solet, "Iyachawwiyu na ay taku! Patayunyu! Achi kis-an matakuy assesa ay taku."
23 Chacha munfugfukiaw ay mangiwetwetwet as fiadfiachucha, ya chacha esafuwag chi luta ay mangepatarok kiapú as fungatcha kan hiya.
24 As nan hiyachi, infilin nan komander as nan sosorchachuna ay iskopcha hi Pablo as nan kampucha ya saplituncha hiya ta maammuwancha mu adchi t'uy assesay infugfukiaw nan tataku ay maekontra kan hiya.
25 Ngem as nan namafiaruchancha kan hiya ta saplituncha koma, kenalen Pablo as nan kapetan ay nangatakchug hid-i, "Ay eparufus nan lintig ay saplitunyu nan Romano, uray mu chaan nafistikiar on-ona?"
26 Kun pay chinngor nan kapetan na, inmuy as nan komander, ya chinam-agna kan hiya, "Anan atum ngay? Romano met payat hiya."
27 Isunga inmuy nan komander kan Pablo, ya senarudsudna kan hiya, "Ifiakiam kan ha-un, ay Romanoka?"
"O," ensongfiat Pablo.
28 Kenalen nan komander, "Uray met ha-un at ongor chi kinastosku as nan naifilangak as Romano."
Tinumfor hi Pablo, "Ngem ha-un at naiyanakak ay Romano."
29 Hiya at chi ya nan chiyuycha inmuy ay manaplet ya mamistikiar kan Pablo at tenmaakcha kan hiya. Uray nan komander at ongor chi ugyatna as nan nangammuwana ay apudna lawá enpaposas nan usa ay Romano.

Nan Namistikiaran Nan Chiyuycha Membron Nan Sanhedrin Kan Pablo

30 Laychun nan komander ay mangammu mu anan ustu as kiapón nan nangepafiasoran nan chiyuycha Judio kan Pablo. Isunga as nan kafikiatana, inlufusna hiya ya infilina ay maamongcha nan anap-apon chi papachi ya nan am-in ay membron nan Sanhedrin. Angkiay ya enpatakchugna hi Pablo as nan sangwanancha.

23

1 Entoongan Pablo nan Sanhedrin, ya kanana, "Iib-a, nacharos nan num-numku ay matataku as nan mangiilan Apo Dios uray inkiana ad wani ay urkiw."
2 As nan nangaliyana's chi, infilin nan kangatuwan ay pachi ay hi Ananias as nan chiyuycha nangatakchug as nan sag-un Pablo ay tampakuncha nan tapakna.
3 Angkiay nunkanan Pablo kan hiya, "Hi Apo Dios nan manampaktu kan he-a! Il-ilaum, he-a ay pakamankaman ay maepachong as nan arad ay napentoran as munpupukaw! Mangatokorka hesa ay mangokóm kan ha-un ay maiyunud as nan Lintig, ngem lenabsingmu met nan hana ay Lintig babaen as nan nangifilinam kan chicha ay tampakunak!"

4 Angkiay nan chiyuycha naeesnop kan Pablo at kenalicha, “Adchi t'uymu
ekaliyan nan kangatuwan ay pachen Apo Dios?”
5 Tinumfor hi Pablo, “Iib-a, achek met ammu ay hiya nan kangatuwan ay
pachi. Wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, ‘Achim
ekak-aliyan nan mangetortoray as nan tatakuyu.’ ”*
6 Kun pay inilan Pablo ay nan tapen nan membron nan Sanhedrin at
Saduceo ya nan tapina at Fariseo, infukiawna kan chicha, “Iib-a, usaak ay
Fariseo, ya pototak us as Fariseo. Nan mangnamnamaak ay matakuntu nan
chiyuycha natuy manipud as nan utúy nan kiapúna ay chaak maokóm ad
wani.”
7 Kuna pay kenali na, nan chiyuycha Fariseo ya nan chiyuycha Saduceo at
enlapucha ay masusuma ya nakudwacha.
8 (Tay nan kenalen nan chiyuycha Saduceo at maid mataku manipud as
nan utúy winnu maid anghel winnu espiritu. Ngem nan chiyuycha Fariseo
at afurotuncha nan nauycha am-in.)
9 Kiapú as sa, pinmigsapigsa nan nunfifinnukiawancha. Angkiay ten-
makchugcha nan tapen nan mun-isursuru as Lintig ay membro as nan
bunggoy nan Fariseo, ya nunsidlay susumacha. Kenalicha, “Maid met payat
fiasor tona as ininchananmi! Uy at man tit-iwa ay wachay anghel winnu
espiritu ay nunkali kan hiya.”
10 Kun pay kenmaskasin chi susumacha, inmugyat nan komander chi
sosorchachu mu forngetuncha hi Pablo. Isunga infilina as nan sosorchachu
ay chumayyucha as nan kawad-an Pablo ay uy mangikuyud kan hiya ay
mangek-ak as nan tataku ya iskopcha hiya as nan kampucha.
11 As nan hiyachi ay lafi, nunpaila nan Apo kan Pablo, ya kanana, “*Achika
umug-ugyat! Tay kaman as nan nangepaneknekam as nan maepangkep kan
ha-un ad Jerusalem at masapor assesa us nan atum ad Roma.*”

Laychun Nan Judio Ay Patayun Hi Pablo

12 As nan kafikiatana, nan tapen nan Judio at nuntuturagcha, ya ensapat-
acha ay achicha mangmangan winnu umig-ikop as uray kumpurmi inkiana
patayuncha hi Pablo.
13 Sorok as opat puru ay lanaraki nan nuntuturag as na.
14 Angkiay inmuycha as nan anap-apon nan papachi ya as nan anam-amá.
Kenalicha, “Nunsapata kami ay achi kami poros mangmangan as kumpurmi
inkiana patayunmi hi Pablo.
15 Isunga chakayu ya nan chiyuycha membron nan Sanhedrin at umifiaor
kayu as mangifiakia as nan komander nan sosorchachu ay iyalina hi Pablo
as nan sangwananyu ay kamanyu kanu fistikiarun pay nan maepangkep as
nan kasona. Ngem nakasakiana kamintu ay mangpatuy kan hiya sakbay ay
umchan hiya hena.”
16 Ngem chinngor nan laraki ay anak nan fiafiai ay sunúd Pablo nan nun-
tuturakiancha ay uycha esasanub hiya. Isunga sinungkop as nan kampu, ya
uyna infiakia kan Pablo.
17 Angkiay enayakian Pablo nan usa as nan kapetan, ya kanana kan hiya,
“Itun-udmu pay na ay fiarfiaru as nan komander, tay wacha nan ifiakiana
kan hiya.”
18 Isunga intun-ud nan kapetan hiya as nan komander. Kuncha pay
inumchan, kenalen nan kapetan, “Nan fiarud ay hi Pablo at enayakianak ya
chinawatna kan ha-un ay kadwaak nan fiarfiaru ay anna, tay wacha kanu
nan ifiakiana kan he-a.”

* **23:5** Exo. 22:28

19 Penachang nan komander nan fiarfiaru, ya entaakna as akét as nan ibana. Senarudsudna, “Ngachana nan ifiakiam kan ha-un?”
20 Angkiay kenalen nan fiarfiaru, “Nan anap-apon chi Judio at waschi un inyafudna ay chawatuncha kan he-a ay iyalem hi Pablo as nan sangwanan nan chiyuycha membron nan Sanhedrin as wiet ay kamancha fistikiarun pay kanu ay ustu hiya.
21 Ngem achika maawis kan chicha, tay sorok as opat puru ay lanaraki nan uy muntafun ay mangesanub kan hiya. Ensapatacha ay achicha mangmangan winnu umig-ikop inkiana patayuncha hiya. Nakasakianacha ad wani, ya kuncha yangkiay sasad-un nan kanam.”
22 Isunga tinukun nan komander nan fiarfiaru, “Maid poros mangifiagfiagam ay enpakaammom na kan ha-un.” Angkiay enpakatam nan ap-apu nan fiarfiaru.

Nan Nangiyuyancha Kan Pablo Kan Gobernador Felix

23 Angkiay ya enayakian nan komander nan chuwa as nan uyna kakapetan, ya kanana, “Esakianayu nan chuwan kiasot ay sosorchachu, nan piton puru ay nakakafiayu ya nan chuwan kiasot ay kafiangfiangkawan, ya iyuyyuntu hi Pablo ad Cesarea as nan alas nuebe as maschum.
24 Omesakiana kayu us as tapen nan kafiayu ay munlukianan Pablo, ya idanyu hiya kan Gobernador Felix ay maid mangisiw as om-ommat.”
25 Nunsurat pay nan komander ay assena nan kenalina:
26 “Machayaw ay Gobernador Felix. Ha-un hi Claudio Lisias ay mangepakomosta kan he-a.
27 Nan nauy taku ay enpaiyalek hesa kan he-a at tiniliw nan chiyuycha Judio ya kiayudcha patayun hiya. Kunku pay naammuwan ay Romano hiya, nakiuyak as nan sosorchachok ya uyku esarakan hiya.
28 Kiapú ta lenayadku ay maammuwan mu ngachana nan chacha epabpafiasor kan hiya, inyuyku hiya as nan kawad-an nan ap-apucha ay nan Sanhedrin.
29 Naammuwak ay nan chacha mangicharuman kan hiya at maepangkep as nan lintigcha, ngem maid payat fiasorna as uycha mangpatuyan winnu mangifiaruchan kan hiya.
30 Kun pay naepachamag kan ha-un ay nuntuturag nan chiyuycha Judio ay mangpatuy kan hiya, kenamok ay nangepaiyali kan hiya kan he-a. Infilinku us as nan chiyuycha cha mangicharum kan hiya ay uycha muncharum kan he-a. Hiyana yangkiay nan kanak.”
31 Isunga nan sosorchachu at enatcha nan naifilin kan chicha, ya inyuycha hi Pablo as nan hiyachi challu ay lafi inkiana henan siyudad ay Antipatrisa.
32 As nan kafikiatana at kun yangkiay nan kakabkafiayuwan nan nangituruy ay nangitun-ud kan Pablo, ya nunfiangad nan chiyuycha nanarcharan ay sosorchachu as kampucha ad Jerusalem.
33 Kuncha pay inumchan ad Cesarea, inchatcha nan surat as nan gobernador, ya inpurangcha us hi Pablo kan hiya.
34 Kun pay finasan nan gobernador nan surat, senarudsudna kan Pablo mu ngachana ay probinsiya nan naiyankana. Kuna pay naammuwan ay i-Silicia hiya,
35 kenalina, “Chungroktu nan kanam as nan omaliyantu nan chiyuycha mangicharum kan he-a.” Angkiay infilina ay kuwarchaancha hi Pablo as nan palasyu ay enpaamman Ari Herodes.

24

Nan Namistikiaran Felix Kan Pablo

1 Kun pay inmuy chi lema ay urkiw, nan kangatuwan ay pachi ay hi
Ananias at kinmuwab ad Cesarea patí nan tapen nan anam-amá ya nan
abogadocha ay hi Tertulo. Inmuycha as nan gobernador ta icharumcha hi
Pablo.
2 Kun pay enpaayag nan gobernador hi Pablo, enlapon Tertulo ay
nangicharum kan hiya. Kenalina, “Machayaw ay Gobernador Felix, kiapú
as nan laingmu ay mangetortoray kan chakami, nafiayag ay natalna nan
fiyagmi hena, ya ongor us nan enpaiyam-ammam henan nauy ay nasyon.
3 Isunga as nan am-in ay ay-ayanmi, figfikunmi nan am-in ay en-enatmu,
ya munyaman kami as solet kan he-a.
4 Achek laychun ay taktakun he-a, ngem mu mafialin, anosam man paat ay
manngor as nan akét ay ifiakiami.
5 “Naammuwanmi ay kun payat omaabkor na ay taku ya lumulumu as
kuru as nan chiyuycha Judio as nan uray ngachana ay lukiar asna's luta.
Hiya nan mangepangpanguru as nan bunggoy nan usa ay i-Nazaret.
6 Penachasna us ay luketan nan Templo, ngem tiniliwmi hiya. [Chami
numnumun ay mangokóm kan hiya ay maiyunud as nan mismu ay lintig
takú.
7 Ngem nan komander ay Lisias at enmali ya enpalabkisna hiya ay nangek-
ak kan chakami.
8 Infilina as nan chiyuycha muncharum kan hiya ay omalicha as nan
sangwanam.] Mu fistikiarum hiya, mafialinmu ay maammuwan ay tit-iwa
am-in nan charummi kan hiya.”
9 Nan iib-ana ay Judio at naetapicha as nan chiyuy ay charum, ya infiaki-
acha ay tit-iwa chaná am-in.
10 Kun pay sininyasan nan gobernador hi Pablo ay munkali, tinumfor
hiya, “Machayaw ay Gobernador, ammok ay ongor ay tawwun nan nun-
ok-okomám henan nasyon ay anna. Isunga naragsakak ay manfor as nan
enpafiasorcha kan ha-un.
11 Narakam ay mapaneknekan ay mismu ay achi nasorok as hinpuru ya
chuwa ay urkiw nan inmuy nunlapu as nan enmabratak ad Jerusalem as nan
uyku nunchayawan kan Apo Dios.
12 As nan kawad-ak as Templo, maid as nan chiyuycha mangicharum kan
ha-un nan nangila kan ha-un ay nakesongsongfiat as nan kumpurmi ay taku,
winnu nangurkuru as tataku as nan chiyuycha senagoga, winnu as nan
kumpurmi henan siyudad.
13 Maid us maepailacha kan he-a as pammaneknek ay tit-iwa nan nauy
charumcha ad wani kan ha-un.
14 Ngem nauy nan ipudnok kan he-a: Chaychayawok hi Apo Dios ay
Dios nan kaap-uwanmi babaen as nan mangun-unuchak as nan makali un
Charan Apo Jesus ay kenalen nan iib-ak ay Judio un achi ustu. Ngem uray mu
hiyasa, afurotok us am-in nan naisurat as nan Lintig Moises ya nan insurat
nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy.
15 Nan namnamaok ay pachong nan namnamaun chatona ay tataku at hi
Apo Dios nan mangtaku as nan am-in ay nunkatuy manipud as nan utúy ay
nalintig ya achi nalintig.
16 Isunga kanayon ay epapatek ay mangekaman as ammay ta nacharos chi
numnumku as nan mangiilan Apo Dios ya nan tataku.
17 “Kun pay inmuy chi kaat ay tawwun ay namamaichak ad Jerusalem,
nunfiangachak hid-i ay mangiyuy as nan siping as nan chiyuycha kailiyak

ay makasapor ya mangichat as nan chiyuycha chatonku kan Apo Dios as Templo.
18 As nan chak mangekamanan as na, ininchananak as nan tapen nan
Judio ay nurpu ad Asia. As nan hiyachi, karkarpasku ay nangekaman as nan
iniili ay ukiali takú ay Judio maepangkep as panagcharos. Maid poros ongor
ay tataku ay naetatapi kan ha-un ya maid us kuru.*
19 Nan hanacha Judio ay nurpu ad Asia ay wacha as nan hiyachi at chicha
koma nan omali hena ay mangicharum kan ha-un kan he-a mu wachay
kumpurmi as epafiasorcha kan ha-un.
20 Winnu kikiad man nan nauycha tataku hena nan mangifiakia mu
ngachanay naanapancha as fiasorku as nan tenmakchukiak as nan sang-
wanan nan chiyuycha membron nan Sanhedrin ad Jerusalem.
21 Maid met, omangkiay nan nauy usa ay nangifukiawak as nan sang-
wanancha un, 'Nan namnamaok at matakuntu nan nunkatuy manipud as
nan utúy.' Hiyasa nan kiapúna ay chaak maokóm ad wani as nan sang-
wananyu."†
22 Hi Gobernador Felix ay ongor chi ammuna maepangkep as nan makali
un Charan Apo Jesus at enpakinakna nan kason Pablo, ya kanana, "As
nan omaliyan Lisias ay komander chi sosorchachu at enongnongkuntu nan
kasom."
23 Angkiay ya infilina as nan kapetan ay makuwarchaan hi Pablo, ngem
ettana hiya as akét ay wayawayana, ya parufusana nan kiakiayyumna ay
mangiyuy as kasaporana.
24 Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, enmali cha Felix kan asawana
ay Drusila ay usa ay Judio. Enpaayagna hi Pablo ya chinumngor as nan
infiaagna maepangkep as nan pammati kan Cristo Jesus.
25 Ngem as nan cha mangelawlawakian Pablo as nan maepangkep as
nan kenalintig, nan panang-etpor as nan laylaychun nan achor ya nan
umchanantu nan urkiw ay mangokomán Apo Dios as nan tataku, inmugyat
at hi Felix, ya kanana, "Ustu sa! Uyka ud-ay. Epaayagkuntu kasin he-a mu
wachay timpok."
26 Namnamauna us ay pasoksokan Pablo hiya. Isunga kanayona ay
enpaayag hi Pablo ya tenagtakiatforna hiya.
27 Kun pay inmuy chi chuwa ay tawwun, naesokat hi Porcio Festo kan Felix
ay mun-gobernador. Kiapú ta laychun Felix ay palaylaychun nan chiyuycha
Judio, inukiayna hi Pablo as pagfiaruchan.

25

Nan Chinmawatan Pablo Ay Maiyuy Hiya As Nan Emperador

1 Kun pay inmuy chi turu ay urkiw nunlapu as nan inumchanan Festo ay
mun-gobernador ad Cesarea, enmabrat hiya ad Jerusalem.
2 Hid-i ay inmuy kan Festo nan anap-apon chi papachi ya nan anap-apon
chi Judio ay uy mangicharum kan Pablo.
3 Nunpakaasicha kan Festo ay ifiaorna hi Pablo ad Jerusalem ta hid-i nan
mangokománcha as nan kasuna, tay nuntuturakiancha ay patayun hiya as
nan charan.
4 Ngem tinumfor hi Festo, "Hi Pablo at kukutug ay usa ay makukuwar-
chaan ad Cesarea, ya achi mafiayag at munfiangachaktu hid-i.

---

* **24:18** Ara. 21: 17-28 † **24:21** Ara. 23:6

5 Isunga parufusunyu nan tapen nan mafigfigfig kan chakayu ay ma-
kichayyu kan ha-un ad Cesarea, ya mu wachay enat tosa ay taku as achi ustu,
hid-i nan mangicharumancha kan hiya."
6 Kun pay nakepagyan hi Festo as achi umuy as waru winnu hinpuru ay
urkiw ad Jerusalem, nunfiangad ad Cesarea. As nan kafikiatana, tenmokor
hiya as nan mun-ok-okomána, ya enpaayagna hi Pablo.
7 Kun pay inumchan hi Pablo, nan chiyuycha Judio ay enmali ay nurpu ad
Jerusalem at tenmakchugcha ay nangarufong kan hiya. Ongor chi chagsun
ay enpafiasorcha kan hiya ay achicha poros mapaneknekan ay tit-iwa.
8 Angkiay tinumfor hi Pablo ay nangekalintikian as achorna, "Maid poros
en-enatku as achi ustu ay maekontra as nan lintig nan Judio winnu as nan
Templo winnu as nan Emperador."
9 Ngem kiapú ta lenayad Festo ay mangpalaylayad as nan chiyuycha Judio,
senarudsudna kan Pablo, "Ay laychum ay umuy ad Jerusalem ya hid-i nan
mangfistikiarak kan he-a maepangkep as nan kasom?"
10 Ngem kenalen Pablo kan hiya, "Nananauyak met as nan sangwanam ay
pannakaachor Emperador, ya nauyak as nan mun-ok-okomán ay hena nan
masapor maokomák. Ammom met ay ustu ay maid poros en-enatku as nan
iib-ak ay Judio as achi ustu.
11 Mu wachay enatku as libfengna as matuyak, achek elayawan sa ay
chusa. Ngem mu maid kenatit-iwan nan enpabpafiasorcha kan ha-un, maid
kalibfengan chi kumpurmi ay taku ay mangipurang kan ha-un kan chicha.
Nan Emperador ad Roma nan chawatok ay mangokóm kan ha-un."
12 Kun pay narpas ay naketakiatfor hi Festo as nan chiyuycha totoray ay
kafiachangna, tinumfor kan Pablo, "Kiapú ta chinawatmu ay nan Emper-
ador nan mangenongnong as nan kasom, kan Emperador pay ngarud nan
ay-ayam."

Nan Nangifiag-an Festo As Nan Maepangkep Kan Pablo Kan Ari Agripa

13 Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, cha Ari Agripa kan Bernice ay sunúdna
at inumchancha ad Cesarea ta uycha pakomostaun hi Festo ay fiarú ay
gobernador hid-i.
14 Kun pay inmuy chi ongor ay urkiw ay nakepapagyanancha hid-i, en-
lawlawag Gobernador Festo kan Ari Agripa nan maepangkep as nan kason
Pablo. Kenalina, "Wacha nan laraki ay fiarud hena ay tenaynan Felix.
15 As nan enay-ayak ad Jerusalem, nan anap-apon chi papachi ya nan
anam-amán chi Judio at incharumcha hiya, ya chinawatcha ay epapatuyku
kanu hiya.
16 Ngem kenalek kan chicha un fiakun ukialen chi Romano ay mangipu-
rang as nan naicharum as nan tukún sakbay munsesennakiangcha as
nan chiyuycha nangicharum kan hiya ya mawad-an hiya as chansana ay
manongfiat as nan charumcha kan hiya.
17 Isunga as nan nakealiyancha kan ha-un hena, chaanku tenaktak nan
kasuna. As nan kafikiatana, tenmokorak as nan mun-ok-okomák, ya en-
paayagku nan fiarud.
18 Kuncha pay tenmakchug nan chiyuycha nuncharum ay munkali, ka-
anak mu wacha paat chi mangotettet as enatna ay epafiasorcha kan hiya,
ngem maid met.
19 Kun at wachay tapen chi maekontra kan hiya ay maepangkep as nan
mismu ay relihiyoncha ya maepangkep as nan nakin ngachan as Jesus ay
natuy ay kenalen Pablo un nataku manipud as nan utúy.

20 Kiapú ta achek maenongnong nan nauy ay kasu, senarudsudku kan
Pablo mu laychuna ay umuy ad Jerusalem, ya hid-i nan mafistikiaran nan
kasuna.
21 Ngem kuna at chinawat ay makuwarchaan ya enongnong nan Emper-
ador nan kasuna. Isunga enpakuwarchak hiya inkiana mafialin ay ifiaorku
hiya as nan Emperador."
22 Angkiay kenalen Ari Agripa kan Festo, "Uray ha-un at laychok mismu ay
chungrun nan ifiakian tosa ay taku."
"As wiet at chungrumtu nan ifiakiana," kenalen Festo.
23 Isunga as nan kafikiatana, enmali cha Ari Agripa kan Bernice ay nunfi-
afiachu as anam-ammay, ya nunmarchacha patí nan chiyuycha komander
chi sosorchachu ya nan anap-apo henan siyudad ay sungkop as nan mun-
ok-okomán. As nan sinungkopancha am-in, infilin Festo ay epaskopcha hi
Pablo.
24 Kuncha pay enpaskop hi Pablo, kenalen Festo, "Machayaw ay Ari
Agripa ya chakayu am-in ay wacha hena, mailayu na ay taku. Hi tona nan
incharum am-in nan chiyuycha Judio kan ha-un ad Jerusalem ya uray hena.
Infugfukiawcha un achi kis-an mataku pay hiya.
25 Ngem maid met naanapak as enatna's fiasor as kiapón chi maepap-
atuyana, ya kiapú ta chinawatna ay nan Emperador nan mamistikiar as nan
kasuna, enkeddengku ay maiyuy hiya hid-i.
26 Ngem maid ammok as ustu ay isuratku kan Emperador as maepangkep
kan hiya. Isunga enpaiyalek hiya hena as nan sangwananyu am-in, kaskasin
kan he-a Ari Agripa ta mu marpas nan mamistikiaran takú kan hiya at
wachay maisuratkuntu.
27 Tay nan wacha as numnumku at maid kotkotokna mu ipurangku nan
fiarud as nan Emperador mu maid ustu as maifisaran nan naepafiasor kan
hiya."

26

Hi Pablo As Nan Sangwanan Ari Agripa

1 Angkiay ya kenalen Ari Agripa kan Pablo, "Mafialinmu ay ekalintikian
nan mismu ay achormu." Tenag-uy Pablo nan limana ay mangepakinak as
nan tataku, ya senongfiatana nan enpafiasorcha kan hiya. Kenalina,
2 "Machayaw ay Ari Agripa, mu maepangkep as nan am-in ay charum
nan nauycha Judio kan ha-un, ifilangku ay nakiasatak ay manongfiat as nan
sangwanam ad wani,
3 kaskasin tay ammom as solet nan am-in ay iniili ay ukialen chi Judio
ya nan masussusumaan takú. Isunga chawatok ay anosanak koma ay
chungrun.
4 "Ammon am-in nan Judio nan panagfiyagku nunlapu as nan kaongak, tay
nakiiiliyak kan chicha henan ilimi ya ad Jerusalem.
5 O, am-ammuwak kan chicha as nafiayag. Mu laychuncha, mafialincha
ay paneknekan ay nan panagfiyagku at maiyunud ay ustu as nan istriktu as
solet ay relihiyon takú ay wacha as nan bunggoy nan Fariseo.
6 Nauyak hena ad wani ay cha maicharum, tay wachay namnamak ay
tongparun Apo Dios nan enkarina as nan kaap-uwan takú ay mataku nan
nunkatuy manipud as nan utúy.
7 Nan matongparan nan nauy kari nan namnamaun nan hinpuru ya
chuwa ay tribu takú ay awatuncha as nan mangepapasnekancha ay mun-
chaychayaw kan Apo Dios as inurkiw ya lenafi. Machayaw ay Ari, kiapú ta

afurotok nan nauy ay namnama, hiyana nan kiapúna as nangicharuman nan chiyuycha Judio kan ha-un.
8 Adchi paat t'uyyu likiatun ay mangafurot ay takuwun Apo Dios nan nunkatuy manipud as nan utúy?
9 "Uray ha-un ay mismu ad kasin at ka-anak un masapor atok nan am-in ay mangkontra as nan chiyuycha enmafurot kan Jesus ay i-Nazaret.
10 Hiyasa challu nan en-enatku ad Jerusalem. Inchat pay nan anap-apon chi papachi kan ha-un nan pammarufus ay mangepafiarud as nan ongor ay omaafurot. Kuncha pay maekeddeng ay maepapatuy, usaak ay nangiyafud.
11 Namen ongor ay chinusak chicha as nan am-in ay senagoga, ya penachasku ay namelet kan chicha ay mangesaot as nan pammaticha kan Apo Jesus. Kiapú ta ongor chi fungatku kan chicha, inmuyak pay henan chiyuycha achawwi ay siyudad chi Gentil ay mangpalikiat kan chicha.
12 "Isunga nunfiaatak ad Damasco ay wacha kan ha-un nan kalibfengan ya pammarufus ay nurpu as nan anap-apon chi papachi.
13 Kun pay nunkiawa as nan kawad-ak as nan charan, machayaw ay Ari, kalina at ya inilak nan silaw ay nurpu ad chaya ay kaskasin sumili mu nan urkiw ay nangliwus kan ha-un ya nan kakadwak.
14 Kun kami pay natu-ug am-in as nan luta, chinngorku nan kali ay cha mangali kan ha-un as nan kalen chi Hebreo, '*Saulo, Saulo, adchi t'uyak palikiatun? Nan achormu at pay iwa nan cham parpalikiatun ay kaman as nan nuwang ay manatchat-ong as nan subsub nan arachu.*'
15 "Senarudsudku, 'Anan ngachanmu, Apo?'
"Tinumfor nan Apo, '*Ha-un hi Jesus ay cham parpalikiatun.*
16 *Ad wani, tomakchugka. Nunpailaak ay mangchutok kan he-a ay munserfi ya mangpaneknek as nan inilam kan ha-un ad wani ay urkiw ya nan epailaktu kan he-a as tapen chi urkiw.*
17 *Esarakaktu he-a as nan iib-am ay Judio ya as nan chiyuycha Gentil ay mangifiaorak kan he-a.*
18 *Ifiaorku he-a ay manilaw as numnumcha as nan maepangkep kan ha-un ta chukkiancha nan ngongot ay panagnumnumnum ya nan pannakafialin Satanas, ya ta munsakongcha as nan silaw ya kan Apo Dios. Mu hiyasa, mapakawanchantu as nan fiasfiasorcha, ya maetapichantu as nan pinilen Apo Dios ay tatakuna babaen as nan pammaticha kan ha-un.*' Hiyana nan kenalen Jesus kan ha-un.
19 "Isunga machayaw ay Ari Agripa, chaanku senokel nan enpailan Apo Dios kan ha-un ay nurpu ad chaya.
20 Nun-ekasabaak on-ona as nan tataku ad Damasco, angkiay ad Jerusalem, ya henan intiru ay probinsiya ay Judea ya uray as nan chiyuycha Gentil. O, enkaskasabak kan chicha ay masapor munfiafiawicha as nan fiasfiasorcha, munsakongcha kan Apo Dios, ya atuncha nan ammay ay mangepaila ay tit-iwa ay nunfiafiawicha.
21 Hiyana nan kiapúna as naniliwanak as nan chiyuycha Judio as nan kawad-ak as nan Templo, ya nangpachasancha ay mangpatuy kan ha-un.
22 Ngem finadfiadnganak kan Apo Dios uray inkiana ad wani ay urkiw. Isunga nauyak hena ay nangatakchug ay cha mangepaneknek as nan am-in ay tataku ay ap-apud winnu nangangatu. Nan chak ifiagfiakia at munpachong as nan kenarkalen nan chiyuycha pomapadtu ya nan kenalen Moises ay ommattu.
23 Tay enpadtucha ay nan Cristo at masapor munlikiat ya matuy. Enpadtucha us ay hiyantu nan omon-ona ay mataku manipud as nan utúy ta

silawana nan numnum nan chiyuycha Judio ya nan chiyuycha Gentil as nan maepangkep as nan mangesarakanan Apo Dios kan chicha."*
24 As nan cha mangekalintikian Pablo as achorna, finudtakan Gobernador Festo hiya. Kenalina, "Natongokka Pablo! Nan ongor ay sinurom nan cha manongok kan he-a!"
25 Ngem kenalen Pablo, "Chaanak natongok, machayaw ay Gobernador Festo! Nan chak met ifiagfiakia at tit-iwa, ya takuwak ay ustuy numnumna.
26 He-a Ari Agripa at ammom met nan maepangkep as nan nauycha, ya mafialinku ay ifiakia kan he-a ay maid ugyatku. Siguraduwak ay mailam chaná am-in, tay chaan naetatafun nan enommatancha.
27 Ari Agripa, ay afurotum nan insurat nan chiyuycha pomapadtu? Ammok ay afurotum."
28 Nunkanan at Ari Agripa kan Pablo, "Nakkuran ka! Ay kunmu ka-anan un henkemad chi mangawisam kan ha-un ay munfialin as Kristiano?"
29 Angkiay tinumfor hi Pablo, "Henkemad man winnu mafiayag, ekararagku kan Apo Dios ay fiakun he-a yangkiay ngem uray us nan am-in ay cha munchungchungor kan ha-un ad wani ay urkiw at komaman kayu koma am-in kan ha-un ay omaafurot kan Cristo omangkiay nan achiyu makor-onganan."
30 Angkiay ya tenmakchug nan ari, nan gobernador, hi Bernice ya am-in nan naketotokor kan chicha.
31 As nan nak-akancha, natatakiatforcha, "Maid met payat enat tona ay taku as libfengna ay uy maepapatuyan winnu maifiaruchan."
32 Kenalen Agripa kan Festo, "Nailufus na koma ay taku mu kuna chaan chinawat ay nan Emperador nan mangenongnong as nan kasuna."

27

Nan Nunligwatan Cha Pablo Ay Umuy Ad Roma

1 Kun pay inumchan nan naekeddeng ay urkiw ay umuyanmi ad Italia, inpurangcha hi Pablo ya nan tapen nan fiarud kan Julio ay usa ay kapetan nan sosorchachu as nan makali un Bunggoy Emperador.*
2 Angkiay uy kami nunlukian as nan papor ay nurpu ad Adrumeto ay kiayud munligwat ay umuy henan mangiyaw-awniyan chi papor henan probinsiya ay Asia. As nan nunligwatanmi, nan kadwami at hi Aristarco ay i-Tesalonica henan sakop nan Macedonia.
3 As nan kafikiatana, inumchan kami ad Sidon. Kiapú as sug-ang Kapetan Julio kan Pablo, penarufusana hiya ay uy nangila as nan kiakiayyumna hid-i ta maettan hiya as kasaporana.
4 Kun kami pay kasin nunligwat ad Sidon, nar-os nan papor as apét senakiangan nan Chipre, tay kun chakami sisib-atun as angin.
5 As nan kinumchanganmi henan fiayfiay ay naeesnop henan probinsiya ay Cilicia ya Pamfilia, inumchan kami ad Mira ay siyudad henan probinsiya ay Licia.
6 Hid-i nan nanginchanan Kapetan Julio as nan papor ay nurpu ad Alejandria ay kiayud umuy ad Italia, at hiyachi nan nangilukianana kan chakami.
7 As nan kaat ay urkiw, inyar-arunuy nan papor ay nunlurukiananmi, ya napalikiatan ay inumchan henan ili ay Cnido. Kiapú ta sisib-atunmi pay laing nan angin, chaanmi inturuy ay naesnop hid-i. Isunga kunmi at inuy

* **26:23** Isa. 9:2; 42:6; 49:6 * **27:1** Nan "Bunggoy Emperador" at unum kiasot ay sosorchachu nan membrona. Nan tukún ay ngachana at "Sosorchachon Augusto". Kun pay hi Augusto at hiya hi Cesar Augusto ay nunchinamag ay emperadorcha.

as apét filáng, at nar-os kami ad Salmon henan luta ay Creta ay liniliwus nan fiayfiay.
8 Nalikiatan kami ay nangoolet henan fiayfiay ad Creta inkiana inumchan
kami henan lukiar ay makali un Ammay as Mangiyaw-awniyan chi papor ay
asnop henan ili ay Lasea.
9 Nafiayag chi nataktakanmi hid-i, ya kenmauugyat at ay munpapor ay
kumchang henan fiayfiay, tay kahipuwak ay hiyasa nan narpasan nan Urkiw
ay Mun-ayunaran.† Isunga finag-an Pablo chicha,
10 "Iib-a, mailak ay mu ituruy takú ay kumchang henan fiayfiay ad wani,
ongor nan maiwagkia ay karkia takú, ya machachaeltu nan nauy papor, ya
mafialin ay wachacha us chi matuy."
11 Ngem kaskasin chinumngor nan kapetan chi sosorchachu as nan ke-
nalen nan nunkuwa ya as nan kenalen nan kapetan as nan papor mu as nan
kenalen Pablo.
12 Achi ammay nan mangiyaw-awniyan chi papor as nan kahipuwak.
Isunga kaongoran kan chakami nan nangiyafud ay mangituruy ta mu mafi-
alin at umchan kami koma ad Fenix. Tay ad Fenix nan kawad-an nan usa ay
mangiyaw-awniyan chi papor ad Creta ay achi manasara as nan kurpuwan
chi angin.

Cha Pablo As Nan Fiayfiay As Nan Pinmuwakana

13 Kun pay enmali nan nakapuy ay angin ay nurpu as apét filáng, ka-
anancha mu mafialincha ay tongparun nan planucha. Isunga inkuyudcha ay
nangetag-uy as nan lanchok ay nangepapakinak as nan papor, at enooletmi
ad Creta.
14 Ngem kun pay chaan nafiayag, kalina at ya enmali nan puwak ay nurpu
as nan ngaton nan Creta.
15 Kun pay naiturchun nan papor, ya achina at sisib-atun nan chiyuy
puwak, inyangkiayanmi, ya kun kami naituturchun.
16 Kun kami pay nar-os henan luta ay Cauda ay liniliwus chi fiayfiay,
enmolet kami as apét filáng. As nan hiyachi, uray nalikiatan kami as solet at
naetag-uy ya naetakudmi nan fianfian-ug ay fiangka ay cha ikuykuyud nan
papor.
17 Kun pay narpas ay naetakud nan fiangka, penotepotancha ay ustu
nan papor as anad-acha ay tali ta achi makiakkiak. Kiapú ta inyugyatcha
nan maichusngoran nan papor as nan lenagkian henan olet nan Sirte,
kensopcha nan afilug ay lopot ay hiyasa nan iturturchun nan angin, ya kun
as mangiyuyan nan angin kan chakami.
18 Kutug ay napigsa as solet nan puwak. Isunga as nan kafikiatana, inchus-
orcha nan tapen nan karkia henan fiayfiay ta yumapyap-iw nan papor.
19 As nan maekatlu ay urkiw, inwagkiacha nan tapen nan lamenta ay
maosar as nan papor henan fiayfiay.
20 Kunmi pay chaan inil-ila nan urkiw ya nan chiyuycha taraw as nan
ongor ay urkiw, ya kutug us ay napigsa nan puwak, maid poros namnamami
ay maesarakan.
21 Kiapú ta kaat ay urkiw ay chaancha nangnangan, tenmakchug hi Pablo
as nan sangwanancha, ya kanana, "Iib-a, mu kun kayu chinumngor as
nan kenalek ya chaan takú nunligwat ad Creta, maid koma nachachael ya
naiwagkia.

† **27:9** Nan "Urkiw ay Mun-ayunaran" at maselselebrar as nan tapos chi Septembre winnu munlapu as nan Octobre ay timpon chi kahipuwak.

22 Ngem uray mu hiyasa, pangaasiyu ta papigsaunyu nan numnumyu, tay
maid matuy kan chakayu omangkiay nan papor as machachael.
23 Tay ad kia-u, nan usa ay anghel Apo Dios ay nakius-usaak ya chaychaya-
wok at tenmakchug as nan kawad-ak.
24 Kenalen nan anghel kan ha-un, ‘Achika umugyat, Pablo. Masapor
tomakchugka as nan sangwanan nan Emperador. Kiapú ta hi Apo Dios at
sinug-angan chaká, sug-angana us nan am-in ay kalukianam ya maid matuy
kan chicha.’
25 Isunga papigsaunyu nan numnumyu ay iib-a, tay muntalekak kan Apo
Dios ay maekamantu nan kaman as nan kenalina kan ha-un.
26 Ngem kapeletan ay maesadsad nan papor henan usa ay luta ay liniliwus
chi fiayfiay.”
27 As nan maekahinpuru ya opat ay lafi, kukutug kami ay cha iturturchun
nan puwak henan fiayfiay ay makali un Adriatico. Kun pay kiayud tongan
chi lafi, ninumnum nan chiyuycha munchunchunu as nan papor un kiayud
kami maesnop henan luta.
28 Isunga linkudcha nan kaposongna, ya naammuwancha ay umuy as
turon puru ya unum ay metros. Kun kami pay naslig as akét, kasincha linkud,
ya umuy as chuwan puru ya pitu ay metros.
29 Kiapú ta inmugyatcha ay maichusngor nan papor as nan chiyuycha
fiatu, inuy-uychay opat ay lanchok ay naetatakud as nan uchichen nan
papor ta pakikinkuna. Angkiay ya enkararagcha ay henkemad koma nan
mafigtana.
30 Nan chiyuycha munchunchunu as nan papor at penachascha ay lo-
mayaw. Isunga kensopcha nan fiangka as nan chanum ay kamancha cha
kospun nan tapen nan lanchok as nan pangon nan papor.
31 Kenalen Pablo as nan kapetan ya sosorchachu, “Mu mak-ak nan
hanacha munchunchunu as nan papor, maidtu maesarakan kan chakayu.”
32 Isunga finsat nan sosorchachu nan tali ay naisisilu as nan fiangka, ya
inukiaycha ay maiyanud henan fiayfiay.
33 Kun pay cha mawaor, nunpakaasi hi Pablo kan chicha am-in ta mangan-
cha. Kenalina, “Hinpuru ya opat ay urkiw chi nunsusuuchanyu as kuminkan
chi puwak, ya inkiana ad wani at chaan kayu nangnangan.
34 Pangaasiyu ta mangan kayu ta pumigsa kayu. Maidtu uray usa kan
chakayu as matuy winnu masukiatan.”
35 Kun pay narpas ay kenalen Pablo na, enmara as tenapay, ya nunyaman
kan Apo Dios as nan sangwanancha am-in. Angkiay pinutput-ingna, ya
enlapuna ay mangan.
36 Kun pay inilan nan iib-ana, pinmigsa nan numnumcha. Angkiay
nangancha us am-in.
37 Chuwan kiasot ya piton puru ya unum kami am-in ay nunlurukian as
nan papor.
38 Kun kami pay am-in narpas ay nangan, inchus-orcha nan am-in ay
naesasaku ay trigo henan fiayfiay ta yomapyap-iw pay nan papor.

Nan Nachachaelan Nan Papor

39 Kun pay nafikiat, chaan enmatonan nan chiyuycha munchunchunu as
nan papor nan luta, ngem inilacha nan malakian ay lukiar henan olet nan
fiayfiay. As nan hiyachi, nuntuturakiancha ay mu mafialin at hid-icha ay
esadsad nan papor.
40 Isunga nan chiyuycha tali ay nanatakud as nan chiyuycha lanchok at
finsatcha, ya inkiascha as nan chanum. As nan chacha mangekamanan as sa,

chacha us fokatan nan chiyuycha tali ay nanatakud as nan chiyuycha kaiw ay osaruncha ay mangetoróng as nan papor. Angkiay penatakchugcha nan afilug ay lopot ta ituturchun nan angin ay umuy as nan oletna.
41 Ngem naichusngor nan papor as nan tinmutunu ay lakian. Naitunak nan pangu, ya maid atuna ay makaan. Nan uchichina at nakiakkiak kiapú as nan nanongchongparan nan chiyuycha challuyon ay napigsa.
42 As nan hiyachi, nan plenaplanon nan sosorchachu at patayuncha nan am-in ay fiarud ta maid usa as kumiyat ay lomayaw.
43 Ngem kiapú ta laychun nan kapetan chi sosorchachu ay mangesarakan kan Pablo, enpawana ay tongparuncha nan planucha. Kuna at infilin ay nan chiyuycha makakiyat at omagkiangcha as nan chanum omon-ona, ya kumiyatcha ay umuy as oletna.
44 Nan tapina at inmunudcha ay penmapakud as nan chiyuycha tabra winnu nachachael ay parten nan papor. Hiyana nan enatmi am-in ay tenmakchang, ya maid nurning kan chakami.

28

Hi Pablo Ad Malta

1 Kun kami pay tenmakchang, hiyachi nan nangammuwanmi ay nan luta ay anchi at nangadnan as Malta.
2 Nan chiyuycha umiili hid-i at enpailacha nan pararu ay sug-angcha kan chakami. Inyapuycha ay nangmangili kan chakami am-in, tay enlapuna ay umuchan ya tungnin.
3 Kun pay hi Pablo, uy nanmong as hinfiatak. As nan chana mangitunguwan as nan apuy, fenmoknag at nan usa ay urug kiapú as nan atong nan apuy, ya intumtumna nan liman Pablo.
4 Kun pay inilan nan umiili hid-i nan urug ay cha muntat-ayyon as nan liman Pablo, natatakiatforcha, “Pomapatuy man na ay taku! Uray mu chaan nurning hiya henan fiayfiay, nan dioscha ay makali un Nalintig at achina cha parufusun hiya ay mataku.”
5 Ngem inwaratken Pablo nan urug as nan apuy ay maid enom-ommat kan hiya.*
6 Sisin-ud nan umili nan fumrorana winnu munkatutu-ukiana ay matuy. Ngem kun pay nafiayag chi nanan-uchancha ya maid inilacha as enommat kan hiya, finaliwancha nan numnumcha maepangkep kan hiya, ya kanancha, “Usa payat hiya ay dios!”
7 As nan sag-un nan lukiar ay enommatan nan hana at wacha nan lutan Publio ay hiya nan ap-apu henan hana ay luta ay liniliwus chi fiayfiay. Enayakiana chakami as afongna, ya ammay chi enatna ay nangmangili kan chakami as turu ay urkiw.
8 Hiyachi us ay timpu nan cha munpuchotan ya cha mun-etaiyan aman Publio as chara. Inmuy hi Pablo as nan kawad-ana ya enkararakiana hiya. As nan nangepatayana as nan limana kan hiya, enmammay.
9 Kun pay enommat na, am-in nan kahisasaket henan intiru ay luta ay anchi at enmalicha kan Pablo, ya enmammaycha.
10 Ongor chi inchatcha as pangrispitucha kan chakami. As nan munligwatanmi, ongor chi inyalicha as nan papor ay masapormi as nan munfiaatanmi.

Nan Inumchanan Cha Pablo Ad Roma

* **28:5** Mar. 16:18

11 Kun pay inmuy chi turu ay furan, nunlukian kami as nan papor ay
makali un Nan Apel ay Dios ay nurpu ad Alejandria ay nafofoon ad Malta
as nan kahipuwak.
12 As nan inumchananmi henan siyudad ay Siracusa, nagyan kami hid-i as
turu ay urkiw.
13 Nunlapu hid-i, inturuymi ay nunpapor, ya inumchan kami ad Regio. As
nan kafikiatana, kalina at ya wachay angin ay nurpu as apét filáng. As nan
maekadwa ay urkiw, inumchan kami ad Puteoli.
14 Hid-i nan nanginchananmi as nan tapen nan omaafurot ay nangayag
kan chakami ay makepagyan kan chicha as pitu ay urkiw. As nan narpasan
tona, inturturuymi ay nanarcharan ay umuy ad Roma.
15 Kun pay chinngor nan iib-a ay omaafurot ad Roma nan chami omaliyan,
nunligwatcha ay nanib-at kan chakami. Nan tapina kan chicha at nanarcha-
rancha inkiana as nan makali un Mun-el-elakwan ad Appio, ya nan tapina at
inumchancha as nan makali un Turu ay Chumawchawsan. Kun pay inilan
Pablo chicha, nunyaman kan Apo Dios, ya pinmigsa nan numnumna.

16 Kun kami pay inumchan ad Roma, penarufusan nan totoray hi Pablo ay
magyan as nan usa ay afong ya enpakuwarchacha as nan usa ay sorchachu.

Nan Naketakiatforan Pablo As Nan Chiyuycha Judio Ad Roma

17 Kun pay inmuy chi turu ay urkiw, enpaamong Pablo nan anap-apon chi
Judio. As nan naamongancha, kenalen Pablo kan chicha, “Iib-ak, uray mu
maid finmasorak as nan pachong takú ay Judio winnu as nan iniili ay ukialen
nan kaap-uwan takú, natiliwak challu ad Jerusalem ya naipurangak as nan
chiyuycha Romano.
18 Kunak pay finistikiar kan chicha, lenayadcha ay mangilufus kan ha-un,
tay maid naanapancha as kiapúna as mangpatuyancha kan ha-un.
19 Ngem kun pay kenontran nan chiyuycha pachongku ay Judio na, napele-
tanak ay mangiyuy as nan kasok as nan Emperador uray maid charumku
kan chicha.
20 Hiyasa nan nangepaayakiak kan chakayu ta makiinnilaak ya make-
takiatforak kan chakayu. Tay laychok ay epakaawat kan chakayu ay nan
naifiaruchak at kiapú as nan pammatek kan Jesus ay namnamaun takú ay
kianak Israel.”
21 Angkiay kenalicha kan hiya, “Maid met naaw-awatmi as surat ay nurpu
ad Judea maepangkep kan he-a. Maid us enpadpachamag nan iib-a ay
enmar-ali ay nurpu hid-i winnu kenarkalicha as mangotettet maepangkep
kan he-a.
22 Ngem uray mu hiyasa, laychunmi challu ay chungrun nan wacha as
numnummu maepangkep as nan bunggoy ay mangun-unud kan Jesus. Tay
ammumi ay henan am-in ay lukiar at kun maekontray cha kankanan nan
tataku as nan nauy ay sursuru ay cham un-unuchun.”

23 As nan nangtuturakiancha as nan urkiw ay kasincha maamongan,
ongoongorcha nan enmali as nan mamagyanan Pablo. Enlapon Pablo as
nan wiet inkiana as nan naschum ay mangelawlawag ya mangpaneknek
kan chicha as nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios. Penachasna
ay mangawis kan chicha ay omaafurot kan Apo Jesus babaen as nan Lintig
Moises ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu.
24 Nan tapina kan chicha at naawischa as nan kenalina. Ngem nan tapina
at chaancha enafurot.

25 Nakudkudwacha maepangkep as nan enlawlawag Pablo kan chicha,
isunga nak-akcha. Ngem sakbay mak-akcha, kenalen Pablo kan chicha, “Tit-
iwa nan enpaifiakian nan Espiritu Santo kan Isaias ay pomapadtu as nan
kaap-uwanyu!
26 Kenalina,
‘Uyka, ya kanam as nan nauycha tataku, Uray mu chungruchungrunyu,
achiyu challu maawatan, ya uray mu ilailaunyu, achiyu challu mae-
matonan,
27 tay tenmangken chi numnum chatona ay nunkasokel! Penonetancha
nan ingacha, ya kenekemetcha nan matacha. Tay mu makailacha,
makadngorcha, ya makaawatcha, nunfiangadcha koma kan ha-un ta
paammayok chicha.’†
28 Isunga masapor ngarud maammuwanyu ay wachacha nan infiaor Apo
Dios ay uy mangifiakia as nan maepangkep as nan atuna ay mangesarakan
as nan chiyuycha Gentil. Chumngorchantu!”
29 [Kun pay kenalen Pablo na, nak-ak nan chiyuycha Judio, ya nunsidlay
atuncha ay masososek.]
30 Nagyan hi Pablo hid-i as chuwa ay tawwun as nan afong ay ab-afiangana,
ya menangilina nan am-in ay inmuy kan hiya.
31 Enkaskasabana nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios ya in-
sursuruna nan maepangkep kan Apo Jesu Cristo. Naturud hiya, ya maid
nangepawpawa kan hiya as nan hanacha en-enatna.

† **28:27** Isa. 6:9-10

Nan Surat Pablo As Nan Chiyuycha
I-Roma
A. Nan Omona Ay Ammuwun Maepangkep Kan Pablo Ya Nan Sursuratna

Nan maepangkep as nan fiyag Pablo at mafiasa as nan liblu ay En-enat Nan Apostoles. As nan hana ay liblu, enpakaammon Lucas nan maepangkep as nan enmafurotan ya nunfiabfiaatan Pablo as nan uyna nun-ekaskasabaan ad Asia, Bitinia, Capadocia, Macedonia ya ad Acaya. Angkiay ya enpakaammon us Lucas nan enommat kan Pablo ay fiarud as nan chana umuyan ad Roma.

Babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo, infiaten Pablo nan ongor ay suratna as nan chiyuycha omaafurot. Nauycha nan sursuratna:

1. Nan suratna as nan chiyuycha i-Roma (A.D. 57-58)
2. Nan omona ay suratna as nan chiyuycha i-Corinto (A.D. 55)
3. Nan maekadwa ay suratna as nan chiyuycha i-Corinto (A.D. 56)
4. Nan suratna as nan chiyuycha i-Galacia (A.D. 40-49)
5. Nan suratna as nan chiyuycha i-Efeso (A.D. 60-62)
6. Nan suratna as nan chiyuycha i-Filipos (A.D. 62-63)
7. Nan suratna as nan chiyuycha i-Colosas (A.D. 60-62)
8. Nan omona ay suratna as nan chiyuycha i-Tesalonica (A.D. 50-52)
9. Nan maekadwa ay suratna as nan chiyuycha i-Tesalonica (A.D. 52-53)
10. Nan omona ay suratna kan Timoteo (A.D. 64-66)
11. Nan maekadwa ay suratna kan Timoteo (A.D. 67)
12. Nan suratna kan Tito (A.D. 64-66)
13. Nan suratna kan Filemon (A.D. 60-62)

B. Nan Omona Ay Ammuwun As Nan Nauy Surat

Nan nauy ay surat at insurat Pablo para as nan chiyuycha omaafurot kan Cristo ay wacha henan siyudad ay Roma. Nan nauy ay siyudad nan kaadachaan ay siyudad ad Italia, ya hena us nan kawad-an nan emperadorcha ay makali un “Caesar”.

Uray mu chaan pay inumchan hi Pablo ad Roma, wachacha challu nan omaafurot kan Cristo ay naamong hid-i ay nurpu ad Judea, Asia ya Africa. Wachacha us nan tapina kan chicha ay tanig ay i-Roma ay Gentil ay naetapi as nan chiyuycha enmafurot kan Cristo. Ongor chi layad Pablo ay mangfisita kan chicha ad Roma (1:10-11; 15:21-24) ta munsisinnurucha ya ta munfifinnachangcha. Kenalen Pablo ay penachasna ay umuy kan chicha (1:13), ngem narachaw hiya kiapú as nan ongor ay chununa ad Asia.

As nan nauy surat, laychun Pablo ay epakaammu as nan chiyuycha i-Roma ay maid poros tukún as kaesarakanan mu achi babaen as pammati kan Cristo yangkiay. Tay babaen as nan natuyana as nan koros at mawad-an nan tataku as chansa ay maesnop kan Apo Dios (3:21-22; 5:1-9). Uray mu ngachana nan atun nan taku ay mangepalintig as achorna, machusa challu hiya, tay chakus at nakafiasor, at nakekeddengan hiya ay matuy (7:14-24). Tay nan lintig at maid poros pannakafialina ay mangepalintig as taku (3:20-22).

Kun pay maepangkep kan chitaku, ad kasin, kaman chitaku kafusor kan Apo Dios (5:10). Ngem ad wani, kiapú as nan enat Jesus ay hiya nan pannakaachor takú kan Apo Dios, naiyesnop takú kan Apo Dios, ya naifilang takú as an-akna. Kiapú us kan Cristo, nawad-an takú as kalibfengan ay mangawag kan Apo Dios as “Ama” (8:15). Kiapú ta hiyana nan enatna para

kan chitaku babaen kan Cristo, enpakpakaasen Pablo ay osarun takú nan fiyag ya achor takú ay munserfi as nan Apo (12:1). Masapor fialiwan takú nan chiyuycha manangisiw ay panagfiyag takú, ya eparufus takú ay hi Apo Dios nan mangepafiarú as nan katataku takú ta ammuwun takú nan ustu ay laychun Apo Dios kan chitaku.

Kun pay maepangkep as nan chiyuycha Judio, as nan kapitulu 9-11, enlawlawag Pablo nan planon Apo Dios maepangkep as nan tukutukún ay nasyon asna's luta. Enpakaammuna ay nan nangachiyan nan chiyuycha Judio kan Cristo at achina kanan un maid at fiyagcha kan Apo Dios (11:1-6), tay hiyana nan sikud ay planuna ta nan chiyuycha Gentil at mawad-ancha as chansa ay maesnop kan Apo Dios (11:11), ya tay achi laychun Apo Dios ay wachay uray usa ay Judio winnu Gentil ay malitaw (11:30-32). Nan chiyuycha Judio at maepachongcha as nan chiyuycha panga ay senpak Apo Dios. O, enatna na ta wachay somaliping as fiarú ay panga ay munfunga as ongoongor (11:17-24). Ad wani, maid paspasikun Apo Dios as Judio winnu fiakun Judio, tay nan chiyuycha yangkiay omafurot kan Cristo nan maekari ay munfialin as an-akna.

Wacha challu nan kaesarakanan nan chiyuycha Judio. Mu omafurotcha kan Cristo, maetapichantu as nan pamilyan Apo Dios ay hiyasa challu nan sikud ay enkaren Apo Dios kan Abraham ad pus-uy. Isunga uray Judio winnu Gentil at kun usa nan Amacha ya mangesarakan kan chicha. As nan munfiangchantu Cristo Jesus ay mangara as nan tatakuna, maetapi takú am-in kiapú as nan pammati takú kan hiya (1:16-17).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-17
Nan Kiapúna Ay Masapor Chi Takuy Kaesarakanan 1:18-3:20
Nan Kenalintig Apo Dios 3:21-4:25
Nan Fiarú Ay Fiyag Kan Cristo 5:1-8:39
Nan Maepangkep As Nan Chiyuycha Judio 9:1-11:36
Nan Panagfiyag Nan Chiyuycha Omaafurot Kan Cristo 12:1-15:13
Nan Nun-ekaskasabaan Pablo 15:14-33
Nan Chiyuycha Anongos Ay Pakomosta 16:1-27

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay usa ay fiabfiaarun Cristo Jesus. Piniliyak kan Apo Dios as apostolna, ya chinutokanak ay mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag ay nurpu kan hiya.

2 Nan nauy Ammay ay Chamag at enkaren Apo Dios ad pus-uy ya naisurat as nan Kalen Apo Dios babaen as nan chiyuycha pomapadtuna.

3 O, nan nauy Ammay ay Chamag at maepangkep as nan Anak Apo Dios ay hi Apo takú ay Jesu Cristo. Mu maepangkep as nan katatakuna at nurpu hiya as nan kianak Ari David.*

4 Mu maepangkep as nan nasantowan ay kenadiosna, naepaila ay hiya nan mannakafialin ay Anak Apo Dios babaen as nan nangtakuwan Apo Dios kan hiya manipud as nan utúy.

5 Babaen kan Cristo, inchat Apo Dios nan grasyana kan ha-un, at nunfial-inunak as apostol ay uy mangawis as nan tataku henan am-in ay nasyon ta afurotuncha ya tongparuncha hi Cristo ta maichayaw koma hiya in-inkiana.†

---

* **1:3** Nan maepangkep as nan “karen Apo Dios” at maila as nan nauycha ay liblu: 2 Sam 7:12-16; Sal. 89:3-24; 132:17; Isa. 11:1-5; Jer. 23:5-6 † **1:5** Ara. 22:21; 26:15-18; Gal. 1:1

6 Uray chakayu ay wacha hesa ad Roma at naetatapi kayu us as nan tataku
ay enayakian Apo Dios ay makius-usa kan Jesu Cristo.
7 Isunga nauy nan suratku kan chakayu am-in hesa ad Roma ay laylaychun
Apo Dios ya pinilina ay munfialin as tatakuna.
Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya‡ ya natalna ay
numnum ay nurpu kan Apo Dios ay Ama takú ya kan Apo Jesu Cristo.

Nan Munlaychan Pablo Ay Umuy Ad Roma

8 Nan omona ay ifiakiak at babaen as nan enat Jesu Cristo, munyamanak
kan Apo Dios kiapú kan chakayu am-in, tay nan chamag maepangkep as nan
pammatiyu at naammuwan henan am-in ay lukiar asna's luta.
9 Hi Apo Dios ay chak munserserfiyan as nan am-in ay numnumku ay
mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan Anakna at
paneknekana ay as nan am-in ay munkarkararakiak, chak ekarkararakian
chakayu.
10 Chak chawchawatun kan Apo Dios ay mu eparufusna at makaaliyak
challu hesa ay mangfisita kan chakayu. Tit-iwa ay nafiayag ay laraychok ay
mangfisita kan chakayu.
11 Tay ongor chi layadku ay mangfisita kan chakayu ta ifingayku kan
chakayu nan nurpu as nan Espiritu Santo ay bendisyon ay mangepapigsa as
nan pammatiyu.
12 Nan laychok ay kanan at munpepennapigsa takú am-in as pammati.
Mafiadnganak kiapú as nan mangil-ak as nan pammatiyu ya mafiadngan
kayu us babaen as nan pammatek.
13 Chakayu ay iib-a, laychok ay epakaammu kan chakayu ay namen ongor
ay plenanok ay uy mangfisita kan chakayu, ngem inkiana ad wani, wacha
nan cha mamaspas-iw kan ha-un. Laraychok ay omali hesa ta wacha us
komay awisok kan chakayu ay omafurot ay kaman as nan enommat as nan
chiyuycha Gentil henan tapina ay il-ili.
14 Wachay libfengku ay uy mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag as
nan am-in ay karasen chi tataku. O, wachay libfengku as nan chiyuycha
nangangatu winnu ap-apud ay tataku, ya as nan chiyuycha nakaachar ya
chaan nakaachar.
15 Isunga laraychok ay mangekasaba as nan Ammay ay Chamag kan
chakayu us hesa ad Roma.

Nan Pannakafialin Nan Ammay Ay Chamag

16 Achiyak poros mafiain ay mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag,
tay hiyana nan kail-an nan pannakafialin Apo Dios ay mangesarakan as
nan am-in ay omafurot. Nan nauy ay chamag at naekasaba on-ona as nan
chiyuycha Judio, angkiay ya as nan chiyuycha Gentil.
17 Tay babaen as nan nauy Ammay ay Chamag at maammuwan takú nan
atun Apo Dios ay mangifilang as nan tataku as nalintig as nan mangiilana.
Nan nauy ay kenalintig at maifisar as nan pammati yangkiay, kaman as nan
naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Nan taku ay infilang Apo Dios as nalintig babaen as nan pammatina at
wacha kan hiya nan fiyag ay maid patingkiana."§

Nan Am-in Ay Tataku At Fumafiasorcha

18 Hi Apo Dios ad chaya at enpakaammuna ay chusauna nan am-in ay achi
omafurot kan hiya ya nan am-in ay mangekamkaman as mangotettet. Tay

‡ **1:7** Nan laychun ay kanan nan "grasya" at bendisyon winnu maid maepachongan ay layad ya kenaanos, ya fiachang Apo Dios kan chitaku. § **1:17** Hab. 2:4; Gal. 3:11; Heb. 10.38

nan chiyuycha mangekaman as mangotettet at epapawachay maepakaammuwan nan kenatit-iwa maepangkep kan hiya.*
19 Tay nan mafialin ay maammuwan maepangkep kan Apo Dios at naraka
ay maammuwan, tay hi Apo Dios challu nan nangepakaammu kan chicha.
20 Tay nunlapu as nan nafiayangan nan nauy luta at naraka ay maawatan
nan tataku nan maepangkep as nan kenadiosna ya pannakafialina ay maid
patingkiana uray mu achi maila hiya, tay maila as nan finayangna. Isunga
maid panforcha ay achi mangammu as nan kenatit-iwa.
21 Tay uray aammucha ay wacha hi Apo Dios at kinukuratcha challu ay achi
munchayaw ya munyaman kan hiya ay Dios. Ngem kun at nan numnumcha
at nunfialin as maid kotokna, isunga ngenmongot as solet nan numnumcha.
22 Chacha kankanan un masilibcha, ngem nunfialincha met as maid am-
ammucha.
23 Tay nan chinaychayawcha at fiakun hi Apo Dios ay achi matmatuy, ngem
kun at nan enam-ammaancha ay didiosen ay kaman ilan chi taku ay matuy,
kossel, animar, winnu munkadkachap ay finayang.†
24 Isunga inukiay Apo Dios chicha ay cha ud-ay mangekamkaman as
manangotettet ay mawawacha as nan numnumcha ay laylaychuncha. O,
inukiay Apo Dios chicha ta atuncha nan am-in ay karasen chi kafiafiain ay
chacha atuatun as nan tunggal usa.
25 Hiyachi nan chacha at-atun, tay chinukkiancha nan kenatit-iwa
maepangkep kan Apo Dios ta nan kinukutum nan afurotuncha. Tay nan
chinaychayawcha ya nan nunserserfiyancha at as nan chiyuycha finayang
Apo Dios, fiakun hi Apo Dios ay fumafiayang. Hi Apo Dios yangkiay nan
wachay kalibfengana ay maichaychayaw in-inkiana! Amen.
26 Kiapú as sa, inukiay Apo Dios chicha ay mangekamkaman as nan
kafiafiain ay laylaychun nan achorcha. Uray nan fianafiai at senokatancha
nan ustu ay mangepapasan as lachok, ya kuncha at epapas nan lachokcha as
nan pachongcha ay fianafiai.
27 Kaman us nan lanaraki at chinukkiancha nan layadcha as nan fianafiai,
ya kuncha at epapas nan assi ay lachokcha as nan pachongcha ay lanaraki.
Isunga ekaruchantu nan chusa ay maifiakiay as nan kaiisiw ay en-enatcha.
28 Kiapú ta chaancha finigfig hi Apo Dios, inukiay Apo Dios chicha ay
mangnumnum as mangotettet ay cha atuatun, at hiyasa nan mangeka-
manancha as manangotettet ay achicha koma atun.
29 Kanayon ay chacha at-atun nan am-in ay ilan chi kenamangisiw, kena-
mangotettet, kenaakum ya kenamanang-abkor. Nangapposcha, pomapatuy-
cha ya mannakisumsumacha, nunkasikapcha, munplanucha ay mamalikiat
as pachongcha ay taku, omekak-alicha,
30 nangossotcha, ya ingoruncha hi Apo Dios. Maid rispitucha as uray
ngachana ay taku, nunkapangascha ya nachayiwcha. Kanayon ay munnum-
numnumcha as tapina ay ilan chi mangotettet ay atuncha, ya achicha poros
chumngor as nan chanakchakorcha.
31 Maid poros ammay as numnumcha ya achicha poros mapiyar ay tataku.
Maid layadcha ya sug-angcha as nan iib-acha.
32 Uray aammucha nan lintig Apo Dios ay machusa in-inkiana nan cha
mangekamkaman as assisid-i, chacha pay laing iturturuy ay mangekaman.
Fiakun yangkiay chachi, tay munlagsakcha mu unuchun nan tapina ay
tataku nan cha mangekamkaman as assisid-i.

* **1:18** Sal. 14:1; 53:1; 73:11; Rom. 1:25; 2:15 † **1:23** Sal. 106:20; Isa. 46:1-7

2

Nan Atun Apo Dios Ay Mun-okóm

1 Isunga chakayu ay oomsot, maid poros maepanforyu uray ngachana nan
katatakuyu mu okomúnyu nan tapina, tay chayu us challu ekamkaman nan
chacha at-atun. As nan chayu mangok-okomán kan chicha, nan achoryu
challu nan chayu ok-okomún.
2 Ammu takú met ay nalintig ya ustu nan atun Apo Dios ay mangokóm as
nan tataku ay mangekamkaman as assisid-i ay mangotettet.
3 Isunga mu okomúnyu nan chiyuycha mangekamkaman as assisid-i ay
manangotettet, ya assisid-i us challu nan chayu at-atun, ay kananyu un
maelayawanyuntu nan manusaan Apo Dios kan chakayu?
4 Figfikunyu met nan ongor ay fiachang ya tata-un Apo Dios kan chakayu.
Ammuyu met ay nan hana ongor ay kenaammay Apo Dios kan chakayu nan
mangetoróng kan chakayu ay munfiafiawi as nan fiasfiasoryu.
5 Nan kenatit-iwana at kunyu challu patatangkenun chi numnumyu ya
achiyu laychun ay munfiafiawi. Isunga chayu tapitapiyan nan chusayu as
nan urkiw ay manusaan Apo Dios as nan chiyuycha achi omaafurot. As nan
hana ay urkiw, maila nan ustu ay atun Apo Dios ay mun-okóm.
6 Tay gun-gunaanantu nan am-in ay tataku ay maiyunud as nan en-
enatcha.*
7 Nan tataku ay mangepapasnek ay mangekaman as ammay ya man-
giturturuy ay manganap as kaichayawancha ay murpu kan Apo Dios ya
manganap as nan pannakawayawayacha as nan utúy at ichat Apo Dios kan
chicha nan fiyag ay maid patingkiana.
8 Ngem nan tataku ay nangekot ya achicha laychun ay mangtongpar as nan
kenatit-iwa, ngem kuncha at ekaman chi manangotettet as nan mangiilan
Apo Dios at chusauntu Apo Dios chicha as makasolet.
9 Awni at munlikiat ya malilifok nan am-in ay mangekamkaman as man-
gotettet, kaskasin nan chiyuycha Judio ya uray nan chiyuycha Griego.
10 Ngem nan tataku ay mangekamkaman as ammay at ichattu Apo Dios
nan talna ya kaichayawan kan chicha, kaskasin nan chiyuycha Judio ya uray
nan chiyuycha Gentil.
11 Tay hi Apo Dios at mapapchong nan atuna as nan mun-okomana.†
12 O, am-in ay finmasor at maisiyancha kan Apo Dios ta machusacha in-
inkiana. Nan chiyuycha Gentil ay achi nangammu as nan Lintig Moises at
achi ifisar Apo Dios nan ekeddengna ay chusacha as nan hana ay Lintig. Kun
pay nan chiyuycha Judio ay nangammu as nan Lintig Moises at ifisar Apo
Dios nan ekeddengna ay chusacha as nan hana ay Lintig.
13 Tay fiakun nan chiyuycha munchungchungor yangkiay as nan Lintig
nan ifilang Apo Dios as nalintig as nan mangiilana, ngem kun at nan
chiyuycha manongtongpar as nan lintigna.
14 Uray achi ammon nan chiyuycha Gentil nan Lintig ay naichat kan
Moises, mu maiyunud challu nan panagfiyagcha as nan hanacha filfilin as
nan Lintig ay ansa, naepaila ay kaman lintig kan chicha nan numnumcha.
O, assesa challu uray maid kan chicha nan hana naisurat ay lintig.
15 Epailacha babaen as nan chacha ekamkaman ay wacha as numnumcha
nan infilfilin nan Lintig. Nan numnumcha us nan mangepaneknek kan
chicha mu ustu winnu achi ustu nan chacha at-atun.
16 Assesa nan ommat as nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan am-
in babaen kan Jesu Cristo. O, okomúntu Apo Dios nan am-in ay tataku uray

* **2:6** Sal. 62:12; Prov. 24:12 † **2:11** Deut. 10:17; Ara. 10:34; Efe. 6:9

nan chaan naam-ammuwan ay wacha as numnumcha. Hiyana us nan chak ifiagfiakia as nan chak mangekaskasabaan as nan Ammay ay Chamag.‡

Nan Chiyuycha Judio Ya Nan Lintig

17 Chakayu ay iib-ak ay Judio, figfikunyu met kayman ay Judio kayu, ya
muntalek kayu ay esarakan chakayu kan Apo Dios kiapú as nan chayu
manongtongparan as nan Lintig ay inchatna kan Moises. Chayu us epang-
pangas ay tatakon Apo Dios chakayu.
18 Kananyu us un ammuyu nan laychuna ay atunyu ya naraing kayu ay
munpili as kaammayan, tay enacharyu nan Lintig.
19 Siguradu kayu pay ay chakayu nan mangisuru as nan tataku ay nunka-
furag as nan maepangkep kan Apo Dios ta masilawan nan ngongot ay
numnumcha.
20 Kananyu un kafiaelanyu ay manukun ya mangisuru as nan tataku ay
kaman ongong-a ay achi nangammu as nan kenatit-iwa. Kananyu chi, tay
nan munnunumnumyu at ammuyu nan lintig Apo Dios ay kawad-an nan
am-in ay kenasilib ya kenatit-iwa. Ngem achiyu met ammu.
21 Mu hiyasa ay chakayu nan mangisursuru as nan tapina, adchi ngarud
t'uyyu achi isuruwan nan mismu ay achoryu? Chayu met ekaskasaba kan
chicha un achicha mangak-akiw, at adchi t'uy kayu cha mangakiw?
22 Chayu isursuru ay achicha umiwet, at adchi t'uy kayu cha umiwet?
Achiyu met kayman laraychun ay chaychayawun nan chiyuycha didiosen,
ngem sungsungkop kayu met as nan templocha ay mangakiw as nan chiyuy-
cha wacha hid-i.
23 Chayu epangas ay wacha kan chakayu nan lintig Apo Dios, ngem chayu
met ifiafiain hi Apo Dios babaen as nan chayu manglablabsingan as nan
hana ay lintig.
24 Tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,

"Nan chiyuycha Gentil at chacha munkarkali as maifusor kan Apo Dios kiapú
kan chakayu ay Judio."§

25 Wacha met chi kotok nan nasugyatananyu mu tongparunyu nan lintig
Apo Dios. Ngem mu achiyu tongparun, maid kotokna, tay kaman kayu as
nan chiyuycha Gentil ay fiakun tatakon Apo Dios.
26 Kaman us as nan chiyuycha Gentil, uray chaancha nasugyatan, ngem
mu tongparuncha nan lintig Apo Dios, ifilang Apo Dios chicha as tatakuna,
tay infilangna chicha as nasugyatan as nan numnumcha.
27 Isunga chakayu ay Judio, uray nasugyatan kayu as nan achoryu ya
wacha kan chakayu nan naisurat ay lintig Apo Dios, mu chayu pay laing
lablabsingun nan hana ay lintig at maokóm kayuntu ta machusa kayu. O, nan
chiyuycha Gentil ay chaan nasugyatan ngem chacha challu tongtongparun
nan lintig at chicha nan mangepaneknek as nan fiasfiasoryu.
28 Tay nan tit-iwa ay tatakon Apo Dios at fiakun taku ay naiyanak as nan
Judio ya nasugyatan ay mamaila ay maekaman as nan achor.
29 Ngem nan tit-iwa ay Judio at nan taku ay nafiarfialiwan nan numnumna
babaen as nan Espiriton Apo Dios, fiakun nan mangtongparan as nan sugyat.
Nan assena ay taku at fiakun nan pachongna ay tataku nan mangichayaw
kan hiya, ngem hi Apo Dios.

---

‡ **2:16** Mat. 25:31-36; Jn. 5:22; Ara. 17:30-31; 2 Co. 5:10 § **2:24** Isa. 52:5; Ezek. 36:22

3

Nan Maepangkep As Nan Chiyuycha Judio (Rom. 9:4, 5)

1 Uy at wachay manarudsud un mu hiyasa ngarud, anan kotok ngay chi kenaJudiomi? Winnu anan kotok nan nasugyatananmi?
2 O, ong-ongor met nan kotok nan kenaJudio. Omona, entalek Apo Dios kan chitaku nan enpaisuratna ay kali.
3 Tit-iwa ay wachacha nan Judio ay achi mapiyar, ngem ay kun laychun tosa ay kanan at achi us mapiyar hi Apo Dios ay mangtongpar as nan enkarina?
4 Fiakun hiyasa nan laychuna ay kanan! Tay uray nangutum am-in ay tataku at achi poros mafialin ay munkutum hi Apo Dios.* Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Mu munkalika Apo Dios, maammuwan ay ustu nan cham kankanan. Mu wachay mangepafiasor kan he-a, achika mafialin ay maamis."†
5 Ngem mu nan mangotettet ay cha takú ekamkaman at narawag ay epailana nan kenalintig Apo Dios, ngachana nan maifiakia takú? Ay kun achi nalintig hi Apo Dios ay manusa kan chitaku? (Hiyana nan cha kankanan nan tapen nan tataku.)
6 Achi! Tay mu achi nalintig hi Apo Dios, anan atuna ay mang-okóm as nan am-in ay tataku?
7 Ngem mafialin ay wachacha nan mangarkali, "Mu kiapú as nan kenangutumku at kaskasin maila nan kenatit-iwan Apo Dios ya nan kaichayawana, adchi ngay t'uyak pay laing makeddengan ay machusa?"
8 Nan tataku ay mangarkali as sa at kamancha cha kanan, "Atun takú nan mangotettet ta fomoknag nan ammay."
Tit-iwa ay wachacha nan tataku ay mangarkali un hiyana kanu nan insurok, ngem achi tit-iwa sa. Libfengna ngarud ay machusachantu.

Maid Nalintig As Nan Sangwanan Apo Dios

9 Ngachana ngarud nan maifiakia takú? Ay kaskasin ammay nan kasasaad nan Judio as nan mangiilan Apo Dios mu nan Gentil? Achi! Tay infiafiakiak met ay am-in ay tataku, Judio man winnu Gentil at cha etortorayan chi fiasor.
10 Tay hiyana challu nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Maid poros uray usa ay taku as nalintig.
11 Maid makaawat ay ustu as nan maepangkep kan Apo Dios, ya maid manganap ay mangam-ammu kan hiya.
12 Chinukkiancha am-in hi Apo Dios, isunga nunfialincha as tataku ay maid kotokcha. Maid uray usa ay mangekaman as ammay."‡
13 "Nan tapakcha at kaman as nan nanatkafian ay lufok ay mun-akub, tay manangotettet nan chacha kankanan."§
"Osaruncha nan chilacha ay mangallilaw as pachongcha ay taku, ya nan chacha kankanan at chumachael ay kaman as nan puwison chi urug."*
14 "Kanayon ay chacha mun-itudtuchor ya finufungat chi chacha kankanan."†
15 "Malanlannigwatcha ay uy pomatuy."‡
16 "As nan kumpurmi ay ay-ayancha at wachay chachaeluncha ya panunun-guwuncha."§

---

* **3:4** Deut. 4:23-27; 28:58-62; 2 Tim. 2:11-13 † **3:4** Sal. 51:4 ‡ **3:12** Sal. 14:1-3; 53:1-3; 143:2; Prov. 20:9; Ecl. 7:20; Rom. 3:23 § **3:13** Sal. 5:9 * **3:13** Sal. 140:3 † **3:14** Sal. 10:7 ‡ **3:15** Isa. 59:7-8 § **3:16** Sal. 36:1

17 “Maid poros ammucha ay makekappia as nan pachongcha ay tataku.”*
18 “Achicha us ammu ay munchaychayaw kan Apo Dios.”†
19 Hiyasa nan naisurat as nan Kalen Apo Dios. Ad wani, ammu takú ay
am-in ay naisurat ay Lintig Apo Dios at naichat ta tongparun nan chiyuycha
naichatana. Isunga achi mafialin ay munpanfor nan uray ngachana ay taku
ay mangali un maid fiasorna, ya nan muntongparana at okomún Apo Dios
nan am-in ay tataku.
20 Tay maid taku as ifilang Apo Dios as nalintig kiapú as nan chana manong-
tongparan as nan lintig. Naichat yangkiay nan lintig ta mangammuwan nan
taku ay hiya at wachay fiasorna.

Nan Atun Apo Dios Ay Mangifilang As Nan Taku As Nalintig

21 Ngem ad wani, naepakaammu nan atun Apo Dios ay mangifilang as
nan tataku as nalintig as nan mangiilana, ngem fiakun kiapú as nan chacha
manongtongparan as nan lintigna. Nan nauy planuna at penaneknekan
challu nan Lintig Moises ya nan chiyuycha pomapadtu.
22 Ifilang Apo Dios as nalintig nan tataku kiapú as nan pammaticha kan
Jesu Cristo, tay mapapchong nan atuna as nan uray ngachana ay taku.
23 Tay am-in ay tataku at finmasorcha, at kinmurangcha‡ as nan panang-
aprobar Apo Dios kan chicha.§
24 Ngem kiapú as nan grasyan Apo Dios ay inchatna kan chitaku, ifilangna
chitaku as nalintig babaen as nan nangwayawayaan Cristo Jesus kan chi-
taku.
25 Infiaor Apo Dios hi Jesu Cristo ay matuy ta ekarona nan chusan nan
fiasfiasor takú babaen as nan enmayas ay charana. Kiapú ta hiyasa, mafialin
takú ay mapakawan as nan fiasfiasor takú mu omafurot takú kan hiya. Enat
Apo Dios chi ta epailana nan kenalintigna ay mun-okóm. O, nalintig hi Apo
Dios uray kuna enan-anosan nan fiasfiasor nan tataku ad pus-uy ya chaana
chinusa ay dagus chicha.
26 Ngem ad wani, enpailana ay chaana liniwliw-an nan chiyuycha fiasfia-
sor, ngem kuna at entapi as nan fiasfiasor ay senakfiatan Jesus as nan koros.
O, nalintig hi Apo Dios as nan mangifilangana as nan am-in ay tataku as
nalintig kiapú ta omafurotcha kan Jesus.
27 Ad wani, ay mafialin ay epangas takú nan kenalintig takú? Achi! Tay
fiakun as nan manongtongparan takú as nan lintig nan maifilangan takú as
nalintig, ngem babaen yangkiay as nan pammati takú kan Cristo.
28 Tay afurotun takú ay babaen as nan pammati yangkiay nan maifilangan
nan taku as nalintig as nan mangiilan Apo Dios, ya fiakun as nan manong-
tongparan as nan lintig.
29 O, fiakun yangkiay nan chiyuycha Judio nan nakin Dios kan Apo Dios,
ngem kun at nan am-in ay mawawachay pammaticha kan Jesus, uray Judio
winnu Gentil.
30 Kiapú ta us-usa hi Apo Dios, ifilangnantu nan chiyuycha Judio ya uray
nan chiyuycha Gentil as nalintig ay maiyunud as nan pammaticha kan Apo
Jesus.
31 Mu hiyasa, ay nan laychuna ay kanan at maichun takú nan lintig kiapú
ta omafurot takú kan Apo Jesus? Achi! Tay mu omafurot takú kan Jesu Cristo,
kaskasin takú tongparun nan lintigna.

---

* **3:17** Isa. 59:7-8 † **3:18** Sal. 36:1 ‡ **3:23** Rom. 3:12 § **3:23** Nan usa ay laychun nan nauy ay kanan at hiyana: “Tay finmasor takú am-in ya achawwi takú as nan panangesarakan Apo Dios kan chitaku.”

4

Nan Naifilangan Abraham As Nalintig (Gal. 3:6-10)

1 Ngachana nan maifiakia takú maepangkep kan Abraham ay nurpuwan
chi kianak takú ay Judio. Ngachana nan kiapúna as naifilangana as nalintig?
2 Mu nan en-enatna nan kiapúna as nangifilangan Apo Dios kan hiya as
nalintig ay taku, wacha komay epangasna. Ngem fiakun sa, tay nan kenatit-
iwana at maid mafialina ay epangas as nan sangwanan Apo Dios.
3 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, "Enafurot
Abraham nan infiakian Apo Dios, isunga infilang Apo Dios hiya as nalintig."*
4 Mu munlagfu nan taku, achi takú ifilang as kinchawna nan lagfuna, ngem
kun at sokat chi forayna.
5 Mu achi idnuwan nan taku nan kaesarakanana ngem kun at muntalek
kan Apo Dios ay mangekeddeng as nan fumafiasor as nalintig, nan pam-
matina nan kiapúna as mangifilangan Apo Dios kan hiya as nalintig.
6 Hiyana us nan laychun Ari David ay kanan as nan nangaliyana un
nakiasat nan taku ay ifilang Apo Dios as nalintig as nan mangiilana, fiakun
kiapú as nan en-enatna.†
7 Nauy nan kenalen David, "Nakiasat nan taku ay penakawan Apo Dios ya
nakaan nan fiasfiasorna.
8 Nakiasat nan taku ay keneddengan Apo Dios as maid fiasorna."‡
9 Ay nan kenakiasat ay anna at para as nan chiyuycha Judio yangkiay
ay nasugyatan? Fiakun! Para us as nan chiyuycha Gentil uray chaancha
nasugyatan. Numnumun takú kasin nan naisurat as nan Kalen Apo Dios
maepangkep kan Abraham ad pus-uy ay infilang Apo Dios as nalintig ay taku
ay maifisar yangkiay as nan pammatina.
10 Kaatna nan enommatan tona? Ay as nan narpasanana ay nasugyatan
winnu as nan chaana pay nasugyatanan? As nan chaana pay laing nasugy-
atanan, fiakun as nan narpasan nan nasugyatanana.
11 Nunpasugyat hiya as nan naawni, ya nan pannakasugyatna nan sinyar
ay mangepaneknek ay infilang Apo Dios hiya as nalintig ay taku babaen
as nan pammatina as nan chaana pay nasugyatanan. Isunga hiya nan
pannakaaman nan am-in ay omaafurot ay keneddengan Apo Dios as nalintig
uray chaancha nasugyatan.
12 Hi Abraham us nan pannakaaman nan chiyuycha Judio ay chicha
nan chaan yangkiay nasugyatan, ngem turturachuncha us nan pammaten
Abraham as nan chaana pay laing nasugyatanan.

Nan Enkaren Apo Dios Kan Abraham

13 Enkaren Apo Dios kan Abraham ya as nan kianakna ay chicha nan man-
awid henan nauy lufong. Ngem enkaren Apo Dios na ay chaan naiyunud as
nan nanongtongparan Abraham as nan lintig, ngem kun at naiyunud as nan
pammatina ay nan nunfianakiana at infilang Apo Dios hiya as nalintig.§
14 Tay mu maichat nan enkaren Apo Dios as nan chiyuycha yangkiay
manongtongpar as nan lintig at maid ngarud kaosaran nan pammati, ya
maid kotok nan enkaren Apo Dios.
15 Tit-iwa ay kiapú ta cha labsilabsingun nan tataku nan lintig, nan
munfianakiana at keddengan Apo chicha ay machusa. Ngem as nan tukún
ay fianag, mu maid lintig, maid us munlabsing.

---

* **4:3** Gen. 15:6; Gal. 3:6; San. 2:23 † **4:6** Efe. 2:8 ‡ **4:8** Sal. 32:1-2 § **4:13** Gen. 12:2-3; 17:4-22; 18:16-19; Rom. 8:16-17; Gal. 3:29

16 Isunga nan enkaren Apo Dios at matongpar yangkiay as nan tataku ay
omafurot kan hiya ta maifisar as nan grasyana. Tay mu as nan grasyana
nan kaifisarana, siguradu ay matongpar kan chitaku am-in ay maifilang as
kianak Abraham. O, matongpar sa fiakun yangkiay as nan chiyuycha Judio
ay nangammu as nan lintig, ngem as nan am-in us ay omafurot ay kaman
kan Abraham. Tay hi Abraham at hiya nan pannakaama takú am-in.
17 Tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, "Munfi-
alinok he-a as pannakaaman chi ongor ay tataku henan ongor ay nasyon."*
Natongpar chi, tay hi Abraham nan pannakaama takú am-in as nan mangi-
ilan Apo Dios. Hi Apo Dios ay enab-afurotna at wachay pannakafialina ay
mangtaku as nan nunkatuy ya mangepawacha as maid.
18 Enafurot Abraham ay matongpar nan enkaren Apo Dios kan hiya, uray
kaman achi mafialin ay matongpar nan nenamnamana. O, naifilang hi
Abraham as pannakaaman chi tataku henan ongor ay nasyon ay maifisar
as nan enkaren Apo Dios kan hiya, "Kaman as nan taraw nan filang nan
kianakmu."†
19 Chaan poros kenmapuy nan pammaten Abraham as nan nangnumnu-
mana ay kiayud hinkiasot chi tawwuna, ya hi Sara ay asawana at fiasig.
20 Inturturuyna ay enmafurot ya chaan us nunchuwachuwa ay tongparun
Apo Dios nan nauy enkarina kan hiya. Kun at kaskasin pinmigsa nan
pammatina, ya chinaychayawna hi Apo Dios.
21 Chaan poros nunchuwachuwa hiya ay kafiaelan Apo Dios ay mangtong-
par as nan enkarina.
22 Isunga kiapú as nan hana pammaten Abraham, infilang Apo Dios hiya
as nalintig ay taku.
23 Nan nauy naisurat ay kali ay kanana un infilang Apo Dios hiya as nalintig
at chaan naisurat para kan Abraham yangkiay,
24 ngem naetapi takú us. Tay hi Apo Dios ay nangtaku kan Apo takú ay Jesu
Cristo manipud as nan utúy at ifilangna us chitaku ay omafurot kan hiya as
nalintig.
25 Inpurang Apo Dios hi Jesus ay matuy kiapú as nan fiasfiasor takú, ya
tenakuna hiya manipud as nan utúy ta maifilang takú as nalintig as nan
mangiilana.‡

5

Nan Munfianakian Nan Maifilangan Nan Taku As Nalintig

1 Isunga kiapú ta infilang chitaku kan Apo Dios as nalintig babaen as nan
pammati takú, nakekappia takú kan hiya babaen as nan enat Apo takú ay
Jesu Cristo.
2 O, babaen kan hiya, naetapi takú as nan grasyan Apo Dios ay cha takú
kiankianasun ad wani. Munlagragsak takú ngarud, tay namnamaun takú
ay makelak-am takú as nan kaichayawan Apo Dios.
3 Fiakun yangkiay chachi as munlagragsakan takú, ngem munlagragsak
takú us as nan liglikiat takú, tay ammu takú ay nan likiat at lumuwunay
anos.*
4 O, mu maanosan takú nan likiat, epailan Apo Dios nan panang-aprobarna
kan chitaku. Isunga namnamaun takú ay matongpar nan planon Apo Dios
para kan chitaku.

---

* **4:17** Gen. 17:5 † **4:18** Gen. 15:5 ‡ **4:25** Isa. 53:4-5; 1 Co. 15:17; 2 Co. 5:15; Gal. 2:20 * **5:3** Jn. 16:33; San. 1:2-4, 12

5 Nan nauy ay namnama takú at achi omepadismaya, tay ammu takú ay
matongpar babaen as nan Espiritu Santo ay inchat Apo Dios kan chitaku, tay
chana eparpalekna kan chitaku nan ongor ay layad Apo Dios.†
6 O, enpailan Apo Dios nan kenaongor nan layadna kan chitaku, tay as nan
ustu ay timpu ay pinilen Apo Dios ya as nan kamaid pay laing nan kafiaelan
takú ay mangekaman as nan laychun Apo Dios, natuy hi Cristo para kan
chitaku ay fumafiasor.
7 Nalikiat ay anapun chi usa ay taku ay matuy para as nan mangtongpar as
nan lintig. Ma-afialin ay wachay naturud ay matuy para as nan ammay ay
taku.
8 Ngem enpailan Apo Dios nan kenaongor nan layadna kan chitaku, tay as
nan cha takú pay laing fumasfiasoran, natuy hi Cristo para kan chitaku.
9 Isunga mu chakus chitaku infilang kan Apo Dios as nalintig ay tataku
babaen as nan charan Cristo ay enmayas as nan natuyana, siguradu ay
esarakan chitaku kan Cristo as nan munchusaan Apo Dios.
10 Tay mu infilangna chitaku as kiakiayyumna babaen as nan natuyan nan
Anakna as nan timpu ay kafusor chitaku pay laing kan Apo Dios, kaskasin
takuntu maesarakan babaen as nan matatakuwan Cristo, tay chakus takú
nakekappia kan Apo Dios.
11 Ngem fiakun yangkiay chi as namnamaun takú, tay uray ad wani at
munlagragsak takú kiapú as nan makekadkadwaan takú kan Apo Dios
babaen kan Apo takú ay Jesu Cristo ay nangepakappia kan chitaku kan Apo
Dios.

Nan Nuntongparan Nan Enat Chin Adan Ya Nan Enat Cristo (Gen. 3:6; 1 Co. 15:22, 45)

12 Ammu takú ay finmasor chin Adan ad pus-uy, at hiyachi nan nunla-
puwan chi fumasfiasoran chi tataku. Kiapú as nan fiasor Adan, nakedden-
gan hiya ay matuy. Isunga nunlapu as nan hiyachi, am-in ay tataku at
matuycha, tay finmasorcha am-in.
13 As nan chaan pay nangichatan Apo Dios as nan lintigna kan Moises,
finmasor challu nan tataku. Ngem nan fiasfiasorcha at chaan naifilang as
nunlablabsingancha as nan lintig.
14 Ngem uray chaancha lenablabsing nan usa as nan filfilin Apo Dios ay
kaman as nan finmasoran Adan, ammu takú ay wacha challu nan fiasfiasor-
cha. Ammu takú na, tay nunlapu as nan timpon Adan inkiana as nan timpon
Moises, natunatuycha nan tataku.
Hi Adan at wacha nan maepachongana kan Cristo ay chaan pay naiyanak
asna's luta as nan timpon Adan. Nan enatcha ay chuwa at wacha nan
nunfianakiancha as nan am-in ay tataku.
15 Ngem achi munpachong nan enatcha ay chuwa, tay nan grasyan Apo
Dios ay inchatna babaen kan Cristo at ongor nan natkunana as nan enommat
kiapú as nan fiasor Adan. Tay kiapú as nan fiasor nan usa ay ansa, am-in ay
tataku at nakeddengancha ay matuy. Ngem ong-ongor as solet nan grasyan
Apo Dios, ya kaman us as nan inchatna as nan am-in ay tataku babaen as nan
grasyan nan usa ay hi Jesu Cristo.
16 Nan usa us ay achi munpachongan nan ichat Apo Dios ya nan nun-
tongparan nan usa ay fiasor nan usa ay taku at hiyana: Am-in ay tataku
at nakeddengancha ay machusa. Ngem babaen as nan grasya ay inchat
Apo Dios, am-in ay tataku at mafialincha ay mapakawan as nan ongor ay
fiasfiasorcha ya maifilangcha as nalintig as nan mangiilan Apo Dios.

† **5:5** Joel 2:28-29; Ara. 2:17; 10:45

17 Tit-iwa ay masapor matuy nan am-in ay tataku kiapú as nan fiasor
nan us-usa ay taku, ngem am-ammay as solet nan nuntongparan nan enat
nan usa ay taku ay hi Jesu Cristo. Tay babaen kan hiya, am-in ay mang-
awat as nan ongor ay grasyan Apo Dios ya nan inchatna ay kenalintig at
matakuchantu in-inkiana, ya maetapicha kan Cristo henan muntorayana.
18 Isunga kiapú as nan us-usa ay fiasor nan usa ay taku, am-in ay tataku
at nakeddengancha ay matuy. Ngem babaen as nan us-usa ay nalintig
ay enat Jesu Cristo ay hiyachi nan natuyana as nan koros, mafialin us ay
maifilang nan am-in ay tataku as nalintig ta mawad-ancha as fiyag ay maid
patingkiana.
19 Tay kiapú as nan chaan nangtongparan nan usa ay taku as nan infilin
Apo Dios, am-in ay tataku at nailubnakcha as nan fiasor. Assesa us ay kiapú
as nan nangtongparan nan usa ay taku kan Apo Dios, am-in ay omafurot kan
hiya at munfialincha as nalintig.
20 Inchat Apo Dios nan lintigna kan Moises ta mangammuwan nan tataku
ay cha omongoongor chi fiasfiasorcha. Ngem uray kun enmongoongor nan
fiasfiasor, kaskasin challu somafi nan inchat Apo Dios ay grasyana.‡
21 Isunga tit-iwa ay am-in ay tataku at etortorayan nan fiasor ta matuycha
ya maisiyancha kan Apo Dios. Tit-iwa us ay mangafiak nan grasyan Apo Dios
babaen as nan nangifilangana as nan am-in ay tataku as nalintig. Ad wani,
muntoray nan grasyan Apo Dios, ya nan munfianakiana at babaen as nan
enat Jesu Cristo ay Apo takú, inchat Apo Dios nan fiyag ay maid patingkiana.

6

Nan Maetapiyan Takú Kan Cristo

1 Ngachana ngarud nan maifiakia takú ad wani? Ay uray iturturuy takú ay
cha fumasfiasor ta omong-ongor pay nan grasyan Apo Dios?
2 Achi poros mafialin! Anan atun takú ay mangiturturuy ay fumasfiasor
mu nan pannakafialin chi fiasor at nakaan at kan chitaku? Maid atun takú,
tay kaman takú met natuy mu maepangkep as fiasor.
3 Ay achiyu ammu ay as nan nafunyakianan takú kiapú as nan pammati
takú kan Cristo Jesus at kaman takú us naetapi ay natuy as nan natuyana?
Ammuyu met!*
4 As nan nafunyakianan takú, naetapi takú ay natuy as nan natuyana ya
as nan nailubkana ta kaman as nan natakuwan Cristo manipud as nan utúy
babaen as nan nakaskaschaaw ay pannakafialin Apo Dios ay Ama takú at
mafialin takú us ay maetapi as nan fiarú ay fiyagna.
5 Tay mu tit-iwa ay naetapi takú kan hiya as nan natuyana, tit-iwa us ay
maetapi takú kan hiya as nan natakuwana manipud as nan utúy.
6 Ammu takú ay naetapi nan sikud ay fiyag takú kan Cristo as nan nae-
lansaana as nan koros ta mamaid nan pannakafialin chi fiasor kan chitaku
ya ta achi chitaku kasin fiabfiaarun as nan fiasor.
7 Tay nan taku ay natuy at nawayawayaan as nan pannakafialin nan fiasor.
8 Ad wani, mu afurotun takú ay naetapi takú ay natuy as nan natuyan
Cristo, maetapi takú us ay mataku as nan fiarú ay fiyagna.
9 Tay ammu takú ay nataku hi Cristo manipud as nan utúy ya achi poros
kasin matuy. Namaid at nan pannakafialin nan utúy kan hiya.
10 Namingsan yangkiay ay natuy hi Cristo ta kaanuna nan pannakafialin
nan fiasor, ngem ad wani, matataku hiya ta maichayaw hi Apo Dios.

---

‡ **5:20** Rom. 3:20; 7:7; Gal. 3:19 * **6:3** 1 Co. 12:13; Gal. 3:27

11 Isunga masapor numnumunyu us ay nunpatingkia nan pannakafialin
nan fiasor kan chakayu, ngem kun kayu at matataku ay munserfi kan Apo
Dios kiapú as nan nakius-usaanyu kan Cristo Jesus.
12 Isunga masapor achi takú eparufus ay muntoray nan fiasor kan chitaku
ta achi takú tongtongparun nan mun-ongosán takú.
13 Kaman us ay achi takú etorok ay fumasor chi uray usa ay parten nan
achor takú ay maosar ay mangekaman as mangotettet. Ngem kun takú at
ichaton nan am-in ay parten nan achor takú kan Apo Dios ta maosar ay
mangekaman as nalintig, tay hiyachi nan maifiakiay as nan taku ay kaman
nanatuy ngem enettan Apo Dios as fiarú ay fiyag.
14 Tay achi chitaku mafialin ay etorayan kasin as nan fiasor, tay ad wani,
nan maifisaran nan kaesarakanan takú at fiakun as nan manongtongparan
takú as nan lintig, ngem kun at as nan grasyan Apo Dios.

Nan Fiabfiaarun Chi Kenalintig

15 Ngachana ngarud nan laychun tona ay kanan? Uy at wachachay
mangali un mu maifisar nan kaesarakanan takú as nan grasyan Apo Dios
ya fiakun as nan manongtongparan takú as nan lintig, ay iturturuy takú pay
ay fumasfiasor? Achi mafialin!
16 Ay achiyu ammu ay mu ichatyu nan achoryu as fiabfiaarun nan usa
ay taku as munserserfi kan hiya at hiya nan amoyu? Isunga mu fiasor nan
chayu munpaetortorayan, fiasor us challu nan amoyu, ya kiapú as nan chayu
munpaetortorayan as nan fiasor at maisiyan kayu kan Apo Dios ta machusa
kayu. Ngem mu hi Apo Dios nan chayu munpaetortorayan, maifilang kayu
as nalintig as nan mangiilan Apo Dios.
17 Munyamanak kan Apo Dios, tay uray mu fiabfiaarun chakayu as fiasor
ad kasin, epapasnekyu challu ad wani ay mangab-afurot as nan tit-iwa ay
sursuru ay naisursuru kan chakayu.
18 Ad wani, nawayawayaan kayu as nan fiasor, ya nunfialin kayu as
fiabfiaarun nan nalintig ay Apo Dios.
19 Chak os-osarun nan maepadpachongan ay naraka ay maawatan chi
tataku, tay chaan pay laing naonngan nan pammatiyu. Ad kasin, inpurangyu
nan am-in ay parten nan achoryu as nan fiasor ta masopsop ay ekamanyu
nan kumpurmi ay karasen chi mangotettet. Ad wani, masapor fialiwanyu
chi ta munfialin kayu as fiabfiaarun nan nalintig ay Apo Dios ta nasantowan
nan panagfiyagyu.
20 Tay ad kasin, as nan namabfiaoran chakayu as nan fiasor at chaan
chakayu entortorayan as nan kenalintig.
21 Ngem ay wachay ammay as enawatyu as nan enkamkamanyu ad kasin
mu achi nan maifiafiainanyu ad wani? Maid met! Tay nan muntorongan
tud-i ay naekamkaman at katuyan ya maisiyanan kan Apo Dios in-inkiana.
22 Ngem ad wani, kiapú ta nawayawayaan kayu as nan fiasfiasor ya
nunfialin kayu as fiabfiaarun Apo Dios, chayu laklak-amun nan fiyag ay
nasantowan, ya nan muntongparana at fiyag ay maid patingkiana.
23 Tay nan elagfon nan fiasor as nan chiyuycha fiabfiaaruna at utúy ay
maid patingkiana. Ngem nan ichat Apo Dios at fiyag ay maid patingkiana
babaen as nan nakius-usaan takú kan Cristo Jesus ay Apo takú.

7

Nawayawayaan Takú As Nan Lintig

1 Chakayu ay iib-a, maid chuwachuwa ay maawatanyu nan nauy ifiakiak,
tay enpaingsayu met nan am-in ay maepangkep as nan lintig. Ammuyu met
us ay nan lintig at wachay kalibfengana ay mangetoray as nan taku as nan
matatakuwana yangkiay.
2 Kaman as nan naasaw-an ay fiafiai. Kanan nan lintig un achi mafialin ay
makeasawa as tukún ay laraki mu kutug ay matataku nan asawana.* Ngem
mu matuy nan asawana, mawayawayaan nan fiafiai as nan lintig ay ansa, at
mafialin ay makeasawa kasin.
3 Isunga mu kutug ay matataku nan laraki ay asawana ya maetepon
as tukún ay laraki at kanan takú un umiwet hiya. Ngem mu matuy nan
asawana, mamaid nan kalibfengan nan lintig ay ansa kan hiya, isunga achi
maifilang as umiwet mu kasin omasawa.
4 Assesa us kan chakayu ay iib-a. Nawayawayaan kayu as nan kalibfengan
nan lintig babaen as nan naifilanganyu as natuy, tay naetapi kayu ay natuy
as nan natuyan Cristo. Ad wani, chakayu at kuwan Cristo, tay naetapi kayu
kan hiya ay nataku manipud as nan utúy ta munserserfi takú am-in kan Apo
Dios.
5 Tay ad kasin, as nan nanongtongparan takú as nan mun-ongosán nan
achor takú, kaskasin enmongor nan hanacha mun-ongosán takú kiapú ta
ammu takú ay epawan nan lintig. Mu assesa, enkamkaman takú nan
mangetorón kan chitaku as nan katuyan takú.
6 Ngem ad wani, kiapú ta naetapi takú ay natuy as nan natuyan Cristo,
nawayawayaan takú as nan lintig ay nangifiafiarud kan chitaku. Nan cha
takú munserserfiyan kan Apo Dios ad wani at achi maifisar as nan mangun-
unuchan takú as nan naisurat ay lintig ay kaman as nan en-enat takú ad
kasin, ngem kun at maifisar as nan fiarú ay fiyag ay nurpu as nan Espiritu
Santo.

Nan Lintig Ya Nan Fiasor

7 Ngachana ngarud nan maifiakia takú? Ay kanan takú un mangotettet
nan lintig? Achi! Tay mu maid nan lintig, chaanku koma naammuwan nan
fiasor. Mu maid nan lintig ay mangifilin, "Achiyu akuman nan kuk-uwan chi
tapina,"† achek koma ammu ay fiasor payat chi kenaakum.
8 Ngem kiapú ta fumafiasorak, kaskasinak naakum, tay ammok ay epawan
nan lintig nan kenaakum. Tay mu maid nan lintig, maid us kalibfengan chi
fiasor.
9 Ad kasin, as nan timpu ay achek pay laing maawatan nan lintig, ammay
nan numnumku. Ngem kunku pay naawatan nan laychun ay kanan nan
lintig, finigfigku ay fumafiasorak. Kaman nataku nan fiasor ya kamanak us
natuy.
10 Tay nan nauy lintig ay umichat koma as fiyag at hiya nan nangekeddeng
kan ha-un ay matuy kiapú as nan chaanku nanongtongparan as nan lintig ay
anna.
11 Tay babaen as nan lintig, inilan nan fiasor nan chansana ay mangallilaw
kan ha-un, ya babaen challu as nan lintig, nakeddenganak ay maisiyan kan
Apo Dios in-inkiana.
12 Isunga narawag ay nan lintig at nurpu kan Apo Dios, ya am-in ay filin as
nan lintig at nasantowan, ustu ya ammay.‡
13 Ay nan laychun tona ay kanan at maisiyan takú kan Apo Dios kiapú
as nan ammay ay lintigna? Fiakun! Tay nan fiasorku at hiyana nan
kiapón nan machusaak. Ngem nan planon Apo Dios maepangkep as nan

* **7:2** 1 Co. 7:39 † **7:7** Exo. 20:17; Deut. 5:21 ‡ **7:12** 1 Tim. 1:8

lintigna at ta maila koma nan kenamangotettet nan fiasor. Tay kiapú as nan fiasfiasor takú, nunfialinun takú nan ammay ay lintig Apo Dios as osaruna ay mangekeddeng kan chitaku. Isunga babaen as nan lintigna at kaskasin maila nan nunsidla ay kenamangotettet nan fiasor.

Nan Mangokontra As Nan Numnum Takú

14 Ammu takú ay ammay nan lintig, tay nurpu as nan Espiriton Apo Dios.
Ngem ha-un at kunak lawá taku ay naraka ay fumasor. Kamanak naelaku as
fiabfiaarun chi fiasor.
15 Achek maawatan nan chak atuatun, tay nan laychok ay atun at achek
atun, ya nan achek lachun ay atun at atok.
16 Ad wani, nan achek manglaychanan ay mangekaman as mangotettet ay
chak at-atun at hiyasa nan mangepaila ay iyafudku ay ammay tit-iwa nan
lintig.
17 Isunga fiakun ha-un nan cha mangekamkaman as mangotettet, ngem
kun at nan pannakafialin nan fiasor ay naisisikud kan ha-un.
18 Tay ammok ay maid poros ammay ay ukiali ay naisisikud ay wacha
kan ha-un, tay uray laraychok ay mangekaman as ammay, achiyak challu
makaekaman.
19 Tay nan chiyuycha ammay ay laychok ay atun at chicha nan achek
maekaman, ngem nan manangotettet ay achek laychun ay atun at chicha
nan chak ekamkaman.
20 Ad wani, mu atok nan achek laychun, naraka ay maila ay fiakun ha-un
nan mangekaman, ngem kun at nan pannakafialin nan fiasor ay naisisikud
kan ha-un.
21 Isunga nan napadpachasak at hiyana: Laychok ay atun nan ammay,
ngem nan fiasor at etorongak met ay mangekaman as mangotettet.
22 Tay as nan munnunumnumku at aprobarak nan lintig Apo Dios,
23 ngem tukún nan cha mangetortoray as nan achorku. Nan cha mange-
tortoray as nan achorku at hiya nan fiasor ay naisisikud kan ha-un, at chana
fusorun nan lintig Apo Dios ay laylaychun nan numnumku. Isunga nan
nuntongparana at kamanak finafiarud as nan fiasor ay naisisikud kan ha-
un.
24 Anuyak paat kasusug-ang! Ngachana nan mangesarakan kan ha-un as
nan nauy fumafiasor ay achorku ay kiapón nan katuyak?
25 Munyamanak kan Apo Dios, tay hiya nan nangesarakan kan ha-un
babaen kan Apo takú ay Jesu Cristo!

Nauy ngarud nan kasasaadku: As nan munnunumnumku at laychok ay tongparun nan lintig Apo Dios, ngem kiapú as nan fiasor ay naisisikud kan ha-un, chaak challu fumasofiasor.

8

Nan Fiyag Ay Etortorayan Nan Espiritu Santo

1 Isunga am-in takú ay nakius-usa kan Cristo Jesus at achi takú poros
machusa.
2 Tay babaen as nan nakius-usaan takú kan Cristo Jesus, wacha nan fiarú
ay fiyag ay inchat nan Espiritu Santo kan chitaku. O, nan pannakafialin nan
Espiritu Santo nan nangwayawaya kan chitaku as nan pannakafialin nan
fiasor ya as nan muntongparan as nan utúy.
3 Achi poros kafiaelan nan Lintig Moises ay mangwayawaya kan chitaku
as nan panagtoray chi fiasor, tay nakapuy takú ay mangtongpar as nan
filfilina. Ngem enat Apo Dios nan achi kafiaelan nan lintig ay atun. Finaor
Apo Dios nan Anakna ay nunfialin as taku ay kaman kan chitaku ta hiya

nan mangekaru as nan pannakachusan nan am-in ay tataku ta makaan nan fiasfiasorcha. O, kenaan Apo Dios nan pannakafialin nan fiasor ay cha mangetortoray kan chitaku.*
4 Enat Apo Dios chi ta tongparun takú ay ustuustu nan laychun nan lintigna. O, mafialin takú ay tongparun na mu nan Espiritu Santo nan parufusun takú ay mangetorónng as nan katakuwan takú, fiakun nan laylaychun nan achor takú.
5 Nan tataku ay manongtongpar as nan laylaychun nan achorcha at nan hana ay laylaychun nan achorcha nan cha mangetortoray as nan numnumcha. Ngem nan tataku ay manongtongpar as nan laychun nan Espiriton Apo Dios at nan Espiriton Apo Dios nan cha mangetortoray as nan numnumcha.
6 Mu nan nunumnumun takú at nan laylaychun nan achor takú, nan muntongparan takú at nan maisiyanan kan Apo Dios in-inkiana. Ngem mu nan Espiriton Apo Dios nan mangetoray as numnum takú, mawad-an takú as fiyag ay maid patingkiana ya makekappia takú kan Apo Dios.
7 Tay mu nan taku at munpaetoray as nan numnumna, munfialin hiya as kafusor Apo Dios. Achina tongparun nan lintig Apo Dios, tay nan kenatitiwana at achina kafiaelan ay mangtongpar.
8 Isunga nan taku ay manongtongpar as nan laylaychun nan achorna at achina mafialin ay palaylaychun hi Apo Dios.
9 Ngem fiakun assesa kan chakayu, tay etorayan chakayu as nan Espiriton Apo Dios. Mu tit-iwa ay wacha nan Espiriton Apo Dios kan chakayu, tongparunyu nan epakaammuna, fiakun nan laylaychun nan achoryu. Numnumunyu ay nan taku ay maid kan hiya nan Espiriton Cristo at fiakun takon Cristo.
10 Ngem mu mawawacha hi Cristo kan chakayu, uray mu matuy nan achoryu kiapú as fiasor, mataku challu nan espirituyu as nan kawad-an Apo Dios, tay infilang chakayu kan Apo Dios as nalintig.†
11 Mu etorayan chakayu as nan Espiriton Apo Dios ay nangtaku kan Jesu Cristo manipud as nan utúy, takuwunantu us nan achoryu ay matuy babaen as nan Espirituna ay mawawacha kan chakayu.‡
12 Isunga iib-a, wacha nan libfengun takú ay tongparun, ngem achi maiyunud as nan sikud ay panagfiyag takú.
13 Tay mu epaetoray takú nan numnum takú as nan mun-ongosán nan achor takú, siguradu ay maisiyan takú kan Apo Dios in-inkiana. Ngem mu awatun takú nan fiachang nan Espiriton Apo Dios ta chukkian takú nan mangotettet ay cha takú atuatun, mawad-an takú as fiyag ay maid patingkiana.
14 Tay nan tataku ay cha etortorónng nan Espiriton Apo Dios at an-ak Apo Dios.
15 Tay nan Espiritu ay inchat Apo Dios kan chitaku at chaan chitaku nunfialinun as mafiabfiaor ay umugyat ay machusa ay kaman as nan kasasaad takú ad kasin, ngem kun chitaku at infilang as an-ak Apo Dios. Isunga babaen as nan Espirituna, mafialin takú ay awakian hi Apo Dios as, “Ama”.
16 Nan Espiriton Apo Dios at hiya nan cha mangepaneknek as nan numnum takú ay chitaku nan tit-iwa ay an-ak Apo Dios.
17 Kiapú ta an-ak chitaku kan Apo Dios, tawichun takuntu nan chiyuycha intutupugna ay bendisyon ay para as nan tatakuna. Maketawid takú us kan

* **8:3** Isa. 53:4-6; Jn. 1:29; Rom. 5:6-9; 2 Co. 5:21; Gal. 3:13 † **8:10** As nan kalen chi Griego, nan usa ay laychun nan nauy ay kanan at hiyana: “Ngem mu mawawacha hi Cristo kan chakayu, uray mu matuy nan achoryu kiapú as nan fiasoryu, ichat challu nan Espiritu Santo kan chakayu nan fiyag ay maid patingkiana.” ‡ **8:11** 1 Co. 15:51-54

Cristo as nan intutupug Apo Dios ay para kan hiya. Tay mu mapalikiat takú ay kaman takú cha makiliglikiat kan Cristo, maetapi takú us kan hiya as nan kaichayawana.§

Nan Kaichayawan Takú As Tapen Chi Urkiw

18 Ifilangku ay nan likiat ay cha takú iliwliwas ad wani at achi poros
maekari ay maepachong as nan kaichayawan ay epailan Apo Dios kan
chitaku as tapen chi urkiw.
19 Tay am-in ay finayang Apo Dios at laraychuncha ay omali nan timpu ay
mangepail-an Apo Dios as nan kasasaad takú ay an-akna.
20 O, am-in chaná ay finayang Apo Dios at nakeddengancha ay munfialin
as maid kotkotokcha. Fiakun chicha nan nunplanu ay manglak-am as
nan assesa ay chusa, tay planon Apo Dios chi. Ngem wacha challu nan
manamnama,*
21 tay planon Apo Dios ay mawayawayaantu nan am-in ay finayangna
as nan pannakafialin nan chunot, ya makelak-amchantu as nan
nakaskaschaaw ay pannakawayawayan nan an-akna.
22 Tay ammu takú ay nunlapu ad maliyam inkiana ad wani, chacha mun-
an-anana nan am-in ay nafiayang kiapú as likiatcha ay kaman as nan fiafiai
ay munpasikar as nan omankana.
23 Ngem fiakun chicha yangkiay nan cha munliglikiat, tay uray us chitaku
ay naichatan nan Espiritu Santo ay hiya nan omona ay inchat Apo Dios kan
chitaku ay enmafurot. Kaman takú us cha mun-an-anana as numnum takú
as nan munsusuuchan takú as nan timpu ay mangepail-an Apo Dios as nan
nangifilangana kan chitaku as an-akna ya sokatana nan nauy achor takú as
fiarú ay achor ay achi matmatuy.
24 Tay hiyana nan nenamnama takú nunlapu as nan naesarakanan takú.
Ngem mu natongpar nan nauy nenamnama takú, fiakun chi as makali un
namnama. Tay ay kun takú namnamaun nan chakus wacha ay iilaun takú?
25 Ngem mu achi pay laing matongpar nan nenamnama takú, an-anosan
takú ay maman-ud.
26 Fiakun yangkiay nan namnama takú nan mamadfiachang kan chitaku,
ngem fumadfiachang us nan Espiritu Santo as nan kenakapuy takú. Tay achi
takú ammu ay munkararag ay ustu, ngem nan Espiritu Santo nan makekali
kan Apo Dios para kan chitaku as nan kali ay achi takú maifialekas.
27 Hi Apo Dios ay nangammu as nan wacha as numnum takú at ammuna
us nan wacha as numnum nan Espirituna, tay nan maketagtakiatforana kan
Apo Dios at para kan chitaku ay tatakuna ay maiyunud as nan enkeddeng
Apo Dios.
28 Ammu takú us ay am-in ay cha om-ommat as nan chiyuycha manglay-
layad kan Apo Dios,† ay chicha nan enayakiana ay maiyunud as nan
pangkepna at ammay nan munfianakiana kan chicha.
29 Tay nan chiyuycha sikud ay pinipilen Apo Dios at chicha nan sikud ay
keneddengana ay komaman as nan Anakna ta hiya nan panguruwan takú
am-in ay hen-anag-i.
30 Nan chiyuycha keneddengana ay komaman as nan Anakna at
enayakiana us chicha, ya nan enayakiana at infilangna us chicha as nalintig.
Fiakun yangkiay chi, ngem entapina us chicha as nan kaichayawan nan
Anakna.

---

§ **8:17** Jn. 16:33; 17:22; 2 Tim. 2:12; 1 Ped. 4:13; Pal. 3:21 * **8:20** Gen. 3:17-19 † **8:28** winnu, "Muntitimpuyukun Apo Dios nan am-in ay cha om-ommat."

Nan Layad Apo Dios Ay Enpailan Cristo

31 Ngachana ngarud nan maifiakia takú maepangkep as nan nauycha cha
at-atun Apo Dios para kan chitaku? Mu wacha hi Apo Dios kan chitaku, ay
wachay mangamis kan chitaku? Maid!
32 Chaan inyekot Apo Dios nan mismu ay Anakna, ngem kuna at inpurang
ay matuy para kan chitaku am-in. Mu enatna chi as nan mismu ay Anakna
para kan chitaku, ay achina mafialin ay ichat us kan chitaku nan am-in ay
kasaporan takú? Ichatna met!
33 Ngachana nan mangicharum kan chitaku ay pinilen Apo Dios? Tay hi
Apo Dios at hiya met nan nangifilang kan chitaku as nalintig.
34 Ngachana ngarud nan makafiael ay mangokóm kan chitaku? Tay hi Jesu
Cristo at hiya met nan natuy para kan chitaku, ya fiakun yangkiay chi, ngem
nataku us hiya manipud as nan utúy. Ad wani, wacha hiya as apét kannawan
Apo Dios. Hiya pay nan cha maketagtakiatfor kan Apo Dios para kan chitaku.
35 Isunga anan makaisiyan ngarud kan chitaku as nan layad Cristo? Maid!
Ay mafialin chi likiat winnu chanag winnu nan mamalikiatan chi tataku kan
chitaku? Achi! Ay mafialin us chi chukiaang winnu kenakurang chi fiachu
winnu kauugyat ay cha om-ommat winnu uray nan mapatuyan takú? Achi
challu!
36 Nan kaman as nan nauycha ay liglikiat at chicha challu nan naifiagfiakia
as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Kiapú kan he-a Apo, kanayon ay sakiangunmi nan utúy. Maifilang kami as
kaman as nan chiyuycha karnero ay kiayud maparti."‡
37 Ngem uray mu mapachasan takú nan nauycha am-in ay likiat, maid
kafiaelancha ay mangamis kan chitaku, tay mangaafiak takú challu babaen
kan Cristo ay manglaylayad kan chitaku.
38 Tay ammok challu ay maid poros makaisiyan kan chitaku as nan layadna.
Uray mu matuy takú winnu matataku takú, achi takú challu maisiyan as nan
layadna. Uray nan angheles winnu nan chiyuycha anennet winnu tapina ay
wachay pannakafialincha at achicha kafiaelan ay mangisiyan kan chitaku
as nan layadna. Uray nan cha om-ommat ad wani winnu nan chaan pay
enommat,§
39 uray nan wacha ad chaya winnu nan wacha ad chur-um, ya uray us
ngachana ay nafiayang at maid poros makaisiyan kan chitaku as nan layad
Apo Dios ay lak-amun takú babaen kan Cristo Jesus ay Apo takú.

9

Nan Sug-ang Apo Dios As Nan Chiyuycha Judio Ay Tatakuna

1 Nan nauy chak ifiagfiakia kan chakayu at tit-iwa. O, achiyak munkutku-
tum, tay usaak ay omaafurot kan Cristo. Uray nan numnumku ay etor-
torayan nan Espiritu Santo at paneknekana ay achiyak munkutkutum.
2 Nan laychok ay ifiakia at kunak ngumunguyus as solet. Kanayon us ay
nasaket chi numnumku kiapú as nan kacharaak ay Judio.
3 Mu mafialin koma at uray ha-un nan maesokat kan chicha ay machusa
ya maisiyan kan Cristo.
4 Tay chicha nan kianak Israel ay chicha nan pinilen Apo Dios as tatakuna,
ya chicha nan infilangna as an-akna. Chicha us nan nangepail-ana as nan
kaichayawana.* Chicha nan manawid as nan inturag Apo Dios as nan
kaap-uwancha. Chicha challu nan nangichatan Apo Dios as nan lintigna ya

‡ **8:36** Sal. 44:22; 1 Co. 15:31 § **8:38** Efe. 1:21 * **9:4** Exo. 19:18; 40:34-38

nangepakaammuwana as nan ustu ay atuncha ay manaychayaw kan hiya. Chicha us nan nangekariyan Apo Dios as nan maepangkep as nan Mesias ay mangesarakan kan chicha.

5 Nan kaap-uwancha at napategcha ay tataku ad pus-uy. Uray nan Cristo at kianak chi Judio mu maepangkep as nan katatakuna, ya hiya at Dios us ay mangetortoray as nan am-in ay wacha. Machaychayaw koma hiya in-inkiana. Amen.

6 Ngem uray mu enachen nan kakailiyak ay kianak Israel hi Cristo, achek kanan un chaan tenongpar Apo Dios nan enkarina as nan tatakuna. Tay nan kianak Israel at fiakuncha am-in tatakon Apo Dios.

7 Fiakun us am-in ay kianak Abraham† at maetapicha ay manawid as nan enkaren Apo Dios, tay kenalen Apo Dios kan Abraham, “Nan kianak Isaac yangkiay nan maifilang as kianakmu.”‡

8 Nan laychun tona ay kanan at fiakun am-in nan kianak Abraham nan ifilang Apo Dios as tit-iwa ay an-akna, ngem kun yangkiay nan maiyanak ay matongparan nan enkarina.

9 Tay nauy nan enkaren Apo Dios kan Abraham maepangkep kan Isaac: “Munfiangachaktu as nan assena ay timpu as tawwun, ya hi Sara ay asawam at omanaktu as laraki.”§

10 Fiakun yangkiay chi, ngem numnumunyu us nan enat Apo Dios ay nunpili as nan apel ay an-ak Rebecca ay enpotot Isaac ay kaap-uwan takú.

11-12 Tay as nan chaan pay naiyankan nan hanacha chuwa, ya maid pay laing enkamancha as ammay winnu mangisiw, kenalen Apo Dios kan Rebecca, “Nan panguru nan munserserfintu as nan enauchi.”* Kenalen Apo Dios chi ta maammuwan ay nan nangpiliyana as nan usa at achi maifisar as nan enatcha ay chuwa, ngem kun at as nan sikud ay pangkepna ay nangayag.

13 Kaman challu as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Lenayadku hi Jacob, ngem enachek hi Esau.”†

14 Ngachana ngay nan maifiakia takú? Ay achi nalintig hi Apo Dios? Nalintig met!

15 Tay kenalen Apo Dios kan Moises, “Sug-angak nan laychok ay sug-angan.”‡

16 Isunga hiyasa nan mangammuwan takú ay nan mangpiliyan Apo Dios as nan tataku at fiakun kiapú as nan laychun nan tataku winnu as nan chacha atuatun, ngem kun at kiapú as nan sug-ang Apo Dios.

17 Nan usa pay ay numnumunyu at nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ad pus-uy maepangkep as nan Faraon ay ari ad Egipto ay kanana, “Nun-fialinok he-a as ari ta epailak nan pannakafialinku babaen kan he-a ya ta epakaammok nan ngachanku henan am-in ay lukiar asna's luta.”§

18 Isunga mu hiyasa, sug-angan Apo Dios nan laychuna ay sug-angan ya patangkenuna nan numnum nan taku ay laychuna ay patangkenun.

Nan Fungat Ya Nan Sug-ang Apo Dios

19 Uy at wacha kan chakayu nan manarudsud, “Mu hiyasa ngarud, adchi ngay t'uy pay laing pafiasorun Apo Dios nan tataku? Anan ngachana man challu nan makafiael ay mangontra as nan laychun Apo Dios?”

20 Ngem kanak un he-a ay kun lawá taku, ay wachay kalibfengam ay manongfiat kan Apo Dios? Maid met! Kaman as nan fianga, ay mafialin

† **9:7** Gen. 25:1 ‡ **9:7** Gen. 21:12 § **9:9** Gen. 18:10 * **9:11-12** Gen. 25:23 † **9:13** Mal. 1:2-3
‡ **9:15** Exo. 33:19 § **9:17** Exo. 9:16

ay kanana as nan nangamma kan hiya, “Adchi t'uy assenay enatmu ay nangamma kan ha-un?”*
21 Achi mafialin, tay nan mun-am-amma as oknet ay fianga at wachay kalibfengana ay mangosar as nan oknet ta ammaana as laychuna. Mu laychuna, libfengna ay mun-amma as oknet ay fianga as chuwa ay karasi ay fianga, nan usa at napateg nan kaosarana ya nan usa at kumpurmi as kaosarana.
22 Assesa us kan Apo Dios. Wacha nan kalibfengana ay mangekaman as laychuna. Laychuna ay mangepaila as nan pannakafialina ya fungatna ay manusa as nan tataku ay nakeddengan ay machusa. Chaana enat chi ngem kuna at enan-anosan chicha
23 ta epailana us nan nakaskaschaaw ay kaichayawana as nan tataku ay susug-angana ay sikud ay ensakianana ay maketaku kan hiya ad chaya.†
24 Chitaku nan tataku ay enayakian Apo Dios, ya fiakun yangkiay chitaku ay Judio ngem uray us nan chiyuycha Gentil.
25 Hiyasa challu nan enpaisurat Apo Dios kan Oseas ay kanana,

“Nan chiyuycha fiakun tatakok ad kasin at awakiaktu chicha as tatakok.
Nan chiyuycha chaanku lenayad ad kasin at awakiaktu chicha as laylay-chok.”‡
26 “Nan lukiar ay nangifiag-ak un fiakun chicha nan tatakok at hid-i nan maawakianancha as an-ak nan matataku ay Dios.”§
27 Wacha us nan enpadton Isaias maepangkep as nan chiyuycha kianak Israel ay kanana,

“Uray kun kaman as nan lakian henan olet nan fiayfiay nan kaongor nan chiyuycha kianak Israel, akét yangkiay challu kan chicha nan maesarakan.
28 Tay tongparun challu Apo Dios nan enkekeddengna ay munchusaana asna's luta. O, henkemachuna ay manglopas ay mangtongpar as sa.”*
29 Kaman us as nan enpadton Isaias ay kanana,

“Mu maid yinagyag nan Dios ay Mannakafialin as nan am-in as akét kan chakami ay Judio, namaid kami koma am-in ay kaman as nan enommat as nan chiyuycha i-Sodoma ya i-Gomorra.”†

Nan Chiyuycha Kianak Israel Ya Nan Ammay Ay Chamag

30 Ngachana ngarud nan maifiakia takú? Hiyana: Nan chiyuycha Gentil ay chaan nangepapasnek ay maifilang as nalintig as nan mangiilan Apo Dios at naifilangcha challu as nalintig babaen as nan pammaticha yangkiay kan Cristo.
31 Ngem nan chiyuycha kianak Israel ay nangepapati ay nangun-unud as nan lintig ta maifilangcha as nalintig as nan mangiilana at chaancha challu naifilang as nalintig, tay chaancha tenongpar nan hana lintig.
32 Adchi pay? Tay chaancha enanap nan naifilangancha as nalintig babaen as pammati, ngem kun at babaen as nan chacha atuatun ay mangtongpar as nan lintig. Naesakiaw chaná ay Judio as nan pammaticha kan Cristo ay maepachong as nan omesakiaw ay fiatu.
33 Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,

“Ilaunyu, wacha nan inpuuyku ay fiatu ad Sion ay mangesakiaw ya manokchag as tataku.

---

* **9:20** Isa. 29:16; 45:9; Jer. 18:6; 2 Tim. 2:20 † **9:23** Rom. 8:28-30; Efe. 2:10 ‡ **9:25** Ose. 2:23
§ **9:26** Ose. 1:6, 8-10 * **9:28** Isa. 10:22-23 † **9:29** Gen. 19:24-25; Isa. 1:9

Ngem uray ngachana ay taku ay omafurot kan hiya at achi poros mafiainan.”‡

10

Nan Kenalintig Nan Tataku Ya Nan Kenalintig Apo Dios

1 Iib-a, nan laraychok paat at maesarakancha koma nan kacharaak ay
Judio. Hiyana nan kanayon ay ekararagku kan Apo Dios.
2 Mapaneknekak ay epapaticha ay munchaychayaw kan Apo Dios, ngem
nan panagchaychayawcha kan hiya at achi maiyunud as nan tit-iwa ay
pannakaammu.
3 Tay achicha maawatan nan atun Apo Dios ay mangifilang as nan tataku
as nalintig, kuncha at penachapachas ay munfialin as nalintig babaen as
nan chiyuycha chacha atuatun ay mangtongpar as nan hana lintig. Isunga
chaancha nunpaetoray as nan panangifilang Apo Dios kan chicha as nalintig.
4 Tay nan kenatit-iwana at hi Cristo nan namapug as nan lintig. Isunga am-
in ay omafurot kan hiya at maifilangcha as nalintig as nan mangiilan Apo
Dios.

Nan Kaesarakanan At Para As Nan Am-in

5 Nauy nan insurat Moises maepangkep as nan kenalintig ay maifisar as
nan panangtongpar as nan Lintig: “Nan taku ay mangtongpar as nan am-in
ay filin as nan Lintig at matakuntu in-inkiana.”*
6 Ngem mu maepangkep as nan panangifilang Apo Dios as nan tataku as
nalintig ay maifisar yangkiay as nan pammaticha kan Cristo, wacha us nan
naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Achiyu kanan as numnumyu un, ‘Ngachana nan umuy ad chaya?’ (ay uy
mangayag kan Jesu Cristo ta kumuwab asna's luta, tay kinmuwab met
at hiya!)
7 Winnu, achiyu kanan un, ‘Ngachana nan umuy ad chur-um as nan kawad-
an nan natuy?’ (ay uy mangtaku kan Cristo manipud as nan utúy, tay
nataku met at hiya manipud as nan utúy!)”
8 Tay nauy nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Nan kalen Apo Dios at naeesnop kan chakayu. Wacha as numnumyu ya
mafialin ay chayu ifiagfiakia.”†
Nan nauy kalen Apo Dios at hiyana nan maepangkep as pammati ay chami
ekaskasaba.
9 Mu ipudnuyu ay afurotunyu ay hi Jesus nan kangatuwan ay Apo ya mu
tit-iwa ay afurotunyu ay tenakon Apo Dios hiya manipud as nan utúy,
maesarakan kayu.
10 Tay mu tit-iwa ay omafurot takú, ifilang chitaku kan Apo Dios as nalintig,
ya babaen as nan mangipudnuwan takú ay omafurot takú at maesarakan
takú.
11 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Nan ngachana
ay omafurot kan Jesus at achintu mafiainan as nan sangwanan Apo Dios.”‡
12 Nan laychun nan nauy ay kanan at sinug-angan Apo Dios nan am-in ay
tataku, tay maid natkunan nan chiyuycha Judio as nan chiyuycha Gentil as
nan mangiilana. Tay us-usa yangkiay nan Apon nan am-in, ya bendisyonana
as chamuna nan am-in ay chumawat as fiachang kan hiya.
13 Tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Nan am-in
ay tataku ay chumawat as fiachang as nan Apo at maesarakanchantu.”§

---

‡ **9:33** Isa. 8:14; 28:16; Mat. 21:42; Rom. 10:11, 1 Ped. 2:6-8 * **10:5** Lev. 18:5; Gal. 3:12 † **10:8** Deut. 30:10-14 ‡ **10:11** Isa. 28:16; Rom. 9:33 § **10:13** Joel 2:32

Maid Panfor Nan Chiyuycha Judio Ay Achi Omafurot kan Cristo

14 Ngem anan atuncha ngay ay chumawat as fiachang kan hiya mu chaan-
cha enmafurot? Anan atuncha ngay us ay omafurot kan hiya mu chaancha
chinngor nan maepangkep kan hiya? Anan atuncha us ay chumngor mu
maid uy mun-ekasaba kan chicha?
15 Anan atun ngay us nan tataku ay uy mun-ekasaba mu achicha maifiaor?
Ngem naifiaorcha, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Anuy paat omeparagsak as solet nan omaliyan nan mangekaskasaba as nan
ammay ay chamag.”*
16 Ngem akét nan enmafurot as nan ammay ay chamag, tay kaman as
nan kenalen Isaias ay mismu, “Apo, akét yangkiay nan enmafurot as nan
insursurumi.”†
17 Isunga narawag challu ay omafurotcha nan tataku babaen as nan
munchungorancha, ya nan chungruncha at nan chamag maepangkep
yangkiay kan Cristo.
18 Ngem sarudsuchok pay na: Ay chaan tit-iwa chinchinngor nan chiyuy-
cha Judio nan hana ay chamag? Chinngorcha met, tay wacha nan naisurat
as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Nadngor nan kalicha henan uray ngachana ay lukiar. Naepakaammu nan
infiagfiakiacha henan am-in ay lukiar asna's luta.”‡
19 Nauy pay nan usa ay sarudsuchok: Ay kun chaan naawatan nan chiyuycha
Judio nan chinngorcha? Naawatancha met, tay uray nan chiyuycha Gentil at
naawatancha. Numnumunyu nan enpadton Moises ay enpaisurat Apo Dios
ay kanana,
“Paaposok chakayu kiapú as nan chiyuycha kanancha un achi maifilang as
tatakok.
Pafungtok us chakayu kiapú as nan tataku ay ka-ananyu ay achi nangammu
as nan maepangkep kan ha-un.”§
20 Naturturud pay hi Isaias ay nangifiakia babaen as nan insuratna as nan
Kalen Apo Dios maepangkep as nan chiyuycha Gentil ay kanana,
“Ininchananak as nan tataku ay chaan nangan-anap kan ha-un.
Nunpailaak as nan tataku ay chaan nanarsarudsud as nan maepangkep kan
ha-un.”*
21 Ngem mu maepangkep as nan chiyuycha Judio, assena nan naisurat as nan
Kalen Apo Dios ay kanana,
“Inurkiw ay ichatkuy kappia as nan tataku ay achi omafurot ya as nan tataku
ay mangontra kan ha-un.”†

11

Nan Sug-ang Apo Dios As Nan Chiyuycha Judio

1 Sarudsuchok ngarud: Ay enachen Apo Dios nan chiyuycha mismu ay
tatakuna? Chaan! Tay ha-un ay mismu at usaak ay Judio ay kianak Abraham,
ya nurpuwak as nan tribon Benjamin.*
2 Chaan enachen Apo Dios nan sikud ay pinilina ay tatakuna. Ammuyu
met nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay lilen Elias maepangkep as nan
kakailiyana ay Judio ay kanana,
3 “Apo, penatuycha nan chiyuycha pomapadtom. Chinachaelcha us nan
chiyuycha mun-ichatchatonan nan tataku as animar kan he-a. Ha-un
yangkiay nan nayagyag, ya laychuncha us ay mangpatuy kan ha-un.”†

---

* **10:15** Isa. 52:7; Nah. 1:15; Efe. 6:15 † **10:16** Isa. 53:1 ‡ **10:18** Sal. 19:4 § **10:19** Deut. 32:21
* **10:20** Isa. 65:1 † **10:21** Isa. 65:2 * **11:1** 2 Co. 11:22-23; Filp. 3:5-6 † **11:3** 1 Ar. 19:10, 14

4 Ngem ngachana nan ensongfiat Apo Dios kan hiya? Kenalina, “Wachacha
nan piton lifu ay tatakok ay yinagyagku ay chaan poros nanaychayaw as nan
didiosen ay Baal.”‡
5 Kaman us challu ad wani ay timpu, wachacha nan akét ay pinilen Apo
Dios ay Judio, ya pinilina chicha kiapú as nan grasyana kan chicha.
6 Mu kiapú as grasyana nan nangpiliyana kan chicha, fiakun ngarud kiapú
as nan nanongtongparancha as nan lintig. Tay mu kiapú as nan ammay ay
enkamkamancha nan nangpiliyana kan chicha, achi takú mafialin ay kanan
un grasyana chi.
7 Nan enommat at hiyana: Chaan naanapan nan kaongoran ay Judio nan
chacha anaanapun. Nan akét yangkiay ay pinilen Apo Dios nan nakaanap.
Ngem am-in ay tapina ay Judio at penatangken Apo Dios nan numnumcha.
8 Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Kaman enpassuy Apo Dios nan numnumcha ya pannakaawatcha. Isunga
inkiana ad wani, uray kun wachay matacha, achicha makaila, ya uray
wachay ingacha, achicha makadngor.”§
9 Wacha us nan enpaisurat Apo Dios kan Ari David ay kanana,
“Sapay koma ta kalina at ya madpapcha as nan chacha mangkiankianasan
ay mangan as tukutukún ay makan ay kaman kossel ay mailkian
winnu animar ay mafituwan ta machusacha ay ustu.
10 Ngomongot koma us nan numnumcha ta achicha maawatan nan tit-iwa.
Mapalikiatcha koma in-inkiana.”*
11 Sarudsuchok ngarud: As nan naesakiawan nan chiyuycha Judio ta mag-
ascha, ay chaancha nakafiangun? Chaancha met! Nan kenatit-iwana at
kiapú ta finmasorcha, napachasan nan chiyuycha Gentil nan kaesarakanan.
Assesa nan enommat ta omapos nan chiyuycha Judio as nan chiyuycha
Gentil ya ta maesarakanchantu.
12 Numnumun takú na ngarud: Mu nabendisyonan as solet nan tataku
asna's luta kiapú as nan fiasfiasor nan chiyuycha Judio ya kiapú as nan
nangachiyancha kan Cristo, ay achicha kaskasin mabendisyonan mu mae-
sarakan nan ustuustu ay filang nan chiyuycha Judio?

Nan Maesarakanan Nan Chiyuycha Gentil

13 Ad wani, wacha nan ifiakiak kan chakayu ay Gentil. Kiapú ta piniliyak
kan Apo Dios as apostolna ay mangisuru kan chakayu, epategku na ay
chunok
14 ta urum ya omaposcha nan iib-ak ay Judio kan chakayu. Mu hiyasa,
maesarakanchantu nan tapina kan chicha.
15 Tay as nan nangachiyan Apo Dios kan chicha, nunfialin nan chiyuycha
Gentil as kiakiayyum Apo Dios. Isunga ammay as solet mu kasin awatun Apo
Dios chicha, tay kamancha nataku manipud as nan utúy.
16 Maepachong nan chiyuycha Judio as nan tenapay. Mu maichaton kan
Apo Dios nan omona ay put-ing, maifilang as kuwan us Apo Dios nan naput-
ingana. Nan usa us ay maepachongancha at as nan kaiw, tay mu maichaton
kan Apo Dios nan lamotna, kuwan us Apo Dios nan pangana.
17 Nauy pay nan maepachongan nan chiyuycha Judio. Maepachongcha as
nan kaiw ay olivo ay entanum ya enay-aywanan Apo Dios. Ngem senpak Apo
Dios nan tapen nan pangana. Chakayu us ay Gentil at maepachong kayu as
nan olivo ay kun lawá tinmutufu. Nan enat Apo Dios at enarana chakayu ya
ensoop chakayu as nan entanumna ta maetapi kayu as nan sikud ay panga ay

‡ **11:4** 1 Ar. 19:18 § **11:8** Deut. 29:4; Isa. 29:10; Mat. 13:13-17 * **11:10** Sal. 69:22-23

nayagyag. Ad wani, makelaklak-am kayu as nan ammay ay cha murmurpu as nan lamotna.
18 Isunga achiyu epangas ay chakayu nan kaskasin ammay mu nan chiyuycha Judio ay enachen Apo Dios ay chicha nan maepachong as nan chiyuycha panga ay senpakna. Kun kayu yangkiay panga ay ensoopna. Nan kenatit-iwana at fiakun nan panga nan manikun as nan lamot, ngem kun at nan lamot nan manikun as nan panga.
19 Mafialin ay wachacha kan chakayu nan mangali, “Tit-iwa sa, ngem senpak Apo Dios nan tapen chi panga ta chakami nan maesokat.”
20 Manuwat sa, senpakna chicha kiapú ta chaancha enmafurot, ngem chakayu at kun kayu yangkiay naesoop kiapú ta enmafurot kayu. Isunga achi kayu munpangpangas, ngem kun kayu at munpakumbaba ay mang-tongpar as nan laychun Apo Dios.
21 Tay mu chaan enanosan Apo Dios nan chiyuycha sikud ay panga ay chicha nan Judio, ay maanosana at ngun chakayu mu achi kayu omafurot kan hiya? Achi a!
22 Nunumnumunyu na: Manangsug-ang hi Apo Dios, ngem ammuna us ay chumusa. Tay nan chiyuycha chaan enmafurot at chinusana chicha, ngem chakayu at susug-angana challu mu iturturuyyu ay omafurot. Ngem mu achiyu iturturuy, sopakun chakayuntu us kan Apo Dios.
23 Kaman us as nan chiyuycha Judio, mu sakonguncha hi Apo Dios ta omafurotcha kasin, ifiangadtu Apo Dios chicha as nan nakaanancha, tay wachay pannakafialina met ay mangekaman as chi.
24 Chakayu ay Gentil at maepachong kayu as nan pangan nan olivo ay kun lawá tinmutufu, ya ensoop Apo Dios as nan tenanumna ay olivo ay fiakunyu nurpuwan. Mu kenafiaelana ay nangekaman as chi kan chakayu, ay achina at ngun kaskasin kafiaelan ay mangifiangad as nan chiyuycha senpakna ay panga as nan chiyuy tenanumna ay nurpuwancha?

Nan Sug-ang Apo Dios As Nan Am-in Ay Tataku

25 Chakayu ay iib-ak, wacha nan chaan naepakaammu ad pus-uy ay laychok ay maawatanyu ta achi kayu munpangpangas ay mangali un masilib kayu. Nan epakaammok kan chakayu at hiyana: Achi munturturuy in-inkiana nan kenasokel nan tapen chi Judio, ngem munturturuy yangkiay inkiana umustuustu nan filang nan chiyuycha Gentil ay maesarakan.
26 Angkiay ya maesarakanchantu am-in ay Judio, kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Omalintu nan Omesarakan ay murpu ad Sion,† ya kaanuna nan am-in ay
kenasokel nan chiyuycha kianak Jacob.
27 Hiyachi nan matongparan nan enkarek kan chicha ay kaanok nan fiasfia-
sorcha.”‡
28 Mu maepangkep as nan nangachiyan nan chiyuycha Judio as nan Ammay ay Chamag, maifilangcha as kafusor Apo Dios. Hiyasa nan chansayu ay Gentil ay mang-awat as nan kaesarakananyu. Ngem mu maepangkep as nan nangpiliyan Apo Dios kan chicha at epatpategna challu chicha kiapú kan cha Abraham ay kaap-uwancha.
29 Tay achi poros sokatan Apo Dios nan pangkepna maepangkep as nan chiyuycha enayakiana ya nan enkarina kan chicha.

† **11:26** Sion winnu kianak Jacob winnu kianak Israel. ‡ **11:27** Sal. 14:7; Isa. 27:9a; 59:20-21; Jer. 31:31-34

30 Chakayu ay Gentil at chaanyu enafurot hi Apo Dios ad kasin. Ngem ad
wani, sinug-angan chakayu kan Apo Dios kiapú as nan chaan enmafurotan
nan chiyuycha Judio.
31 Assesa us as nan chiyuycha Judio. Ad wani, achicha afurotun hi Apo
Dios. Ngem kiapú ta sinug-angan Apo Dios chakayu ay Gentil, awatuntu nan
chiyuycha Judio nan sug-ang ay ichat Apo Dios kan chicha.
32 Tay keneddengan Apo Dios nan am-in ay tataku as fumafiasor kiapú ta
chaancha enmafurot ta sug-angana chicha am-in.

Masapor Maichayaw Hi Apo Dios

33 Machaychayaw hi Apo Dios, tay nan sug-angna at kaman chanum
ay somabsafi ay omayas as nan tatakuna! Maid munpatingkiaan nan
kenasilibna ya pannakaammuna! Ngachana ngarud nan makalukud as nan
wacha as numnumna ya makaawat as nan planuna?
34 Tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Ay wachay nangammu as nan numnum Apo Dios? Ay wachay makatukun
kan hiya?§
35 Ay wachay nangepautang kan Apo Dios as masapor fiayachana? Maid
met!"*
36 Tay hiya met nan namayang as nan am-in. Hiya us nan mangetoray as
nan am-in. Nafiayang nan am-in ta maichaychayaw hiya. Sapay koma ta
maichaychayaw hiya in-inkiana. Amen.

12

Nan Libfengun Nan Chiyuycha Omaafurot Kan Cristo

1 Chakayu ay iib-a, kiapú as nan ongor ay sug-ang Apo Dios kan chitaku,
ichatonyu man paat kan Apo Dios nan achoryu as chaton ay matataku ay
nakasakiana ay munserfi kan hiya. O, ichatonyu kan hiya nan achoryu as
chaton ay nasantowan ya omepalaylayad kan hiya, tay hiyachi nan ustu ay
atunyu koma ay mangichaychayaw kan hiya.
2 Achiyu turturachun nan ukialen nan tataku ay achi omafurot kan
Apo Dios, ngem kunyu at parufusun hi Apo Dios ay mangpafiarú as nan
numnumyu ta mapafiarú us nan fiyagyu. Tay mu hiyasa nan atunyu,
maammuwanyu nan pangkep Apo Dios kan chakayu. O, maammuwanyu
mu ngachana nan ammay, nan enkeddengna ya nan ustu.*
3 Babaen as nan kalibfengak ay inchat Apo Dios kan ha-un, tukunok
nan tunggal usa kan chakayu am-in ta achiyu ichayaw nan achoryu as
nangatngatu mu nan ustu. Kun at masapor napudnu ya napakumbaba nan
tunggal usa, ya waschi un numnumuna nan mismu ay achorna ay maiyunud
as nan pammati ay inchat Apo Dios kan hiya.
4 Tay nan achor takú ay tataku at ongor nan partina ya tukutukún us nan
kaiyosarancha.
5 Assid-i us kan chitaku ay omaafurot, tay uray kun takú ongor, maepa-
chong takú as nan parten nan us-usa ay achor kiapú as nan nakius-usaan
takú kan Cristo. Isunga nan tunggal usa kan chitaku at parten nan us-usa ay
achor, isunga nakamkammang takú am-in.
6 Masapor osarunyu ngarud nan tukutukún ay kafiaelan ay inchat Apo
Dios kan chakayu kiapú as nan grasyana. Mu nan kafiaelan ay naichat
kan chakayu at mangepadtu as nan epakaammon Apo Dios, atunyu chi ay
maiyunud as nan pammatiyu.

---

§ **11:34** Isa. 40:13; Jer. 23:18; 1 Co. 2:16 * **11:35** Job 41:11 * **12:2** Efe. 4:23

7 Mu nan kafiaelanyu at munserfi as nan pachongyu ay taku, matalek kayu
koma ay munserfi. Mu nan kafiaelanyu at mun-isuru as kalen Apo Dios,
mun-isuru kayu ay ustu.
8 Mu nan kafiaelanyu at mangepapigsa as pammaten nan iib-ayu, epapas-
nekyu ay mangekaman. Mu nan kafiaelanyu at mangifingay as nan wacha
kan chakayu as nan makasapor, masapor atunyu chi ay maid kenangekot
kan chakayu. Mu nan kafiaelanyu at mangepanguru as nan iib-ayu, mas-
apor makakud kayu. Mu nan kafiaelanyu at fumachang as nan chiyuycha
kasusug-ang, masapor naragsak kayu ay mangekaman.
9 Napudnu koma nan layadyu. Inglunyu nan mangotettet, ya kanayonyu
ay unuchun nan ammay.
10 Munlelennayad kayu ay kaman as nan atun nan hen-anag-i, ya masapor
ifilangyu nan iib-ayu ay omaafurot as napatpateg mu nan mismu ay achoryu.
11 Achi kayu pomadpadsok, kun kayu at komakud as solet, ya epapasnekyu
koma ay munserfi kan Apo Jesus.
12 Munlagsak kayu kiapú ta siguradu ay matongpar nan namnamaunyu,
anosanyu nan liglikiat, ya kanayon ay munkararag kayu.
13 Mu wachacha nan iib-ayu ay omaafurot ay makasapor as fiachang, ifin-
gayyu nan wacha kan chakayu, ya nakasakiana kayu koma ay munmangili.
14 Mu wachacha nan mamalikiat kan chakayu, ekararakianyu chicha ta
bendisyonan Apo Dios chicha. O, hiyasa koma nan atunyu. Achiyu chawatun
ay ituchor Apo Dios chicha.
15 Makelagragsak kayu as nan chiyuycha naragsak, ya makingunguyus
kayu as nan chiyuycha munngunguyus.
16 Muntotornos kayu koma. Achi kayu munpangpangas, ngem kun kayu
at makikiayyum as nan chiyuycha napakumbaba. Achiyu kanan un naraing
kayu.†
17 Mu wachay mangekaman as mangotettet kan chakayu, achiyu es-es-ang.
Ngem kunyu at atun nan ammay ta maid atun nan tataku ay mangsot kan
chitaku ay omaafurot.‡
18 Atunyu nan am-in ay kafiaelanyu ay makekappia as nan am-in ay tataku.
19 Chakayu ay iib-a ay laylaychok, achi kayu omes-ang, ngem pay-anyu ta
hi Apo Dios ay wachay kalibfengana nan chumusa, tay wacha nan naisurat
as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Ha-un ay Apo Dios at wachay kalibfengak ay omes-ang. Ha-un nan manusa
kan chicha.”§
20 Isunga atun takú nan kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
kanana,
“Mu cha munchukiaang nan kafusormu, pakanum hiya. Mu nasketan hiya,
paikopum. Tay mu hiyachi nan atum, mafiainantu hiya kiapú as nan
enatna.”*
21 Achi takú munpaamis as nan mangotettet ay chacha atuatun, ngem kun
takú at amisun nan mangotettet babaen as nan ammay ay cha takú atuatun.

13

Nan Libfengun Chi Taku As Nan Goberno (Tit. 3:1; 1 Ped. 2:13-17)

† **12:16** Prov. 3:7 ‡ **12:17** Prov. 20:22; 24:29; Mat. 5:11-12; Rom. 12:19 § **12:19** Deut. 32:35
* **12:20** Prov. 25:21-22; Mat. 5:44; Luc. 6:27-36 As nan nauy proverbio at kanana un kamanmu tenotor-op chi cha fumarfiara ay uling as uruna.

1 Nan am-in ay tataku at masapor munpaetoraycha* as nan totoray as
nan goberno, tay maid kalibfengancha ay muntoray sukúd murpu sa ay
kalibfengan kan Apo Dios, ya am-in ay cha muntortoray at hi Apo Dios nan
nangichat as toraycha.
2 Isunga nan taku ay mangachi as nan totoray at achiyuna us nan chinu-
tokan Apo Dios. Isunga machusantu hiya kiapú as nan enatna.
3 Nan cha mangekamkaman as ammay at maid umugyatana as nan to-
toray, ngem nan cha mangekamkaman as mangotettet at umugyat. Isunga
mu laychunyu ay achi umugyat as nan chiyuycha toray, ammay koma nan
ekamanyu, at chayawun chakayuntu kan chicha.
4 Tay munserserficha kan Apo Dios para as nan omammayanyu. Ngem mu
mangotettet nan atunyu, umugyat kayu koma, tay tit-iwa nan kalibfengan-
cha ay chumusa. O, nan nauycha fiabfiaarun Apo Dios at wachay kalibfen-
gancha ay manusa as nan tataku ay mangekamkaman as mangotettet.
5 Isunga masapor munpaetoray kayu as nan totoray, fiakun yangkiay
kiapú ta umugyat kayu ay machusa, ngem kiapú ta ammuyu ay hiyana nan
ustu ay maekaman.
6 Hiyana us challu nan kiapúna as chayu munfiayfiayachan as fiaror, tay
nan totoray at chacha munserserfi kan Apo Dios as nan chacha manongtong-
paran as nan libfenguncha.
7 Isunga fiayachanyu nan am-in ay utangyu kan chicha, kaman as nan
fiaror ya tapina pay ay libfengunyu ay fiayachan. Rispituwunyu ya
chayawunyu ay ustu nan chiyuycha mangetortoray kan chakayu.

Nan Libfengun As Nan Pachong Ay Taku
(Exo. 20:13-17; Efe. 5:1-14; 1 Tes. 5:1-11)

8 Mu wachay utangyu, achi koma mafiayag nan mamayachanyu. Ngem
nan libfengyu ay manglaylayad as nan pachongyu ay taku at ifilangyu as
utangyu in-inkiana. Tay nan taku ay manglaylayad as nan iib-ana at chana
tongtongparun nan lintig Apo Dios.
9 Tay wacha nan filfilin Apo Dios ay kanana,
“Achika umiwet. Achika pomatuy. Achika mangakiw. Achim akuman nan
kuk-uwan chi tapina,”
ya nan tapina pay ay filfilin at matongparcha am-in babaen as nan us-usa ay
filin ay kanana,
“Laylaychum nan pachongmu ay taku ay kaman as nan atum ay manglay-
layad as nan achormu.”†
10 Tay mu tit-iwa ay laylaychunyu nan pachongyu ay taku, maid ekamka-
manyu as mangotettet kan chicha. Isunga nan taku ay manglaylayad as nan
pachongna ay taku at chana tongtongparun nan am-in ay lintig Apo Dios.

Nan Panagfiyag Nan Taku Ay Wacha As Nan Lawag
(Efe. 5:1-14; 1 Tes. 5:1-11)

11 Masapor atunyu sa, tay ammuyu ay napateg nan timpu ay matatakuwan
takú ad wani. Achi kayu kaman as nan chiyuycha nanassuy, ngem kun
kayu at kaman as nan chiyuycha finmafiangun, tay kiayud omali nan
kaesarakanan takú mu as nan puspus-uy ay enmafurotan takú.
12 Tay as nan timpu ay chaanyu nangam-ammuwan kan Apo Dios at kaman
kayu wacha as nan ngongot. Ngem ad wani ay enmafurot kayu kan Cristo,
kaman kiayud mafikiat as nan kawad-anyu. Isunga kaanunyu nan am-in
ay mangotettet ay ukiali ay kaman as nan cha atuatun nan tataku as nan

* **13:1** Tit. 3:1 † **13:9** Lev. 19:18; Deut. 5:17-19, 21; Mat. 19:18; 22:37-40

ngongot ta esokatyu nan armas ay maifiakiay as nan sorchachu ay wacha as nan lawag.
13 Nan panagfiyag ay unuchunyu koma at nan nacharos ya ammay ay maifiakiay as nan taku ay wacha as nan lawag. Achi kayu munfutfutang ya maetaptapi as nan narafus ay lagragsak. Achiyu us ekamkaman nan mangepapasan as assi ay lachok ya tapina ay kafiafiain ay ekamkaman. Achi kayu makisumsuma ya omap-apos.
14 Nan atunyu koma at turachunyu nan panagfiyag Apo Jesu Cristo ta hiyasa nan kaman armas ay ifiachuyu, ya il-ilaunyu ta achi kayu munnum-numnum ay mangekaman as nan mun-ongosán chi achor.

14

Achi Takú Okomún Nan Iib-a Takú Ay Omaafurot
(1 Co. 8:1-13; 10:23-33)

1 Mu wachay omali as ifia takú ay nakapuy pay laing chi pammatina, awatunyu hiya. Ngem achi kayu makesossosek kan hiya maepangkep as nan natkunan nan maawatana.
2 Kaman as nan makan, wachacha nan chaan naonngan chi pam-maticha ay mangafurot ay paniyiw mu umischacha as karni, isunga man-angchangcha as nating yangkiay. Kun pay nan tapina at afurotuncha ay maid paniyiw as makan, isunga umischacha as kumpurmi.
3 Nan chiyuycha umischa as kumpurmi at achicha koma elayusan nan tataku ay umischa as natnating yangkiay, ya nan chiyuycha umischa as natnating yangkiay at achicha us koma okomún nan chiyuycha umischa as kumpurmi, tay enawat Apo Dios chicha.
4 Isunga chakayu ay mangok-okóm as iib-ayu, maid kalibfenganyu ay mangekaman as sa as nan chiyuycha fiabfiaarun chi tukún. Tay hi Apo Dios ay Apocha nan mangekeddeng mu nalintig winnu achi nan chacha at-atun. Enpailan Apo Dios nan panang-aprobarna ay nalintigcha, tay kafiaelana ay mangfiachang kan chicha ay mangekaman as nalintig.
5 Wachacha nan tataku ay mamigfig ay wachay urkiw ay napatpateg mu nan tapina ay urkiw. Kun pay nan tapina ay tataku at kanancha un mapapchong am-in chi urkiw. Mu maepangkep as na, masapor achi munchuwachuwa nan numnum nan tunggal usa ay ustu nan chana at-atun as nan mangiilan Apo Dios.
6 Nan taku ay mangifilang ay napatpateg nan usa ay urkiw mu nan tapina at atuna chi as mangichayawana kan Apo Jesus. Kaman us as nan taku ay mangischa as karni at atuna chi as mangichayawana kan Apo Jesus, tay munyaman kan Apo Dios as nan ischana. Uray us nan achi umischa as karni at atuna chi as mangichayawana kan Apo Jesus, ya munyaman us as nan kanuna.
7 Tay am-in takú ay omaafurot at fiakun yangkiay nan laychun takú nan cha takú tongtongparun, kun at nan laychun Apo Dios. O, as nan matatakuwan takú ya uray as nan matuyan takú at tatakuna chitaku.
8 Tay as nan matatakuwan takú asna's luta winnu uray matuy takú at hi Apo Dios challu nan maichaychayaw. Isunga uray mu matataku takú winnu matuy takú, nan Apo nan nakin kuwa kan chitaku.
9 Tay hiyana nan kiapúna ay natuy ya nataku hi Cristo manipud as nan utúy ta hiya nan Apon nan matataku ya kaman us nan nunkatuy.
10 Isunga achi takú mun-eennokóm ya munlelennayus, tay sakiangun takú am-in challu nan Apo ta okomuna chitaku.
11 Tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,

“Kiapú ta wacha kan ha-un nan fiyag ay maid patingkiana, ekarek ay siguradu ay ommat nan nauy ifiakiak ay munpalintumangtu nan am-in ay tataku as nan sangwanak, ya ipudnuchantu ay ha-un nan Dioscha.”*
12 Isunga tunggal usa kan chitaku at maesakiang ay mangipudnu kan Apo Dios as nan en-enatna asna's luta.

Achi Takú Awisun Nan Iib-a Takú Ay Fumasor

13 Achi takú ngarud mun-eennokóm, ngem kun takú at masapor numnumun ay achi takú poros ekaman chi uray ngachana ay maesakiawan winnu fumasoran nan iib-a takú ay omaafurot.
14 Kiapú as nan nakius-usaak kan Apo Jesus, ammok ay maid makan as paniyiw as nan mangiilan Apo Dios. Ngem mu afurotun nan usa ay taku ay paniyiw chi, munfialin as paniyiw para kan hiya.†
15 Iib-ak ay omaafurot, mu nasaktan chi numnum nan iib-a takú kiapú as nan kanun takú ay paniyiwuncha, fiakun layad nan cha takú epaila kan chicha mu epapati takú ay mangkakan as nan hana. Isunga il-ilaun takú ta achi takú chachaelun nan pammaten nan iib-a takú kiapú yangkiay as makan, tay natuy hi Cristo para kan chicha us.
16 Isunga uray mu ammay as numnum takú, achi takú atun nan uray ngachana mu nan munfianakiana at ostuncha nan ifilang takú as ustu.
17 Tay nan napateg henan muntorayan Apo Dios at fiakun nan kanun takú winnu ikopun takú, ngem kun at nan kenalintig, nan talna, ya nan lagsak ay ichat nan Espiritu Santo.
18 Mu assena nan panagfiyag takú as nan munserserfiyan takú kan Cristo, malaylaychan hi Apo Dios kan chitaku, ya ichayaw chitaku us as nan tapina ay tataku.
19 Isunga epapati takú nan kafiaelan takú ay mangekaman as nan umichat as talna ya omepapigsa as pammaten chi tunggal usa.
20 Kiapú as makan yangkiay, achi takú koma chachaelun nan enat Apo Dios. Tit-iwa met ay maid makan as mapaniyiw, ngem fiasor takú challu mu nan kumpurmi ay kanun takú nan kiapón chi fumasoran nan iib-a takú.
21 Ammay at mu achi takú umischa as karni winnu umikop as fiayas winnu omekaman as kumpurmi ay fumasoran chi iib-a takú.
22 Mu ngachana nan enafurot nan tunggal usa maepangkep as na, achina ud-ay ekakak as nan iib-ana ta chicha yangkiay ay chuwa kan Apo Dios nan nangammu. Nakiasat nan taku ay achi munchuwachuwa kiapú as nan ninumnumna ay ustu ay atuna.
23 Ngem nan taku ay munchuwachuwa maepangkep as nan kanuna ya chana pay laing kanun at finmasor hiya, tay achi maiyunud nan enatna as nan pammatina. Tay uray ngachana ay achi maiyunud as nan pammati takú at fiasor takú chi mu epapati takú ay ekaman.

15

Nan Omepalaylayad As Nan Pachong Ay Taku (Gal. 6:1-5)

1 Chitaku ay naonngan nan pammatina at masapor anosan takú nan munkurkurangan nan pannakaawat nan chiyuycha nakapuy chi pammaticha ya makelekna takú us kan chicha. Fiakun nan achor takú nan nunumnumun takú ay palaylaychun,

---

* **14:11** Isa. 45:23; Filp. 2:10-11 † **14:14** 1 Co. 6:12-20; 8:1-13

2 ngem kun takú at numnumun nan omepalaylayad as nan iib-a takú ta
pumigsa nan pammaticha.
3 Tay uray hi Cristo at fiakun nan mangepalaylayad as achorna nan ninum-
numnumna, tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep
kan Cristo ay kanana, “Nan nangos-osotan nan tataku kan he-a Apo Dios at
ha-un nan naos-osot.”*
4 Am-in ay naisurat as nan Kalen Apo Dios ad pus-uy at naisuratcha as mun-
acharan takú ta pumigsa nan numnum takú, ya mafialin takú ay eta-un nan
likiat ta achi takú munchuwachuwa as nan namnama takú ay tongparun
Apo Dios nan enkarina.
5 Hi Apo Dios challu nan nurpuwan chi anos ya pigsan chi numnum takú.
Sapay koma ta hiya nan mamadfiachang kan chakayu ta muntetennornos
kayu kiapú as nan chayu manurturachan as nan ukialen Cristo Jesus.
6 Tay mu hiyasa nan atunyu, mun-us-usa nan numnumyu ay mangichay-
chayaw kan Apo Dios ay Aman Apo takú ay Jesu Cristo.

Nan Ammay Ay Chamag Para As Nan Chiyuycha Gentil

7 Awatunyu ngarud nan tunggal usa ay kaman as nan nang-awatan Cristo
kan chakayu ta maichayaw hi Apo Dios.
8 Tay ifiakiak kan chakayu ay enmali hi Cristo ay munserserfi as nan
chiyuycha Judio ta epailana ay matalek hi Apo Dios ay mangtongpar as nan
enkarina ad pus-uy as nan kaap-uwancha
9 ya ta chaychayawun us nan chiyuycha Gentil hi Apo Dios kiapú as nan
sug-angna kan chicha. Kaman challu as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios
ay kanana,
“Maetapiyak as nan chiyuycha Gentil ay mangichaychayaw kan he-a, ya
ekankantak ay mangichayaw as nan ngachanmu.”†
10 Wacha kasin nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Chakayu ay Gentil, makelagragsak kayu as nan pinilen Apo Dios ay
tatakuna.”‡
11 Nan usa pay at kanana,
“Chakayu ay Gentil, chaychayawunyu hi Apo Dios. Am-in kayu ay tataku,
chaychayawunyu hiya!”§
12 Wacha us nan insurat Isaias ay kanana,
“Wachantu nan omali ay murpu as nan kianak Jesse.”*
“Etag-uytu Apo Dios hiya ay mangetoray as nan am-in ay Gentil, ya hiyantu
nan namnamauncha ay mangesarakan kan chicha.”†
13 Sapay koma ta hi Apo Dios ay kurpuwan chi namnama takú at ichatna
us chi ongor ay lagsak ya natalna ay numnum kan chakayu kiapú as nan
pammatiyu kan hiya ta mataptapiyan pay nan namnamayu babaen as nan
pannakafialin nan Espiritu Santo.

Nan Kiapón Nan Kenaturud Pablo Ay Munsurat

14 Chakayu ay iib-ak, maid chuwachuwak ay ammay as solet chi ukialiyu
ya maawatanyu ay ustu nan maepangkep as nan pammati takú. O, ammok
ay kafiaelanyu ay munsisinnuru ya muntitinnukun.
15 Ngem uray mu hiyasa, naturuchak ay munsurat kan chakayu ad wani ta
achiyu liw-an na ay sursuru. Tit-iwa, naturuchak kiapú as nan kalibfengak
as usa ay apostol ay inchat Apo Dios kan ha-un

---

* **15:3** Sal. 69:9 † **15:9** Sal. 18:49 ‡ **15:10** Deut. 32:43 § **15:11** Sal. 117:1 * **15:12** 1 Sam. 16:11-13 † **15:12** Isa. 11:1, 10

16 ay munserserfi kan Cristo Jesus babaen as nan mun-is-isuruwak as nan
chiyuycha Gentil. O, munserserfiyak ay kaman pachi ay mangekaskasaba
as nan Ammay ay Chamag ay nurpu kan Apo Dios as nan chiyuycha Gentil
ta babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo, munfialincha nan
chiyuycha omaafurot as nasantowan ay chaton ay mangepalaylayad kan
Apo Dios.
17 Isunga kiapú as nan nakius-usaak kan Cristo Jesus, mafialin ay epan-
gasku nan nauy chak munserserfiyan kan Apo Dios.
18 Ngem maid tukún as mafialin ay epangasku mu achi nan en-enat Cristo
babaen kan ha-un ay nangaw-awis as nan chiyuycha Gentil ta omafurotcha
kan Apo Dios babaen as nan enkaskasabak ya en-enatku.
19 Tit-iwa ay enatku am-in chaná ay nakaskaschaaw ay sinyar ya milagro
babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo. Isunga lenpasku ay
nangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Cristo nunlapu
ad Jerusalem inkiana ad Illiricum.‡
20 Tay penapangkepku ay uy mangekasaba as nan Ammay ay Chamag as
nan tataku henan il-ili ay achi nangammu as nan maepangkep kan Cristo ta
achek ituruy nan chunon chi tukún ay taku.§
21 Nan enatku at maiyunud as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
kanana,
“Nan chiyuycha chaan nannanngor as nan maepangkep kan hiya at ilaun-
chantu hiya ya maawatanchantu nan maepangkep kan hiya.”*

Nan Planon Pablo Ay Umuy Ad Roma
(1 Co. 16:1-4; 2 Co. 8:16-9:5)

22 Kiapú as nan nauy ay chunok, namen ongor ay napas-iw nan omaliyak
kan chakayu.
23 Ngem ad wani, kiapú ta lenpasku nan chunok henan nauycha ay il-ili,
ya kiapú ta nafiayag us ay laraychok ay omali kan chakayu,
24 isunga namnamaok ay tongparok ad wani. As nan umuyak ad Espanya,
laychok ay chumag-os hesa ad Roma ay mangila kan chakayu, ya mu
mafialin, fiadnganak koma kan chakayu ay umuy hid-i as nan marpasan nan
hen-omaketan ay naragsak ay makilid-iwaak kan chakayu.
25 Ngem ad wani, umuyak ad Jerusalem ay mangiyuy as fiachang as nan
tatakon Apo Dios hid-i.
26 Tay laychun nan chiyuycha iglesia ad Macedonia ya Acaya ay manga-
mong as ifiachangcha as nan tatakon Apo Dios ay wacha ad Jerusalem ay
makasapor as fiachang.
27 Chicha challu kayman nan nunplanu ay fumachang. Ngem nan kenatit-
iwana at libfengcha ay fumachang as nan chiyuycha makasapor as fiachang
ad Jerusalem. Tay mu nakelak-am nan chiyuycha Gentil as nan naespiri-
tuwan ay bendisyon nan chiyuycha Judio, libfeng us ngarud nan chiyuycha
Gentil ay umichat as kasaporan nan chiyuycha Judio as pagfiyagcha.
28 Isunga as nan manglopasak ay mangamong ya mangipurang as nan
siping kan chicha, munligwataktu ay umuy ad Espanya, at chumag-osak
hesa.
29 As nan omaliyak hesa, ammok ay mapachasanyu us nan maid munku-
rangana ay bendisyon ay murpu kan Cristo.

---

‡ **15:19** Ara. 20:1-12 § **15:20** As nan kali ay Griego at kanana, “ta achiyak muntuping as pugnad nan tapina.” * **15:21** Isa. 52:15

30 Iib-ak, babaen kan Apo takú ay Jesu Cristo ya babaen us as nan
layad takú ay ichat nan Espiritu Santo, pangaasiyu ta epapasnekyu ay
makekararag kan ha-un ta fiadfiadnganak kan Apo Dios.
31 O, epapasnekyu ay mangekararag kan ha-un ta mailisiyak as nan
chiyuycha achi omafurot ad Judea. Ekararagyu us ta malaylaychan nan
tatakon Apo Dios ad Jerusalem ay mang-awat as nan fiachang ay iyuyku kan
chicha.†
32 Pangaasiyu ta ekararakianak ta omongortu nan lagsakku ay omali
kan chakayu mu eparufus Apo Dios, ya pumigsa nan numnumku as nan
omaliyak kan chakayu.
33 Sapay koma ta hi Apo Dios ay umid-ichat as natalna ay numnum at
mawawacha kan chakayu am-in. Amen.

16

Nan Pakomostan Pablo As Nan Omaafurot Ad Roma

1 Malaylaychanak paat ay mangiyam-ammu kan chakayu as nan usa ay
fiafiai ay omaafurot. Hiya hi Febe ay munserserfi as nan iglesia ad Cencrea.
2 As nan umchanana hesa, awatunyu hiya as usa ay omaafurot kan Apo
Jesus, tay hiyasa nan libfeng ay atun nan tatakon Apo Dios. Fiadnganyu us
hiya mu wachay kasaporana, tay ongorcha kayman chi finadfiadngana, ya
ha-un nan usa.
3 Pakomostaok cha Priscila kan Akila ay kakadwak ay munserserfi kan
Cristo Jesus.
4 Enpostacha kayman nan fiyagcha kiapú kan ha-un. Ngem fiakun
yangkiay ha-un nan munyaman kan chicha mu achi us nan am-in ay iglesia
henan il-ilen chi Gentil.
5 Pakomostaok us nan iglesia ay munchaychayaw kan Apo Dios as
afongcha.
Pakomostaok us hi Epeneto ay laylaychok ay hiya nan enmon-ona ay
enmafurot kan Cristo henan probinsiya ay Asia.
6 Pakomostaok us hi Maria ay kenmakud ay namadfiachang kan chakayu.
7 Pakomostaok pay cha Andronico kan Junia ay ib-ak ay Judio ay kakadwak
ay naifiarud ad kasin. Am-ammon as solet nan apostoles chicha ya enmon-
onacha ay enmafurot kan Cristo mu ha-un.
8 Pakomostaok us hi Ampliato ay laylaychok ay kiayyumku kiapú as nan
nakius-usaana kan Apo Jesus.
9 Pakomostaok us hi Urbano ay cha makidkidnu kan chitaku ay mun-
serserfi kan Cristo, ya hi Estakis ay laylaychok ay kiayyumku.
10 Pakomostaok us hi Apeles ay usa ay napaneknekan ay matalek kan
Cristo as nan nachischistingan nan pammatina. Uray us nan pamilyan
Aristobulo,
11 ya hi Herodion ay pachongku ay Judio ya nan chiyuycha omaafurot as
nan pamilyan Narciso at komostacha am-in.
12 Pakomostaok us cha Trifena kan Trifosa ay cha munserserfi kan Apo
Jesus, kaman us kan Persida ay laylaychok ay kiayyum ay makakud kayman
ay munserserfi para kan Apo Jesus.
13 Pakomostaok us hi Rufo, ay nunchinngor ay munserserfi kan Apo Jesus,
ya uray hi enana ay infilangku as enak.
14 Pakomostaok us cha Asincrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas ya
am-in ay tapina ay iib-a takú ay omaafurot ay naetatapi kan chicha.

† **15:31** Ara. 13:50; 14:19; 17:5, 13; 18:6, 12; 20:3; 21:27-32

15 Pakomostaok pay cha Filologo kan Julia, hi Nereo, ya nan sunúdna ay
fiafiai ya hi Olimpas, ya am-in ay tatakon Apo Dios ay naetatapi kan chicha.
16 Munpepennakomosta kayu us ay mangepaila ay munlelennayad kayu.
Am-in nan enmafurot kan Cristo at chacha kayu pakomostaun hesa.

Nan Anongos Ay Tukun Pablo

17 Chakayu ay iib-a, pangaasiyu ta il-ilaunyu nan tataku ay mangepa-
sisiyan kan chakayu ya mangallilaw as pammatiyu babaen as nan isursu-
rucha ay maekontra as nan ustu ay sinuruyu ad kasin. Achi kayu makekad-
kadwa kan chicha.
18 Tay nan assisid-i ay tataku at fiakun hi Cristo ay Apo takú nan chacha
munserserfiyan, ngem kun at nan kiankianasun nan achorcha yangkiay
nan nunumnumuncha. Babaen as nan makaawis ya ammay ay kalicha,
allilawuncha nan chiyuycha naraka ay maawis.
19 Nunchinngor nan nanongtongparanyu as nan sursuron Cristo uray
henan chiyuycha achawwi ay il-ili. Isunga naragsakak as solet kiapú kan
chakayu, ngem laychok ay naraing kayu maepangkep as nan ammay, ya achi
kayu masulisukian ay mangekaman as mangotettet.
20 Kun pay achi mafiayag, hi Apo Dios ay umid-ichat as talna at amisunantu
hi Satanas babaen kan chakayu.
Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo Jesu
Cristo.
21 Hi Timoteo ay cha makidkidnu kan ha-un at chana us pakomostaun
chakayu, kaman us as nan iib-ak ay Judio ay cha Lucio, Jason ya hi Sosipatro.
22 Hi Tercio ay ifia takú ay omaafurot ay nangepasuratak as nan nauy ay
suratku at chana pakomostaun chakayu.
23 Cha chakayu pakomostaun kan Gayo. Hiya nan nunmangmangili kan
ha-un, ya hiya nan nakin afong as nan cha maam-amongan nan omaafurot
ay munchaychayaw kan Apo Dios. O iwa, uray hi Erasto ay toserero hena ay
siyudad ya hi Cuarto ay ifia takú at cha chakayu pakomostaun.
24 [Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo takú
ay Jesu Cristo.]*

Nan Nanayawan Pablo Kan Apo Dios

25 Machaychayaw hi Apo Dios! Hiya at kafiaelana ay mangepapigsa as
nan pammatiyu ay maiyunud as nan enkaskasabak ay Ammay ay Chamag
maepangkep kan Jesu Cristo ya maiyunud as nan chaan naepakpakaammu
ad solet ay kenatit-iwa.
26 Ngem ad wani at naepakaammu nan nauy kenatit-iwa babaen as
nan chiyuycha insurat nan chiyuycha pomapadtu as nan Kalen Apo Dios.
Tay hi Apo Dios ay maid laplapuna ya maid patingkiana at infilina ay
maepakaammu nan nauy Ammay ay Chamag henan am-in ay nasyon ta nan
am-in ay tataku at omafurotcha.
27 Hiya yangkiay ay masilib as nan am-in at maichaychayaw koma in-
inkiana babaen kan Jesu Cristo. Amen.

* **16:24** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid na ay versikulu.

Nan Omona Ay Surat Pablo As Nan Chiyuycha I-Corinto

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan Corinto as nan timpon Pablo at ad-acha ay siyudad ay sikud ay lutan nan chiyuycha Griego ya kapital nan probinsiya ay Acaya. Nan hana ay siyudad ay Corinto at wacha henan olet nan fiayfiay, isunga hesa nan masisib-atan chi ongor ay nigusyante ay nurpu henan tukutukún ay lukiar. Nunchinngor sa ay siyudad kiapú as nan kenafiaknang nan tataku, kiapú as nan nunsidla ay mangepapasancha as assi ay lachok, mangchay-chayawancha as tukutukún ay didiosen, ya mangischaancha as nan karnen nan chiyuycha naichaton as nan chiyuycha didiosen. Nunkapangascha pay, ya as nan nunsidla'y lagragsak yangkiay nan mangosarancha as urascha.

As nan maekadwa ay nunfiaatan Pablo ay uy nangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag, inumchan henan nauy ay siyudad ay Corinto. Nagyan hiya hena as hentawwun ya kakudwa. As nan nun-is-isuruwana hena, ongor nan tataku ay enmafurot kan Cristo Jesus, kaskasin nan chiyuycha Gentil (Ara. 18:1-18).

As nan nak-akan Pablo hid-i ay umuy ad Efeso, wachacha nan tukún ay uy nun-isuru kan chicha. Nan usa kan chicha at hi Apolos ay usa ay omaafurot ay nurpu ad Egipto. Hi Apolos ay anna at masilib ya napigsa nan pammatina. Nafiayag ay nagyan hi Apolos hid-i ay nangisursuru as nan Kalen Apo Dios (Ara. 18:26-28; 1 Co. 3:4, 16:12; Tit. 3:13).

As nan kawad-an Pablo ad Efeso, wachacha nan i-Corinto ay enmali kan hiya (16:17-18) ay nangichat as surat ay nurpu as nan omaafurot ad Corinto. As nan nang-awatan Pablo as nan surat, sinufialetana nan suratcha. Hiyana nan omona ay suratna as nan chiyuycha i-Corinto.

As nan mamasaan takú as nan nauy surat, ongor nan maila takú ay achi laychun Pablo kan chicha ay kaman as nan nauycha: nan achicha mamigfikian as nan kalibfengan Pablo as usa ay apostol (9:2), nan nangepafi-alinancha as achorcha as kaamuchan (4:8), nan mangifilangancha as nan panagnumnumnumcha as ustu, ya nan mangaliyancha ay chicha nan etor-torón nan Espiritu Santo, ngem para kan Pablo at fiakun.

Ngem laraychun Pablo ay mangisuru kan chicha as nan maepangkep as nan kenaornoscha as nan maam-amongancha ay mangchayaw kan Apo Dios. Senengarana chicha kiapú as nan masusumaancha (1:10-13) ya ke-naranokcha as nan manganancha as nan mangnumnumnumancha as nan natuyan Jesus (11:18-34). Insuruwana us chicha as nan maepangkep as nan kasin omaliyan Apo Jesus asna's luta ya maepangkep as nan matakuwan manipud as nan utúy.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-9
Nan Nasusumaancha As Nan Iglesia 1:10-4:21
Nan Maepangkep As Nan Mangepapasan As Assi Ay Lachok 5:1-5:13
Nan Maepangkep As Charum As Nan Chiyuycha Omaafurot 6:1-11
Nan Ustu Ay Sursuru Maepangkep As Nan Achor Chi Taku 6:12-20
Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Omasaw-an Ya Achi Omasaw-an 7:1-40
Nan Sarudsud Maepangkep As Makan Ay Naichaton As Nan Chiyuycha Didiosen 8:1-11:1
Nan Dalongdong Nan Fianafiai As Nan Munchaychayawancha 11:2-16

Nan Mangnumnumnuman As Nan Natuyan Jesus 11:17-34
Nan Chiyuycha Kafiaelan Ay Ichat Nan Espiritu Santo 12:1-14:40
Nan Matakuwantu Nan Nunkatuy 15:1-58
Nan Maifiachang As Nan Omaafurot 16:1-4
Nan Planon Pablo 16:5-12
Nan Anongos Nan Surat 16:13-24

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay chinutokan Cristo Jesus as apostolna kiapú ta hiyasa
nan enkeddeng Apo Dios. Hi Sostenes ay ifia takú ay omaafurot at hiya nan
kadwak hena.
2 Nauy nan suratmi kan chakayu ay iglesia ad Corinto ay nunfialinun Apo
Dios as nasantowan kiapú as nan nakius-usaanyu kan Cristo Jesus. Fiakun
chakayu yangkiay nan enayakiana ay munfialin as nasantowan ay tatakuna,
ngem am-in ay tataku henan am-in ay lukiar ay munchaychayaw kan Apo
Jesu Cristo ay Apocha ya Apo takú us.
3 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya nan natalna ay
numnum ay nurpu kan Apo Dios ay Ama takú ya kan Apo Jesu Cristo.

Nan Nunyamanan Pablo Kan Apo Dios

4 Kanayonak ay munyaman kan Apo Dios kiapú as nan grasya ay inchatna
kan chakayu as nan nakius-usaanyu kan Cristo Jesus.
5 O, kiapú as nan nakius-usaanyu kan hiya, nabendisyonan kayu as solet
as nan am-in ay karasen chi naespirituwan ay kafiaelan ta mafialin kayu ay
munserfi kan hiya. Inchatna kan chakayu nan laingyu ay munkali as nan
kalen Apo Dios ya pannakaawatyu as nan kenatit-iwa as nan laychun Apo
Dios.
6 Nan nauycha bendisyon at paneknekancha ay tit-iwa challu nan insur-
surumi maepangkep kan Cristo.
7 Isunga maid poros munkuranganyu as nan uray ngachana ay naespiri-
tuwan ay bendisyon ay ichat Apo Dios as nan chayu manman-uchan as nan
kasin omaliyan Apo takú ay Jesu Cristo.
8 Hiya nan mangepapapigsa as nan pammatiyu inkiana as nan anongos
nan fiyagyu ta maid maepafiasoranyu as nan urkiw ay kasina omaliyan.
9 Matalek hi Apo Dios ay nangayag kan chakayu ta makekadwa kayu as nan
Anakna ay hi Jesu Cristo ay Apo takú.

Nan Achi Muntetennornosan Nan Iglesia

10 Iib-ak, babaen as nan kalibfengan ay inchat Apo takú ay Jesu Cristo kan
ha-un, pangaasiyu ta muntetennornos kayu am-in. Maid koma masisiyan
kan chakayu, ngem kun at us-usa nan numnumunyu ya pangkepyu.
11 Iib-ak, kenalek chi, tay wachacha as nan pamilyan Kloe nan
nangepachamag kan ha-un ay wachacha kan chakayu nan cha masusuma.
12 Nan laychok ay kanan at tukutukún nan chayu kankanan. Tay wachacha
kanu nan mangali, “Ha-un at unuchok hi Pablo.” Kanan kanu nan tapina,
“Ha-un at unuchok hi Apolos.” Nan tapina at kanancha, “Ha-un at unuchok
hi Pedro.” Kun pay nan tapina at kanancha, “Ha-un at hi Cristo yangkiay nan
unuchok.”
13 Nakkuran kayu! Ay kun nakudwakudwa hi Cristo? Ay kun ha-un ay
Pablo nan natuy as nan koros para kan chakayu? Ay nafunyakian kayu ay
nangosar as nan ngachan Pablo?

14 Munyamanak kan Apo Dios, tay maid ok finunyakian hesa mu achi
yangkiay cha Crispo kan Gayo*
15 ta maid makafiael ay mangali un nafunyakian kayu as nan ngachanku.
16 (O iwa, finunyakiak us nan pamilyan Estefanas, ngem maid tapina as
manumnumku ay finunyakiak.)
17 Tay chaanak infiaor kan Cristo ay uy munfunyag, ngem infiaorak ay
uy mangekasaba as nan Ammay ay Chamag. As nan mangekamanak as na,
achiyak mun-osar as kenasilib chi taku ta achi mamaid nan pannakafialin
nan natuyan Cristo as nan koros.

Hi Cristo Nan Mangepaila As Nan Pannakafialin Ya Kenasilib Apo Dios

18 Tay nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan natuyan Cristo as
nan koros at maid kotkotokna as nan chiyuycha cha umuy as nan maid
patingkiana ay pannakachusa. Ngem chitaku ay cha omafurot as nan hana
Ammay ay Chamag at ammu takú ay hiyana nan pannakafialin Apo Dios ay
mangesarakan kan chitaku.
19 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Chachaelok nan kenasilib nan nunkasilib, ya nan pannakaawat nan
nunkaacharan at maichok."†
20 Ay mafialin ay maesarakan nan masilib babaen as nan silibna, winnu
nan mun-isursuru as Lintig babaen as nan Lintig? Nan naraing ngay ay
makesossosek ad wani, ay mafialin ay maesarakan babaen as nan ammay
ay sosekna? Achi challu! Tay enpailan met Apo Dios ay maid kotkotok nan
kenasilib asna's luta!
21 Tay kiapú as nan kenasilib Apo Dios, achi poros mafialin ay maam-
muwan chi tataku hiya babaen as nan mismu ay kenasilibcha. Kun at
nalaylaychan hi Apo Dios ay mangesarakan as nan chiyuycha omafurot
babaen as nan chami ekaskasaba ay kanan nan chiyuycha achi omaafurot
un maid kotkotokna.
22 Tay nan chiyuycha Judio at achicha omafurot sukúdcha ilaun on-ona
nan nakaskaschaaw ay sinyar. Nan chiyuycha Griego at anapuncha nan
kanancha un kenasilib ay nurpu as nan tataku.
23 Ngem chakami at ekasabami nan maepangkep kan Cristo ay naelansa
as nan koros. Hiyasa nan elalayusan nan chiyuycha Judio ay mangesakiaw
kan chicha ya ifilang nan chiyuycha Gentil as maid kotkotokna.
24 Ngem para kan chitaku ay enayakian Apo Dios ay munfialin as tatakuna,
uray Judio winnu Griego at ammu takú ay hi Cristo nan pannakafialin Apo
Dios ya kenasilib Apo Dios.
25 Tay nan kanancha ay kenamaid kotkotok nan planon Apo Dios as nan
natuyan Cristo at masilsilib mu nan kenasilib chi tataku, ya nan kanancha un
kenakapuy nan planon Apo Dios at mannakafialin as solet mu nan kenafikas
chi taku.
26 Iib-ak, numnumunyu mu anan kasasaadyu as nan nangayakian
chakayu kan Apo Dios. As nan hiyachi, achi ongor kan chakayu nan
mamasilib as nan mangiilan chi tataku, ya ak-akét kayu ay totoray winnu
an-ak chi fiaknang.
27 Ngem nan maid acharna ay maifilang challu as maid kotkotokna as
nan tataku asna's luta at pinilen Apo Dios ta mafiainan nan mamasilib.
Nan chiyuycha achi mafigfigfig ay nakapuy at pinilina ta mafiainan nan
chiyuycha mafigfigfig ay mafikas.

---

* **1:14** Ara. 18:8; Rom. 16:23 † **1:19** Isa. 29:14

28 Kaman us as nan chiyuycha pugli ay maelalayusan ya maid filangcha at
pinilina ta maichuna nan ifilang nan tataku as am-amud asna's luta.
29 Enatna chi ta maid poros mangepangas as achorna as nan mangiilan
Apo Dios.
30 Maid epangasyu, tay hi Apo Dios nan nurpuwan nan nakius-usaanyu
kan Cristo Jesus, ya nunfialinuna hi Cristo as mangesarakan kan chitaku ay
hiyana nan kenasilib Apo Dios para kan chitaku. Babaen kan hiya, maifilang
takú as nalintig, munfialin takú as nasantowan ay tatakon Apo Dios, ya
mawayawayaan takú.
31 Isunga unuchun takú koma nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
kanana, “Mu wachay munlayad ay munpangas, nan enat nan Apo yangkiay
nan masapor epangasna.”‡

2

Nan Atun Pablo Ay Mun-ekasaba

1 Iib-ak, as nan enmaliyak kan chakayu ay nangekasaba as nan enpakaam-
mon Apo Dios ay maepangkep kan Cristo, chaanak nunkali as nunkaunig
winnu nun-osar as kenasilib nan chiyuycha nakaachar.
2 Tay as nan kawad-ak pay laing kan chakayu, enkeddengku ay maid
tukún as epakaammok mu achi yangkiay nan maepangkep kan Jesu Cristo,
kaskasin nan naelansaana as nan koros.*
3 As nan enmona ay enmaliyak kan chakayu, nakapuy nan leknak ya
nunpapayagpakiak kiapú as ugyatku mu achek maekaman nan laychun Apo
Dios.
4 As nan nun-isuruwak ya nun-ekasabaak kan chakayu, chaanku enosar
nan chiyuycha makaawis ay kali ay nurpu as nan kenasilib chi taku, ngem
kun at naepaila nan pannakafialin nan Espiriton Apo Dios babaen as nan
enkaskasabak.
5 Hiyasa nan enatku ta nan pammatiyu at achi maifisar as nan kenasilib
chi taku, ngem kun at as nan pannakafialin Apo Dios.

Nan Kenasilib Ay Nurpu Kan Apo Dios

6 Uray mu assid-i, as nan chiyuycha naonngan chi pammaticha at ifiakiami
kan chicha nan maepangkep as kenasilib. Ngem fiakun nan kenasilib ad
wani ay murpu as nan numnum chi tataku winnu murpu as nan anap-apu
asna's luta ay munpatingkiantuy toraycha.
7 Kun at nan chami ifiagfiakia at nan kenasilib ay nurpu kan Apo Dios ay
hiyasa nan planuna ay chaan pay naepakpakaammu as nan tataku. Nan
hana planuna at enkekeddengna sakbay mafiayang nan lufong para kan
chitaku ta maetapi takú kan hiya as nan kaichayawana.
8 Maid nakaawat ay anap-apu asna's luta as nan nauy kenasilib Apo Dios,
tay mu kuncha naawatan, chaancha koma enlansa nan machaychayaw ay
Apo as nan koros.
9 Ngem kaman sa as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ad pus-uy ay
kanana,

“Maid pay tataku as nakaila winnu nakadngor winnu uray nakanumnum as
nan chiyuycha nakaskaschaaw ay ensakianan Apo Dios para as nan
chiyuycha munlarayad kan hiya.”†

10 Ngem kan chitaku nan nangepakaammuwan Apo Dios as nan hana
babaen as nan Espirituna. Tay nan Espiriton Apo Dios at chana emamad ay
mangammu as nan am-in uray nan naunig ay numnum Apo Dios.

---

‡ **1:31** Jer. 9:24; 2 Co. 10:17 * **2:2** Gal. 6:14 † **2:9** Isa. 64:4

11 Maid nangammu as nan wacha as nan numnum nan usa ay taku mu achi
hiya yangkiay mismu. Assid-i us kan Apo Dios ay maid nangammu as nan
numnumna mu achi yangkiay nan Espirituna.
12 Ad wani, nan panagnumnumnum takú at fiakun kaman as nan panag-
numnumnum chi tataku ay wacha asna's luta, tay enawat takú nan Espiritu
ay nurpu kan Apo Dios ta maawatan takú nan maepangkep as nan am-in ay
inchatna kan chitaku.
13 As nan mangifiag-anmi as maepangkep kan Apo Dios, achimi osarun
nan kali ay nurpu as nan kenasilib chi taku. Ngem kun at nan ifiaki-
ami at nan insuron nan Espiriton Apo Dios kan chakami as nan chami
mangepakaawatan as nan kenatit-iwa as nan tataku ay wacha nan Espiritu
Santo kan chicha.
14 Nan taku ay maid Espiriton Apo Dios kan hiya at achina mafialin ay
awatun nan chiyuycha nurpu as nan Espiriton Apo Dios, tay maid kotkotok
nan hanacha kan hiya. Achi makaawat hiya, tay babaen as nan Espiritu
Santo yangkiay at mafialina ay emamad chasa.
15 Nan taku ay mawawad-an as Espiriton Apo Dios at mafialina ay emamad
nan kotok nan am-in ay nurpu as nan Espiriton Apo Dios. Ngem nan taku ay
maid Espiriton Apo Dios kan hiya at achina kafiaelan ay mangokóm as nan
taku ay nawad-an as Espiritu Santo.
16 Tay kanan nan naisurat as nan kalen Apo Dios,
“Ay wachay nangammu as nan numnum Apo Dios? Ay wachay makatukun
kan hiya?”‡
Ngem mu chitaku, wacha kan chitaku nan numnum Cristo.

3

Nan Atun Ay Munserfi Kan Apo Dios

1 Iib-ak, as nan kawad-ak kan chakayu, chaanku kenafiaelan ay nunkali
kan chakayu ay kaman as nan enatku as nan chiyuycha naonngan chi
pammaticha. Ngem kunak at nunkali kan chakayu ay kaman as nan atok
ay munkali as nan chiyuycha chaan enmafurot ya kaman mutun as nan
pammaticha kan Cristo.
2 Nan insurok kan chakayu at nan maepachong as nan kiatas ay ikopun chi
mutun, fiakun nan maepachong as nan foras ay makan, tay chaan kayu pay
nakasakiana ay makaawat as naunig ay sursuru. Uray ad wani at achi kayu
pay laing makaawat,
3 tay kutug ay chayu un-unuchun nan cha at-atun nan chiyuycha chaan
enmafurot. Kiapú ta mun-eennapos kayu ya masussusuma kayu, ay kunyu
achi cha epaila ay nan panagfiyagyu at pachong nan panagfiyag chi tataku
asna's luta? Ay nan chayu at-atun at pachong nan cha at-atun nan chiyuycha
achi omaafurot? Pachong na met!
4 Tay mu kanan nan usa ay, “Ha-un at hi Pablo nan unuchok,” ya kanan
nan usa, “Ha-un at hi Apolos nan unuchok,” chayu epaila ay maepachong
nan panagfiyagyu as nan tataku ay achi omaafurot.
5 Numnumunyu na. Ay am-amud kami kan Apolos? Kun kami met
yangkiay munserserfi kan Apo Dios ay enosarna ta omafurot kayu kan Jesus.
Tay tunggal usa kan chakami at atuna nan naetalek kan hiya.
6 Maepachongak as nan nangetanum as fokel, hi Apolos nan nangsifug,
ngem hi Apo Dios nan nangsikun.

‡ **2:16** Isa. 40:13; Rom. 11:34-36

7 Isunga achi challu amud nan nangetanum ya nangsifug. Hi Apo Dios
yangkiay nan amud, tay hiya nan manikun.
8 Munpachong nan pangkep nan muntanum ya nan munsifug, tay waschi
un gun-gunaan Apo Dios ay maiyunud as nan mismu ay enatna.
9 Tay chakami at munserserfi kami kan Apo Dios, ya chakayu nan maepa-
chong as nan payyiwna ay munchunchunuwanmi.

Nan Maepadpachongan Nan Afong Apo Dios

Maepachong kayu us as nan afong Apo Dios.
10 Babaen as nan kafiaelan ay inchat Apo Dios kan ha-un, ha-un nan
maepachong as nan naraing ay nangkiaub as nan fondasyon nan afong, ya
tukún nan mangituruy as nan lenapuwak. Ngem masapor waschiwaschi un
ilauna nan ammaana ta ustuustu nan etapina,
11 tay maid tukún as fondasyon ay mafialin ay osarun chi uray ngachana
ay taku mu achi yangkiay nan chakus nakiaub ay hi Jesu Cristo.
12 Ngem nan chiyuycha mangiyamma at tukutukún nan iyosoncha as nan
fondasyon. Nan tapen nan maiyamma at fialetok, silver winnu nunkangina
ay fiatu, ya nan tapina at kaiw, koron winnu chakiami.
13 Nan chunon nan tunggal usa at mailantu ay ustu. Tay as nan urkiw
ay maokomántu nan am-in ay tataku, elawlawagtu Cristo chasa ay ustu. O,
tay as nan hana ay urkiw, maepakaammuntu chasa babaen as nan apuy ay
manisting as nan kenafiakud nan chunon nan tunggal usa.
14 Mu achi mapuoran nan inyamman nan nangiyamma as nan fondasyon
at ichattu Apo Dios kan hiya nan gun-gunana.
15 Mu mapuoran nan naiyamma at maidtu awatun nan nangiyamma as
gun-gunana. Ngem uray mu assesa, maesarakantu hiya ay maepachong as
nan taku ay kun lenmayaw as nan cha mapuoran ay afong.
16 Ay achiyu ammu ay chakayu nan maepachong as nan templo ay kawad-
an Apo Dios ya magyanan nan Espirituna?
17 Mu wachay mangepasisiyan kan chakayu ay maepachong as nan tem-
plon Apo Dios, chusauntu Apo Dios as solet hiya. Tay nan templon Apo Dios
at nasantowan, ya chakayu mismu nan templona.
18 Achiyu al-allilawun nan achoryu. Mu wachay mangifilang as achorna
as masilib ay maiyunud as nan kenasilib nan tataku asna's luta, masapor
chukkiana na. O, masapor eparufusna ay ifilang nan chiyuycha achi omaa-
furot hiya as maid am-ammuna ta sumilib hiya tit-iwa.
19 Tay nan kenasilib ay ifilang nan tataku asna's luta at maid kotkotokna as
nan mangiilan Apo Dios. O, nan nauy at kaman as nan naisurat as nan Kalen
Apo Dios ay kanana, “Hi Apo Dios nan mangkona as nan chiyuycha mangifi-
lang as achorcha as masilib babaen as nan mismu ay kenasikapcha.”*
20 Wacha pay nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Ammon Apo Dios ay maid kotkotok nan panagnumnumnum nan chiyuycha
nunkasikap.”†
21 Isunga achiyu epangpangas chi maekaman chi taku. Tay nan am-in at
inchat Apo Dios para as nan omammayanyu.
22 Uray ha-un, hi Apolos, hi Pedro, nan nauy luta, nan fiyag, nan utúy, nan
urkiw ad wani winnu nan tapen chi urkiw at inchat Apo Dios am-in chaná
para as nan omammayanyu.
23 Kun pay chakayu at kuwan Cristo, ya hi Cristo at kuwan Apo Dios.

---

* **3:19** Job 5:13 † **3:20** Sal. 94:11

4

Nan Panagserserfen Nan Apostoles

1 Isunga ifilangyu chakami as munserserfi kan Cristo ya nangetalekan
Apo Dios as nan chunu ay mangisuru as nan kenatit-iwa ay chaana enpak-
pakaammu ad pus-uy.
2 Nan usa pay at nan taku ay maetalekan nan hana ay chunu at masapor
matalek.
3 Ngem kun pay ha-un, maid fiyangku mu fistikiarunak kan chakayu
winnu nan tapina ay tataku mu ammay nan chak at-atun ay munchunu
winnu achi. Uray ha-un at achek atun sa as nan achorku.
4 Nacharos challu nan numnumku, ngem achina laychun ay kanan un
maid fiasorku, tay hi Apo Jesus yangkiay nan mamistikiar kan ha-un.
5 Isunga achiyu oon-onaun ay mangokóm as nan uray ngachana ay taku
sakbay omali nan ustu ay timpu. Sad-unyu nan omaliyan nan Apo ay hiyantu
nan manilaw as nan chiyuycha naetatafun as nan ngongot. Nan laychuna
ay kanan at epailanantu nan chiyuycha chaan pay naifiakia ay pangkep chi
tataku. As nan hiyachi, waschintu un awatuna nan pammachayaw Apo Dios
ay maiyunud as nan en-enatna.
6 Iib-ak, am-in chaná ay infiagfiakiak at chakami mismu kan Apolos nan
enosarmi as nan chiyuycha maepadpachongan para as nan omammayanyu
ta babaen kan chakami, acharunyu nan laychun ay kanan nan naisurat as
nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Achiyu labsingun nan naisurat as nan Kalen
Apo Dios.” Mu unuchunyu na, maid kan chakayu nan mangepangas as nan
usa ay taku as nan tapina.
7 Tay anan ngachana nan nangepafialin kan chakayu as nangatngatu mu
nan tapina? Ngachana nan wacha kan chakayu ay chaan inchat Apo Dios?
Mu ngarud hi Apo Dios nan nangichat, anuy kayu lawá munpangpangas ay
kaman chakayu nan nurpuwana?
8 Kenomsaw kayu ay i-Corinto! Ka-ananyu mu napnek kayu as nan
am-in ay naespirituwan ay fianag ya finmaknang kayu as nan chiyuycha
bendisyon Apo Dios. Ka-ananyu mu nunfialin kayu as ar-ari, uray mu fiakun
kami ar-ari! Ammay koma mu kun tit-iwa ay ar-ari kayu ta maketoray kami
kan chakayu.
9 Tay as nan munnunumnumku at nunfialinun Apo Dios chakami ay
apostoles as maepachong as nan chiyuycha fiarud ay naepauchichi as nan
paradan chi nangafiak. O, maepachong kami as nan tataku ay nakeddengan
ay matuy as nan sangwanan chi ongoongor ay tataku ta fuyaun nan angheles
ya nan am-in ay tataku.
10 Kiapú as nan munserserfiyanmi kan Cristo, maid kanu am-ammumi
asna's luta. Ngem chakayu at ka-ananyu mu mamasilib kayu kiapú as nan
nakius-usaanyu kanu kan hiya. Chakami at maid kanu kafiaelanmi, ngem
chakayu at ka-ananyu mu kafiaelanyu nan am-in. Chakayu kayman nan
chaychayawun nan tataku, ngem os-ostuncha chakami.
11 Uray inkiana ad wani at kanayon kami ay munchukiaang ya masketan.
Naragrag-uy chi fiachumi. Maparpaliwasan kami, ya kun kami munfiabfiaat
ay maid afongmi.*
12 Makakud kami ay munchunu babaen as nan mismu ay limami ta
wachay pagfiyagmi. As nan maituchoranmi, kunmi at bendisyonan chicha.
As nan mapalikiatananmi, etata-unmi.

---

* **4:11** Ara. 16:23; 2 Co. 6:5; 11:23-33

13 As nan maekak-aliyanmi, ammay nan atunmi ay somongfiat. Uray
inkiana ad wani at ifilang chakami as kaman fiasura. O, kaman kami luket
asna's luta.
14 Achek isurat chaná ta pafiainak chakayu, ngem ta tukunok chakayu as
kaman mismu ay an-akku ay laylaychok.
15 Tay uray mu liniblifu nan mangay-aywan as nan fiyagyu as nan nakius-
usaanyu kan Cristo, kun us-usa challu nan pannakaamayu as nan pammati.
Kiapú as nan enmafurotanyu kan Cristo Jesus, nunfialinak as amayu babaen
as nan nangekasabaak as nan Ammay ay Chamag kan chakayu.
16 Isunga pangaasiyu ta ha-un nan turachunyu.
17 Hiyana nan kiapúna ay infiaorku hi Timoteo kan chakayu. Hiya nan usa
ay ifilangku as laylaychok ay anakku ay matalek ay munchunu para kan Apo
Jesus. Epanumnumnantu kan chakayu nan panagfiyag ay chak un-unuchun
babaen as nan pammatek kan Cristo Jesus ay maiyunud as nan chak isursuru
as nan am-in ay iglesia henan am-in ay lukiar.
18 Wacha kanu kan chakayu nan penmangas, tay ka-anancha un achiyak
omali ay mangila kan chakayu hesa.
19 Ngem achi mafiayag at omaliyaktu hesa kan chakayu mu laychun nan
Apo. As nan hiyachi, maammuwaktu mismu nan fiakun yangkiay nan cha
ap-apatun nan nauycha nunkapangas, ngem maammuwaktu us mu tit-iwa
ay wacha kan chicha nan pannakafialin Apo Dios.
20 Tay nan mangepaneknek ay naetapi takú henan muntorayan Apo Dios
at fiakun nan apat takú, ngem kun at nan pannakafialin Apo Dios as nan fiyag
takú.
21 Isunga anan laychunyu ay atok? Ay masapor omaliyak ay mangdisiplina
kan chakayu babaen as nan saplet, winnu omaliyak ay mangepaila as
layadku ya anosku kan chakayu?

5

Nan Mangaanan As Nan Omaafurot Ay Mangepappapas As Assi Ay Lachok

1 Tit-iwa ay naepachamag kan ha-un ay wacha kan chakayu nan
nangepappapas as assi ay lachok. Nunsidla sa as enatna, tay uray nan
chiyuycha achi omaafurot at achicha poros eparufus sa. O, naepachamag
kan ha-un ay nakiskissuy nan usa ay omaafurot as nan maekadwa ay asawan
amana.
2 Anuy kayu paat nunkapangas! Kun kayu at met koma ngumunguyus as
solet, ya masapor kaanunyu hiya as membron nan uyyu iglesia!
3 Tay uray mu maichak mismu hesa, kamanak wacha challu kan chakayu,
ya chakusku at enkeddeng ay machusa nan hana taku babaen as nan
kalibfengan ay inchat Apo takú ay hi Jesus kan ha-un.
4 As nan maamonganyu ya wacha kan chakayu nan pannakafialin Apo
takú ay hi Jesus, ifilangyu ay kamanak makius-usa kan chakayu uray mu
maichak hesa mismu.
5 Kaanunyu nan laraki ay ansa, ya ipurangyu hiya kan Satanas ta pa-
likiatun Satanas nan achorna. Tay mu assesa, munfiafiawi hiya, ya mae-
sarakantu hiya as nan urkiw ay kasin omaliyan Apo Jesus.*
6 Mangisiw chi chayu epangpangas. Ay achiyu ammu ay uray kun akét ay
lebadura at alisana nan am-in ay maekar-otana?
7 Kaman as nan mangaanan nan chiyuycha Judio as nan lukiak ay
lebadura as nan Fiastan chi Munlausan, kaanunyu nan hana laraki ta maid
cha fumasfiasor kan chakayu. O, atunyu na ta munfialin kayu as kaman

* **5:5** 1 Tim. 1:19-20

fiarú ay tenapay ay maid lebadurana. Nan laychuna ay kanan at maid kan chakayu nan mangekaman as mangotettet. Tay hi Cristo ay maepachong as nan kordero takú ay maichaton as nan Fiastan chi Munlausan at chakus naichaton ay manaros kan chitaku as nan fiasfiasor takú.†

8 Isunga as nan makifiastaan takú as nan Fiastan chi Munlausan, kaanun takú koma nan am-in ay mangotettet ay pangkep ya cha atuatun ay maepachong as nan mangaanan nan chiyuycha Judio as nan lebadura as nan tenapaycha ay hiyasa nan iniili ay ukialicha. Kun takú at makifiasta ay wachay kenaammay ya kenatit-iwa kan chitaku.

9 Insuratku ad kasin kan chakayu ay achi kayu makekadkadwa as nan tataku ay mangepappapas as assi ay lachok.

10 Ngem nan laychok ay kanan at fiakun nan chiyuycha achi omaafurot ay mangepappapas as assi ay lachok winnu naakum winnu mangaakiw winnu munchaychayaw as didiosen. Tay mu chatud-i nan achiyu makekadkadwaan, masapor mak-ak kayu asna's luta.

11 Nan laychok ay kanan as nan suratku at achi kayu makekadkadwa as nan uray ngachana ay mangali un omaafurot mu epappapasna nan assi ay lachok, naakum, munchaychayaw as didiosen, omekakkak-ali, futtang winnu mangaakiw. Uray as nan mangananyu at achi kayu makiub-ufong kan hiya.

12-13 Tay as nan fiakun takú iib-a ay omaafurot, maid fiyang takú kan chicha. Hi Apo Dios nan mangokóm kan chicha. Ngem wacha challu nan kalibfenganyu ay mangokóm as nan chiyuycha mismu ay membro as nan uyyu iglesia. Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Kaanunyu nan mangotettet ay taku ay naetatapi kan chakayu."‡

6

Nan Mangicharuman As Nan Ib-a Ay Omaafurot

1 Mu wachay usa kan chakayu ay mangicharum as nan pachongyu ay omaafurot, ay achi kayu mafiain ay nan mangenongnong as nan kasuyu at huwis ay achi omaafurot? Kun at met koma nan tatakon Apo Dios nan mangenongnong as nan kasuyu!

2 Ay achiyu poros ammu ay nan tatakon Apo Dios nan mangokómtu as nan tataku asna's luta? Mu hiyasa, ay kunyu achi maenongnong chi achi chagsun ay kasu?*

3 Ay kunyu achi ammu ay chitakuntu nan mangokóm as nan angheles? Mu hiyasa, ay achi takú kaskasin kafiaelan ay mangenongnong as nan maepangkep as nan chiyuycha fianag as nan nauy ay fiyag?

4 Mu maepangkep ngarud as assesa ay kasu, anuy nan chiyuycha achi ifilang nan iglesia as marispitu nan mangenongnong?

5 Nunsidla ay kafiafiain sa! Ay kun paat maid masilib kan chakayu ay mangaliglu as kasuyu as nan pachongyu ay omaafurot?

6 Ngem kunyu at met icharum chi ifiayu as nan sangwanan nan chiyuycha achi omaafurot ta chicha nan mangenongnong as nan kasuyu!

7 Nan munchichinnarumanyu at epailana ay chakus kayu at naamis. Ay achi un-unuyna ay iliwasyu nan chacha ekamkaman ay achi nalintig kan chakayu? Ay achi un-unuyna ay masator kayu? Un-unuyna a!

---

† **5:7** Exo. 12 ‡ **5:12-13** Deut. 13:5; 17:7; 19:19; 22:21, 24; 24:7 * **6:2** Dan. 7:22; Mat. 19:28; Luc. 22:28-30

8 Ngem kun at nan chayu at-atun at chakayu mismu nan mangekaman
as achi nalintig ya satorunyuy tataku, uray pay nan mismu ay ib-ayu ay
omaafurot.
9 Ay achiyu ammu ay achi maetapi nan mangekamkaman as mangotettet
henan muntorayan Apo Dios? Achi kayu munpappaallilaw. Nan chiyuycha
mangepappapas as assi ay lachok, munchaychayaw as didiosen, umiwet,
bakla winnu tumboy,
10 mangaakiw, naaakum, futtang, omekakkak-ali winnu popomros at
achicha poros maetapi henan muntorayan Apo Dios.
11 Ad kasin at assesesa nan en-enat nan tapina kan chakayu. Ngem ad wani
at nacharosan kayu as nan fiasfiasoryu, nunfialin kayu as nasantowan ay
tatakon Apo Dios, ya naifilang kayu as nalintig as nan mangiilana. Am-in
chaná ay naekaman at kiapú as nan nakius-usaanyu kan Apo Jesu Cristo ya
kiapú as nan pannakafialin nan Espiriton Apo Dios takú.

Nan Mangosaran Takú As Nan Achor Takú As Nan Kaichayawan Apo Dios (Rom. 14:13-23; 1 Co. 8:7-13; 10:23-30)

12 Wacha nan mangali, “Am-in ay atok at maparufusanak.” Tit-iwa sa,
ngem nan am-in at achi makafiachang. Uray kanak un maparufusanak ay
mangekaman as nan am-in ay laychok, achek challu atun chi. Tay ha-un at
achiyak munpaetoray as nan laylaychok.†
13 Wacha us nan mangali, “Nan makan at para as nan putu, ya nan putu
at para as nan makan.” Tit-iwa sa, ngem as tapen chi urkiw, maichuntu
Apo Dios chasa ay chuwa. Nan kaosaran nan achor at fiakun as nan
mangepapasan as assi ay lachok, ngem kun at as nan munserfiyan kan Apo
Jesus, ya hi Apo Jesus at aywanana nan achor.
14 Hi Apo Dios ay nangtaku kan Apo Jesus manipud as nan utúy at hiya us
nan mangtaku kan chitaku babaen as nan pannakafialina.
15 Ay achiyu ammu ay naifilang takú ay omaafurot as parten nan achor
Cristo? Ammuyu met. Ay mafialin ngarud ay etapi takú nan parten nan
achor Cristo as nan usa ay fiafiai ay mangepabpafiayad as achorna? Achi
a!
16 Ay achiyu ammu ay nan laraki ay makissuy as nan assesa ay fiafiai at
munfialincha as usa ay achor? Tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo
Dios ay kanana, “Nan chuwa at munfialincha as usa.”‡
17 Ngem nan maetapi kan Apo Jesus at makius-usa nan espirituna as nan
espiriton Jesus.
18 Achiyu poros epapas nan assi ay lachok. Nan am-in ay tapina ay
fiasfiasor at fiakun nan achor nan chachaeluncha. Ngem nan taku ay
mangepapas as assi ay lachok at chachaeluna nan mismu ay achorna.
19 Ay kunyu achi ammu ay nan achoryu at magyanan nan Espiritu Santo ay
wacha at kan chakayu ay inchat Apo Dios? Fiakun chakayu nan nakin kuwa
as nan achoryu ngem hi Apo Dios,
20 tay nangina nan namrak Apo Dios kan chakayu ta munfialin kayu as
tatakuna. Isunga osarunyu nan achoryu ay munchayaw kan hiya.

7

Nan Sarudsud Maepangkep As Pannakeasawa

1 Ad wani, nauy nan songfiatku as nan sarudsudyu as nan suratyu:
Un-unuyna mu achi makissuy nan usa ay laraki as nan usa ay fiafiai.*

† **6:12** 1 Co. 10:23 ‡ **6:16** Gen. 2:24; Efe. 5:31 * **7:1** Winnu, “Un-unuyna mu achi omasawa nan laraki.”

2 Ngem kiapú ta ongor nan tataku ay cha mangepapas as assi ay lachok, un-
ununyna ay tunggal laraki ya fiafiai at waschi un wachay mismu ay asawana.
3 Nan naasaw-an ay laraki at masapor atuna nan libfenguna kan asawana.
Kaman us as nan naasaw-an ay fiafiai at masapor atuna nan libfenguna kan
asawana ta mapnekcha ay chuwa.
4 Tay nan naasaw-an ay fiafiai at fiakun hiya yangkiay nan nakin kuwa
as nan mismu ay achorna, ngem kuwan us asawana. Kaman us as nan
naasaw-an ay laraki at fiakun hiya yangkiay nan nakin kuwa as nan mismu
ay achorna, ngem kuwan us asawana.
5 Achi kayu mun-en-ennachi as achoryu, omangkiay mu munturag kayu
ay achi kayu munchor-ag ay massuy as kaat ay urkiw ta panagkararag
nan epapasnekyu. Kun pay marpas, munchor-ag kayu kasin ta achi kayu
masulisug kan Satanas kiapú as nan lachokyu ay achiyu maetporan.
6 Ifiakiak na ta maammuwanyu ay eparufusku, ngem fiakun filin.
7 Nan laychok at kafiaelan koma nan am-in ay tataku ay achi omasawa ay
kaman kan ha-un. Ngem uray mu hiyasa, achi mapapchong nan kafiaelan
ay inchat Apo Dios as nan tunggal usa kan chitaku.
8 Ad wani, chakayu ay maid asawana ya chakayu ay ellakas, kanak un un-
ununyna ay ituruyyu ay achi omasawa ay kaman kan ha-un.
9 Ngem mu achi kayu makaetpor as lachokyu, omasawa kayu ud-ay, tay
un-ununyna ay omasawa kayu mu nan iliwasyu nan achiyu mangpennekan
as kenarachokyu.
10 Kun pay kan chakayu ay naasaw-an, nauy nan ifiakiak kan chakayu ay
fiakunku filin, ngem kun at filin Apo Jesus: Masapor achi iyichang nan fiafiai
hi asawana.†
11 Ngem mu iyichangna hiya, masapor achi omasawa as tukún, mu achi
kay at maketepon kan asawana. Kun pay nan laraki, masapor achina us
iyichang hi asawana.
12 As nan tapina, ha-un (o, ha-un, fiakun hi Apo Jesus) nan mangifiakia as
na: Nan omaafurot ay laraki ay nangasawa as achi omaafurot, mu iyafud
nan asawana ay mangituruy ay maketepon kan hiya, masapor achi iyichang
nan laraki hi asawana.
13 Assesa us as nan omaafurot ay fiafiai ay nakeasawa as nan achi omaa-
furot, mu iyafud nan asawana ay mangituruy ay mangetepon kan hiya,
masapor achi iyichang nan fiafiai hi asawana.
14 Tay nan naasaw-an ay laraki ay fiakun pay laing omaafurot at maifilang
us as kuwan Apo Dios babaen as nan asawana ay omaafurot. Assesa us as
nan naasaw-an ay fiafiai ay achi omaafurot ay nan asawana at omaafurot.
Mu achi tit-iwa na, maifilang nan an-akcha as an-ak chi maid pammatina.
Ngem nan kenatit-iwana at maifilangcha us as kuwan Apo Dios.
15 Ngem mu laychun nan achi omaafurot ay makiichang hiya kan asawana
ay omaafurot, maeparufus sa. Mu hiyasa, mawayawayaan nan omaafurot
ay asawa uray laraki winnu fiafiai as nan sikud ay karina. Uray mu hiyasa,
enayakian Apo Dios chitaku ta mawad-an takú as natalna ay fiyag.
16 Tay he-a naasaw-an ay fiafiai winnu laraki ay omaafurot at achim ammu
mu he-a ay nan mangepaafurottu kan asawam ta maesarakan.

Nan Kumukutukian As Nan Kasasaad

17 Waschi un masapor kumukutug as nan kasasaad ay enkeddeng Apo
Dios para kan hiya. O, masapor kumukutug hiya as nan kasasaadna ay
nangayakian Apo Dios kan hiya. Hiyana nan ifilinku as nan am-in ay iglesia.

† **7:10** Mat. 5:31-32; 19:3-9; Mar. 10:2-12; Luc. 16:18

18 Mu chakus nasugyatan chi laraki as nan nangayakian Apo Dios kan hiya,
achina masapor esaot nan kasasaadna as nasugyatan. Winnu mu chaan
nasugyatan hiya, achi masapor munpasugyat.
19 Tay maid kotkotokna kan Apo Dios nan nasugyatan winnu nan chaan.
Ngem nan amud at nan manongtongparan as nan filfilin Apo Dios.
20 Isunga waschi un masapor kumukutug as nan kasasaadna ay nan-
gayakian Apo Dios kan hiya.
21 Ay mafiabfiaorka as nan nangayakian Apo Dios kan he-a? Uray ud-ay.
Ngem mu wachay chansam ay mawayawayaan, osarum sa.
22 Tay mu mafiabfiaorka as nan naayakianam ay maetapi kan Apo Jesus,
nunfialinka as nawayawayaan as nan pannakafialin chi fiasor ta munserfika
kan hiya. Assesa us ay mu fiakunka mafiabfiaor as nan nangayakian chaká
kan Apo Dios, nunfialinka as kaman mafiabfiaor ay munserfi kan Cristo.
23 Nangina nan namrak Apo Dios kan chakayu ta munfialin kayu as
tatakuna. Isunga achiyu eparparufus ay munfialin kayu as fiabfiaarun chi
taku.
24 Iib-ak, ifiakiak kasin kan chakayu ay waschi un kumukutug ay makekad-
kadwa kan Apo Dios, ya kumukutug hiya as nan sikud ay kasasaadna as nan
nangayakian Apo Dios kan hiya.

Nan Chiyuycha Maid Asawana Ya Nan Chiyuycha Ellakas

25 Ad wani, mu maepangkep as nan maid asawana, maid ifilinku ay nurpu
kan Apo Jesus. Ngem ifiakiak nan wacha as numnumku, tay kiapú as nan
sug-angna kan ha-un, nunfialinak as mafialinyu ay talekun.
26 Kiapú as nan liglikiat ay cha om-ommat ad wani, as nan munnunum-
numku at un-unuyna mu kun kayu kumukutug as nan kasasaadyu.
27 He-a ay laraki, ay wachay asawam? Mu wacha, achim iyichang. Ay maid
asawam? Mu maid, achika mun-anap.
28 Ngem mu omasawaka, fiakun fiasor chi, ya mu omasawa nan fiafiai,
fiakun fiasor chi. Ngem ifiakiak ay un-unuyna mu achi kayu omasawa, tay
achek laychun ay lak-amunyuntu nan liglikiat nan chiyuycha naasaw-an.
29 Iib-ak, nan laychok ay kanan at akét yangkiay nan timpu ay nayagyag as
nan omaliyantu Cristo. Isunga munlapu ad wani, nan chiyuycha naasaw-an
at fiakun man paat nan as-awacha nan mangepapakud as nan munserfiyan-
cha kan Apo Dios.
30 As nan chiyuycha mun-ag-akor ya chiyuycha munlagragsak at fiakun
koma nan ag-akor ya lagragsakcha nan mangepakinak as nan munserfiyan-
cha kan Apo Dios. Assesa us as nan chiyuycha cha lomaklaku at fiakun koma
nan lenakwancha nan mangepapakud as nan munserfiyancha kan Apo Dios.
31 As nan chiyuycha cha mangos-osar as nan wacha asna's luta at fiakun
koma chatona nan kanayon ay nunumnumuncha. Tay nan panagfiyag ad
wani asna's luta at achi kumukutug.
32 Laychok ay maid munchanakianyu. Nan laraki ay maid asawana at
mafialin ay nunumnumuna nan maepangkep as nan atuna ay munserfi ya
mangepalaylayad as nan Apo.
33 Ngem nan wachay asawana at nunumnumuna nan maepangkep as nan
fiyagcha ay hen-asawa asna's luta ya as nan atuna ay mangepalaylayad kan
asawana.
34 Kun makukudwa nan numnumna. Assesa us as nan maid asawana
ay en-ena‡ winnu fiarasang. Nunumnumuna nan atuna ay munserfi as
nan Apo. Tay nan pangkepna at nasantowan hiya as nan achorna ya

‡ **7:34** Winnu ellakas

numnumna. Ngem nan fiafiai ay wachay asawana at nunumnumuna nan maepangkep as nan fiyagcha ay hen-asawa asna's luta ya maepangkep as nan mangepalaylaychana kan asawana.
35 Ifiakiak na para as nan omammayanyu. Achek epawa ay omasawa kayu. Ngem kun at nan laychok yangkiay at nalintig ya ustu nan fiyagyu, ya maid mangukudwa as nan atunyu ay munserfi as nan Apo.
36 Mu numnumun nan usa ay laraki ay achi ustu nan planuna ay achi mangituruy ay mangasawa as nan fiafiai ay chakus naetfor ay asaw-una, ya mu achina maetporan nan lachokna, ya mu numnumuna ay ustu ay omasawa hiya at masapor atuna nan laychuna. Fiakun fiasor chi. O, mafialincha ay mun-asawa.§
37 Ngem mu achi munchuwachuwa nan laraki as nan numnumna ay achi omasawa ay maid us mangepelet kan hiya, ngem maetporana nan mismu ay laychuna, ya enkeddengna ay hiyasa nan ammay kan hiya, ustu sa as atuna.
38 Isunga ammay ay omasawa, ngem am-am-ammay mu achi omasawa.
39 Mu maepangkep us as nan fiafiai ay naasaw-an, achi mafialin ay maway-awayaan ay kasin omasawa mu kukutug ay matataku hi asawana. Ngem mu matuy hi asawana, mawayawayaan ay kasin omasawa as nan laychuna, ngem masapor omaafurot nan asaw-una.
40 Ngem naragragsak hiya mu kumukutug hiya as nan kasasaadna. As nan munnunumnumku at nan Espiriton Apo Dios nan nangetoróng kan ha-un.

8

Nan Makan Ay Naichaton As Nan Chiyuycha Didiosen
(Rom. 14:13-23; 1 Co. 6:12-20)

1 Nauy nan songfiatku as nan sarudsudyu maepangkep as nan makan ay maichaton as nan chiyuycha didiosen.
Ammu takú ay chitaku am-in at wachay pannakaammu takú maepangkep as na. Nan pannakaammu, munfialinuna nan taku as napangas, ngem mu layad nan wacha kan hiya, munfialinuna hiya as makafiachang as nan pachongna ay taku.
2 Nan taku ay as nan munnunumnumna at wachay ammuna, chana epaila ay maid pay laing ustu as ammuna.
3 Ngem nan taku ay manglaylayad kan Apo Dios at figfikun Apo Dios hiya as takuna.
4 Isunga, mu maepangkep as nan mangkakanan as nan makan ay naicha-ton as nan chiyuycha didiosen, ammu takú ay maid fiyag nan chiyuycha didiosen. Ammu takú met ay hi Apo Dios nan us-usa ay Dios.
5 Tay uray mu wachacha nan makali un dios ay wacha ad chaya winnu asna's luta, ya uray mu afurotun challu nan tataku nan nauycha dios ya apo,
6 ngem kan chitaku ay omaafurot, kun us-usa challu hi Apo Dios. Hiya nan Ama ay namayang as nan am-in ay ka-ichin, ya chitaku at mataku takú ay mangchayaw kan hiya. Us-usa nan Apo ay hi Jesu Cristo. Enpafiayang Apo Dios kan hiya nan am-in ay ka-ichin, ya kiapú kan hiya, mataku takú as tatakuna.
7 Ngem achi pay laing ammon nan am-in ay omaafurot sa. O, wachacha nan tapina ay iib-a ay inmiingsa as solet ad kasin ay manaychayaw as

§ **7:36** Winnu, “mu numnumun nan usa ay ama ay achi ustu nan chana at-atun as nan fiarasang ay pototna, tay chaana penarufusan hiya ay omasawa, ya mu cha omen-ena nan fiarasang ay pototna ya mu numnumuna ay ustu ay omasawa hiya at masapor atuna nan laychuna. Masapor parufusana nan pototna ay omasawa. Fiakun fiasor chi.”

nan didiosen. Isunga uray ad wani ay kuncha kay kanun nan makan ay naichaton as nan chiyuycha didiosen, nunumnumuncha ay kuwan nan chiyuycha didiosen nan hanacha makan. Kiapú ta nakapuy nan numnumcha, naleknacha ay finmasorcha as nan nanganancha as nan hana makan.
8 Ngem fiakun nan makan nan mangesnop kan chitaku kan Apo Dios. Achi takú us machachael kiapú as nan achi takú kanun winnu omammay kiapú as nan kanun takú.
9 Ngem il-ilaunyu, mu ngay nan wayawayayu nan kiapón chi fumasoran nan iib-ayu ay nakapuy pay laing chi numnumcha.
10 Tay he-a ay wachay pannakaammuna maepangkep as na, mu chaka makekan as nan templon nan didiosen, ya ilaun chaká as nan nakapuy chi numnumna, ay kun achi mapapigsa nan numnumna ay mangan?
11 Isunga kiapú as nan pannakaammom, machachaeltu nan pammaten nan nauy ifiam ay nakapuy chi numnumna. Tay hi tona ay ifiam at para kan hiya us nan natuyan Cristo.
12 Mu assid-i nan fumasoram as nan iib-ayu ya epakamanmu kan chicha nan ifilangcha as achi ustu as nan nakapuy ay numnumcha, kan Cristo nan fumasoram.
13 Isunga mu nan manganak as nan naichaton as nan didiosen nan kiapón nan fumasorak as nan ifiak, achiyak poros mangmangan as nan hana naichaton.

9

Nan Chiyuycha Kalibfengan Ya Chunon Nan Apostol
(2 Co. 11:7-12; 1 Tes. 2:7-9)

1 Ay kunak achi nawayawayaan ay pachong nan am-in ay omaafurot kan Cristo? Ay kunak fiakun usa ay apostol? Ay kunku chaan inila hi Jesus ay Apo takú? Ay kun fiakun chakayu nan nunfianakian nan nunserserfiyak as nan Apo? Chakyu met!
2 Mu nan tapina at achiyak ifilang as apostol, siguradu ay chakayu at ifilangak. Tay nan enmafurotanyu kan Apo Jesus at hiyana nan mangepaneknek ay usaak ay apostol.
3 Nan songfiatku as nan chiyuycha mangmangsot kan ha-un at hiyana:
4 Ay maid kalibfengak ay mapakan kiapú's nan chunok as usa ay apostol? Wacha met!
5 Mu wachay asawak ay omaafurot, ay maid kalibfengak ay mangetak-takin as nan munfiabfiaatak ay kaman as nan cha at-atun nan tapina ay apostoles, nan susnúd Jesus ya kaman kan Pedro?
6 Ay chakami yangkiay kan Bernabe nan masapor ay munchunu as pagfiyagmi?
7 Ay wachay sorchachu ay hiya mismu nan munkiastos as pagfiyagna? Ay wachay mannaron ay fiakuna libfeng ay mangan as nan mismu ay fungan nan murana? Winnu ay wachay munpaspastor as karnero ay fiakuna libfeng ay mangosar as nan kiatas nan mismu ay karnerona? Maid!
8 Fiakun nurpu as numnum chi taku nan nauycha ay infiagfiakiak, tay assena us challu nan wacha as nan Lintig Moises.
9 Tay wacha nan naisurat as nan Lintig Moises ay kanana, “Achim fudfuchan nan tapak nan fiaka mu cha mun-elek.”* Ay nan fiaka nan nunumnumun Apo Dios as nan nangepasuratana's na? Fiakun!

* **9:9** Deut. 25:4; 1 Tim. 5:18

10 Ngem kun at siguradu ay para kan chitaku nan nauy naisurat as nan
Kalen Apo Dios. Tay nan uy makearachu winnu makeani at wacha nan
namnamauncha ay kudwacha as nan maani.
11 Mu chakami nan nangekaskasaba kan chakayu as nan Ammay ay
Chamag ay maepachong as nan nangetanmanmi as nan naespirituwan ay
fokel kan chakayu, ay kun nalikiat as solet para kan chakayu mu munnam-
nama kami as kasaporanmi kan chakayu?
12 Mu wachay kalibfengan nan tapina ay kumchaw as fiachangyu, ay kun
achi kaskasin kan chakami?

Uray mu hiyasa, chaanmi enosar nan nauy kalibfenganmi. Ngem kunmi
at eta-un chi am-in ay likiat ta achi mapas-iw nan maekasabaan nan Ammay
ay Chamag maepangkep kan Cristo.
13 Ay achiyu ammu ay nan chiyuycha munchunchunu as nan Templo
at maettancha as kanuncha? Ay achiyu us ammu ay nan chiyuycha cha
mun-ichatchaton as nan altar at wacha nan kudwacha as nan chiyuycha
naichaton? Ammuyu met!
14 Assesa us ay infilin nan Apo ay nan chiyuycha mangekaskasaba as nan
Ammay ay Chamag at murpu koma as nan nauy chunucha nan pagfiyagcha.

15 Ngem ha-un at chaanku poros enos-osar chaná ay kalibfengan, winnu
achek cha isurat na ta ichatyu nan pagfiyagku. Un-unuyna ay matuyak as
chukiaangku mu nan wachay mangaan as nan kalibfengak ay mangepangas
ay achiyak cha malaglagfuwan ay mun-ekasaba.
16 Tay as nan mangekaskasabaak as nan Ammay ay Chamag, maid
kalibfengak ay munpangas, tay enkeddeng Apo Dios ay libfengku sa.
Kasusug-angak mu achek ekasaba nan Ammay ay Chamag!
17 Mu laychok mismu ay mangekasaba as nan Ammay ay Chamag, wachay
kalibfengak ay malagfuwan. Ngem kiapú ta fiakun ha-un nan namili as nan
chunu ay entalek Apo Dios kan ha-un, masapor atok sa.
18 Anan gun-gunak ngarud? Maid tukún mu achi yangkiay nan lagsakku
ay mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag ay achi fiayachan nan
munchungor uray mu wachay kalibfengak koma ay chumawat as pag-
fiyagku.

19 Tay uray mu nawayawayaanak ay maid mamabfiaor kan ha-un, nunfi-
alinok challu nan achorku as mafiabfiaor as nan am-in ay tataku ta omong-
ongor nan awisok ay omafurot.
20 Mu maetapiyak as nan chiyuycha Judio, unuchok nan iniili ay ukialicha
ta awisok chicha ay omafurot kan Cristo. As nan tapina ay mangunud as
nan Lintig Moises, komamanak as nan usa ay naepatoray as nan Lintig (uray
achiyak etorayan as nan Lintig) ta maawischa.
21 Assesa us as nan maetapiyak as nan chiyuycha Gentil ay achi mangunud
as nan lintig nan Judio. Unuchok nan iniili ay ukialen nan chiyuycha Gentil
ta awisok chicha. Achi laychun tosa'y kanan un achek afurotun nan lintig
Apo Dios. Ngem nan kenatit-iwana at afurotok met nan lintig Cristo.
22 As nan kawad-ak as nan chiyuycha nakapuy nan pammaticha,
iyunudku nan ukialek kan chicha ta awisok chicha ay omafurot ay ustu.
O, iyunudku nan ukialek as nan am-in ay tataku ta uray ngachana ay
pamuspusan at wachachay maesarakan kan chicha.

23 Atok am-in chaná ta maekasaba nan Ammay ay Chamag. Mu hiyasa,
maeranuchak as nan chiyuycha bendisyon ay ichat Apo Dios kiapú as nan
Ammay ay Chamag.

24 Ammuyu met ay uray mu ongor nan maketennagtag, us-usa challu
nan mangafiak ay magun-gunaan. Isunga chakayu us at tomagtag kayu ta
maawatyu nan gun-guna ay ichat Apo Dios.
25 Am-in ay makeab-abfiak at paingsauncha as solet nan achorcha ay mun-
etpor ta maawatcha nan korona ay mapapug ay gun-gunacha.† Ngem kun
pay chitaku, maawat takú nan gun-guna ay mawawacha in-inkiana.
26 Isunga mu ha-un, maepachongak as nan makeab-abfiak as tennagtakian
ay munchachakpos as nan munpatingkiaan. Maepachongak us as nan
fumufuksing ay achi maek-eksaw nan sudpakuna.
27 O, maepachongak as nan fumufuksing ay mangepaingsa as nan chiyuy-
cha sudpak ya mangetpor as nan chiyuycha laylaychok ta as nan marpasak
ay mun-ekasaba as nan tapina, achiyak maifilang ay achi maekari ay mang-
awat as nan gun-gunana.

10

Nan Tukun Maepangkep As Didiosen

1 Iib-ak, laychok ay numnumunyu nan enommat as nan kaap-uwan takú
ay nangunud kan Moises. Am-incha at nanarancha babaen as nan panang-
aywana ya nangepanguwan nan lifuu ay inchat Apo Dios kan chicha, ya
nanarancha ay kinumchang as nan kiawan nan Munchachara ay Fiayfiay.*
2 As nan nanglenongan nan lifuu kan chicha ya as nan nanarananchа
henan fiayfiay, kamancha am-in nafunyakian ay nakius-usa kan Moises, tay
finigfigcha hiya as mangepangpanguru kan chicha.
3 Nangnangancha am-in as nan makan ay inchat Apo Dios,†
4 ya inmig-ikopcha am-in as nan chanum ay enpafoknagna as nan fiatu.
Nan maepachongan nan chiyuy fiatu at hi Cristo, tay hiya nan nangadkadwa
kan chicha ay nangid-ichat as kasaporancha.‡
5 Ngem uray mu hiyasa, chaan nalaylaychan hi Apo Dios as nan kaongoran
kan chicha. Hiyana nan kiapúna ay natuycha ay kun naiwaklet henan
disyerto.
6 Am-in chaná at kafiag-anan takú ta achi takú mun-ongós as mangotettet
ay kaman as nan en-enatcha.
7 Achi takú chaychayawun chi didiosen ay kaman as nan en-enat nan
tapina kan chicha. Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Tenmokor nan tataku ay mangan ya umikop. Angkiay ya nunligwatcha ay
munsasara as kaiisiw ay mangichayaw as nan didiosen.”§
8 Achi takú epapas chi assi ay lachok ay kaman as nan en-enat nan tapina
kan chicha. Nan nuntongparan nan hana at as nan hin-urkiw natuy nan
chuwan puru ya turu'y lifu kan chicha.*
9 Achi takú chischistingun nan Apo ay kaman as nan en-enat nan tapina
kan chicha. Nan nuntongparan nan hana at natuycha babaen as nan
chiyuycha urug.†
10 Achi takú munlili kan hiya ay kaman as nan enat nan tapina kan chicha.
Nan nuntongparan nan hana at napatuycha babaen as nan anghel ay infiaor
Apo Dios.‡

---

† **9:25** Nan gun-gunacha as nan hiyachi ay timpu at hiyana nan naraka ay makling ay forong ay korona. * **10:1** Exo. 14:15-31 † **10:3** Exo. 16:1-31 ‡ **10:4** Exo. 17:1-7 § **10:7** Exo. 32:1-6 * **10:8** Num. 25:1-9 † **10:9** Num. 21:4-7; Sal. 78:18 ‡ **10:10** Exo. 12:23; Num. 16:41-50

11 Am-in chaná at enommat kan chicha as mafiag-anan nan tapina, ya
naisuratcha as mun-acharan takú ay matataku as nan kiayud anongos ay
timpu.
12 Isunga mu kananyu un kunug nan pammatiyu, masapor il-ilaunyu, tay
anaka ya kaman kayu munkatutu-ug ay fumasor.
13 Nan sulisug ay omali kan chakayu at kiakiangay chi ay omali as nan
tataku. Ngem matalek hi Apo Dios, ya achina eparufus ay masulisug kayu
as nan kafiaelanyu ay eta-un. Ngem mu masulisukian kayu, ichatna nan
atunyu ay makalisi ta kafiaelanyu ay mun-eta-un.§
14 Isunga chakayu ay laylaychok, achi kayu poros munchaychayaw as nan
chiyuycha didiosen.
15 Chakayu ay masilib at kan chakayu nan munkaliyak. Isunga numnu-
munyu pay mu tit-iwa winnu achi nan nauy ifiakiak.
16 Nan mangikopan takú as nan unus chi ubas as nan panagyaman takú
kan Apo Dios at hiyana nan mangepaila as nan makeranuchan takú as nan
enmayasan nan charan Cristo. Nan manganan takú as nan naputput-ing ay
tenapay at hiyana nan mangepaila as nan maketapiyan takú kan hiya as nan
natuyana.
17 Kiapú ta us-usa nan tenapay, uray mu ongor takú at kaman takú us-usa,
tay mangan takú as nan us-usa ay tenapay.
18 Numnumunyu nan chiyuycha kianak Israel. Nan chiyuycha mangan as
nan naichaton kan Apo Dios at makichaychayawcha us as nan chiyuycha
munserserfi as nan altar.
19 Ay nan laychok ay kanan at wachay kotok nan didiosen winnu nan
chaton ay para kan chicha?
20 Fiakun. Nan laychok ay kanan at hiyana: nan naichaton as nan chiyuy-
cha didiosen at as nan chiyuycha anennet nan naichatonancha, fiakun kan
Apo Dios. Achek laychun ay maketapi kayu as nan chiyuycha anennet.
21 Achi kayu mafialin ay umikop ya mangan as nan mangnumnuman takú
as nan natuyan nan Apo, angkiay umikop ya mangan kayu as nan naichaton
as nan chiyuycha anennet.
22 Ay laychun takú kayong ay paaposun nan Apo? Ay kanan takú un
mafikfikas takú mu hiya?
23 Wacha nan mangali, “Am-in ay fianag at maparufusan takú ay mangeka-
man.” Tit-iwa sa, ngem nan am-in at achi makafiachang, ya achicha us
mapapigsa nan pammaten nan iib-a takú.
24 Achi koma waschi un nan mismu ay omammayana nan nunumnumuna,
ngem kun at nan omammayan nan ib-ana.
25 Mafialinyu ay ischa chi kumpurmi ay karni ay malakwan as nan mun-
el-elakwan ay achiyu epoppoot mu naichaton as nan didiosen kiapú ta
malilifok nan numnumyu.
26 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Nan luta ya nan am-in ay wacha as na at kuwan Apo Dios.”*
27 Mu ayakian chakayu as nan achi omaafurot ay uy makekan ya lay-
chunyu ay umuy, kanunyu nan kumpurmi ay esangucha kan chakayu.
Achiyu epoppoot mu naichaton as nan chiyuycha didiosen kiapú ta malilifok
nan numnumyu.
28 Ngem mu wachay makekan ay mangifiakia kan chakayu, “Naichaton
pay sa,” achiyu kanun sa kiapú as nan omammayana ya achi malilifokanan
nan numnumna.

§ **10:13** Heb. 2:18; 4:15; San. 1:13-14 * **10:26** Sal. 24:1; 89:11

29 Nan laychok ay kanan at numnum nan taku ay nangifiakia as nan hana,
fiakunyu numnum.
Wacha pay nan mangali, “Nawayawayaanak met ay mangekaman as nan
laychok. Adchi pay laing t'uyak pas-iwun as nan nalilifok ay numnum nan
tapina?
30 Mu munyamanak kan Apo Dios para as nan kanok, adchi t'uyak uy ostun
maepangkep as nan chiyuy makan ay nunyamanak?”
31 Isunga uray mangan kayu winnu umikop kayu winnu uray ngachana ay
atunyu at atunyu koma para as nan pakaichaychayawan Apo Dios.
32 Achiyu atun nan uray ngachana ay kiapón chi maesakiawan nan chiyuy-
cha Judio winnu chiyuycha Griego winnu nan iglesian Apo Dios.
33 Turachunak as nan mangepapatiyak ay mangepalaylayad as nan am-in
ay tataku as nan am-in ay atok. Tay fiakun nan omammayak nan nunum-
numok, ngem nan omammayan chi kaongoran ta ongor nan maesarakan.

11

1 Turachunak ngarud kaman as nan manurachak kan Cristo.

Nan Atun Nan Fianafiai As Nan Munchayawancha

2 Ichayawku chakayu, tay nunumnumunak as nan am-in ay chayu at-atun
ya tay chayu un-unuchun nan chiyuycha sursuru ay insurok us kan chakayu.
3 Ngem nauy pay nan laychok ay maawatanyu. Nan apon nan tunggal
laraki at hi Cristo. Nan apon nan fiafiai at nan laraki, ya nan apon Cristo at
hi Apo Dios.
4 Isunga uray ngachana ay laraki ay munkararag winnu mangifiakia as
nan enpakaammon Apo Dios kan hiya as nan maamonganyu ay munchay-
chayaw at masapor achi mundalongdong. Tay mu atuna, ifiafiaina nan
Apona ay hi Cristo.
5 Ngem uray ngachana ay fiafiai ay munkararag winnu mangifiakia as
nan enpakaammon Apo Dios kan hiya as nan maamonganyu ay munchay-
chayaw at masapor mundadalongdong. Tay mu achina atun, ifiafiaina
nan pannakauruna ay hi asawana. Maepachong hiya as nan fiafiai ay
naapollokan.
6 Mu achi mundalongdong nan fiafiai, un-unuyna ay munpapukis ay
kaman as nan fook chi laraki. Ngem kiapú ta kafiafiain ay munpapukis
winnu munpaapollok nan fiafiai, mundalongdong koma hiya.
7 Achi ud-ay mundalongdong nan laraki kiapú ta hiya nan kail-an nan ilan
ya kaichayawan Apo Dios. Ngem kun pay nan fiafiai at hiya nan kail-an nan
kaichayawan nan laraki.
8 Tay nan laraki at chaan nafiayang ay nurpu as nan fiafiai, ngem kun at
nan fiafiai nan nurpu as nan laraki.*
9 Assesa us ay nan laraki at chaan nafiayang para as nan fiafiai, ngem kun
at nafiayang nan fiafiai para as nan laraki.†
10 Hiyana nan kiapúna ay masapor mundalongdong nan fiafiai ta epailana
ay munpaetoray hiya as nan laraki, tay uray nan angheles at iilauncha.‡
11 Uray mu assesa, as nan nakius-usaan takú kan Apo Jesus, nan fiafiai at
achina mafialin ay kanan un achina masapor nan laraki. Kaman us as nan
laraki at achina mafialin ay kanan un achina masapor nan fiafiai.§

---

* **11:8** Gen. 2:22 † **11:9** Gen. 2:18 ‡ **11:10** Isa. 6:2-3; Ezek. 1:11 § **11:11** Efe. 5:21-33

12 Tay uray nurpu nan enmona ay fiafiai as nan laraki, nunlapu as nan
hiyachi, nan laraki at maiyanak as nan fiafiai. Uray mu hiyasa, am-in ay
wacha at nurpucha kan Apo Dios.
13 Numnumunyu mismu, ay ustu mu achi mundalongdong nan fiafiai as
nan munkararakiana kan Apo Dios as nan maamonganyu ay munchay-
chayaw?*
14 Ay achi naisisikud ay naisuru kan chitaku ay kafiafiain nan laraki mu
an-anchu nan fookna?
15 Ngem nan fiafiai ay an-anchuy fookna at hiyasa nan kaichayawana, tay
inchat Apo Dios sa kan hiya ay kaman hiyasa nan dalongdongna.
16 Mu wacha nan makesosek maepangkep as na, nan ifiakiak yangkiay kan
hiya at achimi figfikun chi tukún ay iniili ay ukiali as nan maam-amonganmi
ay munchaychayaw. Hiyana us challu nan un-unuchun nan chiyuycha
iglesian Apo Dios.

Nan Manganan Ay Mangnumnumnuman As Nan Natuyan Cristo

17 Mu maepangkep as nan nauycha tapina ay filfilin ay ifiakiak, achek
chayawun chakayu. Tay as nan maam-amonganyu ay munchaychayaw kan
Apo Dios, nan muntongparana at para as nan momangisiwanyu, fiakun para
as nan omammayanyu.
18 Nan omona at as nan maamonganyu, nachamagku ay makukudwa kayu
kanu. O, kiayudku afurotun,
19 tay masapor challu makudkudwa kayu ta mailantu ay ustu mu
ngachana kan chakayu nan tit-iwa ay aprobaran Apo Dios.
20 As nan maamonganyu ay mangan as nan mangnumnumnumanyu as
nan natuyan Jesus, fiakun hiyasa nan nunumnumunyu.
21 Tay as nan mangananyu, waschi un chana kanun nan mismu ay san-
gatna ay achina sad-un nan pachongna ay omaafurot. Isunga wachachay
munchukiaang ya wachachay mafutang.
22 Ilurugtokyu! Ay kun maid afongyu as mangananyu ya umikopanyu?
Ay elalayusanyu nan chiyuycha omaafurot kan Apo Dios ya ifiafiainyu
nan pachongyu ay pugli? Ngachana nan namnamaunyu ay maifiakiak
maepangkep as nan hana chayu at-atun? Ay ichayawku chakayu? Achi!
23 Tay nan sursuru ay naawatku kan Apo Jesus ay chak isursuru kan
chakayu at hiyana: As nan lafi ay naesepsepan Apo Jesus, enarana nan
tenapay.
24 Kun pay narpas ay nunyaman kan Apo Dios, pinutput-ingna, ya kanana,
“*Hiyana nan achorku para kan chakayu. Atunyu na as mangnumnumnu-
manyu kan ha-un.*”†
25 Assid-i us ay as nan narpasancha ay nangan, enarana nan tasa, ya
kanana, “*Nan nauy naetatasa at hiyana nan fiarú ay nakiturakian Apo Dios
as nan tataku ay paneknekan nan charak. Kunyu kay ikopun na, atunyu na as
mangnumnumnumanyu kan ha-un.*”
26 Tay kunyu kay kanun nan nauy tenapay ya ikopun nan nauy naetatasa,
chayu epakpakaammu nan natuyan nan Apo inkiana as nan kasina oma-
liyan.
27 Isunga mu ngachana nan mangan as nan tenapay winnu umikop as nan
tasan nan Apo as nan achi ustu ay panangchayaw at fumasor as nan Apo, tay
elalayusana nan achor ya charan Apo Jesus.
28 Masapor waschi un numnumuna ay ustu mu ustu nan pangkepna
sakbay mangan as nan tenapay ya umikop as nan naetatasa.

---

* **11:13** 1 Co. 14:34 † **11:24** Mat. 26:26; Luc. 22:19

29 Tay uray ngachana ay mangan as nan tenapay ya umikop as nan
naetatasa ay achi mamigfig ay ustu as nan laychun ay kanan nan achor Cristo
at hiya mismu nan mangepachusa as achorna as nan mangekamanana as
chi.
30 Hiyasa nan kiapúna ay ongor kan chakayu nan nakapuy ya munsaket,
ya wachacha pay nan natnatuy.
31 Ngem mu emamad takú ay mangnumnum omona as nan tit-iwa ay
pangkep takú, achi chitakuntu okomún kan Apo Dios.
32 Ngem as nan mang-okomán chitaku as nan Apo, hiyasa nan madisi-
plinaanan takú ta achi takú maetapi ay machusa as nan achi omaafurot as
nan machusaananchantu.
33 Isunga iib-ak, mu maamong kayu ngarud ay mangan as nan mangnum-
numnumanyu as nan natuyan nan Apo, munsisinnuud kayu.
34 Mu wachay munchukiaang kan chakayu, masapor mangan hiya on-
ona as afongna ta nan munfianakian nan maam-amonganyu at achi kayu
machusa. Mu maepangkep as nan tapina ay laychok ay ifilin kan chakayu,
ifiakiaktu as nan omaliyak hesa.

12

Nan Chiyuycha Naespirituwan Ay Kafiaelan Ay Ichat Nan Espiritu Santo (Efe. 4:1-16)

1 Ad wani ay iib-ak, mu maepangkep as nan chiyuycha kafiaelan ay ichat
nan Espiritu Santo, laychok ay maammuwanyu ay ustu.
2 Ammuyu met ay as nan chaanyu enmafurotan at natingiw kayu ay
munchaychayaw as nan chiyuycha didiosen ay maid fiyagcha.
3 Isunga laychok ay maammuwanyu ay nan taku ay munkarkali babaen
as nan Espiritu Santo at achina kanan, “Maituchor hi Jesus!” Assesa us
ay maid taku ay makafiael ay mangali, “Hi Jesus nan Apo,” omangkiay mu
mawawacha nan Espiritu Santo kan hiya.
4 Tukutukún nan naespirituwan ay kafiaelan ay maichat kan chitaku ay
omaafurot, ngem us-usa nan mangichat ay hiya nan Espiritu Santo.*
5 Tukutukún nan panagserfi takú, ngem us-usa ay Apo nan munserfiyan
takú.
6 Tukutukún nan atun Apo Dios ay munchunu as nan fiyag takú, ngem us-
usa ay Apo Dios nan munchunu babaen kan chitaku am-in.
7 Waschi un naettan as naespirituwan ay kafiaelan ay mangepaila ay
wacha nan Espiritu Santo para as nan omammayan nan am-in.
8 As nan usa ay taku, ichat nan Espiritu Santo nan kafiaelan ay
mangepakaammu as nan kenasilib Apo Dios. As nan usa at ichat nan hana
ay Espiritu nan kafiaelan ay mangisuru as nan maepangkep kan Apo Dios.
9 As nan usa at ichat nan hana Espiritu challu nan napigsa ay pammati.
Kun pay as nan tapina at nan kafiaelan ay mangaan as saket babaen as nan
hana us-usa ay Espiritu.
10 As nan usa pay, ichat nan Espiritu Santo nan kafiaelan ay mangekaman
as milagro, ya as nan tapina at kafiaelan ay mangifiakia as nan epakaammon
Apo Dios. As nan tapina us at ichatna nan kafiaelan ay mangelasin mu
kan Apo Dios nan nurpuwan nan naifiakia winnu nurpu as nan chiyuycha
anennet. As nan tapina pay at ichat nan Espiritu Santo nan kafiaelan ay
munkali as tukutukún ay kali ay epakalina, ya as nan tapina pay at ichatna
nan kafiaelan ay mangelawlawag as nan hanacha tukutukún ay kali.†

* **12:4** Rom. 12:6-8; 1 Co. 12:28 † **12:10** 1 Co. 12:28; 1 Jn. 4:1

11 Am-in chaná ay kafiaelan at nan hana us-usa ay Espiritu nan mangichat
as nan tunggal taku ay maiyunud as nan laychuna.

Nan Achor Ya Nan Ongor Ay Partina

12 Nan achor nan taku at us-usa challu, ngem ongor chi partina. Uray
tukutukún chi partina, nunfialincha challu as us-usa ay achor. Assesa us as
nan chiyuycha omaafurot kan Cristo.
13 Tay babaen as nan us-usa ay Espiritu, nafunyakian takú am-in ta
munfialin takú as kaman us-usa ay achor. O, uray Judio winnu Gentil,
mafiabfiaor winnu fiakun at nan us-usa ay Espiritu nan naichat kan chitaku
am-in.
14 Tit-iwa ay achi maammaan nan achor as kun us-usa ay parti, ngem kun
at ongor ay parti.
15 Mu kanan nan suki un, "Tay fiakunak met lima, fiakunak ngarud parten
nan achor." Uray mu assena nan kanana, parten pay laing nan achor hiya.
16 Mu kanan nan inga un, "Tay fiakunak met mata, fiakunak ngarud parten
nan achor." Uray mu assesa, parten challu nan achor hiya.
17 Mu nan intiru ay achor at mata yangkiay, anan atuna ay makadngor?
Mu inga yangkiay, anan atuna ay makasongsong?
18 Ngem nan kenatit-iwana at inyam-amman Apo Dios nan am-in ay parten
nan achor ay maiyunud as nan laychuna.
19 Mu kun us-usa yangkiay nan partina, maid achor!
20 Ngem nan kenatit-iwana at uray mu ongor nan partina, kun us-usa ay
achor.
21 Isunga achi mafialin ay kanan nan mata as nan lima winnu nan uru as
nan suki, "Achek masapor he-a!"
22 Ngem uray mu hiyasa, nan chiyuycha parten nan achor ay kaman
nakapkapuy mu nan tapina at kaskasin takú kasaporan.
23 Nan chiyuycha parten nan achor ay ifilang takú as akét chi kotokcha
at kaskasin takú aywanan, ya nan chiyuycha ekafiain takú at kaskasin takú
fiachuwan.
24 Nan chiyuycha achi maekafiain ay parten nan achor takú at achicha
kasaporan nan hana ay panang-aywan. Ngem hi Apo Dios ay nangiyornos as
nan am-in ay parten nan achor at enettana nan chiyuycha akét chi kotokna
as ong-ongor ay kotok.
25 Enatna chi ta maid maisiyan as nan intiru ay achor. Ngem kuncha at
mapapchong am-in ay parti babaen as nan mun-eennaywanancha.
26 Mu munsaket nan usa ay parten nan achor, munsaketcha us nan am-in
ay parti, ya mu maichayaw nan usa, munlagragsakcha us am-in.

27 Chakayu at kaman kayu ngarud achor Cristo, ya waschi un parten nan
achorna.
28 O, nan achor Cristo at nan iglesia, ya wachacha nan chinutokan Apo
Dios ay mangekaman as nan pangkepna as nan iglesia. Nan omona at
nan chiyuycha apostoles, nan maekadwa at nan chiyuycha mangifiakia
as nan epakaammon Apo Dios, nan maekatlu at nan chiyuycha mun-
isursuru as kalina. Nan tapina ay chinutokan Apo Dios at nan chiyuycha
wachay pannakafialina ay mangekamkaman as milagro, nan chiyuycha
wachay pannakafialina ay mangaan as saket, nan mamadfiachang as nan
makasapor, nan mangepangpanguru ya mangor-ornos as nan iglesia, ya nan
chiyuycha munkali as tukutukún ay kali ay epakalen nan Espiritu Santo.

29 Ay am-in ay tataku at apostolescha, winnu mangifiagfiakia as nan
epakaammon Apo Dios? Ay am-incha at mun-isursuru as kalina? Ay am-
incha at wachay pannakafialincha ay mangekaman as milagro?
30 Ay am-incha at munkaancha as saket, winnu munkalicha as nan chiyuy-
cha kali ay epakalen nan Espiritu Santo? Ay am-incha at epakaawatcha nan
hana ay naifiakia? Achicha met!
31 Ngem kiapú ta achi mafialin ay wacha as nan tunggal usa nan am-in
ay kafiaelan ay ichat Apo Dios, laraychunyu koma ay mang-awat as nan
chiyuycha amud ay kafiaelan as para as nan omammayan nan am-in.
Ad wani, epailak kan chakayu nan kaammayan ay unuchunyu.

13

Nan Maepangkep As Nan Layad

1 Uray mu makakaliyak as tukutukún ay kalen chi tataku ya angheles,
ngem mu maid layadku as nan pachongku ay taku, kunak munngangak ay
kaman as nan komanangkang ay kiangsa winnu maneset ay tingting.
2 Uray mu wachay kafiaelak ay mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo
Dios kan ha-un, ya ammok nan am-in ay chaan enpakpakaammon Apo Dios
as nan tapina, ya maawatak nan am-in ay pannakaammu, ya napigsa nan
pammatek ta mafialinku ay iyaton nan chiyuycha chuntug, ngem mu maid
layadku as nan pachongku ay taku, maid kotkotokku.
3 Uray mu epakakchangku as nan chiyuycha pugli nan am-in ay kuk-uwak,
ya eparufusku ay mapuoran nan achorku, ngem mu maid layadku as nan
pachongku ay taku, maid challu omammayak.
4 Nan taku ay mananglayad at naanos ya manangfiachang. Achi nangap-
pos, winnu achina ichayaw nan mismu ay achorna winnu napangas.
5 Narispitu, achina epelet chi laychuna winnu achi fungngat. Achina
oonongun nan mangisiw ay naekaman kan hiya.
6 Achina munlagsakan chi mangotettet ay cha atuatun, ngem kun at nan
kenatit-iwa.
7 O, nan taku ay mananglayad at kafiaelana nan am-in ay kasasaad, ya
kanayon ay muntalek, munnamnama as nan am-in, ya eta-una us nan am-in.
8 Mu maepangkep as layad at achi munpatpatingkia. Ngem kun pay
nan chiyuycha maifiakia ay epakaammon Apo Dios, nan chiyuycha kali ay
epakalen nan Espiritu Santo ya nan pannakaammu at munpatingkiacha am-
in.
9 Tay ad wani at kurang pay laing nan ammu takú, ya kurang pay nan
ifiagfiakia takú ay epakaammon Apo Dios kan chitaku.
10 Ngem as nan umchanan nan maid munkurangana, mamaidtu nan
kenakurang ad wani.
11 Kaman kan ha-un as nan kaongak at enoonga nan panagkarkalek
ya panagnumnumnumku ya panaglaslasonku. Kunak pay naonngan, ke-
naanku nan enoonga ay ukialek.
12 Assesa kan chitaku ad wani, tay kaman takú iilaun hi Apo Dios as nan
nakokorafuwan ay sarming. Ngem as tapen chi urkiw at maesakiang takú
kan hiya ay mangila as nan ustu ay kail-ana. Ad wani, kurang pay laing nan
pannakaammok kan hiya. Ngem as tapen chi urkiw at maidtu munkurangak
ay kaman as nan pannakaammon Apo Dios as solet kan ha-un.
13 In-inkiana ay mawawachay pammati, namnama ya layad. As nan
nauycha ay turu, nan kaamuchan at layad.

14

Nan Tukutukún Ay Kali As Nan Munkararakian

1 Pawadwad-unyu nan layad as nan am-in ay pangkepyu, ya laraychunyu
koma ay mang-awat as nan chiyuycha kafiaelan ay ichat nan Espiritu Santo,
kaskasin nan kafiaelan ay mangifiakia as nan epakaammon Apo Dios kan
chakayu.
2 Nan munkali as kali ay epakalen nan Espiritu Santo at fiakun as nan
tataku nan chana makeap-apatan ngem kan Apo Dios, tay maid tataku as
makaawat as nan chana kankanan. Ngem uray mu hiyasa, babaen as nan
pannakafialin nan Espiritu Santo at ifiakiana nan naetatafun ay numnum
Apo Dios.
3 Ngem nan mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo Dios kan hiya at
tataku nan chana makeap-apatan ta papigsauna nan iglesia, fiadngana ya
liwliwauna chicha as nan liglikiatcha.
4 Nan taku ay munkali as kali ay epakalen nan Espiritu Santo at achorna
yangkiay nan fiadngana. Ngem nan mangifiagfiakia as nan epakaammon
Apo Dios kan hiya at fiadngana nan intiru ay iglesia.
5 Laychok ay chakayu am-in at mawad-an kayu as kafiaelan ay munkali as
nan chiyuycha kali ay epakalen nan Espiritu Santo. Ngem nan kaskasinku
laychun at mawad-an kayu koma as kafiaelan ay mangifiagfiakia as nan
epakaammon Apo Dios kan chakayu. Tay nan mangifiagfiakia as nan
epakaammon Apo Dios kan hiya at ong-ongor nan kotokna mu nan munkali
as nan chiyuycha kali ay epakalen nan Espiritu Santo sukúd challu wachay
mangepakaawat as nan laychuna ay kanan ta mafiadngan nan iglesia.
6 Iib-ak, mu omaliyak kan chakayu ay munkali as nan chiyuycha kali ay
epakalen nan Espiritu Santo, ay wachay omammayanyu? Maid sukúdku
epakaammu nan naepaila kan ha-un winnu nan kenasilib Apo Dios winnu
nan enpakaammon Apo Dios kan ha-un, winnu sukúdku isuru nan ammok
maepangkep kan hiya.
7 Uray nan chiyuycha maid fiyagcha ay maosar as nan musika, kaman
as nan koraling winnu arpa, anan ngachanay makaelasin as nan ustu ay
ayugcha mu achi ustu nan atuncha ay maepakiangos?
8 Assesa us ay mu achi narawag nan kiangos nan tarampet ay osarun nan
sorchachu, ngachana nan munsakiana ay uy makikufiat? Maid!
9 Assesa us kan chakayu ay mu nan kali ay achi maawatan nan osarunyu,
anan atun nan munchungor ay mangawat as nan uyyu kanan? Maid! Kun
kayu at kaman cha makekarkali as nan angin.
10 Tit-iwa ay ongor nan tukutukún ay kali asna's luta, ya waschi un wacha
nan laychuna ay kanan.
11 Ngem mu achek ammu nan kali ay cha maifiagfiakia, ifilangak as nan
cha maketagtakiatfor kan ha-un as kaili ay achi am-ammu, ya assesa us hiya
kan ha-un.
12 Kaman us kan chakayu ay kiapú ta laraychunyu ay mawad-an as nan
chiyuycha kafiaelan ay ichat nan Espiritu Santo, epapatiyu ay mangosar as
nan chiyuycha kafiaelan ay mangepapigsa as nan iglesia.
13 Isunga nan munkali as kali ay epakalen nan Espiritu Santo at masapor
munkararag ta mawad-an as kafiaelan ay mangepakaawat as nan laychuna
ay kanan.
14 Tay mu munkararakiak ay mangosar as nan kali ay epakalen nan
Espiritu Santo, nan espiritok nan cha munkararag, ngem nan numnumku
at achi cha makifiyang.

15 Ngachana ngarud nan atok? Nan atok at munkararakiak babaen as
nan espiritok ay mangosar as nan kali ay epakalen nan Espiritu Santo, ya
munkararakiak us as nan kali ay ammok. Assesa us ay munkantaak babaen
as nan espiritok ay mangosar as nan kali ay epakalen nan Espiritu Santo, ya
munkantaak us as nan kali ay ammok.
16 Tay mu fiakun assesa, mu munkararagka ay munyaman kan Apo Dios
babaen as nan espiritom, nan iib-am ay cha munchaychayaw at achicha
kanan un "Amen" as nan panagyamanmu, tay achicha met maawatan nan
infiakiam.
17 Tay uray mu ammay nan kararagmu ay munyaman kan Apo Dios, nan
ifiam at achim poros mapapigsa nan pammatina.
18 Munyamanak kan Apo Dios, tay ong-ongor nan kafiaelak ay munkali as
nan chiyuycha kali ay epakalen nan Espiritu Santo mu chakayu am-in.
19 Ngem as nan makeam-amongak as nan chiyuycha omaafurot at laychok
ay uray kun lemlema yangkiay ay kali ay maawatan nan ifiakiak ta maisu-
ruwan nan iib-ak mu nan ifiakiak chi liniblifu ay tukutukún ay kali ay achek
ammu.
20 Iib-ak, ikinakyu nan enoonga ay panagnumnumnumyu. Mu
maepangkep as nan mangotettet, munfialin kayu as kaman mutun. Ngem
mu maepangkep as nan panagnumnumnumyu, munfialin kayu koma as
naonngan.
21 Numnumunyu nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Babaen as nan tukutukún ay kali ya babaen as nan chiyuycha kaili ay achi
am-ammu, munkaliyak kan chatosa ay tataku.
Ngem uray mu assid-i, achiyak challu chungrun kan chicha."*
22 Isunga nan chiyuycha kali ay epakalen nan Espiritu Santo at sinyar ay
fiakun para as nan chiyuycha omaafurot, ngem para as nan chiyuycha achi
omaafurot. Kun pay nan mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo Dios at
sinyar ay fiakun para as nan chiyuycha achi omaafurot, ngem para as nan
chiyuycha omaafurot.
23 Isunga mu maam-among kayu am-in ay omaafurot ya am-in kayu at
munkali kayu as nan chiyuycha kali ay epakalen nan Espiritu Santo, angkiay
wachachay sungkop ay achi nangammu as nan pammatiyu winnu achi
omaafurot, ay kunchantu achi kanan un nunkatongok kayu? Kanancha a!
24 Ngem mu nan am-in ay ifiakiacha nan epakaammon Apo Dios, angkiay
ya wacha nan sungkop ay achi omaafurot winnu achi nangammu as nan
pammatiyu, figfikunantu ay fumafiasor hiya babaen as nan am-in ay chin-
ngorna, ya ammunantu ay maokóm hiya babaen as nan am-in ay chin-
ngorna.
25 Nan chiyuycha naetatafun ay pangkep as numnumna at mae-
pailachantu kan hiya mismu. Nan muntongparana at munpalintumangtu
ya munchayawtu hiya kan Apo Dios. Kananantu, "Tit-iwa ay wacha hi Apo
Dios kan chakayu."

Nan Muntotornosan Nan Iglesia

26 Iib-ak, nauy nan laychok ay kanan: As nan maam-amonganyu ay
munchayaw kan Apo Dios, waschi un esakianana nan kafiaelan ay inchat
nan Espiritu Santo kan hiya. Nan usa at munkanta. Nan usa at mun-isuru
as kalen Apo Dios. Nan usa at ifiakiana nan epakaammon Apo Dios kan
hiya. Nan usa us at munkali as kali ay epakalen nan Espiritu Santo, ya nan
usa pay at epakaawatna nan naifiakia. Am-in chaná ay atuncha at masapor
maekaman para as nan pumigsaan nan iglesia.

* **14:21** Isa. 28:11-12

27 Mu wachay munkali kan chakayu as kali ay epakalen nan Espiritu
Santo, masapor achi somorok as chuwa inkiana turu nan munsesennokat
ay munkali. Masapor us wachay usa ay mangepakaawat as nan laychun ay
kanan nan naifiakia.
28 Ngem mu maid mangepakaawat, masapor ikinakna as nan maam-
amongan ta kun yangkiay as nan achorna ya kan Apo Dios nan makeap-
atana.
29 Mu wachay mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo Dios, chuwa
winnu turu koma nan munkali. Kuncha pay ifiakia, nan tapina at masapor
numnumuncha ay ustu nan laychun ay kanan nan hana cha maifiakia.
30 Mu cha munkarkali nan usa, angkiay wachay epakaammon Apo Dios
as nan ifiana ay nangatokor, masapor kuminak nan cha munkarkali ta
maesokat nan ifiana.
31 Tay mafialin ay munsesennokat kayu am-in ay mangifiagfiakia as nan
epakaammon Apo Dios kan chakayu ta nan am-in at maisuruwancha ya
mafiadngancha.
32 Nan chiyuycha mangifiagfiakia as nan epakaammon Apo Dios kan
chicha at mafialincha ay etporan nan mismu ay achorcha ay munkali winnu
achi.
33 Tay hi Apo Dios at fiakun Dios nan kenamaid ornos ngem Dios nan ornos.
Kaman as nan cha maun-unud as nan am-in ay iglesia,
34 nan fianafiai at masapor kumikinakcha. Achicha maparufusan ay
munkali as nan iglesia, ngem kuncha at masapor munpaetoray as nan
lanaraki ay kaman as nan naisurat as nan lintig.
35 Mu wachay laychuncha ay maammuwan, as afongchantu nan manarud-
suchancha as nan as-awacha, tay kafiafiain mu munkali nan fiafiai as nan
maam-amongancha.
36 Nakkuran kayu! Ay kan chakayu nan nurpuwan nan kalen Apo Dios,
winnu ay kan chakayu yangkiay nan naichatan nan kalina? Fiakun met.
37 Mu wachay mangali un hiya at mun-ifiagfiakia as epakaammon Apo
Dios winnu wacha kan hiyay naespirituwan ay kafiaelan, masapor figfikuna
ay nan chak isursurat kan chakayu at hi Apo Jesus nan nangifilin.
38 Ngem mu achina figfikun sa, achiyu us figfikun hiya.
39 Isunga iib-ak, laraychunyu koma ay mangifiagfiakia as nan epakaam-
mon Apo Dios. Achiyu epawa nan munkali as nan chiyuycha kali ay
epakalen nan Espiritu Santo.
40 Ngem am-in ay maekaman as nan maam-amonganyu at masapor ustu
ya naornos.

15

Nan Maepangkep As Nan Natakuwan Cristo Manipud As Nan Utúy

1 Ad wani ay iib-ak, laychok ay epanumnum kan chakayu nan Ammay ay
Chamag ay enkasabak kan chakayu ay hiyasa nan enawatyu ya kaifisaran
nan kukumnukian nan pammatiyu.
2 Maesarakan kayu mu iturturuyyu ay omafurot as nan nauy Ammay ay
Chamag ay enkasabak kan chakayu. Ngem mu achi kayu popomkat as nan
pammatiyu, maid kotkotok nan omafurotanyu.
3 Tay epakaammok kan chakayu nan nauy kaamuchan ay enawatku:
Natuy hi Cristo kiapú as nan fiasfiasor takú ay maiyunud as nan naisurat as
nan Kalen Apo Dios.*

* **15:3** 1 Co. 11:23; Gal. 1:12

4 Nailufok hiya, at tenakon Apo Dios as nan maekatlu ay urkiw ay
maiyunud us challu as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios.
5 Angkiay ya nunpaila hiya kan Pedro, haat as nan am-in ay hinpuru ya
chuwa ay apostolesna.
6 Kun pay narpas sa, nunpaila as nan nasorok as leman kiasot ay omaa-
furot ay naaamong. Kukutug ay matatakucha nan kaongoran, ngem natuy-
cha nan tapina kan chicha.
7 Angkiay ya nunpaila kan Santiago. Angkiay ya nunpaila as nan am-in ay
apostoles.
8 Nan anongos ay nunpail-ana at kan ha-un ay usa ay kaman naiyanak as
nan achi ustu ay timpu mu maepangkep as nan nunfialinak as apostolna.
9 Tay ha-un nan kababaan as nan am-in ay apostoles. Achiyak met koma
maifilang ay makali un apostolna, tay penarpalikiatku nan iglesian Apo Dios.
10 Ngem babaen as nan grasyan Apo Dios, nunfialinak as assena ay usa
ay apostol, ya nan grasyana kan ha-un at wachachay nuntongparana, tay
makagkakuchak mu nan tapina ay apostoles. Uray mu hiyasa, chaanku enat
chasa babaen as nan fikasku yangkiay, ngem babaen as nan grasyan Apo
Dios ay wacha kan ha-un.
11 Isunga uray mu ha-un winnu chicha nan mun-ekasaba, munpachong
nan ekaskasabami am-in ay hiyachi nan enafurotyu.

Nan Matakuwan Nan Omaafurot Manipud As Nan Utúy

12 Ad wani, kiapú ta maepangkep kan Cristo ay nataku manipud as nan
utúy nan chami ekaskasaba, adchi t'uy kanan nan tapina kan chakayu un
achi mataku nan nunkatuy manipud as nan utúy?
13 Mu tit-iwa ay achi mataku nan nunkatuy manipud as nan utúy, uray us
a ngarud hi Cristo at chaan nataku manipud as nan utúy.
14 O, mu chaan nataku manipud as nan utúy hi Cristo, maid kotkotok nan
chami ekaskasaba ya kaman us nan pammatiyu.
15 Mu hiyasa, maepaila ay cha kami munkutkutum as nan maepangkep
kan Apo Dios, tay paneknekanmi ay tenakon Apo Dios hi Cristo manipud as
nan utúy. Ngem achi takuwun Apo Dios hiya mu tit-iwa ay achi mataku nan
nunkatuy manipud as nan utúy.
16 Tay mu achi mataku nan nunkatuy manipud as nan utúy, uray hi Cristo
at chaan us ngarud nataku manipud as nan utúy.
17 Mu chaan nataku hi Cristo manipud as nan utúy, maid kotkotok nan
pammatiyu, ya kukutug ay chaan kayu napakawan as nan fiasfiasoryu.
18 Mu hiyasa, nan chiyuycha natuy ay omaafurot kan Cristo at achichantu
maesarakan.
19 Mu nan fiyag takú asna's luta yangkiay nan munpapatingkiaan nan
namnama takú kan Cristo, chitaku a nan kasusug-ang as solet as nan am-in
ay tataku.
20 Ngem nan kenatit-iwana at nataku challu hi Cristo manipud as nan utúy,
ya hiya nan enmona ay nataku in-inkiana as nan nunkatuy ay hiyana nan
mangepaila ay siguradu ay matakuntu nan chiyuycha omaafurot ay natuy.
21 Tay kiapú as nan enat nan usa ay taku ad solet ay hi Adan, matuy nan
tataku. Assesa us ay kiapú as nan enat nan usa pay ay taku ay hi Cristo,
mataku nan nunkatuy manipud as nan utúy.
22 Tay am-in nan nurpu as nan kianak Adan at matuycha. Assesa us ay am-
in nan nakius-usa kan Cristo at matakuchantu manipud as nan utúy.†

† **15:22** Rom. 5:12-21

23 Ngem maetot-orpangtu nan matakuwan nan tunggal usa manipud as
nan utúy: Hi Cristo challu nan enmona ay nataku manipud as nan utúy.
Angkiay ya as nan kasina omaliyan, chitaku ay tatakuna nan somarunu ay
mataku manipud as nan utúy.
24 Angkiay ya umchantu nan anongos ay timpu ay ipurangtu Cristo nan
muntorayan kan Dios Ama. Atunantu na as nan marpasan nan mapapukian
nan am-in ay wachay torayna, kalibfengana ya am-in ay wachay pannakafi-
alina.
25 Tay masapor challu muntoray hi Cristo inkiana amisuna nan am-in ay
mamusor kan hiya ay kamana ikiatin chicha.‡
26 Nan anongos ay kafusor ay maamis at nan katuyan chi tataku.
27 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Am-in ay
wacha at enpaetoray Apo Dios kan hiya ay kamana enpakiatin chicha.”
Narawag ay nan kali ay “am-in” at achi maetapi hi Apo Dios ay munpaetoray
kan Cristo, tay hi Apo Dios nan nangepaetoray as nan am-in kan hiya.§
28 Kun pay maepaetoray nan am-in kan Cristo, hi Cristo mismu ay Anak
Apo Dios at maepaetoraytu us kan Apo Dios ay sikud ay mangepaetoray as
nan am-in kan Cristo. Hiyasa nan maekaman ta hi Apo Dios nan mangetoray
as nan am-in ay wacha.
29 Ad wani, anan kotok ngay nan iniili ay ukialicha ay munfunyag para as
nan nunkatuy? O, mu tit-iwa ay achi mataku nan nunkatuy manipud as nan
utúy, ngachana nan kiapúna ay munpafunyagcha para kan chatosa?
30 Mu para kan chakami, mu achi tit-iwa nan matakuwan nan nunkatuy
manipud as nan utúy, adchi t'uymi kanayon ay epostay fiyagmi?
31 Iib-ak, inurkiw challu ay epostak nan fiyagku ay matuy. Nan kenatit-
iwan nan hana at kaman as nan panangepangasku kan chakayu kiapú as
nan nakius-usaanyu kan Cristo Jesus ay Apo takú.
32 Mu maiyunud as nan panagnumnumnum chi taku, ay wachay kotok nan
nangontraak as nan chiyuycha mangiingor as solet kan ha-un ad Efeso ay
kamanak nakepatuy as nan sanongel ay animar? Mu tit-iwa ay achi mataku
nan nunkatuy manipud as nan utúy, atun takú ngarud nan kanan nan tataku
un, “Mangmangan takú ya umig-ikop takú, tay as wiet at matuy takú.”*
33 Achi kayu maar-allilaw, tay wacha nan kanan nan tataku, “Mu makekad-
kadwaka as nan taku ay mangisiw chi ukialina, machachael nan ammay ay
ukialem.”
34 Ayu, munfiangad kayu as nan sikud ay ustu ay panagnumnumnumyu,
ya chukkianyu nan fumasfiasoranyu. Tay nan tapina kan chakayu at achicha
poros ammu hi Apo Dios. Kanak na ta mafiainan kayu.

Nan Matakuwan Nan Achor Manipud As Nan Utúy (2 Co. 5:1-5)

35 Ngem wachantuy manarudsud, “Anan atun chi natuy ay mataku ma-
nipud as nan utúy? Anan kaassenan chi achorcha?”
36 Nangokngokka! Mu etanummu nan fing-i, achi tumufu sukúd matuy on-
ona.
37 Nan maetanum at fiakun nan mura ay chakus tinmutufu mu achi
yangkiay nan fing-i ay trigo winnu tapina ay fokel.
38 Ngem hi Apo Dios nan mangichat as achor nan hana fing-i ay maiyunud
as nan laychuna, ya as nan tunggal fing-i at ichatna us nan maifiakiay ay
achorna.

---

‡ **15:25** Sal. 110:1-3; Mat. 22:44; Ara. 2:35; Heb. 1:13 § **15:27** Sal. 8:6; Heb. 2:8-9 * **15:32** Isa. 22:13; 1 Co. 16:9

39 Nan lamán nan am-in ay matataku at achi mapapchong. Tukún nan
lamán nan tataku, tukún as nan chiyuycha animar, tukún as nan chiyuycha
kossel, ya tukún as nan chiyuycha finayang henan fiayfiay.
40 Wachachay sumilsilaw ad chaya, ya wachachay ka-ichin asna's luta.
Uray mu assesa, nan kaichayawan nan wacha ad chaya at natkún as nan
kaichayawan nan wacha asna's luta.
41 Nan kaichayawan nan urkiw at natkún as nan kaichayawan nan furan
ya nan taraw. Uray nan chiyuycha taraw mismu at achi mapapchong chi
kaichayawancha.
42 Assesa us as nan matakuwantu nan nunkatuy manipud as nan utúy. Nan
achor takú at maepachong as nan fing-i ay maekaub ya mabrok. Nan achor
ay takuwun Apo Dios manipud as nan utúy at achi mabmabrok in-inkiana.
43 As nan nailubkan nan achor chi natuy at maelalayusan ya maid kafiae-
lana. As nan matakuwan nan achor manipud as nan utúy at maichayaw ya
wachay pannakafialina.
44 As nan nailubkan nan achor chi natuy at maifiakiay yangkiay as nan
fiyag asna's luta. As nan matakuwan nan achor manipud as nan utúy at
wachantu nan naespirituwan ay achor ay maifiakiay as nan fiyag ad chaya.
Ilaunyu! Mu wachay achor ay maifiakiay asna's luta, siguradu ay wachay
achor ad chaya.
45 Tay kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Nan
enmon-ona ay taku ay hi Adan at nunfialin as matataku.” Nan makali un
anongos ay Adan ay hi Cristo at nunfialin as umid-ichat as fiyag ay maid
patingkiana.†
46 Uray mu hiyasa, nan enmon-ona ay naichat kan chitaku at fiakun nan
maifiakiay ad chaya ngem nan maifiakiay asna's luta. Angkiay ya maichat
nan achor ad chaya.
47 Nan chiyuy enmon-ona ay Adan at nurpu asna's luta, tay naammaan
manipud as nan tapok. Nan chiyuy maekadwa ay Adan at nurpu ad chaya.
48 Kaman kan Adan ay natuy ay naammaan manipud as nan tapok, assesa
us ay matuy nan tataku asna's luta. Kaman kan Cristo ay nurpu ad chaya, nan
tataku ay omaafurot kan hiya at mawad-anchantu as achor ay maepachong
kan hiya ay maifiakiay ad chaya.
49 Uray mu pachong takú nan chiyuy naammaan as nan tapok, pachong
takuntu hi Cristo ay nurpu ad chaya.
50 Nauy nan laychok ay kanan kan chakayu ay iib-ak: Achi mafialin ay nan
achor takú ay wachay lamán ya charana at maetapi henan muntorayan Apo
Dios, winnu achi mafialin ay nan matuy ay achor at maetapi as nan achi
poros matmatuy.
51 Chumngor kayu as nan nauy ifiakiak ay chaan naepakpakaammu ad
pus-uy: Am-in takú at achi takú matuy sakbay omali nan Apo, ngem am-in
takú at mafialiwan takuntu.
52 O, munkafiafialiwan takuntu ay kaman as nan kapaspas nan munkimki-
man chi mata as nan maepakiangosan nan anongos ay tarampet. Tay as nan
maepakiangosantu nan chiyuy tarampet, nan nunkatuy at matakuchantu
in-inkiana manipud as nan utúy. Angkiay chitaku ay matataku pay laing at
mafialiwan takuntu.
53 Tay masapor masokatan nan achor takú ay mabrok as achor ay achi
mabmabrok, ya mafialiwan nan achor ay matuy as achor ay achi matmatuy.

† **15:45** Gen. 2:7

54 As nan ommatantu nan mafialiwanan nan mabrok as achi mabmabrok
ya mafialiwan nan matuy as achi matmatuy at matongpartu nan naisurat as
nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Maafiak ya mamaid challu nan utúy.”‡
55 Angkiay ya mafialin ay ifiakian nan chiyuycha nangafiak,
“He-a ay utúy, ay wachay nangafiakam?
He-a ay utúy, ay chaud nan siludmu?”§
56 Tay nan kurpuwan nan pangsilud nan utúy at as nan fiasor, ya nan
kurpuwan nan pannakafialin nan fiasor at as nan manglabsingan as nan
lintig Apo Dios.*
57 Ngem munyaman takú kan Apo Dios ay hiya nan mangid-ichat kan chitaku
as pannakafialin takú ay mangamis as fiasor ya utúy babaen kan Apo takú ay
hi Jesu Cristo.
58 Isunga chakayu ay iib-ak ay laylaychok, kukumnug kayu as nan pam-
matiyu, ya maid koma chuwachuwayu as nan numnumyu. Kanayon kayu
koma ay komakud ay munserfi kan Apo Jesus, tay ammuyu met ay nan am-
in ay atunyu para kan hiya at achi poros masayang.

16

Nan Ifiachang As Nan Iib-a Ay Omaafurot

1 Ad wani, mu maepangkep as nan maamong ay siping ay ifiachang as nan
tatakon Apo Dios ad Jerusalem, atunyu nan kaman as nan infilinku as nan
chiyuycha iglesia ad Galacia.*
2 As nan Chinumingku, waschiwaschi un masapor omelasin as tapen chi
sipingna ay maiyunud as nan lagfuna, ya itupugna ta as nan omaliyak hesa,
achiyu kis-an elapu ay mun-among.
3 As nan umchanak hesa, nan chiyuycha enaprobaranyu at kan chicha nan
mangepaw-etak as nan chiyuycha surat ay hiyasa nan mangiyam-ammuwak
kan chicha as nan chiyuycha mangichatancha ad Jerusalem.
4 Mu ammay ay umuyak us, makiuycha kan ha-un.

Nan Planon Pablo
(2 Co. 1:15-24)

5 Awni at omaliyak ay mangfisita kan chakayu as nan murpuwak ad
Macedonia, tay planok ay mar-os hesa.
6 Makepagyanaktu siguru kan chakayu as kaat ay urkiw winnu uray
inkiana marpas nan chinamuy ta mafiadnganak kan chakayu as nan muntu-
ruyak ay munfiaat as nan kumpurmi ay ay-ayak.
7 Tay achek laychun ay kun hen-omaketan nan mangil-ak kan chakayu
as nan mar-osak hesa ad wani. Laychok ay mafiayfiayag kan chakayu mu
eparufus nan Apo.
8 Ngem mayasnaak ad Efeso inkiana umchan nan fiasta ay makali un
Pentecostes,†
9 tay ongor chi chansak ay mun-ekasaba ay ammaytu nan muntongparana.
Uray mu hiyasa, ongorcha challu nan komontra kan ha-un.
10 Mu omali hi Timoteo hesa, mangiliyunyu hiya ay ustu, tay kaman us hiya
kan ha-un ay cha munchunchunu as nan Apo.
11 Isunga ilaunyu ta maid mangelalayus kan hiya, ngem kunyu at fiadngan
hiya as nan mangituruyana ay munfiaat ay ammay chi numnumna ta
munfiangad hiya kan ha-un, tay sasasad-ok hiya patí nan iib-a ay omaafurot.

---

‡ **15:54** Isa. 25:8 § **15:55** Ose. 13:14 * **15:56** Rom. 5:12; 7:7-13 * **16:1** Rom. 15:25-28 † **16:8** Exo. 34:22; Lev. 23:15-21; Deut. 16:9-11; Ara. 2:1

12 Kun pay hi Apolos ay ifia takú, enpapatek ay mangawis kan hiya ay
makiuy as nan ib-a ay mangila kan chakayu hesa, ngem chaana lenayad ad
wani. Omalintu hesa mu wachay wayana.

Nan Anongos Ay Tukun Ya Pakomostan Pablo

13 Etatalengaanyu ya kukumnug kayu as nan pammatiyu. Tumurud kayu
ya papigsaunyu nan numnumyu.
14 As nan am-in ay atunyu, epailayu nan layadyu.
15 Iib-ak, ammuyu ay cha Estefanas ay hinfiaruy at chicha nan enmon-ona
ay enmafurot ad Acaya, ya epapasnekcha ay munserserfi as nan tatakon Apo
Dios.
16 Epakpakaasek kan chakayu ay munpaetoray kayu as nan kaman kan
chatona ay tataku ya uray as nan am-in ay makakud ay makidnu kan chicha.
17 Maragsakanak as nan enmaliyan cha Estefanas, Fortunato ya hi Acaico
hena, tay nakakkaanan nan iliwku kan chakayu kiapú kan chicha.
18 Penaragsakak ay kaman as nan enatcha kan chakayu. Rispituwunyu ay
ustu nan assesena ay tataku.
19 Cha chakayu pakomostaun as nan chiyuycha iglesia henan probinsiya
ay Asia. Cha Akila kan Priscila patí nan tapina ay omaafurot ay maam-among
as afongcha at ongor chi layadcha ay mangpakomosta kan chakayu kiapú as
nan nakius-usaanyu kan Apo Jesus.
20 Cha chakayu us pakomostaun as nan am-in ay iib-a takú ay omaafurot
hena.
Munpepennakomosta kayu am-in ay mangepaila ay munlelennayad kayu.
21 Nan nauy anongos ay pakomosta at ha-un ay Pablo mismu nan cha
mangisurat.
22 Mu wachay taku ay achi manglaylayad kan Apo Jesu Cristo, maituchor
koma hiya.
Apo, omalika!
23 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasyan Apo Jesus.
24 Mawawacha koma nan layadku kan chakayu am-in kiapú as nan nakius-
usaanyu kan Cristo Jesus. Amen.

Nan Maekadwa Ay Surat Pablo As Nan Chiyuycha I-Corinto

Nan Omona Ay Ammuwun

As nan omona ay surat Pablo as nan chiyuycha i-Corinto, senengarana chicha kiapú as nan susumacha (1 Co. 1:11), kenamaid ornoscha as nan maam-amongancha ay mangchayaw kan Apo Dios (1 Co. 11:20-34), ya nan manangotettet ay ekamkaman nan tapina kan chicha (1 Co. 5:1-13). Ngem chaancha pay laing tenongpar nan tukuna kan chicha as nan omona ay suratna (1 Corinto). Isunga inmuy hi Pablo mismu ay nangfisita kan chicha (2:1; 12:14; 13:1-2) ta fiadngana chicha ay munfiangad as nan ustu ay pammaticha, ngem chaancha challu enafurot hiya. Isunga nasaktan as solet hi Pablo ay nunfiangad ad Efeso (2:1, 5).

As nan hiyasa, senokatan Pablo nan planuna ay mangfisita kasin kan chicha ad Corinto, tay anaka ya kuna lawá sengaran chicha (1:12-23). Isunga finaorna hi Tito ay umuy kan chicha ta hiya nan mangid-an as nan somarunu ay tukuna kan chicha.

Kun pay nak-ak hi Pablo ad Efeso, uy nun-ekaskasaba hiya henan siyudad ay Troas, tay planuna us ay manib-at kan Tito hid-i. Ngem as nan chaana nanib-atan kan Tito ad Troas, nachanakian hiya, isunga uyna enanap hiya henan probinsiya ay Macedonia. Hid-i nan nanib-atana kan Tito ay kurkurpu ad Corinto (2:12-14).

Naragsak as solet hi Pablo as nan nangepakaammuwan Tito ay nunfiafiawi nan chiyuycha i-Corinto as nan fiasfiasorcha. Nailiwcha kan hiya ya lenarayadcha ay mangiyapa kan hiya (2 Co. 7:5-7). As nan kawad-an Pablo ad Macedonia, insuratna nan nauy maekadwa ay surat kan chicha.

Turu nan laychun Pablo ay epakaammu as nan nauy surat. Nan omona at (1:1-7:16) nan nangelawlawakiana as nan maepangkep as nan lagsakna as nan nangchamakiana ay nunfiafiawicha nan i-Corinto as nan fiasfiasorcha. Enpanumnumna nan pangkepna kan chicha, tay fiakun maepangkep as achorna nan chana ekaskasaba, ngem maepangkep kan Jesu Cristo yangkiay. Hi Pablo at kun yangkiay mun-epadpachamag ay finaor Cristo, ya munserserfi hiya as nan chiyuycha i-Corinto kiapú kan Cristo yangkiay (4:5). Nan maekadwa (8:1-9:15) at nan nangisuruwan Pablo as nan maepangkep as nan mangamongancha as siping ad Corinto. Enpanumnumna kan chicha ay umichat koma nan tunggal usa ay achi mapelpelet, tay laylaychun Apo Dios nan naragsak ay umichat (9:7) Nan maekatlu (10:1-12:21) at nan nangekalintikian Pablo as nan kenaapostolna kan Jesu Cristo. Wachacha nan tapen chi Judio ay nangali un hi Pablo at fiakun usa ay apostol, tay chaan nakekadkadwa as nan chiyuycha hinpuru ya chuwa ay apostoles Jesus as nan nangisursuruwan Jesus kan chicha. Nan ensongfiat Pablo as na at nan Apo mismu nan nangichat kan hiya as nan nauy chununa.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-11
Nan Nangnumnuman Pablo As Nan Chiyuycha I-Corinto 1:12-7:16
Nan Siping Ay Ifiachang Nan Chiyuycha I-Corinto 8:1-9:15
Nan Nangekalintikian Pablo As Nan Kenaapostolna 10:1-12:21
Nan Anongos Nan Nauy Surat 13:1-14

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay apostol Cristo Jesus, tay hiyana nan enkeddeng Apo
Dios. Hi Timoteo ay ifia takú ay omaafurot at hiya nan kadwak hena. Nauy
nan suratmi as nan iglesia ad Corinto ya as nan am-in ay tatakon Apo Dios
henan intiru ay probinsiya ay Acaya.
2 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya nan natalna ay
numnum ay murpu kan Apo Dios ay Ama takú ya kan Apo takú ay Jesu Cristo.

Nan Mangfiadngan Apo Dios Kan Chitaku As Nan Likiat Takú

3 Chayawun takú hi Apo Dios ay hiya nan Dios ya Aman Apo takú ay Jesu
Cristo. Hiya nan manangsug-ang ay Ama takú ay kurpuwan chi am-in ay
fiachang ya liwliwa.
4 Liwliwauna chitaku as nan am-in ay liglikiat takú ta mafialin takú us ay
liwliwaun nan iib-a takú ay cha mun-iliwliwas ya ta iliwliwa takú kan chicha
nan inliwliwan Apo Dios kan chitaku.
5 Tay kaman as nan makiliglikiatan takú kan Cristo at hiyasa us challu nan
makelak-aman takú as nan ifiachang Apo Dios.
6 Uray mapalikiat kami as nan mangekasabaanmi as nan Ammay ay
Chamag kan chakayu, kiangayna sa mu kun at nan muntongparana at
mapapigsa nan numnumyu ya maesarakan kayu. Mu maliwliwa kami at
hiyasa nan chansami ay mangliwliwa kan chakayu us ta mafialinyu ay eta-
un nan likiat ay kaman as nan liglikiatmi.
7 Isunga achi mamammaid nan namnamami kan chakayu, tay ammumi
ay as nan makilikiatanyu kan chakami, makelak-am kayu us kan chakami
as nan mangfiadngan Apo Dios kan chakami.
8 Iib-ak, laychunmi ay maammuwanyu nan pararu ay likiat ay napad-
pachasanmi as nan kawad-anmi henan probinsiya ay Asia. O, ongor paat chi
likiatmi ya napaliwasan kami as solet ya maid us namnamami ay mataku.
9 Nan kenatit-iwana at naleknami ay kaman kami nakeddengan ay matuy.
Ngem enommat chi ta manuruwanmi ay fiakun nan achormi nan talekunmi,
ngem kun at hi Apo Dios yangkiay ay makafiael ay mangtaku as nan matuy.
10 Tit-iwa ay ensarakana chakami as nan kauugyat ay likiat, at
esarakanantu chakami kasin. Hiya us challu nan namnamaunmi ay
mangiturturuy ay mangesarakan kan chakami.
11 Nan chawatok at fiadnganak babaen as nan kararagyu. Mu hiyasa nan
atunyu, songfiatan Apo Dios nan kararagyu ya ongor nan munyaman kan
hiya kiapú as nan bendisyon ay inchatna kan chakami.

Nan Kiapúna As Nanokatan Pablo As Nan Planuna
(1 Co. 16:5-9)

12 Naragsak kami ay mangepaneknek as nan wacha as numnummi ay nan
en-enatmi ya infiagfiakiami as nan pachongmi ay tataku at nacharos ya tit-
iwa, kaskasin kan chakayu. Fiakun as nan silib nan taku nan nurpuwan
chatona, ngem kun at nurpu as nan grasyan Apo Dios.
13-14 Nan suratmi kan chakayu at maid naetatafun as laychuna ay kanan,
ngem kun at naraka ay mafiasa ya maawatan. Ammok ay achiyu pay laing
maawatan ay ustu ad wani nan numnum ya ukialimi, ngem namnamaok ay
maawatanyuntu chakami ay ustu ta nan lagsakyu kan chakami at kaman as
nan lagsakmi kan chakayu as nan urkiw ay kasin omaliyan Apo Jesus.
15 Kiapú ta maid chuwachuwak ay maragsakan kayu kan chakami, ninum-
numku ay mamen chuwak fisitaun chakayu ta mamen chuwa kayu us ay
mabendisyonan.

16 Nan sikud ay planok at munchag-osak koma kan chakayu as nan
umuyak ad Macedonia, ya kasinak fumisita kan chakayu as nan murpuwak
hid-i ta chakayu nan mangepaligwat kan ha-un as nan munfiaatak ad Judea.
17 Kiapú ta chaan naturuy nan nauy planok, siguru wachay mangali un
naraka ay mafiarfialiwan nan numnumku. Achi! Achiyak munplanplanu
ay kaman as nan atun nan taku ay achi nangammu kan Apo Dios ay
munkisanuna ay mangali un, “O” ya “Achi”.
18 Tay as nan sangwanan Apo Dios ay achi poros munkutum, nan ifiagfi-
akiak kan chakayu at tit-iwa ya achiyak poros munchuwachuwa.
19 Tay hi Silas, Timoteo ya ha-un at enkaskasabami kan chakayu nan
maepangkep kan Jesu Cristo ay Anak Apo Dios. Hi Jesu Cristo at maid
iyafudna as achina tongparun. Hiya nan maid patingkiana ay “O” kan Apo
Dios.
20 Tay babaen kan Jesu Cristo at natongpar nan am-in ay enkarkaren
Apo Dios. Isunga mafialin takú ay iyafud ay tit-iwa nan am-in ay karen
Apo Dios as nan mangaliyan takú “Amen.” As nan hiyasa ay atun takú,
maichaychayaw hi Apo Dios.
21 Hi Apo Dios nan mangepapigsa as nan pammati takú kan Cristo, ya hiya
mismu nan nangpili kan chitaku ay munserfi kan hiya.
22 Inchatna us kan chitaku nan Espiritu Santo as mangematonan ay
tatakuna chitaku, ya kiapú ta wacha nan Espirituna kan chitaku at ammu
takú ay siguradu ay tongparuna nan am-in ay enkarina kan chitaku.
23 Ipudnok ad wani nan kiapón nan chaanku enmaliyan kasin hesa ad
Corinto. Chaanak enmali ta wachay chansayu ay munfiafiawi as nan
fiasfiasoryu ta achek masapor chusaun chakayu. Ammon Apo Dios ay tit-iwa
chi.
24 Ngem achek laychun ay kanan un libfengmi ay mangepapelet mu
ngachana nan afurotunyu, tay napigsa kayu met as nan pammatiyu. Ngem
laychunmi yangkiay ay makidnu kan chakayu ta matapiyan nan lagsakyu.

2

1 Isunga ninumnumku ay achiyak umuy hesa ay kasin mangepanguyus
kan chakayu.
2 Tay mu panguyusok chakayu, ngachana ngay nan mangepalagsak kan
ha-un mu fiakun chakayu ay enpanguyusku?
3 Hiyasa nan kiapúna as nunsuratak kan chakayu ad kasin ta mu umuyak
hesa, achiyak panguyusun kan chakayu ay mangepalagsak koma kan ha-un.
Tay maid chuwachuwak ay mu naragsakak at naragsak kayu us am-in.
4 Isunga as nan nangisuratak as nan chiyuy tukún ay suratku kan chakayu,
nalilifok as solet nan numnumku ya linmuwaak kiapú as nan ongor ay
ngunguyusku. Ngem chaanak nunsurat ta panguyusok chakayu, ngem
kunku at laychun ay maammuwanyu ay ongor nan layadku kan chakayu.

Nan Mamakawanan As Nan Nakafiasor

5 Ad wani, mu wacha kan chakayu nan nangepanguyus as ib-ana, fi-
akun yangkiay ha-un nan penanguyusna ngem uray chakayu, ngem fiakun
chakayu am-in. Kanak un fiakun chakayu am-in, tay achek laychun ay
pakaskasinun nan fiasorna.
6 Ommat nan nanusaan nan kaongoran kan chakayu kan hiya.
7 Ad wani, nan atunyu at pakawanunyu hiya ya papigsaunyu nan num-
numna ta achi komaskasin chi ngunguyusna ay muntongpar as nan achina
makalayawan as nan kauugyat ay likiatna.

8 Isunga pangaasiyu ta epailayu kasin ay laylaychunyu hiya.
9 Nan usa ay kiapúna as nunsuratak kan chakayu ad kasin at ta mapaneknekan mu manangtongpar kayu.
10 Mu wachay pakawanunyu, pakawanok us. O, nan kenatit-iwana at mu wachay masapor ay pakawanok, penakawanku at as nan mangiilan Cristo ta mabendisyonan kayu am-in.
11 Enatku chi ta achi takú maawis ya maamis kan Satanas, tay ammu takú at nan mangotettet ay penapangkepna kan chitaku.

Nan Nunchanakian Pablo Ad Troas

12 As nan inumchanak ad Troas ay uy mangekasaba as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Cristo, naammuwak ay inchat at nan Apo nan chansak ay nun-isuru hid-i.
13 Ngem uray mu hiyasa, nachanakianak as solet, tay maid sinib-atku kan Tito ay ifiak ay omaafurot. Isunga tenaynak nan iib-a takú hid-i, at inturuyku ay inmuy ad Macedonia.

Nan Mangafiakan Babaen Kan Cristo

14 Ngem munyamanak as solet kan Apo Dios, tay kiapú as nan nakius-usaanmi kan Cristo, kanayon kami ay makelak-am as nan nangafiakana.* Hi Apo Dios at osarun chakami ay mangepakaammu as nan tataku henan am-in ay lukiar as nan maepangkep kan Cristo ay hiya nan kaman munfiangu ay insenso.
15 Tay nan panangekaskasabami as nan maepangkep kan Cristo at kaman munfiangu ay insenso ay kapnekan Apo Dios ay songsongsongun nan am-in ay manngor ay omaafurot ya nan chiyuycha us maetorón as nan pakachachaelancha.
16 As nan taku ay maesarakan, munfiangu nan manosongsongna, tay ometorón as nan fiyag ay maid patingkiana. Ngem as nan malitaw, munakub ay kaman as nan akub chi natuy, tay ometorón as nan chusa ay maid patingkiana. Ngachana ngarud nan makaekaman as nan nauy ay chunu?
17 Chakami nan makaekaman, tay finaor chakami kan Apo Dios, at tit-iwa nan am-in ay ifiagfiakiami as nan mangiilana kiapú as nan nakius-usaanmi kan Cristo. Achi kami kaman as nan ongor ay mangisursuru as kalen Apo Dios ay nan pangkepcha at ta fumaknangcha.

3

Nan Kafiaelan Cha Pablo At Nurpu Kan Apo Dios

1 As nan nangifiag-anmi as na, ay kananyu un kasinmi cha elapu ay mangichaychayaw as achormi? Ay masapor omepaila kami as surat ay mangiyam-ammu as achormi kan chakayu? Winnu ay masapor epasuratmi kan chakayu ta epailami as nan tataku henan tukún ay il-ili ay ay-ayanmi? Achi! Hiyachi nan cha at-atun nan tapina, ngem achimi masapor atun chi.
2 Chakayu ay mismu nan kaman pannakasuratmi ay mangepakaammu as nan chunumi. Nan panagfiyagyu ya pammatiyu at kaman surat as nan numnummi, at naraka ay fiasaun nan uray ngachana ay taku.*
3 Mamaila as nan fiyagyu ay chakayu nan kaman surat Cristo ay enpaepaw-etna kan chakami. Fiakun tinta nan naosar as nan surat, ngem kun at nan Espiriton nan matataku ay Apo Dios.† Fiakun us kaman as nan

* **2:14** Ad pus-uy, mu mangafiak nan chiyuycha sorchachu ay i-Roma, munmarchacha as nan mangiilan nan tataku ta epailacha ay nangafiakcha as nan kufiat. * **3:2** Jer. 31:33; 1 Co. 9:1-2; 1 Tes. 2:17-20 † **3:3** 1 Co. 2:4; Gal. 3:2-5; 1 Tes. 1:5-6

nachappichap ay fiatu ay naisuratan nan Lintig Moises nan nangisuratana,
ngem kun at as nan numnumyu.
4 Kananmi un tit-iwa chaná, tay hi Apo Dios nan muntalekanmi ay mang-
fiachang kan chakami kiapú kan Cristo.
5 Achimi kanan un nurpu as nan mismu ay kafiaelanmi nan nangeka-
mananmi as nan nauy ay chunu, tay nan kafiaelanmi at murpu kan Apo Dios.
6 Hiya challu nan nangichat as kafiaelanmi ay munserfi as nan
maepangkep as nan fiarú ay inturagna as nan katakutaku. Nan nauy fiarú
ay turag ay maifisar as nan pannakafialin nan Espiritu at achi kaman as
nan naisurat ay lintig ay infiakian Apo Dios kan Moises. Tay nan ichat nan
naisurat ay lintig at chusa ay maid patingkiana, ngem nan ichat nan Espiritu
Santo at fiyag ay maid patingkiana.‡

Nan Kaichayawan Nan Fiarú Ay Turag (Heb. 8:1-13)

7 Numnumun takú nan nangepail-an Apo Dios kan Moises as nan pan-
nakafialina as nan nangichatana as nan lintigna ay naituktuk as nan fiatu.
As nan hana ay timpu, enpailan Apo Dios as nan tataku nan kaichayawana
babaen as nan lupan Moises ay kaman sumili. Uray mu cha komapukapuy
nan sumiliyana, chaan poros naetoongan nan chiyuycha kianak Israel hiya.
Mu assid-i nan pannakafialin ay enpailan Apo Dios as nan nangichatana as
nan lintig ay mangichat as chusa ay maid patingkiana,§
8 ay kun achi kaskasin maila nan kaichayawana as nan mangichatana as
nan Espirituna babaen as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Jesu
Cristo ay chami ekaskasaba?
9 Tay mu naila nan kaichayawan Apo Dios as nan nangichatana as nan
lintig ay mangichat as chusa ay maid patingkiana, kaskasin maila nan
kaichayawana as nan mangifilangana as nan tataku as nalintig as nan
mangiilana.
10 Nan kenatit-iwana at namaid nan sikud ay kenaamud nan lintig, tay
naesokat ad wani nan maid kaepachongana ay kaichayawan nan karen Apo
Dios.
11 Tay mu wachay kaichayawan nan nasokatan, kaskasin wachay maid
kaepachongana ay kaichayawan nan naesokat ay mawawacha in-inkiana.
12 Kiapú ta namnamaunmi sa, naturud kami ay mun-is-isuru.
13 Achi kami kaman kan Moises ay liningfiana nan lupana ta achi mailan
nan chiyuycha kianak Israel nan cha komapuy ay sumiliyan nan lupana.*
14 Ngem tenmangken nan numnum nan chiyuycha kianak Israel, at chaan-
cha naawatan nan laychun ay kanan nan enommat kan Moises. Uray nan
chiyuycha kianak Israel ad wani as nan mangfiasaancha as nan insurat Moi-
ses at kaman nalilingfian challu nan numnumcha, tay achicha maawatan
nan ustu ay laychun tona ay kanan.† Makaan yangkiay nan nanglilingub as
nan numnumcha mu maetapicha kan Cristo.
15 O tit-iwa sa, tay uray ad wani ay mu maifiasa nan Lintig Moises, kaman
wacha nan manglilingub as nan numnumcha.
16 Ngem mu munsakong ay omafurot nan taku as nan Apo, makaantu nan
manglilingub as nan numnumna.
17 Nan “Apo” ay infiakiak as na at hiya nan Espiriton nan Apo, at as nan
ngachana ay kawad-an tona ay Espiritu at wacha nan wayawayana as nan
lintig ay mangichat as chusa ay maid patingkiana.‡

---

‡ **3:6** Rom. 7:6; 8:2; Gal. 4:21-31 § **3:7** Exo. 34:29-35 * **3:13** Exo. 34:29-35 † **3:14** Deut. 29:4; Isa. 6:9-10; Ezek. 12:2 ‡ **3:17** 1 Co. 6:17

18 Isunga chitaku am-in ay enmafurot ay achi malilingfian chi lupana
ay kaman kan Moises at kaman takú sarming ay mangepaila as nan
kaichayawan Apo Jesus, ya kanayon takú ay mafiarfialiwan ay omammay
inkiana komaman takú kan hiya. Nan cha mangekaman as na kan chitaku
at nan Apo challu ay hiya nan Espiritu Santo.

4

Nan Fianga Ay Maid Pategna Ay Naittuwan Chi Napapateg

1 Isunga achi kami machischismaya, tay babaen as nan sug-ang Apo Dios,
naichat kan chakami nan nauy ay panagserfi.
2 Achiyunmi nan am-in ay naetatafun ya kafiafiain ay ukialen chi tataku,
ya maid us siksikapanmi. Achimi soksokatan nan kalen Apo Dios, ngem
kunmi at epakaawat ay ustu nan tit-iwa. Assesa nan panagfiyagmi as
nan mangiilan Apo Dios ta mangammuwan nan uray ngachana ay taku ay
ammay nan ukialimi.
3 Uray mu hiyasa, wachacha us nan tapina ay achicha maawatan. Ngem
mu naetatafun nan Ammay ay Chamag ay chami ekaskasaba, naetatafun
yangkiay as nan chiyuycha machusa in-inkiana.
4 Achicha omafurot, tay hi Satanas ay toray asna's luta ngamin ay mange-
tortoray kan chicha nan manglilingub as nan numnumcha. O, linilingfiana
nan numnumcha ta achicha ilaun nan silaw ay murpu as nan Ammay ay
Chamag maepangkep as nan kaichayawan Cristo ay kail-an nan ustu ay ilan
Apo Dios.
5 Fiakun nan achormi nan chami ekaskasaba, ngem kun at nan Apo ay hi
Jesu Cristo. Kun pay chakami at fiabfiaarun chakami kan Cristo ta munserfi
kami kan chakayu para kan hiya.
6 Tay hi Apo Dios nan nangifilin, “Mawacha nan silaw as nan kawad-an
chi ngongot.”* Hi Apo Dios us challu nan nanilaw as nan numnummi ta
maammuwanmi nan kaichayawan Apo Dios ay maila as nan lupan Cristo.
7 Ngem chakami at maepachong kami as nan maid pategna ay fianga ay
naittuwan chi napapateg, tay entalek Apo Dios kan chakami nan Ammay
ay Chamag. Enatna sa ta maila ay nan nurpuwan nan kafiaelan ay maid
maepachongana at kan hiya, fiakun kan chakami ay apud ay tataku.
8 Kanayon kami ay machachagsunan as likiat, ngem achi kami
munpaamis. Namen ongor ay nalilifok kami, ngem achi kami poros
machischismaya.
9 Parpalikiatun chakami as nan tataku, ngem achi chakami enganngganuy
kan Apo Dios. Uray mu kiayud chakami patayun, ngem chaan kami natuy.
10 O, kanayonmi ay sasakiangun nan utúy ay kaman as nan enommat kan
Jesus as nan kawad-ana pay laing asna's luta ta nan fiyag ay inchatna at maila
us as nan achormi.
11 Tit-iwa ay as nan matatakuwanmi, namen ongor ay kiayud kami matuy
kiapú as nan enmafurotanmi kan Jesus ta maila koma as nan achormi ay
matuy nan fiyag ay inchatna.
12 Isunga uray mu ap-aparun chakami as nan utúy, nan muntongparana at
maichat kan chakayu nan fiyag ay maid patingkiana.
13 Wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Enmafurotak
kan Apo Dios, isunga wacha nan infiakiak.”† Kiapú ta assesa us ay pammati
nan wacha kan chakami, uray mu maparpalikiat kami, ituruymi challu ay
mangifiakia as nan pammatimi.

---

* **4:6** Gen. 1:3 † **4:13** Sal. 116:10

14 Tay ammumi ay hi Apo Dios ay nangtaku kan Apo Jesus manipud as
nan utúy at takuwunantu us chakami kiapú as nan nakius-usaanmi kan Apo
Jesus. Assesa us ay etakinantu chakami pati chakayu am-in ay omaafurot as
nan kawad-ana.‡
15 Am-in chaná ay liglikiatmi at para kan chakayu ta omong-ongor nan
tataku ay manglak-am as nan grasyan Apo Dios. Mu hiyasa, omong-ongor us
nan tataku ay munyaman kan Apo Dios ya maichaychayaw hiya in-inkiana.

Nan Panagfiyag Nan Omaafurot

16 Isunga achi kami machischismaya. Uray mu cha komapukapuy nan
achormi, inurkiw ay cha pumigsapigsa nan achi matmatuy ay fiyag ay wacha
kan chakami.
17 Tay nan nauy liglikiat ad wani at kun henkemad ya yap-iw mu numnu-
mun takú nan fiyag asna's luta ay munpatingkiantu, ngem nan muntong-
paran nan nauycha liglikiat at fiyag ay maid patingkiana ya maid maepa-
chongana.
18 Isunga nan nunumnumun takú yangkiay at fiakun nan mamaila asna's
luta, ngem kun at nan achi mamaila ay wacha ad chaya. Tay nan mamaila
asna's luta at wacha nan munpatingkiaana, ngem nan achi mamaila at maid
munpatingkiaana.

5

Nan Fiarú Ay Achor Ay Namnamaun Nan Omaafurot
(Rom. 8:11; 1 Co. 15:35-38; Filp. 1:20-26; 3:20-21)

1 Ammu takú ay mu matuy nan achor takú ay maepachong as nan fiawi ay
naraka ay machachael, sokatantu Apo Dios as fiarú ay achor ay maepachong
as nan afong ay achi machadchachael ay wacha ad chaya ay fiakun taku nan
nangkiaub, ngem hi Apo Dios mismu.
2 As nan matatakuwan takú asna's luta at kaman takú cha mun-anaanana
kiapú as nan liglikiat takú. Isunga laraychun takú ay masokatan nan sikud
ay achor takú as fiarú ay achor ay murpu ad chaya.
3 Tay mu hiyasa ay masokatan nan sikud ay achor takú as fiarú ay kaman
takú nafiachuwan, achi takú mad-anan ay forfollachan.
4 As nan mamagyanan takú asna's luta, kaman takú cha mun-anaanana
kiapú as nan liglikiat takú. Achek kanan un laychun takú ay matuy ya mad-
anan ay forfollachan, ngem kun takú at ifiachu nan fiarú ay achor ay achi
matmatuy. Mu hiyasa, nan nauy matuy ay achor at elas-iyan nan fiyag.
5 Hi Apo Dios nan nangesakiana kan chitaku para as nan nauy fiarú ay
achor takú, ya inchatna us nan Espirituna ay hiya nan mangepasiguradu ay
tongparun Apo Dios nan enkarina.
6 Isunga napigsa nan numnummi. Ammumi ay as nan matatakuwan nan
achormi asna's luta, maid kami pay laing as nan kawad-an nan Apo,*
7 tay nan matatakuwanmi asna's luta at maiyunud as nan pammati, fiakun
as nan mamaila.
8 Tit-iwa ay napigsa nan numnummi, ya kaskasinmi laylaychun as solet ay
taynan nan achormi ta makeafong kami as nan Apo.
9 Ngem uray mu asna's luta nan kawad-anmi winnu ad chaya ay kawad-an
nan Apo, nan pangkepmi yangkiay at palaylaychunmi hiya.
10 Tay masapor sakiangun takú am-in hi Cristo ta okomuna chitaku. Hiya
nan mangichattu as nan gun-gunan nan tunggal usa ay maiyunud as nan en-
enatna ay ammay winnu mangisiw as nan natatakuwana asna's luta.

---

‡ **4:14** Rom. 8:11; 1 Co. 6:14; 15:20-23; 1 Tes. 4:13-18 * **5:6** Heb. 11:13

Nan Makekappiaan Kan Apo Dios Babaen Kan Cristo (Rom. 5:9-11; Col. 1:19-22)

11 Kiapú ta ammumi ay kauugyat nan panang-okóm Apo Jesus, epapatimi
nan kafiaelanmi ay mangawis as nan tataku ta omafurotcha kan hiya.
Ammon Apo Dios nan am-in ay pangkepmi, ya sapay koma ta ammuyu us.
12 Fiakunmi pangkep ay mangichaychayaw as achormi kasin kan chakayu
as nan nauy ay infiakiami. Ngem kunmi at epakaammu yangkiay kan
chakayu nan kiapúna as mangichayawanyu kan chakami ta ammuyu nan
esongfiatyu as nan tataku ay mangichayaw as nan mamaila ay kasasaad nan
taku, fiakun nan wacha as nan numnumna.
13 Mu wachay mangali un natongok kami, uray, tay para kan Apo Dios met
nan am-in ay atunmi. Mu kanan us nan tapina un ustu nan numnummi,
mafialin us, tay para met us as nan omammayanyu nan chunumi.
14 Tay nan layad Cristo nan mangetortoray kan chakami as nan am-in ay
atunmi, tay siguradu kami ay natuy nan usa ay taku ay hi Cristo para as nan
am-in, ya babaen kan hiya, nan am-in ay tataku at maifilang as natuy.†
15 O, natuy hiya para as nan am-in ta as nan panagfiyag takú at fiakun koma
nan laylaychun takú nan unuchun takú, ngem kun at nan laylaychun Cristo
ay natuy ya nataku manipud as nan utúy para kan chitaku.
16 Isunga ad wani, achimi at okomún nan uray ngachana ay taku ay
maifisar as nan mamaila ay kasasaad chi taku. Iyafudku ay ad kasin at
nan namigfikianmi kan Cristo at maifisar as nan mamaila, ngem ad wani,
nafialiwan nan mangnunumnummi kan hiya.
17 Tay uray ngachana ay taku ay makius-usa kan Cristo at munfialinun Apo
Dios sa ay taku as fiarú ay taku. Nan sikud ay katatakuna at napapug ya
nasokatan as fiarú!
18 Hi Apo Dios nan nangekaman kan chatona am-in. Enpakappiana
chitaku kan hiya babaen as nan enat Cristo. Inchatna us kan chakami nan
nauy ay chunu ay mangepakappia as nan tataku kan hiya.
19 Nan laychunmi ay kanan at cha epakappian Apo Dios nan am-in ay
tataku kan hiya babaen as nan natuyan Cristo as nan koros. O, babaen kan
Cristo, penakawan Apo Dios nan am-in ay tataku as nan fiasfiasorcha, ya
chaana infilang chasa as maekontra kan chicha. Hiyana nan entalek Apo
Dios kan chakami ay uymi isuru.
20 Isunga chakami nan pannakaachor Cristo, ya babaen as nan epak-
pakaammumi kan chakayu, kaman hi Apo Dios mismu nan cha mangaw-
awis as nan katakutaku. Kiapú kan Cristo, epakpakaasimi ngarud ay
makekappia kayu kan Apo Dios.
21 Tay hiyana nan enat Apo Dios para kan chitaku: Uray mu maid poros
fiasor Cristo, infilang Apo Dios as fiasor Cristo nan fiasfiasor takú. Enatna
na ta babaen as nan nakius-usaan takú kan Cristo, maetapi takú as nan
kenalintig Apo Dios.

6

1 Isunga kiapú ta makidkidnu kami kan Apo Dios, epakpakaasimi na kan
chakayu: Achiyu eparufus ay nan grasyan Apo Dios ay enawatyu at mamaid
nan kotokna as nan panagfiyagyu.
2 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,

† **5:14** Ara. 2:37-41; 16:30-31

“Chinngorku nan kararagyu as nan timpu ay enkeddengku ay manug-angak
kan chakayu, ya finadngak chakayu as nan inumchanan nan ustu ay
urkiw ay enkeddengku ay mangesarakanak kan chakayu.”*
Chungrunyu na! Ad wani nan hana ustu ay timpu ay mang-awatanyu as nan
grasyan Apo Dios. Ad wani nan hana ustu ay urkiw ay maesarakananyu.

Nan Chiyuycha Liglikiat Pablo

3 Achimi laychun ay wachay kaskas-otan nan enpadnon Apo Dios kan
chakami. Isunga il-ilaunmi ta maid ekamkamanmi as kiapón chi maesaki-
awan chi pachongmi ay tataku.†
4 Kunmi at epaila ay munserserfi kami kan Apo Dios as nan am-in ay
atunmi. O, anosanmi nan am-in ay mailiwliwas, liglikiat, ya kauugyat ay cha
om-ommat kan chakami.
5 Enan-anosanmi ay napakpak-or, naifiarfiarud ya nakurkuru. Nabnabray
kami as solet, ya napachasanmi ay chaan nasnassuy ya nangnangan.‡
6 Epailami us ay munserserfi kami kan Apo Dios babaen as nan nacharos
ay ukialimi, pannakaammumi kan Apo Dios, kenamanang-eta-unmi ya nan
kenamanangsug-angmi as nan iib-ami. O, epailami chasa babaen as nan
pannakafialin nan Espiritu Santo ay wacha kan chakami, ya babaen as nan
tit-iwa ay layadmi
7 ya mangisursuruwanmi as nan kenatit-iwa, ya babaen as nan pannakafi-
alin Apo Dios. Wacha us nan kenalintigmi ay inchat Apo Dios ay maepachong
as nan fiangkaw ya karasaymi.
8 As nan munserserfiyanmi at mapadpachayawan kami, ya mu mam-
ingsan at mapabpafiainan kami. Masmas-ot kami, ngem mu mamingsan at
marisrispitu kami. Uray mu maifilang kami as nangutum, tit-iwa challu nan
chami ifiagfiakia.
9 Kanan nan tapina un maid filangmi as tataku, ngem nunchinngor kami
met. Kaman kami natuy as nan mangiilan nan tapina, ngem kukutug kami
met ay matataku. Maparpaliwasan kami, ngem chaan kami met challu
natuy.
10 Uray mu mamingsan at ngumuyus kami, kanayon kami challu ay
munlagsak. Uray mu pugli kami, pafiaknangunmi nan ongor ay tataku.
Maid kinakumi asna's luta, ngem kuwami nan am-in.
11 Iib-ak ay i-Corinto, maid poros entafunmi kan chakayu, ngem kunmi at
infiakia kan chakayu. Ongor pay chi layadmi kan chakayu.
12 Fiakun chakami nan achi manglaylayad kan chakayu, ngem kun at
chakayu nan nafiaiw nan layadna kan chakami.
13 Isunga chakayu ay ifilangku as an-akku, pangaasiyu ta sufialetanyu nan
ongor ay layadmi kan chakayu.

Nan Tukun Maepangkep As Nan Makekadkadwaan As Nan Achi Omaafurot

14 Achi kayu makius-usa as nan chiyuycha achi omaafurot. Tay ay kun
mafialin ay munkatornosan nan nalintig ya nan achi nalintig ay taku? Ay
kun mafialin ay munlamong nan lawag ya nan ngongot?
15 Achi poros munpachong nan numnum cha Cristo kan Satanas, isunga
achi us munpachong nan omaafurot ya achi omaafurot.
16 Ay kun mafialin ay maetapi nan didiosen as nan templon Apo Dios?
Achi! Isunga assesa us kan chitaku, tay chitaku nan templo ay omaafongan
nan matataku ay Apo Dios. Tay kanan Apo Dios ay mismu,

---

* **6:2** Isa. 49:8 † **6:3** 1 Co. 10:32 ‡ **6:5** Ara. 16:23; 19:23; 1 Co. 4:11; 2 Co. 11:23-33

“Omafongak kan chicha ya kadkadwaok chicha. Ha-un nan Apo Dioscha ya
chicha nan tatakok.”§
17 Isunga kanan us Apo Dios,
“Taynanyu chicha ta maisiyan kayu kan chicha. Achi kayu maes-esnop as
nan assi ta awatok chakayu.”*
18 “Mu hiyasa nan atunyu, ha-untu nan Amayu ya chakayuntu nan an-akku.”
Hiyachi nan kenalen nan Mannakafialin ay Apo Dios.†

7

1 Chakayu ay laylaychok, kiapú kan chatona ay enkaren Apo Dios kan chitaku, kaanun takú nan am-in ay mangepaassi as nan achor ya numnum takú. Epapati takú nan kafiaelan takú ay mangunud as nan nasantowan ay panagfiyag inkiana maid munkurangan takú babaen as nan manay-chayawan takú kan Apo Dios.

Nan Lagsak Pablo As Nan I-Corinto

2 Pangaasiyu ta epailayu nan layadyu kan chakami, tay maid met en-enatmi as achi nalintig kan chakayu. Maid chinachaelmi as pammatina kan chakayu, ya maid us insiksikapanmi kan chakayu.
3 Achek kanan na ay mangepafiasor kan chakayu, tay pararu met nan layadmi kan chakayu ay kaman as nan infiafiakiak kan chakayu ad kasin. Isunga uray mu ngachana nan ommat kan chitaku as nan matatakuwan winnu matuyan takú, achi munfialiw nan nauy layadmi kan chakayu.
4 Talekok chakayu as solet, ya ichayawku chakayu as nan tapina. O, uray as nan am-in ay likiatku at naragsakak challu, tay pinmigsa nan numnumku kiapú kan chakayu.
5 Tay as nan inumchananmi ad Macedonia, chaan nun-ib-iblay nan achormi ya nan numnummi kiapú as nan ongor ay malilifokananmi. Tay henan kumpurmi ay ay-ayanmi at wachacha nan nangonkontra kan chakami, ya wachacha us nan nunchanchanakianmi.
6 Ngem hi Apo Dios ay mangepapigsa as nan numnum nan chiyuycha machischismaya at penapigsana nan numnummi babaen as nan nangepafi-angchana kan Tito kan chakami.
7 Fiakun yangkiay nan enmaliyana nan nangepapigsa as numnummi, ngem babaen us as nan nangepachamakiana as nan maepangkep as nan nangepapigsaanyu as nan numnumna. Infiakiana us ay mailiw kayu kan ha-un, ya nunfiafiawi kayu as solet as nan nangsaktananyu kan ha-un ad kasin. Kanana pay un laychunyu kanu ay mangiyapa ya mangesaket kan ha-un. Isunga kaskasinak naragsak ad wani.
8 Uray mu nginmuyus kayu kiapú as nan chiyuy suratku, achiyak munfi-afiawi ad wani ay nangisurat as chi. Ngem nunfiafiawiyak as akét as nan nangammuwak ay nginmuyus kayu, uray mu henkemad yangkiay.
9 Ad wani, naragsakak challu, fiakun kiapú as nan nangepanguyusak kan chakayu, ngem kiapú as nan nunfiafiawiyanyu ay hiyasa nan nunfianakian nan nangepanguyusak kan chakayu. Tay nan hana ngunguyusyu at enosar Apo Dios ta maid mangisiw as om-ommat kan chakayu babaen kan chakami.
10 Achi takú ifiafiawi nan nginmunguyusanyu. Tay nan ngunguyus ay osarun Apo Dios at muntongpar as nan munfiafiawiyan nan tataku as nan achi ustu ta maesarakancha. Ngem nan ngunguyus nan chiyuycha achi omaafurot at muntongpar as nan chusa ay maid patingkiana.

---

§ **6:16** Lev. 26:12; Jer. 32:38; Pal. 21:3 * **6:17** Isa. 52:11 † **6:18** Isa. 43:6; Jer. 31:9

11 Numnumunyu nan ammay ay en-enat Apo Dios kan chakayu babaen
as nan nauy ngunguyusyu! Tay ad wani at alistu kayu ay mangifiafiawi as
nan fiasoryu. Finmungat kayu as nan mangisiw ay ekamkaman nan iib-ayu.
Inmugyat kayu, tay anaka ya machusa kayu. Laraychunyu ay omaammay
kasin nan munkakadwaan takú. Chinusayu ay ustu nan nakafiasor. Ki-
apú kan chatona am-in ay en-enatyu, enpailayu ay maid maepafiasor kan
chakayu.
12 As nan nunsuratak, fiakun yangkiay nan taku ay nakafiasor winnu
nan taku ay nakafiasorana nan kiapúna, ngem kunak at nunsurat ta
epakaammok kan chakayu as nan mangiilan Apo Dios ay tit-iwa ay lalay-
chunyu ay mangepalaylayad kan chakami.
13 Isunga pinmigsa nan numnummi.
Fiakun yangkiay chatud-i nan nunlagsakanmi, ngem kaskasin kami nalay-
laychan as nan nangil-anmi ay naragsak hi Tito, tay nakaan nan chanagna
kan chakayu kiapú ta naragsak kayu am-in as nan nang-awatanyu kan hiya.
14 Tay ad kasin, inchayawku chakayu kan hiya, ya chaanak nafiainan
kiapú as nan infiagfiakiak. O, kaman as nan kenatit-iwan nan am-in ay
infiagfiakiami kan chakayu at tit-iwa us nan kenarkalimi ay nangichayaw
kan chakayu.
15 Isunga cha pumigsapigsa nan layadna kan chakayu ad wani, tay nunum-
numuna ay naragsak kayu am-in ay mangtongpar as nan infiakiana kan
chakayu, ya enpailayu us nan rispituyu as nan nangmangiliyanyu kan hiya.
16 Ongor paat chi lagsakku ad wani, tay ammok ay mafialin ay talekok
chakayu as nan am-in.

8

Nan Mamadngan As Nan Makasapor

1 Iib-ak, laychunmi ay maammuwanyu nan ammay ay nuntongparan nan
grasyan Apo Dios as nan chiyuycha iglesia ad Macedonia.
2 Tay uray mu nunsidlay likiatcha ya uray mu puglicha as solet, ong-ongor
challu nan inchatcha ay fiachang as nan iib-acha ay omaafurot kiapú as nan
ongor ay lagsakcha kan Apo Dios.
3 Paneknekak ay inchatcha nan kafiaelancha ay ichat, ya nasorsorok pay
mu nan kafiaelancha ay ichat. Hiyasa nan enatcha, tay chaancha napelpelet.
4 Enpapaticha ay nangepakaasi kan chakami ta maettancha as chansacha
ay umichat as fiachangcha as nan chiyuycha tatakon Apo Dios ad Judea.*
5 Ong-ongor nan enatcha mu nan nenamnamami. Tay entalekcha on-ona
nan mismu ay fiyagcha as nan Apo, haat kan chakami, tay ammucha ay
hiyasa nan enkeddeng Apo Dios ay atuncha.
6 Kiapú ta hi Tito nan chakus nangelapu as nan hana ay planuyu ay mun-
among as ifiachangyu as nan kawad-ana pay laing kan chakayu, enawismi
hiya ay munfiangad hesa ta fiadngana chakayu ay manglopas as nan hana
planuyu ay mun-among ay mangepaila as sug-angyu.
7 Nafiaknang kayu met kayman as nan pammatiyu, as nan mangam-
ammuwanyu kan Apo Dios ya as nan kafiaelanyu ay mun-isuru. Makakud
kayu pay ay munserfi kan Apo Dios, ya ongor us chi layadyu kan chakami.
Isunga ay achi mafialin ay epailayu us ay nafiaknang kayu as layad ay
fumachang as nan iib-ayu ay maid kenangekot kan chakayu?†

---

* **8:4** Ara. 11:27-30; 24:17; Rom. 15:25-27 † **8:7** 1 Co. 1:5; 12:10

8 Achek kanan un filinku na kan chakayu. Laychok yangkiay ay
epakaammu kan chakayu ay laraychun nan tapina ay fumachang ta mu
turachunyu chicha, paneknekanyu us ay tit-iwa nan layadyu.
9 Ammuyu met nan grasyan Apo takú ay Jesu Cristo, tay uray mu nafi-
aknang hiya ad chaya, nunfialin hiya as pugli para kan chakayu as nan
nunfialinana as taku ta fumaknang kayu babaen as nan hana ay kenapugli.
10 Isunga as nan munnunumnumku maepangkep as na at un-unuyna
mu lopasunyu nan enlapuyu ad tawwun, tay chakayu nan enmon-ona ay
nunnumnum ya enmon-ona challu ay nangelapu as sa.
11 Epapatiyu ngarud ay manglopas ay mangichat as nan kafiaelanyu ay
ichat ta nan manglaraychanyu ay munlopas ay umichat at kaman as nan
nanglaraychanyu ay nunplanu ay umichat.
12 Tay mu tit-iwa ay laraychunyu ay umichat, awatuntu Apo Dios nan
ichatyu ay maiyunud as nan kafiaelanyu ay ichat, tay achina namnamaun
ay ichatyu nan achiyu kafiaelan ay ichat.
13 Achek kanan un munlikiat kayu ta fumaknang koma nan tapina kiapú
as nan chayu id-ichat.
14 Nan laychok yangkiay ay kanan at mapapchong kayu koma. Kiapú ta
wachay subrayu ad wani, ammay mu ifiachangyu chachi as nan makasapor
ta mu as tapen chi urkiw ay chakayu nan makasapor, ichatcha us nan
subracha kan chakayu. Mu hiyasa nan atunyu, mapapchong kayu am-in.
15 Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Nan taku ay ongor chi enamongna at maid subrana, ya nan taku ay akét chi
enamongna at maid munkurangana.”‡

Nan Naifiaoran Cha Tito Ad Corinto (1 Co. 16:1-4)

16 Munyamanak kan Apo Dios, tay tit-iwa ay laraychun Tito ay fumachang
ay kaman as nan manglaraychananmi ay fumachang kan chakayu.
17 Ammok ay tit-iwa na, tay fiakun yangkiay nan chinawatmi nan inya-
fudna, ngem hiya mismu nan nunnumnum ay omali kan chakayu kiapú as
layadna ay fumachang kan chakayu.
18 Nan ifiaormi us ay kadwan Tito at nan usa ay ifia takú ay omaafurot ay
nunchinngor as nan am-in ay iglesia kiapú as nan nangekaskasabaana as
nan Ammay ay Chamag.
19 Fiakun yangkiay sa, tay hiya at usa us ay chinutokan nan chiyuy-
cha iglesia ay makeali kan chakami ay mangiyuy as nan enamongyu ad
Jerusalem. Atunmi na ta maichayaw hi Apo Dios ya ta epailami nan layadmi
ay fumachang.
20 Il-ilaunmi nan chami at-atun ay mangor-ornong ya mangiwarwaras as
nan hana ongoongor ay maifiachang ta maid mangepafiasor kan chakami.
21 Tay nan pangkepmi at atunmi nan ustu ay maekaman, fiakun yangkiay
as nan mangiilan Apo Dios, ngem as nan mangiilan us nan tataku.
22 Wacha pay nan usa ay ifia takú ay ifiaormi ay makiuy kan chicha. Namen
ongor ay penaneknekanmi nan kenamakakudna ay munserfi kan Apo Dios.
Ad wani, kiapú as nan ongor ay talekna kan chakayu, kaskasina laychun ay
mangfiachang kan chakayu.
23 Kun pay hi Tito, hiya nan kadwak ay mangfiachang kan chakayu. Kun
pay nan chiyuycha chuwa ay iib-a takú ay makiuy kan hiya, chicha nan pan-
nakaachor nan chiyuycha iglesia, ya babaen kan chicha, maichaychayaw hi
Cristo.

‡ **8:15** Exo. 16:1-18

24 Epailayu ngarud nan layadyu kan chicha ta mapaneknekan as
nan chiyuycha iglesia hena ay napudnu nan layadyu ya tit-iwa us nan
mangichaychayawanmi kan chakayu.

9

Nan Mangfiadnganan As Nan Makasapor

1 Ammok ay achiyak masapor munsurat kan chakayu as maepangkep as
nan nauy ay ifiachang as nan tatakon Apo Dios ad Judea.
2 Tay naammuwak at ay laraychunyu ay fumachang ay hiyasa nan ki-
apúna ay inchayawku nan maepangkep kan chakayu as nan chiyuycha i-
Macedonia. O, inchayawku chakayu ay i-Acaya, tay nakasakiana kayu ay
fumachang nunlapu ad tawwun, ya kiapú as nan nauy manglaraychananyu
ay fumachang, naawis nan kaongoran kan chicha ay mun-among us as
ifiachangcha.*
3 Ngem ifiaorku nan nauycha iib-a ta nan nauy panangichayawku
maepangkep kan chakayu at mapaneknekan ay fiakun yangkiay karkali ya
ta nakasakiana kayu ay fumachang ay kaman as nan infiakiak.
4 Tay mu maketakin nan iib-a takú ay i-Macedonia kan ha-un as
nan omaliyak hesa, ya maammuwancha ay chaan kayu nakasakiana
as ifiachangyu, mafiainan kamintu as solet, tay achi tit-iwa nan
panangichayawmi maepangkep kan chakayu. Assesa us ay mafiainan
kayuntu.
5 Isunga ninumnumku ay epaon-onak chaná ay iib-a ta fiadngan-
cha chakayu ay mangamong as nan enkariyu ay ifiachangyu ya ta
nakasakianantu sa as nan umchanak hesa. Tay mu hiyasa nan atunyu,
maepailantu nan manglaraychananyu ay umichat ay achi kayu mapelpelet.
6 Numnumunyu na: Nan taku ay akét chi etanumna at akét us nan apituna,
ngem nan taku ay ongor chi etanumna at ongor us nan apituna.
7 Isunga waschi koma un numnumuna omona nan mafialin ay ichatna,
angkiay ichatna kiapú as lagsakna. Achi poros nasaket chi numnumna ay
umichat winnu achi mapelpelet. Tay laychun Apo Dios nan naragsak ay
umichat.†
8 Kafiaelan Apo Dios ay mangichat kan chakayu as ong-ongor mu nan
kasaporanyu ta kanayon ay maid munkuranganyu ya ta ong-ongor pay nan
masubra ay maifiachangyu as nan tapina ay tataku.
9 Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep as nan
nalintig ay taku ay kanana,

“Maid ek-ekotna ay umichat as nan chiyuycha makasapor. Isunga achi
maliwliw-an nan ammay ay ekamkamana in-inkiana.”‡

10 Tay hi Apo Dios ay mangid-ichat as fing-i as nan muntantanum ya nan
kanun chi tataku at hiya challu nan mangid-ichat ya mangepaong-ongor as
nan wacha kan chakayu ta mataptapiyan nan ammay ay chayu at-atun ay
umid-ichat.
11 Pafiaknangunantu chakayu as am-in ay karasen chi kenafiaknang ta
mafiadnganyu ay kankanayon nan makasapor. Mu awatunchantu nan
fiachangyu ay epaw-etyu kan chakami, ongorchantu nan munyaman kan
Apo Dios.

---

* **9:2** Nan siyudad ay Corinto at siyudad henan Probinsiya ay Acaya. † **9:7** Exo. 25:2; Deut. 15:10; Rom. 12:8; 2 Co. 8:12 ‡ **9:9** Sal. 112:9

12 Nan nauy chayu at-atun ay fumadfiachang at achi yangkiay maichat nan
kasaporan nan tatakon Apo Dios, ngem omong-ongorcha us nan munyaman
kan Apo Dios.
13 Kiapú ta napaneknekan ay tit-iwa nan hana chayu at-atun ay fumachang,
ongorchantu nan mangichaychayaw kan Apo Dios, tay mailacha ay chayu
tongtongparun nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Cristo. Nan usa pay
at chayawuncha hiya kiapú ta maid ek-ekotyu ay fumachang kan chicha ya
as nan tapina ay omaafurot.
14 Epapasnekchantu ay mangekararag kan chakayu, ya mailiwcha kan
chakayu kiapú as nan grasya ay maid kaepachongana ay inchat Apo Dios kan
chakayu.
15 Munyaman takú kan Apo Dios kiapú as nan achi mafilang chi fiarorna ay
inchatna kan chitaku.

10

Nan Kalibfengan Pablo

1 Wachacha kanu nan mangarkali un napakumbabaak mu maesasakian-
gak kan chakayu, ngem mu achawwiyak, naturuchak as nan suratku kan
chakayu. Isunga ha-un ay Pablo at wacha nan laychok ay chawatun kan
chakayu kiapú as nan kenapakumbaba ya kenaanos Cristo ay chak turtu-
rachun.
2 Pangaasiyu ta achiyak koma peletun ay mangepaila as nan kenaturudku
as nan omaliyak hesa. Tay tit-iwa ay naturuchak ay maningor as nan
chiyuycha mangarkali un nan ukialimi ya pangkepmi at nurpu as nan
laylaychun chi taku yangkiay.
3 Tit-iwa ay taku kami yangkiay ay kaman kan chakayu, ngem nan atunmi
ay makikufiat as nan mangotettet at achi kaman as nan atun chi taku ay
makikufiat.
4 Tay nan armas ay os-osarunmi at fiakun nan os-osarun chi tataku asna's
luta, ngem nan armas Apo Dios ay wachay pannakafialina ay mangamis as
nan mangontra kan hiya.
5 Isunga amisunmi nan achi tit-iwa ay panagpanpanfor ya numnum nan
nunkapangas ay tataku ay manglilingub as nan pannakaawatcha ta achicha
afurotun nan kenatit-iwa maepangkep kan Apo Dios. O, amisunmi nan
sososekcha ta mafialiwan nan numnumcha ay mangunud as nan laychun
Cristo.
6 As nan mangepail-anyu ay maid kenakurang nan panagtalekyu kan
Cristo, nakasakiana kami ay mangchusa as nan am-in ay nunkasokel.
7 Kokomsaw kayu, tay ilaunyu yangkiay nan mamaila as nan usa ay taku
fiakun nan wacha as numnumna. Mu wacha kan chakayu hesa nan mangali
un takon Cristo hiya, masapor numnumuna ay chakami us at tatakon Cristo.
8 Tay uray mu pararu nan enatku ay nangichayaw as nan kalibfenganmi,
achiyak mafiainan, tay nan Apo nan nangichat kan chakami as nan nauy ay
kalibfengan ta papigsaunmi nan pammatiyu, achimi chachaelun.
9 Infiakiak na ta achiyu kanan un chak padpachasun ay mangug-ugyat kan
chakayu babaen as nan sursuratku.
10 Tay wachacha nan tapina kan chakayu hesa ay mangali, “Naturud ya
natoray hi Pablo as nan suratna, ngem mu wacha hiya kan chitaku, kaman
maid kafiaelana ya nan kanana at kaman maid kotkotokna.”
11 Nan cha mangarkali as assesa at masapor maawatana ay nan en-
pakaammumi as nan suratmi at hiyasa us challu nan atunmi mu wacha kami
hesa kan chakayu.

12 Achimi poros laychun ay mangepachong as achormi as nan chiyuycha
mangichaychayaw as nan mismu ay achorcha. Nan panglukudcha as nan
kenaammaycha at nan mismu ay achorcha. Kaman nakutiw chi numnum-
cha!
13 Ngem mu chakami, nan epangasmi yangkiay at nan ifiakian Apo Dios.
Tay nan mafialin yangkiay ay epangasmi at nan maepangkep as nan chunu
ay entalek Apo Dios kan chakami, at naetapi kayu as nan nauy chunumi.
14 Isunga chaanmi lenafus ay nangepangas as nan kalibfenganmi ay
mun-ekasaba kan chakayu hesa, tay chakami met nan enmon-ona ay
nangekasaba as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Cristo as nan
enmaliyanmi kan chakayu.
15 Achimi us ifilang nan chunon nan tapina as chunumi ta epangasmi,
ngem kunmi at namnamaun ay pumigsa nan pammatiyu ta kaskasinyu
ichayaw chakami kiapú as nan chunumi kan chakayu
16 ya ta ekasabami nan Ammay ay Chamag henan tapina ay achaachawwi
ay il-ili ay maid pay uy nun-ekaskasaba. Tay nan achimi laychun at nan
mangepangasanmi as nan chinnon nan tapina ay mangali un fiyangmi chi
ay chunu.
17 Unuchun takú nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Mu wachay munlayad ay munpangas, nan enat nan Apo yangkiay nan
masapor epangasna.”*
18 Tay nan tit-iwa ay maifilang as ammay ay taku at nan achi mangichayaw
as achorna, ngem kun at hi Apo Dios nan mangichayaw kan hiya.

11

Nan Infiakian Pablo Maepangkep As Nan Achi Tit-iwa Ay Apostoles (1 Co. 9:1-18)

1 Sapay koma ta anosanyu ay chungrun nan akét ay ifiakiak kan chakayu,
uray mu nan munnunumnumyu at nangokngokak. Pangaasiyu ta anosanak.
2 Tay tit-iwa ay esasaketku chakayu ay kaman as nan panangesaket Apo
Dios as nan tatakuna. Tay maepachong kayu as nan fiarasang ay inturagku
ay epaasawa as nan us-usa ay laraki ay hi Cristo, isunga laychok ay nacharos
kayu as nan urkiw ay munchuyasanyu.
3 Ngem umugyatak, tay atun at mu maallilaw kayu ay kaman kan Eva ay
naisikapan as nan kenasikap nan urug, at taynanyu nan tit-iwa ay layadyu
kan Cristo.*
4 Tay mu wachay omali ay tukún chi ekaskasabana maepangkep kan
Jesus, hiya met nan chungrunyu. Naraka kayu pay ay omawat as tukún ay
espiritu ay fiakun nan Espiritu Santo ay sikud ay enawatyu. Naraka kayu
us ay omafurot as nan chamag ay kanancha un ammay, ngem tukún as nan
Ammay ay Chamag ay enkaskasabami kan chakayu. Ay apo kayu! Fiakun
met koma assesay atunyu!
5 Nan kanak at, “Ay kunak nababbaba mu nan nunkangatu kanu ay
apostolesyu?” Achiyak met!
6 Uray mu achiyak naraing ay munkali, achiyak met munkurang as pan-
nakaammu as nan maepangkep kan Apo Dios. Ammuyu ay tit-iwa na, tay
kankanayon ay enpappailami kan chakayu nan kenatit-iwa maepangkep
kan hiya as nan am-in ay nun-is-isuruwanmi.
7 Maid poros enar-arak kan chakayu as lagfok ay nangekaskasaba as
nan Ammay ay Chamag ay nurpu kan Apo Dios. Nunpakumbabaak ta

* **10:17** Jer. 9:24; 1 Co. 1:31 * **11:3** Gen. 3:1-6

maepangatu kayu kiapú as nan insursurok. Ay fiasorku nan nangekamanak as chi? Fiakun!
8 Nan kenatit-iwana at kamanku enakiwan chi tapina ay iglesia, tay as nan
nunserserfiyak kan chakayu at enaw-awatku nan inchatcha ta mafiadngak
chakayu.
9 As nan kawad-ak kan chakayu, chaanak kinumkumchaw kan chakayu as
nan kinmurangan nan kasaporak, tay wachacha nan iib-a takú ay nurpu ad
Macedonia ay nangiyali as kasaporak. Isunga chaanku poros penarpalikiat
chakayu, at assesa us nan atok as tapen chi urkiw.†
10 Nan kenatit-iwa ay nurpu kan Cristo at hiyachi nan wacha kan ha-un
ay chak ifiagfiakia. Maid ngarud makaepakinak kan ha-un ay mangepang-
pangas as na, tay chaanak poros kinumkumchaw as fiachang kan chakayu
winnu as nan tapina ay tataku henan il-ili ad Acaya.
11 Ngachana ngata nan kiapúna as achek kumkumchawan kan chakayu?
Ay kiapú ta achek laylaychun chakayu? Ammon Apo Dios ay laylaychok
chakayu!
12 Ituruyku challu ay achi kumkumchaw kan chakayu ta maid chansan
nan chiyuycha achi tit-iwa ay apostoles ay mangepangas as chunucha ay
mangarkali un maid natkunan nan chacha at-atun as nan chami at-atun.
13 Tay nan assesesa ay tataku at fiakuncha tit-iwa apostoles. Omallilawcha
as nan am-in ay atuncha ya nunpammarangcha yangkiay as tit-iwa ay
apostoles Cristo.
14 Achi takú koma masmaschaaw as chi, tay uray hi Satanas at mafialin ay
munpaila as kaman sumili ay anghel ay nurpu kan Apo Dios.
15 Isunga mu kafiaelana chi, achi kayu us masmaschaaw mu nan chiyuy-
cha munserserfi kan hiya at munpailacha us as kaman nalintig ay mun-
serserfi kan Apo Dios. Ngem nan ommat kan chicha as tapen chi urkiw at
maifisar as nan mangotettet ay chacha atuatun.

Nan Likiat Pablo Kiapú As Nan Kenaapostolna

16 Kasek kanan un masapor achiyu cha numnumnumun ay nangokngokak
kiapú ta nan achorku nan ifiagfiakiak. Ngem uray mu assesa nan mang-
nunumnumyu kan ha-un, anosanak koma ya chungrunyu pay nan akét us
ay ichayiwku ay kaman as nan atun nan tapina.
17 Nan nauy mangichayawak as achorku at achi maifisar as nan ukialen
Apo Jesus, ngem kun at as nan ukialen chi nangokngok.
18 Ngem kiapú ta ongorcha nan cha mangichayaw as achorcha ay maifisar
as nan numnum nan tataku asna's luta, hiyasa us nan atok.
19 Tay ensa kananyu un mamasilib kayu, anosanyu ay chungrun nan
kanan nan nunkangokngok ay tataku kan chakayu, ya maragsakan kayu
pay. Anuy paat nunsidla sa as kenasilibyu!
20 Tay munfialfialinuncha chakayu as fiabfiaaruncha, winnu aminuncha
nan kinakuyu, winnu isiksikapan chakayu, winnu epangpangaschay achor-
cha kan chakayu, winnu pararu ay pabpafiainancha chakayu, ngem eta-ta-
unyu pay laing chi ekamkamancha.
21 Kananyu un nakapuyak tay achek atun chi assisid-i. Mafiainak as solet,
tay kurang chi turudmi ay mangekaman as assisid-i.

Ngem mu maepangkep as turudcha ay mangichayaw as achorcha, ayu
munkaliyak us ay kaman as nan taku ay nangokngok.

† **11:9** Ara. 18:3; 20:33-35; Filp. 4:14-15; 1 Tes. 2:9

22 Kanancha un Hebreocha. Uray met us ha-un at Hebreowak. Kanancha
un kianak Israel chicha. Uray ha-un at kianakak kan Israel. Kanancha us un
apucha chin Abraham. Uray us ha-un at apok hiya.
23 Kanancha us un munserserficha kan Cristo. Kamanak natongtongok
ay cha mangifiagfiakia as na, ngem epapatek ay mangali un napatpateg
nan nunserserfiyak kan Cristo, tay makagkakuchak ay munchunu para kan
Cristo mu chicha. Ong-ongor nan naifiarfiaruchak kiapú kan hiya, ya achi
us mafilang nan nasapsapletak. Namen ongor ay kiayuchak matuy.‡
24 Namen lema ay senapletak as nan kakailiyak ay Judio as hintutlon
pupuru ya siyam.§
25 Namitluwak penak-opak-or as nan chiyuycha i-Roma,* ya namingsanak
us nalomtak inkiana kiayuchak matuy.† As nan chiyuycha nunluglukianak
as papor, namitlok napachasan ay nunlukian as papor ay nachachaelan
henan fiayfiay,‡ ya as nan namingsan, wachaak henan fiayfiay ay cha
tomaptaprak as hin-urkiw ya henlafi.
26 As nan ongor ay nunfiabfiaatak, ongoongor us nan kauugyat ay enom-
ommat kan ha-un. Nalikiatanak ay kinumkumchang as nan ongoongor ay
chanum as nan wawwang, ya napachasak ay naakiwan as nan chiyuycha
homohold-up. Wacha us nan kauugyat ay enkamkaman nan pachongku
ay Judio, nan chiyuycha Gentil ya nan chiyuycha agin-aafurot kan Cristo.
Wachacha pay nan kauugyat henan chiyuycha siyudad, henan disyerto ya
as nan nakiluglukianak as nan papor.
27 Nunchunuchunuwak inkiana nabranabrayak. Namen ongor ay
chaanak nasnassuy. Nunchugchukiaangak ya nasnasketanak. Nas-
naskawak us, tay kurang chi fiachok. Namen ongor ay chaanak nangnangan
kiapú as nan chunok.
28 Fiakun yangkiay chaná, tay kankanayon ay machanchanakianak kiapú
as nan mangnunumnumak as nan am-in ay iglesia.
29 Tay mu wachay nakapuy chi pammatina, makelekleknaak us kan hiya.
Mu wacha us nan masulisug ay fumasor, mangisiw paat chi numnumku.
30 Achek laychun ay mangichayaw as achorku, ngem mu masapor eka-
manku chi, ichayawku nan chiyuycha mangepaila as nan kenakapuyku.
31 Hi Apo Dios ay Dios ya Aman Apo Jesus at ammuna ay fiakun kinukutum
nan ifiagfiakiak. Machaychayaw hiya in-inkiana.
32 Ifiakiak nan usa ay enommat ay mangepaila as nan kenakapuyku. Ad
kasin, as nan kawadku ad Damasco, nan gobernador ay chinutokan Ari
Aretas at lenayadna ay mangepatiliw kan ha-un. Isunga infiaorna nan
sosorchachu ay uy mangkuwarcha as nan sugpan nan chiyuy ili.
33 Ngem wachacha nan finmachang ay iib-ak ay nangittu kan ha-un as
nan tekles. Hacha at uy-uyun as nan kaman sawang nan arad nan ili, at
enlayawak sa ay gobernador.§

12

Nan Enpailan Ya Enpakaammon Apo Jesus Kan Pablo

1 Masapor ituruyku ay mangichayaw as nan achorku, uray mu maid
kotokna. Isunga ifiakiak kan chakayu ad wani nan enpappailan Apo Jesus
kan ha-un ay kaman iitaw ya nan enpakaammuna us kan ha-un.

---

‡ **11:23** 1 Co. 15:10; Ara. 16:23 § **11:24** Deut. 25:3 * **11:25** Ara. 16:22 † **11:25** Ara. 7:58; 14:19-20
‡ **11:25** Ara. 27:39-44 § **11:33** Ara. 9:20-25

2 Hinpuru ya opat at ay tawwun nan inmuy as nan enommatan nan nauy
estoryaok. Wacha nan ammok ay taku ay enmafurot kan Cristo ay narab-
et ad chaya* as nan kawad-an Apo Dios. Achek ammu mu nan lenawana
yangkiay winnu naetapi us nan achorna ay narab-et. Hi Apo Dios yangkiay
nan nangammu.
3 Ammok ay narab-et hiya ay naiyuy ad Paraiso. Ngem achek mampay
ammu mu nan lenawana yangkiay nan narab-et winnu naetapi us nan
achorna. Hi Apo Dios yangkiay nan nangammu.†
4 As nan kawad-ana hid-i, wacha nan chinngorna ay achi mafialin ay
maifiakia as nan kalen chi taku, ya achi us eparufus Apo Dios ay maifiakia.
5 Mu laychok ay ichayaw nan kaman kan tud-i ay taku kiapú as nan naeka-
man kan hiya at libfengku chi. Ngem mu maepangkep as nan fiyagku asna's
luta, maid maichayawku mu achi nan mangepaila as nan kenakapuyku.
6 Ngem uray mu laychok ay ichayaw nan achorku, achiyak nangokngok
mu atok chi, tay tit-iwa met nan chak ifiagfiakia. Ngem achek atun chi,
tay achek laychun ay masubraan nan mangnunumnum nan tataku as nan
maepangkep kan ha-un. Nauy koma yangkiay nan numnumuncha: am-in
ay inilacha ay en-enatku ya chinngorcha ay insursurok.
7 Kiapú ta achi laychun Apo Dios ay munpangpangasak kiapú as nan ongor
ay nakaskaschaaw ay naepappaila kan ha-un, enparufusna nan usa ay fiab-
fiaarun Satanas ay mangichat as kaman sufet ay kanayon ay mamarpalikiat
kan ha-un ta achiyak munpangpangas.
8 Namitlok enkararag kan Apo Jesus ta kaanuna na koma,
9 ngem kenalina kan ha-un, "*Ommat nan grasyak kan he-a ta maanosam
nan likiatmu, tay maepaila ay ustu nan pannakafialinku as nan kenaka-
puy chi taku.*" Isunga kiapú as nan ensongfiatna, maragragsakanak ay
mangichayaw as nan kenakapuyku ta kanayon ay mawawacha kan ha-un
nan pannakafialin Cristo.
10 Isunga mapnekak as nan kenakapuyku, tapina pay ay ligligkiat winnu
kauugyat ay om-ommat kiapú as nan munserserfiyak kan Cristo. O, map-
nekak us challu mu wachay mangepabpafiain winnu mamarpalikiat kan ha-
un kiapú as nan munserserfiyak kan Cristo. Tay mu leknaok nan kenaka-
puyku, pumigsaak kiapú as nan mangepapigsaana kan ha-un.

Nan Panangesasaket Pablo As Nan Chiyuycha I-Corinto

11 Kamanak nangokngok ay taku kiapú as nan nangichayawak as nan
achorku, ngem chakayu met nan namelet kan ha-un. Chakayu koma nan
mangichayaw kan ha-un. Tay uray mu maid kafiaelak, fiakunak challu ap-
apud mu nan chiyuycha achi tit-iwa ay apostoles ay mangarkali un chicha
kanu nan kangatuwan.
12 As nan kawadku kan chakayu, inil-ilayu ay tit-iwa ay apostolak babaen
as nan chiyuycha sinyar, as nan chiyuycha nakaskaschaaw ya as nan
tukutukún ay milagro ay enan-anosak ay nangekamkaman.
13 Ayu, ifiakiayu! Ay wachay ammay as enkamkamanku para as nan
chiyuycha tapina ay iglesia ay chaanku enkamkaman para kan chakayu?
Nan yangkiay natkunan nan enatku kan chakayu at nan chaanku nunfiag-an
kan chakayu as kasaporak ta achi kayu malikiatan. Mu hiyasa nan fiasorku,
pangaasiyu ta pakawanunak.

---

* **12:2** Nan kanana as nan kalen chi Griego at narab-et hiya as nan maekatlu ay chaya. As nan Biblia, ifiakiana ay turu nan chaya. Nan kababaan at nan kawad-an chi lifuu. Nan maekadwa at kawad-an nan urkiw, furan ya tataraw. Nan maekatlu at nan kawad-an Apo Dios. † **12:3** Luc. 23:43

14 Nakasakianaak ad wani ay uy kasin mangfisita kan chakayu, at hiyana
nan maekatlu ay omaliyaktu hesa. Achiyak omali ay kumchaw kan chakayu
as kasaporak ta achi kayu malikiatan, tay chakayu ay mismu nan nunum-
numok, fiakun nan kuk-uwayu. Tay nan an-ak at fiakun chicha nan mun-
ornong para as nan amacha, ngem kun at libfengun nan ama sa.
15 Isunga ongor chi lagsakku ay mam-inan as siping ya pigsa para kan
chakayu. Ay maak-aketan nan layadyu kan ha-un kiapú as nan omam-
amuchan nan layadku kan chakayu? Ay mafialin sa?
16 Mafialin siguru ay iyafudyu ay chaanak kinumkumchaw kan chakayu
as pagfiyagku, ngem wachacha nan mangarkali un somasatorak ay taku, tay
insiksikapak chakayu.
17 Anan enatku ay nangekamkaman as chi? Ay insiksikapak chakayu
babaen as nan chiyuycha infiabfiaorku ay inmuy hesa kan chakayu?
18 Enawisku hi Tito ay omali hesa ya nan infiaorku ay usa ay ifia ay
omaafurot as kadwana. Ay insiksikapancha chakayu? Chaan! Ay kun achi
us-usa nan enpappailami kan chakayu ay pangkep ya ukialimi? Us-usa met!
19 Mafialin ay nan wacha as numnumyu at chami ekalkalintikian nan
achormi as nan sangwananyu. Ngem nan kenatit-iwana at maid pangkepmi
mu achi nan pumigsaan nan pammatiyu ay laylaychok. O, hi Apo Dios nan
mangepaneknek, ya kiapú as nan nakius-usaanmi kan Cristo, ifiakiak kan
chakayu nan tit-iwa.
20 Umugyatak ay mu omaliyak hesa, uchanak chakayu ay cha
mangekamkaman as achek laychun ay ilaun. Mu assid-i nan
ommat, achiyu met us laychun nan atok kan chakayu. Tit-iwa ay
umugyatak, tay anaka ya wachachay uchanak ay cha masussusuma,
cha mun-eennapos, munfifinnungat, mun-eennakum, munkekennak-ali,
munpepennamangisiw, munpepennangas ya munkikinnuru.
21 Umugyatak ay as nan kasek omaliyan, ipidwan Apo Dios ay mangepafi-
ain kan ha-un kiapú as nan hanacha chayu at-atun ay manangotettet. Nan
munfianakian nan hanacha at masaktan chi numnumku kiapú as nan
ongoongor ay nakafiasor ad kasin ya chaancha pay infiafiawi nan assi ay en-
enatcha ay kaman as nan mangepapasan as assi ay lachok ya nan tapina ay
manangotettet ay ukiali.

13

Nan Anongos Ay Tukun Pablo

1 Hiyana nan maekatlu ay mangfisitaak kan chakayu. Numnumunyu nan
naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Mu wachay mangicharum as nan ib-ana, masapor wachay chuwa winnu
turu ay muntistigu ay mangepaneknek as nan kenatit-iwana.”*
2 As nan maekadwa ay nangfisitaak kan chakayu, finag-ak nan chiyuy-
cha nakafiasor ad kasin ya nan tapina kan chakayu ay fumasofiasor ay
chusaoktu chicha as nan munfiangchak mu achicha pay laing munfiafiawi.
Ad wani, uray mu maichak hesa as kawad-anyu, kasek itukun kan chicha un
maid makalayaw as nan munchusaak.
3 Kiapú ta laychunyu ay paneknekak ay hi Cristo nan cha munkarkali babaen
kan ha-un, epailak ngarud nan kenatit-iwana as nan manusaak as nan
chiyuycha cha mangekamkaman as mangotettet. Tay hi Cristo at achi naka-
puy ay manusa as nan nakafiasor, ngem kuna at epaila nan pannakafialina.

* **13:1** Deut. 19:15

4 Tay tit-iwa ay naila nan kenakapuy Cristo as nan naelansaana as nan koros,
ngem nan pannakafialin Apo Dios nan maila ad wani as nan matatakuwana.
Makelak-am kami us as nan kenakapuyna babaen as nan nakius-usaanmi
kan hiya, ngem babaen as nan maketakuwanmi kan hiya, epailamintu
us nan pannakafialin ay nurpu kan Apo Dios as nan omaliyanmintu kan
chakayu.
5 Fistikiarunyu ay ustu nan mismu ay achoryu ta paneknekanyu mu tit-iwa
nan pammatiyu. O, chistingunyu mismu nan achoryu, tay narakayu met ay
maematonan ay wacha hi Cristo Jesus kan chakayu sukúd mapaneknekan ay
maid payat pammatiyu.
6 Mu assid-i nan atunyu, namnamaok ay maammuwanyu us ay tit-iwa ay
apostolak.
7 Ekarkararagmi kan Apo Dios ay maid koma chayu at-atun as mangotettet.
Nan kiapúna as mangekarkararakianmi's chi at fiakun kiapú ta laychunmi
ay mapaneknekan nan kenaapostolmi. Laychunmi yangkiay ay ammay ya
ustu nan am-in ay chayu at-atun uray maid chansami ay mangepaila as nan
kenaapostolmi babaen as nan manusaanmi kan chakayu.
8 Tay achimi kafiaelan ay mangontra kan chakayu mu chayu un-unuchun
nan tit-iwa ay sursuru, ngem kunmi at fiadngan chakayu.
9 Isunga maragsakan kami mu nakapuy nan mangiilan nan tataku kan
chakami, mu kun kayu at napigsa. Tay nan ekarkararagmi at kasin koma
omammay nan chayu at-atun.
10 Isunga isuratku na ad wani as nan kamaidku kan chakayu ta as nan
omaliyak hesa at achek koma masapor epaila nan kalibfengak ay inchat
nan Apo kan ha-un ay hiyasa nan osarok ay manusa kan chakayu. Tay nan
ustu ay kaosaran nan nauy kalibfengak at achi chumachael, ngem kun at
omepapigsa as pammatiyu.
11 Ad wani, anongos na ay ifiakiak kan chakayu ay iib-a! Paammayunyu
kasin nan chayu at-atun. Chumngor kayu as nan tukunku kan chakayu.
Mun-us-usaunyu nan numnumyu ya muntotornos kayu, tay mu assesa nan
atunyu, wacha kan chakayu hi Apo Dios ay kurpuwan chi layad ya talna.
12 Munpepennakomosta kayu ay mangepaila ay munlelennayad kayu.
13 Am-in nan tatakon Apo Dios hena at cha chakayu pakomostaun.
14 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo Jesu
Cristo, nan layad Apo Dios ya nan makekakadwaan nan Espiritu Santo kan
chakayu.

Nan Surat Pablo As Nan Chiyuycha
I-Galacia
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy surat Pablo at para as nan chiyuycha iglesia henan probinsiya ay Galacia, kaskasin henan il-ili ay Iconium, Listra, Derbe ya Antiokia. Henan hanacha ay il-ili nan inmuyan cha Pablo kan Bernabe as nan omona ay nunfiaatancha ay nangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag (Ara. 13-14). As nan kawad-an cha Pablo hid-i, ongor nan enmafurot kan Cristo. Ngem as nan nanaynanan cha Pablo kan chicha, wachacha nan Judio ay inmuy hid-i, ya enallilawcha nan numnum nan chiyuycha enmafurot babaen as nan nanokatancha as nan sursuru maepangkep kan Cristo (1:7). Nan chacha isursuru at maesarakan yangkiay nan taku mu munpasugyat ya tongparuna nan am-in ay Lintig Moises (3:2-3,10; 4:10; 5:2-4). Nan usa pay ay enatcha at chaancha finigfig nan kenaapostol Pablo. Kenalicha un fiakun apostol hi Pablo, tay chaan nakekadkadwa as nan chiyuycha hinpuru ya chuwa ay apostoles Jesus as nan nangisursuruwan Jesus kan chicha.

Kun pay nachamag Pablo ay ongor nan naallilaw kiapú as nan kinukutum ay sursuru (1:6; 3:1-5; 4:8-9,15-16; 5:7), insuratna nan nauy ay surat ta epafi-angadna chicha as nan tit-iwa ay sursuron Cristo. Omona, penaneknekana ay kan Apo Dios nan nurpuwan nan Ammay ay Chamag, fiakun as nan numnum chi taku, ngem kun at enpakaammon Jesu Cristo kan hiya (1:11-12,15) ta ekasabana. Enlawlawagna kan chicha ay achicha mapalintig babaen as nan mangtongparancha as nan Lintig Moises, kun at babaen as nan pammaticha (3:11) kan Jesus ya as nan mangafurotancha as nan natuyana as nan koros. Ad wani, an-ak Apo Dios chicha kiapú yangkiay as nan nakius-usaancha kan Cristo (3:26). Nawayawayaancha as nan Lintig Moises (3:25; 5:1), ya nan unuchuncha at nan filin Cristo. Nan filina at nan munpaetorongan chi tunggal usa as nan Espiritu Santo (5:16-18,25), ya nan munfifinnachangan kiapú as layad (5:6,13; 6:2).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-10
Nan Nangepaneknekan Pablo As Nan Kenaapostolna 1:11-2:21
Nan Tataku Ay Napalintig As Nan Sangwanan Apo Dios 3:1-4:31
Nan Maesarakanan Ya Matakuwan Babaen As Nan Espiritu Santo 5:1-6:10
Nan Anongos Nan Surat 6:11-18

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay nachutokan ay apostol Jesu Cristo. Fiakun taku nan
nangchutok winnu nangifiaor kan ha-un ay munfialin as apostol, mu achi hi
Jesu Cristo ya hi Dios Ama ay nangtaku kan Jesu Cristo manipud as nan utúy.
2 Nauy nan suratku as nan tunggal usa ay iglesia ad Galacia. Ha-un ya nan
am-in ay iib-a hena ay omaafurot at chami pakomostaun chakayu.
3 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya talna ay nurpu
kan Dios Ama ya kan Apo takú ay Jesu Cristo.
4 Inchat Cristo nan fiyagna ta mapakawan takú as nan fiasfiasor takú.
Enatna chi, tay hiyachi nan laychun Apo Dios ay Ama takú ta maesarakan
ya mawayawayaan takú as nan manangotettet ay wacha asna's luta.
5 Machaychayaw koma hi Apo Dios in-inkiana! Amen.

Maid Tapina As Ammay Ay Chamag

6 Maschaawak kan chakayu, tay kun henkemad ya chinukkianyu hi Apo
Dios ay nangayag kan chakayu babaen as nan grasyan Cristo, at inmunud
kayu kanu as nan tukún ay sursuru ay kananyu un ammay ay chamag.
7 Nan kenatit-iwana at maid tapina as tukún ay Ammay ay Chamag.
Kenalek na, tay wachacha nan cha mangal-allilaw kan chakayu. Chacha
padpachasun ay manoksokat as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan
Cristo.
8 Ngem nan mangekaskasaba as tuktukún mu nan enkaskasabami kan
chakayu uray mu chakami ay mismu winnu anghel ay nurpu ad chaya at
sapay koma ta machusa hiya ad inferno in-inkiana.*
9 Infiakiami na kan chakayu ad kasin, ngem kasek ifiakia ay mu wachay
mangekasaba kan chakayu as Ammay ay Chamag ay tuktukún mu nan
enawatyu ad kasin at sapay koma ta machusa hiya ad inferno in-inkiana!
10 Ay kunak cha mun-an-anap as taku ay mangchayaw kan ha-un as nan
assesa ay chak ifiagfiakia? Achi! Nan chak anapun at nan mangepalaylayad
kan Apo Dios, tay mu nan panangchayaw nan tataku nan chak anapun,
chaanak koma nunfialin as fiabfiaarun Cristo.

Nan Enat Pablo Ay Nunfialin As Apostol Cristo

11 Iib-a, laychok ay maammuwanyu ay fiakun takuy nanglumu as nan
Ammay ay Chamag ay enkaskasabak kan chakayu.
12 Tay fiakun as nan taku nan nang-awatak winnu nanuruwak as nan nauy
Ammay ay Chamag mu achi kan Jesu Cristo mismu ay nangepakaammu kan
ha-un.
13 Chinngoryu met nan maepangkep as nan sikud ay katatakok as nan
nangab-afurotak as nan ukialen chi Judio. Ammuyu ay pararuy penarpa-
likiatku nan tatakon Apo Dios, ya enpapatek nan kafiaelak ay nanachael kan
chicha.†
14 Mu maepangkep as nan nanongtongparak as nan lintig chi Judio, ha-
un nan kaskasin makakud ay munchunu mu nan chiyuycha ongor ay
katawwunak, tay enpapatek as solet ay nangekaman as nan tenawidmi as
nan kaap-uwanmi.‡
15 Ngem ad wani, naammuwak nan pangkep Apo Dios. Babaen as
nan grasyana, pinipiliyak kan hiya as nan chaanku pay naiyankan, ya
enayakianak ta munserfiyak kan hiya.
16 Kun pay inumchan nan timpu ay nanglaychanan Apo Dios ay mange-
paila as nan Anakna kan ha-un ta ekasabak nan maepangkep as nan Anakna
as nan chiyuycha Gentil, maid usa ay taku as uyku nunpaisuruwan.
17 Chaanak us in-inmuy ad Jerusalem ay uy nunpaisuru as nan chiyuycha
apostoles ay enmon-ona mu ha-un, ngem kunak at inmuy ay dagus henan
disyerto ay Arabia. Angkiay ya nunfiangachak kasin henan siyudad ay
Damasco.
18 As nan inmuyan chi turu ay tawwun nunlapu as nan enmafurotak, en-
mabratak ad Jerusalem ta uyak maketakiatfor kan Pedro, at nakepagyanak
kan hiya as chuwa ay chumingku.
19 Ngem maid inilak as tapina ay apostoles mu achi yangkiay hi Pedro ya
hi Santiago ay sunúd nan Apo takú.
20 Ammon Apo Dios ay tit-iwa nan nauy chak isurat kan chakayu, fiakun
kinukutum.

---

* **1:8** Rom. 9:3; 1 Co. 16:22 † **1:13** Ara. 7:58; 8:1; 9:1-2 ‡ **1:14** Filp. 3:4-6

21 Kun pay narpas chi, inmuyak henan chiyuycha sakop nan Siria ya
Cilicia.
22 As nan hiyachi ay timpu, chaanak pay inil-ila as nan chiyuycha omaa-
furot ay nakius-usa kan Cristo ad Judea.
23 Nan chinchinngorcha yangkiay at hiyana: “Nan namarpalikiat kan
chitaku ad kasin kiapú as nan pammati takú kan Cristo at chana ekaskasaba
ad wani nan nauy pammati ay penachasna ay maichun.”
24 Isunga chinaychayawcha hi Apo Dios kiapú kan ha-un.

2

Nan Nuntuturakian Cha Pablo

1 Kun pay inmuy chi hinpuru ya opat ay tawwun, nunfiangachak ad
Jerusalem ay kadwak hi Bernabe. Entakinmi us hi Tito.
2 Inmuyak hid-i, tay enpakaammon Apo Dios ay masapor umuyak. En-
lawlawagku as nan chiyuycha yangkiay mangepangpanguru as nan iglesia
nan Ammay ay Chamag ay enkaskasabak as nan chiyuycha Gentil. Enatku
chi ta maammuwak mu aprobarancha nan enlawlawagku. Tay mu achicha
aprobaran, maid kotkotok nan nunforforayak ya nan chak munforforayan
ad wani.
3 Isunga nan nunfianakiana at enaprobarancha nan insursurok. Kun pay
hi Tito ay kadwak ay uray mu Griego at chaancha penelet ay epasugyat ay
kaman as nan kanan nan Lintig Moises,
4 uray mu wachacha nan tapina ay Judio ay manglayad ay manugyat kan
hiya. Chatona nan tataku ay naetapi kan chakami ay nunpammarang as
iib-ami, at enmalicha ay nanisiim kan chakami ta maammuwancha nan
maepangkep as nan wayawaya takú as nan nakius-usaan takú kan Cristo
Jesus. Tay laychuncha ay mafiabfiaor takú kasin babaen as nan mangun-
unuchan takú as nan Lintig Moises.
5 Ngem chaanmi poros inyafud nan kanancha ta achi masoksokatan nan
kenatit-iwan nan Ammay ay Chamag ay chayu ab-afurotun.
6 Kun pay nan chiyuycha maifilang as mangepangpanguru as nan iglesia,
maid kenalicha as munkurangan nan isursurok. (Uray mu hiyasa, achi
napateg kan ha-un nan saadcha, tay mapapchong am-in nan tataku kan Apo
Dios.)
7 Ngem kuncha at naawatan ay entalek Apo Dios kan ha-un nan
panangekasaba as nan Ammay ay Chamag as nan chiyuycha Gentil, kaman
as nan nangetalekana kan Pedro ay mun-ekasaba as nan chiyuycha Judio.
8 Tay nunfialinunak kan Apo Dios as apostolna as nan chiyuycha Gentil,
kaman kan Pedro ay nunfialinuna hiya as apostolna as nan chiyuycha Judio.
9 As nan nangammuwan cha Santiago, Pedro ya Juan ay maifilang as
mangepangpanguru as nan iglesia hid-i ay benendisyonan Apo Dios nan
nauy chunu ay entalekna kan ha-un, lenamanu chakami ay mangepaila ay
us-usa nan pangkepmi. Nuntuturag kami ay iturturuymi ay umuy as nan
chiyuycha Gentil ya iturturuycha ay umuy as nan chiyuycha Judio.
10 Nan paatcha infilin kan chakami at iturturuymi ay mamadfiachang
as nan chiyuycha pugli ay omaafurot ad Jerusalem. Hiyana challu nan
komakuchak.*

Nan Nangontraan Pablo Kan Pedro

11 Ngem as nan enmaliyan Pedro ad Antiokia, kenontrak hiya as nan
sangwanan nan chiyuycha omaafurot, tay narawag ay achi ustu nan enatna.

* **2:10** Ara. 11:30, 2 Co. 9:1

12 Tay as nan kaar-alina, nakekkekan hiya as nan chiyuycha Gentil ay
omaafurot. Ngem as nan enmaliyan nan chiyuycha Judio ay infiaor Santi-
ago, chaana at inturuy ay nakekkekan kan chicha, tay umugyat hiya as nan
chiyuycha Judio ay mangepapelet ay maunud nan Lintig Moises.
13 Kiapú as nan nauy ay enat Pedro, nan tapina ay Judio ay omaafurot at
tinuradcha hiya uray mu ammucha ay achi ustu nan chana at-atun. Uray hi
Bernabe at naetapi us kan chicha.
14 Kunku pay naammuwan ay nan chacha at-atun at maekontra as nan
tit-iwa ay isursuron nan Ammay ay Chamag, infiakiak kan Pedro as nan
sangwanancha am-in, "Usaka ay Judio, ngem chaanmu inun-unud nan
tapina ay iniili ay ukialen chi Judio, ya inun-unudmu nan tapina ay iniili
ay ukialen nan Gentil. Uray mu assesa, adchi t'uymu peletun nan Gentil ay
mangekaman as nan cha takú un-unuchun ay Judio?"

Maesarakan Nan Judio Ya Gentil Babaen As Pammati

15 Kenalek pay kan cha Pedro, "Tit-iwa ay Judio kami, tay naiyanak kami as
nan Judio ay chanakchakor. Fiakun kami Gentil ay achi nangammu as nan
lintig Apo Dios.
16 Ngem ammumi ay achi maifilang as nalintig nan usa ay taku as nan
mangiilan Apo Dios babaen as nan manongtongparana as nan Lintig Moises
mu achi yangkiay babaen as nan pammatina kan Jesu Cristo. Isunga uray
chakami ay Judio at enmafurot kami kan Cristo Jesus ta ifilang chakami kan
Apo Dios as nalintig babaen as nan pammatimi kan Cristo, fiakun babaen as
nan manongtongparanmi as nan Lintig, tay maid poros maifilang as nalintig
babaen as nan manongtongparan as nan Lintig.
17 Ngem mu as nan chami paat manganapan as mangifilangan chakami
kan Cristo as nalintig, angkiay ya naanapan ay naifilang kami as fumafiasor
ay kaman as nan chiyuycha Gentil, ay nan laychun tona ay kanan at hi Cristo
nan nangetorón kan chakami as nan fumasoranmi? Fiakun met!
18 Mu munfiangachak ay mangunud kasin as nan Lintig ay chinukkiak ad
kasin, maifilangak as fumafiasor.
19 Tay mu maepangkep as nan Lintig, achek kafiaelan ay tongparun ya
hiyasa nan nangammuwak ay nakeddenganak ay matuy ay maisiyan kan
Apo Dios. Isunga kiapú ta naifilangak as natuy mu maepangkep as nan
Lintig, nawayawayaanak as nan nauy ay Lintig ay mataku para kan Apo
Dios.†
20 O, kamanak naetapi ay naelansa as nan koros. Isunga fiakun ha-un nan
matataku, mu achi hi Cristo ay wacha kan ha-un. Ad wani, matatakuwak
babaen as nan pammatek as nan Anak Apo Dios ay nangichat as fiyagna
kiapú as layadna kan ha-un.
21 Achek ifilang nan grasyan Apo Dios as maid kotkotokna. Tay mu
maifilang as nalintig nan usa ay taku as nan mangiilan Apo Dios babaen as
nan manongtongparana as nan Lintig, maid kotkotok nan natuyan Cristo."
Hiyana nan ifiakiak as nan iglesia ad Antiokia.

3

Nan Lintig Winnu Nan Pammati

1 Chakayu ay i-Galacia, anuy kayu kaman nunkangokngok! Ngachana
nan nangallilaw kan chakayu? Ay achi narawag nan infiaagku kan chakayu
maepangkep as nan natuyan Jesu Cristo as nan koros?

† **2:19** Rom. 6:1-11; 7:1-6

2 Sarudsuchok man na kan chakayu: Ay enawatyu nan Espiriton Apo Dios
babaen as nan nangtongparanyu as nan Lintig Moises winnu babaen as nan
nangafurotanyu as nan Ammay ay Chamag ay chinngoryu?
3 Uyaka sa kayong as kenangokngokyu! Lenapuwanyu met nan fiarú ay
fiyagyu kan Cristo babaen as nan pannakafialin nan Espiriton Apo Dios.
Angkiay ya ad wani, laychunyu ay maifilang as nalintig as nan mangiilan
Apo Dios babaen as nan mismu ay kafiaelanyu.
4 Ay kun paat maid kotkotok nan am-in ay enommat kan chakayu as nan
enmafurotanyu? Sapay koma ta wacha!
5 Ay kananyu un babaen as nan nanongtongparanyu as nan Lintig Moises
nan nangichatan Apo Dios as Espirituna kan chakayu ya nan nangeka-
manana as nakaskaschaaw winnu babaen as nan enmafurotanyu as nan
Ammay ay Chamag ay chinngoryu? Fiakun!
6 Numnumunyu nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan
Abraham ay kanana, “Enafurotna hi Apo Dios, at kiapú as nan pammatina,
infilang Apo Dios hiya as nalintig.”*
7 Isunga masapor maawatanyu ay nan chiyuycha omafurot kan Apo Dios
nan maifilang as tit-iwa ay an-ak Abraham.
8 Naepadtu as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay ifilangtu Apo Dios
nan chiyuycha Gentil as nalintig babaen as nan pammaticha. Hiyana nan
enpapakaammon nan Ammay ay Chamag kan Abraham ay kanana, “Kiapú
kan he-a, mabendisyonan nan am-in ay tataku asna's luta.”†
9 Isunga mabendisyonan am-in nan omafurot kan Apo Dios ay kaman as
nan pannakabendisyon Abraham babaen as nan pammatina.
10 Ngem nan am-in ay muntaltalek as nan manongtongparancha as nan
Lintig at machusacha in-inkiana. Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo
Dios ay kanana, “Machusa in-inkiana nan uray usa ay achi mangtongpar as
nan am-in ay naisurat as nan liblon nan Lintig Apo Dios.”‡
11 Narawag tit-iwa ay maid taku ay maifilang as nalintig as nan sangwanan
Apo Dios babaen as nan manongtongparana as nan Lintig, tay wacha nan
naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Nan taku ay maifilang as nalintig
babaen as nan pammatina at mawad-an as fiyag ay maid patingkiana.”§
12 Ngem tukún nan Lintig as nan pammati, tay wacha nan naisurat as
nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Nan taku ay mangtongpar as nan am-in ay
epakaman nan Lintig at mataku hiya in-inkiana.”*
13 Ngem maid makatongpar as nan am-in ay filin nan Lintig, isunga
masapor machusa takú am-in. Ngem wenayawayaan chitaku kan Cristo
as nan chusa takú babaen as nan natuyana as nan koros, tay wacha nan
naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “As nan maelansaan nan taku
as nan kaiw, maila ay chinusan Apo Dios hiya.”†
14 Enat Cristo Jesus chi ta babaen kan hiya, maichat us as nan chiyuycha
Gentil nan bendisyon ay enkaren Apo Dios ay naichat kan Abraham, ya
babaen as nan pammati takú, maawat takú us koma nan enkarina ay
Espirituna.

Nan Lintig Ya Nan Enkaren Apo Dios

15 Iib-a, epachongku nan enkaren Apo Dios kan Abraham. Mu munturag
nan chuwa ay taku ya penermaancha nan nunturakiancha, achi mafialin ay
maichun winnu tapiyan nan naisurat.

---

* **3:6** Gen. 15:6; Rom. 4:3; San. 2:23 † **3:8** Gen. 12:3b; Ara. 3:25 ‡ **3:10** Deut. 27:26; Gal. 5:3; San. 2:10 § **3:11** Hab. 2:4; Rom. 1:17 * **3:12** Lev. 18:5; Rom. 10:5 † **3:13** Deut. 21:23

16 Hiyasa nan enkaren Apo Dios kan Abraham ya as nan usa ay kianakna.
Chaan kenalen nan naisurat as nan Kalen Apo Dios, “As nan chiyuycha
kianakmu,” ay kaman kun ongor ay tataku nan laychuna ay kanan, ngem
nan enpaisurat Apo Dios at hiyana, “As nan kianakmu.” Nan laychuna ay
kanan at us-usa yangkiay ay taku, ya nan hana ay taku at hi Cristo.‡
17 Nauy nan laychok ay kanan: Wacha nan enkaren Apo Dios ay inturagna
kan Abraham. Isunga nan Lintig ay inchat Apo Dios kan Moises as nan
narpasan chi opat kiasot ya turon puru ay tawwun at achina mafialin ay
maichun nan enmon-ona ay turag ay enkarina. Tay kukutug nan enkaren
Apo Dios, ya siguradu ay atuna.
18 Tay mu tawichun takú nan enkaren Apo Dios babaen as nan manong-
tongparan takú as nan Lintig, maid kotkotok nan chiyuy karina. Ngem
fiakun assesa, tay nan kenatit-iwana at enpakchaw Apo Dios kan Abraham
kiapú ta enkarina kan hiya.

Nan Atun Nan Lintig

19 Mu hiyasa, ngachana ngay ngarud nan kotok nan Lintig ay naichat?
Enammaan Apo Dios nan nauy Lintig ta epailana nan panagfiasor nan
tataku babaen as nan achicha mangtongparan as nan hana ay Lintig. O,
enkeddeng Apo Dios ay munturturuy nan hana Lintig inkiana as nan oma-
liyan nan kianak Abraham ay hi Cristo ay matongparan nan enkarina.
Naraka ay maematonan ay napatpateg nan karina mu nan Lintig, tay nan
angheles nan enosar Apo Dios ay nangichat as nan Lintig kan Moises, ya hi
Moises nan nangifiakia as nan tataku.
20 Ngem chaan enosar Apo Dios chi maketagtakiatfor as para kan Abraham
as nan nakiturakiana kan hiya, tay hiya mismu nan nun-ekari kan Abraham.
21 Ay kontraun ngarud nan Lintig nan enkaren Apo Dios? Achi poros
mafialin! Tay mu wachay lintig ay inchat Apo Dios ay mafialin ay tomaku,
mafialin ay mapalintig nan taku as nan mangiilan Apo Dios babaen as nan
manongtongparana as nan lintig.
22 Ngem maid nakaekaman as sa, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo
Dios ay kanana un nafiafiarud nan am-in ay tataku as nan pannakafialin nan
fiasor. Isunga maiyunud as nan pangkep Apo Dios, nan enkaren Apo Dios at
maichat babaen yangkiay as nan omafurotan nan taku kan Jesu Cristo.
23 Sakbay inumchan nan timpu ay enmafurotan nan tataku kan Cristo,
kaman takú fiarud ay kinukuwarchaan nan Lintig inkiana enmali hi Cristo
ay enafurot takú.
24 Nan Lintig us at kaman as nan mamanfiantay as onga, tay finanfi-
antayana chitaku inkiana enmali hi Cristo ta mapalintig takú as nan sang-
wanan Apo Dios kiapú as pammati kan Cristo.
25 Ngem ad wani, kiapú ta enmali nan timpu ay omafurotan nan tataku
kan Cristo, napapug nan nangukuwarchaan nan Lintig kan chitaku.
26 Ad wani, chakayu ay nakius-usa kan Cristo babaen as nan pammatiyu
kan hiya at naifilang kayu am-in as an-ak Apo Dios,
27 tay nafunyakian kayu am-in ay nakius-usa kan Cristo. Isunga kamanyu
senokatan as ukialen Cristo nan ukialiyu ay maila as nan panagfiyagyu.
28 As nan mangiilan Apo Dios, maid natkunan nan Judio as nan Gentil,
kaman us nan mafiabfiaor as nan achi, laraki as nan fiafiai.§ Tay nun-us-usa
kayu am-in babaen as nan nakius-usaanyu kan Cristo Jesus.

---

‡ **3:16** Gen. 22:17-18 § **3:28** Rom. 10:12

29 Isunga mu makius-usa kayu kan Cristo, maifilang kayu as kianak Abraham, at maketawid kayuntu as nan enkaren Apo Dios.

4

1 Nauy pay nan usa ay laychok ay kanan maepangkep as nan tomawid:
Mu kutug ay onga nan manawid as nan tawid amana, maepapachong challu
2 hiya as nan chiyuycha fiabfiaarun amana uray mu kuwana nan am-in,
tay wachacha nan mangisursuru kan hiya ya mangil-ila as nan
kuk-uwana inkiana omali nan ustu ay timpu ay enkeddeng amana ay
3 mangichatana as nan tawidna.
Kaman us kan chitaku ay as nan chaan takú nangawatan as nan tit-iwa ay
sursuru at fiabfiaarun chitaku as nan chiyuycha tukutukún ay penapakianu
4 ay ukiali ay muntortoray asna's luta.
Ngem as nan inumchanan nan ustu ay timpu ay enkeddeng Apo Dios,
finaorna nan Anakna. Naiyanak hiya as nan fiafiai ay Judio, ya tenongtong-
5 parna nan Lintig Moises.
Enat Apo Dios chi ta wayawayaana nan tataku ay kaman finafiarud nan
Lintig ta munfialin taku am-in ay omafurot kan Cristo as tit-iwa ay an-akna.
6 Kiapú ta an-akna chitaku, finaorna nan Espiriton nan Anakna ta
mawawacha kan chitaku. Isunga babaen as nan pannakafialin nan Espiritu
Santo, mafialin takú ay kanan kan Apo Dios, “Ama,” as nan munkararakian
takú kan hiya.*
7 Isunga nan tunggal usa kan chakayu at fiakun mafiabfiaor ad wani, ngem
tit-iwa ay anak Apo Dios. Kiapú ta nunfialin kayu as an-akna, mafialinyu us
ay tawichun nan am-in ay epatawidna as nan an-akna.

Nan Machanakianan Pablo As Nan I-Galacia

8 Ad kasin as nan chaanyu nangam-ammuwan kan Apo Dios, kaman
chakayu fiabfiaarun as nan chiyuycha didiosen.
9 Ngem ad wani ay naammuwanyu hi Apo Dios, winnu kanak koma un
naammuwan chakayu kan Apo Dios, ay laychunyu pay laing ay munfiangad
as nan chiyuycha tukutukún ay penapakianu ay ukiali ay maid kotkotokcha
ya maid tit-iwa pannakafialincha? Ay laychunyu kasin ay munfialin as
fiabfiaaruncha?
10 Figfikunyu met nan chiyuycha iniili ay ukialen chi Judio ay maekamka-
man as nan chiyuycha napateg ay urkiw, furan, timpu ya tawwun!
11 Isunga machanakianak maepangkep kan chakayu, tay anaka ya maid
kotkotok nan nangepapatiyak ay nun-is-isuru kan chakayu.
12 Iib-a, pangaasiyu ta turachunak, tay kamanak met us kan chakayu ay
Gentil ay achi etortorayan nan Lintig. Maid met mangisiw as en-enatyu kan
ha-un ad kasin as nan kawad-ak kan chakayu.†
13 Ammuyu met ay nan enmon-ona ay nangekaskasabaak kan chakayu as
nan Ammay ay Chamag at kiapú as nan nunsaketak.‡
14 Ngem chaanak enlaylayusan winnu chinukchukkian kan chakayu, uray
mu nalikiatan kayu as nan nunsaketak. Kunak at menangili kan chakayu
ay kaman ha-un nan anghel Apo Dios winnu kaman ha-un hi Cristo Jesus ay
mismu.
15 Ngachanay enommat as nan chiyuy lagsakyu para kan ha-un as nan
kawad-ak kan chakayu? Ha-un mismu nan mangepaneknek ay ad kasin at
ongor chi layadyu kan ha-un, at mu mafialin, uray oketanyu nan matayu ta
ichatyu kan ha-un.

---

* **4:6** Rom. 8.15 † **4:12** 1 Co. 9:20-21 ‡ **4:13** Ara. 13:13-14:24

16 Kun pay ad wani, ay nunfialinak as kafusoryu kiapú ta infiakiak nan tit-
iwa kan chakayu?
17 Ngem nan chiyuycha mangisuru as achi tit-iwa at kaman chakayu
esasaket, ngem achi ammay nan pangkepcha. Tay nan laychuncha at
chukkianak kan chakayu ta chicha nan esaketyu.
18 Ammay tit-iwa ay omesasaket mu ammay nan pangkep ay kaman as
nan nangmangiliyanyu kan ha-un ad kasin. Assesa koma nan kanayon ay
atunyu, fiakun yangkiay mu wachaak kan chakayu.
19 Chakayu ay an-akku ay laylaychok, munlikiatak kasin kiapú kan
chakayu ay kaman as nan ena ay munpasikar. Iturturuyku ay munlikiat
inkiana munfialin kayu as tit-iwa ay pasorot Cristo.
20 Mu wachaak koma kan chakayu ad wani ta mafialin ay kunak kun
maketakiatfor kan chakayu, tay machanakianak as solet kan chakayu!

Nan Maepadpachongan Cha Agar Kan Sara

21 Sarudsuchok man na kan chakayu ay manglayad ay mangunud as nan
Lintig Moises: Ay achiyu maawatan nan laychun ay kanan nan Lintig?
22 Naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kun chuwa ay lanaraki nan potot
Abraham. Nan usa at naiyanak as nan usa ay fiabfiaarun asawana, ya nan
usa at naiyanak kan asawana ay hi Sara ay fiakun mafiabfiaor.§
23 Nan anak nan chiyuy mafiabfiaor at achi nakaskaschaaw nan enatna ay
naiyanak. Ngem nan anak asawana ay fiakun mafiabfiaor at chaan koma
naiyanak mu chaan enkaren Apo Dios kan chicha.*
24 Nan nauycha ay enommat at wacha nan laychuncha ay kanan. Nan
nauycha chuwa ay fianafiai at maepachongcha as nan chuwa ay inturag
Apo Dios. Nan usa ay inturagna at nan Lintig ay inchatna kan Moises
henan chuntug ay Sinai, ya maepachong na kan Agar ay mafiabfiaor. Isunga
nan chiyuycha mangtongpar as nan Lintig at kamancha an-ak Agar ay
mafiabfiaor, tay fiabfiaarun nan Lintig chicha.
25 O, hi Agar at maepachong henan chuntug ay Sinai ay wacha ad Arabia ay
nurpuwan nan Lintig. Maepachong us henan siyudad ay Jerusalem ad wani,
tay nan chiyuycha umiili hid-i ya nan am-in ay Judio ay manngotongpar as
nan Lintig Moises at fiabfiaarun nan chiyuy Lintig chicha.
26 Ngem hi Sara ay fiafiai ay fiakun mafiabfiaor at maepachong henan
Jerusalem ay wacha ad chaya, ya kaman hiya nan ena takú ay omaafurot.
27 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Munlagsakka, he-a ay chaan poros enman-anak!
Munfukiawka kiapú as lagsakmu, he-a ay chaan nunpaspasikar!
Tay he-a ay tenaynan chi asawana at ong-ongortu nan an-akmu mu nan
fiafiai ay kutug nan asawana.”†
28 Iib-a, chitaku ay enmafurot at kaman takú kan Isaac ay naiyanak kiapú
ta enkaren Apo Dios. Kiapú as nan nauy enkaren Apo Dios, maifilang takú
us as an-ak Abraham.
29 As nan hiyachi ay timpu, nan anak ay achi nakaskaschaaw nan enatna
ay naiyanak at penalikiatna hi Isaac ay naiyanak babaen as nan pannakafi-
alin nan Espiriton Apo Dios. Assesa us, uray ad wani, tay cha chitaku
parpalikiatun as nan chiyuycha finabfiaor nan Lintig.‡

---

§ **4:22** (Ismael) Gen. 16:1-16; (Isaac) Gen. 21:1-7 * **4:23** Gen. 16:1-4; Rom. 4:19; Heb. 11:11-12
† **4:27** Isa. 54:1; 2 Cro. 36:15-23. Nan usa pay ay laychun Pablo ay kanan as na at maepangkep as nan chiyuycha Judio ya chiyuycha enmafurot kan Cristo. Nan laychuna ay kanan at as kasin, omong-ongor nan omafurot kan Cristo ya omong-ongor us nan bendisyon Apo Dios kan chicha mu nan chiyuycha Judio. ‡ **4:29** Gen. 21:8-9

30 Ngem numnumun takú nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Pak-akum nan mafiabfiaor ya nan anakna, tay achi mafialin ay maketawid
nan anak nan mafiabfiaor as nan tawid nan anak nan fiakun mafiabfiaor.”§
31 Iib-a, fiakun chitaku ngarud an-ak as nan mafiabfiaor, ngem kun takú at
maifilang as an-ak nan fiakun mafiabfiaor.

5

Nawayawayaan Nan Taku Ay Omafurot Kan Cristo

1 Nawayawayaan takú tit-iwa, tay wenayawayaan chitaku kan Cristo!
Isunga epapasnekyu ay mangekalintikian as nan pannakawayawayayu.
Achiyu eparufus ay epatiincha nan Lintig Moises kan chakayu ta achi kayu
kasin munfialin as mafiabfiaor.
2 Chungrunyu na: Ha-un hi Pablo ay mangifiakia un mu kananyu ay
masapor masugyatan kayu ta maifilang kayu as nalintig as nan mangiilan
Apo Dios, maid ngarud kotkotok nan enat Cristo para kan chakayu.
3 Itukunku kasin kan chakayu ay nan taku ay munpasugyat at masapor
ngarud tongparuna nan am-in ay Lintig.
4 Isunga nan taku ay munlarayad ay maifilang as nalintig as nan mangiilan
Apo Dios babaen as nan manongtongparana as nan Lintig at naisiyan hiya
kan Cristo ya chinukkiana nan grasyan Apo Dios.
5 Kun pay chitaku, namnamaun takú ay ifilang chitaku kan Apo Dios as
nalintig babaen as nan pammati takú kan Cristo. Fiadfiadngan chitaku as
nan Espiritu Santo as nan manman-uchan takú as nan matongparana.*
6 Tay mu makius-usa takú kan Cristo Jesus, munpachong as nan mangiilan
Apo Dios nan nasugyatan ya nan chaan. Nan kasaporan yangkiay at nan
pammati takú ay maepaila as nan manglaylaychanan takú as nan pachong
takú ay taku.
7 Ad kasin, ammay paat chi nangab-afurotanyu kan Cristo. Ngachana nan
nangallilaw kan chakayu t'uyyu at achi afurotun nan tit-iwa?
8 Nan chiyuycha nangallilaw kan chakayu at chaancha nurpu kan Apo
Dios ay nangayag kan chakayu.
9 Numnumunyu nan kankanan nan tataku, “Uray mu ak-akét nan
lebadura, epabrorna nan am-in ay maetapiyana.”
10 Ngem uray mu tit-iwa na ay kankanan nan tataku, muntalekak
kan chakayu kiapú as nan nakius-usaan takú as nan Apo, isunga maid
chuwachuwak ay achiyu un-unuchun nan tukún ay sursuru. Ammok us
ay chusauntu Apo Dios nan taku ay nangallilaw kan chakayu uray mu
ngachana nan katatakuna.
11 Ngem mu para kan ha-un ay iib-a, chak ekaskasaba kanu ay masapor
masugyatan nan Gentil mu omafurot hiya. Mu tit-iwa na, adchi ngay ngarud
t'uyak cha parpalikiatun as nan chiyuycha Judio? Tay mu tit-iwa ay chak
ekaskasaba ay masapor masugyatan nan taku, maid koma manglilifok kan
ha-un as nan chak mangekaskasabaan as nan maepangkep kan Cristo ya
maepangkep as nan natuyana as nan koros.
12 Mu para as nan chiyuycha cha mangal-allilaw kan chakayu ay mu
epapeletcha ay masapor chi sugyat at pay-anyu chicha, uray mu putnancha
nan kuwacha.
13 Iib-a, enayakian chakayu kan Apo Dios ta mawayawayaan kayu. Ngem
achiyu epanfor nan pannakawayawayayu ay mangekaman as laylaychun

§ **4:30** Gen. 21:10 * **5:5** Rom. 5:5; 8:26

nan achoryu, kun kayu at munfifinnachang kiapú as nan munlelennay-achanyu.
14 Tay am-in ay filin as nan Lintig at nunfialincha as us-usa ay filin ay
kanana, “Laylaychum nan pachongmu ay taku ay kaman as nan atum ay
manglaylayad as nan achormu.”†
15 Ngem mu iturturuyyu ay munkekennarat ya mun-iinnischa ay kaman
as nan chiyuycha animar, il-ilaunyu, tay siguraduntu ay munchichinnachael
kayu.

Nan Taku Ay Munpaetorónng As Nan Espiritu Santo

16 Hiyana nan laychok ay kanan: Munpaetorónng kayu as nan Espiritu Santo
ta nan laychuna nan atunyu, fiakun nan mun-ongosán nan achoryu.
17 Tay achi munpachong nan laychun nan Espiritu ya nan laychun nan
achor. Munkennontra chaná ay chuwa ay kamancha munkafusor, isunga
achiyu mafialin ay atun nan laychunyu ay atun.
18 Ngem mu nan Espiritu Santo nan mangetorónng kan chakayu, achi
chakayu cha etorayan as nan Lintig.
19 Naraka ay maematonan nan ukiali ay nurpu as nan mun-ongosán nan
achor nan taku, at nauycha: Nan mangepapasan as assi ay lachok, nan
mangekamanan as nunkaaras, nan mangotettet ay ukiali;
20 nan manaychayawan as didiosen, nan enaanennet ay ekamkaman;
nan mun-iinningoran, nan munsusumaan, nan omaposan, nan fumung-
fungtan ya nan mun-eennekotan, nan achi munkekennaawatanan ya nan
munsisiyanan;
21 nan mun-eennakuman, nan munfutfutangan, nan narafus ay
panaglagragsak ya tapina pay ay kaman as nan nauycha. Kasek fiagfiag-an
chakayu ad wani ay kaman as nan namagfiag-ak kan chakayu ad kasin: Nan
chiyuycha mangekamkaman as nan nauycha at achicha maetapi henan
muntorayan Apo Dios.‡
22 Ngem nan ukialen nan taku ay murpu as nan Espiritu Santo at nauycha:
mananglayad, naragsak, natalna, naanos, manangfiachang, ammay chi atun
as nan pachong ay táku, matalek,
23 napakumbaba ya tuntun-una nan laylaychun nan achorna. Maid lintig
ay mangepawa as mangekamanan as nan nauycha ay ukiali.§
24 Am-in ay nakius-usa kan Cristo Jesus at kamancha enlansa as nan koros
nan sikud ay numnumcha patí nan am-in ay mun-ongosán ya laraychun nan
achorcha.
25 Kiapú ta enettan chitaku as fiarú ay fiyag as nan Espiriton Apo Dios,
masapor munpaetorónng takú as nan Espiritu Santo.
26 Isunga achi takú epangpangas nan achor takú, achi takú us munpepen-
nafungat ya mun-eennapos.

6

Munfifinnachang Takú

1 Iib-a, mu wachay usa kan chakayu ay nasulisukian ay finmasor, chakayu
ay etortorónng nan Espiritu Santo at iyam-ammayu ay manuchu kan hiya ta
unuchuna kasin nan laychun Apo Dios. Ngem pangaasiyu ta achi kayu us
masursulisug.

---

† **5:14** Lev. 19:18b ‡ **5:21** Rom. 2:8; 1 Co. 5:11; 6:9-10; 2 Co. 12:20-21; Tit. 3:3; Jud. 1:7. As nan tapina ay manuskritu at entapicha nan “pomatpatuyan”. § **5:23** Efe. 4:2; Col. 3:12

2 Munfifinnachang kayu mu wachay likiat chi usa kan chakayu. Mu hiyasa
nan atunyu, matongparyu nan lintig Cristo.*
3 Tay mu ngachana nan mangifilang as achorna as wachay kafiaelana
ngem maid payat, kuna cha sugsugnuwun nan achorna.†
4 Masapor waschi un ninumnumna nan chana at-atun ta paneknekana mu
ustu winnu achi. Tay mu ustu, mafialin ay hiyasa nan munlaylaychana, ya
masapor achina epadpachong nan enatna as nan enat nan tapina ay tataku,
5 tay masapor waschi un senakfiatana nan uchuna.‡
6 Nan taku ay maisursuruwan as Kalen Apo Dios at masapor umichat as
kasaporan nan mangisursuru kan hiya.§
7 Achiyu mafialin ay luklukuwun hi Apo Dios, isunga achiyu sugsugnuwun
nan achoryu. Tay mu ngachana nan entanum nan taku, hiya us chi nan
apituna.
8 Nan taku ay mangunud as nan mun-ongosán nan achorna at apetunantu
nan chusa ay maid patingkiana. Ngem nan taku ay mangunud as nan
laylaychun nan Espiritu Santo at apitunantu nan fiyag ay maid patingkiana
ay nurpu as nan Espiritu Santo.
9 Isunga achi takú koma maum-uma ay mangekamkaman as ammay,
tay mu epapasnek takú ay mangiturturuy ay mangekamkaman as ammay,
wacha nan maara takú ay gun-guna mu umchan nan ustu ay timpu.
10 Isunga mu wachay chansa takú, ekaman takú nan ammay as nan am-in
ay tataku, kaskasin as nan iib-a takú ay omaafurot.

Nan Anongos Ay Tukun Ya Pakomostan Pablo

11 Ilaunyu nan kaanad-achan nan surat ay ha-un mismu nan cha
mangisurat!*
12 Nan chiyuycha mangepapelet ay masugyatan kayu at chicha nan
manglayad ay mangepangpangas as maepangkep as nan mamaila. Atuncha
sa ta malisiyancha nan maparpalikiatanancha. Tay ammucha ay mu isu-
rucha nan hana kaesarakanan babaen as nan natuyan Cristo as nan koros,
palikiatuntu nan iib-acha ay Judio chicha.
13 Uray chicha ay nasugyatan at achicha ekamkaman nan am-in ay Lintig
Moises. Kuncha laylaychun ay munpasugyat kayu ta mafialincha ay epangas
ay nunpasugyat kayu kiapú kan chicha.
14 Ngem mu para kan ha-un, maid tukún as ichaychayawku mu achi
yangkiay nan natuyan Apo takú ay Jesu Cristo as nan koros kiapú kan ha-
un. Tay kiapú as nan enatna, nan cha epatpateg nan tataku asna's luta at
maid kotkotokna kan ha-un, ya nan chak epatpateg at maid us kotkotokna
kan chicha.
15 Munpachong nan nasugyatan winnu chaan as nan mangiilan Apo Dios,
tay nan kasaporan at nan mangepafiaruwan as nan panagfiyag babaen as
nan pannakafialin nan Espiritu Santo.
16 Sapay koma ta mawawacha nan talna ya grasya ay nurpu kan Apo Dios
as nan am-in ay mangunud as nan nauy kaifiagfiakiak kan chicha ay tit-iwa
ay tatakon Apo Dios.
17 Munlapu ad wani, masapor maid kan chakayu nan mangot-otyok as
nan chak isursuru, tay nauycha nan filatku ay mangepaila ay tit-iwa ay
fiabfiaarunak kan Apo Jesus.

---

* **6:2** Jn. 13:34; 15:21; Rom. 15:1. Nan lintig Cristo at kanana un munlelennayad takú. † **6:3** Rom. 12:3; 1 Co. 3:18 ‡ **6:5** Nan laychun tona ay kanan at "Waschi un kikiad as nan mismu ay chana atuatun." § **6:6** 1 Co. 9:11; 2 Co. 9:6-12; 1 Tim. 5:17-18 * **6:11** Rom. 16:22; 1 Co. 16:21; Col. 4:18; 2 Tes. 3:17

18 Iib-a, sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo takú ay Jesu Cristo. Amen.

Nan Surat Pablo As Nan Chiyuycha I-Efeso

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy surat Pablo at para as nan chiyuycha omaafurot ay wacha henan siyudad ay Efeso ya henan chiyuycha il-ili ay nangliliwus henan siyudad ay ansa. Insurat Pablo nan nauy as nan timpon nan naifiafiaruchana ad Roma (3:1; 4:1; 6:20). Hi Tikico nan finaorna ay nangiyuy as nan nauy surat (6:21-22) ya uray nan suratna as nan chiyuycha i-Colosas (Col. 4:7-9) ya nan suratna kan Filemon.

As nan hiyasa ay timpu, nan siyudad ay Efeso at ad-acha ya kaamuchan henan probinsiya ay Asia ay senakop nan chiyuycha i-Roma. Hesa nan kawad-an nan templo ay manaychayawancha kan Artemis ay didiosencha ay fiafiai (Ara. 19:27-28, 34-35). As nan inmuyan cha Pablo hesa ay mangekasaba as nan Ammay ay Chamag as nan unig chi chuwa ay tawwun, wachacha nan enmafurot kan Apo Jesus (Ara. 19:1-20; 20:17-38). Angkiay ya nunfialin sa ay siyudad as kaman sentron nan kawad-an chi omaafurot henan probinsiya ay Asia.

As nan nauy ay surat, nan usa ay amud ay insurat Pablo at maepangkep as nan planon Apo Dios ay mangornong as nan am-in ay finayangna ay nakin ap-apu kan Cristo (1:10). Matongpar na as nan mun-us-usaan nan chiyuycha omaafurot babaen as nan nakius-usaancha kan Cristo.

Enlawlawag Pablo nan maepangkep as nan mun-us-usaan nan iglesia. Nan enosarna ay nangelawlawag as nan laychun ay kanan nan iglesia at enpachongna nan chiyuycha omaafurot as nan achor Cristo, ya hi Cristo nan uru ay mangepanguru kan chicha (1:22-23; 4:15-16). Nan usa pay ay enosarna at enpachongna nan iglesia as nan maasawa ay fiafiai, ya hi Cristo nan mangasawa kan hiya (5:25-32). Nan iglesia at maepachong us as nan chiyuycha parten chi afong ay cha kiaufun Apo Dios as nan chupras ay pugnad, ya nan amud ay fiatu ay wacha as nan sulen nan pugnad at hi Cristo (2:20-21).

Kiapú as nan nakius-usaan takú kan Cristo, maid at natkunan nan Judio as nan Gentil ya nan mafiabfiaor as nan amona, tay kun takú at nunfialin as us-usa ay pamilyan Apo Dios. Hiyana nan kiapúna ay insurat Pablo nan maepangkep as nan ustu ay panagfiyag nan hen-asawa (5:22-33), nan ongong-a ya nan chanakchakorcha (6:1-4), ya nan mafiabfiaor ya nan amona (6:5-9).

As nan anongosna, insuratna nan maepangkep as nan armas ay ichat Apo Dios as nan chiyuycha omaafurot ay osaruncha ay mangamis kan Satanas (6:10-20).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Kasasaad Nan Chiyuycha Omaafurot Kan Cristo 1:3-3:21
Nan Panagfiyag Nan Chiyuycha Omaafurot Kan Cristo 4:1-6:9
Nan Armas Nan Chiyuycha Omaafurot Kan Cristo 6:10-20
Nan Anongos Nan Surat 6:21-24

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay usa ay apostol Cristo Jesus, tay hiyana nan enkeddeng Apo Dios.

Nauy nan suratku kan chakayu ay tatakon Apo Dios ad Efeso ay tit-iwa ay
nakius-usa kan Cristo Jesus.
2 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya natalna ay
numnum ay nurpu kan Apo Dios ay Ama takú ya kan Apo Jesu Cristo.

Nan Nakaskaschaaw Ay Planon Apo Dios

3 Chayawun takú hi Apo Dios ay hiya nan Dios ya Aman Apo takú ay Jesu
Cristo. Benendisyonana chitaku ay nakius-usa kan Cristo as nan am-in ay
naespirituwan ay bendisyon ay wacha ad chaya.
4 Tay sakbay mafiayang nan luta, pinipilen Apo Dios chitaku ay munfialin
as tatakuna kiapú as nan nakius-usaan takú kan Cristo ta munfialinuna
chitaku as nasantowan ya maid fiasorna as nan mangiilana.
5 Kiapú as nan layad Apo Dios, sikud ay enkeddengna ay munfialinun
chitaku as an-akna babaen as nan enat Jesu Cristo ay maiyunud as nan
laychuna ya pangkepna.
6 Isunga chaychayawun takú koma hi Apo Dios kiapú as nan
nakaskaschaaw ay grasyana ay chaana inyekot ay inchat kan chitaku ay
nakius-usa as nan laylaychuna ay Anakna.
7 Tay babaen as nan enmayas ay charan nan Anakna ay hi Cristo at
nawayawayaan takú. Nan laychuna ay kanan at napakawan takú as nan
fiasfiasor takú ay maiyunud as nan kenaongor nan grasyan Apo Dios
8 ay chana ichaichat kan chitaku. Inchatna us nan kenasilib ya pan-
nakaawat takú maepangkep as nan enat Cristo.
9 Tay maiyunud as nan laychuna, enpakaammuna kan chitaku nan pla-
nuna ay chaan naepakaammu ad pus-uy ay sikud ay enkeddengna ay
matongpar babaen kan Cristo.
10 Nan nauy planuna at lopasunantu as nan umchanantu nan ustu ay
timpu. As nan hiyachi, mun-us-usaunantu nan am-in ay finayangna ad
chaya ya asna's luta ta hi Cristo yangkiay nan Apocha.
11 Am-in ay ekamkaman Apo Dios at maiyunud as nan planuna ya
pangkepna. Hiyasa us challu as nan nangpiliyana kan chakami ta munfialin
kami as tatakuna kiapú as nan nakius-usaanmi kan Cristo, tay hiyana nan
sikud ay enkeddengna nunlapu as nan laplapuna.
12 Enatna na ta chakami ay enmon-ona ay nawad-an as namnama kan
Cristo at chaychayawunmi koma nan kenangaton Apo Dios.
13 Kaman us kan chakayu at nakius-usa kayu kan Cristo babaen as nan
nanngoranyu as nan tit-iwa ay kalina ay hiyana nan Ammay ay Chamag
maepangkep as nan kaesarakananyu ya babaen as nan enmafurotanyu kan
Cristo. Isunga inchat Apo Dios kan chakayu nan Espiritu Santo ay enkarina
ay hiya nan kaman marka ay mangepaila ay chakayu nan kuwana.
14 Nan naichatan nan Espiritu Santo kan chitaku at hiyana nan
mangepasiguradu ay awatun takú nan am-in ay enkarina as nan tatakuna.
Hiyana us nan mangammuwan takú ay siguradu ay kumpilituwunantu nan
pannakawayawaya takú. Chaychayawun takú koma nan kenangaton Apo
Dios.

Nan Luwaron Pablo

15 Isunga hiyana nan kiapúna ay nunlapu as nan nangammuwak as nan
pammatiyu kan Apo Jesus ya nan layadyu as nan am-in ay iib-ayu ay tatakon
Apo Dios,
16 chaanku inkinkinak ay nunyaman kan Apo Dios kiapú kan chakayu.
Kunak kay munkararag kan Apo Dios, ekararakiak chakayu.

17 Nan chak ekarkararag as nan machaychayaw ay Ama ay hiya nan Dios
Apo takú ay Jesu Cristo at ichatna koma kan chakayu nan kenasilib ya
pannakaawat ay nurpu as nan Espiritu Santo ta kaskasinyu maammuwan
nan maepangkep kan Apo Dios.
18 Ekararagku us ay masilawan koma nan numnumyu ta maammuwanyu
nan chayu namnamaun as nan nangayakiana kan chakayu ya ta maam-
muwanyu us nan kenaongor nan nakaskaschaaw ay bendisyona ay enka-
rina as nan tatakuna.
19 Ekararagku pay ay maammuwanyu nan maid kaepachongana ay kenaa-
mud nan pannakafialina ay cha mawacha kan chitaku ay omaafurot. Nan
nauy ay pannakafialin ay cha mamadfiachang kan chitaku at pachong nan
nakaskaschaaw ay pannakafialina
20 ay enpailana as nan nangtakuwana kan Cristo manipud as nan utúy ya
as nan nangepatokorana kan hiya as apét kannawana ad chaya.
21 Hid-i nan cha muntorayan Cristo ad wani. Nan torayna at natortoray mu
nan am-in ay anap-apu, nan wachay kalibfengana ya nan am-in ay wachay
pannakafialina asna's luta ya ad chaya.* O, nan ngachana at natortoray us
mu nan am-in ay ngachan nan totoray ay maichat ad wani ya as tapen chi
urkiw.†
22 Enpaetoray us Apo Dios hi Cristo as nan am-in ay nafiayang, ya chinu-
tokana hiya as mangepanguru as nan iglesia.‡
23 Nan iglesia nan maepachong as nan achor ya hi Cristo nan maepachong
as nan uruna. Mu maid achor nan uru, achi kumpilitu. Assesa us as nan
iglesia ya hi Cristo, tay nan iglesia nan mangumpilitu kan Cristo, ya hi Cristo
us nan mangumpilitu as nan am-in.§

2

Hi Apo Dios Nan Mangepafiarú As Nan Fiyag Takú

1 Ad kasin at naifilang kayu as natuy as nan mangiilan Apo Dios kiapú as
nan fiasfiasoryu.
2 As nan hiyachi ay timpu at inun-unudyu nan mangotettet ay panagfiyag
nan tataku asna's luta. Enab-afurotyu hi Satanas ay ap-apon nan chiyuycha
anennet as nan kawad-an nan chiyuycha lifuu ay hiya nan cha mangetor-
toray as nan chiyuycha achi omaafurot kan Apo Dios.
3 Nan kenatit-iwana at uray chitaku am-in ad kasin at pachong nan
panagfiyag takú nan panagfiyagcha. Tay enpapas takú nan chiyuycha mun-
ongosán nan achor ya nan numnum takú ay chicha nan nurpu as nan
mangotettet ay katataku takú. Isunga pachong takú nan tapina ay maid
pammaticha ay nakeddengan us ay machusa kiapú as nan fungat Apo Dios
kan chitaku.
4 Ngem hi Apo Dios at sumusug-ang, ya kiapú as nan ongor ay layadna kan
chitaku,
5 entapina chitaku kan Cristo as nan natakuwana manipud as nan utúy
uray kun takú naifilang as natuy kiapú as nan fiasfiasor takú ta mawacha
nan fiarú ay fiyag takú. Kiapú as nan grasyan Apo Dios challu, naesarakan
takú.*
6 Kiapú as nan nakius-usaan takú kan Cristo Jesus, entapen Apo Dios chi-
taku kan Cristo ay nataku as nan natakuwana as nan utúy, ya enpaetorayna
chitaku kan hiya ad chaya.

---

* **1:21** Col. 1:16; 2:18; Heb. 1:5-14; 1 Ped. 3:22 † **1:21** Filp. 2:9-11; Heb. 1:4; 1 Ped. 3:22 ‡ **1:22** Efe. 5:23-24; Col. 1:18 § **1:23** Col. 1:17-18, 24 * **2:5** Ara. 5:11; Rom. 3:24; 5:15; Efe. 2:8-9

7 Enat Apo Dios na ta ad wani ya as tapen chi urkiw at epailana nan maid
kaepachongana ay grasyana babaen as nan layadna kan chitaku kiapú as
nan nakius-usaan takú kan Cristo Jesus.
8 Tay kiapú as nan grasyan Apo Dios at naesarakan kayu babaen as nan
pammatiyu kan Cristo. Fiakun kiapú as nan mangesarakananyu as nan
mismu ay achoryu, ngem kun at inchat Apo Dios.
9 O, fiakun kiapú as nan mismu ay ekamkaman takú ta maid poros atun
takú ay mangepangas as nan kaesarakanan takú.
10 Tay kun pay chitaku, hi Apo Dios nan nangepafiarú as nan fiyag takú
kiapú as nan nakius-usaan takú kan Cristo Jesus ta atun takú koma nan
ammay ay sikud ay ensakianan Apo Dios ay atun takú.

Mun-us-usaun Cristo Nan Am-in Ay Omafurot Kan Hiya

11 Isunga chakayu ay naiyanak ay Gentil, numnumunyu nan kasasaadyu
ad kasin. “Chaan nasugyatan” nan inyawag nan chiyuycha Judio kan
chakayu. Chicha ay Judio nan mangepangpangas ay chicha nan “nasugy-
atan”, tay kanancha un chicha nan tatakon Apo Dios. Nan sugyat at ekaman
nan tataku as nan achor yangkiay.
12 Numnumunyu us ay as nan hana ay timpu at maid poros pannakaam-
muyu maepangkep kan Cristo. Kaili kayu challu ay chaan naetapi as nan
chiyuycha kianak Israel ay pinilen Apo Dios as tatakuna.† Chaan kayu us
naetapi as nan chiyuycha inturag Apo Dios as nan tatakuna ay naifisaran nan
karina kan chicha.‡ Natataku kayu henan nauy ay lufong ay maid kayman
namnamayu§ ya maid poros am-ammuyu maepangkep kan Apo Dios.
13 Ngem ad wani, kiapú as nan nakius-usaanyu kan Cristo Jesus, chakayu
ay achawwi nan pannakaammuna maepangkep kan Apo Dios ad kasin at
enesnopna chakayu kan hiya babaen as nan enmayas ay charan Cristo as
nan natuyana.
14 Tay hi Cristo ay mismu nan nangepakappia kan chitaku ay Judio as nan
Gentil. Hiya nan nangepaus-usa as numnum takú ya nangaan as nan kiapón
nan masisiyanan takú ay nurpuwan nan mun-iinningoran takú.*
15 Babaen as nan natuyana as nan koros, kenaana nan toray nan Lintig
Moises ay kawad-an nan am-in ay filin ay masapor tongparun takú ay Judio.
Enatna na ta nan chuwa ay chicha nan chiyuycha Judio ya nan chiyuycha
Gentil at kamana fiayangun chicha as usa yangkiay ay fiarú ay taku babaen
as nan nakius-usaancha kan Cristo. Mu assena, hiya nan nangepakappia kan
chatona ay chuwa.
16 O, babaen as nan natuyana as nan koros, nan hanacha chuwa ay
finayangna as usa yangkiay ay achor at enpakappiana kan Apo Dios. Hiyana
nan enat Cristo ay nangaan as nan mun-iinningoran takú.
17 Enmali hi Cristo asna's luta, ya enkasabana kan chakayu ay Gentil ay
naifilang as achawwi kan Apo Dios ya kan chakami ay naifilang as asnop kan
hiya nan maepangkep as nan makekappiaan takú kan Apo Dios.
18 Tay babaen kan Cristo, nan chuwa ay chicha nan chiyuycha Judio ya
nan chiyuycha Gentil at mafialincha ay maesnop kan Apo Dios ay Ama takú
babaen as nan fiachang nan us-usa ay Espirituna ay wacha kan chitaku.
19 Isunga chakayu ay Gentil at fiakun kayu at kaili winnu kaili ay achi am-
ammu, ngem munkakailiyan kayu as nan tatakon Apo Dios ya naifilang kayu
as membron nan pamilyana.

---

† **2:12** Exo. 12:48 ‡ **2:12** Jer. 24:7; 30:22; 2 Co. 6:16-18; Pal. 21:3 § **2:12** Rom. 5:3-5; Efe. 1:18; 1 Tes. 4:13 * **2:14** Gen. 17:12-14

20 Maepachong kayu as nan maiyamma as afong ay cha kiaufun Apo Dios
as nan kunug ay pugnad. Nan apostoles ya nan chiyuycha pomapadtu at
chicha nan maepachong as nan pugnad, ya hi Cristo Jesus nan kaamuchan
ay fiatu as nan pugnad ay mangepapaknug as nan intiru ay afong.†
21 O, kiapú kan Cristo, naepapaot ay ustu nan am-in ay parten nan afong,
ya hi Cristo nan mangepaad-acha as nan afong ta munfialin as nasantowan
ay templo ay para kan hiya.
22 Assesa us kan chakayu ay Gentil kiapú as nan nakius-usaanyu kan hiya.
Ad wani, cha kayu maketapi as nan tapina ay omaafurot ta munfialin kayu
as magyanan nan Espiriton Apo Dios.

3

Nan Enpadnon Apo Dios Kan Pablo Para As Nan Chiyuycha Gentil

1 Hiyana nan kiapúna ay ha-un ay Pablo ay naifiafiarud kiapú as nan chak
munserserfiyan kan Cristo Jesus para as nan omammayanyu ay Gentil at
ituruyku ay munkarkararag kan Apo Dios.
2 Siguradu ngarud ay chinngoryu ay entalek Apo Dios na ay chunu kan
ha-un ay mangepakaammu as nan grasyana kan chakayu para as nan
omammayanyu.
3 Enpakaammon Apo Dios kan ha-un nan planuna ay chaan
naepakaammu ad pus-uy, ya hiyasa challu nan ap-aptek ay insuratku as
nan nauy suratku.
4 As nan mangfiasaanyu ay ustu as na, mafialinyu ay maammuwantu nan
pannakaawatku as nan chaan naepakaammu ay planuna ay maepangkep
kan Cristo.
5 Ad pus-uy, chaan naepakaammu na ay planuna as nan tataku. Ngem
ad wani, enpakaammon nan Espiriton Apo Dios as nan apostoles ya as nan
chiyuycha pomapadtu ay pinilina.
6 Hiyana nan enpakaammuna ad wani: Chakayu ay Gentil, kiapú as nan
enmafurotanyu as nan Ammay ay Chamag, maketawid kayu ay Gentil kan
chakami ay Judio as nan chiyuycha bendisyon Apo Dios. O, chakayu at
naifilang kayu ay makemembro kan chakami as nan us-usa ay achor, ya
makikudwa kayu as nan enkaren Apo Dios ay ichatna as nan am-in ay
nakius-usa kan Cristo Jesus.
7 Kun pay ha-un, inchat Apo Dios kan ha-un nan grasyana babaen as nan
pannakafialina. O, babaen as nan pannakafialina, nunfialinunak kan hiya as
usa ay munserserfi ay wachay kalibfengana ay mangekasaba as nan Ammay
ay Chamag ay hiyana nan grasyana kan ha-un.
8 Uray kun ha-un nan kaapuchan as nan am-in ay tatakon Apo Dios, ha-un
challu nan nangichatan Apo Dios as nan grasyana ta ekasabak kan chakayu
ay Gentil nan maepangkep as nan chiyuycha achi markud ay bendisyon ay
mawawacha kan Cristo.
9 O, inchatna nan grasyana ta epakaawatku as nan am-in ay tataku
nan atun nan planuna ay matongpar ay chaan naepakpakaammu. Tay
hi Apo Dios ay namayang as nan am-in ay wacha at nafiayag ay chaana
enpakaammu nan nauy ay planuna inkiana ad wani.
10 Enatna na ta ad wani babaen as nan iglesia, nan chiyuycha anap-apon
nan angheles ya nan chiyuycha wachay pannakafialina ay wacha ad chaya
at maammuwancha nan kenasilibna as nan am-in ay tukutukún ay kaepail-
ana.

† **2:20** Sal. 118:22; Isa. 28:16; 1 Ped. 2:6-7

11 Nan nauy ay enat Apo Dios at naiyunud as nan sikud ay penangkepna ay
atun as nan laplapuna ay tenongparna babaen kan Cristo Jesus ay Apo takú.
12 Kiapú as nan nakius-usaan takú kan Cristo ya babaen as nan pammati
takú kan hiya at mafialin takú ay tumurud ay maesnop kan Apo Dios as nan
munkararakian takú kan hiya, tay chungruna chitaku.
13 Isunga munpakaasiyak kan chakayu ay achi kayu koma machischis-
maya kiapú ta chaak mun-iliwliwas para as nan omammayanyu challu.

Nan Nangiluwaruwan Pablo As Nan Chiyuycha I-Efeso

14 Hiyana nan kiapúna ay munpalintumangak ay munkararag kan Apo
Dios ay Ama takú ad chaya,
15 tay hiya nan Aman nan am-in ay pamilya asna's luta ya ad chaya.
16 Ekarkararagku kan hiya ay maiyunud as nan kenaongor nan
nakaskaschaaw ay bendisyona at papigsaun koma nan Espirituna nan
numnumyu
17 ta iturturuy koma Cristo ay mawawacha kan chakayu babaen as nan
pammatiyu kan hiya. Ekarkararagku us ay lomamot pay koma nan layadyu
kan Apo Dios ya as nan iib-ayu
18 ta maketapi kayu as nan am-in ay tatakon Apo Dios ay makaawat koma
ay ustu as nan achi markud ay layad Cristo kan chitaku.
19 O, ekararagku ay kaskasinyu lak-amun koma nan nauy layadna uray
achiyu maammuwan ay ustu. Mu assesa, sumubra kan chakayu nan kena-
dios Apo Dios.
20 Maichaychayaw koma hi Apo Dios ay mannakafialin as nan am-in.
Hiya nan makafiael ay mangekaman as chamchamuna as solet mu nan
uray ngachana ay chawatun winnu numnumun takú ay maiyunud as nan
pannakafialin nan Espirituna ay nawacha kan chitaku.
21 O, maichayaw koma hi Apo Dios babaen as nan iglesia, ya babaen kan
Cristo Jesus as nan am-in ay kianak, ya as in-inkiana ay maid patingkiana.
Amen.

4

Nan Mun-us-usaan Nan Numnum Nan Omaafurot
(1 Co. 12:1-31)

1 Isunga ha-un ay usa ay naifiafiarud kiapú as nan chak munserserfiyan
kan Apo Jesus at munpakaasiyak kan chakayu ay mataku kayu ay maiyunud
as nan nangayakian Apo Dios kan chakayu.
2 Uray ngachana ay uras at epailayu koma ay napakumbaba kayu ya
naanos kayu. Mun-eennanos kayu koma ay mangepaila ay munlelennayad
kayu.
3 Epapatiyu nan kafiaelanyu ay mangiturturuy as nan mun-us-usaanyu ay
inchat nan Espiritu Santo babaen as nan munkekennappiaanyu.*
4 Chakayu ay nakius-usa kan Cristo at maepachong kayu as nan us-usa ay
achor. Us-usa nan Espiriton Apo Dios ay wacha kan chitaku. Assesa us ay
us-usa nan namnama takú ay nangayakian Apo Dios kan chakayu.
5 Us-usa nan Apo takú. Us-usa nan pammati takú, ya us-usa us nan
nafunyakianan takú.
6 Us-usa hi Apo Dios ay Aman nan am-in ay tataku. Hiya nan Apo ay
mangetortoray as nan am-in. Epatongparna nan laychuna as nan am-in ay
tataku, ya hiya nan mawawacha as nan am-in.

* **4:3** Filp. 4:7; Col. 3:15; 2 Tes. 3:16; 2 Tim. 2:22

7 Ngem as nan tunggal usa kan chitaku at inchat Cristo nan kafiaelan ay
maiyunud as nan enkeddengna.
8 Isunga wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan
Cristo ay kanana,
"Enamisna nan kafusorna, ya as nan ngenmatuwana ay nunfiangad ad
chaya, entakina nan ongor ay naifiafiarud, ya wacha nan inchatna as
nan tatakuna."†
9 Ngachana ngarud nan laychun ay kanan nan "ngenmatuwana ay nunfian-
gad ad chaya"? Nan laychun tona ay kanan at sakbay ngenmatu, kenomsop
ay nurpu ad chaya inkiana as nan karorosongan ay kawad-an asna's luta.‡
10 Nan chiyuy kenomsop ay nurpu ad chaya at hiya challu nan ngenmatu
kasin hid-i ta hiya nan mangumpilitu as nan am-in henan uray ngachana ay
lukiar.
11 O, hiya challu nan nangichat as tukutukún ay kafiaelan as nan am-in ay
tatakuna. Chinutokana nan tapen nan tataku ay munfialin as apostoles, as
pomapadtu, ya chinutokana nan tapina as mangekaskasaba as nan Ammay
ay Chamag. Nan tapen nan tataku at pinilina chicha as papastor ay mangay-
aywan as nan omaafurot, ya nan tapina at inchatna nan kafiaelan ay
mangisursuru kan chicha.
12 Enatna na ta esakianana nan am-in ay tatakon Apo Dios ta munserserficha
kan hiya ya as nan iib-acha. Hiyana nan enkamana ta pumigsa nan chiyuy-
cha omaafurot ay chicha nan naifilang as achor Cristo
13 inkiana mun-us-usa takuntu am-in as nan panagtalek takú ya as nan pan-
nakaammu takú as nan Anak Apo Dios. O, hiyana nan maekaman inkiana
maonngan takú as nan pammati takú kan hiya ya inkiana maepachong takú
ay ustu kan Cristo ay maid poros munkurangana.
14 Mu hiyasa, fiakun takú at kaman ongong-a ay naraka ay mafiarfialiwan chi
numnumcha maepangkep as pammati, winnu kaman as nan fiangka ay iyin-
inchayon chi challuyon ya iturturchun chi angin ay hiyasa nan achi tit-iwa ay
sursuru. O, mu hiyasa, achi takú at maaw-awis as nan chiyuycha omallilaw
ay sursurucha.
15 Ngem kun takú at koma mataku ay maiyunud as nan tit-iwa ay sursuru ay
mangepaila as nan layad takú as nan iib-a takú. Mu hiyasa, as nan am-in ay
fianag, maonngan takú ay munfialin as kaman kan Cristo ay hiya nan kaman
uru takú.
16 Kiapú ta hiya nan kaman uru takú ya chitaku nan achorna, hiya nan
mangetoray ya manosoop ay ustuustu as nan am-in ay parten nan achorna.
Isunga mu waschi un tongparuna nan libfengna, pumigpigsa ya omad-acha
nan intiru ay achor babaen as nan munlelennayachan takú.

Nan Mafiarfialiwanan Nan Panagfiyag Takú

17 Isunga nauy nan laychun nan Apo ay ifilinku ya epeletku kan chakayu:
Achiyu iturturuy ay mangunud as nan panagfiyag nan chiyuycha achi
omaafurot ay nan panagnumnumnumcha at maid kotkotokna.
18 O, kaman challu kenokorafuwan chi mangotettet nan pannakaawatcha,
ya insiyanchay achorcha kan Apo Dios, tay achicha laychun ay mangammu
kan hiya kiapú ta nasokelcha challu as solet.§
19 Nunsidlay inmingsacha ay mangekamkaman as kafiafiain, ya nuntab-
nawcha at as nan am-in ay karasen chi kaiisiw ya kenarachok ay chacha at-
atun ay achicha ikinkinak.
20 Ngem chakayu at fiakun assesa nan sinuruyu maepangkep kan Cristo,

† **4:8** Sal. 68:18 ‡ **4:9** Ara. 2:31; 1 Ped. 3:19 § **4:18** Rom. 1:18-32

21 tay chinngoryu met nan maepangkep kan hiya. As nan nakius-usaanyu
kan hiya, naisursuruwan kayu ay maiyunud as nan kenatit-iwa maepangkep
kan Jesus.
22 O, naisursuruwan kayu ay mangaan ay mamingpingsan as nan sikud
ay katatakuyu ay mangetortorón̈g as nan panagfiyagyu ad kasin. Tay nan
sikud ay katatakuyu at cha machachael babaen as nan chiyuycha omallilaw
ay mun-ongosán nan achoryu.
23 Masapor eparufusyu ay hi Apo Dios nan mangepafiarú as nan num-
numyu ya katatakuyu.*
24 Esokatyu ngarud ay mamingpingsan nan fiarú ay katatakuyu ay nafi-
ayang ay maepachong ay ustu as nan kenadios Apo Dios. Mu assena,
maepailantu ay tit-iwa ay nalintig ya nasantowan nan panagfiyagyu.
25 Isunga achi kayu munkutkutum, ngem kun at waschi un ifiakiana nan
tit-iwa as nan iib-ana, tay nakius-usa takú am-in as nan achor Cristo.
26 Mu fumungat kayu, achiyu eparufus sa ay fungat ay manglumu as
fumasoranyu. Achiyu us iturturuy ay fumungat inkiana mauynu nan urkiw†
27 ta maid chansan Satanas ay manulisug kan chakayu.
28 Nan mangaakiw at masapor ikinakna at ay mangakiw. Ngem kun at
komakud hiya ay munchunu ta wachay pagfiyagna ya wachay ifiachangna
as nan pugli.
29 Achi kayu munkarkali as omepasaket, ngem nan ifialekasyu yangkiay
at nan ammay ay mangepapigsa as numnum nan chiyuycha chumngor ay
maiyunud as nan kasaporancha ta mafiadngancha.
30 Achiyu koma panguyusun nan nasantowan ay Espiriton Apo Dios, tay
hiya nan inchat Apo Dios kan chakayu ay kaman marka ay mangepaila ay
chakayu nan kuwana. Hiya us nan mangepasiguradu ay tongparuntu Apo
Dios nan enkarina ay wachantu nan urkiw ay tit-iwa ay mangwayawayaana
kan chakayu.
31 Isunga ikinakyu am-in chaná: nan saket chi numnum, nan umingoran,
nan fumungtan, nan munsesennongfiatan, nan omekak-aliyan, ya nan am-
in ay mangotettet ay pangkep.‡
32 Kun kayu at mun-eennanos ya munsisinnug-ang. Munpepennakawan
kayu ay kaman as nan namakawanan Apo Dios kan chakayu babaen kan
Cristo.§

5

Nan Taku Ay Nasilawan Chi Numnumna

1 Kiapú ta infilang Apo Dios chakayu as an-akna ay laylaychuna, hiya koma
nan turachunyu.
2 Mataku kayu koma ay mananglayad ay kaman as nan nanglaylaychanan
Cristo kan chitaku babaen as nan nangichatana as achorna ay matuy para
kan chitaku. Nan natuyana at kaman as nan munfiangu ay chaton kan Apo
Dios ay mangepalaylayad kan hiya.
3 Ngem masapor maid poros maanapan kan chakayu as mangepapas as
assi ay lachok, winnu uray ngachana ay kaiisiw ay kenarachok, winnu taku
ay naakum. Tay nan nauycha manangotettet at achicha maifiakiay as nan
tatakon Apo Dios.*

---

* **4:23** Rom. 12:2 † **4:26** Sal. 4:4 ‡ **4:31** Col. 3:8 § **4:32** Col. 3:12-13 * **5:3** Col. 3:5

4 Achi us maifiakiay kan chakayu ay munkarkaliyanyu as assi, maid
kotkotokna winnu naruket ay ot-otyok, ngem kun kayu at munyaman koma
kan Apo Dios.
5 Tay ammuyu met ay maid as nan chiyuycha mangepappapas as assi ay
lachok winnu mangekamkaman as kumpurmi ay ilan chi assi nan maetapi
henan muntorayan Cristo ya hi Apo Dios. Kaman us as nan taku ay naakum,
tay nan kenaakum nan diosna.
6 Achi kayu maar-allilaw as nan uray ngachana ay munkarkali as maid
kotkotokna. Tay kiapú as assesesa ay infiagfiakiak at omalintu nan
manusaan Apo Dios as nan achi omafurot kan hiya kiapú as fungatna.
7 Isunga achi kayu makekadkadwa as nan assesesa ay tataku.
8 Tay ad kasin at kaman ngongot nan panagnumnumnumyu. Ngem ad
wani, nasilawan kayu at ay ustuustu kiapú as nan nakius-usaanyu kan Cristo
Jesus. Isunga unuchunyu nan panagfiyag ay maifiakiay as nan tataku ay
mawawacha as nan silaw.
9 Tay nan nasilawan ay panagnumnumnum at fumkias as am-in ay ilan chi
kenaammay, kenalintig ya kenatit-iwa.
10 Epapasnekyu ay mangachar as nan mangepalaylayad kan Apo Dios ta
hiyasa nan atunyu.†
11 Achi kayu poros maetaptapi as nan maid kotkotokna ay ekamkaman
nan tataku ay kaman ngongot chi panagnumnumnumcha, ngem kunyu at
epakaammu kan chicha ay mangotettet nan chacha at-atun.
12 Tay kafiafiain tit-iwa uray kun yangkiay nan mangifiagfiag-an as nan
maetabtafun ay cha at-atun.
13 Ngem kun pay masilawan nan am-in at maila nan tit-iwa ay ilacha.
14 Tay nan am-in ay masilawan at munfialin as kaman munpaway. Hiyana
nan kiapúna ay kanan nan kanta,
“Fumangunka, he-a ay suyyop.
Matakuka, he-a ay natuy,
at silawan Cristo nan numnummu!”‡
15 Il-ilaunyu ngarud nan panagfiyagyu. Achiyu turturachun nan chiyuy-
cha maid silibcha, ngem kunyu at turachun nan mamasilib.
16 Osarunyu koma nan tunggal chansayu ay mangekaman as ammay, tay
ongorcha nan cha mangekamkaman as mangotettet ad wani ay timpu.
17 Isunga achiyu ekamkaman chi maid kotkotokna, ngem kunyu at epapas-
nek ay mangammu as nan laychun nan Apo ay atunyu.
18 Achi kayu munfutfutang, tay hiyasa nan manglumu as machachaelanyu,
ngem kunyu at eparufus nan Espiritu Santo ay mangetoray kan chakayu.
19 As nan maam-amonganyu, munpepennapigsa kayu babaen as nan
chiyuycha kali ay naisurat as nan salmo ya tapina pay ay kankanta ay
pangchaychayaw as nan Apo. Munkekennanta kayu ay mangichaychayaw
kan Apo Dios as nan am-in ay pusuyu.§
20 As nan am-in ay om-ommat kan chakayu, kanayon kayu ay munyaman
kan Dios Ama kiapú as nan nakius-usaanyu kan Apo takú ay Jesu Cristo.
21 Nan usa us at munpaetoray kayu as nan tunggal usa kiapú ta epailayu
nan rispituyu kan Cristo.

Nan Filin As Nan Hen-asawa
(Col. 3:18-19; 1 Ped. 3:1-7)

22 Chakayu ay fianafiai ay naasaw-an, waschi un munpaetoray as nan
asawana, tay hiyana nan laychun nan Apo.

† **5:10** Rom. 12:2 ‡ **5:14** Isa. 26:19; Isa. 51:17; Rom. 13:11 § **5:19** Col. 3:16

23 Tay nan laraki nan mangepanguru as nan asawana ay kaman kan Cristo
ay hiya nan mangepanguru as nan iglesia ay pannakaachorna. Hi Cristo
mismu nan mangesarakan as nan iglesia.*
24 Kaman as nan atun nan iglesia ay munpaetoray kan Cristo, chakayu ay
fianafiai ay naasaw-an at waschi un munpaetoray koma as nan asawana.
25 Chakayu ay lanaraki ay naasaw-an at waschi un masapor laylaychuna
nan asawana ay kaman as nan pananglaylayad Cristo as nan iglesia ya as
nan nangichatana as achorna ay matuy para kan hiya.
26 Enatna na ta pasantowuna chicha ay tatakon Apo Dios babaen as nan
nangorasana kan chicha as nan nafunyakianancha as chanum ya as kalen
Apo Dios.
27 Nan kiapón nan nangekamanan Cristo as na at ta esakianana nan iglesia
ay munfialin as kuwana ay nasantowan ya maid poros fiasfiasorna as nan
omaliyana. O, esakianana nan iglesia ay maepachong as nan maichuyas ay
fiafiai ta mailantu nan kenapentasna ay maid poros mansana winnu korotna
winnu uray ngachana ay munkurangana.†
28 Assesa us kan chakayu ay lanaraki ay naasaw-an. Waschi un lay-
laychuna koma nan asawana ay kaman as nan pananglaylayadna as nan
achorna. Tay nan laraki ay manglaylayad as asawana at nan achorna challu
nan laylaychuna.
29 Manuwat, tay maid taku as mang-ingor as achorna, ngem kuna at
pakanun ya aywanan ay kaman as nan panang-aywan Cristo as nan iglesia,
30 tay chitaku nan membron nan achorna.
31 Wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Hiyana nan
kiapúna ay nan laraki at taynana cha amana kan enana, at maetepontu as
nan asawana. Mu assena, munfialincha as us-usa.”‡
32 Wacha nan amud ay laychun ay kanan nan nauy chaan naepak-
pakaammu. Nan maawatak ay maepachongana at kan Cristo ya as nan
iglesia.
33 Ngem nauy nan para as nan nunkaasaw-an: Tunggal laraki ay naasaw-
an at masapor laylaychuna nan asawana ay kaman as nan pananglay-
layadna as nan achorna. Kun pay as nan fianafiai ay naasaw-an, tunggal usa
at rispituwuna koma nan asawana.

6

Nan Filin As Nan An-ak Ya Chanakchakor
(Prov. 6:20; Col. 3:20-21)

1 Chakayu ay an-ak, manangtongpar kayu as nan chanakchakoryu, tay
hiyasa nan ustu ay atunyu ay laychun Apo Dios.
2 Tay nan omona ay filin Apo Dios ay wachay karina at kanana,
“Chayawum cha amam kan enam
3 ta omam-ammay ya oman-anchu nan fiyagmu asna's luta.”*
4 Chakayu ay chanakchakor, achiyu pafungfungtun nan an-akyu. Ngem
kunyu at paurukún chicha ay maiyunud as nan disiplina ya sursuru ay
maifiakiay as nan nakius-usaanyu kan Cristo.

Nan Filin As Nan Chiyuycha Mafiabfiaor Ya Amocha
(Col. 3:22–4:1; Tit. 2:9-10; 1 Ped. 2:18-20)

---

* **5:23** Efe. 1:22; Col. 1:18 † **5:27** Pal. 19:7-8; 21:2, 9 ‡ **5:31** Gen. 2:24; Mat. 19:5 * **6:3** Exo. 20:12; Deut. 5:16

5 Chakayu ay mafiabfiaor, manangtongpar kayu as nan chiyuycha amoyu
asna's luta. Rispituwunyu tit-iwa chicha ay achi kayu aginseserfi kan chicha
ay kaman hi Cristo nan chayu munserserfiyan.
6 Fiakun yangkiay as nan mangiil-an nan chiyuycha amoyu nan mang-
tongparanyu kan chicha ta aprobarancha chakayu. Ngem kun kayu at
komakukakud ay mangekaman as nan enkeddeng Apo Dios, tay chakayu at
munserserfi kayu kan Cristo.
7 Lagragsakunyu ay munchunu ay kaman challu hi Apo Jesus nan chayu
munserfiyan, fiakun as nan tataku.
8 Tay ammuyu ay gun-gunaantu nan Apo nan tunggal usa kiapú as nan
ammay ay ekaman nan uray mafiabfiaor winnu fiakun.
9 Chakayu ay amocha, ammay us nan atunyu as nan fiabfiaarunyu. Iki-
nakyu ay mangiyug-ugyat as chusa kan chicha, tay ammuyu ay nan Apocha
at hiya us nan Apoyu ay wacha ad chaya, ya mapapchong kayu as nan
mangiilana.†

Nan Armas Ay Ichat Apo Dios

10 Ad wani, nauy nan anongos ay tukunku kan chakayu. Pumigsa kayu
koma babaen as nan nakius-usaanyu kan Apo Jesus ya babaen as nan
napigsa ay pannakafialina.
11 Osarunyu nan am-in ay armas Apo Dios ta makatakchug kayu ay
mangamis as nan mangotettet ay kenasikap Satanas.
12 Tay fiakun as nan tataku nan makepapatuyan takú mu achi as nan am-
in ay mangotettet ay achi maila ay wacha as nan kawad-an nan chiyuycha
lifuu. O, nan am-in ay ap-apu, nan wachay kalibfengana, nan wachay
pannakafialina ya nan chiyuycha anennet at chicha nan cha mangetortoray
as nan tataku ay kaman ngongot chi panagnumnumnumcha.‡
13 Isunga osarunyu nan am-in ay armas Apo Dios. Mu assena, uray
ngachanantu ay uras ay ommatantuy mangotettet at nakasakiana kayu
ay tomakchug ay mangamis as nan kafusoryu. Kun kayu pay marpas,
mangatakchug kayu pay laing ay mangamis as nan mangotettet.
14 Isunga munsasakiana kayu ay wacha nan nauycha armasyu: Nan pan-
nakasinturunyu at nan mangifiag-anyu as nan kenatit-iwa. Nan esarakyu as
tagrangyu at nan nalintig ay panagfiyagyu.§
15 Nan pannakasapatosyu at nan munsasakianaanyu ay mangekasaba as
nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan natalna ay numnum ay ichat
Apo Dios.*
16 Etatapiyu ay mamangchun as nan pannakakarasayyu ay hiyasa nan
pammatiyu kan Cristo. Babaen as nan nauy, kafiaelanyu ay mangpatuy as
nan am-in ay cha omap-apuy ay epanan nan Mangotettet ay hi Satanas.
17 Araunyu nan pannakahelmetyu ay hiyasa nan kaesarakananyu,† ya nan
pannakaespadayu ay hiyasa nan kalen Apo Dios ay ichat nan Espiritu Santo.‡
18 As nan mangos-osaranyu kan chatona am-in, munkararag kayu ay
chumawat as fiachang Apo Dios. Uray ngachana ay atunyu, munkararag
kayu babaen as nan mangepanguruwan nan Espiritu Santo kan chakayu.
As nan munkararakianyu, etatalengaanyu ya epapasnekyu ay munkararag
para as nan am-in ay tatakon Apo Dios.§

---

† **6:9** Ara. 10:34; Rom. 2:11 ‡ **6:12** Rom. 8:38; Efe. 1:21 § **6:14** Exo. 12:11; Isa. 11:5; Jer. 13:1-11
* **6:15** Isa. 52:7 † **6:17** 1 Tes. 5:8 ‡ **6:17** Heb. 4:12 § **6:18** Rom. 12:12; Filp. 4:6; Col. 4:2; 1 Tim. 2:1

19 Ekarkararakianak us ta as nan kawad-an chi chansak ay munkali, ichat
Apo Dios koma kan ha-un nan ustu ay kali ya turudku ay mangepakaammu
as nan Ammay ay Chamag ay chaan naepakaammu ad pus-uy.
20 Tay kiapú as nan nauy ay chamag, finaorak kan Apo Jesus as pan-
nakaachorna, ya hiyana nan kiapúna ay naifiafiaruchak ad wani. Isunga
ekarkararakianak kan chakayu ta tumuruchak ay mun-ekasaba, tay hiyasa
challu koma nan ustu ay atok.

Nan Anongos Nan Surat

21 Ad wani ta maammuwanyu nan am-in ay cha om-ommat kan ha-un,
ifiaorku hi Tikico kan chakayu. Hiya nan usa ay laylaychok ay ifia takú, ya
matalek hiya ay munserserfi as nan Apo.*
22 O, hiyana nan kiapúna ay ifiaorku hiya kan chakayu ta epachamagna
nan cha om-ommat kan chakami hena ya ta papigsauna nan numnumyu.
23 Sapay koma ta mawawacha as nan iib-a nan natalna ay numnum ay
nurpu kan Apo Dios ay Ama takú ya kan Apo Jesu Cristo. Mawawacha koma
us kan chicha nan layad kiapú as pammaticha.
24 Sapay koma ta mawawacha nan grasyan Apo Dios as nan am-in ay achi
mamammaid chi layadcha kan Apo takú ay Jesu Cristo.

* **6:21** Ara. 20:4; 2 Tim. 4:12

Nan Surat Pablo As Nan Chiyuycha
I-Filipos
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy surat Pablo at para as nan chiyuycha omaafurot ay wacha henan ili ay Filipos. Nan ili ay Filipos at wacha henan probinsiya ay Macedonia ay senakop nan chiyuycha Romano. Insurat Pablo nan nauy as nan naifiafiaruchana ad Roma (Ara. 28:16-31, Filp. 1:7,13). Uray mu hiyasa, ongor chi lagsakna ya talekna kiapú as nan pammatina kan Cristo. Maila chasa as nan nauy ay surat.

Nan nauycha i-Filipos nan omona ay nunfialin as omaafurot kan Cristo henan intiru ay Macedonia kiapú as nan nun-ekaskasabaan Pablo kan chicha as nan enmona ay enay-ayana henan hana ay probinsiya (Ara. 16:6-40). Chicha us nan enmon-ona ay nangepaw-et as fiachangcha kan hiya as nan nunliglikiatana ad Tesalonica (4:10-16; 2 Co. 11:9). Enpaw-etcha nan siping kan Epafrodito ay pannakaachorcha (2:30; 4:18). Isunga malaylaychan as solet hi Pablo kan chicha.

As nan kawad-an Epafrodito ad Roma ay kawad-an Pablo, nunsaket hiya, at kiayud matuy (2:25-30). Ngem as nan enmammayana, enpaw-et Pablo kan hiya nan nauy suratna as nan chiyuycha i-Filipos.

Nan kiapúna ay nunsurat hi Pablo at ta munyaman kan chicha as nan siping ay enpaw-etcha (4:10). Nan usa pay at laychuna ay ifilin ay achicha un-unuchun nan achi ustu ay sursuron nan tapina maepangkep as nan kaesarakanancha (3:2). Enpanumnumna kan chicha ay naesarakancha kiapú yangkiay as nan sug-ang Apo Dios kan chicha ya kiapú as nan enma-furotancha kan Jesus (3:3). Isunga maid kotkotok nan mangun-unuchancha as nan Lintig Moises ay kaman as nan panagsugyat. Kuncha at unuchun nan en-enat Cristo Jesus ay nunpakumbaba ay nangtongpar as nan am-in ay laychun Apo Dios ay atuna (2:5-11). Mu atuncha sa, naragsakcha ya natalnay numnumcha (4:7).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Luwaron Pablo Para As Nan Chiyuycha I-Filipos 1:3-11
Nan Kasasaad Pablo Ya Nan Namnamauna 1:12-30
Nan Panagfiyag Nan Chiyuycha Omaafurot Kan Cristo 2:1-18
Nan Maepangkep Kan Cha Timoteo Kan Epafrodito 2:19-30
Nan Chiyuycha Tukun Pablo 3:1-4:9
Nan Nunyamanan Pablo As Nan Chiyuycha I-Filipos 4:10-20
Nan Anongos Nan Surat 4:21-23

Nan Laplapon Nan Surat

1 Chakami cha Pablo kan Timoteo ay munserserfi kan Cristo Jesus.

Nauy nan suratmi kan chakayu am-in ay tatakon Apo Dios ad Filipos ay nakius-usa kan Cristo Jesus ya as nan chiyuycha mangepangpanguru ya fumadfiachang as nan iglesia.

2 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya nan natalna ay numnum ay nurpu kan Apo Dios ay Ama takú ya kan Apo Jesu Cristo.

Nan Luwaron Pablo Para As Nan Chiyuycha I-Filipos
(Rom. 1:8-15; 1 Co. 1:4-9; Efe. 1:15-23; Col. 1:3-14)

3 Kunku kay numnumun chakayu, munyamanak kan Apo Dios ay munserserfiyak.
4 Kunku kay ekarkararakian chakayu am-in, naragsakak
5 kiapú as nan nangfiadfiadnganyu kan ha-un as nan naekaskasabaan nan
Ammay ay Chamag nunlapu as nan enmon-ona ay urkiw ay enmafurotanyu
inkiana ad wani.*
6 Siguraduwak ay hi Apo Dios ay nangelapu as nan ammay ay chana
at-atun as nan fiyagyu at iturturuyna inkiana lopasuna as nan urkiw ay
munfiangchan Cristo Jesus.
7 Ustu nan ammay ay leknak maepangkep kan chakayu am-in kiapú as
nan layadku kan chakayu. Tay uray as nan naifiafiaruchak ya as nan chak
mangepaneknekan as nan kenatit-iwan nan Ammay ay Chamag, chakayu
am-in at naetapi kayu kan ha-un as nan grasyan Apo Dios.
8 Hi Apo Dios nan mangepaneknek ay mailiwak as solet kan chakayu. Tay
nan layadku kan chakayu at kaman as nan layad Cristo Jesus kan chakayu.
9 Nauy ngarud nan kararagku para kan chakayu: Kaskasin omongor koma
nan layadyu as nan pachongyu ay taku. Assesa us ay omong-ongor komay
ammuyu maepangkep kan Apo Dios ya kafiaelanyu ay mangematon as nan
tit-iwa ya ustu.
10 Mu hiyasa, mafialinyu ay piliyun nan kaammayan ta nacharos ya
maidtu maepabpafiasor kan chakayu as nan urkiw ay munfiangchan Cristo.
11 O, ekararakiak chakayu ta as nan am-in ay panagfiyagyu at nalintig kayu
babaen yangkiay as nan fiachang nan pannakafialin Jesu Cristo. Tay mu
hiyasa, chayawun nan tataku hi Apo Dios ya figfikuncha nan kenangatuna.

Nan Naifiaruchan Pablo Ya Nan Naepachamakian Nan Ammay Ay Chamag

12 Laychok ay maammuwanyu ay iib-a ay nan nunfianakian nan naifiaruchak at ammay, tay kaskasin naepachamag nan Ammay ay Chamag.
13 Nan enommat challu at nunchinngor as nan am-in ay munkukuwarcha
as nan palasyu ya as nan am-in ay tapina ay tataku hena ay naifiafiaruchak
kiapú ta usaak ay munserserfi kan Cristo.
14 Kiapú as nan naifiafiaruchak, kaskasin talekun nan kaongoran as nan
iib-a takú nan Apo, ya kaskasincha tinmurud ya maid ug-ugyatcha ay
mangekasaba as nan kalen Apo Dios.
15 Tit-iwa ay wachacha nan tapina ay mangekasaba as nan maepangkep
kan Cristo kiapú as aposcha kan ha-un, ya kuncha laychun ay makisumsuma. Ngem fiakun sa as nan tapina, tay ustu nan pangkepcha.
16 Nan nauycha ustuy pangkepcha at mun-ekasabacha kiapú as layadcha
kan ha-un, tay ammucha ay inchat Apo Dios kan ha-un nan chunu ay
mangepaneknek as nan kenatit-iwan nan Ammay ay Chamag.
17 Kun pay nan nauycha omapos at ekasabacha nan maepangkep kan
Cristo ta epangatucha nan mismu ay achorcha. Achi ustu nan pangkepcha,
tay ka-anancha ay kaskasinak palikiatun as nan kawad-ak as pagfiaruchan.
18 Pay-anyu ud-ay! As nan am-in ay pamuspusan, uray achi tit-iwa winnu
tit-iwa nan pangkepcha at maekasaba koma nan maepangkep kan Cristo.
Mu hiyasa, munlagsakak challu. O, ituruyku ay munlagsak,
19 tay ammok ay mawayawayaanaktu as nan nauy cha om-ommat kan ha-
un babaen as nan kararagyu ya fiachang nan Espiriton Jesu Cristo.

Hi Cristo Koma Nan Maichayaw As Nan Fiyag Takú
(2 Co. 5:6-10)

---

* **1:5** Ara. 16:12

20 Nan laraychok paat ya namnamaok at achiyaktu poros mafiainan as nan
sangwanan Apo Dios. Ngem kun at nan laraychok at kanayon ay naturuchak
as solet, kaskasin ad wani ta maichayaw hi Jesu Cristo babaen kan ha-un as
nan matatakuwak winnu matuyak.
21 Tay mu para kan ha-un, nan matatakuwak asna's luta at ituruyku ay
munserfi kan Cristo ta maichayaw hiya. Mu matuyak, kaskasin ammay, tay
umuyak as nan kawad-ana.
22 Ngem mu kutukiak ay matataku, ongor pay nan mafiadngak. Tuan,
achek ammu nan piliyok.
23 O, tit-iwa ay nalikiat ay munpili as nan nauycha chuwa. Laraychok ay
uray ud-ay kunak matuy ta wachaak kan Cristo, tay hiyasa nan kaskasin
ammay.
24 Ngem kaskasin kasaporan ay ituruyku ay mataku ta mafiadngak
chakayu.
25 Maid chuwachuwak as na. Isunga ammok ay matakuwak pay laing ya
kutukiak kan chakayu am-in ta kaskasin kayu napigsa ya naragsak as nan
pammatiyu.
26 Laychok ay mataku pay ta as nan kasektu mangfisitaan kan chakayu,
kaskasinyu ichaychayaw hi Cristo Jesus kiapú kan ha-un.
27 Ngem uray mu ngachanay ommat, masapor maiyunud nan panag-
fiyagyu as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Jesu Cristo. O, atunyu
sa ta mu makaaliyak hesa winnu achi, machamagku koma ay achi kayu
munchuwachuwa ay mun-us-usa as nan pammatiyu, ya mun-us-usa kayu
us ay mangepaneknek as nan Ammay ay Chamag.
28 Achi kayu umug-ugyat as nan chiyuycha mangkontra kan chakayu.
Hiyana nan mangepaila kan chicha ay maamischantu ay machusa, ya
chakayuntu nan mangafiak ay maesarakan, tay hi Apo Dios nan mangepan-
gafiak kan chakayu.
29 Tay inchat Apo Dios kan chakayu nan grasyana, fiakun yangkiay ta
omafurot kayu kan Cristo, ngem ta mun-iliwas kayu us para kan hiya.†
30 Nan chayu iliwliwas at kaman as nan inliwliwasku ay inil-ilayu as
nan kawad-ak kan chakayu. Inkiana ad wani, hiyasa challu nan chayu
chungchungrun ay chak iliwliwas.

2

Nan Kenapakumbaba Ya Kenangaton Cristo

1 Ammuyu ay pinmigsa nan numnumyu kiapú as nan nakius-usaanyu kan
Cristo, ya naliwliwa kayu kiapú as nan layadna kan chakayu. Nakiuus-
usa kayu us as nan Espiritu Santo. Ammuyu us ay munlelennayad ya
munsisinnug-ang.
2 Chawatok ngarud kan chakayu ay paragsakunak ay ustu babaen as nan
mapapchongan nan numnumyu, mapapchongan nan layadyu, ya mun-us-
usaan nan leknayu ya pangkepyu.
3 Achi kayu poros omekaman as kumpurmi ta epangatuyu winnu epan-
gasyu nan mismu ay achoryu. Ngem kun kayu at munpakumbaba as nan
tunggal usa, ya ifilangyu nan tapina as kaskasin amud mu chakayu.
4 Nan tunggal usa kan chakayu at fiakun nan omammayana yangkiay nan
numnumuna, ngem nan omammayan us chi tapina.
5 Masapor munpachong nan panagnumnumnumyu as nan panagnum-
numnum Jesu Cristo.

† **1:29** 1 Ped. 2:21

6 Tay uray sikud ay munpachong cha Jesu Cristo kan Apo Dios,
chaan enpelet Jesus ay kumukutug hiya as nan saadna,
7 ngem kuna at chinukkian nan hana saadna, ya nunfialin as mafiab-
fiaor.
As nan enmaliyana asna's luta, naiyanak ay taku nan kail-ana.
8 As nan nunfialinana as taku, nunpakumbaba hiya, ya inyab-afudna nan
pangkep Apo Dios kan hiya uray inkiana natuy as nan koros.
9 Isunga enpangaton Apo Dios hiya as nan kangatuwan ay saad, ya inchatna
us kan hiya nan ngachan ay katotorayan as nan am-in ay ngachan.
10 Enat Apo Dios sa ta kan Jesus nan munpalintumangantu nan am-in ay
wacha ad chaya, asna's luta ya uray as nan kawad-an nan nunkatuy
ay munchaychayaw kan hiya.
11 O, nan am-in at ipudnuchantu ay hi Jesu Cristo nan Apo ta machaychayaw
hi Dios Ama.

Nan Omaafurot At Kaman Silaw Asna's Luta

12 Isunga iib-a ay laylaychok, kaman as nan nanongtongparanyu as nan
insursurok as nan kawad-ak kan chakayu, kaskasinyu pay tongparun ad
wani ay maichak hesa. Ituruyyu ay mangepapasnek as nan panagfiyag ay
maifiakiay para as nan tataku ay ensarakan Apo Dios,
13 tay hi Apo Dios nan mawawacha kan chakayu ay mangichat as layadyu
ya kafiaelanyu ay mangtongpar as nan laychuna.
14 As nan am-in ay atunyu, achi kayu munlillili ya makisumsuma
15 ta maid poros maepafiasor kan chakayu ya nacharos kayu as an-ak Apo
Dios. O, mu atunyu sa, maid fiasoryu as nan maketatakuwanyu as nan tataku
asna's luta ay manangotettet chi ukialicha ya tataku ay nunkarubchok. Kun
at nan panagfiyagyu at maepachong as nan taraw ay manisilaw as nan
ngongot.*
16 Atunyu sa as nan chayu mangepakaammuwan kan chicha as nan kalen
Apo Dios ay umichat as fiyag ay maid patingkiana. Mu hiyasa nan atunyu,
wachay kiapúna as mangepangasak kan chakayu as nan kasin omaliyan
Cristo, tay maepailantu ay chaan challu nasayang nan nunforayak.
17 O, chaan nasayang nan nunforayak, tay nan omafurotanyu ya mun-
chaychayawanyu kan Apo Dios at maepachong as nan chaton kan hiya.
Ngem kun pay ha-un, uray mu maepapatuyak at maepachongak as nan
naetatasa ay fiayas ay maikuyag as nan chatonyu. Uray mu assesa, naragsak
ya makelagragsakak kan chakayu am-in.
18 Kaman us kan chakayu, naragsak kayu, ya makelagsak kayu kan ha-un.

Cha Timoteo Kan Epafrodito
(Ara. 16:1-4; Filp. 4:18)

19 Namnamaok ay achi mafiayag at eparufus Apo Jesus ay ifiaorkuntu hi
Timoteo kan chakayu. Mu hiyasa, makelagsakaktu us kan chakayu as nan
munfiangchanantu ay mangepachamag as nan maepangkep kan chakayu.
20 Hiya yangkiay nan makelekna tit-iwa kan ha-un maepangkep as nan
omammayanyu.
21 Tay am-in nan tapina at kun nan omammayancha yangkiay chi chacha
an-anapun, fiakun nan laychun Jesu Cristo.
22 Ngem mu maepangkep kan Timoteo, ammuyu met mismu ay na-
paneknekan ay matalek hiya. Kaman as nan atun nan anak as nan ama,
assesa us nan enatna ay nakeserfi kan ha-un as nan Ammay ay Chamag.

---

* **2:15** Mat. 5:14-16

23 Namnamaok ngarud ay hiya nan mun-ifiaorku kan chakayu as nan
mangammuwak ay dagus as nan maepangkep as nan kasok.
24 Munnamnamaak us as nan Apo ay achi mafiayag at makaaliyak hesa
kan chakayu.
25 Ninumnumku ay masapor pafiangchok hesa hi Epafrodito ay ifiak as
nan pammati. Pachongku hiya ay munchunchunu kan Cristo ya pachongku
ay sorchachon Cristo. Hiya us nan infiaoryu ay mamadfiachang kan ha-un
as nan kasaporak.
26 O, pafiangchok hiya kan chakayu am-in, tay mailiw kan chakayu ya
machanakian as solet as nan nangchamakianyu ay nunsaket hiya.
27 Tit-iwa ay nunsaket hiya ya kiayud matuy. Ngem sinug-angan Apo Dios
hiya. Fiakun hiya yangkiay nan sinug-angana ngem uray ha-un, tay inlisiyak
as nan kaskasin ongor ay ngunguyusku mu kun natuy hiya.
28 Isunga laraychok ay pafiangchun hiya kan chakayu ta maragsakan kayu
as nan mangil-anyu kasin kan hiya ya ta makakkaanan chi chanagku.
29 Munlagsak kayu ay mang-awat kan hiya as usa ay ifia takú as nan Apo.
Ichayawyu nan tataku ay kaman kan hiya,
30 tay enpostana nan achorna ya kiayudna ekatuy kiapú as nan nunser-
fiyana kan Cristo. Enatna na ta fiadnganak as nan kamaidyu.

3

Nan Tit-iwa Ay Kenalintig
(Rom. 2:29; 3:28)

1 Nan usa pay ay iib-a, munlagragsak kayu kiapú as nan nakius-usaanyu as
nan Apo. Achiyak mauma ay mangisurat kasin as nan chiyuycha insuratku
kan chakayu, ya hiyana nan mangsarak kan chakayu.
2 Il-ilaunyu nan tataku ay mangekamkaman as manangotettet ay maepa-
chong as nan chiyuycha atap ay asu.* Chatosa ay tataku at epapeletcha ay
achi maesarakan chi taku mu achi masugyatan. Kenomsawcha!
3 Chitaku nan naifilang as tit-iwa ay nasugyatan, fiakun chicha. O, chitaku
nan tatakon Apo Dios, tay chaychayawun takú hi Apo Dios babaen as nan
Espirituna ya munlagragsak takú kiapú as nan nakius-usaan takú kan Cristo
Jesus. Achi takú poros piyarun nan panagsugyat ya tapina ay infilin nan
chiyuycha lintig nan tataku.
4 Uray ha-un mismu at wachay panagtalekku as nan hanacha ay infilin
nan chiyuycha lintig nan tataku. Mu ka-anan nan tapina kan chakayu un
talekuncha nan hanacha, kaskasin pay ay talekok nan hanacha mu chicha.
5 Nasugyatanak as nan maekawaru ay urkiwku. Naiyanakak ay kianak
Israel ya nurpuwak as nan tribon Benjamin. Tanikiak ay Hebreo, tay
Hebreocha nan kaap-uwak. Mu maepangkep as nan manongtongparak as
nan lintig, usaak ay Fariseo.
6 As nan manglaraychanak ay mangekaman as nan ka-anak un lay-
chun Apo Dios, ongor nan penarpalikiatku ay enmafurot kan Jesus. Mu
maepangkep as kenalintig babaen as nan manongtongparan as nan Lintig
Moises, maid poros maepafiasor kan ha-un.
7 Ngem am-in chasa ay ka-anak un makaesarakan kan ha-un at ifilangku
as maid kotkotokcha ad wani kiapú kan Cristo.
8 Fiakun yangkiay nan hanacha ay ifilangku as maid kotkotokcha, ngem
am-in us ay nafiaror kan ha-un kiapú as nan am-amud as solet ay hiyasa nan

* **3:2** Nan asu at ifilang nan chiyuycha Judio as assi.

mangam-ammuwak kan Cristo Jesus ay Apok. Kiapú kan hiya, inwagkiak at
am-in chasa as kaman fiasura ta maam-ammok hi Cristo,
9 ya ta kunak yangkiay makius-usa kan hiya. Isunga ad wani, nan nunfi-
alinak as nalintig at fiakun babaen as nan nanongtongparak as nan lintig,
ngem kun at babaen as nan enmafurotak kan Cristo. Nan nauy ay kenalintig
at nurpu kan Apo Dios ya maifisar as nan pammati.
10 Nan laychok yangkiay at maammuwak ay ustu hi Cristo. Laychok ay lak-
amun nan natakuwana manipud as nan utúy. Laychok us ay makiliwas kan
hiya, ya laychok ay matuy ay kaman kan hiya ay nangtongpar as nan laychun
Apo Dios.
11 Ekamanku chasa ta as nan munnamnamaak at takuwunaktu kan Apo
Dios manipud as nan utúy as nan matuyaktu.

Nan Mangekaman As Nan Laychun Apo Dios

12 Achek kanan un naarak at chaná am-in, ya achek us kanan un maid at
munkurangak. Ngem epapasnekku ay mangtongpar as nan laychun Jesu
Cristo kan ha-un, tay hiyasa nan kiapúna ay piniliyak ta makius-usaak kan
hiya.
13 Iib-a, achek met kanan un naarak at chaná. Ngem nan usa ay atok at
hiyana: Liw-ak nan en-enatku ad kasin, ya epapasnekku ay mangtongpar as
nan laychuna yangkiay.
14 Isunga epapasnekku nan laychuna ay kamanak cha makeab-abfiak as
tennagtakian ta maarak nan gun-guna, tay hiyachi nan nangayakianan Apo
Dios kan ha-un as nan fiyag ad chaya babaen kan Jesu Cristo.
15 Chitaku am-in ay naonngan as nan pammati at assesa koma nan
numnum takú. Ngem mu wachachay tapina kan chakayu ay tukún chi
numnumna, lawlawakiantu Apo Dios chicha.
16 Uray mu hiyasa, iturturuy takú ay mangun-unud as nan naammuwan
takú at ay laychun Apo Dios.
17 Iib-a, mun-us-usa kayu koma ay manurad kan ha-un. Ilaunyu nan
chiyuycha cha mangun-unud as nan ustu ay panagfiyag ay enpailami ay
turachunyu.
18 Namen ongorku ay infiakia kan chakayu ad kasin, ya ad wani lumu-
ruwaak ay kasin mangifiakia as na: Ongorcha challuy mataku as kafusor
Cristo ay mangelalayus as nan natuyana as nan koros babaen as nan man-
gotettet ay panagfiyagcha.
19 Nan munfianakianchantu at machusacha ad inferno, tay nan laylay-
chun nan achorcha yangkiay nan tongtongparuncha as kaman dioscha.
Epangpangascha nan ekafiaincha koma, ya kuncha yangkiay nunumnumun
nan wacha asna's luta.†
20 Ngem chitaku at membro takú henan muntorayan ad chaya. Hid-i nan
kurpuwan nan laraychun takú ay sasad-un ay mangesarakan kan chitaku ay
hi Apo Jesu Cristo.
21 Munfialinunantu nan nakapuy ya matuy ay achor takú as kaman as nan
machaychayaw ay achorna babaen as nan pannakafialin ay mangichat as
kafiaelana ay mangetoray as nan am-in ay wacha.

4

Nan Tapina Ay Tukun Pablo

† **3:19** Rom. 16:18

1 Isunga iib-ak ay laylaychok, maiiliwak as solet kan chakayu. O, chakayu
ay mangepalagragsak kan ha-un, ya kaman gun-gunak as nan nunforfor-
ayak at achi kayu koma munchuwachuwa ay mangafurot as nan Apo.
2 Chakayu Evodias kan Sintike, pangaasiyu ta munkatornosan kayu, tay
kaman kayu hen-aki kiapú as nan nakius-usaanyu kan Jesu Cristo.
3 He-a us ay matalek ay pachongku ay munchunchunu, fiadngam pay
chatona ay fianafiai ta munkatornosancha. Tay chatona ay chuwa at
makakudcha ay nakidkidnu kan ha-un as nan nangekaskasabaanmi as nan
Ammay ay Chamag patí hi Clemente ya nan chiyuycha tapina. Am-incha
at naelesta nan ngadngachancha as nan liblon Apo Dios ay naelestaan nan
chiyuycha wachay fiyagcha ay maid patingkiana.*
4 Kanayon ay munlagsak kayu kiapú as nan nakius-usaanyu as nan Apo.
Ipidwak ay mangifiakia, “Munlagragsak kayu!”
5 Epailayu ay naanos kayu as nan am-in ay tataku, tay kiayud omali nan
Apo.†
6 Achi kayu lawá cha munchanchanag as kumpurmi, ngem as nan am-in
ay kasasaadyu, kun kayu at chumawat kan Apo Dios as kasaporanyu. Kun
kayu kay munkararag, munyaman kayu us kan hiya.
7 Mu hiyasa nan atunyu, ichat Apo Dios kan chakayu nan natalna ay
numnum ay ong-ongor mu nan mafialin ay maawatan chi taku. Hiyasa
nan mangepaammay as nan leknayu ya numnumyu babaen as nan nakius-
usaanyu kan Cristo Jesus.
8 Kun pay nan anongos ay ifiakiak kan chakayu ay iib-a at nunumnumunyu
nan nauycha anam-ammay ya nan nauycha maekari ay maichayaw: uray
ngachana ay tit-iwa, maekari ay marispitu, nalintig, nasantowan, maka-
palaylayad, ya maekari ay maichaychayaw.
9 Iturturuyyu ay mangekamkaman as nan chiyuycha enacharyu ya
enawatyu kan ha-un. Atunyu us nan chiyuycha chinngoryu ya inilayu ay
enatku. Mu hiyasa, hi Apo Dios ay mangid-ichat as natalna ay numnum at
mawawachantu kan chakayu.

Nan Kiapón Nan Nunlagsakan Pablo

10 Munlagsakak as solet as nan nakius-usaak as nan Apo, tay as nan in-
muyan chi nafiayag ay timpu at kasinyu enpaila nan layadyu ay fumachang
kan ha-un. Tit-iwa ay ninumnumyu ay fumachang kan ha-un, ngem kun
maid chansayu.
11 Achek kanan na kiapú ta munkurangak as kasaporak, tay enpaingsak ay
mapnek as nan uray ngachana ay kasasaadku.
12 Napachasak ay nakurkurangan ya nasubsubraan as kasaporan. As nan
ay chaud ay kawad-ak as nan kumpurmi ay uras at nasurok ay mapnek uray
mu masufuwak winnu munchukiaangak, ya uray mu masubraanak winnu
makuranganak as kasaporan.
13 As nan am-in ay kasasaadku at mafialin kan ha-un kiapú kan Cristo ay
mangepapapigsa kan ha-un.
14 Ngem uray mu hiyasa, ammay challu nan enatyu ay finmachang kan ha-
un as nan nunlikiatak.
15 Chakayu ay i-Filipos, ammuyu met ay as nan nangelapuwak ay
nangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag henan probinsiya ay Macedonia,
chakayu yangkiay nan namadfiachang kan ha-un. O, maid tapina as iglesia
ay nangepaw-et as siping para as nan kasaporak mu achi chakayu yangkiay.

---

* **4:3** Pal. 20:12-13 † **4:5** Heb. 10:37; San. 5:8-9; Pal. 1:3; 22:7, 12, 20

16 Uray as nan kawad-ak pay laing ad Tesalonica at fiakun yangkiay
namingsan ay enpaw-etanak kan chakayu as kasaporak.
17 Fiakun nan chayu id-ichat nan chak ag-akiay-un kan chakayu, ngem kun
at nan matapiyanan nan gun-gunayu ay ichat Apo Dios.
18 Ifilangyu nan nauy surat as resibo ay naawatku am-in nan enpaw-
etyu kan Epafrodito, at napnekak as solet! Chatud-i ay inchatyu at maepa-
chongcha as nan omepalaylayad ya munfiangu ay chaton kan Apo Dios.
19 Hi Apo Dios ay munserserfiyak at hiya nan mangichattu as nan am-
in ay kasaporanyu ay maiyunud as nan ongoongor ya machaychayaw ay
kenafiaknangna kiapú as nan nakius-usaanyu kan Cristo.
20 Machaychayaw koma in-inkiana hi Apo Dios ay Ama takú. Amen.

Nan Anongos Ay Pakomostan Pablo

21 Pakomostaunyu nan am-in ay tatakon Apo Dios ay nakius-usa kan Cristo
Jesus. Nan iib-a takú hena at chacha kayu pakomostaun.
22 Nan am-in ay tatakon Apo Dios hena ad Roma at chacha kayu pako-
mostaun kaskasin nan chiyuycha munchunchunu as nan palasyon Emper-
ador.
23 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo Jesu
Cristo.

Nan Surat Pablo As Nan Chiyuycha
I-Colosas
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at para as nan chiyuycha omaafurot henan ili ay Colosas ay sag-un nan Efeso henan probinsiya ay Asia. As nan nun-is-isuruwan Pablo ad Efeso as nan chuwa ay tawwun, nunchinngor nan Ammay ay Chamag henan intiru ay probinsiya ay Asia (Ara. 19:1, 8-10). Kiapú ta hiyasa, wachacha nan enmafurot ad Colosas, Hierapolis ya Laodicea ay sasag-un nan siyudad ay Efeso. Fiakun hi Pablo nan nangelapu as nan iglesia ad Colosas, ngem ninunumnumna ya kanayona ay enkarkararakian chicha (1:7; 4:12-13) tay chaana uy finisfisita chicha (1:4; 2:1).

Insurat Pablo nan nauy as nan naifiafiaruchana ad Roma (4:3, 8). As nan hana ay timpu, nachamag Pablo ay wachacha nan achi tit-iwa ay mun-isursuru as nan iglesia hid-i ay mangali un achi maesarakan nan taku mu achina chaychayawun nan angheles (2:18). Nan hanacha achi tit-iwa ay mun-isursuru at kanancha us un masapor ay tongparun nan taku nan naepatawid ay ug-ukialen chi tataku (2:8, 16-23). Hiyasa nan kiapúna ay nunsurat hi Pablo kan chicha.

Enpakaammuna kan chicha as nan suratna ay hi Jesus nan kangatuwan as nan am-in, tay hiya nan nangepafiayangan Apo Dios as nan am-in ay kaichin. Wacha kan hiya nan am-in ay kenadios (1:15-17; 2:9), ya hiya yangkiay nan makaesarakan as nan tataku. Isunga tinukun Pablo nan chiyuycha i-Colosas ay achicha un-unuchun nan naepatawid ay ug-ukialen chi tataku, ngem kuncha at mataku ay nalintig ya nasantowan (3:1-25).

Enpaw-et Pablo kan Tikico nan nauy suratna as nan chiyuycha i-Colosas, ya enpatun-udna hi Onesimo ta munfiangad hiya kan Filemon ad Colosas (4:7-9). Hi Onesimo ay anna nan lenmayaw ay fiabfiaarun Filemon. Hiyana nan kiapúna as nangetapiyan Pablo as nan sursuru maepangkep as mafiabfiaor ya amo (Col. 3:11, 22; 4:1), ya maepangkep us as sug-ang ya pammakawan (Col. 3:12-13).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Luwaron Pablo Para As Nan Chiyuycha Omaafurot Ad Colosas 1:3-14
Nan Kasasaad Cristo Ya Nan Chununa 1:15-23
Nan Panagserfen Pablo As Nan Iglesia 1:24-25
Nan Panagfiyag Chi Omaafurot 2:6-23
Nan Sikud Ya Nan Fiarú Ay Fiyag 3:1-4:6
Nan Anongos Nan Surat 4:7-18

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay usa ay apostol Cristo Jesus, tay hiyasa nan enkeddeng
Apo Dios. Nan kadwak hena ay nunsurat at hi Timoteo ay ifia takú.
2 Nauy nan suratmi kan chakayu ay tatakon Apo Dios ad Colosas ay
matalek ay iib-ami ay nakius-usa kan Cristo.
Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya natalna ay num-
num ay nurpu kan Apo Dios ay Ama takú.

Nan Luwaron Pablo Para As Nan Omaafurot

3 As nan mangekarkararakianmi kan chakayu, kanayon kami ay munya-
man kan Apo Dios ay Aman Apo takú ay Jesu Cristo,

4 tay nachamagmi nan maepangkep as nan pammatiyu kan Cristo Jesus ya
nan layadyu as nan am-in ay tatakon Apo Dios.
5 Nan nauy pammatiyu ya layadyu at naifisar as nan namnamayu ay
hiyasa nan mang-awatanyuntu as nan ensasakianan Apo Dios ad chaya para
kan chakayu. Naammuwanyu nan maepangkep as nan nauy ay namna-
mayu nunlapu as nan nanngoranyu as nan tit-iwa ay sursuru ay hiyasa nan
Ammay ay Chamag.
6 Nan nauy Ammay ay Chamag ay naekasaba kan chakayu at cha maepad-
pachamag henan tukutukún ay lukiar asna's luta, ya chacha omong-ongor
nan omab-afurot kan Cristo. As nan chacha tit-iwa omab-afurotan, cha
mafiarfialiwan nan panagfiyagcha ay kaman as nan enommat kan chakayu
nunlapu as nan nanngoranyu as nan maepangkep as nan grasyan Apo Dios
ya as nan nangammuwanyu as nan kenatit-iwana.
7 Sinuruyu na kan Epafras ay laylaychunmi ay pachongmi ay usa ay
matalek ay munserserfi kan Cristo. Hiya nan pannakaachormi ay omali hesa
kan chakayu.
8 Hiya us nan nangepakaammu kan chakami as nan maepangkep as nan
layadyu as nan am-in ay tatakon Apo Dios ay ichat nan Espiritu Santo kan
chakayu.
9 Hiyana nan kiapúna ay nunlapu as nan nangchamakianmi as nan
maepangkep kan chakayu, chami iturturuy ay cha mangekarkararag kan
chakayu. Chami chawachawatun kan Apo Dios ay epakaammuna koma kan
chakayu nan ustu ay laychuna ay atunyu babaen as nan am-in ay kenasilib
ya pannakaawat ay ichat nan Espiritu Santo.*
10 Tay mu hiyasa, matataku kayu koma ay maiyunud as nan panagfiyag
ay laychun Apo Dios, ya kanayonyu ay atun nan mangepalaylayad kan hiya.
O, mu assesa, kaman kayuntu fumkias as nan am-in ay karasen chi ammay
ay ekamkaman, ya mataptapiyantu us nan ammuyu maepangkep kan Apo
Dios.
11 Ekararagmi us ay nan nakaskaschaaw ay pannakafialin Apo Dios nan
mangepapapigsa koma as nan numnumyu ta naragsak kayu challu ay
mun-eta-ta-un as likiat ya mangan-anos as nan chiyuycha mamalikiat kan
chakayu.
12 Fiakun yangkiay sa, ngem munyaman kayu us koma kan Apo Dios ay
Ama takú, tay infilangna chitaku as maekari ay makifingaytu as nan am-in
ay ensasakianana para as nan tatakuna ay naetatapi henan muntorayana ay
maid poros ngongotna.
13 Tay nan enat Apo Dios at ensarakana chitaku manipud as nan pan-
nakafialin Satanas ay cha mangetortoray as nan chiyuycha kaman ngongot
chi numnumcha, ya entapina chitaku henan muntorayan nan laylaychuna
ay Anakna.
14 Babaen as nan nangesarakan nan Anakna kan chitaku, nawayawayaan
takú as nan panangchusan Apo Dios. Nan laychuna ay kanan at napakawan
takú as nan fiasfiasor takú.

Nan Kasasaad Cristo Ya Nan Enatna

15 Hi Cristo at hiya nan ustuustu ay kail-an nan kenadios nan achi poros
maila ay Dios. Hiya us nan katotorayan as nan am-in ay nafiayang.
16 Tay babaen kan hiya, finayang Apo Dios nan am-in ay wacha ad chaya
ya asna's luta ay maila ya achi maila patí nan chiyuycha anennet ay ar-ari,

* **1:9** Efe. 1:8, 15-17

anap-apu, totoray ya nan chiyuycha wachay kalibfengana. O, nan am-in ay
wacha at nafiayangcha babaen kan Cristo ya para kan Cristo.†
17 Hi Cristo at nawawacha sakbay mafiayang nan am-in, ya hiya nan
mangiyoornos ya mangepaturturuy as nan am-in.
18 Hiya nan maepachong as nan uru ay mangepanguru as nan iglesia ay
naifilang as achorna. Hiya us nan nurpuwan nan maid patingkiana ay fiyag
nan am-in ay omafurot kan hiya, tay hiya nan enmona ay nataku in-inkiana
as nan nunkatuy ta hiya nan katotorayan as nan am-in.‡
19 Tay nan enkeddeng Apo Dios at mawawacha challu nan am-in ay
kenadiosna as nan Anakna.
20 O, babaen as nan Anakna, enkeddeng us Apo Dios ay nan am-in ay wacha
ad chaya ya asna's luta at maepakappiacha kan hiya. Enatna na babaen as
nan enmayas ay charan nan Anakna ay hi Cristo as nan natuyana as nan
koros.§
21 Uray chakayu ad kasin at naisiyan kayu kan Apo Dios, ya naifilang
kayu as kafusorna kiapú as nan manangotettet ay ninumnumnumyu ya en-
enatyu.*
22 Ngem ad wani, babaen as nan natuyan Cristo as nan koros, enpakap-
pian Apo Dios chakayu kan hiya mismu ta nasantowan, nacharos ya maid
maepabpafiasor kan chakayu as nan maepasakianganyuntu as nan sang-
wanana.†
23 Ngem masapor challu munturturuy kayu ay kukumnug as nan pam-
matiyu kan Cristo ay achi kayu munchuwachuwa. Achiyu eparufus chi uray
ngachana ay mangepasiyan kan chakayu as nan namnamayu ay enawatyu
as nan nanngoranyu as nan Ammay ay Chamag. O, nan nauy Ammay ay
Chamag at naekaskasaba as nan am-in ay tataku asna's luta, ya hiyana nan
kiapúna ay ha-un ay Pablo at nunfialinak as munserserfi kan Cristo.

Nan Nunserserfiyan Pablo As Nan Am-in Ay Omaafurot

24 Ad wani, munlagragsakak kiapú as nan chiyuycha chak iliwliwas ay
para as nan omammayanyu. O, naragsakak ay mangiliwas as nan am-in ay
ekeddeng Cristo ay masapor iliwasku as nan munserserfiyak kan hiya para
as nan omammayan nan iglesia ay naifilang as achorna.‡
25 Maiyunud as nan nangchutokanak kan Apo Dios, nunfialinak
as munserserfi para as nan iglesia, ya tongparok nan libfengku ay
mangepakaammu ay ustu as nan Ammay ay Chamag kan chakayu ay Gentil.
26 Nan nauy ay kali ay epakaammok at chaan enpakpakaammon Apo Dios
as nan am-in ay kaap-uwan ad pus-uy, ngem ad wani enpakaammuna kan
chitaku ay tatakuna.
27 O, enkeddeng Apo Dios ay epakaammuna as nan tatakuna nan sikud
ay chaana enpakpakaammu ay nan kenaongor nan nakaskaschaaw ay
bendisyon Cristo at para as nan am-in ay tataku, kaskasin kan chakayu ay
Gentil. Nan nauy chaan enpakpakaammon Apo Dios at hiyana: Wacha at hi
Cristo kan chakayu ay Gentil. Babaen kan hiya, wacha at nan namnamayu ay
mawad-an as fiyag ay maid patingkiana as nan kawad-an Apo Dios ad chaya.
28 Isunga hi Cristo nan ekaskasabami as nan am-in ay tataku. Fiag-anmi ya
isuruwanmi nan tunggal usa babaen as nan am-in ay kenasilibmi ta mafialin
ay epasakiangmintu kan Apo Dios nan am-in ay maonngan chi pammaticha
kan Cristo.

---

† **1:16** Efe. 1:21; Rom. 8:38; Efe. 2:2; 6:12; Heb. 1:5-14; 1 Ped. 3:22 ‡ **1:18** Efe. 1:22; 5:23-24 § **1:20** Efe. 1:10; 2:13-16 * **1:21** Rom. 5:10; Efe. 2:13-16; 4:18 † **1:22** Efe. 1:4; 5:27 ‡ **1:24** Ara. 9:16; 2 Co. 1:6; Pal. 12:17

29 O, hiyana nan kiapúna ay chaak munforforay as nan chunok. Uray mu hiyasa, fiakun babaen as nan mismu ay pigsak nan mangekamanak as na ngem babaen as nan am-in ay pannakafialin Cristo ay nangepapigsa kan ha-un.

2

1 Laychok ay maammuwanyu nan ongor ay forayku para kan chakayu ay i-Colosas ya i-Laodicea, ya para as nan am-in ay chaan nangil-ila kan ha-un.
2 O, chak at-atun na ta pumigsa koma nan numnumyu ya mun-us-usa kayu babaen as nan munlelennayachanyu. Hiyasa us ta maawatanyu koma ay ustu ay maid poros chuwachuwayu as nan mangammuwanyu as nan maepangkep as nan planon Apo Dios ay chaana enpakpakaammu. Nan nauy at maepangkep kan Cristo mismu
3 ay hiya yangkiay nan mangammuwan takú as nan am-in ay naitutupug ay kenasilib ya numnum Apo Dios.
4 Ifiakiak na ta maid koma mangallilaw kan chakayu babaen as nan chiyuycha achi tit-iwa ay makaawis ay sososekcha.*
5 Tay uray mu maichak hesa kan chakayu, nunumnumok challu chakayu. Maragsakanak as nan mun-uus-usaanyu ya kukumnukian nan pammatiyu kan Cristo.

Nan Panagfiyag Nan Omaafurot

6 Kiapú ta enawatyu nan sursuru ay hi Cristo Jesus at hiya nan Apo, unuchunyu ngarud nan panagfiyag ay maifiakiay as nan taku ay nakius-usa kan hiya.
7 Nan pammatiyu kan Jesus at maepachong koma as nan kaiw ay in-muinmuy ad chur-um chi lamotna, winnu maepachong as nan naam-maan ay afong ay kunug chi tukudna. Kaman as nan naisursuruwananyu maepangkep kan hiya, kaskasin pay koma pumigsa nan pammatiyu, ya kanayon kayu ay munyaman kan Apo Dios.
8 Il-ilaunyu ta maid koma mamabfiaor kan chakayu babaen as nan chiyuy-cha maid kotkotokcha ya makaallilaw ay sursuru. Tay nan assisid-i ay sursuru at enpatawid chi tataku ya nurpucha as nan chiyuycha tukutukún ay penapakianu ay ukiali ay muntortoray asna's luta.† Achi maiyunud chasa as nan sursuron Cristo.
9 Tay nan kenatit-iwana at nunfialin hi Cristo as taku, ngem wacha kan hiya nan am-in ay kenadios Apo Dios.‡
10 Kiapú as nan nakius-usaanyu kan Cristo ay hiya nan mangetoray as nan am-in ay wachay torayna ya kalibfengana, wacha kan chakayu nan am-in ay kasaporanyu as nan fiarú ay fiyagyu.
11 O, kiapú as nan nakius-usaanyu kan hiya, kaman kayu nasugyatan. Nan nasugyatananyu at fiakun kaman as nan panangsugyat chi taku as nan achor, ngem kun at naespirituwan ay hiyasa nan mangaanan Cristo as nan managfiasor ay panagfiyagyu.
12 Tay as nan nafunyakiananyu, kaman kayu naetapi kan Cristo as nan nailubkana. Assesa us ay naetapi kayu as nan natakuwana manipud as nan utúy babaen as nan pammatiyu as nan pannakafialin Apo Dios ay nangtaku kan Cristo manipud as nan utúy.
13 Ad kasin at naifilang kayu as natuy as nan mangiilan Apo Dios kiapú as nan ongor ay fiasoryu ya kiapú ta Gentil kayu ay chaan nangunud as nan Lintig Moises kaman as nan panagsugyat. Ngem ad wani, entapen Apo Dios

* **2:4** Rom. 16:17-18; Efe. 5:6-8; Col. 2:8 † **2:8** Winnu "ya nurpu as nan aanennet ay muntortoray asna's luta." ‡ **2:9** 2 Co. 5:19; Efe. 1:23; 4:13

chakayu kan Cristo as nan natakuwana manipud as nan utúy babaen as nan nakius-usaanyu kan hiya. Penakawana chitaku as nan am-in ay fiasfiasor takú.
14 Nan enat Apo Dios at kamana pinunasan nan lestaan nan chiyuycha utang takú kan hiya ay chicha nan nangepaneknek ay finmasor takú kiapú as nan chaan takú nanongtongparan as nan lintigna. O, nan enatna at kamana entapi chaná ay nangelansa kan Cristo as nan koros.
15 Babaen us as nan natuyan Cristo as nan koros, kenaan Apo Dios nan pannakafialin nan chiyuycha manangotettet ay achi maila ay anap-apu ya wachay kalibfengancha ay muntoray, ya enpailana ay naamischa as nan sangwanan nan am-in ay wacha.
16 Isunga kunyu iyangkiayan nan chiyuycha mangmangsot kan chakayu mu achiyu un-unuchun nan chiyuycha lintigcha maepangkep as makan, maikop winnu ongor ay ngilincha ay kaman as nan fiastan nan pomat-oran nan furan winnu nan Urkiw ay Mun-iblayan.
17 Tay am-in chaná ay naisursuru ad pus-uy at kamancha yangkiay aiw ay inchat Apo Dios as nan tatakuna ay mangepaila as nan atunantu ay mangesarakan kan chicha. Nan tit-iwa ay nakin aiw at hi Cristo mismu.
18 Achiyu poros eparufus ay wachay mamelet kan chakayu ay munpakumbaba kayu ya munchaychayaw kayu as nan angheles ta maesarakan kayu. Nan assesesa ay tataku at epangpangascha nan inilacha ay kaman iitaw, ya napangascha us uray maid kiapkiapúna, tay nan wacha asna's luta yangkiay nan chacha numnumnumun.
19 Chaancha inturuy ay omafurot as nan tit-iwa ay sursuron Cristo ay hiya nan pannakauru takú, ya chitaku nan pannakaachorna. Kaman as nan am-in ay parten nan achor ay ustuustuy enatcha ay naesoop, assesa us ay mun-us-usaun ya papigsaun Cristo nan tatakuna ta masikun nan achor ay maiyunud as nan planon Apo Dios.
20 Chakayu ay omaafurot, kiapú ta naetapi kayu as nan natuyan Cristo, nawayawayaan kayu as nan chiyuycha anennet ay cha muntortoray asna's luta. Anuyyu pay laing cha at-atun nan achi tit-iwa ay sursuru? Anuyyu cha un-unuchun nan filfilin ay kaman as nan nauycha:§
21 “Achiyu un-unnan chaná! Achiyu tamtamtaman chaná! Achiyu kapkaprosun chaná”?
22 Nan nauycha am-in maepangkep as nan makan ya maikop at enammaan Apo Dios as osarun chi tataku ta mam-incha. Tay nan nauycha ay filfilin at naifisarcha as nan numnum chi taku.
23 Kaman met kayman wachay kenasilib nan filfilincha as nan mangepeletancha ay munchaychayaw as nan angheles, munpakumbabaancha ay mangtongpar as nan ukialicha, ya as nan mamalikiatancha as achorcha. Ngem nan kenatit-iwana at maid kafiaelan chatosa ay mangetpor as nan mun-ongosán nan achorcha.

3

Nan Sikud Ya Nan Fiarú Ay Panagfiyagyu

1 Kiapú ta naetapi kayu ay nataku as nan natakuwan Cristo manipud as nan utúy, kanayon kayu koma ay mataku ay mangepalaylayad kan Apo Dios ad chaya ay kawad-an Cristo ay nangatokor as nan tronona as apét kannawan Apo Dios.

§ **2:20** Gal. 4:3, 9; Col. 2:8

2 O, kanayon koma ay nunumnumunyu nan maepangkep as nan chiyuy-
cha wacha ad chaya, fiakun nan wacha asna's luta.
3 Tay chakayu at naifilang kayu as natuy mu maepangkep as nan sikud ay
panagfiyagyu. Ad wani, nan fiarú ay fiyagyu kiapú as nan nakius-usaanyu
kan Cristo ay nakius-usa kan Apo Dios ad chaya at achi pay mailan chi tataku.
4 As nan kasintu munpail-an Cristo ay hiya nan murpuwan nan hana fiarú
ay fiyagyu, maetapi kayu kan hiya ay munpaila, ya makelak-am kayu us as
nan kaichayawana.

5 Isunga ikinakyu ay mataku as nan sikud ay panagfiyagyu. Achiyunyu
nan uray ngachana ay mangepapasan as assi ay lachok, assi ay numnum,
ya kaiisiw ay mun-ongosán. Assesa us ay achiyunyu nan manglaylaychanan
ay mangekaman as manangotettet ya kenaakum. Tay nan kenaakum at usa
ay karasen chi panagchaychayaw as didiosen.*
6 Kiapú as nan hanacha, chusaun Apo Dios nan tataku ay achi mangtong-
par kan hiya.†
7 Uray chakayu ad kasin at assesa nan panagfiyagyu.

8 Ngem ad wani, ikinakyu chaná am-in: fungat, ingor ya mangotettet ay
pangkep. Achi kayu at omekak-ali ya munkarkali as assi ay kali.‡
9 Achi kayu at munkikinnutum, tay kenaanyu met nan sikud ay katatakuyu
ya panagfiyagyu,
10 ya enawatyu nan fiarú ay katatakuyu ay inchat Apo Dios ay cha
mangepafiarú kan chakayu ta komaman kayu kan hiya ya maam-ammuyu
ay ustu hiya.§
11 Kiapú as nan nauy ay enat Apo Dios, maid paspasikuna as Gentil winnu
Judio, nasugyatan winnu chaan, nan chaan nakaachar, nan songel ay taku,
nan mafiabfiaor winnu fiakun, ngem hi Cristo nan mangetortoray as nan
am-in, ya hiya nan wacha as nan am-in ay omafurot kan hiya.*

12 Isunga kiapú ta pinilen Apo Dios chakayu as tatakuna ay laylaychuna ya
penakawana, masapor ngarud mannakelekna ya manangfiachang kayu as
nan pachongyu ay taku. Masapor us napakumbaba, naanos ya manang-eta-
un kayu.
13 Mun-eennanos kayu, ya munpepennakawan kayu mu wachay munlin-
nili kan chakayu. Pomakawan kayu ay kaman as nan enat Apo Jesus ay
namakawan kan chakayu.
14 Nan kaamuchan ay atunyu at munlelennayad kayu. Tay mu hiyasa nan
tit-iwa ay atunyu, munkatornosan kayu ay maid munkurangan nan nun-us-
usaan chi numnumyu.
15 Nan panagtotornos ay inchat Cristo kan chakayu nan kanayon koma
ay mangetortorón̈g as numnumyu, tay hiyasa nan kiapúna ay enayakian
chakayu kan Apo Dios as nan us-usa ay achor Cristo. Munyaman kayu
ngarud kan Apo Dios.
16 Kanayonyu ay numnumun nan chiyuycha insursuron Cristo. Mun-
sisinnuru ya muntitinnukun kayu koma babaen as nan am-in ay kenasilib
ay inchat Apo Dios kan chakayu. Ekantayu kan Apo Dios nan chiyuycha
salmo, nan kalen Apo Dios ay maekankanta, ya tapina pay ay kankantan chi
omaafurot ay wachay panagyamanyu kan hiya.†

---

* **3:5** Mar. 7:21-23; 1 Co. 6:9-10; Gal. 5:19-21; Efe. 5:3-5 † **3:6** Efe. 5:6 ‡ **3:8** Efe. 4:22-32 § **3:10** Rom. 12:1-2; Efe. 2:15; 4:24 * **3:11** 1 Co. 12:13-14; Gal. 3:28; 5:6 † **3:16** 1 Co. 14:26; Efe. 5:19

17 As nan kumpurmi ay atunyu winnu ifiakiayu, atunyu nan am-in as usa
ay pannakaachor Apo Jesus, ya munyaman kayu kan Apo Dios ay Ama takú
babaen kan Apo Jesus.

Nan Atun Nan Naetatapi As Nan Fiarú Ay Fiyag
(Efe. 5:22-33; 1 Ped. 3:1-7)

18 Chakayu ay fianafiai ay naasaw-an, waschi un munpaetoray as nan
asawana, tay hiyasa nan ustu ay atun nan omafurot kan Apo Jesus.
19 Chakayu ay lanaraki ay naasaw-an, waschi un masapor laylaychuna nan
asawana, ya achi songel kan hiya.
20 Chakayu ay an-ak, manangtongpar kayu as nan chanakchakoryu as nan
am-in, tay hiyasa nan mangepalaylayad kan Apo Dios.
21 Chakayu ay chanakchakor, achiyu ifungtan as solet nan an-akyu, tay mu
atunyu, machismayachantu.
22 Chakayu ay mafiabfiaor, manangtongpar kayu as nan chiyuycha amoyu
asna's luta as nan am-in. Fiakun yangkiay as nan mangiil-an nan chiyuycha
amoyu nan manongtongparanyu kan chicha ta aprobarancha chakayu,
ngem manangtongpar kayu ay maid etabtafunyu as mangisiw ay pangkep
kiapú as nan chayu mangichayawan kan Apo Jesus.‡
23 Uray ngachana nan chunuyu, epapatiyu nan kafiaelanyu ay munchunu
ay kaman hi Cristo nan chayu munserfiyan, fiakun taku.
24 Numnumunyu ay ichattu Apo Jesus kan chakayu nan gun-guna ay
enkarina as nan tatakuna, tay hi Cristo nan tit-iwa ay Apo ay chayu mun-
serserfiyan.
25 Ngem nan ngachana ay mangekaman as achi nalintig, awatunantu nan
chusa ay nunfianakian nan enkamana, tay mapapchong nan atun Apo Dios
ay mun-okóm.§

4

1 Chakayu ay amo, nalintig ya ustu nan atunyu as nan fiabfiaarunyu.
Numnumunyu ay uray chakayu at wacha us nan Apoyu ad chaya.

Nan Tukun Pablo As Nan Am-in Ay Omaafurot

2 Epapasnekyu ay mangiturturuy ay munkararag. As nan
munkararakianyu, etatalengaanyu, ya munyaman kayu kan Apo Dios.
3 Ekarkararakianyu us chakami ta ichat Apo Dios nan chansami ay
mangekaskasaba as nan chaan naepakpakaammu ad pus-uy maepangkep
kan Cristo. O, nan nauy nangekaskasabaak as nan Ammay ay Chamag nan
kiapón nan naifiafiaruchak ad wani.
4 Ekarkararakianak ta fiadnganak kan Apo Dios ay mangelawlawag ay
ustu as nan maepangkep kan Cristo, tay hiyasa challu nan masapor ay atok.
5 Masilib kayu ngarud as nan am-in ay atunyu as nan chiyuycha achi omaa-
furot, ya osarunyu nan tunggal chansayu ay mangifiakia as nan maepangkep
kan Cristo.
6 As nan munkaliyanyu as nan chiyuycha achi omaafurot, kanayonyu
koma ay epaila nan rispituyu kan chicha ya ifiakiayu nan omepalaylayad ta
ammuwunyu nan atunyu ay manfor ay ustu as nan am-in ay munsarudsud
kan chakayu.

Nan Anongos Nan Surat

‡ **3:22** Tit. 2:9-10 § **3:25** Rom. 2:11; Efe. 6:9; 1 Ped. 1:17

7 Ad wani, nan am-in ay cha om-ommat kan ha-un at hi Tikico nan ifiaorku
ay mangepakaammuntu kan chakayu. Hiya nan laylaychunmi ya matalek
ay ifiami ay pachongmi ay cha munserserfi kan Apo Jesus.*
8 Hiyana nan kiapúna ay ifiaorku hiya kan chakayu ta maammuwanyu nan
cha om-ommat kan chakami am-in hena ya ta papigsauna nan numnumyu.
9 Nan mangadwa kan hiya at hi Onesimo ay kailiyanyu. Hi Onesimo at
matalek ya laylaychunmi ay ifiami. Chicha nan uy mangepakaammu kan
chakayu as nan am-in ay cha om-ommat hena.
10 Cha chakayu pakomostaun kan Aristarco ay kadwak ay fiarud hena,
ya kaman us kan Marcos ay kasinsin Bernabe. (Enpakaammok met at kan
chakayu nan maepangkep kan Marcos. Mu umuy hesa, ammay koma nan
atunyu ay mangmangili kan hiya.)
11 Cha chakayu pakomostaun us kan Jesus ay makali un Justo. Cha
Aristarco, Marcos ya Jesus yangkiay nan Judio ay omaafurot ay pachongku
ay munchunchunu as nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios. Ongor
paat chi naifiachang nan nauycha turu kan ha-un.
12 Hi Epafras ay usa pay ay kailiyanyu ay cha munserserfi kan Cristo
Jesus at chana us pakomostaun chakayu. Kanayona ay epapasnek ay
mangekararag kan chakayu ta maonngan kayu koma as nan pammatiyu,
ya achi kayu munchuwachuwa ay mangtongpar as nan am-in ay enkeddeng
Apo Dios.
13 Paneknekak ay makakud hiya ay munchunu para kan chakayu ya para
as nan chiyuycha omaafurot us ad Laodicea ya ad Hierapolis.
14 Hi Lucas ay laylaychun takú ay choktor ya hi Demas at cha chakayu
pakomostaun.
15 Id-anyu nan pakomostak as nan iib-a hesa ad Laodicea ya kaman us kan
Nimfas ya as nan chiyuycha omaafurot ay maam-among as afongna.
16 As nan marpasanyu ay mamasa as nan nauy ay suratku, epafiasayu
ay epafiasa as nan iglesia ad Laodicea. Angkiay araunyu nan suratku kan
chicha ta maifiasa us kan chakayu hesa ad Colosas.
17 Nan usa pay at ifiakiayu kan Arkipo ay masapor lopasuna nan chunu ay
naetalek kan hiya kiapú as nan munserserfiyana kan Apo Jesus.
18 Ha-un hi Pablo ay mismu ay cha mangisurat as nan nauy anongos ay
pakomosta kan chakayu. Achiyu pay liwliw-an ay mangekarkararag kan ha-
un as nan nauy naifiafiaruchak.
Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya.

* **4:7** Ara. 20:4; Efe. 6:21-22; 2 Tim. 4:12

Nan Omona Ay Surat Pablo As Nan Chiyuycha I-Tesalonica

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at para as nan chiyuycha omaafurot kan Jesus ay wacha ad Tesalonica ay kapital nan probinsiya ay Macedonia. As nan inumchanan cha Pablo kan Silas hena ay nurpu ad Filipos, inmuy hi Pablo as nan senagogan chi Judio ya nun-isuru ay mangepakaammu as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Cristo (Ara. 17:1-3).

As nan hana ay timpu, wachacha nan Judio ay nunlarayad ay omafurot, ngem wachacha us nan achi munlayad. As nan nangil-an nan chiyuycha achi munlayad ay ongorcha nan fiakun Judio ay nangelapu ay omafurot kan Cristo kiapú as nan insuron Pablo, enmaposcha. Isunga enamongcha nan ongor ay kakadwacha, at nunkukurucha henan intiru ay siyudad ta pak-akuncha hi Pablo.

Kiapú as nan hana ay kuru, nunkakak-ak cha Pablo, at inmuycha henan ili ay Berea. Ngem uray mu hiyasa, enapor nan chiyuycha Judio ay achi omaafurot chicha. Isunga infiaten Pablo cha Silas kan Timoteo ta fumachangcha ay mangepapigsa as nan pammaten nan chiyuycha omaafurot. Kun pay hi Pablo, inturuyna ay inmuy ad Atenas henan probinsiya ay Acaya (Ara. 17:13-35). Angkiay nan chiyuycha nangiturud kan Pablo at nunfiangadcha ay uy mangifiakia kan cha Silas kan Timoteo ay kamuwuncha ay manib-at kan Pablo ad Atenas.

Ngem as nan kawad-ancha ad Atenas, nachamagcha ay nan chiyuycha omaafurot ad Tesalonica at chacha malikiatan. Isunga finaor Pablo cha Timoteo ay munfiangad ad Tesalonica ta uycha liwliwaun chicha (3:1-5). Kun pay hi Pablo at inturturuyna ay inmuy ad Corinto (Ara. 18:1).

As nan kawad-ana hid-i, inumchan cha Silas kan Timoteo ay nurpu ad Macedonia (Ara. 18:5), ya enpakaammon Timoteo kan hiya nan maepangkep as nan ammay ay pammaten nan chiyuycha i-Tesalonica (3:6). Enpakaammuna us kan hiya nan sarudsud nan chiyuycha omaafurot ad Tesalonica maepangkep as nan natuy ay iib-acha ay omaafurot. Nurmu sa ay sarudsud kiapú as nan naepachamag kan chicha ay achi siguradu kanu ay takuwuntu Apo Dios nan iib-acha ay omaafurot ay nunkatuy as nan munfiangchan Jesus.

Isunga nunsurat hi Pablo kan chicha ta songfiatana nan hana ay sarudsud (4:13-17). Nunyaman us kan chicha kiapú as nan talek ya layadcha (2:3; 3:6), ya penapigsana nan numnum ya pammaticha (2:12-14; 4:18).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1
Nan Nunyamanan Pablo As Nan Chiyuycha Omaafurot 1:2-10
Nan Nunserserfiyan Pablo Ad Tesalonica 2:1-12
Nan Likiat Nan Chiyuycha Omaafurot Ad Tesalonica 2:13-16
Nan Nailiwan Pablo As Nan Chiyuycha I-Tesalonica 2:17-20
Nan Nangifiaoran Pablo Kan Timoteo As Nan Chiyuycha I-Tesalonica 3:1-13
Nan Panagfiyag Ay Mangepalaylayad Kan Apo Dios 4:1-12
Nan Sursuru Maepangkep As Nan Omaafurot Ay Natuy 4:13-18
Nan Munsakianaan As Nan Kasin Omaliyan Apo Jesus 5:1-11
Nan Chiyuycha Anongos Ay Tukun Pablo 5:12-28

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay nurpuwan nan nauy surat. Nan kakadwak ay nunsurat
at cha Silas kan Timoteo. Nauy nan suratmi as nan iglesia ad Tesalonica ay
naifilang as tatakon Dios Ama ya hi Apo Jesu Cristo.
Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya nan natalna ay
numnum.

Nan Nunyamanan Pablo Kiapú As Nan Ukialen Chi I-Tesalonica

2 Kanayon kami ay munyaman kan Apo Dios kiapú kan chakayu am-
in, ya achimi liwliw-an ay chumawat as para kan chakayu as nan
munkarkararakianmi
3 kan Apo Dios ay Ama takú, tay manunumnummi nan chayu at-atun kiapú
as nan pammatiyu kan hiya. Manunumnummi us nan kakudyu ay munserfi
kiapú as nan layadyu ya kenapasnekyu kiapú as nan namnamayu kan Apo
takú ay Jesu Cristo.*
4 Iib-a ay laylaychun Apo Dios, ammumi ay pinilen Apo Dios chakayu.
5 Naammuwanmi sa, tay as nan nangekaskasabaanmi as nan Ammay ay
Chamag kan chakayu, fiakun yangkiay babaen as nan kalimi, ngem babaen
us as nan pannakafialin ay nurpu as nan Espiritu Santo, ya achi kami
poros munchuwachuwa as nan kenatit-iwan nan kenalimi. Ammuyu us nan
panagfiyagmi as nan nakepapagyananmi kan chakayu, tay nan pangkepmi
at nan omammayan chi fiyagyu.
6 Nan usa pay ay nangammuwanmi ay pinilen Apo Dios chakayu at kiapú
ta tinurturadyu chakami ya hi Apo Jesus. Tay uray kun ongor chi inliwasyu
as nan nang-awatanyu as nan Ammay ay Chamag at ongor challu nan
lagsakyu ay inchat nan Espiritu Santo.
7 Isunga nunfialin kayu as munturachan nan am-in ay omaafurot henan
probinsiya ay Macedonia ya Acaya.†
8 Tay chakayu nan nunlapuwan nan naepachamakian nan kalen Apo Dios
maepangkep kan Apo Jesus ad Macedonia ya ad Acaya. Fiakun yangkiay chi,
ngem uray nan pammatiyu kan Apo Dios at naammuwan henan am-in ay
lukiar. Isunga maid at masapor kananmi as maepangkep kan chakayu.
9 Tay chicha mismu nan cha mangepadpachamag as nan enkamanyu ay
nangmangili kan chakami ya nan enkamanyu ay nankug as nan chiyuycha
didiosen ta munserfi kayu as nan matataku ya tit-iwa ay Apo Dios.
10 Ifiakiacha us nan maman-uchanyu as nan omaliyan kasin nan Anakna
ay murpu ad chaya ay tenakon Apo Dios manipud as nan utúy. Nan hana
ay Anakna nan mangesarakan kan chitaku as nan omalintu ay ichusan Apo
Dios.

2

Nan Nunserserfiyan Cha Pablo Ad Tesalonica

1 Iib-a, chakayu ay mismu at ammuyu ay wacha nan kotok nan nangfisi-
taanmi kan chakayu.
2 Tay ammuyu ay uray kun chakami penarpalikiat ya infiafiain ad Filipos
as nan chaanmi pay enmaliyan kan chakayu hesa ad Tesalonica, inchat
challu Apo Dios kan chakamiy turud ay mangekasaba kan chakayu as nan
Ammay ay Chamag ay nurpu kan hiya. Tit-iwa ay enommat sa uray kun
ongor chi komokontra kan chakami hesa.*

---

* **1:3** 1 Co. 13:13; Gal. 5:5-6; Col. 1:4-5; 1 Tes. 5:8 † **1:7** Nan tukún ay ngachan nan probinsiya ay Acaya at Grecia. * **2:2** Ara. 16:16-24

3 Tay nan mangaw-awisanmi kan chakayu at achi maifisar as nan kinukutum winnu as nan kenaruket ay pangkep winnu as nan mangisiksikapan as tataku.
4 Ngem kunmi yangkiay cha atun nan laychun Apo Dios, tay penaneknekana ay matalek kami ay mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag. Isunga achi kami cha mun-ekaskasaba ta palaylaychunmi nan tataku, ngem kun at ta palaylaychunmi hi Apo Dios ay nangammu as nan wacha as numnummi.
5 Ammuyu met us ay as nan kawad-anmi kan chakayu, chaan kami nun-osar as makaawis ay kali ay manikap kan chakayu, winnu chaan kami nun-osar as kali ay manglingubmi as nan kenaakummi. Hi Apo Dios nan mangepaneknek as na.
6 Nan usa pay at chaanmi enanap chi maichayawanmi ay nurpu kan chakayu winnu as nan tapina ay tataku.
7 O, chaanmi enanap sa, uray mu wachay kalintikianmi koma ay manapor as rispitu kan chakayu, tay apostoles chakami kan Cristo. Ngem kun kami at naanos kan chakayu ay kaman as nan kenaanos nan ena ay mangaywan as nan an-akna.
8 Kiapú as nan ongor ay layadmi kan chakayu, fiakun yangkiay nan Ammay ay Chamag ay murpu kan Apo Dios nan isurumi kan chakayu, ngem nakasakiana kami us ay matuy para kan chakayu, tay napateg kayu as solet kan chakami.
9 Iib-a, ammok ay manunumnumyu nan foraymi ya likiatmi ay nunchunchunu as inurkiw ya lenafi ta wachay iyarami as kasaporanmi. Tit-iwa sa, tay achimi laychun ay palikiatun chi uray usa kan chakayu as nan nun-ekaskasabaanmi kan chakayu as nan Ammay ay Chamag ay nurpu kan Apo Dios.
10 Chakayu ya hi Apo Dios nan mangepaneknek as nan ukialimi kan chakayu ay omaafurot hesa. Nasantowan ya nalintig kami met ya maid us en-enatmi as maepafiasoranmi.
11 Ammuyu met us ay nan en-enatmi kan chakayu am-in at kaman as nan atun nan ama ay manukun as nan pototna.
12 Tinugtukunmi chakayu, liniwliwami chakayu ya finilfilinmi chakayu ay mataku kayu koma ay maiyunud as nan laychun Apo Dios ay nangayag kan chakayu ay maetapi henan muntorayana ya kaichayawana.

Nan Napalikiatanan Nan Omaafurot Ad Tesalonica

13 Kanayon kami us ay munyaman kan Apo Dios, tay as nan nanngoranyu as nan kalina ay enkasabami at achiyu ifilang chi as ap-apat chi tataku, ngem kunyu at infilang as tit-iwa ay kalen Apo Dios. Nan kalen Apo Dios at wachay pannakafialina ay cha mamarfialiw as nan fiyagyu ay omaafurot.
14 Iib-a, maila ay enmafurot kayu tit-iwa, tay nan enommat kan chakayu at kaman as nan enommat as nan chiyuycha iglesian Apo Dios ad Judea ay chicha nan omaafurot kan Cristo Jesus. Penarpalikiat chakayu as nan kakailiyanyu ay kaman kan chicha ay penarpalikiat nan kakailiyancha ay Judio.
15 Chicha ay Judio nan nangepapatuy kan Apo Jesus ya nan chiyuycha pomapadtu, ya chicha us nan namalikiat kan chakami. Kontrauncha us nan laychun Apo Dios, ya munfialincha as kafusor chi am-in ay tataku.
16 Tit-iwa sa, tay penachascha ay mangepawa kan chakami ay mun-ekasaba as nan chiyuycha Gentil ta maesarakancha koma. Hiyana nan chacha at-atun ay manapitapi as fiasfiasorcha inkiana ongoongor. Ngem ad wani, inumchan nan manusaan Apo Dios kan chicha.

Nan Nailiwan Cha Pablo As Nan Omaafurot Ad Tesalonica

17 Iib-a, as nan naisiyananmi kan chakayu as hen-omaketan, enpapatimi
ay munfiangad hesa ta kasin takú koma mun-iinnila, tay nailiw kami as solet
kan chakayu. Uray mu achawwi kayu kan chakami, nunumnumunmi challu
chakayu.
18 Laraychunmi tit-iwa ay munfiangad ay mangila kan chakayu, kaskasin
kan ha-un. Namen ongor ay penadpachasku ay umuy hesa, ngem penas-iw
chakami kan Satanas.
19 Nan munlaraychanmi ay mangila kan chakayu at kiapú ta chakayu nan
lagsakmi, namnamami ya kaichayawanmi as nan maesakianganmi kan Apo
takú ay Jesus as nan kasina omaliyan.
20 Tit-iwa ay chakayu nan mangepalagragsak kan chakami ya kiapón nan
maichayawanmi!

3

Nan Naifiaoran Timoteo Ad Tesalonica

1 Isunga as nan achimi mangeta-unan as iliwmi kan chakayu, ninum-
nummi kan Silas ay un-unuyna ay munfiati kami ad Atenas.
2 Angkiay infiaormi kan chakayu nan ifia takú ay hi Timoteo ay kadwami
ay cha munserserfi kan Apo Dios ya kadwami ay mangekaskasaba as nan
Ammay ay Chamag maepangkep kan Cristo. Infiaormi hiya ta papigsauna
ya fiadngana chakayu as nan pammatiyu
3 ta maid koma mankug as pammatina kiapú as nan nauycha liglikiat.
Chakayu ay mismu at ammuyu ay nakeddengan takú ay mapalikiat.
4 Tay as nan kawad-anmi pay laing kan chakayu, enpakaon-onami ay
nangifiakia kan chakayu ay mapalikiat takuntu, at ammuyu ay hiyasa met
nan tit-iwa ay enommat.
5 Hiyana nan kiapón nan nangifiaorak kan Timoteo ay umuy hesa ta
maammuwak mu kukutug nan pammatiyu, tay achiyak makaeta-un as nan
munsusuuchanmi as chamag maepangkep kan chakayu. Enatku na, tay
umugyatak, atun at mu enallilaw chakayu kan Satanas, at maid at kotkotok
nan nunforayanmi hesa.
6 Ngem ad wani, nunfiangad hi Timoteo ay nurpu kan chakayu, at en-
pakaammuna nan ammay ay chamag maepangkep as nan pammatiyu ya
layadyu kan Apo Dios ya as nan iib-ayu. Infiakiana us ay kanayonyu ay
numnumun chakami, ya laychunyu us ay mangila kan chakami ay kaman
as nan layadmi ay mangila kan chakayu.*
7 Isunga hiyachi ay iib-a, uray kun kami nalilifokan as solet ya ongor chi
iliwasmi at naepapigsa challu nan numnummi as nan nangammuwanmi as
nan maepangkep as nan pammatiyu.
8 Tay ad wani at naragsak nan matakuwanmi mu iturturuyyu nan pam-
matiyu kan Apo Jesus.
9 Achimi ammu nan kananmi ay munyaman kan Apo Dios kiapú kan
chakayu, tay ongor chi lagsakmi as nan sangwanan Apo Dios takú kiapú kan
chakayu.
10 Inurkiw ya lenafi ay epapasnekmi ay mangichawat kan Apo Dios ta
kasin takú koma mun-iinnila ta tapiyanmi nan kenakurang nan pammatiyu.
11 Sapay koma ta hi Apo Dios mismu ay Ama takú ya hi Apo Jesus nan
mangetoróng kan chakami ay umuy hesa kan chakayu.

---

* **3:6** Ara. 18:5

12 Taptapiyan ya pasafiyun koma nan Apo nan layadyu as nan tunggal usa
ya as nan am-in ay tataku ay kaman as nan layadmi kan chakayu.
13 Mu hiyasa, papigsauntu Apo Dios ay Ama takú nan numnumyu ta
maidtu maepafiasor kan chakayu ya nasantowan kayuntu as nan mangi-
ilana as nan kasin omaliyan Jesus ay Apo takú ay kadwana nan am-in ay
tatakuna.

4

Nan Fiyag Ay Mangepalaylayad Kan Apo Dios
(Efe. 4:17-32; Col. 3:1-10)

1 Nauy pay nan ifiakiami kan chakayu ay iib-a. Ammuyu at nan ekaman
ay mataku ay mangepalaylayad koma kan Apo Dios, tay sinuruyu met kan
chakami. Ad wani, babaen as nan kalibfenganmi ay inchat Apo Jesus,
epakaasimi ya itukunmi kan chakayu ay taptapiyanyu koma nan ammay ay
panagfiyagyu ay kaman as nan chayu at-atun.
2 Tay ammuyu met nan chiyuycha infilinmi kan chakayu babaen as nan
kalibfenganmi ay nurpu kan Apo Jesus.
3 Nan enkeddeng Apo Dios at nan munfialinanyu as nasantowan ay tataku.
Isunga masapor achiyu epappapas nan assi ay lachok.
4 Chakayu am-in ay lanaraki at masapor ammuyu nan atunyu ay omasawa
ta nasantowan ya maichayaw koma.*
5 Fiakun assesesa ay nan mun-ongosán nan achoryu nan unuchunyu ay
kaman as nan cha at-atun nan tataku ay achi nangammu kan Apo Dios.
6 Mu maepangkep ngarud as sa, maid koma kan chakayu nan
mangekamkaman as senasator as nan ifiana winnu manggundaway kan
hiya. Tay hi Apo Dios at chusaunantu nan chiyuycha mangekamkaman as
nan am-in ay assesesa ay kaman as nan nangfiag-anan kan chakayu.
7 Tay chaan chitaku enayakian kan Apo Dios ay mangekamkaman as
naruket, ngem enayakian chitaku ay mangunud as nasantowan ay panag-
fiyag.
8 Isunga nan taku ay mangachi as nan nauy ay sursuru at fiakun taku nan
chana achiyun, ngem kun at hi Apo Dios ay nangichat as Espiritu Santona
kan chakayu.
9 Mu maepangkep as layadyu as nan iib-ayu ay omaafurot, achimi masapor
isurat kan chakayu, tay insuron Apo Dios kan chakayu nan atunyu ay
munlelennayad.
10 Tit-iwa met kayman ay enkamanyu sa as nan am-in ay iib-a ay wacha
henan intiru ay Macedonia. Ngem tukununmi chakayu ay iib-a ta tap-
tapiyanyu pay nan atunyu ay munlelennayad.
11 Nan epapasnekyu ay atun at mataku kayu ay natalna, achi kayu makifi-
fiyang as nan atun chi tapina, ya munchunu kayu ta wachay pagfiyagyu ay
hiyasa challu nan infilifilinmi kan chakayu ad kasin.
12 Atunyu chasa ta rispituwun chakayu as nan chiyuycha achi omaafurot,
ya achi kayu masapor kumkumchaw as kasaporanyu as nan kumpurmi ay
taku.

Nan Sursuru Maepangkep As Nan Omaafurot Ay Natuy

13 Iib-a, laychunmi ay maammuwanyu nan kenatit-iwa maepangkep as
nan chiyuycha omaafurot ay natuy ta achi kayu ngumuyus ay kaman as nan
chiyuycha maid namnamacha.†

---

* **4:4** 1 Ped. 3:7. Nan usa ay laychun nan nauy ay kanan at hiyana: Nan tunggal usa at masapor etporna nan laylaychun nan achorna. † **4:13** Jn. 11:11-13; 1 Co. 15:15-20

14 Kiapú ta afurotun takú ay hi Jesus at natuy ya nataku challu manipud
as nan utúy, isunga afurotun takú us ay takuwun Apo Dios nan chiyuycha
natuy ay enmafurot kan hiya, at epatun-udnantu chicha kan Jesus as nan
kasin omaliyan Jesus asna's luta.
15 Hiyana nan sursuron nan Apo ay epakaammumi kan chakayu: Chitaku
ay kutug ay matataku as nan urkiw ay kasin omaliyan Apo Jesus at achi takú
elas-iyan nan chiyuycha omaafurot ay natuy as nan uy takú manib-atan kan
hiya.
16 Tay nan Apo mismu at kumuwabtu ay murpu ad chaya. Ifukiawnantu
nan filin, ya omayagtu us nan ap-apon nan angheles, ya madngortu nan
tarampet Apo Dios. Omon-onantu ay mataku nan nunkatuy ay omaafurot
kan Cristo.
17 Angkiay chitaku ay matataku as nan hiyachi ay timpu at maara takuntu
ay maiyamong kan chicha ay maetag-uy henan lifuu ay uy manib-at kan Apo
Jesus, at maketaku takú kan hiya in-inkiana.
18 Isunga munlilinniwliwa kayu ngarud babaen as nan mangifiagfiag-
anyu as nan nauycha ay chamag.

5

Nan Munsasakianaan As Nan Kasin Omaliyan Apo Jesus

1 Achimi kis-an isurat kan chakayu ay iib-a nan maepangkep as nan timpu
ay ommatan chatona.
2 Tay aammuyu met mismu ay nan urkiw ay kasin omaliyan nan Apo at
kaman as nan loktat ay omaliyan nan mangaakiw as nan lafi.
3 As nan hiyasa ay timpu nan mangarkaliyan nan tataku un wachay talna
as nan fiyagcha ya maid chanchanag, kalina at ya pakachachaelan nan omali
kan chicha ay kaman as nan munpasikaran nan fiafiai as nan omankana, at
achichantu makalayaw.
4 Ngem kan chakayu ay iib-a, achi kayu mataku ay kaman kayu wacha
henan ngongot. Isunga achi kayu ngarud makudkudnor as nan omaliyan
nan hana ay urkiw ay kaman as nan makudnoranyu as nan loktat ay
omaliyan nan mangaakiw.
5 Tay chitaku am-in ay omaafurot kan Jesus at sinilawan Apo Dios nan
numnum takú. Isunga fiakun chitaku tatakon nan lafi winnu ngongot, ngem
kun takú at nunfialin as tatakon nan kaorkia.
6 Isunga achi takú koma un-unuchun nan cha at-atun nan tapina ay achi
omaafurot ay kamancha nanassuy, ngem kun takú at koma munsasakiana
ya etpor takú nan laylaychun nan achor takú.
7 Tay as nan lafi nan massuyan nan tataku, ya hiyasa us nan mafutngan
nan chiyuycha munfutang.
8 Ngem kiapú ta wacha takú as nan kaorkia, masapor etpor takú nan
laylaychun nan achor takú. Isunga kanayon takú ay epapasnek ay omafurot
kan Apo Dios, ya kanayon takú ay nakasakiana ay mangepaila as layad
takú as nan iib-a takú ya kan Apo Dios. Tay nan pammati ya layad takú at
maepachong as nan manasarak as tagrang chi sorchachu. Iturturuy takú
koma ay munnamnama ay maesarakan takú, tay nan namnama ay ansa at
maepachong as nan helmet ay manasarak as uron chi sorchachu.*
9 Tay chaan chitaku pinili kan Apo Dios ay munlikiat as nan chusa kiapú as
fungatna, ngem kun chitaku at esarakan babaen kan Apo takú Jesu Cristo.

---

* **5:8** Efe. 6:13-17

10 Natuy hiya para kan chitaku ta uray mu kukutug takú ay matataku
winnu natuy as nan kasina omaliyan, maketaku takú challu kan hiya.
11 Isunga munpepennapigsa kayu as pammati, ya munfifinnachang kayu
ay kaman as nan chayu challu at-atun.

Nan Anongos Ay Tukun Pablo

12 Epakpakaasimi kan chakayu ay iib-a ay rispituwunyu koma nan
chiyuycha mangekarkalikiatan ay mangepangpanguru ya manugtukun kan
chakayu as nan mangunuchanyu kan Apo Jesus.
13 Epategyu koma chicha ya epailayu ay wachay layadyu kan chicha kiapú
as nan chunucha. Munkekennappia kayu koma am-in.
14 Epakaasimi kan chakayu ay iib-a ay fiag-anyu nan chiyuycha nanigkia,
ya papigsaunyu nan numnum nan chiyuycha cha machischismaya. Fiad-
nganyu nan chiyuycha nakapuy chi pammaticha, ya anosanyu nan am-in ay
tataku.
15 Mu wachay mangekaman as mangotettet kan chakayu, ilaunyu ta maid
koma usa kan chakayu as manges-es-ang, ngem kun at kanayon ay ammay
nan ekamanyu as nan tunggal usa ya as nan am-in ay tataku.
16 Kanayon kayu koma ay naragsak.
17 Kanayon kayu us ay munkararag.
18 Munyaman kayu kan Apo Dios uray ngachanay cha om-ommat kan
chakayu, tay hiyana nan enkeddengna ay unuchunyu ay makiuus-usa kan
Cristo Jesus.
19 Achiyu pakinkun nan Espiritu Santo as nan laychuna kan chakayu.
20 Achiyu ostun nan kanan nan pomapadton Apo Dios.
21 Ngem kunyu at chistingun nan am-in ay maifiagfiakia ta maam-
muwanyu mu tit-iwa ay nurpu kan Apo Dios. Iturturuyyu ay omafurot as
nan ammay,
22 ya achiyunyu nan am-in ay mangotettet.
23 Sapay koma ta hi Apo Dios ay kurpuwan chi talna nan mangpasanto kan
chakayu ta maid munkuranganyu. Sapay koma ta aaywanana nan espiritu,
numnum ya achoryu ta maid maepabpafiasor kan chakayu as nan kasin
omaliyan Apo takú ay Jesu Cristo.
24 Hi Apo Dios ay nangayag kan chakayu at atuna chaná, tay matalek hiya.
25 Iib-a, ekarkararakian chakami pay us.
26 Pakomostaunyu nan am-in ay iib-a takú hesa ta epailayu ay munlelen-
nayad kayu.
27 Babaen as nan kalibfengak ay inchat Apo Jesus, ifilinku kan chakayu ay
ifiasayu na ay surat as nan am-in ay iib-a takú hesa.
28 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasyan Apo takú ay Jesu
Cristo.

Nan Maekadwa Ay Surat Pablo As Nan Chiyuycha I-Tesalonica

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at hiyana nan maekadwa ay suratna as nan chiyuycha omaafurot ad Tesalonica. Nunsurat hiya kan chicha kiapú ta naepachamag kan hiya ay chacha challu maliglikiatan ya malilifokan maepangkep as nan munfiangchan Apo Jesus asna's luta. Wachacha nan tapina kan chicha ay nangepadpachamag ay kenalen kanu Pablo un natongpar at nan kasin omaliyan Cristo (2:2). Isunga nunsurat kasin hi Pablo kan chicha ta songfiatana sa.

Nan usa pay ay kiapúna as nunsuratana at nachamagna nan maepangkep as nan tapen nan omaafurot ay achi munchunu as pagfiyagcha, tay napadsokcha ya fifiyanganchay cha at-atun chi tapina ay tataku (3:11). Nan assesena ay tataku at naallilawcha, tay nan wacha as numnumcha at maid kotok nan chacha munchunuchunuwan, tay nachamagcha ay chakus kanu enmali hi Apo Jesus.

Isunga as nan nauy ay surat, enlawlawag Pablo kan chicha ay munpailantu on-ona nan makali un Komokontra As Nan Am-in Ay Lintig Apo Dios, ya fusoruntu nan ongor ay tataku hi Cristo sakbay munfiangad hiya. Senengarana nan chiyuycha napadsok ta munchunucha as pagfiyagcha, ya tinukuna nan chiyuycha omaafurot ta papigsauncha nan pammaticha uray ngachanay ommat kan chicha. Tinukuna pay chicha ta turachuncha hiya ay makakud.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Mun-okomán Jesus As Nan Kasina Omaliyan 1:3-12
Nan Tukun Maepangkep As Nan Kasin Omaliyan Jesus 2:1-17
Nan Tukun Maepangkep As Kararag ya Kenapadsok 3:1-15
Nan Anongos Nan Surat 3:16-18

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay nurpuwan nan nauy ay surat. Nan kakadwak ay nunsurat at cha Silas kan Timoteo.

Nauy nan suratmi as nan iglesia hesa ad Tesalonica ay naifilang as tatakon Apo Dios ay Ama takú ya hi Apo Jesu Cristo.

2 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya nan natalna ay numnum ay nurpu kan Apo Dios ay Ama ya kan Apo Jesu Cristo.

Nan Mangokomán Apo Dios As Nan Tataku

3 Iib-a, masapor kanayon kami ay munyaman kan Apo Dios kiapú kan chakayu. Ustu mu atunmi sa, tay cha pumigsapigsa nan pammatiyu kan Apo Dios ya cha matapitapiyan nan layadyu as nan tunggal usa.

4 Isunga chakami mismu at ichayawmi chakayu as nan chiyuycha iglesian Apo Dios kiapú as nan chayu mun-eta-ta-unan ya as nan chayu mangiturturuyan ay omafurot uray mu ongor chi malilifokananyu ya maparpalikiatananyu kiapú as nan pammatiyu.

5 Hiyana nan mangepaila ay nalintig nan atun Apo Dios ay mun-okóm as nan tataku, tay hi Apo Dios nan mangesakiana kan chakayu ta munfialin kayu as maekari ay maetapi henan muntorayana.* O, nan nauy muntorayan

* **1:5** Filp. 1:28-30; 1 Ped. 2:21

nan kiapúna ay chakayu mun-iliwliwas.
6 Nalintig challu nan atun Apo Dios ay mun-okóm, tay paliwasanantu nan
chiyuycha mamarpaliwas kan chakayu.
7 Paiblayuna chakayu as nan chayu iliwliwas ya kaman us kan chakami.
Atunantu sa as nan kasin omaliyan Apo Jesus ay murpu ad chaya ay kad-
wanantu nan mannakafialin ay anghelesna
8 ya nan cha kumilkilab ay apuy.† Chusauntu Jesus ay Apo takú nan
chiyuycha achi nangammu kan Apo Dios ya nan chiyuycha achi omafurot
as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan hiya.‡
9 Iliwaschantu nan chusa ay pannakachachael ay achi munpatingkia.
Maisiyanchantu as nan Apo in-inkiana, ya achicha il-ilaun nan machay-
chayaw ay pannakafialina.
10 Hiyasa nan ommat as nan urkiw ay omaliyantu Jesus ay mang-awat as
pammachayaw ya panangrispiton nan am-in ay omafurot kan hiya. Maetapi
kayu us kan chicha, tay enafurotyu nan kalen Apo Dios ay insursurumi kan
chakayu.
11 Isunga kanayonmi ay ekarkararakian chakayu ta munfialinun chakayu
kan Apo Dios takú as tatakuna ay maekari as nan nangayakiana kan
chakayu. Sapay koma ta babaen as nan pannakafialina at matongpar nan
am-in ay ammay ay pangkepyu ad kasin ya marpas nan am-in ay chunuyu
babaen as nan pammatiyu.
12 Mu hiyasa nan atunyu, maichayawtu hi Apo Jesus kiapú kan chakayu,
ya ichayaw chakayuntu us kan hiya. Ommat am-in chasa babaen as nan
grasyan Apo Dios takú ya hi Apo Jesu Cristo.

2

Nan Komokontra Kan Apo Dios

1 Mu maepangkep as nan kasin omaliyan Apo takú ay Jesu Cristo ya as nan
maamongan takú ay uy manib-at kan hiya,* epakpakaasimi kan chakayu ay
iib-a
2 ay achi kayu koma naraka ay malilifok winnu machanakian mu
wachacha nan padtu winnu pakaammu ay chinchinngoryu ay kanancha
un enmali at nan urkiw ay kasin omaliyan nan Apo. Achiyu afurotun uray
kanancha un nurpu kan chakami chasa winnu kanancha un wachay suratmi
kan chicha ay assesa nan kenalimi.
3 Achi kayu munpappaallilaw as nan kumpurmi ay tataku uray ngachanay
atuncha, tay achi challu omali sa ay urkiw sukúd fusorun on-ona nan ongor
ay tataku hi Apo Dios, ya munpaila us nan mangontra as nan am-in ay lintig
Apo Dios. Hi tona ay komokontra nan natudingan ay machusa ad inferno.
4 Kontraunantu nan am-in ay chaychayawun nan tataku ay kanancha
un dioscha, ya epangatunantu nan achorna as kangatuwan as nan am-in.
Angkiay ya uytu tomokor as nan templon Apo Dios, ya kananantu un hiya
mismu nan Apo Dios.
5 Ay kunyu achi manumnum ay infiakiak am-in chaná as nan kawad-ak
kan chakayu?
6 Ammuyu us mu ngachana nan mangepapakud ad wani as nan nauy
komokontra kan Apo Dios ta achi munpaila inkiana umchan nan timpu ay
enkeddeng Apo Dios.

---

† **1:8** 1 Tes. 4:17; Heb. 10:27; 2 Ped. 3:10-14 ‡ **1:8** Isa. 66:15-16 * **2:1** 1 Tes. 4:17

7 Cha munchunuchunu nan nauy komokontra ay achi maam-ammuwan
ad wani, ngem achi mafialin ay munpaila hiya inkiana makaan nan
mangepapakud kan hiya.
8 Mu makaan chi, munpailantu nan komokontra. Ngem as nan kasin
omaliyan Apo Jesus, chachaelunantu nan komokontra as nan sumili ay
munpail-ana, ya patayunantu babaen as nan long-agna.†
9 Sakbay nan maamisan nan nauy komokontra ay kawad-an nan pan-
nakafialin Satanas at epailanantu nan am-in ay karasen chi milagro,
nakaskaschaaw ya sinyar.
10 Osarunantu nan am-in ay mangotettet as pang-allilawna as nan chiyuy-
cha nakeddengan ay machusa, tay chaancha lenayad ay mangafurot as nan
kenatit-iwa ta maesarakancha koma.
11 Isunga enparufus Apo Dios ay afurotuncha nan fiakun tit-iwa
12 ta machusachantu am-in ay chaan enmafurot as nan kenatit-iwa, ngem
kuncha at lenaylayad nan chiyuycha achi nalintig.

Nan Napili Ay Maesarakan

13 Ngem masapor kanayon kami ay munyaman kan Apo Dios kiapú kan
chakayu ay iib-a ay laylaychun nan Apo. Tay sakbay mafiayang chi ka-ichin
at pinipilen Apo Dios chakayu ay maesarakan babaen as nan pannakafialin
nan Espiritu Santo ay mangpasanto kan chakayu ya babaen as nan pam-
matiyu as nan kenatit-iwa.
14 Enayakian Apo Dios chakayu ay maesarakan babaen as nan Am-
may ay Chamag ay enkaskasabami kan chakayu ta maetapi kayu as nan
kaichayawan Apo takú ay Jesu Cristo.
15 Isunga iib-a, iturturuyyu ay omafurot, ya iturturuyyu ay mangun-unud
as nan tit-iwa ay sursuru ay enkaskasabami ya insursuratmi kan chakayu.
16-17 Sapay koma ta hi Apo takú ay Jesu Cristo mismu ya hi Apo Dios ay
Ama takú nan mangepapigsa as numnumyu ya mangfiachang kan chakayu
ta ammay chi chayu at-atun ya kankanan. Tay enpailan Apo Dios nan
layadna kan chitaku, ya babaen as nan grasyana kan chitaku, inchatnay
maid patingkiana ay liwliwa ya ammay ay namnama kan chitaku.

3

Nan Chinmawatan Cha Pablo As Kararag

1 Nauy pay nan chawatunmi kan chakayu ay iib-a. Ekarkararakian
chakami ta henkemad ay maepachamag nan kalen nan Apo ya ta ichayaw
ya afurotun nan tataku ay chumngor ay kaman as nan nangichayawan ya
nangafurotanyu.
2 Ekararagyu us ta esarakan chakami kan Apo Dios as nan tataku ay
manangotettet chi ukialicha, tay achi am-in ay tataku at omaafurot kan Apo
Dios.
3 Ngem uray, tay nan Apo at matalek. Papigsaunantu ya esarakanantu
chakayu as nan pannakafialin nan Mangotettet ay hi Satanas.
4 Kiapú as nan pammatiyu as nan Apo, achi kami munchuwachuwa ay
chayu ekamkaman nan infilfilinmi kan chakayu ya chayu pay iturturuy.
5 Sapay koma ta etoróng nan Apo nan numnumyu as nan layad Apo Dios
kan chakayu ya as nan kenamanang-eta-un Cristo.

Nan Tukun As Nan Napadsok Ay Taku

† **2:8** Pal. 17:14; 19:21; 20:9

6 Iib-a, babaen as nan kalibfengan ay inchat Apo takú ay Jesu Cristo kan
chakami, ifilinmi kan chakayu ay achi kayu makekadkadwa as nan am-in ay
iib-a ay napadsok ay munchunu ya achi mangekaman as nan insursurumi
kan chakayu.
7 Tay chakayu mismu at ammuyu met nan atunyu ay mangunud as nan
en-enatmi. Achi kami napadsok ay munchunu as nan nakepagyananmi kan
chakayu hesa.
8 Maid enar-arami as kasaporanmi ay chaanmi finayachan. Kunmi at
enkarkalikiatan ay nunchunchunu as inurkiw ya lenafi ta maid uray usa kan
chakayu as malikiatan kiapú as nan kasaporanmi.
9 Enkamanmi na ta epailami kan chakayu nan ustu ay turachunyu, uray
wachay kalintikianmi ay kumchaw kan chakayu as kasaporanmi.
10 Tay uray as nan nakepapagyananmi kan chakayu at infilfilinmi ay mu
ngachana nan napadsok ay munchunu at achiyu pakpakanun.*
11 Isuratmi na, tay chinngormi ay wachacha nan tapina kan chakayu
ay nunkapadsok ay munchunu. Maid chacha at-atun mu achi yangkiay
makifiifiyang as nan cha at-atun chi tapina ay tataku.
12 Babaen as nan kalibfengan ay inchat Apo Jesu Cristo kan chakami,
filinunmi chasa ay tataku ya tukununmi chicha ta nan chunucha yangkiay
nan nonongnonguncha, ya munchunucha as pagfiyagcha.
13 Ngem chakayu ay iib-a, achi kayu koma maum-uma ay mangekaman as
ammay.†
14 Mu wachay achi mangafurot as nan nauy insuratmi, ilaunyu mu
ngachan tosa ay taku, ya achi kayu makekadkadwa kan hiya ta mafiainan.‡
15 Achiyu ifilang hiya as kafusor, ngem kunyu at fiagfiag-an hiya as ifiayu.§

Nan Anongos Nan Surat

16 Sapay koma ta nan Apo mismu ay kurpuwan chi talna at ichatnay
natalna ay numnum kan chakayu as nan am-in ay timpu ya uray ngachanay
om-ommat. Sapay koma ta mawawacha us hiya kan chakayu am-in.
17 Ha-un hi Pablo ay nangisurat as nan nauy pakomosta. Hiyana nan chak
at-atun as nan am-in ay suratku ta mangematonanyu ay ha-un tit-iwa nan
nunsurat.
18 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo takú
ay Jesu Cristo.

---

* **3:10** Ara. 18:3; 1 Tes. 4:11 † **3:13** Gal. 6:9 ‡ **3:14** Rom. 16:17; 1 Co. 5:9-11 § **3:15** Gal. 6:1; 1 Tes. 5:14

Nan Omona Ay Surat Pablo Kan Timoteo

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at para kan Timoteo ay usa ay fumarfiaru ay omaafurot kan Jesus. Mafialin ay enmafurot hi Timoteo kan Jesus as nan inmuyan Pablo ad Listra as nan omona ay nunfiaatana ay mun-ekasaba (Ara. 14:6-7). Nan aman Timoteo at Griego (Ara. 16:1-3), ngem nan enana ay hi Eunice at Judio ya uray us nan lolana ay hi Loida. Napigsay pammaten chatona'y chuwa ay fianafiai ay Judio kan Jesus (2 Tim. 1:5).

As nan kawad-an Pablo ad Listra as nan maekadwa ay nunfiaatana, nachamagna nan maepangkep as nan ammay ay ukialen Timoteo ya nan napigsa ay pammatina (Ara. 16:1-3). Isunga enayakiana hiya as kadwana ya kafiachangna as nan mangekaskasabaana ya mangisursuruwana as nan maepangkep as nan Ammay ay Chamag. Nunlapu as nan hana ay timpu, inturturuy Timoteo ay nangfiachang kan Pablo (1 Co. 4:17; Filp. 2:19-22).

Nan usa henan chiyuycha lukiar ay nun-is-isuruwancha at henan siyudad ay Efeso, ya hid-i nan nanaynanan Pablo kan Timoteo ta hiya nan pannakaachor Pablo ay nangepangpanguru ya nangisursuru as nan iglesia hid-i (1:3). As nan kafiayag Timoteo hid-i, insurat Pablo nan nauy suratna kan hiya, ya nenamnamana ay mailana kasin hiya (3:14; 4:13).

Turu nan infiakiana as nan nauy ay surat. Nan omona at maepangkep as nan chiyuycha nun-is-isuru as achi tit-iwa, tay insursurucha ay mu laychun nan taku ay maesarakan, achi omas-asawa ya aaketunay kanuna. Isunga tinukun Pablo ay ustu hi Timoteo ay pakinkuna chicha ay mun-isuru (1:3-7; 4:1-3, 7; 6:3-10, 20-21).

Nan maekadwa at nan chiyuycha ustu ay unuchun nan mapili ay mangepangpanguru as iglesia ya chiyuycha mapili ay fumadfiachang kan chicha. Nan chiyuycha mangepangpanguru as nan iglesia at masapor marispitu nan panagfiyagcha ta chicha mismu nan munturachan nan tataku (3:7).

Nan maekatlu at maepangkep as nan munkarkararakiancha ya munchaychayawancha kan Apo Dios (2:1-3, 8-15), ya nan ustu ay atun ay mangfiachang as nan eellakas, anam-amá ya mafiabfiaor (5:1-16; 6:2).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Maepangkep As Nan Achi Tit-iwa Ay Sursuru 1:3-11
Nan Panagyaman As Nan Sug-ang Apo Dios 1:12-20
Nan Munkararakian Ya Munchayawan 2:1-15
Nan Chiyuycha Mangepangpanguru As Nan Iglesia 3:1-16
Nan Tukun Maepangkep As Nan Panagserfi Kan Cristo 4:1-16
Nan Atun As Nan Chiyuycha Ellakas, Anam-amá Ya Mafiabfiaor 5:1-6:2
Nan Tit-iwa Ay Kenafiaknang 6:3-10
Nan Tukun Pablo Kan Timoteo 6:11-21

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay apostol Cristo Jesus, tay hiyasa nan infilin Apo Dios
ay Mangesarakan kan chitaku, ya hiyasa us nan infilin Cristo Jesus ay
namnamaun takú ay mangekaman as nan am-in ay sadsad-un takú.

2 Nauy nan suratku kan he-a Timoteo ay ifilangku as tit-iwa ay anakku kiapú as nan enmafurotam.

Sapay koma ta mawawacha nan grasya, sug-ang ya nan natalna ay numnum kan he-a ay nurpu kan Dios Ama ya kan Cristo Jesus ay Apo takú.

Nan Mangfiag-anan As Nan Chiyuycha Mun-isursuru As Achi Tit-iwa (2 Ped. 1:2; Jud. 1:8-13)

3 As nan inmuyak ad Macedonia, chinawatku kan he-a ay mayassaka ad Efeso, tay wachacha nan tapina ay tataku ay cha mangisursuru as achi tit-iwa. Ad wani, kasek itukun kan he-a ay filinum chicha ta ikinakcha nan chacha at-atun.
4 Filinum pay chicha ta achicha nunumnumun nan chiyuycha es-estorya ay pinupus-uy ya anchuanchu ay lestaan chi kaap-uwan, tay nan kaman as nan hanacha at munlumu as masusumaan. Maid maifiachangcha as nan matongparan nan laychun Apo Dios, tay nan mangammuwan as nan laychuna at babaen as nan pammati yangkiay.
5 Nan pangkep nan nauy ay filin at mu tongparuncha, wacha nan tit-iwa ay layadcha as nan iib-acha. Nan nauy ay layad at nurpu as nan nacharos ay pusu, ammay ay numnum ya tit-iwa ay pammati.
6 Wachacha nan tapina ay tataku ay sinmiyan as nan nauycha ammay ay ukiali, at chatona nan kiapón nan chacha makesossosekan maepangkep as maid kotkotokna.
7 Laychuncha ay mangisuru as lintig Apo Dios, ngem achicha maawatan nan laychun nan lintig ay kanan, ya achicha us maawatan nan chiyuycha epapeletcha.

8 Mu maepangkep as nan lintig, ammu takú ay ammay sa mu ustu nan kaosarana.
9 Ammu takú us ay nan lintig at fiakun para as nan chiyuycha ammay ay tataku, ngem kun at para as nan chiyuycha lomalabsing as lintig ya nunkasokel, chiyuycha achi munchaychayaw kan Apo Dios ya chiyuycha fumafiasor, chiyuycha achi nadiosan chi panagfiyagcha ya chiyuycha mangmangsot as nan maepangkep kan Apo Dios, ya para as nan chiyuycha mangpatuy as chakchakorcha ya pachongcha ay taku,
10 para us as nan chiyuycha mangepappapas as assi ay lachokcha, as nan chiyuycha lanaraki ay manarud as pachongcha ay lanaraki ya kaman us as nan fianafiai ay manarud as pachongcha ay fianafiai, para us as nan chiyuycha mangelayaw as taku, as nan chiyuycha nunkangutum, as nan chiyuycha muntistigu as achi tit-iwa ya para as nan chiyuycha mangekaman as maekontra as nan tit-iwa ay sursuru.
11 Nan tit-iwa ay sursuru ay maepangkep as nan lintig at maiyunud as nan Ammay ay Chamag ay entalek nan kangatuwan ya machaychayaw ay Apo Dios kan ha-un ta epakaammok as nan tataku.

Nunyaman Hi Pablo Kiapú As Nan Sug-ang Apo Dios

12 Munyamanak kan Cristo Jesus ay Apo takú ay mangepapapigsa kan ha-un ay mangekaman as nan nauy ay chunu, tay infilangak as matalek babaen as nan nangchutokanak ay munserfi kan hiya.
13 Hiyachi nan enatna uray mu nunkaliyak as maifusor kan hiya, penalikiatku ya enoongngosak nan am-in ay tatakuna ad kasin. Ngem sinug-anganak challu kan Apo Dios, tay as nan hiyachi at chaanak pay laing enmafurot, isunga chaanku naammuwan payat nan chak at-atun.

14 Somabsafi nan grasya ay inchat nan Apo kan ha-un, at enettanak pay
as pammati ya layadku as nan pachongku ay taku ay hiya challu nan chana
id-ichat kan chitaku ay naetatapi kan Cristo Jesus.
15 Nauy nan sursuru ay tit-iwa ya masapor maafurot: “Enmali hi Cristo
Jesus asna's luta ta esarakana nan fumafiasor.” Ha-un nan kaongoran chi
fiasfiasorna kan chicha am-in.
16 Ngem sinug-anganak kan Apo Dios ta ha-un nan usa ay mail-an nan
maid munkurangana ay kenaanos Cristo. Uray mu ha-un nan kaongoran
chi fiasorna, sinug-anganak challu kan Apo Dios, isunga nunfialinak as
munturachan chi uray ngachanay taku ta mafialincha ay omafurot kan hiya
ya ta maichat us kan chicha nan fiyag ay maid patingkiana.
17 Machaychayaw ya mafigfigfig koma nan in-inkiana ay Ari ay us-usa ay
Apo Dios ay achi matmatuy ya achi maila! Amen.
18 Anakku ay Timoteo, etalekku kan he-a nan nauycha filfilinku ay
maiyunud as nan naepapadtu ad kasin ay maepangkep kan he-a: Osarum
nan enpadtucha ta tumurudka ay mangamis as nan mangotettet.
19 Papipigsaum nan pammatem ya il-ilaum ta nacharos chi numnummu,
tay wachacha nan tapina ay nangachi as nan nacharos ay numnum, isunga
chinachaelcha nan pammaticha.
20 Nan chuwa kan chicha at cha Himeneo kan Alejandro ay inpurangku
kan Satanas ta suruwuncha ay achi munkalikali as maifusor kan Apo Dios.*

2

Nan Maepangkep As Nan Panagkararag

1 Nauy pay nan ifiakiak kan he-a. Nan omona at masapor ay
ekarkararakian takú nan am-in ay tataku. Chumawat ya munyaman takú
kan Apo Dios para kan chicha.
2 Ekararakian takú us nan ar-ari ya nan am-in ay tapina ay wacha as nan
nangatu ay saad ta natalna ya nadiosan nan panagfiyag takú as nan cha takú
munserserfiyan kan Apo Dios ya mangun-unuchan as nan ustu ay ukiali.
3 Ammay mu assesa nan atun takú, tay omepalaylayad kan Apo Dios ay
Mangesarakan kan chitaku.
4 Laraychuna as solet ay maesarakan nan am-in ay tataku ya maam-
muwancha us nan tit-iwa maepangkep kan hiya.
5 Tay us-usa nan Apo Dios ya us-usa nan nuntotong-an nan tataku ya kan
Apo Dios. Hiya hi Cristo Jesus ay nunfialin as taku.
6 Inchatna nan achorna ta mawayawayaan nan am-in ay tataku. Naeka-
man na as nan ustu ay timpu ay pinilen Apo Dios, ya hiyachi nan kail-an nan
layadna ay maesarakan koma nan am-in ay tataku.
7 Isunga piniliyak kan Jesus as usa ay apostolna ya mun-ekaskasaba ta
uyku isuru as nan chiyuycha Gentil nan tit-iwa ay maepangkep kan hiya ta
omafurotcha. Chak ifiakia nan tit-iwa. Achiyak cha munkutkutum.
8 Laraychok ngarud ay nan lanaraki nan mangepanguru as kararagyu
henan am-in ay maam-amongan nan chiyuycha omaafurot kan Cristo, ngem
masapor napudnucha kan Apo Dios, ya maid fungfungatcha winnu maid
makisumsumaancha as nan mangetag-uyancha as limacha ay munkararag.*
9 Kun pay us nan fianafiai, laychok us koma ay munfiachucha as nan
maifiakiay ay fiachu kan chicha, fiakun nan chiyuy kafiafiain. Achicha koma
labsun ay mang-ar-arkos as fookcha as fialetok winnu perlas, ya achicha
munfiachu as nunkangina.†

* **1:20** 1 Co. 5:5 * **2:8** Sal. 141:2; 143:6 † **2:9** 1 Ped. 3:3

10 Kuncha at koma ekaman nan anam-ammay, tay chatona nan ustu ay cha
atuatun nan fianafiai ay mangali un nadiosan chi panagfiyagcha.
11 As nan chumngoran nan fianafiai as nan kalen Apo Dios, masapor
kumikinakcha ay mun-achar, ya kuncha yangkiay epapanaag nan cha
maisursuru.‡
12 Achek eparufus ay isuruwan ya etorayan nan fianafiai nan lanaraki.
Masapor kuncha kumikinak.
13 Tay hi Adan nan enmon-ona ay finayang Apo Dios, haat hi Eva.
14 Fiakun hi Adan nan naallilaw, ngem nan fiafiai ay asawana. Isunga nan
fiafiai nan enmon-ona ay finmasor kan Apo Dios.§
15 Hiyana nan kiapúna ay mapalikiatan nan fianafiai ay omanak. Ngem
maesarakancha challu mu iturturuycha ay omafurot kan Apo Dios,
manglaylayad as nan pachongcha ay taku, mangunud as nan nasantowan
ay panagfiyag, ya naannadcha's nan chacha at-atun.

3

Nan Chiyuycha Mangepangpanguru As Nan Chiyuycha Iglesia (1 Tim. 5:17-25; Tit. 1:5-9; 1 Ped. 5:1-4)

1 Tit-iwa nan kanancha ay nan taku ay manglalayad ay munfialin as
mangepangpanguru as nan iglesia at napateg ay chunu nan laraychuna.
2 Kiapú ta napateg chi ay chunu, masapor ay nan mangepangpanguru as
nan iglesia at maid maepafiasor kan hiya. Masapor us us-usa nan asawana.
Naonngan hiya ya maetporana nan laylaychun nan achorna. Masapor
maichayaw chi ukialina. Masapor us ammuna ay munmangili ya naraing
ay mun-isuru.
3 Achi futtang hiya ya achi omaabkor, ngem kun at naanos ya achi mak-
isumsuma. Masapor achi naakum as siping.
4 Masapor us kafiaelana ay mangepanguru ay ustu as nan pamilyana,
ya kafiaelana ay mangepaafurot as nan an-akna kan hiya. Masapor us
rispituwuncha ay ustu hiya.
5 Tay mu achina ammu ay mangepanguru as nan mismu ay pamilyana,
anan atuna ay mangepanguru as nan iglesian Apo Dios?
6 Masapor fiakun kaetaptapi as nan pammati, tay atun at mu pomangas, at
hiyasa nan mangekeddengantu Apo Dios kan hiya ay machusa ay kaman as
nan naekaman kan Satanas.
7 Masapor us rispituwun chi achi omaafurot hiya ta achi maifiafiain ya
achi makna as nan sil-ub* Satanas.

Nan Chiyuycha Fumadfiachang As Nan Iglesia

8 Nan chiyuycha us fumadfiachang as nan chiyuycha mangepangpanguru
as nan iglesia at masapor maifilangcha as marispitu, ya achicha nangutum.
Masapor achicha futtang, ya achicha naakum as siping.†
9 Masapor iturturuycha ay omafurot as nan kenatit-iwa ay maepangkep as
nan pammati ay enpakaammon Apo Dios, ya nacharos us chi numnumcha.
10 Masapor mapachascha on-ona ta mu maid maanapan as maepafiaso-
rancha at mafialincha ay munserfi as fumadfiachang.
11 Nan as-awacha‡ us at masapor maifilangcha as marispitu. Masapor
achicha omekak-akak-ali. Masapor maetporcha nan laylaychun nan achor-
cha, ya matalekcha as nan am-in ay atuncha.

---

‡ **2:11** 1 Co. 14:34-35 § **2:14** Gen. 3:6, 13; 2 Co. 11:3 * **3:7** 2 Tim. 2:26 † **3:8** Rom. 16:1; Filp. 1:1
‡ **3:11** Nan usa pay ay laychun tona ay kanan at nan fianafiai ay fumadfiachang as nan iglesia.

12 Nan usa ay fumadfiachang at masapor kun usa nan asawana, ya kafiae-
lana us ay mangepanguru ay ustu as nan an-akna ya tapina pay ay membron
nan pamilyana.
13 Nan chiyuycha fumadfiachang ay munserfi ay ustu at maarachantu
nan rispiton nan iib-acha kan chicha, ya kaskasincha tumurud ay
mangepakaammu as nan maepangkep as nan pammaticha kan Cristo
Jesus.

Nan Kenatit-iwan Nan Pammati Takú

14 Kunku pay cha isurat na, chak us challu namnamaun ay achi mafiayag
at omaliyak kan he-a.
15 Ngem mu wachay mapas-iwak, nan nauy suratku nan mangifiakia kan
he-a as nan ustu ay unuchun nan usa ay omaafurot as nan pamilyan Apo
Dios. Nan laychok ay kanan at nan iglesian nan matataku ay Apo Dios ay
hiyasa nan tukud ya pugnad nan kenatit-iwa ay maepangkep kan Cristo.
16 Maid mangesaot as nan kenaamud nan cha takú ab-afurotun ay
maepangkep kan Cristo ay chaan naepakaammu ad pus-uy, ngem nauy nan
enpakaammon Apo Dios ad wani:
Nunfialin hi Cristo as taku.
Penaneknekan nan Espiritu nan kenalintigna.
Inil-ilan nan angheles hiya.
Naekaskasaba nan maepangkep kan hiya henan am-in ay nasyon,
at wachacha nan enmafurot asna's luta.
Haat maetag-uy hiya henan machaychayaw ay kawad-an Apo Dios.

4

Nan Achi Tit-iwa Ay Mun-isursuru

1 Narawag nan ifiagfiakian nan Espiriton Apo Dios ay as tapen chi urkiw
at wachacha nan mankug as nan pammaticha. Omafurotchantu as nan
chiyuycha omaallilaw ay anennet, at unuchuncha nan isursurucha.
2 Nan nauycha ay sursuru at murpu as nan pakamankaman ya
nunkangutum ay tataku. Nan numnumcha at nachachael ay kaman
naatongan as lanchok.
3 Chatona nan tataku ay mangepawa as omasaw-an ya mangkakanan as
tapen nan makan. Ngem finayang Apo Dios chaná ay makan ta awatun
ya kanun nan chiyuycha omaafurot ay nangammu as nan kenatit-iwa mu
munyamancha on-ona kan hiya.*
4 Tay am-in ay finayang Apo Dios at ammay, isunga maid maachi mu
munyaman takú ay mang-awat.†
5 Tay mu atun takú sa, maifilangcha as ammay babaen as nan kalen Apo
Dios ya kararag takú.

Nan Ammay Ay Fiabfiaarun Cristo Jesus

6 Mu isurom chaná ay filfilin as nan iib-a ay omaafurot, munfialinkantu
as ammay ay munserserfi kan Cristo Jesus, ya cham us epaila ay naawatam
nan kenatit-iwa ay maepangkep as nan pammati takú ya maepangkep as nan
ammay ay sursuru ay inun-unudmu.
7 Achim cha chungchungrun nan chiyuycha pinupus-uy ay es-estorya ay
maid kotkotokcha ya achi nadiosan. Ngem kunmu at epaingsa ay mangunud
as nan nadiosan ay panagfiyag.

---

* **4:3** Gen. 1:29-30; 9:2-3; Mar. 7:19; Ara. 10:15 † **4:4** Gen. 1:31; Rom. 14:14; 1 Co. 10:25-26

8 Manuwat, tay wacha nan akét ay kotok nan mangpakunukian as achor,
ngem kaskasin wadwacha nan kotok nan nadiosan ay panagfiyag, tay
enkaren Apo Dios ay gun-gunaana chitaku fiakun yangkiay as nan fiyag ad
wani ngem uray us as nan fiyag as tapen chi urkiw.
9 Tit-iwa na ay infiakiak, isunga libfengna ay maawat ya maafurot ay maid
chuwachuwa.
10 Isunga epapati takú ay munserfi kan Apo Dios ay matataku in-inkiana,
tay entalek takú nan namnama takú kan hiya ay mangesarakan as nan am-in
ay tataku, kaskasin as nan chiyuycha omafurot kan hiya.
11 Nan nauycha infiagfiakiak kan he-a nan ifilinmu ya isurom kan chicha.
12 Achim eparufus ay elayusan chaká kiapú as nan kenaongam. Ngem
kunka at munfialin as munturachan chi omaafurot babaen as nan ukialem
ya kalem, layadmu, pammatem ya maid kenaruket as numnummu ya cham
atuatun.
13 Iturturuymu ay mangifiasfiasa as nan Kalen Apo Dios as nan sangwanan
nan naaamong ay omaafurot. Hiyana nan ekaskasabam ya isursurom
inkiana omaliyak hesa.
14 Achim enganngganuy nan inchat nan Espiritu Santo kan he-a ay kafiae-
lam, ngem kunmu at osarun chasa. Nan nauycha kafiaelam at naichatcha
kan he-a as nan nangifiag-an nan chiyuycha pomapadtu ay hiyasa nan
kafiaelam ya as nan nangepatayan nan chiyuycha mangepangpanguru as
limacha kan he-a.
15 Nunumnumum ya aasekasuwum chasa ta wachay mangil-an nan tataku
ay cha matapiyan nan kafiaelam.
16 Il-ilaum nan ukialem ya nan isursurom. Tay mu hiyasa nan epapas-
nekmu ay atun at fiakun yangkiay nan achormu nan esarakam ngem uray
us nan chiyuycha manmanngor kan he-a.

5

Nan Kalibfengan Nan Mangepangpanguru As Nan Iib-a Ay Omaafurot

1 Achim sengsengaran nan papanguruwam ay lanaraki, ngem kunmu at
iyam-amma ay maketagtakiatfor kan chicha ay kaman chicha nan amam.
Ifilangmu nan chiyuycha lanaraki ay en-enauchem as kaman iib-am ay
lanaraki.
2 Ifilangmu us nan chiyuycha papanguruwam ay fiabfiafiai as kaman
enam, ya nan chiyuycha fiabfiafiai ay en-enauchem as kaman iib-am ay
fianafiai ay maid kenaruket as numnummu ya as nan cham atuatun.
3 Masapor us rispituwum ya fiadngam nan chiyuycha ellakas ay maid
mangaywan kan chicha.
4 Ngem mu wachay an-akcha winnu ap-ucha, masapor suruwun nan pam-
ilyacha ay nan on-onauncha as nan munserserfiyancha kan Apo Dios at nan
mangay-aywanancha as nan pamilyacha. Tay as nan mangekamanancha as
sa at maafuscha nan en-enat nan chanakchakorcha ya ap-ucha kan chicha.
Mu hiyasa nan atuncha, malaylaychan hi Apo Dios.
5 Nan ellakas ay maid paat mangaywan kan hiya at maid kasina namna-
maun ay chumawatan as fiachang mu achi kan Apo Dios yangkiay. Isunga
iturturuyna ay munkarkararag ya chumawchawat as fiachangna as inurkiw
ya lenafi.
6 Ngem nan ellakas ay kun yangkiay nan laylaychun chi achornay anapuna
at kaman nanatuy uray mu natataku.
7 Ifilinmu chaná as nan chiyuycha omaafurot ta maid maepafiasor kan
chicha.

8 Tay mu wachay omaafurot ay achi mangfiachang as iib-ana, kaskasin
nan mismu ay pamilyana at chinukkiana nan pammatina. Maifilang hiya
as kaskaskasin mangisiw mu nan chiyuycha achi omaafurot.
9 As nan lestaan nan chiyuycha ellakas, nan maelesta yangkiay ay mafi-
adngan at nan chiyuycha muntawwun as unum puru ya nasorok ay chaan
kasin omas-asawa.*
10 Masapor ammay chi kachamchamakiancha as nan am-in ay en-
enatcha kaman kan chatona: Enaywanancha ay ustu nan an-akcha, nun-
mangmangilicha, napakumbabacha ay nunserserfi as nan tatakon Apo
Dios, finadfiadngancha nan chiyuycha maliglikiatan, ya inturturuycha ay
nangekamkaman as kumpurmi ay ammay.
11 Ngem achiyu etapi as nan lestaan nan chiyuycha chaan pay narakay ay
ellakas. Tay mu umchan nan layadcha ay kasin omasawa at enganuycha ay
munserfi kan Cristo.
12 Mu hiyasa nan atuncha, makafiasorcha, tay chaancha tenongpar nan
enmon-ona ay enkaricha kan Cristo.
13 Nan usa us at epaingsachay kenapadsok, ya itukiachay likud as kaafoa-
fong. Fiakuncha pay yangkiay napadsok, ngem itukiacha ay mangapaapat
as maepangkep as tapina ay tataku, ya makifififiyangcha as cha at-atun chi
iib-acha.
14 Isunga laychok ay kun at omasawa nan chiyuycha ellakas ay chaan pay
narakay ta omanakcha ya asekasuwuncha nan pamilyacha ta maid atun nan
chiyuycha kafusor takú ay mangsot kan chitaku ay omaafurot.
15 Nan mangifiag-ak as na at kiapú ta wachacha nan tapina ay ellakas ay
chakus nankug kan Cristo, at inmunudcha kan Satanas.
16 Mu wachay omaafurot ay fiafiai ay nakin ib-a as nan chiyuycha ellakas,
hiya nan mangaywan kan chicha ta achi mapalikiatan nan iglesia ta wachay
atun tona ay iglesia ay mangfiachang as nan tapina ay ellakas ay maid paat
mangaywan kan chicha.
17 Nan chiyuycha mangepangpanguru ay mangenononongnong ay ustu
as chunucha at maifilangcha ay maichayaw ya masapor malagfuwancha
ay ustu, kaskasin nan chiyuycha mangepapasnek ay mangekasaba ya
mangisuru as nan Kalen Apo Dios.
18 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Achim fudfuchan nan tapak nan fiaka as nan chana mangikiatkiatinan ay
mang-elek as pakuy ta wachay atuna ay mangan."†
Kanana us, "Nan munlagfu at libfengna ay malagfuwan."‡
19 Mu wachay taku ay mangepafiasor as nan mangepangpanguru, achim
afurotun hiya mu maid paat chuwa winnu turu ay tistigu.
20 Kun pay nan chiyuycha finmasor ya achi munfiafiawi, sengaram chicha as
nan kaongoran nan omaafurot ta umugyatcha us nan tapina ay mangunud
kan hiya.§
21 Ifilinku kan he-a as nan sangwanan Apo Dios ya Cristo Jesus ya as nan
sangwanan nan nasantowan ay angheles ay tongparum chaná ay filfilin ay
mapapchong nan am-in ay atum as nan uray ngachana ay taku. O, maid
pasis-iyaum.
22 Achika munkiakianat ay pumili as munfialin as mangepangpanguru as
nan chiyuycha omaafurot. Achika maketaptapi as nan fiasor chi tukún. Il-
ilaum ta nacharos nan panagfiyagmu.*

---

* **5:9** Rom. 16:1 † **5:18** Deut. 25:4; 1 Co. 9:9 ‡ **5:18** Mat. 10:10; Luc. 10:7 § **5:20** Mat. 18:15-20
* **5:22** 1 Tim. 4:14; 2 Tim. 1:6; Ara. 6:6; 13:3

23 Fiakun yangkiay chanum nan cham ig-ikopun, ngem umikopka as
hen-anak-et ay fiayas ta akiasana nan saket nan putom ya tapina pay ay
kankanayon ay putputukum.
24 Wachacha nan tapina ay tataku ay naraka ay maila nan finmasorancha,
ya ammu takú ay machusachantu. Ngem as nan tapina at maila yangkiay as
kasin.
25 Kaman us as nan anam-ammay ay cha at-atun chi taku at naraka ay
maila, ngem as nan tapina at achi, ngem mailantu challu as kasin.

6

1 Nan am-in ay mafiabfiaor ay omaafurot at masapor rispituwuncha ay
ustu nan amocha as nan am-in ay atuncha ta maid kas-otan Apo Dios ya nan
sursuru takú.
2 Nan chiyuycha mafiabfiaor ay omaafurot ay nakin amo as omaafurot at
masapor achicha elalayusan chicha kiapú ta ib-acha chicha ay omaafurot.
Kuncha at kaskasin paammayun koma nan atuncha ay munserfi kan chicha,
tay nan chiyuycha amocha ay mang-awat as nan fiachangcha at ib-acha
chicha ay omaafurot ay laylaychuncha. Chatona nan masapor ay isurom ya
itukunmu as nan omaafurot hesa.

Nan Achi Tit-iwa Ay Sursuru Ya Nan Munlayad Ay Fumaknang

3 Mu wachay taku ay mangisuru as tukún ay achi maiyunud as nan ustu ay
insursuron Apo takú ay Jesu Cristo ya achi maiyunud as nan maepangkep as
nan nadiosan ay panagfiyag
4 at napangas ya maid ammuna. Kuna laychun yangkiay ay cha makesong-
songfiat ya makisumsuma as maepangkep as nan laychun ay kanan nan kali
ay munlumu as apos, munsosongfiatan, omekak-aliyan ya mangotettet ay
sospetcha,
5 ya kanayon ay sossosek as nan tataku ay nachachael chi numnumcha.
Maid ammucha as nan kenatit-iwa ay maisursuru. Ka-anancha un fumak-
nangcha mu nadiosan nan panagfiyagcha.
6 Tit-iwa met ay ongor nan maaran nan taku ay nadiosan chi panagfiyagna
mu mapnek hiya as nan wacha kan hiya.
7 Tay as nan naiyankan takú asna's luta at maid uy takú inyali, ya mu matuy
takú, maid us uy takú etakin.*
8 Isunga mu wachay ommat as kanun ya fiachu takú, mapnek takú koma.†
9 Ngem nan chiyuycha munlayad ay fumaknang at narakacha ay iyafud
chi sulisug ay kamancha nakna as nan kenamaid am-ammu ya chumachael
ay laylaychun. Chatosa nan mangiyuy kan chicha as nan chusa ay maid
patingkiana.
10 Tay nan layad as siping yangkiay at hiyasa nan kurpuwan chi am-in
ay kenamangotettet. Kiapú ta ongor chi layadcha as siping, wachacha nan
tapina ay nankug as pammaticha. Nan nunfianakian tosa ay enatcha at
ongor chi ngunguyuscha.

Nan Anongos Ay Tukun Pablo

11 Ngem he-a Timoteo ay usa ay munserserfi kan Apo Dios, achim at-atun
chasa am-in. Kunmu at epapati ay mangekaman as nan kenalintig ya na-
diosan ay panagfiyag. Iturturuymu ay omafurot kan Apo Dios. Laylaychum
hi Apo Dios ya nan iib-am. Eta-unmu nan likiatmu, ya anosam nan iib-am.
12 Epapasnekmu nan kafiaelam ay mangafurot kan Apo Jesus ay kaman
as nan cha makeab-abfiak ay mangepapasnek ay tomagtag ta mangafiak.

* **6:7** Job 1:21; Ecl. 5:15 † **6:8** Prov. 30:7-9; Mat. 6:25-33; Luc. 12:22-31

Maepachongka kan tona ya kokompotka as nan fiyag ay maid patingkiana.
Tay hiyana nan kiapúna ay enayakian chaká kan Apo Dios as nan nangifiag-
am as pammatem as nan sangwanan nan ongor ay tataku.
13 As nan sangwanan Apo Dios ay umid-ichat as fiyag chi ka-ichin ya as nan
sangwanan Cristo Jesus ay nangepaneknek as nan kenatit-iwa kan Poncio
Pilato, ifilinku na kan he-a:
14 Masapor afurotum nan am-in ay naifilfilin kan he-a ya ilaum ta achi
makaskaslangan sa as achi tit-iwa ya maid kas-otana inkiana as nan urkiw
ay munfiangchan Apo takú ay Jesu Cristo.
15 Munfiangadtu hi Apo Jesus as nan ustu ay urkiw ay pinilen Apo Dios.
Hi Apo Dios nan machaychayaw ya hiya yangkiay nan Mangetoray as nan
am-in. Hiya nan Aren chi kaari-ari ya Ap-apon chi kaap-aap-apu.
16 Hiya yangkiay nan achi matmatuy. Nan kawad-ana at achi mafialin ay
sag-unun, tay sumili as solet. Maid taku ay nangila kan hiya, ya kun challu
maid makaila kan hiya. Sapay koma ta maichayaw hiya ya muntoray in-
inkiana! Amen.‡
17 Filinum nan nunkafiaknang asna's luta ta achicha munpangpangas.
Ifilinmu us ta fiakun nan kenafiaknang ay naraka ay malitaw nan uycha
nanamnamaun, ngem kun at hi Apo Dios ay maid ek-ekotna ay mangid-ichat
kan chitaku as am-in ay mangepalaylayad kan chitaku.
18 Ifilinmu pay kan chicha ta nan ammay yangkiay nan atuncha as nan
iib-acha ta fumaknangcha as anam-ammay ay cha atuatun. Achicha koma
iyekot nan kenafiaknangcha, ngem ifingaycha as nan iib-acha.§
19 As nan mangekamanancha's sa, chacha amongun nan tit-iwa ay kenafi-
aknang ad chaya ay munfialin as kaman kunug ay pugnadcha as kasin ta
kokompotcha as nan tit-iwa ay fiyag ay maid patingkiana.
20 Timoteo, masapor aywanam nan naetalek kan he-a. Achawwiyam nan
achi nadiosan ay ap-apat ya nan fiakun tit-iwa ay sososek ay kanancha un
kenasilib,
21 tay wachacha nan tapina ay tataku ay nangali un wacha chi ay kenasilib
kan chicha. Kiapú as na, natingiwcha, isunga enmachawwicha as nan
pammaticha.
Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo takú ay
Jesu Cristo.

‡ **6:16** Sal. 104:2; 1 Jn. 1:5 § **6:18** 1 Tim. 2:10; 2 Tim. 2:21; Tit. 3:1, 8, 14

Nan Maekadwa Ay Surat Pablo Kan Timoteo

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at hiyana nan maekadwa ay suratna kan Timoteo. Insuratna na as nan naifiafiaruchana ad Roma kiapú as nan pammatina kan Apo Jesu Cristo (1:16-17; 2:9). Kun pay hi Timoteo, nayaschi ad Efeso ay cha mun-is-isuru ya mun-ekaskasaba as nan chiyuycha omaafurot hid-i.

As nan nauy ay surat, tinukun Pablo hi Timoteo ta atuna nan hanacha chunu ay naichat kan hiya uray wachachay mangepalikiat ya mangontra kan hiya. Tay nan namnamaun Pablo at epapasnek Timoteo ay mangekasaba ya mangisuru as nan maepangkep as nan kalen Apo Dios. Tinukuna us hiya ay achi maketaptapi as nan chiyuycha maid kotkotokna ay ap-apat, ngem kuna at epapasnek ay mangiturturuy ay mangunud as nan tit-iwa ay sursuru ay nurpu kan Apo Dios.

Kiapú ta aammon Pablo ay achi mafiayag at patayuncha hiya (4:6), chinawatna kan Timoteo ay omali ad Roma ay mangfisita kan hiya (4:9, 21).

Nan kaamuchan ay laychun Pablo ay epakaammu kan Timoteo at hiyana: “Ngem kun pay he-a, masapor etatalengaam ay mangaywan as nan pammatem ta achika maar-allilaw” (2 Tim. 4:5).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Panangepapigsa As Pammati 1:3-2:13
Nan Tukun Ya Nan Naifilin Ay Ekaman 2:14-4:5
Nan Kasasaad Pablo 4:6-18
Nan Anongos Nan Surat 4:19-22

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay usa ay apostol Cristo Jesus, tay hiyana nan enkeddeng
Apo Dios. Naifiaorak ta uyku ekasaba nan fiyag ay enkaren Apo Dios kan
chitaku ay omaafurot kan Cristo Jesus.
2 Nauy kasin nan suratku kan he-a, Timoteo ay ifilangku as anakku ay
laylaychok. Sapay koma ta mawawacha kan he-a nan grasya, sug-ang ya
talna ay nurpu kan Apo Dios ay Ama takú ya kan Cristo Jesus ay Apo takú.

Nunyaman Hi Pablo Kiapú As Nan Pammaten Timoteo

3 Munyamanak kan Apo Dios ay chak munserserfiyan as nan nacharos
ay numnumku ay kaman as nan nunserfiyan nan kaap-uwak ad pusuy. O, kunak kay munkarkararag as inurkiw ya lenafi, numnumok us ay
mangekararag kan chakayu, ya kanayonak ay munyaman kan Apo Dios
kiapú kan he-a.
4 Mailiwak as solet kan he-a, kaskasin as nan mangnumnumnumak as nan
chiyuycha luwam as nan nunsiyananta, isunga laraychok ay mangila kasin
kan he-a ta maragsakanak.
5 Ninumnumku us nan tit-iwa ay pammatem ay kaman us challu as nan
pammaten lolam ay Loida ya hi enam ay Eunice. Ammok ay assesa us nan
wacha kan he-a ad wani.*
6 Isunga epanumnumku kan he-a ay iturturuymu ay mangepapigsa as
nan inchat Apo Dios ay kafiaelam as nan nangepatayak as nan limak ay
nangekararag kan he-a.†

---

* **1:5** Ara. 16:1 † **1:6** 1 Tim. 4:14

7 Tay chaan inchat Apo Dios kan chitaku nan espiritu ay omepaugyat, ngem
kun at espiritu ay umichat as kafiaelan takú ay munserfi kan Apo Dios, layad
takú as nan iib-a takú ya mangetporan takú as nan laylaychun nan achor
takú.
8 Isunga achika munfiabfiain ay mangepaneknek as nan maepangkep as
nan Apo takú. Achika us munfiabfiain kiapú kan ha-un ay naifiafiarud kiapú
as nan munserserfiyak kan hiya. Ngem kunka at makiliwas kan ha-un kiapú
as nan mangekaskasabaan takú as nan Ammay ay Chamag, tay ichat Apo
Dios chi pigsa takú ay manganos as nan hana ay liwas.
9 Ensarakana ya enayakiana chitaku ta chitaku nan nasantowan ay
tatakuna. Nan nangekamanana's chi at fiakun kiapú as nan ammay ay
enkaman takú, ngem kiapú as nan mismu ay pangkepna‡ ya grasyana kan
chitaku. Inchatna nan nauy ay grasya babaen kan Cristo Jesus sakbay
mafiayang nan luta.
10 Ngem ad wani, enpailana sa ay grasya babaen as nan enmaliyan Cristo
Jesus asna's luta ay mangesarakan kan chitaku. Kenaana nan pannakafialin
nan utúy, ya enpakaammuna as nan tataku nan fiyag ay maid patingkiana
mu afurotuncha nan nauy Ammay ay Chamag.
11 Chinutokanak kan Apo Dios as apostolna ta uyku ekasaba ya isuru nan
nauy Ammay ay Chamag.
12 Hiyana nan kiapón nan chak mun-iliwliwasan. Ngem achek ekafiain na,
tay ammok nan tenalekku, ya achiyak us munchuwachuwa ay kafiaelan Apo
Dios ay mangaywan as nan entalekna kan ha-un§ inkiana as nan umchanan
nan urkiw ay omaliyan Apo Jesus.
13 Mu mun-isuruka, unuchum nan tit-iwa ay insursurok kan he-a, ya
iturturuymu us ay mangepaila as nan pammati ya layad ay wacha kan
chitaku ay enmafurot kan Cristo Jesus.*
14 Babaen as nan fiachang nan Espiritu Santo ay mawawacha kan chitaku,
aywanam nan napateg ay sursuru ay entalek Apo Dios kan he-a ta achi
mafiarfialiwan.
15 Ammom met ay inyangkiayanak as nan am-in ay omaafurot ad Asia, ya
naetapi cha Figelo kan Hermogenes.
16 Kun pay nan pamilyan Onesiforo, sapay koma ta sug-angan nan Apo
chicha, tay namen ongor ay penalagsakak kan hiya. Chaana enkafiain nan
naifiafiaruchak,
17 ngem kun at as nan inumchanana ad Roma, makakud hiya ay manganap
kan ha-un inkiana ininchananak.
18 Ammom ay ustu nan am-in ay en-enatna ay nunserfi kan ha-un ad Efeso.
Sapay koma ta sug-angan Apo Dios hiya as nan urkiw ay mangokomána as
nan tataku.

2

Nan Matalek Ay Munserfi Kan Cristo

1 Kun pay he-a ay anakku, masapor papigsaum nan pammatem babaen as
nan grasyan Apo Dios ay naichat kan chitaku ay nakius-usa kan Cristo Jesus.
2 Nan am-in ay chinngormu kan ha-un ay insursurok kan he-a as nan
sangwanan nan ongor ay tataku at isurom us chaná as nan tataku ay matalek
ta chicha us nan mangisuru as nan tapina.

---

‡ **1:9** 1 Ped. 1:4-5 § **1:12** Nan usa pay ay laychun tona ay kanan at “entalekku kan hiya.” * **1:13** 1 Tim. 1:14

3 Makiliwaska kan ha-un ay kaman as nan cha iliwliwas challu nan
chiyuycha omaafurot kan Cristo Jesus ay kaman as nan atun nan matalek
ay sorchachu.
4 Nan cha munchunchunu ay sorchachu at achi maetapi as nan cha at-atun
nan fiakun sorchachu, tay nan laychuna at palaylayachuna nan ap-apuna.
5 Numnumunyu na: Nan taku ay makeab-abfiak as tennagtakian at maid
maichat kan hiya as gun-guna sukúdna tongparun ay ustu nan lintig tud-i ay
ay-ayam.
6 Nauy pay nan usa: Nan makakud ay munsamor at masapor hiya nan
omon-ona ay mangara as nan kudwana as nan naani.
7 Numnumnumum ay ustu nan nauycha ay infiakiak, tay fiadngan chaká
kan Apo Jesus ta maawatam am-in.
8 Achim liwliw-an nan Ammay ay Chamag ay chak ekaskasaba ay tenakon
Apo Dios hi Jesu Cristo manipud as nan utúy ay kianak David.
9 Kiapú as nan mangekaskasabaak as nan nauy Ammay ay Chamag,
parpaliwasanak ya korkor-onganak ay kaman lomalabsing as lintig. Ngem
uray, tay achi mafialin ay makor-ongan nan kalen Apo Dios.
10 Isunga eta-unku nan am-in ay likiatku para as nan chiyuycha pinilen
Apo Dios ay tatakuna ta maesarakancha us koma babaen kan Cristo Jesus ya
mawawacha kan chicha nan am-ammay ay fiyag ay maid patingkiana.
11 Tit-iwa na ay sursuru ay kanana,
"Mu maetapi takú ay matuy kan Cristo, maetapi takuntu us kan hiya ay
mataku ad chaya.*
12 Mu et-aun takú nan likiat, maketoray takuntu kan hiya.
Mu esaot takú hiya, esaotnantu us chitaku.†
13 Mu achi takú mapiyar kan hiya, matalek challu hiya, tay achi mafialin
ay munkutkutum."‡

Nan Chiyuycha Ukialen Nan Munserserfi Kan Apo Dios

14 Kanayonmu ay epanumnum nan nauy as nan iib-am ay omaafurot,
ya filinum chicha as nan sangwanan Apo Dios ay achicha makisumsuma
maepangkep as nan laychun ay kanan nan chiyuycha kali. Maid kotkotok
tosa, ya kuna lawá chachaelun nan pammaten nan chiyuycha chuchumn-
gor.§
15 Kun pay he-a, epapatem nan kafiaelam ay mangekaman as nan
mangepalaylayad kan Apo Dios, ya isurom ay ustu nan kalen Apo Dios. Tay
mu hiyasa nan atum, achika poros mafiainan.
16 Achika makeapat as nan tataku as maepangkep as maid kotkotokna kan
Apo Dios, tay kuna lawá epaachawwi nan tataku as nan laychun Apo Dios.
17 Maepachong nan achi tit-iwa ay sursurucha as nan saket ay kanser ay
munwaras ya chachaeluna nan intiru ay achor. Nan chuwa as nan nauycha
mun-is-isuru as achi tit-iwa at cha Himeneo kan Fileto.
18 Sinmiyancha as nan tit-iwa ay sursuru, tay chacha kankanan un narpas
at nan matakuwan nan natuy manipud as nan utúy. Isunga chacha lillifokun
nan tapen nan omaafurot ta chukkiancha nan pammaticha.*
19 Ngem achi challu masokatan nan tit-iwa ay kalen Apo Dios, tay kaman
as nan chupras ay achi mapsak. Wacha nan naisurat hena ay kanana, "Aam-
mon Apo Dios nan chiyuycha tatakuna," ya kanana us, "Nan mangali un
omafurot as nan Apo at masapor chukkiana nan chiyuycha achi nalintig."†

---

* **2:11** Rom. 6:3-5, 8 † **2:12** Mat. 10:33 ‡ **2:13** Rom. 3:3-4 § **2:14** 1 Tim. 6:4 * **2:18** 1 Co. 15
† **2:19** Sal. 34.14; Prov. 3.7

20 As nan afong nan fiaknang, ongor chi tukutukún ay wacha hid-i ay
maosar ay fiakun yangkiay naamma as fialetok ya silver, ngem naamma us
as kaiw ya luta. Nafiaror as solet nan kaosaran nan tapina, ya achi nafiaror
nan kaosaran nan tapina.
21 Hiyana nan maepadpachongana kan chitaku. Mu chukkian nan taku
nan am-in ay mangotettet, maosar hiya as nan napateg ay kaosarana, tay
napasanto hiya ya os-osarun nan Apo. Angkiay ya nakasakiana hiya ay
mangekaman as am-in ay ammay.
22 Isunga chukkiam ngarud nan mun-ongosán chi fiafiallu, ya epapatem
ay mangekaman as nalintig, mangepapigsa as nan pammatem ya manglay-
layad as nan iib-am ay omaafurot. O, makekappiaka as nan chiyuycha
nacharos chi numnumcha ay munchaychayaw kan Apo Jesus.‡
23 Kasek ifilin na kan he-a ay achika makeap-apat as nan maepangkep
as maid kotkotokna ya maid maifiachangna as nan tit-iwa ay pammati, tay
ammom met ay munlumu chasa as masusumaan.§
24 Tay nan fiabfiaarun Apo Dios at masapor achi makisumsuma, ngem
kuna at atun chi ammay as nan am-in ay tataku. Masapor us naraing ya
naanos ay mun-isuru,
25 ya naanos ay mangtukun as nan chiyuycha komontra kan hiya ta urum
ya fiadngan Apo Dios chicha ta munfiafiawicha ya maammuwancha nan
kenatit-iwa.
26 Mu hiyasa nan ommat, munfiangadchantu as nan ustu ay numnum-
cha, ya makalufuscha as nan sil-ub* Satanas ay nanisil-ub kan chicha ta
unuchuncha nan laychuna.

3

Nan Atun Nan Taku Mu Umchan Nan Chiyuycha Anongos Ay Urkiw

1 Masapor maawatam na. As nan chiyuycha anongos ay urkiw, omalintu
nan timpon chi likiat.
2 Tay nan ukialen nan tataku at nan achorcha yangkiay nan laylaychun-
cha, ya naakumcha as siping. Kaskasincha napangas, napasis-iya ya umi-
insurtu. Achichantu afurotun nan chanakchakorcha. Achichantu ammu ay
munyaman, ya achicha epateg nan nasantowan.
3 Maidtu layadcha as nan pachongcha ay taku, ya maid poros ammucha
ay pomakawan. Omekak-alichantu as nan pachongcha ay taku, achichantu
maetporan nan laylaychun chi achorcha, songelchantu ya iinglunchantu
nan ammay.
4 Esepsepchantu nan mangekamkaman as ammay. Darasuduscha ya
pararu ay napangascha. Nan laylaychuncha at nan mangepalagragsak as
achorcha, fiakun hi Apo Dios.
5 Epailacha ay relihiyosocha, ngem achicha figfikun nan ustu ay kafiaelan
Apo Dios ay mamarfialiw as nan mangotettet ay ukialicha. Achika makekad-
kadwa as nan assesesa ay tataku.*
6 Tay nan tapina kan chatosa at epapeletcha ay sungkop as nan ab-afong
babaen as nan kenasikapcha ay makilidlid-iwa as nan fianafiai ay naraka
ay maawis ay chumngor as nan isursurucha. Nan nauycha ay fianafiai at
chicha nan nalilifok chi numnumcha kiapú as nan ongor ay fiasfiasorcha.
Chicha nan nangun-unud as nan am-in ay mun-ongosán nan achor.

---

‡ **2:22** 1 Tim. 6:11 § **2:23** 1 Tim. 1:4, 7; 4:7; 6:4, 20 * **2:26** 1 Tim. 3:7 * **3:5** Rom. 1:18-32; Tit. 1:16

7 Chicha us nan cha munsurusuru, ngem achicha poros maammuwan nan
tit-iwa ay sursuru.
8 Nan hanacha ay tataku at kamancha kan cha Janes kan Jambres ay
nangkontra kan Moises ad pus-uy, tay kontraunchantu us nan kenatit-iwa.
Mangotettet chi panagnumnumnumcha, ya kinukutum chi pammaticha.†
9 Ngem achi mafiayag at mailan nan am-in ay tataku nan kenangokngok
chatosa ay kaman as nan enommat kan cha Janes kan Jambres.

Nan Anongos Ay Filin Pablo

10 Ngem he-a, ammom nan isursurok, nan panagfiyagku ya nan
pangkepku as nan nauy ay fiyagku. Ammom nan pammatek, nan
kenaanosku, nan layadku ya nan kenamanang-eta-unku.
11 Ammom met us nan naparpalikiatanak ya nan nun-iliwliwasak ay
kaman as nan enom-ommat kan ha-un ad Antiokia, ad Iconio ya ad Listra.
Ngem ensarakanak kan Apo Dios as nan am-in ay likiatku.‡
12 Tit-iwa ay mapalikiatan nan am-in ay munlayad ay mataku as nan
nadiosan ay panagfiyag kiapú as nan pammaticha kan Cristo Jesus.§
13 Kun pay nan manangotettet chi ukialicha ya omaallilaw ay tataku at
kaskasin momangmangotettet chi ukialicha. Chacha omar-allilaw ya chacha
us maar-allilaw.
14 Ngem kun pay he-a, iturturuymu ay mangafurot as nan enad-acharmu
ya nan ammom ay tit-iwa, tay ammom met nan katatakon nan chiyuycha
nangisursuru kan he-a.
15 Nunlapu us as nan kaongam, naisursuruwanka as nan naisurat as nan
Kalen Apo Dios ay hiya nan nangetorónng kan he-a ay mangammu as nan
kaesarakanan babaen as nan pammati kan Cristo Jesus.
16 Am-in ay enpaisurat Apo Dios at hiya mismu nan nakin numnum ya
nafiaror nan kaosarana. Isuruna nan kenatit-iwa kan chitaku, sengarana
chitaku ta ikinak takú ay fumasfiasor, palintikuna chitaku as nan kenom-
sawan takú, ya isuruna chitaku ay mangunud as nan nalintig ay panagfiyag
17 ta maid munkurangan takú ay munserfi kan Apo Dios, ya nakasakiana
takú ay mangekaman as nan am-in ay ammay.

4

1 As nan mangiilan Apo Dios ya hi Cristo Jesus ay mangokómtu as nan am-in
ay matataku ya nunkatuy, ya kiapú as nan omaliyana ay muntoray, ifilinku
na kan he-a:
2 Ekasabam nan kalen Apo Dios. O, munsasakianaka ay mangekasaba uray
mu hiyasa nan ustu ay timpu winnu fiakun. Epakaammom kan chicha mu
wachay kenomsawancha, ya sengaram chicha ta ikinakcha ay fumasfiasor.
Papigsaum us nan numnumcha ay mangekaman as ammay. Naanoska ay
mangisuru kan chicha.
3 Tay umchan nan timpu ay achi chumngor nan tataku as nan tit-iwa ay
sursuru, ngem kuncha at unuchun nan laylaychun nan achorcha, ya ana-
puncha nan chiyuycha mun-isursuru as nan laylaychuncha ay chungchun-
grun.
4 Achichantu laychun ay chungrun nan maepangkep as nan kenatit-iwa,
ngem kun at nan maepangkep as nan pinupus-uy ay es-estorya.*
5 Ngem kun pay he-a, masapor etatalengaam ay mangaywan as nan
pammatem ta achika maar-allilaw. Eta-unmuy likiat. Iturturuymu ay

† **3:8** Exo. 7:11, 22; 9:11 ‡ **3:11** Ara. 13:14-14:20 § **3:12** Mat. 5:10-12; San. 1:2-4; 1 Ped. 2:20-21
* **4:4** 1 Tim. 1:6; 6:20-21; 2 Tim. 2:18

mangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag ya atum nan am-in ay entalek Apo Dios kan he-a.
6 Tay ha-un at inumchan nan timpu ay manaynanak as nan nauy ay fiyag.
Kamanak as nan fiayas ay maikuyag ay maetapi as nan maichaton kan Apo Dios.
7 Epachongku us nan nunserserfiyak kan Apo Dios as nan ab-abfiak ay tennagtakian. Enpapasnekku, at inumchanak as nan linya ay munpatingkiaan.
Enpapasnekku us ay nangunud as nan enafurot takú ay maepangkep kan Cristo.
8 Isunga naiyiis-ud kan ha-un nan gun-guna ay ichat nan Apo as nan chiyuycha nalintig chi panagfiyagcha. O, gun-gunaanak as nan Apo as nan urkiw ay mangokomána as nan katakutaku ya fiakun ha-un yangkiay nan gun-gunaana ngem uray us nan am-in ay manglarayad ay maman-ud as nan munpail-ana.

Nan Laychun Pablo Ay Atun Timoteo

9 Epapatem nan kafiaelam ta kamuwum ay omali kan ha-un,
10 tay tenaynanak kan Demas ay inmuy ad Tesalonica kiapú ta nan fiyag asna's luta nan laylaychuna. Inmuy hi Cresente ad Galacia, ya hi Tito ad Dalmacia.†
11 Kun yangkiay hi Lucas nan kadwak hena. As nan omaliyam, chag-osum hi Marcos, tay makafiachang hiya kan ha-un as nan chunok.‡
12 Kun pay hi Tikico, infiaorku hiya ad Efeso.§
13 Chag-osum us nan kakiayku ay infiatek kan Carpo ad Troas. Etapem us nan chiyuycha liblok, kaskasin nan chiyuycha nalolopelop ay larat ay nasurasuratan.
14 Hi Alejandro* ay munfusfusór at ongor chi en-enatna as mangotettet kan ha-un. Kun kikiad hi Apo Dios as manusa kan hiya ay maiyunud as nan chiyuycha en-enatna.†
15 Isunga il-ilaum us hiya, tay pararuy atuna ay mangontra as nan cha takú isursuru.
16 As nan enmon-ona ay nangfistikiarancha kan ha-un, maid poros usa as nangekalintikian kan ha-un. Tenmaynancha am-in. Sapay koma ta achi ifilang Apo Dios chachi as fiasfiasorcha.
17 Ngem finadnganak kan Apo Jesus ya penapigsaak, isunga kenafiaelak ay nangekasaba as nan am-in ay maepangkep kan hiya ta chungrun nan am-in ay Gentil. Isunga enlayawak nan tataku ay mangpatuy kan ha-un.‡
18 Nan Apo at esarakanaktu as nan am-in ay kenamangotettet inkiana araunak kan hiya henan muntotorayana ad chaya. Machaychayaw koma hiya in-inkiana! Amen.

Nan Anongos Ay Pakomostan Pablo

19 Pakomostaum cha Priscila kan Akila ya cha Onesiforo ay hinfiaruy.
20 Hi Erasto at nafiati ad Corinto. Infiatek hi Trofimo ad Mileto, tay nunsaket hiya.§
21 Epapatem man paat nan kafiaelam ta makaalika hena sakbay chumina-muy.
Komostaka kanu, kanan cha Eubulo, Pudente, Lino ya hi Claudia ya am-in nan omaafurot ay wacha hena.

---

† **4:10** Col. 4:14; Film. 1:24 ‡ **4:11** Ara. 12:12, 25; Col. 4:10; Film. 1:24 § **4:12** Efe. 6:14-25; Col. 4:7-8; Tit. 3:12 * **4:14** 1 Tim. 1:20 † **4:14** Sal. 28:4; 62:12; Prov. 24:12; Rom. 2:6 ‡ **4:17** Sal. 7:1-2; 22:21; 35:17. Nan naisurat as nan kali ay Griego at “naesarakanak as nan mangfiangtan nan layon kan ha-un.” § **4:20** Ara. 19:22; 20:4; 21:29; Rom. 16:23

22 Sapay koma ta nan Apo at mawawacha kan he-a. Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya.

Nan Surat Pablo Kan Tito
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at para kan Tito. Hi Tito at fiakun Judio ay enmafurot kan Cristo kiapú ta insursuruwan Pablo hiya (1:4). Hi Tito at matalek ya makakud ay namadfiachang kan Pablo as nan chununa. Kenadwaana cha Pablo kan Bernabe as nan nakimitinancha ad Jerusalem (Gal. 2:1). Liniwliwan us Tito hi Pablo as nan kawad-an Pablo ad Macedonia (2 Co. 7:5-7). Hiya us nan finaor Pablo ad Corinto ay mangenongnong as nan siping ay enamongcha para as nan chiyuycha makasapor ay omaafurot ad Jerusalem (2 Co. 8:6, 16-24). Nan usa pay at kenadwaana hi Pablo ay inmuy ad Creta ay luta ay liniliwus chi fiayfiay ta fiadngana hi Pablo ay mangekasaba as nan Ammay ay Chamag hid-i. Angkiay ya infiaten Pablo hi Tito ad Creta ta ituruyna ay mangisursuru as nan chiyuycha omaafurot hid-i.

Nunsurat hi Pablo kan Tito ta ifilina kan hiya nan masapor ay atuna ya isuruna as nan iglesia ad Creta. Nan usa pay as nunsuratan Pablo at ta chumutok hi Tito as mangepangpanguru as nan chiyuycha iglesia henan tunggal ili hid-i (1:5). Tay as nan hana ay timpu at ongorcha nan omaafurot hid-i, ngem nalilifokcha kiapú ta inun-unudcha nan sursuron nan chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru (1:10-11). Lenayad us Pablo ay palutukun Tito nan chiyuycha nunkatiku ay cha atuatun nan chiyuycha i-Creta ay kaman as nan kenangutum, umiwet, ya kenapadsok, ya tapina pay (1:12-16). Insuron pay Pablo kan Tito nan atun ay mangisuru as nan anam-amá, anen-ena, fiafiallu ya mafiabfiaor (2:1-10).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-4
Nan Chiyuycha Mangepangpanguru As Nan Iglesia 1:5-16
Nan Sursuru As Nan Tukutukún Ay Kasasaad Chi Tataku 2:1-15
Nan Ekaman Nan Chiyuycha Omaafurot 3:1-11
Nan Anongos Nan Surat 3:12-15

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay usa ay fiabfiaarun Apo Dios ya apostol Jesu Cristo. Hi
Apo Dios at piniliyak ya finaorak ta uyku papigsaun nan pammaten nan
chiyuycha pinilina ay tatakuna ya ta uyku etoróng chicha as nan tit-iwa ay
sursuru ay maiyunud as nan nadiosan ay panagfiyag.
2 Atok am-in chaná ta wachay namnamauncha ay fiyag ay maid pat-
ingkiana ay enkaren Apo Dios sakbay mafiayang nan luta. Hi Apo Dios at
achi poros munkutkutum.*
3 As nan ustu ay timpu ay pinilina, enpakaammuna nan nauy fiyag ay maid
patingkiana babaen as nan nangekasabaak as nan Ammay ay Chamag ay
entalekna kan ha-un. O, enkasabak nan Ammay ay Chamag, tay infilin Apo
Dios ay mangesarakan kan chitaku.
4 Nauy nan suratku kan he-a, Tito ay ifilangku as tit-iwa ay anakku kiapú
as nan pammati takú.

---

* **1:2** 2 Tim. 2:13; Heb. 6:18

Sapay koma ta mawawacha kan he-a nan grasya ya nan natalna ay
numnum ay nurpu kan Apo Dios ay Ama takú ya nurpu kan Cristo Jesus ay
mangesarakan kan chitaku.

Nan Mangepangpanguru As Nan Iglesia
(1 Tim. 3:1-7; 1 Ped. 5:1-4)

5 Nan nanaynanak kan he-a ad Creta at ta enongnongmu nan chaan pay
naenongnong ya ta munpilika as mangepangpanguru as nan chiyuycha
iglesia henan am-in ay il-ili hesa. Hiyasa nan infilinku ay atum.
6 Nan piliyum ay mangepangpanguru at masapor maid maepafiasor kan
hiya, ya kun usa nan asawana. Masapor ay nan an-akna at enmafurotcha
kan Apo Dios, maid kaap-apatancha as munlumu as machachaelancha ya
achicha nasokel.
7 Kiapú ta hiya nan matalek ay mangaywan as nan iglesian Apo Dios,
masapor maid maepafiasor kan hiya. Masapor us achi napangas, achi
fungngat, achi futtang, achi omaabkor ya achi naakum as siping.
8 Kun at masapor manangmangili ya laylaychuna ay atun nan ammay.
Masapor us manang-etpor, nalintig, nasantowan ya naonngan.
9 Masapor popomkat hiya as nan tit-iwa ay sursuru ay maiyunud as nan
kalen Apo Dios ta mafialinay awisun nan tapina ay omafurot as nan tit-
iwa ay sursuru ya ta maepailana nan kenomsawan nan chiyuycha man-
gontrakontra as na.
10 Ifilinku sa, tay ongor nan tataku hesa ay nunkasokel ay manngor as
nan tit-iwa ay sursuru, kaskasin nan chiyuycha Judio ay omaafurot ay
mangepapelet as nan Lintig Moises. Chacha al-allilawun nan tapina ay
tataku babaen as nan ap-apat ay maid kotkotokna.
11 Masapor maepakinak chasa ay tataku, tay chacha al-allilawun nan
pammaten nan tapina ay pamilya babaen as nan chacha mangisursuruwan
as fiakun libfengna ay maisuru. Kafiafiain pay nan pangkepcha, tay laychun-
cha yangkiay ay omara as siping.
12 Usa as nan chiyuycha kanancha un pomapadtu ay kailiyancha ay i-
Creta nan nangali, “Mangisiw paat am-in chi i-Creta, tay nunkangutumcha,
napadsokcha ay munchunu ya kun hi kakan chi elamakcha.”
13 Tit-iwa met na ay kenalina maepangkep kan chicha. Isunga sengaram
chicha ta ustu ya pumigpigsa nan pammaticha
14 ya ta achicha afurotun nan pinupus-uy ay es-estoryan chi Judio ya nan
lintig ay enam-ammaan chi tataku ay mangachi as nan tit-iwa ay sursuru.†
15 Nan taku ay nacharos chi numnumna at ifilangna as nacharos nan
am-in ay makan. Ngem nan taku ay naruket chi numnumna ya achi
omafurot at ifilangna ay maid poros nacharos ay makan, tay kenokomsaw
chi numnumna ya achina maematonan chi ammay ya mangotettet.
16 Chacha kankanan un am-ammucha hi Apo Dios, ngem mamaila as
nan chacha at-atun ay achiyuncha hi Apo Dios. Kaiisiw nan ukialicha,
nasokelcha, ya achicha poros kafiaelan ay mangekaman as ammay.

2

Nan Ustu Ay Sursuru

1 Ngem kun pay he-a Tito, masapor iturturuymu ay manukun as nan
omaafurot ta unuchuncha nan maiyunud as nan ustu ay sursuru.

† **1:14** Mar. 7:14-19; Ara. 10:9-15; Col. 2:20-22

2 Isuruwam nan anam-amá ta achicha labsun nan laylaychun nan achorcha, maekaricha ay marispitu ya manang-etporcha. Masapor ustu nan pammaticha ya layadcha kan Apo Dios, ya anosancha nan likiatcha.
3 Assesa us ay isurom as nan anen-ena ay nan kasaporan at nan nasantowan ay panagfiyag ay maiyunud as nan pammati. Masapor achicha omekak-ali ya munfutfutang, ngem kuncha at isuru nan ammay
4 ta makasurucha nan fianafiai ay kaas-asawa as ustu ay atuncha ay manglaylayad as nan as-awacha ya an-akcha.
5 Isuruwam chicha ay munfialin as manang-etpor ya nacharos as maepangkep as laraki. Masapor enononngnongcha nan chunucha as afongcha, naanoscha ya munpaetoraycha as nan as-awacha. Mu assesa nan ukialicha, maid kas-otan nan kalen Apo Dios.
6 Tukunum us nan fiafiallu ta munfialincha as manang-etpor.
7 He-a mismu at masapor epailam ay napudnuka as nan am-in ay atum ta he-a nan ustu ay munturachan nan fiafiallu, ya as nan mun-isuruwam, masapor napudnu nan atum ay munkali ya maiyunud as nan napateg ay isursurom.
8 Ilaum ta ustu nan cham isursuru ta maid kaskas-otana. Tay mu hiyasa nan atum, mafiainan nan chiyuycha komokontra kan he-a, tay maid mangisiw as maifiakiacha kan chitaku.
9 Filinum us nan chiyuycha mafiabfiaor ta munpaetoraycha as nan amocha as nan am-in ay atuncha ta mapnek nan amocha kan chicha. Achicha koma songsongfiatan
10 winnu akiwan chicha, ngem kuncha at epaila ay ammaammaycha ya matalekcha as nan am-in ay atuncha ta maichayaw nan sursuru ay maepangkep kan Apo Dios ay mangesarakan kan chitaku.*
11 Tay enpailan Apo Dios nan nauy grasyana ta maesarakan nan am-in ay tataku.
12 Kiapú as nan nauy ay grasya, isuruwana chitaku ay mankug as nan fiakun nadiosan ay panagfiyag ya nan chiyuycha mun-ongosán chi achor ta manang-etpor, nalintig ya nadiosan nan panagfiyag takú asna's luta.
13 Assesa nan panagfiyag takú as nan cha takú manman-uchan as nan nakiasat ay namnamaun takú ay hiyasa nan maepail-an nan kaichayawan Apo Dios takú ay Jesu Cristo ay mannakafialin ya mangesarakan kan chitaku.†
14 Inchatna nan fiyagna ta pakawanuna chitaku as nan am-in ay fiasor takú, ya ta munfialinuna chitaku as nasantowan ay tatakuna ay makakud ay mangekaman as ammay.
15 Isurom am-in chaná as nan tataku. Papigsaum nan numnumcha ya sengaram chicha. Masapor atum chaná, tay wachay kalibfengam ay nurpu kan Apo Jesus, ya achim eparufus chi uray usa ay mangsot kan he-a.

3

Nan Ammay Ay Ekaman Nan Chiyuycha Omaafurot

1 Epanumnummu as nan iib-am ay omaafurot ay masapor munpaetoraycha as nan totoray nan goberno ya nakasakianacha ay mangtongpar as nan filfilincha. Nakasakianacha us koma ay mangekaman as nan am-in ay ammay.

---

* **2:10** Mat. 24:45-51; Luc. 12:42-48; 19:17; Efe. 6:5-9; 1 Tim. 6:1-2 † **2:13** 1 Tim. 1:1; Gal. 5:5; Col. 1:27; 1 Tes. 5:8; Heb. 6:19; 11:1

2 Masapor maid ekak-aliyancha as kumpurmi ay taku ya maid makisum-
sumaancha. Ngem kuncha at masapor naanos ya kun yangkiay ammay chi
makekadkadwaancha as nan am-in ay tataku.
3 Tay uray chitaku at maid poros ammu takú ad kasin as maepangkep
kan Apo Dios. Nasokel ya naallilaw takú. Kaman chitaku fiabfiaarun as
kumpurmi ay mun-ongosán ya kiankianasun nan achor takú. As nan hiyachi
ay timpu, mangotettet chi pangkep takú ya apsan takúy pachong takú ay
tataku as kaurkiurkiw. Iningor chitaku as nan pachong takú ay tataku ya
iningor takú us chicha.
4 Ngem kun pay enpailan Apo Dios ay mangesarakan kan chitaku nan sug-
ang ya layadna,
5 ensarakana chitaku. Ensarakana chitaku fiakun kiapú as nan ammay ay
enkaman takú, ngem kiapú as sug-angna kan chitaku. Tit-iwa, ensarakana
chitaku babaen as nan Espiritu Santo ay nanguras ya nangepafiarú as nan
numnum takú ta mawad-an takú as fiarú ay fiyag ya nacharos takú as nan
sangwanan Apo Dios.
6 Maid ek-ekot Apo Dios ay nangichat as Espiritu Santo kan chitaku babaen
kan Jesu Cristo ay nangesarakan kan chitaku.
7 Enatna chi ta babaen as nan grasyana, maifilang takú as nalintig as nan
mangiilana ya matawid takú nan fiyag ay maid patingkiana ay hiya nan cha
takú namnamaun.
8 Tit-iwa chaná ay kenalek.
Chatona nan lalaychok ay epapatem ay isuru ta nan chiyuycha omafurot
kan Apo Dios at komakudcha ay mangekaman as ammay. Ammay chaná ay
maisuru ya wachay maifiachangcha as nan am-in ay tataku.
9 Ngem achika makesossosek as nan tataku as maepangkep as maid
kotkotokna ay leslestaan nan ngadngachan nan kaap-uwan. Achika us
makesossosek ya makisumsuma as nan maepangkep as nan Lintig Moises,
tay nan nauycha susuma at maid maifiachangcha ya maid kotkotokcha.*
10 Mu wachay taku ay makisumsuma ta munsisiyanuna nan chiyuycha
omaafurot, fiag-am hiya ta ikinakna. Mu mamen chuwam ay fiag-an ya achi
challu chumngor, achim kadkadwaun,
11 tay ammom ay nan assesa ay taku at fumafiasor ay enmachawwi as nan
tit-iwa ay sursuru. Nan chiyuycha chana atuatun ay mismu nan mangepaila
ay kenomsaw hiya.

Nan Anongos Ay Tukun

12 As nan mangifiaorak kan Artemas winnu kan Tikico kan he-a, ya as
nan umchanana hesa, epapatem ay makeali kan ha-un ad Nicopolis, tay
ninumnumku ay mayaschiyak as nan nauy ay chinamuy.
13 Epapatem ay mangfiachang kan Zenas ay abogado ya hi Apolos as nan
munligwatancha ay munfiaat. Ilaum ta wacha nan am-in ay kasaporancha.
14 Nan ib-a takú ay omaafurot at masapor suruwuncha ay komakud ay
mangekaman as ammay ta makafiachangcha as nan tit-iwa ay makasapor
as fiachang ya ta fiakun nan maid kotkotokna nan chacha ekamkaman.
15 Am-in nan nauycha kakadwak hena at chachaka pakomostaun. Pako-
mostaunmi us nan chiyuycha manglaylayad kan chakami kiapú as pammati.
Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasyan Apo Dios.

---

* **3:9** 1 Tim. 1:4; 2 Tim. 2:23

Nan Surat Pablo Kan Filemon

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat Pablo at para kan Filemon ay nafiaknang ay i-Colosas. Usa hiya as nan chiyuycha enmafurot kan Jesus. Hiya us nan nakin fiabfiaarun kan Onesimo ay lenmayaw as afongna, tay nauma hiya as mafiabfiaor.

Lenmayaw hi Onesimo ay inmuy henan achawwi ay lukiar, at inumchan hiya ad Roma. Kiapú as nan plenaplanon Apo Dios, ininchanana hi Pablo ay naifiafiarud hid-i. As nan nanngorana as nan insursuron Pablo maepangkep kan Cristo, enmafurot hiya ya nunfialin as napateg ay fumadfiachang kan Pablo.

Kiapú as nan nauy enommat, ninumnum Pablo ay ifiangadna hi Onesimo kan Filemon ay amona. Isunga as nan nauy suratna kan Filemon ay kiayyumna ad Colosas, chinawatna ay pakawanun koma Filemon hi Onesimo. Namnamaun Pablo ay awatun Filemon hi Onesimo as fiakun yangkiay napakawan ay mafiabfiaor ngem as ifiana ay enmafurot kan Cristo.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1-3
Nan Panangichayaw Pablo Kan Filemon 4-7
Nan Chinawat Pablo Maepangkep Kan Onesimo 8-22
Nan Anongos Nan Surat 23-25

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pablo ay naifiafiarud kiapú as nan chak munserserfiyan kan
Cristo Jesus. Nan kadwak hena at hi Timoteo ay ifia takú.
Nauy nan suratmi kan he-a Filemon ay laylaychunmi ay pachongmi ay
munserserfi ay mangepakpakaammu as nan maepangkep kan Cristo.
2 Suratmi us na challu kan Apia* ay ifiami ay fiafiai as nan pammati ya kan
Arkipo† ay kadwami ay sorchachon Cristo, ya as nan iglesia hesa as afongmu.
3 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya nan natalna ay
numnum ay nurpu kan Apo Dios ay Ama takú ya kan Apo Jesu Cristo.
4 Ifia ay Filemon, as nan mangekarkararakiak kan he-a, kanayonak ay
munyaman kan Apo Dios,
5 tay chak chungruchungrun nan maepangkep as nan pammatem kan Apo
Jesus ya nan layadmu as nan am-in ay tatakon Apo Dios.
6 Ekarkararagku ay as nan cham mangifiagfiag-an as nan maepangkep
as pammatem as nan tapina ay tataku at mataptapiyan koma nan pan-
nakaawatmu as nan am-in ay bendisyon ay inchat Apo Dios kan chitaku
kiapú as nan pammati takú kan Cristo.
7 Ifiak, ongor paat chi lagsakku ya pinmigsa nan numnumku kiapú kan he-
a, tay enpapigsam nan numnum nan tatakon Apo Dios kiapú as nan layadmu
kan chicha.

Nan Chawat Pablo Maepangkep Kan Onesimo

8 Isunga wacha nan chawatok kan he-a. Uray mu wacha nan inchat Cristo
ay kalibfengak ay mangifilin as ustu ay ekamanmu, fiakun sa as atok.

---

* **1:2** Kanan chi tapina ay tataku un hi Apia at asawan Filemon, ya hi Arkipo at usa hiya ay mangepangpanguru as nan iglesia ay maam-among as afongcha. Kanan us chi tapina un hi Arkipo at anak cha Filemon kan Apia. † **1:2** Col. 4:17

9 Ngem kiapú as layad, kunak yangkiay munpakpakaasi kan he-a. Atok na
uray mu ha-un hi Pablo ay am-ama‡ ya naifiafiarud pay laing ad wani kiapú
kan Cristo.
10 Epakpakaasek kan he-a ta sug-angam hi Onesimo§ ay nunfialin as
anakku as pammati as nan naifiafiaruchak pay laing.
11 Ad kasin at maid kayman maifiachangna kan he-a, ngem ad wani, ongor
nan maifiachangna kan chita ay chuwa.
12 Pafiangchok kan he-a hi Onesimo ay laylaychok as solet.
13 Laychok pay koma ay mayasna hiya ta fumachang kan ha-un as nan
kamaidmu as nan nauy naifiafiaruchak kiapú as nan nangekaskasabaak as
nan ammay ay chamag.
14 Ngem achek atun sa inkiana iyafudmu, tay achek laychun ay mapele-
tanka ay mangekaman. Am-ammay mu murpu koma as nan mismu ay
numnummu.
15 Uy at nan kiapúna ay naisiyan hi Onesimo kan he-a as hen-omaketan at
ta munfiangad ay makekadwa kan he-a in-inkiana.
16 Ad wani, hi Onesimo at fiakun usa ay apud ay mafiabfiaor, ngem am-
amud mu nan mafiabfiaor, tay nunfialin hiya as laylaychun takú ay ifia.
Ongor chi layadku kan hiya, ngem kaskasintu ongor nan layadmu kan hiya
as fiabfiaarum ya as ifiam kiapú as nan pammatiyu kan Apo Jesus.
17 Isunga mu tit-iwa ay ifilangak as ifiam ay omaafurot, pangaasem ta
awatum hiya as nan munfiangchana ay kaman as nan mang-awatam kan
ha-un.
18 Mu wachay finmasorana winnu utangna kan he-a, uray ha-un nan
munsengelam.
19 Tit-iwa ay ha-un mismu nan nunsurat ya nunperma's na ta mangam-
muwam ay atok nan infiakiak: “Ha-un hi Pablo. Fiayachak nan utang
Onesimo kan he-a.” Achek ud-ay kis-an epanumnum kan he-a ay utangmu
kan ha-un nan pannakaesarakanmu babaen kan Cristo.
20 Isunga ifiak, sapay koma ta atum nan chawatku kan he-a kiapú as nan
enmafurotanta kan Apo Jesus. Pangaasem ta paragsakunak kan he-a ay ifiak
kiapú as nan enmafurotanta kan Cristo.
21 Nunsuratak kan he-a, tay maid chuwachuwak ay tongparum nan chak
chawatun ya ong-ongor pay nan ekamanmu mu nan kanak.
22 Wacha pay nan usa ay chawatok kan he-a. Esakianaanak pay as
kuwartu ay magyanak, tay namnamaok ay babaen as nan kararagyu am-in
at pafiangchunaktu kan Apo Dios kan chakayu.

Nan Anongos Nan Surat

23 Cha chakayu pakomostaun kan Epafras ay ifiak ay naifiafiarud kiapú
kan Cristo Jesus.
24 Kaman us kan cha Marcos, Aristarco,* Demas† ya hi Lucas ay kadwak ay
cha makidkidnu as nan chunon Apo Dios.
25 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasyan Apo Jesu Cristo.

---

‡ **1:9** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at kanana, “pannakaachor Cristo Jesus.”
§ **1:10** Nan laychun ay kanan nan Onesimo at wachay fiachangna. * **1:24** Ara. 19:29; 20:4; 27:2; Col. 4:10 † **1:24** Col. 4:14; 2 Tim. 4:10

Nan Surat As Nan Chiyuycha
Hebreo
Nan Omona Ay Ammuwun

As nan nauy ay surat at maid nafukig mu ngachana nan nangisurat as na. Ngem nan nunsuratana at as nan usa ay grupon chi Judio winnu Hebreo ay nafiayag ay enmafurot kan Jesu Cristo. Ngem uray mu hiyasa, nan hanacha Hebreo at laychuncha ay chukkian nan pammaticha ya munfiangadcha as nan sikud ay pammaten chi Judio kiapú as nan cha omongoongor ay likiat ay chacha iliwliwas. Isunga nan kiapúna ay nunsurat nan nangisurat as na at ta papigsauna nan numnumcha as nan nangepanumnumana kan chicha as nan maepangkep as nan pannakafialin ya kalibfengan Jesus.

Nauycha nan turu ay amud ay naifiakia as na maepangkep kan Jesus: Omona, hi Jesus nan maid patingkiana ay Anak Apo Dios. Kiapú ta assena, hi Jesus at natortoray as solet mu nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy, nan angheles ya uray hi Moises.

Maekadwa, hi Jesus nan maid patingkiana ay kangatuwan ay pachi takú ay hiya nan tonga as nan tataku ya kan Apo Dios. Tay nan enatna at napatpateg as solet mu nan en-enat nan papachen chi Judio.

Maekatlu, hi Jesus nan nangiyali kan chitaku as nan fiarú ay turag babaen as nan natuyana as nan koros. Isunga nan turag Apo Dios ad pus-uy at kaman aiw nan fiarú ay turag. Mu maepangkep as nan chiyuy turag ad pus-uy, kanayon ay masapor chi charan chi animar as maichaton ta mapakawan chi tataku as nan fiasfiasorcha. Ngem as nan fiarú ay turag at kun namingsan yangkiay nan panagchaton, tay inchaton Jesus nan mismu ay fiyagna ta nan ngachana ay omafurot kan hiya at mafialin ay maesarakan ya munfialin as nalintig as nan mangiilan Apo Dios.

Enpanumnum us nan nangisurat nan maepangkep as nan kenapigsan nan pammaten nan kaap-uwancha (kapitulu 11). Nan namnamaun nan nangisurat at turachun nan chiyuycha omaafurot chicha. As nan chiyuycha anongos ay kapitulu at tinukuna nan chiyuycha omaafurot ay iturturuycha ay mangnumnumnum as nan maepangkep kan Jesus, ya eta-uncha nan ngachana ay likiat ta achicha omachawwi kan Apo Dios, ngem kuncha at mataku ay mangun-unud as nan laychun Apo Dios.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Hi Jesus Nan Ustuustu Ay Kail-an Nan Kaichayawan Apo Dios 1:1-3
Natortoray Hi Jesus Mu Nan Angheles 1:4-2:18
Natortoray Hi Jesus Mu Hi Moises 3:1-4:13
Hi Jesus Nan Kangatuwan Ay Pachi 4:14-7:28
Nan Turag Cristo Ya Nan Turag Apo Dios Ad Pus-uy 8:1-9:28
Nan Chaton Jesus Ya Nan Chaton Nan Papachi 10:3-9
Nan Kenaamud Nan Pammati 11:1-12:29
Nan Anongos Nan Surat 13:1-25

Hi Jesu Cristo Nan Nangepakaammu As Nan Kalen Apo Dios

1 Ad pus-uy, infiakian Apo Dios nan laychuna as nan kaap-uwan takú babaen as nan chiyuycha pomapadtu. Namen ongor ya tukutukún nan enatna ay nangifiakia as nan hana laychuna ay ifiakia.*

* **1:1** Deut. 18:18-22

2 Ngem as nan nauycha cha omanongos ay urkiw, nunkali hiya kan chitaku
babaen as nan Anakna. Hiya nan nangepafiayangan Apo Dios henan lufong,
ya pinilina us ay manawid as nan am-in ay ka-ichin.†
3 Nan kaichayawan Apo Dios at kaman sumilsili ay maila as nan Anakna,
ya hiya nan ustuustu ay kail-an nan kenadios Apo Dios. Hiya us nan
mangepaturturuy as nan kasasaad nan am-in ay ka-ichin babaen as nan
mannakafialin ay kalina. Kuna pay penakawan nan tataku as nan fiasfiasor-
cha, tenmokor hiya ad chaya as apét kannawan Apo Dios ay Mannakafialin
as nan am-in.

Natortoray Nan Anak Apo Dios Mu Nan Angheles

4 Isunga nunfialinun Apo Dios nan Anak as natortoray mu nan angheles.
Kaman us as nan enpangachan Apo Dios kan hiya at kaskasin machay-
chayaw mu nan ngachan nan angheles.
5 Tay maid poros anghel as nangifiag-an Apo Dios,
"He-a nan Anakku.
Ad wani, epailak ay ha-un nan Amam."‡
Winnu,
"Ha-untu nan Amana,
ya hiyantu nan Anakku."§
6 Ngem as nan kiayud mangifiaoran Apo Dios as nan panguru ay Anakna
asna's luta, kenalina,
"Chakayu ay anghelesku, chayawunyu hiya."*
7 Nan kenalen Apo Dios maepangkep as nan angheles at hiyana:
"Nan anghelesku at nunfialinok chicha as kaman angin, ya nan chiyuycha
munserserfi kan ha-un as kaman kumarkiarud ay apuy."†
8 Ngem mu maepangkep as nan Anakna, kenalina,
"He-a Apo Dios, nan muntorayam at maid patingkiana, ya nan atum ay
muntoray at nalintig as solet.
9 Laylaychum chi kenalintig, ya kaiingormuy kenamangotettet. Isunga
hi Apo Dios ay Diosmu at pinili chaká, ya kiapú as nan chayaw
ay inchatna kan he-a, ong-ongor nan lagsakmu mu nan lagsak nan
kakadwam."‡
10 Kenalina pay,
"As nan laplapuna, he-a ay Apo nan namayang henan luta, ya he-a nan
namayang as nan wacha ad chaya.§
11 Mamaidchantu am-in, ngem he-a at mawawachaka in-inkiana.
Machunotchantu ay kaman as nan fiachu.
12 Makopekopchantu ay kaman as nan chaket ay maichusuy, ya masokatan-
chantu ay kaman as nan fiachu.
Ngem he-a at achika poros munfiarfialiw, ya nan fiyagmu at achi poros
munpatpatingkia."*
13 Maid poros nangarkaliyan Apo Dios as nan uray usa as nan anghelesna,
"Tomokorka as apét kannawanku inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu
ay kaman chicha nan kiakiatinam."†

---

† **1:2** Ara. 2:17-21; 1 Ped. 1:20; 2 Ped. 3:3; Jud. 1:18 ‡ **1:5** Sal. 2:7; 2 Sam 7:12-14; Ara. 13:33 § **1:5** 1 Cro. 17:11-15; 2 Co. 6:18 * **1:6** Col. 1:16, 17; Rom. 8:29 † **1:7** Sal. 104:4. Nan kali ay "angin" ya "espiritu" at munpachong nan laychuncha ay kanan as nan kali ay Griego. ‡ **1:9** Sal. 45:6-7. As nan tapina ay manuskritu at kanancha, "lanfulanfuna he-a as nan lanan nan lagsak. As nan iniili ay ukiali as nan Turag ad pus-uy, nan pananglanub as lana at epailanay lagsak." § **1:10** Sal. 102: 25-27 * **1:12** Sal. 102:25-27; Pal. 20:11 † **1:13** Sal. 110:1; Mat. 22:44; Ara. 2:35; Heb. 10:13

14 Ngachancha ngata nan angheles? Chicha nan espiritu ay munserserfi
kan Apo Dios, ya finaor Apo Dios ay mangfiachang as nan tataku ay mae-
sarakantu.

2

Nan Omafurotan Nan Tataku As Nan Enpakaammon Jesus

1 Kiapú ta natortoray nan Anak Apo Dios mu nan angheles, masapor
kaskasin takú numnumnumun nan chiyuycha chinchinngor takú ta achi
takú sumiyan as nan kenatit-iwa.
2 Tay nan lintig Apo Dios ay enpakaammon nan anghelesna as nan kaap-
uwan at naepaila ay tit-iwa, ya nan tataku ay nanglabsing as nan lintig ay
ansa at enawatcha nan chusacha ay maiyunud as nan fiasorcha.*
3 Mu assesa nan enommat kan chicha, anan atun takú ay makalisintu as
nan chusa mu enganuy takú nan assesa ay kenaamud nan kaesarakanan?
Hi Apo Jesus ay mismu nan enmon-ona ay nangepakaammu as nan nauy
ay kaesarakanan, ya nan chiyuycha nanngor kan hiya at chicha nan
nangepaneknek kan chitaku ay tit-iwa na.
4 Uray us hi Apo Dios at entapina nan pammaneknekna babaen as nan
nangepail-ana as nan chiyuycha sinyar, nakaskaschaaw ya tukutukún ay
milagro. Penaneknekana us babaen as nan chiyuycha kafiaelan ay enpai-
warasna as nan Espiritu Santo ay maiyunud as nan laychuna.

Nan Mangesarakan Kan Chitaku

5 Nan fiarú ay lufong ay chami ifiagfiakia at fiakun nan angheles nan
penatoray Apo Dios, ngem kun at taku.
6 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Apo Dios, anuyka payat cha munnumnunumnum as maepangkep as taku,
winnu adchi t'uymu payat aaywanan chicha ay kun larawa taku
yangkiay?
7 Finayangmu chicha ta munfialincha as nababbaba mu nan angheles as nan
hen-omaketan ay timpu. Penachayawam us chicha ay kaman as nan
chayaw chi ari.
8 Enpaetoraymu pay kan chicha nan am-in ay ka-ichin.”†
Nan laychun ay kanan nan nangepatorayan Apo Dios as nan am-in ay wacha
as nan tataku at maid achi etorayantu chi taku. Ngem ad wani, maila ay achi
cha etortorayan chi taku nan am-in ay ka-ichin.
9 Ngem kun natongpar nan nauy naepadtu babaen kan Jesus. Tay as nan
hen-omaketan ay timpu, nunfialin hiya as nababbaba mu nan angheles as
nan nunfialinana as taku. Enommat chi ta matuy hiya para as nan am-
in ay tataku babaen as nan grasyan Apo Dios. Ad wani, maila takú ay
napachayawan hiya as solet kiapú as nan utúy ay inliwasna.
10 Hi Apo Dios nan namayang as nan am-in ay ka-ichin, ya nafiayang am-in
ta maichayaw hiya. Isunga maifiakiay nan nauy planuna: Nunfialinuna hi
Jesus as ustu ay mangepangu kan chitaku babaen as nan inliwasna ta ongor
chi iyalina ay an-ak Apo Dios ay maetapi as nan kaichayawana. Tay hi Jesus
nan mangetorón̈g kan chicha as nan kaesarakanan.
11 Hi Jesus nan mangepasanto as nan tataku babaen as nan nangaanana as
nan fiasfiasorcha, ya nan tataku ay chana pasantowun at us-usa nan Amacha
am-in. Isunga achi mafiain hi Jesus ay mangali un ib-ana chicha.
12 Tay kenalina kan Apo Dios,

---

* **2:2** Deut. 33:2; Ara. 7:38, 53; Gal. 3:19 † **2:8** Gen. 1:26-28; Sal. 8:4-6; 1 Co. 6:2-3; Pal. 22:3-5

“Ifiakiaktu as nan ib-ak nan maepangkep kan he-a, ya as nan maam-
amongancha, ekantaktu nan kanta ay pangchaychayaw kan he-a.”‡
13 Kanana us, “Muntalekaktu kan Apo Dios.” Tenoptopana, “Nauyak ya nan
tataku ay kaman an-akku ay inchat Apo Dios kan ha-un.”§
14 Nan an-ak Apo Dios ay chana kanan asna at tatakucha ay wachay
achorcha ay matuy. Kiapú ta assena, nunfialin hi Jesus as taku ay kaman kan
chicha ta wachay atuna ay matuy. Enatna na ta babaen as nan matuyana at
amisuna hi Satanas ay wachay pannakafialina ay mangetorón as nan tataku
as nan maid patingkiana ay utúy.*
15 Kiapú as nan enat Jesus, wenayawayaana nan am-in ay tataku ay kaman
mafiabfiaor kiapú as nan ongor ay ugyatcha ay matuy. Tay nan tataku at
umugyatcha as nan utúy as nan intiru ay fiyagcha.
16 Tay narawag ay fiakun nan angheles nan chana fiadfiadngan mu achi
nan tataku ay naifilang as kiankianak Abraham.
17 Isunga masapor munfialin hiya as kaman kan chicha ay ib-ana as nan
am-in ay panagfiyagcha ta munfialin hiya as manangsug-ang ya matalek
ay kangatuwan ay pachi as nan munserfiyana kan Apo Dios. Hiyana nan
naekaman ta pakawanun Apo Dios nan tataku as nan fiasfiasorcha.
18 Kiapú ta hiya ay mismu at nun-iliwas ya nachisting, mafialina ay
fiadngan nan chiyuycha cha machischisting.

3

Natortoray Hi Jesus Mu Hi Moises

1 Isunga chakayu ay ib-ak ay pinilen Apo Dios as tatakuna ya enayakiana
ay maetapi kan hiya ad chaya, masapor nunumnumunyu hi Jesus. Tay mu
maepangkep as nan pammati ay ipudnu takú, hiya nan finaor Apo Dios ya
hiya nan kangatuwan ay pachi.
2 Matalek hiya ay nanongtongpar kan Apo Dios ay nangchutok kan hiya
ay kaman kan Moises ay matalek ay munserfi as nan am-in ay tataku as nan
pamilyan Apo Dios.*
3 Ngem machaychayaw hi Jesus mu hi Moises ay kaman as nan
kaichayawan nan nangkiaub as nan usa ay afong mu nan afong ay kinaubna.
4 Tay tunggal afong at wacha nan nangkiaub, ngem hi Apo Dios nan
nangamma as nan am-in ay ka-ichin.
5 Manuwat, tay matalek hi Moises ay mafiabfiaor as nan am-in ay kakadwa
as nan pamilyan Apo Dios, ya infiakiana nan epakaammon Apo Dios as tapen
chi urkiw.
6 Ngem hi Cristo at hiya nan matalek ay Anak Apo Dios ay
mangenongnongnong as nan pamilyan Apo Dios. Chitaku at maetapi takú
as nan pamilyan Apo Dios mu naturud takú ay mangiturturuy ay omafurot
ya achi takú poros ekafiain nan namnama takú kan hiya.

Nan Mun-iblayan Para As Nan Tatakon Apo Dios

7 Isunga masapor afurotun takú nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios
ay infiakian nan Espiritu Santo:
“Ad wani, mu chungrunyu nan kalen Apo Dios,
8 achiyu koma patangtangkenun nan numnumyu ay kaman as nan nan-
gontraan nan kaap-uwanyu kan Apo Dios as nan nanistingancha kan
hiya henan disyerto.
9 Kenalen Apo Dios un hid-i nan nanistingan nan kaap-uwanyu kan hiya,

‡ **2:12** Sal. 22:22 § **2:13** Isa. 8:17-18 * **2:14** Mar. 3:27 * **3:2** Num. 12:7

uray mu inilacha nan nakaskaschaaw ay en-enatna as opat puru ay
tawwun.
10 Isunga finmungat hi Apo Dios kan chatud-i ay tataku, ya kanana un,
'Kanayonak ay chukkian, ya ukialicha challu ay achi manongtongpar as
nan filfilinku.'
11 Kiapú as fungatna, ensapatana un,
'Achektu poros epaskop chicha as nan mun-ib-iblayan ay ensakianak.' "†
12 Il-ilaunyu ay iib-ak ta maid koma kan chakayu nan mangnumnumnum
as mangotettet ya achi omafurot kan Apo Dios. Chatosa ay ukiali nan kiapón
nan mangchukkianana as nan matataku ay Dios.
13 Ngem kun at nan atunyu as nan kawad-an pay laing nan timpuyu ay
makali un "Ad wani ay urkiw" at munpepennapigsa kayu as nan pammatiyu
as kaurkiurkiw. Mu hiyasa nan atunyu, maid maar-allilaw kan chakayu as
nan fiasor ay mangepatangken as numnumyu.
14 Tay makekadkadwa takú kan Cristo mu kaman takú pokpokkatan as
nan pammati ay wacha kan chitaku as nan laplapuna inkiana as nan
munpatingkiaan nan matatakuwan takú.
15 Nan naisurat as nan Kalen Apo Dios at kanana,
"Ad wani, mu chungrunyu nan kalen Apo Dios, masapor achiyu patang-
tangkenun nan numnumyu ay kaman as nan nangontraan nan kaap-
uwanyu kan Apo Dios."‡
16 Ngachancha nan nanngor as nan kalen Apo Dios ya nangontra kan hiya?
Chicha met nan kaap-uwan takú ay enpangon Moises as nan nak-akancha
nunlapu ad Egipto.
17 Ngachancha nan finmungtan Apo Dios as opat puru ay tawwun? Ay
fiakun challu nan chiyuycha finmasor ay natuy henan disyerto?
18 Ngachancha nan nangesapataan Apo Dios ay achinantu poros epaskop
chicha henan ensakianana ay mun-ib-iblayan mu achi nan chiyuycha chaan
enmafurot?
19 Isunga ammu takú ay chaancha nakaskop as nan mun-ib-iblayan ay
ensasakianan Apo Dios kiapú ta chaancha challu enmafurot kan hiya.

4

Nan Mun-ib-iblayan Ay Enkaren Apo Dios

1 Isunga, kiapú ta kukutug pay laing nan enkaren Apo Dios ay sungkopan
takuntu ay ensasakianana ay mun-ib-iblayan, masapor il-ilaun takú, anaka
ya wachay achi makaskop kan chitaku.
2 Tay chinngor takú met nan Ammay ay Chamag ay kaman as nan kaap-
uwan takú. Ngem as nan nanngorancha, maid infilangcha as ammay ay
naichat kan chicha, tay chaancha enafurot nan hana chamag.
3 Chitaku ngarud ay enmafurot nan makaskop hesa ay mun-ib-iblayan.
Tay maepachong sa as nan nauy kenalen Apo Dios kan chicha ay achi
omaafurot:
"Kiapú as fungatna, ensapatana un, 'Achektu poros epaskop chicha as nan
mun-ib-iblayan ay ensasakianak.' "
Kenalina na uray kun narpas na ay ensakiana nan mun-iblayancha nun-
lapu as nan namayangana henan lufong.
4 Tay wacha pay nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep as nan
maekapitu ay urkiw ay kanana, "Nun-iblay hi Apo Dios as nan maekapitu ay
urkiw as nan nunlopasana ay namayang as nan am-in."*

† **3:11** Exo. 17:1-7; Num. 14:1-13; Sal. 95:7-11 ‡ **3:15** Sal. 95:7-11 * **4:4** Gen. 2:2

5 Kenalina kasin, “Achektu poros epaskop chicha as nan mun-ib-iblayan ay
ensasakianak.”
6 Isunga nan chiyuycha enmon-ona ay nanngor as nan Ammay ay Chamag
at chaancha nakaskop as nan mun-ib-iblayan ay ensasakianan Apo Dios
kiapú ta chaancha enmafurot. Ngem uray mu hiyasa, wachacha pay nan
tapina ay laychun Apo Dios ay makaskop hid-i.
7 Kasin enkeddeng Apo Dios nan tukún ay timpu ta wachay chansan nan
tataku ay sungkop, ya nan hana makali ay timpu at ad wani ay urkiw. As
nan narpasan chi kaat ay tawwun, enpaisuratna nan nauy kan Ari David:
“Ad wani ay urkiw, mu chungrunyu nan kalen Apo Dios, achiyu koma
patangtangkenun nan numnumyu.”
8 Tay mu tit-iwa ay hi Josue at enpanguna nan tataku as nan mun-ib-iblayan
ay enkaren Apo Dios, chaan koma infiakian Apo Dios as nan naawni nan
maepangkep as nan tukún ay urkiw.
9 Isunga wacha pay laing nan mun-ib-iblayan ay ensasakianan Apo Dios para
as nan tatakuna ay kaman as nan nun-iblayan Apo Dios as nan maekapitu ay
urkiw.
10 Tay uray ngachana ay sungkop as nan mun-ib-iblayan ay ensasakianan
Apo Dios at mun-iblay as nan mismu ay chununa ay kaman as nan enat Apo
Dios.
11 Isunga epapati takú nan kafiaelan takú ay sungkop as nan hana ay mun-ib-
iblayan ta maid koma kan chitaku nan manurad as nan kaap-uwan takú ay
chaan nakaskop kiapú as nan chaancha nangafurotan as nan infiakian Apo
Dios.
12 Tay nan kalen Apo Dios at matataku ya mannakafialin. Tadtachum mu
nan katatachuman ay espada ay nun-oomam chi saetna ay makachuyok as
nan kachuchur-uman ay parten nan achor. Assesa us ay makaskop nan kalen
Apo Dios as nan kauunikian ay numnum chi taku, ya mafialina ay okomún
nan naetatafun ay laychun ya pangkepna.
13 Maid nafiayang ay maetatafun kan Apo Dios. Kamancha am-in for-
follachan as nan mangiilana, tay ammuna nan am-in ay maepangkep kan
chicha, ya kan hiya nan masapor ay manongfiatan takuntu as nan am-in ay
en-enat ya ninumnumnum takú.

Hi Jesus Nan Kangatuwan Ay Pachi Takú

14 Popomkat takú as nan pammati takú ay ipudnu takú as nan sangwanan
nan tataku, tay wacha challu nan Anak Apo Dios ay hi Jesus ay kangatuwan
ay pachi takú ay nanguy henan mismu ay kawad-an Apo Dios ad chaya.
15 Nan kangatuwan ay pachi takú at fiakun hiya nan achi makafiael ay
sumug-ang as nan munkapkapuyan takú. Tay napachasana nan am-in ay
karasen chi sulisug ay kaman kan chitaku, ngem hiya at chaan finmasor.
16 Isunga masapor naturud takú ay maesnop as nan sangwanan Apo Dios
ay kurpuwan chi grasya ta maawat takú nan sug-ang ya nan grasya ay
mangfiachang kan chitaku as nan timpu ay munsaporan takú.

5

1 Nan tunggal kangatuwan ay pachen nan chiyuycha Judio at mapili as
nan iib-ana ay tataku ya machutokan ay mangerepresentar kan chicha
as nan Apo. Nan hana ay machutokan at hiya nan mangichaton as nan
chiyuycha animar ya nan chiyuycha ichat nan iib-ana ta mapakawancha as
nan fiasfiasorcha.
2 Kafiaelana ay manug-ang as nan chiyuycha finmasor ay achi nangammu
ay kenomsawcha, tay uray hiya ay mismu at wacha us chi munkurangana.

3 Kiapú ta assesa hiya, masapor mun-ichaton kan Apo Dios para as nan
mismu ay fiasfiasorna ya para us as nan fiasfiasor nan tataku.
4 Mu maepangkep as nan nauy machayaw ay saad, maid mangchutok as
achorna ay munfialin as kangatuwan ay pachi. Ngem kun at hi Apo Dios nan
mangayag kan hiya ay kaman as nan enommat kan Aaron.
5 Mu maepangkep us kan Cristo, chaana chinutokan nan achorna as nan
machayaw ay saad ay hiyasa nan nunfialinana as kangatuwan ay pachi.
Ngem kun at hi Apo Dios nan nangchutok kan hiya. Tay kenalen Apo Dios
kan hiya,
"He-a nan Anakku. Ad wani ay urkiw, ha-un nan Amam."*
6 Wacha pay nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Pachika in-inkiana ay kaman as nan kenapachen Melkisedec."†
7 As nan kawad-an Jesus asna's luta, inpipigsana ya inyag-akorna ay
nunkarkararag ya chinmawchawat kan Apo Dios ay makafiael ay mange-
sarakan kan hiya as nan utúy. Chinngor Apo Dios nan kararagna, tay
nunpakumbaba hiya ay nangtongpar as nan laychun Apo Dios.
8 Uray mu hiya at Anak Apo Dios, sinuruna nan atun ay omafurot kan Apo
Dios babaen as nan naparpaliwasanana.
9 Kiapú ta tenongparna ay ustuustu nan am-in ay enpakaman Amana,
nunfialin hiya as kurpuwan chi maid patingkiana ay kaesarakanan nan am-
in ay omafurot kan hiya,
10 tay chinutokan Apo Dios hiya as kangatuwan ay pachi ay kaman as nan
kenapachen Melkisedec.

Nan Tukun As Nan Chiyuycha Mangenganuy As Pammaticha

11 Ongor pay nan laychunmi ay ifiakia kan chakayu maepangkep as nan
kenapachen cha Jesus kan Melkisedec, ngem nalikiat ay epakaawat kan
chakayu, tay nunsidlay kenapadsokyu ay chumngor.
12 Tay ad wani ay nafiayag at chi enmaafurotanyu, libfengna ay chakayu
koma nan mangisursuru as nan iib-ayu. Ngem kunyu at met payat masapor
chi mangisuru kan chakayu as nan enmon-ona ay sursuru maepangkep kan
Apo Dios. Kaman kayu nunfialin as mutun ay manapor as kiatas ay achi
makafiael ay mangan as natangken ay makan.
13 Am-in ay cha yangkiay munkiatkiatas at kaman pay laing mutun ay achi
mangematon as ustu ya nalintig ay ukiali.
14 Ngem nan natangken ay makan ay kaman as nan naun-unig ay sursuru
at para as nan naonngan ay tataku. Chicha nan inmingsa ay mangosar as
nan numnumcha ay makafiael ay mangematon as ammay ya mangotettet.

6

1 Isunga masapor taynan takú nan enmon-ona ay sursuru maepangkep
kan Cristo, ya umuy takú as nan naun-unig ay sursuru ta maonngan takú as
nan pammati takú. Achi takú itukiatukia ay manuru as nan nauycha enmon-
ona ay sursuru: nan mangchukkianan as nan maid kotokna ay cha atuatun
ya nan tit-iwa ay pammati kan Apo Dios,
2 nan sursuru maepangkep as funyag, nan panangepatay as lima,* nan
matakuwan nan nunkatuy manipud as nan utúy, ya nan maid patingkiana
ay mun-okomán Apo Dios.
3 Umuy takú as nan naun-unig ay sursuru mu eparufus Apo Dios.

---

* **5:5** Sal. 2:7 † **5:6** Gen. 14:17-20; Sal. 110:4; Heb. 7:1-10 * **6:2** Gen. 48:14; Ara. 6:6; 8:17; 19:6

4 Tay nan chiyuycha nankug as pammaticha kan Apo Dios at achicha
poros mafialin ay maawis kasin ay munfiafiawi, tay nasilawan at nan
numnumcha, ya napachasancha at nan inchat Apo Dios ya nan Espiritu
Santo.
5 Napachasancha us nan kenaammay nan kalen Apo Dios ya naleknacha
nan pannakafialin Apo Dios ay maepaila as tapen chi urkiw.
6 Mu chinukkiancha chaná am-in, achicha poros mafialin ay maawis kasin
ay munfiafiawi, tay kamancha cha kasin elansa nan Anak Apo Dios as nan
koros ya chacha pabpafiainan hiya as nan sangwanan nan tataku.
7 Nan taku at maepachong as nan luta. Tay nan luta ay nauchauchanan ay
mangepatufu as nan chiyuycha mura ay wachay kotokna as nan nakin luta
at bendisyonan Apo Dios.
8 Ngem nan luta ay tumufuwan nan sufet ya tapina pay ay nunkapakiatan
ay lukiam at maid kotkotokna. Mu hiyasa, kiayud maituchor, ya as nan
anongos at mapuorantu.
9 Ngem uray mu hiyana nan ifiakiami kan chakayu ay laylaychunmi ay iib-
a, maid munchanakianmi maepangkep kan chakayu, tay ammumi ngamin
ay ammay nan kasasaadyu maepangkep as nan kaesarakananyu.
10 Nalintig challu hi Apo Dios. Achina liwliw-an nan ammay ay enkamka-
manyu ya nan layadyu kan hiya ay maila as nan namadfiadngananyu as nan
iib-ayu ay omaafurot. Uray inkiana ad wani, iturturuyyu ay mamadfiachang
kan chicha.
11 Nan laraychunmi as solet at iturturuy ngarud nan tunggal usa kan
chakayu ay mangepapati ay mangnamnama as nan matongparan nan
enkaren Apo Dios inkiana as nan munfiangchan Cristo.
12 Nan achimi laraychun at nan pomadsokanyu. Ngem kunyu at turachun
nan tataku ay kiapú as nan pammati ya anoscha at tawichunchantu nan
enkaren Apo Dios.

Nan Enkaren Apo Dios

13 Masapor numnumunyu nan nun-ekariyan Apo Dios kan Abraham.
Kiapú ta maid nangatngatu mu hiya as uyna munsapataan, nunsapata hiya
as nan mismu ay achorna.
14 Kenalina kan Abraham, “Siguradu ay bendisyonak he-a, ya paongoroktu
nan chiyuycha kianakmu.”†
15 Kiapú ta enan-anosan Abraham ay nunsusuud, naawatna nan enkaren
Apo Dios kan hiya.‡
16 Mu laychun nan taku ay epakaammu as nan iib-ana ay tit-iwa nan
infiagfiakiana, munsapata as nan nangatngatu mu hiya. Tay mu hiyasa nan
atuna, munpatingkia nan am-in ay sososekcha.
17 Kun pay hi Apo Dios, narawag ay enpailana as nan chiyuycha manawid
as nan enkarina ay achina poros fiarfialiwan nan pangkepna. Isunga
entapina nan sapatana as nan enkarina.
18 Achi poros mafiarfialiwan nan nauycha chuwa: nan enkaren Apo Dios
ya nan ensapatana, tay achi poros mafialin ay munkutum hi Apo Dios.
Isunga chitaku ay kaman naekasiw ay lenmayaw ay umuy kan Apo Dios
at mafialin ay kaskasin takú popomkat as nan namnama ay naichat kan
chitaku.
19 Nan nauy namnama takú ay kaman as nan mangepapakud as nan
papor at hiyasa nan mangepapigsa as nan pammati takú, tay siguradu
ay matongpar. Kiapú as nan namnama takú, kaman takú at sinungkop

† **6:14** Gen. 22:16-17 ‡ **6:15** Gen. 12:1-4; 21:5; 25:26

henan mismu ay kawad-an Apo Dios ay kaman as nan sinungkopan nan kangatuwan ay pachi henan Kasasantowan ay Kuwartu ay linilingfian nan kurtina as Templo.
20 Hid-i nan enmon-onaan Jesus mu chitaku ta hiya nan maketagtakiatfor kan Apo Dios para kan chitaku, tay hiya nan nunfialin as kangatuwan ay pachi in-inkiana ay kaman as nan kenapachen Melkisedec.

7

Nan Kenapachen Melkisedec

1 Hi Melkisedec ay anna ad pus-uy at ari ad Salem ya pachen Apo Dios ay Kangatuwan. As nan cha munfiangchan cha Abraham ay nurpu as nan nakikufiatancha as nan nangamisancha as nan chiyuycha ari, uy sinib-at Melkisedec, at benendisyonana hiya.
2 As nan hiyachi, inchat Abraham kan Melkisedec nan pagkapuron nan am-in ay senamsamcha. Nan laychun ay kanan nan ngachan Melkisedec at "Aren chi Kenalintig," ya nan laychuna pay ay kanan at "Aren chi Talna." Tay nan laychun ay kanan nan Salem at talna.
3 Maid naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep as nan chanakchakor winnu kaap-uwan Melkisedec. Maid us naisurat as maepangkep as nan naiyankana winnu natuyana. Tay hiya at kaman as nan Anak Apo Dios ay maid patingkian chi kenapachina.
4 Masapor numnumunyu nan kenangaton Melkisedec as solet. Tay uray chin Abraham ay machayaw ay apu takú ad pus-uy at inchatna kan Melkisedec nan pagkapuron nan am-in ay senamsamna.
5 Infilin nan Lintig ay nan chiyuycha kianak Levi ay munfialin as papachi at chicha nan mangara as nan pagkapuru ay murpu as nan iib-acha ay Judio, uray kun pachongcha chicha ay kianak Abraham.
6 Hi Melkisedec at fiakun kianak Levi, ngem enawatna nan pagkapuru kan Abraham. Nan usa pay at benendisyonana hi Abraham uray mu hi Abraham ay anna nan kawad-an nan chiyuycha karen Apo Dios.
7 Maid poros chuwachuwa ay nangatngatu challu nan bomendisyon mu nan mabendisyonan.
8 Kun pay nan papachi ay kianak Levi at enawatcha nan pagkapuru ay nurpu as nan tataku ay matuytu. Ngem kun pay hi Melkisedec ay kutug ay matataku at enawatna nan pagkapuru ay hiyasa nan naifiakia as nan Kalen Apo Dios.
9 Mafialin takú ay kanan un uray chin Levi ay nun-aw-awat as pagkapuru at naetapi kan Abraham ay nangichat as pagkapuru kan Melkisedec.
10 Tay uray mu chaan pay naiyanak hi Levi as nan nanib-atan Melkisedec kan Abraham, naifilang challu ay nawawacha hiya as nan achor Abraham, tay hi Abraham nan apuna as nan pidwa.

Nan Pachi Ay Nangatngatu Mu Hi Melkisedec

11 Naichat nan lintig as nan chiyuycha Judio ay naifisar as nan kenapachen chi Levita ay achi makafiael ay mangepalintig as tataku. Isunga masapor takúy tukún ay pachi ay kaman as nan kenapachen Melkisedec, fiakun kaman as nan kenapachen Aaron ay kianak Levi.
12 Tay as nan masoktanan nan kenapachi, masapor us masokatan nan lintig.
13 Nan Apo takú ay chami kankanan at chaan nurpu as nan kianak Levi ay napiliyan nan papachi ad pus-uy. Ngem kun at nurpu hiya as nan tukún ay

kianak, ya maid poros nurpu as nan kianakna ay nunserfi as pachi as nan altar.
14 Naammuwan ay ustu ay nurpu hiya as nan kianak Juda, ya maid poros
infiagfiakian Moises as maepangkep as nan papachi as nan hana ay kianak.*
15 Narakraka takú pay ay maawatan ay nasokatan nan kenapachen Levi as
nan enmaliyan nan tukún ay pachi ay kaman kan Melkisedec.
16 Nunfialin nan hana kaman kan Melkisedec as pachi ay chaana tenawid
as nan kaap-uwana ay kaman as nan infilin nan lintig, ngem babaen as nan
pannakafialin nan fiyagna ay maid patingkiana.
17 Kanana as nan Kalen Apo Dios,
"Pachika in-inkiana ay kaman as nan kenapachen Melkisedec."†
18 Isunga nakaan nan sikud ay filin, tay maid kafiaelana ay mangepangu as
nan tataku ay umuy kan Apo Dios ya maid us kotokna.
19 Tay nan Lintig Moises at maid kafiaelana ay mangepalintig as nan tataku.
Ngem ad wani, inchat Apo Dios nan am-am-ammay ay namnama babaen kan
Apo Jesus ta mafialin takú ay maesnop kan Apo Dios.
20 Fiakun yangkiay nan am-am-ammay ay namnama takú, tay wacha us
nan sapatan Apo Dios kan Jesus. Maid assid-i ay sapatana as nan chiyuycha
kianak Levi ay nunpachi.
21 Ngem nunpachi hi Jesus babaen as nan sapatan Apo Dios ay kanana,
"Nan Apo at ensapatana, ya achi poros mafialiwan nan numnumna
maepangkep as nan nauy:
'Pachikantu in-inkiana.' "‡
22 Kiapú as nan nauy ay ensapatan Apo Dios, hi Jesus nan mangepasiguradu
ay kaskasin omammay nan nauy turagna kan chitaku.
23 Nauy pay nan usa ay natkunan Jesus as nan papachi ay kianak Levi.
Nan ongor ay papachi at chaan nunturturuy nan nunserserfiyancha, tay
natuycha am-in.
24 Ngem hi Jesus at matataku in-inkiana. Isunga munturturuy challu nan
kenapachina in-inkiana.
25 Isunga maid munkurangan chi mangesarakanana as nan tataku ay
maesnop kan Apo Dios babaen kan hiya, tay matataku hiya in-inkiana ay cha
maketagtakiatfor kan Apo Dios para kan chicha.
26 Hi Jesus challu nan ustuustu ay kangatuwan ay pachi ay masapor
takú. Nasantowan hiya, ya maid maepabpafiasor kan hiya winnu maid
fiasfiasorna. Naisiyan hiya as nan chiyuycha fumafiasor ya napachayawan
hiya mu nan am-in ay wacha ad chaya.
27 Hiya at achi kaman as nan tapina ay kangatuwan ay papachi. Tay
hiya at achi inurkiw ay masapor mun-ichaton omona as para as nan mismu
ay fiasfiasorna, angkiay ya mun-ichaton para as nan fiasfiasor nan tataku.
Namingpingsan nan enatna ay nangichaton as achorna kan Apo Dios.
28 Maiyunud as nan Lintig Moises nan pannakachutok nan kangatuwan ay
papachi ay wachay munkurangancha. Ngem maiyunud as nan sapatan Apo
Dios ay enman-anongos ay enmali mu nan Lintig nan pannakachutok nan
Anakna ay maid munkurangana in-inkiana as pachi.

8

Hi Jesus Nan Kangatuwan Ay Pachi Takú
(2 Co. 3:7-11)

* **7:14** Exo. 28:40-43; 29:9; Lev. 21,22; Num. 3-4 † **7:17** Sal. 110:4 ‡ **7:21** Sal. 110:4; Heb. 5:6; 7:17

1 Nan laychunmi ay maawatanyu as nan chami ifiagfiakia at hiyana:
Wacha at kan chitaku nan chiyuy kangatuwan ay pachi ay nangatokor as
apét kannawan nan tronon Apo Dios ay Mannakafialin ad chaya.
2 Nan munserserfiyana as kangatuwan ay pachi at henan tit-iwa ay mun-
chaychayawan kan Apo Dios ad chaya ay hi Apo Dios mismu nan nangamma.
Fiakun as nan fiawi ay naamma as larat ay kun tataku nan nangamma nan
munserserfiyana.
3 Nan tunggal kangatuwan ay pachi at nachutokan ay mangichaton as nan
chiyuycha animar ya tapina ay ichaton nan tataku kan Apo Dios. Isunga nan
nauy kangatuwan ay pachi takú at masapor us wachay ichatona kan Apo
Dios.
4 Mu wacha hiya asna's luta at achi munpachi hiya, tay wachacha at nan
nachutokan ay papachi ay mun-ichatchaton as nan infilin nan Lintig.
5 Nan panagserficha as papachi at kun yangkiay kapadpachong winnu aiw
nan wacha ad chaya. Tay as nan kiayud mangiyammaan Moises as nan fiawi
ay naamma as larat ay munchaychayawancha at infilin Apo Dios kan hiya
nan nauy:
"Ilaum ay ustu ta nan am-in ay ammaam at kapadpachong nan enpailak kan
he-a aschi's chuntug."*
6 Ngem nan panagserfi ay enawat Jesus at nangatngatu as solet mu nan
panagserfen nan sikud ay papachi. Kaman us as nan fiarú ay turag Apo Dios
at nangatngatu mu nan enmona ay turagna ay inchatna kan Moises, kiapú
ta hi Jesus nan nuntotong-an nan tataku ya nan Dios, ya naiyunud us as nan
kaskasin ammay ay enkarkaren Apo Dios.
7 Tay mu maid munkurangan nan sikud ay turag, achi koma masapor chi
maesokat.
8 Ngem enpafiasor Apo Dios nan tatakuna as nan nangaliyana,
"Omalintu nan urkiw ay mangammaak as nan fiarú ay turagku as nan
chiyuycha kianak Israel ya as nan chiyuycha kianak Juda.
9 Nan nauy turagku at achi kaman as nan inturagku as nan kaap-uwancha
ad pus-uy as nan urkiw ay nangepanguruwak kan chicha ay nak-ak
ad Egipto.
Chaancha inturuy ay nangtongpar as nan hana inturagku kan chicha,
isunga ennganuyku chicha.
10 Nauy nan ituragkuntu as nan chiyuycha kianak Israel as tapen chi urkiw:
Ipuuykuntu nan chiyuycha lintigku as numnumcha, ya isuratkuntu
chasa as nan pusucha ta achicha liwliw-an.
Figfikunchantu ay ha-un nan uycha Apo Dios, ya chichantu nan tatakok.
11 Achichantu poros isuruwan nan iib-acha winnu ifiakia as nan kakailiyan-
cha un, 'Figfikunyu nan Apo.'
Tay nan am-in at ammuwaktu uray nan kaapuchan ay taku inkiana as
nan kaamuchan.
12 Tay pakawanoktu chicha as nan mangotettet ay en-enatcha, ya
achektu poros kasin numnumnumun nan fiasfiasorcha."†
13 As nan nangifiag-an Apo Dios as nan fiarú ay turag, infilangna as lukiak
nan enmona, ya uray ngachana ay lumukiak ya machunot at kiayud ma-
maid.

9

Nan Nunchaychayawan Nan Tataku Kan Apo Dios As Nan Fiawi Ay Naamma As Larat

* **8:5** Exo. 25:9, 40; 26:30; 27:8 † **8:12** Jer. 31:31-34

1 Nan chiyuy enmona ay turag Apo Dios as nan tatakuna at wachay
filfilin maepangkep as nan ustu ay atun nan tataku ay munchayaw kan
Apo Dios. Wacha us nan enammaancha ay fiawi ay naamma as larat ay
munchaychayawancha kan hiya asna's luta.*
2 Nan nauy naammaan ay fiawi ay naamma as larat at chuwa nan
kuwartuna. Nan omona ay kuwartu ay maskop at makali un Nasantowan
ay Kuwartu. Hid-i nan naesakianaan nan maepatpatngan chi silaw ya nan
lamesaan ay maepatpatngan nan tenapay ay naichatchaton kan Apo Dios.
3 Nakurtinaan nan sugpan nan omona ay kuwartu. Nakurtinaan us nan
maekadwa ay kuwartu ay makali un Kasasantowan ay Kuwartu.
4 Hid-i nan kawad-an nan altar ay fialetok ay mamuppuoran as insenso.
Wacha us nan kasón ay napakpakan as fialetok ay makali un Kasón nan
Turag. Nan naipuuy ad chur-um nan kasón at fianga ay fialetok ay naittuwan
nan makan ay makali un mana, nan surkud Aaron ay senmaliping ya nan
chuwa ay chapen-ay ay naisuratan nan filfilin Apo Dios.†
5 As nan oson nan kasón at wacha nan chuwa ay napaykan ay enang-
anghel ay makali un kerubim ay mangepaila ay wacha hi Apo Dios hid-
i. Nan chiyuycha payakcha ay nafifitlag at penapaingancha nan tangub
nan kasón ay naiwarwarsiyan nan chara ta mapakawan nan tataku as nan
fiasfiasorcha. Ngem fiakun challu ad wani nan mangepakaawatanmi kan
chatona am-in.
6 Hiyana nan enat chatud-i am-in ay naesakiana as nan munchay-
chayawancha, at inurkiw ay sungkop nan papachi as nan omona ay
kuwarton nan fiawi ay naamma as larat ay mangekaman as nan chunucha.
7 Ngem nan maekadwa ay kuwartu at nan kangatuwan ay pachi yangkiay
nan makaskop, ya kun yangkiay mamingsan as nan makatawwun. Achi
poros makaskop mu maid chara as ichatona kan Apo Dios para as nan mismu
ay fiasfiasorna ya fiasfiasor nan tataku ay chaan nangukurat ay finmasor.
8 Babaen kan tona, epakaammon nan Espiritu Santo ay chaan pay
natkafian nan charan ta makaskop nan tataku as nan Kasasantowan ay
Kuwartu mu kukutug pay laing nan omona ay kuwartu as nan fiawi ay
naamma as larat.
9 As nan nauy omona ay kuwartu, wacha nan laychuna ay kanan ad wani
ay timpu. Mu maepangkep as nan chiyuycha animar ya nan chiyuycha
tapina ay naichaton kan Apo Dios, achicha poros mafialin ay charosan chi
numnum nan munchaychayaw kan Apo Dios.
10 Tay am-in chaná ay chaton at maepangkep yangkiay as nan makan,
maikop ya tukutukún ay atun ay manguras as achor. Masapor matongpar
chaná ay lintig para as nan achor inkiana as nan timpu ay mangepafiaruwan
Apo Dios as nan am-in.

Hi Cristo Nan Tonga As Nan Fiarú Ay Turag

11 Ngem enmali at hi Cristo as kangatuwan ay pachi ay nangepaila as nan
chiyuycha ammay ay bendisyon ay wacha at kan chitaku kiapú as nan fiarú
ay turag. Nan munserserfiyana ad chaya at am-amud ya am-ammay mu nan
Kasasantowan ay Kuwartu as nan fiawi ay naamma as larat, tay fiakun taku
nan nangamma winnu asna's luta nan kawad-ana.
12 Namingpingsan nan sinungkopan Cristo henan Kasasantowan ay
Lukiar ay kawad-an Apo Dios ad chaya. Nan uyna inchaton kan Apo Dios
at fiakun charan chi kianching ya urfun ay fiaka, ngem kuna at inchat nan

* **9:1** Exo. 25-27; Lev. 24:1-9 † **9:4** Exo. 16:31-35; 30:1-10; Num. 17:8-10; Deut. 10:3-5

mismu ay charana. Hiyana nan enatna ay nangesarakan kan chitaku in-inkiana.
13 Nan charan nan chiyuycha kianching winnu cha umurúg ay urfun ay laki ay fiaka, winnu chapor nan napuoran ay cha umurúg ay urfun ay fiai ay fiaka at naiwarsicha as nan tataku ta macharosancha kasin, at mafialincha kasin ay munchayaw kan Apo Dios.
14 Mu nacharosancha babaen as nan charan chi animar, ay achi at paat kaskasin nan charan Cristo ay mangcharos kan chitaku? Babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo ay maid patingkiana, inchaton Cristo kan Apo Dios nan mismu ay achorna ay maid poros kurangna. Nan charana at mafialina ay charosan nan numnum takú as nan maid kotokna ay cha atuatun ay muntoróng as nan utúy ta mafialin takú ay munserfi kan Apo Dios ay matataku in-inkiana.
15 Isunga hi Cristo nan tonga‡ as nan fiarú ay turag ta nan chiyuycha enayakian Apo Dios at awatuncha nan maid patingkiana ay bendisyon ay enkaren Apo Dios. Maekaman na, tay natuy hi Cristo ay nangwayawaya kan chicha as nan fiasfiasor ay en-enatcha as nan timpon nan enmona ay turag.
16 Mu wachay anongos ay filin ay isurat nan taku maepangkep as kakud-kudwaan chi kuk-uwana mu matuy, masapor mapaneknekan ay tit-iwa ay natuy hiya.
17 Tay maid kafiaelan nan naisurat ay anongos ay filfilin mu kukutug ay matataku nan nangamma. Mafialin yangkiay mu natuy at hiya.
18 Isunga uray nan enmona ay turag at achi matongpar sukúd wachay chara as mangepaneknek ay wachay natuy.
19 Tay kun pay narpas ay infiakian Moises as nan am-in ay tataku nan tunggal filin nan Lintig, enarana nan charan nan chiyuycha urfun ay fiaka ya kianching, at enkaslangna as nan chanum. Inkiarotna nan munchachara ay chotchot nan karnero as nan pangan nan makali un hisupu, at entabnawna as nan nachanman ay chara. Hana at iwarsi as nan liblu ay naisuratan nan chiyuycha filfilin ya as nan am-in ay tataku.
20 As nan chana mangiwarsiyan, kenalina, “Nan nauy ay chara nan mangepaneknek as nan turag ay infilin Apo Dios ay tongparunyu.”§
21 Assesa us ay wenarsiyana as chara nan fiawi ay naamma as larat ya nan am-in ay ka-ichin ay naosar as nan munchaychayawancha.
22 Tit-iwa ay maiyunud as nan Lintig, nan kiayud am-in ay ka-ichin at macharosancha babaen as nan chara, ya maid mapakawan ay tataku as nan fiasfiasorcha mu maid chara ay omayas.*

Nan Naichatonan Jesu Cristo Nan Kiapúna Ay Makaan Chi Fiasfiasor

23 Isunga nan nauycha ay naturad as nan tit-iwa ay wacha ad chaya at masapor maurasancha babaen as nan panangichaton as animar kan Apo Dios. Ngem nan wacha ad chaya at masapor kaskasin ammay chi maichaton mu chatona.
24 Tay nan sinungkopan Cristo at fiakun as nan Kasasantowan ay Lukiar ay enammaan chi tataku ay tinuradcha as nan tit-iwa ay wacha ad chaya. Nan sinungkopana at ad chaya ay mismu, ya ad wani hiya nan nunfialin as pannakaachor takú as nan sangwanan Apo Dios.
25 Nan kangatuwan ay pachen chi Judio at tenawwun ay sungkop as nan Kasasantowan ay Kuwartu ay mun-ichaton as charan chi animar. Ngem hi Cristo at chaana inpidwapidwa ay nangichaton as achorna.

---

‡ **9:15** Heb. 8:6. § **9:20** Exo. 24:7-8; Mar. 14:24; Luc. 22:20 * **9:22** Lev. 8:16-19; 16:14-16

26 Tay mu assid-i ay tinuradna nan en-enat nan kangatuwan ay pachen chi
Judio, namen ongor koma ay nun-iliwas hiya nunlapu as nan nafiayangan
nan lufong. Ngem nan kenatit-iwana at namingpingsan nan enmaliyana
asna's luta as nan nauy anongos ay timpu ta kaanuna nan fiasfiasor chi
tataku babaen as nan nangichatonana as nan mismu ay achorna.
27 Naituding nan taku ay matuy as mamingsan. Angkiay ya okomún Apo
Dios.
28 Kaman us kan Cristo at namingsan ay naichaton ta kaanuna nan fias-
fiasor chi tataku. As nan kasinantu maepail-an, fiakun fiasfiasor chi tataku
nan kiapúna, ngem omali ta uyna esarakan nan chiyuycha manglarayad ay
maman-ud kan hiya.

10

1 Nan Lintig Moises at kaman yangkiay aiw ay mangepaila as nan chiyuy-
cha anam-ammay ay bendisyon ay omalintu, fiakun nan nauy nan mismu ay
tit-iwa. Isunga uray kun tenawwun ay mapapchong nan chiyuycha chaton
ay naichatchaton, achicha poros mafialin ay munfialinun nan tataku as maid
munkurangancha ay maesnop ay munchaychayaw kan Apo Dios.
2 Tay mu nan chiyuycha nanaychayaw kan Apo Dios at tit-iwa ay nacharo-
sancha as nan fiasfiasorcha, inkinakcha at koma ay nun-ichatchaton, tay
maid nan mangisiw ay leknacha ay chicha at finmasorcha.
3 Ngem nan kenatit-iwana, nan nauycha ay chatchaton at tenawwun ay
epanumnumna nan fiasfiasor nan tataku.
4 Tay nan charan nan laki ay fiaka ya kianching at achina poros mafialin
ay kaanun chi fiasfiasor nan tataku.
5 Isunga as nan enmaliyan Cristo asna's luta, kenalina kan Apo Dios,
“Achim laychun nan chiyuycha naparti ay animar ya tapina ay chaton.
Ngem kunmu at ensakiana nan achor chi taku para kan ha-un.
6 Chaanka nalaylaychan as nan chiyuycha animar ay napuppuoran
ya nan chatchaton ay para as nan makaanan nan fiasfiasor.
7 Angkiay ya kenalek, ‘Apo Dios, nauyak ay mangekaman as nan laychum ay
kaman as nan naisurat as nan liblon nan Lintig maepangkep kan ha-
un.’ ”*
8 Nan omona ay kenalen Cristo kan Apo Dios at hiyana: “Chaanmu lenayad
winnu chaanka nalaylaychan as nan chatchaton ya nan chiyuycha inchat
nan tataku kan he-a, winnu chiyuycha animar ay napuppuoran as nan altar
ya nan chatchaton para as nan makaanan nan fiasfiasor.” Kenalina na uray
mu naichaton chaná am-in ay maiyunud as nan Lintig.
9 Haat kanan Jesus, “Apo Dios, nauyak ay mangekaman as nan laychum.”
Nan nangaliyana as na at ta epailana ay menaidna nan kotok nan sikud ay
chatchaton ta esokatna hi Jesus as chaton.
10 Kiapú ta enkaman Jesu Cristo nan hana ay laychun Apo Dios, nunfial-
inun chitaku as nasantowan ay tatakon Apo Dios babaen as nan naming-
pingsan ay nangichatonana as nan mismu ay achorna.
11 Nan am-in ay papachen chi Judio at inurkiw ay masennokatcha ay
mangekaman as nan chunucha. Kanayoncha ay mun-ichaton as mapap-
chong ay karasen chi chaton ay maid poros kafiaelancha ay mangaan as
fiasfiasor chi tataku.
12 Ngem hi Cristo at namingpingsana inchaton nan us-usa ay chaton para
as nan makaanan chi fiasfiasor. Haat tomokor hiya as apét kannawan Apo
Dios.

* **10:7** Sal. 40:6-8

13 Hid-i nan munsusuuchana ad wani inkiana maamis nan chiyuycha
kafusorna ay kaman chicha nan kiakiatinana.
14 Tay babaen as nan us-usa ay chatona, nunfialinuna nan tataku ay
penasantona as nan fiasfiasorcha as maid munkurangancha in-inkiana as
nan sangwanan Apo Dios.
15 Paneknekan us nan Espiritu Santo kan chitaku ay tit-iwa chaná babaen
as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
16 "Nauy nan ituragkuntu kan chicha as tapen chi urkiw:
Ipuuykuntu nan chiyuycha lintigku as pusucha ya isuratkuntu chasa as
numnumcha ta achicha liwliw-an."
17 Hana at tuptupan,
"Achektu kasin numnumnumun nan fiasfiasorcha ya nan mangotettet ay en-
enatcha."†
18 Mu napakawan ngarud chatona, achi kis-an wachay kasin maichaton para
as nan fiasfiasor.

Maesnop Takú Kan Apo Dios

19 Isunga chakayu ay iib-a, kiapú as nan charan Jesus ay enmayas as nan
natuyana, masapor naturud takú ay maesnop as nan sangwanan Apo Dios
ay maepachong as nan Kasasantowan ay Lukiar.
20 Tay babaen as nan natuyana ay maepachong as nan naraksetan nan
kurtina ay somasali as nan sugpan, tenkafian Jesus para kan chitaku nan
fiarú ay charan ay kaman matataku, tay nan charan ay ansa at hiya mismu.‡
21 Isunga kiapú ta wacha nan amud ay pachi takú ay mangenongnongnong
as nan pamilyan Apo Dios,
22 masapor maesnop takú as nan sangwanan Apo Dios kiapú as nan ongor
ay layad takú ya maid poros chuwachuwa takú as nan pammati takú. Tay
nacharosan takú at as nan mangisiw ay numnum ay kaman takú nawarsiyan
as nan charan Cristo, ya kaman us naurasan nan achor takú as nacharos ay
chanum.
23 Masapor popomkat takú as nan namnama takú kan Apo Dios ay ipudnu
takú as nan tataku, tay matalek hi Apo Dios ay mangtongpar as nan enkarina.
24 Numnumun takú koma nan atun takú ay munfifinnangun ay mange-
paila as layad ya mangekaman as ammay ay cha atuatun.
25 Achi takú koma enganuy ay cha maam-among ay munchayaw kan Apo
Dios ay kaman as nan cha at-atun nan tapina. Ngem kun takú at koma
munpepennapigsa as numnum, ya kaskasin takú pay atun sa kiapú ta maila
takú ay cha maesnop nan urkiw ay kasin omaliyan nan Apo.
26 Tay mu kurkuratun takú ay cha fumasfiasor karpasan nan nangam-
muwan takú as nan kenatit-iwa maepangkep kan Cristo, maid at kasin
maichaton as mafialin ay mangaan as fiasfiasor.
27 Maid at tukún as masmas-ud mu achi nan kauugyat ay mun-okomán Apo
Dios ya nan kumilkilarok ay apuy ay mamuortu as nan am-in ay mangontra
kan hiya.
28 Nan taku ay manglabsing as nan Lintig Moises at maepapatuy ay
achi poros masug-angan as nan muntistiguwan nan chuwa winnu turu ay
mangepafiasor kan hiya.§
29 Mu assesa nan chusan nan manglabsing as nan Lintig Moises, ay achi
kaskasin kauugyat chi chusan nan taku ay mangelarayus kan Jesus ay Anak
Apo Dios? Tay epailana ay ifilangna nan charan Jesus as maid kotokna, uray
mu nan charana ay anna nan nangepaneknek as nan fiarú ay turag Apo

† **10:17** Jer. 31:33-34 ‡ **10:20** Mar. 15:38 § **10:28** Deut. 17:2-7

Dios ya nangcharos as nan fiasfiasorna. Tit-iwa ay kaskasin kauugyat nan
chusana, tay insurtuwuna nan Espiriton Apo Dios ay umichat as grasyana.
30 Tay ammu takú met ay hi Apo Dios nan nangali,
“Ha-un nan wachay kalibfengana ay omes-ang. Ha-untu nan omafus.”
Kenalina us, “Ha-untu nan mangokóm as nan tatakok.”*
31 Kauugyat as solet ay machusa as nan mun-okomán nan matataku ay Dios.
32 Numnumunyu nan enommat kan chakayu ad kasin as nan nasisi-
lawanan nan numnumyu. Tay uray kun kayu nun-iliwas as solet at nun-eta-
un kayu.
33 Wachacha nan timpu ay penabpafiainan ya penarpalikiat chakayu as
nan sangwanan nan ongor ay tataku. As nan tapina ay timpu at nakekad-
kadwa kayu as nan assesesay inliwascha.
34 Sinug-anganyu ya finadnganyu us nan chiyuycha fiarud. As nan nam-
rosancha as kuk-uwayu, naragsak kayu challu ay nangan-anos, tay ammuyu
ay wacha pay nan kaskasin ammay ya maid patingkiana ay kenafiaknangyu.
35 Isunga achiyu maichun nan talekyu kan Apo Dios, tay ongortu nan gun-
gunayu.
36 Masapor mun-eta-un kayu ta maekamanyu nan enkeddeng Apo Dios ya
maawatyu nan enkarina.
37 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“As nan hen-omaketan yangkiay ay timpu at umchantu nan cha omali, ya
achina taktakun nan omaliyana.
38 Nan chiyuycha nalintig ay tatakok at matakucha babaen as nan pam-
maticha.
Ngem mu wachay munsanud ay muntalek kan ha-un, achiyak malaylaychan
kan hiya.”†
39 Ngem chitaku at achi takú maetapi as nan chiyuycha nunsanud as nan
pammaticha ya maisiyan in-inkiana kan Apo Dios. Kun at nan maetapiyan
takú at as nan chiyuycha wachay pammaticha ya naesarakan.

11

Nan Maunud Ay Pammati

1 Ad wani ngarud, ngachana nan pammati? Hiyasa nan siguradu ay
matongparantu nan cha takú namnamaun ya nan ustu ay ammu takú ay
wacha tit-iwa nan achi takú maila.
2 Kiapú ta wachay pammaten nan kaap-uwan takú ad pus-uy at nalaylay-
chan hi Apo Dios kan chicha.
3 Kiapú ta wachay pammati takú, maawatan takú ay nan lufong at nafi-
ayang babaen as nan kalen Apo Dios. Isunga nan maila at naammaan ay
nurpu as nan achi maila.*
4 Kiapú ta wachay pammaten Abel, nun-ichaton hiya kan Apo Dios as
kaskasin ammay mu nan enat Cain. Kiapú us ta wachay pammatina at
enpailan Apo Dios nan panang-aprobarna ay hiya at nalintig ay taku as nan
nang-awatana as nan inchatona. Kiapú ta wachay pammaten Abel, uray
natuy hiya ad pus-uy, kaman pay laing cha makekarkali kan chitaku ad wani.
5 Kiapú ta wachay pammaten Enoc, narab-et hiya ad chaya ta achina
mapachasan nan utúy. Chaan nad-anan hiya asna's luta, tay enaran Apo
Dios. Wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un sakbay
marab-et hi Enoc, penalaylayadna hi Apo Dios.

---

* **10:30** Deut. 32:35-36; Rom. 12:19 † **10:38** Hab. 2:3-4; Rom. 1:17; Gal. 3:11; Pal. 22:7 * **11:3** Gen. 1-2

6 Nan maid pammatina at achina mafialin ay palaylaychun hi Apo Dios.
Tay nan manglayad ay paat maesnop kan Apo Dios at masapor afurotuna ay
wacha tit-iwa hi Apo Dios, ya afurotuna us ay gun-gunaana nan chiyuycha
manganap kan hiya.
7 Kiapú ta wachay pammaten Noe, chinumngor hiya as nan infiakian
Apo Dios maepangkep as nan ommat as tapen chi urkiw ay achi maila
as nan hiyachi ay timpu. Enafurotna chi, ya nun-amma hiya as papor ta
maesarakancha ay hinfiaruy. Kiapú as nan nauy ay pammatina, infilang
Apo Dios hiya as nalintig ay taku ay maiyunud as nan pammatina. Ngem
kun pay nan tapina ay tataku at naokómcha ay nachusa.
8 Kiapú ta wachay pammaten Abraham, enmafurot as nan nangayakian
Apo Dios kan hiya ay umuy henan lukiar ay enkaren Apo Dios ay ichatnantu
kan hiya. Tenaynana nan mismu ay ilina uray achina ammu nan ay-ayana.
9 Kiapú ta wachay pammatina, nagyan as nan chiyuycha fiawi ay naamma
as larat, ya kun kaman mangili henan lukiar ay anchi ay enkaren Apo Dios
ay ichatnantu kan hiya. Assesa us nan en-enat Isaac ay anakna ya hi Jacob
ay apuna ay chicha nan naifilang ay mang-awattu as nan enkaren Apo Dios.
10 Enat Abraham sa, tay namnamauna ay makiili henan maid patingkiana
ay siyudad ay plenanon ya enammaan Apo Dios.
11 Kiapú ta wachay pammaten Sara ay asawan Abraham, nunsikug hiya
uray narakay as solet, tay nuntalek hiya ay tongparun Apo Dios nan enka-
rina.†
12 Uray mu hiyasa ay naifilang hi Abraham as kaman natuy kiapú as nan
kenarakayna as solet, nurpu challu kan tona ay taku nan ongoongor ay
kianak ay maepachong as nan kaongor chi taraw ad chaya ya maepachong
as nan achi mafilang ay lakian henan olet nan fiayfiay.
13 Am-in chaná ay tataku at natuycha ay napigsa pay laing nan pam-
maticha uray mu chaancha enawat nan enkaren Apo Dios kan chicha. Uray
mu hiyasa, kamancha challu inila nan ommatanantu as tapen chi urkiw, ya
nunlaylayadcha. Isunga inpudnucha ay kuncha yangkiay kaili ay achi am-
ammu ya tataku ay napelet ay munliklikud asna's luta.
14 Tay nan tataku ay mangifiagfiakia as assesa at epailacha ay tit-iwa ay
chacha an-anapun nan tukún ay lukiar ay kuwacha in-inkiana.
15 Mu nan chiyuy sikud ay lukiar ay tenaynancha nan nunumnumuncha,
wachay wayacha koma ay munfiangad.
16 Ngem fiakun chi nan chacha numnumnumun, tay nan laraychuncha ay
umuyan at henan kaskasin ammay ay lukiar ad chaya. Isunga achi mafiain
hi Apo Dios ay maawakian as Dioscha, tay ensakianaana chicha as siyudad
ad chaya.
17 Kiapú ta wachay pammaten Abraham, nakasakiana hiya ay mangicha-
ton kan Isaac ay pototna as nan nanistingan Apo Dios kan hiya. Hi Abraham
ay anna ay nang-awat as nan enkaren Apo Dios at nakasakiana ay mangicha-
ton as nan us-usa ay anakna.‡
18 Nan enkaren Apo Dios kan Abraham at hiyana:
"Babaen kan Isaac at mawad-anka as kiankianakmu."§
19 Tay nuntalek hi Abraham ay uray mu matuy hi Isaac, kafiaelan Apo Dios ay
mangtaku kan hiya manipud as nan utúy. Isunga kaman enawat Abraham
hi Isaac ay nurpu as nan utúy.

† **11:11** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at kanana, "babaen as nan pammatina at inchat Apo Dios kan hiya nan kafiaelan ay mun-epotot uray narakay as solet hiya ya fiasig hi Sara ay asawana, tay nuntalek ay atun Apo Dios nan enkarina." ‡ **11:17** Rom. 9:7-9 § **11:18** Gen. 22:1-18

20 Kiapú ta wachay pammaten Isaac, benendisyonana nan chuwa ay anakna ay cha Jacob kan Esau para as tapen chi urkiw.*
21 Assesa us ay kiapú ta wachay pammaten Jacob, as nan kiayudna matuyan, benendisyonana nan chuwa ay ap-una ay potot Jose. As nan nangekamanana's chi, penmapakud as nan surkudna ta achi matu-ug, ya nunchaychayaw kan Apo Dios.†
22 Kiapú us ta wachay pammaten Jose, as nan kiayudna matuyan, infiakiana nan mak-akantu nan chiyuycha kianak Israel ay nurpu ad Egipto, ya infilina ay masapor etakinchantu nan tong-orna ta ilufokcha henan ayayancha.‡
23 Kiapú ta wachay pammaten nan chanakchakor Moises, entafuncha hiya nunlapu as nan naiyankana inkiana as nan maekatlu ay furanuna, tay inilacha ay am-ammay hiya ay onga. Chaancha inmugyat as nan filin nan Faraon ay ari ad Egipto ay mapatuy nan chiyuycha kaiyan-anak ay lallaraki ay Judio.§
24 Kiapú ta wachay pammaten Moises, as nan inmurukiana, achina laychun ay maifilang as anak nan nanarakon kan hiya ay fiarasang ay potot nan Faraon.*
25 Kuna at lenayad ay nakiliglikiat as nan tatakon Apo Dios mu nan mangkiankianasana as nan hen-omaketan ay lagsak ay ichat chi fiasor.
26 Infilangna ay un-unuyna ay parpaliwasan nan tataku hiya kiapú as nan pammatina as nan omaliyantu nan Cristo mu nan kuwauna nan kenafiaknang ad Egipto. Tay nan paatna nunumnumun at nan gun-guna ay maichat kan hiya as tapen chi urkiw.
27 Kiapú ta wachay pammatina, nak-ak hiya ad Egipto ay chaan inmugugyat as nan fungat nan Faraon. Entata-una nan likiat, tay kamana iilaun hi Apo Dios ay achi maila.
28 Kiapú us challu ta wachay pammatina, insuruna as nan chiyuycha kianak Israel nan masapor ay atuncha as nan omona ay fiasta ay makali un Munlausan sakbay ay nak-akcha ad Egipto. Infilina us kan chicha ay warsiyancha nan pantiwcha as charan chi karnero ta achi matuy nan papanguru ay lallaraki ay an-akcha as nan mar-osan nan pomatuy ay anghel.†
29 Kiapú ta wachay pammaten nan chiyuycha kianak Israel, nanarancha ay nanguy henan namag-anan ay luta ay hiyasa nan nunkudwa ay Munchachara ay Fiayfiay. Ngem kun pay penachas nan chiyuycha i-Egipto ay mangunud kan chicha, nurningcha am-in.‡
30 Kiapú ta wachay pammaten nan chiyuycha kianak Israel, naikur-ub nan nangatu ay tuping ay nangaarad henan siyudad ay Jerico as nan narpasancha ay nunmarcha ay nangliwus henan nauy ay siyudad as pitu ay urkiw.§
31 Kiapú ta wachay pammaten Rahab ay usa ay fiafiai ay mangepabpafiayad as achorna, chaan naetapi hiya ay napatuy as nan chiyuycha chaan enmafurot kan Apo Dios, tay menangilina ay ustu nan chiyuycha kianak Israel ay uy nangsisiim henan siyudad ay Jerico.*
32 Ay ituruyku pay ay mun-ukud? Achi met ommat chi timpok ay mangukud as nan maepangkep kan cha Gideon, Barac, Samson, Jefte, David, Samuel ya nan chiyuycha pomapadtu.†
33 Kiapú ta wachay pammaticha, wachacha kan chicha nan nangafiak as nan nakikubkufiatancha henan tukutukún ay muntorayan. Wachacha nan

---

* **11:20** Gen. 27:27-29 † **11:21** Gen. 47:31; 48:1-20 ‡ **11:22** Gen. 50:24-25 § **11:23** Exo. 1:22
* **11:24** Exo. 2:10-12 † **11:28** Exo. 12 ‡ **11:29** Exo. 14:16-17 § **11:30** Jos. 6 * **11:31** Jos. 2:11-22; 6:22-25 † **11:32** Jos. 23:9-10; Ukom. 4:14-16; 7:22-25

tapina ay nalintig nan atuncha ay mun-okóm, ya wachacha nan nang-awat as nan enkaren Apo Dios. Wachacha us nan tapina ay nangakúm as tapak nan chiyuycha layon.‡

34 Nan tapina kan chicha at penauycha nan kumilkilarok ay apuy,§ ya nan tapina at naelayawancha nan mangpatuy koma kan chicha babaen as nan espada. Nan tapina at nakapuycha, ngem nunfialincha as mafikas. Nan tapina at nunfialincha as naraing ay makikufiat, ya enpalayawcha nan ongoongor ay kafusorcha ay sosorchachu.

35 Wachacha us nan fianafiai ay nang-awat as nan chiyuycha nataku manipud as nan utúy ay iib-acha ay laylaychuncha.

Kiapú ta wachay pammaten nan tapina kan chicha, enachicha nan pannakawayawayacha. Kuncha at lenayad ay maparpaliwasan inkiana natuycha. Tay nan namnamauncha at nan kaskasin ammay ay fiyag ad chaya as nan matakuwancha manipud as nan utúy.*

36 Nan tapina us at naot-otyokcha ya nasapsapletcha. Nan tapina at nakorongancha ay naifiarud.

37 Wachacha us nan nalomlomtak inkiana natuycha, ya wachacha us nan narakiachi ay nakudwa nan achorcha. Natuycha nan tapina babaen as espada. Nan tapina us at kun lawá kopkop chi karnero ya kianching nan fiachucha. Pararu ay puglicha, naparpalikiatcha ya naparpaliwasancha.

38 Nunliklikudcha henan chiyuycha disyerto ya henan chunchuntug ay cha omab-afong as nan liyang ya os-osok. Ngem nan kenatit-iwana at achi maekari nan tataku asna's luta ay makekadkadwa kan chicha.

39 Nalaylaychan hi Apo Dios kan chatona ay tataku kiapú ta wachay pammaticha, ngem chaancha challu enawat nan enkaren Apo Dios kan chicha.

40 Wacha nan kaskasin ammay ay plenaplanon Apo Dios para kan chitaku, tay achina tongparun nan enkarina kan chicha inkiana makekadkadwa takú kan chicha ta mun-us-usauna chitaku am-in ay mang-awat as nan enkaren Apo Dios, ya munfialinuna chitaku am-in as tataku ay maid munkurangana.

12

Hi Apo Dios Ay Ama Takú

1 Isunga kiapú ta ongoongorcha nan nangepaneknek ad pus-uy ay nangarufong kan chitaku, esakiana takú koma nan achor takú ay kaman as nan cha makeab-abfiak as tennagtakian. Iwagkia takú koma nan am-in ay mangepapachagsun kan chitaku, kaskasin nan fiasfiasor ay naraka ay pomkat as nan achor takú. Epapasnek takú koma challu ay tomagtag ay makeab-abfiak as nan charan ay inchat Apo Dios ay umuyan takú.

2 Nan kanayon koma ay cha takú numnumnumun at maepangkep kan Jesus, tay hi Jesus nan mangelapu ya mangepaommat as pammati takú ta maid munkurangana. Kiapú as nan lagsak ay namnamauna, enta-una nan inliwasna as nan koros ay chaana penagpakian-anu nan naifiafiainana. Ad wani, nangatokor hiya as apét kannawan nan tronon Apo Dios.*

3 Nunumnumunyu hi Jesus ay nangeta-ta-un as nan nangonkontraan nan fumafiasor ay tataku kan hiya ta achi kayu machismaya ya omayu ay omafurot.†

4 Tay as nan chayu mangad-achiyan as fiasor, maid poros kan chakayu nan napatuy kiapú as pammatiyu.

---

‡ **11:33** Dan. 6:1-27 § **11:34** Dan. 3:1-30 * **11:35** 1 Ar. 17:19-24; 2 Ar. 4:18-37 * **12:2** Filp. 2:5-11; Heb. 2:10 † **12:3** Gal. 6:9

5 Ay kunyu liniw-an nan kalen Apo Dios ay mangepapigsa as numnum ay
infiakian Apo Dios kan chakayu ay infilangna as an-akna? Kenalina,
"Anakku, masapor chumngorka ay ustu mu disiplinaun chaká as nan Apo.
Masapor achika machismaya mu sengaran chaká.
6 Tay disiplinaun nan Apo nan taku ay laylaychuna, ya chusauna nan tunggal
usa ay ifilangna as anakna."‡
7 Eta-unyu nan iliwasyu ay maepachong as nan idisiplinan nan usa ay ama
as nan pototna, tay hiyana nan mangepaila ay ifilang chakayu kan Apo Dios
as an-akna. Tay ay kun challu wachay anak as achi disiplinaun nan amana?
8 Mu achi chakayu disiplinaun kan Apo Dios ay kaman as nan mangdisi-
plinaana as nan am-in ay an-akna, laychuna ay kanan at bastardo kayu ay
fiakun chakayu nan tit-iwa ay an-akna.
9 Kaman us as nan am-a takú asna's luta, chicha nan mangdisiplina kan
chitaku, ya rispituwun takú challu chicha. Isunga kaskasin takú koma
munpaetoray kan Ama ad chaya ta mataku takú.
10 Tay nan am-a takú asna's luta at kaatna ay tawwun yangkiay nan mang-
disiplinaancha kan chitaku ay maiyunud as nan ammucha ay ustu. Ngem
nan mangdisiplinaan Apo Dios kan chitaku at para as nan omammayan takú
ta makelak-am takú as nan kenasantona.
11 Tit-iwa ay achi poros omepalagsak nan maidisiplina, kun at omepasaket
as numnum. Ngem as nan marpasana, ammay nan munfianakiana as nan
chiyuycha nadisiplinaan, tay maetoróng as nan nalintig ay ukiali ya natalna
ay numnum.

Nan Tukun

12 Isunga chakayu ay kaman nabray chi takrayna ya nakapuy chi kung-una
kiapú as nan likiatyu, papigsaunyu nan numnumyu.
13 Munturturuy kayu ay manaran as nan lutug ay charan ay maepachong
as nan ustu ay pammati ta nan iib-ayu ay kaman napilud at achicha masop-
sop ay komapuy, ngem kuncha at pumigsa.
14 Epapatiyu nan kafiaelanyu ay makekappia as nan am-in ay tataku ya
unuchunyu nan nasantowan ay panagfiyag, tay mu fiakun assena, achiyu
mafialin ay ilaun hi Apo Dios.
15 Il-ilaunyu ta maid mankug as nan grasyan Apo Dios, ya ta maid kan
chakayu nan kaman as nan napaet ay mura ay tumufu. Tay mu wachay
assena, lilifokuna ya alisana nan ongor ay tataku.
16 Il-ilaunyu us ta maid kan chakayu nan mangepappapas as assi ay lachok,
ya maid achi nadiosan ay kaman kan Esau ay achi poros mangnumnum kan
Apo Dios. Tay hi Esau ay anna at ensokatna as henkomakan nan tawidna as
panguru ay anak.§
17 Ammuyu ay as nan naawni, as nan nanglaraychanana ay mang-awat as
nan bendisyon ay epatawid amana, naachi at hiya. Uray kun nunpakpakaasi
hiya ay cha mun-ag-akor, maid at atuna ay mamaliw as nan enatna.*
18 O, il-ilaun takú ta as nan lutug ay charan nan manaranan takú, tay nan
maesnopan takú kan Apo Dios at achi kaman as nan en-enat nan kaap-uwan
takú. Tay chicha at naesnopcha henan chuntug ay Sinai ay kawad-an nan cha
kumarkiarud ay apuy ay inilacha. Napachasancha us nan pararu ay ngongot
ya nan mun-atifudfud ay puwak.†

‡ **12:6** Prov. 3:11-12; Pal. 3:19 § **12:16** Gen. 25:33-34 * **12:17** Gen. 27:30-40 † **12:18** Exo. 19:12-22; 20:18-21; Deut. 4:11-12; 5:22-27

19 Chinngorcha us hid-i nan tarampet ya nan kalen Apo Dios. As nan
nanngorancha's chi ay kalen Apo Dios, nunpakpakaasicha ta achina ituruy
ay munkali kan chicha.
20 Tay achicha at maeta-un nan nauy infilina: “Uray usa ay animar ay
manikchud henan chuntug at masapor malomtak inkiana matuy.”
21 Nunsidla ay kauugyat nan kail-ana. Isunga uray hi Moises at kenalina,
“Munpayagpakiak as ugyatku.”
22 Ngem kun pay chitaku, enmali takú ay naesnop henan chuntug ay
Sion ay hiyana nan Jerusalem ay wacha ad chaya. Enmali takú ay naesag-
un henan siyudad nan matataku ay Dios ay kawad-an us nan kalifulifu ay
angheles ay cha makelagragsak ay munchaychayaw kan hiya.
23 Naetatapi takú as nan naaamong ay papanguru ay an-ak Apo Dios ay
naisurat at nan ngadngachancha ad chaya. O, makius-usa takú as nan
espiriton nan nalintig ay tataku ad pus-uy ay nunfialinun Apo Dios as tataku
ay maid munkurangancha. Enmali takú us ay naesnop as nan Dios ay
mangokómtu as nan am-in ay tataku
24 ya kan Jesus ay tonga as nan fiarú ay turag. Nan charana ay naiwarsi
ay manaros as nan tataku as nan fiasfiasorcha at kaskasin ammay nan
laychuna ay epakaammu mu nan charan Abel ay chumawat as asang.‡
25 Il-ilaunyu ta achiyu hinlurlurkun ay chumngor kan Apo Dios ay cha
munkarkali. Tay mu chaan naelayawan nan kaap-uwan takú nan chusa
as nan nangachiyancha as nan nangepakaammu as nan nasantowan ay
chamag kan chicha asna's luta, anan atun takú pay ay lomayaw mu achi takú
chumngor as nan chiyuy nurpu ad chaya.
26 Tay inwawud Apo Dios nan luta as nan nunkarkaliyana ad Sinai ad
pus-uy. Ngem ad wani, wacha nan enkarina ay kanana: “Mamingsan pay
at iwawudku nan luta, ya fiakun nan luta yangkiay mu achi nan am-in ay
wacha ad chaya.”§
27 Nan laychun ay kanan nan nauy: “Mamingsan pay at iwawudku nan
luta,” at makaan chaná ay finayangna ay mafialin ay maiwawud ta nan achi
poros maiwawud yangkiay nan mayagyagtu.
28 Isunga munyaman takú koma kan Apo Dios, tay maetapi takú henan
muntorayan ay achi poros maiwawud. Munyaman ya munchayaw takú
koma kan Apo Dios ay maiyunud as nan ustu ya mangepalaylayad kan hiya.
29 Tay nan panangchusan Dios takú at kaman apuy ay mamuor as nan am-
in.

13

Nan Atun Ay Mangepalaylayad Kan Apo Dios

1 Iturturuyyu ay munlelennayad ay kaman hen-anag-i as nan pammati.
2 Achiyu liw-an ay mangiliyun nan chiyuycha kaili ay achiyu am-ammu.
Tay wachacha nan tapina ay nangekaman as na ay achicha ammu ay
angheles payat nan menangilicha.*
3 Nunumnumunyu ay mangfiachang as nan chiyuycha naifiafiarud kiapú
as nan pammaticha. O, fiadnganyu chicha ay kaman kayu naetatapi kan
chicha ay naifiarud. Assena us nan atunyu as nan chiyuycha cha maparpali-
wasan ay kaman kayu cha makiliwas kan chicha.

---

‡ **12:24** Gen. 4:10 § **12:26** Exo. 19:18; Hag. 2:6; Pal. 16:17-21 * **13:2** Gen. 18:1; 19:1

4 Epategyu koma am-in nan pannakeasawa, ya nan hen-asawa at munten-
nalekcha koma, tay chusaun Apo Dios nan umiwet ya nan mangepappapas
as assi ay lachok.
5 Achi kayu naakum as siping, ngem masapor mapnek kayu as nan wacha
kan chakayu, tay kanan Apo Dios,
“Achek poros taytaynan winnu enganngan uy chakayu.”†
6 Isunga naturud takú ay mangali,
“Hi Apo Dios nan mamadfiachang kan ha-un,
isunga achiyak umugyat.
Ay wachay mafialin ay ekaman chi taku kan ha-un?”‡
7 Numnumunyu kasin nan chiyuycha enmon-ona ay nangepangpanguru
kan chakayu ay nangepakaammu kan chakayu as nan kalen Apo Dios. O,
numnumunyu nan nuntongparan nan katakuwancha, ya turachunyu nan
pammaticha.
8 Tay hi Jesu Cristo at achi poros munfiarfialiw, ngem kun hihiya ad kasin,
ad wani, ya in-inkiana.
9 Isunga achiyu poros eparufus nan tanuktukún ay fiakun tit-iwa ay sur-
suru ay maningiw kan chakayu. Tay ammay challu ay nan grasyan Apo Dios
nan mangepapigsa as numnum takú, fiakun nan filfilin ay maepangkep as
makan. Nan chiyuycha nanongtongpar kan chatud-i ay filfilin at chaancha
poros nafiadngan.
10 Nan papachen chi Judio ay mangiturturuy ay munserserfi henan mun-
chaychayawancha ay maiyunud as nan Lintig Moises at maid kalibfengan-
cha ay makelak-am as nan chiyuycha bendisyon takú ay nunfianakian nan
naichatonan Cristo as nan koros.
11 Iskop nan kangatuwan ay pachi nan charan nan chiyuycha animar as
nan Kasasantowan ay Kuwartu ay mangichaton kan Apo Dios kiapú as nan
fiasfiasor nan tataku. Ngem nan achor nan animar ay naparti at naiyuycha
henan fiakun sakop nan inmiiliyancha ta mapuoran.§
12 Isunga hi Jesus us at nun-iliwas ya natuy henan fiakun sakop nan
siyudad ay Jerusalem ta pasantowuna nan tataku babaen as nan mismu ay
charana.
13 Isunga maetapi takú koma kan Jesus henan fiakun sakop nan siyudad.
Nan laychun tona ay kanan at taynan takú nan sursuron nan Judio ta
makelak-am takú as nan napabpafiainana.
14 Tay fiakun challu asna's luta nan umiliyan takú in-inkiana, ngem kun
takú at sasad-un nan siyudad ad chaya ay maepailantu as tapen chi urkiw.
15 Isunga babaen kan Jesus, nan kanayon koma ay ichaton takú kan Apo
Dios at nan panangichaychayaw takú ya nan panagyaman takú kan hiya.
Chatona nan ustu ay chatchaton nan tit-iwa ay mangipudnu ay hi Jesus nan
Apona.
16 Masapor achi takú liwliw-an ay mangekaman as ammay ya mun-
eennettan takú, tay chatona nan chatchaton ay mangepalaylayad kan Apo
Dios.
17 Masapor tongparunyu nan ifilin nan chiyuycha mangepangpanguru
kan chakayu ya munpaetoray kayu kan chicha. Tay ay-aywanancha
chakayu as nan pammatiyu ya songfiatanchantu kan Apo Dios mu anan
enatcha ay nangekaman as chunucha. Tongparunyu tit-iwa nan ifilincha ta
maragsakancha ay mangekaman as nan chunucha. Tay mu achiyu atun sa,
ngumuyuscha, ya achi kayu mafiadngan.

† **13:5** Gen. 28:15; Deut. 31:6-8; Jos. 1:5-9 ‡ **13:6** Sal. 118:6 § **13:11** Lev. 16:27

18 Iturturuyyu ay mangekarkararag kan chakami, tay ammumi ay
nacharos nan numnummi ya laychunmi ay nan ustu nan kanayon ay
atunmi.
19 Epakpakaasek paat kan chakayu ay ekarkararakianak ta achi mafiayag
nan mangepafiangchan Apo Dios kan ha-un kan chakayu.

Nan Anongos Ay Kararag

20-21 Sapay koma ta hi Apo Dios ay kurpuwan chi talna nan mangichat kan
chakayu as am-in ay ammay ay kasaporanyu ta tongparunyu nan laychuna.
Sapay koma ta munfialinuna chitaku as tataku ay mangepalaylayad kan hiya
babaen kan Jesu Cristo. Kiapú ta mapnek hi Apo Dios as nan charan Jesus
ay Apo takú ay nangepaneknek as nan fiarú ay turag ay maid patingkiana,
tenakuna manipud as nan utúy hi Jesus ay amud ay mangay-aywan kan
chitaku ay kaman karnerona. Machaychayaw koma hi Cristo in-inkiana.
Amen.

Nan Anongos Ay Tukun

22 Epakpakaasek kan chakayu ay iib-a ay anosanyu ay chumngor as nan
nauy tukunku ay mangepapigsa as numnumyu, tay akét yangkiay na ay
suratku kan chakayu.
23 Laychok ay epakaammu kan chakayu ay nailufus at hi Timoteo ay ifia
takú as pagfiaruchan. Mu omali ay dagus hiya hena, makeali kan ha-un ay
uy mangila kan chakayu.
24 Pakomostaunyu nan am-in ay mangepangpanguru kan chakayu hesa ya
nan am-in ay iib-ayu ay tatakon Apo Dios. Nan iib-a takú ay nurpu ad Italia
at cha chakayu us pakomostaun.
25 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in nan grasyan Apo Dios.
Amen.

Nan Surat
Santiago
Nan Omona Ay Ammuwun

As nan Fiarú ay Turag, opat nan nakin ngachan as Santiago. Nan omona at hi Santiago ay potot Zebedeo ya sunúd Juan (Mt. 17:1; 27:56; Mar. 1:19; 3:17). Usa hiya as nan chiyuycha apostoles Jesus (Mt. 10:2). Hi Santiago ay anna at napatuy as nan timpon Ari Herodes (Ara. 12:2) sakbay naisurat na ay surat. Nan maekadwa at hi Santiago ay potot Alfeo ya usa us as nan apostoles Jesus (Mt. 10:3; Ara. 1:13). Nan maekatlu at hi Santiago ay aman Judas. Hi Judas at usa as nan chiyuycha apostoles (fiakun hi Judas Iscariote. Luc. 6:16; Ara. 1:13). Nan maekap-at at hi Santiago ay mangepangpanguru as nan omaafurot kan Jesus ad Jerusalem, ya hiya nan uy naketakiatforan Pablo ad Jerusalem as nan enmafurotana kan Jesus (Ara. 15:13-29; Gal. 1:18-19; 2:9). Hi Santiago ay anna nan nangisurat as nan nauy surat.

Nan nunsuratan Santiago at as nan am-in ay omaafurot kan Jesu Cristo, kaskasin as nan chiyuycha omaafurot ay Judio ay nunkaiwaras henan tukutukún ay lukiar asna's luta (1:1). Nunsurat hiya ta liwliwauna ya isuruwana chicha as nan chiyuycha ustu ay panagfiyag nan omaafurot. Kenalina un masapor naornos nan pammati ya nan cha atuatun nan omaafurot, tay nan cha atuatun at paneknekana nan pammati ya chicha nan mangepaila as nan fukias nan pammati. Tay mu maid fukias nan pammati ay ansa at maid kotkotokna (2:17, 20, 26).

Ongor pay nan insursuron Santiago maepangkep as nan nauy panagfiyag chi omaafurot ay maepangkep as nan kenafiaknang, kenapugli, sulisug, achi mapapchong ay atun as nan pachong ay taku, kaosaran nan chila, kenasilib, papatuy, kenapangas ya kenapakumbaba, panang-okóm as pachong ay taku, kenaanos, kararag ya tapina pay.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1
Nan Pammati Ya Nan Sulisug 1:2-18
Nan Chumngoran Ya Nan Mangekamanan 1:19-27
Nan Mapapchong Ay Atun As Pachong Ay Taku 2:1-13
Nan Pammati Ya Nan Ammay Ay Ekamkaman 2:14-26
Nan Chila 3:1-12
Nan Kenasilib Ay Nurpu Kan Apo Dios 3:13-18
Nan Tukun Ya Panangliwliwa As Pachong Ay Taku 4:1-5:6
Nan Kenaanos Ya Kararag 5:7-20

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Santiago ay usa ay fiabfiaarun Apo Dios ya hi Apo Jesu Cristo.

Nauy nan suratku kan chakayu am-in ay Judio ay omaafurot kan Cristo ay naiwaras henan tukutukún ay lukiar asna's luta. Komosta kayu?

Nan Tit-iwa Ay Pammati Ya Kenasilib

2 Iib-ak, munlagragsak kayu koma as solet as nan manglak-amanyu as tukutukún ay likiat.

3 Tay ammuyu ay as nan mapaneknekanan nan pammatiyu babaen as nan hanacha ay liglikiat, murmuy kafiaelanyu ay mangeta-un as uray ngachana ay kasasaad.*

* **1:3** Rom. 5:2-5; Sal. 1:12; 1 Ped. 4:12-19

4 O, lumuwunyu ay ustu nan kafiaelanyu ay mun-eta-un ta maonngan kayu
as nan katatakuyu ay maid poros munkuranganyu.
5 Mu wacha kan chakayu nan kurang chi kenasilibna as nan ustu ay atuna,
chumawat koma kan Apo Dios. Tay hi Apo Dios at ongor chi layadna ay
mangichat as kenasilib as nan am-in ay chumawat, ya achina ifungfungtan
chicha.
6 Ngem as nan chumawatana, masapor afurotuna ya achi
munchuwachuwa hiya ay ichat Apo Dios sa ay kenasilib. Tay nan taku
ay munchuwachuwa as nan pammatina at kaman challuyon henan fiayfiay
ay kun cha iturturchun chi angin as nan laychuna ay mangiyuyan.
7-8 Nan assesa ay taku at munchuwachuwa ya munkuykuyat as nan am-in
ay atuna. Mu hiyasa, achina namnamaun ay maichattu nan uray ngachana
ay chawatuna kan Apo Dios.

Nan Kenapugli Ya Kenafiaknang

9 Chakayu ay pugli ay iib-a, munlagragsak kayu koma, tay ifilang Apo Dios
nan kasasaadyu as nangatu.
10 Kun pay chakayu ay nunkafiaknang ay iib-a, munlagragsak kayu koma
as nan mangepakumbabaan Apo Dios kan chakayu. Tay nan fiaknang at
kaman sabsafong nan chiyuycha lukiam ay mamaidtu.†
11 Tay as nan fomoknakian nan urkiw ya pomtangana at makling nan
chiyuycha lukiam ya mag-as nan sabsafongcha. Mu hiyasa, mamaid nan
kenaam-ammaycha. Assesa us as nan umchanantu nan katuyan nan fiak-
nang, uray as nan chana mangenongnongnongan as nan nigusyuna.‡

Nan Machistingan Ya Nan Masulisukian

12 Nakiasat nan taku ay mun-eta-un as nan machistingana. Tay as nan
napaneknekanan nan pammatina, magun-gunaantu hiya as fiyag ay maid
patingkiana ay enkaren Apo Dios as nan chiyuycha manglaylayad kan hiya.
13 Achi koma kanan nan chiyuy nasulisukian kiapú as liglikiat un hi
Apo Dios nan nanulisug kan hiya. Tay hi Apo Dios at achi mafialin ay
masulisukian ay mangekaman as mangotettet, ya maid poros sulisukiana.
14 Ngem nan tunggal usa at masulisukian as nan murpu as nan mismu ay
mangotettet ay laylaychuna ay maepachong as nan papan ay manguyud ya
mangawis kan hiya.
15 Angkiay kun pay napapanan hiya ay mangekaman as mangotettet
ay laylaychuna, fumasor hiya. As nan mangiturturuyana ay fumasfiasor,
epafoknag nan mismu ay achorna nan utúy ay hiyasa nan maisiyanan kan
Apo Dios.
16 Laylaychok ay ib-a, achi kayu maal-allilaw.
17 Am-in ay maichat ay ammay ya ustu at murpu kan Dios Ama ad chaya.
Hiya nan namayang as nan am-in ay wacha ad chaya ay sumilaw. Ngem uray
cha munfialifialiw nan lawag nan urkiw ya nan sorag nan furan kiapú as nan
tumuktukunan nan kawad-ancha, achi poros tumuktukún hiya.
18 Kiapú ta hiyana nan laychuna, nunfialinuna chitaku as an-akna babaen
as nan tit-iwa ay sursuruna ta chitaku nan kaammayan as nan am-in ay
finayangna.

Nan Chumngoran Ya Nan Mangekamanan

19 Laylaychok ay iib-a, nunumnumunyu ngarud na: Waschi koma un
kanayon ay nakasakiana ay chumngor, numnumuna ay ustu haat munkali,
ya achi fungngat.

---

† **1:10** Isa. 40:6-8; Mat. 6:19-21; 1 Ped. 1:24 ‡ **1:11** Sal. 103:15-16

20 Tay nan kenafungngat nan taku at achina challu tongparun nan nalintig
ay panagfiyag ay laychun Apo Dios.
21 Isunga kaanunyu ngarud nan am-in ay kaiisiw ay numnumyu ya nan
manangotettet ay chayu at-atun. Kun kayu at munpakumbaba kan Apo Dios
ya tongparunyu nan kalina ay entanumna as nan numnumyu ay hiya nan
makaesarakan kan chakayu.

22 Manangtongpar kayu koma as nan kalen Apo Dios. Achiyu yangkiay cha
chungchungrun. Tay mu hiyasa, kunyu cha al-allilawun nan achoryu.
23 Tay nan taku ay manngor as nan kalen Apo Dios ya achina ekaman at
maepachong as nan taku ay munsarming.
24 Kun pay marpas ay munsarming ya mak-ak, munliw-ana nan ustu ay
ilana.
25 Ngem nan taku ay mangemamad ay mangachar ya mangtongpar as nan
ammay ay lintig Apo Dios ay mangwayawaya as nan tataku at mabendisy-
onantu hiya as nan chana at-atun, tay achina liw-an nan chungruna ngem
kuna at tongparun.

26 Mu wachay mangifilang as achorna as relihiyoso ya achina maetporan
ay mangifiakia as nan wacha as numnumna, kuna cha al-allilawun nan
achorna. Mu hiyasa, maid kotkotok nan kenarelihiyosona.
27 Nan ifilang Dios Ama as ustu ya tit-iwa ay relihiyon at hiyasa nan
mangaywanan as nan chiyuycha ulila ya ellakas as nan munlikiatancha.
Achi us maal-alisan as nan mangotettet ay panagfiyag nan achi omafurot kan
Apo Dios.

2

Nan Maifiakia As Nan Achi Mapapchong Chi Atuna As Pachongna Ay Takú

1 Iib-ak, kiapú ta omaafurot kayu kan Apo takú ay Jesu Cristo ay machayaw,
mapapchong koma nan atunyu as nan uray ngachana ay taku.
2 Nauy nan maepadpachongan nan chuwa ay tataku ay sungkop as nan
maam-amonganyu. Nan usa at fiaknang ay nasingsingan as fialetok ya
nangafiachu as am-ammay. Nan maekadwa at pugli ay naragrag-uy chi
fiachuna.
3 Angkiay ya mangiliyunyu nan chiyuy taku ay am-ammay chi fiachuna
ay kananyu un, “Tomokorka as nan nauy am-ammay ay tokoran.” Kun pay
as nan chiyuy pugli, kananyu un, “Kunka tomakchug hid-i,” winnu “Kunka
tomokor as nan chat-or!”
4 Ay munpachong tit-iwa nan enatyu kan chicha ay chuwa? Achi! Tay
kunyu at nunfialinun nan achoryu as kaman huwis ay mangotettet chi
panang-okómna.

5 Chumngor kayu, laylaychok ay iib-a! Pinilen Apo Dios nan chiyuycha
pugli as nan mangiilan nan tataku asna's luta ay munfialin as nafiaknang
as pammati ya maetapi henan muntorayana ay enkarina as nan chiyuycha
munlarayad kan hiya.
6 Ngem chakayu at pabpafiainanyu nan chiyuycha pugli. Ngachancha nan
totoray ay mamarpaliwas ya mamelpelet ay mangicharum kan chakayu as
nan sangwanan chi huwis mu achi nan nunkafiaknang.
7 Ay fiakun chicha us nan munkarkali as mangotettet as nan machayaw ay
ngachan Jesu Cristo ay enmafurotanyu? Chicha met!

8 Ustu nan atunyu mu tongparunyu nan kaamuchan ay lintig Apo Dios ay
naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, “Laylaychum nan pachongmu ay
taku kaman as nan atum ay manglaylayad as achormu.”*
9 Ngem mu achi mapapchong nan atunyu as nan iib-ayu, fumasor kayu, ya
maicharum kayu as usa ay lomalabsing as lintig.
10 Tay mu ngachana nan manglabsing as uray usa ay lintig at maifilang as
lomalabsing as nan am-in ay lintig.†
11 Tay hi Apo Dios nan nangifilin, “Achika umiwet,” ya hiya us nan
nangali, “Achika pomatuy.”‡ Uray mu chaanka inmiwet ngem penmatuyka,
maifilangka as usa ay lomalabsing as lintig.
12 Isunga il-ilaunyu nan am-in ay kananyu ya atunyu ay mangammu ay
siguradu ay maokóm kayuntu ay maiyunud as nan lintig ay mangwayawaya
as nan tataku.
13 Tay as nan mun-okomántu Apo Dios at achinantu sug-angan nan taku ay
maid sug-angna as nan pachongna ay taku. Ngem nan taku ay sumug-ang at
maid ugyatna as nan timpu ay mun-okomántu Apo Dios.§

Nan Pammati Ya Nan Ammay Ay Ekamkaman

14 Iib-ak, mu kanan nan usa ay taku un wachay pammatina kan Jesu Cristo
ngem maid kail-an nan hana ay pammatina as nan chana ekamkaman, maid
challu kotkotokna. Ay kun mafialin ay maesarakan hiya babaen as nan hana
ay pammatina?
15 Mu ngay wachay ifia ay makasapor as ifiachuna ya kanuna as inurkiw,
16 ya kananyu kan hiya, “Ammaammayka koma. Achika koma cha mas-
maskaw ya munchugchukiaang,” ngem achiyu ichat nan kasaporana, maid
kotkotok nan hana ay infiakiayu!
17 Assena us as nan pammati ay mu hihiya ay maid kail-ana as nan
ekamkaman, maifilang as natuy.
18 Ngem anaka ya wachantu nan mangontra ay mangali, “Tukutukún chi
atun nan tataku ay omafurot. Nan usa at kun yangkiay pammati nan wacha
kan hiya, ya nan usa at kun yangkiay nan ammay ay chana ekamkaman nan
wacha kan hiya.” Ngem nan esongfiatku as nan chiyuy taku, “Anan atum
ay mangepaneknek as nan pammatem mu achika omekaman as ammay as
nan ifiam? Kun pay ha-un, nan ekamkamanku nan mangepaneknek as nan
pammatek.”
19 Afurotum met ay kun us-usa nan Apo Dios. Ammay sa! Ngem
munpachong kayu as nan chiyuycha anennet, tay uray chicha at afurotun-
cha sa, ya pomayagpagcha us kiapú as nan nunsidla ay ugyatcha as nan
maokománchantu.
20 He-a ay maid ammuna! Ay masapor pay laing paneknekak ay maid
kotkotok nan pammati mu achi maepaila as nan ammay ay ekamkaman?
21 Numnumum pay hi Abraham ay kaap-uwan takú. Ay infilang Apo Dios
hi Abraham as nalintig kiapú as nan enkamana as nan nangepatangana kan
Isaac ay pototna as nan altar ta ichatona kan hiya? Chaan!
22 Ay maawatam ad wani ay nun-us-usa nan pammatina ya nan enka-
mana? Nan enkamana at penaneknekana nan kenatit-iwan nan pam-
matina.
23 Natongpar challu nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Enmafurot hi Abraham kan Apo Dios, ya infilang Apo Dios hiya as nalintig
kiapú as nan pammatina.”*

---

* **2:8** Lev. 19:18; Mat. 19:19; Mar. 12:31; Luc. 10:27 † **2:10** Mat. 5:19; Gal. 3:10; 5:3 ‡ **2:11** Exo. 20:13-14 § **2:13** Mat. 5:7; 18:21-35 * **2:23** Gen. 15:6; Rom. 4:3; Gal. 3:6

Hiyasa nan naawakianan Abraham as kiayyum Apo Dios.†
24 Isunga ammu takú ay ifilang Apo Dios nan usa ay taku as nalintig babaen
as nan ammay ay ekamkamana, fiakun babaen as pammatina yangkiay.
25 Kaman us kan Rahab‡ ad pus-uy ay fiafiai ay mangepabpafiayad as
achorna. Infilang Apo Dios hiya as nalintig kiapú as nan nangmangiliyana
as nan chiyuycha kianak Israel ay munsissiim, ya entorongna chicha as nan
tukún ay charan.
26 Isunga nan pammati ay maid kail-ana as nan ekamkaman at maid
kotkotokna. Kaman as nan achor ay tenaynan nan lenawana at natuy.

3

Nan Chila Takú

1 Iib-ak, achi koma ongor kan chakayu nan munlayad ay munfialin as mun-
isursuru as Kalen Apo Dios, tay ammuyu met ay kaskasin kami machusa mu
achimi tongparun nan isursurumi.
2 Am-in takú at ongor chi komkomsawan takú, kaskasin as nan kali takú.
Ngem mu wachay taku ay achi poros komkomsaw as nan kanana at maid
munkurangana. Kafiaelana us ay mangetpor as nan intiru ay achorna.
3 Kaman as nan kafiayu, mu takchun takú nan tapakna ay mangetortorón
kan hiya, mafialin ay etorón takú nan intiru ay achorna.
4 Winnu numnumun takú nan papor. Uray mu ad-acha-an ya cha itur-
turchun chi napigsa ay angin, nan ek-ektel ay kumak as uchichina nan os-
arun nan munmanmanihu ay mangetorón as nan laychuna ay mangiyuyan.
5 Assesa us as nan chila. Uray mu ek-eket ay parten nan achor, kafiaelana
challu ay mangepangas as ongor.
Numnumunyu nan atun nan apuy. Uray mu filet yangkiay, mafialina ay
lukiafun nan narawa ay pagpag.
6 Nan chila at kaman apuy ay inintug Satanas ad inferno, ya hiyasa us nan
mangepafoknag as ongor ay mangotettet. Uray kun ek-ektel ay parten nan
achor, mafialina ay pamangotettetun nan intiru ay achor. Nan intiru ay fiyag
chi usa ay taku ay kamana cha puoran as nan apuy ay nurpu ad inferno.
7 Mapaamon challu nan tataku nan am-in ay karasen chi munkik-iwi ay
kaman as nan chiyuycha nunkaatap ay animar, nan chiyuycha mantat-
ayaw, nan chiyuycha komadkachap ya nan chiyuycha wacha henan fiayfiay.
O, penaamucha chicha am-in.
8 Ngem nan chila at maid poros makapaamu. Mangotettet ya achi poros
mapasiw. Kaman urug ay kubra ay napnu as puwison ay makapatuy.
9 Hiyana nan pangchaychayaw takú kan Apo Dios ay Ama takú, ya pangtu-
chor takú as nan pachong takú ay taku ay finayang Apo Dios ay kaman kan
hiya.*
10 As nan usa ay tapak, fomoknag nan kali ay mun-ichayaw ya mun-
ituchor. Iib-ak, fiakun koma assesa nan maekamkaman.
11 Ay fomoknag chi ammay ya mun-aklet ay chanum as nan usa ay ugwor?
Achi!
12 Iib-ak, achi fumkias chi lubfian as kallufub, ya achi us fumkias chi
sapyura as lubfian. Achi us mafialin ay fomoknag chi ammay ay chanum as
nan ugwor ay fomokfoknakian chi mun-aklet ay chanum.

Nan Kenasilib Ay Murpu Kan Apo Dios

† **2:23** 2 Cro. 20:7; Isa. 41:8 ‡ **2:25** Jos. 2:1-21; 6:17, 25; Heb. 11:31 * **3:9** Gen. 1:26-27; 9:6

13 Ay wachay masilib ya mannakaawat kan chakayu? Mu wacha, mas-
apor paneknekana nan kenasilibna babaen as nan ustu ay panagfiyagna
ya ammay ay ekamkamana ay wachay kenapakumbabana ya tit-iwa ay
kenasilibna.
14 Ngem mu itupugyu as numnumyu nan nunsidla ay kenaapos ya
kenapasis-iya, achiyu epangpangas nan kenasilibyu, tay maekontra as nan
kenatit-iwa.
15 Nan assesa ay kenasilib at achi murpu kan Apo Dios ad chaya, ngem kun
at murpu kan Satanas ya as nan tataku asna's luta ay maid nan Espiriton Apo
Dios kan chicha.
16 Tay mu wachay kenaapos ya kenapasis-iya, maid manongnong ya nan
maekamkaman at am-in ay karasen chi mangotettet.
17 Ngem nan taku ay wachay kenasilibna ay murpu kan Apo Dios at omona,
nacharos. Manangpakappia hiya as nan pachongna ay taku ya naanos.
Achina epapelet nan laychuna. Ammay chi makekadkadwaana as nan
tataku. Sug-angana as solet nan pachongna ay taku, ya ammay as solet chi
atuna kan hiya. Kun us mapapchong chi atuna as nan tunggal usa, ya achi
pakamankaman.
18 Nan tataku ay manangpakappia ta muntornosuncha nan pachongcha
ay tataku at kaman chicha nan muntantanum as ammay ay fing-i, ya nan
apitucha at nan nalintig ay panagfiyag.

4

Nan Kiapón Chi Masussusumaan

1 Anan kiapón chi masosongfiatanyu ya masusumaanyu? Ay fiakun chicha
challu nan mangepapasanyu as nan mun-ongosányu ay manglilifok as nan
numnumyu? Chicha met!*
2 Wacha nan laraychunyu ay araun, ngem achiyu kafiaelan ay mangara as
sa, isunga nakasakiana kayu ay pomatuy. Wachay akumanyu, ngem achiyu
maara, isunga makepatuy kayu. Achiyu maara chasa, tay achiyu chawatun
kan Apo Dios.
3 As nan chumawatanyu kan Apo Dios, achiyu maawat kiapú ta achi ustu
nan pangkepyu, tay chumawat kayu ta osarunyu yangkiay as nan mun-
ongosán nan achoryu.
4 Chakayu ay achi mapiyar ay tataku! Ay achiyu ammu ay nan manglay-
laychananyu as nan wacha asna's luta at chayu epaila challu ay inglunyu hi
Apo Dios? Isunga mu nan pannakikiayyum nan piliyunyu, munfialin kayu
as kafusor Apo Dios.
5 Winnu ay kananyu un maid kotok nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay
kanana,
"Nan Espiritu ay enpapagyan Apo Dios kan chitaku at nunsidlay emona mu
fiakun hi Apo Dios yangkiay nan laylaychun takú"?†
6 Ngem uray mu assesa, ong-ongor challu nan ichat Apo Dios ay grasyana kan
chitaku. Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
"Kontraun Apo Dios nan nunkapangas, ngem ichatnay grasya as nan chiyuy-
cha napakumbaba."‡
7 Isunga munpaetoray kayu ngarud kan Apo Dios. Kontraunyu hi Satanas,
tay nan munfianakiana at lomayaw hiya kan chakayu.§

---

* **4:1** Rom. 7:23; Tit. 3:3; 2 Ped. 2:13-15 † **4:5** Exo. 20:5 ‡ **4:6** Prov. 3:34 § **4:7** Efe. 6:11; 1 Ped. 5:8-9

8 Maesnop kayu kan Apo Dios, ya hi Apo Dios at maesnoptu kan chakayu.
Chakayu ay fumafiasor ay munchuwachuwa, ikinakyu ay cha mangekamka-
man as mangotettet, ya charosanyu nan mangotettet ay numnumyu.
9 Ngumunguyus, mun-ag-akor, ya muntangtangugngug kayu challu ki-
apú as nan fiasfiasoryu. Munfialinunyu nan am-amrangyu as ag-akor.
Sokatanyu nan lagragsakyu as ngunguyus.
10 Munpakumbaba kayu as nan sangwanan Apo Dios, ya hi Apo Dios at
ichayaw chakayuntu.*

Nan Tukun As Nan Omekak-ali

11 Iib-ak, achi kayu koma munkekennak-ali. Mu ekak-aliyanyu winnu
okomúnyu nan pachongyu ay taku, ekak-aliyanyu ya okomúnyu nan lintig
ay mangali un munlelennayad takú. Mu okomúnyu nan lintig, epailayu ay
achiyu cha tongparun sa ay lintig, ngem kunyu at cha epangatu nan achoryu
ay kaman kayu huwis.†
12 Hi Apo Dios yangkiay nan nangichat as nan lintig ya hiya yangkiay nan
huwis. O, hiya yangkiay nan mafialin ay omesarakan winnu chumachael.
Isunga ngachanmu paat ay mangokóm as pachongmu ay taku?‡

Nan Tukun As Nan Napangas

13 Chumngor kayu, chakayu ay mangali's na: "Ad wani winnu as wiet at
munfiaat kami henan usa ay ili. Mayaschi kamintu as usa ay tawwun ay
munnigusyu, ya fumaknang kami."
14 Ay mafialin ngun sa? Achiyu met ammu nan ommat kan chakayu as
wiet. Tay nan fiyagyu at kaman longaub ay maila as henkemad ya mamaid.
15 Kun at nan ustu koma ay kananyu at assena, "Mu laychun Apo Dios,
matataku takú pay koma, ya atun takú nan nauy winnu nan hana."§
16 Ngem napapangas kayu met, ya kunyu epangas chi atunyuntu. Man-
gotettet am-in chasa ay kenapangas!
17 Isunga nan achi mangekamanan nan taku as nan ammuna ay ammay at
maifilang chi as fiasorna.

5

Nan Tukun As Nan Chiyuycha Fiaknang

1 Chumngor kayu, chakayu ay nunkafiaknang! Mun-ag-akor ya muntang-
tangugngug kayu kiapú as nan nunsidla ay likiat ay ommattu kan chakayu.
2 Nachachael at nan kenafiaknangyu ya nafuotan nan fiachuyu.*
3 Lenmati at nan fialetok ya silver ay kinakuyu. Nan laticha nan
mangepaneknektu as nan kenaakumyu as nan urkiw ay mun-okomán Apo
Dios. O, nan hana lati nan kiapón nan manusaantu Apo Dios kan chakayu ay
maepachong as nan mamuorantu nan apuy as nan achoryu. Maid kotkotok
nan mangitupukianyu as kenafiaknangyu as nan nauycha anongos ay urkiw
ay kiayud mangokomán Apo Dios kan chakayu.
4 Chumngor kayu! Nan chiyuycha tataku ay nun-an-ani as payyiwyu ay
chaanyu pay lenagfuwan at ifugfukiawcha ay cha munlillili† as maifusor kan
chakayu. O, nan infugfukiaw nan chiyuycha nangan-ani as nan pakuyyu at
chinngor challu Apo Dios ay Mannakafialin.
5 Lenalaschak ya enpapasyu as solet nan laylaychun nan achoryu asna's
luta. Nunparukmug kayu ay maepachong as nan fiafuy ay achina ammu ay
kiayud maparti hiya.

---

* **4:10** Mat. 23:12; 1 Ped. 5:6 † **4:11** Lev. 19:16, 18; Mat. 5:43 ‡ **4:12** Mat. 10:28 § **4:15** Prov. 16:9
* **5:2** Mat. 6:19 † **5:4** 2 Ar. 6:15-17

6 Encharumyu ya penatuyyu nan chiyuycha tataku ay nalintig ay chaan
poros nangontra kan chakayu.

Nan Anos Ya Kararag

7 Chakayu ay ib-ak, an-anosanyu nan liglikiatyu inkiana omali nan Apo.
Numnumunyu nan chiyuycha munsamsamor, ya nan atuncha ay mun-an-
anos ay maman-ud as uchan uray as nan chinamuy winnu chakun ta tumufu
nan pakuycha. An-anosancha us ay maman-ud inkiana mabkiasan nan
pakuy ay nafiaror kan chicha.
8 Masapor us mun-an-anos kayu ya papipigsaunyu nan numnumyu, tay
kiayud omali nan Apo.
9 Iib-ak, achi kayu munlilinnili ta achi kayu maokóm, tay kiayud nan
omaliyan Apo Dios ay hiya nan huwis.
10 Iib-ak, turachunyu koma nan kenaanos nan chiyuycha pomapadtu
ad pus-uy ay nun-epadpadtu babaen as nan kalibfengan Apo Dios uray
napaliwasancha as solet.
11 Ammuyu met ay nakiasat nan kaman kan chatud-i ay nun-eta-ta-un.
Chinngoryu nan nun-eta-ta-unan Job ad pus-uy, ya ammuyu met nan nun-
fianakiana as nan nangichatan Apo Dios as nan kasaporana. Tay hi Apo Dios
at manangsug-ang as solet ya mannakelekna as nan tataku.‡
12 Iib-ak, nan amud ay numnumunyu at achiyu pangsapata nan chaya,
luta, winnu nan kumpurmi. Kunyu at kanan un "O," mu o, ya mu achi, "Achi"
ta achi chakayu chusaun kan Apo Dios.§
13 Ay wachay cha munliglikiat kan chakayu? Munkararag hiya. Ay wachay
naragsak kan chakayu? Munkanta hiya as pangchaychayawna kan Apo
Dios.
14 Ay wachay cha munsaket kan chakayu? Omayag hiya as nan chiyuycha
mangepangpanguru as nan iglesia ay mangekararag ya mangekapu as lana
kan hiya babaen as nan kalibfengan Apo Jesus.*
15 As nan munkararakiancha ay cha mangafurot as nan pannakafialin Apo
Dios, makaantu nan saketna. O, paammayun Apo Dios hiya. Mu wachay
fiasorna ay kurpuwan chi saketna, pakawanunantu hiya.
16 Isunga munpipinnudnu kayu as fiasfiasoryu, ya munkekennararag
kayu ta omammay kayu. Tay nan kararag nan nalintig ay taku at napigsa,
tay atuntu challu Apo Dios.
17 Hi Elias ay pomapadtu ad pus-uy at taku hiya ay pachong takú. As nan
nangepapasnekana ay nunkararag kan Apo Dios ta achi umuchan, chaan tit-
iwa inmud-uchan as turu ay tawwun ya unum ay furan henan lutacha.
18 Angkiay as nan kasina nangekararakian ta umuchan, inmuchan tit-iwa
ya tinmufucha nan murmura.†
19 Iib-ak, mu wachay usa kan chakayu as omachawwi as nan tit-iwa ay
sursuru ya wachay nanukun ay mangepafiangad kan hiya at ammay paat.
20 Nunumnumunyu na: Mu ngachana nan mangepafiangad as usa ay fu-
mafiasor ta kasin umunud as nan ustu ay sursuru, esarakana nan fumafiasor
ay ansa as nan maisiyanana kan Apo Dios, ya mapakawan pay hiya as nan
ongor ay fiasfiasorna.‡

‡ **5:11** Job 1:21-22; 2:10; 42:10-17 § **5:12** Mat. 5:33-37 * **5:14** Mar. 6:13 † **5:18** 1 Ar. 17:1; 18:1, 42-45 ‡ **5:20** Sal. 32:1; Rom. 4:7

Nan Omona Ay Surat Pedro

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy ay surat at hi Pedro ay usa as nan apostoles Jesus. Hiya nan enmona ay nangali un umunud kan Jesus uray mu us-usa hiya (Mt. 26:33; Mar. 14:29). Hiya us nan nangesaot kan Jesus as nan sangwanan chi ongor ay tataku (Mt. 26:69-74; Mar. 14:66-71). Ngem uray mu hiyasa, babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo, infiakiana ay hi Jesus nan tit-iwa ay Cristo ya anak Apo Dios (Mt. 16:15-19; Mar. 8:29; Luc. 9:20; Jn. 6:69). Uray mu kauugyat chi ommat as nan fiyag nan apostoles, hiya nan enmona ay tenmakchug ay nun-isuru as nan ongor ay tataku as nan urkiw ay Pentecostes (Ara. 2:1-14). O, inmingsa hi Pedro as likiat (Ara. 4:18-21). Namen kaat us hiya ay nasaplesaplet ya naifiarfiarud (Ara. 5:17-40; 12:1-3). Ngem nan songfiat Pedro as nan nauycha enom-ommat at hiyana: “Masapor hi Apo Dios nan tongparunmi, fiakun nan tataku” (Ara. 5:29).

Nan nunsuratan Pedro at as nan tataku ay omaafurot kan Apo Jesus ay inmiili henan lema ay probinsiya henan Asia (1:1). Nunsurat hiya ta itukuna kan chicha ay papipigsauncha nan pammaticha uray mu chacha maparpa-likiat. Tay nan nauycha ay likiat at achi mafiayag, ya maawattu hanacha omaafurot nan gun-gunacha ay maid patingkiana (1:3-4; 5:10). Isunga nan kaamuchan ay tukuna as nan nauy ay suratna at hiyana: “Ichatyu kan Apo Dios nan am-in ay chanagyu, tay hiya nan mangay-aywan kan chakayu” (5:7).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Tit-iwa Ay Namnama Ay Siguradu Ay Matongpartu 1:3-12
Nan Panagfiyag Ay Nasantowan 1:13-2:10
Nan Panagfiyag Nan Omaafurot 2:11-17
Nan Tukun As Nan Chiyuycha Mafiabfiaor 2:18-25
Nan Tukun As Nan Nunkaasaw-an 3:1-7
Nan Atun Nan Omaafurot As Nan Timpon Chi Likiat 3:8-4:19
Nan Chiyuycha Libfengun Nan Mangay-aywan As Nan Omaafurot 5:1-11
Nan Anongos Nan Surat 5:12-14

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Pedro ay usa ay apostol Jesu Cristo.

Nauy nan suratku kan chakayu ay pinilen Apo Dios as tatakuna ay mangili yangkiay asna's luta ay umiili ad Ponto, Galacia, Capadocia, Asia ya ad Bitinia.

2 Pinili chakayu kan Dios Ama ay maiyunud as nan sikud ay pangkepna, ya nunfialinun chakayu as nasantowan ay tataku babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo. Pinilen Dios Ama chakayu ta afurotunyu hi Jesu Cristo ya ta macharosan kayu as nan fiasfiasoryu babaen as nan charana.

Sapay koma ta omong-ongor nan wacha kan chakayu ay grasya ya talna ay nurpu kan Apo Dios.

Nan Tit-iwa Ay Namnama Takú Ay Siguradu Ay Matongpartu

3 Chayawun takú hi Apo Dios ay Dios ya Aman Apo takú ay Jesu Cristo! Tay kiapú as nan ongor ay sug-angna, inchatna kan chitaku nan fiarú ay fiyag

babaen as nan nangtakuwana kan Jesu Cristo manipud as nan utúy. Isunga
wacha nan tit-iwa ay namnama takú ay siguradu ay matongpartu,
4 at hiyana nan tawichun takú ay achi machadchachael, achi maman-
mansaan ya achi mamammaid ay naitutupug ad chaya.
5 Itutupug Apo Dios nan nauy bendisyona para kan chakayu. O, kiapú
as nan pammatiyu, aaywanan chakayu as nan pannakafialin Apo Dios
inkiana tongparuna nan ensasakianana ay kaesarakananyu ay epailana as
nan anongos ay timpu.
6 Munlagragsak kayu kiapú kan chatona am-in, uray mu masapor ngu-
muyus kayu as hen-omaketan ad wani kiapú as nan tukutukún ay likiatyu.
7 Tay nan nauycha chayu mapadpachasan ay likiat nan mangepaneknek
as nan kenatit-iwan nan pammatiyu. Tay uray nan fialetok ay machachael at
masapor mailutu ta mapaneknekan mu tit-iwa ay fialetok.* Isunga masapor
us mapaneknekan nan pammatiyu ay napatpateg mu nan fialetok, at mu
maila nan kenatit-iwan nan pammatiyu, awni at epangatu chakayu kan Apo
Dios ay wachay chayaw ya pategyu as nan urkiw ay maepail-an Jesu Cristo.
8 Chaanyu inil-ila hiya, ngem laylaychunyu challu hiya. Uray achiyu maila
hiya ad wani at omafurot kayu challu kan hiya. Isunga munlagragsak kayu
as lagsak ay achi mafukig ya maid maepachongana,
9 tay kiapú as nan pammatiyu, chayu awatun nan gun-gunayu ay hiyasa
nan kaesarakananyu.
10 Nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy at enpadpadtucha nan
maepangkep as nan nauy maepail-an nan grasyan Apo Dios ay hiyasa
nan mangesarakanana kan chakayu. Enmamadcha ay nangan-anap mu
anan laychuna ay kanan, ngem chaancha naanapan.
11 Tay uray nawawacha kan chicha nan Espiriton Cristo, ya nunkarkali
hiya babaen kan chicha as nan nangepadtuwancha as nan maepangkep as
nan nunliglikiatan Cristo ya as nan kaichayawana ay somarununtu, enan-
anapcha pay laing ta maammuwancha koma nan timpu ay matongparana
ya nan atúna ay matongpar.
12 Enpakaammon Apo Dios kan chicha ay nan enpadpadtucha at achi
matongpar para as nan omammayancha ad pus-uy, ngem kun at para as
nan omammayanyu ad wani. Tay nan hana enpadpadtucha at hiyasa us
nan insursuron nan chiyuycha nangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag
kan chakayu babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo ay naifiaor ay
nurpu ad chaya. Uray nan angheles at laraychuncha ay maawatan ay ustu
chaná.

Masapor Nasantowan Nan Panagfiyag Takú

13 Kiapú as nan nangesarakanan Apo Dios kan chakayu, masapor
esakianayu nan numnumyu ay kaman as nan laychuna, ya manang-etpor
kayu. Masapor epapatiyu ay mangnamnama as nan bendisyon ay ichat Apo
Dios kan chakayu as nan munpail-an Jesu Cristo.
14 Kaman as nan manangtongpar ay ongong-a, manangtongpar kayu koma
kan Apo Dios. Masapor achiyu un-unuchun nan mangotettet ay mun-
ongosányu ad kasin as nan chaanyu nangam-ammuwan kan Apo Dios.
15 Kiapú ta nasantowan hi Apo Dios ay nangayag kan chakayu, masapor
ngarud nasantowan kayu as nan intiru ay panagfiyagyu.
16 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Masapor nasantowan kayu, tay ha-un at nasantowanak.”†

* **1:7** Rom. 8:17-18 † **1:16** Lev. 11:44; 19:2; 20:7

17 As nan munkarkararakianyu, figfikunyu ay nan Ama at hiya us nan
mun-okóm. Maid pasis-iyauna as nan mun-okomana, tay okomuna nan am-
in ay tataku ay maiyunud as nan en-enat nan tunggal usa. Isunga masapor
manangchaychayaw kayu kan Apo Dios as nan matatakuwanyu asna's luta.
18 Tay aammuyu ay wenayawayaana chakayu as nan maid kotkotokna ay
panagfiyag ay tenawidyu as nan kaap-uwanyu. Nan enatna ay nangway-
awaya kan chakayu at chaana enosar kaman as nan silver winnu fialetok
ay machachael,
19 ngem kuna at enosar nan napateg ay charan Cristo ay kaman as nan
kordero ay maid poros kas-otana ay maichaton kan Apo Dios.
20 Sakbay mafiayang nan luta, pinilen Apo Dios hiya as maichaton ay
mangaan as fiasfiasor nan katakutaku, ngem as nan nauy anongos ay timpu
nan naepail-ana ta maesarakan kayu.‡
21 Babaen kan hiya, muntalek kayu kan Apo Dios ay nangtaku kan hiya
manipud as nan utúy ya nangichat kan hiya as kaichayawana. Isunga hi Apo
Dios nan kawad-an nan pammatiyu ya namnamayu.
22 Kiapú ta chinarosanyu nan numnumyu as nan nangtongparanyu as nan
kenatit-iwa, ya nawacha nan tit-iwa ay layadyu as nan iib-ayu ay omaafurot,
masapor epapatiyu ngarud ay munlelennayad as nan am-in ay numnumyu.
23 Tay naiyanak kayu kasin, at nan fiarú ay fiyagyu at chaan nurpu as
nan taku ay matuy mu achi yangkiay kan Apo Dios ay achi matmatuy.
Nunfialinuna chakayu as an-akna babaen as nan kalina ay umid-ichat as
fiyag ya mawawacha in-inkiana.
24 Hiyana us nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Am-in ay tataku at kamancha lukiam, ya nan kaichayawancha at kaman as
nan sabsafongna.
Nan lukiam at marangu, ya nan sabsafongna at mag-as,
25 ngem nan kalen nan Apo at mawawacha in-inkiana.”§
Nan nauy kalen Apo Dios at hiyana nan Ammay ay Chamag ay naekaskasaba
kan chakayu.

2

Nan Matataku Ay Fiatu Ya Nan Tatakon Apo Dios

1 Isunga kiapú ta wacha nan fiarú ay fiyagyu, masapor chukkianyu nan
am-in ay mangotettet ay pangkep. Masapor maid munkutkutum, paka-
mankaman, omap-apos ya omekak-ali.*
2 Maepachong kayu as nan kaiyan-anak ay mutun, isunga masapor un-
uchunyu nan ukialen chi mutun ay kanayon ay manglaylayad ay munsus-
susu. Masapor iliwunyu nan puru ay naespirituwan ay kiatas ay hiyana nan
kalen Apo Dios ta maonngan kayu as nan pammatiyu inkiana matongpar
nan kaesarakananyu.
3 Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Napachasanyu met nan kenaammay Apo takú.”†
4 Maesnop kayu ngarud as nan kurpuwan chi fiyag ay hi Cristo ay maepa-
chong as nan matataku ay fiatu ay mangepapaknug as nan afong. Nan fiatu
ay anna at enachen nan tataku, ngem hiya nan pinilen Apo Dios, at napateg
as nan mangiilana.
5 Babaen as nan maesnopanyu kan hiya, maepachong kayu us as nan
matataku ay fiatu ay maiyamma as nan afong Apo Dios ay makiaub ay

‡ **1:20** Efe. 1:4 § **1:25** Isa. 40:6-8 * **2:1** Rom. 1:29-30; 2 Co. 12:20; Efe. 4:31 † **2:3** Sal. 34:8

naespirituwan ay templo. Munserserfi kayu us as nasantowan ay papachen
Apo Dios ay mangichatchaton kan hiya as naespirituwan ay chaton‡ ay
mangepalaylayad kan hiya babaen kan Jesu Cristo.
6 Ammu taku ay tit-iwa chaná, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo
Dios ay kanana,
“Ilaunyu, wacha nan pinilek ay kapatikian ay fiatu ay ensaadku ad Sion ay
mangepaknug as nan afong.
Uray ngachana ay omafurot kan hiya at achi poros mapabpafiainan.”§
7 Isunga para kan chakayu ay omaafurot, napateg hiya, ngem para kan
chicha ay achi omafurot, maid pategna ay kaman as nan kanana as nan nauy
naisurat as nan Kalen Apo Dios:
“Nan chiyuy fiatu ay enachen nan chiyuycha muntuptuping at hiyana at nan
nunfialin as kaamuchan ay maipugnad.”*
8 Kenalina pay as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios,
“Hiyana nan fiatu ay mangesakiaw as nan tataku ya mang-ukias kan chicha.”
Maesakiawcha, tay achicha tongparun nan kalen Apo Dios, ya hiyana us nan
planon Apo Dios para kan chicha.†
9 Ngem fiakun assesa kan chakayu, tay chakayu nan napili ay tataku, ya
chakayu nan papachi ay munserserfi as nan Ari takú. Chakayu us nan
nasantowan ay nasyon, tay naichaton kayu kan Apo Dios.‡ O, pinilen Apo
Dios chakayu ta epakaammuyu as nan tapina ay tataku nan anam-ammay
ay en-enatna. Hiya nan nangayag kan chakayu ay manaynan as nan ngongot
ta masilawan kayu as nan nakaskaschaaw ay lawagna.
10 Ad kasin, fiakun chakayu nan tatakon Apo Dios, ngem ad wani, chakayu
nan tatakuna. Ad kasin chaanyu lenaklak-am nan sug-ang Apo Dios, ngem
ad wani, chayu laklak-amun.

Nan Panagfiyag Nan Omaafurot

11 Iib-a ay laylaychok, kiapú ta mangili kayu yangkiay asna's luta, ya kun
hen-omaketan yangkiay nan magyananyu hena, pangaasiyu ta chukkianyu
nan am-in ay mun-ongosán nan achor, tay kufiatuncha nan mismu ay
numnumyu.
12 Masapor kanayon ay ammay nan ukialiyu as nan mangiilan nan achi
omaafurot. Tay mu hiyachi nan atunyu, uray chacha kankanan un man-
gotettet chi chayu at-atun, ilauncha challu nan ammay ay en-enatyu, at
chayawuncha hi Apo Dios as nan urkiw ay omaliyana.
13 Nan atunyu ta turachunyu nan Apo at munpaetoray kayu as nan am-
in ay tataku ay wachay kalibfengancha kan chakayu. Munpaetoray kayu as
nan emperador ay kangatuwan ay toray,§
14 ya kaman us as nan chiyuycha gobernador ay infiaorna ay uy manusa
as nan chiyuycha cha mangekamkaman as mangotettet ya uy mangichayaw
as nan chiyuycha cha mangekamkaman as ammay.
15 Tay nan laychun Apo Dios at pakinkunyu nan maid kotkotokna ay cha
kankanan nan nunkangokngok ay tataku babaen as nan ammay ay chayu
at-atun.
16 Epailayu babaen as nan panagfiyagyu ay nawayawayaan kayu ay
tataku, ngem achiyu os-osarun nan wayawayayu as panforyu ay mangeka-
man as mangotettet, ngem kunyu at osarun ay munserfi kan Apo Dios.*

---

‡ **2:5** Rom. 12:1; Heb. 13:15 § **2:6** Isa. 28:16; Rom. 9:32-33; Efe. 2:20 * **2:7** Sal. 118:22; Mt. 21:42
† **2:8** Isa. 8:14-15; 1 Co. 1:23; Gal. 5:11 ‡ **2:9** Exo. 19:5-6; Deut. 7:6 § **2:13** Rom. 13:1-7; Tit. 3:1
* **2:16** Gal. 5:13

17 Rispituwunyu nan am-in ay tataku. Laylaychunyu nan iib-ayu ay
omaafurot. Manangchaychayaw kayu kan Apo Dios. Rispituwunyu us nan
emperador.

Nan Tukun As Nan Chiyuycha Mafiabfiaor
(Efe. 6:5-9; Col. 3:22-25; 1 Tim. 6:1-2; Tit. 2:9-10)

18 Mu mafiabfiaor kayu, waschi un munpaetoray as nan amona. Epailayu
kan chicha nan tit-iwa ay rispituyu, fiakun yangkiay as nan chiyuycha amo
ay naanos ya mannakaawat ngem uray as nan chiyuycha amo ay sanongel.
19 Tay malaylaychan hi Apo Dios mu eta-unyu nan maparpaliwasananyu
ay maid kiapkiapúna babaen as nan mangnunumnumanyu kan hiya.
20 Tay mu sopratun chakayu kiapú as nan nangekamkamananyu as achi
ustu, ya chayu eta-ta-un sa ay chusa, achi kayu maifilang as machayaw.
Ngem mu paliwasan chakayu kiapú as nan nangekamkamananyu as ammay
ya chayu eta-ta-un, siguradu ay malaylaychan hi Apo Dios kan chakayu.
21 Hiyasa nan kiapúna as nangayakian chakayu kan Apo Dios, tay nun-
iliwliwas hi Cristo para kan chakayu ay hiyasa nan nuntongparan nan
enpailana ay turachunyu, isunga hiyana koma nan unuchunyu.
22 Kun pay hiya, chaan poros finmasfiasor, ya maid us poros kenarkalina
as kinukutum.†
23 As nan nangin-insurtuwancha kan hiya, maid mangisiw as ensongsong-
fiatna. As nan namarpaliwasancha kan hiya, chaana us inyug-ugyat kan
chicha nan chusa, ngem kuna at entalek nan am-in kan Apo Dios ay mun-
okóm ay ustu.
24 Hi Cristo ay mismu nan nangiliwas as nan fiasfiasor takú as nan
natuyana as nan koros ta ikinak takú ay fumasfiasor ya unuchun takú nan
nalintig ay panagfiyag. Babaen as nan sugsukiatna, enmammay takú.‡
25 Ad kasin, kaman kayu karnero ay natingiw, ngem ad wani, nunfiangad
kayu as nan mangay-aywan ya mamanfiantay kan chakayu.

3

Nan Tukun As Nan Nunkaasaw-an
(Efe. 5:22-23; Col. 3:18-19)

1 Chakayu us ay fianafiai ay nunkaasaw-an, masapor waschi un munpae-
toray as nan asawana ta mu wacha kan chicha nan achi omafurot as nan
kalen Apo Dios ad wani, awni at maawis ay omafurot babaen as nan ammay
ay ukialiyu. Mu atunyu chaná, achiyu kis-an epakaawat sa kan chicha,
2 tay iilauncha nan nacharos ay ukialiyu ya nan marispitu ay panag-
fiyagyu.
3 Nan kenapentasyu at masapor achi maifisar as nan ar-arkos ay os-osarun
chi fiabfiafiai ay kaman as nan mangar-arkosancha as fookcha, nan mangos-
osarancha as singsing ya fialetok, ya nan munfiachuwancha as nunkangina,
4 ngem kun at masapor maifisar as nan wacha as numnumyu. Tay nan
kenapentas ay achi makakkaan nan pategna as nan mangiilan Apo Dios at
nan kenaanos ya nan natalna ay numnum.
5 Hiyana nan ukiali ay inun-unud nan chiyuycha nasantowan ay fianafiai
ad pus-uy ay nuntalek kan Apo Dios. Penapentascha nan achorcha babaen
as nan nunpaetorayancha as nan as-awacha.
6 Assid-i nan ukialen Sara ad pus-uy, enafurotna chin Abraham ay asawana
ya enawakiana pay hiya as apo. Maifilang kayu as an-akna mu ammay nan
chayu at-atun ya achi kayu machanchanakian.

† **2:22** Isa. 53:9; 2 Co. 5:21; Heb. 4:15 ‡ **2:24** Isa. 53

7 Chakayu us ay lanaraki ay nunkaasaw-an, masapor waschi un
maawatana nan asawana ya ay-aywanana hiya ay ustu, tay nakapkapuycha
mu chakayu. Rispituwunyu chicha, tay maketawidcha kan chakayu as nan
fiyag ay maid patingkiana ay ichat Apo Dios. Atunyu chaná ta makakararag
kayu ay ustu.

Nan Mun-iliwliwasan Kiapú As Kenalintig

8 Ad wani, nauy pay nan itukunku kan chakayu: Mun-us-usaunyu koma
nan numnumyu, ya makelekna kayu as nan iib-ayu. Munlelennayad kayu
ay kaman tit-iwa ay hen-anag-i, munsisinnug-ang kayu ya munpakumbaba
kayu as nan tunggal usa.
9 Mu wachay mangekaman as mangotettet kan chakayu, achiyu es-es-ang.
Mu wacha us chi omekak-ali, achiyu ekak-aliyan hiya. Ngem kun kayu at
munkararag kan Apo Dios ta bendisyonana chicha, tay uray chakayu at
enayakian chakayu kan Apo Dios ta mabendisyonan kayuntu.
10 Tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,
“Mu laraychun nan taku ay mawad-an as naragsak ay fiyag ya maiturturuy
nan lagsakna, masapor achi munkarkali hiya as omepasaket as num-
num ya achi munkutkutum hiya.
11 Masapor chukkiana nan mangotettet ta nan ammay nan atuna, ya mas-
apor us epapatina nan kafiaelana ay makekappia as nan tapina.
12 Tay hi Apo Dios at kanayona ay ilaun nan nalintig ay tataku, ya chungruna
nan kararagcha, ngem fusoruna nan tataku ay mangekamkaman as
mangotettet.”*
13 Mu laraychunyu ay mangekaman as ammay, ay wachay mangituchor
kan chakayu?
14 Ngem uray mu mapaliwas kayu kiapú as nan nalintig ay chayu at-atun,
nakiasat kayu challu. Isunga achi kayu umug-ugyat as nan mamarpaliwas
kan chakayu ya achi kayu machanchanakian,
15 ngem kunyu at tit-iwa figfikun hi Cristo as Apo. Kanayon kayu ay
munsasakiana ta mu wachay munsarudsud kan chakayu maepangkep as
nan namnamayu kan Cristo, mafialinyu ay songfiatan. Ngem ilaunyu ta
iyam-ammayu nan atunyu ay manongfiat kan chicha ay mangepaila as ustu
ay rispitu.
16 Kanayon koma ay nacharos nan numnumyu ta nan chiyuycha
munkarkali as mangotettet ay maifusor as nan ammay ay ukialiyu as nan
chayu mangun-unuchan kan Cristo at mafiainanchantu.
17 Tay mu eparufus Apo Dios ay mapaliwasan kayu, kaskasin ammay ay
mapaliwasan kayu kiapú as nan mangekamkamananyu as ustu mu nan
mapaliwasan kayu kiapú as nan mangekamkamananyu as mangotettet.
18 Tay hi Cristo us at nun-iliwas ya namingpingsan ay natuy kiapú as nan
fiasfiasor takú. Hiya ay nalintig at natuy para kan chitaku ay fumafiasor ta
iyesnopna chitaku kan Apo Dios. Penatuycha nan achorna, ngem tenakon
Apo Dios hiya as nan naespirituwan ay katataku.
19 As nan nauy ay kasasaadna, inmuy hiya as nan kawad-an nan chiyuycha
naifiafiarud ay lenawan nan natnatuy ay tataku, at nun-ekasaba kan chicha.
20 Chatona nan espiriton nan tataku ay chaan enmafurot kan Apo Dios
as nan timpon Noe ad pus-uy. As nan chiyuy ay timpu ay cha mangam-
ammaan Noe as nan papor, enan-anosan Apo Dios ay nanan-ud as nan
omafurotan koma nan tataku kan hiya. Uray mu hiyasa, warucha yangkiay
nan sinungkop as nan papor, at naesarakancha as nan chanum.

---

* **3:12** Sal. 34:12-16

21 Nan chanum ay anchi at hiyachi nan maepachongan nan funyag ay
mangepaila ay esarakan chakayu kan Apo Dios babaen as nan natakuwan
Jesu Cristo manipud as nan utúy. Nan laychun ay kanan nan nunpafun-
yakiananyu at fiakun nan nam-usan nan achoryu ta makaan chi luket, ngem
kun at nan nunkararakianyu kan Apo Dios ta charosana nan numnumyu.
22 Nunfiangad hi Cristo ad chaya, at wacha as apét kannawan Apo Dios,
ya chana etortorayan nan am-in ay angheles ya nan tapina ay achi maila ay
wachay kalibfengancha ya pannakafialincha.

4

Nan Nafialiwan Ay Fiyag Takú

1 Kiapú ta nun-iliwliwas ya natuy hi Cristo asna's luta, esakianayu us nan
numnumyu ay mun-iliwas ay kaman kan hiya, tay nan taku ay nun-iliwas
kiapú as nan pammatina kan Cristo Jesus at ikinakna ay fumasfiasor.*
2 Isunga as nan nayagyag ay katakuwanyu, esakianayu ngarud nan num-
numyu ta tongparunyu nan enkeddeng Apo Dios, fiakun nan mun-ongosán
chi taku.
3 Tay ongor chi senayangyu ay timpu ad kasin ay nangekamkaman as nan
laylaychun nan chiyuycha achi omafurot kan Apo Dios ay cha at-atun. Tay
ad kasin, enkamkamanyu nan am-in ay kenaruket ya kafiafiain ay mun-
ongosán chi achor. Inmig-ikop kayu as fumutang ay maikop, nunkaranok
kayu, naetaptapi kayu as nan narafus ay lagragsak, ya maid fiainyu as nan
nanaychayawanyu as nan chiyuycha didiosen.
4 Isunga ad wani, naschaaw nan tataku ay achi omafurot, at cha chakayu
ekakkak-ali, tay achi kayu maetaptapi as nan munlumu as nan machachae-
lan.
5 Ngem masapor sanguwunchantu hi Apo Dios ta songfiatanchantu kan
hiya nan en-enatcha, tay nakasakiana hiya ay mangokóm as nan am-in ay
tataku ay matataku ya nan nunkatuy.
6 Hiyana nan kiapúna ay uray as nan chiyuycha natuy at naekaskasaba
nan Ammay ay Chamag. Tay uray natuy nan achorcha ay maiyunud as nan
maokomán nan am-in ay tataku, nan Ammay ay Chamag at naekasaba kan
chicha ta matakucha as nan naespirituwan ay katakuwancha ay kaman kan
Apo Dios.

Nan Panagfiyag Nan Omaafurot Kan Cristo
(Rom. 13:11-14; Efe. 5:1-21; Filp. 4:8)

7 Kiayud chi munpatingkiaan nan ka-ichin, isunga manumnuman kayu
koma ya manang-etpor kayu ta mafialin kayu ay munkararag ay maiyunud
as nan laychun Apo Dios.
8 Nan kaammayan as nan am-in ay atunyu at masapor epapatiyu ay
munlelennayad, tay mu hiyasa nan atunyu, mafialin kayu ay mun-eennanos,
ya mafialin kayu ay munpepennakawan.
9 Naragsak kayu ay mangepaskop as nan iib-ayu.
10 Nan chiyuycha kafiaelan ay inchat Apo Dios as nan tunggal usa kan
chakayu ay omaafurot at masapor osarunyu chasa ay munfifinnachang. Tay
mu hiyasa nan atunyu, kaman kayu as nan matalek ay mangay-aywan as nan
tukutukún ay bendisyon Apo Dios.
11 Mu wacha kan chakayu nan mun-ekaskasaba, nunumnumuna koma
ay nan kalen Apo Dios nan ekasabana. Mu ngachana nan nangichatan
Apo Dios as kafiaelan ay munserfi as nan iib-ana, munserfi koma hiya

* **4:1** Rom. 6:1-11; Col. 2:12, 3:1-3

babaen as nan pigsa ay inchat Apo Dios kan hiya. As nan am-in ay atunyu, ilaunyu ta maichaychayaw hi Apo Dios babaen kan Jesu Cristo. Hiya nan machaychayaw ya mannakafialin ay cha muntortoray in-inkiana. Amen.

Nan Munlikiatan Nan Omafurot Kan Cristo (Mat. 5:11; San. 1:2-4, 12)

12 Iib-a ay laylaychok, achi kayu masmaschaaw as nan pararu ay maparpaliwasananyu ay kaman wachay tuktukún ay cha om-ommat kan chakayu. Masapor ommat chaná ta mapaneknekan nan pammatiyu.
13 Ngem kun kayu at masapor munlagragsak mu maparpaliwasan kayu ay kaman kan Cristo ta maid us munkurangan chi lagsakyu as nan maepail-an nan kaichayawan Cristo.
14 Nakiasat kayu us mu masmas-ot kayu kiapú as nan pammatiyu kan Cristo, tay hiyasa nan mangepaila ay mawawacha kan chakayu nan mannakafialin ay Espiritu ay nurpu kan Apo Dios.
15 Ngem maid koma kan chakayu nan mapaliwasan kiapú as nan pomatuyanyu, mangakiwanyu winnu makifiifiyanganyu ay manaktak as tapina ay tataku.
16 Ngem mu mapaliwasan kayu kiapú as nan pammatiyu kan Cristo, achiyu ekafiain sa, ngem kunyu at chayawun hi Apo Dios kiapú as nan naifilanganyu as tatakon Cristo.
17 Inumchan at nan timpu ay mangokomán Apo Dios as nan am-in ay tataku, ya nan tatakuna nan omon-ona ay okomuna. Mu chitaku ay enmafurot nan maelapuwana, ay kun achi kaskasin kauugyat nan ommat as nan chiyuycha achi omafurot as nan Ammay ay Chamag ay nurpu kan Apo Dios?
18 Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,

> “Mu nalikiat nan kaesarakanan nan nalintig ay tataku, ay achi kaskasin nalikiat nan ommattu as nan chiyuycha mangachi kan Apo Dios ya fumafiasor?”†

19 Isunga mu mapaliwasan kayu kiapú ta hiyasa nan laychun Apo Dios kan chakayu, epapanekyu ay mangekaman as ammay, ya etalekyu nan achoryu kan Apo Dios ay hiya nan namayang kan chakayu ya nan matalek ay mangtongpar as nan enkarina.

5

Nan Chiyuycha Kalibfengan Nan Mangay-aywan As Nan Omaafurot

1 Wacha nan laychok ay ifilin kan chakayu ay mangepangpanguru as nan omaafurot hesa, tay ha-un us at usaak ay mangepangpanguru. Usaak us ay nangepaneknek as nan nun-iliwliwasan Cristo, ya makelak-amaktu as nan kaichayawana ay maepailantu.
2 Nauycha nan tukunku kan chakayu: Masapor aywananyu ay ustu nan tatakon Apo Dios as nan kawad-anyu, tay chicha nan kaman karnerona ay entalekna kan chakayu. Munlagragsak kayu koma ay mangay-aywan kan chicha ay achi kayu mapelpelet, tay hiyasa nan laychun Apo Dios. Achiyu atun nan chunuyu kiapú as kenaakum as siping, ngem kiapú as layadyu ay munserfi kan Apo Dios ya as nan iib-ayu.
3 Masapor us achiyu epapelet nan laychunyu as nan tataku ay naetalek kan chakayu, ngem kun at koma ammay nan ukialiyu ta wachay ustu ay turachuncha.

---

† **4:18** Prov. 11:31

4 Angkiay ya as nan munpail-an Cristo ay ap-apon nan am-in ay mun-ay-
aywan, maettan kayuntu as korona ay hiyasa nan gun-gunayu ad chaya ay
achi poros munkupas.
5 Chakayu us ay en-auchi, masapor munpaetoray kayu as nan papangu-
ruwanyu. Am-in kayu ay omaafurot at masapor munpakumbaba kayu as
nan munserfiyanyu as nan tunggal usa. Tay wacha nan naisurat as nan
Kalen Apo Dios ay kanana,
"Kontraun Apo Dios nan nunkapangas, ngem fiadngana nan chiyuycha
napakumbaba."*
6 Munpakumbaba kayu ngarud kan Apo Dios ay mannakafialin ta epan-
gatuna chakayu as nan urkiw ay pinilina.
7 Ichatyu kan Apo Dios nan am-in ay chanagyu, tay hiya nan mangay-aywan
kan chakayu.
8 Masapor manang-etpor ya munsasakiana kayu. Tay nan kafusor takú ay
hi Satanas ay kaman as nan cha mun-ug-ukiab ay layon at cha munliklikud
ay mun-anap as aknotana.
9 Masapor kontraunyu hiya babaen as nan napigsa ay pammatiyu, tay
ammuyu ay assesa us ay likiat nan cha iliwliwas nan iib-ayu ay omaafurot
henan kailiili asna's luta.
10 Achi mafiayag nan maparpaliwasananyu, at munfialinun chakayu kan
Apo Dios as tataku ay maid munkurangana. Papigsauna chakayu ta kanayon
ay napigsa nan pammatiyu ta achi kayu poros maiwudwud. Tay hiya nan
manangsug-ang ay Dios ay nangayag kan chakayu ta makelak-am kayu as
nan kaichayawana ay maid patingkiana babaen as nan pammatiyu kan
Cristo.
11 Sapay koma ta maichaychayaw hiya in-inkiana. Amen!

Nan Anongos Nan Surat

12 Nan nangfiachang kan ha-un ay nangisurat as nan nauy ap-aptek ay
surat at hi Silas† ay ifilangku as matalek ay ifia takú. Insuratku na ta
papigsaok nan pammatiyu ya paneknekak kan chakayu nan nauycha am-in
ay napachasanyu ay grasyan Apo Dios. Epapasnekyu ay mangnunumnum
as nan hana grasyana ta achiyu liwliw-an.
13 Nan iib-ayu ay omaafurot ay pinilen Apo Dios ay wacha ad Babilonia at
cha chakayu pakomostaun. Kaman us kan Marcos ay infilangku as anakku.
14 Munpepennakomosta kayu ay mangepaila ay munlelennayad kayu.
Sapay koma ta mawawacha nan talna kan chakayu am-in ay enmafurot kan
Cristo.

---

* **5:5** Prov. 3:34; San. 4:6 † **5:12** Ara. 15:22; 2 Co. 1:19; 1 Tes. 1:1

Nan Maekadwa Ay Surat Pedro

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy maekadwa ay surat Pedro at para as nan chiyuycha omaafurot kan Jesu Cristo henan probinsiya ay Asia. Kenakamon Pedro ay nunsurat kan chicha, tay enpakaammon Apo Jesus kan hiya ay kiayud nan katuyana (1:14).

Nunsurat hi Pedro ta papigsauna nan pammaten nan chiyuycha omaafurot (3:1) ya ta kontrauna nan sursuron nan achi tit-iwa ay mun-isursuru (2:1). Nan nuntongparan nan insursuron nan nauycha achi tit-iwa ay mun-isursuru at nan maallilawan nan chiyuycha omaafurot kan Jesus, ya mangesaotancha ay hi Cristo nan nangwayawaya kan chicha as nan maid kotkotokna ay panagfiyagcha ay tenawidcha as nan kaap-uwancha (2:1). Nan chiyuycha chaan pay laing naonngan as nan pammaticha at inun-unudcha nan kafiafiain ay cha atuatun nan chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru.

Isunga, infiakian Pedro kan chicha ay nasantowan koma ya nalintig nan panagfiyagcha, tay chakus inchat Apo Dios kan chicha nan am-in ay masaporcha ay mangtongpar as chi (1:3). Mu hiyasa nan atuncha, achicha maaw-awis as nan tukún ay sursuru ay mangiyachawwi kan chicha as nan pammaticha, ngem kuncha at epapasnek ay manaptapi as nan ammay ay numnumcha ya nan mangam-ammuwancha kan Apo Jesus. Epapasnekcha pay koma ay mangunud as nan panagfiyag Apo Jesus (3:17-18).

Nan achi poros laraychun Pedro ay sursuron nan chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru at nan mangepadpachamakiancha ay hi Jesus at achi at munfiangad. Tay kanancha un nan kaap-uwancha at natuycha, ngem kun met hihiya challu nunlapu as nan nafiayangan nan luta (3:4). Nan songfiat Pedro at naanos as solet hi Apo Dios kan chicha, tay laychuna ay maid koma machusa, ngem kun at koma munfiafiawi nan am-in ay tataku as nan fiasfiasorcha (3:9). Isunga intukun Pedro ay uray mu hiyasa nan cha kankanan nan chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru, masapor il-ilaun takú, tay nan omaliyan kasin Cristo at as nan urkiw ay achi takú namnamaun ay kaman as nan omaliyan nan mangaakiw. As nan hana ay urkiw, nan chaya ya nan luta at mapuorancha am-in, ya nan tataku at maokómcha, tay hiyasa nan enkaren Apo Dios as nan kalina (3:12).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-2
Nan Mun-ayakian Ya Munpiliyan Apo Dios 1:3-11
Hi Jesus Nan Maifisaran Nan Tit-iwa Ay Pammati 1:12-21
Nan Chiyuycha Achi Tit-iwa Ay Mun-isursuru 2:1-22
Nan Kasin Omaliyan Apo Jesus 3:1-18

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Simon Pedro ay usa ay fiabfiaarun Jesu Cristo ya apostolna.
Nauy nan suratku kan chakayu ay naettan as pammati ay pachong nan
pammatimi. Naettan kayu as pammati kiapú as nan kenalintig Jesu Cristo
ay Dios takú ya mangesarakan kan chitaku.

2 Sapay koma ta omongoongor kan chakayu nan grasya ya talna ay nurpu
kan Apo Dios kiapú as nan chayu mangam-ammuwan kan Apo Dios ya kan
Jesus ay Apo takú.

Nan Mun-ayakian Ya Munpiliyan Apo Dios

3 Babaen as nan pannakafialin Apo Dios, inchatna kan chitaku nan am-
in ay kasaporan takú ta unuchun takú nan nadiosan ay panagfiyag babaen
as nan cha takú mangam-ammuwan kan hiya ay nangayag kan chitaku ta
makelak-am takú as nan mismu ay kaichayawana ya kenaammayna.
4 Kiapú as nan kaichayawana ya kenaammayna, inchatna nan chiyuycha
kaamuchan ya napateg ay enkarina ta babaen as nan hanacha, mailisi kayu
as nan mabrokan kiapú as nan manangotettet ay mun-ongosán chi tataku
asna's luta, ya ta makelak-am kayu as nan kenadiosna.
5 Isunga epapatiyu nan kafiaelanyu ta nan ammay ay katatakuyu nan
etapiyu as nan pammatiyu. Nan etapiyu us as nan ammay ay katatakuyu
at nan pannakaammuyu as nan maepangkep as nan laychun Apo Dios.
6 Nan etapiyu as nan pannakaammuyu as nan maepangkep as nan laychun
Apo Dios at kenamanang-etpor, ya nan etapiyu as nan kenamanang-etpor at
kenaanos. Nan etapiyu as nan kenaanosyu at nadiosan ay panagfiyag,
7 ya nan etapiyu as nan nadiosan ay panagfiyagyu at layad as nan iib-ayu
ay omaafurot. Nan etapiyu as nan layadyu ay ansa at layad para as nan am-in
ay tataku.
8 Tay mu omongoongor kan chakayu nan nauycha kenaammay, ya tit-iwa
ay maam-ammuyu hi Apo takú ay Jesu Cristo, kaskasin omongor nan ammay
ay chayu atuatun.
9 Ngem mu maid chaná ay ukiali as nan taku, kaman nafurag sa ay taku
winnu achi makaila as achawwi, tay liniw-ana ay naurasan hiya as nan sikud
ay fiasfiasorna.
10 Isunga chakayu ay iib-ak, kaskasinyu epapasnek ay mangun-unud as
nan nauy nadiosan ay panagfiyag ta mapaneknekan nan nangpiliyan ya
nangayakian Apo Dios kan chakayu. Tay mu atunyu sa, achiyu chukkian nan
pammatiyu.
11 Angkiay mu unuchunyu chaná ay nadiosan ay panagfiyag,
maragsakantu hi Apo Dios ay mangepaskop kan chakayu as nan maid
patingkiana ay muntorayan Apo takú ay Jesu Cristo ay mangesarakan kan
chitaku.

Nan Tukun Pedro As Nan Am-in Ay Omaafurot

12 Isunga kanayonku challu ay epanumnum chaná kan chakayu uray
aammuyu chaná ya epapasnekyu ay mangun-unud as nan kenatit-iwa ay
naisursuru kan chakayu.
13 As nan munnunumnumku at libfengku ay mangepanumnum kan
chakayu as nan hanacha ad wani ay kutukiak ay matataku.
14 Tay ammok ay as nan hen-omaketan yangkiay at mak-akak asna's luta
ay hiyasa challu nan enpakaammon Jesu Cristo kan ha-un.
15 Epapatek ngarud nan kafiaelak ay mangisuru as nan nauycha ta uray
mu mak-akak asna's luta, wachay chayu mangnumnumnuman as nan nauy-
cha insursurok.

Nan Chiyuycha Nangila As Nan Kaichayawan Cristo
(Mat. 17:1-13; Mar. 9:2-3; Luc. 9:28-36)

16 Nan enpakaammumi kan chakayu ay maepangkep as nan pannakafialin
Apo takú ay Jesu Cristo ya nan kasina omaliyan at chaan naifisar as nan

pinupus-uy ay es-estoryan chi nunkaraing ya nunkasikap ay tataku, tay chakami ay mismu nan nangila as nan kaichayawana.
17 O, wacha kami mismu hid-i as nan nangichatan Dios Ama kan Jesu Cristo as chayaw ya kaichayawan. Chinngormi us nan kali ay nurpu kan Dios Ama ay kangatuwan ya kachachayawan. Kenalina, “Hi tona nan anakku ay laylaychok. Hiya nan mangepalaylayad kan ha-un.”
18 Chakami ay mismu nan nanngor as nan hana ay kali ay nurpu ad chaya as nan nangkadkadwaanmi kan hiya henan nasantowan ay chuntug.
19 Nan hanacha chinngormi nan mangepaneknek ay tit-iwa nan enpadton nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy, isunga kaskasin ongor nan talekmi as nan enpadtucha. Ammay mu afurotunyu nan enpadtucha, tay nan hanacha nan kaman silaw ay manilaw as nan ngongot ay lukiar. Epapasnekyu ay omafurot inkiana fomoknag nan taraw* as nan wi-ewi-et ya mafikiat. Nan laychun nan nauy ay kanan at inkiana as nan urkiw ay kasin omaliyan Cristo ay manilaw ay ustu as nan numnumyu.†
20 Ngem nan amud ay masapor maawatanyu at maid poros naepadtu ay naisurat as nan Kalen Apo Dios ay murpu as nan mismu ay numnum nan nangepadtu.
21 Tay maid naepadtu ay nurpu as nan numnum chi taku, ngem kun at nan Espiritu Santo nan nangetorón as nan chiyuycha pomapadtu as nan nangifiag-ancha as nan kali ay nurpu kan Apo Dios.

2

Nan Achi Tit-iwa Ay Mun-isursuru (Jud. 4-16)

1 Ngem ad pus-uy wachacha challu nan achi tit-iwa ay pomapadtu ay nunpaila as nan chiyuycha kianak Israel ay naifilang as tatakon Apo Dios. Assesa us ay wachachantu nan achi tit-iwa ay mun-isursuru ay maetatapi kan chakayu. Chicha ay omal-allilaw at mun-isuruchantu as kinukutum ay manachael as pammatiyu, ya esaotcha uray nan Amo ay hi Cristo ay nangwayawaya kan chicha as nan maid kotkotokna ay panagfiyagcha ay tenawidcha as nan kaap-uwancha. Kiapú as nan nauycha, chicha challu nan kiapón nan loktat ay machusaancha.
2 Ongorchantu challu nan mangunud as nan kaiisiw ay panagfiyagcha, ya kiapú kan chicha, mangotettettu nan kankanancha maepangkep as nan tit-iwa ay sursuru maepangkep kan Cristo.
3 Kiapú us as nan kenaakumcha, munsipingan chakayu babaen as nan pinupus-uy ay estoryacha. Ngem nunlapu ad pus-uy, nakasakiana challu hi Apo Dios ay mangokóm kan chicha, ya hiya ay manusa kan chicha at achi masmassuy.
4 Tay uray nan angheles ay finmasor ad maliyam at chaan sinug-angan Apo Dios. Ngem kuna at inchus-or chicha ad inferno ay hid-i nan nangepafi-aruchana kan chicha as nan kawad-an chi ngongot ay maid patingkiana as nan manman-uchancha as nan anongos ay mun-okomán Apo Dios as nan manusaana kan chicha.*
5 Chaana us sinug-angan nan chiyuycha achi nadiosan ay tataku ad pus-uy as nan timpon Noe as nan namsongana henan luta. Nurningcha tit-iwa, ngem hi Noe ay nangekaskasaba as nan maepangkep as nan nalintig ay panagfiyag at ensarakan Apo Dios ya uray nan pitu ay tataku.†

---

* **1:19** Num. 24:17; Luc. 1:78-79; Pal. 22:16 † **1:19** “manilaw as numnumyu” winnu omali hi Cristo ay mangelawlawag ay ustu kan chakayu as nan maepangkep kan Apo Dios. * **2:4** Gen. 6:2; Jud. 6 † **2:5** Gen. 6:1-9:29

6 Chinusan us Apo Dios nan chiyuycha i-Sodoma ya i-Gomorra ad pus-
uy babaen as nan nangepatemokana kan chicha as nan apuy ya uray nan
siyudadcha. Hiyana nan enatna ay mangepaila as nan ommat as nan
chiyuycha achi nadiosan ay tataku.‡
7 Ensarakana hi Lot ay nalintig ay taku ay nalilifok as solet nan numnumna
kiapú as nan kaiisiw ay panagfiyag nan chiyuycha kakailiyana ay lomalabs-
ing as lintig.
8 Nalintigna ay taku ay nakiili kan chicha. Inurkiw ay nalilifok as solet
nan numnumna kiapú as nan chana mangil-il-an ya manmanngoran as nan
mangotettet ay chacha at-atun.
9 Isunga am-in chaná ay enom-ommat ad pus-uy at hiyana nan mangam-
muwan takú as nan panangesarakan Apo Dios as nan nadiosan ay tataku as
nan chacha maparpalikiatanan. Ammuna us ay mangifiarud ya manusa as
nan achi nalintig ay tataku inkiana as nan urkiw ay mun-okomana.§
10 Kaskasincha us machusa nan tataku ay mangun-unud as nan kaiisiw ay
mun-ongosán nan achorcha ya mangelalayus as nan wachay kalibfengana.
Nan nauycha achi tit-iwa ay mun-isursuru at naturudcha ay
mangekamkaman as mangotettet ya nunkasokelcha. Achicha us umugyat
ay manginsurtu as nan chiyuycha machaychayaw ay nafiayang ad chaya.
11 Nan angheles ay uray kaskasincha mannakafialin ya napigpigsa mu nan
chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru at achicha ostun nan nakafiasor ay
kakadwacha ay angheles as nan sangwanan Apo Dios.*
12 Ngem chatona ay tataku at munkalicha as maifusor as nan achicha
maawatan. Kamancha atap ay animar ay chaan nanumnuman. Penpen-
nekuncha yangkiay nan kiakiangay ay mun-ongosán nan achorcha. Kun pay
nan nauycha ay animar at maiyanakcha yangkiay ay madpap ya mapatuy.
Assena us nan ommat kan chicha.
13 Mun-iliwaschantu kiapú as nan namarpaliwasanancha as nan tapina.
Lagragsakuncha ay mangelamak ay mangan ya umikop ya mangepapas
as assi ay lachok uray kun kaorkia! Maepachongcha as nan mansa ay
mangepaassi kan chakayu as nan chacha makekkekanan kan chakayu, ya
lagragsakuncha ay cha mangal-allilaw kan chakayu.
14 Maid tukún as chacha anaanapun mu fiakun yangkiay nan chiyuycha
fianafiai ay laychuncha ay umiwetan. Uray mu hiyasa, achicha mapmap-
nek ay cha fumasofiasor. Nasikapcha us ay mangawis as nan tataku ay
nakapuy nan pammaticha ta masulisugcha ay fumasor. Inmingsacha pay
as kenaakum. Awni at chusaun Apo Dios chicha!
15 Tenaynancha nan nalintig ay charan ya natingiwcha. Tinuradcha nan
panagfiyag chin Balaam ay potot chin Bosor ay nanglaylayad ay nalagfuwan
as nan achi nalintig ay en-enatna.†
16 Ngem enpasingor Apo Dios chin Balaam ay pomapadtu as nan dongki
kiapú as nan nauy mangotettet ay enatna. Nan dongkina ay achi makakali
at nunkali kan hiya as kalen chi taku ya enpakinakna nan tenotongok ay
planon Balaam.
17 Chatona ay achi tit-iwa ay mun-isursuru at kamancha namag-anan ay
ugwor winnu lifuu ay kun cha etaytayaw chi puwak. Ensasakianan at Apo
Dios nan lukiar para kan chicha ay maifiaruchancha as nan ngongngongot-
tan ay maid patingkiana.
18 Ongoongor us chi ifiagfiakiacha ay penapangas ay maid kotkotokna.
Insursurucha ay mafialin ay unuchun nan mangotettet ay mun-ongosán nan

‡ **2:6** Gen. 19:1-29 § **2:9** Pal. 20:11-15 * **2:11** Jud. 9 † **2:15** Num. 22-23; Jud. 11

achor, at hiyasa nan pang-awischa ta fumasor nan kaab-afurot ay taku ay kalaylayaw as nan achi ustu ay panagfiyag.
19 Ekaricha pay ay mawayawayaan nan taku mu unuchuna nan isur-surucha, ngem nan kenatit-iwana at chicha mismu nan fiabfiaarun nan chumachael ay ukialicha. Tay nan taku at munfialin as fiabfiaarun nan uray ngachana ay mangamis kan hiya.‡
20 As nan nangam-ammuwan nan taku kan Apo takú ay Jesu Cristo ay Omesarakan, elayawana nan achi ustu ay panagfiyag asna's luta. Ngem mu munfiangad kasin hiya ay makna ya maamis as nan sikud ay panagfiyagna, kaskasin mangisiw nan kasasaadna mu as nan chaana nangammuwan kan Cristo.§
21 Un-unuyna at ay chaana ud-ay naammuwan nan nalintig ay panagfiyag mu nan naammuwana ya chukkiana challu nan nauy ay nasantowan ay filin Apo Dios ay naichat kan hiya.
22 Nan chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru at paneknekancha nan kenatit-iwan nan chuwa ay proverbio ay kanana,
“Kanun kasin nan asu nan inyorakna,”
ya kanana us,
“Uray mu umsum nan fiafuy, uy kasin munlubnak.”*

3

Nan Kasin Omaliyan Jesu Cristo

1 Kiakiayyumku ay laylaychok, hiyana nan maekadwa ay suratku kan chakayu. As nan nauy chuwa ay suratku at wacha nan enpanumnumku kan chakayu ta ammay ya nacharos nan numnumyu.
2 Laychok ay numnumunyu nan infiagfiakian nan chiyuycha nasantowan ay pomapadtu ad pus-uy ya nan filfilin Apo takú ay Mangesarakan kan chitaku. Nan nauycha ay filfilin at enpakaammuna kan chakayu babaen as nan apostoles ay nangisursuru kan chakayu.
3 Nan amud ay masapor maawatanyu at as nan chiyuycha anongos ay urkiw, wachacha nan tataku ay mangun-unud as nan mangotettet ay mun-ongosán nan achorcha. Omalichantu ya ot-otyokun chakayu
4 ay mangarkali kan chakayu, “Enkaren met Jesus ay munfiangad, o-ngun? Ay chaud nan kawad-ana? Natuycha met at nan kaap-uwan takú, ngem chaan pay met enmali hi Cristo. Hihiya met challu nan am-in nunlapu as nan nafiayangan nan luta inkiana ad wani.”
5 Hiyachi nan kankanan nan chiyuycha oomsot, ngem kurkuratuncha ay liw-an nan enat Apo Dios ad maliyam. Tay ad maliyam, finayang Apo Dios nan luta ya nan wacha ad chaya babaen as nan filina. Chanum nan enosarna ay namayang as nan luta, at nafunsiyan nan luta as nan chanum.
6 Babaen us as nan filina, nalayus nan sikud ay luta, at nurningcha nan katakutaku, ya nachachael nan luta.
7 Babaen challu as nan filina, naesasakiana ay mapuoran nan luta ay wacha ad wani ya as ngatu ay kawad-an nan lifuu. O, maay-aywanancha inkiana as nan urkiw ay maokomán ya machusaan nan katakutaku ay achi munchaychayaw kan Apo Dios.
8 Ngem kiakiayyum ay laylaychok, masapor achiyu liwliw-an na: As nan munnunumnum Apo Dios, nan kafiayag nan usa ay urkiw at kaman hinlifu ay tawwun, ya nan kafiayag nan hinlifu ay tawwun at kaman us-usa ay urkiw.

‡ **2:19** Rom. 6:16 § **2:20** Heb. 6:4-6 * **2:22** Prov. 26:11

9 As nan munnunumnum nan tapina at nautuy hi Apo Dios ay mangtong-
par as nan enkarina, ngem achi tit-iwa chi. Nan kenatit-iwana at naanos as
solet hiya kan chakayu, tay laychuna ay maid koma machusa, ngem kun at
koma munfiafiawi nan am-in ay tataku as nan fiasfiasorcha.*
10 Ngem umchantu challu nan urkiw ay omaliyan nan Apo, at loktat nan
omaliyana ay kaman as nan omaliyan nan mangaakiw.† As nan urkiw ay
ansa, wachantu nan napigsa ay ungug, at maumastu nan chaya. Marunawtu
us nan urkiw kiapú as nan apuy, uray nan furan ya nan chiyuycha taraw, ya
mapuorantu us nan luta ya am-in ay wacha asna's luta.‡
11 Kiapú ta assid-i nan pannakachachael nan am-in, ngachana ngay ay
karasi nan panagfiyagyu? Masapor nasantowan ya nadiosan nan panag-
fiyagyu
12 as nan chayu manman-uchan as nan urkiw ay mangokomán Apo Dios as
nan katakutaku. Masapor atunyu nan kafiaelanyu ay mangepahenkemad as
nan omaliyana. Tit-iwa ay as nan urkiw ay anchi, mapuoran nan chaya, at
maetemok nan am-in ay wacha hid-i kiapú as nan apuy.
13 Ngem chitaku ay omaafurot at namnamaun takú ay tongparuntu Apo
Dios nan enkarina ay wachantu nan fiarú ay chaya ya fiarú ay luta ay
magyanan nan nunkalintig.§
14 Isunga kiakiayyum ay laylaychok, kiapú ta hiyana nan sasad-unyu,
epapatiyu nan kafiaelanyu ta nacharos kayu ya maid munkuranganyu as
nan mangiilan Apo Dios ya ta makekappia kayu kan hiya.
15 Achiyu liwliw-an ay nan kiapón nan kenaanos nan Apo at laychuna ay
maesarakan nan tataku. Assena us challu nan insurat Pablo ay laylaychun
takú ay ifia kan chakayu babaen as nan silib ay inchat Apo Dios kan hiya.
16 As nan am-in ay sursuratna maepangkep as nan nauy kaesarakanan, as-
sesa challu nan infiagfiakiana. Wachacha kayman nan nalikiat ay maawatan
as nan sursuratna, at nan tataku ay kurang chi pannakaawatcha ya nakapuy
nan pammaticha at fiarfialinsuwekuncha nan laychun nan hanacha ay
kanan. Assesa nan chacha at-atun as nan tapina ay enpaisurat Apo Dios ay
kalina. Kiapú as nan mangfiarfialinsuwekancha as nan hana, machusacha
in-inkiana.
17 Ngem kiakiayyum ay laylaychok, kiapú ta ammuyu at nan maepangkep
as nan chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru, il-ilaunyu ngarud ta achi
kayu maaw-awis as nan tukún ay sursurucha ya omachawwi as nan pam-
mati ay penopomkatanyu.
18 Ngem chakayu ay kiakiayyumku, epapasnekyu koma ay manaptapi as
nan ammay ay numnumyu ya as nan mangam-ammuwanyu kan Apo Jesus.
Epapasnekyu koma ay mangunud as nan panagfiyagna.
Machaychayaw koma hiya ad wani ya in-inkiana! Amen.

---

* **3:9** Ezek. 18:32; Joel 2:12-14; Rom. 2:4 † **3:10** Mt. 24:43-44; 1 Tes. 5:2; Pal. 3:3; 16:15 ‡ **3:10** Mat. 24:35; Mar. 13:31; Luc. 21:33; Pal. 16:17-21 § **3:13** Pal. 22:1-7

Nan Omona Ay Surat
Juan
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy ay surat ya nan chuwa pay ay somarunu ay surat at hi Juan ay usa as nan disipulus Jesus (Jn. 21:7). Hiya us nan nangisurat as nan “Ammay Ay Chamag Ay Insurat Juan” ya “Nan Chiyuycha Naepakaammu Kan Juan”. Narakay at hiya as nan nangisuratana as na, isunga ngenadnana nan achorna as am-ama (2 Jn. 1:1; 3 Jn. 1:1). Nan nunsuratana at as nan chiyuycha omaafurot henan il-ili henan Asia Minor, tay nagyan hiya ad Efeso ay siyudad hesa.

Nunsurat hi Juan ay manukun as nan chiyuycha omaafurot ta makekad-kadwacha koma kan Dios Ama ya as nan Anakna ay hi Jesu Cristo (1:3). Nunsurat pay ta achicha maal-allilaw as nan achi tit-iwa ay sursuru.

Intukuna us kan chicha ay achicha ab-afurotun nan chiyuycha kafusor Cristo (2:18-19). Nan hanacha kafusor Cristo at sinmiyancha as nan kenatit-iwa (4:1). Tay nan chacha isursuru at taku yangkiay kanu hi Jesus, ya fiakun hiya nan Cristo ay Anak Apo Dios. Insursurucha us un achi takú kanu machukkian chi fiasor kiapú ta hi Satanas nan cha muntortoray asna's luta. Kanancha pay un achi kanu kasaporan chi layad as nan pachong ay taku.

Isunga, infiakian Juan ay nan pammati takú kan Cristo nan iyamis takú as nan am-in ay manangotettet asna's luta (5:4-5). Afurotun takú ay hi Jesus at nunfialin as taku ta esarakana nan tataku ay omafurot kan hiya (4:2-3; 5:6). Mu ngachana ngarud nan manglaylayad kan Apo Dios at masapor us laylaychuna nan pachongna ay taku (4:7-8). Tay nan ngachana ay taku ay mangnamnama ay munfialin as anak Apo Dios at masapor tongparuna nan filfilin Apo Dios (2:3-5; 3:24) ya achina at iturturuy ay fumasor (3:6; 5:18).

Insurat pay Juan nan maepangkep as nan atun takú ay mangam-ammu kan Apo Dios, ya mu ngachancha nan an-ak Apo Dios (2:3-4; 3:2, 24; 4:2, 7-8, 13; 5:2, 18-20). Masapor maematonan takú nan tit-iwa ya nan achi tit-iwa ay sursuru (2:20-21; 3:19; 4:6), tay kiayud at nan timpu ay mun-okomán Apo Dios (2:18).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1:1-4
Nan Mangammuwan Kan Apo Dios 1:5-2:17
Nan Kafusor Cristo Ya Nan Chiyuycha Omaallilaw 2:18-29
Nan An-ak Apo Dios 3:1-24
Nan Tit-iwa Ya Nan Achi Tit-iwa Ay Espiritu 4:1-6
Nan Layad Apo Dios 4:7-5:5
Nan Pammaneknek Maepangkep Kan Jesu Cristo 5:6-12
Nan Anongos Nan Surat 5:13-21

Nan Kali Ay Umichat As Fiyag Ay Maid Patingkiana

1 Isuratmi kan chakayu nan maepangkep kan Jesu Cristo ay makali un Kali
ay hiya nan kurpuwan chi fiyag ay maid patingkiana. Hiya at nawawacha
nunlapu as nan chaan pay nafiayangan chi ka-ichin,* ya nunfialin as taku
asna's luta. Chinngormi ay mismu nan kalina. Inilan nan mismu ay matami
hiya ya kenpan nan mismu ay limami.†

* **1:1** Jn. 1:1-4 † **1:1** Luc. 24:38-43; Jn. 13:25; 20:27

2 As nan nunfialinana as taku asna's luta, inilami mismu hiya. Isunga
paneknekanmi ya epakaammumi kan chakayu nan maepangkep kan hiya
ay mangichat as fiyag ay maid patingkiana. Hiya nan nawawacha kan Dios
Ama, ya hiya nan naepakaammu kan chakami.
3 O, nan inilami ya chinngormi mismu at epakaammumi us kan chakayu
ta makekadkadwa kayu koma kan chakami as nan makekadkadwaanmi kan
Dios Ama ya as nan Anakna ay hi Jesu Cristo.
4 Isuratmi chaná kan chakayu ta maid munkurangan chi lagsak takú.‡

Hi Apo Dios Nan Silaw

5 Nauy nan chamag ay chinngormi as nan Anakna ya epakaammumi kan
chakayu: Hi Apo Dios at silaw ay manilaw as numnum nan tataku, ya maid
poros ngongot kan hiya.
6 Mu kanan takú un makekadkadwa takú kan hiya ngem kutug takú challu
ay matataku as nan ngongot at cha takú munkutum ya achi maiyunud as nan
kenatit-iwa nan cha takú at-atun.
7 Ngem mu matataku takú as nan kawad-an nan silaw ay kaman kan Apo
Dios ay wacha as nan silaw at ammay nan makekadkadwaan takú as nan
tunggal usa ay omafurot kan hiya. Nan usa pay at macharosan takú as nan
am-in ay fiasfiasor takú babaen as nan charan Jesus ay Anakna.
8 Mu kanan takú un maid fiasor takú, kun takú cha al-allilawun nan mismu
ay achor takú, ya maid kan chitaku nan kenatit-iwa.
9 Ngem mu ipudnu takú nan fiasfiasor takú, pakawanun Apo Dios chitaku
ya charosana us chitaku as nan am-in ay achi nalintig ay en-enat takú, tay
hiya at matalek ya nalintig.
10 Mu kanan takú un chaan takú finmasor, nunfialinun takú hiya as
nangutum, ya maid kan chitaku nan kalina.

2

Hi Cristo Nan Kafiachang Takú

1 Chakayu ay maifilang as an-akku, isuratku na kan chakayu ta achi kayu
fumasor. Ngem mu wachay fumasor, wacha at hi Jesu Cristo ay nalintig ay
maketakiatfor kan Dios Ama para kan chitaku.
2 Hi Cristo mismu nan naichaton ay nangiliwas as nan chusan nan fiasfi-
asor takú ta mapakawan takú, ya fiakun yangkiay nan fiasfiasor takú ngem
uray nan fiasfiasor nan katakutaku.

Nan Filfilin Apo Dios

3 Tit-iwa ay am-ammu takú hi Apo Dios mu tongparun takú nan filfilina.
4 Nan taku ay mangali un am-ammuna hi Apo Dios, ngem achina tong-
parun nan filfilina at nangutum ya maid nan kenatit-iwa kan hiya.
5 Ngem mu ngachana nan mangtongpar as nan kalen Apo Dios, epailana
ay maid munkurangan chi layadna kan Apo Dios. Nan mangammuwan takú
ay mawawacha takú kan Apo Dios at hiyana:
6 Nan taku ay mangali un mawawacha hiya kan Apo Dios at mataku hiya
ay kaman as nan panagfiyag Jesu Cristo as nan nunfialinana as taku asna's
luta.
7 Iib-a ay laylaychok, fiakun fiarú ay filin nan chak isurat kan chakayu,
ngem sikud ay filin ay wacha kan chakayu as nan laplapon nan enma-
furotanyu kan Jesu Cristo. Nan nauy sikud ay filin at nan chinngoryu at ay
masapor munlelennayad kayu.*

‡ **1:4** Jn. 3:29; 16:24; 2 Jn. 1:12 * **2:7** Jn. 13:34; 1 Jn. 4:7-8

8 Uray mu assesa, chak isurat nan nauy usa ay fiarú ay filin, tay naila nan
natongparana babaen as nan en-enat Cristo ya babaen as nan panagfiyagyu
ay omaafurot. Tay nan ngongot at cha mamaid, ya nan tit-iwa ay silaw at cha
lomawag.
9 Nan taku ay mangali un wacha hiya as nan silaw, ya kuna challu iinglun
chi ifiana at kutug ay wacha hiya as nan ngongot.
10 Nan taku ay manglaylayad as ifiana at mawawacha as nan silaw, ya maid
as nan panagfiyagna nan kiapón nan fumasorana.†
11 Ngem nan taku ay mang-ingor as nan ifiana at wacha as nan ngongot
ya kaman cha manarcharan ay achina ammu nan ay-ayana, tay finurag nan
ngongot hiya.
12 Chakayu ay maifilang as an-akku, chak isurat na kan chakayu, tay
napakawan kayu as nan fiasfiasoryu kiapú kan Cristo.
13 Chakayu ay am-a, chak isurat na kan chakayu, tay am-ammuyu hi Cristo
ay nawawacha sakbay mafiayang chi ka-ichin. Chakayu ay fumarfiaru, chak
isurat na kan chakayu, tay enamisyu hi Satanas ay makali un Mangotettet.
Chakayu ay an-ak, chak isurat na kan chakayu, tay am-ammuyu hi Dios Ama.
14 Kasinku ifiakia nan kiapúna as nunsuratak kan chakayu ay am-a, tay am-
ammuyu hiya ay nawawacha sakbay mafiayang chi ka-ichin. Nunsuratak
kan chakayu ay fumarfiaru, tay mafikas kayu, ya mawawacha kan chakayu
nan kalen Apo Dios, ya enamisyu us hi Satanas ay makali un Mangotettet.
15 Achiyu koma laylaychun nan panagfiyag nan tataku winnu uray
ngachana ay wacha asna's luta. Tay mu laylaychunyu chaná, maid layadyu
kan Dios Ama.
16 Tay am-in ay mangotettet asna's luta ay kaman as nan mun-ongosán nan
achor, nan mang-akuman as iilaun chi mata ya nan mangepangpangasan as
kuk-uwa ya kasasaad at fiakun kan Dios Ama nan nurpuwana, ngem kun at
asna's luta.
17 Nan fiyag asna's luta ya nan am-in ay mun-ongosán nan tataku at chacha
mamaid. Ngem nan taku ay mangekaman as nan enkeddeng Apo Dios at
wachay fiyagna ay maid patingkiana.

Nan Kafusor Cristo

18 Chakayu ay maifilang as an-akku, kiayud umchan nan timpu ay kasintu
omaliyan Cristo. Chinngoryu at ay omalintu nan kafusor Cristo, ya uray ad
wani at enmongorcha nan chiyuycha fumusor kan Cristo. Isunga hiyana nan
mangammuwan takú ay kiayud nan omaliyana.
19 Nan chiyuycha fumusor at sikud ay naetatapicha kan chitaku, ngem
kuncha sinmiyan, tay fiakun takú challu kakadwa chicha. Tay mu kakadwa
takú challu chicha at chaancha koma sinmiyan kan chitaku. Ngem sin-
miyancha ta narawag ay maepaila ay fiakun takú kakadwa chicha.
20 Ngem kun pay chakayu, mawawacha at nan Espiritu Santo ay inchat
Cristo kan chakayu, isunga ammuyu am-in nan kenatit-iwa.
21 Munsuratak kan chakayu fiakun kiapú ta achiyu ammu nan kenatit-iwa,
ngem kun at kiapú ta ammuyu, ya ammuyu us ay maid poros kinukutum ay
murpu as nan kenatit-iwa.
22 Ngachana nan nangutum mu achi nan taku ay mangesaot ay hi Jesus nan
Cristo ay finaor Apo Dios. Nan nauy taku at fumusor kan Cristo, tay esaotna
nan Dios Ama ya nan Anakna.

† **2:10** winnu “maid as nan panagfiyagna nan kiapón chi fumasoran chi tapina.”

23 Nan taku ay mangesaot as nan Anak Apo Dios at maid us kan hiya hi
Dios Ama. Nan taku ay mangepaneknek ay hi Jesus nan Anak Apo Dios at
mawawacha us kan hiya nan Dios Ama.
24 Nan chamag ay chinchinngoryu nunlapu as nan enmafurotanyu at
mawawacha koma as nan numnumyu. Mu hiyasa, mawawacha kayu as nan
Anak Apo Dios ya kan Dios Ama.‡
25 Hiyana nan fiyag ay maid patingkiana ay enkaren Cristo ay ichatna kan
chitaku.
26 Isuratku na kan chakayu, tay wachacha nan tataku ay mamadpachas ay
mangallilaw kan chakayu.
27 Ngem kun pay chakayu, mawawacha nan Espiritu Santo ay inchat Cristo
kan chakayu. Isunga achiyu masapor chi mangisuru kan chakayu as kenatit-
iwa. Tay nan Espiritu at isuruna kan chakayu nan am-in ay masapor ay
ammuwunyu, ya tit-iwa nan isursuruna, fiakun kinukutum. Unuchunyu
ngarud nan isursuruna, ya iturturuyyu ay mawawacha kan Cristo.
28 Ad wani, chakayu ay maifilang as an-akku, masapor mawawacha kayu
kan hiya ta as nan munpail-anantu at mapapigsa nan numnum takú ya achi
takuntu mafiainan ay maesakiang kan hiya as nan omaliyana.
29 Ammuyu met ay nalintig hi Cristo. Isunga ammuyu koma us ay maifi-
lang as an-ak Apo Dios nan am-in ay mangekamkaman as ustu.

3

Nan An-ak Apo Dios

1 Numnumun takú koma nan kenaongor nan layad Dios Ama kan chitaku!
Kiapú as nan ongor ay layadna, ifilangna chitaku as an-akna. O, tit-iwa ay an-
akna chitaku. Hiyana nan kiapúna ay achi chitaku figfikun as nan chiyuycha
achi omaafurot, tay achicha challu figfikun hi Dios Ama.
2 Iib-a ay laylaychok, an-ak Apo Dios chitaku ad wani, uray mu achi takú
pay maawatan mu ngachana nan munfialinan takú as kasin. Ngem ammu
takú ay as nan kasin omaliyan Cristo at munfialin takuntu as kaman kan
hiya, tay ilaun takuntu nan ustu ay ilana.
3 Nan am-in ay tataku ay wachay namnamacha kan Cristo at chukkiancha
koma nan mangotettet ta kanayon ay nacharos nan panagfiyagcha ay kaman
challu kan Cristo.
4 Nan uray ngachana ay fumasor at labsinguna nan lintig Apo Dios, tay nan
fiasor at hiyasa nan manglabsingan as nan lintig.
5 Ammuyu ay enmali hi Cristo asna's luta ta kaanuna nan fiasfiasor chi
tataku. Kun pay hiya at maid poros fiasfiasorna.
6 Nan taku ay mawawacha kan Cristo at achina at iturturuy ay fumasfiasor.
Nan taku ay mangiturturuy ay fumasfiasor at chaan poros enmafurot kan
Cristo ya chaana poros naammuwan hiya.
7 Chakayu ay an-akku, achiyu eparufus nan uray ngachana ay mangallilaw
kan chakayu. Nan taku ay cha mangekamkaman as ustu at nalintig ay
kaman kan Cristo ay nalintig.
8 Ngem nan taku ay mangiturturuy ay cha fumasofiasor at takon Satanas.
Tay hi Satanas at finmasofiasor nunlapu as nan chaan pay nafiayangan chi
ka-ichin. Hiyana nan kiapúna ay enmali nan Anak Apo Dios asna's luta ta
chachaeluna nan cha at-atun Satanas.
9 Nan taku ay tit-iwa ay anak Apo Dios at achina iturturuy ay cha fumas-
fiasor, tay mawawacha kan hiya nan panagnumnumnum Apo Dios. Achi

‡ **2:24** 2 Tim. 1:13; 4:3-5; Tit. 1:9

mafialin ay iturturuyna ay cha fumasfiasor, tay naifilang hiya as anak Apo Dios.
10 Nan mangematonan mu ngachancha nan an-ak Apo Dios ya nan an-ak Satanas at hiyana: Nan achi mangekamkaman as ustu winnu achi manglaylayad as iib-acha at fiakun an-ak Apo Dios chicha.

Munlelennayad Takú

11 Nan chinchinngoryu nunlapu as nan laplapuna at hiyana: Masapor munlelennayad takú.
12 Achi takú koma turachun chin Cain ay takon Satanas ay makali un Mangotettet, ya penatuyna nan enauchina. Adchi pay t'uy penatuy Cain nan enauchina? Kiapú ta mangotettet nan en-enatna, ngem nalintig nan enat nan enauchina.*
13 Isunga, iib-a, achi kayu masmaschaaw mu inglun chakayu as nan tataku ay achi omaafurot.
14 Ammu takú ay achi chitaku at etortorayan as nan pannakafialin nan utúy, tay wacha kan chitaku nan fiyag ay maid patingkiana. Ammu takú sa, tay laylaychun takú nan iib-a takú. Nan taku ay achi manglaylayad as iib-ana at mawawacha pay laing as nan pannakafialin nan utúy.
15 Nan taku ay mang-ingor as ifiana at kaman challu pomapatuy, ya ammuyu met ay nan pomapatuy at achi mawawacha as nan fiyag ay maid patingkiana.
16 Nan atun takú ay mangammu mu ngachana nan tit-iwa ay layad at hiyana: Inchaton Cristo nan fiyagna para kan chitaku. Isunga chitaku us at masapor nakasakiana takú ay mangichaton as fiyag takú para as nan iib-a takú.
17 Mu ngachana nan wachay kenafiaknangna ya ilauna nan ifiana ay munkasaporan, ngem maid poros sug-angna kan hiya, ay mafialina ay kanan un laylaychuna hi Apo Dios?
18 Chakayu ay naifilang as an-akku, nan pananglayad takú as nan iib-a takú at fiakun koma karkali winnu ap-apat yangkiay, ngem maepaila koma as nan ekamkaman takú ay maiyunud as nan kenatit-iwa.
19 Mu assena nan atun takú ay munlelennayad, ammu takú ay mawawacha kan chitaku nan kenatit-iwa, ya hiyana nan mangaan as ugyat takú as nan sangwanan Apo Dios.
20 Kun chitaku kay pafiasorun as nan numnum takú, ammu takú ay hi Apo Dios at am-amud mu nan numnum takú ya ammuna nan am-in ay ka-ichin.
21 Iib-a ay laylaychok, mu achi chitaku pafiasorun as nan numnum takú at naturud takú as nan sangwanan Apo Dios.
22 Awatun takú kan hiya nan uray ngachana ay chawatun takú, tay tongparun takú met nan filfilina ya atun takú nan mangepalaylayad kan hiya.
23 Nauy nan filina: Omafurot takú as nan Anakna ay hi Jesu Cristo ya munlelennayad takú ay kaman challu as nan infilin Cristo kan chitaku.
24 Nan manongtongpar as nan filfilin Apo Dios at mawawacha hiya kan Apo Dios, ya mawawacha us hi Apo Dios kan hiya. Nan usa pay at ki-apú as nan Espiritu Santo ay inchatna kan chitaku, maammuwan takú ay mawawacha hi Apo Dios kan chitaku.

4

Nan Tit-iwa Ya Nan Achi Tit-iwa Ay Espiritu

* **3:12** Gen. 4

1 Iib-a ay laylaychok, achiyu afurotun ay dagus nan am-in ay mangarkali
un mawawacha nan Espiriton Apo Dios kan chicha. Masapor chistingunyu
omona nan sursurucha ta maammuwanyu mu nan nurpuwana at kan
Apo Dios winnu fiakun, tay ongorcha at nan nunpaila ay achi tit-iwa ay
pomapadtu as nan intiru ay luta.
2 Nan mangammuwanyu mu mawawacha kan chicha nan Espiriton Apo
Dios at hiyana: Nan am-in ay mangepaneknek ay hi Jesu Cristo nan enmali
asna's luta ya nunfialin as taku at wacha nan Espiriton Apo Dios kan chicha.*
3 Ngem nan taku ay achi mangepaneknek ay hi Jesu Cristo nan nunfialin as
taku at fiakun Espiriton Apo Dios nan wacha kan hiya. Hi tona nan espiriton
nan kafusor Cristo ay chinchinngoryu at ay cha omali ya ad wani, wacha at
asna's luta.
4 Chakayu ay naifilang as an-akku, an-ak chakayu kan Apo Dios, ya
enamisyu nan chiyuycha achi tit-iwa ay pomapadtu, tay nan Espiriton Apo
Dios ay mawawacha kan chakayu at natortoray mu nan espiriton Satanas ay
mangetortoray as nan chiyuycha achi omaafurot asna's luta.
5 Chatona ay achi tit-iwa ay pomapadtu at kakadwan nan chiyuycha achi
omaafurot kan Apo Dios. Isunga nan chacha kankanan at nurpu as nan
kenasilib nan chiyuycha achi omaafurot. Hiyana nan kiapúna ay chumngor
nan achi omaafurot kan chicha.
6 Ngem chitaku at an-ak chitaku kan Apo Dios. Mu ngachana nan
nangammu kan Apo Dios at chumngor kan chitaku. Ngem nan fiakun anak
Apo Dios at achi chumngor hiya kan chitaku. Hiyana nan mangammuwan
takú as nan Espiritu Santo ay mangisursuru as tit-iwa winnu hi Satanas ay
mangisursuru as achi tit-iwa.

Nan Layad Apo Dios

7 Iib-a ay laylaychok, munlelennayad takú koma, tay hi Apo Dios nan
nurpuwan nan layad. Nan manglaylayad as iib-ana at anak Apo Dios ya am-
ammuna as solet hi Apo Dios.
8 Ngem nan achi manglaylayad as iib-ana at achina us am-ammu hi Apo
Dios, tay hi Apo Dios at mananglayad.
9 Assena nan enat Apo Dios ay nangepaila as layadna kan chitaku: In-
fiaorna nan us-usa ay Anakna asna's luta ta mawad-an takú as fiyag ay maid
patingkiana babaen kan hiya.†
10 Nan tit-iwa ay layad at hiyana: Fiakun kiapú ta lenaylayad takú hi Apo
Dios, ngem kun chitaku at lenaylayad kan hiya, ya infiaorna nan Anakna ay
naichaton ay nangiliwas as chusan nan fiasfiasor takú ta mapakawan takú.
11 Iib-a ay laylaychok, mu assena nan enat Apo Dios ay nanglaylayad kan
chitaku, masapor us munlelennayad takú.
12 Maid poros taku as nakaila kan Apo Dios. Ngem mu munlelennayad
takú, mawawacha hi Apo Dios kan chitaku, ya nan layadna at natongpar
babaen kan chitaku.
13 Ammu takú ay mawawacha takú kan Apo Dios ya mawawacha hiya kan
chitaku, tay inchatna kan chitaku nan Espirituna.
14 Inilami mismu hi Jesus, ya paneknekanmi ay infiaor Dios Ama nan
Anakna ay hiya nan mangesarakan as nan tataku asna's luta.
15 Mu ngachana nan mangepaneknek ay hi Jesus nan Anak Apo Dios,
mawawacha hi Apo Dios kan hiya ya mawawacha hiya kan Apo Dios.
16 Isunga naammuwan takú ya ifisar takú nan panagfiyag takú as nan
layad Apo Dios kan chitaku.

---

* **4:2** 1 Co. 12:3; 2 Jn. 1:7 † **4:9** Jn. 3:16, 36; Rom. 5:8; 8:32; Efe. 2:4-5

Hi Apo Dios at layad. Nan taku ay manglaylayad kan Apo Dios ya nan iibana at mawawacha hiya kan Apo Dios ya mawawacha hi Apo Dios kan hiya.
17 Matongpar nan layadna babaen kan chitaku ta tumurud nan numnum takú as nan urkiw ay mun-okomana. O, tumurud nan numnum takú ay maesnop kan Apo Dios, tay nan layad takú asna's luta at kaman challu as nan layad Cristo.
18 Maid ugyat nan taku ay wacha kan hiya nan layad Apo Dios kan hiya as nan Munchusaan Apo Dios. O, nan layad ay maid kurangna at maichuna nan ugyat. Tay nan taku ay umugyat kiapú as nan mangnumnumnumana as nan kachusaana at epailana ay chaan natongpar nan layad Apo Dios kan hiya.
19 Lomayad takú, tay lenayad chitaku on-ona kan Apo Dios.
20 Mu ngachana nan mangali, "Laylaychok hi Apo Dios," ya iingluna challu nan ifiana at nangutum hiya. Tay nan achi manglaylayad as ifiana ay mailana at achina mafialin ay laylaychun hi Apo Dios ay achina maila.
21 Nan filin Apo Dios kan chitaku at hiyana: Nan manglaylayad kan Apo Dios at masapor laylaychuna us nan ifiana.

5

Nan Mangamisan Takú As Nan Kafusor Apo Dios

1 Nan ngachana ay mangafurot ay hi Jesus nan Cristo at anak Apo Dios. Nan ngachana us ay manglaylayad as nan usa ay ama at laylaychuna us nan anak nan hana ay ama.
2 Babaen as nan layad takú kan Apo Dios ya nanongtongparan takú as nan filfilina, ammu takú ay laylaychun takú us nan an-ak Apo Dios.
3 Tay nan mangepail-an takú ay laylaychun takú hi Apo Dios at nan manongtongparan takú as nan filfilina. Nan filfilina at achi nalikiat ay tongparun.
4 Tay nan am-in ay naifilang as an-ak Apo Dios at kanayoncha ay amisun nan uray ngachana ay mangotettet ay wacha asna's luta. Nan iyamis takú at nan pammati takú.*
5 Ngachana nan mangamis as nan manangotettet ay wacha asna's luta? Maid tukún mu achi yangkiay nan taku ay mangafurot ay hi Jesus nan Anak Apo Dios.

Nan Mangepaneknek As Nan Tit-iwa Maepangkep Kan Jesu Cristo

6 Hi Jesu Cristo nan enmali asna's luta ay nangepaneknek ay hiya nan Anak Apo Dios babaen as nan nafunyakianana as nan chanum ya babaen as nan natuyana as nan koros as nan enmayasan nan charana. Fiakun yangkiay babaen as nan chanum ngem babaen as nan chanum ya charana. Nan mangepaneknek ay tit-iwa na at nan Espiritu Santo, tay hiya nan nurpuwan chi kenatit-iwa.
7 Wachacha nan turu ay mangepaneknek as nan kenatit-iwa maepangkep kan Jesu Cristo:
8 nan Espiritu Santo, nan chanum ya nan chara. Chatona ay turu at mapapchong nan pammaneknekcha.
9 Mu afurotun takú nan pammaneknek chi tataku, masapor kaskasin takú afurotun nan pammaneknek Apo Dios, tay hiyana nan pammaneknek Apo Dios maepangkep as nan Anakna ay hi Jesu Cristo.
10 Nan taku ay omafurot as nan Anak Apo Dios at aammuna ay tit-iwa nan nauy ay pammaneknek. Ngem nan taku ay achi omafurot kan Apo

* **5:4** 1 Jn. 2:15-17

Dios at munfialinuna hi Apo Dios as nangutum, tay achina afurotun nan
pammaneknekna maepangkep as nan Anakna.
11 Nauy nan pammaneknek Apo Dios: Inchatna kan chitaku nan fiyag ay
maid patingkiana, ya nan Anakna nan nurpuwan nan nauy ay fiyag.
12 Nan taku ay mawawacha as nan Anak Apo Dios at wacha kan hiya
nan nauy fiyag ay maid patingkiana. Ngem nan taku ay achi pay laing
mawawacha as nan Anak Apo Dios at maid kan hiya nan nauy fiyag.

Nan Anongos Nan Surat

13 Isuratku na kan chakayu ay omafurot as nan Anak Apo Dios ta maam-
muwanyu ay wacha kan chakayu nan fiyag ay maid patingkiana.
14 Wachay turud takú as nan sangwanan Apo Dios, tay ammu takú ay mu
ngachana nan chawatun takú ay maiyunud as nan laychuna at chungruna
chitaku.
15 Mu ammu takú ay chungruna chitaku as nan uray ngachana ay
chawatun takú kan hiya, ammu takú ay ichatna kan chitaku nan chinawat
takú kan hiya.
16 Mu wachay mangila as ifiana ay cha fumasor as fiasor ay achi ometorón
as nan utúy ay maid patingkiana, masapor ekararakianyu hiya ta pakawa-
nun Apo Dios. Mu hiyasa, ichatna nan fiyag ay maid patingkiana kan hiya.
Maekaman na yangkiay as nan chiyuycha tataku ay nan fiasfiasorcha at achi
ometorón as nan utúy. Ngem wacha us nan fiasor ay ometorón as nan utúy,
ya achek kanan un ekararakianyu nan chiyuycha mangekaman as assesa.†
17 Am-in ay achi ustu ay ekamkaman at fiasor, ngem wacha nan fiasor ay
achi ometorón as nan utúy ay maid patingkiana.
18 Ammu takú ay nan ngachana ay naifilang as anak Apo Dios at achina
iturturuy ay fumasfiasor, tay nan Anak Apo Dios at ay-aywanana hiya, ya nan
Mangotettet ay hi Satanas at achina poros mafialin ay ekaman chi mangisiw
kan hiya.
19 Ammu takú ay an-ak chitaku kan Apo Dios, ya nan am-in ay achi
omaafurot asna's luta at wachacha as nan pannakafialin Satanas.
20 Ammu takú us ay enmali at nan Anak Apo Dios, ya ichatnay
pannakaawat kan chitaku ta maammuwan takú ay hiya nan tit-iwa.
Nawawacha takú kan hiya ay tit-iwa, tay nawawacha takú as nan Anakna
ay hi Jesu Cristo. Hi tona nan tit-iwa ay Apo Dios ya kurpuwan chi fiyag ay
maid patingkiana.
21 An-akku, achawwiyanyu nan didiosen.

† **5:16** Mat. 12:31-32; Heb. 6:1-6; 2 Ped. 2:20-22

Nan Maekadwa Ay Surat
Juan
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy maekadwa ay surat Juan at para as nan fiafiai ay pinilen Apo Dios ya as nan an-akna. Nan chiyuycha nangachar as nan Biblia at kanancha un nan nauy ena ya nan an-akna at kiakiayyum Juan mismu. Isunga nunsurat hiya kan chicha ta papigsauna nan pammaticha (1:5). Nan kenalen nan tapen nan tataku ay laychun Juan ay kanan at nan nauy suratna at para as nan iglesia ay maepachong as nan ena, ya as nan membrona ay maepachong as nan an-ak nan nauy ena. Nan laychun ngarud tona ay kanan at para kan chitaku am-in ay omaafurot kan Cristo Jesus nan nauy surat Juan.

Nunsurat hi Juan ta epakaasina ay munlelennayadcha, tay hiyasa nan filin Apo Dios. Infiakiana us kan chicha ay il-ilauncha nan chiyuycha omaallilaw ay mangisursuru as kinukutum ta achicha un-unuchun nan sursurucha.

Nan kasenopan nan laychun Juan ay kanan at maila as nan nauy versikulu waru: “Il-ilaunyu ta achi mamaid nan inidnuwanmi kan chakayu, ngem kunyu at koma maawat nan gun-gunayu ay maid kurangna.”

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1-3
Nan Kenatit-iwa Ya Layad 4-11
Nan Anongos Nan Surat 12-13

1 Ha-un hi Juan ay usa ay am-ama as nan chiyuycha omaafurot. Nauy
nan suratku kan he-a ay ena ay pinilen Apo Dios ya as nan an-akmu. Tit-
iwa nan layadku kan chakayu ay hen-enen-a. Fiakun yangkiay ha-un nan
manglaylayad kan chakayu, ngem am-in nan nangammu as nan tit-iwa ay
sursuru.
2 O, laylaychunmi chakayu kiapú ta nan nauy tit-iwa ay sursuru at
mawawacha kan chitaku ya maid poros mangaan kan chitaku in-inkiana.
3 Sapay koma ta mawawacha kan chitaku nan grasya, sug-ang ya na-
talna ay numnum ay murpu kan Dios Ama ya kan Jesu Cristo ay Anakna.
Mawawacha koma chaná kan chitaku mu iturturuy takú ay mangun-unud
as nan tit-iwa ay sursuru ya mu iturturuy takú ay munlelennayad.
4 Ongor chi lagsakku as nan nangammuwak ay cha un-unuchun nan tapen
nan an-akmu nan tit-iwa ay sursuru ay kaman as nan infilin Dios Ama kan
chitaku.
5 Ad wani, nauy nan chawatok kan he-a ay ena: Munlelennayad takú.
Fiakun fiarú ay filin nan nauy chak isurat kan he-a, ngem kun at wacha kan
chitaku as nan laplapon nan enmafurotan takú.
6 Nauy nan laychun ay kanan nan layad: Masapor unuchun takú nan
maiyunud as nan filfilin Apo Dios. Nan filin ay chinngoryu as nan laplapuna
at masapor munlelennayad takú.
7 Epanumnumku na kan chakayu, tay ongorcha nan omaallilaw ay nai-
waras asna's luta. Chatona nan tataku ay achi poros mamigfig as nan
enmaliyan Jesu Cristo as nan nunfialinana as taku. Nan assesena ay tataku
at omaallilaw ya kafusor Cristo.*
8 Il-ilaunyu ta achi mamaid nan inidnuwanmi kan chakayu, ngem kunyu
at koma maawat nan gun-gunayu ay maid kurangna.

---

* **1:7** 1 Jn. 4:3

9 Nan ngachana ay achi mangiturturuy ay mangunud as nan insursuron
Cristo ya sorsorokana at maid hi Apo Dios kan hiya. Ngem nan ngachana ay
mangiturturuy ay mangunud as nan insursuron Cristo at mawawacha kan
hiya hi Dios Ama ya nan Anakna ay hi Jesu Cristo.
10 Isunga mu ngachana nan omali ay achi mangisuru as nan nauy ay sur-
suru kan chakayu, achiyu paspaskopun as afongyu winnu pakpakomostaun.
11 Tay nan taku ay mangpakomosta kan hiya at cha maetapi as nan
mangotettet ay chana at-atun.
12 Uray mu ongor pay chi laychok ay ifiakia kan chakayu, achek ud-ay
etapi as nan nauy ay surat. Ngem kunak at koma makaali ay mangfisita ya
maketakiatfor kan chakayu ta kaskasin takú naragsak.
13 Nan an-ak nan ifiam ay fiafiai ay pinilen Apo Dios at cha chakayu
pakomostaun.

Nan Maekatlu Ay Surat
Juan
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy maekatlu ay surat Juan at para as nan kiayyumna ay hi Gayo ay usa ay mangepangpanguru as nan iglesia.

Nunsurat hiya kan Gayo ta chayawuna hiya kiapú as nan ammay ay chana atuatun as nan chiyuycha mun-ekaskasaba uray kuncha kaili ay achi am-ammu. Wacha nan tukun Juan asna maepangkep as nan mangotettet ay cha atuatun Diotrefes ta achina turturachun sa.

Nan kaamuchan ay laychun Juan ay kanan at maila as nan nauy ay versikulu hinpuru ya usa: “He-a ay laylaychok, achim turturachun nan mangotettet mu achi yangkiay nan ammay. Nan mangekamkaman as ammay at anak Apo Dios. Ngem nan mangekamkaman as mangotettet at achina am-ammu hi Apo Dios.”

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1-4
Nan Naichayawan Gayo 5-8
Hi Diotrefes Ya Hi Demetrio 9-12
Nan Anongos Nan Surat 13-15

1 Ha-un hi Juan ay usa ay am-ama as nan chiyuycha omaafurot.
Nauy nan suratku kan he-a, Gayo ay tit-iwa ay laylaychok.*
2 He-a ay laylaychok, sapay koma ta ammay nan fiyagmu hesa ya napigsa
koma nan achormu ay kaman as nan kenapigsan nan pammatem.
3 Ongor paat chi lagsakku as nan inumchanan nan tapen nan iib-a takú
hena ya as nan nangifiag-ancha ay inturturuymu ay mangunud as nan tit-
iwa ay sursuru ay kaman challu as nan cham at-atun.
4 Maid tukún as kaskasin mangepalagsak kan ha-un mu achi kiapú as
nan nauy nanngorak ay nan an-akku at chacha un-unuchun nan tit-iwa ay
sursuru.
5 He-a ay laylaychok, matalekka as nan cham at-atun ay fumadfiachang
as nan iib-a takú ay omaafurot, kaskasin as nan chiyuycha kaili ay achi am-
ammu.
6 Infiakiacha as nan iglesia nan maepangkep as nan layadmu kan chicha.
Fiadngam man paat chicha as nan kasaporancha as nan mangituruyancha
ay munfiaat. O, atum sa ay maiyunud as nan malaylaychanan Apo Dios.
7 Tay as nan nak-akancha ay mangekaskasaba as nan maepangkep kan
Cristo at maid enawatcha as fiachang ay nurpu as nan chiyuycha achi
omaafurot.
8 Isunga chitaku ay omaafurot nan masapor mangfiachang as nan assesesa
ay tataku ta maetapi takú kan chicha ay mangepakaammu as nan tit-iwa ay
sursuru.
9 Nunsuratak as nan iglesia hesa, ngem hi Diotrefes ay munlarayad
ay munfialin as mangepangpanguru kan chicha at achina figfikun nan
kalibfengan takú.
10 Isunga as nan omaliyak hesa, pafoknakoktu nan am-in ay chana at-atun
ay hiyasa nan mangepabpafiasorana kan chitaku as mangotettet. Achi pay
laing mapnek as nan hana, tay achina laychun ay mangiliyun nan iib-a takú.

* **1:1** Ara. 19:29

Pas-iwuna pay nan chiyuycha mang-awat as nan chiyuycha manglayad ay mangmangili kan chicha, ya pak-akuna chicha as nan iglesia.
11 He-a ay laylaychok, achim turturachun nan mangotettet mu achi yangkiay nan ammay. Nan mangekamkaman as ammay at anak Apo Dios. Ngem nan mangekamkaman as mangotettet at achina am-ammu hi Apo Dios.
12 Mu maepangkep kan Demetrio, ammay nan kaap-apatana as nan amin ay tataku. Nan panagfiyagna at paneknekana ay chana un-unuchun nan tit-iwa ay sursuru. Uray chakami at paneknekanmi us nan maepangkep kan hiya, ya ammom met ay tit-iwa nan pammaneknekmi.
13 Ongor pay nan laychok ay ifiakia kan he-a, ngem achek ud-ay isurat hena.
14 Sapay koma ta achi mafiayag at mun-innilata, at kunta munsasakiang ay muntakiatfor.
15 Sapay koma ta mawawacha kan he-a nan natalna ay numnum. Nan amin ay kiakiayyummu hena at chachaka pakomostaun. Hin-us-aum pay ay mangepakomosta as nan chiyuycha kiakiayyum takú hesa.

Nan Surat
Judas
Nan Omona Ay Ammuwun

As nan Fiarú ay Turag, opat nan nakin ngachan as Judas. Nan omona at hi Judas Iscariote ay nangesepsep kan Jesus. Nan maekadwa at hi Judas Barsabas ay mangepangpanguru as nan chiyuycha omaafurot ad Jerusalem ya nangitun-ud kan cha Pablo kan Bernabe (Ara. 15:22). Nan maekatlu at hi Judas Tadeo ay potot Santiago. Cha Santiago kan Juan at potot Zebedeo (Mt. 10:3; Mar. 3:18; Luc. 6:16; Ara. 1:13). Nan maekap-at at hi Judas ay nangisurat as nan nauy ay surat. Hi Judas ay anna at sunúd Santiago ay usa us ay mangepangpanguru as nan omaafurot ad Jerusalem.

Nan nauy ay surat Judas at para as nan am-in ay omaafurot kan Cristo, kaskasin as nan chiyuycha Judio. Nunsurat hiya ta tukununa chicha ay achicha un-unuchun nan kinukutum ay sursuron nan chiyuycha achi tit-iwa ay mun-isursuru. Nan sursuron chatona at uray ud-ay epapas nan assi ay lachok, achiyun nan chiyuycha wachay kalibfengancha, ya ekaliyan as maifusor nan machaychayaw ay angheles (1:4, 8) ya tapina pay (1:16). Atuncha chaná, tay nan pammaticha at pakawanun challu kanu Apo Dios chicha kiapú as nan ongor ay sug-angna kan chicha. Isunga intukun Judas ay papipigsaun nan pammati ay namingpingsan ay entalek Apo Dios as nan tatakuna (1:3). Masapor maid munpappaallilaw as nan hanacha fialinsuwek ay sursuru, tay uray mu manangsug-ang hi Apo Dios, chusauna challu nan chiyuycha mangekaman as mangotettet.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nan Laplapon Nan Surat 1-2
Nan Achi Tit-iwa Ay Mun-isursuru 3-13
Nan Enpadton Enoc 14-16
Nan Enpadton Nan Apostoles 17-19
Nan Tukun As Nan Chiyuycha Omaafurot 20-23
Nan Kararag Ay Pangchayaw Kan Apo Dios 24-25

Nan Laplapon Nan Surat

1 Ha-un hi Judas ay munserserfi kan Jesu Cristo ya enauchen Santiago.

Nauy nan suratku ay para as nan chiyuycha enayakian Dios Ama ay laylaychuna ya ay-aywanana inkiana as nan kasintu omaliyan Jesu Cristo.

2 Sapay koma ta omongoongor kan chakayu nan sug-ang, natalna ay numnum ya layad Apo Dios.

Nan Achi Tit-iwa Ay Mun-isursuru

3 Iib-a ay laylaychok, enpapatek paat ay nunsurat kan chakayu maepangkep as nan mapapchong ay kaesarakanan takú. Ngem ad wani, naleknak ay masapor munsuratak ay manukun kan chakayu ta komakud kayu ay mangepapigsa as pammati ay namingpingsan ay entalek Apo Dios kan chitaku ay tatakuna.

4 Tay nan tapen nan chiyuycha achi nadiosan ay tataku ay achi tit-iwa ay mun-isursuru at naetatapicha kan chakayu ay achiyu ammu. Chicha nan naepadtu challu ad pus-uy ay machusantu ay hiyasa nan naisurat as nan Kalen Apo Dios. Nan chacha at-atun at chacha fiarfialinsuwekun nan tit-iwa ay maepangkep as nan grasyan Apo Dios ta mangepapasancha as nan assi ay

lachokcha. Achiyuncha us hi Jesu Cristo ay us-usa yangkiay ay Amo ya Apo takú.*

Nan Chiyuycha Chinusan Apo Dios Ad Pus-uy

5 Uray mu aammuyu chaná am-in, laychok challu ay mangepanumnum
kan chakayu ay ensarakan Apo Dios nan chiyuycha kianak Israel as nan
nangepanguwana kan chicha ay nak-ak ad Egipto, ngem kun pay naaw-
awni, penatuyna nan chiyuycha chaan enmafurot kan hiya.†
6 Numnumunyu nan chiyuycha angheles ay chaan napnek as nan
kasasaadcha ay enkeddeng Apo Dios, ngem kuncha at tenaynan nan ustu
ay kawad-ancha ad chaya. Isunga enpakor-ong Apo Dios chicha in-inkiana,
ya enpaifiarudna chicha as nan kawad-an chi ngongot inkiana as nan
umchanan nan amud ay urkiw ay mun-okomana.‡
7 Numnumunyu us nan enommat henan chiyuycha siyudad ay Sodoma
ya Gomorra ad pus-uy, ya nan chiyuycha siyudad henan sag-uncha. Tay
nan chiyuycha inmiili hid-i at enpapascha nan fiakun kiakiangay ay lachok
ay kaman as nan enat nan chiyuycha angheles.§ Isunga enpaetemok Apo
Dios chicha patí nan chiyuycha siyudadcha. Nan chiyuycha inmiili hid-i at
chacha machusa as nan apuy ay achi mapappauy ta mafiag-an nan am-in.*
8 Kaman us challu as nan nauycha achi tit-iwa ay mun-isursuru. Kiapú
as nan chiyuycha iitawcha ay epangpangascha ay kanancha un nurpu kan
Apo Dios, fumasorcha as nan mismu ay achorcha ay mangekamkaman as
assi. Achiyuncha nan chiyuycha wachay kalibfengancha, ya ekaliyancha as
maifusor nan machaychayaw ay angheles.
9 Ngem uray hi Miguel ay kangatuwan ay anghel at chaana enkalkaliyan
hi Satanas as maifusor kan hiya as nan nakisumaana kan hiya maepangkep
as nan achor Moises. Ngem kuna yangkiay kenali, “Hi Apo Dios nan kikiad
ay maningor kan he-a!”
10 Ngem chatona ay tataku at ekak-aliyancha nan kumpurmi ay achicha
maawatan. Nan chiyuycha kiakiangay ay achi masapor maachar at maepa-
chong as nan cha at-atun nan chiyuycha atap ay animar ay chaan nanumnu-
man. Munpennekcha yangkiay as nan laylaychun nan achorcha. Kiapú as
nan nauycha, machusachantu in-inkiana.
11 Kasusug-angcha, tay kauugyat nan chusacha! Tinuradcha nan man-
gotettet ay panagfiyag chin Cain.† Nunpapascha as nan allilaw chin Balaam
ay nangepanguru as nan tataku ay fumasor ta fumaknangcha.‡ Kenontracha
us hi Apo Dios ay kaman as nan nangontraan Core kan Moises ad pus-uy.
Siguradu ay machusachantu ay kaman kan Core.§
12 As nan chacha makekkekanan kan chakayu as nan maam-amonganyu
ay mangan as nan mangnumnumnumanyu as nan natuyan Apo Jesus at
chicha nan mangepaassi kan chakayu.* Nunsidlacha! Maid poros fiabfiain-
cha ay mangelamak ay mangan ya umikop, tay kun yangkiay achorcha nan
nunumnumuncha. Maepachongcha as nan lifuu ay kun cha etaytayaw chi
angin ay achi umichat as uchan.† Maepachongcha us as nan chiyuycha kaiw
ay achi mamunga as nan timpon chi mamungaancha, ya kamancha at natuy,
tay nafiagnotcha.
13 Maepachongcha as nan ad-acha ay challuyon henan fiayfiay ay cha
mangepabpafoknag as naruket ay usab henan oletna ay maepachong as nan

* **1:4** 2 Ped. 2:1 † **1:5** 1 Co. 10:1-5 ‡ **1:6** 2 Ped. 2:4 § **1:7** Gen. 6:2-4; 2 Ped. 2:4 * **1:7** Gen. 19; Deut. 29:23 † **1:11** Gen. 4:1-8; 1 Jn. 3:12 ‡ **1:11** Num. 16:1-35 § **1:11** Num. 22-24; 31:16; 2 Ped. 2:15-16 * **1:12** 2 Ped. 2:13 † **1:12** 2 Ped. 2:17

kafiafiain ay chacha at-atun. Maepachongcha us as nan chiyuycha taraw ay maid ustu as ayuncha. Ensasakianan at Apo Dios nan lukiar henan ngongot ay maifiaruchancha in-inkiana.

Nan Enpadton Chin Enoc

14 Wacha nan enpadton chin Enoc ay nurpu as nan maekapitu ay kianak
Adan ad pus-uy maepangkep kan chicha. Kenalina, “Ilaunyu, makealintu
nan Apo ay kadwana nan liniblifu ay nasantowan ay anghelesna
15 ay uy mangokóm as nan am-in ay tataku. O, omalintu ay mangicharum
as nan am-in ay achi nadiosan ay tataku kiapú as nan am-in ay achi nadiosan
ay en-enatcha ya am-in ay nasaket ay kenarkalicha ay maifusor kan hiya!”
16 Chatona ay tataku at chicha nan cha munlililili ya cha mangepabpafia-
sor as nan tapina. Chicha nan cha mangun-unud as nan mangotettet ay mun-
ongosancha. Epangpangascha nan achorcha, ya ichayawcha nan ib-acha ta
maaracha nan laychuncha.

Nan Filfilin

17 Ngem chakayu ay iib-a ay laylaychok, achiyu koma liwliw-an nan
enpadton nan apostoles Apo takú ay Jesu Cristo.
18 Kenalicha kan chakayu, “Kun pay umchan nan chiyuycha anongos ay
urkiw, wachachantu nan tataku ay mangot-otyok kan chakayu. Chacha un-
ununchun nan achi nadiosan ay mun-ongosancha.”‡
19 Chatona ay tataku nan kurpuwan nan mangsisiyan kan chakayu. Kun
yangkiay nan mismu ay mun-ongosancha nan mangetortoray kan chicha,
tay maid nan Espiritu Santo kan chicha.
20 Ngem chakayu ay laylaychok ay iib-a, munpepennapigsa kayu koma as
nan nasantowan as solet ay pammatiyu, ya munkararag kayu babaen as nan
mangepanguruwan nan Espiritu Santo.§
21 Ilaunyu ta mawawacha kayu koma as nan layad Apo Dios as nan
chayu manman-uchan kan Apo takú ay Jesu Cristo ay mangepailantu as
nan sug-angna as nan mangichatanantu kan chakayu as nan fiyag ay maid
patingkiana.
22 Sug-anganyu ya fiadnganyu nan chiyuycha munchuwachuwa as nan
pammaticha.
23 Awisunyuy tapina ta munfiangadcha as nan pammati. Mu hiyasa nan
atunyu, kamanyu kuyuchun chicha as nan apuy ad inferno. O, sug-anganyu,
ngem il-ilaunyu challu ta achi kayu maetapi kan chicha. Inglunyu nan
mangotettet ay chacha at-atun, tay nan nunsidla ay kaiisiw ay chacha at-atun
at maepachong as nan mansa ay mangmansa as nan uray nan nunchuchur-
um ay fiachucha.

Nan Luwaru Ay Mangichayaw Kan Apo Dios

24 Machaychayaw koma hi Apo Dios ay makafiael ay mangaaywan kan
chakayu ta achi kayu maamis as nan fiasor. Hiya nan makafiael ay
mangepatakchug kan chakayu as nan machaychayaw ay sangwanana ay
chakayu nan maid fiasfiasorna ya naragsak kayu as solet.*
25 Hiya nan us-usa ay Apo Dios ay Mangesarakan kan chitaku babaen kan
Jesu Cristo ay Apo takú. Sapay koma ta mawawacha kan Apo Dios nan
chayaw, kaichayawan, pannakafialin, ya toray ad pus-uy, ad wani, ya in-
inkiana! Amen.†

---

‡ **1:18** 1 Tim. 4:1; 2 Tim. 3:1-5; 2 Ped. 3:3 § **1:20** Rom. 8:26 * **1:24** Rom. 14:4; Efe. 3:20 † **1:25** 1 Tim. 1:17

Nan Naepakaammu Kan Juan
(Paltiing)
Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay surat at hiyana nan enpakaammon Apo Jesu Cristo kan Juan ay usa as nan apostolesna. As nan timpu ay nangisuratan Juan as nan nauy, nan chiyuycha omaafurot kan Jesus at naparpalikiatcha. Isunga insuratna na ta liwliwauna chicha, ya lumuwunay namnamacha.

Naifiakia as na ay uray napigsa hi Satanas ya nan chiyuycha anennetna ay mamarpalikiat as nan tataku asna's luta, masapor achi enganngnuy nan chiyuycha omaafurot nan pammaticha, tay amisun challu Apo Dios nan hanacha ay kafusorcha. Isunga nan ngachana ay munturturuy ay omafurot kan Jesus at maketoray kan hiya in-inkiana.

Nan naepakaammuwan nan nauy ay surat at as nan timpon nan chuwa ay nunkasongel ay emperador ad Roma. Nan nauycha ay emperador at cha Emperador Nero ya hi Emperador Domitian. Peneletcha nan tataku ay manaychayaw kan chicha, tay laychuncha ay maichaychayawcha ay kaman kan Apo Dios. Penarpalikiatcha nan chiyuycha omaafurot kan Jesus, tay nan chiyuycha omaafurot at chaancha chinaychayaw nan emperador.

As nan timpon Emperador Domitian, enpatiliwna hi Juan, at enpaiyuyna henan ek-eket ay luta ay liniliwus chi fiayfiay ay makali un Patmos (1:9). Nafiayag ay nanagyan hi Juan hid-i inkiana wacha nan fiarú ay emperador ay nangilufus kan hiya, at nunfiangad hiya as nan iglesia ad Efeso ya hid-i nan natuyana.

As nan nauy ay surat at wachacha nan opat ay kaman iitaw ay enpailan Jesus kan Juan maepangkep as nan planon Apo Dios para henan nauy lufong ya para as nan tatakuna.

As nan omona ay kaman iitaw (1:10-3:22), naepaila ay hi Jesus at wacha as nan kiawan nan pitu ay maepatpatngan chi silaw ay mangerepresentar as nan pitu ay iglesia ad Asia. Nan epakaammuna as nan chiyuycha iglesia at omong-ongor koma nan layadcha ya panangtongparcha kan Apo Dios. Tay mu munturturuycha as nan pammaticha, tokafian Apo Dios nan kaman pantiw nan muntorayana para kan chicha (3:8).

As nan maekadwa ay kaman iitaw (4:1), inilan Juan nan mismu ay chaya, ya inilana us ay nangatokor hi Apo Dios as nan tronona. Naepaila kan Juan ay nan korderon Apo Dios at hiya yangkiay nan maekari ay mamitlag as nan nalolopelop ay papel, ya mangifiakia as nan panangesarakan Apo Dios as nan tatakuna, ya nan panangchusana as nan am-in ay mangekamkaman as mangotettet.

As nan maekatlu ay kaman iitaw (17:3), inilan Juan nan enkaman Apo Dios ay nanachael as nan am-in ay karasen chi mangotettet asna's luta. Tit-iwa ay omalintu hi Apo Dios ay manachael henan intiru ay luta ya as nan am-in ay mangachi kan hiya. Maidtu poros makalayaw.

As nan anongos ay kaman iitaw (21:10), naepaila kan Juan nan atun Apo Dios ay mangepafiarú as nan chaya ya nan luta. Nan chiyuy sikud at mamaidtu ya achi kasin mail-ila. (20:11). Nan tatakon Apo Dios at maepachongcha as nan fiarú ay siyudad ay cha kumuwab ay murpu ad chaya. Hena makekadkadwa takuntu kan Apo Dios in-inkiana.

Ongor nan sinyar ay nalikiat ay maawatan as nan nauy ay surat ya wachay laychuncha ay kanan ay kaman as nan ongor ay mata. Nan laychuna ay

kanan at “nan munfialinan as masilib ay mangammu as nan naun-unig ay fianag ay nalikiat ay maawatan.” Nan laychun ay kanan nan sakkud at “pannakafialin” winnu “kalibfengan.” Nan laychun ay kanan nan uru, korona, ya nan trono at “kenaari” ya “kenawachay kalibfengan.” Nan laychun ay kanan nan fiayfiay at “wachay munsiyanan” winnu “wachay muntotonga.”

Nan chiyuycha numero at wacha us nan laychuncha ay kanan. Nan numero ay pitu at filang Apo Dios. Nan laychuna ay kanan at “kumpilitu” winnu “maid poros kurangna.” Nan numero ay unum at hiyana nan numero ay naichat as nan taku. Kun pay hi Apo Dios at finayangna nan lufong as unum ay urkiw. Nan numero ay hinpuru ya chuwa at epailana nan tatakon Apo Dios. Nan tapina ay numero as nan nauy ay surat at wachacha us nan tukutukún ay laychuncha ay kanan.

Nan chiyuycha kolor at wacha us nan laychuncha ay kanan ay kaman as nan munpupukaw. Nan laychuna ay kanan at “puru” winnu “nasantowan.” Kun pay nan munchachara. Nan laychuna ay kanan at “chara” winnu “chaton.”

Nan ngachana ay taku ay mangachar as nan nauy ay surat at masapor nunumnumuna nan chiyuycha kafiag-anan ay inchat Juan as nan 22:18-19 ay kanana un masapor achina taptapiyan winnu ak-aketan nan wacha as nan nauy ay naepakaammu.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Surat

Nauy nan usa ay wagas ay kakudkudwaan nan nauy surat ta naraka as acharun. Pitu nan nakudkudwaana ay maiyunud as nan pitu ay numero ay nafukig as nan nauy surat. Nan tunggal usa at kaman eklatu ay mangifiakia as nan atun Apo Dios ay mangamis as nan mangotettet ya nan mange-sarakanana as nan tatakuna.

Nan Pitu Ay Iglesia 1:1-3:22
Nan Pitu Ay Silyu 4:1-8:1
Nan Pitu Ay Tarampet 8:2-11:19
Nan Pitu Ay Sinyar 12:1-14:20
Nan Pitu Ay Mallokong 15:1-18:24
Nan Omaliyan Cristo Ya Nan Mun-okomán Apo Dios 19:1-20:15
Nan Fiarú Ay Chaya Ya Fiarú Ay Lufong 21:1-22:21

Nan Laplapon Nan Surat

1 Nan naisurat as nan nauy ay surat at hiyana nan enpakaammon Apo Dios
kan Jesu Cristo ta epakaammon Jesu Cristo as nan chiyuycha munserserfi
kan Apo Dios nan maepangkep as nan masapor kiayud ommat. Finaor Cristo
nan anghelna ay mangepaila kan Juan ay usa ay munserserfi kan Cristo.
2 Insurat Juan nan am-in ay naepappaila kan hiya, at paneknekana ay tit-
iwa nan kalen Apo Dios ya nan sursuru ay enpakaammon Jesu Cristo.
3 Nakiasat nan taku ay mangifiasa as nan nauycha naepadtu, ya nakiasat
nan chiyuycha chumngor ya omafurot as nan nauycha naisurat, tay kiayud
nan matongparan chatona.

Nan Insurat Juan As Nan Chiyuycha Pitu Ay Iglesia

4 Ha-un hi Juan. Nauy nan suratku kan chakayu ay pitu ay iglesia henan
probinsiya ay Asia.

Sapay koma ta mawawacha kan chakayu nan grasya ya talna ay nurpu kan
Dios Amá ya kan Jesu Cristo, ya nurpu as nan Espiritu Santo. Hi Apo Dios at
nawawacha ad maliyam, mawawacha ad wani, ya mawawacha in-inkiana.

Nan Espiritu Santo ay wacha as nan sangwanan nan tronona at pitu nan kailan nan pannakafialina.*
5 Hi Jesu Cristo nan matalek ay mangepaneknek as nan am-in ay tit-iwa.
Hiya us nan enmona ay nataku in-inkiana manipud as nan utúy as nan am-
in ay nunkatuy, ya hiya nan mangetoray as nan am-in ay ar-ari asna's luta.
Laylaychuna chitaku, ya wenayawayaana chitaku as nan fiasfiasor takú
babaen as nan charana ay enmayas as nan natuyana.
6 Entapina chitaku henan muntorayana ta maketoray takú kan hiya, ya
nunfialinuna us chitaku as papachi ta munserfi takú kan Apo Dios ay Amana.
Sapay koma ta hi Jesu Cristo nan maichaychayaw ya muntortoray in-inkiana.
Amen.
7 Il-ilaunyu! Omalintu hi Jesu Cristo ay maetatapi as nan lifuu! Ilauntu
nan am-in ay tataku hiya uray nan chiyuycha nangchuyok kan hiya. Mun-
ag-akorchantu nan am-in ay tataku asna's luta kiapú kan hiya as nan
manusaana kan chicha. O, ommat sa. Amen.
8 Hi Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in ay mawawacha ad wani,
nawawacha ad maliyam, ya mawawacha in-inkiana at kanana, "*Ha-un nan
makali un Alpha ya Omega.*"†

Nan Enpailan Jesu Cristo Kan Juan

9 Ha-un hi Juan ay ifiayu ay omaafurot. Ha-un us at pachongyu ay cha
mangeta-ta-un as nan chak iliwliwas ya pachongyu ay maketoraytu kan
Jesus kiapú as nan nakius-usaan takú kan hiya. Nan enommat kan ha-un
ad kasin at nakeddenganak ay maiyuy henan luta ay liniliwus chi fiayfiay ay
makali un Patmos kiapú as nan nangekaskasabaak as nan kalen Apo Dios ya
as nan kenatit-iwa ay enpakaammon Jesus.
10 As nan Chumingku ay urkiw nan Apo, pinmigsa nan pannakafialin nan
Espiritu Santo kan ha-un, ya chinngorku as uchugku nan napigsa ay kali ay
kaman kiangos chi tarampet.‡
11 Kenalina kan ha-un, "*Isuratmu as nan liblu nan ilaum. Angkiay epaw-
etmu as nan pitu ay iglesia henan tukutukún ay siyudad ay Efeso, Esmirna,
Pergamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia ya Laodicea.*"
12 Kunku pay chinngor sa ay kali, nunsakongak ay nangila mu ngachana
nan cha munkali kan ha-un. Nan inilak at pitu ay maepatpatngan chi silaw
ay naamma as fialetok.
13 As nan nunkiakiaw-ancha, wacha nan kaman taku nan ilana ay nunfiafi-
achu as somakiayad. Wacha us as tagrangna nan naepopotepot ay naamma
as fialetok.
14 Nan fookna at pukpukkawan ay kaman kapas winnu munpupukaw ay
lifuu. Nan matana at kaman kumarkiarud ay apuy.
15 Nan sukina at mun-aliling ay maepachong as nan kianfiang ay nailutu as
nan apuy ya napasiling. Nan kalina at maepachong as nan wawak chi ongor
ay chanum.
16 As nan kannawan ay limana, at inuunnana nan pitu ay taraw, ya finmo-
foknag as tapakna nan tadtachumman ay espada ay nun-oomam chi saetna.
Nan lupana at sumilsili ay maepachong as nan urkiw as nan nunkiawa.
17 As nan nangil-ak kan hiya, natu-ukiak as nan sangwanana ay kamanak
nanatuy. Ngem enpatayna kan ha-un nan kannawan ay limana ya kanana,
"*Achika umugyat! Ha-un nan makali un Omona ya ha-un nan Anongos.*

---

* **1:4** Isa. 11:1-5. Maipidwapidwa nan numero ay pitu. Nan laychun ay kanan nan pitu as na at ustuustu, kumpilitu, winnu maid kurangna. † **1:8** Pal. 21:5-8. "Alfa" nan omona ay letra as nan alfabeton nan Griego. "Omega" nan anongos ay letra. ‡ **1:10** 4:2; 17:3; 21:10

18 *Ha-un challu nan matataku! Uray natuyak ad kasin, ilaum at*
matatakuwak ad wani ya in-inkiana. Wacha kan ha-un nan pannakafialin
ya kalibfengan ay mangetoray as nan utúy ya ad Hades ay lukiar ay kawad-an
nan nunkatuy.
19 *Isuratmu nan am-in ay epailak kan he-a ay cha om-ommat ad wani ya nan*
ommattu as kasin.
20 *Nauycha nan laychun ay kanan nan chaan naepakaammu ad kasin ay pitu*
ay taraw ay inilam as nan kannawan ay limak ya nan pitu ay maepatpatngan
chi silaw ay naamma as fialetok. Nan pitu ay taraw at chicha nan pitu ay anghe-
les ay mangay-aywan as nan pitu ay iglesia. Nan pitu us ay maepatpatngan chi
silaw at chicha nan pitu ay iglesia."

2

Nan Maepakaammu As Nan Iglesia Ad Efeso

1 Inturuyna pay, "*Nan isuratmu as nan anghel ay mangay-aywan as nan*
iglesia ad Efeso at hiyana:
" '*Nauy nan maepakaammu ay nurpu as nan nanangchun as nan pitu ay*
taraw as nan kannawan ay limana ya cha manarcharan as nan nunkiakiaw-
an nan pitu ay maepatpatngan chi silaw ay naamma as fialetok:
2 *Ammok challu nan panagfiyagyu, nan kenakakudyu ay munchunu ya nan*
kenapasnekyu ay mun-eta-un. Ammok us ay achiyu maanosan nan tataku ay
manangotettet chi ukialicha. Chinistingyu us nan chiyuycha mangarkali un
apostolescha, ya naammuwanyu ay nunkangutumcha.
3 *Ammok ay enpapasnekyu ay nangeta-un as nan naparpalikiatananyu ki-*
apú kan ha-un, ya chaan kayu challu nunkuykuyat ay enmafurot kan ha-un.
4 " '*Ngem nauy nan epafiasorku kan chakayu: Nan manglaylaychananyu kan*
ha-un ad wani at achi poros kaman as nan enmon-ona ay nanglaylaychananyu
kan ha-un.
5 *Nunumnumunyu ngarud nan enmon-ona ay enmafurotanyu ay napigsa*
nan manglaylaychananyu kan ha-un ta hiyasa nan atunyu ay omafurot ad
wani. Ayu munfiafiawi kayu ya kasinyu atun nan sikud ay en-enatyu. Tay mu
achi kayu munfiafiawi, omaliyaktu kan chakayu ya kaanok nan maepatpat-
ngan chi silawyu as nan kawad-ana.
6 *Ngem uray mu hiyasa, nauy nan chayawok kan chakayu: Iinglunyu nan cha*
at-atun nan chiyuycha Nicolaita ay iinglok us.*†
7 " '*Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor as nan kanan*
nan Espiritu Santo as nan chiyuycha iglesia. Nan tataku ay mangamis as nan
mangotettet at ichatku kan chicha nan kalibfengan ay mangan as nan fukias
nan kaiw ay umichat as fiyag ay tinmutufu ad Paraiso ay kawad-an Apo Dios.'
"‡

Nan Maepakaammu As Nan Iglesia Ad Esmirna

8 "*Nan isuratmu as nan anghel ay mangay-aywan as nan iglesia ad Esmirna*
at hiyana:
" '*Nauy nan maepakaammu ay nurpu as nan makali un nan Omona ya nan*
Anongos. Hiya ay natuy, ya nataku manipud as nan utúy:
9 *Ammok challu nan chiyuycha iliwliwasyu, ya nan kenapugliyu, ngem nan*
kenatit-iwana at nunkafiaknang kayu. Ammok us ay enkak-aliyan chakayu

* **2:6** Nan chiyuycha Nicolaita nan nangisursuru as kinukutum. Infiakiacha ay mafialin ay munlam-ongun nan taku nan pammatina kan Cristo ya nan laylaychun chi achor. † **2:6** Num. 22-23 ‡ **2:7** Gen. 2:8-9; Ezek. 28:13; 31:8; Luc. 23:43; 2 Co. 12:3

as nan chiyuycha mangarkali un Judiocha, uray fiakun chicha nan tit-iwa ay tatakon Apo Dios. Kenomsawcha, tay kun at chicha nan pasorot Satanas!
10 *Achi kayu umugyat as nan kiayud omali ay iliwasyu. Awni at epaifiarud Satanas nan tapina kan chakayu ta machisting nan pammatiyu. Mapaliwasan kayuntu as hinpuru ay urkiw. Ngem epapasnekyu ay omafurot kan ha-un uray mu ekatuyyu. Mu hiyasa nan atunyu, ichatkuntu nan korona kan chakayu ay hiyasa nan fiyag ay maid patingkiana.*
11 *" 'Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor as nan kanan nan Espiritu Santo as nan chiyuycha iglesia. Nan tataku ay mangamis as nan mangotettet at achichantu maetapi ay machusa in-inkiana ay hiyasa nan makali un anongos ay utúy.' "*

Nan Maepakaammu As Nan Iglesia Ad Pergamo

12 *"Nan isuratmu as nan anghel ay mangay-aywan as nan iglesia ad Pergamo at hiyana:*
" 'Nauy nan maepakaammu ay nurpu as nan wachay tadtachumman ay espadana ay nun-oomam chi saetna:
13 *Ammok challu nan umiiliyanyu ay muntortorayan Satanas. Ngem uray mu hiyasa, enpapasnekyu challu ay enmafurot kan ha-un. O, chaanyu chinukchukkian nan pammatiyu kan ha-un uray as nan timpu ay namatuyan-cha kan Antipas ay usa ay matalek ay nangekaskasaba as nan maepangkep kan ha-un hesa ay muntortorayan Satanas.*
14 *" 'Ngem nauy nan akét ay epafiasorku kan chakayu. Wachacha nan naetatapi kan chakayu ay cha mangun-unud as nan mangotettet ay insursuron chin Balaam ad pus-uy. Insuruwan Balaam hi Balak as atuna ta sulisukiana nan chiyuycha kianak Israel ay fumasor babaen as nan makekkekanancha as nan naichaton as nan didiosen ya mangepappapasancha as assi ay lachokcha.*
15 *Kaman us kan chakayu ay wachacha nan tapina ay mangun-unud as nan isursuron nan chiyuycha Nicolaita.*
16 *Munfiafiawi kayu! Tay mu achi kayu, achi mafiayag at umuyak hesa, at osarok nan espada ay fomokfoknag as tapakku ay mangkufiat kan chicha.*
17 *" 'Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor as nan kanan nan Espiritu Santo as nan chiyuycha iglesia. Nan tataku ay mangamis as nan mangotettet at ichatkuntu kan chicha nan tapen nan naililingub ay makan ay nurpu ad chaya ay makali un mana.§Ichatkuntu us as nan tunggal usa kan chicha nan munpupukaw ay fiatu ay maisuratan nan fiarú ay ngachan ay maid mangammu mu achi yangkiay nan taku ay maichatana.' "**

Nan Maepakaammu As Nan Iglesia Ad Tiatira

18 *"Nan isuratmu as nan anghel ay mangay-aywan as nan iglesia ad Tiatira at hiyana:*
" 'Nauy nan maepakaammu ay nurpu as nan Anak Apo Dios ay nan matana at kaman kumarkiarud ay apuy, ya nan sukina at kaman napasiling ay kianfi-ang:
19 *Ammok nan panagfiyagyu. Ammok nan munlelennayachanyu ya nan panagtalekyu kan ha-un. Ammok nan munserserfiyanyu as nan iib-ayu ya nan nun-eta-ta-unanyu as nan naparpalikiatananyu. Ammok us ay kaskasin ammay nan chayu at-atun ad wani mu as nan enmon-ona ay enmafurotanyu.*
20 *" 'Ngem nauy nan epafiasorku kan chakayu: Chayu parparufusun ay maetapi kan chakayu nan hana fiafiai ay hi Jezebel†ay mangarkali un poma-padton Apo Dios hiya. Babaen as nan chana isursuru, chana al-allilawun*

§ **2:17** Exo. 16:13-21. * **2:17** Exo. 16:31-35 † **2:20** 1 Ar. 21:1-25

nan chiyuycha munserserfi kan ha-un ta epappapaschay assi ay lachokcha ya mangmangancha as makan ay naichaton as nan didiosen.
21 *Inchatku kan hiya nan chansana ay munfiafiawi as nan fiasfiasorna, ngem kuna at cha iturturuy ay mangepapas as assi ay lachokna.*
22 *Isunga epaleknaktu kan hiya nan pararu ay saket ta achi makafiangun. Paliwasaktu us as solet nan chiyuycha inmiwet kan hiya mu achicha ifiafiawi nan naetaptapiyancha kan hiya.*
23 *Patayoktu challu nan chiyuycha cha mangun-unud kan hiya ay maifilang as an-akna. Hiyachi nan mangammuwantu nan am-in ay iglesia ay ha-un challu nan nangammu as nan numnum ya nan tit-iwa ay laychun chi tataku. Gun-gunaaktu us nan tunggal usa kan chakayu ay maiyunud as nan en-enatyu.*
24 *" 'Ngem nan tapina kan chakayu hesa ad Tiatira at chaanyu inunud nan hana mangotettet ay sursuruna, ya chaanyu sinuru nan kanancha un naunig ay maisursuru ay nurpu kan Satanas. O, ifiakiak kan chakayu ay achek tapiyan nan chayu un-unuchun ay filfilin.*‡
25 *Nan ifiakiak yangkiay kan chakayu at iturturuyyu ay omafurot as nan kenatit-iwa inkiana as nan omaliyak.*
26 *Nan tataku ay mangamis as nan mangotettet ya iturturuycha ay mangekaman as nan laychok inkiana as katuyancha at ichatkuntu kan chicha nan kalibfengan ay muntoray henan am-in ay nasyon*
27 *ay pachong nan kalibfengan ay inchat Amak kan ha-un. Maid poros makaamis kan chicha, tay muntoraycha ay maid sug-angcha ay kamancha epak-or nan lanchok ay mangkimok as oknet ay fianga.*§
28 *Ichatkuntu us kan chicha nan napigsa ay taraw ay maila as nan wi-ewi-et.**
29 *" 'Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor as nan kanan nan Espiritu Santo as nan chiyuycha iglesia.' "*

3

Nan Maepakaammu As Nan Iglesia Ad Sardis

1 *"Nan isuratmu as nan anghel ay mangay-aywan as nan iglesia ad Sardis at hiyana:*
" 'Nauy nan maepakaammu ay nurpu as nan wachay kalibfengana ay mangetoray as nan pitu ay kail-an nan pannakafialin nan Espiriton Apo Dios ya as nan mamangchun as nan pitu ay taraw: Ammok challu nan panagfiyagyu. Ammok us ay as nan mangiilan nan tataku, wacha nan naespirituwan ay fiyagyu. Ngem nan kenatit-iwana at natuy kayu as nan mangiilan Apo Dios.
2 *Ayu! Fumangun kayu! Papigsaunyu nan nakapuy ay pammatiyu ay nayagyag ay kiayud at mamaid. Tay as nan sangwanan Apo Dios at mailak ay kurang as solet nan panagserserfiyu.*
3 *Isunga numnumunyu nan naisuru kan chakayu ya nan chinngoryu as nan enmon-ona. Tongparunyu chachi, ya munfiafiawi kayu us as nan fiasfiasoryu. Mu achi kayu fumangun, omaliyaktu ay manusa kan chakayu as nan uras ay achiyu ammu. Tay nan omaliyak at kaman as nan atun nan mangaakiw.**
4 *" 'Ngem wachacha challu nan akét kan chakayu ay omaafurot hesa ad Sardis ay chaan nangmansa as nan fiachucha. As tapen chi urkiw at mafiachuwanchantu as munpupukaw ay makekadkadwa kan ha-un, tay maekaricha.*†

‡ **2:24** Ara. 15:28 § **2:27** Sal. 2:9; Pal. 19:15 * **2:28** Mat. 2:2; Pal. 22:16 * **3:3** Mat. 24:42-51; 1 Tes. 5:2; 2 Ped. 3:10; Pal. 16:15 † **3:4** Pal. 3:5,18; 4:4; 6:11; 7:9-13; 19:8, 14

5 *Nan tataku ay mangamis as nan mangotettet at mafiachuwanchantu as*
munpupukaw ay kaman kan chicha. Achektu poros kaanun nan ngachancha
ay naisurat as nan liblu ay naelestaan nan chiyuycha wachay fiyagcha ay
maid patingkiana. Ngem ipudnoktu ay chicha nan tit-iwa ay tatakok as nan
sangwanan Amak ya as nan anghelesna.
6 *“ ‘Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor as nan ifiakian*
nan Espiritu Santo as nan chiyuycha iglesia.’ ”

Nan Maepakaammu As Nan Iglesia Ad Filadelfia

7 *“Nan isuratmu as nan anghel ay mangay-aywan as nan iglesia ad Filadelfia*
at hiyana:
“ ‘Nauy nan maepakaammu ay nurpu as nan nasantowan ya matalek, ya as
nan kawad-an nan torfek nan muntorayan Ari David ay nan tokafiana at maid
makain-ub, ya nan in-ubna at maid makatokab:
8 *Ammok nan panagfiyagyu. Ammok ay uray akét nan kafiaelanyu, ena-*
furotyu challu nan insursurok, ya chaanyu ensassaot nan pammatiyu kan ha-
un. Isunga wacha nan kaman pantiw ay tenkafiak para kan chakayu ay maid
poros makain-ub.
9 *“ ‘Chungrunyu ay ustu nan nauy! Kun pay nan maepangkep as nan*
chiyuycha pasorot Satanas ay chicha nan mangarkali un Judiocha uray fiakun
chicha nan tit-iwa ay tatakon Apo Dios, nunkangutumcha. Awni at peletok
chicha ay uy munpalintumang as nan sangwananyu. Hiyasa nan mangam-
muwanchantu ay tit-iwa ay laylaychok chakayu.
10 *Kiapú ta tenongparyu nan filinku ay mun-eta-un kayu as nan maparpa-*
likiatananyu, esarakaktu chakayu as nan timpon nan kauugyat ay likiat ay
omalintu ay manisting as nan am-in ay tataku henan intiru ay luta.
11 *Kiayuchak omali! Epapasnekyu ay mangunud as nan tit-iwa ay sursuru ta*
maid mamros as nan gun-gunaunyu.
12 *Nan tataku ay mangamis as nan mangotettet at munfialinok chicha as*
kaman as nan chiyuycha tukud nan templon nan ok Apo Dios. Nan laychuna
ay kanan at makepagyanchantu kan Apo Dios in-inkiana. Isuratkuntu kan
chicha nan ngachan nan ok Apo Dios ya nan ngachan nan fiarú ay Jerusalem ay
komsop ay murpu as nan Apo ay ok Dios ad chaya. Emarkaktu us kan chicha
nan fiarú ay ngachanku.‡
13 *“ ‘Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor as nan kanan*
nan Espiritu Santo as nan chiyuycha iglesia.’ ”

Nan Maepakaammu As Nan Iglesia Ad Laodicea

14 *“Nan isuratmu as nan anghel ay mangay-aywan as nan iglesia ad Laodicea*
at hiyana:
“ ‘Nauy nan maepakaammu ay nurpu as nan makali un Amen§*ay matalek*
ya napudnu ay mangepaneknek as nan tit-iwa maepangkep kan Apo Dios, ya
kurpuwan nan am-in ay finayang Apo Dios:
15 *Ammok nan panagfiyagyu. Maepachong kayu as nan at-atong ay chanum*
ay achi tungnin winnu omatong. Nan laraychok paat at piliyunyu nan usa as
nan hanacha chuwa.
16 *Ngem kiapú ta kun kayu at-atong as nan pammatiyu, achiyoktu chakayu*
ay kamanku itubfia chakayu.
17 *“ ‘Kananyu un fiaknang kayu ay wacha at am-in chi kasaporanyu. Ngem*
achiyu ammu ay nan kenatit-iwana at kasusug-ang kayu. Tay as nan sang-
wanan Apo Dios, maifilang kayu as pugli, nafurag ya forfollachan.

---

‡ **3:12** Isa. 62:2; Pal. 2:17; 14:1; 22:4 § **3:14** *Nan kali ay “Amen” at kalen chi Hebreo ay nan laychuna ay kanan at Ommat challu.*

18 *Tukunok ngarud chakayu ay lomaku kayu kan ha-un as fialetok ay nailutu*
as nan apuy ta tit-iwa ay fumaknang kayu. Ha-un us koma nan lomakwanyu
as munpupukaw ay lopot as ifiachuyu ta achi kayu at mafiabfiainan kiapú ta
forfollachan kayu. Lomaku kayu us kan ha-un as akias ay ekapuyu as nan
matayu ta makaila kayu kasin.
19 *Am-in ay laylaychok at sengarak ya disiplinaok. Isunga komakud kayu ay*
omafurot ya munfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu.
20 *Chumngor kayu! Mangatakchukiak as nan pantiw ay cha munkokkokkok.*
Mu wachay manngor as nan kalek ya tokafiana nan pantiw, sungkopaktu ya
mun-ufong kami ay chuwa.
21 *Nan tataku ay mangamis as nan mangotettet at ichatkuntu kan chicha*
nan kalibfengan ay maketokor kan ha-un ay muntoray ay kaman as nan
naketokorak kan Amak ay muntoray as nan nangamisak kan Satanas.
22 " '*Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor as nan kanan*
nan Espiritu Santo as nan chiyuycha iglesia.' "

4

Nan Panagchaychayaw Ad Chaya

1 Kun pay narpas na, inilak nan nanatkafian ay pantiw ad chaya.
Kasinku chinngor nan hana ay kali ay kaman kiangos chi tarampet ay kanana, "Omabratka hena, at epailak kan he-a nan ommat as kasin."
2 Hiya at chi ya pinmigsa nan pannakafialin nan Espiritu Santo kan ha-un,* ya inilak ad chaya nan usa ay trono ay wacha nan nangatokor.
3 Nan ilan nan nangatokor at kaman as nan chiyuycha munliyaw ay fiatu ay makali un haspe† ya karnelia.‡ Nan tronona at liniliwus nan tilag ay kaman fiatu ay esmeralda§ nan ilana.*
4 Nan trono at liniliwus nan chuwan puru ya opat ay trono ay nangatokoran nan chuwan puru ya opat ay anam-amá. Nafiafiachuwancha as munpupukaw ya nakokoronaancha as fialetok.
5 As nan munkiakiawa ay trono, cha murmurpu nan fiakilat, nunkapigsa ay kali ya komanikong ay kud-or. As nan sangwanan nan trono, wachacha nan pitu ay napapaskuchan ay penakad ay cha kumilkilarok. Chicha nan pitu ay kail-an nan pannakafialin nan Espiriton Apo Dios.
6 As nan sangwanan nan trono, wacha us nan kaman fiayfiay† ay naamma as sarming ay munmallag ay kaman kristal.
As nan kiawan nan opat ay trono, wachacha nan opat ay matataku ay finayang Apo Dios.‡ Waschi un namataan nan intiru ay achorcha as sangu ya kaman us as uchug.§
7 Nan omona ay matataku ay nafiayang at kaman layon nan ilana. Nan maekadwa at kaman urfun ay fiaka. Nan maekatlu at wachay lupana ay kaman as nan lupan chi taku, ya nan maekap-at at kaman as nan muntatayaw ay nawi.
8 Napapayakan nan tunggal matataku ay nafiayang as hin-un-um ya namataan nan intiru ay achorcha patí nan payakcha. Achicha ikinkinak ay cha munkantakanta as inurkiw ya lenafi ay mangarkali,

---

* **4:2** Pal. 1:10; 17:3; 21:10 † **4:3** Nan haspe at nafiaror ya tukutukún chi kialetna. ‡ **4:3** Nan karnelia at nafiaror ya munchachara nan na. § **4:3** Nan esmeralda at nafiaror ya berde nan kialetna.
* **4:3** Gen. 9:11-16 † **4:6** Pal. 15:2; 21:1 ‡ **4:6** Ezek. 1:4-28; Isa. 6:2 § **4:6** Pal. 5:6; 6:1-7; 7:11; 14:3; 15:7; 19:4

"Nasantowan, nasantowan, nasantowan hi Apo Dios ay Mannakafialin as
nan am-in.* Nawawacha hiya ad maliyam, mawawacha ad wani, ya
mawawacha in-inkiana."†
9 Nan nauycha opat ay nafiayang at munchayawcha, figfikuncha ya mun-
yamancha as nan nangatokor as nan trono ay matataku in-inkiana. As nan
mangekamanancha as sa,
10 nunlukfub nan chiyuycha chuwan puru ya opat ay anam-amá as nan
sangwanan nan nangatokor as nan trono ay munchayaw kan hiya ay
matataku in-inkiana. Esaadcha us nan koronacha as nan sangwanan nan
trono, ya ekankantacha,
11 "He-a ay Apo ya Diosmi at maekarika ay omawat as kaichayawan, chayaw,
ya pannakafialin, tay he-a nan namayang as nan am-in ay ka-ichin.
Kiapú as nan pangkepmu, nafiayangcha ya naichat kan chicha nan
fiyag."‡

5

Nan Nalolopelop Ay Papel Ya Nan Kordero

1 Kun pay narpas chi, inilak as nan kannawan ay liman nan nangatokor as
nan trono nan nalolopelop ay papel ay nasuratan nan nunsinumfiangel ya
naeepkat nan pitu ay silyu* ta achi mafitlag.†
2 Inilak us nan usa ay mannakafialin ay anghel ay nunkali as napigsa,
"Ngachana nan maekari ay mangloksa as nan nunkaepkat ay silyu ta mafit-
lag nan nalolopelop ay papel?"
3 Ngem maid poros maekari ad chaya winnu asna's luta winnu ad chur-
um ay kawad-an chi nunkatuy ay mamitlag as nan nalolopelop ay papel ta
fiasauna.
4 Nun-akorak as solet, tay maid poros naanapan as maekari ay mamitlag
as nan nalolopelop ay papel ta fiasauna.
5 Angkiay ya usa as nan chiyuycha anam-amá nan nangali kan ha-un,
"Achika man kayong mun-akor! Ilaum kay ya! Wacha nan usa ay makali un
Layon ay nurpu as nan tribon Juda ay mafigfigfig ay kianak David. Enamisna
nan mangotettet, ya naichat kan hiya nan kalibfengan ay mangloksa as nan
pitu ay silyu ya mamitlag as nan nalolopelop ay papel."‡
6 Inilak nan usa ay Kordero ay nangatakchug as nan sangwanan nan trono
ay liniwus nan opat ay nafiayang ya nan chiyuycha anam-amá. Nan ilan
nan Kordero at kaman napatuy. Pitu nan sakkudna ya pitu us nan matana.
Nan laychun ay kanan nan pitu ay sakkud at chicha nan pitu ay kail-an
nan pannakafialin nan Espiriton Apo Dios ay naifiaor henan am-in ay lukiar
asna's luta.§
7 Naesnop nan Kordero as nan kawad-an nan trono, at enarana nan
nalolopelop ay papel as nan kannawan ay liman nan nangatokor.
8 As nan nangor-ana, nan chiyuycha opat ay nafiayang ya nan chuwan
puru ya opat ay anam-amá at nunlukfubcha as nan sangwanan nan Kordero.
Tunggal usa as nan chiyuycha anam-amá at inuunnanay makutkutingting
ay makali un arpa ya nan fialetok ay mallokong ay nanapnu as insenso ay
hiyasa nan kararag nan tatakon Apo Dios.*
9 Kenantacha nan nauy usa ay fiarú ay kanta:

---

* **4:8** Isa. 6:3 † **4:8** Pal. 1:4, 8; 11:17; 16:5 ‡ **4:11** Ara. 14:15; Pal. 5:9,12 * **5:1** Nan silyu at kaman lilin chi iyukan ay mangep-epkat as nan nalolopelop ay papel ta achi mafitlag. † **5:1** Ezek. 2:9-10 ‡ **5:5** Gen. 49:9 § **5:6** Isa. 53:7; Jn. 1:29; Ara. 8:32; 1 Ped. 1:19 * **5:8** Sal. 141:2; Pal. 8:3-5

“He-a nan maekari ay mangara as nan nalolopelop ay papel, ya mangloksa
as nan chiyuycha silyuna, tay napatuyka. Kiapú as nan charam,
nafiayachan nan tataku ta wachacha nan munfialin as tatakon Apo
Dios ay murpu henan tunggal nasyon ya tribu ya murpu as nan tataku
ay tukutukún chi kali ya kubletcha.
10 Entapem chicha as nan muntorayam ta maketoraycha kan he-a asna's luta,
ya nunfialinum us chicha as papachi ta munserficha kan Apo Dios
takú.”
11 Kasinku inila, ya chinngorku nan kalen nan minilmilyon ay angheles ay
nangliliwus as nan trono ya nan opat ay nafiayang ya nan chiyuycha anam-
amá.
12 Inpipigsacha ay nangekankanta's na:
“Nan Kordero ay napatuy at maekari ay omawat as pannakafialin, kenafiak-
nang, kenasilib, kenapigsa, kaichayawan, chayaw ya bendisyon.”
13 Angkiay ya chinngorku nan kalen nan tunggal usa ay nafiayang ad chaya,
asna's luta, ad chur-um ay kawad-an chi nunkatuy ya henan fiayfiay. Am-in
chaná at chacha ekankanta,
“Sapay koma ta nan nangatokor as nan trono ya nan Kordero at maichat
kan chicha nan bendisyon, chayaw, kaichayawan ya kalibfengan in-
inkiana.”
14 Tinumfor nan opat ay nafiayang, “Amen!” Nan chiyuycha anam-amá at
nunlukfubcha kasin ay nanaychayaw as nan nangatokor as nan trono ya as
nan Kordero.

6

Nan Naloksaan Nan Unum Ay Silyu

1 Kunak pay cha munfuyfuya, lenoksan nan Kordero nan omona as nan
chiyuycha pitu ay silyu, at chinngorku nan kaman kud-or ay kalen nan usa
as nan chiyuycha nafiayang ay kanana, “Aka!”
2 As nan hiyachi, inilak nan munpupukaw ay kafiayu. Nan nunsasakay
at wachay inuunnana ay pana ay ikufiatna. Naichat kan hiya nan korona
ay sinyar chi mangafiakana, at uy nakikubkufiat ta amisuna nan am-in ay
kafusorna.

Nan Maekadwa Ay Silyu

3 Kun pay lenoksan nan Kordero nan maekadwa ay silyu, chinngorku nan
kalen nan maekadwa ay nafiayang ay kanana, “Aka!”
4 Hiya at chi ya fenmoknag nan usa pay ay kafiayu ay munchachara. Nan
nunsasakay at naettan as kalibfengan ay mangaan as talna asna's luta ta
munkikinnufiat ya munpepennatuy nan tataku. Naichat us kan hiya nan
anchuanchu ay espada.

Nan Maekatlu Ay Silyu

5 Kun pay lenoksan nan Kordero nan maekatlu ay silyu, chinngorku nan
kalen nan maekatlu ay nafiayang ay kanana, “Aka!” As nan hiyachi, wacha
nan munngungutug ay kafiayu. Nan nunsasakay at inuunnanay kiluwan.
6 Angkiay ya chinngorku nan kaman kali ay cha murmurpu as nan kiawan
nan chiyuycha opat ay nafiayang ay kanana, “Awni at wachantuy fitel asna's
luta. Nan lagfuntu nan tataku as hin-urkiw at ommat yangkiay as elakuna
as fukias winnu tuki ay kanuna as nan hiyasa ay urkiw. Ngem achim
panginaun nan mantikan chi olivo ya nan fiayas ay nurpu as nan unus chi
ubas.”

Nan Maekap-at Ay Silyu

7 Kun pay lenoksan nan Kordero nan maekap-at ay silyu, chinngorku nan
kalen nan maekap-at ay nafiayang ay kanana, “Aka!”
8 Kunku pay inila, wacha at nan kaman kumukusyaw ay kafiayu. Nan
ngachan nan nunsasakay at Utúy, ya nan kadwana ay cha umun-unud at
nangadnan as Hades ay kawad-an chi nunkatuy. Naichat kan hiya nan
kalibfengan ay pomatuy as nan pagkap-at nan am-in ay tataku asna's luta
babaen as nan kufiat, fitel, kauugyat ay pomatuy, ya atap ay animar.*

Nan Maekalema Ay Silyu

9 Kun pay lenoksan nan Kordero nan maekalema ay silyu, inilak as
nan selok nan altar nan chiyuycha lenawan nan chiyuycha naepapatuy
kiapú as nan nangekaskasabaancha as nan kalen Apo Dios ya as nan
nangepaneknekancha as nan maepangkep kan Apo Dios.
10 Infukiawcha, “Mannakafialin ay Apo Dios ay nasantowan ya matalek,
kaatna man nan omaliyam ay mang-okóm as nan am-in ay tataku asna's luta
ya manges-angam as nan namatuyancha kan chakami?”
11 Angkiay ya naichat as nan tunggal usa nan munpupukaw ay fiachu,
ya naifiakia kan chicha ay mun-iblaycha as hen-omaketan pay. O, mun-
iblaycha inkiana makumpilitu nan filang nan pachongcha ay munserserfi
kan Apo Dios ay iib-acha as nan pammati ay maepapatuytu us ay kaman as
nan naepapatuyancha.

Nan Maekan-um Ay Silyu

12 Kunak pay challu cha munfuyfuya, lenoksan nan Kordero nan maekan-
um ay silyu. Wacha at nan napigsa as solet ay kichu. Nginmutug nan urkiw
ay kaman as nan panis, ya chinmacharagchag nan furan ay kaman chara.
13 Nag-ascha asna's luta nan chiyuycha taraw ay kaman as nan nag-asan
nan chaan nor-om ay fukias chi kaiw ay igos as nan napuwakana.
14 As nan hiyachi us, namaid nan chaya ay kaman as nan atun chi papel ay
malopelop. Naiwawud ya naiyaton nan am-in ay chuntug ya am-in ay luta
ay liniliwus chi fiayfiay.
15 Angkiay ya nan ar-ari asna's luta, nan chiyuycha totoray, nan anap-apon
chi sosorchachu, nan nunkafiaknang, nan chiyuycha mafigfigfig, ya nan
tapina ay tataku ay mafiabfiaor winnu fiakun at tenagtagcha ay nuntafun
am-in as nan chiyuycha liyang ya as nan penapaingan nan chiyuycha
chalimmug henan chunchuntug.
16 Nunpasug-angcha henan chiyuycha chuntug ya as nan chiyuycha fiatu,
“Ayu man paat, magchay kayu kan chakami ya kumab-on kayu ta achi
chakami ilaun as nan nangatokor as nan trono, ya malisiyanmi nan kauu-
gyat ay chumusaan nan Kordero.
17 Tay nan kauugyat ay urkiw ay manusaana kan chakami at inumchan at,
ya ay wachay makaeta-un? Maid!”†

7

Nan 144,000 Ay Tatakon Apo Dios (Pal. 14:1-5)

1 Kun pay narpas na, inilak nan opat ay angheles ay nangatakchug as nan
opat ay sulen nan lufong. Tetenpapcha nan opat ay kurpuwan chi puwak ta
achi poros mapuwak nan luta, fiayfiay ya uray nan chiyuycha kaiw.

---

* **6:8** Ose. 13:14; 1 Co. 15:54-57; Pal. 20:13-14 † **6:17** Isa. 63:4-6; Joel 1:15-2:17; Sof. 1:14-18; Luc. 21:33-36

2 Chatona ay angheles nan nangichatan Apo Dios as pannakafialin ay
manachael henan luta ya nan fiayfiay. Angkiay inilak nan usa pay ay anghel
ay cha ngomatu ay nurpu as nan fomokfoknakian nan urkiw ay nawad-an
as nan markan* nan matataku ay Apo Dios. Infukiawna as nan chiyuycha
opat ay angheles ay kakadwana,
3 "Achiyu chachaelun nan luta winnu nan fiayfiay winnu nan chiyuycha
kaiw inkiana markaanmi nan ketong nan chiyuycha munserserfi kan Apo
Dios takú."
4 As nan nangmarkaana kan chicha, naifiakia kan ha-un nan filang ay
hinkiasot ya opat puru ya opat ay lifu. Chicha nan nurpu as nan kianak nan
hinpuru ya chuwa ay an-ak Israel.
5-8 Hinpupuru ya chuwa ay lifu nan namarkaan as nan kianak nan potot
Israel ay cha Juda, Ruben, Gad, Aser, Neftali, Manases, Simeon, Levi, Isacar,
Zabulon, Jose, ya hi Benjamin.

Nan Achi Mafilang Ay Tataku Ay Nunfiafiachu As Munpupukaw

9 Kun pay narpas na, inilak nan ongoongor ay tataku ay maid makafilang
ay nurpu henan tunggal nasyon ya tribu ya nurpu as nan tataku ay tuku-
tukún chi kubletcha ya kalicha. Nangatakchugcha as nan sangwanan nan
trono ya nan Kordero. Nangafiachucha as kummayad ay munpupukaw, ya
waschi un inuunnanay tufon chi palma ay mangepaila as lagsakcha.
10 Infukiawcha, "Nan nangesarakan kan chitaku at nan Apo Dios takú ay
nangatokor as nan trono ya nan Kordero!"
11 Nan am-in ay angheles at liniliwuscha nan trono, nan chiyuycha anam-
amá, ya nan opat ay nafiayang. Nunlukfubcha am-in ay nanaychayaw kan
Apo Dios as nan sangwanan nan trono.
12 Kenalicha, "Ommat koma na! Sapay koma ta mawawacha in-inkiana
kan Apo Dios ay munserserfiyan takú nan bendisyon, kaichayawan, ke-
nasilib, panagyaman, chayaw, pannakafialin ya kenapigsa. Amen."
13 Angkiay ya nunsarudsud kan ha-un nan usa as nan chiyuycha anam-
amá. Kenalina, "Ay ammom mu ngachan chatona nan nunfiafiachu as
munpupukaw ya mu anan nurpuwancha?"
14 "Tuan. Ammom met, apo. Ifiakiam pay," ensongfiatku.
Kenalina, "Chatona nan nakalasat as nan kauugyat ay likiat. Lenab-ancha
nan fiachucha, ya nunfialinuncha chasa as munpupukaw babaen as nan
charan nan Kordero ay enmayas as nan natuyana.†
15 Hiyasa nan kiapúna ay wachacha as nan sangwanan nan tronon Apo
Dios, ya chacha munserserfi kan hiya as inurkiw ya lenafi as nan templona.
Mawawachantu kan chicha nan nangatokor as nan trono ya aywanana
chicha.
16 Achicha poros kasin munchugchukiaang winnu masmasketan. Achicha
poros maesapsap-uy winnu maparpalikiat as nan tapina ay omatong.
17 Tay nan Kordero ay wacha as nan kawad-an nan trono at hiyantu
nan mangay-aywan kan chicha, ya epangunantu chicha as nan ugwor ay
fomokfoknakian nan chanum ay umichat as fiyag. Achichantu kasin mun-
ag-akor, tay punasantu Apo Dios nan am-in ay luwacha."‡

8

Nan Naloksaan Nan Maekapitu Ay Silyu

---

* **7:2** Nan marka at hiyasa nan osarun Apo Dios ay mangematon as nan tatakuna. † **7:14** Heb. 9:14
‡ **7:17** Isa. 25:8; Pal. 21:4

1 Kun pay lenoksan nan Kordero nan maekapitu ay silyu, kinmikinakcha
am-in nan wacha ad chaya as nan kiayud kakudwan chi uras.
2 Angkiay ya inilak nan pitu ay angheles ay nangatakchug as nan sang-
wanan Apo Dios. Naettancha as pitu ay tarampet.

Nan Naittuwan Nan Insenso Ay Naamma As Fialetok

3 Fenmoknag nan usa pay ay anghel ay uy tenmakchug as nan kawad-an
nan altar ay nananangchun as nan naittuwan nan insenso ay naamma as
fialetok. Naettan hiya as ongor ay insenso ay etapina as nan kararag nan
am-in ay tatakon Apo Dios, ya puorana ay mangichaton kan Apo Dios as nan
altar ay naamma as fialetok ay wacha as nan sangwanan nan trono.
4 Nan asok nan cha mapuppuoran ay insenso ya nan kararag nan tatakon
Apo Dios at ngenmatucha ay nurpu as nan mait-ittuwan nan insenso ay
inuunnan nan anghel as nan sangwanan Apo Dios.
5 Angkiay ya enaran nan anghel nan mait-ittuwan nan insenso, ya pinnuna
as finmafiara ay uling ay enarana as nan altar, at inchus-orna asna's luta.
Hiya at chi ya wachay komanikong ay kud-or, ya cha munfiakilat ya mun-
kichu.

Nan Chiyuycha Tarampet

6 Angkiay ya nan pitu ay angheles ay nakchang as tarampet at nun-
sakianacha ay mangepakiangos as nan tarampetcha.
7 Nan omona ay anghel at penakiangosna nan tarampetna, at naepetlak
asna's luta nan chiyuycha choraru ya apuy ay nakaslangan as chara. Isunga
naetemok nan pagkatlon nan luta ya pagkatlon us nan kakkaiw ya am-in ay
lukiam.
8 Angkiay ya nan maekadwa ay anghel at penakiangosna nan tarampetna,
at inilak nan kaman ad-acha-an ay chuntug ay cha kumarkiarud ay naetap-
or henan fiayfiay.
9 Nunfialin as chara nan pagkatlon nan fiayfiay, ya natuycha nan pagkat-
lon nan chiyuycha matataku henan fiayfiay, ya nachachaelcha nan pagkat-
lon nan chiyuycha papor.
10 Nan maekatlu ay anghel at penakiangosna us nan tarampetna, at wacha
nan ad-acha-an ay taraw ay kaman penakad ay cha kumilkilarok ay nurpu
ad chaya ay nag-as henan pagkatlon nan chiyuycha wawwang ya ugwor.
11 Nan ngachan nan nauy taraw at Mun-aklet. Enmaklet nan pagkatlon
nan chanum, ya natuy nan ongor ay tataku ay inmikop as nan chiyuy
chanum.
12 Nan maekap-at ay anghel at penakiangosna nan tarampetna.
Nachachael nan pagkatlon nan urkiw, nan pagkatlon nan furan ya
pagkatlon nan chiyuycha taraw. Nan nunfianakiana at namaid nan
pagkatlon nan silawcha. Isunga ngenmongot nan pagkatlon nan kaorkia ya
pagkatlon nan lafi.
13 Kunak pay cha munfuyfuya, chinngorku nan nawi ay cha muntat-ayaw
as ngatu ay nangifukiaw, “Kasusug-ang! Kasusug-ang! Kasusug-ang kayman
as solet nan ommattu as nan tataku asna's luta as nan mangepakiangosantu
nan turu pay ay angheles as nan tarampetcha.”*

9

1 Nan maekalema ay anghel at penakiangosna nan tarampetna, at inilak
nan nanag-as asna's luta ay taraw ay nurpu ad chaya. Naichat as nan taraw
ay anna nan torfek nan pantiw nan lukiar ay kaman fitu ay maid papugna.*

* **8:13** Pal. 9:12; 11:14; 12:12 * **9:1** Pal. 8:10-11

2 Kuna pay tenkafian nan chiyuy fitu, naifud-ok nan asok ay kaman as nan
arotottot chi ad-acha-an ay puor. Liningfiana nan urkiw, ya penangongotna
asna's luta.
3 Wachacha nan chuchun ay nakefoknag as nan asok, ya kenomsopcha
asna's luta. Naettancha as kafiaelan ay sumilud ay kaman as nan makali un
scorpion.†
4 Naifilin kan chicha ay achicha teletelun nan uray ngachana ay lukiam,
kaiw, winnu tapina ay mura, ngem kuncha yangkiay sukiatun nan tataku ay
chaan namarkaan chi ketongcha as nan markan Apo Dios.‡
5 Chaancha naparufusan ay mangpatuy kan chicha, ngem kuncha
yangkiay palikiatun chicha as lema ay furan. Nan kaputug nan chacha
iliwliwas at kaman as nan siluchan nan makali un scorpion ay munnotnot
as solet.
6 As nan hana lema ay furan at iyan-anap chi tatakuy katuyancha, ngem
achi challu uchanan nan utúy chicha. O, uray mu laraychuncha ay matuy,
ngem achi umchan nan utúy kan chicha.
7 Nan ilan nan chiyuycha chuchun at kamancha kafiayu ay nakasakiana
ay uy makikufiat. As nan urucha at wacha nan kaman korona ay naamma
as fialetok, ya nan lupacha at kaman lupan chi taku.
8 Nan fookcha at ananchu ay kaman as nan fook chi fianafiai, ya nan fiab-
acha at kaman as nan chiyuycha fiab-an chi layon.
9 Nan tagrangcha at nasasarakan as kaman lanchok. Nan kayabkab chi
payakcha as nan tomayawancha at kaman as nan ungug chi ongoongor ay
kalesa ay cha ikuykuyud chi kafiayu ay cha tomagtag ay uy makikufiat.
10 Nan iwetcha at kaman as nan iwet nan makali un scorpion ay sumilud,
ya as nan iwetcha nan kawad-an nan kafiaelancha ay mamalikiat as nan
tataku as lema ay furan.
11 Wacha nan aricha ay mangetoray kan chicha ay hiya nan anghel ay
mangay-aywan henan lukiar ay kaman fitu ay maid papugna. Nan ngachana
as nan kalen chi Hebreo at Abaddon, ya as nan kalen chi Griego at Apolion.
Nan laychuna ay kanan at Nan Chumachael.
12 Narpas at nan omona ay kauugyat ay likiat, ngem wacha pay nan chuwa
ay omali.
13 Nan maekan-um ay anghel at penakiangosna nan tarampetna, at chin-
ngorku nan usa ay kali ay nurpu as nan opat ay sulen nan altar ay naamma
as fialetok ay wacha as nan sangwanan Apo Dios.
14 Kenalen nan kali ay ansa as nan maekan-um ay anghel ay nanangchun
as tarampet, “Ilufusmu nan opat ay angheles ay naifiafiarud as nan kawad-
an nan ad-acha ay wawwang ay Eufrates.”§
15 Tit-iwa ay nailufus nan opat ay angheles, tay sikud ay naesasakianacha
para as nan nauy ustuustu ay uras ya urkiw, furan ya tawwun ay uycha
mangpatuyan as nan pagkatlon nan tataku.
16 Naifiakia kan ha-un ay nan filang nan chiyuycha nunkakafiayu ay
sosorchachu at chuwan kiasot ay milyon.
17 Nan chiyuycha kafiayu ya nan chiyuycha nunsasakay ay inilak as nan
kaman iitawku at assena: Nakchang nan chiyuycha nunsasakay as lanchok
ay manasarak as tagrangcha ay nan kolorcha at turu. Nan usa ay kolorcha
at munchachara ay kaman apuy. Wacha pay chi asul ay kaman nafiaror ay
safiru, ya muntitifia ay kaman asufre. Nan uron nan nauycha kafiayu at
kaman uron chi layon, ya chacha ifudfud-ok chi apuy, asok ya asufre.

† **9:3** Ezek. 2:6; Pal. 9:5,10 ‡ **9:4** Ezek. 9:4-6; Pal. 7:2-3 § **9:14** Gen. 15:18; Deut. 1:7; Jos. 1:4; Pal. 16:12

18 Natuy nan pagkatlon nan tataku asna's luta kiapú as nan nauycha turu
ay kauugyat ay pomatuy ay apuy, asok ya asufre ay cha ifudfud-ok nan
hanacha kafiayu.
19 Tay nan kawad-an nan kafiaelan nan hanacha kafiayu ay pomatuy at as
tapakcha ya iwetcha. Nan iwetcha at nauruwancha as kaman uron chi urug
ay isukiatcha as tataku.
20 Ngem nan tataku ay nayagyag ay chaan natuy as nan chiyuycha kauu-
gyat ay pomatuy at chaancha challu chinukkian* nan nanaychayawancha as
nan chiyuycha anennet ya chiyuycha didiosen ay fialetok, silver, kianfiang,
fiatu ya kaiw ay chicha mismu nan nangamma. Chatona ay didiosen ay
enam-ammaancha at achicha poros makakali, makadngor winnu makacha-
ran.
21 Chaancha us infiafiawi nan penmatpatuyancha, nan nunsarsaro-
mangkaancha, nan nangepappapasancha as assi ay lachok, winnu nan
nangak-akiwancha.

10

Nan Anghel Ya Nan Ek-eket Ay Nalolopelop Ay Papel

1 As nan hiyachi, inilak nan usa pay ay mannakafialin ay anghel ay cha
komsop ay nurpu ad chaya. Nalilifotan as lifuu, ya wachay tilag as nan
ngaton nan uruna. Nan lupana at narawag ay kaman as nan urkiw, ya nan
sukina at kaman kumilkil-aw ay apuy.
2 Inuunnanay ek-eket ay papel ay nafifitlag. Inkiakiatin nan kannawan ay
sukina nan fiayfiay, ya nan kannikid ay sukina nan luta.
3 Nunfukiaw as napigsa ay kaman as nan ukiab chi layon. As nan
nunfukiawana, nunkali nan pitu ay kud-or ay nanfor.
4 Kun pay narpas ay nunkali nan pitu ay kud-or, kiayudku elapu ay
mangisurat as nan kenalicha. Ngem chinngorku nan kali ay nurpu ad chaya
ay kanana, “Achim epakpakaammu ya isursurat nan kenalen nan pitu ay
kud-or.”
5 Angkiay ya nan anghel ay inilak ay nangatakchug henan fiayfiay ya
henan luta at tenag-uyna ad chaya nan kannawan ay limana
6 ya nunsapata as nan ngachan Apo Dios ay matataku in-inkiana ay
namayang henan chaya, luta, fiayfiay ya nan am-in ay wacha kan chicha.
Nan chinngorku ay ensapatan nan anghel at hiyana: “Achi poros mataktak
nan ommatana!
7 Ngem as nan mangepakiangosan nan maekapitu ay anghel as nan
tarampetna, tongparuntu Apo Dios nan planuna ay kaman as nan infiakiana
as nan chiyuycha pomapadtu ay nunserserfi kan hiya ad pus-uy ay chaana
enpakaammu as nan tapina.”*
8 Angkiay ya chinngorku nan kali ay nurpu ad chaya, ya kanana kasin
kan ha-un, “Uymu araun nan ek-eket ay papel ay nafifitlag ay inuunnan nan
chiyuy anghel ay kinmakiatin henan fiayfiay ya henan luta.”
9 As nan hiyachi, inmuyak as nan anghel, at kinchawku nan ek-eket ay
papel. Kenalina, “Araum ya kanum. Munlamiis ay kaman as nan chilon chi
iyukan as tapakmu. Ngem as putom at mun-aklet, at pumutugtu.”
10 Enarak nan ek-eket ay papel as nan liman nan anghel, at kenanku.
Munlamiis tit-iwa ay kaman chilu as tapakku. Ngem as nan nangokmonak,
pinmutug nan putok.

---

* **9:20** 16:9-12 * **10:7** Jer. 7:25; 25:4; Ezek. 38:17; Dan. 9:10; Pal. 11:15-19

11 Angkiay ya wacha nan nangifilin kan ha-un, “Masapor kasinmu epadtu
nan ommat henan ongor ay nasyon ya tataku ay tukutukún chi kalicha ya as
nan ar-aricha.”

11

Nan Chuwa Ay Nangepaneknek As Nan Tit-iwa

1 Kun pay narpas sa, naichat kan ha-un nan pangluklukud ay kaman
surkud, ya naifiakia us kan ha-un na: “Uymu lukchun nan templon Apo Dios
ya nan altar, ya filangum nan chiyuycha munchaychayaw hid-i.
2 Ngem pay-am ud-ay nan fiattaw nan templo. Achim lukchun, tay
naipurang at sa as nan chiyuycha Gentil ay chicha nan mangepaassi henan
nasantowan ay siyudad ay Jerusalem ay kamancha cha ikiatkiatin as opat
puru ya chuwa ay furan.
3 As nan unig nan hanacha furan ay munpachong as nan hinlifu ya chuwan
kiasot ya unum puru ay urkiw, ifiaorkuntu nan chuwa ay tistigok. Mafi-
achuwanchantu as saku ay mangepaila as ngunguyuscha, ya paneknekan-
chantu as nan tataku nan epakaammok kan chicha.”
4 Nan nauycha chuwa ay tistigu at chicha nan maepachong as nan chiyuy-
cha chuwa ay kaiw ay olivo ya nan chuwa ay maepatpatngan chi silaw ay
wacha as nan sangwanan Apo Dios ay Apon nan tataku asna's luta.*
5 Mu wachay mamadpachas ay manukiat kan chicha, fumud-ok chi apuy
as tapakcha ay mangetemok kan hiya. Hiyachi nan ekatuytu nan am-in ay
fumusor ay mamachas ay manukiat kan chicha.
6 Naichat kan chicha nan kafiaelan ya kalibfengan ay mangepakinak as
nan uchan ta achi umud-uchan as nan timpu ay chacha mangepaneknekan
as nan enpakaammon Apo Dios kan chicha. Naichat kan chicha nan kafi-
aelan ay mangepafialin as nan am-in ay chanum as chara, ya palikiatuncha
nan tataku asna's luta babaen as nan kumpurmi ay kauugyat ay pomatuy,
uray mamen kaat mu hiyasa nan laychuncha ay atun.
7 As nan marpasan nan nauycha chuwa ay mangepaneknek as nan en-
pakaammon Apo Dios kan chicha, fomoknagtu nan atap ay animar henan
chiyuy lukiar ay kaman fitu ay maid papugna, at makikufiat hiya kan chicha.
Amisunantu ya patayunantu chicha.†
8 Maenganuytu nan natuy ay achorcha as nan korsa henan nunchinngor
ay siyudad ay naelansaan nan Apocha as nan koros. Nan siyudad ay anchi
at maepachong ad Sodoma winnu Egipto.
9 As nan turu ya kakudwa ay urkiw, nan tataku ay murpu henan tunggal
nasyon ya tribu ya tataku ay tukutukún chi kalicha ya kubletcha at fuy-
fuyaunchantu nan achor nan hanacha. Achichantu us eparufus ay mailufok
chasa.
10 Nan am-in ay tataku asna's luta ay achi omafurot kan Apo Dios at
munlagsakchantu kiapú as nan natuyan nan nauycha chuwa ay pomapadtu.
Munfiastacha ya mun-eennettanchantu, tay penarpalikiat nan hanacha
chuwa nan tataku asna's luta.
11 Ngem as nan narpasan nan turu ya kakudwa ay urkiw, tenakon Apo
Dios nan chiyuycha chuwa, at tenmakchugcha. Ongor chi ugyat nan am-in
ay nangila kan chicha.
12 As nan hiyachi, chinngor nan chiyuycha chuwa nan usa ay napigsa
ay kali ay nurpu ad chaya ay kanana kan chicha, “Omabrat kayu hena!”

---

* **11:4** Zac. 4:1-6; Pal. 2:8-11; 3:7-13 † **11:7** Pal. 13:1-18

Angkiay ya naetag-uycha ad chaya babaen as nan lifuu ay iilaun nan chiyuycha kafusorcha.
13 As nan hiyasa ay uras, nunkichu as napigsa ay nanachael as nan
pagkapuron nan siyudad, ya natuycha nan piton lifu ay tataku. Inmugyat
as solet nan nayagyag ay tataku, ya finigfigcha nan pannakafialin Apo Dios
ad chaya.
14 Hiyana nan anongos nan maekadwa ay kauugyat ay likiat, ngem kiayud
at omali nan maekatlu.

Nan Maekapitu Ay Tarampet

15 Angkiay ya as nan nangepakiangosan nan maekapitu ay anghel as nan
tarampetna, wachacha nan nadngor ay nunkapigsa ay kali ay nurpu ad
chaya. Chacha kanan, “Munlapu ad wani, maid tukún as muntoray asna's
luta mu achi yangkiay nan Apo takú ay Dios ya hi Cristo ay pinilina. Hi Apo
Dios at muntoray in-inkiana.”
16 Angkiay ya nan chuwan puru ya opat ay anam-amá ay nangatokor as
nan tronocha as nan sangwanan Apo Dios at nunlukfubcha ay nunchaychayaw kan Apo Dios.
17 Chacha kankanan,
“Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in ay mawawacha ad wani ya
nawawacha ad maliyam, munyaman kami kan he-a, tay enpailam nan
nakaskaschaaw ay pannakafialinmu, ya enlapom ay muntoray.
18 Ongor chi fungat nan chiyuycha Gentil ay achi omafurot kan he-a, ngem
finmungatka us. Ad wani inumchan at nan timpu ay mangokomám
as nan am-in ay nunkatuy ya manggun-gunaam as nan chiyuycha
pomapadtu ay munserserfi kan he-a ya nan am-in ay tatakom ay
manangchaychayaw ay uray nangangatu winnu ap-apud.
Hiyana nan ustu ay timpu ay manachaelam as nan chiyuycha nanachael as
nan tataku asna's luta.”
19 Kun pay narpas chi, natkafian nan templon Apo Dios ad chaya, at naila
hid-i nan kasón ay naiittuwan nan naisurat ay turag Apo Dios. Angkiay ya
wachachay fiakilat, nunkapigsa ay kali ya komanikong ay kud-or. Nunkichu
pay ya inmuchan as napigsa ay choraru.

12

Nan Fiafiai Ya Nan Tabfiad

1 Kun pay narpas chi, wacha nan nakaskaschaaw ay sinyar ay naepaila ad
chaya. Nunpaila nan usa ay fiafiai ay nangafiachu as sumili ay kaman urkiw,
ya nangatakchug as nan furan. Nakakorona as hinpuru ya chuwa ay taraw.
2 Kiayud at omanak hiya, ya cha mun-ag-akor kiapú as nan chana iliwas ay
munpasikar.
3 Wacha us nan tukún ay nakaskaschaaw ay sinyar ay naepaila ad chaya.
Nunpaila nan ad-acha-an ay tabfiad ay munchachara. Pitu nan uruna ay
nakchang as korona, ya hinpuru nan sakkudna.
4 As nan nangiwetwetana as iwetna, naamong nan pagkatlon nan chiyuycha taraw ad chaya, ya enpet-agna asna's luta. Angkiay uy tenmakchug as
nan sangwanan nan fiafiai ay kiayud omanak ta okmonunantu nan mutun
as nan fomoknakiana.
5 As nan naiyankan nan anakna ay laraki, wacha at nan namros ay
nangiyuy as nan kawad-an Apo Dios as nan tronona. Tay nan nauytu onga
at etorayana nan am-in ay nasyon. Henan muntorayana, maid poros sugangna ay kamana epak-or nan lanchok as nan achi mamigfig as nan torayna.

6 Lenmayaw nan fiafiai ay inmuy henan lukiar henan disyerto ay ensasakianan Apo Dios ay magyanana ta maaywanan hiya hid-i as hinlifu ya chuwan kiasot ya unum puru ay urkiw.*
7 Kun pay narpas chi, wachay kufiat ad chaya. Hi Miguel ya nan kakadwana ay angheles at kinufiatcha nan tabfiad. Kun pay nan tabfiad ya nan kakadwana us ay angheles at enes-angcha.
8 Ngem naamis nan tabfiad ya nan kakadwana, ya chaancha at naparufusan ay magyan ad chaya.
9 As nan hiyachi, naepet-ag manipud ad chaya nan hana ad-acha-an ay tabfiad ya nan anghelesna asna's luta. Nan tabfiad ay ansa at hiyasa challu nan urug ad maliyam ay makali un Diablo winnu Satanas ay mangar-allilaw as nan am-in ay tataku asna's luta.†
10 Angkiay ya chinngorku nan usa ay napigsa ay kali ad chaya ay kanana,
“Ad wani nan natongparan nan nangesarakanan Apo Dios as nan tatakuna,
tay enpailana nan pannakafialina ay muntoray. Ad wani us, nan
infiaorna ay hi Cristo at enpailana at nan kalibfengana. Tay nan
nangepabpafiasor as nan iib-a takú as nan sangwanan Apo Dios as
inurkiw ya lenafi at naepet-ag manipud ad chaya.
11 Enamis nan iib-a takú hi Satanas babaen as nan charan nan Kordero ya
babaen as nan Ammay ay Chamag ay penaneknekancha. Enpapas-
nekcha ay nun-ekaskasaba uray hiyasay ekatuycha.
12 Isunga chakayu am-in ay wacha ad chaya, munlagragsak kayu! Ngem
chakayu ay wacha henan luta ya henan fiayfiay at ngumunguyus
kayu, tay kinmuwab hi Satanas as nan kawad-anyu. Nunsidlay
fungatna, tay ammuna ay ak-akettuy nan nayagyag ay timpuna.”‡
13 Kun pay naammuwan nan tabfiad ay naepet-ag hiya asna's luta, enapoaporna nan chiyuy fiafiai ay nangiyanak as nan laraki.
14 Ngem naettan nan fiafiai as chuwa ay payak chi ad-acha-an ay nawi ta makatayaw ay umuy henan lukiar ay ensasakianan Apo Dios ay magyanana henan disyerto. Tay hid-i nan maaywanana as turu ay tawwun ya kakudwa, ya malisiyana nan urug ay hiyasa nan tabfiad.§
15 Angkiay ya infud-ok nan hana urug chi ongor ay chanum ay kaman layus ta maiyanud koma nan fiafiai.
16 Ngem finadngan nan luta nan fiafiai babaen as nan nuntakangana. Hiya at chi ya enokmona nan chanum ay infud-ok nan tabfiad.
17 Nunsidlay fungat nan tabfiad as nan fiafiai, ya uy nakikufiat as nan tapen nan an-akna ay chicha nan cha mangun-unud as nan filfilin Apo Dios ya as nan sursuru ay enpakaammon Jesus.
18 Angkiay ya uy tenmakchug hiya henan olet nan fiayfiay.

13

Nan Kauugyat Ay Animar Ay Nurpu Henan Fiayfiay

1 As nan hiyachi, inilak nan kauugyat ay animar ay cha fomoknag henan fiayfiay. Pitu nan uruna ya hinpuru nan sakkudna ay nakchang as korona. Nan chiyuycha uru at nakchangcha as naisurat ay ngadngachan ay kaiinsurtu kan Apo Dios.*

---

* **12:6** Pal. 11:2-3 † **12:9** Gen. 3; Isa. 14:12-23; Ezek. 28:13-19; Luc. 10:18 ‡ **12:12** Pal. 8:13
§ **12:14** Pal. 11:2-3; 12:6 * **13:1** Pal. 16:13; 19:20; 20:10

2 Nan ilan nan kauugyat ay animar at kaman leopardo.† Ngem nan
chapana at kaman chapan nan makali un bear,‡ ya nan tapakna at kaman
tapak chi layon. Inchat nan tabfiad kan hiya nan mismu ay pannakafialina
ya nan kalibfengana ay muntoray akas ari.
3 Nan usa as nan chiyuycha uron nan kauugyat ay animar at kaman
wachay sukiatna ay ekatuyna koma, ngem napuy-anan. Naschaawcha am-
in nan tataku asna's luta, ya inun-unudcha nan kauugyat ay animar.
4 Chinaychayaw nan am-in ay tataku nan tabfiad, tay inchatna nan
kalibfengana as nan kauugyat ay animar. Chinaychayawcha us nan nauy
kauugyat ay animar. Senarudsudcha, “Ay wachay maepachong as nan nauy
ay animar? Ay wacha us chi makaamis kan hiya?”
5 Enparufus Apo Dios ay muntoray nan chiyuy kauugyat ay animar as opat
puru ya chuwa ay furan ya munkali as penapangas ay maifusor kan Apo
Dios.§
6 Isunga enlapuna ay mangitudtuchor kan Apo Dios, as nan ngachana, as
nan mamagyanana, ya as nan am-in ay mamagyan ad chaya.
7 Naparufusan us hiya ay makikufiat ya mangamis as nan tatakon Apo
Dios. Naichat pay kan hiya nan kalibfengan ay mangetoray as nan tataku ay
nurpu henan tunggal nasyon ya tribu ay nurpu as nan tataku ay tukutukún
chi kalicha ya kubletcha.
8 Am-in ay tataku asna's luta at munchaychayawchantu as nan chiyuy
kauugyat ay animar, omangkiay nan chiyuycha wachay ngachancha as nan
liblu ay naelestaan nan ngadngachan nan chiyuycha wachay fiyagcha ay
maid patingkiana. Sakbay mafiayang nan luta, naisusurat nan ngachancha
as nan chiyuy liblon nan Kordero ay naichaton.
9 Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.
10 Nan natudingan ay maifiarud at maifiarud challu, ya nan natudingan
ay matuy babaen as espada at mapatuy babaen as espada. Isunga masapor
eta-un nan tatakon Apo Dios chi likiatcha, ya ituruycha ay muntalek.

Nan Kauugyat Ay Animar Ay Nurpu As Nan Luta

11 Angkiay ya inilak nan usa pay ay kauugyat ay animar ay cha fomoknag
henan luta. Wachay chuwa ay sakkudna ay kaman sakkud chi kordero,
ngem nan kalina at kaman kalen chi tabfiad.*
12 Wacha kan hiya nan am-in ay kalibfengan nan enmon-ona ay kauugyat
ay animar, ya enosarna ay nunserfi kan hiya. Peneletna nan am-in ay tataku
asna's luta ay chayawuncha nan enmon-ona ay animar ay napuy-anan chi
sukiatna ay ekatuyna koma.
13 Nan maekadwa ay animar at en-enatna nan nakaskaschaaw ay sinyar,
kaman as nan nangepar-iyana as apuy ay nurpu ad chaya ay iilaun nan
tataku.
14 Enallilawna nan am-in ay tataku asna's luta babaen as nan chiyuycha
nakaskaschaaw ay sinyar ay naeparufus ay epailana as nan sangwanan nan
enmon-ona ay animar. Finilina chicha ay mun-ammacha as kapadpachong
nan enmona ay animar ay pangchayawcha challu as nan nauy enmona ay
animar ay nafiakag as espada, ngem nataku challu.
15 Naparufusan us nan maekadwa ay kauugyat ay animar ay mangtaku as
nan enammaancha ay kapadpachong nan enmona ay animar ta makakali

† **13:2** Nan “leopardo” at kaman ad-acha ay atap ay pusa. ‡ **13:2** Nan “bear” at ad-acha ay animar ay anchuanchuy kok-orongna. § **13:5** Pal. 11:1-2; 12:6 * **13:11** Pal. 13:1; 16:13; 19:20; 20:10

ya makaekeddeng ay mangepapatuy as nan am-in ay achi munchayaw kan hiya.
16 Penelet us nan maekadwa ay animar ay mamarkaan nan am-in ay
tataku as nan kannawan ay limacha winnu as ketongcha. Uray nan nan-
gangatu ay tataku ya fiakun, nunkafiaknang ya nunkapugli, mafiabfiaor ya
fiakun at peneletna chicha ay mamarkaancha.
17 Enatna chi ta maid poros taku as lomaku winnu mun-elaku sukúd
mamarkaan as nan ngachan nan enmona ay kauugyat ay animar, winnu nan
numero ay sinyar nan ngachana.
18 Hiyana nan manaporan as kenasilib. Mu wachay kenasilib at numnu-
mun ay mangammu as nan laychun ay kanan nan numeron nan kauugyat
ay animar. Tay nan numero at pachong nan ngachan chi taku. Nan numero
at unum kiasot ya unum puru ya unum.

14

Nan Kordero Ya Nan 144,000 Ay Ensarakana

1 Angkiay ya inilak nan Kordero ay nangatakchug henan chuntug ay Sion
ya kadwana nan hinkiasot ya opat puru ya opat ay lifu ay tataku. Naisurat
as ketongcha nan ngachan nan Kordero ya nan ngachan Amana.
2 Chinngorku nan usa ay kali ay nurpu ad chaya ay kaman wawak chi
ongor ay chanum, ya kaman as nan napigsa ay kud-or. Kaman us kiangos
chi cha makutkutingting ay ongor ay arpa.
3 Nangatakchugcha nan hinkiasot ya opat puru ya opat ay lifu ay tataku
ay manasakiang as nan trono, opat ay matataku ay nafiayang, ya chiyuycha
anam-amá. Chacha munkankanta as fiarú ay kanta ay chicha yangkiay nan
makaekanta, tay chicha nan nawayawayaan as nan am-in ay tataku asna's
luta.
4 Chicha us nan lanaraki ay chaan nangepaassi as achorcha maepangkep
as nan makiskissuyan as fianafiai, tay kanayon ay nacharoscha. Chacha un-
ununchun nan Kordero as nan am-in ay ay-ayana. As nan am-in ay tataku,
chatona nan nawayawayaan ta chicha nan omona ay maichaton kan Apo
Dios ya as nan Kordero.
5 Chaancha poros nunkutkutum. O, maid poros maepabpafiasor kan
chicha.

Nan Turu Ay Angheles

6 Angkiay ya inilak nan usa pay ay anghel* ay cha muntat-ayaw as ngatu,
ya wacha nan ammay ay chamag ay maid patingkiana ay uyna ekasaba as
nan am-in ay tataku asna's luta, henan tunggal nasyon ya tribu, ya as nan
tataku ay tukutukún chi kalicha ya kubletcha.
7 Nunkali as napigsa, "Chaychayawunyu hi Apo Dios, ya chaychayawunyu
nan pannakafialina, tay inumchan nan timpu ay mang-okomana as nan
tataku. Chayawunyu nan namayang as nan chaya, luta, fiayfiay ya chiyuy-
cha ugwor."
8 Angkiay ya wacha nan maekadwa ay anghel ay inmunud ay nangali,
"Nachachael at! Nachachael nan nunchinngor ay siyudad ay Babilonia!
Tay nan chiyuycha i-Babilonia at finutangcha nan am-in ay nasyon as nan
fiayascha ay maepachong as nan nunsidla ay nangepapasancha as nan assi
ay lachokcha."
9 Nunkali as napigsa nan maekatlu ay anghel ay inmunud kan chicha.
Kenalina, "Nan chiyuycha manaychayaw as nan kauugyat ay animar ya as

* **14:6** 14:6, 8-9, 14-15, 17-18; 15:1–16:21

nan enammaancha ay kapadpachong nan hana ay animar, ya namarkaan chi ketongcha winnu limacha as nan markan nan kauugyat ay animar
10 at ikopunchantu nan naetatasa ay fiayas ay chaan nasubsuforan ay hiyasa nan maepachongan nan kauugyat ay maid poros sug-angna ay fungat Apo Dios. Mapalikiatchantu us as nan apuy ya as nan cha mapuppuoran ay asufre ay iilaun nan nasantowan ay angheles ya nan Kordero.
11 Nan asok nan apuy ay cha mamarpalikiat kan chicha at cha munpanga-pangatu in-inkiana. Inurkiw ya lenafi ay maid poros kuminkinkan nan mun-iliwliwasan nan chiyuycha nunchaychayaw as nan kauugyat ay animar ya as nan enammaancha ay kapadpachongna, ya nan uray ngachana ay namarkaan as nan ngachana."
12 Isunga masapor mun-eta-un nan tatakon Apo Dios ay chicha nan manongtongpar as nan filfilina ya mangiturturuy ay muntalek kan Jesus.
13 Angkiay ya chinngorku nan usa ay kali ay nurpu ad chaya ay kanana, "Isuratmu na: Munlapu ad wani, nakiasatcha nan nunkatuy ay enmafurot kan Apo Jesus."
"O-a! Tit-iwa met sa," ensongfiat nan Espiritu Santo. "Mun-iblaychantu as nan nalikiat ay chunucha, tay awatuncha nan ammay ay nunfianakian nan en-enatcha."

Nan Maaniyan Nan Tataku Asna's Luta

14 Kun pay narpas chi, inilak nan usa ay munpupukaw ay lifuu ay nangatokoran nan kaman taku ay nakakorona as naamma as fialetok ya nanangchun as tachum ay kompay.
15 Angkiay ya fenmoknag nan usa pay ay anghel as nan templo ad chaya, ya chana ifugfukiaw as nan chiyuy nangatokor as nan lifuu, "Ayu! Araum nan kompaymu ya uyka mun-ani, tay panag-aani met ad wani. Nabkiasancha at nan maani ay chicha nan tataku asna's luta."
16 Isunga nan nangatokor as nan lifuu at nunkompay asna's luta, at naani at nan maani.
17 Kun pay narpas sa, inilak nan usa pay ay anghel ay fenmoknag as nan templo ad chaya, ya inuunnana us nan tachum ay kompay.
18 Angkiay ya fenmoknag nan usa pay ay anghel ay nurpu as nan kawad-an nan altar. Hiya nan mangay-aywan as nan apuy. Infukiawna as nan kadwana ay nanangchun as nan tachum ay kompay, "Ayu! Araum nan tachum ay kompaymu ya uymu kompayun ay mamuras as nan chiyuycha fukias nan ubas aschi's luta, tay nor-omcha at."
19 Isunga inwasiwasna nan kompayna asna's luta ay namuras as nan am-in ay fukias nan ubas, at entap-orna as nan ad-acha-an ay munchetchetchetan as ubas ay maepachongan nan kauugyat ay fungat Apo Dios.
20 Naikiatikiatin ay nachetchet nan chiyuycha fukias nan ubas henan fiakun sakop nan siyudad. Nunlapu as nan munchetchetchetan at enmayas chi chara ay inumchan as turon kiasot ya chuwan puru ay kilometro nan kaachawwina ya inkiana usa ya kakudwa ay metro nan kaposongna.†

15

Nan Pitu Ay Angheles Ya Nan Anongos Ay Likiat

1 Kun pay narpas chi, inilak kasin nan usa pay ay am-amud ya nakaskaschaaw ay sinyar ad chaya. Wachacha nan pitu ay angheles ay nangiyali as pitu ay kauugyat ay pomatuy. Chatona nan anongos, tay as nan

† **14:20** Pal. 19:17-18; As nan kali ay Griego at "inkiana as nan fiakiang chi kafiayu".

marpasan nan chiyuycha chusa, munpatingkia nan kauugyat ay fungat Apo Dios.
2 Inilak us nan kaman fiayfiay ay naamma as sarming ay nakaslangan as apuy. Nan chiyuycha nangamis as nan kauugyat ay animar ya nan naammaan ay kapadpachongna at nangatakchugcha henan olet nan kaman fiayfiay. O, chicha nan chaan nanaychayaw as nan chiyuycha animar winnu nunpamarka as nan numeron nan ngachana. Inuunnanchay arpa ay inchat Apo Dios kan chicha,
3 ya chacha kankantaun nan kantan Moises ay taku ad pus-uy ay nunserserfi kan Apo Dios ya nan kantan nan Kordero. Kenantacha,
"Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in, amud ya nakaskaschaaw nan en-
enatmu.
He-a nan aren nan am-in ay nasyon.
Nalintig ya ustu nan chiyuycha en-enatmu.
4 Maid met achi mamigfig ya mangichaychayaw kan he-a, Apo.
Tay he-a yangkiay nan nasantowan.
Omalichantu nan am-in ay tataku as nan sangwanam ay manaychayaw kan
he-a. Murpucha henan am-in ay nasyon, tay nailacha nan am-in ay
nalintig ay en-enatmu."
5 Kuncha pay narpas ay nunkankanta, inilak ay natkafian nan Kasasantowan ay Lukiar as nan templo ad chaya ay kawad-an nan naisurat ay filfilin Apo Dios.*
6 As nan hiyachi, fenmoknag as nan templo nan chiyuycha pitu ay angheles ay nangiyali as nan pitu ay kauugyat ay pomatuy. Nunfiafiachucha as nafiaror ay nacharos ya mun-amoselap ay lopot ay panukaw, ya tunggal usa at wachay naamma as fialetok ay naepopotepot as tagrangcha.
7 Angkiay ya nan usa as nan chiyuycha opat ay munkik-iwi at inwarasna as nan pitu ay angheles nan pitu ay mallokong ay naamma as fialetok ay nunkapnu as nan kauugyat ay fungat Apo Dios ay matataku in-inkiana.
8 Napnu nan templo as asok ay mangepaila as nan kenaamud ya pannakafialin Apo Dios. Isunga maid nakaskop hid-i inkiana narpas nan pitu ay kauugyat ay pomatuy ay inyalen nan pitu ay angheles asna's luta.

16

Nan Pitu Ay Mallokong Ay Napnu As Kauugyat Ay Fungat

1 Angkiay ya chinngorku nan usa ay napigsa ay kali ay nurpu as nan templo ay chana kanan as nan pitu ay angheles, "Uyyu ikuyag aschi's luta nan pitu ay mallokong ay nunkapnu as kauugyat ay fungat Apo Dios."*
2 Isunga nan omona ay anghel at inmuy ay uy nangikuyag as nan naiittu as nan mallokongna aschi's luta. Kauugyat ya putputallig ay kulid nan nurmu as nan achor nan tataku ay namarkaan as nan markan nan kauugyat ay animar ya as nan chiyuycha nanaychayaw as nan enammaancha ay kapadpachongna.
3 Nan maekadwa ay anghel at inkuyagna nan naiittu as nan mallokongna henan fiayfiay. Nunfialin nan chanum as chara ay kaman charan chi natuy ay taku, at natuycha am-in nan wacha henan fiayfiay.
4 Angkiay ya nan maekatlu ay anghel at inkuyagna nan naiittu as nan mallokongna henan chiyuycha wawwang ya ugwor, at nunfialin nan chanum as chara.

---

* **15:5** Heb. 9:4 * **16:1** Exo. 7:14-11:10

5 Chinngorku ay kanan nan anghel ay mangay-aywan as nan chanum, “He-
a nan Nasantowan ay mawawacha ad wani ya nawawacha ad maliyam.
Nalintig nan enkeddengmu ay chusan nan tataku.
6 Tay nan chiyuycha manangotettet chi ukialicha ay tataku at penatuycha
nan tatakom ya nan chiyuycha pomapadtu ay infiaormu ay enmayas nan
characha. Isunga ad wani, chara nan cham epaikop kan chicha. Hiyasa nan
libfengna ay chusacha.”
7 Angkiay ya chinngorku nan kali ay nurpu as nan altar ay kanana, “Apo
Dios ay Mannakafialin as nan am-in, ustu ya nalintig nan enkeddengmu ay
chusan nan tataku.”†
8 Nan maekap-at ay anghel at inkuyagna nan naiittu as nan mallokongna
as nan urkiw. Isunga kaskasin enmatong nan urkiw ya naparufusan ay
mamalikiat as tataku babaen as nan omatngig ay atongna.
9 Naesasap-uycha as nan omatngig ay atongna. Isunga intuchorcha nan
ngachan Apo Dios ay hiya nan wachay kalibfengana as nan chiyuycha
kauugyat ay pomatuy. Chaancha us poros nunfiafiawi winnu chinaychayaw
hi Apo Dios.‡
10 Angkiay ya nan maekalema ay anghel at inkuyagna nan naiittu as
nan mallokongna as nan tronon nan kauugyat ay animar. Hiya at chi
ya ngenmongot nan intiru ay muntortorayana. Kenarat nan tataku nan
chilacha kiapú as nan putputallig ay chacha iliwas,
11 ya intuchorcha hi Apo Dios ad chaya kiapú as nan putputallig ay
kulidcha. Ngem chaancha poros infiafiawi nan mangotettet ay en-enatcha.
12 Angkiay ya nan maekan-um ay anghel at inkuyagna nan naiittu as
nan mallokongna henan ad-acha ay wawwang ay Eufrates. Hiya at chi ya
namag-anan nan wawwang ta maesakiana as ayun nan chiyuycha ari ya
sosorchachucha ay murpu as apét fomokfoknakian nan urkiw.
13 Angkiay ya inilak nan turu ay anennet ay kaman tugtug chi ilacha.
Fenmoknag nan usa as nan tapak nan tabfiad. Nan usa at fenmoknag as nan
tapak nan kauugyat ay animar, ya nan usa us at fenmoknag as nan tapak nan
achi tit-iwa ay pomapadtu.
14 Chicha nan chiyuycha anennet ay makafiael ay mangekamkaman as
nakaskaschaaw ay sinyar. Umuycha nan hanacha turu henan intiru ay luta
ay mangamong as nan am-in ay ar-ari ta uycha makikufiat kan cha Apo Dios
ay Mannakafialin as nan am-in as nan urkiw ay mang-okomána as nan am-in
ay tataku.
15 Numnumunyu nan kenalen Apo Jesus, “*Omaliyaktu ay kaman as nan
omaliyan nan mangaakiw!*§*Nakiasat nan taku ay munpuyat ya nangafiachu
ay nakasakiana ay maman-ud as nan omaliyan nan apuna ta achi forfollachan
ya achi mafiainan as nan uyna manib-atan kan hiya.*”
16 Angkiay enamong nan chiyuycha anennet nan chiyuycha ar-ari ay
kadwacha nan sosorchachucha henan lukiar ay makali un Armagedon as
nan kalen nan Hebreo.
17 As nan anongos, nan maekapitu ay anghel at inkuyagna nan naiittu as
nan mallokongna as nan angin. Hiya at chi ya wacha nan napigsa ay kali ay
nurpu as nan trono as nan templo ay kanana, “Narpas at!”
18 Angkiay ya wachachay fiakilat ya komanikong ay kud-or ya kauugyat ay
kichu. Maid poros maepachongan nan kenapigsan tona ay kichu nunlapu
pay laing as nan nafiayangan chi tataku, tay hiyana nan kapigsaan.

† **16:7** Pal. 6:9-11 ‡ **16:9** Pal. 9:20-21; 16:11 § **16:15** Mat. 24:42-44; 1 Tes. 5:2

19 Nunkatluwun nan kichu nan nunchinngor ay siyudad ay Babilonia ya
nachachael us nan am-in ay siyudad asna's luta. Chaan challu liniw-an Apo
Dios ay manusa as nan chiyuycha i-Babilonia. Isunga peneletna chicha ay
umikop as nan tasa ay napnu as kauugyat ay fungatna.
20 Kun pay nunkichu, am-in ay luta ay liniliwus chi fiayfiay ya am-in ay
chuntug at namaidcha.
21 Nurpu ad chaya nan anad-acha-an ay choraru ay nag-as ay umuy as
leman puru ay kilo nan kachagsun nan usa, ya naitungorcha as nan tataku
asna's luta. Isunga kaskasin intuchor nan tataku hi Apo Dios kiapú as nan
choraru, tay kauugyat as solet nan hana ay likiat.

17

Nan Nunchinngor Ay Fiafiai Ay Mangepabpafiayad As Kuwana

1 Kun pay narpas chi, enmali kan ha-un nan usa as nan pitu ay angheles
ay kawad-an nan pitu ay mallokong, ya kanana kan ha-un, “Aka ta epailak
kan he-a nan chusan nan nunchinngor ay fiafiai ay mangepabpafiayad as
achorna. Hiyana nan siyudad ay nakiaub as nan sag-un nan ongor ay
wawwang.
2 Nan ar-ari asna's luta at enpappapaschay assi ay lachokcha kan hiya.
Uray nan tataku asna's luta at kaman finutang nan fiayasna ay maepachong
as nan nangepappapasana as assi ay lachokna.”

3 As nan hiyachi, pinmigsa nan pannakafialin nan Espiritu Santo kan
ha-un, ya inyuyak as nan anghel henan disyerto. Inilak hid-i nan fiafiai
ay nunsasakay as nan kauugyat ay animar ay munchachara ay pitu nan
uruna ya hinpuru nan sakkudna. Nan intiru ay achor nan chiyuy animar
at nasuratan as ngadngachan ay manginsurtu kan Apo Dios.
4 Nunfiafiachu nan fiafiai as violet ya munchachara ay kaman fiachon
chi ari. Naarkosan us hiya as fialetok, nunkafiaror ay fiatu ya perlas.
Inuunnana nan tasa ay fialetok ay napnu as kaiisiw ya assi ay nunfianakian
nan nangepappapasana as assi ay lachokna.
5 Naisurat as ketongna nan ngachan ay wacha nan naetatafun ay laychuna
ay kanan. Nan naisurat at hiyana: “Nan Nunchinngor ay Babilonia, nan
enan chi fianafiai ay mangepabpafiayad as achorna ya nurpuwan chi am-in
ay kaiisiw asna's luta.”
6 Inilak ay nafutang nan fiafiai as charan nan tatakon Apo Dios ay chicha
nan napatuy kiapú as nan nangepaneknekancha as nan pammaticha kan
Jesus.

As nan nangil-ak kan hiya, naschaawak as solet.
7 Ngem kenalen nan anghel kan ha-un, “Adchi t'uyka maschaaw?
Epakaawatku kan he-a nan laychun ay kanan nan chaan naepakpakaammu
ad kasin ay maepangkep as nan fiafiai ya nan chiyuy nunsasakayana ay
kauugyat ay animar ay wachay pitu ay uruna ya hinpuru ay sakkudna.
8 Nan kauugyat ay animar ay inilam at nawawacha ad kasin, ngem
natuy ad wani. As kasin at fomoknagtu henan lukiar ay kaman fitu ay
maid papugna ya maiyuy as nan pakachachaelana in-inkiana. Nan tataku
asna's luta ay maid ngachancha ay naisurat as nan liblu ay naelestaan nan
ngadngachan nan wachay fiyagna ay maid patingkiana sakbay mafiayang
nan luta at maschaawcha as nan mangil-ancha as nan kauugyat ay animar.
Maschaawcha, tay natataku ad kasin, natuy ad wani, ya munpailantu kasin.”

9 Kenalen pay nan anghel kan ha-un, “Hiyana nan manaporan as kenasilib
ta maawatanyu chaná. Nan laychun ay kanan nan pitu ay uru at pitu ay filig
ay tomotokoran nan fiafiai.
10 Nan usa us ay laychuna ay kanan at pitu ay ari. Nakaan at nan lema kan
chicha, kutug ay cha muntortoray nan usa ad wani, ya wacha pay nan usa ay
omalintu. Ngem as nan kasina maepail-an at hen-omaketan yangkiay nan
maparufusanana ay muntoray.
11 Nan chiyuy kauugyat ay animar ay natataku ad kasin ya natuy ad wani
at hiya nan maekawaru ay ari, ngem usa challu hiya as nan chiyuycha pitu
ay ari. Awni at maiyuy as nan pakachachaelana in-inkiana.
12 “Nan hinpuru ay sakkud ay inilam at chicha nan hinpuru ay ari ay chaan
pay nuntoray. Ngem maichattu kan chicha nan kalibfengan ay maketoray as
nan kauugyat ay animar as usa ay uras.
13 Us-usa challu nan pangkepcha. Ipurangchantu nan pannakafialincha
ya kalibfengancha ay muntoray as nan kauugyat ay animar.
14 Kufiatunchantu nan Kordero. Ngem nan Kordero ya nan chiyuycha
matalek ay umun-unud kan hiya ay enayakian ya pinilen Apo Dios at
amisunantu chicha, tay hiya nan Apo as nan am-in ay apo ya Ari as nan am-in
ay ari.”
15 Kenalen pay nan anghel kan ha-un, “Nan chiyuycha wawwang ay inilam
ay tenmotokoran nan fiafiai ay mangepabpafiayad as achorna at chicha nan
ongoongor ay tataku ay nurpu henan nasnasyon, nan chiyuycha tribu ya
tataku ay tukutukún chi kalicha ya kubletcha.
16 Ingluntu nan chiyuy inilam ay kauugyat ay animar ya nan hinpuru ay
sakkud nan chiyuy fiafiai ay mangepabpafiayad as achorna. Araunchantu
nan am-in ay wacha kan hiya, ya lafusanchantu hiya. Ischachantu nan
lamana, ya puoranchantu nan mayagyag.
17 Maekaman chaná kan hiya, tay hi Apo Dios nan mangepaus-usa as num-
numcha ay mangtongpar as nan pangkepna. Isunga inpurangcha as nan
kauugyat ay animar nan kalibfengancha ay muntoray inkiana matongpar
nan am-in ay kenalen Apo Dios.
18 “Nan fiafiai ay inilam at hiya nan nunchinngor ay siyudad ay mange-
toray as nan am-in ay ar-ari asna's luta.”

18

Nan Machachaelan Nan Siyudad Ay Babilonia

1 Kun pay narpas na, inilak nan usa pay ay anghel ay cha komsop ay nurpu
ad chaya. Mafigfigfig nan kafiaelana, ya sinilawan nan napigsa ay mun-
amoselapana nan intiru ay luta.
2 Inpigsana ay nangifukiaw, “Nachachael! Nachachael at nan nunchin-
ngor ay siyudad ay Babilonia! Nunfialin at ad wani as mamagyanan nan
chiyuycha anennet ya muntabtafunan nan am-in ay mangotettet ay espiritu.
Omap-aponan us nan chiyuycha kossel ay maifilang as naruket ya kaiisiw.
3 Tay nan am-in ay nasyon at inikopcha nan fiayasna ay maepachong
as nan am-in ay assi. Nan chiyuycha ar-ari asna's luta at enpapaschay
assi ay lachokcha kan hiya, ya nan chiyuycha nigusyante asna's luta at
finmaknangcha as nan nunsidla ay nangepapasana as assi ay lachokna.”
4 Angkiay ya chinngorku nan usa pay ay kali ay nurpu ad chaya ay kanana,
“Chakayu ay tatakok, mak-ak kayu henan hana ay siyudad ta achi kayu
maetapi as nan fiasfiasorna, ya ta achi kayu us maetapi as nan
chusana.

5 Tay ongoongor chi fiasfiasorna ay kamancha natot-or-op inkiana ad chaya,
ya achi liwliw-an Apo Dios nan kenamangotettetna.
6 Epaleknan Apo Dios kan hiya nan likiat ay kaman as nan enpaleknana as
nan tapina.
O, epaleknana kan hiya as mamen chuwa nan enpaleknana ay likiat kan
chicha.
Nan kenaengel nan fiayas ay enpaikopna as nan tapina ay tataku at
munchubliyun Apo Dios nan kenaengel nan fiayas ay epaikopna kan
hiya.
7 O, nan kenaongor chi nangepapasana as assi ay lachokna ya kenapangasna
at assesa us nan kenaongor nan iliwasna ya ngunguyusna ay ichusan
Apo Dios kan hiya.
Tay chana epangpangas as numnumna un,
'Ha-un met nan reyna! Fiakunak ellakas, ya achektu poros mapachasan
nan assesa ay ngunguyus.'
8 Kiapú as na, as nan usa yangkiay ay urkiw, omalintu kan hiya nan
chiyuycha kauugyat ay pomatuy ay kaman as nan utúy, ngunguyus,
fitel, ya apuy.
O, mapuorantu hiya, tay mannakafialin hi Apo Dios ay manusa kan hiya."
9 Isunga nan chiyuycha ar-ari asna's luta ay nangepappapas as assi ay
lachokcha kan hiya ya nangkiankianas as nan kenarachokna at pararuntuy
ngunguyus ya akorcha kiapú henan siyudad as nan mangil-ancha as nan
asokna as nan chana mapuppuoran.
10 Kiapú as ugyatcha ay maetapi as nan iliwasna, mangatakchugchantu
as nan achawwi, ya kanancha, "Kasusug-ang! Anuy paat kasusug-ang nan
chiyuy nunchinngor ay siyudad ay Babilonia! Uray kun mafigfigfig ay
siyudad, ngem as nan usa yangkiay ay uras, nachachael at."
11 Nan chiyuycha nigusyante at mun-akor ya ngumuyuscha us, tay maid at
lomaku as nan elakucha.
12 O, maid lomaku kan chicha as naamma as fialetok, silver ya nan
chiyuycha nafiaror ay fiatu ya perlas. Maid us lomaku as anam-ammay ay
lopot ay panukaw, nunkangina ay lopot ay violet, ya lopot ay munchachara
ya sida. Maid us lomaku as nan am-in ay karasen chi munfiangu ay kaiwcha
ya nan am-in ay karasen chi ka-ichin ay naamma as fiab-an chi elepante,
nunkangina ay kaiw, kianfiang, lanchok ya naamma as am-ammay ay fiatu
ay makali un marfil.
13 Maid us lomaku as sinamon ay fiangfiangru, munfiangu ay lana, in-
senso, mirra ya frankensenso. Maid us lomaku as fiayas, mantika, ammay
ay alina, ya trigo. Maid us lomaku kan chicha as fiaka ya karnero, kafiayu ya
kalesa, ya uray taku ay mapelet ay mafiabfiaor.
14 Chatona ay nigusyante at kananchantu kan hiya, "Kayman! Namaidcha
nan anam-ammay ay laraychum ay kuwaun. Nan am-in ay kenafiaknangmu
ya kaichayawam at namaid, ya achimtu poros kasin mad-anan chicha."
15 Nan chiyuycha nigusyante ay finmaknang as nan nun-el-elakwancha
henan siyudad ay ansa at mangatakchugchantu henan achawwi kiapú as
ugyatcha ay maetapi as nan iliwasna. Mun-akorchantu ya ngumuyuschantu
as solet,
16 ya kanancha, "Kasusug-ang! Anuy paat kasusug-ang nan chiyuy
nunchinngor ay siyudad ay Babilonia! Tay ad kasin, nunfiafiachucha nan
umiili hid-i as lopot ay panukaw, nunkangina ay lopot ay violet ya mun-
chachara. Naarkoarkosancha us as fialetok ya nafiaror ay fiatu ya perlas.

17 Ngem as nan usa yangkiay ay uras, namaid at nan am-in ay kenafiak-
nangcha."
Am-in us nan kapetan nan chiyuycha papor, nan chiyuycha munlurukian,
ya nan chiyuycha munchunchunu as nan papor ya am-in ay omar-ara
as pagfiyagcha ay murpu henan fiayfiay at mangatakchugchantu as nan
achawwi.
18 Mun-akorchantu as nan mangil-ancha as nan asok ay cha murmurpu
henan siyudad ay cha mapuppuoran, ya ifukiawchantu, "Ay wachay siyudad
as maepachong as nan nunchinngor ay siyudad? Maid poros!"
19 Pay-anchantu as chapor nan urucha ay mangepaila as ongor ay tu-
tuyucha ya mun-akorcha ya ngumuyuscha ay mangali, "Kasusug-ang! Anuy
paat kasusug-ang as solet nan nunchinngor ay siyudad! Nan hana ay
siyudad nan finmaknangan nan am-in ay wachay paporna. Ngem as nan usa
yangkiay ay uras at namaid at nan am-in."
20 Chakayu ay wacha ad chaya at munlagragsak kayu koma. Chakayu us ay
tatakon Apo Dios, apostolesna ya chakayu ay pomapadtuna at munlagragsak
kayu koma us, tay chinusan Apo Dios nan hana ay siyudad kiapú as nan
enatna kan chakayu.
21 Angkiay ya wacha nan usa ay mannakafialin ay anghel ay nangokwat
as fiatu ay kaman as nan kaad-achan chi ad-acha-an ay losóng, at entap-orna
henan fiayfiay. Kenalina, "Assenantu nan kauugyat ay machachaelantu nan
nunchinngor ay siyudad ay Babilonia, ya achi kasin mail-ila.
22 Maidtu madmadngor henan chiyuy ay siyudad as kankantan nan
chiyuycha munkankanta, kutingting nan chiyuycha munkutkutingting as
arpa, koraling nan chiyuycha munkorkoraling ya kiangos nan tarampet nan
chiyuycha muntartarampet. Maid us kasin maanapan hid-i as nunkaraing
ay mun-am-amma as kumpurmi ay maammaan, ya maid us madmadngor
as panugpug chi cha munfiayfiayu, tay maid poros fiayuwuncha.
23 Maidtu poros munpaspaskud as uray usa ay pingki, ya maid us madmad-
ngor as kalen chi chumuyas ya nan maichuyas. Chatona nan chusan nan
Babilonia, tay nan chiyuycha nigusyante hid-i at chicha nan kafiaknangan
ya katorayan asna's luta. Nan am-in ay nasyon asna's luta at naallilawcha
babaen as nan nunsarsaromangkaancha.
24 Nachusa nan Babilonia, tay hid-i nan finmud-okan nan charan nan
chiyuycha pomapadtu ya nan tatakon Apo Dios ya nan am-in ay napatuy
asna's luta."

19

Nan Lagragsak Nan Chiyuycha Wacha Ad Chaya

1 Kun pay narpas na, chinngorku nan kaman napigsapigsa ay kalen chi
ongoongor ay tataku ad chaya ay cha mangifugfukiaw,
"Machaychayaw hi Apo Dios! Nan kaesarakanan, kaichayawan ya pan-
nakafialin at wacha kan hiya,
2 tay tit-iwa ya nalintig nan atuna ay mun-okóm. Enkeddengna nan
kachusaan nan nunchinngor ay fiafiai ay mangepabpafiayad as
achorna, tay munlumu hiya as fumasoran nan tataku babaen as nan
mangepapasana as assi ay lachokna. Enes-ang Apo Dios as nan nauy
fiafiai nan nangpatuyana as nan chiyuycha munserserfi kan Apo
Dios."
3 Kasincha infukiaw,
"Machaychayaw hi Apo Dios! In-inkiana ay cha munpangpangatu nan asok
ay murpu henan cha mapuoran ay siyudad."

4 Angkiay ya nan chuwan puru ya opat ay anam-amá ya nan opat ay
matataku ay nafiayang at nunlukfubcha ay nunchayaw kan Apo Dios ay
nangatokor as nan tronona. Kenalicha, “Amen! Machaychayaw hi Apo
Dios!”

Nan Chuyas Nan Kordero

5 Angkiay ya wacha nan kali ay nurpu as nan kawad-an nan tronon Apo
Dios ay kanana,
“Chakayu am-in ay munserserfi ya munchaychayaw kan Apo Dios, uray mu
nangatu winnu ap-apud kayu at chayawunyu hi Apo Dios takú.”
6 Angkiay ya chinngorku nan kaman napigsapigsa ay kalen chi ongoongor
ay tataku ay kaman as nan wawak chi ongor ay chanum, ya kaman napigsa
ay kud-or. Kenalicha ay nangekanta,
“Machaychayaw hi Apo ay Dios. Tay nan Apo ay Dios takú ay Mannakafialin
as nan am-in at hiya nan cha muntoray.
7 Munlagragsak takú koma as solet, ya chayawun takú koma nan pannakafi-
alina, tay nan uras nan munchuyasan nan Kordero at umchan. Nan
ichuyasna ay fiafiai at nakasakiana.
8 Naparufusan ay mangifiachu as nacharos ya mun-amoselap ay lopot ay
pukpukkawan ay naichat kan hiya.”
Nan laychun ay kanan nan pukpukkawan ay lopot at hiyasa nan chiyuycha
nalintig ay cha atuatun nan tatakon Apo Dios.
9 Angkiay ya kanan nan anghel kan ha-un, “Isuratmu na: Nakiasat nan
tataku ay naayakian ay makekan as nan chuyas nan Kordero.” Hana at
tuptupan, “Chatona nan tit-iwa ay kalen Apo Dios.”
10 As nan nangaliyana's chi, nunlukfufiak as nan sangwanana ay mun-
chayaw koma kan hiya, ngem kenalina, “Achim atun sa! Hi Apo Dios
yangkiay nan chayawum! Tay usaak ay munserserfi kan Apo Dios ay
kaman kan he-a ya as nan iib-am ay mangepaneknek as nan sursuru ay
enpakaammon Jesus. Tay nan enpaifiagfiakian nan Espiriton Apo Dios as
nan chiyuycha pomapadtu at nurpu challu as nan enpakaammon Jesus.”

Nan Nunsasakay As Nan Munpupukaw Ay Kafiayu

11 Angkiay ya inilak ay natkafian ad chaya, at fenmoknag nan
munpupukaw ay kafiayu. Nan nunsasakay at nangadnan as Matalek ya
Tit-iwa. Nalintig nan atuna ay mun-okóm, ya nalintig us nan atuna ay
makikufiat as nan kafusorna.
12 Nan matana at kaman kumarkiarud ay apuy, ya ongor chi korona as
uruna. Wacha us nan naisurat kan hiya ay ngachana, ngem maid nangammu
as nan laychun ay kanan nan naisurat mu achi yangkiay hiya.
13 Nunfiafiachu as kummayad ay naisiwsiw as chara, ya nan enpangachan-
cha kan hiya at Kalen Apo Dios.*
14 Nan ongoongor ay sorchachu ay tatakuna ad chaya at inmun-unudcha
kan hiya. Nunsasakaycha us as panukaw ay kafiayu, ya nunfiafiachucha as
nacharos ay lopot ay panukaw.
15 Nan chiyuy nangadnan as Kalen Apo Dios at wachay tachum ay espada
ay fomokfoknag as tapakna ay iyamisna henan am-in ay nasyon. As nan
mangetortorayanantu kan chicha, maid poros sug-angna ay kamana epak-
or nan lanchok as nan achi mamigfig as nan torayna. Epailanantu nan kau-
ugyat ay fungat Apo Dios ay Mannakafialin as nan am-in, tay chusaunantu
chicha ay kamana cha ikiatkiatin nan ubas ta fomoknag nan unusna.

* **19:13** Isa. 63:3; Jn. 1:1

16 As nan fiachuna ay kummayad ya urpuna at naisurat nan nauy ay ngachan:
“Ari as nan am-in ay ari ya Apo as nan am-in ay apo.”
17 Angkiay ya inilak nan usa ay anghel ay nangatakchug as nan urkiw.
Infukiawna as nan am-in ay kossel ay cha muntat-ayaw, “Akayu! Maamong
kayu ay makekan as nan ongor ay naesakiana as nan sichantu Apo Dios para
kan chakayu.
18 Omali kayu ta ischayu nan chiyuycha nunkatuy ay achor nan ar-ari, nan
kakapetan ya sosorchachu, chiyuycha kafiayu ya nan chiyuycha ensasakay-
cha. O, ischayu nan nunkatuy ay achor nan am-in ay tataku ay mangachi
kan Apo Dios ay chicha nan mafiabfiaor winnu fiakun, nangangatu winnu
ap-apud.”
19 Kun pay narpas chi, inilak ay nan chiyuy kauugyat ay animar ya
nan ar-ari asna's luta ay kadwana nan sosorchachucha at naamongcha ta
uycha kufiatun nan nunsasakay as nan munpupukaw ay kafiayu ya nan
sosorchachuna.
20 Ngem natiliw nan kauugyat ay animar. Natiliw us nan achi tit-iwa ay
pomapadtu ay nangepappaila ad kasin as nakaskaschaaw ay sinyar as nan
nunserserfiyana as nan chiyuy animar. Chatona ay sinyar nan enosarna
ay nangallilaw as nan tataku ay namarkaan as nan markan nan kauugyat
ay animar ya nunchaychayaw as nan enammaancha ay kapadpachongna.
Chatona ay chuwa ay kutug ay matataku at naetap-orcha as nan apuy ay
kaman fiayfiay chi ilana ay kawad-an nan asufre ay cha kumarkiarud.
21 Am-in us nan sosorchachucha at napatuycha as nan espada ay fomok-
foknag as nan tapak nan nunsasakay as nan munpupukaw ay kafiayu. Nan
am-in ay kossel at kenakenancha nan nunkatuy ay achor chatosa inkiana
nasufusufucha.

20

Nan Hinlifu Ay Tawwun

1 Kun pay narpas chi, inilak nan usa ay anghel ay cha komsop ay nurpu ad
chaya. Inuunnana nan torfek nan lukiar ay kaman fitu ay maid papugna ya
nan chagsun ay kor-ong.
2 Chinpapna nan tabfiad ya kenor-ongana hiya inkiana marpas nan hinlifu
ay tawwun. Nan tabfiad at hiya nan nunpaila ay urug ad pus-uy ay nangad-
nan as Diablo winnu Satanas.*
3 Angkiay inchus-orna henan lukiar ay kaman fitu ay maid papugna, at
tenorfekana ya menarkaana nan unub ta maid atun Satanas ay uy man-
gallilaw as nan tataku henan chiyuycha nasyon inkiana marpas nan hana
hinlifu ay tawwun. Kun pay marpas chi, masapor mailufus hiya as hen-
omaketan yangkiay.
4 Angkiay ya inilak nan chiyuycha trono ay nangatokoran nan chiyuy-
cha naettan as kalibfengan ay mun-okóm. Inilak us nan lenawan nan
chiyuycha napatpatuy kiapú as nan nangepaneknekancha as nan sursuru
ay enpakaammon Jesus ya nan kalen Apo Dios. Chicha nan chaan nun-
chaychayaw as nan kauugyat ay animar ya as nan enammaancha ay kapad-
pachongna, ya chaan us nunpamarka as ketongcha winnu limacha as nan
markana. Natakucha, at naketoraycha kan Cristo as hinlifu ay tawwun.
5 Hiyana nan omona ay matakuwan manipud as nan utúy. Nan tapina ay
natuy at chaancha nataku inkiana marpas nan hinlifu ay tawwun.

* **20:2** Isa. 24:22; 2 Ped. 2:4; Jud. 6

6 Nan chiyuycha maetapi as nan omona ay matakuwan chi nunkatuy
manipud as nan utúy at nakiasatcha ya maifilangcha as nasantowan ay
tatakon Apo Dios. Achichantu poros makilikiat as nan anongos ay utúy.
Kuncha at munfialintu as papachi ay munserserfi kan Apo Dios ya kan Cristo,
ya maketoraychantu kan Cristo as hinlifu ay tawwun.

Nan Naamisan Satanas

7 As nan marpasan nan hinlifu ay tawwun, mailufus hi Satanas as nan
naifiafiaruchana,
8 at uyna allilawun nan makali un Gog ya Magog ay chicha nan am-in
ay nasyon asna's luta. Amonguna chicha am-in ta uycha makikufiat. Nan
kaongorcha at kaman as nan kaongor chi lakian henan olet nan fiayfiay.
9 As nan hiyachi, naiwarascha henan intiru ay luta, at liniwuscha nan
siyudad ay laylaychun Apo Dios ay mamagyanan nan tatakuna. Ngem kalina
at ya wacha nan nurpu ad chaya ay apuy ay namuor kan chicha.
10 Angkiay ya nan Diablo ay nangallilaw kan chicha at naetap-or as nan
apuy ay kaman fiayfiay chi ilana ay kawad-an nan cha kumarkiarud ay
asufre. Hid-i nan naetap-oran nan kauugyat ay animar ya nan achi tit-iwa
ay pomapadtu, ya hid-i us nan mapalikiatananchantu in-inkiana as inurkiw
ya lenafi.

Nan Anongos Ay Mun-okomán Apo Dios

11 Kun pay narpas chi, inilak nan ad-acha ay munpupukaw ay trono ya nan
nangatokor hid-i. Angkiay ya nan luta ya nan wacha ad chaya at namaidcha
ay kamancha enlayawan hiya, ya achicha kasin mail-ila.
12 Inilak us nan chiyuycha nunkatuy ay nangangatu ya ap-apud ay tataku
ay nangatakchug as nan sangwanan nan tronon Apo Dios. As nan hiyachi,
nafitlag nan chiyuycha liblu. Nafitlag us nan tukún pay ay liblu ay naisuratan
nan ngadngachan nan chiyuycha wachay fiyagcha ay maid patingkiana.
Naokóm nan nunkatuy ay maiyunud as nan en-enatcha ay naisurat as nan
chiyuycha liblu ay nafitlag.
13 Angkiay ya enpafoknag nan fiayfiay nan nunkatuy ay wacha kan hiya.
Enpafoknag us nan Utúy ya Hades ay kawad-an nan nunkatuy nan wacha
kan chicha, at naokómcha am-in ay naiyunud as nan en-enatcha.
14 Kun pay narpas sa, naetap-or nan Utúy ya nan Hades as nan apuy ay
kaman fiayfiay chi ilana. Hiyana nan makali un anongos ay utúy.
15 Nan tataku ay maid ngachancha ay naisurat as nan liblu ay naelestaan
nan chiyuycha wachay fiyagcha ay maid patingkiana at maetap-orchantu as
nan apuy ay kaman fiayfiay chi ilana.

21

Nan Fiarú Ay Chaya Ya Nan Fiarú Ay Luta

1 Kun pay narpas chi, inilak nan fiarú ay chaya ya nan fiarú ay luta, tay
namaidcha at nan enmona ay chaya ya luta, ya namaid us nan fiayfiay.
2 Inilak us nan nasantowan ay siyudad ay hiyasa nan fiarú ay Jerusalem
ay cha komsop ay nurpu kan Apo Dios ad chaya. Nakasakiana ay kaman as
nan chumuyas ay fiafiai ay nunfiafiachu as am-ammay ay uy manib-at as nan
mangasawa kan hiya.
3 Chinngorku us nan usa ay napigsa ay kali ay nurpu as nan trono ay
kanana, “Ilaunyu! Nan magyanan Apo Dios at as nan kawad-an nan tataku.
Makepagyantu hiya kan chicha, ya chicha nan tatakuna. Mawawachantu
hiya kan chicha, ya hiya nan Dioscha.

4 Punasanantu nan am-in ay luwacha. Maidtu poros kasin matmatuy
winnu ngumunguyus winnu mun-ag-akor winnu putputug, tay am-in chaná
ay sikud ay wacha at namaidcha."
5 Angkiay ya kenalen nan nangatokor as nan trono, "Ilaunyu, fumayangak
as am-in ay ka-ichin." Kenalina us kan ha-un, "Isuratmu nan nauycha
ifiakiak, tay tit-iwa ya siguradu ay maekaman chaná."
6 Kenalina pay, "Narpas at chaná am-in! Ha-un nan makali un Alfa ya
Omega, nan munlapuwan ya nan munpatingkiaan chi am-in.* Ichatku as
nan nasketan ay taku nan libri ay chanum ay nurpu as nan ugwor ay umichat
as fiyag ay maid patingkiana.
7 "Nan taku ay mangamis as nan mangotettet at tawichuna am-in chaná.
Ha-untu nan Diosna, ya hiya nan anakku.
8 Ngem nan tataku ay umugyat ay mangepaneknek as pammaticha, nan
chiyuycha mankug as pammaticha, nan chiyuycha mangekamkaman as
assi, nan chiyuycha pomapatuy, nan chiyuycha nangepappapas as assi ay
lachokcha, nan chiyuycha munsarsaromangka, nan chiyuycha munchay-
chayaw as didiosen ya nan am-in ay nunkangutum at machusachantu am-
in as nan apuy ay kaman fiayfiay chi ilana ay kawad-an nan kumarkiarud ay
asufre. Hiyana nan makali un anongos ay utúy."

Nan Fiarú Ay Jerusalem

9 Kun pay narpas chi, enmali kan ha-un nan usa as nan pitu ay angheles
ay kawad-an nan chiyuycha pitu ay mallokong ay naiittuwan nan pitu ay
anongos ay kauugyat ay pomatuy, ya kanana, "Aka ta epailak kan he-a nan
fiafiai ay asaw-un nan Kordero."
10 Angkiay ya pinmigsa nan pannakafialin nan Espiritu Santo kan ha-un,
ya inyuyak as nan anghel as nan toktok nan nangatungatu ay chuntug. Hana
at epaila kan ha-un nan nasantowan ay siyudad ay Jerusalem ay cha komsop
ay nurpu kan Apo Dios ad chaya.
11 Nan kaichayawan Apo Dios nan mangepakelat henan siyudad. Munke-
lat ay kaman as nan munliyaw ay nafiaror ay fiatu ay makali un haspe ya
munmallag ay kaman kristal.
12 Nan tuping ay hiyasa nan arad nan siyudad at nangatungatu ya kunug.
Wacha nan hinpuru ya chuwa ay sugpan ay nakchang as hin-us-a ay anghel
ay namafiantay. As nan tunggal sugpan at naisurat nan usa as nan chiyuycha
ngachan nan hinpuru ya chuwa ay kianak Israel.
13 Nan turu ay sugpan at as apét fomokfoknakian nan urkiw. Nan turu at
as apét senakiangan. Nan turu pay at as apét filáng, ya nan turu us at as apét
nan mauy-uynuwan nan urkiw.
14 Nan naipugnad as nan arad nan siyudad at hinpuru ya chuwa ay anad-
acha ay fiatu. As nan tunggal fiatu at naisurat nan usa as nan chiyuycha
ngachan nan hinpuru ya chuwa ay apostoles nan Kordero.
15 Nan anghel ay nunkali kan ha-un at wachay inuunnana ay fialetok ay
panglukudna henan siyudad ay ansa, as nan chiyuycha sugpan ya as nan
tupingna.
16 Nan kaanchon nan siyudad at munpachong as nan karawana. Kun pay
linkud nan anghel nan siyudad as nan pangluklukudna, chuwa ay lifu ya
opat kiasot ay kilometro nan kaanchuna ya kaman us nan karawana ya
katakchugna.

---

* **21:6** Pal. 1:8

17 Linkudna us nan tuping at unum puru ya unum ay metro nan
katakchugna. Nan pangluklukud ay enosar nan anghel at munpachong as
nan iluklukud chi taku.
18 Nan tupingna at naamma as haspe, ya nan siyudad at naamma as puru
ay fialetok ay munmallag ay kaman sarming.
19 Nan chiyuycha fiatu ay naipugnad as nan tuping nan siyudad at
naarkoarkosan as tukutukún ay karasen chi nafiaror ay fiatu. Nan omona
ay pugnad at naarkosan as haspe; nan maekadwa at safiro; nan maekatlu at
kalsedonia; nan maekap-at at esmeralda;
20 nan maekalema at sardonika; nan maekan-um at karnelia; nan maeka-
pitu at krisolito; nan maekawaru at berilo; nan maekasiyam at topasio;
nan maekapuru at krisoprasio; nan maekapuru ya usa at hasinto, ya nan
maekapuru ya chuwa at amatista.
21 Nan hinpuru ya chuwa ay sugpan at naamma as hin-us-a ay perlas. Nan
korsan nan siyudad at naamma as puru ay fialetok ay munmallag ay kaman
sarming.
22 Maid inilak as templo henan chiyuy siyudad, tay hi Apo Dios ay Man-
nakafialin as nan am-in ya nan Kordero nan templo hid-i.
23 Achi us masapor chi urkiw ya furan henan siyudad, tay nan
kaichayawan Apo Dios nan manilaw assa ya nan Kordero nan silawna.
24 Nan am-in ay tataku henan chiyuycha nasyon at masilawancha as nan
lawagna, ya am-in ay ar-ari asna's luta at iskopcha nan kenafiaknangcha hid-
i.
25 Kanayon ay mamatkafian nan am-in ay sugpan nan siyudad as nan
kaorkia, tay maid poros lafi hid-i.
26 Maiyuytu hid-i nan chiyuycha kaammayan ay ka-ichin ya kenafiaknang
nan tataku henan am-in ay nasyon.
27 Ngem achi poros makaskop hid-i nan infilang Apo Dios as naruket ay
kaman as nan mangekamkaman as kaiisiw winnu munkutkutum. Nan
chiyuycha yangkiay naisurat nan ngachancha as nan liblon nan Kordero ay
naelestaan nan wachay fiyagna ay maid patingkiana nan makaskop.

22

1 Kun pay narpas chi, enpailan nan anghel kan ha-un nan wawwang ay
murpuwan chi chanum ay umichat as fiyag. Munmallag nan chanumna ay
kaman kristal ay cha fomokfoknag as nan tronon Apo Dios ya nan Kordero*
2 ay cha omay-ayas as nan kiawan nan korsa henan siyudad. As nan
nunchuchumang ay olet nan wawwang, wacha nan tinmutufu ay kaiw ay
fumkias ay umichat as fiyag. Fumkiascha as mamen hinpuru ya chuwa as
nan makatawwun, at finuran ay fumkias. Nan forongcha at pang-akias as
saket nan tataku henan am-in ay nasyon.†
3 Maidtu poros maanapan henan siyudad as nan chiyuycha intuchor Apo
Dios.
Nan wacha henan nauy ay siyudad at nan tronon Apo Dios ya nan
Kordero. Nan chiyuycha munserserfi kan Apo Dios at wachacha hid-i ay cha
munchaychayaw kan hiya.
4 Ilaunchantu nan lupana, ya maisurattu as ketongcha nan ngachana.
5 Maidtu at poros lafi. Achichantu masapor chi silaw winnu urkiw, tay hi
Apo Dios nan silawcha, ya maketoraychantu kan hiya in-inkiana.

Nan Kasin Omaliyan Apo Jesus

* **22:1** Zac. 14:8; Jn. 4:10-14; Pal. 7:17; 22:17 † **22:2** Gen. 2:9; Pal. 2:7; 22:14, 19

6 Angkiay ya kenalen nan anghel kan ha-un, “Siguradu ay maekaman ya
tit-iwa am-in chaná ay naifiakia kan he-a. Tay hi Apo Dios ay nangichat as
Espirituna as nan chiyuycha pomapadtuna at hiya challu nan nangifiaor as
nan anghelna ay mangepakaammu as nan chiyuycha munserserfi kan hiya
nan masapor ommat as nan achi mafiayag.”
7 Kenalen Jesus, “*Chumngor kayu! Kiayuchak omali! Nakiasat nan chiyuy-
cha mangafurot as nan chiyuycha naepadtu as nan nauy ay liblu.*”
8 Ha-un hi Juan ay nanngor ya nangila kan chatona ay naisurat as na. As
nan nanngorak ya nangil-ak, nunlukfufiak as nan sangwanan nan anghel ay
nangepaila kan ha-un as nan hanacha naisurat ta chayawok koma hiya.
9 Ngem kenalina kan ha-un, “Achim atun sa! Hi Apo Dios yangkiay nan
chayawum! Tay usaak us ay munserserfi kan Apo Dios ay kaman kan he-a,
ya as nan ib-am ay pomapadtu ya kaman as nan am-in ay mangafurot as nan
naisurat as nan nauy ay liblu.”
10 Kenalina pay kan ha-un, “Achim ikinkinak ay mangifiakia as nan
naepadtu ay naisurat as nan nauy ay liblu, tay kiayud nan ommatana.
11 Uray mu kiayud ommat, nan chiyuycha mangekamkaman as mangotet-
tet ya kaiisiw at chacha ituruturuy nan panagfiyagcha ay mangotettet ya
kaiisiw. Nan chiyuycha mangekamkaman as ammay ya nan mangun-unud
as nan nasantowan ay panagfiyag at masapor iturturuycha nan assena ay
panagfiyag.”
12 Kenalen Jesus, “*Chumngor kayu! Kiayuchak omali! As nan omaliyak,
iyalektu nan gun-guna ay ichatku as nan tunggal usa ay maiyunud as nan en-
enatna.*
13 *Ha-un nan makali un Alfa ya Omega, ya nan Omona ya nan Anongos. Ha-
un nan munlapuwan ya nan munpatingkiaan chi am-in.*”
14 Nakiasat nan chiyuycha munlafia as fiachucha. Mu hiyasa nan atuncha,
mawad-ancha as kalibfengan ay sungkop as nan sugpan nan siyudad, ya
mangan as nan fukias nan kaiw ay umichat as fiyag.
15 Ngem achicha makaskop hid-i nan chiyuycha mangekamkaman as
mangotettet ay maepachong as nan atap ay asu, nan chiyuycha munsarsaro-
mangka, nan chiyuycha mangepappapas as assi ay lachok ya nan chiyuycha
pomapatuy, nan manaychayaw as didiosen, ya nan am-in ay nunkangutum
as nan kalicha ya chacha at-atun.
16 “*Ha-un hi Jesus ay nangifiaor as nan anghelku ay mangepaneknek as nan
nauycha am-in as nan chiyuycha iglesia. Ha-un nan kianak David, ya nan
napigsa ay taraw as nan wi-ewi-et.*”
17 “Omalika,” kanan nan Espiriton Apo Dios ya nan tatakuna ay maepa-
chong as nan fiafiai ay asaw-un nan Kordero.
Nan am-in ay mangchungor as nan nauycha at kanana us un “Omalika.”
O-a, nan taku ay masketan ya nan taku ay manglayad ay umikop at omali
koma ay umikop as nan libri ay chanum ay umichat as fiyag.

Nan Anongos Nan Surat

18 Ha-un hi Juan. Fiag-ak chakayu am-in ay nanngor as nan chiyuycha
naepadtu ay naisurat as nan nauy ay liblu. Mu wachay manaptapi as nan
naisurat as na, etapintu us Apo Dios as nan chusana nan chiyuycha kauugyat
ay pomatuy ay naisurat as nan nauy ay liblu.
19 Mu wacha us nan mangaket as nan chiyuycha naepadtu ay naisurat as
nan nauy ay liblu, kaanuntu us Apo Dios nan kalibfengana ay makifingay as
nan fukias nan kaiw ay umichat as fiyag ya nan kalibfengana ay makeafong
henan nasantowan ay siyudad ay naifiakia as nan nauy ay liblu.

20 Nan mangepaneknek ay tit-iwa am-in chaná at kanana: “*Tit-iwa ay kiayuchak omali!*”
Amen! Apo Jesus, omalika!
21 Sapay koma ta mawawacha kan chakayu am-in ay tatakon Apo Dios nan grasyan Apo Jesus. Amen.